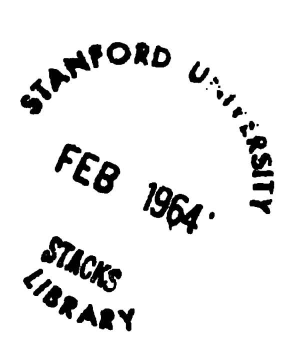

Stanford University Libraries
3 6105 117 423 538

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

STANFORD UNIVERSITY
FEB 1964
STACKS
LIBRARY

SNĚMY ČESKÉ

OD LÉTA 1526 AŽ PO NAŠI DOBU.

VYDÁVÁ

KRÁLOVSKÝ ČESKÝ ARCHIV ZEMSKÝ.

IV.

1574—1576.

V PRAZE.

NÁKLADEM VÝBORU ZEMSKÉHO KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO. — TISKEM DRA EDV. GRÉGRA.

1880.

V třetím dílu „Sněmů českých“ učiněno připomenutí, že zevrubný přehled všech důležitějších věcí, o nichž na sněmích jednáno, položen bude až při té době, kdy starobylé státní zřízení zemské království Českého bylo zvráceno a novým nahraženo; však takový obšírný spracovaný obsah jednání sněmovních není zajisté tomu na překážku, aby již v tomto svazku a i na dále před akta každého sněmu položena byla obsažná zpráva o jednání sněmovním, čímž publikace „Sněmů českých“ stane se zajisté přehlednější.

V dílu čtvrtém obsažena jsou sněmovní akta pouze posledních tří let panování císaře a krále Maximiliana, poněvadž náboženská projednávání velikého sněmu 1575 nemálo jsou obšírná a jako důležitý pramen uveřejněna býti musela.

Akta o jednání sněmovním l. 1574.

Na sněmu léta 1567 předložili stavové celou řadu ztížných žádostí svých císaři, z nichž některé svoleny, jiné k vyřízení odloženy. Maximilian II, jenž pro svou lidumilnou povahu a tollerantní zásady od národa českého velice byl náviděn, ukazoval se býti náchylným k vyplnění desiderií stavův českých, ale někdy politické ohledy, vojna s Turkem a i nemalá častá choroba císařova byly tomu všemu na překážku. Na sněmu l. 1571 slíbil císař stavům, že pro snadnější vyřízení jich žádostí dvorem svým, pokudž nejvýše možné, v Čechách přebývati bude: však vyplněno býti nemohlo, poněvadž císař pro příhodnější řízení záležitostí v příčině obrany proti Turku ve Vídni jako místě hranicím Uherským bližším přebývati musel a nedostatek zdraví tomu nedovoloval, aby často z Vídně do Prahy a opět do Vídně dvorem svým přesídlil. Týmiž příčinami omlouvali l. 1573 dne 28. ledna knížata Rudolf a Arnošt nepřítomnost císaře a krále, otce svého, při sněmu českém, slibujíce zároveň, že k vyřízeni potřeb obecních na vlastní osobu císařskou odkládaných, císař na jaře nebo v letě na hrad Pražský přibude. Stavové projevili radosť nad brzkým příjezdem panovníkovým, zároveň ale prosili arciknížat za oznámení císaři, aby (vedle vlastního uvolení a resolucí) na nejblíže příštím sněmu obecní jich gravamina a artikule zemských potřeb se dotýkající přede všemi jinými záležitostmi vyřízeny byly. Po sněmu tomto (zahájeném 28. ledna l. 1573), činěny v letě (v červenci) přípravy k druhému sněmu od stavův toužebně očekávanému, poněvadž na něm doufali vymoci si konečné vyřízení nejpřednějších potřeb. Sněm byl rozepsán ke dni 12. listopadu 1573, ale pro »důležité a pilné příčiny« odložen ke dni 1. prosince t. r. a podruhé až do nového léta 1574. Však císař a král Maximilian ani tentokráte nemohl přítomen býti sněmování na hradě Pražském, neboť choroba a zvláště dna nedovolovala, aby v zimní nečasy na dalekou cestu se vypravil. I vyslal na místě svém syna arciknížete Arnošta (krále Rudolfa, kterýž také k sněmování na hrad Pražský odebrati se měl, před odjezdem zimnice napadla), opatřiv jej instrukcí, jak by se chovati a jaké repliky na odpovědi dávati by měl, kdyby stavové se zdráhali žádosti na ně vznešené vyplniti.

V proposici sněmovní omlouval se císař Maximilian II., že pro nemoc vlastní osobou sněmu přítomen býti nemůže, slíbil však z jara do království Českého se vypraviti a na hradě Pražském sněm držeti, na kterémž by veškeré důležité obecní potřeby, ztížnosti i jednotlivých osob se týkající vyřízeny býti mohly; vedle toho oznamoval, že také různice mezi královstvím Českým a okolními kurfiršty a knížaty o hranice vzniklé urovná, též artikul o nařízení veřejné hotovosti v zemi, o volení nejvyššího hejtmana polního s radou nejvyšších ouředníků zemských k místnému konci přivede; dále žádal císař, aby nařízené popisování poddaných a domův ve všech krajích (dosud nevykonané) bez prodlévání

se provedlo, a tudíž o počtu lidu pěšího při budoucí veřejné hotovosti věděti se mohlo; v příčině plavby po Labi až k moři, (»poněvadž na tom všem zemím koruny České nemálo záleží), aby osoby ze sněmu volené s nejvyššími úředníky zemskými o to se uradili a dobré zdání své císaři i stavům předložili, tak aby taková vysoce potřebná věc na obecní prospěch vyřízena býti mohla; úřadové mincmistrství a průbýřství zemského aby osazeni byli; kteří by jaké dluhy při králi se míti pravili, berně za sebou aby nezadržovali a nezaplacené staré berně aby spraveny byly. Hlavní však motiv svolání a držení tohoto sněmu byly peníze, kteréž císař na válečné opatření na sto mil dlouhých hranic království Uherského proti Turku, na placení dluhů a na vychování dvoru královského potřeboval. I žádal, aby stavové jako na předešlých sněmích i tenkráte svolili pomoc proti Turku, třidcátý peníz na umoření dluhů a pět grošů posudného na vychovávání dvoru.

Déle než kdy jindy rokovali každý stav sám o sobě a opět všichni pospolu, jakou by odpověď na královské poselství dáti měli. Teprv dne 9. ledna (tudíž sedm dní po přednešené proposici) dali stavové ústy pana Vilíma z Rožmberka (kteréhož obě strany jako předního mezi všemi na směně považovaly) přednésti odpověď na postulaty královské. Stavové na prvním místě připomínají císařských slibů jim učiněných l. 1571 a 1573, na něž se byli spolehli, že obecní potřeby všeho království se týkající na přítomnost vlastní osoby císařské při sněmu po dlouhý čas odkládané konečně projednány budou, což však na nemalou ztížnost stavův všech dosud se bylo nestalo. Potom ukázal pán z Rožmberka na dvě velmi ztížné potřeby všeho království se týkající. První dotýkala se duševního nedostatečného opatření obyvatelstva, vší strany pod obojí, totiž že pro veliký kněží nedostatek děti bez křtu sv. a starší lidé bez opatření nejsvětější svátosti oltářní umírají, manželství bez oddání kněžského uzavírati se musí, druhá pak, aby hranice království Českého beze vší obrany, jako dosavade, na dále zanechány nebyly. »Co se pomoci proti Turku dotýče, stavové prý kdyby i rádi chtěli nějakou pomoc svoliti, vybírati ji dáti nemohou, poněvadž obyvatelé až na nejvyšší jsou ubráni, mnozí chudí poddaní v hornatých krajinách hlady pomírají, děti své cizím lidem darují a ještě velmi prosí, aby je přijali, jen aby tak bídně hladem nemřely, v městech některých 30, 40, 50 i více domův pustých, neobydlených zůstává a i někteří z pánův a z rytířstva v nemalé nouzi, chudobě strádají; a kdyby termin k odvádění berně prodloužili, nebylo by tím pokladně císařské spomoženo: i poněvadž všechno na tom zůstává až bohdá císař, král do království Českého přijede, aby obecní i jiné záležitosti na příjezd jeho odkládané vyřízeny býti mohly, protož že by prospěšnější bylo, aby císař žádost v příčině svolení pomoci až do času toho odložil.

Na takovou odpověď podal arcikníže Arnošt dne 11. ledna svou repliku, v kteréž připomenuty opětně důvody, proč císař a král dosavade do království Českého přijeti nemohl a že pro velikou potřebu peněz na obranu proti Turku zatím mezi časem příjezdu svého do Čech tento sněm rozepsal a poněvadž v krátké době také rákuš v království Uherském a sněmové v jiných k království Českému připojených zemích držáni býti mají, aby pro dobrý příklad všem těm žádanou pomoc svolili a příjemnější odpověď dali.

Po replice arciknížete Arnošta ukázali se stavové již volnějšími k svolení berně, však učinili tak za podmínkou, aby na nejblíže příštím sněmu za přítomnosti osoby císařské obecní potřeby oslavy jména božího a spasení duše jich se týkající a potom i jiné obecní a osobní soukromé záležitosti přede

všemi jinými artikuli (tudíž před postulaty královskými) projednány a vyřízeny byly, taková pak jich výminka aby jako artikul také do usnešení sněmovního položena byla. Poněvadž však záležitosti stavův, kteréž na sněmu projednány býti měly, velice byly důležité, veliké a tudíž by ani v několika týdnech vyřízeny býti nemohly, a tou příčinou zase mnozí ze stavů, zvláště nezámožnější, třebas byli znamenití znalci práv, zákonů zemských, při sněmu dlouho pro nedostatek peněz zůstati by nemohli a domů odjeti museli: žádali stavové, aby jim dovoleno bylo před sněmem sjezdy po krajích držeti, na nichž by vyslance na sněm si zvoliti a bernl na vychování poslanců uložiti mohli.*)

Na pomoc proti Turku svolili stavové po společném usnešení berně domové po 10 gr. bílých, kteréž však teprv při terminu sv. Bartoloměje odváděti slíbili a žádali, poněvadž v některých městech (jak již dotčeno) 20 až 50 domů neobydlených zůstává a mnozí obyvatelé na místě daně domovní peřiny, šaty, nářadí na radnice snášejí, obce pak za takové nemajetné sousedy se dlužiti musí, aby vícekráte před uloženým terminem berně na stavu městském žádána nebyla, dále horní města, poddaní panství Karlštejnského, obyvatelé na panství Loketském a v hrabství Kladském aby rovněž daň takovou dávati povinni byli; sebraná pak berně aby na nic jiného než toliko na pomoc proti Turku vynaložena a nikoliv od kupců ze země odnášena byla. Posudného, kteréž na vychování dvoru královského, když v království Českém přebýval (což že se nedálo, stavové si nemálo stěžovali), svolováno bylo, uvolili se dávati ze sudu 2 gr. králi a 1 gr. královně. Třidcátý peníz na umoření dluhů královských stavové nechtěli povoliti, poněvadž prý drahotu působí, chudí lidé za tou příčinou příliš naříkají a císaři samému na velmi malý jest prospěch. Vedle takového svolení berně žádali stavové, aby mezi královstvím Českým a Polským staré přátelství smlouvami obnoveno bylo, útraty poslů do Polsky vypravených zaplaceny byly, hranice země České aby lépe opatřeny byly, v příčině restantů berní aby tak přísně se nezacházelo ꝛc.

Takové svolení stavův zdráhal se náměstek císařův na sněmě přijmouti: poněvadž by takovým prodlouženým terminem složení pomoci proti Turku nebylo císaři pomoženo, neboť válečné opatření a nezaplacený lid vojenský vyžadovaly rychlé záplaty; tři groše posudného, že by také málo vydaly, protož aby na tolik jako před tím (5 grošů ze sudu) se usnesli; od třidcátého groše že by s dodatečným svolením císařským snad upuštěno býti mohlo. Ostatní žádosti stavův slíbil arcikníže císaři přednésti a za jich vyplnění horlivě se přimluviti. Stavové však přes všechno opětné přimlouvání arciknížete nechtěli od usnešení svého odstoupiti, berni domovou již na sv. Jiří složiti a posudné ze 3 na 5 grošů zvýšiti, odvolávajíce se opět a opět na svou nemožnost a chudobu i nouzi svých poddaných. Kurýrové jeden za druhým jezdili z Prahy do Vídně a zase do Prahy, odnášejíce zprávy od arciknížete a přinášejíce instrukce císařské jak by se stavy v příčině berní jednáno a na čem přestáno býti by mohlo. Několik dní trvalo takové projednávání a smlouvání, nedocíleno však žádné shody. Císař slevil třidcátý groš (poněvadž velmi málo vynášel) i k tomu chtěl svoliti, aby termin skládání berně domovní od velkonoc až do sv. Bartoloměje byl odložen, jen kdyby posudné 5 grošů ze sudu jako minulá léta bylo svoleno. Však stavové při sněmu ještě zbylí v žádné vyjednávání ani více se

*) Sjezdové krajští a volení na nich delegátů ze všech stavů na sněm bývali v království Českém již dříve obyčejní, však za Ferdinanda I. od nich upuštěno; způsobu placení zvolených poslanců, kteříž při celém zasedání sněmovním trvati museli, užíváno již také v Slezsku i Lužici.

dáti nemohli, poněvadž veliký počet sněmovníků hned po společném mezi stavy o berni usnešení domů se rozejeli a zůstalé při sněmu stavy zmocnili, aby k tomu, na čem se byli usnesli, při relaci sněmu také se za ně přiznali. Mladý arcikníže Arnošt, práv a zřízení zemských ne dobře znalý, velice si na tom dal záležeti, aby přímluvami i jinak k naplnění žádosti královské získal stavy české, kteříž nevrli byli již proto, že ustavičně na ně doleháno, aby prvotní usnešení své změnili, což učiniti nemohli za nepřítomnosti velikého počtu jiných, a také nemile to nesli, že na jich usnešení vždy od arciknížete s odpovědí odkládáno až jaká přijde z Vídně resolucí císařská, což bylo nejen proti starému řádu a obyčeji, ale také s nemalou jich obtížností, poněvadž ukončení sněmu, na kterémž již pro malý počet sněmovníkův nic uzavíráno býti nemohlo, marně zdržováno bylo. »Takového sněmování snad nikdo nepamatuje« a »o takovém jednání snad žádný z lidí neslyšel«, čteme v odpovědích stavův, kteříž arciknížeti připomenuli, budouli tak na prázdno zdržováni, že ještě i mnozí jiní domů odejdou a tudiž nezůstane dostatečný počet relatorů, čímž prý by se státi mohlo jako před nedávnými časy se přihodilo, že řádná, jednohlasná a již i vytištěná usnešení sněmovní pro malý počet relatorů nedošla své platnosti a tudiž ještě jedenkráte na sněmu projednána býti musela. Stalo se však ještě něco horšího nežli před čím stavové arciknížete varovali. Někteří stavové z těch při sněmu zbylých, nemohouce dočekati se konečné resolucí císařské, kterouž by usnešení stavův přijato, schváleno bylo, odejeli domů a když konečně resolucí došla a svolení stavů k žádosti císařské vyhledávala, byl již jen tak malý hlouček sněmovníků v Praze, že arcikníže, věda, že by tito k ničemu nesvolili, ani více žádost jim nepřednesl, ale prostě jen oznámil, že císař svolení jich přijmouti nemůže. Načež stavové, rozloučivše se s arciknížetem, se rozejeli. A bylo po sněmu. O čemž arcikníže Arnošt téhož ještě dne (19. ledna) zprávu podal císaři Maximilianovi.

Po ukončení tohoto v annálech českého sněmování památného sněmu, o němž i za hranicemi království Českého nemálo a rozdílně se mluvilo, starati se musel císař nejprvé o to, aby zastavený vydatný pramen důchodů (posudné) na vychování dvoru královského opět do pokladny královské převeden byl, dokud by nový sněm se nesešel: jakož učinil nařízením komoře české v příčině vyjednávání se stavem městským, aby aspoň posudné zatímně odváděli. Byloli jednání takové provedeno a mělo li nějaký úspěch, nevíme. Císař Maximilian staral se však všemožně i na dále, jakým způsobem by toho mohl docíliti, aby pomoc proti Turku a posudné jako předešle do pokladny královské dávány byly. Již časně z jara chtěl sám sněm český osobně zahájiti, poněvadž však peněz se nedostávalo, položil jej s radou nejvyšších ouředníků na den 11. června 1574. A opět nemohl císař jako král sám osobně, ač skutečně velice rád chtěl, k sněmu českému se vypraviti. Vyslal na místě svém arciknížata Rudolfa a Arnošta, kteříž, poněvadž s vypracováním proposice v kanceláři císařské se prodlilo, teprv dne 14. června sněm na hradě Pražském zahájiti mohli. Vznešení královské odůvodňovalo žádosť svolení berně nebezpečím jakéž hrozí od Turka nejen království Uherskému ale i jiným zemím křesťanským, nebudeli způsob válečný na hranicích tureckých náležitě opatrován, »neboť i království České jest odevřené a žádnou pevností, z kteréž by se proti nepříteli brániti mohlo, opatřeno není, tudíž daleko lépe jest u souseda ohni brániti, nežli se toho doma dočekati.« Mimo berni domovou, jako pomoc proti Turku, žádal císař svolení posudného pěti grošů a oznámil stavům (aby je k žádosti své spíše naklonil), že arciknížata

s nimi vyjednávati mají, kdy žádaný sněm za přítomnosti vlastní osoby císařské pro vyřízení obecních i osobních věcí by držán býti měl. Načež stavové usnešením svým odpověděli, aby nejblíže příští sněm na den sv. Martina 1574 byl položen a před tím dne 10. srpna sjezdové krajští za příčinou volby poslanců sněmovních a svolení berně na jich po čas sněmu vychování odbýváni byli. Pomoc proti Turku i posudné svolili vedle žádosti císařské, mimo to projednány a uzavřeny byly artikule o restantech berničných, zaplacení útrat poslů r. 1573 do Polska vyslaných a utvrzení přátelských smluv s Polskem, o nevolech království Českého s okolními kurfiršty v příčině hranic, o osazení úřadu prubýře zemského, vybytí cizí mince a učiněny mnohé přímluvy k císaři za příznivé vyřízení osobních záležitostí pánů a rytířů českých.

Maximilian II. přijal vděčně usnešení sněmu českého, po jehož ukončení ihned starati se počal o peníze, aby na cestu do Čech se vypraviti a na hradě Pražském delší čas pobýti mohl; chtěl dobře prvé před sv. Martinem v Praze býti, aby ještě před sněmem všelijaké důležité potřeby vlastní i jiných osob vyříditi mohl. Poněvadž však ale tak mnoho peněz, aby dvořanstvo spokojeno a odjezd do Čech »fedrován« býti mohl, sehnáno býti nemohlo, odhodlal se císař, že takový svatomartinský sněm až do nového roku 1575 odloží. Ačkoliv nejvyšší ouředníci zemští a zřízené rady na hradě Pražském se vší rozhodností císaře z toho zrazovali, až mezi jinými důvody i to předkládali, že by stavové na minulém sněmu již svolenou berni proto odepříti a budoucně k dalším pomocem těžce přivedeni býti mohli, muselo předce na odkladu zůstati, poněvadž peněz nebylo.

I. Sněm bez usnešení, jenž rozepsán byl ke dni 1. ledna a rozešel se 19. ledna 1574.

1. Císař Maximilian II. nařizuje komoře české, aby artikule sněmovní od r. 1570 bedlivě přehlídnuty byly a komora aby své dobré zdání podala, kterak by nepořádkové při odvádění berně na pomoc proti Turku, na zaplacení dluhů královských a posudného na příštím sněmu odstraněni býti mohli a jaké komorní artikule by k projednání předloženy býti měly.

VE VÍDNI. 1573, 14. listopadu. Orig. v arch. českého místodržitelství.

... Nachdem, wie ihr wisst, in kurz in unserer Kron Beheimb und den incorporirten Landen Landtäg gehalten werden sollen und dann unser Notdurft erfordert ein fuerderlichs Wissen zu haben, was fur Artikel, so in den nächsten Landtagsbewilligungen begriffen, siderher vollzogen worden seien oder nit, was auch fur Verhinderungen der Nitvollziehung halben eingefallen sein möchten, so befelchen wir euch hiemit genädiglichen und wöllen, dass ihr euch, was Beheimb und beide Markgrafthumben Lausnitz antrifft, nit allein in dem jungsten, sonder auch in denen ältern Landtagsbeschlüssen vom siebenzigisten Jahr her alles Fleiss ersehet und nit allein gestaltsamb vorangemelter vollzogner, oder unvollzogner Artikel, sonder auch dessen, was etwo sonst in einem und anderm bei jedwederer, als den Gränitz-, Bier- und Schuldenlastsbewilligungen fur Unordnungen eingerissen und wie dieselben ausser oder im nächstkunftigen Landtag fueglich abzustellen, was auch sonst fur Kammerartikel principaliter und sonst zuefällig, auch mit was Ursachen und Motiven zu begehrn sein möchten, mit eurem räthlichen Guetbedunken aufs fuerderlichist zu Handen unserer Hofkammer gehorsamblich berichtet und endlich darmit nit saumbet.

2. Radové komory české, Jáchym z Švamberka, Zdislav z Martinic, Vilím z Oprsdorfu a Arnošt z Rechenbergu, podávají císaři Maximilianovi II. své dobré zdání o některých na minulých sněmích navržených ale ještě nevykonaných artikulích a jaké předložení by na příštím sněmu v příčině komorních záležitostí státi se mělo.

V PRAZE. 1573, 3. prosince. Orig. v arch. minist. říšsk. fin. ve Vídni.

Euer Kais. Mt. legen uns durch derselben Befelch genädigist auf, dass wir uns nicht allein in dem jungsten sonder auch ältern Landtagsbewilligungen vom siebenzigisten Jahr her ersehen und E. Kais. Mt. gehorsamist berichten sollen, was für Artikel vollzogen oder unvollzogen, auch was für Unordnungen bei der Steuer, Biergeld und Dreissigisten eingerissen und wie dieselben abzustellen und was sonst für Kammerartikel an die Ständ zu begehren sein möchten.

Nun hätten wir diese Berathschlagung, alsbald uns E. Mt. Befelch zukommen, in underthänigiste Vollziehung gebracht, so seind aber andere genötige Geschäft und Handlungen, die nicht Anstand leiden können, sonder denselben gleichermassen auf E. Kais. Mt. genädigiste Anordnung nachgesetzt werden muessen, fuergefallen, darumben angeregte Landtagssachen ehe nicht in Erwägung genommen werden mügen. Welches allein zue unserer Entschuldigung gehorsamist anzumelden für notwendig angesehen worden.

Doch haben wir bald nach Verrichtung derselben die Landtagshandlungen fur uns genomben und dieselben soviel vonnöthen gewesen, durchgangen und befinden zweierlei Artikel, eine, die allbereit hievor auf vorigen Landtägen bewilligt und bisher nicht vollzogen worden, die andern aber, die erst an die Ständ zu gelangen und bei ihnen zu erhalten sein.

Was nun die hievor bewilligten und doch unverrichte Artikel belangt, davon geben E. Kais. Mt. wir von jedem insonderheit nachfolgenden underthänigen Bericht: Und erstlich werden sich E. Mt. allergenädigist zu erindern haben, was noch im siebenzigisten Jahr auf dem gehaltnen Landtag von allen dreien Ständen wegen Beschreibung der Landgüeter und der Personen für nothwendig geachtet und geschlossen worden, und ob wir wohl umb Vollziehung desselben mehrmals embsig angehalten, so ist doch solche Beschreibung bis auf dato noch nicht verricht und wirdet dessen die Ursach furgewendt, als sollt es unmüglich sein, weil die Landleut ihre Güeter nicht in einem, sonder underschiedlichen Kreisen hin und wieder einzlicherweis und nicht beinander haben, wie sich dann die vom Land darzue deputierten Personen mit dieser Ursach ihrer Unverrichtung halben also entschuldigt. Zu dem wirdet auch vermeint, weil der Landtagsbeschluss dahin gerichtet, dass ein jeder bei seinem Gewissen ein Bekanntnussbrief von sich geben soll, wieviel er Underthanen hat, dass den Ständen diesfalls Glauben gegeben werden möcht und sie uber ihr Gewissen weiter nicht gedrungen werden sollten, inmassen wir solches E. Mt. hievor auch zum Theil zugeschrieben.*)

Und wiewohl sich E. Mt. gegen uns darauf dahin genädigist resolvirt, dass sie an das Landrecht Befelch ausgehn hätten lassen, solche Beschreibung dem Landtagsbeschluss nach zu vollziehen und auf den angehunden Landtag nicht anstehn zu lassen, so ist uns doch dasselb Schreiben nicht zukommen, wissen also nicht, ob vielleicht E. Mt. hernach dessen Bedenken gehabt, solchen Befelch an das hieig Landrecht ausgehen zu lassen oder ob das Schreiben, weils in beheimischer Sprach gefertigt werden müessen, den Herren obristen Landofficierern und E. Mt. verordenten Räthen allhie zuegeschickt worden.

Und dieweil dann, wie obengemeldt, die Ständ solche Beschreibung vor dreien Jahren einmal bewilligt und auf jungsten Landtag sich abermals erboten die Abzählung der Häuser neben andern unverrichten Artikeln anzuordnen, welches doch gleichwohl bisher nicht beschehen, so wirdet demnach

*) In margine: „Ist allbereit in die jetzigen Landtags beradtschlagten Artikel einkommen."

zue E. Kais. Mt. genädigisten Willen und Wohlgefallen gestellt, ob Sie noch auf vorigen der Ständ Landtagsbeschluss verharren oder dieses Punkts halben die Herrn obristen Landofficierer zum Theil oder allein etliche Vertraute hierüber genädigist vernehmben wöllen.

Zum andern ist gleichwohl auf jungsten Landtag, so vor einem Jahr in Gegenwurt der Kunigl. Würd und F. Dt. Erzherzog Ernsten, unserer genädigisten Herren, gahalten und zuvor auch durch den Herrn obristen Kanzler des Kunigreichs Beheim nicht wenig dahin gearbeit und die Ständ mit allem Fleiss zu Erlegung des Ausstands an den bewilligten 75.000 Schock Groschen ermahnet, aber mehrers nicht erhalten worden, als dass die Anordnung beschehen, dass die vom Land und auch von E. Mt. deputirte Personen zue Aufnehmbung der Steuerraitung fleissig aussuchen sollen, was von den bewilligten 75.000 Schock Groschen an der Steuer, so daran gefallen und noch aussensteht, Uberschuss oder Abgang sei, und was also noch daran hinderstellig, dasselb allerdings nach Ausweisung der vorigen Landtagsanordnungen eingemahnet werde. Nachdem aber solcher Rest noch nicht vollig eingebracht, so wirdet fur ein Notdurft geacht, bei den Ständen umb furderliche Einbringung desselben auf jetzigem Landtag wiederumben anzuhalten.*)

Furs dritt haben die Herren Commissarii, so auf E. Kais. Mt. und auch des Lands Verordnung die Stenerraitung aufgenomben, ihre Relation vermüg des Landtagsbeschluss vorlängst in das Landrecht uberantwort, und wiewohl wir hievor mehrmals und bei dem jetzigen Landrecht wiederumbem angehalten und vermahnet, dieselb Relation zu übersehen und Mass und Ordnung, auch Erläuterung etlicher furgefallner Mängel halben zu geben, so haben sie doch solche Relation ihnen den Herren Commissarien erst zu Ausgang des Landtags in den weissen Tägen wiederumben zugestellt mit diesem Befelch, dass sie darüber sitzen und dasselb verrichten sollten. Welches ihnen aber nach gehaltner Berathschlagung frembd und beschwerlich furkomben und Bedenken gehabt, ditsfalls aus dem Landtagsbeschluss und ihrer zuvor gethanen Relation und sonderlich, weil sie kein Folg haben würden, zu schreiten. Haben demnach dieselben Schriften und Handlungen alle den Herren obristen Landofficierern mit dieser ihrer Entschuldigung wieder zustellen wollen; nachdem sie es aber anzunehmben Beschwerung gehabt, seind folgends angeregte Raitungsschriften zu der Landtafel eingelegt und ubergeben worden, alldo sie noch verbleiben.**)

Nun haben E. Mt. aus unsern vorigen Berichten allergnädigist vernehmben mügen, dass derselben an schleuniger und fürderlicher Ubersehung dieser Relation merklich viel gelegen, darumben wir dann fur rathsamb und nothwendig befunden gehabt, solches auch E. Mt. in Gehorsamb zugeschrieben, dass E. Mt. noch zum Uberfluss an das jetzo neulich gehalten Landrecht umb desto fürderlicher Vollziehung der Sachen willen Befelch ausgehen hätten lassen; so haben aber E. Mt. solches fur unnöthig geacht und vermeint, weil die Herren obristen Landofficierer hievor derhalben Befelch hätten, sie würden es an ihnen nicht mangeln lassen. Dieweils aber vielleicht aus Verhinderung anderer Sachen und Rechtshandlungen nicht beschehen, will in allweg hoch vonnöthen sein, bei jetzigen Landtag dieses Artikels halben Richtigkeit zu machen.

Zum vierten obwohl die Grafschaft Glatz, desgleichen der Elbognisch Kreis in die Landtagsbewilligung auch begriffen, also dass sie sowohl als andere Ständ und Inwohner dieser Kron Beheimb die Steuer reichen sollen, so haben sie sich doch dessen jetzo wie zuvor zu thuen und gleiche Bürd mit der Kron Beheimb zu tragen mit Furwendung ihrer Privilegien und Freiheiten verwidert, darumben hernach auf E. Mt. Befelch mit jedem Kreis insonderheit durch Commissari Handlung gepflegt werden

*) In margine: „Kumbt Bericht fur, dass man sich dessen in jungstem Landtag begeben hab."

**) In margine: „Die Aufnehmbung der Raitungen ist auch albereit under denen jetzigen Landartikeln wieder erholt worden."

müssen, und hat sich die Grafschaft Glatz 2173 Gulden rheinisch fur die Steuer und Dreissigisten, der Elbognisch Kreis fur Steuer, Biergeld und Dreissigisten 2000 und der Egerisch 1500 Gulden zu erlegen bewilligt.

Nachdem dann die Ständ der Kron Beheimb auf bemelte Grafschaft Glatz und Elbognischen Kreis heftig dringen und fur billich geacht wirdet, dass sie sich diesfalls der Steuer und Biergeld nicht exempt machen, sonder gleichermassen contribuiren, so wirdet demnach fur ein Notdurft geacht, bei jetzigen Landtag auf Mittel und Weg bedacht zu sein, damit die Grafschaft Glatz sambt dem Elbognischen Kreis sich mit den Ständen der Kron Beheimb in Reichung der Hülfen allerdings vergleichen, item dass auch E. Mt. laut des Landtagsbeschluss mit den Herren obristen Landofficierern in Berathschlagung ziehen, was der Egerische Kreis neben der Kron Beheimb reichen soll. *)

Zum fünften ist auf etlichen Landtägen diese Anordnung beschehen und dahin geschlossen worden, dass ein jeder, so einiche Schuld und Anforderung bei E. Mt. zu haben vermeint, sich auf die Kammer finden und mit ihme abraiten lassen soll, wie dann auch insonderheit vom Land Commissarii aus allen dreien Ständen ernennt worden; es haben aber der mehrere Theil unangesehen, dass sie sich auf Abraitungen beruefen und derhalben ihre Steuer und Biergeld innenbehalten, nach bisher kein Schriften, was sie fur Anforderung haben, eingelegt. Dieweil dann diese Abraitungen nun viel Jahr und Zeit her mit E. Mt. Schaden angestanden und auf vorigen Landtägen etlich Termin angestellt, denen sie aber nicht nachgesetzt, sonder die Steuer zu ihrem Vortl indess nicht entricht, so wirdet ein sondere Notdurft sein, auf jetzigem Landtag die Sach dahin zue dirigiren, damit ein anderer gewisser unverzüglicher Termin ernennt und angesetzt werde dergestalt, do sie sich auf denselben eintweders selbst personlich oder ihre Gevollmächtigte mit ihren Anforderungen nicht finden liessen, dass ihnen alsdann kein weitere Frist zugelassen, sonder sie ihre versessne Steuer zu erlegen schuldig und verbunden sein sollten; dann do dieser Artikel nicht etwas geschärft würdet, ist zu besorgen, sie werden je länger je mehr Zeit und Frist suchen. **)

Nachdem auch zum sechsten die Steuerraitung auf die hinderstelligen zwei Jahr des ein- und zweiundsiebenzigisten uber E. Mt. ausgangne Befelch und unsere vielfältige Erinnerung noch bisher nicht aufgenomben, welches zum Theil dessen die Ursach, dass die Steuerregister noch nicht allerdings fertig gewesen, so wirdet dieses Artikels halben gleichermassen jetzo anzuhalten sein. ***)

Zum siebenden, dieweil gleichwohl der alten und neuen Restanten nicht wenig, auch einstheils sich noch zur Steuer nicht bekennt haben, unangesehen, dass auf jungsten Landtag sowohl als auf vorigen endliche Verordnung angestellt, solche Rest einzubringen und die weiter nicht anstehen zu lassen, so wirdet demnach den Ständen dies auch billich zu Gemüet gefüehrt und sie darzue ermahnt, darob und auf diese Mittel und Weg bedacht zu sein, wie am furderlichisten solche und dergleichen Rest eingebracht und E. Mt. länger nicht furgehalten werden. †)

Und dies seind die bewilligten und doch noch unverrichten Artikel, daran die Ständ unsers gehorsamisten Erachtens obgehörtermassen zu erindern sein möchten.

Von den andern aber, die erst den Ständen furzutragen und bei ihnen zu erhalten, von denen ist zum Theil E. Mt. hievor noch den 6. Januarii dies gegenwürtigen 73. Jahrs von uns underthäni-

*) In margine: „Ersehung derselben äussern Kreis Privilegien muess Anstand haben bis zu Ihrer Mt. selbs Hineinkunft in Beheim. Diesmals aber werde nach Gelegenheit der behemischen Bewilligung mit ihnen ad partem gehandelt muessen werden, welches durch sie die beh. Kammer alsbald nach verrichten Landtag verrichtet werden solle".

**) In margine: „Placet, in der jetzigen Landtagsproposition einzubringen."

***) In margine: „Ist allbereit beschehen".

†) In margine: „In simili".

gister Bericht beschehen, und [wurde] nemblich under andern neben Ubersendung einer Instruction, so auf die Steuereinnehmber gestellt fur guet und rathsamb angesehen, bei den Ständen dahin zue handlen, damit sie nicht allein ihnen solche Instruction gelieben lassen, sonder auch E. Kais. Mt. die Bestellung und Aufnehmbung der Steuereinnehmber ubergeben, oder do solches nicht zu erhalten, dass doch die Steuereinnehmber E. Mt. und den Ständen mit Eidspflichten zugethan; item dass ein jeder hinfüran, so im Land angesessen und gegenwürtig, seine Schatz- und Bekanntnussbrief under seinem selbst und nicht seiner Ambtleut oder Schreiber Namen stelle; desgleichen was fur Ordnungeu des Biergelds in einem und andern, auch der Freisessen halben, damit dieselben E. Mt. nicht entwendet wurden, gemacht werden möcht, wie dann unser Bericht, dessen Abschrift hiebei liegt, weitläuftiger dies und anders, auch den Artikel wegen der Bergwerchsvergleichung in sich hält. Darumben von unnöthen solches nachlängs wieder zu erholen, sonder werden E. Mt. aus vorigen unsern gethanen Bericht derselben genädigisten Willen und Gefallen nach in die Proposition nach Gestalt und Gelegenheit der Sachen inseriren zu lassen haben; dann weil wir nicht wissen, worauf der Furtrag furnehmblich gerichtet und obs allein ein Continuation der vorigen Hilfen auf ein kurze Zeit oder ein neues Begehren sein würdet, so ist uns derwegen etlichermassen beschwerlich, in dergleichen Sachen unwissend zu rathschlagen. Und do E. Mt. allein auf ein Continuation gehen werden, würdet vielleicht vergeblich und umb sonst mit dergleichen Artikeln auf die Stände zue dringen, sonder einer bessern Gelegenheit zu erwarten sein, auf dass im Haubtbegehrn E. Mt. nicht mehr geschadet als gefrombt werde. *)

Belangend den Dreissigisten haben E. Mt. aus hie beigelegtem Auszügel allergnädigist zu vernehmben, dass derselb auf jetzo gar wenig und gegen den vorigen Jahren ein schlechts ertragen. Derhalben würdet auf jetzigen Landtag dahin zue handlen sein, damit unserm vorigen vor einem Jahr gegebnen Guetbedunken nach die Stände zu Reichung einer andern austräglicherern Hilf, es sei nun auf ein benannte gewisse Summa Gelds, zu der sie die Stände selbst Mittel und Weg, wie und von wannen die eingebracht, furschlahen können, oder do es je bei dem Dreissigisten verbleiben sollt, dass die Unordnungen in Reichung desselben bei Straf abgestellt und bessere Ordnung angericht werde; dann do beides fallen und weder ein nambhafte Summa auf jetzigen Landtag erhalten und von dem Dreissigisten auch nichts einkumben sollt, wüessten wir das Wesen alhie dergestalt nicht länger Zeit zu erhalten, noch die Glaubiger zu stillen, weil wir nicht soviel haben, davon die Interesse, welche sich gleichwohl nicht auf ein kleine Summa verlaufen, entricht werden könnten.

Weiter werden sich E. Kais. Mt. allergenädigist zu erindern haben, was wir derselben wegen der Pfandschaftbereitung in Beheimb noch vom 27. Julii in Gehorsamb zuegeschrieben, darauf dann E. Mt. dieselb Bereitung bis nach dem bevorstehunden Landtag genädigist eingestellt und uns daneben auferlegt, in Berathschlagung zu ziehen, ob diese Sach alsdann mit den Ständen ingemein oder allein mit den Herren obristen Landofficierern furzunehmben seie, und E. Mt. daran wiederumben zu erindern.

Nun wären wir der gehorsamben Meinung, E. Mt. hätten diese Bereitung anfänglich allein mit den Herrn obristen Landofficierern erwogen und berathschlagt und ihnen die Ursachen derselben wisslich gemacht, nämblich weil in der grossen Brunst fast alle Kammerregistratur und Schriften verdorben und hinweg kommen und also E. Kais. Mt., was Sie fur Pfandschilling in dieser Kron Beheimb haben, wie, wem und auf was Zeit und Condition auch wie hoch und in was Summa versetzt, kein eigentlich Wissen hätten, so wollt E. Mt. anderst nicht gebühren, als derselben vor Alters her und hernach versetzten Kammergueter halben gründliche Erkundigung einzuziehen und solches in guete Richtigkeit zu bringen; es wäre aber E. Mt. Willen und Meinung gar nicht, jemanden wider

*) In margine: „Steuereinnehmberinstruction auf den Haubtlandtag angestellt. In simili die Verpflichtung der Einnehmber. Item auch die Schatz- und Bekanntnussbrief."

sein habunde Verschreibung im wenigisten zu dringen und wider Recht und Billigkeit zu beschweren, sonder diese Bereitung wär allein dahin gemeint, damit E. Kais. Mt. derselben eignen Güeter halben, wie es darumben geschaffen, Wissen haben möchten, und könnten alsdann E. Mt. von ihnen vernehmben, ob auch furträglich sein möcht, die Sach an die gemeinen Ständ zu gelangen und auf was Meinung oder obs zu Verhüetung allerlei Weitläufigkeit an dem genug sei, dass solches mit ihr der Herren obristen Landofficierer Wissen und Willen beschehe.*)

Es haben auch E. Mt. nun zum viertenmal Mandat ausgehen und publicieren lassen, dass ein jeder, so Weingebirg auf drei Meil umb Prag hat, E. Kais. Mt. gebührend Bergrecht zur Handen derselben Bergmeister allhie erlegen und daneben auch anzeigen soll, wieviel Strich weit und breit nach der Mass er auf seinem Weingarten hat, und mit der gewondlichen Mass, so noch von weilend Kaiser Karl dem Vierten angeordnet, den Weingarten ausmessen lassen und bei dem Bergmeister aber anzeigen soll, wie und von wem er solchen Weingarten bekommen, auf dass solches in das Ambtbuch ordentlich verleibt und eingeschrieben werden möcht. Nachdem aber demselben nicht nachgesetzt worden und von den Grundherrn furgegeben wirdet, weil sie die Güeter in der Landtafel haben, dass sie nicht schuldig sein, Bergrecht davon zu reichen oder dieselben Weingarten, so auf ihren Grund und Boden gelegen, beim Bergambt einschreiben zue lassen, dardurch dann E. Mt. Einkomben am Bergrecht nicht wenig geschmälert, so doch Kaiser Karls Maiestatbrief, in dem die Weingarten ausgesetzt, ausdrucklich vermag und ausweist, was dem Grundherrn und auch E. Mt. von den Weingärten gegeben werden sollt, so wirdet demnach dieser Artikel mit den Herrn obristen Landofficierern gleichermassen in Berathschlagung zu nehmben sein, wie und mit was Grund ungefärlich des Gegentheils Behelf abzuleinen und auf jetzigen Landtag zwischen E. Mt. und den Grundherren gebührliche Vergleichung getroffen werden müge, sich diesfalls niemands wider die Billigkeit zu beschweren Ursach habe, und gleichwohl E. Mt. an derselben Gerechtigkeiten nichts entzogen werde.**)

Neben dem so erfordert auch E. Kais. Mt. und des Lands Notdurft, weil der hievor gewesen Landprobierer Jan Bohemicky neulicher Zeit Tods abgangen, dass an sein Statt von ihnen den Ständen nit allein ein anderer tauglicher und des Münzwerchs mehr verständiger Landprobierer verordnet, sonder dass auch von E. Mt. selbst vermüg hievor von den Herren obristen Landofficiern und uns hinausgethanen Münzberichten ein besonderer Probationmeister underhalten und besoldet werde, der nit allein bei allen Münzwerchen, sonder auch sonst bei den Bergstädten im Land, da gemäniglich die geringen, bösen, valvierten und verbotnen Münzen am meisten einreissen und zue Schaden wieder herein gebracht werden, sein sonder fleissiges Aufsehen und Erkundigung [habe] und alle Münzen, sowohl die groben als die kleinen, oft und vielmals nachprobier, und da von nöthen und er was unrichtigs oder nachtheiligs damit oder auch sonst Pagament befände, solches jederzeit herein auf die Kammer und allbeg ganz unverzogenlich berichte, damit darauf der Notdurft nach zeitlich Einsehen gehabt, dardurch des Lands und Bergwerchs Schaden furkommen und abgestellt werde, wie dann E. Kais. Mt. von uns vorbeschehner Anmeldung nach ein hierzue taugliche Person zue solchem Probationmeisterambt in Gehorsamb angezeigt und nambhaft gemacht werden soll.

Soviel dann Ober- und Niederlausnitz betrifft, wissen wir dieser Zeit keinen Kammerartikel, der den Ständen daselbst furzubringen, dann die Steuerraitung in Oberlausitz ausser etlich wenig Mängel allbereit richtig. So ist in Niederlausnitz das Commissariat wegen Aufnehmbung der Steuerraitung und Einbringung der Rest auf jetzo Trium regum nägstkunftig hievor angeordnet.

---

*) In margine: „Bis zu Ihrer Mt. selbst Hineinkunft anstellen zu lassen; alsdann soll die behem. Kammer wieder daran vermahnen."

**) In margine: „In simili wie hievor der Pfandschaft Beraitung halben Meldung beschehen."

3. *Tajní radové a dvorská komora podávají císaři své dobré zdání, jaké předložení královské na příštích sněmích v zemích koruny České by učiněno býti mělo.*

Na konci 1573. Konc. v arch. minist. říšsk. fin. ve Vídni.

Allergenädigister Kaiser und Herr. Nachdem nun bei denen aufgehörten Landshilfen grosse Zeit ist zu Haltung fernerer Landtag in E. Mt. Erbkünigreich und Landen zu trachten, wie dann in der Haubtrelation insonderheit davon Meldung beschiecht, so ist für ein Notdurft geacht worden, in denen ein Zeit her einkommenden Schriften und Guetbedunken, was etwo derwegen den künftigen Landtagshandlungen zue guetem verneuert und proponiert werden möchte, nachzusuechen, darüber sich auch die Herrn geheimben und Hofkammerräth einer Zusambenkunft verglichen und das, was befunden und ihnen noch darüber eingefallen, in Berathschlagung gezogen.

Ob nun wohl E. Mt., wie furkumbt, allbereit dahin genädigist geschlossen, dass Sie auf dem jetzigen allbereit ausgeschriebnen Landtag, weil E. Mt. denselben selbs personlich nit besuechen können, nichts anders als die Continuation und Erstreckung der Hilfen proponiern und handlen wöllen lassen, so haben doch die gehorsamen Räth nichtdestminder die Haubtsachen auf ein Zuebereitung eines kunftigen Haubtlandtags, weil aus denen in der Relation über das Haubtkammerwesen eingeführten hochwichtigen Ursachen vernunftig abzunehmben, dass die förderlich Erlangung mehrer und richtiger Hilfen bei den Landen die höchst unvermeidliche Notdurft erfordere, also obgleich nit weniger dass E. Mt. Erbkunigreich und Lande bei denen bishero getragnen merklichen Obliegen die Unmügligkeit ihrer fernern Erschwingung eines solchen merklichen Lasts furzuwenden haben möchten, dass doch die Noth der Gränitzen, daran ihr der Lande und derselben Leib, Hab und Gueter Schutz und Aufenthalt gelegen, aller dieser Ungelegenheit, sie sei auch so gross, als sie immer sein mag, billich fürzuziehen, wie dann diesfalls unangesehen der Landständ Difficultierens zu Erlangung der Intention durchaus nichts underlassen, auch mit Anstellung ermelts Haubtlandtags in die Läng nit verzogen werden solle, furnehmen und beratschlagen wollen.

Was dann nun das Wesen in Beheim und erstlich die Gränitzhilf anlangt, da wissen E. Mt. selbs allergenädigist, was die bisher beschehen Anlag der Rauch- oder Haussteur gegen der vorigen Schatzung des Vermügens und auch gegen der zuegesagten gwissen Summa fur ein merklichen Abgang verursacht, was auch nit daneben fur ein beschwerliche Ungleichheit im Vermügen zwischen dem Reichen und Armen, sonderlich aber zwischen den küniglichen und Landleut Städten erfolgt ist, in dem dass ein jedes Burgerhaus in den küniglichen Städten, ja auch das schlechtist darunder, ohne Underschied des Jahrs drei Thaler allein zu der Gränitzcontribution, da doch manches Haus über 30. 40 oder 50 Thaler nit wert, contribuiern müssen, der Landleut Städt aber, die zum Theil so guet und vermüglich als die Künigsstädt seind, nit mehrers weder 1 Schock m. und die Underthanen allein 20 w. Gr. bisher gereicht, daraus dann wissentlich bisher erfolgt und noch künftig nit weniger, sonder viel mehrer zu gewarten, dass die küniglichen Städt zum höchsten verarmben und ihr viel aus ihren Mitteln, sonderlich die Handwerchsleut, umb dieser so hohen Anlag willen zu Verödung E. Mt. Städt von dannen hinweg ziehen und sich in der Landleut Städt und Flecken begeben.

Zu dem, dass man auch die in jungst gehaltnem behmischen Landtag beschlossne Bereit- und Abzählung der Häuser in allen Kreisen zu einsmals gwisser Anrichtung der Haussteur und derselben wissenlichen Ertragung bisher uber alles beschehnes Vermahnen nit in sein vollständigs Werk bringen mügen, und obwohl die Fortsetzung solcher Bereit- und Beschreibung unlängst wiederumben den Herrn obristen Landofficierern und Rechtsitzern befohlen worden, so berichten sie doch anjetzt, weil der Landtagsbeschluss zu solcher Beschreibung ein gewisse Zeit benennt, in deren aber umb der eingefallnen Sterbsläuft willen solches Werk nit verrichtet mugen werden und dann numals dieselben

Landtagsbewilligungen ausgegangen, mittlerzeit auch andere Kreishaubtleut gewählt und die ihnen zugeordneten Personen zum Theil gestorben, dass es allbereit von dem Landtagsbeschluss dieses Artikels halben kommen sei, daraus wohl abzunehmen, dass die Ständ nit gern an dies Werk kommen und besorglich zufleiss so lang darmit verzogen haben. Weil man aber ausser einer solchen Beschreibung nimmermehr zu einer rechten gewissen Anlag kommen wirdet mügen, so wöllen die gehorsamen Räth bedacht sein zu berathschlagen und E. Mt. underthänigist zu berichten, was nit allein dieses, sonder anderer mehr Kammerartikel halben in dem nächsten Landtag, den die Kun. Würde besuechen solle, proponiert und begehrt werden möchte, auch nit anderst zu halten, under welcher dieser Bereitung auch sonderlich das zu observiren, damit diejenigen behauften Güeter, so etwo die Landleut von den Underthanen an sich bringen, in die gemein Steueranlag gebracht würden, deren dann, wie fürkombt, nit wenig seien und dem Steueranschlag dardurch bisher nit wenig entzogen worden sein solle.

So wird auch in der bevorstehenden Landtagsproposition die beschwerlich Einbringung angeregter Gränitzbewilligung, item auch die nachtheilig Unordnung, dass sich ihr viel noch zu der Steuer nit bekennt, deren Namen gleichwohl in den uberschickten Auszügen einkomben, wieviel aber eines jeden Ausstand in specie bringe, gar nit specificiert worden, mit notdurftiger Ausfüerung zu ahnden, und die Ständ dahin mit Ernst zu vermahnen sein, diese Gränitzcontribution und derselben Ordnungen in bessere und gewissere Leistung zu bringen.

Und obwohl nit weniger dass die Wiederanrichtung der Schatzung eines jeden Vermügens zu der künftigen Steueranlag das gleichist und best Mittel wäre und auch verhoffenlich, obgleich nit soviel als zuvor von Tausend 12 angelegt wurden, dass doch ein mindere Anlag, wo anders die Schatzung verneuert und die bisher eingerissnen Mängel wieder zurecht gebracht, umb was stattlichs mehrers als die Haussteuer ertragen solle: so tragen doch die gehorsamen Räth ihrestheils grosse Beisorg, es werden die Ständ, weil sie sich einmal dieser Bürde entledigt, nimmermehr darzue zu bringen sein und also andere Mittel und Weg an die Hand genomben müssen werden.

Es erindern sich auch die gehorsamben Räth gleichwohl, dass hievor zu Limitierung der Schatzung ein anderer und solcher Furschlag beschehen, als nemblich, dass in allen dreizehen Kreisen vier unverdächtige Personen, zwo aus dem Herrn- und zwo aus dem Ritterstand, erkiest und fürgenomben, denselben eines jeden Inwohners Urbari oder Einkomben fürgelegt und daraus ein ungefährliche ehrbare gleichmässige Schatzung eines jedlichen Guets und Vermügens gemacht, dasselb in einer bestimmten, doch fürderlichen Zeit zusamben gezogen und dem Landsrechten oder den Herrn obristen Landofficierern oder Räthen fürgetragen und als dann nach Gelegenheit desselben auf einen träglichen Anschlag, es sei nun zu Bezahlung der Schulden oder andern fürfallenden Notdurften anzuwenden, gehandelt, doch dass in jedem Kreis Personen darzue verordnet wurden, die solche Schatzung nach billicher Gleichheit richteten und derselben in Kreisen verordenten Personen Güeter von den Herrn obristen Landofficiern nach Ersehung ihrer Einkomben auch gleichmässig geschatzt wurden, mit diesem weiteren Vermelden, ob sich wohl zu vermuthen, dass nit ein jeder sein Vermügen gern an Tag geben wollte, so sei doch dasselb darmit abzuleinen, weil sonst in den gemeinen Bewilligungen keine Schulden abzuziehen, auch nichts anders in diese Taxation und Schatzung gebracht werden solle, als was liegende Güeter, die vor Augen und einem von dem andern bewusst seien, dass sich solches keiner, so zu Gleichheit Neigung hab, billicherweis zu beschweren haben wurde; und da gleich eines jeden Guet und Vermügen auf halben Theil gewirdiget werden sollte, dass es dannoch ein mehrers als die vorigen Schatzungen und jungste Bewilligung ertragen, zu dem auch durch dies Mittel die Restanten und ausständigen Steuerhilfen, sonderlich auch deren, so ihre Bekanntnuss- und Schatzungsbrief nit eingelegt, künftig verhüetet und E. Mt. derhalben nicht mit so often Vermahnungen belästigt werden durften; dass auch E. Mt. Herrschaften und Güeter in ein gleichmässige Schatzung mit eingezogen werden, damit sich die

Ständ keiner Ungleichheit zu beschweren hätten und dieselbig Steuer nit ad partem in die Kammer noch Rentmeisterambt, sonder mit under der Ständ Hilf eingemengt werden, und sie umb soviel mehr Ursach hätten, in solche Bewilligung einzugehen, in Hoffnung, wann nur den Ständen alle Motiva bescheidenlich eingebildet, sie werden allein umb des einigen Punkts willen mit Auslassung der Beschwerung und Befreiung ihrer Gwissen obbemelter bisher gewährten Schatzung desto weniger zuwider sein; und im Fall die Ubergebung der Urbari je nit erhalten werden möchte, dass doch den verordenten Personen aus den Kreisen Macht und Gwalt gegeben, einem jeden, der sich solches zu thuen weigern wurde, nach ihrem ungefährlichen Guetbedunken zu schätzen, und dass doch solche Schatzung nit allein bei jetztgemelten Kreisverordneten, sonder noch bei weiterer Erwägung und Erkanntnuss des Landrechts und der obristen Herrn Officierer und Räth stünde. Daraus erfolget, wer sich nit wollt also blind und in Pausch mit seinem Guet schätzen lassen, dass er ehe lieber seine Urbari fürlegen, als sich zu ungwisser Schatzung begeben wurde.

Es besorgen aber die gehorsamben Räth, dieweil dieser gerathner Fürschlag in effectu nit minder als die Schatzung wäre, es werde gleich so wenig als die Schatzung an ihr selbs bei den Ständen zu erhalten sein.

Sonst ist auch ein anderer Fürschlag auf die Bahn komben, wofer E. Mt. diesfalls auf ein gewisse Summa Gränitzhilf an die Landsständ zu begehren schliessen wollten, dass sich E. Mt. mit den Ständen einer gewissen Austheilung vergleichen, was auf einen jeden Kreis, wie einer fur den andern grösser und vermuglicher, zu legen wäre, damit E. Mt. ein eigentliche bestimbte Summa zu jedem halbjährigen Termin mit einander zu empfahen hätten.

Gegen solcher Anlag müsste in jedem Kreis ein ordenliche Bereit- und Beschreibung durch jedes Kreis Haubtmann und andere Zugegebne aller der Städt und Flecken behausten Güeter beschehen, darüber auch ein ordenliche Verzeichnuss verfasst und alsdann in jedwedern Flecken zwo geschworne Personen verordnet werden, die auf jedwedern Kreis bestimbte Contributionssumma dahin auszutheilen und einzubringen, damit der Reich den Armen ubertrage und kein solche unerträgliche Ungleichheit, wie bisher, daraus entstehe. Darob dann die Haubtleut jedes Kreis mit Ernst halten und handhaben und wo der Gleichheit und der Execution halben Mängel und Irrungen furfielen, die durch die Kreishaubtleut nit zu erörtern, dass dasselb an das Landrecht gebracht und entscheiden wurde, darunder auch E. Mt. künigliche Städt, sowohl derselben eigne Herrschaften, doch ausser der abgesonderten Kreis, als Eger, Elbogen und Glatz, welche ihren sondern modum contribuendi gehabt haben wöllen, verstanden und begriffen werden möchten.

Noch ist auch ein anderer Weg fürgeschlagen worden, dass etwo die Steuer und andere Landsanlagen nach Ausmessung der Hueben im ganzen Land gerichtet werden möchten; dargegen aber auch bedacht worden, dass solche Ausmessung weder in einem noch dem andern Jahr nit beschehen und auch umb der underschiedlichen trachtigen Gründ, desgleichen umb der Intervalla willen an Bergen, Wälden, Wässern, Teichten, Weiden und anderer öden Gründ kein rechte Gleichheit abgeben, darumben denn solches Mittel zu der jetzigen Intention besorglich nit dienstlich sein würde und in allweg rathsamber sein wirdet, dass E. Mt. das Begehren auf ein jährliche gewisse Summa richten lassen.

Was aber nun auf die Kron Beheimb fur ein gewisse Summa Gränitzhilf zu begehren, da wissen sich E. Mt. allergnädigist zu erindern, dass es noch im verschienen 69. und 70. Jahr, als dazumal der Haubtlandtag in Beheimb gehalten worden, die Meinung gehabt, dass man an sie die behemischen Ständ 200.000 Schock meissnisch des Jahrs begehren solle, welches Begehren aber in der Proposition aus Ubersehen allein auf 150.000 Schock meissnisch gerichtet gewesen. Dieweil dann in der Haubtrelation des Kammerwesens soviel zu verstehen, dass man mit den jetzigen der Land Hilfen auf die Gränitzunderhaltung zur Notdurft nit klecken mag und auch darfur zu halten, dass sie

die behemischen Ständ nach der Proportion der andern incorporierten Lande Bewilligungen billich ein mehrers contribuiren sollen: so hielten die gehorsamben Räth dafür, E. Mt. möchten das Begehren auf die völligen 200.000 Schock meissnisch stellen lassen. Im Fall aber diese Summa je gar nit zu erlangen, darauf doch steif zu verharren, so sollen doch E. Mt. zum wenigisten auf der nägstbemelten Summa der 150.000 Schock meissnisch verharren. In dem aber ein Notdurft sein wirdet, im Fall sich die Stände je auf keinen andern modum contribuendi als auf die Haus- oder Rauchsteuer behandlen lassen wollten, und dann E. Mt. zu mehrmalen gehorsambist furkommen, dass bemelte Rauchsteuer das bewilligt Deputat bei weitem nit ertragt, ob doch die Anlag dahin zu richten, dass auf einen Underthanen umb 10 w. Gr. mehrers und nemblich gar 30 w. Gr., item dass auch der Landleut Städt pro rata uber die vorigen 30 w. Gr. auch umb etwas gesteigert, entgegen aber den Kunigsstädten ein ziembliche Milderung ihres zu hohen Anschlags beschähe, damit man also des völligen Deputats umb soviel gewisser wäre.

Es ist auch gleichwohl in dieser Landtagsberathschlagung under andern moviert worden, ob E. Kais. Mt. zu rathen sei, die Erstattung des Abgangs an der vorigen 70. und 71. jährigen Steuersbewilligung wiederumb zu begehren. Soviel aber von denen Herren geheimen und Hofkammerräthen, die mit der Kunigl. Würde und Fürstl. Durchl. in jungstem Landtag zu Prag gewesen, Bericht furkombt, so sei durchaus kein Raitung mehr darauf zu machen und auch zu besorgen, dass durch solche Eiferung nit allein nichts erhalten, sonder auch die künftigen Begehren dardurch mehrers verhindert werden möchten, unangesehen, dass sie die Ständ inhalt des Landtagsbeschluess solche Erstattung billich zu thuen schuldig wären. Dann ob sie wohl den Abgang mit den aussern Kreisen, desgleichen mit der Juden Anlag ableinen wöllen, so ist doch derselb Abgang so gross, dass es ein unmüglich Ding ist, von solchen nägstbemelten Parteien zu erzwingen, angesehen, dass man von einem derselben Kreis, darunder auch die Grafschaft Glatz zu verstehen, nit allein vonwegen der Steuer, sonder auch fur alle andre Landshilfen, als Biergeld und Schuldenlastsanlagen, nit uber zwei, drei und aufs meist 4000 fl. bekomben mügen, zu geschweigen, dass ihnen ein solche ubermässige Summa des Abgangs zuegemuetet werden solle.

Zu dem so wissen E. Mt. allergnädigist, dass sich dieselben aussern Kreis mit Behelf ihrer fürgewendten Privilegien in der böhmischen Ständ Contribution nie einlassen wöllen, wie dann diese anbefohlne Verordnung daraus erfolgt ist, dass derselben Privilegia gegen andern der Kron Beheim Freiheiten ersehen und sie die aussern Kreis daruber ferrer bescheiden werden sollen. Ob nun solches beschehen, das wissen die gehorsamben Räth ihrestheils nit; sie achten aber fur ein hohe Notdurft sein, im Fall es anders bisher nit vollzogen, dass es mit dem fürderlichisten beschehen und sonderlich auch darumben, damit die kunftigen Landsanlagen darnach begehrt und reguliert werden mügen.

Und nachdem auch dieselben aussern Kreis vom verschienen 70. Jahr her ihr der gehorsamben Räth Wissens kein gewisse Landsbewilligung geleistet, sonder allein in Abschlag bis zu Erörterung dieses Stritts Anlehen gethan haben, so wird auch ein Notdurft sein, nit allein des künftigen, sondern auch des verschienen halben mit ihnen uberein zukomben und die Anlehen dardurch zu cassieren.

Was aber der Juden Anlag antrifft, da kombt soviel Berichts für, dass dieselben mehrertheils dusch diese Verhinderung stecken blieben, dass sie keine rechten confirmirte Ältisten haben. Wäre derhalben vonnöthen, dieselben, wo man sie anders länger gedulden wölle, mit dem ehisten zu ersetzen, dann sie sonst umb die, so mittlerweil die Sachen verwalten, nichts geben und also wenig oder gar keinen Gehorsamb leisten. Es sei dem aber wie ihme wölle, su künne oder müge diese Anlag, eil die Vermüglichisten verschiener Jahren hinweg komben und mehrerstheils die Armen allda verlen, auch nichts sonders erklecken.

Neben vorbemelten Landtagsbegehren befinden auch die gehorsamben Räth in allweg fur ein unvermeidliche hohe Notdurft zu sein, sich mit allem hochangelegnen Ernst dahin zu bearbeiten, ob man sonderlich die Steuercontinuation der beheimischen Hilfen von der Zeit, da dieselben ausgangen, erlangen möchte; dann wo es nit beschehen sollte, so wurde man abermals ein ganzes Jahr, ehe und die neuen Gefäll einkomben, verlieren und entzwischen bei dem Kriegs- und Hofwesen merklichen Mangel leiden müssen. *)

Zu dem, wo man gleich gern entzwischen beide Wesen mit Geldaufbringen aufhalten wollte, dass es doch bei den Leuten nit mehr zu bekomben. Und gesetzt, obgleich dieser Mangel nit wär, so wurde insonderheit dies incommodum daraus erfolgen, dass man die Darleher nit anderswohin, als eben auf die neuen Hilfen zu verweisen hätte, also was man aufs künftig Jahr zu dem Hof- und Kriegswesen haben sollte, dass es schon zuvor verwiesen und gestracks den Parteien ubergeben werden müsste, dardurch dann die Intention der vorhabenden Ordnung bei dem Kriegs- und Hofwesen abermals in Zerrüttung gerathen und man sich nit sobald wiederumb erholen möchte. Sollte man dann nun die Parteien mit solchen ihren verschriebnen Verweisungen hindansetzen und die Hof- und Kriegsnotdurften denselben fürziehen, so wurde die Hofkammer gleich gar mit einander umb ihren ohne das zum beschwerlichisten geschmälerten Credit komben und also gewisslich nichts minders ein gänzliche Erliegung des Wesens erfolgen.

Zu dem, dass es nit allein umb Beheimb zu thuen, sonder es wurden sich auch die andern incorporierten Lande, die sich gemeiniglich nach Beheimb als dem Haubt richten, solcher Continuation weigern, die dann sonst verhofflich, wo anders in Beheimb die Bewilligung erlangt, beruerte Continuation nit so sehr difficultiern möchten.

So haben sich auch E. Kais. Mt. allergnädigist zu erindern, was fur ein ansehenliche Summa Gelds hin und wieder von Landsleuten, Städten und Privatpersonen auf die verhofft Wiedererstattung des 70 und 71jährigen Steuerausstands der bewilligten Deputata anticipiert worden. Sollte nun die Continuation uber das, dass angeregte Erstattung schon gefallen, nit erlangt werden, so wurde daraus folgen, dass sich dieselben Parteien gestracks den neuen Bewilligungen mit Innenbehaltung eines jeden Gebührnuss selbs zahlhaft machen, welches abermals dem Hof- und Kriegswesen einen merklichen Abbruch verursachen würde, inmassen dann E. Kais. Mt. mit derselben merklichen Schaden erfahren, was die vom 68. bis ins 69. Jahr gefeierten Landshilfen dem Wesen fur ein hochbeschwerliche Ungelegenheit gebracht, dardurch fast bei einer Million Gelds verloren, welchen Verlust man noch bei dem Hofkammerwesen nit uberwinden kann. Darumben E. Kais. Mt. sich umb soviel weniger von solchen Begehren der Continuation weisen, sonder zu gewisser Erlangung derselben an aller äusseristen Muglichkeit nichts erwinden lassen sollen. Dann sollt man vor dem nägstgehaltenen Landtag diesen Zweifel vonwegen Erlangung der Continuation besorgt haben, so wäre viel rathsamber gewesen, dass man die dozumal begehrt halbjährige Erstreckung gar vollig auf ein ganzes Jahr gerichtet hätte, welches ohne Zweifel unweigerlich bewilligt wäre worden, umb soviel weniger nun jetzt sie die Ständ zu einicher Weigerung Ursach haben, sonderlich weil ihnen die Ehhaften, die E. Mt. an zeitlicher Haltung der Landtäg verhindert, furnemblich derselben ein Zeit her erlittene Schwachheit halben unverborgen, sie auch deswegen billich mit E. Mt. ein gehorsambe und guetherzige Geduld tragen sollen.

Darbei auch die gehorsamben Räth, weil es anjetzt ad propositum und der Sachen Notdurft erfordert, unangemeldt nit wöllen lassen, das ihnen mehrmal fürkomben, wie etwo den Ständen und

*) In margine: „Ist allbereit dahin beschlossen worden, dass man anstatt der Continuation in dem nächsten Landtag einen halbjährigen Steuerstermin der vorigen Anlag als der 150000 Schock m. nach auf nächst Georgi zu erlegen und das Biergeld und dreissigisten Pfennig nach beschlossnem Landtag anzuraiten bis auf Pfingsten des 74. Jahrs zu reichen begehren solle".

sonderlich dem gemeinen Adel eingebildet werde, als ob ihre Hilfen nit zu dem Kriegswesen, sonder anderswohin verordnet und etwo das Geld ausser Land ins Reich verführt werde, so doch mit gueter Raitung darzuthuen, dass E. Mt. aus andern Kammersgefällen und Aufbringen viel ein mehrers als diese Hilfen austragen, darzue einbüssen müssen. Und damit aber ihnen den Ständen dieser vermeinter Argwohn ab- und hingelegt werde, so möchten sich E. Mt. soviel gegen ihnen erklären, dass derselben gar nit zuwider sein solle, wo die Ständ bei allen Musterungen und Bezahlungen auch ihre Leut haben oder selbs etlich Gränitzhäuser in ihr Bezahlung über sich nehmen wöllen, dass ihnen solches in allweg zu thuen bevorstehen solle.

Und dieweil auch nit weniger an Anordnung einer gewissen und ordenlichen Einbringung als an der Bewilligung selbst gelegen und dann E. Mt. zu mehrmalen allergnädigst vernomben, was sonderlich in dem bisher für nachtheilige Mängel erschienen, dass die Landständ ihre sondere Einnehmber, sie seien gleich qualificiert gewesen oder nit, geordnet und von einer Bewilligung zu der andern damit abgewechselt haben, daher auch soviel grosse und mehrertheils verlorene Rest neben anderen mehr Unordnungen geflossen, so befinden die gehorsamben Räth soviel, dass E. Kais. Mt. hochgedrungene Ursachen haben, das Begehren in diesem Artikel dahin zu richten, dass die Ständ auf den Fall, wo sie kein endliche gewisse Summa der Gränitzhilf bewilligen wurden wöllen, die Steuereinnahmb und Bestallung derselben Einnehmber E. Mt. gänzlich einraumben, damit alsdann sondere raitverständige Personen, die nit von einem Jahr oder Bewilligung zu der andern gewechselt, sonder umb gueter Erinderung willen, was jederzeit gehandelt und für Ausständ blieben, welche Ständ sich auch bekannt haben oder nit, stätigs blieben und die Raitungen ordenlich zu stellen und zu übergeben wissen; im Fall aber solches je nit zu erhalten, dass doch in allweg die Sach dahin gerichtet, dass ermelte Einnehmber sowohl E. Mt. als den Ständen mit Eidspflicht zugethan und abwesend E. Kais. Mt. mit ihrem Respect nit allein auf die Herrn Landofficier und das Landrecht, sonder auch auf die behmisch Kammer gewiesen wurden. Daneben auch fast nutzlich wär, ob sie die Ständ zu bewegen sein möchten, E. Mt. so viel einzuraumben, dass denselben Einnehmbern von E. Mt. wegen ein sonderer Gegenschreiber oder aber ein Buechhalter in E. Mt. selbs Besoldung zuegeordnet wurde.

Es hat auch die behmische Kammer der Sachen Notdurft nach ein neue Steuereinnehmberamts-Instruction verfassen lassen, wie man doch künftig mit besserer Ordnung hausen möchte, und dieweil dann nit wenig daran gelegen, so achteten die gehorsamben Räth für ein sondere Notdurft sein, dass E. Kais. Mt. dieselb im nägsten Landtag, doch nach vorgehender Ersehung und Communicirung mit dem Herrn obristen behmischen Kanzler, ob etwas darin zu bessern oder zu verändern wär, allergnädigist fürtragen und die Annehmbung derselben begehren lassen.

Es kombt auch soviel für, obwohl der Landtagsbeschluss lautere Mass und Ordnung gibt, wie es mit Versteurung des ausgeliehenen Gelds gehalten solle werden, dass doch demselben bei weitem kein genuegsame Folge beschehe; achteten derwegen die gehorsamen Räth nit aus dem Weg zu sein, dass E. Mt. solchen Mangel auch ahnden und derwegen bessere Ordnung fürzunehmben gnädigst begehren liessen.

Noch befindt sich auch ein grosser Mangel der Execution halber gegen den säumbigen und ungehorsamben Ständen, indem das sonderlich von etlichen gemeint will werden, dass der bisher gehaltene Modus mit Einführung in die Güter nit allerdings gut sei, als nemblich: für eins, dass viel Unkosten darauf gehe; zum andern, dass die Armen und sonderlich Wittib und Waisen sehr dadurch beschwert und derhalben ein grosse Ungeduld under der Gemein bringe; für dritt, dass auch in effectu nit sonders viel Nutz damit geschafft worden, und dannoch nichtsdestoweniger ein grosser Rest blieben. Derwegen sonderlich die behmisch Kammer mit ihrer gehorsamben Meinung dahin gehet, dass es besser und rathsamber sei, dass diejenigen, so ihre Steuern auf die angesetzten Termin nit erlegen

und ein Monat fürübergehen lassen würden, schuldig sein sollen, sich auf das Präger Schloss zu gestellen und alda bestricken zu lassen, bis sie ihre ausständige Gebührnuss entrichtet hätten, welcher dieser Modus gleichwohl der gehorsamben Räthe Erachtens nit aus dem Weg wäre. Woferr aber die Stänb vorgerathenermassen ein gewisse Gränitzhülf zu ihrer selbst Anlag und Einbringung bewilligen und E. Mt. darumben versichern wurden, so dürfte es dieser Ahndung der Execution und der andern vorgehenden Mängelsartikel gar nit mehr, wie dann auch nit zu rathen, dass dieselben in der ersten Proposition, damit nit eins mit dem andern verderbt, eingeführt werden. Wann aber die Ständ uber allen angewendten Fleiss je auf kein gewisse Summa zu bringen, so wurde alsdann erst Zeit sein, mit diesen Mängeln herfürzukomben und derselben Reformation zu begehren.

Sonst seind auch noch allerlei Artitel in den einkommenden Berichten, als nemblich die Aussuechung und Erkundigung der Freisässen, damit die auch in die Steuerscontribution gebracht werden; item die Auskaufung derselben von dem Herrn- und Ritterstand zu Entziehung E. Mt. Diensten und derselben Fälligkeiten; item auch die Aufnehmbung der hinderstelligen Steuer und Dreissigist Raitungen, desgleichen die Abraitung gegen denen Ständen, so Gegenanforderung zu haben vermeinen, dann auch die Quittirung der Steuereinnehmber und die künftig Fertigung der Schatz- und Bekanntnussbrief belangend, furkommen, welche diese Artikel gleichwohl genöthig, aber sonst ausser des Landtags versehenlich wohl verordnet mügen werden.

Alsviel dann nun den andern Artikel der Landtagsproposition und nemblich die Biersteuer betrifft, in dem wird nit weniger einer starken Reformation vonnöthen sein, angesehen, dass dieselben Gefäll von etlichen wenigen Jahren her wo nit umb den halben, doch zum wenigisten umb den dritten Theil gefallen, daran gleichwohl die ein Zeit her gewährt merklich Theuerung und Missrathung und des gemeinen Mannes daraus erfolgte Verarmung nit die wenigist Ursach; wie aber Bericht fürkombt, so erfolge solcher Abgang auch guetes Theils daher, dass das Biergeld aufm Land gar unordenlich angesagt und eingebracht werde, also dass etwo zu ganzen Gebräuen, sonderlich in den unbekannten Bräuhäusern gar verhalten bleiben; item dass die Bereit- und Besuechung der Bräuhäuser von den Biereinnehmbern, die sich nit gern gegen ihren Benachtbarten und Befreundten unlustig machen, bisher wenig in Acht genomben worden und vermeldt auch sonderlich die behmisch Kammer, obwohl der Landtagsbeschluess ausdrucklich mit sich bringe, dass sie die Biereinnehmber sowohl E. Mt. als den Ständen verpflicht sein sollen, dass sich doch etlich derselben solcher Pflichtthueung geweigert hätten mit Fürwendung, sie wären rittermässige Leut und wüssten sich auch ohne Pflicht ihrem Gewissen nach ehrlich und wohl zu verhalten. Derwegen gedachte behmisch Kammer in allweg dahin gehet, dass eintweder dieselben Einnehmber zu Thueung der Pflicht gehalten oder aber andere taugliche an derselben Statt verordnet werden, dann ihr der Kammer sonst unmüglich wäre, bei Einbringung der Biersgefäll viel Nutz zu schaffen, weil die Einnehmber auf ihre Schreiben und mündliche Vermahnungen so wenig gäben und ihren Respect an andere Ort hätten.

Weil aber dieser der behmischen Kammer Bericht nit so gar neulich einkommen und man nit weiss, ob und wie sich dieser Mangel siederher geändert haben möchte, und dann nit rathsamb, dass die Ständ mit ungewissen Fürgeben behelligt und etwo dardurch lädirt werden, so hat die Hofkammer allbereit ermelter beheimischer Kammer umb ferrern Bericht, wie es anjetzt darumben geschaffen und was beiläufig derwegen in künftigem Landtag anzubringen, geschrieben. Nachgestalt desselben Berichts kann man sich in angeregter Landtagsproposition richten.

Sonst ist auch das an ihm selbs an der weniger Biergeldsertragung nit die geringist Schuld, dass nit stäte und wohl qualificirte Einnehmber gehalten, sonder von einer Bewilligung zu der andern gewechselt werden, also wo ein solcher Einnehmber erst kaum das Wesen und die Ort der Bräuhäuser in rechte Erfahrung gebracht, dass er wiederumb davon abstehen und sich ein anderer darzue

gebrauchen lassen muess, der weder der Bräuhäuser noch auch der Ordnung recht bekannt, sonder auch erst mit E. Mt. Nachtheil und Schaden von neuem lernen muess, dass man also durch diese Unordnung nimermehr aus den Lehrjahren kombt.

So ist auch in dem nit ein schlechte Eigennutzigkeit eingerissen, dass bei einer gleichen und nit mehrern Anzahl Malz viel mehr Fass gegossen werden weder zuvor beschehen, und dannoch ein jedes Fass Bier mehrers als doppelt theuerer weder zuvor verkauft wirdet. Daraus dann erfolgt, dass das Bier so schlecht ist, dass es wohl einem Nach- oder Tischbier zu vergleichen sein möchte, und sich der gemein Mann guetestheils auf das Weintrinken, do er dann schier so leicht als mit dem Biertrinken umb der mehren Ergäbigkeit willen abkumbt, legt und derwegen destoweniger Bier abgehet und dass dannocht unangesehen dieser mehrern Giessung der Fass bei weitem so viel nit zu verbiergelten angesagt, sonder eines gueten Theils derselben im Schein der Hausnotdurft bevorbehalten, so doch bei weitem nit soviel verbraucht, sonder gleich sowohl zu mehrern Theil als die ander angesagt Anzahl auf den Kauf ausgesetzt werde, also dass gewisslich darfur zu achten, wo aufm Land ein solche Ordnung wie in den Städten, da dann allzeit vor Anfang der Gebräu das gebührend Biergeld erlegt und von dem Biergeldseinnehmber dem Bräuer darüber ein Zettel oder Zeichen uberantwort auch im Verbrauch der Malz und Giessung der Anzahl Fass ein Gleichheit gebraucht werden muess, gehalten, dass die Biergeldsgefäll gern umb den dritten Theil mehr ertragen wurden. Und dieweil dann diese Mängel nit geringschätzig, so achten die gehorsamben Räth darfur, es werde nit zu umbgehen sein, dieselben, wo nit in der ersten Landtagsproposition, doch hernach zuefällig, alsviel es sich immer mit Bescheidenheit thuen wird lassen, zu ändern und sich mit den Ständen einer andern bessern Ordnung, auch einer sondern Pön und Straf gegen den Ubertretern zu vergleichen. Sonderlich achteten die gehorsamen Räth fast guet, auch der kunftigen Biergeldseinforderung zum richtigisten sein, wo es dahin zu bringen, dass das Bräuwerch auf ein gewisse Anzahl der Aufschütt des Malzes sowohl auch auf ein gleiche Anzahl der Fass und derselben Gröss und Halt nach den Emern und dann der Emer in gleicher Anzahl der Bind oder Mass angerichtet möchten werden, welches dann auch den Ständen zu ferrern ihrem Nachgedenken angedeutet werden möchte. Die behmisch Kammer vermeint die Pön der Ubertreter dahin zu richten sein, dass diejenigen, so ihr Verbräuung in den verfertigten Bekanntnussregistern des wochenlichen Gebräus nit recht angäben und nach Besicht und Anzeigung der Biereinnehmber also ungleich befunden, durch den Kammerprocurator umb doppelte Biersteuer zur Straf zu reichen fürgenomben möchte werden. Insonderheit aber achten sie für ein Notdurft, dass E. Mt. mit Ernst dahin dringen, dass derselben die Biereinnahmb, inmassen die weiland Kaiser Ferdinand jeder Zeit gehabt und erst im verschienen 69. Jahr darvon kommen, wieder eingeraumbt werdė, das dann auch fast guet und dienstlich wäre.

Wie dann nun principaliter das Begehren in diesem andern Haubtartikel zu stellen sein möchte, da ist gleichwohl ein Fürschlag beschehen, ob zu den vorigen E. Mt. gebührenden 4 Biergroschen noch einer aufs Fass begehrt, desgleichen auch auf das Gerstenbier, welches viel ergäblicher als das Weizen und darumben desselben nit soviel getrunken wirdet, doppelt soviel geschlagen werden möchte. Es tragen aber die gehorsamben Räth Fürsorg, es werde ein mehrers bei dem ohne das hoch gesteigerten Kauf des Biers, so aus der langwierigen Missratung des Getreids erfolgt, schwerlich zu erhalten sein, darumben vielleicht rathsamber, bei denen 4 Weissgroschen zu E. Mt. Theil nochmals zu bleiben, daran E. Mt. auch wohl benügig sein möchten, wann nur die voreingeführten Unordnungen und Mängel wirklich abgestellt würden. Darbei auch zu gedenken, ob und was E. Kais. Mt. von wegen Continuirung derselben geliebsten Gemahl der römischen Kaiserin, unser allergnädigsten Frauen, einen Biergroschens halben weiter anmelden wöllen lassen.

Sonst hat die behemisch Kammer in ihrem der Landtagshandlung halben gethanen Bericht viel gueter Artikel eingeführt, die der neuen Biergeldsinstruction inseriert werden möchten, und weil dann verhoffenlich die Stände zu Einraumbung der Biergeldseinnahmb, wo anders mit Ernst darumben angehalten, zu bewegen werden sein, so möchten alsdann diese und andere nothwendige Artikel zusambengetragen und ein neue Ordnung darüber verfasst werden. Gesetzt aber, dass wohlgemelte Ständ solche Einnahmb nit vonhanden wollten lassen, so möchten sie aufs wenigist dahin zu persuadieren sein, dass sie solche Artikel in ihr Ordnung einkomben und die Biergeldseinbringung darnach handlen liessen, darauf man dann in künftigem Landtag in allweg gedacht sein wirdet müssen.

Was dann den dritten Landtagshauptpunkt und nemblich die Schuldenlastscontribution anlangt, der beruhet fürnehmblich auf dem, was E. Kais. Mt. von dem Herrn von Rosenberg und Pernstein auf das ubergeben Memorial fur einen Verstand bekomben, darnach sich in Berathschlagung dieses Artikels nach vorgehender Vernehmbung der Landkämmerer richten wirdet müssen.

Aber einmal so seind E. Kais. Mt. Kammersachen dermassen so beschwerlich geschaffen, dass E. Kais. Mt. durchaus nit umbgehen werden mügen bei derselben getreuen Künigreich und Lande zu Ablegung dieses so merklichen und ferner ganz unerträglichen Lasts, davon in angeregten Memorial mehrere und dermassen nothwendige Ausführung beschehen, wie es an ihme selbs wahr und wissentlich ist, Rath, Hilf und Beistand zu suechen. Und obgleich wohl nit weniger, dass die Kron Beheimb mit Bewilligung des 30. Pfennings etwas gethan, so möchte aber die wenig Ertragung, dass auch dies Mittel des 30. Pfennings ingemein zum höchsten verhasst und landschädlich sei, eingeführt werden, wie dann aus dem abzunehmben, wo in dem ersten als dem 70. Jahr derselbig bei 46.000 Schock Groschen behmisch ertragen, dass derselb stracks hernach im 71. Jahr fast bis auf 11.000 Schock Groschen behmisch herabkomben und in den folgenden Jahren viel umb ein mehrers gefallen, also dass es nun dahin komben, dass man bloss soviel annimbt und verraitet, was ein jeder willkührlich geben will, das ubrig aber alles für verloren in Wind geschlagen wirdet. Under anderm kombt auch für, dass allerlei Partida mit Vertauschung der Waaren umb andere Waaren und Victualien, davon dann kein Dreissigist gefällt, nit einen wenigen Abbruech dieser Ertragung verursache. Darumben die gehorsamben Räth bei sich nit befinden künnen, dass dies Mittel, dieweil dasselbig meistestheils die Städt und Underthanen und also allein den armen gemeinen Mann beruehrt, bestehen müge oder dass E. Mt. Ursach haben, auf Continuierung desselben sonders zu dringen, es wäre dann Sach, dass mans dahin bringen könnte, dass dieser dreissigist Pfennig in jedwedern Kreis besonder, inmassen in diesem Land mit der Zapfenmass beschieht, in jährlichen Bestand ausgelassen und also ein mehrerer Nutz daraus gebracht werden möchte, darumben sich aber besorglich niemand gern annehmben wurde wöllen. Doch möcht man nichts desto weniger in kunfftigen Landtag darauf gedacht sein.

Under anderm wird auch für ein sondere Notdurfft gehalten, weil wohl zu bedenken, dass diese Schuldenlastscontribution, es werde gleich dieselbig auf einen oder den andern Weg bewilligt, nit sobald ihren Anfang erreichen wirdet, und man aber anjetzt bei dem Kammerwesen so gar anstehet und einer merklichen Summa Gelds bedarf, dass von jedem derselben Lande inmassen auch zuvor in Österreich beschehen, ein namhafte Summa Gelds selbs under ihnen darzuleihen oder darumben Fürstand zu thuen, als nemblich von der Kron Beheimb 200.000, Märhern 100.000, Schlesien 120.000 und beiden Markgrafthumbern Lausitz 30.000 Thaler zu begehren wäre, also dass sie sich aus denen hernach einkommenden Schuldenlastsmitteln vor allen andern Parteien wiederumb zahlhaft macheten.

Sonst ist auch in dieser Berathschlagung von allerlei Mitteln, die ihnen den Ständen zu solcher Schuldenlastscontribution einzuraumben sein möchten, tractiert worden, darunder erstlich fur das fürnehmbist die Ungeldsanrichtung auf die in- und ausländischen Wein, desgleichen auf die, so ausser Lands under den Reifen verführt werden, fürkomben, welches dann in Beheimb und sonderlich

in Märhern des Jahrs was stattlichs austragen wurde. Fürs ander, wo auch ein ziembliche Anlag, die doch etwas leidlicher als der 30. Pfennig wär, auf die Teichtfisch, als Hechten und Karpfen, soviel deren ausser Lands verführt und verkauft den Schocken oder Zübern nach, desgleichen auch auf alle andere Waaren und Gattungen, so aus der Kron Beheimb in andere Länder unverzollt verführt und getrieben werden, auch ein Zoll oder Anlag gemacht wurde, dass es gleichfalls nit wenig austragen sollte, dessen sich auch die Ständ umb soviel weniger zu weigern Ursach hätten, weil solche Anlag nit durch sie, sonder die ausländischen Kaufer in effectu bezahlt dürfte werden. Und damit auf Haltung neuer Ambleut zu solcher Gefäll Einbringung kein mehrer Unkosten aufgieng, so wird darfür gehalten, dass diese Verrichtung den verordneten Biereinnehmbern in jedem Kreis, desgleichen auch den Ungeltern, Mautnern und dergleichea Ambtleuten sambt ihren Gegenhandlern wohl befohlen möcht werden.

Das fürnehmbst und heilsamist Mittel wäre aber dies, dass in allweg zu einsmals Aufrichtung einer löblichen und billichen Policei gegriffen und darob gehandhabt und dann per consequens auf die gulden, silbern und Seidenwaaren ein gueter starker Anschlag gemacht wurde; dann weil derselben nit ein wenige Anzahl mit häufiger Ausfuehr des gueten gold- und silberreichen Gelds in die Land geführt und die Leut damit zu gänzlicher Aussaugung der Lande, des man jetzt bei den abnehmbenden Bergwerchen und dem vermünzten und unvermünzten Gold und Silber nit allein in Beheimb, sonder auch in ganzem Reich teutscher Nation merklich und sichtiglich spüret, umbs Geld gebracht werden: so sei gewisslich zu verhoffen, dass solcher Anschlag entweder etwas stattlichs ertragen oder die Einfuehr derselben unnothwendigen Waaren, weil man sonst in E. Mt. Erbkünigreich und Lande ein ziembliche Notdurft an dergleichen menschlichen Notdurften, wie es die alten Vorfahren für guet gehalten und gebraucht, wo man anders bei diesen beschwerlichen Läufen einen ubrigen Unkosten verhüten und das Guet und Geld in E. Mt. Künigreich und Landen erhalten wollte, gar wohl sein und dannocht ein jedwedere Stadsperson nach Gestalt derselben Herkombens und Dienst wohl erkannt, geehrt und underscheiden werden.

Ferrer ist auch für ein anders Mittel bedacht worden, ob nit an die Ständ zu begehren, dass sie zu Hilf der Schulenlastscontribution wo nit den halben, doch den vierten Theil ihrer Silberzins auf etlich Jahr lang erfolgen liessen; zu besorgen aber, es werde schwerlich zu erhalten sein.

Under andern kombt auch für, dass von denen Weinen, die in Beheimb, Märhern und Niederlausnitz gewachsen, wenig oder gar kein Dreissigist bisher eingefordert worden und so doch in der Dreissigistanlag nichts anders ausgenomben, als liegende Gründ, auch Weiz, Gersten und Malz, alsviel dessen zum Bräuen gehört und in die Verbiergeltung kombt. Wäre demnach in der jetzigen Landtagshandlung, im Fall anders siederher kein Aenderung deswegen fürgenomben, dieser Mangel zu ahnden, und wann anders der Dreissigist noch länger in esse verbleiben und der Ungelt von den Weinen nit bewilligt werden wollte, auch die Auflag des 30. Pfennings auf die Wein, sie werden gleich inner oder ausser Lands, vom Zapfen oder under den Reifen verkauft, zu begehren. Aber unangesehen aller dieser erzählten Mittel ist hievor für das best angesehen worden, ihnen den Landständen, als die umb Gelegenheit ihrer Landsart und was darunder möglich zu ertragen und ins Werk zu richten, am besten wissen, die Erkiesung der Mittel selbs heimbzustellen. Allein haben die gehorsamben Räth dannocht etliche derselben in eventum, wo die Fürschlagung der Mittel an E. Mt. begehrt wurde, gehorsamblich andeuten wöllen, auf dass es künftig nit viel sonderer Berathschlagung bedürfte. Fürnemblich aber wäre fast guet, wo etwan sondere Artikel in Justici und andern behmischen Parteisachen unerledigter verhanden wären, die noch in E. Mt. Hiesein erledigt werden möchten, dass E. Kais. Mt. zu Abschneidung aller Verhinderungen, die etwo sonst derentwegen in solchen voreingeführten Landtagsbegehren furfallen möchten, ein ubrigs thäten, dieselben mit dem schleunigsten expedieren und der andern halben, die drinnen erledigt müssen werden, diese gnädigste Vertröstung thuen liessen, dass

E. Mt. eintweder derselben selbs persönlich abhelfen, oder wo je E. Mt. für ihre kaiserliche Person aus erheblichen ehehaften Ursachen so lang nit drinnen zu bleiben hätten, dass sie doch derselben geliebten ältern Söhne einen allda ein Zeit lang residieren wollten lassen, alles darumben, damit ihnen die bisher gehabte Ungeduld und Misstrauen abgeleint und der künftigen Landtagshandlung zu guetem desto besserer Trost und Willen bei ihnen gepflanzt werde.

Sondere Landtagsartikel auf Beheimb. Erstlich wird in allweg vonnöthen sein, die noch uuerörtert Bergfristung fleissig zu treiben und auch einen sondern Artikel derwegen in der künftigen Landtagsproposition, weil es mehr des gemeinen Lands als E. Mt. selbs eigen Notdurft erfordert und billich zu den andern Begehren einen favorem geben solle, einkomben zu lassen, welcher dieser Artikel an dem stehet, dass sich die Ständ uber E. Kais. Mt. allergenädigiste Erklärung, was sie diesfalls zu Erhebung der Bergwerch nachzusehen und fur sondere Gnaden zu thuen entschlossen, mit ihrem schliesslichen Gegenerbieten vernehmben lassen sollen.

So seind auch im vorigen Landtagsbeschluss etlich sondere Personen erkiest und benennt worden, welche die Elbschiffahrthandlung, was von wegen der Kron Beheimb und derselben incorporirten Landen zu Richtigmachung angeregter Elbschiffahrt, so in der jungsten gehaltenen Zusambenkunft zu Magdeburg veranlasst worden, ferner furgenommen und gehandelt werden möchte. Weil aber siederher nichts derwegen erfolgt, so möchte in nächstem Landtag hierüber wiederumben ein Erinderung beschehen, welches dann versehenlich den Ständen nit ungenehmb sein solle, angesehen, dass etlicher Vertröstung nach der Kron Beheimb zu Mehrung derselben Gewerb und Handtierung nit wenig daran gelegen.

Es ist auch fürkomben, wie dass die vom Herrn- und Ritterstand in Beheimb nit von allen Waaren, die sie zum Verkauf verführen und verkaufen, den Ungelt in Thein (das ist soviel als ein Maut) reichen, so doch solches alle diejenigen, die auf den Verkauf etwas dahin bringen, thuen müssen, und wäre derwegen ein Andeutung zu thuen, dass sie solche Verungeltung, dieweil dergleichen Sachen nit zu ihrer eignen Hauswirtschaft, sonder auf feilen Markt zum Verkaufen bringen lassen, sowohl als andere Verkaufer umb Erhaltung einer Gleichheit willen auch schuldig sein sollen.

Under anderm ist auch furkomben, wie sich die Einläger und bürgliche Leistungen der vorschriebenen Schulden je länger je schärfer anlassen, als dass einer mit dem andern gar keine oder schlechte Geduld trägt, sonder gestracks auf dergleichen Einläger und Leistungen dringt und auch viel Exces hierinnen gebraucht werden. Derhalben zu bedenken gestellt wirdet, ob nit hierinnen ein andere leidlichere, doch zu Habhaftmachung eines jeden Schuld gnugsambe wirkliche Ordnung mit Rath der Ständ erdacht und in jetzigem Landtag ins Werk gerichtet, entgegen aber dergleichen Einlager und Leistungen, inmassen anderer Orten, do dieselben hievor im Gebrauch gewesen und jetzt nit mehr seind, abgeschafft werden möchte. Doch wäre vielleicht nit aus dem Weg, dass auch die Herren obristen Landofficier zuvor darüber vernomben wurden, ob nit dieser Artikel ausser des Landtags erledigt werden möchte.

Dann so wär auch allweg des Lands Notdurft, dass das Obristmünzmeister- und Landprobiererambt mit dem fürderlichisten ersetzt würden. Und wiewohl ihnen den Herren Landofficierern und behmischen Kammerräthen vor einer gueten Zeit geschrieben und hernach wiederumb daran vermahnt worden, dass sie etliche hierzue taugliche Personen mit ihrem räthlichen Guetbedunken benennen sollen, so ist es doch bisher nit beschehen, derhalben die gehorsamben Räth fur guet achteten, dass E. Mt. vor oder zu nächstkunftigen Landtag wiederumb derwegen vermahnen liessen.

Märhern. Was dann des Markgrafthumb Märhern Steuer antrifft, die stehet gleich in denen Terminis wie hievor mit Beheimb gemeldet worden, darnach auch dieselbig Landtagsproposition fast

gleichformig zu stellen, allein dass man die ratam des Begehrens nach Beheim richten muess, die hievor auf 100.000 Thaler benennt gewesen.

In simili auch des Biergelds und Schuldenlasts halben.

Schlesien. Alsviel dann nun die Proposition in Schlesien antrifft, darüber ist noch vor einem Jahr von denen dazumal bei dem schlesischen Kammerwesen gewesenen Commissarien sambt der Kammer daselbst ein ausführlicher Bericht beschehen, darinnen erstlich gerathen worden, E. Mt. die möchten die Gränitzsteuer auf etwas höher, als die jetzig Bewilligung vermag, und nemblich gar auf 100.000 Thaler stellen lassen; im Fall sich aber die Fürsten und Ständ so hoch nit bringen wollten lassen, so möchte dieser Fürschlag versucht werden, nemblich: dieweil sie die Fürsten und Ständ dazumal nit allein umb der Steuer und Schuldenlasts willen, sonder auch von wegen etlicher des Lands Notdurften, die E. Mt. Ihres Theils nit angehen, erstlich aufs Tausend 14 und dann noch darüber fünfe, folgends gar 15 darzue und also mit einander 34 Thaler angeschlagen, und aber verhofflich zwischen der künftigen angehenden neuen Bewilligung die Bürde der gemeinen Landsausgaben ab- und hingelegt sein wirdet, dass demnach an sie die Fürsten und Ständ begehrt wurde, fur die Gränitz und Schuldenlastscontribution E. Mt. die doppelt Schatzung als vom Tausent 24 zu bewilligen und auch die Einbringung derselben auf Gewinn und Verlust einzuraumben, doch dass solche Schatzung verneuert und ein billiche und christliche Gleichheit, damit der Arm vor dem Reichen nit zu hart beschwert, darinnen angeordnet wurde, welches dann bei dem gemeinen Mann nit ein so grosse Ungeduld verursachen, wo sie entgegen des verhassten beschwerlichen Dätz erlassen wurden, in Hoffnung, E. Mt. sollten viel ein mehrers daraus bringen, als wann sie abermals, wie bisher, auf ein benenntes Deputat gingen.

Allergnädigster Kaiser und Herr. Die gehorsamen Räth achteten für das best sein, dass man erstlich in der Proposition zugleich wie in Beheimb auf ein gewisse Summa ging, als viel die Proportion gegen dem behmischen Begehren austrägt, welche hievor auf 120.000 Thaler gerichtet gewesen. Gleichwohl zu besorgen, dass sie sich über die vorig Bewilligung der 70.000 Thaler schwerlich höher steigern werden lassen, und wurde alsdann die Deliberation bei ihnen stehen, wie sie die Austheilung der Anlag under sich selbst machen wollten; allein wurde in allweg vonnöthen sein, dass E. Kais. Mt. der gewissen ordenlichen Leistung halben, sowohl als in Beheimb, von sondern Personen, die vom Land Gewalt hätten, ein genugsame Versicherung zuwegen bracht, damit sich E. Mt. keiner solchen beschwerlichen Rest mehr, wie bisher beschehen, daran dannoch uber 200.000 Thaler aussenbleiben, besorgen dürfte.

Sonst melden auch gedachte Commissarien und Kammerräth ausführlich, was in der kunftigen Proposition von wegen der bisher mit E. Mt. merklichen Schaden gehauften Ausständen und auch der Steuer- und Schuldenlastseinnehmber ansehenlichen Rest halben einzuführen wäre, welches die gehorsamben Räth auch nit zu verändern wissen. Möchte derwegen solcher Bericht zu Stellung mehrbemelter Proposition der behmischen Hofkanzlei zum Ersehen gegeben werden.

Insonderheit aber haben sie die Commissarien und Kammerräth für unnoth gehalten einiche Generalsteuereinnehmber hinfüran weiter fürzunehmben, sonder achteten die Sach dahin zu richten sein, dass den andern Einnehmbern in den Fürstenthumbern auferleget wurde, die Gefäll zu jedem Vierteljahr mitsambt den ordentlichen gefertigten Registern gen Breslau zu bringen oder zu schicken, die Gefäll ins Rentmeisterambt zu erlegen, aber die Register und Raitungen ihr der Herren Fürsten und Ständ Buechhalter, wo sie anders selbs einen halten und E. Mt. nit die völlig Einnahmb einraumben wollten, zu ordenlicher Einschreibung und Justificierung zuezustellen, dardurch auch neben Verhüetung ferners der Generaleinnehmber beschwerlichen Restsmachen nit wenig an der Besoldung erspart wurde.

Welches dann die gehorsambe Räth ihres Theils auch für notwendig achten. Doch wurde solches alles mit dem abgeschnitten, wo E. Mt. einer gewissen Bewilligung versichert wären, also dass E. Kais. Mt. nichts mehrers damit zu thuen, sonder der ordenlichen Termin zu gewarten hätten.

Im Fall aber einiche solche Gewissheit nit zu erlangen und dann E. Mt. mit der Schatzung, weil dieselb in Schlesien noch nit aufgehebt, vor den andern Landen etwas einen Vortel haben, so mügen sich dieselb umb soviel leichter nach der Schatzung contentieren lassen, doch dass dieselb, wie vor auch gemeldt, reformieret und die Steuereinnahmb E. Mt. ubergeben wurde. Könnte aber solche Ubergab auch nit erlangt werden, so wäre doch in allweg dahin anzuhalten, dass die Einnehmber und Buechhalter sowohl E. Mt. als ihnen den Fürsten und Ständen mit Eidspflicht zuegethan, oder aber auch soviel eingeraumbt wurden, dass sie ihnen den Einnehmbern einen Gegenschreiber oder Buechhalter in E. Mt. Besoldung halten lassen möchten, deren eins oder das ander sie billich, weil es allein umb Richtigkeit und Verhüetung weiter Restmachens willen zu thuen, nit weigern sollen.

Dann so vermelden ermelte Commissari und Kamerräth weiter, dass es E. Mt. an derselben gebührenden Hilfen nit wenig verhinderlich und abbrüchich sei, dass oftermelte Steuereinnehmber nit allein E. Mt. Gebühr, sondern auch die andern gemeinen Landsanlagen einnehmben und eins under das ander vermischen, also wo etwo in gemeinen Landsnotdurften Ausgaben fürfallen und derselben eingebrachten Deputata nit klecken, dass besorglich zum Theil in E. Mt. Gefäll gegriffen und dieselben in ander Weg verwendt. Darumben dann ihres gehorsamben Erachtens wohl der Mühe werth und auch ein Notdurft sein werde, sie die Ständ in nägstkünftigen Landtag dahin zu vermahnen, dass sie solche ihre eigne Landsanlagen durch ander Leut ausser der Steuereinnehmber absonderlich handlen oder aber durch die jetzigen Steuereinnehmber ein sondere Cassa, die mit E. Mt. Gebühr gar nichts zu thuen soll haben, darzue anrichten und halten, auch etwo auf Mittel und Weg gedacht sein wollten, ob zu solchen Landsanlagen sondere Gefäll ausser der Schatzung erdacht werden und also die ganze Anlag der Schatzung, damit eins das ander nit hindere und etwo eins dem andern in der Einbringung fürgezogen werde, zu E. Mt. Hilf allein deputiert sei.

Es möchte auch ihnen den Fürsten und Ständen auf den Fall, wo sie mit beiden Hilfen, als der Steuer und Schuldenlastscontribution, zu der Schatzung nit zu bewegen, ein beiläufige Andeutung beschehen, dieweil der Dätz mit denen darinnen begriffenen Sorten so gar wenig erträget, ob man nit auch auf das Fleisch und Woll, welches in Beheimb im Dreissigisten das meist Einkomben bringt, und etwo auf andere Gattungen mehr ein Anlag zu ordnen sein möchte, doch dass solches zu ihren der Fürsten und Ständ, als die des Lands Gelegenheit am besten wissen, selbs Nachgedenken, ob und was sich diesfalls am füglichsten und leidlichisten thuen wurde lassen, heimbgestellt wurde. Welches dann die gehorsamben Räth ihrestheils auf den Fall, wo bei ihnen den Fürsten und Ständen kein gewisse Bewilligung zu erhalten, auch nit zu verändern wissen.

Alsviel dann nun das Biergeld anlagt, da tragen gedachte Commissarien und Kammerräth wohl Fürsorg, es werde auf nägstkünftigen Landtag bei dem Begehren der 4 w. Gr. von Fass also ungesteigert bleiben müssen, und weil auch mit ungleicher Vergebung des Bierbräuens zu merklicher Abnehmbung der Biersgefäll nit viel minder als in Beheimb Mangel erscheint, so mag eben dasjenig in kunftiger Landtagshandlung derentwegen geahndet und begehrt werden, als wie hievor bei der behemischen Landtagshandlung Meldung beschehen.

Und weil auch under andern in der Datzordnung, die sie die Fürsten und Ständ zu dem Schuldenlast fur sich selbs handlen lassen ein Formb und Mass fürgeschrieben worden, wie sich die von Adel in Fertigung der Kundschaften auf das, was sie zu jeder Zeit an denen in der Dätzordnung verleibten Stucken verkaufen, verbinden und halten sollen, so möchte E. Mt. genädigist dahin anhalten, dass die Fertigung der Biergeldskundschaften auch also mutatis mutandis dahin gerichtet und umb

soviel mehr Respect und Aufmerken bei ihnen gepflanzt wurde. Welches die gehorsamben Räth, wo es anders bei den Fürsten und Ständen zu erhalten, auch nit zu verändern wissen.

Dann so wirdet auch ferner zu bedenken gestellt, ob nit die Generalbiergeldseinnehmber sowohl in der Fürsten und Stänď District als in E. Mt. erblichen Fürstenthumben und Landen abgethan und die Biergeldseinbringung auf einen mindern Kosten gebracht werden möchte. Weil sich aber siderher, wie den gehorsamben Räthen nit anders bewusst, etlichermassen Veränderung darinnen zuegetragen, so wirdet in allweg vonnöthen sein, die schlesisch Kammer umb ihren fernern Bericht und worbei es bisher verblieben, was auch in künftigen Landtag derwegen fürzubringen sei, zu vernehmben. Sonst wirdet darfür geachtet, dass die Begehren der Biergeldsteuer halben nach der Proposition in Beheimb gerichtet werden und eben die Verordnungen, die nit allein in Beheimb, sonder auch in Schlesien zu Abbruech der Ungeltsgefäll eingerissen, nach Notdurft ausgeführt werden.

Es ist auch fürnehmblich ein sonderer Landtagsartikel auf Schlesien zu richten fürkomben und nemblich von wegen Abstellung des hochbeschwerlichen Wuchers in den Geldhandlungen, darauf nun nach vorgehender Vernehmbung der Herren Statthalter und Landofficier in Beheimb beiliegender Landtagsartikel gestellt worden, welcher in die nächstkünftig Landtagsproposition, weil es ein gemeine Landsnotdurft antrifft, inseriert werden möchte. Darinnen die gehorsamen Räth ihrestheils kein Veränderung zu thuen wissen, allein ob dannoch E. Mt. auch den Herren obristen behemischen Canzler darüber gnädigist vernehmen lassen wollten.

Ober-Lausnitz. Da wird in der dreiundsiebenzigistjährigen Relation, allda der von Rechenberg und Doctor Liedl Commissari gewesen, soviel befunden, dass sie bei denselben Landsständen die Steueranlag sambt den 30. Pfennig der Kron Beheimb Bewilligung gemäss über ihre vielfältige gepflegte Handlung nit erlangen hätten mügen, mit ihr der Ständ Fürwendung, dass sie der Kron Beheimb bei weitem nit gleich, derwegen ihnen mit nichte gebühren wölle, derselben vorzugreifen, sonder müssen ihr Unvermügen in Acht nehmben und demselben nach sich richten und halten; doch hätten sie sich dahin erklärt, dass sie die Continuierung der Gränitzhilf bis auf Bartholomei dies gegenwärtigen 73. Jahrs dergestalt bewilligen und leisten wollen, nemblich weil solche Steuer die zwei Jahr über auf zwen Termin, als jedes Jahr auf Bartholomei und Weihnachten und jeden den halben Theil gereicht worden, dass sie auf Bartholomei nägstverschienen auch einen Termin an der ältern Steueranlag als 7500 Thaler underthänigist erlegen wöllen, doch mit dieser Condition, dass denjenigen, so durchs Feuer, Hagel oder grosse Wasser Schaden geschehen, die Gebühr abgezogen werde.

Von wegen der Schuldenlastshilf seien die Ständ noch auf ihrer vorigen Bewilligung der Schuldenlastscontribution der jährlichen 600 Thaler auf die bewilligt Anzahl Jahr verharret. Mit Reichung des Biergelds hätten sich die Ständ erboten bis auf Bartholomei fortzufahren. Es wird auch daneben von 1400 Thalern gemeldt, so die Sechsstädt in Oberlausnitz von ihren Landgüetern an der verschienen Steuer zu sich gezogen, aber nit in das Steuereinnehmberambt ubergeben haben sollen, da vermelden die Landtagscommissarien, dass ihnen derwegen bis zu Thueung der Raitung Frist gegeben worden sei, derhalben dann nachzufragen, ob und wie es mit solcher Richtigmachung geschaffen sei.

Daneben wird auch vermeldt, dass bei den Zollämbtern in beiden Markgrafthumbern Lausnitz bis in 800 Thaler jährlich erspart werden möchten, derwegen dann weiter Bericht einzuziehen, wie solches füeglich beschehen möchte, darumben der gewesene Zollcommissari Christof von Schreibersdorf guete Anleitung zu geben wurde wissen.

Niederlausnitz. Belangend das Markgrafthumb Niederlausnitz, da sei gleichwohl hievor jederzeit darfür gehalten worden, dass dasselb Markgrafthumb seiner Unvermügenheit halben nit soviel

reichen künne als Oberlausnitz. So zeigen demnach die nägstbemelte Commissarien an, dass sie dieselben Ständ von wegen der Rauch- oder Haussteuer uber 3000 Thaler nit bringen mügen; doch hätten sie diesen Vorbehalt erlangt, das diejenigen Städt, so Landgüeter haben, uber die Summa der 3000 Thaler mit dem Land die Rauchsteuer auch geben und contribuiren sollen, darbei es bisher, wie der Hofkammer anders nit fürkombt, verblieben.

Des 30. Pfennings halben berichten die Commissarien, dass sie dieselb Anlag auf 3000 Thaler gebracht hätten, dessen Termin bis auf nägstkünftig Martini ausgienge.

Allergnädigster Kaiser und Herr. Dieser zweier Markgrafthumben Landtagssachen möchten angestellt werden, bis man in Erfahrung bringt, worauf die mehreren Land ihre Bewilligungen stellen, alsdann man sich auch darnach regulieren möchte, allein hat die Hofkammer soviel zu gehorsamer Erinderung anmelden wöllen, was furnehmblich die Steueranlag betrifft, dass dieselb hievor, als man von der Kron Behaim die 200.000 Thaler begehren sollen, in angeregten beiden Markgrafthumben 30.000 Thaler angeschlagen worden, darauf man dann in kunftigen Landtag auch gehen möchte.

---

4. Císař Maximilian II. dává list věřící na syny své Rudolfa a Arnošta stavům království Českého: poněvadž na sněm rozepsaný ke dni 1. ledna 1574 pro nemoc vypraviti se nemůže, že na místě svém arciknížata rakouská vysílá, aby vznešení královské stavům přednesli, i žádá stavův, aby synům jeho jako vlastní osobě jeho císařské ve všem věřili.

VE VÍDNI. 1573, 18. prosince. MS. souč. v arch. česk. místod.

Maximilian oc. Věrní naši milí! Věděti Vám milostivě dáváme, že jsme toho milostivého, otcovského konečného oumyslu byli, abychom se toho času sami osobně mezi Vás, jakožto věrné poddané naše milé, do království Českého (jakož jsme pak nejvíce za tou příčinou sněmu obecního v témž království od nás k času sv. Martina rozepsaného po dvakrát poodložili) vypraviti a tu přede vším jiným všelijaké pilné a vysoce duoležité téhož království obecní i obzvláštních osob se dotýkající potřeby, kteréž na vlastní naši osobu císařskou odloženy jsou, předsevzíti a ty k místu a konci přivésti ráčili; však tejna před Vámi učiniti nemuožeme, jsouce my vždy ještě předce nemálo na zdraví svém nedostatečni a při tom i podagrú neb dnú ztiženi, že se nám vedle rady a zdání doktoruov v tyto studené nebezpečné povětří a nečasy, bychom pak nejraději chtěli, nyní na cestu dáti bezpečné a možné nebylo a není. Nicméně poněvadž jsme týž sněm obecní z znamenitých a vysoce duoležitých příčin strany míst hraničních a pomezních v království Uherském a tak pro zdržení toho všeho zpuosobu válečného v témž království, k dobrému všeho křesťanstva, Vám stavuom, jakožto poddaným našim milým, rozepsati dali, obmýšlejíc to milostivě a otcovsky, aby dotčený sněm obecní z takových bezelstných příčin a potřeb předce držán býti a žádost naše slušná a milostivá pruochod svuoj míti a k vyplnění přijíti mohla, na ten jsme nejjasnější knížata Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížata rakouská, syny naše nejmilejší nejstarší, Jich Lásky, na místě našem mezi Vás vypravili a při tom Jich Láskám, aby Vám milostivú žádost a vuoli naši, též také, čehožkoliv dále potřeba ukazovati bude, v známost uvedli, milostivě a otcovsky poručiti ráčili, jakž tomu všemu z předložení sněmovního obšírněji a dostatečněji vyrozumíte.

A protož Vás všech vuobec i jednoho každého obzvláštně milostivě žádati ráčíme, že týmž synuom našim nejmilejším, což tak koliv na Vás Jich Lásky jménem a na místě našem skrze též předložení sněmovní i jinak vznesou, toho netoliko jako vlastní osobě naší císařské dostatečně a bez umenšení uvěříte, nébrž se k nám na takovú na Vás z vysoce duoležitých (jakž na hoře dotčeno) příčin

a potřeb vzloženou žádost, tak jakž jste to vždycky předešle činívali a my k Vám ještě té jisté a konečné naděje jsme, poslušně, povolně a poddaně zachováte a najíti dáte; a my Vám to všem vuobec i jednomu každému obzvláště vší milostí naší císařskou zpomínati a nahražovati ráčíme. Dán v městě našem Vídni v pátek po moudrosti boží léta 1573.

---

5. *Instrukcí císaře Maximiliana králi Rudolfovi a Arnoštovi, arciknížatům rakouským, daná, jakou by repliku na odpověď stavů českých, kterouž by na vznešení královské při sněmu dali a na kteréž by se přestati nemohlo, dáti a kterak při jiných věcech na sněm vznešených chovati by se měli.*

VE VÍDNI. 1573, 18. prosince. MS. souč. v arch. česk. místod.

Maximilian oc. Memorial nejjasnějším knížatům Rudolfovi, králi uherskému, a Arnoštovi, arciknížatóm rakouským, synóm našim nejmilejším, co by Jich Lásky na místě našem stavuom království Českého, jestliby Jich Láskám odpověď na předložení sněmovní dána byla, na kteréž by se slušně přestati nemohlo, zase, pokudž toho potřebu uznají, replikovati měli.

Předkem, přišloli by k tomu, žeby stavové strany milostivé žádosti naší císařské na ně vložené v kterémžkoli artikuli co na nedostatku a rozmýšlení měli, též také strany svolení týchž pomocí na průtazích zůstávati aneb k něčemu tomu přistoupiti a povoliti (čehož se do nich nikterakž nenadějem) odporovati chtěli, tehdy mohou nadepsaní synové naši nejmilejší, jakž toho s radami našimi Jich Láskám od nás přidanými za potřebu uznají, na to replikovati, aby táž milostivá žádost na dotčené stavy z vysoce duoležitých pilných příčin a potřeb vzložená v skutku vyplněna byla, k tomu všelijak příhodných prostředkův užívati a ty obírati, také s některými předními osobami nejvyšších ouředníkuov zemských i z obce sami i skrze jiné ad partem neb obzvláštně jednati dali, aby oni takové vysoce duoležité pilné příčiny při sobě zdravě uvážíc k srdcím svým zdravě připustili a v tom se k nám vedle milostivé naděje naší, kterouž k nim nésti ráčíme (což jsou prvé vždycky jakožto věrní poddaní činili) poslušně, poddaně a hotově bez odporuov najíti dali.

Potom, jestližeby jmenovaní stavové království Českého při takovém jednání sněmovním strany religí, konsistoře pražské pod obojí přijímajících, frystuňkův na hory neb jiných k tomu podobných věcí, o kterýchž se v předložení sněmovním žádná zmínka nečiní, co toho na již psané syny naše nejmilejší vznášeti a při nich hledati chtěli, na to jim Jejich Lásky to za odpověď moci dáti budou: že Jich Lásky od nás na ten čas o tom žádného poručení nemají a že se od osob svých mimo ty artikule v předložení sněmovním položené v žádná jiná jednání dáti nemohou, neb by se taková poddaná žádost jich stavuov v další uvážení vzíti a na to se od nás jisté vuoli naší vyrozuměti muselo a tak tudy k tomu příčina dána byla, žeby stavové tu v Praze od hospodářství svých s nemalou nepříležitostí a obmeškáváním živností jich zuostati museli.

A poněvadž my se s pomocí pána Boha všemohoucího vlastní osobou naší císařskou hned z jara, když toho čas příležitější nežli nyní bude, v dotčeném království Českém býti strojiti ráčíme, mají již jmenovaní synové naši nejmilejší Jich Lásky nadepsaným stavuom napomenutí učiniti, aby s takovými žádostmi svými až do téhož šťastného příjezdu našeho prodlení a strpění měli.

Jaké by pak koli jiné věci naše vlastní též také osob z stavuov dotčeného království Českého a zemí k němu přislušejících i jiných obzvláštních v zemi aneb ven z země obývajících se dotýkající připadly aneb od nás Jich Láskám s stavy nebo s nejvyššími ouředníky zemskými nyní na hradě Pražském nařízenými a radami našimi komory české k uvážení poslány byly: ty již psaní synové naši nejmilejší, Jejich Lásky, kteréž se justicí dotýkají s jmenovanými nejvyššími ouředníky a soudci zem-

skými i jinými radami našimi, ty pak, kteréž se komory a interesse našeho tolikéž dotýkají, s předjmenovanými radami komorními s pilností vedle vší potřeby uvažovali.

Než trefiloli by se co takového, kdež by se jak právních tak komorních věcí společně dotýkalo, ty aby s nadepsanými nejvyššími ouředníky zemskými a radami komorními (ovšem pak také s těmi osobami a radami od nás Jich Láskám přidanými) se všemi vespolek tolikéž uvažovali.

A jestližeby takové pilné a duoležité věci připadly, v kterýchž by se resolucí a ratifikací naší potřebovalo, tehdy mají Jich Lásky ty všecky nám s svým a jich rad našich dobrým zdáním, uvážíc to vedle vší potřeby, odsýlati a jaká v tom milostivá vuole naše bude, podle toho aby stranám odpovědi, aby se jimi spraviti věděli, dány byly. Na tom Jich Lásky milostivou a otcovskou vuoli naši naplní. Dán v městě našem Vídni v pátek po moudrosti boží léta 1573.

---

6. *Marie císařovna oznamuje některým nejvyšším úředníkům zemským a jiným osobám z stavu panského a rytířského a sice: Ladisl. st. z Lobkovic, Janovi z Valdštejna, Adamovi z Švamberka, Janovi Smečanskému, Jarosl. Smiřickému, Div. Slavatovi, Janovi z Říčan, Bur. Trčkovi, Mik. Mířkovskému, Janu Leskovcovi, Zdenku Malovcovi a Mich. Španovskému, že nejvyššímu kancléři království Českého, Vratislavu z Pernštejna, uložila, aby s nimi v příčině svolení pátého groše posudního na budoucím sněmu českém vyjednával: protož aby jemu netoliko toho věřili, ale také se přičinili, aby žádost taková naplněna byla.* *)

VE VÍDNI. 1573, 18. prosince. — MS. souč. v arch. česk. místod.

---

7. *Císař Maximilian II. zřízeným radám na hradě Pražském, že syny své, arciknížata Rudolfa a Arnošta záhy k sněmu českému vypraviti chtěl, aby ještě před svátky vánočními v Praze býti mohli, poněvadž však cesty „teď málo před tím se opravily, že spěšně jeti se bude moci," teprv na sv. Štěpána z Vídně že vyjedou, kdyby však arciknížata do Prahy, „poněvadž cesty opět se velmi kazí," k uloženému času zahájení sněmu příjezdem svým se obmeškali, aby při stavích je omluvna učinili.*

VE VÍDNI. 1573, 22. prosince. — Opis v souč. MS. arch. česk. místod.

---

8. *Resolucí císaře Maximiliana na zprávu komory české v příčině artikulů, které by na budoucím sněmu předloženy býti měly. Císař schvaluje, aby artikule o sečtení domův po krajích, o vyřízení starých oučtů berničných, o odvádění zadržalých berní, dále žádost za svolení berně, posudného a třidcátého peníze do proposice sněmovní pojaty byly; zamítá však artikule v příčině jednání o berni s Chebskými, Loketskými a Kladskými, o instrukcí pro berníky a o osazení úřadu zemského prubýře.*

VE VÍDNI. 1573, 24. prosince. Orig. v míst. arch. v Praze.

Wir haben euren gehorsamben schriftlichen Bericht von Dato den dritten dies der bevorstehenden Landtagssachen halben mit Gnaden angehört, und vernomben. Und was nun furs erst die

*) Listem ze dne 22. prosince 1573 požádala císařovna ještě zvláště Viléma z Rožmberka, aby při jiných osobách z stavův, na kterýchž záleží, žádost její „všelijak skutečně fedroval."

gerathen Wiederanmahnung von wegen Beschreibung der Häuser in den Kreisen zu einer kunftigen gewissern und gleichern Landsanlag, item auch die Aufnehmbung und Erledigung der hinderstelligen Steuerraitungssachen und dann die Einbringung der Restanten anlangt, deswegen haben wir allbereit die Notdurft sambt dem, was sonst diessmals der Steuer-, Biergelds- und Dreissigistcontribution halben zu begehren, in die jetzig Landtagsproposition einkomben lassen. Gleichsfalls befinden wir auch fur ein Notdurft, dass eurem jetzigen Bericht und räthlichem Guetbedunken gemäss von wegen deren Parteien, die sich auf Gegenabraitungen lenden und mittlerweil ihre Steuer und Biergeldsgefäll innen behelten, auch ein Artikel in die jetzig Landtagsproposition verleibt werde, wie wir dann solches allbereit zu beschehen verordnet.

Was aber nun euer ferrer Anmelden, umb dass die Erstattung des Abgangs an denen vorbemelten hewilligten jährlichen funfundsiebenzig Tausend Schock Groschen behemisch jetzt wieder begehrt werden solle, betrifft, da haben wir allzeit darfur geachtet und noch, dass uns in allweg diese Erstattung, weil uns sonderlich in dem siebenzig- und einundsiebenzigisten Jahren ein ausdruckliche gewisse Summa bewilligt worden, beschehen solle, wie es dann umb der allbereit darauf beschehnen Verweisungen willen, die man sonst aus den kunftigen Landsbewilligungen mit merklichem des Kriegs- und Hofwesens Abbruch abrichten müsste, höchlich vonnöten wäre; weil euch aber selbs gehorsamblich bewusst, wie sehr sich die Stänď auf jungst gehaltnem Landtag unangesehen aller gepflegner Handlung darwidergesetzt also dass sie zu einicher dergleichen Erstattung der völligen benennten Summa nit zu bewegen gewesen, allein dass sie die Einbringung und Erlegung des noch bleibenden Ausstands an der Haussteueranlag, als weit sich dieselb erstrecke, bewilligt: so tragen wir genädiglich Fursorg, es werde des ubrigen halben nichts mehr zu erhalten sein, sonder darvon abgelassen müssen werden, allein wirdet es an dem stehen, dass man umb soviel mehr auf Einbringung der ausstehenden Haussteueranlag anhalte, wie dann vorbemeltermassen allbereit ein Artikel derwegen einkomben.

Anlangend der zweien aussern Kreis, als Eger und Elbogen, desgleichen der Grafschaft Glatz Contribution, darinnen können wir zu diesemmal ausser unserer selbs persönlichen Gegenwärtigkeit, weil die Sach vielerlei wichtige Bedenken auf ihr trägt und ausser Ersehung der Landsprivilegien nit zu erörtern, kein eigentliches Begehren thuen; wirdet der halben noch der Zeit, wie bisher ein sondere Handlung mit ihnen zu pflegen sein, welches ihr nach verrichteter Landtagshandlung in Beheimb und nach Gestalt derselben Bewilligung zu thuen und ins Werk zu richten werdet wissen.

Was dann die durch euch verfasst und noch hievor uberschickt Instruction auf die Steuereinnehmber, also auch ihr der Einnehmber Eidspflicht und was desselben halber bei den Ständen anzubringen für notwendig geacht wirdet, item die Fertigung der Bekanntnussbrief, Vergleichung der Bergfristung, sowohl auch die besser Anordnung in Reichung des dreissigisten und dann die Pfandschaftbereitung betrifft, weil der jetzt bevorstehend Landtag meistestheils von wegen eines halbjährigen Termins der bewilligten Hilfen von uns ausgeschrieben und zu halten angesehen worden: so haben wir solches alles bis zu unserer wills Gott selbs glücklichen Hineinkunft in die Kron Beheimb mit Gnaden angestellt und befelchen euch darauf genädiglich, dass ihr uns alsdann an diese obbemelte underschiedliche und bis auf unser Hineinkunft angestellte Artikel mit eurem gehorsamben räthlichen Guetbedunken wiederumben vermahnet.

Soviel dann beschliesslich die Wiederersetzung des Landprobiererambts beruert, ob ihr wohl darbei Meldung thuet, dass unser Notdurft erfordert, neben demselben ein sondern Probationmeister zu halten, ihr uns auch sambt unsern obristen Landofficiern noch hievor darwegan euer gehorsamb räthlich Guetbedunken zuegeschrieben haben sollet, so wissen wir uns doch desselben nicht zu erindern. Befelchen euch derhalben genädiglich, weil anjetzo mit unsern freundlichen geliebten Söhnen Rudolfen, Kunigen zu Hungern, und Ernsten, Erzherzogen zu Österreich, der edel unser

Rath, Hofkammerpräsident und lieber Getreuer Reichard Strein Herr zu Schwarzenau ɔc zu Besuchung des jetzt bevorstehenden Landtags nach Prag verreisen wirdet, ihr wöllet alsdann in seiner Gegenwärtigkeit diese Sachen wieder in Berathschlagung ziehen, euch daruber eines räthlichen Guetbedunkens vergleichen und uns dessen ehist berichten.

---

9. Císař Maximilian II. zřízeným radám na hradě Pražském, aby stavům českým, kteříž k sněmu se sejdou, oznámili, že král uherský Rudolf za příčinou náhlého onemocnění k sněmování do Prahy přijeti nemůže, ale že arcikníže Arnošt na místě císařově tam přijede.

VE VÍDNI. 1573, 26. prosince. — MS. souč. v arch. česk. místod.

Maximilian ɔc. Vysoce urozený, urození a stateční, věrní naši milí! Jakož jsme Vám tyto nyní pominulé dni o tom, že toho oumyslu jsme nejjasnější knížata Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížata rakouská, syny naše nejmilejší, Jich Lásky, na sněm obecní od nás všem stavuom království Českého k nyní příštímu novému letu rozepsaný na místě našem, jako dnes konečně odsud vypraviti, oznámiti, a při tom, jestli by Jich Lásky pro zlé cesty o den neb dva posléze přijeli, abyste to při stavích předešli, poručení učiniti ráčili, jakž v sobě to psaní naše císařské šířeji obsahuje a zavírá: i tejna před Vámi učiniti nemuožeme, že včerejšího dne, když již všichni vozové a kočí Jich Lásek, tak aby dnes (poněvadž voda most veliký zde při Vídni pryč vzala) Jich Lásky se nemeškali, přes Dunaj přepraveni byli, v tom na Jeho Lásku krále Rudolfa zimnice těžká přišla, kteráž ho ještě drží; za kteroužto příčinou té jizdy jsme dnes poodložili, zdali by zase pominula a se zdravím Jeho Lásky se polepšilo, ale žádného polepšení tak brzkého se nadíti, ani Jeho Lásce vedle zdání a rady doktoruov na cestu se dáti bezpečné není, čemuž jistě neradi jsme, však v tom i ve všem jiném vuole pána Boha všemohoucího průchod svuoj míti musí. Nicméně obmýšlíc my to, aby předce z počátku psaný sněm obecní, tak jakž již rozepsaný, držán býti mohl, na tom jsme se ustanovili, abychom Jeho Lásku arcikníže Arnošta samého v pondělí neb nejdéle v outerý nejprvé příští jistotně odsud na ten sněm mezi Vás vypraviti ráčili; a protož Vám milostivě poroučíme, když se tak stavové napřed jmenovaného království Českého k dotčenému sněmu sjedou, abyste jim to v známost uvedli a aby sobě o několik málo dní za nahoře psanými slušnými příčinami sčekání míti neobtěžovali, k tomu je napomenuli, a nás v tom se vším dostatkem (jakož v to dobře trefiti věděti budete) omluvna učinili, nebo Jeho Láska arcikníže Arnošt vyjedouc v pondělí neb konečně v outerý odsud k tomu se všelijak přičiniti má, aby pokudž nejdřív možné na hradě Pražském příjezdem svým býti a to jednání sněmovní vedle milostivého a otcovského poručení našeho předsevzíti mohl. Na tom jistú a milostivú vuoli naši císařskú naplníte. Dán v městě našem Vídni v sobotu den svatého Štěpána léta 1573.

---

10. Vznešení královské na sněm, jenž rozepsán byl ke dni 1. ledna 1574.

MS. souč. v arch. česk. místod.

Předložení sněmovní v království Českém k novému letu anno 1574.

J. M. římský císař a uherský, český král ɔc, pán náš nejmilostivější, od stavův království tohoto Českého, věrných poddaných svých milých, že jsou se k tomuto sněmu obecnímu od J. M. C.

rozepsanému poslušně a povolně najíti dali, obzvláštně milostivě přijímati a dále jim oznamovati ráčí, žeby J. M. C. dalším rozpisováním a držením takových obecních sněmův jich stavův milostivě rád šanovati chtěl, však jest toho J. M. C. z mnohých duoležitých příčin, kteréž nyní před rukama jsou, nikterakž pominouti nemohl, obzvláštně pak proto, jakož jest J. M. C. z vysoce duoležitých potřeb pro zachování a retuňk J. M. C. království a zemí, též také věrných poddaných svých, proti dědičnému nepříteli všeho křesťanstva Turku sněm obecní k svatému Martinu minulému rozepsati a položiti, však toho potomně po dvakrát z příčin připadlých poodložiti dáti museti ráčil, vše proto, chtějíc J. M. C. takového sněmu vedle milostivého uvolení svého léta sedmdesátého prvního, též také v předložení sněmovním, kteréž se teď naposledy stalo, stavuom učiněného a na to od nich svolení, vlastní osobou svou císařskou přítomen býti a na tom netoliko J. M. vlastní, nébrž přede vším jiným obecní všeho křesťanstva i obzvláštních osob z stavuov se dotýkající vysoce duoležité potřeby, kteréž na J. M. C. vlastní osobu odloženy jsou a až posavad nevyřízené zuostávají, jakž pak toho bezelstné a pilné příčiny ukazují, předsevzíti. Ale poněvadž zpuosob válečný na hranicích v království Uherském všudy a na všech místech, kteréž se v mezech svých přes sto mil vztahují, za drahný čas v takovém velikém nebezpečenství stál a posavad stojí, že J. M. C. všelijak to opatrovati a s nemalou péčí též starostí a prací lid válečný na týchž místech hraničních a pomezních poněkud spokojiti a tu zachovati musel, kterýž sice z veliké chudoby a nedostatku odtud odtáhnouti a dotčených míst hraničních a pomezních prázdných a neosazených k J. M. C. a poddaným J. M. v témž království Uherském, též také jiným J. M. královstvím a zemím k nenabyté škodě, zkáze a záhubě zanechati chtěl, k tomu také, že J. M. C. ještě předce nemálo na zdraví svém nedostatečen a při tom i podagrou neb dnou ztížen býti ráčí, tak že J. M. C. se vedle rady a zdání doktoruov v toto studené nebezpečné povětří a ty nečasy (a by J. M. C. nejraději byl chtěl) na cestu se vážiti a dáti trefiti nemohlo, neb byloby se obávati, kdyby se J. M. C. předce v tyto nečasy na cestu dáti by měl, žeby se tudy J. M. C. netoliko na zdraví svém ještě hůře míti ráčil, nýbrž skrze to něco škodlivějšího a nebezpečnějšího pojíti mohlo, čehož by bezpochyby J. M. C. stavové podle J. M. C. k nim milostivé duověrnosti poddaně nepřáli. Však aby proto vždy předce zatím z duoležitých příčin pro zdržení nahoře dotčeného zpuosobu válečného ten rozepsaný a vyhlášený sněm obecní svuoj pruochod míti a držán býti mohl, stavové pak, jakožto věrní poddaní, strany zbytečných jízd, prací a outrat sobě co ztěžovati neměli, ráčil jest J. M. C. na místě svém nejjasnější knížata a pány, pány Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížata rakouská, syny své nejmilejší nejstarší, jakž v sobě list věřící na J. M. Kr. a J. M. arciknížecí svědčící obsahuje, milostivě a otcovsky opět vypraviti, tak aby sobě stavové, jakožto věrní poddaní J. M. C., vlastní, též také J. M. království a zemí i jich samých jakožto tohoto království Českého a zemí k němu příslušejících nedostatky a potřeby, kteréž jim J. M. C. předešle mnohdykrát obšírně a dostatečně, obzvláštně pak na minulém sněmu obecním, kterýž skrze J. M. Kr. a J. M. arciknížecí držán byl, milostivě předložiti a v známost uvésti dáti ráčil, zase ku paměti přivedli, to všecko bedlivě rozvážili a k srdcím svým zdravě připustili.

Poněvadž pak toho znamenité a vysoce duoležité potřeby ukazují, aby jmenované uherské hranice, ač chceli se jinak větší nenabyté škody, zkázy a záhuby, kteráž by J. M. C. královstvím, zemím i v nich obývajícím, též také s těmi se dotýkajícím věrným poddaným, totiž jim stavuom království Českého a zemím k němu přislušejícím z toho pojíti mohla, uvarovati, opatřeny a lid válečný (tak jakž se v brzkém čase z bezelstných příčin a potřeb obecní placení na týchž všech hranicích uherských předsevzíti a skutek záplaty učiniti musí) spokojen býti mohl, k čemuž sice J. M. C. vedle jiných tak mnohých ztížných, potřebných vydání bez pomoci z upřímné a věrné náchylnosti J. M. království, zemí a věrných poddaných, kterýchž by J. M. C. v tom milostivě rád šanovati chtěl (poněvadž se již téměř žádné příležitosti strany objednávání peněz puojčkou nacházeti nemohou), nikterakž postačiti a tomu odolati možné není, neb i k tomu také nadávše se J. M. C. nahražení toho, což na

těch sedmdesáti pěti tisících kopách gr. českých od stavuov léta sedmdesátého a sedmdesátého prvního, jakožto za jistý deputat anebo určitou sumu každého roku svolených, scházelo a doplněno nebylo, na to jest se pro zdržení týchž hranic nemálo vzdlužiti ráčil, kteréžto dluhy aby odkud jinud, leč toliko s pomocí J. M. C. věrných poddaných zaplaceny býti mohly, k tomu se žádné jiné cesty obrati neví, jakž pak i slušné jest, poněvadž ty všecky peníze tak puojčkou objednané nikam jinám než na obhajování hranic, kteréž téměř ustavičně jednostejným nákladem opatřovány býti musejí a tak k obecnímu dobrému a J. M. C. věrných poddaných k ochraně obráceny a vynaloženy jsou.

Podle toho nemohl jest J. M. C. z obzvláštní potřeby, kterouž uznávati ráčí, toho pominouti, nežli stavuom to také ku paměti přivésti, že J. M. na tom obzvláštně a vysoce záleží, jakby vedle zaplacení dotčenému lidu a zdržení toho všeho zpuosobu válečného ta místa hraničná a pevnosti, kteréž království Českého a zemí k němu přislušejících jako klíč a ochranná bašta jsou, a tyto časy pro nedostatek peněz a duokladu na to nemálo opuštěny zuostávajíc, v těchto nynějších časích příměří a pokoje k budoucímu potěšení a dobrému zdržány a vyzdviženy býti mohly, neb na tom tak mnoho záleží, jestliby nadepsaná místa hraničná a pomezní zase spevněna, jakž náleží, býti neměla, že jest se potomně tím méněji podle tohoto nynějšího zpuosobu, když se jmenovanému lidu válečnému zouplna, jakž by býti mělo, neplatí, jaké platnosti a užitku nadíti a očekávati. Jestližeby pak nyní řečená místa hraničná a pomezní pro takové neopatření ztracena a tudy tomu nepříteli Turku svobodná a odevřená cesta dále do zemí křesťanských J. M. C. i zase ven z zemí puštěna byla, mohou sobě stavové zdravě rozvážiti, coby z toho škodlivého zlého a jaké znamenité veliké, nenabyté škody bylo očekávati, a kde neb v kterých místech by zase znovu takové hranice, z kterýchžby ukrutné moci toho nepřítele Turka odpíráno býti mohlo, vyzdvihnouti a k osazení je spevniti možné bylo. Jakž jest se pak témuž nepříteli až posavad nejvíce těmi pevnostmi a lidem válečným na nich osazeným, že jest dále mocí svou do zemí J. M. vtrhnouti nemohl, zbraňovalo a zbraňuje.

I poněvadž od J. M. C. dotčený lid válečný, kteréhož se na mnoha místech sem i tam nemalý počet drží, pro osazení nyní psaných míst hraničních a pomezních s tím velikým a téměř nesmírným nákladem, kterýž na profanty, střelbu s jinými k tomu náležícími nástroji ročně jde, vychován býti musí, ač chceli se škodě a ztrátě skrze vpády a vybojování týchž míst, též také štráfuom a zajímání chudého křestanského lidu, pokudž nejvýš možné, uvarovati a ještě většímu nebezpečenství odolati, čímž ačkoliv se J. M. C. povinnen býti uznávati a podle nejvyšší možnosti své téměř do přemožení svého, jakž až posavad J. M. učiniti ráčil, ještě by to milostivě a otcovsky rád opatrovati chtěl, však stavové, věrní poddaní, o tom z předložení jim již častokrát učiněných dobrou vědomost míti mohou, jaká možnost J. M. C., v tak znamenitých velikých dluzích jsa, na tento čas býti muože, tak že J. M. tomu všemu zadosti činiti možné není; však aby proto za takovými příčinami těch nadepsaných nedostatkuov ten zpuosob válečný a opatření míst hraničných, na kterýchž stavuom království Českého a zemím k němu přislušejícím, J. M. C. věrným poddaným a všemu křestanstvu vysoce záleží, tak bez náležitého opatření zanechány a opuštěny nebyly a osobú J. M. C. časným předjitím a oznámením o tom stavuom, jakožto věrným poddaným J. M., tu nic nescházelo, protož nemohl jest J. M. C. vždy z těchto předepsaných i z jiných vysoce duoležitých, jim stavuom na předešlých sněmích, kteříž držáni byli, obšírně předložených a vysvětlených příčin nikterakž (by pak nejraději dotčených stavuov strany dalšího svolení pomoci šanovati chtěl) pominouti, aby stavuom předkem toho, jakou J. M. C. ráčí míti milostivou a otcovskou péči o ně všecky vuobec, k jejich všech dobrému, též také pro ochranu a obranu jich, tak aby to vskutku poznati a tomu škodlivému zlému, kteréž, jakž přísloví, již za dveřmi stojí, též zkáze a záhubě časně v cestu vkročili a jmění svých k předjití takového nastávajícího téměř očitě patrného nebezpečenství před vpády, kterýchž jest se od toho žíznivého nepřítele všeho křestanstva

Turku obávati, nešanovali, milostivě (výstrahu jim dávajíc) ku paměti přivésti a takto další poddanou a věrnou pomoc následovati neměl.

Totižto, poněvadž jsou ty pomoci, berně domovní, proti nepříteli Turku, též také posudní na vychování J. C. M. dvoru, nicméně třidcátý peníz pro splacení J. M. C. znamenitě a velice ztížných dluhuov prvé svolené při času svatého Bartoloměje minulého všecky pojednou zároveň vyšly a od toho času J. M. C. na vychování hranic, ani sice až posavad žádné pomoci se nečinily, potřeba pak i nebezpečenství vždy předce zvláště strany těch ztížných dluhuov J. M. C., v kteréž jest J. M. nejvíce a předně pro zdržení toho zpuosobu válečného přijíti ráčil, čím dále vždy větší a ztížnější býti chce: z těch všech napřed psaných příčin jest J. M. C. milostivá a otcovská žádost, aby stavové království Českého, jakožto věrní poddaní, prohlídna k tomu všemu, což se nadpisuje, J. M. C. tu již na vychování hranic neb proti nepříteli Turku vyšlou pomoc dále za jeden polouletní termin, aby ta o svatém Jiří nejprvé příštím tím vším zpuosobem jako prvé J. M. konečně položena a z toho ten nahoře jmenovaný, vysoce potřebný zpuosob válečný, kterýž žádného prodlení bez obzvláštního nebezpečenství trpěti nemuože, před již psaným nepřítelem Turkem zachován a opatřen býti mohl; nicméně také J. M. C. ty čtyry groše bílá z každého sudu piva, Její M. pak císařové jeden, totiž pátý groš, též také třidcátý peníz ze všelijakých věcí zase znovu vedle předešlých snešení sněmovních, počnouc od zavření sněmu tohoto až do hod slavných seslání ducha svatého nejprvé příštích z věrné náchylnosti poddaně svolili a takové nařízení učinili, aby dočtené všecky pomoci předešlým zpuosobem beze všech zdržování J. M. C. spraveny a odvedeny byly.

Jakž pak J. M. C. k nim stavuom, jakožto věrným poddaným svým, té jisté milostivé a konečné naděje býti ráčí, že se v tom ve všem k J. M. povolně a účinně beze všech odporuov z věrné a upřímné poddanosti ukáží a J. M. C. ráčí jich také v čas potřeby v ničemž netoliko neopustiti, nébrž zase všecko jmění své pro ně milostivě a otcovsky vynaložiti, takovou pak jich poddanou povolnost všem vuobec i jednomu každému obzvláštně vší milostí vzpomínati i nahražovati, též také je stavy, že jim dotčené dobrovolné svolení v takové duoležité potřebě privilejím, svobodám, obdarováním a starobylým chvalitebným zvyklostem k újmě a škodě býti nemá, dostatečným reversem milostivě opatřiti a s pomocí pána Boha všemohoucího jest J. M. C. té konečné a jisté vůle z jara, časem a povětřím příhodnějším, mezi ně stavy, jakožto věrné poddané své, do království Českého osobně (načež se stavové v jistotě, leč by tomu sama božská moc ku překážce byla, ubezpečiti mohou) se vypraviti, tu vedle jejich předešlé na J. M. C. vzložené žádosti drahný čas zuostati, jiný sněm obecní držeti a na tom ty všecky duoležité potřeby a ztížnosti obecní i obzvláštních osob se dotýkající, pokudž jedne nejdřív možné bude, ihned předsevzíti a k místnému konci přivésti, tak aby mezi nimi stavy láska a svornost se rozmnožovala a oni mezi sebou, k čemuž J. M. C. z milostivé a otcovské náchylnosti milostivě nakloněn jest, pokojně živi býti a zuostati mohli.

Při tom J. M. C. také toho jistého oumyslu býti ráčí v tom času, hned zjara, ty nevole a ruoznice mezi královstvím Českým a okolními kurfiršty a knížaty o hranice vzniklé, též také ten artikul o nařízení veřejné hotovosti v zemi a volení nejvyššího hejtmana polního s radou a dobrým zdáním nejvyšších oufedníkuov a soudcuov zemských i jiných rad svých vedle předešlých zavření sněmovních předsevzíti a do ostatku na místném konci tolikéž postaviti a tak v tom ve všem, což se k obecnímu dobrému království Českého zapotřebí býti uzná, neráčí J. M. C. na osobě a pilnosti své z milostivé otcovské náchylnosti, jakožto císař a pán křesťanský, nic sjíti dáti.

Dále, jakož roku tohoto nyní pominulého opět to začaté nařízení strany popisování poddaných a domuov ve všech krajích mimo napomenutí, kteréž se od J. M. C. v tom stalo, k vyřízení nepřišlo, nébrž, byvše k tomu jistý termin jmenován, toho všeho pominuto, J. M. C. se pak vidí pro dobrý řád a správu k lepšímu samých stavuov, že toho obzvláštní duoležitá potřeba ukazuje: protož J. M. C. jich

za to milostivě žádati ráčí, že na tomto sněmě o tom artikuli vedle jiných, aby též bez prodlévání k vyřízení svému přiveden byl, znovu další nařízení učiní, tak aby J. M. C. o počtu lidu pěšího časně vědomost míti a potomně při vyřizování předepsané veřejné hotovosti o tom se tím lépe spraviti a tak v nastalou potřebu nač v jistotě ubezpečiti moci ráčil.

J. M. C. také toho zprávu míti ráčí, že by ty nařízené osoby od stavuov království Českého k přijímání zadržalých počtuov z berní a třidcátého peníze s nedostatky v těch vystavenými, též také vyhledání příčin, za kterými ty zadržalé restanty netoliko od stavuov, ale také od berníkuov až posavad spraveny nejsou, ještě toho všeho k vyřízení svému nepřivedly, což se J. M. C. strany záplaty lidu válečnému, že se skrze tuto i jiné příčiny s znamenitou velikou obtížností jinde peníze objednávati musily, k nemalé škodě vztahují, poněvadž pak J. M. C. na tom, aby ti počtové, pokudž nejdřív možné, přijati a dotčení restanti zvyupomínáni byli, vysoce a mnoho záleží: i jest J. M. C. jakž předešle tak i nyní milostivá žádost, aby stavové pro zachování v tom mezi nimi slušné rovnosti nařízení náležité učinili a již jednou nyní psaní počtové přijati, ti starší restanti pokutami předešlými sněmy vyměřenými, zvláště pak proti těm, kteříž jsou se ještě k předešle svoleným pomocem ani nepřiznali, zvyupomínáni a spraveni a tak tomu ztíženému zpuosobu válečnému ku pomoci a na zaplacení zouplna obráceni byli.

Kdež jest tolikéž na několika předešlých sněmích obecních takové nařízení učiněno a zavříno bylo, aby jeden každý, kterýž se jaké dluhy při J. M. C. míti praví, v komoře české, kdež se s ním o to všecko pořádný oučet státi měl, najíti se dal, jakž jsou pak i k tomu obzvláštní osoby ze všech tří stavuov již jmenovaného království Českého voleny byly: však J. M. C. toho hodnověrnou zprávu míti ráčí, že větší díl týchž osob, neohlídajíce se, že jsou se samy na takový oučet odvolávaly, tudy berně a posudní svolené, což na díly jich dáti přišlo, za sebou, proti sněmovnímu svolení, zadržujíc, v dotčené komoře české najíti se dáti zanedbávají; i poněvadž nadepsaní oučtové již od několika let k nemalé J. M. C. škodě, k ujmě a nerovnosti mezi stavy nevyřízeni zuostávají, ten pak k tomu uložený termin tolikéž pominul, tak že dotčené berně a posudní ty osoby, což na díly jich (jakž nahoře dotčeno) dáti přišlo, za sebou zadržují, což J. M. C. snášeti velmi ztížné jest, protož J. M. C. stavuov, věrných poddaných svých, milostivě žádati ráčí, aby se s J. M. Kr. a J. M. arciknížecí na místě J. M. C. o jiný, jistý však neprodloužený čas snesli, kdy by takové předešlé nařízení předsevzato a vykonáno býti mohlo, na ten zpuosob, jestližeby se kdožkoli sám osobně neb skrze plnomocníka svého na ten jistý a konečný k tomu uložený termin nepostavil, že se tomu každému žádný další pruotah příti a k takovému ouču více připuštěn býti nemá, nébrž aby ihned předepsané berně a posudní zadržalé spraviti povinen byl.

I to se J. M. C. stavuom ku paměti přivésti vidělo, aby při těch osobách, kteréž od nich na sněmu obecním léta sedmdesátého prvního strany plavby po Labi voleny byly, poněvadž na tom království Českému i jiným zemím k němu přislušejícím tak vysoce a mnoho záleží, nařízení učinili, aby vedle a spolu s J. M. C. radami, kteříž k tomu nařízeni budou, o takovou plavbu se uradili, na to, co se o tom při nich snášeti bude, dostatečné dobré zdání své v spis uvedli a potomně to J. M. C. i všem stavuom vuobec přednesli, tak aby se J. M. C. po přeslyšení té relace s nimi stavy na něčem jistém ustanoviti ráčil, kudy a kterakby ta vysoce potřebná a k obecnímu všemu dobrému užitečná věc s nejlepším užitkem předsevzata, k vyřízení přivedena a stále zadržána býti mohla.

Jakož také stavové o tom dobrou vědomost mají, že ouřadové mincmejstrství a zemského průbířství v témž království Českém již drahný čas osazeni nejsou, kteřížto ouřadové aby zase jinými hodnými osobami dosazeni byli, toho veliká potřeba ukazuje, neb na tom netoliko J. M. C., ale království Českému i všem obyvateluom vuobec strany hor a mincí nemálo záleží: a protož J. M. C. jich stavuov milostivě žádati ráčí, aby na osoby k těm ouřaduom hodné o tomto nynějším sněmu pomyslili,

aby J. M. C. k další resolucí a uvážení toho jmenovali, tak aby nyní jmenovaní oba dva ouřadové, pokudž nejdřív možné, dosazeni byli.

A aby to všecko, což nahoře dotčeno, tím lépe a dřívěji pro uvarování všelijakých outrat fedrováno a na místě postaveno bylo, J. M. C. k stavuom, jakožto věrným poddaným svým milým, ke všem vuobec i jednomu každému obzvláště té milostivé naděje býti ráčí, poněvadž toto jednání obšírné ani na mnoze nebude, že žádný před zavřením tohoto sněmu nikam neodjede, v čemž se stavové sami, jestli se v òdpovědi a svolení svém na toto předložení sněmovní (jakž pak J. M. C. k nim té jisté a milostivé naděje jest), povolně a účinně ukáží, pro uvarování zbytečných outrat ušetřiti mohou, to všecko J. M. C., což tu koliv pro dobré království, zemí a věrných poddaných J. M. i také k svému vlastnímu prospěchu a pro uvarování nastávajícího nebezpečenství, škody a záhuby z věrné poddanosti učiní, stavuom, jakožto věrným poddaným všem vuobec i jednomu každému obzvláštně, vší milostí svou vzpomínati i nahražovati i také jich milostivým císařem a pánem býti a zuostati ráčí.

---

11. Ústní odpověď, kterouž stavové čeští promluviti dali dne 9. ledna 1574 pánem z Rožmberka na vznešení královské.

1574, 9. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

Die Stände der Kron Beheimb seind bisher der Kais. Mt., ihres allergenädigsten Herrn, von Ihrer Mt. in einundsiebenzigsten, sowohl auch der künigl. Würde zu Hungern und F. Dt. Erzherzog Ernests, unser genädigisten Herrn, in jetzo verschienem dreiundsiebenzigisten Jahre genädigisten und endlichen Vertröstung, dass Ihre Mt. balde in diese Kron Beheimb von wegen Ihrer Mt. eignen sowohl auch der Stände dieses Königreichs gemeinen und Privatsachen Beförderung und Abhelfung persönlich komben wöllen, glücklichen Ankunft mit grossen Verlangen, herzlicher Begierde und Freuden gewärtig gewesen und sich endlichen darauf verlassen, damit einmal solichen hochwichtigen und von einer langen Zeit hero auf Ihrer Kais. Mt. selbsten eignen Person gestanden und beruheten, auch von den Ständen numehr von vielen Jahren hero sollicitirten und gebetnen Sachen möchte zu Grund abgeholfen werden und zu ihrer gebührlichen, billichen auch genädigisten Erledigung komben: aber soliches alles ist bis auf jetzo mit der Ständ merklichen und grosser Beschwerung nachblieben.

Zudem so ist allen Inwohnern dieser Kron ganz wohl bewusst, wie es mit der Geistlicheit bisher ein Gelegenheit und Gestalt in diesem Land hab, also dass die Kinder ohne die heilige Tauf sterben, sowohl auch Leute, die sich in Ehestand nach christlicher Ordnung und Aussatzung begeben wöllen, die ordenliche Zusammengebung durch die Priester nicht bekommen können, ja auch ihr viel und in grosser Anzahl in Krankheit und Sterbensnöten ohne das hochwürdige Sacrament des Altars von dieser Welt abscheiden müessen, darob die Ständ auch zum höchten sich beschwert befinden und nichts liebers wünschen, dann dass der Allmächtig seine göttliche Genad und Segen verleihen wöll, auf dass sie einmal diesfalls christlich vereinigt und verglichen werden möchten.

Ferner so ist mäniglich unverborgen, wie und welcher Gestalt alle Chur- und Fürsten in diesen geschwinden und gefährlichen Läuften ihre Land und Leut in gueter Huet und Fursehung haben und halten; dagegen aber ist dies Königreich diesfalls ganz blos und mit dem wenigisten versehen, dass auch ein jeder seines Gefallens dasselb durchreisen und passiren mag, wann und wohin er will ohn alle Verhinderung, welches nit allein den Ständen dieser Kron, sondern furnehmblich der Kais. Mt. nit zu kleinem Spott und Verkleinerung gereichen will, davon gleichwohl ein mehrers erheischender Notdurft nach geredt werden möcht.

Und obwohl die Kais. Mt. als das höchste Haupt in der Christenheit darauf billich merkliche

und grosse Aufachtung zu haben sich gebührt und der Fürsichtigkeit (dem Sprichwort nach) keinmal zu viel ist, unangesehen, dass die Ständ sich nicht zu bescheiden wissen, dass sie jemanden zu einichen Widerwillen oder Unfreundschaft Ursach gegeben hätten, dasselb auch ferner zu thuen nicht willens, so müssen sich doch die Ständ etlichermassen darfür schämen, dass dieses löblich Künigreich, also bloss und gar unversehen sein solle.

Mit den andern und übrigen Artikeln wöllen die Ständ der Kron Beheimb, dieweil die Kais. Mt. als Künig zu Beheimb selbst eigner Person nit zur Stell, die F. Dt. nit behelligen, sondern achten am besten, dass diese und andere wichtige Artikel bis auf Ihrer Kais. Mt. mit göttlicher Verleihung glückliche Ankunft in diese Kron Beheimb anzustellen sein. Sollen nun die Stände andern viel Hilf leisten und ihnen selbst nit geholfen werden, können Ihre F. Dt. wohl abnehmben, wie beschwerlich ihnen solches fallen mag, dass man das erst das letzt und das letzt das erst sein lassen will.

So haben auch die Ständ dieser Kron Beheimb die Kais. Mt. zu mehrmalen unterthänigist erindert und derselben zu Gemüet geführt, dass ihre der Stände dieses Künigreichs und zugehörige Lande Hilf ohne des heiligen Reichs und anderer christlichen Potentaten, (weliche sowohl als sie wider den Erbfeind, den Türken, Hilf zu leisten schuldig sein) wirkliche Hilfen und Zuthat wider einen solichen gewaltigen starken Erbfeind gemeiner Christenheit wenig Nutz schaffen mag, sonderlich dass dieses Königreich und desselben Inwohner numehr aufs höchst erschöpft; dann es soweit und dahin gelangt, dass der Stände arme Unterthanen, sonderlich an gebirgischen Örtern solcher hochbeschwerlichen und immerwährenden Auflagen in diesem Misswachs und theuern gewesenen Zeiten zum allerhöchsten Weheklagen ihres grossen Unvermügens sich beschweren, auch deren viel in Hungersnöten gestorben sein. Es haben auch viel ihre Kinder umbsonst wegzugeben, zu verschenken und die anzunehmben gebeten, damit sie nit also elendiglich Hungers sterben müssten, nit minder auch die Städt ingemein an beide Unterkammerer mit grosser Beschwer gelangen lassen, dass sie in solichem Abnehmben komben, also dass in vielen Städten zu dreissig, vierzig, fünfzig und mehr Häuser gar öd und unbewohnet stehen, ja auch dass nit allein soliche grosse Beschwerung die Unterthanen für sich selbst empfinden, sondern dass auch ihre Herren und Freund von guten Geschlechtern des Herrn- und Ritterstands sambt ihren Weib und Kindern grosse Armuth und Noth leiden müssen.

Dieweilen dann die Sachen daran haften und stehen, dass die Ständ auf ihrer Kais. Mt. Ankunft bisher mit grossem Verlangen gewartet, auch noch mit treuherzigen Begierden warten thuen, die Ständ auch bei sich selbst befinden, wann sie gleich Ihre Kais. Mt. als Künigen zu Beheimb gern ein Hilf leisten wollten, so ist es doch unmüglich, dass die begehrten Hilfen auf die angesetzten Termin von wegen der Unterthanen grossen Armuth eingebracht werden können. Sollen nun die Termin erstreckt werden, so würde an dieser kurzen Zeit, dieweil sich die Kais. Mt. in derselben Proposition gnädigist und endlich erbieten thuen, dass sie auf den künftigen Früeling in diese Kron personlich komben und allda gemeine und Privatsachen und Beschwerungen erledigen, verrichten und abhelfen wöllen, Ihrer Mt. daran nichts abgehen und erachten also die Ständ Ihrer Mt. viel nutzlicher und zuträglicher zu sein, solich ihr Begehren bis auf derselben glücklichen Ankunft einzustellen. Und da Ihre Mt. alsdann an die Ständ dieses oder ein anderes begehren wurden, so zweifelt den Ständen gar nit, sie werden sich gegen Ihr Kais. Mt. als ihren Künig und Herrn, wie sie zuvor allweg gehorsamb uud willig als die getreuen Unterthanen gethan, unverschont ihres Leibs und Guts, ihrem äussersten Vermügen nach erzeigen.

Und bitten derowegen die Ständ Ihre F. Dt. gehorsamblich, sie wöllen soliche ihre der Ständ Antwort, welche, wie die Ständ sich bedunken lassen, Ihrer Kais. Mt., wie gemelt, zum besten gereichen thuet, nit anders aufnehmben noch vermerken, als wie sie es gegen Ihrer Mt. und F. Dt. treulich und zum besten meinen.

---

12. *Replika arciknížete Arnošta na oustní odpověď stavův, kterouž byli dali na předložení královské na sněmu českém dne 9. ledna.*

1574, 11. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

J. M. arcikníže, pán náš milostivý, ráčil jest na místě J. M. C., pána našeho nejmilostivějšího, jakožto krále českého, stavuov téhož království minulého dne sobotního na předložení učiněné oustní dané odpovědi a tomu všemu, co v sobě dále ta obsahuje, milostivě vyrozuměti a ji v svém uvážení míti: na kteroužto J. M. arcikníže na místě J. M. C. podle sobě učiněného poručení stavuov zase milostivě tejna činiti a v tom stavuom, že poněkud nad tak dávním do tohoto království vlastní osoby J. M. C. nepříjezdem, po kterýž ti od stavuov dotčení ztížní artikulové až posavad k náležitému a slušnému vyřízení přivedeni býti nemohli, ztížnost nesou a při tom své i poddaných svých veliké nemožnosti předkládají, nic za zlé míti, a proti tomu stavuov oznámením toho zase pominouti neráčí, že vuobec a zvláště předním osobám z stavuov v dobré vědomosti býti muože, že jest J. M. C. pro na oko spatřující a až posavad trvající z dopuštění milostivého pána Boha nedostatek zdraví se sem vypraviti možné nebylo, nebo J. M. C. medici neb líkaři i jiné věrné rady a služebníci žádnou měrou podle jich dobrého svědomí k tomu jsou raditi nemohli, aby J. M. C. bez zvláštního velikého nebezpečenství zdraví svého pro tyto tuhé zimní nečasy na cestu se vydati byl moci, jakž pak J. M. ještě před tím teď času podzimku minulého, kdyby byl týž nedostatek zdraví J. M. C. na překážku nebyl, to vykonati celého milostivého úmyslu býti ráčil; podle toho muože se i to také stavuom ku paměti přivésti, že jest v těch ve všech časích v království Uherském mnohé škodné nebezpečenství nastávati chtělo, tak kdyby J. M. C. království Uherskému a lidu válečnému tak blízko přítomen býti neráčil, by se mnoho zlého obávati bylo, skrze což by netoliko království Uherskému ale i jiným J. M. C. blízko příležícím královstvím a zemím i všemu křesťanstvu všelijaké znamenité a veliké škody a záhuby pojíti mohly, nebo J. M. C. to při sobě milostivě uznávati ráčí, kdyby, jakž jest vždycky té milostivé, náchylné vuole býti, do tohoto království prvé přijeti byl moci ráčil, že by se netoliko stavuom ale J. M. C. předně k dobrému trefiti mohlo, jakž pak J. M. C. stavuov položením a držením tohoto sněmu a žádáním pomoci, jakž v předložení sněmovním o tom šíře doloženo jest, rád by byl šanovati ráčil, poněvadž pak netoliko království Uherského ale také J. M. C. všech jiných království, zemí a všeho křesťanstva se dotýče, pro nastávající budoucí nebezpečenství toho tak veliká potřeba nastává, neráčil jest moci J. M. C. nikterakž pominouti, nežli zatím v tom čase tento sněm rozepsati a držeti dáti, zvláště pak i toho považujíc, poněvadž v krátkém čase v království Uherském rakuš i také v jiných k království Českému příslušejících zemích sněmy držány býti mají, kteréž bezpochyby strany svolení pomoci, jak se toto království k J. M. C. ukáže, na to své zření míti budou. Než jestli že by ty vzložené pomoci J. M. C. od stavuov tohoto království pro zdržení lidu válečného v království Uherském, kterýž bez umenšení v své míře trvati a lid válečný na hranicích a místech pomezních držán a zachován býti musí, nebyly svoleny: tehdy tudy by netoliko stavuom téhož království Uherského jich naděje [. . .], ale také a skrze to k nemalému ostrachu přijíti, dědičného nepřítele Turka předsevzetí se posilniti a potom jiným příslušejícím zemím k jich pomoci nemalé rozmýšlení i také roztržitosti přinésti mohlo. Protož J. M. arcikníže o tom pochybovati neráčí, že stavové z příčin nahoře jmenovaných osobu J. M. C. strany nepříjezdu na tento čas do tohoto království dobře jak při sobě omluvna míti věděti budou a že, šetříce jest se J. M., arcikníže na milostivé a otcovské poručení J. M. C. v tyto nečasy a zlé cesty na místě J. M. C. do tohoto království na ten sněm se vypravil, k stavuom zvláštní milostivú duověrnost míti a té naděje býti ráčí, že příjezd osoby J. M. arciknížecí, cestu a snažnú práci, aby ta daremná a naprosto nebyla, sobě také vážiti budou a pro J. M. arcikníže osobu na milostivú J. M. C. žádost se poddaně a povolně najíti dadí, a tak J. M. arcikníže na místě

J. M. C. milostivě žádati ráčí, že stavové, považíc tuto vysoce duoležitú a nastávající J. M. C. potřebu strany téhož dědičného nepřítele Turka, a aby J. M. arcikníže J. M. C. od stavuov příjemnú odpověď přinésti mohl a J. M. C. to vskutku a jistotně poznati moci ráčil, že J. M. arcikníže na svém pilném a bedlivém jednání při tom nic sjíti dáti neráčil a to k srdcím svým, pomyslíc na to, že se stavuov samých nejvíce a vlasti jich dotýče, připustí s pilností uváží, J. M. C. od J. M. arciknížecí vzloženou pomoc na terminy jmenované svolí a příjemnější odpověď dadí a v tom se k J. M. C., jakž jsou pak to, jako věrní poddaní vždycky a až posavád činili, poslušně a poddaně ukáží, což jim J. M. C. vší milosti zpomínati a nahražovati a J. M. arciknížecí v to se milostivě uvolovati ráčí, že stavy při J. M. C., aby jim v jich ztížnostech a potřebách což nejspíš spomoženo a J. M. C. tím dříve do tohoto království se vypraviti mohl, v své milostivé paměti míti a za ně se přimluviti, tak aby všecko to, což by všem vuobec v tomto království i obzvláštním osobám k dobrému, prospěšnému, užitečnému k vzdělání se trefiti mohlo, toho věrným, upřímným solicitatorem býti a J. M. C. o to připomínati ráčí.

---

13. Nejvyšší kancléř království Českého Vratislav z Pernštejna zasílá po zvláštním kurýru Maximiliánovi II. zprávu o usnešení stavů českých, jakou dají dne 14 ledna na repliku arciknížete Arnošta odpověď: že berni domovní (10 bílých grošů z jednoho domu) jako pomoc proti Turku teprv při terminu sv. Bartoloměje odváděti chtějí; posudného jen dva groše císaři a třetí groš císařovně že svolili. Pernštejn prosí císaře za rychlé rozhodnutí, máli arcikníže takové usnešení stavův přijíti čili nic.

V PRAZE. 1574, 13. ledna. Opis německý v souč. MS. v arch. česk. místod.

---

14. Odpověď, již byli dali stavové čeští na repliku arciknížete Arnošta ze dne 11. ledna, a zpráva o dalším jednání, kteréž mezi arciknížetem a stavy se dálo dne 14. a 15. ledna 1574.

1574, 14. a 15 ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

Folgt auf der F. Dt., unsers genädigisten Herrns, den 11. dies Monats Januarii gegenwärtigen 74. Jahrs schriftliche und mündliche Replica der Stände des Künigreichs Beheim den 14. gedachts Monats gegebene Antwort.

Die Stände hätten von der F. Dt., was sie jüngstlich den eilften obgemeldten Monats auf die beschehene Proposition und ihre darauf gegebene Antwort mündlich und schriftlich replicirt, zur Genüge angehört und vernomben und dasselb ihren Herren und Freunden vermeldt und angezeigt, und hätten sich keines andern versehen, dieweilen sie sich nach ihrem Vermögen angegriffen, die F. Dt. würden anstatt der Kais. Mt. aus erzählten und eingewandten Ursachen dieselb Antwort angenomben haben und damit wohl zufrieden sein gewesen. Und dass sich die F. Dt. gegen ihnen den Ständen also genädigist aus ihrem Mund erboten, sie in ihren obliegenden gemeinen und Privatbeschwerungen genädigist und zum Besten befürdern und vor sie intercediren, auch treuer Sollicitator zu sein, dessen thuen sich die Ständ gegen Ihre F. Dt. gehorsambist bedanken, wollen auch soliches umb ihre F. Dt. jederzeit gehorsambists Fleiss verdienen.

Und hätten sich zuvor als jetzo versehen, die F. Dt. anstatt der Kais. Mt. wurden von den Ständen die hochwichtigen angezogenen Ursachen dieses Künigreichs und desselben Inwohner betreffend

angenomben, vor billich erkennt und sie dabei verbleiben haben lassen, wie sie es dann nachmals darvor halten, dass es der Kais. Mt. am nutzlichisten und zuträglichisten wär, diese Ding bis zu Ihr Kais. Mt. glücklichen Ankunft in diese Kron Beheimb anstehen zu lassen; dann die Ständ sich je und allweg zum höchsten unterthänigsten beflissen, der Kais. Mt. als Künig zu Beheimb auf derselben Begehren nach ihrem höchsten und äusseristen Vermügen gehorsambists zu willfahren. Damit aber die Kais. Mt. in Werk spüren und vermerken können, dass soliches, wie gemeldet, also sei, nit weniger auch Ihr F. Dt. gnädigiste Vermahnung und Erbieten und fürnehmblich derselben Person in Acht genomben, sein die Ständ von ihrer erst gegebnen Antwort gewichen, doch mit diesem ausdrucklichen Vorbehalt, dass bei nägstkünftigen Landtag, den Ihr Kais. Mt. in eigener Person in diesem Künigreich ansetzen und halten werden, zuvorderist anfänglich und vor allen andern Dingen dieses, so fürnehmblich zu der Ehr Gottes und Seelen Seeligkeit gereicht und dann auch ihre der Stände ingemein und privatweltliche (sic) Sachen und Beschwerungen fürnehmen, erledigen und zu Grund abhelfen, welicher Artikel aus erheischender Notdurft dem gedruckten Landtag ausdrücklich inserirt und verleibt werden solle.

Und dieweiln die Sachen an ihnen selbst hochwichtig und gross, so haben die Ständ allbereit mit einander davon geredt, gehandelt und beratschlagt, wie und welchergestalt dieselben fürgenomben und gehandelt werden sollen; dann es vor Alters in dieser Kron herkomben und gebrauchig gewesen, dass auf die Landtag, weliche ein Künig zu Beheimb ausschreibent und ansetzt, ein jeder aus den dreien Ständen gueten Fueg und freien Willen hat zu erscheinen, was des gemeinen Künigreichs Notdurft erheischt, darzu zu reden und sein Wohlmeinung und Bedenken anzuzeigen, auch seines Gefallens zum Landtag zu komben und davon zu verreisen. Derwegen würdet der künftige Landtag nit also schlecht und blosslich künnen ausgeschrieben und angesetzt werden, wie von einer Zeit hero beschehen, dann die Sachen, so bei demselben sollen tractiert, gehandelt, beratschlagt und erörtert werden, werden nit in einer, zwei, dreien, vier oder fünf Wochen verrichtet werden können, sonder es wird darzu ein guete geraumbte Zeit bedürfen.

Also auch wirdet vonnöthen sein, dass nicht allein ansehenliche und vermögliche Personen aus den Ständen, welche jetziger Zeit nicht verhanden, sondern die alten erfahrne, verständige und dieses Künigreichs Gebrauch und Landesordnung wohl kündig, bei solchem Landtag zur Stell und gegenwärtig sein, dann sichs bisweilen zuträgt, dass zu den Landtagen aus etzlichen grossen und fürnehmben Kreisen kaum zwo oder drei Personen und aus etzlichen gar keine komben; aber bei kunftigen Landtag werden nit allein vonwegen dero bisher gehaltenen Ungleichheit zwischen den Ständen, sonder auch andere mehr und hochwichtige Sachen fürfallen, dabei vor alten Jahren, auch noch bei Menschengedenken alte und erfahrne Personen aus den Kreisen in solichen hochwichtigen Sachen gebraucht worden sein.

Und dieweilen dann diese hochwichtigen vorstehenden Handlungen dieses ganz löblich Künigreich angehen und betreffen wollen, also bitten die Stände Ihre F. Dt., sie wollten bei der Kais. Mt. die Befürderung fürwenden, dass Ihr Kais. Mt. in allen Kreisen des Künigreichs vor dem angehenden Landtag gemeine Zusambenkunften zu halten gnädigist verstatten wollten, damit aus jedem Kreis Personen, wie oben gemeldt, zu solichem Landtag fürgenomben und erkieset, denselben auch, wofern sie aus Unvermügenheit auf ihre eignen Unkosten dem Landtag nit ab und auswarten künnten, ihnen durch gemeine Anlag Zehrung verordnet und gegeben werden möcht, sintemal es in Fürstenthumbern Schlesien, auch Markgrafthumbern Ober- und Niederlausnitz als zu dieser Kron zugehörenden Ländern, welche weniger als die Kron Beheimb sein, also gebräuchig ist, dass vor den gemeinen Fürsten- und Landtägen Zusambenkunften gehalten und dabei beratschlagt wirdet, was vor Personen auf denselben Fürsten- und Landtag abgefertigt werden sollen.

Derohalben sein die Stände der Hoffnung, weilen die Sach gross und hochwichtig, Ihre Kais. Mt werden dawider auch nit sein, sondern soliche Zusambenkunft zulassen und verstatten, dann soliche Zusambenkunften je und allweg vorhin in den Kreisen in Gebrauch gewesen; dass es aber etlichermassen von einer Zeit hero davon komben, solichs ist mit der Stände bewilligung und auf die mit Kaiser Ferdinanden löblicher Gedächtnuss erfolgte Vergleichung aus etzlichen damals furgefallenen Ursachen beschehen und machen ihnen die Stände keinen Zweifel, wann soliche Zusambenkunft in Kreisen aus den erzählten Ursachen vor dem kunftigen Landtag von Ihr Mt. zuegelassen, es werde daraus zu künftigem Landtag in allem dem, was zu Ehr Gottes, Ihr Mt. und dies Königreichs Guetem, Fromben und Aufnehmben gereichen thuet, erfolgen.

Und bitten also die Ständ Ihr F. Dt. gehorsamblich, sie wollen dero mit ihrem Mund beschehenen Vertrösten und Erbieten nach soliches, wie gemeldt, von wegen Zulassung der Zusambenkunften in Kreisen bei der Kais. Mt. mit Gnaden befördern, und die Ständ haben guet Hoffnung, wann ihre und gemeine Privatsachen zu billicher und gebührlicher Erörterung gebracht, dass alsdann auch Ihrer Kais. Mt. eigne Sachen desto besser befürdert und verricht werden künnen.

Es haben auch die Städt als der dritte Stand die obern zwen Ständ umb Intercession gebeten, dass ihre Gravamina vonwegen ihrer Stadtrecht und sunsten andere Beschwerungen auch einmal erledigt werden möchten, damit, wie gemeldt, Ihr Mt. eigene Sachen abermals desto besser ihren Fortgang erreichen. Solches der Städt Begehren haben die Ständ in Erwägung, dass sie sich über ihre viel und grosse Beschwerungen zu jeder Zeit in den Bewilligungen neben den obern zweien Ständen gehorsambist gegen der Kais. Mt. erzeigt und sich jetzo mit bemelten zweien Ständen auch verglichen, ihnen nit können abschlahen, sondern bitten Ihr F. Dt., sie wollten sich hierinen auch mit Gnaden erzeigen.

Und dieweilen dann die Stände der in der Proposition fürgewendten hohen Noth und Obliegen vonwegen des Erbfeinds gemeiner Christenheit stattgeben, haben sich die Ständ einhelliglich dahin entschlossen und verglichen, dass sie Ihrer Kais. Mt. die Steuer von jedem Haus zehen Weissgroschen reichen und geben wöllen, dass aber dieselbig Hilf, wie begehrt, auf Georgi nägstkünftig gefallen und geleistet werden sollte, sei den Ständen unmüglichen, dann ihre Unterthanen gar verarmet und auf bestimmte Zeit keinen Zugang haben, sonder sich beschwerlich des Hungers erwehren können. Und ob auch gleich dieselben ihre Herrschaften sie gern verlegen wollten, wie dann etzliche des Vermügens wohl wären, aber dagegen ist es an des grossen und mehrerern Theils Vermügen gar nit.

Und nachdem auch den Ständen vielfaltig zu ihrem nit kleinem Schimpf und Spott furgeworfen würdet, dass sie dasjenig, was sie bewilligen, nicht vollziehen, gleichsamb thäten sie fast nichts oder gar wenig; auf dass sie nun mit solchem verschonet und was sie also guetwillig bewilligen, zuhalten können, Ihr Mt. sich auch darauf endlichen zu verlassen haben und mittler Zeit mit Anticipirung Geldes zu der vorstehenden Noth gefasst machen und guete Richtigkeit halten können, wöllen die Ständ angeregten Termin bis auf Bartholomei schierist künftig zu Einbringung bemelter Haussteuer anstellen, und ob sichs wohl damit was verziehen thuet, so wirdet doch solicher Verzug Ihrer Mt. nützlicher und zuträglicher sein, dann dass sie den begehrten kurzen Termin willigen und volliglicher nicht zuhalten sollten.

Es haben auch die Städt den obern zweien Ständen ihre hohe Anliegen, Beschwerungen und Verderben zu Gemüet geführt und unter andern gravaminibus dies vermeldt, dass in vielen Städten bis in 20, 30, 40, 50, auch hundert Häuser gar öd stehen und unbewohnt sein, daraus ihr endlichs Verderben zu besorgen, da sie doch in Zeit der Noth, wann sie des Vermügens und nit also erschöpft und verarmt wären, sie der Kais. Mt. auch dem Land in viel Weg wohl dienstlich und nutzlich sein

könnten. Und sein auch nunmehr dahin gerathen, weilen die Räth in Städten ihre Mitbürger, wie zuvor, weiter nit zu verlegen haben und die Inwohner die Hilfen auch mit Geld nit leisten können, dass sie auf die Rathhäuser ihre Mobilia, Kleider, Bettgewand und anders zum Unterpfand einlegen, dardurch willen die Städt in dermassen grosse Schuld gerathen, die sie zu bezahlen nit vermügen.

Diese und andere mehr ihre grosse Mängel und Gebrechen zu erzählen bedurft einer grossen Ausführung. Insonderheit auch dies ist den Städten ganz beschwerlich, dass mit ihnen allwegen vor dem bestimbten Termin ihre gebührenden Hilfen zu erlegen Handlung gepflegt wirdet, darinen sie sich bisher gutwillig erzeigt haben. Bitten derowegen, dass sie weiter darmit nit belegt, sondern dass sie bei dem bewilligten Termin sowohl als die obern Ständ gelassen würden.

Weiter befinden auch die Ständ, dass in diesem Künigreich in solchen Hilfen grosse Ungelegenheit gehalten wirdet, sonderlich aber in dem, dass sich die Bergstädt gänzlich davon exempt machen wöllen, so doch in denselben Bergstädten nicht alle Inwohner Gewerken oder Bergleut sein, sondern ihr viel und der mehrer Theil gebrauchen sich ihrer Handlung, haben liegende Gründ und Boden, haben ihr Geld auf Zins und bauen kein Bergwerk, haben also vor andern grossen Vorthl, so sich doch dieselben billich mit anderen Städten vergleichen sollten.

Dergleichen wöllten viel Lehenleut und insonderheit die Unterthanen zu der Herrschaft Karlstein gehörig, auch befreiet sein, so doch die gemeinen Städte viel mehr und höher privilegiert und befreiet sein, dann soliche obbemelte Bergleut und Lehenleut, und was sie bewilligen, aus guetem freien Willen thuen.

Nichtsweniger auch thuen sich die Inwohner der Herrschaft Elbogen und Grafschaft Glatz der Leistungen der bewilligten Hilfen verweigern und prätendiren auch ihre vermeinte Freiheiten und Privilegien, so doch die Herrschaft Elbogen ihre Herren, die Graf Schlicken und andere, ingehabt und davon neben den Ständen in allen Hilfen die Gebühr geleistet; jetzo aber hält die Stadt Elbogen, weliche kein Stand ist, bemelte Herrschaft nur pfandweis innen.

Ebenermassen auch hätt es ein Gelegenheit mit der Grafschaft Glatz, welicher Inwohner, wie die Ständ berichtet, die bewilligten Hilfen mit einem schlechten und geringen verrichten, so sie doch bei Inhabung des Herrn von Pernstein und anderer Herrschaften neben den Ständen Gleichheit gehalten. Dieweilen aber diese Handlung auf der Kais. Mt., der Herren Officierer, Rechtsitzer und Räth Erkantnuss stehet und beruhet, so bitten doch nichtsweniger, die Kais. Mt. wollten sie mittlerzeit darzu anhalten, dass sie neben den Ständen dieser Kron Bewilligung gemäss auch das ihrig und nit weniger leisten.

Die Stände wöllen auch diese ihre Bewilligung der Haussteuer wider den Erbfeind dergestalt gethan haben, dass dieselbe nindert anderstwohin dann allein wider den Erbfeind, darzu sie bewilligt, angelegt und gebraucht werde; dann es kommt den Ständen glaubwürdig für, dass soliche Hilfen Kaufleuten und andern überweist, gereicht und also das Geld von ihnen aus dem Land geführt wird, daraus dann erfolgt, dass sie allerlei nachtheilige Reden hören müessen, zum höchsten verunglimpft und in Spott gesetzt werden, samb thäten die Stände bei dem Kriegswesen wenig oder nichts, so sie doch die Jahr her alles das, was in ihrem Vermügen ist gewesen, nicht aus Pflicht, sondern ihrem freien gueten Willen gethan haben. Sollten sie nun vonwegen ihrer geleisten Treuherzigkeit dergleichen nachtheilige Reden hören und bei Ihrer Kais. Mt., auch andern frembden Nationen also verglimpft werden, haben die F. Dt. anstatt der Kais. Mt. gnädigist zu erachten, wie ganz beschwerlich solches den Ständen sein will, wiewohl ihnen wissende und auch allweg bei allen ihren Bewilligungen fürgewandt haben, dass diese ihre Hilfen ohne des heil. römischen Reichs und anderer Potentaten Hilf und Zuthat, weliche gleich sowohl als die Stände wider solchen Erbfeind zu helfen schuldig, bei weitem nicht erstrecken und wenig Nutz schaffen.

Es sollen auch von dieser Bewilligung die Unterthanen, so durch Feuer verdorben oder sonsten durch Ungewitter von Hagel Schaden nehmben wurden, exempt und ausgeschlossen sein.

Betreffend den andern Artikel, das Biergeld, als Ihr Mt. auch genädigist begehren, die Stände wollten das Biergeld allermassen wie hievor bis auf Pfingsten nägstkünftig willigen und continuiren, diesen Artikel haben die Ständ nothwendig und fleissig erwogen und wissen sich wohl zu erinnern, dass diese Hilf allein zu Unterhaltung Ihrer Kais. Mt. Hofs und dass Ihr Mt. in dieser Kron bei den Ständen residiren und wohnen wollten, bewilligt. Weliches da es also beschehen, hätte angeregten Beschwerungen vorlängst abgeholfen werden können; dieweil es aber nit beschehen, so hat die Kais. Mt. und Ihr F. Dt. selbst zu ermessen, wie schwerlich soliches den Ständen fallen will. Derowegen haben auch die Ständ bei sich erachtet, dass diese Hilf, da sie bewilligt, in dieser Kron Beheim aufgehalten würde, doch angesehen der Kais. Mt. genädigisten Begehren auch der F. Dt. Person wöllen die Ständ der Kais. Mt. das Biergeld als nemblich der Kais. Mt. zwen weiss Groschen und derselben liebsten Gemahl, der römischen Kaiserin, ein weissen Groschen auf zwen unterschiedliche Termin, als Georgi und Bartholomei, zu reichen bewilligt haben.

Und obwohl solich Biergeld gemindert, so wirdet doch soliches der Kais. Mt. wiederumben, dass die Ständ dasselb bis auf Bartholomei willigen, an denselben wieder einkomben und erstattet werden.

Zudem wirdet in dem ganzen Jahr und kein Quartal weniger Bier gemacht und verthan, als eben diese Zeit und in der Fastnacht.

Es befindet sich auch aus den alten Registern, dass die Biersteuer dazumal, da von einem Fass ein weisser Groschen gegeben, ein mehrerers austragen hat, dann jetzo bei dieser Steigerung.

Dass aber jetzo das Biergeld so wenig erträgt, erfolgt auch aus dem, dass das Getreid diese Jahr her missgerathen, und Ihr F. Dt. anstatt der Kais. Mt. wollten es darfür halten, dass diejenigen, welche Bräuhäuser haben, an denen Orten, da wenig Weiz wachst und denselben von anderstwoher erkaufen und herzubringen muessen, von ihrem Gewinn gern von einem Fass fünf weisse Groschen nehmben würden.

Solich bewilliget Biergeld solle von den verordneten Personen in den Kreisen eingenomben und folgends, wie zuvor, Ihr Mt. böhmischen Rentmeister ausgegeben und zugestellt werden.

Bemelts Biergeld solle auch vom Beschluss dieses Landtags in vierzehn Tagen zu geben angefangen werden, damit ein jeder, wann er von diesem Landtag anheimbs kumbt, dasselb dieser Bewilligung gemäss anordnen künne.

Das dritte Begehren des dreissigisten Pfennings belangend, ist zwischen den Ständen viel und weitläuftig tractirt worden und befinden, dass derselb nit allein eine grosse Theurung ins Land gebracht, sondern auch vielen Leuten an Seel und Gewissen zu merklichen grossen Nachtheil und Beschwerung gereicht und der Kais. Mt. wenig Nutz geschafft, und bitten derowegen die F. Dt. anstatt der Kais. Mt., sie wollten ihnen zu keinem Argen vermerken, dass sie den Dreissigisten nicht bewilligen können, dann es haltens die Ständ darfür, dass auch vonwegen der armen Leut vielfältigs Weheklagen und Seufzen, weliches der Schrift nach durch die Wolken in Himmel dringt, den gewesenen Misswachs und allerlei anderen Unrath verursacht hat.

Es sein auch die Stände von ihren Herrn und Freunden, welche jüngstlich in die Kron Polen abgefertigt, ersuecht und gebeten worden, dass ihnen der aufgewandten Unkosten und Zehrung, darzu dann das Geld erborgt nnd aufgebracht worden, erstattet werden möcht. Dieweilen es dann an dem, dass dieselben Abgesandten den Ständen Relation gethan, doraus soviel zu vermerken, dass sie ihr Legation wohl verricht und an ihrem getreuen und embsigen Fleiss nichts haben erwinden und also diesem Königreich ein ansehlichen müheseligen Dienst gethan, weliches auch die Ständ von ihnen zu Dank annehmben, demnach erkennen die Ständ sich schuldig, dass soliche Unkosten und Zehrung,

darzu Geld aufgebracht und die Herren Officierer und Rechtsitzer sich darfür, wie vor Alters in solichen Fällen, wann die Stände ihre Abgesandten abgefertigt, gehalten worden, verobligiert, und aber die Stände jetzo hierzu kein Geld im Vorrath, auch dasselb von nindert anderstwoher zu nehmben haben, derowegen künnen die Stände nit umbgehen, wie es dann vorhin also bräuchlich auch gehalten worden, solch Geld von der Haussteuer, weliche auf Bartholomei schierist gefallen solle, abzuziehen und davor die Bezahlung zu thuen.

Es haben auch die Stände aus ihrer der Gesandten gethanen Relation und der Herren Polaken mitgebrachten Schreiben soviel vernomben, dass sich die Stände der Kron Polen gegen der Kron Beheimb als ihren Brüdern, Freunden und Nachbarn aller gueten Freundschaft, Lieb und Nachbarschaft erboten und da ihnen ihr König, den sie erwählt, angenehmb sein würde, so soll auch derselb den Böhmen nit unangenehmb sein.

Wann dann die Böhmen und Polaken von zweien Brüdern ihren Ursprung haben und zwischen den Künigen und Ständen der Kron Behem und Polen je und allweg guete Freundschaft und Nachbarschaft gehalten worden, so ist der Stände Guetachten, dass die Kron Beheim sambt den zugehörigen Landen, sonderlich dieweil dieselben zum Theil mit der Kron Polen granitzen, dass es eine hohe unvermeidliche Notdurft sei, dass soliche Freundschaft zwischen beiden Künigreichen hinfuran beständig bleiben und erhalten werde. Nachdem auch zwischen ermeldten zweien Künigreichen alte Compactata, Verträg und Erbeinigung, bitten die Stände, damit dieselben aufs ehist so müglich renovirt und confirmirt werden möchten, dann nit allein an dem zu Erhaltung Freundschaft viel gelegen sein will, sondern betrifft auch der Kais. Mt. Interesse an Zöllen und Mäuten, wann die gemeine Hantirung in esse und gutem Wesen erhalten wird.

Weiter bitten auch die Stände, dieweilen an mehr Orten viel und manicherlei Eingriff in die Kron Behem auch Todtschläg beschehen, die Kais. Mt. wollten auf kunftig Frühling denselben irrigen Granitzgebrechen einist zu Ort und Ende abhelfen lassen, dann die Stände werden berichtet, dass an denselbigen strittigen Stellen, alldo hievor nur Walde und Holz gewesen, jetzo Dörfer, Hofsitz, Acker, Teiche und anderes erbaut sein, und soll dasselb wieder zur Kron Behem gebracht werden, wird es viel Mühe gebrauchen und hart zugehen.

Wiewohl bei vorigen Landtägen zu solichen Granitzhandlungen Personen zu Commissarien verordnet, jedoch und wofer derselben etzliche mit Tod abgangen oder nit verordnet wären, ist es ein Notdurft, dass solichs noch beschehe, und bewilligen auch hiemit in Kraft dies Landtags, dass denselben Personen die Vollmachten mit des Lands Insiegel verfertigt und zugestellt werden.

Es kumbt auch den Ständen für, dass die vorgewesene Doctores, Adjuncten nnd andere Personen von wegen Mangel des Gelds und Zehrung unverrichter Dinge von den Gränitzen vorrucken und abziehen muessen, und die Gegentheil aber hierzu eigene Leut bestellen und halten, die unvermeidenliche Notdurft erfordert, dass nichtsweniger auch dieses Theils eigne gelehrte Leut, so nichts anders zu thuen und zu verrichten hätten, dann allein diesen Dingen abwarten, die Gränitz besichtigen, sich derselben allenthalben erkündigen und auch berathschlagen, wie solich irrige Granitzgebrechen fürgenomben und denen abgeholfen werden möcht.

Es ist auch hievor und allweg der Gebrauch gewesen, dass die Künige zu Beheimb beruhrte Personen und dergleichen Commissariat die Granitz der Kron Beheimb betreffend auf ihre Unkosten unterhalten.

Vonwegen des obristen Feldhauptmanns und Bereitschaft im Lande, davon Ihr Kais. Mt. in ihrer Proposition auch Meldung thuen, dieser Artikel wirdet auch bis zu der Kais. Mt. glücklichen Ankunft in diese Kron, wie die vorigen Landtagsbeschluess vermögen, denselben ferner mit den Officirern, Rechtsitzern und Räthen zu berathschlagen eingestellt.

Betreffend die Beschreibung der Unterthanen in dieser Kron hat es die Meinung, dass nunmehr die Termin der zuvor bewilligten Haussteuer ihre Endschaft erreicht und also von diesem Artikel komben, dann alle Bewilligung erstrecken sich nit weiter dann bis zu Ausgang der ernennten Termin und die Stände erkennen, dass soliches nit also vonnöthen, wie es fürgegeben werden möcht, und dass den Ständen soliches verkleinerlich wär, was auch soliche Beschreibung verschiene Zeit verhindert, wann Ihr Mt. die Ursachen erzählt werden sollten, würden Ihr Mt. denselben auch stattgeben.

Soviel dann die Restanten an den verschienen bewilligten Hilfen angehet, wiewohl die Ständ lieber umbgehen wollten ihre derhalben habende Beschwerungen der F. Dt. fürzubringen, so können sie doch nit unterlassen Ihrer F. Dt. dieselbigen etwas weitläufig zu erzählen, demnach solcher Restanten halber wider die Personen aus den Ständen mit der Execution stracks und scharf verfahren, dass auch die Leute vermeint, Ihre Mt. wären ein solcher unguetiger und unbarmherziger Herr, dass er etwas aus den Leuten mehr bringen und erzwingen wollte, dann sie zu thuen schuldig sein; dann es auch dahin komben, dass viel Personen vonwegen der Restanten hieher erfordert werden, und wann dieselben erschienen, haben sie Quittung fürgelegt, dass sie ihre gebührende Hilfen erlegt und doch nichtsdestoweniger vergebliche Zehrung aufwenden und das ihre darüber versaumben muessen. Item sind auch viel Personen, die etwan aus Nachlässigkeit ihre Quittungen verloren, verlegt oder sonsten in anderweg darumben kommen sein, weliche die Steuer zum andermal erlegen muessen, so doch wissende, dass dieselbigen hievor ihre Gebühr entrichtet, und nichts destoweniger zum andermal erlegen müssen, und hätten sich durchaus nicht versehen, dass vonwegen solicher ihrer Guetwilligkeit also scharf und geschwinde wider sie procediret werden sollen. Soliche Uneinigkeit ist allein von denen Personen herkomben, weliche der Stände Bewilligungen, wie die gemeint werden, nit verstanden. Es werden auch die Stände berichtet, dass in Aufnehmbung der Raitung fast gar oder doch schlechte Restanten sich befunden hätten, umb soviel mehr ist den Ständen beschwerlich, dass sie von etlichen Personen bei Ihrer Mt. also verunglimpft werden sollten.

Es hat sich auch bei Zeiten Erzherzog Ferdinandi zugetragen, dass dazumal auch fürgeben worden, dass ein grosser Rest bei den Ständen an den Steuern hinterstellig sein sollen. Denselbigen Rest haben die Ständ Kaiser Ferdinanden, hochlöblichster Gedächtnuss, ihres Gefallens einzubringen lassen übergeben, welche Einmahnung den willigen und anderen Personen befohlen worden, die auch an denselben Restanten, wie die Ständ berichtet, nicht ein klein Summa Gelds eingebracht, und dieselbe solle noch bei bemelten Personen unverraitet bleiben.

Es sein auch bemelte Personen zum oftermalen vonwegen Einbringung der Restanten in die Kreis verreist und allda mehr als sie eingemahnt, verzehrt und haben als viel aufm Papier gehabt, aber am Geld gar wenig eingebracht, dass auch vor die Mühe und Unkosten nicht gestanden. Derowegen bitten die Stände die F. Dt., sie bei der Kais. Mt. zu entschuldigen und zu verbitten, dass Ihre Mt. solichen Für- und Angaben nit Statt noch Glauben geben wollten, was aber gar geringe Resten sein, so den Unkosten, welicher darauf ging, nit entruegen, dass dieselben nachgesehen, was aber der Mühe werth wär, wofern dieselben [sic] etwas ist, ist den Ständen gar nit zuentgegen, dass dasselb zu Ihrer Mt. Nutz eingebracht werde, doch dass derhalben nit die Gueter den jetzigen Inhabern, die nichts schuldig sein, sondern zu den Personen, weliche noch im Leben, wie der vorig Landtagsbeschluss vermag, gesehen und derhalben fürgenomben werde. Dann sichs vielfältig zueträgt, dass die Personen absterben und hinder sich etzliche Söhne verlassen, die sich umb die Güter theilen, auch einer dem anderen dieselbigen verkauft; sollte nun derjenig, der noch im Leben, von des Verstorbenen fürgenomben und um die Restanten gemahnt werden, der doch nichts schuldig, wie dann vielfältig beschehen, erachten die Stände, dass es nit billich sei. Es befinden auch die Stände, dass in den alten Registern die Namen der verstorbnen Personen nit ausgelöscht und unangesehen dessen, dass der itzig

Inhaber an den Steuern nicht versessen, sondern dieselb allweg entricht, doch vonwegen des unausgelöschten Nambens wider ihm procediert und die Gueter eingenomben, daraus dann zwischeu der Kais. Mt. und den Ständen nit kleine Verunglimpfung erfolgt.

Es thun sich auch ihre Herren und Freund gewesene Einnehmber zum höchsten beschweren, dass sie ihrer Einnahmb und Ausgab halber ordenliche Raitung gethan und sich in demselben allem, wie den Ständen wohl wissend, als rittermässige, ehrliebende Leut verhalten und darüber noch nit können quittiert werden, derhalben sie dann, so sie darunter Tods halber abgehen sollen, sambt ihren Kindern in grosser Gefahr stehen müssten, dieweilen, wie sichs zum oftermalen zuegetragen, in solichen Fällen zu den Erben und ihren Güetern gesehen und gegriffen worden, so doch die Landsordnung und König Wladislai Begnadung viel ein anders ausweist, und können die Stände nit wohl glauben, dass die Kais. Mt. darauf gedenken, was also gegen den Ständen in vielwege beschwerlich fürgenomben. Bitten derowegen die Ständ, dass bemelte Einnehmber ordenlichen und ohne Verzug möchten quittirt werden.

Als auch in der Proposition vermeldt, dass mit denen Personen, weliche bei der Kais. Mt. Schuld zu haben vermeinen, in einer gewissen Zeit abgeraitet wuerde, soliches erkennen die Stände vor billich, dass soliche Abraitung beschehe, und bestimmen hierzu die Zeit zwischen hie und Pfingsten, weliches auch also in den Landtagsbeschluss gebracht werden solle.

Anlangende die Schiffahrt auf dem Elbstrom thuen sich die Ständ gegen Ihr Mt. der väterlichen Fürsorg, dass sie dasjenig, was also dieser Kron Beheimb zu Aufnehmben und Gueten gereichen thuet, vaterlichen und genädigist betrachten, zum höchsten und unterthäniglichen bedanken, wöllen auch in Kraft dies Landtags aus ihrem Mittel taugliche und bei dem Elbstrom nahet gesessene Personen hierzu deputiren und ihnen mitgeben, wann die Kais. Mt. ihnen auferlegen werden, dass sie sich zu Ihrer Mt., auch hierzu verordneten Personen auf derselben Befelch verfüegen und sambt ihnen diese Handlung, wie die fürgenommen und gehandelt werden solle, und wess sie sich also mit den anderen vergleichen, dasselb an die Kais. Mt. und die Ständ bei künftigem Landtag gelangen lassen.

Vonwegen Ersetzung des Münzmeistersambts nach Ausweisung der Artikel in der Proposition, dass die Stände der Kais. Mt. auch hierzu taugliche Personen benennen wollten und solich Ambt der Notdurft nach ersetzt werden könne, ist es dann an deme, dass die Landsordnung vermag, dass die Kais. Mt. solch Ambt mit einer Person aus allen drei Ständen ihres Gefallens zu ersetzen und zu bestellen guet Fueg und Macht hat. Dieweiln dann ein hohe Notdurft sein will, sintenmal die Bergwerch jetzo im grossen Abnehmen sein, dass solich Ambt zum ehisten als möglich mit einer tauglichen Person ersetzt werde, die Stände aber können in dieser Eil hierzu Personen nit benennen, dann dieweil die Bergwerch also in Abfall sein, wirdet sich kein Person darzu gern gebrauchen lassen wollen, derowegen werden Ihr Mt. zu derselben glücklichen Ankunft oder sonst nothwendige Fürsehung zu thuen wissen.

Betreffend aber die Ersetzung der Probirer ist von Alters her gebräuchig, dass derselbigen allweg zwen, als nemblich einer des Königs zu Beheimb und der ander dem Land zugehörig, befinden die Ständ auch nit weniger, dass soliche Probirer eher besser geordnet werden, wie sie dann ihrestheils bei itzigem Landtag thuen wöllen. Dieweiln es dann von Alters also gehalten worden, dass die Probirer von den Kuttenbergerischen Gefällen aus der Münz ihre Besoldung und Unterhaltung wochentlich gehabt, bitten die Ständ, Ihre Mt. wollten, dass es hinfüro und noch also gehalten werde, Verordnung thuen; dann die Stände werden berichtet, dass abermals in dieses Königreich allerlei leichte und geringe Münzen gebracht werden wöllen, dass also ein Notdurft sein will, damit bemelte Probirer jederzeit ihr guet Aufsehen darauf haben und soliche frembde, unbekannte, geringe Münzen probiren und wie die-

selben befunden, jederzeit das Landrecht berichten und folgends das Landrecht weiter an Ihre Kais. Mt. gelangen lassen könne, damit alsdann die geringen Münzen durch Ihre Mt. offne Mandat abgeschafft und verboten werden möchten.

Beschliesslichen bitten die Stänud Ihre Fürstl. Dt., sie wollten anstatt der Kais. Mt. diese ihre Bewilligung, darinen sie sich nach ihrem höchsten Vermügen angegriffen, zu Gnaden annehmben und die Ständ bei Ihr Mt., dass ihren Beschwerungen einmal zu Grund abgeholfen werden müg, sünlichen und gehorsamblichen intercediren.

Auf diese gegebne Antwort haben Ihre Fürstl. Dt. begehrt, die Stände wollten, weiln der Artikel viel, ein wenig abtreten, so wollten sie die Stände darauf genädiglich wieder beantworten.

Als nun die Stände wiederumb zu Ihr Fürstl. Durchleuchtigkeit komben, haben Ihr Dt. ihnen Folgendes vermeldet:

Erstlichen, soviel die bewilligte Haussteuer anlangt, befinden die F. Dt., dass dem Kriegswesen durch diesen etwas weit hinaus angesetzten Termin wenig geholfen, dann sollten die Kais. Mt. sich von Wien hieher, wie die Stände gehorsambist bitten und die Kais. Mt. ungezweifelt thun würden, begeben, dem Kriegsvolk zuvor kein Bezahlung thun lassen und das Kriegswesen nit der Notdurft nach bestellen, weliches am meisten an der Bezahlung gelegen, so hätten die Stände zu erachten, dass daraus allerlei Gefahr nit allein der Kron Hungarn, sondern auch den anrainenden Ländern entstehen möcht. Derowegen so sei nochmals anstatt Ihrer Kais. Mt. der F. Dt. Begehren, die Stände wollten den Termin Ihrer Mt. gnädigsten Begehren nach oder doch je einen anderen nähnern bewilligen, damit Ihre Kais. Mt. desto sicherer von Wien verreisen, hieher komben und ihre der Stände Beschwerungen und Handlungen abhelfen künnten.

Nichts weniger als auch die Stände das Biergeld nemblich Ihrer Mt. zwen Groschen und derselben geliebsten Gemahl der römischen Kaiserin ein weissen Groschen zu ihrer Hofstaatsunderhaltung auf zwen unterschiedliche Termin, Georgi und Bartholomei, damit diese zwo Hilf unter einem und zugleich ausgehen möchten, bewilliget, befinden Ihre F. Dt., dass dieses ihrer vorigen Bewilligung auch der Kais. Mt. Begehren nit gemäss. Wöllen derowegen Ihr F. Dt. ganz gnädigst ermahnt und begehrt haben, sie wollten das Biergeld wie hievor, damit dasselb Ihr Mt. etwas erspriesslich und zu mehrern Statten komben, auch Ihre Kais. Mt. derselben Hereinreisen furtsetzen möchten, auf den von Ihr Mt. begehrten Termin unweigerlich und ohne Abzug völliglich nochmals bewilligen.

Soviel aber den Dreissigisten angehet, haben die F. Dt. der Stände dies Artikels halb vielfaltige angezogene Beschwerung vernommen und ob sie wohl dessen kein Befelch hätten, so wollten sie es doch auf diesmal über sich nehmben, damit die Stände sehen, was Ihrer F. Dt. immer zu verantworten sein möcht, dass sie es an ihrer Person nit gern den Ständen zum Besten erwinden lassen wollten.

Den polnischen Unkosten belangend erinnern sich Ihre F. Dt., dass die Ständ vor eim Jahr denselben über sich genomben, und dieweil sie neben dem auch die Schaden abzuziehen vermeinten, so würde Ihrer Mt. die Bewilligung um soviel weniger also auch der Gränitz zu Nutz komben. Versehen sich demnach genädiglich, sie werden dieselben nit abziehen, sonder auf ander Weg gedenken.

Beschliesslichen soviel die übrigen fürgebrachten Artikel alle ingemein betreffen thut, wollen die F. Dt. ihr der Stände gehorsambist Begehren ingedenk sein, bei der Kais. Mt. alles getreuen Fleiss fürbringen, auch den Ständen zum Besten aller Müglichkeit nach nicht allein befürdern, sondern auch ihr treuer Solicitator sein.

Auf solichs haben die drei Stände begehrt, dass sie sich mit einander underreden und wo müglichen Ihr F. Dt. alsbald ein Antwort geben möchten; würden sie aber befinden ein Notdurft zu

sein, soliches an die ganze Gemeine gelangen zu lassen, und sichs etwo damit verziehen möcht, Ihr F. Dt. wollen ihnen dasselbe auch nicht verargen.

Nach diesem seind die Stände wieder zu Ihr F. Dt. komben und folgende Antwort geben:

Was die F. Dt. den Ständen auf ihr obbemelte gegebene Antwort weiter fürgehalten, das hätten die Stände unter sich abermals, soviel in der Eil beschehen mögen, bewogen und daraus auch die gnädigste Zuneigung und Lieb, die Ihr F. Dt. zu dieser Kron und derselben Ständen tragen, gespürt, dessen sie sich gegen die F. Dt. gehorsamblich bedanken, sich auch schuldig erkennen, solches hinfür zu jeder Zeit mit ihren gehorsamben Diensten umb Ihre F. Dt. hinwieder zu verdienen; diese auch Ihrer F. Dt. Neigung und Erbieten gegen den Ständen hat dieselbige auch nit wenig zu solcher ihrer Bewilligung, die sie über alles ihr jetziges Vermögen gethan, bewegt und da gleich die Kais. Mt. bei diesem Landtag selbs persönlich wären, erachten die Stände nicht, dass, alldieweil ihre Beschwerartikel nit erledigt, sobald ein solche Bewilligung wurde erhalten haben, sondern wär sich vielleicht zu besorgen, dieser Landtag hätt mögen zu einem Aufschub gereichen.

Dieweilen aber den Ständen von Ihrer F. Dt. ausführlich und nothwendig fürgebracht worden, aus was hochwichtigen Ursachen die Kais. Mt. zu diesemmal in die Kron Böheimb nicht komben künnen, hätten die Ständ Ihre F. Dt. Person in Acht genomben und solichs, wie oben gemelt, bewilligt; dann die Stände versehen sich zu Ihrer Dt., sie werden ihrem Erbieten nach ihr die Stände bei der Kais. Mt. zu aller gueter und erspriesslichen Befürderung mit Gnaden befohlen sein lassen, damit die Stände noch mehr Ursach haben mögen, Ihrer F. Dt. künftig gehorsamblich zu dienen.

Soviel nun den verzugigen Termin betrifft, sollten es die F. Dt. anstatt der Kais. Mt. für gewiss dafür achten, dass sie auch den Termin zur Erlegung der bewilligten Haussteuer nit allein auf Georgi, sondern noch näheter eingehen und halten künnten, dass sie dasselb nur willig und gern thuen wollten, dann je ehe sie dasjenig, was sie also Ihrer Mt. verwilligen, verrichten und demselben ein Genügen thun, je mehr das vor die Ständ wär; sie befinden aber die Unmüglicheit also gross, dass es keineswegs sein kann. Und dieweilen dann Ihr Kais. Mt. ein gewisse und richtige Bewilligung, dorauf sie sich zu verlassen, haben, werden Ihr Mt. mittlerzeit durch andere Mittel die Fürsehung thuen, dass das Kriegswesen der Notdurft nach bestellt und unterhalten werde; dann die Ständ je befinden, dass sie etwas gewiss, darauf sich Ihr Mt. zu verlassen, auf ein geraumben Termin bewilligen, dann da sie einen kurzen und von Ihr Mt. begehrten Termin ansetzen und denselben nicht halten sollten, dass Ihrer Mt. damit wenig gedient und zu schlechtem Nutz komben wurde. Dem allem nach, weilen die Bestimbungen dieses geraumben Termins nit vorsätzlicherweis, sondern aus höchstwichtigen Ursachen und ihren Vermügen beschicht, bitten die Stände, Ihre F. Dt. wöll soliche Bewilligung anstatt der Kais. Mt. von ihnen zu Gnaden annehmen.

Angehend dann den polnischen Unkosten und Zehrung sollten es die F. Dt. von Ihr Mt. wegen gewiss dafür achten, dass die Stände denselben von anderswoher zu bezahlen oder gutzumachen wissten oder künnten, dass sie dasselb nur gern thäten, damit Ihr Mt. diese Hilf völliglich zu Handen komben möcht, es wissen aber, wie vorgemelt, hierzue die Ständ kein Mittel noch Weg. Wann auch die Ständ davon mit Ihrer Mt. selbsten reden sollten, versehen sie sich, die Kais. Mt. wurden es nit allein zu dem, sondern auch anderem mehr komben lassen, und versehen sie sich also zu der F. Dt., weil es nicht anders sein kann, Ihr F. Dt. wolle es auch dabei gnädiglich verbleiben lassen.

Soviel dann das Biergeld betrifft, vermerken die Stände mit beschwertem Gemuet, dass man soliches nicht verstehen will, was die Stände also treuherzig und wohlmeinende bewilligen, dann dass sich zu vermuthen, dass diese Bewilligung ein mehrers, dann Ihr Mt. begehren, austragen würdet; so muess auch das in Acht genomben werden, dass die vorige Bewilligung nunmehr ihre Endschaft erreicht

und was sie jetzunder wieder von Neuem bewilligen, dass soliches aus freiem gueten Willen und Pflicht geschieht.

Belangend den dreissigisten Pfennig künnten die Stände nit umbgehen auch dieses zu vermelden, dass sie daraus soviel vermerken, samb wollte man das vor eine Pflicht haben und gleichsamb wären die Stände denselben zu geben schuldig, weil Ihre F. Dt. in derselbigen mündlichen Replica melden, dass Ihr Dt. anstatt der Kais. Mt. dieser Zeit aus den eingewendten Ursachen der Stände damit verschonen und sie derhalben bei Ihr Mt. entschuldigen wollen. Was aber die Stände dieses Artikels halber vor Beschwerung gehabt, ist vorhin genugsamb und ausführlich vermelt worden.

Und dieweilen dann die hievor bewilligten Termin alle fürüber, so hat auch der Dreissigist damit aufgehört und sein die Sachen nit dahin zu verstehen, als sollte soliche und andere Hilfen aus einiger schuldigen Pflicht, sondern nur aus freien gueten Willen und willkührlich beschehen. Ihre F. Dt. verstunden noch zur Zeit ihre Gebräuch nit gründlich, darumben müssten sie soliches vermelden. Bitten derwegen die obbemelten bewilligten Hilfen also anzunehmben und ihnen, dass sie ein mehrers nit bewilligen künnen, nit vor übel zu haben.

Der polnischen Abgesandten halber und ihre aufgewandte Zehrung betreffend haben die Ständ vernomben, dass die F. Dt. derohalben die Kais. Mt. berichten wollen; wissen die Stände nicht, warumb soliches beschehe, nichtsdestoweniger kunnten die Ständ nit umbgehen, diesen Artikel mit in des Landtags Beschluss zu bringen.

Betreffend die begehrte Zusammenkunften in den Kreisen vor dem künftigen Landtag haben die Ständ Ihr F. Dt. anstatt der Kais. Mt. nit anders gehorsamblichen gebeten, dann dass dieselbigen mit Ihr Mt. Vorwissen und Zulassen allein der hievor Ihr F. Dt. vermelten Ursachen und keinen andern halber zulassen wöllen, dann ausserhalb Haltung dieser Zusammankünften wurde beim künftigen Landtag nichts nutzlichs gehandelt werden künnen, sondern zu besorgen, es wurden alle Handlungen wenig Frucht bringen.

Derowegen bitten die Stände nochmals, die F. Dt. wöllen diesen Artikel der Kais. Mt. also fürbringen und solicitiren, damit die Stände auf diesen Artikel richtig und zeitlich bescheiden werden möchten, und Ihr Dt. wöllen auch soliches nit anders, dann wie es von den Ständen treuherzig gemeint, vermerken.

In den übrigen Artikeln allen wöllen die Ständ der F. Dt. gehorsamblich darumben vertrauen, sie werden dieselben alle der Kais. Mt. treulich fürbringen, befürdern und solicitiren; dann [sic] diese obbemelte verglichne Artikel aus denen fürgewendten und erzählten Ursachen keineswegs nit ändern künnten, weil nunmehr viel Personen aus den Ständen der Meinung verreist, dass es bei diesen Artikeln also verbleiben solle, auch dieser Gestalt und nit anders ihren Freunden befohlen anstatt ihrer sich zu der Relation zu bekennen. Die übrigen Stände aber, welche noch allhie zur Stell sein, werden mit grosser Mühe bis zum Beschluss und der Relation allhie aufgehalten, und haben sich also zu besorgen, sollte sichs mit diesem Landtag länger verziehen, es wurden die übrigen und anwesenden Personen auch verreisen, dardurch willen dieser Landtag unverrichter Ding zergehen müsst. Do auch die Ständ ein mehrers, als jetzo beschicht, thuen könnten, wollten sie mit ihnen nit also lange Handlung pflegen lassen.

Auf diese der Ständ abermals gegebene Antwort haben die F. Dt. genädigist begehrt, den Sachen bis auf folgenden Tag Anstand zu geben.

An heut dato den 15. haben die Fürstliche Durchleuchtigkeit die Ständ wieder vor sich erfordert und ihnen erstlich vermeldt, dass sie Ihr F. Dt. in derselbigen vorigen mündlichen Fürbringen vonwegen des dreissigisten Pfennings und der Kreisen Zusammenkunft nicht recht eingenomben hätten; Ihre Dt. wüssten wohl, dass der Ständ Bewilligung ein Willkühr wär, beide Artikel weiter erklärt

und sie dann mit allem Fleiss und gnädiglich vermahnet, sie wollten der Kais. Mt. vonwegen des nahenden Termins und Steigerung des Biergelds eine angenehmbere Antwort geben.

Auf dieses Vermahnen sind die Stànd wieder zu Ihr F. Dt. kommen und haben Ihr F. Dt folgende Antwort gegeben:

Es hätten die Stände ihren Herren und Freunden dieses, was Ihr F. Dt. ihnen heutiges Tags vorgehalten, angezeiget und sambt ihnen alles Fleiss berathschlagt und haben befohlchen Ihrer F. Dt. dieses weiter zu vermelden. Und nachdem die F. Dt. sie die Stände under andern fürnehmblichen vermahnet, dass sie Ihr Dt. Person diesfalls in Acht nehmben wollten, so zweiflen sie gar nicht, ihre F. Dt. werden dasselbig in Werk gespürt, dass sie soliches mit allem Fleiss gethan haben: befinden aber gleichwohl, dass soliches Ihrer F. Dt. nicht annehmblich, darob sie nicht wenig bekommert, sie versehen sich aber, die F. Dt. werden dasjenig, was die Stånd Ihrer F. Dt. aus erheischender Notdurft Ihrer F. Dt. fürbringen müessen, nicht anderst, dann wie es von ihnen gemeint wird, vermerken.

Und soviel nun die beschehene Bewilligung angehet, wollen Ihr F. Dt. es darfür halten, dass soliches auch in Ansehung ihrer Person und vielfaltig durch dieselb gepflegne Handlung beschehen sei, dann sonsten und ahne das hätten sie es bei ihrer ersten gegebenen Antwort, die sie Ihrer Mt. zum Besten gemeint und dass es auch Ihrer Kais. Mt. am nutzlichisten und besten gewesen, verbleiben und wenden lassen. Es haben die Stånd Ihrer F. Dt. auch dieses zu vermelden befohlen, dass wenn gleich die Kais. Mt. selbst persönlich zur Stell wäre, so hätten doch sie kein anders, es wären dann zuvor ihre der Stände Beschwerung erlediget, thuen können.

Nachdem aber die Stånd Ihr F. Dt. nach ihrem Vermögen zu dienen allweg willig, haben sie dasjenige, was in ihrem Vermügen gewesen, gethan und hätten sich die Stånd versehen, es solle das, was sie also bewilliget, von ihnen angenommen sein worden. Da auch jemands, wer der wär, Ihr F. Dt. mit dem Bericht fürkomben, dass die Stände ein mehrers thuen können, als beschehen, das ist nicht, aber darfür wolltens die F. Dt. halten und gewiss glauben, dass die Stände Ihrer Mt. Notdurft je und allweg treulich und guetherzig betracht und erwogen haben. Bitten wiederumb, Ihr F. Dt. wollten alles das, was diese Täg vorgelaufen und gueter treuherziger Meinung beschehen, nicht anders, dann wie es an ihm selbst, verstehen.

Ihr F. Dt. kann auch das vermeldet werden, dass man aus den Schatzzetteln befindet, dass viel Personen aus den Ständen mit denselbigen ihren Bekanntnussbriefen bezeuget, dass ihre Unterthanen durch Feuer, Ungewitter, gross Gewässer, Hagel und andere Verhängnuss Gottes verdorben und also sich vermög des Landtagsbeschluss von der Hilf exempt gemacht, aber zu Gott dem allmächtigen ist die Hoffnung, es werde aus seinem göttlichen Segen und fruchtbares Gewächs dieses alles wiederumb erstattet werden.

Soviel aber das Biergeld anlangt, ist den Einnehmbern befohlen worden, dass sie bei künftigen Landrechten ihre Register, wieviel desselben in jedem Kreis gefallen, fürlegen sollen, damit sich die Stände darinnen ersehen und vernehmben können, wie es damit gehalten worden: es ist aber guete Hoffnung, es werden nunmehr und künftig ein mehrers, dann diese bisher gewesene theure Jahr ertragen.

Die Stånd künnen auch Ihr F. Dt. dieses nicht bergen, wann das Biergeld auf Pfingsten nächstkünftig, wie es Ihr Kais. Mt. begehren, aufhören sollte und Ihr Mt. zu derselbigen Zeit hieher kämben, wurde daraus erfolgen, ehe Ihr Kais. Mt. wieder von den Ständen eine Bewilligung erlangten, dass darunter das beste Quartal im Jahr zum Bierbräuen, denn man im ganzen Jahr als dieselbe Zeit zwischen Pfingsten und Bartholomei nit mehr Bier macht und vonwegen der Feldarbeit und Einfechsungen vertrieben wird, verstreichen. Und bitten nachmals die Stände, was sie also diesfalls aus

freiem Willen und willkührlich bewilligt, dass Ihr F. Dt. anstatt der Kais. Mt. sie die Ständ dabei verbleiben lassen wollten.

Und haben also alle drei Stände dieses zu vermelden gebeten, die F. Dt. wollten ihr mit weiter Handlung und Repliciren verschonen, dann ihnen zu diesemmalen über die beschehne Bewilligung ein mehrers zu thuen unmüglich, zu dem seind ihr viel ihres Mittelst verreist und hinder sich verlassen, auch gebeten, die Anwesenden wollten ein mehrers über dieses nit bewilligen, und die noch hier sein, die bitten auch, dass sie von wegen der schweren Zehrung allhier nit länger aufgehalten werden möchten, und da sie nun indess verreisten, dass Ihre F. Dt. ihnen dasselb nit verargen wöllen, dann allbereit zu diesemmal des Herrenstands aus der Gemein ausser der obristen Landofficierern, Rechthitzern und Räth nit mehr dann neun Personen gezählt worden, die noch hie zur Stell sein, so ist auch der Ritterstand in kleiner Anzahl da und insonderheit, dass ihr bei der Handlung gar wenig und fast mehr vor Ihr F. Dt. kommen. Sollte nun dieser Landtag also unverrichter Ding zergehen und zu keinem Beschluss komben, das wär umb eines künftigen Landtags nit guet. Derowegen wollten Ihr F. Dt. in Betrachtung der Stände Beschwerungen und aller ander Umbständ die beschehene Bewilligung annehmben und es dabei bleiben lassen, damit der Landtag beschlossen und die Relation vollzogen werden möcht; dann wann die Stände ein mehrers hätten thuen können, wollten Ihr F. Dt. das glauben, dass sie es gern gethan hätten und hätten mit ihnen so viel nicht handeln lassen. Und thuen sich der F. Dt. mit ihren gehorsamben Diensten gehorsamblich befehlen.

Darauf haben die F. Dt. bald in continenti den Ständen geantwortet, Ihr F. Dt. wären bericht worden, dass die Stände in Marhern und Schlesien, was die Kais. Mt. an sie bei jetzt gehaltenen Landtägen durch Commissarien begehren lassen, alles bewilligen. Sollten nun Ihr F. Dt. bei denen Ständen der Kron Beheimb die Sachen Ihr Mt. Begehren nach nicht erhalten, haben die Ständ zu erachten, wie beschwerlich und schimpflich Ihr F. Dt. sein wollt, und dieweil Ihr F. Dt. mit vielen Repliciren die Stände nit gern aufhalten wollten, so ermahnen Ihr F. Dt. sie alles getreuen Fleiss, sie wollten doch von Ihr F. Dt. Person wegen sich eines mehreren und besseren, wie Ihr F. Dt. das gnädigist Vertrauen zu ihnen haben, entschliessen, dann die Stände werden Ihrer F. Dt. Erbieten nicht allein mit Worten, sondern also in Werk spüren und dass sie die Sach noch weiter entweder heut oder morgen berathschlagen wollten.

Darauf seind die Ständ wieder abgetreten, sich unterredt, zu Ihrer Dt. komben und diese Antwort gegeben:

Die Stände haben abermals, was die F. Dt. ihnen fürgehalten und sonderlich den Anhang, dass die Stände in Marhern und Schlesien, wie gemeldt, in Ihr Mt. Begehren bewilliget, vernomben. Und wiewohl es nunmehr spät, soliches der Notdurft nach zu berathschlagen, jedoch haben sie mit einander kurzlich davon geredt und kumbt den Ständen bekummerlich für, dass ihr zu oftermalen fürgewendtes Unvermügen nicht will verstanden werden, dieweil die Stände in Wahrheit alles das, wie es an ihme selbst, angezeigt und bericht haben; dann sollten sie mit zweierlei Zungen reden und ein anders, dann wie es an ihme selbst, fürbringen und künnten also die Ständ wohl abnehmben, dass jemand ein anders Ihr F. Dt. einbilden thut. An Ihrer F. Dt. Person tragen die Stände kein Beschwerung, es möchten aber Leut sein, welche die Ständ gern in ein Misstrauen bringen wollten. Bitten derowegen nochmals die Ständ, Ihr F. Dt. wollten sie dabei verbleiben lassen und weiter in sie nit dringen, dann dass sie Ihr F. Dt. durch diese Handlung etwas beschwerlich oder widerwärtig sein wollten, das sei fern von ihn und ist den Ständen nie in Sinn komben, sintemal es an ihm selbst und gewiss also ist, dass Ihr F. Dt. Person bei dieser Landtagshandlung wirklich ist bedacht worden, damit Ihr F. Dt. nicht also leer und samb hätten Ihr F. Dt. nichts ausgericht, zu Ihr Mt. komben möchten.

Was dann die Ausrichtung und Bewilligung der incorporirten Landen, die den Ständen auch fürgehalten worden, betrifft, soliches was dieselben Länder bewilligt oder nit, das lassen die Stände dabei wenden und will ihnen nichts doran gelegen sein, thuen aber dasselb Ihr Kais. Mt. treulich gern vergönnen; es ist aber wissentlich, dass die incorporirten Länder zum Theil in solichen Fällen oft und vielmal für sich selbsten bewilligt und hierbei auf die Kron Beheimb kein Aufsehen gehabt, also auch sein die Stände dieser Kron nicht schuldig sich nach ihnen zu richten und nachzufolgen, sondern was sie thuen, geschieht von ihnen willkührlich und aus freiem guetem Willen. Andere zugehörige Länder mügen ihrem Vermügen nach bewilligen, was sie wöllen, das aber, was die Stände Ihrer F. Dt. mit Vermeldung ihrer grossen Beschwerung und Unvermügens fürbracht, haben sie als wahrhaftige und ehrliebende Leut geredt und bericht. Sollte nun soliche Handlung länger währen, würde alsdann nit mit wem zu schliessen sein.

Hierauf Ihr F. Dt. den Ständen dieses auch in continenti geantwortet:

Dass Ihr F. Dt. ihr kein Zweifel machen, dann dass die Stände Ihr Kais. Mt. das, was die zugehörigen Länder Ihr Mt. zum Besten bewilligt, unterthäniglich wohl vergünnen, und weilen die Stände Ihr F. Dt. gebeten, die Sachen weiter nit aufzuziehen, so wären Ihr F. Dt. dasselb zu thun wohl geneigt; dieweilen aber Ihr F. Dt. diese Bewilligung ohne der Kais. Mt. Vorwissen nicht annehmben künnen, wie gern sie es auch thäten, dann es wollt Ihr F. Dt. soliches bei Ihrer Mt. nicht verantwurtlich sein, begehren Ihr F. Dt. gnädiglich, die Stände wollten noch etzlich wenig Täg, weil auch dieser Landtag nicht lang gewährt, bis die Antwort von der Kais. Mt. kombt, verziehen.

Wie die Ständ zu Ihrer Fürstl. Dt. wieder komben, haben sie abermals folgende Antwort geben:

Die Stände haben abermals der F. Dt. ferners Suchen und Vermelden, aus was Ursachen Ihr F. Dt. der Stände Bewilligung nit annehmben künnten, sondern müssten dasselb zuvor an Ihr Mt. gelangen lassen und Ihr Mt. Antwort darauf erwarten, angehört und vernomben. Und ist ihnen nit lieb, dass gegen ihnen so oft und weitläufig supplicirt würdet, dann sie hätten sich keines anderen versehen, dann es sollte ihr Bewilligung angenomben werden. Es denke auch keiner, dass je ein solche Landtagshandlung fürgelaufen wär, dieweil vorhin von den Ständen zur Genüege angezeigt worden, was vor ein Gebrauch in dieser Kron Beheim gehalten, auch was für Freiheiten sie haben. Dass nun die Stände Ihrer F. Dt. Begehren nach allhie auf der Kais. Mt. Antwort Resolution warten sollten, dessen hätten sie sich gar nit versehen. Da nun soliches erst an die Kais. Mt. zu ihrer Resolution gelangen sollt, wär das der Kais. Mt. Credenzbrief, darinnen der F. Dt. mit den Ständen zu handlen und zu schliessen volle Gewalt gegeben wird, und ihren altherkommen Gebrauchen gar zuwider und also eins dem anderen zuwider und entgegen, weliches sie bitten, Ihr F. Dt. wöllen soliches wohl einnehmben, sintemal den Ständen ganz beschwerlich fallen wollt, erst nach dem Beschluss auf Ihr Mt. Resolution, ob sie ihr Bewilligung annehmben wollten oder nit, zu warten, dergleichen Handlung kein Mensch gedenkt. In Wahrheit, dieweilen nun zum ersten, andern, dritten und mehrmalen lauter angezeigt worden, dass sie aus den vorgehenden erzählten Ursachen nichts mehr bewilligen künnten, befinden die Stände unnöthig sei auf ein Antwort von der Kais. Mt. zu warten. Ueber dies alles sein das, wie zuvor oft gemelt, frei und gutwillige Handlungen. Sollte nun auf der Kais. Mt. Resolution gewartet werden, wäre daraus zu schliessen, dass es nit mehr ein guetwillige Handlung sein müsst, und erachten die Stände nicht, dass die Kais. Mt. es dahin meinen oder den Ständen soliches zumuthen werden.

Die Stände wollten auch nit gern, dafür sie auch Gott behüeten wird, mit dem wenigisten Wort Ihrer Kais. Mt. und F. Dt. zu nahet komben oder zuwider sein, sondern was geredt ist worden,

hat der unvermeidlichen Notdurft nach nicht umbgangen werden mügen. Derowegen bitten sie nach diemütigs Fleiss, Ihr F. Dt. wollten anstatt Ihrer Kais. Mt. ihr Bewilligung zu Gnaden annehmben, dann die Stände künnen auch Ihr F. Dt. nicht verhalten, dass sich die Stände ansagen thuen, dass die Ständ ausserhalb der Officierer, die ohne das ander Ursachen halb allhie bleiben müssen, nit länger verziehen, noch ein anders über diese gethane Bewilligung eingehen künnen, es sollen auch die obristen Officierer und fürnehme Personen sich bald nit unterstehen, auf sie ein mehrers zu bewilligen, und dass sie auch uber den morgenden Tag, allda der Landtag beschrieben werden solle, länger nit allhier warten künnten; wurde sichs aber noch länger verziehen und jemand darüber verreisen, so wollten sie derhalben entschuldigt sein, sollte oder wurde auch dieser Landtag zergehen, künnte ihnen die Schuld nicht zugemessen werden. Und bitten noch, wie oft gebeten, Ihr F. Dt. wöll ihr Bewilligung zu Erhaltung Lieb und Einigkeit mit Gnaden annehmben.

Auf diese Red ist der alte Herr von Řičan von wegen des Herrenstands, nachmals der Unterkammerer von wegen des Ritterstands und des Kaisers Richter in der alten Stadt, Johann z Dražice, von wegen der Präger und ander Städt herfürgetreten und von aller drei Ständ wegen jeder besonders sich erklärt, dass alles das, was der Herr von Rosenberg Ihrer F. Dt. zu etzlichmalen fürgebracht, geredt und angezeigt, dazu haben sie sein Gnaden gebeten und sei deshalb alles ihrer aller Willen und Meinung und sein Gnaden haben auch nichts anders, dann wie sich die Stände einhelliglich verglichen, fürgebracht.

Auf weliches sie abgetreten und Rath gehalten, und wie sie wider fürgelassen worden, hat Ihr F. Dt. also weiter ermahnt:

Die F. Dt. truegen guet Wissen, was die Stände der Kais. Mt. also bewilligen, dass es nit aus einer Gerechtigkeit, sondern freiwillig beschicht, Ihr F. Dt. wollten auch nit gern der Ständ Privilegien und Freiheiten zu nahet kommen, sondern wollten nur gern von Ihrer F. Dt. selbs eigner Person wegen, damit sie bei Ihrer Kais. Mt. möchten entschuldigt sein, diese der Stände Bewilligung an Ihre Kais. Mt. zuvor gelangen lassen und derselben Resolution erwarten. Und vermahnen nachmals die Stände, dass sie nur ein drei Tag, bis nur die Post wieder hieher gereichen möcht, verziehen wollten und Ihr F. Dt. solichs nit wollten für Übel haben, weil Ihr F. Dt., wie gemeldt, soliches vor ihr Person selbsten thuen, da auch je etzlich aus ihrem Mittel verreisen, dass sie ihre Mitverwandten vollmächtigen wollten.

Darauf die Stände wieder abgetreten und wie folgt geantwortet:

Nachdem Ihr F. Dt. genädiglich begehrten, Ihr F. Dt. hierinnen nit zu verdenken, dass sie soliches an die Kais. Mt. gelangten, darinnen können die Stände Ihr F. Dt. gar nit verdenken, noch Ihr dasselb vor übel haben, dann die Stände befinden und bekennen selbst, dass Ihr F. Dt. die Ding ihr zum höchsten lassen angelegen sein, auch gar fleissig gehandelt, dass auch die Ständ Ihr F. Dt. Person und derselben fleissige gepflogene Handlung in Acht gehalten; es können aber die Stände ob diesem, dass ausser des alten löblichen Gebrauchs gehandelt werden will, nicht unterlassen, Beschwer zu tragen, zweifeln auch nit, wann Ihre F. Dt. dieses Königreichs Ordnung und Gebrauch gründliche Wissenschaft und Erfahrung hätten, es wurde zu dieser unnothwendigen weitläuftigen Handlung nit komben sein, dann zum oftermalen vermeldt, da die Ständ ein mehrers thuen künnten, dass sie soliches zeitlich und bald gethan hätten und mit ihnen nit so lang handeln lassen, dabei lassen sie es auch noch beruhen.

Die Ständ haben auch Ihr F. Dt. Begehren, dass sie bis auf der Kais. Mt. Resolution warten sollten, ferner erwogen, sie befinden aber, dass dieser Verzug kein Nutz schaffen wurde, und wann

auch gleich ein Schreiben von der Kais. Mt. kämb, so könnten doch die Ständ, was wider ihr alt herkombende Gebräuch ist, nit eingehen, wie auch von Ihr F. Dt. vermeldt worden, da jemand aus den Ständen verreisen wollte, dass dieselben an ihrer Statt die hiebleibende vollmächtigten.

Darauf künnen die Ständ der F. Dt. nicht verhalten, dass diejenigen, die allbereit hievor verreist, ihren Freunden kein anderen Gewalt verlassen, dann dass sie sich allein zu dem, was allbereit sich die Stände verglichen und bewilligt, zur Relation bekennen sollen, auch darfür gebeten, die anwesende Stände wollten kein anders bewilligen, sondern es dabei verbleiben lassen. Da nun über das etliche mehr, die allhie länger wegen der beschwerlichen Zehrung nit warten können, verreiset, würden dieselben ihren Freunden auch kein anderen Gewalt, wie sie sich dann ausdrücklich erklärt, hinter sich verlassen, künnen es auch nit thuen und also wenig dieselben Personen anderergestalt ihre Freunde vollmächtigen, also auch wird keiner sein, der solche Vollmacht anderergestalt auf sich nehmben wurde.

Es hat sich auch nicht vor so gar viel Jahren zugetragen, wie dann auch die Landtagsbeschluess noch vorhanden sein, dass Landtag sein gehalten worden, auf den sich die Stände einhelliglich verglichen, die Bewilligung beschehen, die Landtagsbeschluss beschrieben, gedruckt und publicirt worden, dass aber bei der Relation also wenig Personen aus den Ständen gegenwärtig gewesen, sein dieselben Bewilligungen nit vollzogen worden, sondern haben müessen eben derselben Sachen halber angesetzt und gehalten werden; und sollt nun dieser Landtag auch von wegen Mangel der Personen unverrichter Dinge zergehen, das würde der Kais. Mt. und F. Dt. noch beschwerlicher fallen wollen.

Was nun in einer grössern Anzahl der Stände beschlossen, das wollte sich gar nit gebühren in einer kleinern Anzahl zu veränderen und wöllen noch also in Namen des allmächtigen Gottes noch den morgenden Tags allhie verwarten, doch um keiner anderen Ursach willen noch zu was mehrerem oder andern, dann allein vonwegen des, was nunmehr beschlossen ist, wofer soliche ihre Bewilligung angenomben will werden, und begehren nochmals gehorsamlich, Ihr F. Dt. [wollen] der Stände gehorsambe Bewilligung mit Gnaden annehmben; wofer aber je ihre Bewilligung nicht angenomben werden wollt, so wöllen sie bei Ihr Kais. Mt., F. Dt. und allermäniglich entschuldigt sein.

Nach solichem haben Ihr F. Dt. die Stände beschliesslichen beantwort:

Dass die Ständ bewilliget bis auf den Montag zu verwarten, das nehmben Ihr F. Dt. zu Gnaden an und zweifeln nicht, es werde in der Zeit die Antwort wieder von Ihr Kais. Mt. komben, ob Ihr Mt. der Stände Bewilligung annehmben werden oder nit.

Der Herr von Rosenberg hat sich auch entschuldigt, dass S. Gn., was sie geredt, aus der Stände Befehlich gethan, und hätten auch die Stände noch dies ihme zu vermelden befohlen, dass sie, wofern ihre Bewilligung [nicht] angenomben, unter keiner anderen Gestalt bleiben wöllen.

Darauf Ihr F. Dt. geantwort: Sie wollten Ihr Kais. Mt. schreiben und versehen sich, die Antwort soll in der Zeit wieder komben.

---

15. Arcikníže Arnošt oznamuje císaři, že přes mnohá se stavy českými vyjednávání ničeho více od nich dosaženo býti nemohlo, nežli svolení berně domovní po 10 bílých groších z každého domu a posudného 3 bílé gr. z každého sudu piva. Arcikníže prosí za rychlé rozhodnutí, máli takové svolení přijato býti, aby sněm snad i bez usnešení se nerozešel, neboť mnozí ze stavů, již se rozejeli, a kteříž zůstali, víc nic svolovati nechtí a sněm dne 18. ledna uzavříti hodlají.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1574, 15. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

Allergenädigister liebster Herr und Vater! Zu E. Kais. Mt. thue ich mit diesem meinem gehorsamben den hieigen Postmeister eilend abfertigen und fueg E. Kais. Mt. sünlich nnd gehorsamblich

zu wissen, dass ich bisher mit den Ständen dieser Kron Beheimb, damit ich sie zu Bewilligung dero von E. Kais. Mt. mir genädigist anbefohlnen und begehrten Hilfen vermug E. Mt. Proposition bringen und vermügen hätt können, alles embsigen getreuen Fleiss gehandelt hab, aber nach vielen mündlichen und schriftlichen Repliciren, Dupliciren, Tripliciren und Quadrupliciren, auch nach vielfältigen Abtritten bei ihnen ein anders nit, allein dass sie der Haussteuer, wie hievor E. Mt. zugeschrieben worden, von jedem Haus zehen Weissgroschen auf den Termin Bartholomei und dann die Biersteuer, nemlich von einem jeden Fass zwen und meiner genädigisten geliebtesten Frauen Mutter ein weissen Groschen auf zwen unterschiedliche Termine, als Georgi und Bartholomei, dieselben alsbald vierzehen Tage nach Beschluss des Landtags einzunehmben anzufahen von wegen ihrer vielfältigen und zum öftermal der Stände selbsten und der Unterthanen fürgebrachten höchsten Beschwerungen und Armuet bewilligt, erhalten können. Derowegen und dieweil kein Hoffnung, dass die Stände auf ein mehrers oder höhers zu diesemmal zu bewegen oder zu bringen sein, ich auch die Ständ bisher mit grosser Mühe bei diesem Landtag, wiewohl derselben nunmehr ziemblich viel verreist, jedoch auf diese Vergleichung und Bewilligung, wie obgemelt, und keiner anderen Gestalt ihren Freunden Vollmacht hinder sich verlassen, erhalten und haben sich die Stände in dieser Stund auch mit dieser ausdrucklichen Condition, wofern diese ihre Bewilligung angenomben werden will, erklärt, dass sie keineswegs länger dann bis auf nägstkünftigen Montag allhie verwarten könnten oder möchten und dass desselben Tags die Relation dem alten Brauch nach beschehe. Was nun E. Kais. Mt. genädigister Will und ob Sie diese der Ständ Bewilligung, weiln sie auf ein höhers nit zu bringen, annehmben wöllen, oder dass unser Landtag also vergebenlich und ohne Frucht zergehen solle, das wöllen E. Kais. Mt. mich genädiglich und in aller Eil wo möglich noch vor dem Montag oder doch desselben Tags frue genädigist und vaterlich bescheiden, darnach ich mich zu richten und E. Mt. genädigisten väterlichen Willen gehorsamblich vollziehen müge. . . . Gegeben in Eil u. s. w.

Post scripta. Es wollen auch die Stände von der Haussteuer die polnische Zehrung ihrer Abgesandten, so sich in die sieben Tausend und auf ein mehrers erstrecken, abziehen und innebehalten.

---

16. Císař Maximilian II. synu svému arciknížeti Arnoštovi: schvaluje, že stavům českým třidcátý groš byl slevil, aby spíše pomoc proti Turku a posudné plnou sumou jako předešlá léta svoleny byly; kdyby však stavové na menším posudném se usnesli, nemá přijato aniž žádaný odklad k odvádění pomoci proti Turku svolen býti.

VE VÍDNI, 1574, 16. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

. . . Wir haben aus Deiner Liebe uns bei eignem Currier gethanen sünlichen Schreiben und beigelegten Schriften, was die Stände unser Kron Beheimb auf die in unserm Namen gethane Proposition bei jetzo angestellten Landtag zur Antwort gegeben, auch dass D. L. ihnen, damit die Türkenhilf soviel desto eher bewilliget und das Biergeld für voll, wie zuvor, gereicht wurde, den dreissigisten Pfennig nachgelassen, väterlich und genädig vernommen.

Ob wir uns dann wohl auf unser genädigs Begehren aus denen in Fürtrag weitläufig und nach Notdurft eingeführten Ursachen dergleichen abschlägigen Antwort nit versehen, viel weniger dass sie als das Haupt den anderen incorporirten Landen ein bös Exempel zu gleichmässiger Unwillfährigkeit geben sollten, so lassen wir es doch, wofern je nichts weiter bei ihnen zu erhalten, bei D. L. gethanen Nachlass des Dreissigisten väterlich und genädig verbleiben. Was wir ihnen auch jetzo weiter genä-

digist zuschreiben und sich auf D. L. ferner Handlung unterthänigst zu erzeigen begehren, wirdet D. L. aus hiebei verwahrtem Einschluess sünlich und gehorsamblich vernehmben. Darauf ist nun unser vaterliches und genädiges Gesinnen, weil gedachte Ständ ohne Zweifel noch [so] lang zu Prag beisammen verharren werden, bis unser Resolution und Antwort Deiner L. wieder zukombt, die wölle ihnen ernannt unser Schreiben antworten lassen und mit denen von uns gegebenen Räthen die Mittel und Wege fürnehmben, damit unser genädigs und billichs Begehren statthaben müge und die Türkenhilf, wo nit auf den Termin Georgi, doch auf Pfingsten unweigerlich erlegt werde. Wann aber die Stände von ihrem Fürnehmben nicht zu wenden, sondern bei dem Termin Bartholomei je fort verbleiben und uns auch daneben von jederem Fass Bier die vier und dann unserer freundlichen lieben Gemahl, der römischen Kaiserin, den fünften weissen Groschen vor voll bewilligen und geben wollten, so möchte D. L. denselben Termin Bartholomei zu Erlegung der Türkensteuer auch mit Gnaden annehmben; auf den Fall aber sie darzu nicht zu bringen wären, sondern mehr nit, dann uns allein die zwen Weissgroschen reichen wollten, so könnten wir dergestalt weder den einen noch den anderen Artikel nit eingehen, D. L. soll es auch von ihnen nit annehmben. Seind aber zu ihnen den Ständen als den getreuen Unterthanen der vaterlichen und genädigen Zuversicht, sie werden sich in Ansehung der grossen vorstehenden und in dem Fürtrag mit mehrerm ausgeführten Notdurft, auch dass ihr mit dem dreissigsten Pfennig verschonet wurde, auf D. L. weiteren Fürschlag des unterthänigen Gehorsambs unweigerlich verhalten.

---

17. Císař Maximilian II. odpovídá synu svému arciknížeti Arnoštovi na jeho zprávu ze dne 15. ledna (1574) v příčině projednávání o svolení berně se stavy českými, že termin skládání berně domovní nebo pomoci proti Turku od času velkonoc až do sv. Bartoloměje jen tehdy by mohl býti odložen, kdyby stavové posudné (5 gr. ze sudu) jako minulá léta svolili. Útraty na poselství do Polska vzešlé nemohou býti uhraženy z berně domovní, poněvadž tato jedině na zaplacení vojska proti Turku ustanovena jest.

VE VÍDNI. 1574, 17. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

... Wir haben aus D. L. jetzo abermal durch diesen anderen Currier uns überschickten söhnlichen und gehorsamben Schreiben vernomben, dass die Stände der Kron Beheimb nachmals ungeacht D. L. vielfältigen Repliciren und Anhaltens durchaus ein mehrers nicht, dann wie uns D. L. bei jüngsten Currier zugeschrieben, als die Türkenhilf oder Haussteuer auf den Termin Bartholomei und vom Fass Bier allein zwen weiss und unserer geliebten Gemahl den einen weissen Groschen bewilligen wöllen. Nun hätten wir uns solicher Verweigerung bei ihnen gar nit versehen, sondern vielmehr verhofft, sie würden sich in Betrachtung der erheischenden Notdurft, die ihnen wohl bewusst, in unterthänigen Gehorsamb als die getreuen Unterthanen gegen uns unabschlägig erzeigt haben. Dieweil wir D. L. bei dem anderen Currier, welichen wir gestern zu Abends wiederumb abgefertigt, beantwortet und uns unsers eigentlichen Willens, was wir von ihnen annehmen können oder nit, vaterlich und genädig erkläret, so lassen wir es nochmals darbei endlich verbleiben, nemblich, da bei ihnen den Ständen der Termin Pfingsten zu Erlegung der Türkenhilf nit zu erhalten sein würde, dass der Termin Bartholomei von ihnen mit Gnaden angenomben werde, doch ander Gestalt und Meinung nicht, sie bewilligen dann darneben uns die vier Weissgroschen und unser geliebsten Gemahl den einen als den fünften von jedem Fass Bier volliglich, wie es dann hievor gereicht und gegeben worden ist, noch ferner auf die neue benannte Termin zu erlegen. Wurden sie nun aber soliches des Biergelds halber je nit bewilligen, noch sich von ihrem Fürsatz abwenden lassen wöllen, so bleib

es nachmals bei voriger unserer Erklärung, dass D. L. weder einen noch den anderen Artikel von ihnen nicht annehmen, sondern eines bei dem andern anstehen und verbleiben lassen sollen.

Neben dem konnten wir auch auf den Fall die Bewilligung beider Hilfen, wie jetzo gemeldet, die Abkürzung der polnischen Zehrung ihrer Abgesandten, davon D. L. in der Postscripta Meldung thuen, von der Haussteuer nit beschehen lassen, sintemal ihnen den Ständen mehr als genuegsamb bewusst, dass dieselbe Haussteuer an ein viel anders Ort, als zu Erhaltung der hungrischen Granitz und Bezahlung des ansehenlich durftigen Kriegsvolks gehöre und sonst anders wohin nit verwendet werden müsse.

---

18. Zpráva o závěrečném vyjednávání arciknížete Arnošta se stavy českými a o ukončení sněmu českého dne 19. ledna 1574.

1574, 19. ledna, MS. souč. v arch. česk. místod.

Nachdem dann gestrigs Tags einer und heut den 19. der ander Currier mit Ihrer Mt. Schreiben und Resolution dieser Landtagshandlung halber allhie ankomben, haben die F. Dt. alsbald darauf die Stände zu sich erfordert und dies wie folgt angezeigt:

Ihr F. Dt. tragen gar kein Zweifel, die Stände dieser löblichen Kron Beheim werden ingedenk sein, was sich in diesen Landtagshandlungen bis auf den nägstverschienen Freitag zugetragen, tractirt und gehandelt ist worden, und dorauf mit den Ständen verblieben, dass sie bis auf Ihr Mt. Antwort und Resolution, dero Ihrer F. Dt. vor ihr selbst eigene Person sich erholen wöllen, erwarten, als die Ihr Kais. Mt. gnädigisten Befelch allerdings nach dem besten gern vollzogen hätten, ob Ihr Mt. der Stände Bewilligung annehmben wollten oder nit. Nun ist gestern einer und heunt den neunzehenden der ander Currier mit Ihrer Mt. Resolution anhero kommen und können Ihr Dt. den Ständen nit bergen, dass Ihr Kais. Mt. sich dieser Antwort von den Ständen, fürnehmblich der Ursachen halber, dass die Stände aus Ihrer Mt. Proposition die grosse hohe bevorstehende Noth vernomben, gar nit versehen hätten, und obwohl Ihre Kais. Mt. soliche von den Ständen gern angenomben hätten, so kunnten sie es aber aus denen erzählten Ursachen nicht thun. Dieses haben Ihre F. Dt. den Ständen also zu vermelden nit umbgehen können. Soviel aber Ihr F. Dt. Person angehet, hätten sie solche Antwort, da nur die Kais. Mt. damit zufrieden gewesen, gern annehmben wöllen, doch nichtsdestoweniger seind Ihr Mt. des gnädigisten Willens alsbald auf den Früeling, wenn besser Wetter sein wird und Ihr Mt. derselben Leibsschwachheit halber werden reisen können, in die Kron Beheimb zu komben und den gemeinen und Privatsachen abzuhelfen.

Ihre F. Dt. thuen sich auch versehen, die Stände werden Ihrer Dt. nicht vor Übel haben, dass sie dasjenig, also was sie von Ihr Mt. den Ständen vermeldet, auf Befelich Ihr Mt. thuen müessen.

Hierauf haben die Ständ vermeldt, dass sie Ihr Dt. Rede wohl eingenomben und wollt ein Notdurft sein, sich mit einander zu unterreden. Haben derowegen ein Abtritt gebeten, welicher ihnen vergünnt, und da sie wieder zu Ihr Dt. kommen, folgende Antwort geben:

Was Ihr F. Dt. den Ständen, soviel dero noch allhier zur Stell sein, angemeldet, hätten sie vernomben und darauf die, weliche zu diesemmal vor Ihr F. Dt. nicht gewesen, auch hierauf zu sich erfordert, auch alles das, was also fürgeloffen, worauf es auch am nägsten Freitag verblieben, bis dass Ihr Mt. Resolution einkomben würde, zu Gemüet geführt und wohl vernomben. Und vermerken doraus soviel, dass sich die Kais. Mt. diese der Stände Antwort und Vergleichung aus etlichen Ursachen gar nit versehen und dass Ihr Mt. des gnädigisten Erbietens und Willens sein, auf den zukünftigen

Frügling zu gueten Wetterstagen in diese Kron vermittelst göttlicher Verleihung zu kommen und den gemeinen auch Privatsachen abzuhelfen, des seind die Stände zum höchsten erfreuet; dass aber Ihr Mt. der Stände Bewilligung, welche aus wichtigen Ursachen und ihres grossen Unvermögens halber anderer Gestalt zu diesemmal nit beschehen können, nit annehmben wöllen, darob seind die Stände zum höchsten bekömmert, wann auch die, weliche allbereit verreist sein, dessen in Erfahrung komben, werden sie nicht weniger darob bekömmert sein und vielleicht doraus abnehmben wöllen, samb wären die Ständ zu jeder Zeit das, was von ihnen begehrt und sie willkührlich bewilligen, zu thuen verpflichtet, dieweil dann die Kais. Mt. und Ihre F. Dt. wohl abnehmben können, dass soliche ihre Bewilligung, die sie nach ihrem Vermögen thun, freiwillig beschehen, die Stände auch nit anders einnehmben oder verstehen, demnach das, was an sie begehrt, völliglich nicht bewilligt wird, dann dass dardurch ihren Freiheiten etwas wollt derogirt und entzogen werden, so doch die Stände, weliche noch allhier beisamben, wissen, dass soliche Bewilligung der Kais. Mt. auf der F. Dt. embsiges Handeln und Anhalten beschehen. Wann auch nunmehr wenig Personen allhier zur Stell, ist zu besorgen, da die andern in Kreisen in Erfahrung kommen werden, umb obermelter Ursachen willen zergangen, werden sie darob nit wenig beschwert sein und dorauf bei künftigen Landtagshandlungen, wie das gemeint wird, allerlei Disputationes erfolgen, und können Ihr F. Dt. als ein verständiger Herr wohl abnehmben, wann sie soliches in ihre Köpf fassen werden, dass soliches allerlei Bedenken bei ihnen machen wird.

Man kann auch nicht umbgehen, Ihr F. Dt. anzumelden, wann nit allein die anrainenden, sondern auch andere umbliegende Nachbarn, die der Kais. Mt. noch ihnen nit viel guetes gönnen, soliches in Erfahrung bringen, dasselb alles anders deuten und vielleicht also und dahin verstanden werden wölle, samb wären die Kais. Mt. mit den Ständen und die Stände mit der Kais. Mt., wie denn oft beschieht, dass man von Sachen redt und schreibt, die nie gewesen, noch darauf gedacht worden, in einem Unvernehmben, das sich ob Gott will nit befinden wird, sondern was diesfalls geschehen ist, aus keinem bösen Gemüth und Herzen, sondern alles der Kais. Mt. und diesem Königreich zum Besten umb bevorstehenden Noth willen gemeint worden, und werden Ihr Mt. ob Gott will selbst vernehmben und befinden, dass ihr Kais. Mt. eigne Notdurft sowohl und nichtsweniger als der Stände erfordert, damit Ihr Kais. Mt. balde in diese Kron komben und obgemelte Gebrechen erörtern.

Derowegen sehen die Stände ganz ungern, dass dieser Landtag also ohne Frucht zergehen soll, und versehen sich auch gar nit, dass soliches ihnen mit einer billichen Ursach zugemessen werden kann, sondern seind vielmehr zu Ihr Dt. der gehorsamben Zuversicht und bitten, Ihr F. Dt. werden alles das, was diese Täg in der ganzen Landtagshandlung vorgelaufen, geredt und gehandelt worden, nit anders, als wie sie es treuherzig gemeint und an ihm selbst ist, für ihre Person selbst also annehmben und vermerken und Ihr Mt. fürbringen unzweifenlichen, Ihr Mt. auch also damit genädigist zufrieden sein werden.

Und weil dann, wie obgedacht, auf den künftigen Frügling die Kais. Mt., geliebt es Gott, glücklich herkomben wöllen, dessen seind die Ständ zum höchsten erfreut, der Allmächtige wölle sein Gnad verleihen, dass soliches wirklich also beschehe. Wann Ihr Kais. Mt. also in dies Künigreich kommen werden, so werden sie also im Werk befinden, dass es also und nit anders ist.

Da nun jemands Ihr Kais. Mt. ein anders berichten wollte, bitten die Stände Ihre F. Dt. gehorsamblich, Ihre Kais. Mt. von der Stände wegen zu bitten, dass sie demselben nit Statt noch Glauben geben, sondern dass Ihre Mt. der Stände allergenädigister Kaiser und Herr sein und bleiben wollten; dann die Ständ keiner andern Meinung sein, dann sich gegen der Kais. Mt. jederzeit, als sich getreuen Unterthanen gebührt, zu erzeigen und zu verhalten.

Soviel dann Ihr F. Dt. Person betreffend ist, müssen die Ständ die F. Dt. dieses Zeugniss geben, dass sie an ihrem getreuen, embsigen Fleiss in dieser ganzen Handlung nichts erwinden haben lassen, sondern sich in dem allen gegen der Kais. Mt. nach dem Gebote Gottes als ein gehorsamber Sohn ihrem von Gott dem Allmächtigen hochbegabten Verstand nach bewiesen, dargegen auch Ihrer F. Dt. der allmächtige Gott seinen gnädigen Segen und alle Wohlfahrt verleihen und geben wird.

Die Ständ haben auch das erkannt, dass Ihr F. Dt. in dieser ganzen Handlung allen genädigen Glimpf gebraucht und also gnädig erzeigt, darob die Ständ gehorsamblich wohl zufrieden und sich schuldig erkennen, sich zu befleissigen, solichs künftig umb die F. Dt. nach ihrem besten Vermögen zu verdienen. Dass auch die Ständ die F. Dt. soviel und manigfaltig behelligt und verunmüssiget, bitten die Ständ gehorsamblich, Ihre F. Dt. wollten in Ansehen aller Umbständen und hohen Notdurft zu keinen Ungnaden vermerken. Dieweiln auch die Ständ vermerken, dass Ihre F. Dt. sich wieder zu der Kais. Mt. von hinnen begeben wöllen, wünschen die Stände Ihr F. Dt. auf die Reis Glück und Heil und dass sie mit guetem Gesund bei der Kais. Mt. ankumben und ihr genädigister Herr sein und bleiben wöllen.

Darauf haben die F. Dt. geantwort, die Stände wollten gar nit gedenken, dass Ihr Mt. ihr Bewilligung etwa aus Ungnad nit annehmben wollten, dann Ihr Mt. wohl wissen, dass soliche und dergleichen Bewilligungen willkührlich beschehen, sondern Ihr F. Dt. glauben, dass solich Annehmben nit aus schlechten, sonder aus hochbeweglichen Ursachen, die vor Ihrer F. Dt. verborgen, erfolget, und sollen es die Ständ darfür halten, dass Ihre Kais. Mt. den Ständen allen sammt und sonderlich mit kaiserlichen Gnaden geneigt sein, werden auch ihren Erbieten nach vermittels göttlicher Verleihung auf den künftigen Früeling in diese Kron Beheimb komben und alle gemeine und Privatsachen erledigen.

Soviel aber Ihr F. Dt. Person betreffend, dass sich die Stände gegen derselbigen also gehorsamblich erbieten thuen, solichs gereicht Ihr F. Dt. zu sonderm danknehmigen Gefallen und sollen die Stände an der F. Dt. guetem Willen, soviel an derselben gelegen, nit zweifeln, sie wöllen ihrem Erbieten nach der Stände Beschwerung und Notdurft der Kais. Mt. mit allen Fleiss fürbringen und befürdern und für sich selbsten auch mit Erzeigung genädigen und gueten Willens willig und geneigt erfunden werden.

Darauf die Stände sich solich genädigisten Erbietens gegen der F. Dt. ganz gehorsamblich bedankt und wöllen auch soliches umb Ihre F. Dt. mit ihren unterthänigen gehorsamben Diensten zu jeder Zeit zu verdienen geflissen sein; und dieweiln dann dieser Landtag nunmehr fürüber, bitten die Stände gehorsamblich, Ihre F. Dt. wollten sie wieder zu Haus erlauben.

Solches haben ihnen Ihre F. Dt. zuegelassen und darauf zuegesprochen.

---

19. Arcikníže Arnošt oznamuje císaři, že odpověď jeho v příčině svolení berně sněmu českému zaslanou, po úradě s nejvyššími úředníky zemskými stavům ani nepředložil, poněvadž veliký počet stavů již se byl rozejel a kteří ještě zůstali, k ničemu dále svoliti nechtějí: protož jen prostě jim sdělil, že císař svolení jich přijmouti nemůže. Načež po odpovědi dané někteří ze stavů se omluvili, jen domů odjedou; s nejvyššími úředníky zemskými, kteříž při něm zůstali, že koná dále úrady v příčině vyřízení uložených mu záležitostí.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1574, 19. ledna. MS. souč. v arch. česk. místod.

Allergnädigister geliebster Herr und Vater! Ich mach mir sünlich und gehorsamblich keinen Zweifel, E. Kais. Mt. werde vor diesem, was bei dero mir anbefohlenen Landtagshandlung in dieser

Kron Beheimb zwischen mir und den Ständen bis auf verschienen Freitag fürgelaufen und gehandelt worden ist und ich E. Kais. Mt. gehorsambist berichtet, genädigist empfangen haben. Weiln dann die anwesende Stände E. Kais. Mt. Antwort gehorsamblich erwartet, also hab ich nit unterlassen, alsbald heut frue E. Kais. M. Kurrier ankomben, anfänglich den obristen Landofficiern E. Kais. M. Resolution, dass E. Kais. Mt. ihr Bewilligung aus den eingeführten Ursachen nit annehmben könnten, zusambt, was E. Kais. Mt. den Ständen derhalben ingemein schreiben thäten, nothdurftiglich fürzuhalten und anzumelden, weliche aber durchaus nicht rathen können, dass solch Schreiben den Ständen ingemein, weilen der mehrer Theil verreist, die anwesenden auch weiter nichts willigen wöllen, publicirt werde, sondern dass ichs also zu Verhütung aller Weitläufigkeit beruhen und anstehen lassen wollt. Das ich dann auch gethan und allein den Ständen zu ihrem bei mir Erscheinen angezeiget, das E. Kais. Mt. aus vielen erheblichen Ursachen ihr Bewilligung nit annehmen könnten, inmassen E. Kais. Mt. abermals uber das vorig aus hieneben liegender Schrift und Verzeichniss weitläuftiger mein Furhalten, sowohl was die Ständ mir zur Antwort geben, vaterlich und genädigist zu ersehen haben werden. Darauf nun etzlich aus den Ständen von mir Urlaub genomben und verreisen. Die obristen Landofficierer bleiben aber noch bei mir zu Berathschlagung dero von E. Kais. Mt. mir mitgegebnen, auch hernach uberschickten Sachen und Handlungen, die ich, sobald ich sie erledigt, E. Kais. Mt. sünlich und gehorsamblich mit meinem und der obristen Landofficierer räthlichen Guetbedunken wieder zusenden, mich auch folgends in den Namben Gottes von hinnen erheben und mit Verleihung desselben Hilf zu E. Kais. Mt. wiederumb gehorsamblich begeben und verfügen will.

II. Sněm, jenž zahájen byl dne 14. a zavřín dne 22. června 1574.

20. Císař Maximilian II. nařizuje komoře české, aby vyjednávala s královskými městy českými v příčině dalšího odvádění posudného a pomoci proti Turku až do nejblíže příštího sněmu.

VE VÍDNI. 1574, 7. února. Konc. v arch. minist. financí ve Vídni.

Maximilian ɔc. Wir haben uns anderst gnädigist nit versehen, dann es wurden uns die Stände der Kron Beheimb auf unser gnädigstes Begehren die Continuation des Biergelds neben der Turkenhilf, wie sie uns dieselben hievor in Unterthänigkeit und guetwillig gereicht, weiter auf die schlechte Zeit bis zu kunftigem Landtag und unser wills Gott selbst schierist glucklichen Ankunft in die Kron Beheimb und sonderlich, weil sie des dreissigisten Pfennigs erlassen worden; weil es aber wider unser Verhoffen bei ihnen durchaus nit zu erhalten gewesen, habt ihr gehorsamblich zu erachten, zu was grossem Abgang es uns an unsern unvermeidlichen Ausgaben und Unterhalt des Hofwesens gereichen thuet, seitmal bei unsern Kammern jetzo, wie ihr wisst, an Gefällen nit kleiner Mangel erscheinet. So dann nun die Fursten und Stände und also auch die Städte in Schlesien, sowohl beide Markgrafthumber Lausitz gedachte Biergefälle von jungst ausgangnen Terminen an bis zu den jetzigen Fursten- und Landtagen, auch ehe dass wir es an sie begehrt, in ein Weg als den andern mehrerntheils in unterthäniger Treuherzigkeit erstreckt, so machen wir uns ferner keinen Zweifel, die gehorsamen Städte bemelter unser Kron Beheimb werden sich nit weniger in gleichmässiger Treuherzigkeit gegen uns in Ansehung der bevorstehenden sondern Notdurft mit Hilf unterthänigist erzeigen, und ist derwegen unser gnädiger Befehl an euch, ihr wöllet alsbald in Berathschlagung ziehen, ob an die Stadt sament-

oder sonderlich und wo nit mit allen, doch mit etlichen, bei denen sich am wenigisten Difficultierung zu versehen, die mehrbemelte Continuation der völligliche vier und unserm geliebten Gemahel der funfte weiss Biergroschen bis zu schieristem Landtag und unser gegen dem Frueling, verleihts Gott, personlichen Ankunft mit gueten Fuegen begehrt und bei ihnen hierinnen wes fruchtbarlichs ausgerichtet werden muge. Und da ihr nun solichs, wie wir es dann darfur achten, thuenlich befinden werdet, so wöllet alsdann, wo nit im volligen Rath, doch durch einen oder zwen aus eurem Mittel, mit allen bemelten Städten unser Kron Beheimb entweder sambtlich und insgemein oder einer jeden insonderheit solch unser gnädigists und hochnothwendigs Begehren in unserm Namen anbringen und sie durch allerhand dienstliche Motiven mit allem sonderm Fleiss dahin bewegen und erhandlen, damit sie uns ermelts Biergeld auf soliche Zeit unser schieristen Ankunft zu reichen in Unterthänigkeit bewilligen und sich nit weniger als die andern Ständ und Städt der incorporirten Lande in dergleichen Guetherzigkeit uns zu sondern gnädigistem Gefallen erweisen wollen, und da sie solchs, wie wir eigentlich hoffen, gehorsamblich eingehen werden, alsdann ferner mit ihnen Handlung pflegen, auf dass bei ihnen zu jetzigen unsern obliegenden unvermeidlichen Ausgaben, darzue wir sonst in ander Weg nit aufkommen könnten, ein nambhafte Summa Gelds darauf anticipirt und aufs schleunigist, als es sein kann, in unser Rentmeisteramt zu Prag richtig gemacht werde. Da euch aber hierinnen erhebliche Bedenken furfallen und ihr auch fur ein Notdurft befinden würdet, dass diese Handlung auch zuvor den Landofficieren communiciert werden solle, so wöllet uns dasselbe mit eurm unterthänigen Rath und Guetbedunken sambt Verfassung einer Copie, wie auf den Fall ihnen den Landofficieren von Hof aus geschrieben werden möchte, in Gehorsamb unverzuglich berichten.

---

21. Konstantin Zelender z Prošovic, císařský rychtář v Kadani, oznamuje arcibiskupu pražskému, že vedle usnešení krajského sjezdu Žateckého z měst Žatce, Mostu, Loun a Kadaně vždy jeden vyslaný na příští sněm vyslán bude, poněvadž však všude utrakvisté voleni byli, prosí arcibiskupa Antonína z Mohelnice za radu, co a jak by měl činiti, aby z města Kadaně na budoucí sněm buď jen katolík nebo dva vyslaní jeden katolický a druhý pod obojí vypraveni býti mohli.

V KADANI. 1574, 23. února. Orig. v arch. arcib. Pražského.

Euer Fürstl. G. werden sich genädigist zu berichten haben, wasmassen auf jungst gehaltenen Landtag geschlossen, dass in Kreisen der Kron Beheimb den Tag S. Laurenti verschienen der dreien Ständ Zusammkunft gehalten und Personen gekorn, so des Landtags von Anfang bis zu End abwarten, auch wasgestalt die unterhalten möchten werden, gehandelt werden soll. Nun ist zu Saaz als in des Saazer Kreis Hauptstadt soliche Zusammreitung gehalten und geschlossen, weil der Städt im Saazer Kreis viere seind: Saaz, Brux, Laun, Kadan, dass aus jeder Stadt eine Person auf kunftigen Landtag ablegirt werden soll. Hierauf ein Rath allhier sambt den anderen zweien Räthen, weil dies Jahr nit mehr denn zwo catholische Rathspersonen im Rathstuel und in den andern zweien Räthen nit uber vier oder funf verordnet und also die meiste Stimm haben, Petrum Stirba als den antesignanum derer sub utraque zum Kadan gekorn, dem sich unsere Catholici zuwider gesatzt neben mir mit Vormeldung, weil aus den andern dreien Städten aus jeder einer sub utraque geordnet werde, dass bei uns, weil wir zwo underschiedliche Kirchen und Religionen haben, ein catholische Person sub una möcht gekorn werden, auf dass, sofern in Religionssachen was gehandelt und auf die sub una von Kadan, wie vorschienener Jahr geschehen, gerufen, sie auch sich angeben und was ihnen dabei zu thun gebuhren, erzeigen möchten. Dann uns Catholicis von den höhern Ständen nit ohn unsern Nachtheil vorwiesen,

dass man auf uns vorschienene Jahr in Religionssachen auf den Landtag gerufen, weil aber die Catholici bei uns von den Landtagen und andern gemeinen Legationibus des mehrern Theils ausgeschlossen, sich nit einstellen und anmelden konnen. Haben auch fur den dreien Räthen wir Catholici offentlich protestirt, solche unsere Beschwer, dass man die unsern in so wichtigen Sachen und Landtägen ausschliessen will, an die Ort, da sichs gebuhrt, gelangen zu lassen. Haben zum Uberfluss gebeten, damit Lieb, Fried und Einigkeit bei uns erhalten, man woll, weil in dem Saazer Kreis jede Stadt ihre Gesandten unterhalten soll, die Sach aus solchen beweglichen Ursachen dahin richten, damit auf gemeinen der Stadt Kadan Säckel zwo Personen abgefertigt möchten werden, eine sub una, die andere sub utraque. Haben dies auch nit erhalten mugen. Bitten derwegen E. F. G. unsere Catholici, ich neben ihnen, ganz dienstlich, E. F. G., weil es von uns anderer Wege nicht begehrt, dann dass wir, sofern in Religionssachen ɔc., wie es ohne das nit abgehen wird, was furkommen möcht, wir dennoch, als die sich der h. catholischen romischen Religion nit schämen, dazu itzo und die Tag unsers Lebens (ab Gott will) dazu bekennen wollen, auch uns, so viel uns gebuhren mag, erzeigen möchten als Religionsvorwandte, und sofern von dem andern Theil unserer h. Religion was zu Nachtheil und Beschwer wollt furgenommen werden, demselben mit zeitlichen Rath furkommen mochten, E. F. G. geruhen genädigen Rath mittheilen, wie den Sachen zu thuen, ab wir Personen der drei Räthe, derer uber sechs oder sieben diesmal bei uns nit geordnet, sollten soliche unsere Beschwer an die H. Statthalter durch ein Supplication oder mundliche Legation gelangen lassen, oder durch was Mittel solchs furzunehmen, damit wir den Sachen weder zu viel noch zu wenig thäten; dann wofern wir hierin nit Rath und Schutz zu gewarten, des wir uns mit nichte vorsehen, wollen wir vor Gott, der hohen Obrigkeit und meniglich entschuldigt sein, dass es an unsern aufrichtigen Herzen und Gemuet gegen der h. catholischen Religion nit gemangelt.

---

22. *Císař Maximilian nařizuje komoře české, aby mu mimo žádanou již sumu ještě aspoň 10.000 tolarů ve třech nedělích bez omluvy zaslala, poněvadž na cestu k sněmům v Čechách a v Slezsku vypraviti se chce.*

VE VÍDNI. 1574, 15. března. Konc. v arch. říšsk. fin. ve Vídni.

Maximilian ɔc. Nachdem euch selbs gehorsamblich bewusst, wie hoch und viel uns und dem ganzen Wesen an eheister Besuechung der Haubtlandtäg in Beheim und Schlesien gelegen und wir dann zu unserm bevorstehenden Aufbruch von hinnen einer merklichen Summa Gelds bedürftig sein, aber mit derselben uber allen angewendten Fleiss ausser eurer Hilf je nit aufkommen künnen, so befehlen wir euch genädiglich, dass ihr allen mensch- und müglichen Fleiss furwendet, auch endlich dahin bedacht seiet, damit ihr uns zu Hilf und eheister Befurderung angeregtes unsers Aufbruchs über die vorige Posten, so ihr heraus richtig zu machen allbereit im Befelch habt, wo nit mehr, doch noch 10.000 Thaler herausschicket und solches dermassen befürderet, damit wir dieselben zum längisten in drei Wochen gewisslichen allhie gehaben mugen. Dann ob wir euer gleich dissfalls genädigist gern verschonen wollten, so kann es doch auf diesmal der unvermeidlichen Notdurft nach gar nit sein, wie wir dann hierinnen durchaus kein Entschuldigung von euch annehmben künnen, sonder uns ganzlich darauf verlassen thuen.

---

23. *Mandát císaře Maximiliana, kterýmž rozepisuje se sněm obecní v království Českém k pátku po božím Těle, t. j. 11. června 1574, i nařizuje se stavům českým, aby den před tím do Prahy se sjeli a nazejtří ráno k předložení sněmovnímu na hradě Pražském na palácí podle starobylého obyčeje najíti se dali.**)

VE VÍDNI. 1574, 10. května (v pondělí po neděli cantate). MS. souč. v arch. česk. místod.

---

24. *Císař Maximilian II. Vilímovi z Rožmberka a Bohuslavu Felixovi Hasnštejnskému z Lobkovic, každému zvláště, aby dobré zdání své, kdy v který den sněm český zahájen by býti měl, nejvyšším ouředníkům zemským a radám na hradě Pražském oznámili, tak aby takové datum v mandátu královském, kterýmž sněm se rozpisuje, doloženo býti mohlo.*

VE VÍDNI. 1574, 11. května. MS. souč. v arch. českého místodržitelství.

Vysoce urozený věrný náš milý! Jaké psaní jiným nejvyšším ouředníkuom zemským království Českého, radám našim nyní na hradě Pražském na místě našem císařském nařízeným, strany doložení dne v mandátích našich císařských, kterýmiž v témž království Českém sněm obecní na hrad náš Pražský rozpisujem, činiti ráčíme, tomu všemu dále obšírněji vyrozumíš. I ačkoliv v témž v psaní našem týmž nejvyšším ouředníkuom zemským, radám našim, to, jestliby spolu s Tebou a urozeným Bohuslavem Felixem z Hasnštejna a z Lobkovic na Ličkově, nejvyšším sudím nadepsaného království, oustně radu držeti, čili od Vás obou dvou dobrého zdání Vašeho psaného požádati měli, k rozvážení připouštíme, však chtějíc my tomu milostivě rádi, aby týž sněm, pokudž nejdřív možné, fedrován a držán býti mohl, snáší se při nás, že Tobě i jemu, nejvyššímu sudímu, kterémuž o to takové psaní činíme, tak aby to tím spíše k vyřízení svému přivedeno bylo, když jim toliko takové dobré zdání své jeden každý z Vás, co se o tom při Vás, na kterýby čas a den položení a držení již psaného sněmu obecního nejlépeji a nejpříhodněji se trefiti mohlo, snášeti bude, sepsané odešle, na ten čas při již dotčených nejvyšších ouřednících zemských a radách našich osobně najíti dáti potřebí nebude, za kteroužto příčinou Tobě naschvále toto psaní činiti a milostivě poroučeti ráčíme, aby ihned, jakž Tě dojde, to v bedlivé a pilné uvážení své vzal a co se tak při Tobě (jakž nahoře dotčeno) snášeti bude, to psaním svým již jmenovaným nejvyšším ouředníkuom zemským, radám našim, kteříž nyní na hradě Pražském jsou (jimž o tom tolikéž v post scriptu našem zmínku činíme) v známost uvedl. Na tom milostivou a jistou vuoli naši císařskou naplníš. Dán v městě našem Vídni v outerý po neděli cantate léta ͻc74.

---

25. *Maximilian II. nejvyšším úředníkům zemským a radám na hradě Pražském nařízeným, aby mezi sebou se uradili, jemu oznámili kdy by sněm český co nejdříve držán býti mohl, a potom mandáty královskými rozepsání sněmu po krajích co nejspěšněji v známost uvedli.*

VE VÍDNI. 1574, 11. května. Orig. v arch. českého místodržitelství.

Maximilian ͻc. Urození a stateční, věrní naši milí! Jakož o tom dobrú vědomost máte, jak znamenité a vysoce duoležité příčiny a potřeby toho ukazují, abychom sněm obecní v království našem Českém držeti ráčili, kterýž ačkoliv bychom byli rádi prvé dávno rozepsati dáti chtěli, ale pro mnohé

---

*) Pražanům bylo rozepsání sněmu odesláno se zvláštním přípisem z kanceláře královské.

bezelstné příčiny, kteréž tomu, zvláštně pak strany království Uherského a všelijakých vpáduov, kteréž se do něho od nepřítele Turka dály a posavad dějí, též také chtěvši to prvé před odjezdem naším odsud, co jsou na nás stavové dotčeného království Uherského od drahně časuov vznášeli, k vyřízení svému přivésti, na překážku byly, toho jsme vykonati nemohli: i jsouc toho oumyslu takový sněm obecní v dotčeném království Českém, pokudž nejdřív možné, držeti, rozepsání téhož sněmu jsme, jakž Vám to od slovutného Mikuláše Valtera z Valtršperku na Lochovicích a Biskupicích, rady a sekretáře našeho království Českého, věrného milého, kteréhož za tou příčinou naschvále ztížně k Vám vypravujem, ukázáno a přednešeno bude, s zanecháním místa prázdného k doložení dne, na kterýž by již psaný sněm rozepsán býti měl, zhotoviti dali. Což jest se, že též místo prázdné zanecháno jest, proto stalo, nemohouc my toho tak dobře jako Vy věděti, poněvadž se nyní o suchých dnech letničních soud zemský držeti bude, kdy by se nejpřiležitěji nyní psaný sněm obecní stavuom k sjetí položiti mohl: a protož Vám poroučeti ráčíme milostivě, abyste to ihned v pilné a bedlivé uvážení své vzali a na čem se tak spolu snesete, jestli by jmenovaný sněm buď v prostřed měsíce příštího Juni čili při skonání, jakž by se nám pak tehdáž nejpříhodněji vidělo, držán býti měl, když toho na těch místech prázdných doloženo bude, tehdy takové mandáty neboližto listy naše císařské odevřené beze všeho meškání po krajích rozeslati a v místech náležitých spřibíjeti rozkázali, tak aby o tom všickni vuobec záhy vědomost míti mohli a čím se spraviti věděli. O čem s vysoce urozeným Vilémem z Rožmberka na Českém Krumlově, správcím a vladařem domu rožmberského a nejvyšším purkrabím pražským a urozeným Bohuslavem Felixem z Hasinštejna a z Lobkovic na Ličkově, nejvyšším sudím království Českého, věrnými našimi milými, pokudž by k Vám na obeslání Vaše ztížně sjeti mohli, dostatečně rozmluviti, na všecky k tomu náležité příčiny pomysliti a spolu se o to snésti, pakliby to býti nemohlo, tehdy vždy dobré zdání jich psané, uvedouc jim to, co Vám tuto psáti ráčíme, v známost, vzíti moci budete.

A přes to přese všecko, jestliby k tomu přišlo, žeby ste v tom ještě co slušného na rozmyslu a v tom vuoli naši nejprvé vyrozuměti potřebu uznávali, tehdy nás toho psaním Vaším na poště beze všeho meškání tejna nečiňte; v čemž my Vám ihned zase oumyslu našeho v známost uvésti neobmeškáme, tak aby mnoho jmenovaný sněm což nejdřév a pokudž možné k napřed psanému času fedrován a držán býti mohl. Na tom jistú a milostivú vuoli naši císařskú naplníte. Dán v městě našem Vídni v outerý po neděli cantate léta 74.

Na zvláštním lístku: Po napsání listu tohoto vidělo se nám za dobré nejvyššímu purkrabí pražskému a nejvyššímu sudímu království Českého toho, což Vám tuto milostivě poroučeti ráčíme, vejpis pro vyrozumění odeslati a při tom jim také napsati; a tak pro spěšnější fedruňk té věci již neuznáváme toho za potřebu býti, aby se oni k Vám osobně najíti dáti měli, toliko aby Vám od nich psané dobré zdání jich (jakž pak k nim za tou příčinou naschválního posla vypravujem a každému obzvláštně, aby Vás tím ihned po témž poslu nemeškali milostivě poroučeti ráčíme) dáno bylo. O Vás vždy nepochybujíce, že toho se vším dodatkem uvážiti a k tomu se, aby ty mandáty, pokudž nejdřév možné, po krajích rozeslány byly, s pilností přičiniti nepominete.

---

26. Mikuláš Valter, sekretář české dvorské kanceláře, podává císaři Maximilianovi II. zprávu o svých úradách s nejvyššími českými úředníky zemskými v příčině času, kdy by sněm český rozepsán býti měl.

V PRAZE. 1574, 19. května. Orig. v archivu českého místodržitelství.

Euer Kais. Mt. gnädigisten Befelch nach hab ich unterthänigiste Vollziehung gethan und mich anfänglichen zu E. Kais. Mt. der Kron Behem obersten Kanzler gen Leitomyschl verfüegt und

daselbs S. G. die mir von E. Mt. anbefohlene Handlung, den kunftigen Landtag in E. Kais. Mt. Kron Beheim betreffend, nach längs und nach Notdurft verhoffenlichen zu S. G. Gefallen und E. Kais. Mt. erheischender Notdurft nach gehorsamblichen fürgebracht. Darauf mir dann S. G. diese Antwort geben: Wiewohl S. G. ein sondere Notdurft zu sein erachten, dass E. Kais. Mt. sich vor einicher Ausschreibung eines Landtags in derselben Kron Behem verfüegten und der gemeinen Ständ gravaminibus und Beschwerungen abgeholfen und dieselben zum Theil soviel müglichen erledigt, auch alsdann und nochmaln erst mit Rath E. Kais. Mt. verordneter obrister Landofficierer einen gemeinen Landtag in der Kron Behem gnädigist ausgeschrieben hätten; weil sich aber doch E. Kais. Mt. ihres gnädigisten Willens resolvirt und eines Tags entschlossen, auf welchem der Landtag sollte gehalten werden, so vermeint der Herr obrist Kanzler S. G., es beschehe sonder Zweifel der Ursachen willen, damit E. Kais. Mt. zu Erhaltung des Kriegswesens an der hungerischen Granitzen, auch Bezahlung desselben vor dem Termin Bartholomei ein Bewilligung erhalten möchten, und derowegen es auch bei dem von E. Mt. gnädigist ernennten Termin umb den Ausgang schierist kombenden Monats Juni verbleiben lassen, sich auch damit mit E. Kais. Mt. gehorsamist verglichen, jedoch weiln das Landrecht schierist kunftig Trinitatis solle gehalten werden, so wollt er nit gern, dass damit demselben nit irgend ein Irrung gemacht und ein Verhinderung beschehe. Hat derowegen erachtet, dass solicher Artikel auch mit den Herren obristen Landofficierern, als welche der Sachen mehrer Wissenschaft und Gelegenheit, auch wie es sich am füeglichisten schickt, bewusst, notdurftiglichen zu erwägen heimbgestellt würde.

Da ich nun angestern allhie ankomben, hab ich mich alsbald heut früe zu den Herren obristen Landofficieren verfüegt und ihnen E. Kais. Mt. Schreiben überantwort, auch beineben vermeldet, was mir beineben ihnen anzuzeigen mundlichen befohlen worden. Darauf sie dann dasselb alles aus unterthänigsten treuherzigen Gemüet ihnen höchsts Fleisses angelegen sein lassen und in notdurftige Erwägung genomben, neben anderm vermeldende, dass ihnen nichts liebers gwest wär, dann dass diese Sach und dieser E. Mt. gnädigister Will ihnen hätt mügen zeitlicher und wo nit mehr, doch nur umb 14 Tag hätt angezeigt mügen werden, dann dasselbe E. Kais. Mt. nicht zu schlechter und wenig Erspriesslicheit, sondern zu sonderlichen Nutz und Guetem gereicht wär, wiewohl sie hoffen, noch zur Zeit nichts daran versaumbt sei, und meineten die Sach mit E. Mt. ganz herz- und treulichen, wären dieselb äusserists Vermügens zu furdern begierig, und da E. Kais. Mt. damit hätt wöllen still schweigen, so hätten sie doch aus unterthänigster Treuherzigkeit, weil sie sehen, dass andere und die incorporirte Länder mit ihren Bewilligungen E. Kais. Mt. zu Hilf komben, auf kunftigem Landrechten, wie den Sachen zu thun und E. M. geholfen, den Weg zu zeigen auch also derselben Ursach geben wöllen, ein Hilf von den Ständen der Kron Behem zu erlangen.

Demnach dann auch zugleich des Herrn obristen Burggrafen und Herrn obristen Landrichters erforderte Guetbedunken mit einkomben, inmassen E. Kais. Mt. hieneben gnädigst sehen und hören werden, welche dahin gericht sein, alldieweil es nit allein vor E. Kais. Mt., sondern auch den Ständen der Kron Behem am besten, bequembisten und zueträglichisten, dass E. Kais. Mt. den Termin zu Haltung schierist kunftigen Landtags noch bei dem nächst währenden Landrechten ansetzen (unangesehen, dass die Zeit kurz und vor der Hand), dann E. Kais. Mt. gnädigist zu erachten, da der Landtag nit im Landrechten angesetzt und die Ständ der Kron Behem nach dem Landrechten anheim verreisen und folgends bald wieder anher zum Landtag komben sollten, dass solchs ihnen ganz beschwerlich fallen würde, und durften wohl gar wenig erscheinen, welches dann vielleicht E. Mt. Sachen Befurderung nit zu schlechten Nachtheil gereichen möcht, und möchten solichs unter diesem Schein thuen, sambt sie ihrer Feldarbeit abwarten müessten, da doch dieselb E. Mt. und derselben Land

und Leut Noth denselben weit furzuziehen: derowegen so haben sie sich nach genugsamer Erwägung der Sachen mit dem Herrn obristen Burggrafen und Landrichter aus den eingefuerten Ursachen nach Ausweisung ihres hienebenliegenden rathlichen Gutachtens verglichen und sehen vor guet an, dass E. Kais. Mt. besser nicht thuen möchte, dann dass E. Kais. Mt. den Landtag in währenden Landrechten und also auf den Freitag nach Corporis Christi (ist der 11. Juni) gnädigist anstelleten, denselben auch vermittels des Allmächtigen Hilf selbst eigener Person, da es nur mensch- und müglichen, besuechten, dann sie sich E. Kais. Mt. endlich und eigentlich, dass sie eigner Person ankomben würden, versähen. Im Fall sie aber je eigner Person anzukomben verhindert werden sollte, dessen sie sich doch keineswegs versehen, sondern vielmehr wes anders endlichen hoffen sollten, so ist weiter (gegen E. Kais. Mt. underthänigist im Vertrauen zu melden) bei ihnen im Rath diess geredt worden, sintemal in den alten Registraturen zu befinden sei, dass von weilend Kunig Wladislao, als Sein Kun. Mt. wegen vieler hochwichtiger Sachen an Abwartung des Landtags verhindert worden, auch personlichen den Landtag nicht besuecht und doch nichtsminder die begehrte Bewilligung erfolgt sei, dass auf solichen Fall und da E. Kais. Mt. an personlicher Abwartung durch eehafte Ursachen verhindert werden sollt, es verhoffenlich mit E. Mt. Begehrn auch guete Weg gewinnen möcht; doch verhoffen sie E. Mt. personliche Anherkunft, darauf sie sich am meisten verlassen. Soviel auch ich verstanden, sollt es nicht zur schlechten Befürderung E. Kais. Mt. Sachen und Begehren auf schierist kunftigen Landtag gereichen, da E. Kais. Mt. derselben Proposition, so sie in kunftig den Ständen fürtragen wollen, den Herren obristen Landoffiicierern furderlichists ubersendet hätten, dann wie ich von ihnen nicht anderst spüren, merken und verstehen kann, so meinen sie die Sachen mit E. Kais. Mt. unterthänigist und treuists als die gehorsamen Underthanen und trachten äusserstes Fleisses dahin, wie all Ding wieder in ein ordenlichs Wesen komben und der Leut Reden, so viel Sachen ohne Grund diesfalls fürgeben, gestillt werden möchten.

Alldieweil dann die Sachen gehörtermassen beschaffen, so erachtet ich als der unwürdigist und wenigist E. Mt. Diener, im Fall E. Kais. Mt. je wegen Kurze der Zeit schierist kunftigen Landtag nit abwarten wurden mügen, sie wollen den obristen Herrn Landofficierern, was die Proposition sein wird und wie die eingefallene Irrung möcht in ein Richtigkeit gebracht werden, zum eheisten so müglichen neben Übersendung einer Verzeichnuss, wie anjetzo die Sachen in Hungern beschaffen sein, zur Berathschlagung übersenden, die würden Anweisung zu geben wissen, wie den Sachen zuthuen und dieselben wieder in ein guetes Vernehmben gebracht werden mugen. So dann auch die Zeit kurz, so werden sich E. Mt. über diese meine underthänigiste treuherzige Anzeigung, die ich zu meiner, wills Gott, bei E. Kais. Mt. Ankunft mehrers thuen will, desto ehender zu resolviren wissen, damit die Ausschreibungen desto zeitlicher in die Kreis verschickt werden mügen; dann obwohl der Brauch, dass die Ausschreibungen gemeinlichen aufs wenigist vier Wochen vor dem Landtag beschehen, so sein doch auch Nachrichtungen vorhanden, dass wegen erforderter hoher Notdurft bisweilen auch nur in vierzehn Tagen vor dem Landtag gedachte Ausschreibungen erfolgt sein. Sonderlichen aber hat es anjetzo nit soviel auf ihm, weiln sonsten die Landstände zu dem Landrechten komben muessen, dass also zu verhoffen, kein Mangel an der Stände Niterscheinen nit sein werde. . . .

Alsbald sich E. Kais. Mt. werden eines kunftigen Landtags entschliessen und ich die Sachen verricht allhie haben, will ich mich wieder bei meinem Dienst gehorsamist einstellen, doch auch mich des Herrn obristen Kanzlers Befelch nach vorhin zu Leitomyschl, damit ich seiner Gnad der Sachen Gelegenheit berichten müg, aufhalten.

---

27. Dva z nejvyšších úředníků zemských, kteréž byl Maximilian II. žádal za dobré zdání v příčině předložení, kteréž by na budoucím sněmu učiněno býti mělo, prosí císaře, aby mimo nařízení Mik. Valterovi, Jiříku Mehlovi a Osvaldu z Šenfeldu dané též ostatním ještě úředníkům zemským psaní učinil, aby do Prahy k uvážení předlohy sněmovní se sjeli.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM 1574, 25. května. Konc. v arch. česk. míst.

Nejmilostivější! ꝯc. Dne včerejšího v samý večer kurýr od nás k V. M. C. vypravený se navrátil a my hned nazejtří, jako dnes, tím raněji ssedše se do kanceláře a davši doložiti na místa prázdná v mandátích V. C. M. termin anebo den podle milostivého nám od V. C. M. oznámení a poručení, při kterémž čase sněm obecní v království Českém položen jest, hned jsme ty mandáty ztížně po krajích dnem i nocí rozeslali. I vznesl jest na nás pan Mikuláš Valter, že jste jemu V. C. M. obzvláštní psaní učiniti ráčili, aby on s panem Jiříkem Melem a panem Osvaldem Šenfeldem, jakž pak všickni tři, slavné paměti, císaře Ferdinanda a V. C. M. staří a věrní služebníci, jednání a věcí sněmovních povědomi sou a předložení sněmovní, kteréby při budoucím tomto již rozepsaném sněmu stavuom přednešeno býti mělo, s radou naší sepsali, tu věc jest nám obšírně se vší bedlivú pilností dotčený pan Valter přednesl: a majíc my společně tak ty věci v pilném uvážení a znajíce se tím i jiným podle nejvyšší možnosti, jakožto věrné rady, služebníci a poddaní povinni býti, abychom V. C. M. nic toho, coby V. C. M., dědicuom V. C. M. i tomuto království k dobrému, užitečnému a platnému bylo, oznámením nepomíjeli, byli bychom to rádi vykonali, ale za dobré a užitečné sme při sobě uznali, poněvadž se tu tak velkých věcí, na kterýchž V. C. M. vysoce a mnoho záleží, dotýče, aby také k uvažování podle nás toho, což tak při budoucím sněmu na stavy vznešeno býti by mělo, jiní všickni nejvyšší páni ouředníci zemští obesláni byli, tak aby souce oni s námi při uvažování toho, cožby V. C. M. a tomuto království k platnému a užitečnému bylo, přítomni, potom při jednání na budoucím sněmě podle jiných stavuov, na čemž se tak s námi společně uradí a snesou, toho podstatně zavírati skutečně nápomocni byli; nebo kdybychom my dva k čemu radili, cožbychom jistě věrně rádi učinili, snad by jiným toho nepřítomným, kteří v té radě s námi nebyli, to vděčné nebylo, a tak by skrze to spíše při témž budoucím sněmu nějaké větší zaneprázdnění pojíti mohlo. A protož sme nemohli pominouti nežli zase ztížně k V. M. C. jiného kurýra vypraviti a to poddaně v známost uvésti, a jest naše ponížené zdání, abyste V. C. M. ihned těm všem nejvyšším pánuom ouředníkuom zemským, totiž nejvyššímu panu purkrabí pražskému, panu hofmistru, panu sudímu, nejvyššímu panu kancléři, panu sudímu dvorskému, panu Zbyňkovi Berkovi, panu purkrabí Karlštejnskému, panu podkomořímu království Českého, panu purkrabí kraje Hradeckého, což nejspíše býti muože, psaní učiniti ráčili, aby se jeden každý, jakž ho psaní V. C. M. dojde, dnem i nocí (sobě nic, leč božské moci, překážeti nedadouce) pro pilné a duoležité potřeby V. C. M. k nám do Prahy najíti dal, a tak aby ty všecky věci před začátkem neb zasednutím soudu zemského uváženy býti mohly, a tudy se dnuom držení soudu zemského předcházejícím nic nepřekáželo, a V. C. M. takové předložení sněmovní sobě časně odsud ke dvoru odeslané a zase k položenému terminu před rukama míti moci ráčili. A jestliže byste pak V. C. M. sami osobně z některých všelikých duoležitých, nenadálých, slušných příčin a příhod (čehož pán Buoh všemohoucí uchovati rač) k tomuto rozepsanému sněmu přijeti postačiti moci neráčili, viděloby se nám za dobré a užitečné býti, však jestli že jest v tom V. C. M. milostivá vuole, abyste nám, V. C. M. věrným radám, služebníkuom a poddaným V. C. M., toho se milostivě duověřiti a příčiny všecky, pro které byste neráčili moci přijeti, nicméně na čem na tento čas v království Uherském zpuosob válečný na hranicích stojí a jakých pomocí od stavuov království Českého žádati chtíti ráčíte, k tomu času, když se týž nejvyšší páni ouředníci k nám sjeti mají, v známost uvésti ráčili, tak abychom prvé věděti mohli, jakým začátkem, prostředkem i zavřením ten sněm by jíti měl,

a mimo tohoto kuryra spěšné vypravení k V. C. M. pro oznámení sem od V. C. M. příjezdu těch nejvyšších pánů ouředníkuov, aby se časně do Prahy, jakž dotčeno, před zasednutím soudu sjeli a ty věci, což k předložení sněmovnímu náleží, krom překážky držení soudu zemského, spolu s námi uvážiti pomohli.

Dále sme se dožádali nadepsaného pana Mikuláše Valtera, aby před uvážením těch artikuluov, kteří nám od V. C. M. k tomu času odesláni býti mají, sám se k V. C. M. hned za tímto kurýrem osobně vypravil a podle toho některé věci V. C. M. platné, co sme mu poručili, oustně oznámil: neb on přednášejíc nám se vší pilností ty všecky věci, s kterýmiž od V. C. M. sem vypraven jest, a jsa s námi při uvažování toho v radě, V. C. M. o všem širší zprávu učiniti moci bude, tak aby tudy V. C. M. vlastní věci fedrovány býti mohly a v tom ničemž žádného obmeškání se nestalo; však to všecko při milostivé vuoli V. C. M. zuostavujem a s tím ꝛc. Dán na hradě Pražském v outerý po neděli exaudi léta 74.

---

28. Císař Maximilian II. dvěma nejvyšším ouředníkům zemským, aby vedle dobrého zdání jich společně s ostatními úředníky zemskými o předlohu k nastávajícímu sněmu českému se uradili a dobré zdání jemu (císaři) bez meškání odeslali, tak aby sněm odložen býti nemusel.

VE VÍDNI. 1574, 27. května. Orig. v arch. česk. místod.

Maximilian ꝛc. Urození a stateční, věrní naši milí! Dnes okolo jedné hodiny po polední na puol orloje dodáno jest nám od kurýra sem od Vás opět naschválí vypraveného psaní Vaše, z kteréhož jsme upřímnému oumyslu a dobrému zdání Vašemu, že se při Vás za prospěšné a užitečné býti snáší, aby k uvážení toho, coby stavuom království Českého na příštím sněmu obecním k pátku po slavnosti božího Těla od nás rozepsaném a položeném předloženo býti mělo, tolikéž jiní nejvyšší ouředníci zemští, v témž psaní Vašem zejmena doložení, k Vám do Prahy obesláni byli, obšírně vyrozuměli: a ačkoliv k tomu již velmi krátký čas jest a my jsme se jinač nenadáli, než že to vedle poručení našeho císařského slovutnému Mikulášovi Valterovi z Valtršperku učiněného s radou Vaší skrze místokancléře našeho německého sekretáře Šenfelda a jeho Valtera v spis uvedeno a nám sem k dalšímu uvážení, jakž jsme pak za tou příčinou nejvyššího kancléře téhož království Českého sem ke dvoru našemu již obeslali, odesláno bude, však poněvadž se Vám samým toho na se přijíti nevidělo, podle takového dobrého zdání Vašeho dotčené všecky jiné nejvyšší ouředníky zemské, kromě nyní psaného nejvyššího kancléře, kterýž již bezpochyby na cestě jest, k Vám do Prahy obsýlati a Vám taková psaní jim svědčící po témž kurýru zase ztížně posýlati ráčíme, milostivě poroučejíc, abyste jim ta ihned, jakž Vás dojdou, dnem i nocí rozeslali a když se k Vám tak najíti dají, na to beze všeho meškání zasedli, to všecko, což byste k platnosti a dobrému našemu i dědicuov našich nejmilejších býti znali, bedlivě uvážili a pořádně v spis uvésti dadouc, nám ten ztížně, pokud nejdřév možné, tak aby se tudy obmeškání nějakého nestalo a již dotčený sněm k poodložení přijíti nemusel, odeslali. Na tom jistú a konečnú vuoli naši císařskú naplníte, a my, jakž sekretář Valter sem přijede, vyrozumějíc tomu, co nám tak od něho, jakž dokládáte, oustně v známost uvedeno býti má, Vám k takovému uvažování toho, na čem nyní zpuosob válečný v království Uherském na hranicích stojí i s artikuli komorními, a tak cožkoliv více za potřebu býti uznáme, odeslati a v známost uvésti neobmeškáme. Než co se dvojího psaní neboližto obeslání, nejvyššímu purkrabí pražskému a podkomořímu království Českého svědčících, kteráž se Vám tuto neposýlají, dotýče, o tom jsme pro spěšnější fedruňk, poněvadž k nim oběma z Prahy dosti daleko jest, aby jim z Jindřichova Hradce bez prodlení rozesláni byli, jisté nařízení učiniti ráčili, čehož jsme Vám tolikéž pro správu v známost uvésti pominouti nechtěli. Dán v městě našem Vídni ve čtvrtek po neděli exaudi léta 74.

---

29. Odpověď nejvyšších ouředníků zemských na list císaři Maximilianovi, v kteréž litují, že na sněm osobně přijeti nemůže, oznamují, že předložení sněmovní Jiř. Mehlovi, místokancléři a Šenfeldovi sekretáři sepsati dali, poněvadž to jim vedle nejvyššího kancléře království Českého náleží, třidcátého peníze aby na stavích nežádal.

1574 na začátku měs. června. Konc. v arch. česk. místod.

Nejmilostivější ɔc! V. C. M. psaní, jehož datum v pondělí svatodušní jest nám včera u večer dodáno, z kteréhož sme tomu porozuměli, že V. C. M. čas nikoli z vysoce duoležitých bezelstných a na díle větších nežli prvé nastalých potřeb postačiti nemuože, abyste k sněmu rozepsanému a položenému osobně přijeti moci ráčili, a nicméně, že V. C. M. v tom se nám společně, jakožto věrným poddaným V. C. M., coby se do přednešení sněmovního uvésti a stavuom předložiti mělo, abychom to dále mezi sebou s pilností a bedlivě uvážili a z toho, což k platnosti a za potřebu V. C. M. býti bychom uznali, do téhož předložení sněmovního doložiti dali, odvírati ráčíte, tak jakž též psaní V. C. M. v sobě všecko šířeji zavírá: i předkem nad tím, že V. C. M. z příčin oznámených k takovému sněmu osobně přijeti moci neráčíte, my nemálo zarmúceni sme, neb v pravdě toho sme vysoce žádostivi a od pána Boha také srdečně vinšujeme, abyste V. C. M., cožby mohlo býti nejdříve, mezi nás, V. C. M. věrné poddané, šťastně a v dobrém zdraví do tohoto království na hrad Pražský přijeti ráčili; ale poněvadž pak na ten čas to z takových znamenitých duoležitých příčin býti nemuože a při V. C. M. za nejpříhodněji býti se snáší na týž sněm syny V. C. M. nejmilejší, Jich M. pana Rudolfa, krále uherského a pana Arnošta, arciknížata rakouská, vypraviti, kteréžto Jich M. jako naše milostivé pány rádi uhlídáme.

Co se pak spisování předložení sněmovního dotýče, té práce bychom sobě, pokudžby se nám toliko to dobře trefiti mohlo, nic neobtěžovali: ale V. C. M. znáti ráčíte, že nám, jakožto nejvyšším ouředníkům zemským, kteří podle a spolu s stavy tohoto království sněmovní věci jednati pomáhati a tomu všemu, co se tak na obecních sněmích svolí a zavírá, zadost učiniti musíme, takové spisování z mnohých slušných příčin by se nedobře trefilo, neb taková předložení vždycky od těch osob, kterýmž kancelář svěřena jest, spisována bývala, a protož sme V. C. M. radě a místokancléři panu Jiříkovi Mélovi a Šenfeldovi, sekretáři království Českého, jakožto těm, kterýmž podle téhož nejvyššího pana kancléře království Českého náleží, a oni vždycky předešle za slavné a svaté paměti císaře Ferdinanda i V. C. M. sou předložení sněmovní spisovali, k vykonání to podali, a jménem V. C. M. takové spisování na ně vzložili, jakož se pak v tom poslušně najíti dali, a přečetše nám takové předložení, teď V. C. M. přiležící v německém jazyku odsýláme, neb tak na pospěch pro krátkosť času na česko přeloženo býti nemohlo.

Dále strany třidcátého peníze, kteréhož V. C. M. k zaplacení ztížných dluhův a pro spokojení věřiteluov vysoce potřebovati a od nás v tom mělili byste V. C. M. za svolení téhož třidcátého peníze, jaký se v markrabství Moravském dává, čili na místo toho jiné pomoci žádati, dobrého zdání očekávati ráčíte: i poněvadž V. C. M. o tom prvé zprávu a dobrou vědomost míti ráčíte, že sou stavové i všickni obyvatelé tohoto království strany takového třidcátého peníze velikou ztížnost měli a skze to nemalá drahota v tomto království povstala a V. C. M. dosti skrovná suma peněz, zvláště teď naposledy, z toho se scházela, a protož by naše ponížené zdání bylo, aby z těch i jiných hmotných a znamenitých příčin ten třidcátý peníz i jiná pomoc na místo jeho na tomto nynějším sněmu dokonce pominuta byla, a V. C. M., abyste na ten čas toliko na stavích mírnější pomoci žádati ráčili, zvláště, poněvadž, věříme pánu Bohu, V. C. M. brzký příjezd do tohoto království bude.

A jakož také V. C. M. v dotčeném psaní V. C. M. toho dokládati ráčíte, jak častokráte stavové v zavření jich sněmovních toho poníženě a poddaně hledali, abyste V. C. M. věci a potřeby obecné

všeho království Českého, též také ztížnosti obzvláštních osob se dotýkající předsevzíti a k vyřízení svému přivésti ráčili, jakž týž artikul šíř v sobě obsahuje: při tomto artikuli toho sme pominouti nemohli V. C. M. poníženě, duověrně a ve vší tejnosti v známost uvésti, majíce v dobré paměti, že sou stavové sobě toho, jakž V. C. M. sami o tom zmínku činiti ráčíte, při předešlých sněmích a zvláště na tomto minulém vysoce ztěžovali, že dotčené obecné i také obzvláštních osob ztížnosti k vyřízení svému přijíti nemohou, a o tom žádná pochybnost není, že stavové toho při tomto nyní položeném sněmu, nicméně jako i prvé, hledati a nad tím velikou ztížnost předkládati budou; a poněvadž pak takové obecné artikule netoliko stavuov, ale i V. C. M., jakožto krále českého, se dotýkají, a nicméně V. C. M., jakož stavuov obzvláštní potřeba toho býti chce, aby již ty obecné .... (Konec chybí.)

---

30. Císař Maximilian II. stavům českým, poněvadž na sněm k pátku po božím Těle rozepsaný osobně přijeti nemůže, že na místě svém krále Rudolfa a arciknížete Arnošta na hrad Pražský vypraví; žádá stavy, aby synům jeho jako vlastní osobě císařské uvěřili a vedle předložení sněmovního povolně se najíti dali.

VE VÍDNI. 1574, 3. června (ve čtvrtek po seslání Ducha sv.). Orig. v archivu Třeboň.

---

31. Císař Maximilian II. nejvyšším úředníkům zemským, ačkoliv král Rudolf a arcikníže Arnošt na cestu do Prahy k sněmu českému již se vypravili, však poněvadž dobré zdání, na jaký by způsob předložení sněmovní státi se mělo, dosud od nich, nejvyšších ouředníkův zemských, do Vídně nedošlo a s vypracováním proposice po přeslyšení dobrého zdání s těžkostí do otevření sněmu českého (11. června) dostačiti se bude moci: protož, pokudž by s odesláním předložení sněmovního za arciknížaty k sněmu vyslanými prodlíti se muselo, aby stavové nad tím žádné ztížnosti nenesli a do 14. nebo 15. června strpení měli.

VE VÍDNI. 1574, 5. června. Orig. v arch. Třeboň.

---

32. Dvorská komora podává císaři Maximilianovi II. své dobré zdání o komorních artikulech, které by při nastávajících sněmích v zemích koruny České předloženy býti měly.

1574, na zač. m. června. Konc. v arch. říšsk. fin. ve Vídni.

Allergenädigister Kaiser und Herr. Euer Röm. Kais. Mt. genädigisten Verordnung nach hat die Hofkammer in Berathschlagung gezogen, was ungefährlich zu den bevorstehenden Landtägen in Beheimb und den incorporirten Landen für ein Interim bis zu dem kunftigen rechten Hauptlandtag in Kammerartikeln proponiert werden möchte.

Beheimb. Und was erstlich die Gränitzhilfen in Beheimb anlangt, da hat die Hofkammer ihrestheils gehorsamist darfür geachtet, E. Mt. die möchten zu der ersten zween Termin, als Bartholomei und Weihnachten dits gegenwärtigen Jahrs und also ein ganze Jahrsgebührnuss der vorigen bewilligten Rauchsteuer, weil je diesmals bis zu dem künftigen grossen Landtag besorglich ein mehrere oder andere Anlag nit zu erhalten, und also allein die Continuation genädigist begehren lassen dergestalt, dass zu jedem der vorbemelten Termin der halbe Theil daran erlegt werde.

Was nun zum andern das Biergeld in Beheimb antrifft, da möchten wiederumben die 4 w. Groschen für E. Mt. und der fünft für die römisch Kaiserin, unser allergenädigist Frauen, von jedem Fass von dato des jetzigen Landtagsbeschluess bis zue Ausgang des letztern begehrenden Steuertermins zu contiuuiren begehrt werden.

Sonst seind auch etliche andere Artikel, die der Hofkammer gehorsamen Erachtens in Kammersachen proponiert werden müssen. Und erstlich so wissen sich E. Kais. Mt. allergenädigist zu erindern, dass sich die behmischen Stände noch in dem 71jährigen gehaltnen Landtag selbs mit einander verglichen, ein allgemeine Bereit- und Beschreibung der Anzahl Häuser und Underthanen zu Anrichtung einer rechten Gleichheit in den Steueranlagen verglichen und auch sondere Personen in jedem Kreis zu solcher Bereitung benennt, aber bisher nie in kein Wirkung nit komben.

Dieweil dann solche Bereitung nit allein zu einer gueten Vorbereitung des künftigen Hauptlandtags der Steuer halben, sonder auch in allen künftigen Anlagen ein sehr nutzliche Nachrichtung abgäbe, so rieth die Hofkammer underthänigist, E. Mt. hätten sie die Landsständ solcher ihrer selbs gethanen, aber noch unvollzognen Bewilligung gnädigist erindern und darauf umb ehiste wirkliche Vollziehung stark anhalten lassen mit Ausführung, dass E. Kais. Mt. kein einichen Vortl darbei, als allein ein durchgehende billichiste christliche Gleichheit suechten, wie dann auch eben solche Gleichheit das meist Motiv zu ihr der Ständ Bewilligung unzweiflich gewesen sei, deren sich dann niemand zu beschweren, noch E. Mt. halben zu befahren hätte.

Wird nun dieser Artikel anjetzt bewilligt, so ist es umb soviel besser; wo nit, so richtet man dannocht soviel damit aus, dass derselb bis auf den künftigen Hauptlandtag anhängig gemacht und alsdann die Bewilligung umb soviel leichter erhalten werden möge.

Fürs ander so möchte auch jetzt wieder begehrt werden, dass die hinderstelligen Steuer- und Dreissigistraitungen, darzue dann allbereit hievor aus der Ständ Mittel etliche Personen erkiest, in einem gewissen Termin aufgenomben und die Restierenden eintweder durch Mittel der in vorigen Landtägen beschlossnen Execution oder aber durch einen andern schleunigern Weg, der weniger Unkosten und Langwierigkeit auf sich trüge und ihnen den Ständen selbs zu erwählen fürgeschlagen werden möchte, zu der Bezahlung gehalten, auch denen, so sich bisher mit den fürgegebnen Schulden bei der Kammer und derselben Gegenabraitung von einer Zeit zu der andern gefristet, noch zum Uberfluss ein gewisser Termin zu ihrer Erscheinung und Fürbringung eines jeden Anforderung bestimbt werden, also dass nach Verscheinung solches Termins keiner mehr zuegelassen, sonder gestracks zu Erlegung eines jeden versessnen Steuer- und Biergelds andern restierenden und saumbigen Ständen gleich mit allem Ernst gehalten werden solle; dann bisher die Erfahrung gegeben, obwohl die behmisch Kammer sambt den verordenten Ausschüssen des Lands denen hievor zu dergleichen Abraitungen bestimbten Terminen ihrestheils abgewartet, dass doch mit vergeblicher Zuebringung der Zeit und Unkostens einstheils derselben Parteien gar nit, etlich aber gleichwohl erschienen, do sie aber gesehen, dass ihr Schuld mehr als die Anforderung sei, des Ausgangs nit erwartet, sondern also unverrichter Sachen auch ohne einiche Bezahlung fur sich selbs unerlaubt wiederumb wegverreist sein. Welches dann in der Proposition wohl angezogen werden solle, damit die Ständ Ursach haben, solchen Artikel in den Landtagsbeschluess umb soviel mehr zu schärfen.

Zum dritten so stehet auch noch der Artikel vonwegen Berathschlagung der Elbschifffahrt an, welcher anjetzt als ein gemeine Landsnotdurft wiederumben geeifert werden möchte, darzue dann allbereit hievor etlich Personen aus den Ständen benennt und erkiest worden.

Dann so ist auch ferner in jungstem unbeschlossenen Landtag an die Ständ begehrt worden, zu Ersetzung des obristen Munzmeisters und Landprobiererämbter taugliche Personen fürzuschlagen; wie aber furkombt, so hätten sich die Herren Landofficierer vernehmben lassen, dass die Ersetzung

des Münzmeisterambts vermög der Landsordnung bei E. Mt. selbs stünde, der Probierer halben wären sie dahin gangen, dass einer von E. Mt. und der ander vom Land gehalten werden solle, darzue sie dann ihrestheils einen benennen und fürstellen wollten. Achtet derowegen die Hofkammer gehorsamist darfür, es möchte dieser Artikel ausser der Proposition allein anmahnungsweis, alsviel den Probierer betrifft, gehandelt, die Ersetzung aber des Münzmeisterambts, weil dasselb durch den von Martinitz entzwischen verwalten wirdet, bis zu E. Mt. selbst glücklichen Hineinkunft angestellt auch alsdann weiter berathschlaget werden, ob der Landprobierer zwen oder allein einer, weil sonst ein jedes Bergwerch seine sondere Probierer hat, zu halten sei. Dann so möchte auch zum Beschluess der Proposition in genere angemeldet werden, was noch mehrers fur unvollzogene Landtagsartikel verblieben, dass dieselben zu billicher Handhabung der Landtagsbeschluess nochmals in Vollziehung zu bringen verordnet wurden.

Märhern. Was dann nun die Landtagshandlungen in Märhern und erstlich die Steuer antrifft, dieweil diese Ständ allbereit hievor einen halbjährigen Termin auf jetzt Pfingsten zu erlegen bewilligt, so wirdet anjetzt ihnen über noch einen halbjährigen Steuerstermin nit wohl fueglich zuezumueten, noch die Zeit der Erlegung ehunder als mit Ausgang dies Jahrs als Weihnachten zu bestimben sein, denn sonst der Termin Bartholomei gar zu nahend wäre, und kumben also künftig aller als Beheim und der incorporierten Lande Hilfen auf das kunftig Jahr wiederumben auf gleiche Termin, welches umb Haltung der Landtäg und sonst von Richtigkeit und Ordnung wegen fast dienstlich und nutzlich wäre.

Das Biergeld in Märhern ist schon in der Continuation und möchte desselben Erstreckung gleichsfalls wie in Beheimb bis zu Ausgang dies Jahrs begehrt werden.

In simili auch der dreissigst Pfennig, weil sie die mährerischen Ständ denselben in dem jungsten Landtag nit abgekündt, sondern in esse bleiben lassen.

Item so wäre auch die Aufnehmbung der hinderstelligen Raitungen und derselben Mängel, sowohl auch die Execution oder ein anderer schleuniger Modus zu ehister Habhaftmachung der Rest nit allein bei den Landleuten, sonder auch bei den Einnehmbern allermassen, wie hievor des behmischen Wesens halben gemeldet worden, desgleichen auch die Vollziehung der vorigen noch unerörterten Landtagsartikel, deren sich die behmische Kanzlei am besten zu erindern wirdet wissen, in genere zu begehren und zu treiben.

Schlesien. Die schlesingischen Fürsten und Ständ haben in jungstem Landtag einen halben Jahrstermin der vorigen bewilligten Steuer, als nemblich 35.000 Thaler geraitet, erstrecket, also dass der halbe Theil auf jetzt Pfingst und die Übermass auf Bartholomei dies Jahrs erlegt werden solle. Darauf achtet die Hofkammer gehorsamblich darfür, es werde ihnen sowohl als den mährerischen Ständen und nemblich noch ein halbjähriger Termin auf künftig Weihnachten zu reichen aufgelegt mügen werden, also dass sie zur selben Zeit wiederumben ein halbe Jahrsgebührnuss als 35.000 Thaler zu der Gränitzhilf erlegen sollen.

Das Biergeld daselbst ist ohne das allbereit in der Continuation, doch nit länger als bis auf nächst verschienen Pfingsten, und möchte dasselbig dem vorigen Anschlag als 4 Gr. fur E. Mt. und den funften Groschen für die römisch Kaiserin bis auf Weihnachten diesmals zu erstrecken begehrt werden.

Wohlermelte schlesische Fürsten und Ständ haben dem Schuldenlast zu Guetem auf den Termin Bartholomei 10.000 Thaler zu erlegen bewilligt, deren Erlegung dann nun erwartet werden muess.

Was aber aufs künftig zu begehren, da erindert E. Mt. die Hofkammer gehorsamist, dass gleichwohl in dem ersten Jahr anstatt des dreissigisten Pfennings derselben Orten 100.000 Thaler bewilligt worden, die andern folgenden zwei Jahr aber ist es auf den halben Theil herabkomben, also dass zu besorgen, wo man gleich den Termin Weihnachten auf den halben Theil ermelter ersten Bewilligung und nemblich auf die 50.000 Thaler richtet, es werde bei ihnen den Fürsten und Ständen pro continu-

atione ausser eines Haubtlandtags schwerlich zu erhalten sein; jedoch aber möchte der Hofkammer gehorsamen Erachtens nicht dest minder das Begehren auf die 50.000 Thaler gestellt, und wo es gar nit gehen wollte, alsdann auf den halben Theil als auf die 25.000 Thaler zunägst Weihnachten zu erlegen gegangen werden.

Sonst seind auch etlich Artikel in der schlesingischen Landtagshandlung in simili wie in Beheimb und Märhern einzubringen und nemblich von wegen der hinderstelligen Raitungen, Richtigmachung der Mängel und Einbringung der Restanten, deswegen bei der behmischen Hofkanzlei die Notdurft eingebracht mag werden.

Insonderheit aber wirdet eine hohe Notdurft sein, des ärgerlichen eingerissnen Wuechers halben in Schlesien gemeinen Landen und Leuten zu Guetem ehiste wirkliche Einsehung zu thuen.

Und wiewohl dieser Artikel ein vermischte Regiments- und Kammersach ist, also dass das Fürbringen bei der behmischen Hofkanzleiexpedition beschehen sollte; dieweil aber der Hofkammer je länger je beschwerliche Schreiben von der schlesischen Kammer zuekomben, darinnen sie sich der Geldhandlungen zum höchsten beklagen, also wo nit diesfalls zeitliche wirkliche Einsehung beschehen sollte, dass sich nichts anders als eines endlichen Abfalls zu besorgen, wie dann nit allein ermelte schlesiche Kammer, sonder auch die vor zweien Jahren drinnen gewesnen Commissarien, desgleichen auch der von Praun in seinem jungsten Hiesein treulich darfur gewarnet, mit dieser fürnehmblichen gründlichen Ausfüerung, weil soviel Geld bei der schles. Kammer sowohl auch bei den schlesischen Fürsten und Städten liege, dass das Land an Baarschaft sehr entblöst und schier nichts mehr aufzubringen sei, und da man anders etwas erhandeln wölle, dasselb mit übermässigem Interesse und Nebenverehrungen erzeugt werden müsse, und ob sich wohl die schles. Kammer ein Zeit her viel bemühet habe, das häufig Aufkünden der Haubtsummen durch Mittel, dass mit den Glaubigern umb längern Stillstand gehandelt, zu verhüten: so klagt sich doch der meist Theil under den Landleuten, dieweil gegen ihren Befreundten, welche fur die schles. Fursten und Städt mit Burgschaft gelobt, so stark procediert werde, dass sie nit umbgehen könnten solche bei E. Mt. liegende Haubtsummen aufzukünden und ermelten ihren Befreundten, do sie anders nit mit Weib und Kindern von häuslichen Herden gedrungen werden sollen, damit zu Hilf zu komben, also dass ein Ungelegenheit aus der andern fleusst und das Wesen schier gar mit einander anstehet.

Nun ist gleichwohl im nägst verschienen Fürstentag denen dazumal gewesnen Commissarien befohlen gewest, solchen Artikel den Fürsten und Ständen fürzutragen und sich mit ihnen der Abstellung solches ärgerlichen eingerissenen Missbrauchs zu vergleichen. So ist dazumal, weil ihnen den Herren Commissarien ihrem Anzeigen nach E. Mt. Befelch zu spat zuekomben, nichts wirklichs ausgerichtet, darumben E. Mt. genädigist verursacht seind worden von dem Herrn Bischofen zu Breslau, Herzog Georgen zu Brieg, desgleichen von dem von Oppersdorf, Prombnitz und Kittlitz Bericht und Guetbedunken abzufordern, was dieses Artikels wegen auf einem künftigen Fürstentag proponiert und gehandelt auch entzwischen fur ein Präparation angeordnet werden möchte.

Was nun nägstbemelte fürstliche und andere Personen sament und dann der von Oppersdorf ad partem in geheimb fur Bericht gethan, das geruehen E. Kais. Mt. hiebei allergenädigist zu vernehmben.

Allergnädigster Kaiser und Herr. Dieweil diese verordnete Personen solchen eingerissnen unchristlichen Wuecher noch heftiger anziehen als hievor fürkomben, so kann durchaus nit umbgangen werden, solchem landschädlichen Ubel je ehe je besser fürzukomben und diesfalls ein andere leidlichere Ordnung sowohl als in Beheimb zu machen und bei Aufsetzung einer hohen Pön und Straf darob Hand zu haben.

Wie und was gestalt aber nun dies Werk anzugreifen und zu tractieren sei, da weis die Hofkammer ihrestheils das jetzt verlesen Guetbedunken auch nit zu verändern, sonderlich die gerathen Verordnung unbeschuldigter ansehenlicher Commissarien, die in Schlesien weder mit Schulden noch Güetern interessiert seien, versehenlich, es werde Herzog Georg dadurch nit mögen lädirt werden, dieweil er fur sich selbst darzue rathen thuet und auch aus der jungsten Landtagsantwort abzunehmben, dass die Fürsten und Ständ in seiner Absonderung ihres Mittels nit allerdings wohl zufrieden gewest sein; doch möchten E. Kais. Mt. ihme die Ursachen seiner jetzigen Verschonung mit bestem Glimpfen durch ein sonders Schreiben entdecken lassen, auf dass er nit allein solcher Ausschliessung halben einiches beschwerliches Nachgedenken zu schöpfen nit, sonder mehrers Ursach habe, auf der Landschaft Theil, weil er so ein ansehenliche Autorität bei ihr hat, E. Mt. zum besten zu rathen, als ein wissender und den auch dieser ärgerlicher Missbrauch selbs hochlich druckt.

Was aber nun fur Commissarien verordnet werden möchten, darüber werden sich gleichwohl E. Kais. Mt. selbs gnädigist zu entschliessen haben; sie die Hofkammer aber achtet gehorsamist darfür, es möchte der Herr Obristlandrichter in Beheimb, der von Hassenstein, sambt beiden Landvögten in Ober- und Nieder-Lausnitz nit allein dieses einigen Artikels, sonder auch in der bevorstehenden ganzen Landtagshandlung als Commissarien erkiest, ihnen auch der Herr von Prombnitz als Präsident und Kammerrath derselben Orten, der umb der Kammer Obliegen am besten weis und auch die anderen umb soviel mehr zu informiren auch in omnem eventum was furkombt, pro et contra der Kammer Notdurft, wie die an ihr selbs geschaffen, auszuführen und zu replicieren wisset, als ein Mitcommissari zuegeordnet werden. In welcher dieser Zueordnung auch umb soviel weniger Bedenken zu haben, dieweil er von Prombnitz der Hofkammer Erachtens wenig oder gar nichts mit Schulden beladen und derhalben umb soviel minder Abscheuhig darüber haben wirdet dürfen, zu dem dass auch solches pro interesse fisci seines Ambts ist. Doch stellt es die Hofkammer zu E. Kais. Mt. und derselben geheimben sowohl des Herrn obristen behmischen Kanzlers mehreren Bedenken, die werden nach Gelegenheit der Sachen, darumben etwo der Hofkammer nit wissend sein möchte, das fürträglichist zu erwählen wissen.

Ober-Lausnitz. Die Steuer in Ober-Lausnitz ist im jungsten Landtag dahin bewilligt worden, dass auf Jacobi nägstkünftig ein halbjähriger Termin als 7500 Thaler erlegt werden solle, darauf möchte die Continuation dergestalt, dass wiederumben auf Weihnachten dits Jahres ein halbjähriger Termin in gleicher Summe erlegt, begehrt werden. Und obgleich Jacobi und Weihnachten etwas weit von einander, sa kann doch die Hofkammer ihrestheils nit für thuenlich befinden, wie entzwischen ein näherer Termin zu erhalten wird sein, zu dem, dass es auch umb Richtigkeit willen, auf dass aller Landshilfen Termin in Beheimb und den incorporirten Ländern, die bishero mit sonderer Ungelegenheit zerstreut gewesen, vorangezogenermassen wiederumben in ein Gleichheit gebracht, wohl zuthuen und ein solches Nachsehen nit zu difficultieren wäre.

Das Biergeld haben die Ständ in Ober-Lausnitz alhereit bis auf Jacobi zu reichen bewilligt. Da wäre es nit umb mehrers zu thuen, als dass die Continuation bis auf Weihnachten dies ausgehenden Jahres begehrt und zu erlangen steif angehalten wurde.

Was den Dreissigisten anlangt, weil sie denselben uber alles der Commissari Proponieren und Replicieren in jungst gehaltenem Landtag gänzlich abgeschlagen, die Ertragung auch an ihr selbst nit sonders ist und auch viel mehr Beschwer als Nutz bishero daraus erfolgt: so stehet es zu E. Kais. Mt. allergnädigisten Gefallen, ob und was sie diesfalls zu dem nägstkünftigen Landtag bis zu E. Kais. Mt. selbst Hineinkunft in Beheimb genädigist anbringen lassen wöllen.

Sonst möchte auch neben anderen particularen Artikeln der 1400 Thaler gedacht werden, so die oberlausnitzischen Städt von wegen ihrer habenden Landgueter zu erlegen schuldig, damit sie

dieselben in einem bestimbten kurzen Termin, wo anders die Bezahlung bishero nit beschehen, ohne alle fernere Weigerung erlegen sollten.

So solle es auch mit Vortreibung der hinderstelligen Raitungen und Erlegung der Rest allermassen gehalten werden, wie der anderen Land halben hievor Meldung beschehen.

Niederlausnitz. Im Markgrafthumb Niederlausnitz wird es dieser Zeit einiches Landtags nit bedürfen, dieweil die jungst bewilligten und von E. Kais. Mt. acceptierten Steuerstermin erst fern hinaus auf Galli und Andreä ausgehen, das Biergeld auch gar bis zu End dies Jahres bewilligt worden.

So achtet auch die Hofkammer nit für thuenlich sein, dass umb des einigen Dreissigisten willen, weil sie denselben in jungster Landtagshandlung abgeschlagen und ausser des grossen Landtags schwerlich mehr bewilligen werden, auch an ihme selbig so gar wenig erträgt, ein sonderer Landtag zu halten sei und umb soviel weniger, weil auch von wegen Aufnehmbung der hinderstelligen Landsraitungen und Einbringung der bleibenden Rest E. Mt. selbst allergnädigisten Wissens sondere Ausschuess und Tagsatzungen bestimbt und verordnet worden.*)

---

33. *Vznešení královské na sněm, kterýž zahájen byl dne 14. června l. 1574 na hradě Pražském.*

MS. souč. v arch. města Prahy.

J. M. římský císař a uherský, český král ɔc., pán náš nejmilostivější, od stavuov království tohoto Českého, věrných poddaných svých milých, že jsou se k tomuto nynějšímu sněmu obecnému od J. M. C. rozepsanému a položenému poslušně najíti dali, milostivě přijímati a jim dále v známost uvozovati ráčí, ačkoliv by J. M. C. milostivě k tomu nakloněn byl jich stavuov rozpisováním a držením takových obecních sněmuov pro uvarování outrat milostivě šanovati, však jest toho J. M. C. z mnohých vysoce duoležitých příčin, kteréž nyní před rukama jsou, nikterakž pominouti nemohl, aby téhožto sněmu obecního v tomto království rozepsati a položiti dáti neměl; kteréhožto obecního sněmu, tak jakž ten tím zpuosobem publikován a rozepsán jest, J. M. C. by sám rád vlastní osobou svou milostivě a otcovsky přítomen býti a netoliko své vlastní ale všeho toho království obecní i obzvláštních osob se dotýkající, vysoce duoležité potřeby na J. M. vlastní osobu odložené a posavad nevyřízené, jakžpak i toho bezelstné příčiny ukazují, předsevzíti, o těch jednati a ty k místnému konci přivésti té milostivé a konečné vuole býti ráčil, však jest J. M. C. na ten čas toho (by pak J. M. nejraději chtěl) vykonati a k tomu dostačiti nikterakž možné nebylo, ale aby vždy nicméně zatím z příčin dole položených s počátku psaný sněm obecní pruochod svuoj míti mohl a stavové, jakožto věrní poddaní, strany zbytečných jízd a outrat, kdyby týž již rozepsaný sněm k dalšímu poodložení přišel, zvláště pak, poněvadž hned po skončení tohoto soudu zemského letničného všelijaká díla polní přispějí, sobě slušně co ztěžovati neměli: ráčil jest J. M. C. na místě svém nejjasnější knížata a pány, pany Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížata rakouská, syny své nejmilejší a nejstarší, jakž v sobě list věřící na J. M. Kr. a J. M. arciknížecí dotčeným všem stavuom svědčící obsahuje, milostivě a otcovsky vypraviti, tak aby od J. M. Kr. a J. M. arciknížecí stavové, jakožto J. M. C. věrní poddaní, jak J. M. vlastním i všech království a zemí, tak také jich samých a zemí k témuž království příslušejících ztížnostem a nedostatkuom, pokudž na ten čas toho potřeba ukazuje, v tom spraveni jsouce, poddaně vyrozuměti mohli, jiné naděje J. M. C. k nim stavuom nemajíc, než že se nicméně

*) Poznámka současná: „Placet imperatori, aber der Kunigl. Würde und Fürstl. Durchl. Erzherzog Ernsten zu fernerer Berathschlagung mit den Herren beheimbischen Landofficieren hinein in Beheim zu schicken. Datum 8. Juni 74. — Zu der Expedition zu geben 14. Juni 74.

k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí, tak jakoby J. M. C. vlastní osobou svou přítomen býti ráčil, poddanně a účinně ukáží a to všecko, což jim tuto dole předloženo bude, (jakž pak i prvé vždycky jsou to z věrné náchylnosti činili), k srdcím svým zdravě připustíc, k tomu se od osob svých, aby to všecko svuoj jistý pruochod míti mohlo, skutečně přičiní a v tom na sobě jiným zemím k království Českému příslušejícím, při kterýchž J. M. C. tím zpuosobem toho tolikéž hledati dáti oumyslu býti ráčí, dobrý příklad ukáží; jakž pak J. M. C. o tom pochybnosti nésti neráčí, že se též jiné země k J. M. předešlým zpuosobem vedle dotčených stavuov království Českého v tom, což J. M. C. a všemu křesťanstvu, též také královstvím a zemím i vlasti jich samých k dobrému, užitečnému a k vzdělání býti muože, povolně a poddaně najíti dají.

A tak předně, jakož stavové, věrní poddaní J. M. C., na díle o tom prvé zprávu a vědomost mají, v jakém širokém okršku J. M. C. v království Uherském hranice a místa pomezní, totiž od moře Adriaticum řečeného až k pomezí země Sedmihradské, kterýžto okršlek se do sta a třidceti mil německých vztahuje, osazovati a držeti dáti musí; k tomu také z přiležícího výpisu a poznamenání stavové o tom vyrozuměti budou moci, jak mnoho těch míst hraničných a pomezních jest, kterak jedno každé osazeno a co J. M. C. na vychování a zdržení těch všech ročně jde; zase pak proti tomu tolikéž v jakém opatření Turecké hranice a místa pomezní stojí, tak že proti jedné osobě z lidí válečných J. M. C. vždycky Turků (mimo těch záškodních, kteříž sice pro štráfy a loupeže týchž hranic Tureckých se přidržejí a tu outočiště své mají) čtyři nebo více, kteříž své určité a jisté vychování mají, se drží, pročež by vysoce duoležitá potřeba J. M. C. ukazovala taž všecka místa hraničná a pomezní v větším počtu lidu válečného posilniti. Ale poněvadž na týž lid válečný, kterýž se tu nyní drží, ač toho již po několikrát pro veliké a ztížné vydání umenšeno jest, tak mnoho jde, že J. M. C. tomu odolati a zadosti učiniti, nad to pak o to se, aby taková místa pomezní a hraničná větším počtem lidu válečného, jakž toho potřeba ukazuje, osazena býti měla, ujíti možné není, neb ty všecky pomoci, kteréž se na to J. M. C. od věrných poddaných činí, bez přikládání k tomu odjinud, kdež se jedne toliko J. M. C. v penize objíti možné, již tak dalece vystačovati nemohou, jakž by pak J. M. C. tím milostivě spokojen býti a na tom přestati ráčil, aby toliko tento nynější lid válečný své pořádné záplaty na terminy a časy určité dosahovati a tím lépe při takových službách jich držán býti mohl; ale poněvadž vždy J. M. C. ti duochodové z království Uherského a zemí J. M. dědičných proti takovým náramně nesčíslným vydáním nikoliv stačiti nemohou, anobrž také, že ty pomoci, kteréž se k tomu od J. M. C. věrných poddaných, totiž království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Horních i Dolních Lužic činily, těchto časuov pominulých J. M. od některých z nich svoleny nebyly, nébrž přestávaly a nevycházely, nebylo jest J. M. C. nikterakž možné již jmenovanému lidu válečnému na těch místech hraničných a pomezních záplaty zouplna učiniti, nébrž J. M. C. jim na těch všech místech mimo to, co na ty turecké dary ročně šlo, do několikrát sto tisíc dlužen zuostávati ráčí. Za kterýmižto příčinami že se nyní jmenovanému lidu válečnému takovou záplatou na terminy a časy určité protahuje, to z toho pošlo a ještě podnes pochází, že týž lid válečný a ovšem Uhři, kteříž dosti špatné žoldy mají, při službách jich v těch místech zdržáni býti nemohou, ale jinde svého hledajíc v zemi lidem chudým škodu a všelijaké příkoří i také ztížnosti činí, tím se (v čemž se jim slušně za zlé míti nemuože) omlouvajíce, poněvadž se jim žoldové jich netoliko zouplna nébrž velmi na1 mále a i to ne časně spravují, že osob svých vlastních ani služebníkuov a koní jich odnikudž jinud vychovávati nemají, a tak tudy to, že místa hraničná a pomezní neosazena zuostávají, přichází a nepřítel žíznivý všeho křesťanstva, Turek, ze všech stran podle libosti své zajímáním lidu křesťanského a jich pod jeho jho podmaňováním do téhož království Uherského vpády činí a čím dál vždy víc vkračuje. Jakž pak takovým chatrným osazením a opatřením týchž míst hraničných a pomezních dotěrnému nepříteli Turkovi netoliko příčina dána anobrž tudy k tomu cesta ukázána, že jest

pominulého měsíce Februarii, jinak ounora, do předního a hlavního místa neboližto pevnosti a zámku Kanyže, na němž zemím Rakouským a Štýrsku, jakožto klíči týchž zemí, vysoce záleží, nočním časem vpád učinil, předměstí při něm ležící vzal a splundroval, do sta osob zmordoval a na sedm set zajatých odtud s sebou odvedše naposledy i městečko zapálil; tudíž také dotčená příčina beka ostřehomského k tomu vzbudila, že jest se on za bílého dne o klášter svatého Benedikta řečený při těch úzkých cestách neboližto ouvozích, kteréž se k městuom bánským v dotčeném království Uherském ležícím začínají a jdou, právě na silnici ležící pokusil a k němu mocí šturmoval, kterýžto klášter toliko tím prostředkem ochráněn a zachován jest, že špehové proto tím časněji přišli a chudý lid v městečku při témž klášteře ležícím, majíc výstrahu sobě danou, na větším díle se všemi nábytky svými nahoru do kláštera se obrátili a toho (byvše jich tu více přítomných) obhájiti pomohli.

Kteřížto takoví a těm podobní vpádové vždycky se ze všech stran sem i tam den ode dne dějí, a těch se jest čím dále vždy více obávati, poněvadž nepřátelé to znají a vidí, že se lidu válečného na hranicích J. M. C. umenšuje; od těch pak, kteříž tu jsou a náležitého opatření strany rystuňkuov i jinak nemají, nedbanlivost mimo předešlý zpuosob uznávají. A tak nyní psaná místa hraničná pro špatné opatření slabnou a mízejí, ano i na to obzvláštní pozor a zření míti sluší, že lehkých koní uherských také vždy ubývá a ti šlechetní stateční muži, kteříž na předepsaných hranicech se nejlépe chovali a těch hájiti pomáhali, jedni po druhých se zajímají a mordují i sice jinak pomalu hynou a s světa scházejí; ostatní pak, kteříž ještě před rukama jsou, za příčinou tou, že se jim časně neplatí, od zpuosobu válečného k hospodářstvím jich domácím a někteří v služby cizím pánuom do Polska i jinam se obracejí a dávají, tak že se v království Uherském vždy větší nedostatek strany lidu válečného ukazuje a patrně nachází.

A jak vysoce na tom záleží, aby dotčení dobří muži proti tomu ouhlavnímu nepříteli Turku v počtu takovém, jakž toho potřeba ukazuje a v ustavičném cvičení válečném zachováni a drženi byli, to sobě stavové království Českého, jakožto na díle těch hranic Uherských a i zpuosobu a obyčejuov nyní dotčeného nepřítele v válkách poněkud povědomi, ku paměti dobře přivésti mohou, mělaliby pak ta všecka místa hraničná a pomezní k ztracení a vybojování přijíti, jak by ta místa proti takovému lstivému a schytralému nepříteli jiným lidem válečným, by pak i ten v věrné stálosti a po sobě postupující, ale však těch míst a zpuosobu nyní psaného nepřítele Turka ne tak povědom byl, zase dobyta a osazena býti mohla, to aby stavové tolikéž při sobě zdravě uvážili.

Poněvadž jest pak J. M. C. až posavad ty všecky pomoci, kteréž se J. M. z království a dědičných zemí proti dotčenému nepříteli Turku činily, pro zachování toho vysoce ztížného a ustavičně trvajícího zpuosobu válečného, k dobrému všeho křesťanstva, na to, pokudž jedne toliko stačiti mohly, vynakládati a obraceti, též také přes to i komorní statky své na nejvyšší netoliko rozzastavovati a v závady uvésti ráčil, nébrž v témž nedostatku a potřebě ještě se v nové znamenité, veliké dluhy pod ztížné ouroky, mimo dary, kteréž na to pošly, dáti a k tomu tolikéž na větším díle posudní a třidcátý peníz na to obrátiti, a tak těch vysoce ztížných dluhuov, kteréž na J. M. C. po smrti J. M. císaře Ferdinanda, slavné a svaté paméti, k zaplacení přišly, přivejšiti a ještě více zdělati musil: ješto kdyby od stavuov ty pomoci svolené na terminy určité vedlé zavření sněmovních časně spraveny, v tom jednostejná rovnost zachována a na těch, kteříž jsou se v tom poslušně nezachovali, dotčených pomocí pokutami v nyní psaných zavření sněmovních obsaženými a doloženými dobýváno bylo, tehdy by se témuž lidu válečnému časně platiti a J. M. C. jmenované veliké škody strany vypůjčování peněz v takové nepříležitosti uvarován býti, a tak by se bylo všemu křesťanstvu k dobrému proti nepříteli Turku více vyříditi a méně ztratiti, ano také na vychování dvoruov jak J. M. C. tak také dědicuov J. M. nejmilejších obrátiti, nicméně něco těch dluhuov se splatiti mohlo.

I jestližeby již dotčená místa hraničná a pomezní tak opuštěna zuostati měla, jakž pak bez toho na pevnostech scházejí a téměř ani profanty, střelbú i jinými nástroji válečnými, jak by náleželo, opatřeny nejsou, nébrž ty na větším díle na stavení sešlé a odevřené jsou, nebyloby se nic jiného nadíti a očekávati, než žeby ta místa hraničná a pomezní musila k ztracení přijíti a tak před nepřítelem Turkem, kdyby ta ostatní místa v království Uherském pod svou moc podmanil, meze a hranice markrabství Moravského, knížetství Slezských a potomně i království Českého v žádném bezpečenství státi by nemohly, nébrž toho tolikéž na se očekávati musely.

Z těch příčin J. M. C. stavuov, jakožto věrných poddaných svých milých, milostivě a otcovsky napomínati ráčí, aby na to, poněvadž království České odevřené jsouc, žádnou pevností, z kteréžby se nepříteli před jeho mocí brániti a hájiti mohlo, opatřeno není, že daleko lépe jest (vedle starého přísloví) u souseda ohni brániti, nežli se toho doma dočekati, bedlivé pomyslili a na osobách svých, strany učinění dalších pomocí z věrné náchylnosti pro zachování spevnění a opravení mnoho jmenovaných míst hraničných a pomezních, nic sjíti nedali. Neb ačby J. M. C. jich stavuov v tom jistě rád milostivě šanovati chtěl, ale poněvadž toho takové duoležité a veliké potřeby k jich samých, manželek, dítek, přátel a jmění jejich prospěchu, ochraně a bezpečenství ukazují tomu nastávajícímu zlému, zkáze a záhubě, kteráž (jakž říkají) téměř za dveřmi a před rukama jest, časně v cestu vkročiti, nebo J. M. C. vždy možné není toho zpuosobu válečného z samých duochodů pomocí království Uherského i jiných zemí J. M. dědičných vychovati a držeti, protož J. M. C. té jisté a milostivé naděje býti ráčí, že stavové takové veliké potřeby a obecné nebezpečenství, kteréhož by rovně tak málo jako jiní tomu nepříteli nejblíže přísedící ujíti mohli, tím více k srdcím připustí a J. M. C. z věrné poddanosti ku pomoci tím volněji a spíšeji přispějí, tak aby nedbanlivostí a nečasným přičiněním k tomu příčina dána nebyla, aby se skrze dlouhé pruotahy to ztratiti mělo, čehož by zase k nahražení přivésti neb nabýti nemožné bylo.

Dále i toho J. M. C. před stavy, jakožto věrnými poddanými svými, tejna nečiní, že nyní netoliko královstvím a zemím J. M., tak jako i koruně České a zemím k ní příslušejícím, ale všemu křesťanstvu k dobrému strany dalšího příměří a pokoje s císařem tureckým v pilném jednání jsouc, té konečné naděje býti ráčí, že to na dobré míře postaveno bude; však J. M. C. takového jednání, ačby to k dokonalému vyřízení přišlo (jakž jeden každý u sebe to zdravé rozvážiti muože) se vší bedlivou pilností vyhledávati dáti a na to očekávati musí.

A jakož jest od J. M. C. stavuom na minulém posledním sněmu (čehož jest i nahoře poněkud dotčeno) předloženo bylo, s jakou jest J. M. C. velikou obtížností, neohlídajíce se na tak velice ztížné ouroky, kterýmiž se dluhuov J. M. C. ještě více přivětšovalo, vedle své nejvyšší možnosti to, aby místa hraničná nepříteli neosazena a opuštěna nezuostala, opatrovati ráčil, a že dotčeného zpuosobu válečného a nyní psaných míst hraničných a pomezních v království Uherském bez pomoci jich stavuov i jiných J. M. věrných poddaných zdržeti a ty znamenité turecké dary spravovati dále nikterakž možné není, pak kdyby se J. M. C. z Vídně před opatřením týchž hranic a zaplacením lidu válečnému na dotčených místech pomezních hnouti míti ráčil, mohou tomu stavové dobře rozuměti, coby z toho škodlivého, zlého k záhubě všeho křesťanstva pojíti a to zase k nahražení s těžkostí a snad nikda přijíti, aniž ti, kteřížby toho příčina byli, za to před Bohem i lidmi odpovídati mohli, a tudy by snad ta místa hraničná a pomezí (z kterýchž se před dalšími vpády, štráfy i jiným nebezpečenstvím téhož nepřítele Turka na chudé křesťanské lidi na ten čas brání) k spuštění přijíti a nepříteli Turku snadně bez práce a mnohého nákladu v moc jeho dostati se musela, a jest velmi ztížné pevnosti hraničné znovu stavěti, nébrž mnohem užitečněji staré za času příměří a pokoje v tom zpuosobu, v kterémž stojí, zdržeti a těch pokudž možné více přistavěti.

I poněvadž ty berně a pomoci proti nepříteli Turku svolené a posudní na vychování J. M. C., též také Její M. císařové, jakožto královny české, dvoru již dávno vyšly a za příčinou toho sněmu, který na hradě Pražském při začátku tohoto léta sodmdesátého čtvrtého (na němž se nic nevyřídilo) držán byl, takové pomoci J. M. se od stavuov až posavad nespravovaly, ačby J. M. C. příčiny míti ráčil při stavích toho, aby ty pomoci pro lepší vychování a spokojení lidu válečného na týchž místech hraničných a pomezních, coby se jich bylo až posavad téměř za celý rok sešlo, zase k nahražení a vyplnění přijíti mohly, milostivě hledati, neb jest J. M. C. po ten všecken čas již dotčená místa hraničná a pomezní proti nepříteli Turku, rovně jako i prvé, zdluživše se na to, k dobrému netoliko všemu křesťanstvu ale i království Českému ochraňovati a opatrovati musel: však J. M. C. již jmenovaných stavuov v tom milostivě šanovati a toliko na nich toho milostivě žádati ráčí, aby J. M. tu berni domovní jako i prvé za tento sedmdesátý čtvrtý rok na dva terminy určité, totiž při času sv. Bartoloměje, což taž pomoc neb berně domovní vynese, jednu polovici, a o vánocích nejprv příštích druhou polovici pod těmi pokutami prvnějšími sněmy vyměřenými zase znovu svolili, tak aby J. M. C. tím jistší placení, než až posavád se dálo, dotčenému lidu válečnému každý termin nařiditi a ten zpuosob válečný v lepší a bezpečnější řád pro zachování všeho křesťanstva a věrných poddaných svých uvésti moci ráčil.

Nicméně jest tolikéž J. M. C. milostivá žádost, aby stavové, jakožto věrní poddaní, podsudní, tak jako prvé, J. M C. z každého sudu piva čtyři groše a Její M. císařové, jakožto královně české, jeden totiž pátý groš bílý, počnouc hned ode dne zavření sněmu tohoto až do vyjití téhožto léta sedmdesátého čtvrtého tolikéž poddaně svolili. A když tak J. M. C. nadepsané pomoci od stavuov (jakž k nim J. M. žádné jiné naděje býti neráčí) jednomyslně svoleny a spraveny budou, J. M. C. jich, jakožto věrných poddaných svých milých, v čas potřeby v ničemž opustiti neráčí, nébrž zase vedle nich všeho jmění svého nasaditi nelitovati a jich takovou poddanou povolnost všem vuobec i jednomu každému obzvláštně vší milostí zpomínati a nahražovati, tudíž také je stavy, že jim takové dobrovolné svolení v této vysoce duoležité potřebě privilejím, svobodám, právuom a starobylým chvalitebným zvyklostem k ujmě a škodě býti nemá, dostatečným obyčejným reversem milostivě opatřiti ráčí.

Při tom, aby stavové téhož království Českého to v skutku poznati mohli, že se to od J. M. C., jakž toho hned při začátku tohoto předložení sněmovního doloženo, vedle nejedněch milostivých zakázání J. M. tak dobře jako od nich samých stavuov obmýšlí, jakby netoliko J. M. vlastní, ale obecní dotčeného všeho království též také některých obzvláštních osob z stavuov se dotýkající duoležité a pilné potřeby, kteréž bez přítomnosti vlastní osoby J. M. C. předsevzaty a tak kvapně konati se nemohou, nébrž prostranního času k tomu potřebují, k vyřízení svému přivedeny byly, ráčí J. M. C. s pomocí pána Boha všemohoucího vedle nejvyšší možnosti své týchž věcí přítomen býti, ty předsevziti a pro zachování mezi stavy lásky a jednoty, žádné práce v tom nelitujíc, na jistém a konečném místě postaviti, jakož jest pak J. M. C. pro lepší fedruňk a tím spěšnější potomní vyřízení těch vysoce duoležitých potřeb J. M. Kr. a J. M. arciknížecí milostivé a otcovské poručení učiniti ráčil s stavy, jakožto věrnými poddanými, o to, kdy a kterého času by s nejlepší příležitostí potomně jiný sněm, na kterémžby o předepsané obecní všeho toho království potřeby, též také obzvláštních osob ztížnosti, kterakby ty nejpříležitěji jedny po druhých pořádně konány a k místu vedeny býti mohly, jednáno bylo, rozepsán a při přítomnosti J. M. C. držán býti mohl, promluviti a od nich v tom jejich stavuov poddanému dobrému zdání vyrozuměti. V čemž se J. M. C. strany téhož osobního příjezdu na hrad Pražský, jakž pak J. M. sám toho duoležitou potřebu býti uznávati, pokudž nejdřív možné v jistotě, tak aby nadepsaný oumysl a předsevzetí J. M. konečně pruochod svuoj míti mohlo, ustanoviti ráčí.

Dále, tolikéž J. M. C. stavuom, jakž předešle nejednou, ještě milostivě strany počtuov berní a třidcátého peníze ku paměti přivozovati ráčí, aby ti vedle předešlého nařízení přijímáni a všelijací

restanti, pokudžby co toho za kým zuostávalo, buďto předce pokutami sněmy vyměřenými anebo skrze jiné prostředky, pokudž s nejmenším nákladem býti muože, bez odtahuov zvyupomínáni byli.

Jakož také podle zavření sněmovního s některými osobami z stavuov, kteréž se nějaké dluhy při J. M. C. míti pravily, skrze rady zřízené komory české i některé jiné jim k tomu přidané a sněmem volené osoby oučtové státi se měli, však by se ti za příčinou těch některých osob, kteréž, jakž tomu vyrozuměly, žeby více, nežli by to, nač se tak potahovaly a k těm oučtuom volaly, vyneslo, dlužny zuostaly, nepostavivše se pryč ujely, až posavad vykonati nemohli: protož J. M. C. milostivě žádati ráčí, aby dotčení oučtové v brzkém čase předsevzati a k dokonalému vyřízení přivedeni byli.

Kdež pak, aby to všecko, nač se koliv toto předložení sněmovní vztahuje, tím spěšněji a dříveji pro uvarování všelijakých outrat fedrováno a na místě postaveno bylo, J. M. C. k stavuom, jakožto věrným poddaným svým milým, ke všem vuobec i jednomu každému obzvláštně té milostivé naděje býti ráčí, poněvadž toto jednání obšírné a toho na mnoze není, že žádný před konečným zavřením téhož sněmu nikam neodjede, ledby komu od J. M. Kr. a J. M. arciknížecí obzvláštně dovoleno bylo.

To všecko J. M. C. častopsaným stavuom království Českého, jakožto věrným poddaným svým milým, což tu koliv pro dobré království, zemí a věrných poddaných J. M., ano také tak dobře k svému vlastnímu prospěchu a pro uvarování budoucích škod a záhuby všemu křesťanstvu k dobrému učiní, všem vuobec i jednomu každému obzvláštně milostí svou císařskou a královskou spomínati i nahražovati a jich všech milostivým císařem, králem a pánem býti a zuostati ráčí.

---

34. *Usnešení sněmu obecního, jenž zahájen byl dne 14. června a zavřín dne 22. t. m. léta 1574.*

MS. zápisů deskových v král. českém archivu zemském s nápisem „Červení sněmové od 1541 do 1582."

Tito artikulové na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském při přítomnosti nejjasnějších knížat, pána, pana Rudolfa, uherského krále a knížete Arnošta, Jich M. arciknížat rakouských, na místě J. M. císaře Maximiliana, jakožto krále českého, léta božího tisícího sedmdesátého čtvrtého v pondělí po božím Těle ode všech tří stavuov království Českého svoleni a zavříni jsou.

Jakož jest nejjasnější a nejnepřemoženější kníže a pán, pan Maximilian, římský volený císař, uherský, český král, pán náš nejmilostivější, z mnohých a vysoce duoležitých J. M. C. a zemí J. M. se dotýkajících příčin sněm obecní království tohoto Českého na hrad Pražský položiti a rozepsati ráčil, a nemohouce J. M. C. podle milostivé a otcovské vuole toho vykonati a vlastní osobou císařskou J. M. pro znamenité připadlé duoležité příčiny a překážky k témuž sněmu položenému se vypraviti, ráčil jest J. M. C. na místě svém císařském nejjasnější knížata pány, pany Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížata rakouská, J. M. syny J. M. C. starší nejmilejší, milostivě a otcovsky vypraviti, tak aby od J. M. Kr. a J. M. arciknížecí stavové, jakožto J. M. C. věrní poddaní, jakž J. M. vlastním i všech království a zemí, tak také tohoto království a zemí k němu přislušejících ztížnostem a nedostatkům poddaně vyrozuměli, jakž J. M. C. předložení a příčiny dotčeného sněmu položeného v spisu stavuom podané, i také při tom oustně od J. M. Kr. a J. M. arciknížecí předložené, to vše v sobě obsahují a zavírají.

Kdež pak všickni tři stavové království tohoto Českého takové milostivé J. M. C. skrze J. M. krále uherského a arciknížete Arnošta předložení v své pilné a bedlivé rozjímání a uvažování předsevzavše, to jsou, kterakby v takových velikých a duoležitých potřebách J. M. C. k obraně těch ubohých

poddaných J. M. blízko Turku, ouhlavnímu žíznivému krve křesťanské nepříteli, přísedících křesťanův, pomoc podle nejvyšší [možnosti] stavuov se státi mohla, jako věrní poddaní mezi sebou vyhledávali: však při takovém uvažování uznavše toho přede vším jiným mnohé veliké a znamenité potřeby tohoto království býti, kteréž na minulých sněmích J. M. C. předkládány jsou a týmiž sněmy to i s milostivým J. M. C. uvolením bylo jest konečně zavříno, že předkem a nejprvé strany obecních tohoto království se vysoce dotýkajících věcí i také osobních při nejprvnějším potom (na onen čas) příštím a již pominulém sněmu jednáno a na místném konci jest postaveno býti mělo, což až posavád pro nepřítomnost J. M. C. v království tomto za příčinou nedostatku zdraví J. M. (kteréhož stavové J. M. C., jako pánu svému nejmilostivějšímu, srdečnou lítost nad tím nesouce, věrně nepřejí) netoliko vykonáno, ale nic toho předsevzato není; a tak vždy všickni tři stavové dále větší příčiny toho a duoležitou potřebu, aby na takové potřeby obecní nastoupeno bylo uznávajíce, však aby na to milostivé J. M. C. předložení a žádost i také pilné a snažné J. M. Kr. a J. M. arciknížecí jednání podle nejvyšší možnosti své povolně a poddaně se ukázali, již na tento čas ještě k milostivé vuoli a žádosti Jich M. takových vysoce duoležitých a znamenitých potřeb zemských na odkladu až do budoucího po tomto nynějším nejprvé příštího sněmu, tak jakž doleji k tomu čas obrán a vyměřen jest, zuostavují; a to na tento jistý a konečný zpuosob, že již při budoucím nejprvé příštím sněmu přede všemi jinými věcmi o takové obecní tohoto království potřeby jednáno, od těch sněm začat a to napřed zavříno a na místě postaveno býti má. A tak o to, jakž výš dotčeno, všickni tři stavové království tohoto se snesše, to jsou při tom uznali a za potřebné uvážili, poněvadž při budoucím sněmu takové vysoce duoležité potřeby zemské času dosti prodlouženého k jednání potřebovati budou a stavové k tomu sněmu se sjedouce a jednati začnouce, mnozí, jedni po druhých, jakž obyčej bývá, nevyčkajíc netoliko skonání ale ani prostředku, že pro nedostatky a příčiny připadlé tak dlouho vytrvati nemohou, se rozjíždějí a jiní vnově přijíždějíce a při začátku nebyvše k malé platnosti býti mohou a z takového nesrozumění i těžší jednání a delší pochází: protož pro stálejší a užitečnější takových mnohých potřeb tohoto království a nicméně J. M. C. všickni tři stavové na tomto jsou se s J. M. Kr. a J. M. arciknížecí na místě J. M. C. snesli a konečně zuostali, aby sjezdové po krajích v království tomto drženi byli a z jednoho každého kraje stavové na den svatého Vavřince nejprvé příštího do města toho, jakž doleji ta se jmenují, se sjedouce, však na týchž sjezdích krajských nic jiného nejednali než toliko osoby jisté ze všech tří stavuov, kromě nejvyšších ouřadníkuov a soudcí zemských, v počtu malosti a velikosti kraje obrali a volili i také při tom některou sumu peněz na pomoc vychování těch volených, jakžkoli nejlépe o to v jednom každém kraji, coby na ty osoby z toho kraje volené vystihnouti mohlo, se snésti moci budou, mezi sebou vyhledali, nařídili a sebrali. A o jakoukoli tu dotčenou sbírku v jednom každém kraji, i také o čas té sbírky skládání a v kterém městě krajském by se vybírati měla, se snesou, k tomu času hejtmané toho kraje do téhož města se sjeti mají a jeden každý z obyvateluov téhož kraje, což na kterého podle jistého srovnání a snešení se uloží, v ty časy konečně hejtmanuom krajským bez odpornosti proti kvitancí složiti jest povinnen.

A též hejtmané při tom vybírání na náklad slušný ty dni snešené vytrvati a sumu vybranou osobám od kraje k sněmu voleným odvésti i také potomně počet z toho těm, kteříž by k takovému počtu z kraje obráni byli, učiniti mají. Jestliby pak kdo, což pro obecní dobré tohoto království se svolí, toho nevykonal a podle uložení naň té sumy časně nedal a nespravil, tehdy hejtmané krajští mají každého toho zejména psaním svým soudu zemskému hned potom nejprvé příštímu při zasednutí soudu oznámiti, a ten každý od soudu zemského obeslán a pro takové tomu svolení dosti neučinění i trestán dostatečně podle uvážení býti má. Kteréžto osoby tak volené časně k sněmu obecnímu budoucímu, kterýž od J. M. C. konečně na den svatého Martina položen a rozepsán býti má, podle jiných ze všech stavuov království tohoto se sjedouce, aby podle nejvyšších ouředníkuov a soudcí zemských z povinnosti

při takovém jednání užitečného dobrého tohoto království a J. M. C. potřeb jednostejně a stále byly až do zavření sněmu a majíce také k vychování svému a outratě sumu tu, na touž potřebu v krajích sebranou, podle jiných vytrvaly, a tak aby s pomocí pána Boha aspoň jednou takové vysoce duoležité potřeby obecní předsevzaty, jednány, uváženy a na místě a konci šťastně postaveny býti mohly.

A takoví sjezdové krajští v těchto zejména městech se státi a držáni býti mají: v kraji Hradeckém v Hradci Králové, v kraji Čáslavském v Čáslavi, v kraji Litoměřickém v Litoměřicích, v kraji Žateckém v Žatci, v kraji Plzeňském v Plzni, v kraji Prachenském na Písku, v kraji Bechyňském na Táboře, v kraji Podbrdském v Berouně, v kraji Kouřímském v Kouřími, v kraji Slánském v Slaném, v kraji Boleslavském v Nymburce, v kraji Rakovnickém v Rakovníce, v kraji Chrudímském v Chrudími, v kraji Vltavském v Sedlčanech.

Dále pak k milostivé J. M. C. žádosti a J. M. Kr. a arciknížecí pilnému jednání a předkládání všickni tři stavové o pomoc doleji psanou jsou se snesli a tu J. M. C. z své dobré a svobodné vuole svolili.

A předkem a nejprvé, aby J. M. C. ty ubohé poddané J. M. blízko tomu ukrutnému víry svaté křesťanské nepříteli Turku, oudy naše křesťanské, přísedící před vpády a zajímáním jich i jiných nesmírných těžkostí činění dostatečným osazením zámkův a míst hraničných v království Uherském tím podstatněji a dostatečněji brániti a je obhajovati moci ráčil, v tom J. M. C., pána svého nejmilostivějšího, jako věrní poddaní mnohem více nežli možnosti své a poddaných svých, pro veliké obtížnosti a nedostatky od několika let pořád z dopuštění božího trvající, šetříce, z poddané lásky se uvolují totiž z jednoho každého domu lidí osedlých stavu panského, rytířského i také městského, nicméně osob duchovních v tomto království poddaných po dvadcíti groších českých na dva doleji položené terminy s tím při tom toho, jak se vybírati má a níže položeno jest, opatřením a nařízením.

Napřed J. M. C. skrze hejtmany, ouředníky aneb purkhrabě na panstvích J. M. to nařízditi míti ráčí, též jedna každá vrchnost, páni, rytířstvo i všecky osoby duchovní, tolikéž manové, cožkoli v městech, v předměstích, v městečkách, vesnicích aneb jinde kdežkoli na panstvích a statcích svých lidi osedlé mají, z jednoho každého domu neb chalupy, kromě pastuších a ovčáckých chalupí, též lázní ve vsech, na kterýchžby lidé hospodáři osedlí nebyli, aby první díl na sv. Bartoloměje nejprv příštího, to jest po desíti groších českých a druhý díl tolikéž po desíti groších českých na vánoce potom příští dali a vypravili.

A jakož manové karlštejnští i také lidé poddaní téhož panství Karlštejnského, tolikéž i dotčených manův poddaní, též jiní, jacížkoli v tomto království manové jsou, podle předešlých na sněmích obecních svolení žádných berní jsou nespravili, nýbrž z toho, jsouce tak dobře osedlí obyvatelé tohoto království a nicméně jich v těch všech příčinách, pro které takové pomoci stavové J. M. C. činí, také se dotýče, vytahovati se chtějí: aby dále taková nerovnost mezi stavy a obyvateli tohoto království držána nebyla, protož tolikéž svrchupsaní manové a lidé poddaní jich v tom podle tohoto na obecním sněmu svolení beze vší odpornosti pod pokutami na to, kdožby se k berni nepřiznal a té nespravil, doleji uloženými, se zachovati povinni jsou.

A co se hrabství Kladského a panství Loketského dotýče: poněvadž předešlým sněmem o to, pokudžby týž Kladští a Loketští s stavy tohoto království strany berní a pomocí svolených rovnost nésti a podnikati měli, na uvážení J. M. C. s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, též radami J. M. C. souduov dvorského a komorního zůstává, toho se při tom až do budoucího sněmu, tolikéž co se krajiny Chebské dotýče, zanechává. Však nicméně též hrabství Kladské a panství Loketské na tento čas strany pomoci, tuto J. M. C. k opatření zámkuov a míst pomezních proti Turku svolené, také se vedle téhož svolení zachovati a tu berni domovskou podle stavuov bez odpornosti spraviti mají a povinni jsou, a J. M. C. při Chebských, aby také podle stavuov tohoto království v pomocích J. M. tuto svolených rovnost nesli a pominuti nebyli, bezpochyby také nařízditi ráčí.

Pražané pak a jiná města J. M. C., [též] Její M. císařové, kteráž stavu užívají, takto [se při tom] zachovati mají a ouřad je[dnoho] každého města všeckny domy sečtouce podle [počtu] takových domuov to rozvrci, aby z každého [domu] po půl druhé kopě grošuov českých učinilo a vynésti [mohlo,] sami od sebe i od spoluměšťanů svých [vybrati] a té sumy polovici, totiž čtyřidceti [pět] grošuov českých při terminu svatého Bartoloměje [nejprv] příštího a druhú polovici na vánoce [potom] přišlé nejvyšším berníkuom na hrad Pražský s listy svými přiznávacími dodati [mají]. Však lidé poddaní jich, kteréž na jakýchkoli pozemských statcích buď k obci, záduší, špitáluom neb osobám [městským] náležející, mají, ti se v to nepotahují, než s jinými poddanými z stavuov panského [aneb] rytířského též zároveň tu berni dáti a [vyplniti] mají. Jedna [pak] každá vrchnost, tolikéž purkmistři a rady měst království tohoto, kteříž stavu užívají, mají a jsou vedle tohoto obecního svolení tím povinni beze všeho fortele aneb nějaké nedbanlivosti s pilností to, jaký počet lidí osedlých hospodářův, tak jakž napřed dotčeno, na panství a statku svém mají, tolikéž v městech Pražských i jiných domy vyhledati a rozvrhnouce to spravedlivě, aby bohatšími hospodáři chudším nápomocno bylo, a tak z každého domu a chalupy lidí poddaných po dvadcíti groších českých a z domův v městech stavu třetího po puol druhé kopě grošů českých, tak aby zouplna tu berni vynésti mohlo, nicméně všickni farářové na panstvích a statcích J. M. C., též panských a rytířských, osob duchovních, městských, nicméně v městech Pražských i jiných v království Českém, kteříž koli a kde koli na farách jsou, kdežby pak faráře nebylo, tehdy osadní a kostelníci po 30 groších českých na termin nahoře položený dáti povinni jsou.

Néž nápravníci, dědinníci, svobodníci a dvořáci podle předešlého strany šacuňku statkuov jich vyměření a svolení z jedné každé kopy po devěti penězích českých, též na první termin nahoře psaný puol páta peníze českého a na druhý vánoční tolikéž puol páta peníze českého nejvyšším berníkuom dodati a vyplniti mají.

Než což se panských, rytířských i také duchovních domuov buď v městech, na předměstích k šosuom náležejících a v městech Pražských i jiných v království Českém ležících, v kterýchžby se žádné živnosti městské nevedly, dotýče: z těch každý také puol druhé kopy grošuov českých na dva terminy jmenované vedle berně od poddaných svých vyberouc s listem přiznávacím na hrad Pražský v moc nejvyšších berníkuov dodati má.

Než kteřížby páni domy své k provozování živnosti hospodářuom svým neb nájemníkuom propuojčili, tehdy ti hospodáři neb nájemníci povinni jsou takovou berni pánuom svým z domuov jich vydati, tak aby každý pán na terminy uložené dále to od sebe odvésti a nejvyšším berníkuom dodati mohl.

Mimo to pak Pražané a jiná města nemají [a moci] nebudou na takové domy panské, rytířské a duchovní o nic výše nastupovati a sobě z týchž domuov jakou jinou pomoc k berni jejich dotahovati.

Strany pak podruhuov nádenních a čeledi přístavní: ten každý podruh hospodáři svému, při kterémž jest, ku pomoci jeho berně spravení po jednom groši českém, a ti, kteříž na mzdách zjednáni jsou, čeleď mužského i ženského pohlaví, jeden každý pánu a hospodáři svému z služby, na kteréž zjednán jest, z kopy po jednom groši českém dáti povinnen jest. Než jiní ležáci a kdož domy neb pokoje nájemné majíce, obchody a živnosti městské vedou, na ty což by purkmistr a rada jednoho každého města podle povahy obchodu a možnosti jeho slušně uložili, ti se tak zachovati a jeden každý při terminu přišlém bez odpornosti složiti mají.

Co se židuov v království tomto, kdež ti jací koli v městech Pražských i jiných svobodných, též pod kterým pánem jsou, dotýče: kterémuž koli židu nad 20 let jest, aneb žeby ženatý byl, ten každý z hlavy dva zlata uherská, kterému pak 20 let by nebylo, toliko jeden zlatý uherský, polovici toho na první a tolikéž na druhý termin dáti mají, a tak se tíž židé při tom při všem, jakž minulých

sněmuov svoleno bylo, beze všeho fortele pod pokutou a trestáním, prvé již na to uloženou, zachovati povinni jsou.

A tyto osoby z stavuov za berníky k tomuto roku voleny jsou: z stavu panského Jan mladší z Valdštejna, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského, z stavu rytířského Hendrych Štampach z Štampachu a na Hostivici a z stavu městského Mistr Nikodem z Paumberka; kterýmžto berníkuom za práci jich osobě stavu panského dvě stě kop grošuov českých a osobě z stavu rytířského půldruhého sta kop grošuov českých a osobě z stavu městského jedno sto kop grošuov českých z té berně dáno býti má, a jmenovaní berníci, aby se písaři, osobami k tomu hodnými a nejvíce do čtyř osob opatřili. A tak oni nadepsaní berníci přijmouce k sobě listy přiznávací i s tou berní, což té podle tohoto svolení se zběhne, J. M. C. rentmistru v království Českém neb osobám, kterýmžby od J. M. C. to poručeno bylo, proti dostatečné kvitancí v moc vydati a zouplna odvésti mají. A ti nejvyšší berníci na každém tom, kdožby se tak nezachoval a té berně domové tak na sv. Bartoloměje neb dvě neděle potom a tolikéž druhého dílu na vánoce potom přišlé nespravil, budou povinni, žádného v tom nešetříc a se neostýchajíc, tak a tím vším zpuosobem, jakž o tom sněmem léta 71 nařízeno a dostatečně vyměřeno jest, takové zadržalé berně dobývati. Také jmenovaní berníci nad to pak písaři při berních žádnému žádných výtahuov a výpisuov berní na mále ani mnoze bez jistého vědomí a povolení soudu zemského vydávati nemají.

A poněvadž pak tato pomoc jak i předešle pro nic jiného než pro samé to opatření hranic v království Uherském se svoluje, J. M. C. stavové království tohoto se duověřují, že také nikam jinam tu, než na záplatu lidu toho, kterýmž zámkové a místa pomezní v království Uherském osazeni jsou, obrátiti ráčí. Než toto se při tom vymíňuje, jestližeby kterým poddaným z stavuov buďto ohněm, krupobitím anebo povodněmi i jinak jakžkoli z božího dopuštění na jich statcích jaké škody se staly, anebo kteřížby od pánuov svých ještě po předešlých jakých škodách lhůty měli a platuov jim nedávali: to když jeden každý nejvyšším berníkuom listem pod pečetí svou, přijma to k svému svědomí, co se jest poddaným jeho škody stalo, oznámí, při tom zuostaven býti má a jeden každý z berně, která jemu dáti přijde, sníti muože. A listové přiznávací k takové berni od jednoho každého v tato slova býti mají:

„Já N. vyznávám tímto listem přede všemi, že jsem podle svolení sněmovního na obecném sněmu, kterýž na hradě Pražském držán a zavřín byl, léta 74. v pondělí po sv. Vítě všecky lidi poddané své vyhledati a sčísti dal, kterýchž se nachází N., a že více poddaných osedlých lidí, z kterýchžby se té berně dáti dostati mělo, nemám, než těch dotčených N., to přijímám k svému svědomí. Toho na jistotu ɔc.

A poněvadž pak to zjevné a před očima patrné jest, že všecky ty pomoci, kteréž od dávních let stavové království tohoto, takměř přes své přemožení s nemalou záhubou a v chudobu na velikém díle poddaných jich uvedení, činí, dosti malou platnost k odolání moci tak silného nepřítele Turka a lepšího bezpečenství před ním v království Uherském způsobení jsou přinesli, ješto stavuov svaté říše i jiných potentátův křesťanských, nicméně než jako i tohoto království, kdyby země Uherská a dále jiné přiležící ztraceny (čehož pán Buoh všemohoucí z milosti své svaté uchovati rač) býti měly, se dotýče, ano také stavové netoliko témuž království Uherskému od dokonalé zkázy spomoci a moci pohanské odolati, ale jsouce takovými ustavičnými a nepřestalými daněmi schuzeni a sami pro opatření vlasti své také mnoho potřebujíce, nikoli by napotom v činění takových pomocí ven z země postačiti nemohli, a tak aby sami stavové tohoto království čím více mimo jiné země okolní a potentáty křesťanské v činění pomoci do jmenovaného království Uherského povinni býti měli, toho neuznávají. Protož J. M. C. poddaně prosí, aby J. M. C., jakožto římský císař a nejvyšší potentát křesťanský, také při stavích svaté říše a jiných potentátích křesťanských o pomoc podstatnou proti tomu tak násilnému

a mocnému tyranu, tak dobře jich, jako tohoto království a jiných zemí J. M. C., ouhlavnímu nepříteli jednati a tu obdržeti moci ráčil.

A jakož dále J. M. C. na všeckny tři stavy tohoto království milostivou žádost strany posudního, kteréž předešle svoleno, na čas a termin svůj jest vyšlo a pominulo, vzložiti jest ráčil, aby J. M. C. to zase znovu od zavření sněmu tohoto až do vyjití tohoto léta 74., totiž dne nového léta, když se psáti bude 75. léta, tolikéž poddaně svolili: i ačkoli předešle takové posudné J. M. C. toliko na vychování dvoru J. M. v království tomto jest svoleno v té ponížené a celé, i podle nejednou milostivého J. M. C. k tomu se zamluvení, naději a vždycky s potěšením toho očekávání, že J. M. C. pro dobré, chvalitebné a užitečné tohoto království mezi stavy, jako věrné poddané své, dvorem J. M. se obrátiti a tak v království tomto trvati ráčí, však ještě až posavad k tomu jest nepřišlo, a proto nicméně takové posudné a s velikou těžkostí i ujmou živností stavuov a poddaných jich jest vypravováno a takové peníze ven z země vynešeny jsou; protož ještě vždy v té důvěrné a ponížené naději všickni tři stavové trvajíce, že J. M. C. k nim a k království tomuto se milostivě láskou svou císařskou nakloniti a s dvorem J. M. do něho pro dobré užitečné téhož království a stavuov, kteréžby z takové bytnosti J. M. zde pocházelo, ano také i všelijakým jednáním s kurfiršty, knížaty a stavy svaté říše o pomoc a jiné potřeby k dobrému J. M. C. království a zemí i všeho křesťanstva lepší příležitost dáti mohlo, se obrátiti a v něm trvati ráčí. Na takovou milostivou žádost J. M. C. a prohlídajíce k bedlivému a snažnému J. M. Kr. a J. M. arciknížecí jednání, z věrné, poddané lásky a povolnosti posudné z jednoho každého sudu piva J. M. C. po čtyřech groších českých, počnúc od zavření sněmu tohoto po dvou nedělích pořád zběhlých až do vyjití roku tohoto 74. na dva terminy, totiž jeden na den sv. Václava a druhý na nové léto k vyplnění přišlý, ještě jsou svolili s takovým a tím vším toho, pokud jeden každý beze všeho zadržování při tom se chovati a kdožby pak toho pominul, kterak k němu o to hledíno býti má, opatřením, jakž o tom předešlým sněmem, kterýž léta 71. držán byl, dostatečně, což také stavuom a osobám, kdož piva vařiti dadí, v dobré známosti jest, vyměřeno bylo.

A k vybírání takového posudného svoleného tito vejběrčí v krajích voleni a nařízeni jsou: v kraji Bechyňském Zikmund Malovec z Malovic a na Vejrči, v kraji Plzeňském Dobeš z Šlovic, v kraji Žateckém Šebestian Vřesovec z Vřesovic a na Tauchovicích, v kraji Kouřímském Mikuláš Bryknar z Brukštejna a na Zapích, v kraji Rakovnickém Jiřík z Násilí a na Krušovicích, v kraji Hradeckém Albrecht Bohdanecký z Hodkova a v Hradci, v kraji Vltavském Adam Voračický z Paběnic a na Prčici, v kraji Boleslavském Albrecht Pětipeský z Chyš a z Egrberku, v kraji Prachenském Voldřich Hodějovský z Hodějova a na Řepici, v kraji Slánském Ctibor Sluzský z Chlumu a na Tuchoměřicích, v kraji Chrudímském Jan Kapoun z Svojkova a v Pardubicích, v kraji Litoměřickém Jan Černín z Chuděnic a na Oujezdě, v kraji Čáslavském Václav Chotouchovský z Nebovid a na Vlačicích, v kraji Podbrdském Václav Běšín z Běšín a v Žebráce.

Což se tak těch osob, které se dluhy za J. M. C. míti praví, za tou příčinou berně a posudné za sebou zadržujíce a o to podle předešlých na sněmích obecních svolení v komoře J. M. C. české v přítomnosti osob k tomu ode všech tří stavuov volených se účísti měly, dotýče: však to tak až posavád ještě s mnohými osobami vykonáno není, i podle milostivého J. M. C. strany toho artikule předložení na tom jsou se všickni tři stavové království tohoto ještě konečně snesli, aby ty všecky osoby nazejtří svatého Václava nejprvé příštího se při komoře J. M. našly a tu počnouc na den svatého Michala s jedním každým na ty počty v komoře J. M. C. zasednuto bylo; a tak kdož takové dluhy při J. M. C. se míti pravíc, berni aneb posudné za sebou zadržel, takový oučet v též komoře J. M. C. sobě nejdéle dvou neděl od začátku držení takových počtův k vykonání aby přivedl; a kdož tak mezi dotčeným časem v komoře J. M. by se najíti dal, aby J. M. C. rady zřízené v přítomnosti osob z stavuov prvním sněmem k tomu volených s ním to před sebe vzali a je dlouho nezdržujíce

dle takového oučtu vypravovali, a cožby se tím oučtem, že komu výše mimo zadržalé za nimi berně a posudné ještě dluhu spravedlivého pozuostává, našlo, o to na místě J. M. C. s ním se srovnali a jeho spokojili. A jestli jest kdo pak výše a více berně i posudného než dluh jeho jest, za sebou zadržal, to aby beze všeho prodlévání spravil, pakliby toho nevykonal, tehdy se k němu podle pokut předešlým sněmem léta 71. vyměřených zachováno moci bude.

Jestližeby pak kdo také do výš psaného terminu buď sám nebo skrze plnomocníka svého v komoře se nenašel, tehdy ihned po vyjití téhož času berně i posudné na něm, tak jakž vyměřeno jest, dobýváno býti muože, a ten každý, což tak zadržal, beze všeho tím, žeby za J. M. C. dluh měl, se zastírání, takové posudné a berně s pokutou na to vyměřenou složiti a spraviti povinen bude, a o svůj dluh, máli jaký, záplaty náležité hledati muože.

A jakož také nad tím některých osob ztížnost jest, že podavše průvody počtuov svých do komory J. M. C., ty jim založeny aneb ztraceny býti chtějí, a tak ti chtíce rádi strany takových počtuov to sobě k místu vésti, čeho potřebují, toho k předložení a ukázání zase dostati nemohou: i J. M. C. stavové poddaně prosí, aby J. M. C. o vyhledání jednomu každému takových počtuov jeho a s nimi o to na místě postavení poručiti ráčil, tak aby ty osoby v tom zkrácení žádného trpěti nemusely, a jestližeby pak jaký rozdíl mezi těmi, kdož na počtích těch sednou s tím, s kýmž se učítáno bude, oč toho byl, to aby na soud zemský, kterýž toho času držán bude, vznešeno, a jakž o tom týmž soudem zemským uváženo a nalezeno bude, při tom to tak zuostaveno bylo.

Což se pak restantuov starých berní dotýče: všickni tři stavové vzavše o tom zprávu od osob, předešlými sněmy od stavuov království Českého k přijímání počtuov zadrželých berní a třidcatého peníze nařízených, to se shledává, že takových restantuov na dosti mále jest a jaká zpráva a výtah těch do tak velikých sum J. M. C. z jakéhožkoli omylu a nedostatku byl podán, to všecko J. M. Kr. a J. M. arciknížecí dostatečně jest předloženo, čemuž dále J. M. C. z zprávy Jich M. milostivě vyrozuměti ráčí. Protož stavové J. M. C. poddaně prosí, aby J. M. C. od těch tak ne namnoze pozuostalých restantuov, kteříž pro velikou chudobu a nedostatky lidské vyupomínati se nemohli, milostivě upustiti ráčil. A poněvadž to těmi počty dostatečně jest shledáno, že předešlí nejvyšší berníci při přijímání těch berní pominulých, též třidcátého peníze pilného s nemalou prací upomínání a dobývání jich i také odvozování zase jsou se pořádně, věrně a chvalitebně, jakž na ctné, dobré, poctivé lidi záleží, zachovali a z toho ze všeho počty pořádně učinili, protož J. M. C. stavové poddaně prosí, aby J. M. C. do soudu zemského nejprvé příštího psaní o tom učiniti a tím milostivé povolení své k tomu, aby, vedle předešlého na sněmu obecním zuostání, z toho ze všeho od nejvyšších ouředníkuov a soudcí zemských dskami zemskými vykvitováni býti mohli, dáti ráčil.

Kdež také všickni stavové tohoto království při minulém sněmu obecním, kterýž léta 73. v středu po památce sv. Pavla na víru křesťanskou obrácení držán byl, za dobré a užitečné J. M. C. a tohoto království uznavše jisté osoby ze všech tří stavuov do království Polského jsou vypravili i také na výpravu na onen čas spěšnou týchž osob a vychování jich některé sumy peněz jsou objednány, z čehož také dotčení poslové počet pořádný osobám voleným ode všech tří stavuov a zejména Janovi staršímu z Říčan a na Kosově hoře a Michalovi Španovskému z Lisova a na Pacově, Její M. císařové, jakožto králové české, v království Českém podkomořímu, učiniti mají: i na tom jsou se stavové v té věci snesli, cožkoli takovým počtem, že na vypravení a útraty jich až do zase jich do tohoto království se navrácení vynaloženo jest, se vyhledá a spravedlivě najde, to aby předkem z té pomoci domovní od nejvyšších berníkuov vydáno a zase v ta místa, kdež se jest na to vzdluženo, oplaceno bylo.

A poněvadž z odpovědí od pánuov stavuov království Polského stavuom tohoto království pod mnohými pečetmi daných to jest obsaženo, že takové poselství z tohoto království na znamení obzvláštní

přívětivosti, též i znamenité ovšem bratrské lásky dokázání vděčně přijavše a při tom o starožitném království těch Českého a Polského příbuzenství z krve dvou bratří obojího národu pojití připomínajíce, s takové plné lásky a rady užitečné vysoce děkují s mnohým, kdeby podle všelijaké možnosti co ku poctivosti a rozšíření slávy národu českého platně vynaložiti mohli, se zamluvením, jakého krále sobě od pána Boha žádají, tak také i předně k království tomuto jako příbuznému národu českému, s kterýmžto všelijakou lásku i služby povinné a milé, jakožto s bratry a přátely, jim království Polskému spojenými rádi zdržeti a zachovati chtějí a tak, že kdožkoli králem jim vzáctným a příjemným bude, také království tomuto Českému za nepříjemného moci býti nebude: protož J. M. C. všickni tři stavové poddaně prosí, poněvadž také dědiční erbanuňkové mezi týmž královstvím Českým a Polským od starodávna učiněni jsou, aby J. M. C. k dotvrzení a zachování takového vždycky těch království sousedství, bratrství, lásky a dobrého srozumění, skrze brzké o to jednání, takové dědičné erbanuňky k obnovení přivésti ráčil.

Také všickni tři stavové tohoto království Českého J. M. C. poddané připomenutí činí, co se těch nevolí a různic mezi královstvím tímto a okolními kurfiršty a knížaty o meze a hranice vzniklé dotýče, o čemž J. M. C. s stavy ne na jedněch sněmích se snésti a jakby to předsevzato býti mělo i také k vykonání přijíti mohlo, uvážiti a nařídíti jest ráčil, ale že až posavad ještě nic tak s dostatkem toho předsevzato není, nýbrž pro některé příčiny a nedostatečné vyslaných potřebami k tomu náležitými opatření, což toho kdy začato bylo, to jest beze všeho užitečného vyřízení tak zuostalo: i aby ta věc pro některý nedostatek opět jako i prvé k odložení nepřišla a bez vyřízení nezuostávala, J. M. C. stavové poddaně prosí, aby J. M. C. osoby hodné a učené jakožto doktory, prokurátory, adjunkty, notáry i jiné lidi k tomu potřebné podle komisařův k tomu volených, kteříby před terminem uloženým prvé na ta místa a hranice sjeli, ty všecky shlédli a spatřili a jakby vedeny a ukazovány býti měly, tomu dostatečně vyrozuměli a uvážili, [naříditi ráčil], a tak toho povědomi jsouce tím dostatečněji a důvodněji s dobrým gruntem to předsevzato a ta dávní věc tomuto království škodná k místnému vyřízení a napravení přivedena byla; a nemohloliby pak tohoto roku do konce všecko, ale nějaký dobrý začátek toho se učiniti a dále příležitým časem tím snažněji k dovyřízení přivésti se mohlo, a listové mocní k takovému výjezdu osobám voleným pod pečetí zemskou, jakž o tom relací již prvé učiněna jest, dáni býti mají. A nicméně peníze na výpravu a outratu týchž komisařuov, doktoruov, adjunktuov i jiných osob, kterýchž se při tom potřebovati bude, aby J. M. C. z komory J. M., jakž tak v podobných příčinách od knížat okolních zachováno jest, vydati, aby nač až do vykonání toho vytrvati mohli, poručiti ráčil.

Což se průbýře zemského dotýče, uznávajíce stavové toho, aby ten nařízen byl, velikou potřebu býti, neb pomíjením takového průbování skrze vnášení cizích lehkých, rozličných mincí do tohoto království velikú škodu J. M. C. a stavům jest přineslo: protož všickni tři stavové za téhož průbýře zemského volili jsou Pavla Grymillera z Třebska, a poněvadž předešle vždycky od starodávna každému průbýři zemskému služba a záplata z mince na Horách Kutnách jest šla a pro nevydávání takové služby předešlému průbýři takového průbování škodně (jakž dotčeno jest) pomíjeno bylo, J. M. C. stavové poníženě a poddaně prosí, aby J. M. C. pro dobré a užitečné J. M. a tohoto království to, aby služby a záplaty odtud, z mince Hor Kuten, jakž prvé bývalo, týž průbýř zemský časně docházeti mohl, milostivě naříditi ráčil. A často jmenovaný průbýř aby každého času na to pozor měl a jakžby která jakákoli mince v zemi se okázala, tu ihned tolikéž všeckny mince nové v království tomto bité průboval. A nicméně osoby z stavuov i jeden každý a zvláště pak ouřad jednoho každého města i jiné osoby na to zvláštní také pozor míti mají, jakby která cizí mince a jiná mimo tu v tomto království bitou a předešlými sněmy i také mandáty vyhlášenou vydávati se začala a do země se vnášeti chtěla, aby ta ihned každého času nahoře jmenovanému průbýři k průbování odsylána a dodávána byla.

A J. M. C. stavové také poddaně prosí, aby J. M. C. to nařiditi ráčil, aby ze všech mincí v království tomto, každá ta mince, která se vnově dělá, každého téhodne, takž jakž od starodávna to jest zachováváno, nadepsanému průbýři k valvování také podávána byla, a což by při tom a kterékoli té minci za nedostatek týž průbýř našel, to aby při každém soudu zemském Jich M. přednášel a oznamoval. Kdež také J. M. C. skrze jisté mandáty J. M. podle pominulého na sněmu obecním snešení všecky cizí mince pod jistými pokutami zapověditi jest ráčil, však přes to předce netoliko ty lehké cizí mince v zemi zuostávají, ale ty i jiné vždy čím dále více se vnášejí, nad čímž nemalá ztížnost a skrze to opět očekávání z toho škody J. M. C. i obyvateluov tohoto království býti chce: protož J. M. C. stavové poníženě prosí, aby nad tím, což tak J. M. C. s stavy na plném sněmu obecním nařiditi a nicméně skrze mandáty J. M. C. po zemi (jakž dotčeno) vyhlásiti ráčil, ruka držána a kdožby proti takovému nařízení a mandátuom, že jakou cizí zapověděnou buď na tolařích neb jinou minci do země vnáší, postižen byl, k němu se vedle pokut na to uložených zachováno bylo; ano také i za to stavové tohoto království J. M. C. poddaně prosí, aby J. M. C. v markrabství Moravském, v knížetství Slezském a markrabství Horních i Dolních Lužic, jakožto oudech království tomuto příslušejících, také to nařízení učiniti ráčil, aby v týchž zemích strany mince ve všem podle toho, takž jakž v království tomto, se chovali a žádné mince výšeji a dráže, než jakožto v koruně této jest svoleno a nařízeno, nebrali.

Avšak toto naše svolení sněmovní, kteréž z žádné povinnosti než z své dobré a svobodné vuole přes všecko přemožení mimo všecka jiná léta a daně přes paměti lidské i nad možnosti své i poddaných všickni tři stavové království Českého jsme učinili, nemá býti a není k ujmě a ke škodě privilejím, svobodám a starobylým zvyklostem a pořádkům našim a má nám J. M. C., jakožto král český, podle svého milostivého uvolení, revers dostatečný na to dáti.

A jakož jest Jan z Valdštejna a na Hrádku nad Sazavou, nejvyšší komorník království Českého, oznámení v tomto sněmu učinil, kterakby ode dvú vesnic, jedné kteráž slove Běleč a druhá blízko Žatce slove ves Komorničí, v grunty, lesy, háje, porostliny a v pole vkračováno a nemálo by toho odjímáno býti chtělo na veliké ublížení těch gruntuov k těm vesnicem náležitých: i poněvadž to věc zemská jest a k ouřadu nejvyššího komornictví a komorníkům zemským od starodávna to náležité bylo a protož stavové tímto sněmem nařídili jsou osoby a komisaře Jana Vchyňského ze Vchynic a na Nalžovech, J. M. C. radu, a Ctibora Sluzského z Chlumu a na Tuchoměřicích, aby na ty všecky grunty k těm vesnicím náležející bez odtahování vyjeli a ty meze, lesy a grunty dobře ohledali a spatřili, a kdežby mezníků nebylo, aby mezováno a vopamatováno to bylo, a tak to opatřeno bylo, aby dále a více v takové grunty týmž vesnicím náležejícím, nebylo sah). sáháno a vkračováno.

Jakož jsou Hendrych starší, Zdeněk a Joachym bratří z Švamberka na Rabštejně a Švamberce, J. M. C. rada, německých lén hejtman a zřízené komory v království Českém president, na všecky tři stavy téhož království Českého vznesli, kterak při J. M. C. o to, aby J. M. na prostavení a opravy zámku Kynžvartu i jiné zlepšení a milosti na tom panství, kteréhož v jistých zápisích v držení jsou, do sumy šesti tisíc kop gr. českých milostivě připsati ráčil, v jednání jsou, žádajíce při tom toho, aby stavové k tomu, což by tak v té příčině při J. M. C. objednati mohli, také povolení své dali: kdež na takovou jich bratří z Švamberka žádost všickni tři stavové tohoto království k tomu, znajíce také slušné, poněvadž to k dobrému toho panství jest, což sobě toho tak objednati moci budou, povolení své dávají a nicméně k J. M. C. se za ně, aby J. M. C. pro věrné, snažné a ustavičné služby jich J. M. C. učiněné k nim se v tom milostivě nakloniti ráčil.

A tolikéž Václav z Lobkovic a na Duchcově stavuom království tohoto zprávu jest učinil, že také při J. M. C. sobě to, aby J. M. na prostavení zámku Střekova a jinú opravu tohoto statku, jemu jeden tisíc kop grošů českých milostivě připsati ráčil, poníženě jedná, žádajíc při tom na stavích toho, aby k tomu, což by tak v tom při J. M. C. objednati mohl, také povolení své dali: i na takovou

jeho Václava z Lobkovic žádost, znajíc tu, poněvadž to k dobrému dotčeného statku býti chce, slušnou, tak činí a k tomu což sobě toho při J. M. C. objedná, povolují i také k J. M. C. se za něj Václava z Lobkovic, aby v tom pro služby jeho k němu se milostivě nakloniti ráčil, poddaně přimlouvají.

Také Jan starší z Lobkovic na Točníce a Žluticích a na Novém hradě, J. M. C. rada a nad apelacími president, všem třem stavuom tohoto království předešlou stavuov přímluvu i také jisté povolení stavuov k tomu připomínaje, kdež J. M. C. jemu za jeho věrné a dávní hned od mladosti služby na ves Lištnou s jejím příslušenstvím a jednoho člověka ve vsi Jivině výplatu, aneb jakžby se toho dosouditi mohl, milostivě dáti i také na takovou výplatu majestátem potvrzení přihotoviti poručiti ráčil, však takový majestát výplatní ještě až posavad jemu Janovi z Lobkovic vydán a v moc jeho uveden a na povolení stavuov i přímluvy více než na jeděch sněmích o to připomenuté a předložené ta věc k místnému konci až posavád přivedena není, protož ještě stavův za to žádajíc, aby k J. M. Kr. králi Rudolfovi uherskému a k J. M. arciknížeti jak prvé tak i ještě se přimluvili, aby dále Jich M. milostivou přímluvou při J. M. C. jemu to, jakž výš dotčeno, objednati ráčili: což všickni tři stavové tak činíce k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí se poníženě přimlouvajíc prosí, aby J. M. C. již takové dání J. M. C. majestátem potvrditi a ten jemu Janovi z Lobkovic bez dalších odtahuov v moc jeho uvésti milostivě poručiti ráčil.

Nicméně také Adam, nejvyšší sudí dvorský království Českého, a Hendrych, bratří vlastní z Švamberka a na Přindě, nemalou ztížnost svou, kterou do lidí poddaných svých, již od několika let proti nim pánuom jich pozdvižených, všem třem stavuom království tohoto, nesou, skrze suplikací své předloživše v tom k J. M. Kr. a arciknížecí za přímluvu jsou prosili, aby Jich M. dále k J. M. C. o ně milostivou přímluvu, aby již jednou takoví zbouření a pozdvižení lidé v jich svévolných předsevzetích spokojeni a v poddanost jim bratřím z Švamberka, pánům jich, uvedeni býti mohli, učiniti ráčili: kdež pak stavové to znajíce v jakém dotčeném pozdvižení a svévolnosti ti lidé tak dávno trvají a po jistých výpovědech J. M. C. mezi dotčenými pány jich a jimi činěných a přísných J. M. C. též na místě J. M. C. rozkazích a napomenutích od svého předsevzetí a neposlušenství a zoumyslnosti přestati nechtějí, nýbrž vždy dáleji rozličná protivenství na nemalou škodu jich bratří z Švamberka pánuom jich, ano také i k ujmě panství toho Přindeckého, J. M. C. budoucně k výplatě náležitého, činí a takové výpovědi a rozkazy J. M. C. sobě zlehčují, což kdyby se kdo z vyšších stavuov dopustil, v znamenitou pokutu zřízením zemským vyměřenou by upadl, což kdyby jim déle přehlídnuto a pruochod v tom dán byl, tehdy jest se obávati, aby příkladem těchto i jiní poddaní v podobné pozdvižení a zbouření se nedali, protož k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí všickni stavové za ně bratří z Švanberka se přimlouvajíce, poníženě za další přímluvu k J. M. C. prosí, poněvadž již J. M. C. to bedlivě a dostatečně jest vyhledáno, uváženo a výpovědí spravedlivou J. M. to tak, jak a v čem jedna strana k druhé se chovati má, světle vyměřeno, aby J. M. C. nad takovou spravedlivou výpovědí a nad mnohými rozkazy a poručeními J. M. milostivou ruku držeti, při tom toho zůstaviti a ty lidi poddané k skutečnému poslušenství jich bratří z Švanberka přivésti poručiti ráčil.

Kdež také Jindřich Krajíř z Krajku a Hynek Vrabský z Vrabí skrze suplikací své všem třem stavuom v známost sou uvedli, kterak jeden každý z nich jisté statky manské, těch pro přehlídnutí ne z nějakého zanedbání a zoumyslnosti vykonání povinnosti manské, ale z nedorozumění a neznámosti práva a pořádku manského k odsouzení na soudu dvorském přišli, v tom za přímluvu k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí o další Jich M. k J. M. C. za ně přímluvu žádajíce, aby J. M. C. o to s nimi milostivě naložiti, jim ten nevědomý hřích v milost obrátiti a je při těch dědictvích jich manských milostivě zůstaviti ráčil: na kteroužto snažnou jich Jindřicha z Krajku a Hynka Vrabského žádost stavové tak činí a k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí se přimlouvajíce poníženě prosí, aby Jich M. k J. M. C. za ně se při-

mluviti ráčili, poněvadž také na díle z nich i v jisté sumy proti tomu J. M. C. by se uvoliti a spraviti chtěli, aby J. M. k nim se v tom milostí svou císařskou nakloniti a s nimi o to milostivě naložiti ráčil.

A jakož jest také na všecky tři stavy Ctibor Sluzský z Chlumce a na Tuchoměřicích předešlého sněmu žádost vložil, aby se J. M. Kr. a J. M. arcikníže k J. M. C. přimluviti ráčil, aby dvůr manský, řečený Solopisky ve dsky zemské Janovi, synu jeho, vložen byl, i poněvadž Jan, syn téhož Ctibora Sluzského prostředkem smrti s světa sešel, žádajíce jakž prvé i nyní stavuov království Českého, aby se za něho J. M. Kr. a J. M. arciknížecí k J. M. C. milostivě přimluviti ráčili, aby jemu nahoře jmenovaný dvůr pustý Solopisky s jeho příslušenstvím J. M. C. v dědictví dáti a ve dsky zemské vložiti poručiti ráčil: i znaje stavové jeho Ctibora Sluzského dávní a mnohé pracné služby netoliko J. M. C. ale i tomuto království činěné zaň se k J. M. Kr. a J. M. arciknížecí, aby jemu dotčený dvůr, jakž se nadpisuje, J. M. C. z milosti své císařské dáti a ve dsky zemské vložiti poručiti ráčil, přimlouvají. Léta ꝛc. 74 v outerý před sv. Janem Křtitelem tento sněm publikován a zavřín jest.

Relatorové na sněmu obecním na hradě Pražském léta ꝛc74 v pondělí po božím Těle.

Stav panský:

Pan Vilém z Rožmberka, nejvyšší purkrabí pražský.

Ladislav starší z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království Českého.

Jan nejstarší z Valdštejna, nejvyšší komorník království Českého.

Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic, nejvyšší sudí království Českého.

Vratislav z Pernštejna, nejvyšší kancléř království Českého.

Adam z Švamberka, nejvyšší sudí dvorský království Českého.

Jan Bořita z Martinic, purkrabí karlštejnský.

Zbyněk Berka z Dubé a z Lipého, nejvyšší kamermejstr království Českého.

Jaroslav Smiřický z Smiřic, císaře J. M. dvoru maršálek v království Českém.

Jan nejstarší z Říčan.

Diviš Slavata z Chlumu a z Košmberka.

Zikmund z Šelnberka.

Zdeněk z Šternberka.

Jiřík Zajíc z Hazmburku.

Lorenc Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu, z Lokte, J. M. C. rada a hejtman Starého města Pražského.

Václav Zajíc z Hazmburku, nejvyšší převormistr království Českého.

Joachym z Švamberka, J. M. C. rada a president zřízené komory české.

Jan starší z Lobkovic, J. M. C. rada a president nad apelacími království Českého.

Joachym z Kolovrat, J. M. C. zřízené komory dvorské rada.

Jindřich z Valdštejna, J. M. C. rada.

Jan z Valdštejna, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského.

Zdeněk z Vartmberka, J. M. C. rada a hojtman Nového města Pražského.

Hendrych Kurcpach z Milče a z Trachmberku, J. M. C. rada.

Jaroslav z Kolovrat, J. M. C. rada a markrabství Dolních Lužic landfojt.

Jan Bezdružický z Kolovrat, J. M. C. rada.

Zdislav Bořita z Martinic, J. M. C. rada.

Julius Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu, z Lokte, J. M. C. rada.

Adam Slavata z Chlumu a z Košmberka, J. M. C. rada.

Jiřík Bořita z Martinic, římského císaře J. M. komorník.

Jiřík z Lobkovic, J. M. arciknížete Ferdinanda rada a komorník.

Krištof mladší z Lobkovic, krále uherského a arciknížete Arnošta rakouského, Jich M. komorník.

Adam z Hradce, krále uherského a arciknížete Arnošta rakouského, Jich M. komorník.

Jaroslav Bořita z Martinic, krále uherského a arciknížete Arnošta rakouského, Jich M. komorník.

Zdeněk Míčan z Klinštejna, purkrabí hradu Pražského.

Albrecht Novohradský z Kolovrat, místokomorník království Českého.

Mikuláš Zajíc z Hazmburku.

Mauric Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu a Lokte.

Šebestián Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu a z Lokte.

Krištof Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu a z Lokte.

Krištof mladší Šlik z Holejče, hrabě z Pasaunu.

Jiří hrabě z Gutnštejna.

Krištof starší z Lobkovic.

Šebestian Hasištejnský z Lobkovic.

Karel z Bibrštejna.

Jan Erazim z Švamberka.
Hendrych Zdeněk a Joachym bratří z Švamberka.
Mikuláš Kavka z Říčan.
Jiří z Valdštejna.
Krištof z Valdštejna.
Václav Švihovský z Ryzmberka.
Šťastný Křinecký.
Mikuláš z Říčan.
Jindřich purkrabí z Donína.
Zikmund z Říčan.
Jan z Šternberka.
Šebestián z Říčan.
Jan mladší z Valdštejna.
Heřman z Říčan.
Václav z Říčan.
Vlachyné z Říčan.
Zdislav Berka.
Mikuláš z Lobkovic
Jiřík Herštejnský.
Ferdinand Švihovský.
Hendrych z Vartmberka.
Václav purkrabě z Donína.
Václav Rychnovský.
Rudolf purkrabě z Donína.
Jindřich Slavata.
Bohuslav Křinecký z Ronova.
Abdon z Kolovrat.
Václav mladší Berka.
Burian Špetle z Janovic.
Karel z Vartmberka.
Jan Prostiborský z Vrtby.
Hynek z Roupova.
Jan Křinecký.
Hendrych Krajíř.
Adam z Oujezdce a z Kunic.
Jan Jiří z Švamberka.
Karel Mracký z Dubé.
Vilím Žampach z Potnštejna.
Volf Novohradský z Kolovrat.
Jan Jetřich mladší z Žerotína.
Dobromysl a Albrecht Gotfrid bratří Křinečtí.
Jaroslav Trčka z Lípy.

Stav pánuov z rytířstva:

Burian Trčka z Lípy, podkomoří království Českého.

Mikuláš Miřkovský z Tropčic, purkrabí Karlštejnský a hejtman hradu Pražského.

Albrecht Kapoun z Svojkova, purkrabí kraje Hradeckého.

Zdeněk Malovec z Malovic.

Jan Leskovec z Leskovce.

Adam Nebilovský z Drahobuzi.

Michal Španovský z Lisova, králové Její M. podkomoří měst království Českého.

Bernart Hodějovský z Hodějova.

Albrecht Bryknar z Brukštejna, J. M. C. rada a prokurátor v království Českém.

Šebestián z Leskovce, J. M. C. rada.

Ondřej Nebřehovský, J. M. C. rada.

Adam Muchek, J. M. C. rada.

Jan Markvart, J. M. C. rada.

Umprecht Černín, J. M. C. rada.

Zikmund Brozanský z Vřesovic, J. M. C. rada.

Hendrych Štampach, J. M. C. rada.

Bohuslav mladší Malovec, J. M. C. rada.

Jan Vchyňský, J. M. C. rada.

Vilém Oprštorf, J. M. C. rada.

Jan Robmhap, J. M. C. rada.

Jiřík Mel, J. M. C. rada a místokancléř německý.

Osvald z Šenfeldu, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

Mikuláš Valter, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

Krištof z Karlovic, J. M. C. rada a svaté římské říše rytíř.

Florian z Kryspachu, J. M. C. rada.

Jindřich Brozanský z Vřesovic, místosudí království Českého.

Vilém Malovec Kosoř z Malovic, místopísař království Českého.

Václav Bechyně z Lažan.

Václav Valkoun, ofrychtéř království Českého.

Jan Lapáček ze Rzavého.

Suda z Řenec.

Jan Dlúhoveský.

Petr Veselský.

Jan Jablonský.

Jan Koc.

Pavel Malovec z Libějic.

Zikmund Malovec z Malovic.

Bohuslav starší Malovec.

Pavel Korka, J. M. C. hejtman na Dobřiši.

Ferdinand, Zdeněk, Mikuláš bratří Trčkové z Lípy.

Václav Sadovský.

Zachař z Pašiněvsi.

Jindřich Haukvic.

Jiřík Cetenský.

David Boreň.

Jiřík Slepotický.

Jan starší Vratislav z Mitrovic.

Mikuláš Vratislav.

Jan mladší Vratislav.

Mikuláš Štampach.

Bohuslav Buzický.
Jindřich Talacko.
Adam Budovec.
Voldřich starší Malovec.
Jan Malovec.
Jan Ježovský
Jan Rašín.
Jiří Voděradský.
Mikuláš Vančura.
Václav mladší Bechyně.
Adam Vančura.
Václav Běšín.
Adam a Mikuláš Loubští.
Burian Běšín.
Vilém Beřkovský.
Prokop Štítný.
Fridrich Chrastský.
Beneš Beneda.
Václav Hamza.
Petr Kaplíř.
Lorenc Račín.
Vojtěch starší z Vřesovic.
Jan Záviše.
Zibřid a Václav bratří Žďárští.
Jan Slepotický.
Ctibor Sluzský.
Simeon a Svatomir bratří Mirkové.
Mikuláš Bryknar.
Hendrych Počepický.
Zdeněk Dobřenský.
Jan Zilvar.
Pavel Mitrovský.
Jan rytíř Mustrplac.
Zikmund Chlum.
Jan Chlum.
Silvestr Mlazovský.
Jindřich Lapáček.
Hendrych, Jan a Ctibor bratří Kapounové z Svojkova.
Šebestián Lažanský.
Adam Štansdorf.
Voldřich Hodějovský.
Jiřík Muchek.
Kašpar Belvic.
Joachym Beřkovský.
Adam Šlibovský.
Jiřík Mošaur.
Jakub Chodaur.
Jiřík Fremut.
Vilém Odkolek.
Zikmund Beřkovský.
Krištof a Vlachyň bratří z Leskovce.
Vilém Pětipeský.
Mikuláš a Jindřich z Bubna.
Václav Houska.
Václav z Násilí.
Adam Voračický.
Zikmnnd Zapský.
Ferdinand Lokšan.
Heřman Bohdanecký.
Jan Jiří Vachtl.
Jiřík Otmar.
Jetřich z Reychu.
Jan Hysrle.
Hertvík Žehušický.
Hertvík Zejdlic.
Smil a Oldřich bratří Skuhrovští.
Jakub Černín.
Václav Častolar.
Joachym Vachtl.
Zikmund, Jan, Petr, Krištof a Václav Myškové.
Václav Věžník.
Zikmund Vrabský.
Budík Borecký.
Václav a Adam Hrzáňové.
Jan Radecký.
Adam a Zikmund Zapští.
Petr a Oldřich Hostakovští.
Jiřík Harant.
Jan Nedvězský.
Jan Smrčka.
Albrecht Netvorský.
Bauslav Vamberský.
Oldřich, Vilím, Jan bratří Malovci.
Kunrat Perlnklaub.
Jan a Spětihněv bratří Malovci z Chejnova a z Vitmberka.
Václav mladší Kosoř z Malovic.
Václav Griespek.
Adam, Markvart, Jan Kocoví.
Šebestian a Jiřík Vratislavoví.
Václav z Dobřenic.
Karel a jiní bratří Kostomlatští z Vřesovic.
Václav a jiní bratří Zárubové.
Raclav ze Vchynic.
Jaroslav ze Vchynic.
Jan, Vilím, Strachota bratří Vostrovci.
Jiřík Klusák.
Jan starší Trmal.
Jan mladší Trmal.
Jindřich z Dobřenic.
Beneš Vrš.
Častolar z Dlouhé vsi.
Hynek Vrabský.
Krištof Hozlaur.
Jan Vojíř Saska.
Hynek Hruška.
Albrecht Pětipeský.
Jarolim Hozlauer.
Adam a Jindřich bratří Maternové.

Jindřich, Jan a Šebestián bratří Vidršpergarovi.
Jiřík Bechyně.
Jonat Sok...
Adam Hruška.
Jan Lipolt Koc.
Gotfried Žďárský.
Purkhart Kordule.
Václav Strážský.
Petr Šatný.
Václav Bílský.
Albín Žďárský.
Šebestian Kunata a Krištof bratří Pešíkové.
Jiřík Litmír z Háje.
Mikuláš, Zikmund bratří Karykové,

Pražané a jiní poslové z měst.

III. Přípravy k třetímu, avšak nezahájenému sněmu l. 1574 a jednání s Chebskými.

35. Dobré zdání komory české, jaké předložení stavům při nastávajících sněmích v zemích koruny České učiniti by se mělo, a sice v příčině berně, pomoci na zaplacení dluhů královských, lichvy, mince a žeby poddaní, kteří měšťanům Loketským v rukojemství zastaveni jsou, stejně berni jako ostatní obyvatelé království Českého odváděti měli.

V PRAZE. 1574. 22. června. — Konc. v arch. česk. místod.

Die behemische Kammer hat sich in der Röm. Kais. Mt., unsers allergenädigisten Herrn, an die Kunigl. W. und Fürstl. Dt., unsere genädigiste Herren, gethanen Schreiben, soviel die Kammerartikel, welche auf den Landtägen in den incorporirten Landen fürzubringen, underthänigist ersehen.

Und soviel erstlich das Begehren der Steuer halben belangt, wirdet dafür geacht, do dasselb wie in Beheim auf zwen Termin gestellt, dass solches nicht allein bei den Ständen nicht zu erhalten, sondern sie sich auch dessen nicht unbillich zu beschweren haben würden, weil sie allbereit hieran den andern halbjährigen Termin entricht, und derhalben vergleicht sich die hieige Kammer mit Ihrer Kais. Mt. und ist der gehorsamen Meinung, der Artikel wegen der Steuer möcht auf einen halbjärigen Termin, nemblich auf Weihnachten dits 74. Jahrs, zu stellen sein.

Ingleichen möchten auch die vier w. Gr. Biergeld für die Kais. Mt. und der fünfte für die römische Kaiserin, unsere allergenädigiste Frau, begehrt werden, und ob man wohl Beisorg trägt, der dreissigiste Pfening in Märhern wirdet schwerlich zu erhalten sein, fürnehmblich da die Ständ daselbst vernehmben werden, dass es in Beheim davon komben, so kann es doch nicht schaden, den Ständen diesen Artikel auch vorzubringen und solches aus dieser Ursach, weil sie bisher den Dreissigisten alldo gereicht, und wirdet zu Ihrer Kunigl. W. und Fürstl. Dt. genädigisten Erwägung gestellt, ob hierüber etliche aus den Herren obristen Landoffizieren in Mähren mit ihrem Guetbedunken, wie sichs aufs beste schicken möcht, auch zu vernehmben.

Was dann die Schuldenlastshilf in Slesien betrifft, und obwohl die Kammer in Beheim umb der Ständ in Slesien Gelegenheit wenig Wissen hat, sondern ihres gehorsamsten Erachtens hierüber der Kammer in Slesien Guetbedunken zu erfordern; dieweil es aber gleichwohl an dem, dass die Ständ in Slesien solche Hilf bisher continuirt und dieselb anstatt des Dreissigisten gereicht, sonderlich aber nachdem sie in der Steuer nicht wenig gefallen, so möcht das Begehren auf Meinung, wie Ihrer Kais. Mt. Schreiben vermag, gericht, in Oberlausitz aber, weils nicht viel antrifft und sie darein, wie sie es aus eingewendten Ursachen zuvor auch abgeschlagen, schwerlich zu bereden, dieser Artikel nicht gericht werden.

Dass dann in die Proposition wegen Aufnehmbung der hinderstelligen Steuerraitungen und Einbringung der Steuerreste durch die in den Landtägen geschlossenen Executionen oder andere Mittel gebracht werde, achtet die Kammer auch für ein Notdurft.

Es ist aber in Oberlausitz die Steuerraitung allbereit aufgenomben und die Kais. Mt. sambt der Generalquittung erst den 8. Tag Julii zu der Signation zugeschickt. Dieselb Generalquittung möcht den Commissarien behändiget und daneben auferlegt werden, den Ständen dieselbe zuzustellen; doch ehe und zuvor solches beschicht, sollen die Einnehmber alles und jedes Auszahlen mit gnuegsamben Schein, wie sichs gebührt, darthuen; derhalben den Commissarien auch dits zu befehlen sein wirdet, sich in denselben Probationen (?) der Notdurft nach zu ersehen und folgunds darauf, wie sie es befinden, Ihr Mt. zu berichten.

Und wiewohl im Markgrafthumb Niederlausitz laut Ihrer Kais. Mt. genädigisten Resolution dieser Zeit Landtag zu halten von unnöthen, so kann doch die Kammer nicht umbgehen, dits gehorsamist zu berichten, weil die Ständ daselbst mit ihren Raitungen nun lange Jahr hero verziehen und die über vielfältige gehaltene Commissariat in kein Richtigkeit gebracht, dass nochmals zum Überfluss dem Herrn Landvogt daselbst aufzutragen sein möchte, bei den Ständen darob zu sein, damit die Sach in kein längern Verzueg gestellt, sondern ihrer beschehenen Bewilligung gehorsamst nachgesetzt, auch die derwegen angestellte Commission, welche gleichwohl auf den 20. dits hätte sein sollen, in Vollziehung gebracht [werde].

Belangund den Wucher in Slesien und Oberlausitz, weiss sich die Kammer nicht anderst zu erinnern, dass dieser Artikel auf vorigen Landtägen in die Proposition auch einkomben; davon wirdet aber die Kammer in Slesien bessern Bericht und Guetbedunken, was sich ditsfalls thun wirdet lassen, sonderlich wegen derjenigen Glaubiger, [mit] denen Ihr Kais. Mt. zu thun, damit es gleichwohl also angestellt, auf dass dieselben zur Aufsag ihrer Summen nicht verursacht, geben.

In Oberlausitz aber haben die Kais. Mt. den Ständen daselbst auf zweien Landtägen die Beschwerunge des Wuchers halben auch nach Notdurft fürtragen lassen, darauf sie Ihrer Kais. Mt. ihr underthänigstes Guetbedunken gegeben, welches auf weiland Kaiser Ferdinanden, hochlöblichister und gottseligister Gedächtnuss, dieshalben ausgangene Mandat gerichtet; bei demselben lassts die Kammer auch verbleiben. Nichts desto weniger möcht den Commissarien auferlegt werden, die Ständ hierüber noch weiter zu vernehmben, ob sie vielleicht noch ein bessern nutzlichern Weg wüssten, damit hernach derselb ins Werk gericht und dergleichen unchristlicher Wucher umb soviel desto leichter abgestellt werden möcht. Es wirdet auch für rathsamb angesehen, die Landtäg ungefährlich 14 Tag vor Ausgang der hievor bewilligten Hilfen anzuordnen.

Wer aber in Märhern und Slesien zu Commissarien zu gebrauchen, dessen wirdet man sich, soviel Märhern belangt, bei den Herren obristen Landofficieren und Slesien halber bei der Kammer daselbst am füeglichisten zu erkundigen haben.

In Oberlausitz möcht die Sach durch den Herrn Landvogt und Herrn Ernsten von Rechenberg, wie jungsten auch beschehen, verricht werden.

Soviel die Beschwerung der Münz betrifft, achtet die Kammer, es möcht dieser Artikel auf dem nächsten Fürstentag mit den Ständen und der Kammer in Slesien zu berathschlagen und dasjenige, was sich ohn E. Mt. und der Lande Schaden und Nachtl thun würde lassen, anzuordnen sein; und wann das Ausbringen der breslischen feinen Mark gegen dem pragerischen Ausbringen an w. Gr. und D. noch verglichen würde, möcht Ihr Kais. Mt. der Kammer Erachtens genädigist wohl darein willigen, sonderlich weil allhier in Beheim von Ihrer Mt. zugelassen wirdet und sich mit der hieigen leichten Münz in der Substanz vergleichen wirdet.

Beschliesslich wirdet auch dies unterthänigister Meinung für ein Notdurft angemeldet, nachdem die Ambtsunterthanen, welche die Burgerschaft zu Elbogen pfandsweis hält, deren dann ein grosse Anzahl ist, desgleichen auch die von Betschau bisher kein Steuer entricht, daraus dann zwischen den benachbarten vom Adel und denselben Ambtsunterthanen, wann sie zu Haus komben, zum öftern Zank und Widerwillen erhoben, dass derohalben in jetziger Landtagsbewilligung des Kunigreichs Beheimb, weil sie auch in Beheimb sess- und wohnhaft sein, gleiche Bürd und Mitleiden mit andern zu tragen, begriffen würden.

Jedoch dies alles zu der höchstgedachten Kunigl. W. und Fürstl. Dt. genädigisten Erwägung, Willen und Wohlgefallen gestellt.

---

36. Císař Maximilian nařizuje presidentu dvorní komory Reichardu Streinovi, aby s pánem z Rožmberka, nejvyššími úředníky zemskými a radami komory české vyjednával, jakým způsobem by půjčkou a převedením statkův lenních a duchovních v statky dědičné znamenitější suma peněz se sehnala, aby na cestu do království Českého se vypraviti a odkládané ztížné žádosti stavův vyřiditi mohl.

VE VÍDNI. 1574, 17. července. Konc. v arch. říšsk. fin. ve Vídni.

Maximilian ꝛc. Edler lieber Getreuer. Dir ist gehorsamblich unverborgen, was uns an furderlichister Staffierung des bevorstehenden und höchst nothwendigen Aufbruchs in Beheim und den incorporierten Landen so hoch und viel gelegen, was auch fur allerlei Mittel zu Erlangung Gelds in deinem jungsten Hiesein auf die Bahn gebracht worden; weil aber alle dieselben Mittel sehr weitläufig, wir aber den Aufbruch über den halben September zu ehister Erlangung mehrerer Hilfen und Abhelfung allerlei dahin verschobnen Sachen durchaus nit differieren können noch mügen, also dass besorglich angeregte Mittel, wo die allein durch Hin- und Wiederschreiben tractiert werden sollten, schwerlich vor dem Aufbruch und etwo gar nit zu dem verhoffenden effectum gebracht werden möchten, und dann deines selbs gehorsamben Wissens das meist in unserer Kron Beheim diesfalls gehandelt und erlangt werden muess: so haben wir demnach fur ein unvermeidlichiste Notdurft geachtet, jemanden aus unsern ansehenlichen vertrauten Räthen von Hof aus an jetzt alsbald hinein in Beheim zu verordnen und alle die hievor anbefohlnen Geldhandlungen zu angeregtem Aufbruch, sowohl auch der Gränitz Bezahlung und andern Hofsnotdurften mit allem Ernst zu treiben und ins Werk richten zu lassen, darzue wir dann dich als unsern Hofkammerpräsidenten, der umb Gelegenheit unserer gegenwiertigen und bevorstehenden Ausgaben und sonst umb den ganzen Stand unsers Hofkammerwesens am besten weist, wie gern wir sonst deiner umb der immerwährunden Schwachheit willen ganz genädigist und mitleidig gern verschonen wollten, hierzue genädigist furzunehmen nit umbgehen mügen und sonderlich darumben, weil wir den von Minkwitz eben in gleichem Fall umb deren Geldhandlungen willen, die in Schlesien zu mehrgemeltem Aufbruch tractiert sollen werden, anjetzt alsbald daselbsthin genädigist abzufertigen bedacht, und abwesend des von Kolebrots*), nit mehr weder zwen under den Hofkammerräthen allhie seind, also dass deinem selbs gehorsamben Wissen nach, keiner under denen noch anwesenden diesmals von dem Kammerwesen abgelassen werden kann, wir auch bei uns nit befinden können, dass jemand anderer ausser des Hofkammermittels aus sondern beweglichen Ursachen in diesem Fall zu gebrauchen sei.

Und wirdest dich darauf erstlich zu berichten und aus hierin verwahrten Abschriften mehrers zu erindern haben, was unlängst unsern obristen behemischen Landofficieren und Kammeräthen und

---

*) Kolowrat.

dann dem von Rosenberg und Pernstein jedwederm insonderheit ad partem von wegen Berathschlagung, ob und mit was bester Gelegenheit aus denen behemischen Lehen und geistlichen Güetern, die in der Landleut Inhabung seind, und sonst durch andere mehrere erhebliche Mittel und Weg mit dem allerfurderlichisten ein ansehenliche Summa Gelds erhandelt werden möchte. Dann so wirdest du auch aus sondern zweien Abschriften vernehmben, wasmassen vorgedachten Landofficieren von wegen furderlichister Zusammenbringung und Hieherschickung des Steuertermins Bartelmei und dann insonderheit dem von Rosenberg von wegen seines durch dich angebrachten Furschlags der Herrschaft Gräfenstein und der darinnen gelegnen Bergwerch halben geschrieben worden. Dieweil uns aber bisher von keinem Theil einiche Antwurt zuekommen und es dann endlich an dem stehet, dass wir, wie vorbemelt, mit dem halben September nit allein umb Erlangung mehrerer Hilfen, sonder auch umb anderer ansehenlicher wichtiger Sachen willen die vorlangst vorgehabt Reis in unser Kron Beheim gewisslich furnehmben und uns nit allein zu solchem Aufbruch, sonder auch zu einer vorgehunden Gränitzbezahlung und andern nun lang angestandenen Hofausgaben, die durchaus keinen längern Anstand erleiden können noch mügen, mit einer ansehenlichen Summa Gelds gefasst machen müssen, darzue wir aber bei denen zum höchsten gesperrten Geldhandlungen und verkumberten Gefällen ausser der vorvermelten und nachfolgenden Mittel in Beheim gar nit aufkommen wurden mügen, also dass wir umb soviel mehr gedrungne Ursach haben, solche Geldhandlungen, sollen wir anderst unsere Staats- und Kammersachen nit in äusseriste Gefahr und Verkleinerung kommen lassen, mit allem embsigen Fleiss und Ernst urgieren und ins Werk bringen zu lassen: so befehlen wir dir demnach genädiglich und wöllen, dass du dich alsbald von heimb aus erstlich zu mehrgedachtem von Rosenberg, wo er dieser Zeit anzutreffen, verfügest und auf beiliegends Credenzschreiben Fleiss furwendest, ihne dahin zu vermügen, ob er sambt dir zu gesambter Berathschlagung vorangemelter Mittel zu Geldhandlungen mit den andern unsern Statthaltern und Kammerräthen in Beheim alsbald hinein gen Prag verreiset; wo es aber je nit zu erhalten, dass du doch alle diese Sachen mit ihme nothdurftig berathschlagest, folgunds gestracks deinen Weg hinein in Beheim nehmbest und auf dies sonders Credenzschreiben nit allein die vorangeregten Mittel, sonder auch ob und wie man durch andere mügliche Weg, furnehmblich aber durch ein Lehensanlag auf die vermüglichisten des Herren- und Ritterstands, auch Prälaten und Städten in Abschlag der nach dem nächstkünftigen Steuerstermin Bartlmei, welcher in allweg dem Gränitzwesen zu gueten unzergänzt vorbehalten werden solle, gefallenden Landshilfen oder sonst auf leidenliche Versicherungen und Verweisungen in einem oder zweien Jahren wiederumben zu bezahlen, zu einer ansehenlichen stattlichen Summa Gelds kommen möchte, bei vorgedachten Statthaltern und Kammerräthen deiner beiwohnenden Discretion und Schicklichkeit nach alles embsigen Fleiss anbringest und dich darauf sambt und neben ihnen mit allem Ernst dahin bemühest, damit wir in diesem Nothfall und weil es auch principaliter umb unserer vorhabenden Reis willen in Beheim zu Abhelfung derselben Ständ habenden und bis daselbsthin verschobnen Beschwerungen zu thuen, zu einer erklecklichen Summa Gelds kommen mügen.

Und dieweil auch unsers genädigisten Erachtens der Sachen fast dienstlich wäre, ob unser obrister behemischer Kanzler, desgleichen der Obristlandrichter bei solcher Berathschlagung gegenwiertig sein hätten mügen, so stellen wir in dein Bedenken, ob du sie beide oder einen aus ihnen mündlich oder schriftlich ersuechen und deinen von uns habenden Befelch communiciern wöllest, wie du dann auf den Fall sondere zwei Credenzschreiben sambt Abschrift davon hieneben zu empfahen hast. Wären aber beide nächstbemelte Landofficier auf unserer Statthalter und dein Schreiben dahin zu vermügen, dass sie sich selbs alsbald, sonderlich, wo auch der von Rosenberg sein Reis mit dir hinein gen Prag nehmbe, zu solcher Berathschlagung daselbsthin verfügeten, so wäre es umb soviel besser, wie du dann dies Werk nach Gelegenheit wohl zu dirigiern und an deinem äusseristen müg-

lichen Fleiss unserm sondern zu dir tragenden genädigistem Vertrauen nach nichts erwinden wirdest lassen.

Insonderheit aber haben wir dir der Handlung halben mit den behemischen Lehen dies genädigist andeuten wöllen, dass mit solcher Handlung, weil es mit den Lehenträgern ein underschiedliche Meinung hat, also dass etlich nahend auf dem Fall stehen, etlich aber weniger und mehr männliche Lehenserben haben, wohl gewahrsamb gegangen und derhalben kein General- sonder Privathandlungen mit jedwederm insonders, weil auch furnehmblich die, so wenig oder gar keinen männlichen Erben haben und das frei Eigenthumb erlangen wöllen, umb was stattlichs mehr als die andern thuen sollen, gepflegt werde. Dann so wirdest du auch aus beiliegendem unsers behemischen Kammerpräsidenten des von Schwambergs Originalschreiben vernehmben, wasmassen er umb Bewilligung, dass er der 20.000 Thaler Rest an seinem von unserntwegen gethanen Aufbringen aus dem nächstkunftigen Steuerstermin Bartlmei bezahlt werden möchte, ganz höchlich anhält; dieweil aber deinem selbs gehorsamben Wissen und des Grenzwesens höchsten Ungelegenheit nach nit müglich solchen Steuerstermin, wann es gleich viel ein wengere Summa wäre, zergänzen zu lassen, so befehlen wir dir ferner genädiglich, du wöllest eintweder mit ihme von Schwamberg oder den Glaubigern bestes Fleiss dahin handeln, dass sie noch, wo nit länger, doch zum wenigisten andern behemischen Glaubigern gleich ein Jahr lang gegen Fortreichung des jährlichen Interesse gehorsamblich und guetherzig aus dem Weg halten.

Postscripta. Weil wir siderher genädigist vernomben, dass unser Hofkammerrath der von Kolebrot, (dessen Hieherkunft wir doch täglich gewärtig gewesen) aus sondern ehaften Ursachen länger drinnen zu Prag bleiben werde, so befehlen wir ihme hiemit genädiglich, dass er sich sambt und neben dir in dieser Sachen, was bei den Landofficierern, Statthaltern und behemischen Kammeräthen ingemein anzubringen und zu handlen ist, gehorsamblich und guetherzig gebrauchen lassen wölle.

---

37. Císař Maximilian II. žádá nejvyšší ouředníky zemské a zřízenou radu na hradě Pražském za sprostředkování, aby náklad a outraty na poselství od stavů českých l. 1573 do Polska vypravené vedle usnešení sněmovního z berně domovní uhraženy nebyly, nýbrž toho zatím se až do příjezdu jeho (císařova) na hrad Pražský poodložilo; žádost stavův v příčině nařízení strany zachování rovnosti mince na Moravě, v Slezsku a Lužici (ač na Moravě s královstvím Českým rovnost se zachovává, toliko v Slezsku a Lužici něco výše větší mince platí) k uvážení jim posílá, v arciknížetství Rakouském že žádného není rozdílu strany mince s královstvím Českým; o nevolech a různicích mezi královstvím Českým a okolními kurfiršty a knížaty vzniklých dobrozdání aby mu podali, tak aby věci takové brzy urovnány býti mohly.

VE VÍDNI. 1574, 3. srpna. — Konc. v arch. česk. místod.

Maximilian ꝛc. Vysoce urozený, urození a stateční věrní naši milí! Jakož o tom dobrou vědomost máte, na čem jsou se stavové království Českého na nyní minulém sněmu obecním strany nákladu a outraty, kteráž na posly od nich ze všech tří stavuov předešlého léta sedmdesátého třetího do království Polského vypravené šla, snesli, totiž, coby se toho počtem pořádným od osob k tomu obzvláštně volených vyhledalo a našlo, to aby předkem z té pomoci domovní nám nyní proti nepříteli Turku svolené od nejvyšších berníkuov vydáno a v ta místa, odkudž jsou ty peníze vypuojčeny, zase oplaceno bylo: i tejna před Vámi učiniti nemůžem, že nám to poněkud s obtížností býti chce, nemohouce se v tom ovšem upamatovati, abychom my se k zaplacení též outraty, buď skrze stažení na pomocech nám svolených, neb jiným zpuosobem podvoliti měli, nébrž to v dobré paměti míti ráčíme, což jsou tu koliv stavové předsevzali, že sou to z věrné a náchylné poddanosti, z vlastního ponuknutí nepochybně (jakž jsme se pak i jinač nenadáli) na svuoj náklad učinili; a ačkoliv nám to vědomé jest,

cožkoliv jednou do zavření sněmovního přijde, že se to jinačiti a měniti nemůže, však majíc to na bedlivém pozoru, kdyby se již psaná outrata, zvláště pak z prvního terminu té sbírky domovní stáhnouti měla, žeby se nám v tom škodná a nemalá překážka strany zaplacení lidu válečného na hranicech a místech pomezních v království Uherském, kteréž na to slovem naším císařským ubezpečen jest, a na to se svolení toto vztahuje, stala. A protož jsme nechtěli pominouti, nežli Vám z takové duoležité potřeby toto psaní učiniti, milostivě žádajíc, že Vy, jakožto nejvyšší ouředníci zemští a rady naše, prohlídnouc k tomu, jakéby další nebezpečenství při týchž hranicech a místech pomezních, kdyby tomu lidu válečnému vedle takového ubezpečení na to záplata a poněkud spokojení před odjezdem naším odsud se státi neměla, pojíti mohlo, o tom skrze mírné cesty a prostředky, kteréž k tomu dobře obrati věděti budete, tu kdež náleží, nařízení učiníte, aby již psaná outrata z toho prvního terminu o svatém Bartoloměji příštím poražována nebyla, nébrž se toho zatím, nežli druhý termin vánoční přijde, před kterýmžto časem my s pomocí pána Boha všemohoucího na hradě Pražském býti a o to s stavy další rozmluvení míti, i také se na něčem jistém s nimi snésti ráčíme, poodložilo.

Kdež pak stavové za nařízení od nás v markrabství Moravském, v knížetství Slezském a markrabství Horních i Dolních Lužic, aby v týchž zemích strany mince rovnost zachována a žádná vejšeji, než jakž v království Českém svoleno a nařízeno jest, brána nebyla, poddaně prosí: jiné vědomosti o tom nemáme, než že se od stavuov markrabství Moravského jednostejná rovnost v tom chová, však že v Slezště a v Lužicích o néco vejše, nežli v témž království Českém a markrabství Moravském některé větší mince platí a dráže se vydávají, to jsme Vám spolu s radami našimi v zřízené komoře české, poněvadž jest se o to tolikéž tu na sněmích obecních tak dobře jako v předepsaném království Českém a markrabství Moravském snešení stalo, k dalšímu uvážení odeslati, a když to od Vás míti budem, v tom se potomně dále vedle náležitosti zachovati věděti ráčíme.

Než co se tohoto arciknížetství našeho Rakouského dotýče, v tom žádného rozdílu strany dotčené mince nenacházíme, neb tak dobře, jako v Čechách, jeden tolar sedmdesát, český groš tři krejcary a krejcar tři bílá peníze platí, tak že sobě v té příčině stavové slušně co ztěžovati nemají a nemohou.

Při tom jsme tolikéž nemohli pominouti, nežli Vám strany té věci, těch nevolí a různic mezi často psaným královstvím Českým a okolními kurfiršty a knížaty o meze a hranice vzniklých se dotýkající, Vám k dalšímu uvážení tyto dni pominulé odeslané připomenutí učiniti, jakž prvé tak i nyní milostivě poroučejíc, abyste nám takového dobrého zdání Vašeho odeslati neprodlívali, tak aby se v tom ještě tento rok, než pršky a jiné nečasy připadnou, dobrý začátek státi a potomně to všecko dále již jednou opravdově a s gruntem, i také, oč jest na některých místech mezi královstvím Českým a markrabstvím Moravským činiti, kdo tu za komisaře v Čechách voleni jsou, nám oznámíc, předsevzalo a k svému jistému vyřízení a na místě postavení, aby tu osobou naší nic nescházelo, přivedeno bylo; jakž pak o Vás milostivě nepochybujem, že v tom ve všem osobami a pilnostmi svými nic sjíti nedáte, znajíc, že na tom jistú a milostivú vuoli naši císařskú naplníte. Dán v městě našem Vídni v úterý před proměněním pána Krista na hoře Tábor léta ɔc74.

---

38. Císař Maximilian II. nařizuje rytířstvu kraje Chebského a městu Chebu, aby, až nejvyššími úředníky zemskými vyzváni budou, vyslané své do Prahy vypravili, kdež s nimi jako s údem přivtěleným koruny České v příčině odvádění berně, kterouž stavové čeští na sněmu byli svolili, jednáno býti má.

VE VÍDNI. 1574, 6. srpna. Orig. něm. v arch. města Chebu.

39. *Zpráva vyslanců Chebských o jich vyjednávání s nejvyššími úředníky zemskými v Praze, aby na sněmu svolená berně pro tentokráte kraji Chebskému odpuštěna byla.*

1574, 8. září. Konc. v arch. města Chebu.

Nachdem uf empfangenen kaiserlichen Befelich und ferner darauf von den Herren Landofficierern beschehne Erforderung und Vorladung die Ritterschaft des Egrischen Kreis sowohl ein ehrbar Rath, ein ehrbar Gericht und ein ganze geschworne Gemein, unser grossgönstig gebietende liebe Herren, vor obgedachten ihren Gnaden und Herren an ihrer aller Statt mit ufgetragenen Gewalt zu erscheinen uns uferlegt und befohlen, so haben zu Vollziehung dessen wir die Abgeordneten Herr B. Michael Bayer, Herr Hans Schmidel, Clemens Holdorfer, Syndicus, uns den 28. Augusti uf die Reis begeben und seind den 30. hujus uf den Abend nach funf Uhr in Prag wohl und glücklichen ankommen.

Und als wir noch uf dem Weg gewesen und in Luewentz zu Mittags uf den andern Tagreis ausgespannet, ist Herr Clerel neben andern sein Freunden aus dem warmen Bad von Prag nach dahin kommen und als er von den Abgesandten angesprochen und befraget, was er guts neues zu Prag gehört und ob er nicht wisse, was und wie viel die Stände der Kron zu Beheim uf jungst gehaltenen Landtag und wie lang solche Contribution währen sollte, hat er geantwort, dass von neuer Zeitung der Ort nichts sonders zu hören gewesen; was aber den Landtagsbeschluss der Contributionen halber, so die Stände der Kron zu Beheim bewilligt, anlangend wär, wesse er nicht anders, obwohl die Stände sich anfänglichen hart darwider gesetzt und in nichts gehen wollen, so hätten sie doch letzlichen die Haussteuer als 3 Thaler von einem Haus sambt dem Zapfengeld (ausser den Dreissigisten, davon sie nichts willigen wollen) uf zwu Fristen, Bartolomei vorschienen den halben Theil und folgend kunftig Weihenachten den andern halben Theil, zu geben consentirt und gewilligt.

Und do wir den 30. Augusti, wie oben vermelt, in Prag ankommen, haben wir alsbalden den Wirt Hansen Purkharten dies Punkts halber anlangend die Bewilligung der Stände, was und wie viel solche sein möcht, auch wie lang solche sollte währen, befraget, welcher den gleichen Bericht, wie von Herrn Clerel erfolget, uns gegeben, allein dies darneben vermelt, dass die Stände durchaus die letzten Fristen als Weihnachten zu erlegen anfänglich nit willigen wollen, es wäre dann, dass die Röm. Kais. Mt. selbsten in der Kron Beheim ankäme; doch wie es letzlichen auch dahin kommen, dieweil vorgebracht worden, dass die Kais. Mt. stetigs mit grosser Leibesschwachheit beladen und derselben nit wohl fortzukommen möglichen, dass sie solche letztere Frist Weihnachten ohne einig Reservat und Condition zu erlegen bewilligt. Und obwohl wir damals uns bei dem Herrn von Rosenberg angeben und umb Zeit und Ort zur Audienz und Abfertigung bitten wollen, so haben wir doch aus Ursachen, dass Ihr G. die Abendmalzeit damals gehalten und es zue fernern Aufwarten zu spät worden, nichts ausrichten können.

Den andern Tag als den letzten Augusti Frühe nach funf Uhr seind wir die Abgesandten zu Hof uf Schloss gangen und allda erkundigt, ob die Herren sich ufs Schloss begeben oder wo dieselben ihre Wohnungen und anzutreffen, und do wir vernommen, dass derzeit noch kein Herr ufm Schloss gewesen, seind wir von dannen zum Herrn Joachim von Schwamberg in seine Behausung gegangen. Do wir dahin kommen, hat er gleich willens zu Hof zu reiten gehabt, wie dann sein Klepper allerdings darzu gefertigt gewesen, und als er uns gesehen, angefangen: „Herr Schmidel woher?" Und einem jeden die Hand geboten. Darauf die Abgesandten derer von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Raths gehorsame und willige Dienst Ihren Gnaden vermeldt und ferner angezeigt, wie die Herren Landofficierer und Statthalter anstatt der Röm. Kais. Mt. unsers allergnädigisten Herrn, die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger anher durch ein Erforderungs-

schrift den 30. hujus zu erscheinen citirt, derwegen die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath aus underthänigen Gehorsam ihre Abgesandten anhero ordnen sollen, jedoch mit schweren Unkosten, und fiel gleichwohl den von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath nicht allein schwer, sondern meniglichen für, dass sie ihnen eine neue Contribution sollten bewilligen, dieweil man die alte, wie Ihr Gnaden sich gnädig zu erindern würden wissen, noch nicht erlegt hätt, auch sonsten grosse Noth und Armuth under den Leuten wär. Derwegen underdienstlichen gebeten, Ihr G. wollten anstatt der Ritterschaft und Burgermeisters und Raths diesfalls die Sachen gnädig helfen befürden, damit gemeine Stadt uf diesmal möcht verschont bleiben, solches würde die Ritterschaft, Burgermeister und Rath umb Ihr Gnaden jederzeit gehorsamblichen neben uns Abgesandten underthänig zu verdienen [beflissen] sein.

Hierauf Ihr Gnaden angefangen: dass die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger anhero durch die Herren Statthalter erfordert worden, wär ihm durchaus unbewusst, hätte auch ausser dieser itzigen Erzählung sonsten keine Wissenschaft von diesen Sachen, wusste sich aber sonsten wohl zu erindern, dass gemeine Stadt die nähist bewilligte Contribution noch nit erlegt hätt, derwegen so viel an Ihren Gnaden wär, wollten sie gerne das beste dabei thun, damit gemeiner Kreis und Stadt Eger diesmals möcht verschont werden, und wollt mit dem Herrn von Rosenberg sich daraus underreden.

Und hierauf ferner gefragt, ob die von der Ritterschaft nicht mitgekommen und wo dieselben wären. Darauf die Abgesandten Ihren Gnaden wieder zu vernehmen gegeben, dass solche einstheils aus Schwachheit des Leibes, einstheils wegen Herrndienst mit zu erscheinen wären verhindert und abgehalten worden, und aber zu Abschneidung schwerer Unkosten so hätten sie uns den Abgesandten ihren Gewalt, inmassen ein ehrbar Rath gethan, hierin ferner ufgetragen und befohlen. Darbei es Ihre Gnaden bleiben lassen, aufgesessen und nach Hof geritten, und seind also mit Ihren G. neben dem Pferd zu Hof gegangen; aber uf dem Wege haben Ihr G. wegen des Misswachs des lieben Getreidigs allerlei mit uns geredt und als Ihr G. zu Hof kommen, abgesessen und in die Kammer gehen wollen, hatten Ihr G. uns uf Herrn von Rosenberg alldar uf dem Saal ufwarten heissen und darneben befohlen, wann seine Gnaden der von Rosenberg würden herauffen kommen, dass wirs Ihrer G. in der Kammer sollten anzeigen lassen, wollten sie sich unserthalber bei Ihren G. dem Herrn von Rosenberg aufhalten und aus diesen Sachen mit ihme reden.

Solchs von Ihren G. wir mit underthänigen Dank angenommen, eine Zeit lang uf dem Saal verwartet und als der Herr von Rosenberg nit gekommen, seind wir von dannen zu Ihren G. in desselben Behausung gegangen, alldar uf Ihre Gnaden bei zweien Stunden gewart, indess viel Herren und Hofräthe bei Ihren G. ab- und zugangen, aber sonsten von frembden Personen niemanden vor sich lassen wollen und letzlichen, als Ihr G. zu Hof gehen wollen, haben wir Ihr G. ufm Weg in Fortgehen angesprochen und angeben, auch anfänglichen Ihren G. der Ritterschaft, sowohl Herrn Burgermeisters und Raths underthänige gehorsame Dienst vermelden und darneben vortragen lassen, nachdem die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath von Ihren G. anhero erfordert worden und sie sich aus underthänigen Gehorsam zu erscheinen schuldig befunden, als hätten sie uns an ihrer Statt vor Ihren G. und Herren zu erscheinen abgefertiget, derwegen vor Ihrer G. wir uns hiemit wollten präsentirt und angeben und darneben underdienstlichen gebeten haben, Ihr G. wollte sich gegen uns gnädig erzeigen, Zeit und Ort zur Audienz ernennen und anstellen und ufs förderlichst, damit wir nit mit Unstatten allhier lang verwarten und zehren dörften, abfertigen, und darneben ferner mit höchster Kürz zu erkennen geben, wie dass gemeine Stadt der Röm. Kais. Mt., unserm allergnädigisten Herrn, an der Frist vor einem Jahr bewilligten Contribution der 1500 fl. noch 750 fl. uf kunftig Galli zu erlegen restirten, hätten auch die erster erlegt, der 750 fl. Frist Georgi vor-

schienen, ihren Glauben bei der Röm. Kais. Mt. zu retten, uf Interesse ufgenommen, würden auch kunftige Frist Galli, do sie anderst dieselben erlegen wollten, wie sie sich zu thun schuldig erkennet, uf Interesse ufborgen und nehmen müssen, und dieweil sie die vorige und alte bewilligte Contribution noch nicht erlegt und dieselben mit höchster Beschwerung zusammbringen müssten, so wissen sich die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger in ein neue nit einzulassen. Hierauf ferner, als aus Befelich unser Principaln, gebeten, dass Ihr G. uns in Ansehung angeregter Entschuldigung wollte mit Gnaden abfertigen und von dannen kommen lassen, auch gemeines Kreises und der Stadt uf diesmal mit der Contribution enthebt und unbelegt lassen. Solchs wollten unsere Principales neben uns in allen underthänigen Gehorsamb umb Ihr G. hochstes Fleiss zu vordienen unvergessen sein und bleiben.

Hierauf Herr von Rosenberg uns zue Antwort gegeben: dass Ihr G. zu ihrer Anherokunft kaiserlichen Befelich und andere Schreiben gefunden, dass Ihr G. die Ritterschaft sowohl Bürgermeister und Rath der Stadt Eger vor sich sollten erfordern lassen, uf solches so hätt Ihr Genad gemelte Ritterschaft und Stadt zu erfordern nicht umbgehen können, derowegen, dieweil wir als die Gevollmächtigten ankommen, sollen wir vor der Kanzlei ufwarten, wollte sich Ihr G. mit den andern Herren bereden und uns ein Termin hernach zur Audienz anzeigen lassen und wessten Ihr G. selbst noch nit eigentlich, was die Sachen betreffen thät, darumb man gefordert, aber der Kais. Mt. Ihren Gnaden gethane Befehlich und andere beiwesende Schreiben würden solches zu vornehmen geben. Derwegen sollten wir, wie gemelt, vor der Kanzlei ufwarten.

Und seind also mit Ihrer G. aus derselben Haus aus bis ufs Schloss gegangen und als wir ein Zeit lang bei anderhalben Stunden vor der Herrn Statthalter Zimmer in der Kanzlei ufgewartet, ist Herr Secretari Sebastian Heigel zu uns kommen und ein jeden die Hand geboten, angefangen: „Das seind seltsame Gäst bei uns." Darauf wir ihme zu vernehmen geben, weshalber wir uns der Ort verfügt, darneben gemeines Kreises und der Stadt Eger Armuet und Noth erzählt und angezeigt, dass es uns unmüglich in ein neue Contribution zu willigen, denn wir die alte noch nicht erlegt, und was daran erlegt worden, dass dasselbe uf Zins und Interesse ufgenommen worden, auch die kunftige Frist Galli erwähntermass uf Interesse, do man anderst dieselbe, wie billich, ablegen wollt, aufnehmen müsse, und schliesslichen ihne gebeten, dass er gemeine Stadt wollte helfen befördern, damit wir bald zue Audienz und Abfertigung möchten kommen und gelassen werden.

Uf solches sich Herr Heigl erklärt und erboten, worinnen er gemeiner Stadt dienen und willfahren künnt, woll er an seinem Fleiss nicht erwinden lassen, und also von uns in die Kanzlei gangen und anfänglich zwu Stund hernach ist er wieder zu uns kommen und uns Befelich des Herrn von Rosenbergs und Ihrer Gnaden Herren Räthe uns angezeigt, dass wir uf den Dornstag den 2. September Frühe umb 8 Uhr uf dem Schloss zum Vorhör und Handlung vor Ihrer G. uns sollten gestellen und erscheinen. Obwohl hierauf wir des langen Vorzugs uns beschwert und umb kurzen Termin angehalten, so hat er sich doch erklärt, dass es eher nit sein könnt, dann es wären kaiserliche Sachen vorgefallen, die inmittelst vor andern zu handeln müssen vorgenommen werden, und nachdem ist Herr Heigl zu Herrn Joachim von Schwanberg in die Kammer gegangen und denselben zum Herrn von Rosenberg in der Herren Landofficierer Zimmer berufen. Als wir solches gesehen, haben wir ufm Herrn Joachim von Schwamberg, bis er von Herrn von Rosenberg heraus gegangen, ufgewart; als aber Herr Joachim heraus kommen, uns gesehen, ist er neben Herrn Heigel zu uns gegangen, angefangen und gesagt: „Wie kümbts, dass man die von Eger gefordert? Ich weiss nichts davon." Welches Heigel unvorantwort hingehen lassen. Darauf die Gesandten angefangen, es sei etwas lang, dass sie ufm Dornstag erst zu Audienz gelassen sollten werden, und ferner angehalten, ob es nit eher geschehen könnte. Darauf Herr Joachim von Schwanberg angefangen, es sei etwas

lang, doch wollten Ihr Gnaden uf den Abend mit Herrn von Rosenberg, bei dem sie würde die Abendmalzeit halten, aus diesen Sachen reden und sollten uns hernach des andern Tags, als den 1. September, derwegen bei Ihren Gnaden aufhalten.

Uf solches seind wir die Gesandten den 1. Septemb. Früh umb sechs Uhr bei Herrn Joachim von Schwanberg wieder erschienen, angehalten, ob wir doch denselben Tag zue Audienz möchten gelassen werden, damit der Unkost und Zehrung abgeschnitten. Darauf er geantwortet: „Es kann nit sein, ihr musst doch vorziehen bis uf den ernannten Tag, als den 2. September, do werdet ihr gehört werden und wenn es darzu kümbt, was an mir ist, soll kein Fleiss gespart werden, sondern will das best darbei thun.“ Uf solches er hernach ufs Pferd gesessen und seind wir die Gesandte ihm bis ufs Schloss vor die Kammer wieder nachgefolgt.

Nach solchen die Abgesandten den Herrn Heigel wiederumb uf dem Saal angesprochen und gebeten, dieweil je heut aus den Sachen nichts erfolgen wollt und Herr von Rosenberg auch etwas schwach sein sollt, dass wir den bestimbten Tag möchten gehört werden, er auch uf unser Erscheinen, do die Herren sonsten unser möchten vergessen haben, uns seinem selbst Erbieten nach angeben und zum Abschied befördern helfen. Welches Herr Heigel wieder zu thun an sein Fleiss nichts zu erwinden lassen sich erboten und ferner diesen Tag uber nichts erlangen und ausrichten können, doch nichts desto weniger bis umb 1 Uhr zu Hof aufgewart . . .

Und haben also diesen Tag abermals nichts fruchtbarlichs zu Hof, wie oben gemelt, sonder in der Hauptsachen ausrichten können.

Folgends hernach, damit wir diesen Tag nicht vergebens zubringen mochten, haben wir uns zu Herrn Kindlern begeben und mit ihme aus folgenden Punkten geredt.

Und erstlichen eines ehrbarn Raths Schreiben belangend den Rüger ubergeben, darneben gebeten, dass er dieselben befördern wollt, damit wir eine Antwort wieder mit möchten bekommen. Solches er sich zu befördern erboten und einen Thaler, alsbalden den Appellationräthen darvon zu vorsprechen, gefordert, welchen Herr Burger Michel Baier ihme erlegt und geben. Und hat solche Sach damals nit versprochen mögen werden aus Vorhinderung anderer wichtigen Sachen, doch hat er dieselben bei zufälliger Botschaft anhero zu schicken sich erboten.

Und als wir ihme gemeiner Stadt halber angesprochen und gebeten, demnach dieselbe viel und oft zu Hof vor den Herren Appellationräthen und ander Ort zu thun und auszurichten hätten, dass er diesfalls derselben gönstiger Förderer sein wollt, welches dann ein ehrbar Rath gegen ihme zu vorschulden unvorgessen sein würde: uf solches er sich hinwieder erklärt, do gemeine Stadt ihme nur in was wüsste zu gebrauchen und solches an ihme durch ein Schrift gelangen liessen, wollt er sich dermassen darinnen ausrichtsam (?) und gegen gemeiner Stadt dienstwillig erzeigen, dass sie seinen Fleiss durchaus sollten im Werk spüren und erfinden, und sollte gemeine Stadt diesfalls nur getröst derwegen zusprechen. Welches wir mit Dank angenommen . . .

Item so haben wir auch weiter mit ihme wegen der eingebrachten der Ritterschaft in Egrischen Kreis Zeugnus geredt, wie es stunde, ob sie ihren Beweis noch nit vollständig eingebracht und worauf es haftet? Darauf er angezeigt, dass ungefärlich vor 4 Monaten die von der Ritterschaft umb Prorogation und Aufschub der Publication sollicitirt und angehalten mit Vorgeben, dass ihre angegebene Zeugen nit alle vor den Commissarien erschienen und auch nicht vorhört worden, also umb Befehlich an die Commissarien angehalten, dass er uns Abschrifft gegeben und schliesslich gemelt uf Vortrauen, wie er von Herren Appellationräthen so viel vornummen, dass die von der Ritterschaft in dieser Sachen wenig würden erhalten, und wie er sehe, so wollten sie gerne Aufschleif brauchen, damit die Sachen unerörtert bleiben möchten, und wäre gut, dass die Publication vorgenummen würde oder aber

den Adelleuten ein endtlicher Termin zu Einbringung ihres Beweises würde angesetzt ... Und haben uns bis uf den Abend also bei ihme Kindlern ufgehalten.

Von der Kais. Mt. in Prag Ankunft wird gemelt, dass Ihr Kais. Mt. in Kurzen alldar werden ankommen. Dass die Röm. Kais. Mt. ihre jungere zwei Fräulein sollte nach Rom vorschicken, davon ist der Ort in Prag nichts zu hören oder zu erfahren gewesen.

Den 2. September als den angesetzten und ernannten Verhörestag Frühe umb funf Uhr seind wir die Abgesandten wieder zum Herrn von Rosenberg in desselben Behausung gegangen, bei 3 Stunden ufgewartet, aber nicht vorkommen können, do aber Sein Gnaden zu Hof gehen wollen, haben wir abermals umb Audienz und Abfertigung embsig sollicitirt und angehalten und darneben Ihr Gnaden gebeten, demnach sie uns diesen Tag zue Audienz ernennen und ansetzen lassen, dass sie unser also gnädig woll ingedenk sein.

Darauf Sein Gnaden selbsten uns abermals uf dem Schloss vor der Kanzlei ufzuwarten beabschiedet und seind uf solches Ihren Gnaden ufs Schloss vor die Kanzlei den ernannten Ort nachgefolgt und alldar funf ganzer Stund aufgewart in stetiger Hoffnung, wir sollen zur Audienz gelassen werden. Gleichwohl aber endlich ist uns durch ein Secretarium dieser mundlicher Bescheid erfolget: Nämlich der Herr Statthalter Sein G. neben den andern Herren wollten uns diesmals als den angesetzten Vorhörstag gerne Audienz praestirt haben, so wären anderweit kaiserliche hochwichtige und schwere Sachen ihnen zu berathschlagen vorgefallen, dardurch willen wir diesmals nicht könnten gehört werden, derwegen so möchten wir nur abtreten und sollten nach zweien Tagen wiederumb erscheinen. Ob nun wohl hierauf des langen Vorzugs wegen der schweren Unkosten wir uns zum höchsten beschwuert und uf solches hinwieder an Ihr G. und Herren durch denjenigen, so uns den obangeregten Bescheid geben, underthänig bittlichen gelangen lassen, dieweil wir ja heut aus Verhinderung kaiserlicher Geschäfte und dass es auch nunmehr etwas lang uf den Tag und allbereit 1 geschlagen, nicht könnten vorhört werden, dass wir doch in solchen uf folgenden Tag befördert und abgefertigt möchten werden, so haben wir doch nichts erhalten mögen, sonder ist uns angeregter Bescheid wieder vorgehalten, doch darneben schliesslichen vermeldt worden, man möchte vorgeblichen uf folgenden Tag aufwarten, aber unmüglichen wäre es, dass wir sollten gehort werden. Darauf wir also mit schwermüthigen Gedanken umb 2 Uhr von Hof in die Herberg gegangen, Suppen gessen und nachfolgendes uns mit einander underredet (dieweil wir befunden, dass wir lang ufgezogen und gemeine Stadt dardurch in viel Unkosten wollte eingeführt werden), wie doch die Sachen, damit langwieriger Vorzug und schwere Unkosten, so daraus würde erwachsen, abgeschnitten und wir zu einem Bescheid und Abfertigung kämen, möchte anzugreifen sein, und endlich dieses Mittel gefunden, die Sachen mit höchster Kurz durch den Syndicum in ein Supplication zu vorfassen lassen, der Stadt Armuth und Unvermögen, auch dass solche an den nun fast vor eim Jahr bewilligten 1500 fl. noch 750 fl. restirten zu erlegen, anzumelden und darauf underthänig zu bitten, gemeiner Stadt uf diesmal mit der neuen Contribution zu vorschonen.

Do nun uf diesen vorgehenden Beschluss der Syndicus die Supplication gestellt, haben wir ein Notdurft ad captandam benevolentiam zu sein geacht und zum Herrn von Schwanberg begeben, ihme unsere Vorhaben entdeckt, die Supplication zu vorlesen geben, darneben Ihr G. wegen gemeiner Stadt derselben zum besten umb Rath, ob solche also einzugeben, oder wie die Sach in ander Wegen, damit wir zum Bescheid und Abfertigung kommen mochten, anzugreifen sein wollt, underdienstlich gebeten mit angehängten Erbieten, dass solches die Ritterschaft sowohl Bürgermeister und Rath umb Ihr Gnaden zu vordienen jederzeit würden unvorgessen sein. Uf solches als Ihr Gnaden die Supplication vorlesen, haben sie ihr dieselben nicht allein gefallen lassen, sondern auch dahin gerathen, dass wir sie also sollten den Herren Statthaltern ubergeben und präsentiren, sich darneben ferner erboten, was Ihr G.

gemeiner Stadt und Kreis hierinnen zu derselben Nutz könne beförderlich sein, woll sie an ihren Fleiss nichts erwinden lassen. Solches die Abgesandten mit underdienstlicher Danksagung angenommen und darauf von Ihren Gnaden abgetreten.

Folgends den 3. September Fruh umb funf Uhr haben sich die Abgesandten wieder zum Herrn von Rosenberg begeben, alldar wieder in die drei Stund aufgewart und als Ihr Gnad zu Hof gegangen, haben die Abgesandten erwähnte Supplication ubergeben, den Inhalt mit der Kurz Ihren Gnaden erzählt und der Stadt äusserstes Unvormögen, dass derselben in ein neue Contribution zu willigen unmüglichen, angezogen auch darneben vormeldet, dass aus Mangel der Zehrung uns den Abgesandten allhier länger zu vorwarten höchst beschwerlichen, derwegen Ihr G. nach Vorlesung der Supplication umb gnädige Abfertigung gemeiner Stadt und Kreis, so ihr höchstes Vortrauen hierin zu Ihren Gnaden gesetzt, dardurch zu erfreuen underthänig gebeten.

Uf dieses Herr von Rosenberg die Supplication angenommen mit Vormeldung, dass er dieselbe den andern Herren nach Vorlesung wolle zuschicken und vorhalten, sich auch mit ihnen daraus underreden, und sollten uf Bescheid vor der Kanzlei ufm Schloss aufwarten. Solches wegen sich die Abgesandten dann underthänig bedankt und darneben Ihr G. umb gnädige Abfertigung abermals gebeten. Und haben also solche Reden mit Ihr G. getrieben bis ufs Schloss und haben alldar bis nach zwei Uhr ufgewart. [Folgt der Wortlaut des an die Oberstlandesbeamten gerichteten Gesuches.]

Und indess wir uf dem Schloss ufgewart, ist zu dem Herrn von Rosenberg in sein Zimmer berufen worden und hineingegangen Herr Strein, Herr Joachim von Schwamberg und andere Herren mehr, die dann in Rathschlagen also beisammen vorschlossen geblieben und keinen Menschen vor sich gelassen bis umb 1 Uhr. Inmittelst aber ist Herr Secretari Sebastian Heigel zu uns kommen und vormeldet, wie dass aus unser Sachen anitzo würde gehandlet werden, denn er dem Herrn Strein und Herrn von Schwamberg unsere Supplication, ehe sie zum Herrn von Rosenberg gegangen, uberantwort hätte. Uf dieses bald hernacher haben die Herren ein Glöcklein geläut, ist Herr Heigel hinein gegangen und hinwieder zu uns herauskommen und angezeigt, dass wir mit unserer Sachen heut nicht konnten gefordert werden, dann es wären andere so wichtige Sachen vorgefallen, dardurch die unsere bis uf den Montag ufgeschoben und vorlegt worden, derwegen sollten wir nur abtreten und uf den Montag wieder kommen.

Darauf wir dem Secretari hinwieder angezeigt, dass es uns unmüglichen wäre aus Mangel der Zehrung zu vorwarten, so wissen wir auch in nicht zu willigen, dann die Armuth under den Leuten zu gross, so hätte man auch die bewilligte 1500 fl. noch nicht vollständig erlegt und wären kunftig Galli noch 750 fl. daran zu zahlen, hätten aber alles das, was vor den Herren Statthaltern und Räthen anstatt der Ritterschaft und des Raths wir vorzubringen und zu handeln Befelich, in die ubergebene Supplication eingebracht, darüber wir uns nicht dürften einlassen; darauf ihne wieder gebeten, solches dem Herrn Statthalter anzumelden und an unser Statt, dieweil wir nit könnten vorgelassen werden, umb gnädige Abfertigung zu bitten angelangt. Als er von uns abgetreten und solches zu referiren sich erboten, ist Herr Joachim von Schwamberg und anfänglichen Herr Strein herausgegangen, als wir aber Herrn Joachim von Schwamberg ersehen und zu ihm zugehen wollen, hat er sich zu uns zugelenkt, angefangen: „Nun ihr werdt auch abgefertigt werden." Als wir ihme aber den Bescheid, so uns Herr Heigel gegeben, referirt, hat er alsbald sich wieder zum Herrn von Rosenberg in sein Zimmer begeben mit dem Erbieten, unser Sachen zu befördern. Als aber Herr von Schwamberg hinein gegangen gewesen, ist Herr Heigel bald hernach herauskommen, angezeigt, er habe unser Sachen halben mit Herrn Strein zu reden Befelich, also zu ihme gegangen und als er Herrn von Rosenberg Relation vom Herrn Strein gethan, ist Herr Heigel darnach wieder von Herrn Rosenberg zu uns kommen und vormeldet, dass er Befelich, uns wieder nach Heim abzufertigen. Dessen die Abge-

sandten erfreuet ihme Dank gesagt und darneben gebeten, dass er den Abschied schriftlichen wollte vorfassen und denselben uns mit ehisten zustellen, damit wir von dannen könnten abschieden. Welches er sich erboten und von ihm in die Herberg gegangen, der uns hernach den Bescheid nach 4 Uhr uf den Abend eigner Person zugestellt und übergeben, darneben, was er gemeiner Stadt sonst dienen kann, in denselben sich willig erfinden zu lassen erboten, welches die Abgesandten mit Dank angenommen.

Nach Vorrichtung dieser Sachen haben wir den Herrn Reicharten Strein wegen des Zolls halber auch wollen ansprechen, aber diesmal uf den Abend Sein G. nit antreffen können; uf den Morgen Früh aber den 4. September seind wir zu ihme in sein Behausung gangen, alldar bei 2 Stunden aufgewart. Letzlichen haben wir uns bei Ihrer Gnaden durch derselben Diener lassen angeben und umb Audienz gebeten. Darauf Ihr Gnad uns zu sich in sein Zimmer lassen fordern. Do wir hinein kommen, haben wir Ihrer G. Burgermeisters und Raths gehorsam und willige Dienst angezeigt und darneben vermeldet, was ein E. Rath in Schriften wegen des hochbeschwerlichen angeordneten Grenzzolls bei der Rom. Kais. Mt. underthänigist sowohl bei Ihrer Gnaden underdienstlichen umb Abschaffung desselben eingebracht, solches würden sich Ihr Gnaden sonders Zweifel noch gnädig zu erindern haben. Ob nun wohl bei Ihren G. durch eines Raths Abgesandte umb gnädige Resolution sollicitirt worden, so hätten sie doch bishero solche nicht bekommen mögen. Wann dann gemelter Zoll gemeiner Stadt zu merklichen Schaden und Undergang der Inwohner gereichte und itzo gemeine Stadt ihre Abgesandten uf Erforderung der Herren Landofficierer anhero ordenen müssen und denselben under andern auch bei Ihrer G. umb gnädige Resolution anzuhalten befohlen worden, so wollten sie ihr Begehren in einer kurzen Schrift Ihrer G. präsentirt und ubergeben, darneben underthänig gebeten haben, Ihr G. wollte gemeine Stadt ihr hierinnen gnädig lassen befohlen sein und hierauf mit einem gnädigen Bescheid abfertigen und wo müglichen der Zoll wieder abgeschaffet helfen. Darauf Ihr G. geantwortet, dass sie das Anbringen vornommen, hätten aber von der Röm. Kais. Mt. dies Zolls halber Bescheid zu geben kein Befelich, wollten aber die Supplication zum Gedächtnuss annehmen und in der Kammer sich ferners Berichts der Sachen erkundigen, darauf möchte man wieder sollicitiren und anhalten; was Ihr G. gemeiner Stadt zum besten dabei befurdern kunnten, wollten sie mit Willen thun. Solches die Abgesandten mit Dank angenommen und wieder von Ihren G. abgeschieden. [Folgt der Wortlaut der Supplication, welche die Gesandten dem Hofkammerpräsidenten Strein überreicht haben.]

Und demnach die Abgesandten aus des vorwohlermeltes Herrn Streins Antwort so viel befunden, dass derzeit kein endlicher Bescheid zu erlangen, haben sie auch nicht nothdurftig befinden können, alle oder einen allein aus den Abgesandten zu Abschneidung der Unkosten ferner alldar dieser Sachen halber zu sollicitiren hinder sich zu lassen. Und aber damit nichts hierinnen vorabsaumet, so haben wir Herrn Hansen Burkhart neben Uberantwortung einer kurzen Supplication unserthalben inmittelst anzuhalten und sollicitiren bittlichen vermögt, der auch den Bescheid, so er wird erlangen, mit ehisten bei einem eigenen Boten anhero zu schicken, auch in der Sachen Fleiss zu haben sich erboten.

... Und nach eingegebener und uberantworten Supplication den Zoll betreffend und ferner derowegen Herrn Hansen Burkharten ubergebenen Befelich, unserthalben zu sollicitiren und die zu End vormelte Supplication einzuwenden, haben wir uns den 4. Septemb. umb 10 Uhr also wieder uf den Weg nach Heimet von Prag begeben und den 6. Septemb. zu Haus kommen.

---

40. Někteří z nejvyšších ouředníků zemských odpovídají císaři Maximilianovi na jeho dobré zdání, že by nebylo s prospěchem, aby sněm český k času sv. Martina určený až k novému roku byl odložen.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM, 1574, 4. října. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nejjasnější! oc. Psaní V. C. M., kteréhož datum v pátek po svatém Matouši apoštolu a evangelistu, jest nám v pátek den svatého Remigia v šest hodin na puol orloji u večer, to jest od datum

v něm v témdni, dodáno, z něhož sme, že ačkoliv ste V. C. M. konečně na tom býti a k tomu se vší bedlivú pilností skutečně snažiti se ráčili, abyste vedle uvolení V. C. M., o kterémž sou se v nejedněch předložení sněmovních na sněmích obecních, kteří teď po několikrát pořád v nepřítomnosti V. C. M. na hradě Pražském držáni byli, mezi jinými artikuli zmínky dály, mezi nás a jiné stavy tohoto království, věrné poddané své, obmýšlejíc z otcovské bedlivé péče a milostivé náchylnosti, kterouž k témuž království a obyvateluom v něm obzvláštně nésti ráčíte, do téhož království dobře prvé před svatým Martinem příštím, k kterémužto času by sněm vedle posledního sněmovního snešení držán býti měl, toliko aby nejprvé lidu válečnému v království Uherském, také dvořanuom a služebníkuom V. C. M. zaplaceno bylo, osobně přijeti a tak přítomni jsouc, aby před začátkem sněmu všelijaké duoležité potřeby V. C. M. vlastní i obzvláštní obyvatelův téhož království, též zemí k němu přislušejících se předsevzíti a k místnému konci přivésti mohly: však po dostatečném a pilném ze všech stran jednání, nemohouc se V. C. M. v tak mnoho peněz, aby lid válečný a dvořané V. C. M. spokojeni býti mohli, objíti, aby vždy šťastný odjezd V. C. M. do království Českého fedrován býti mohl, že ste i na tu cestu nastoupiti a s těmi osobami, které statky manské a zápisné v království Českém drží, aby aspoň tudy tím větší suma peněz se zpuosobiti a lid válečný a dvořané V. C. M. spokojeni býti mohli, o ně jisté narovnání státi se mohlo, dostatečné jednání míti poručiti ráčili; nicméně nás dále tejna milostivě nečiníce, žeby přes to ty všecky cesty dalece nepostačovaly, aby se ten sněm při času svatého Martina držeti mohl, a naposledy dokládajíce, žeby se z těch příčin V. M. C. za nejpříhodněji býti vidělo sněm obecní k novému létu nejprvé příštímu v království Českém položiti, jakž též psaní V. C. M. to v sobě vše šířeji obsahuje, na to abychom spěšné dobré zdání V. C. M. oznámili, sme poddaně vyrozuměli.

Na to V. C. M. s ponížeností oznamujem, že nad takovým V. C. M. psaním, přečetše je, nemálo zarmouceni sme, a nad těmi nedostatky a příčinami nám od V. C. M. oznámenými, kteréby snad opět tomuto svatomartinskému sněmu, na kterýž stavové od V. C. M. skrze J M. krále Rudolfa uherského a J. M. arciknížе Arnošta, pánuov našich milostivých, jakožto na nejposléz minulý sněm od V. C. M. obou vyslaných, ubezpečeni jsou, překaziti chtěly, nemalou lítost máme, ale uznávajíce jako věrné rady a poddaní V. C. M. se tím povinni býti, abychom také toho, což bychom škodného a zlého V. C. M. i tolikéž dědicuov V. C. M. býti znali, oznámením nepomíjeli: a protož majíce též psaní V. C. M. mezi sebou v pilném a bedlivém uvažování a o to promlouvání, té chvíle a času žádnými jinými věcmi sebe nezaneprázdnivše ku paměti sme sobě přivedli, když ste nám V. C. M. předešle v podobné příčině, co se pokládání nebo odkládání sněmů v království Českém dotýkalo, o dobré zdání psáti ráčili, že sme V. C. M. vždycky takové poddané odpovědi dávali, že ty věci ne v osobách třech neb čtyřech, ale vždycky se všemi nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými a radami V. C. M. se uvažovati mají, což vždycky za slavné a svaté paměti císaře Ferdinanda tak držáno a zachováváno bylo, a protož my proti tomuto poslednímu sněmovnímu snešení všech tří stavuov v znamenitém počtu a v přítomnosti, jakž dotčeno, Jich M. pánuov synuov V. C. M. nejmilejších, se stavy zuostání a zavření, čehož sme my také podle jiných jednati a zavírati pomáhali, aby k jakému dalšímu odkladu mimo termin v sněmu položený, totiž dne svatého Martina, přijíti mělo, z hodných příčin žádného dobrého zdání od osob našich bez jiných nejvyšších pánův ouředníkuov a soudcí zemských a rad V. C. M. dáti ani nám se to dobře trefiti nemůže, začež poníženě prosíme, že nás v tom nyní milostivě omluvna míti ráčíte.

Jedno a předkem, abyste o tom milostivou vědomost míti a příčinám, pro kteréž k tomu zdání našeho dáti nemůžem, vyrozuměti ráčili, neb podle téhož nejposléz minulého sněmovního stavuov snešení, teď při sjezdích krajských jisté osoby v každém kraji, které při budoucím svatomartinském sněmu až do zavření vytrvati mají, již voleny sou, a nyní se již na ně peníze na outratu vybírají a ty se k tomu dni konečně, souce nařízeny, sjeti mají.

Druhé, měloliby tudy pro ty příčiny od V. C. M. oznámené k tomu přijíti, že by tento budoucí sněm svatomartinský odložen býti měl, jest se obávati, že by netoliko z toho, což týmž minulým sněmem zavříno a V. C. M. na to svoleno a V. C. M. k tomu ste jednou milostivě povoliti a to od stavuov vděčně přijíti ráčili, na což stavové, totiž na šťastný příjezd V. C. M. a což týž sněm dále v sobě obsahuje a zavírá, od několika let s potěšením očekávají, ale již také i z druhého sjíti mohlo, skrze což by mezi lidmi rozličné o to promlouvání zniknouti a lidé k dalším pomocem těžce přivedeni býti mohli, v čemž J. M. král uherský a J. M. arcikníže rakouský ráčí pro budoucí časy u nás na veliké paměti býti, kteří sou na místě V. C. M. ráčili takové jednání sněmovní zavírati a vykonávati.

Třetí, že při tomto svatém Havle za příčinami těch statkuov manských a zápisných pro potřebu v témž psaní V. C. M. doloženú v dědictví uvozování tak mnoho se peněz sejde, že se jich na budoucí rok málo dostávati bude, neb na vše strany ty osoby, kterých se dotýče, o peníze jednají a je s velikou těžkostí shledávají, kteréž se všecky ven z země nesou, a toto království pro nepřítomnost v něm V. C. M. vlastní osoby velmi chudne, a v pravdě mezi lidmi k vypůjčování peněz málo se nachází a stavové sobě to, že posudní, kteréž na vychování dvoru V. C. M. v tomto království svoleno jest, ven z země se dává, na mnohých sněmích vysoce sobě ztěžovali.

I poněvadž pak to všecko, což na minulém sněmu v znamenitém počtu všech stavuov v přítomnosti, jakž nejednou dotčeno, Jich M. pánuov synuov V. C. M. nejmilejších, zavříno, V. C. M. v známost uvedeno jest, k čemuž ste milostivě povoliti a od stavuov přijíti ráčili, a nyní táž svolená pomoc od stavuov s chutí, očekávajíc šťastného příjezdu V. C. M., se dává a vyplňuje: aby již k jakému zjinačení a dalšímu mimo sněm zavření odložení přijíti a přivedeno býti mohlo, my žádných cest a prostředků k tomu najíti a obmysliti podle bohdá věrného, upřímného úmyslu a svědomí našeho V. C. M., jako pánu našemu nejmilostivějšímu, najíti nemůžem, než aby to při témž nařízení a zavření sněmovním zuostalo, čemuž V. C. M. dále sami, jakožto císař křesťanský spravedlivý, jsouce od pána Boha všemohoucího zvláštním rozumem vysoce obdařený, z této naší ponížené odpovědi milostivě vyrozuměti ráčíte. Jestližeby pak v tom milostivá vuole V. C. M. byla, a nám tu věc s týmiž nejvyššími pány ouředníky a soudci zemskými a radami V. C. M., na tento čas na hradě Pražském přítomnými, což před vzdáním soudu vykonati by se mohlo, k dalšímu uvážení milostivě poručiti ráčíte, nepominuli bychom toho neprodlévaje vykonati, a což by se u nás z společného a dostatečného uvážení v tom za dobré býti snášelo, V. C. M. ponížené toho s dobrým zdáním naším zase v známost uvésti. Na to od V. C. M. odpovědi spěšné zase očekávati budem a s tím se V. C. M. poníženými službami našimi poručena činíme. Dáno na hradě Pražském v pondělí den sv. Františka léta ɔc74.

---

41. Seznam cizích mincí, jichž cena a hodnota vedle zrna českého ustanovena byla.

1574, 6. října. — Opis souč. v archivu říšsk. fin. ve Vídni.

Den 6. Octobris dieses gegenwurtigen 74. Jahrs seind nachfolgende frembde Munzsorten nach dem von Röm. Kais Mt. mit den Ständen der Kron Beheim verglichenem Munzkorn probirt und valvirt worden, wie ein jedes Stuck nach seinem Werth und Halt genummen und ausgegeben werden solle.

Erstlich die schweizerischen zugischen Zwölfkreuzer, so auf der einen Seiten S. Oswalden Bildnus, in der Hand einen Kelch, dorauf ein Rab ein Ringl haltend sitzt, auf der andern Seiten einen zweikopfigen Adler haben und auf die pragerische Mark, welche 13 Lot — Q. 1 D. Fein hält, 50 Stuck gehen, kumbt das Stuck nach des Thalers Korn auf $11^1/_8$ Kreuzer.

Zum andern die churischen Zwölfer, so auf einer Seiten S. Lucas Bildnus, in der Hand das Reichsapfel haltend, und unten ein kleines Schildel, dorinnen ein Bock, auf der andern Seiten einen zweiköpfigen Adler haben und auf die Mark, welche 13 Lot — Q $3^1/_2$ D. Fein hält, 50 Stuck gehen, kumbt das Stuck nach Thalerkorn auf $11^1/_4$ Kreuzer.

Zum dritten der Grafen von Stolnberg Zwölfer, so auf der einen ihr Wappen und Umbschrift, auf der andern Seiten einen Adler haben und auf die Mark, welche 10 Lot Fein hält, 40 Stuck gehen, kumbt das Stuck auf $10^1/_2$ Kreuzer.

Zum vierten die churischen Zehenkreuzer, so auf einer Seiten einen Adler, auf der andern einen Bock haben und auf die Mark, welche 14 Lot Fein hält, 64 Stuck gehen, kumbt das Stuck auf $9^1/_4$ Kreuzer.

Zum fünften die andern churischen Zehner, so auf einer Seiten unser Frauen Bild mit dem Kindl, auf der andern einen Adler haben und auf die Mark, welche 12 Lot 3 Q. $1^1/_2$ K. Fein hält, 57 Stuck gehen, kumbt das Stuck auf $9^1/_2$ Kreuzer.

Zum sechsten die churfurstlichen sächsischen silbern Groschen ohn des Reichs Apfel, welcher zuvor 24 Stuck auf den Thaler geschlagen worden, und die Mark 6 Lot 1 Q. 1 D. Fein hält, darauf 96 Stuck gehen, kumbt das Stuck nach des weissen Groschen Korn auf $17^1/_8$ kleinen Pfenning.

Zum siebenten die andern churfurstlichen silbern Groschen, so dits 74. Jahrs mit dem Reichsapfel, 24 Stuck auf einen Thaler, gedruckt worden und die Mark 7 Lot 3 Q. 2 D. Fein hält, dorauf 119 Stuck gehen, kumbt das Stuck auf $17^1/_4$ D.

Zum achten das dritte Sort churfurstlicher silbern Groschen, so im 72. Jahr mit dem Reichsapfel, 24 Stuck auf einen Thaler, geschlagen worden und die Mark 7 Lot 3 Q. 2 D. Fein hält, dorauf 117 Stuck gehen, kumbt das Stuck auf $17^1/_4$ kleinen Pfenning.

Zum neunten die Zweikreuzer, so auf einer Seiten unser Frauen Bild, auf der andern einen zertheilten Schild haben und auf die Mark, welche 6 Lot Fein hält, 148 Stuck gehen, kumbt das Stuck nach der ander Zweikreuzer Korn auf $10^1/_8$ D.

Zum zehenden die breslischen Zweikreuzer, so auf einer Seiten einen halben Löwen im Schilde, auf der andern S. Johanns Haupt haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. 2 D. Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts auf $11^1/_2$ D.

Zum eilften die lignitzischen Zweikreuzer, so auf einer Seiten S. Hedwig eine Kirche auf der Hand haltend, auf der andern einen Adler haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. 2 D. Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts auf $11^1/_2$ D.

Zum zwölften die andern breslischen Zweikreuzer, so auf einer Seiten einen ganzen Löwen, auf der andern S. Johanns Bild haben und auf die Mark, welche 6 Lot Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts $11^3/_4$ D.

Zum dreizehenden die reichensteinischen Zweikreuzer, so auf einer Seiten S. Jacob mit dem Stab, auf der andern einen Adler haben und auf die Mark, welche 5 Lot 2 Q. 1 D. Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts $10^3/_4$ D.

Zum vierzehenden die mansfeldischen Zweikreuzer, welcher auf die Mark, so 5 Lot 1 Q. 3 D. Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts auf $10^1/_2$ Kreuzer.

Zum fünfzehenden die polnischen Zweikreuzer, welcher auf die Mark, so 5 Lot 3 Q. 2 D. Fein hält, 128 Stuck gehen, kumbts auf $11^1/_2$ D.

Zum sechzehenden Graf Ludwigen von Stolberg Zweikreuzer, so auf einer Seiten sein Vierschildwappen, auf der andern des Reichs Apfel haben und auf die Mark, welche 7 Lot 1 Q. Fein hält, 192 Stuck gehen, kumbts auf $9^1/_2$ D.

Zum siebenzehenden bemelten Graf Ludwigen andere Zweikreuzer, so auf einer Seiten sein Vierschildwappen, auf der andern einen zweiköpfigen Adler haben und auf die Mark, welche 7 Lot 2 Q. $^1/_2$ D. Fein hält, 176 Stuck gehen, kumbts auf $10^3/_4$ D.

Zum achtzehenden die schweizerischen solothurnischen Zweikreuzer, so auf einer Seiten S. Ursus, auf der andern einen zertheilten Schild und dorinnen einen Adler haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. Fein hält, 160 Stuck gehen, kumbts auf 9 D.

Zum neunzehenden Erzherzog Ferdinanden tirolische Kreuzer mit seinem Bildnus, welcher auf die Mark, so 6 Lot $1^1/_2$ D. Fein hält, 280 Stuck gehen, kumbts auf $5^1/_4$ D.

Zum zwainzigisten die churischen Kreuzer, so auf einer Seiten einen Bock, auf der andern ein duppelt Kreuz haben und auf die Mark, welche 5 Lot 2 Q. $3^1/_2$ D. Fein hält, 322 Stuck gehen, kumbts auf $3^1/_2$ D.

Zum einundzwainzigisten die schweizerischen unterwalder Kreuzer, so vier Schildl, in welcher einem zwene Schlussel beisammen haben und auf die Mark, welche 5 Lot 1 Q 1 D. Fein hält, 376 Stuck gehen, kumbts auf $3^1/_2$ D.

Zum zweiundzwainzigisten die zugschen Kreuzer, so auf einer Seiten einen zweiköpfigen Adler, unter welches Fussen ein klein zertheiltes Schildel mit der Umbschrift: Moneta Tugicensis, auf der andern Seiten ein doppelt Kreuz mit der Umbschrift: Sanctus Michael haben und auf die Mark, welche 5 Lot 2 Q. $3^1/_2$ D. Fein hält, 296 Stuck gehen, kumbts auf $4^3/_4$ D.

Zum dreiundzwainzigisten die andere zugischen Kreuzer, so auf einer Seiten einen einköpfigen Adler, unter welchem ein klein zertheiltes Schildel mit der Umbschrift: Moneta Noua Tugensis und dann die luzernischen, so auf der andern Seiten ein breit Kreuz haben und auf die Mark, welche 5 Lot 1 Q. Fein hält, 360 Stuck gehen, kumbts auf $3^1/_2$ D.

Zum vierundzwainzigisten die churischen Kreuzer, so auf einer Seiten einen zweiköpfigen Adler, unter welchem zwei unterschiedliche Schildel, auf der andern ein doppelt Kreuz haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. $3^1/_2$ D. Fein hält, 312 Stuck gehen, kumbts auf $4^3/_4$ D.

Zum fünfundzwanzigisten die andern churischen Kreuzer, so auch auf der einen Seiten den zweiköpfigen Adler mit einem kleinen Schildel und der Umbschrift: Beatus D. G. Eps. Curien., auf der andern ein Doppelkreuz haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. 3 D. Fein hält, 312 Stuck gehen, kumbts auf $4^3/_4$ D.

Zum sechsundzwanzigisten aber andere churische Kreuzer, so auf einer Seiten einen ganzen Bock, auf der andern ein Doppelkreuz haben, auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. $^1/_2$ D. Fein hält, 322 Stuck gehen, kumbts auf $4^1/_2$ D.

Zum siebenundzwanzigisten die luzernischen Kreuzer, so auf einer Seiten einen zweiköpfigen Adler und darunter ein zertheiltes Schild mit der Umbschrift: Soli Deo gloria, auf der andern ein Doppelkreuz haben und auf die Mark, welche 5 Lot 3 Q. $^1/_2$ D. Fein hält, 304 Stuck gehen, kumbts auf $4^3/_4$ D.

Zum achtundzwanzigisten die goslarischen Kreuzer, so auf einer Seiten einen einköpfigen Adler, auf der andern ein Doppelkreuz haben und auf die Mark, welche 3 Lot 1 Q. Fein hält, 264 Stuck gehen, kumbts auf 3 D.

Zum neunundzwanzigisten die strassburger Kreuzer, so auf beiden Seiten ein Lilien mit der Umbschrift: Argentina haben und auf die Mark, welche 6 Lot 1 Q. 1 D. Fein hält, 328 Stuck gehen, kumbts auf $4^3/_4$ D.

Zum dreissigisten die Dreier, derer jeder drei kleine Pfenninge gilt und drei Schilde, in welcher einem ein abgetheilter, im andern ein ganzer Löwe und im dritten ein offen Thor ist, haben und auf die Mark, welche 4 Lot 3 Q. $1^1/_2$ D. Fein hält, 472 Stuck gehen, kumbts auf $2^1/_2$ D.

Letzlich die andern Dreier mit dreien Schildeln, in welcher einem ein ganzer Löw und im andern ein halbe Lilien ist und auf die Mark, welche 4 Lot 2 Q. 1 D. Fein hält, 480 Stuck gehen, kumbts auf $2^1/_2$ D.

---

42. Páni a vladyky na soudu zemském císaři Maximilianovi, aby minulým sněmem ustanovenému prubýři zemskému P. Grymilerovi od úředníků mince všecky pruby zemské vydány a služba každého týhodne vydávána byla; že by zapotřebí bylo, aby mandáty proti cizí lehké, sněmy zapověděné, minci (kteréž seznam zasílají) opět vydány byly.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1574, 13. října. — Desky zemské, kvatern žlutý listův pos. Č. 128. K. 7.

Nejmilostivější císaři! V. C. M. poníženě oznamujem, že jest Pavel Grymillar z Třebska, nynější prubýř zemský na sněmu obecním minulém od stavuov království Českého nařízený, nám do plného soudu zemského suplikací podal, kterouž na nás vznáší a sobě ztěžuje: předně, když jest úředníkuom V. C. M. mince na Horách Kutnách psaní učinil, žádaje, aby mu průby mince a což více k úřadu jeho prubýřství zemského náležitého jest, každého týhodne vydávali, na takové jeho psaní a žádost že mu toho nic vydáno není, než tu odpověď, že jsou mu týž úředníci dali, že toho bez povolení V. C. M., aneb pánuov komorratuov V. C. M. v království Českém, učiniti nemohou; i toho v též suplikací své dokládaje, že nějakej Tomáš z Dražova, místodržící někdy předešlého prubýře zemského pana Jana Bohmického a potom teď i jeho Pavla Grymillera, z tohoto světa teď nyní náhlou smrtí jest sešel, a za ním že jsou průby zemské zuostaly, z kterýchž více nežli ode dvou let žádného počtu předešlému prubýři ani také jemu neučinil, s tím doložením, poněvadž mu těch věcí posavad postoupeno není, a zvláště pak, kdyby se tím prodlévati mělo, že by povinnosti své při tom úřadu náležitě vykonávati nemohl, podavši nám při tom 31 kusů mincí cizí a lehké, kterážby se s zrnem V. C. M. srovnávati neměla, kterouž na svůj náklad shledavši jest sprůboval, a my ji teď také V. C. M. i s tím jeho spisem a suplikací, začby která v své hodnosti byla, při tomto psaní našem odsýláme, žádaje nás týž prubýř zemský v tom i také odkudby záplaty své očekávati měl, za opatření (jakž táž suplikací jeho plněji svědčí a v sobě zavírá).

I nejmilostivější císaři! Znaje my žádost jeho býti slušnou i také to uvažujíc, že ta věc spěšného opatření potřebuje a toho že potřebí jest, aby každého času všelijaké mince, kteréž se do tohoto království z rozličných zemí zhusta vnášejí, prubírovány a dokonce v ven z země, což nejdříve možno, vybyty byly, V. C. M. poníženě žádáme, že o tom milostivě poručiti ráčíte, aby jemu Pavlovi Grymillarovi všecky průby zemské a což více k úřadu jeho prubýřskému náleží, bez dalších odtahuov vydány a každého týhodne k průbám též i služba jeho, jakž od starodavna bejvalo, slušná, na kteréžby přestati mohl, z mince V. C. M. na Horách Kutnách od úředníkuov vydávány bývaly, tak aby on prubýř také tím lépeji povinnost svou při těch průbách cizích mincí každého času vykonávati a se nač vychovávati měl a mohl.

Co se pak těch cizích zapověděných lehkých mincí dotýče, poněvadž předešle na sněmích obecních to zavříno, nicméně i mandáty V. C. M. pod jistými pokutami, aby jich do času jistého a již pominulého nebrali a nevydávali, zapovědíno jest, za to též V. C. M. poníženě žádáme, že ještě mandáty V. C. M. po krajích, městech a městečkách, což nejdřív bejti můž, rozepsati a přísně poručiti ráčíte, kdožbykoli takové zlé lehké zapověděné cizí mince do tohoto království vnášel, neb jich komužkoli v jakýchkoli vydáních nebo koupích odbývati chtěl, aby tomu každému pobrány byly a k němu, kdožby se toho dopustil a takové lehké cizí mince do země vnášel, podle předešlých sněmy a mandáty vyměřených pokut, aby se zachovali, nebo těmi příčinami a vexly naše dobré mince skrze kupce a židy

i jiné handlíře ven z země se vynášejí a na to místo zlé a lehké cizí i zapověděné mince do země se vnášejí a k tomu mnohem výšeji, nežli v své hodnosti a váze jsou, se vydávají, skrze co V. C. M. i všem obyvateluom království tohoto znamenitá ujma, škoda a záhuba se děje; neb již opět těch zlých a lehkých cizích mincí znamenitě mnoho do tohoto království vnešeno a mezi lidi vtroušeno jest, a kdyby to časně a brzo přetrženo nebylo, čím dále tím větší škoda, záhuba a ztížnost V. C. M. i všech obyvateluov království tohoto býti by musela. Čehož jsme, znajíc toho důležitou potřebu býti, V. C. M. tejna učiniti nechtěli. S tím se V. C. M. pánu svému nejmilostivějšímu poručena činíme. Dán na hradě Pražském v středu po svatém Diviši léta ↄc74.

---

43. Císař Maximilian II. nařizuje komoře české, aby o komorní artikule, které by na příštích sněmích v zemích koruny České předloženy býti měly, se uradila a komoře dvorské neprodleně dobré zdání o tom odeslala.

VE VÍDNI. 1574, 17. října. — Orig. něm. v archivu českého místodržitelství.

---

44. Zřízené rady na hradě Pražském odpovídají císaři Maximilianovi na jeho list v příčině odkladu sněmu k času sv. Martina určeného, že by nebylo dobře, kdyby tak se stalo, poněvadž by stavové se obávali, jakoby jich obecné věci k odkladu přijíti měly.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1574, 18. října. — Desky zemské menší, kvatern instr. a listů pos. žlutý. Č. 128. K. 11.

Nejjasnější! Psaní V. C. M. strany milostivé vuole k odkladu sněmu budoucího z jistých od V. C. M. oznámených příčin to jest nám dodáno, kterémuž jsme, jako věrní poddaní, žalostivě s ponížeností porozuměli, a kdyby vuole pána Boha všemohoucího a V. C. M. možnost byla, aby se to ještě zjinačiti mohlo a V. C. M. k tomu od V. C. M. s stavy království tohoto jistému snešenému a uloženému sněmovnímu času zde v tomto království býti moci ráčili, zač i ještě velice a žádostivě prosíme, s velikým potěšením bychom to rádi uslyšeli. Nebo, nejmilostivější císaři! všickni stavové na takové jisté zuostání s Jich M. králem Rudolfem uherským a arciknížetem Arnoštem na místě V. C. M. jsou se konečně ubezpečili a tak již podle vyměření sněmovního ve všech krajích jisté osoby v nemalém počtu i jim na vychování k budoucím sněmovním jednáním nařídili; a také i to V. C. M. oznámiti můžeme, že berně tyto dílu prvního s takovou ochotností volně se dávají, čeho od mnoha času nepamatujeme: ale zase proti tomu se nemálo obávati, když o takovém zjinačení sněmu stavové uslyší, že se toho nemálo uleknou a se obávati budou, jakoby jich obecné věci opět k nějakému změnění a prodloužení se schylovati chtěly. A tak těmi příčinami budoucí berně, zvláště pak druhého dílu tak volně s těžkostí by jíti i také rozličná domnění a řeči mezi lidem obecním skrze to nastati, ježto to všecko k budoucím jednáním malou platnost by snad přinésti mohlo. A protož, nejmilostivější císaři, abychom my v tomto počtu našem k této věci mimo předešlé se všemi stavy království Českého jisté na obecním sněmě snešení k nějakému zjinačení kterého artikule sněmovního podle milostivého poručení V. C. M. dobré zdání V. C. M. oznamovati měli, to při nás z nadepsaných a mnohých příčin na nemalém uvážení býti chce s jakou platností bychom to V. C. M. učiniti mohli. Avšak poněvadž v psaní V. C. M. se toho dokládá, že z příčin od V. C. M. oznámených, byste pak nejraději chtíti ráčili, z Vídně se hnouti a při témž času svatého Martina ten sněm držeti moci neráčíte, což všecko že ste V. C. M. v své radě v bedlivém a pilném uvážení i rozmyšlení míti ráčili, tomu na ten čas nevíme co říkati. Toho jsme podle milostivého V. C. M. psaní se vší ponížeností tejna učiniti nechtěli. S tím ↄc. Dán na hradě Pražském v pondělí den svatého Lukáše léta 1574.

---

45. Město Cheb omlouvá se při nejvyšších úřednících zemských království Českého, že vyslance své do Prahy na určitý den vypraviti nemohlo, poněvadž rytířstvo Chebského kraje k ustanovené schůzi v příčině společné úrady a volby vyslanců po dvakráte se nedostavilo.

1574, 15. listopadu. — Koncept v archivu města Chebu.

Hoch- und wohlgeborne, gestrenge, edle und ehrenveste der Röm. Kais. Mt., unsers allergnädigisten Herrn, hoch- und wohlverordnete Herren obriste Landofficierer, Statthalter und Räthe dieses löblichen Königreichs Behem, gnädige und gönstige Herren. Euer G. und Herrlichkeiten genädiges und gönstiges Schreiben den letztern Tag Octobris datirt an die vom Adel in Kreis und uns sammentlichen haltend, darinnen die vom Adel und wir aus Befelich höchstgedachtister Röm. Kais. Mt. wegen der neuen bewilligten Contribution fur E. G. und H. den 18. dies Monats Novembris durch genugsamliche Gevollmächtige ohne Weigerung gehorsamlichen zu erscheinen und Ihrer Röm. Kais. Mt. allergnädigisten Willen anzuhören erfordert werden, haben wir neben der Röm. Kais. Mt. uberschickten Befelch mit gebuhrlicher Reverenz unterthänigist Inhalts verlesen und hierauf aus schuldigen Gehorsamb nit unterlassen, die vom Adel alsbald auf den 9. Tag dies Monats Novembris und dann auch zum andern auf heut den 15. hujus in die Stadt zu uns zu beschreiben, im Willen und Meinung uns mit ihnen zu unterreden, der Personen zu vergleichen, sowohl auch den Gewalt oder Vollmachten zu verfertigen. Wir mögen aber E. G. und H. anstatt Ihrer Mt. mit ganzer Wahrheit berichten, dass des erstenmals gar keiner, zum andermal und auf dato aber mehr nit als einer aus denen von Adel erschienen, die andern aber ungezweifelt aus furgefallenen Ehaften und Verhinderungen aussenblieben, also dass wir, wie gern wir auch gewollt, auf den angestellten 18. Tag dies Monats neben denen vom Adel uns einzustellen diesmals abgehalten werden, mit unverdriesslichen Bitten, uns umb gehörter Ursachen und Verhinderung willen entschuldiget zu halten. Wir sein aber des unterdienstlichen Erbietens, sobald die von der Ritterschaft bei uns ankommen werden, uns mit ihnen, das wir in wenigen Tagen zu geschehen verhoffen, zu vergleichen und unsern Ausschuss mit notdurftiger Gewalt abzufertigen und des schuldigen Gehorsambs zu erweisen.

---

46. Instrukcí daná vyslancům, kteříž od rytířstva Chebského kraje a města Chebu do Prahy vypraveni byli, jak by uhájiti měli svobody kraje Chebského před nejvyššími úředníky zemskými, aby Chebsko nebylo potahováno k vyplnění usnešení sněmovního v příčině svolených berní.

1574, 6. prosince. — Opis souč. v archivu města Chebu.

Instruction, was die abgeordneten Herren im Namen und von wegen der Ritterschaft im Kreis und Burgermeister und Rath der Stadt Eger zu Prag anbringen und abhandlen sollen.

Nachdem aus der Röm. Kais. Mt. unsers allergnädigisten Herrns Rescript, Wien den 8. Octobris datirt, lauter zu befinden, was den abgeordneten Herren von wegen Ihrer Kais. Mt. furgehalten und von ihnen begehrt werden soll, nemblichen, dass sich kunftig die von der Ritterschaft im Kreis, sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger der löblichen Kron Behem Landsbeschluss untergeben und sich derselben gemäss in furfallenden Besteurungen belegen und besteuern lassen sollen; es werden auch in solchem kaiserlichen Rescript ausführliche Ursachen vermeldt, warumb Ihr Kais. Mt. solches aus Anregen der Stände im Königreich Behem allergnädigist begehrt und gesucht, nemblichen und erstlichen, dass der Egerische Kreis der Kron Behem itzt als ein Mitglied einverleibet und in des-

selben Bezirk mitbegriffen, darumb dann eine conformitas und gleichstimbende Einhelligkeit gehalten werden soll, zum andern, dass diese des Egerischen Kreis Absonderung auf kunftigen Landtägen nit schlechte Zerrüttlichkeit in Landtagsachen gebären, dass diesem Kreis mehr dann anderen nachgesehen werden wollt, dessen sich die Stände der Kron Behem beschweren möchten: solche und dergleichen Motiven, so in Ihrer Röm. Kais. Mt. Rescript kurzlichen angedeutet, werden ungezweifelt den Abgesandten itzt zu Prag mit weiter Ausfuhrung furgehalten werden. Dieweil aber dies Begehren an ihm selbst wichtig und gross des Kreises und der Stadt Gerechtigkeit und Freiheit antreffen, will ein hohe Notdurft sein, die Herren Statthalter, Landofficierer und Räth, als welche von Ihrer Kais. Mt. wegen diese Ding mit der Ritterschaft und Burgermeister und Rath abzuhandlen Commission und Befelch haben, von der Herkummenheit des Egerischen Kreises, sowohl desselben wohlerworbenen und bestätigten Freiheiten grundlichen zu berichten, daraus sich dann hernacher leichtlich finden wird, ob die vom Adel im Kreis, sowohl Burgermeister und Rath diesem Begehren und Suchen zu gehorsamen schuldig sein oder nit.

Ehe aber solches beschicht, sollen die Abgesandten sich auf ihr Ankunft bei dem obristen Herrn Burggrafen und in S. G. Abwesenheit bei dem Herrn Landhofmeistern und anderen Herren angeben, den Herren Landofficierern, Statthaltern und Räthen deren von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath der Stadt ihre bereitwillige Dienst sambt Wunschung aller ewigen und zeitlichen Wohlfahrt anmelden; zum andern der von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath Verhinderung, warumb dieselbigen auf den angesetzten 18. Tage Novembris nit erschienen, ausfuhrlichen anzeigen mit unterdienstlichen Bitten, sie des kleinen Verzugs halber entschuldiget zu halten und ihnen wegen furgestandener Nothsachen und Ehehaften das Niterscheinen auf den angekündigten Termin zu keinen Ungehorsamb zuzumessen; zum dritten sollen die abgeordneten Herren die Landofficierer, Statthalter und Räth Ihr G. und H. anstatt und von wegen Ihrer Röm. Kais. Mt. höchstes Fleiss bitten und anlangen, auch darüber zierlichen bedingen, alldieweil die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath zu Ableinung dies Suchens und Begehrens, allerlei Bericht aus gezwungener Notdurft thun und ihr Herkommenheit von Anfang erholen und erzählen muessen, daraus vielleicht bei Ihren G. und H. die Gedanken geschöpft und gefasst werden möchten, als ob solcher Bericht entweder dem Kreis oder desselben Inwohnern von Adel und andern zu sonderm Ruhmb oder aber zuforderst der Röm. Kais. Mt. als einem römischen Kaiser oder König zu Behem, dann den löblichen Ständen dies Königreichs doselbst zu einer Verkleinerung beschehen und furgenummen, dass solcher Bericht an andere Meinung und Gestalt nit beschehe, dann zu ihrer anliegenden äussersten Notdurft, dann ihre principales gar wohl erachten künnen, dass der weniger Theil aus Ihren G. und H. von solcher Ankunft des Egerischen Kreises Wissenschaft haben würden, mit underdienstlichen Bitten, sie derwegen nit allein fur sich selbst entschuldiget halten, sonder auch gegen Ihr Röm. Kais. Mt. sowohl den löblichen Ständen dieses Königreichs als die gehorsamen Underthanen bestes Fleiss zu entschuldigen. Auf solche vorgehende Bitt und Bedingung und anderer Gestalt gar nit wollten die Abgesandten anstatt und von wegen ihrer Principalen auf das beschehene Suchen und Begehren folgenden wahrhaftigen und grundlichen Bericht thun.

Und erstlichen, dass die Inwohner des Egerischen Kreises fur ein einverleibet Mitglied des Königreichs Behem, sowohl in den Behemischen Gezirk gezogen werden wollten, das käme ihren Principalen nit mit wenig Verwunderung fur, dieweil doch meniglichen bewusst und es ane das die Gelegenheit des Orts und Lands zu erkennen gebe, dass der Kreis Eger von dem Königreich Behem ein abgesonderter Ort mit und durch den Behemerwald und desselbigen Gebirge von der Kron Behem sowohl als Pfalz, Baiern, Markgrafschaft, Sachsen und andere umbliegende Orter ausgeschlossen, auch auf zwo ganzer Meilen von dem behemischen Wald herdann auf teutschen Grund und Boden gelegen,

also dass natura und situs loci, der Augenschein und andere Qualitäten offentlichen zu erkennen geben, dass der Egerische Kreis ein abgesonderter Ort von dem Königreich Behem und in desselben Gezirk im wenigsten nit begriffen noch eingeschlossen oder darinen gelegen ist.

So ist dieser Egerische Kreis anfänglich und ursprünglich nit von dem Kunigreich Beheim, sonder von dem heiligen Römischen Reich herkummen und also kein Eigenthumb oder Proprietät der Kron Behem nie gewesen und noch nit, sonder allein als ein Verpfandung von dem h. Röm. Reich an die Kron Behem kummen ist. Nun weiss aber meniglich, dass durch Verpfandung die Proprietät nit verändert, sonder dieselbig ungeacht der Verpfandung bei demjenigen, so das Guet verpfändet, verbleibt und mehr nit an den Pfandsherrn, dann die blosse burgerliche Possess neben dem jure retentionis gewendet wurdet, also dass die Proprietät des Egerischen Kreises bis anhero und von der Zeit der Versatzung bei dem heiligen Römischen Reich verblieben und allein die Possess wie in allen andern Verpfandungen an die Kron Behem kummen und gewendet worden.

Und dass solchem in dem Grunde der Wahrheit also und nit anderst sei, so konnen die Abgeordneten nit umbgehen, Ihren G. und H. solches deutlicher und in specie anzuzeigen, wie ein römischer Kaiser Ludwig, ein Herzog in Baiern, dem Johann, König in Behemen, wegen einer ausgeliehenen Summa Gelds von dem heiligen Römischen Reich diesen Kreis versetzt und verpfändt hat, zudem dass dieser Kreis anderergestalt nit, dann mit sonderlichen Beding von dem Reich an die Kron durch Verpfändung kummen ist, nemblichen und dergestalt, dass die Kron Behem besser und mehrer Gerechtigkeit in Zeit der Verpfandung auf diesem Kreis nit haben und bekomben soll, dann das heilige Römische Reich vor der Zeit der Verpfandung daran gehabt, erlangt und hergebracht, wie denn ausser dies Gedings an ihm selbst recht und billich ist, cum nemo plus juris ɔc., wie dann die Ubergab und Abtretung dieses Egerischen Kreis von weilund hochgedachtem Kaiser Ludwigen hochlöblicher Gedächtnus ausweiset und zu erkennen gibt. Hergegen auch weilund König Johann in Behemen fur sich und seine Nachfolger die Könige zu Behem verwilliget, zugesagt und sich verobligirt, dass Sein Königliche Würden den Egerischen Kreis als ein Verpfandung anderst nit in die Possess gebracht, dann dergestalt, dass er desselbigen Kreises Underthan und Einwohner bei ihren erlangten und habenden Gerechtigkeiten und Freiheiten verbleiben lassen wöll.

Bei welchem es abermals als bei dem gemeinem beschriebenen Rechten wegen der Gerechtigkeit der beschehenen Verpfandung, sowohl auch der Generalobligation, Verpflichtung und Verwilligung, so hochgedachte Kaiser Ludwig und König Johanns löblichster Gedenken mit einander wegen dieser Verpfandung aufgericht und beschlossen, nit verblieben, sonder es wär noch hieruber alsbald jus speciale vel singulare daraus worden, nemblichen und dergestalt, dass sich hochgedachter König Johann fur sich und seine nachkommende Könige in Behemen, christlicher und hochlöblicher Gedenken, ex privilegio et sic ex jure privato et singulari gegen dem von dem heiligen Römischen Reich verpfandten und versetzten Egerischen Kreis verbunden und verpflichtet, dass Ihr Königliche Würden keinen Bern noch Landsteuer von diesem Kreis nehmen wollen, dass auch die Inwohner mit keinem Kammerer von Behem nit sollen zu schaffen haben noch uberfuhrt werden, sonder allein dem König ohne Mittel unterworfen, auch vor niemanden anderm, dann vor seiner eignen königlichen Person und derselben ihnen gegebenen Hauptleuten und Commissarien umb Schuld und Klag zu antworten schuldig sein sollen und ausser Ihrer Königlichen Würden Delegation niemanden einiger Jurisdiction oder Botmässigkeit uber dieselben einzuraumen nit verstatten.

Nun wäre abermals bei solchen und dergleichen Privilegiis, damit der Egerische Kreis nit allein von dem heiligen Römischen Reich, sonder auch von den behemischen Königen befreiet und begnadet worden, nit verblieben, sonder es wären auch dieselbigen Freiheiten sambt und sonderlich von den nachfolgenden löblichen römischen Kaisern und behemischen Königen und successive in von

einem auf den andern ordentlichen ingemein und besonder confirmirt, bestätiget, ratificirt, gemehrt und gebessert worden, wie dann under andern aus weilund König Ludwigs löblichster Gedächtnus gegebenem Privilegio in forma erscheinet, welches Inhalt de verbo ad verbum also verlautet: „So haben wir aus wohlbedachtem Muth und zeitigem unserer Räth vorgehabtem Rath dieselbigen Burger und Inwohner der Stadt Eger genädiglichen gefreiet und freien sie in Kraft dies Briefs aus behemischer königlicher Macht zu den vorigen Begnadungen und Freiheiten, die sie von unsern Vorfahren, Kaiser und Königen, und uns in allen Puncten, Articuln und Begreifungen ungeschwächt sein und bleiben sollen, also dass die Stadt und das Land Eger hinfuro ewiglichen von uns und allen unsern Nachkumben, den Königen von Behem, imands noch keinem Menschen, was Würden, Stands oder Wesens die oder der sei oder sein mögen, ingemein oder besonder, niemands ausgeschlossen, unversetzt, unverkummert, unverweiset und unverpfändet bei uns und der Kron Behem sein und bleiben sollen. Sie sollen auch hinfurt ewiglich aller Bern, Gult, Begehr, Steuer, Auflag und Aufsatzung, welcherlei die wäre, und sonst aller anderer Forderung, wie die genannt möchten sein, ganz und gar frei, ledig und los sein und von uns, unsern nachkummenden Königen, noch unsern Ambtleuten, noch niemand von unserntwegen darzu ewiglichen kein Heischung noch Forderung beschehen, noch darzu einicherleiweis gedrungen werden."

Solche und andere dergleichen Begnadungen und Freiheiten sein (wie gehört) ordentlicherweis von einem Kaiser und Könige auf den andern confirmirt und ratificirt worden. Daraus sich klärlich und offentlichen befindet, dass der Egerische Kreis und desselbigen Inwohner nit allein an ihm selbst von der Kron Behem und desselben Beschwerdnussen und Auflagen als ein Proprietät des heiligen Römischen Reichs vermög und in Kraft der gemeinen beschriebenen Recht und folgend der Pfandsverschreibung, sowohl auch wegen der vielfältig bestätigten und von neuem bewilligten Privilegien von der Kron Behem eximirt und abgesondert, sonder dass sie fur sich selbst von der Kron Behem und noch viel weniger durch und mit derselbigen besteuret und mit Contributionen beschwert und belegt werden sollen, dass sie auch zu solchen Besteurungen nit erfordert, viel weniger von den Königen zu Behem oder ihren Ambtleuten zu Ewigkeit ihnen solche Steuer auferleget werden soll, wie es dann bei dieser löblichen Kron Behem gegen dem Egerischen Kreis und desselben Einwohner in die dritthalb Hundert Jahr im Werk also gehalten, auch solche Gerechtigkeit und Freiheit Burgermeister und Rath uber solchen Kreis hergebracht, dass sie zu der Landstände in Behemen Landtage nie erfordert, und do sie gleich erfordert, ihren Privilegien zuwider dahin nie vermügen lassen. Es haben auch die Landstände ausser eines sonderlichen Befelchs und Delegation der Röm. Kais. Mt. mit ihnen nichts zu schaffen gehabt, wie sie dann, so oft sie sich mit Auflagen beschwert zu sein vermerkt, sich dessen vermög ihrer Befreiung gegen Ihrer Kais. Mt. beklagt und umb Einsehen und Abschaffung underthänigist angesucht und negatoriam eingewendet, also dass nunmehr solche langwährende Begnadungen, welche auf ewig gerichtet und nun mehr schon dritthalb Hundert Jahr in ublichen Gebrauch, vim constituti et decreti erlangt und jus quaesitum worden sein.

Und obwohl die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath in nächstgehaltenen Landtagen mit notiert und angezogen sein sollen, so ist es doch nunmehr offentlichen, dass die Stände [vermög] der Könige zu Behem Obligation, pacta, privilegia und confirmationes, dessen nit Macht gehabt, zudem dass auch die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath zu solchen Landtagen nit beschrieben, erfordert und citirt worden sein, auf dass sie ihre Rechtnotdurft und contradictionem darwider einbringen mogen, sonder als unwissende mit in den Landtagsbeschluss eingemenget worden sein, zugeschweigen, dass einige ordenliche cognitio causae, wie sich zu Recht gebuhrt, vorhero gegangen, und im Fall es auch beschehen, dass doch die Stände der Kron Behem ausser der Röm.

Kais. Mt. Befelchs und Delegation kein Jurisdiction uber den Kreis vermög ausgefuhrter Freiheiten et juris quaesiti im wenigsten nit gehabt, darumb ob sie gleich an ihr Vorwissen und Bewilligung auch ane vorgehende Vorbeschied in dem Landtagsbeschluss mit eingezogen, so wär es doch res inter alios acta und könnt ihnen solches an ihren wohlerworbenen Begnadungen, Freiheiten, Recht und Gerechtigkeiten durchaus kein praejudicium gebären.

Dieweil sich dann aus itzt erzählten Gründen und Ursachen klar und lauter befindet, dass die Kron Behem und derselben Stände den Egerischen Kreis und desselben Inwohner vom Adel und andere in ihre Landtagsbeschluss einzuziehen oder denselbigen sich der Kron Behem gleichformig zu besteuren aufzulegen nit befuget, alldieweil gemelte Stadt und Kreis von solchen Beschwerden vor dritthalb Hundert Jahren eximirt uud in solcher langer Zeit darbei geruhiglichen gelassen worden, auch inmittel solche ihr Gerechtigkeit vielfältig confirmirt und ratificirt und dardurch vim constituti et contractus erlanget, besonder weil anfänglich dergleichen Begnadungen nit ex mera gratia et beneficentia, sonder ex onere und ex titulo pignoratitio, item daher kummen, dass sich die Inwohner des Egerischen Kreises in furfallenden Nothsachen mit Darsetzung ihres Leibs, Guts und Bluts des unterthänigisten Gehorsambs bei den gewesenen römischen Kaisern und behemischen Königen erzeiget, insonderheit aber weilund König Ludwigen hochmilder Gedenken in seiner königlichen Würden furgefallenen Nothsachen in unterthänigem Gehorsamb hilflichen erschienen und solche Begnadungen hergegen also pro remuneratione damnorum et servitiorum und also titulo oneroso erworben und zuwege gebracht: derwegen dann die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath sich daraus fuhren und in ein unbilliche Dienstbarkeit zu stecken im wenigisten nit bedacht, besonder weil die Röm. Kais. Mt. selbst nit allein als ein römischer Kaiser, sonder auch als ein König zu Behem derselben hochlöblichen Vorfahren gegebene und hernacher confirmirte Begnadungen, Freiheiten und Gerechtigkeiten in allweg zu halten und zuvollziehen schuldig, wie denn die von der Ritterschaft sowohl Burgermeister und Rath ihnen gar keinen Zweifel machen, do Ihr Kais. Mt. dieser ihrer habenden und confirmirten Gerechtigkeit unterthänigist erinnert werden, dass Ihr Röm. Kais Mt. dieses Kreis Unterthanen bei ihren erlangten Rechten verbleiben lassen werden, darumb sie dann hochstes Fleisses und in bester Rechtsform gebeten haben wollen.

Nachdem aber die abgeordneten Herren nit allein auf den ersten Antrag auf die Proposition, sonder vielmehr auf die Replica und den Beschluss instruirt und gefasst sein muessen, also ist nach Gelegenheit dieser Sachen unzweifenlichen zu vermuthen, dass ihnen allerlei Motiven und Objecta furgehalten werden; damit sie aber dieselbigen ingemein und aufs kurzest in omnem eventum ableinen und in continenti verantworten mögen, so wird der Herren Landofficierer, Statthalter und Räth furnehmbster Gegenwurf sein, dass in der Verpfandung der Kreis zu Eger und desselbigen Inwohner von hochstgedachtem Kaiser Ludwigen und König Johann zu Behem mit aller Gerechtigkeit, wie sie zu dem Römischen Reich gehörig, abgetreten und übergeben, ihnen auch auferleget worden sei, sich dieses Gehorsambs forthin gegen der Kron Behem, wie zuvor gegen dem heiligen Römischen Reich, zuverhalten, darumb sie dann auf solche Abtretung und Ubergab der Kron Behem mit aller Folg und Gehorsam untergeben und unterworfen.

Hergegen haben sich die Abgeordneten auf die klare Unterschiede der Verpfandung zu bewerfen, nemblich dass sie nit den Ständen der Kron Behem, sonder allein einem behemischen König untergeben, darumb dann ein grosse Unterschiede zwischen des Königs und seiner Ambtleute Jurisdiction. So wäre zuvor gehört, dass die Ambtleute in der Kron Behem ausser einer Delegation oder sondern königlichen Befelchs kein Botmässigkeit uber dem Egerischen Kreis hätten, sonderlichen in gemeinen Anlagen und Contributionen, in welchen der Egerische Kreis in alleweg vermög ihrer erlangten Ge-

rechtigkeit gefreiet und eximirt wären, in Bedenken, dass sie (wie oben nach Notdurft augefuhret) von der Kron Behem ein abgesonderter Kreis und anderst nit, dann ein Pfandschilling vom Reich zu der Kron Behem gehörig wären.

Zum andern so wird unzweifenlichen den Abgesandten furgehalten werden, dass die löbliche Kron Beheimb viel mehr und hoher dann etwan der Egerische Kreis privilegirt, doch ungeachtet solcher ihrer Privilegien setzten die Stände ihr Vermögen in furfallenden Nöthen bei Ihrer Kais. Mt. als einem löblichen König der Kron Behem ihr äusserst Vermögen jederzeit willig und gern zu, darumb dann der Egerische Kreis viel weniger als dies Königreich vorschonet werden solle.

Darauf haben die Abgeordneten zu repliciren und zu antworten, dass es mit der Kron Behem und der Stände Privilegien und des Egerischen Kreises Privilegien sowohl mit beiden Exactionen ein weite Unterschiede hab, weil die Stände mit ihren Herrschaften und Guetern erblichen und eigenthumblichen, aber der Egerische Kreis allein mit der blossen Possess als ein Pfandschilling der Kron Behem zugehörig und ein abgesonderter Kreis von der Kron Beheimb wäre, welcher in specie fur dergleichen Exactionen befreiet und eximirt worden, auch anderst nit dann mit solcher ausdrucklichen Exemption und Immunitäten an die Kron Behem gewiesen und versetzt worden, als dass sie den Ständen der Kron Behem der Contribution halber im wenigisten nit zu vergleichen, als welche der behemischen Landtafel nit einverleibet noch viel weniger dem behemischen Landrechten oder desselbigen Landsordnung unterworfen wären.

Ferner und zum dritten möchte den Verordneten furgeworfen werden, dass sich die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath ihrer Freiheiten und Exemption, wie sich gebuhrt, nit gebraucht, sonder auf der Kais. Mt. Begehren zum ofternmal Ihrer Mt. als die gehorsamen Unterthanen nach ihrem Vermögen contribuirt und gesteuert hätten, derwegen sie ihre angezogene Privilegien nit mehr furtragen noch schützen möchten.

Hierauf haben die Abgeordneten zu antworten, dass solcher ihr geleister Gehorsam ihnen an ihren Privilegien nicht nachtheilig oder schädlich sein könnt aus Ursachen, dass sie jedesmals, solche Hilf nit als ein ordenliche Contribution, Steuer oder Bern, sonder als ein Verehrung aus guetem underthänigistem Willen und keiner schuldiger Gerechtigkeit gegeben, wie es dann Ihr Kais. Mt. von ihnen nit als ein ordenliche und schuldige Besteuerung, sonder fur ein guetwillige Hilf allergnädigist vermittelst abgeordneter Commission suchen und begehren lassen. Darumb sich die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath der Kron Behem gleichformig niemals besteuern dorfen, auch bei den behemischen Landtägen, do von gemeinen Anlagen und Bern gehandelt worden, nit erschienen, auch vor der Zeit darzu nit erfordert, sonder so oft es zu schulden kummen, dass Ihr Röm. Kais Mt. von dem Egerischen Kreis ein Hilf begehren wollen, ist dieselbige vermittelst einer Underhandlung durch kaiserliche Commissarien beschehen. Do auch die Anforderung ubermässig und ausser ihres Vermögens gewesen, haben sie sich dessen bei Ihrer Kais. Mt. eigner Person vermög ihrer Freiheiten durch ihre Abgesandte allerunderthänigist beschwert und umb Linderung und Nachlass gebeten, wie sie dann niemals kein ordentliche Steuer weder vorwilliget noch gegeben, sonder jedesmals mit solcher Verehrung im Pausch abkummen. Damit auch solches kunftig ihren Begnadungen, Freiheiten und Gerechtigkeiten ohne Schaden und Nachtheil sein möcht, so haben Ihr Röm. Kais. Mt. jedesmals den Inwohnern des Egerischen Kreises besiegelte Revers geben und zustellen lassen, darinnen expresse versehen, dass solche guetwillige Hilf ihnen itzt und in kunftigen Zeiten an ihren lang wohlhergebrachten Begnadungen und erlangten Gerechtigkeiten ane Abbruch, Schaden und Schmälerung sein sollt, wie sie dann dieselbigen im Fall der Notdurft aufzuweisen hätten.

Hierdurch wird auch dieser Gegenwurf vorantwortet und abgeleint, dass in Zeit der Noth und zuvorderst wider den Erbfeind der Christenheit, den Türken, niemand gefreiet und dass auch auf

solchen Fall kein Privilegium helfe noch furtragen möcht; dann alldieweil die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath in furfallender Noth [ihr] Vermögen bei Ihrer Kais. Mt. als die gehorsamen Unterthanen guetwillig gegen einen Revers dargesetzt, kann nit gesagt werden, dass sie allerdings frei und immunes gewesen, oder aber dass sie in furfallenden Nöthen ihr bestes Vermögen bei Ihrer Kais. Mt. als bei ihrer von Gott verordneten Obrigkeit nit zugesetzt hätten. Doch ist ihnen solches, wie gehört, an ihren wohlhergebrachten Privilegien und uralten Gewohnheiten ganz und gar unschädlich, weil solches Geben oder Nitgeben bei ihrem gueten und freien Willen gestanden, quia actus agentium non operantur ultra eorum intentionem.

Weiter möchte den Abgesandten der Abschiede, so die wohlverordneten Herren Landofficierer und Statthalter gegeben, nämlich wofer der Kreis Ihrer Kais. Mt. 4000 bewilligen und sich in kunftigen Besteuerungen auf angesetzten Landtägen mit den Ständen vergleichen und der Kron Behem gemäss besteuren und ablegen wollten, furgeworfen werden. Darwider sie sich mit dem zu schutzen, dass solcher Abschiede von den Abgeordneten anderst nit angenummen, dann auf Ihrer Röm. Kais. Mt. Erklärung und weitere Resolution, darumb ist dieser Abschiede noch auf diese Stund in suspenso et negotium adhuc est salvum et integrum, wie dann dieser Streit noch nit erörtert noch ertragen ist, ist auch ungeacht solches Abschieds alsbald darauf durch die Röm. Kais. Mt. wegen einer weitern unterthänigisten Hilf durch Commissarien wie vor Alters gehandelt worden, zudem dass hernacher wieder einer Steuer halber ein Landtag gehalten, welchen die Stände ohne Beisein auch ane Erforderung der Inwohner des Egerischon Kreis beschlossen, also dass nunmehr die Stände sowohl die Kais. Mt. selbst von solchem Abschiede gewichen und denselbigen fallen lassen.

Damit es aber gleichwohl den Verstand und Ansehen bei Ihrer Röm. Kais. Mt. sowohl den löblichen Ständen des Königreichs Behem nit haben und gewinnen möcht, als ob die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath in diesem Egerischen Kreis in vorfallenden Nöthen ganz und gar exempt und immunes sein wollten, so sein sie sowohl, als zuvor beschehen, noch gegen Ihrer Kais. Mt. des underthänigisten Willens und Erbietens, unangesehen aller ihrer Gerechtigkeiten, Befreiungen und Begnadungen (doch unbegeben derselbigen) nit allein ihr zeitliches Vermögen, wie zuvor, gegen einem Revers und im Pausch, sonder auch in furfallenden Nöthen ihr Leib und Leben als die getreuen Underthanen bei Ihrer Kais. Mt. williglichen und gern zuzusetzen, und sein die von der Ritterschaft neben Burgermeister und Rath in diesem Kreis zu Ihrer Kais. Mt. der underthänigisten Zuversicht, Ihr Kais. Mt. werde sie als derselben getreue Pfandsunderthanen bei dem uralten Herkummen und bei dritthalb Hundert Jahren eingefuhrten Gewohnheiten, darneben auch bei ihren Gerechtigkeiten und confirmirten Freiheiten allergenädigist verbleiben und sie mit Steuerung nit beschweren lassen, sonder bei ihrer erbotenen und vor Alters geleisten Anlag und Hilf im Pausch gegen dem gewohnlichen Revers nach ihrem armen Vermögen allergenädigist schutzen und handhaben.

Was dann ferner andere dergleichen objecta sein möchten, darvon man noch zur Zeit kein Wissenschaft haben mag, dieselbigen können doch gleichfalls mit den oberzählten Confutationen widerleget und abgeleinet werden.

Und soll jedesmals im Beschluss der Herren Verordneten Bitten und Begehren dahin gerichtet sein, dass man ihre Principales, als die Ritterschaft im Kreis sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger, mit dieser unträglichen Steuerung und Dienstbarkeit nit beschweren, in Bedenken dessen, dass dieser Egerische Kreis anfänglichen der Kron Behem nit zugethan oder zugehörig gewesen, sonder von dem heiligen Römischen Reich allein darzu versetzt und verpfändt worden, auch anderergestalt an dies Königreich Behem nit gewiesen, dann mit unterschiedlicher Mass und Bescheidenheit, nämlich dass die Inwohner dies Kreis mit keinem Officierer nichts zu thun, sonder von der königlichen Würden eigner Person oder seiner königlichen Würden Delegatis zu stehen, zum andern, dass

sie in Ewigkeit von einem König zu Behem mit Anlagen, Steuren und Schatzungen nit beleget und beschwert werden sollen, wie dann Burgermeister und Rath auch die Inwohner dieses Kreises sich solcher hergebrachten Begnadungen, Gerechtigkeiten und uralter Gewohnheiten nunmehr dritthalb Hundert Jahr geruhiglichen gebraucht und verwehrt und in solcher Zeit der Kron Behem nie incorporirt oder einverleibet, sonder vielmehr darvon abgesondert geblieben, wie sie dann noch auf die Stund abgesondert sein, auch dem gemeinen Nutz des Königreichs Behem gar nichts dardurch benummen und entzogen, viel weniger in so langer Zeit der dritthalb Hundert Jahr einige Zerruttlichkeit im Königreich erfolget, derwegen sie bei solcher ihrer uralten Gerechtigkeit, Freiheiten, Gewohnheiten, constituto und jure quaesito et acquisito billich vorbleiben, wie dann die itzige regierende Röm. Kais. Mt. ihr aller genädigister Herr vermög derselben Vorfahren Obligation sie zu schutzen und handzuhaben schuldig wär.

Im Fall aber, welches doch nach allerhand Umbstände und Gelegenheit nit zu vormuthen, die Herren Landofficierer, Statthalter und Räth von solchem ihrem Suchen und Begehren abstehen, wie vor Alters im Pausch gegen einem Revers ichtes zu geben und zu bewilligen anhalten würden, auf diesen Fall mögen die Abgeordneten die andere Instruction, so ihnen bei der nähern Reis mitgegeben, herfursuchen und gebrauchen, darinnen allerlei Ursachen und Motiven zu befinden, aus was Ursachen dieser Kreis mit weiterer Auflag verschonet oder ja aufs geringst wegen der grossen Unvermögenheit beleget werden soll.

Do nun uber solches alles den Abgesandten (das doch nit zu verhoffen) ein widerwärtiger oder beschwerlicher Abschiede oder Zumuthung begegnen sollte, so sollen sie darein keineswegs willigen, sonder solches wiederumb an die Ritterschaft und Burgermeister und Rath als ihre Principales bringen und sich auf die Röm. Kais. Mt. als den Brunnquell aller Gerechtigkeit berufen.

Andere zufällige Notdurft befehlen die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath der Verordneten und Abgesandten Discretion, Fursichtigkeit und Bescheidenheit.

---

47. Zpráva vyslanců z města Chebu a z rytířstva kraje Chebského o jich vyjednávání s nejvyššími úředníky zemskými a českou komorou v příčině odvádění berně, aby kraj Chebský vedle usnešení sněmovního jako jiní obyvatelé království Českého se zachoval.

1575, 27. ledna. Konc. v archivu města Chebu.

Den 7. Januarii anno ɔc 75 seind der von der Ritterschaft im Kreis sowohl Burgermeisters und eines ehrbaren Raths der Stadt Eger Abgesandte in der Contributionsach nach Prag zu vorreisen ufgewesen und folgends den 10. angedeuts Monats nach Mittag umb 3 Uhr glucklichen und wohl alldar ankummen.

Hernach haben sich die Gesandten alsbalden bei Herrn Hans Sebastian von Zedtwitz, der ein wenig etwas schwach gewesen, ufgehalten und ihme des angesetzten Tags, so der Ritterschaft und einem ehrenfesten Rath von den Herren Landofficierern und Räthen des Königreichs Behem anstatt der Röm. Kais. Mt. ernannt und angesetzt, erindert und darneben ihne umb Beistand angelangt und ferner umb mehrer Nachrichtung willen umb Underricht als ein Interessenten, bei welchen Herren sie sich sollten präsentiren und umb Audienz ansuchen, gebeten, und schliesslichen zu erkennen gegeben, dass wir bedacht, dieweil der Herr von Rosenburg*), so in Legatione der Kais. Mt. Sachen betreffend zum Churfursten von Sachsen vorschickt worden, abwesend, dass wir uns bei Herrn von Lockowitz**)

*) Rosenberg. **) Lobkowic.

anzugeben bedacht, was aber sein Gutbedunken, wollten wir auch anhören. Darauf er sich erklärt, dass er sich des angesetzten Tags wohl wusste zu erindern; dass er eigner Person uns sollte beiwohnen, wär ihm unmüglichen wegen seiner Leibsschwachheit, derwegen wir ihn sollten entschuldigt nehmen, was er aber sonsten bei den Sachen thun könnte, wollte er, soviel in sein Vormügen, an ihme nichts abgehen lassen. Schliesslichen dahin mit uns geschlossen, dass wir uns bei wohlgedachten Herrn von Lo[b]kowitz sollten angeben und umb Audienz und Abfertigung ansuchen. Darneben ferner den Abgesandten zu erkennen geben, dass er allbereit mit etzlichen behemischen Herren, die selbsten von dieser Sach mit ihme zu reden angefangen, aus derselben zur Genüge geredt, aber under andern soviel vernommen, dass sie alle wider den Egrischen Kreis und endlich haben wollten, dass sich derselbe der Kron Behem Landesbeschluss undergeben und in furfallender Besteuerung gleichförmig besteuern lassen sollte; hätte aber denselben, soviel sich leiden wolle, Widerpart gehalten. Er achtet aber darfur, do man den Herren Landofficierern und Räthen vermög der abgelesen Instruction, die Sach würde widerlegen, sie würden sich auch eines andern Bedenken müssen und die Sach ad imperatorem gelangen lassen.

Nach diesen die Abgesandten zum Herrn von Lo[b]kowitz gangen, ihme der von der Ritterschaft sowohl Burgermeister und Rath willige Dienst vormeldt und angezeigt, darneben sich uf das kaiserliche Rescript und der Herren Landofficierer darauf beschehene Erforderung referirt und gezogen, weiter angezeigt, dass sich dieselben durch ihre Abgesandten gehorsamlich eingestellt, darneben gebeten, dass Ihr Gnaden denselben Zeit und Ort zur Audienz wolle ernennen und anstellen, damit dieselben mit vorgeblichen Unkosten vorschonet, solches würden die von der Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath umb Seine Gnaden underdienstlich zu verdienen unvergessen sein.

Darauf Sein Gnaden den Abgesandten zur Antwort geben: dass sich die Ritterschaft und Burgermeister und Rath des Egrischen Kreis durch ihre Abgeordnete gehorsamlich eingestallt, sollte der Röm. Kais. Mt. bericht werden und würden Ihr Mt. ob diesen geleisten Gehorsam ein allergenädigst Gefallen tragen und haben, sollten uns derwegen uf folgenden Tag Früh umb acht Uhr uf dem Schloss vor der Hofkanzlei finden lassen, do sollten wir gehört und abgefertigt werden. Ferner hat sein Gnad angefangen und zu wissen begehrt, was sich vor Reiterei bei uns sehen lassen, wer dieselben wären ꝛc.

Haben sich anfänglich die Abgesandten gegen Seiner Gnaden des gnädigen Bescheids wegen der Audienz bedankt, denselben gehorsamlich nachzusetzen erboten, darauf wegen der Reiterei einen kurzen Bericht gethan, dass man sonsten von keiner wüsste, dann was sich der von Wirschperg mit Hetzen, Jagen, Reiten uf gemeiner Stadt Gründen underfangen, daraus den armen Leuten grosser Schaden zugefügt worden, bei welchen er es nit verbleiben lassen, sonder gemeiner Stadt Underthane geschlagen und gebläuet, auch frembde Leut und gemeiner Stadt Underthanen uf freier Strassen gerechtfertigt und sehr gefährlich einstheils verwundt.

Uf solches Sein Gnaden wieder geantwortet, warumb man solche Ding nit geklagt und ob der von Wirschperg unsinnig, dass er sich solcher Sachen underfangen; wär aber zu vermuthen, dass er täglich müsste voll und toll sein, sonsten wär es nicht müglich, dass er solche Ding vorgenommen.

Uf solches die Abgesandten Seiner Gnaden wieder geantwort, dass man nit geklagt, wär allein darumb beschehen, dass man stetig gehoffet, er sollte von diesem sein unbillichen Vorhaben sein abgestanden, wie man ihme dann zum öftern derwegen gütlichen ansprechen und verwarnen lassen, welches doch vorgeblich gewesen. Und wär also folg (sic) in sein trotzigen Vorhaben fortgefahren, dardurch willen gemeine Stadt geursacht, derselben Reiter, wie vor Alters und bishero gebräuchlich gewesen, uf der Strassen streifen zu lassen, damit die Underthanen und frembde Wandersleut uf offener Strassen möchten sicher sein und bleiben. Domals wären ihr etzliche denselben auf gemeiner Stadt

Gründen aufgestossen, so durch der armen Leut Getreid gejagt und grossen Schaden dran gethan, welche alsbalden das Faustrecht gegen gemeiner Stadt Diener ohne gegebene Ursach vorgenommen, uf sie geschossen (wie dann Teitzschler und Planitzer, so verstrickt worden, vor ein ganzen Rath ausgesagt und bekannt), dass der Hans Görg von der Planitz, so entritten, den ersten Schuss gethan, dardurch willen von gemeiner Stadt Dienern die Gegenwehr vorgenommen, und wären also gedachte beide, Teitzschler und Planitzer nach Eger in Verstrickung geführt, aber hernach ohne Entgelt vonstatten gelassen worden. Derohalben dann der von Wirsberg nunmals bei den hoch- und wohlverordneten Herren Landofficierern und Statthaltern klaghaft worden, darauf gemeine Stadt uf derselben Befelich ihren Gegenbericht eingewendt und die Sachen dohin nach eingewanter Klag und erfolgten Gegenbericht uf mündliche Vorhör gestallt, dernwegen dann beiden Parteien uf den 17. instehenden Monats ein Tag zu solcher präfigirt und angesatzt, dessen dann die Abgesandten in Gehorsam abzuwarten Befelich. Und also nach solchen erzählten Bericht von Seiner Gnaden abgeschieden und dieweil es allbereit Nacht worden, haben wir ferner zu Hof nichts vorzunehmen oder auszurichten gewusst.

Den 11. Januarii haben sich die Abgesandten vermög des Herrn von Lo[b]kowitz gegebenen Bescheid Früh umb 7 Uhr nach Hof begeben, alldar in Hoffnung aufgewartet und vermeint, dass sie zur Audienz und Abfertigung befördert und nachdem sie ungefähr in die 4 Stund aufgewart, ist Herr Heigel von den Herren Landofficierern aus derselben Zimmer zu den Abgesandten abgefertigt, denselben den Abschied geben und angezeigt, dass die Herren Landofficierer uns derzeit gerne gehört und abgefertigt, so wären dieselben in geringer Anzahl bei einander, derwegen müssten sie solches bis uf folgenden Tag aufschieben, sollten also bis uf gedachte Zeit in Geduld stehen, alsdann sollten wir gehört und abgefertigt werden.

Nach solchen sich die Gesandten bei dem Herrn Kindler aufgehalten, ihme gemeiner Stadt Gruss angemelt und bei ihme Nachforschung und Erkundigung gehabt, ob er nicht Wissenschaft, dass gemeiner Stadt und dem von Wirschperg ein Vorhörstag angesatzt und ernannt und wes Orts, auch vor welchen Herren die Vorhör angestallt möcht werden. Darauf er sich des Gruss gegen gemeiner Stadt bedankt, darneben derselben seine Dienst vorgeschoben und darauf der Wirschperger Sach halben bericht, dass die Vorhör vor den Herren Appellationräthen würde vorgenommen werden.

Ferner nachdem die Gesandten vornommen, dass Herr Doctor Mehl mit in der Audienz sitzen und die Sachen anstatt der Herren Landofficierer vorbringen würde, seind sie auch zu ihme gegangen, der Ritterschaft und gemeiner Stadt Gruss und Dienst angemeldt, darneben ihme gebeten, demnach die von der Ritterschaft und Burgermeister und Rath durch ihre Gesandten zu erscheinen erfordert und nunmals sich gehorsamlich eingestellt, dass er diesfalls die Stadt mit Gnaden bedenken und dahin helfen befördern wollt, damit die Abgesandten beides zur Audienz und Abfertigung bald möchten kommen und ubriger Unkosten dadurch abgeschnitten. Solches würden die Ritterschaft, sowohl Burgermeister und Rath hinwieder zu vorschulden unvergessen sein.

Darauf er sich des Zuentbietens bedankt, darneben sich ferner erboten, was er gemeiner Stadt und der Ritterschaft im Kreis dienen und förderlich sein könne, nicht allein in dieser, sondern auch in andern Sachen, woll er sich jederzeit willig finden lassen; was aber die Audienz und Abfertigung antreffend, woll er, soviel an ihme und sonsten müglichen wär, kein Fleiss nit sparen und in diesen der Stadt und Kreises ingedenk sein. Solches die Abgesandten anstatt ihrer Principalen zu Dank angenommen und von Ihren Gnaden abgeschieden.

Den 12. seind die Abgesandten Früh umb 7 Uhr wieder zu Hof gangen und alldar uber 2 Stund aufgewart. Nach solchen seind sie durch den Herrn Heigel zu den Herren Statthaltern in ihr Zimmer, neben der Hofkanzlei gelegen, erfordert worden. Seind domals in ordentlicher Session

gewesen die wohlgeborne, gestrenge, edle und ehrenfeste Herren Ladislaus von Lo[b]kowitz, obrister Landhofmeister, Herr von Walstein, obrister Landkämmerer, Herr Joachim von Kolobrat, Hofkammerrath, Herr von Opperstorf, itzo Vicekammerpräsident, Herr von Rechenberg, Herr Doctor Mehl, Herr Bruckner, R. Kais. Mt. Kammerprocurator, und Herr Heigel, Secretari. Hat damals Herr Doctor Mehl den Eingang gemacht ohne Vorlesung einiges kaiserlichen Befelichs angefangen und gesagt: des gehorsamen Erscheinen halbens wollten Ihr Gnaden die Röm. Kais. Mt. mit ehistem berichten und würden sonders Zweifel ob solchen ein allergnädigistes Gefallen tragen, und dieweil der Röm. Kais. Mt. allergnädigistes Begehren denen von der Ritterschaft sowohl Burgermeister und Rath der Stadt Eger durch ein Rescript angemelt, darauf auch von Ihr Mt. die wohlgebornen, gestrengen, edlen und ehrenfesten Herren Landofficierer und Statthalter im Königreich Böheim Befelich empfangen, dieselben vor sich zu erfordern und uf dasselbe wegen Ihrer Mt. vorstehenden hohen Noth umb fernere Contribution Handlung zu pflegen, und aber gestriges Tages sich die Abgesandten gehorsamlichen angeben, gleichwohl aus allerlei vorgefallenen Verhinderungen nicht mögen gehört werden und bis uf heutigen Tag zu verwarten beabschiedet worden und nunmals wiederumben erschienen, als wollten anfänglichen Ihr Gnaden und Herren nit zweifeln, die Abgesandten würden diesfalls zur Genüge, wie begehrt, mit vollkommener Gewalt und Macht von ihren Principalen sein abgefertigt worden. Damit aber Ihr Gnaden und Herren desselben Inhalt und welchergestalt die Abfertigung beschehen, Wissenschaft haben möchten, als begehrten sie diesfalls, dass die Abgesandten ihre Vollmacht sollten niederlegen.

Darauf die Abgesandten alsbalden Ihren Gnaden und Herren ihrer Principalen gehorsam und willige Dienst neben Wünschung aller zeitlichen und ewigen Wohlfahrt angemelt, und ferner vorgebracht, dass uf der Röm. Kais. auch zu Hungarn und Beheim Königlichen Mt. beschehenes Rescript, sowohl Ihrer Gnaden und Herren darauf erfolgten Vorbeschied der Ritterschaft im Egrischen Kreis, sowohl Burgermeister und Rath anders nit gebühren wollen, dann sich, inmassen begehrt worden, durch ihre Gesandten mit ufgetragenen Gewalt vor Ihren Gnaden und Herren gehorsamlichen zu gestellen, und dieweil von denselben ihr Gewalt abgefordert, als thäten sie solchen in Originali uf- und vorlegen mit angehefter Bitt, dass Ihr Gnaden und Herren anstatt der Kais. Mt. der Stadt und Kreises mit Gnaden wollten ingedenk sein.

Nach solchen die Vollmacht in der Abgesandten Gegenwart durch Herrn Heigel vorlesen worden und darauf austreten und entweichen und fast bei einer Viertelstund vorwarten müssen.

Als die Abgesandten hernach wieder vorgelassen worden, hat gedachter Herr Doctor Mehl wieder angezeigt und vorbracht, dass Ihr Gnaden und Herren das freundlich Zuentbieten neben der darauf vorlesen Vollmacht angehört. Soviel aber die Hauptsach die von der Kais. Mt. ihnen zu vorrichten ufgetragen, wüssten sich Ihr Gnaden und Herren wohl zu erindern, dass in denen Sachen, do begehrt worden, dass sich die Stadt und Kreis Eger der Kron Beheim und andern incorporirten Ländern gleichförmig mit Contribution besteuern und belegen lassen solle, zum öftern bei den Inwohnern gedachtes Kreises und Stadt gesucht und begehrt, darauf sie sich stetig mit ihren Privilegien und Freiheiten auswiesen und derwegen in Kraft derselben exempt sein wollen, welches ihnen doch widerlegt mit diesen, dass die Kron Beheim viel mehr und besser befreit, doch ungeacht derselben hätten sie sich solcher niemals widersetzt: ergo vielmehr dieser Kreis auch sich in solchen gehorsam zu erweisen schuldig ꝛc. Darauf sich der Kreis hinwieder durch Urtel und anders belernet und sich ferner mit denselben schützen wollen, doch wär ihnen solches auch Ihres Vorsehens abgeleint worden. Und wie dem allen, damit diesem Stritte zwischen den Ständen der Kron Beheim und dem Egrischen Kreis endlich abgeholfen, hätte solches Ihr Kais. Mt. bis uf ihr glückliche Ankunft in der Kron Beheim eingestellt, würde alsdann dieselbe zu ordentlichen Verhör und Decision genugsam Anordnung thun und vornehmen.

Das itzige Begehren aber wär allein dohin gericht, dass Ihr Gnaden und Herren anstatt der Kais. Mt. mit den Abgesandten zu handeln Befelich, dieweil die Stände der Kron Beheim nach beschehenen und geendeten Landsbeschluss sich ferner einhellig verglichen und der Kais. Mt. wegen derselben vorstehenden Noth wider den Erbfeind der Christenheit fernere Haussteuer, Biergeld und Dreissigisten bewilligt, dass diesfalls die Stadt und Kreis Eger bei Ihrer Mt. wegen gedachter vorstehender Noth sich des Gehorsamb erweisen und solche Steuer, Biergeld und Dreissigisten auch bewilligen sollen, doch nit mit einer benanntlichen Summa, sondern nur, was sich im Ausrechnen befinden würde, welches dann ein schlechtes antreffen möcht. Es sollte aber dieses Begehren auch nit dohin verstanden werden, demnach die Stände in gedachten Landsbeschluss den Egrischen Kreis mit eingezogen, dass derselbe also auch darbei bleiben müsste, sondern es sollte den Inwohnern des Kreises sowohl ihren Privilegien ohne allen Schaden und Nachtheil sein, sollte alsbalden auch derwegen den Abgesandten darüber genugsamer Revers gegeben werden; was aber der Gesandten Instruction betreffend, so in der Vollmacht vermeldet, liessen sie in ihrem Werth und Unwerth, aber zu Abschneidung weitläuftigs Disputirens sollten sie sich mit dem allerkurzisten hinwieder erklären und resolviren.

Darauf die Gesandten hinwieder vorbracht, dass sie Ihrer Gnaden und Herren aus Befelich der Kais. Mt. Vor- und Anbringen in Gehorsam angehört und dieweil dasselbe etwas wichtig, umb gnädige Zulassung eines Abtritts, sich wegen desselben zu unterreden, gebeten.

Darauf ihnen solcher nachgelassen worden, dessen sich die Gesandten im Hinwiedervorkommen bedankt und nach solchen das Anbringen wiederholt und dasselbe vormög bei sich habender Instruction widerlegt und abgeleint, und weil solches eine Neuerung, darwider dann gemeine Stadt und Kreis befreiet und dasselbe hiebevor ausführlich abgeleinet worden, nochmaln anstatt der Kais. Mt. gebeten, vormög zuvorn angezogener Ursachen sie mit solcher unträglichen Neuerung unbelegt zu lassen, neben fernern Anhang, dass sich sonsten in andern die Inwohner gegen Ihrer Röm. Kais. Mt als getreue Underthanen, inmassen ohne Ruhm zu melden bishero beschehen, des underthänigister Gehorsams gerne zu erweisen und zu erzeigen hinforder befleissigen wollten.

Was aber die Sachen belangt, dass die Ständ der Kron Behem den Egrischen Kreis in ihrer Landtagsbeschluss, dessen sie nit befugt gewesen, mit eingemengt, so uf der Kais. Mt. Ankunft soll erörtert werden, woferne diesfalls unparteiische Richter, wie die Ritterschaft und Burgermeister und Rath hofft, verordnet, wollen sie sich auch dessen benügen lassen.

Darauf die Herren Landofficierer die Abgesandten entweichen heissen und also ein lang Disputat und gross Geschrei mit einander gehalten und endlich wieder vor sich erfordern lassen und folgenden Abschied durch Herrn Doctor Mehl geben lassen, nämlich, dass die Gesandten ihren Abtritt diesmals in ihre Herberg sollten nehmen und uf Morgen umb acht Uhr vor Ihren Gnaden und Herren wiederumben erscheinen, auch eines bessern sich bedenken und vernehmen lassen. Welches, dieweil es lang uf den Tag umb 12 Uhr gewesen und die Herren zu der Mahlzeit anheimb geeilet, haben die Gesandten also müssen mit Geduld abtreten.

Ferner haben sich die Gesandten wieder dies Tags zu Hof begeben, alldar vor der Kammer bei zwei Stunden aufgewart, die 750 fl. an der vortagten Contribution Galli auszählen wollen, ist ihnen, nachdem sie sich angeben, angezeigt worden, dieweil nit mehr dann ein Herr darinnen gesessen, dass sie uf den folgenden Morgen sollten mit dem Geld kommen, dasselbe auszählen, sollte gebrauchliche Quittung folgen, inmassen dem Reitmeister allbereit empfohlen, und was wir alsdann ferner vor gemeiner Stadt halber vorzubringen, gehört werden. Darauf die Gesaedten den Rentmeister auch angeredt, der sich erboten, dass die Quittung gefertigt und man soll das Geld uf den Morgen nur auszählen.

Den 13. dits Monats haben sich die Gesandten Fruh umb 7 Uhr wieder nach Hof vorfüget und alldar wieder drei Stund aufgewart, und aber nit vorkommen können. Ist Herr Heigel zu uns endlich kommen, angezeigt, dass es unmüglichen, dass wir könnten gehört werden, Ursachen, Herr von Rosenberg sei in Legatione vom Churfursten zu Sachsen gestriges Abends zu Haus kommen und wären also wichtige Sachen, so die Kais. Mt. betreffend, zu berathschlagen vorgefallen, die müssten erstlich vorricht werden und würden dieselben in des Herrn von Rosenbergs Wohnung vorgenommen, also dass diesen Tag kein Herr zu Hof kommen würde, uns also wieder abtreten heissen und uf folgenden Tag wiederumb vorbeschieden.

Inmittelst haben sich die Abgesandten auch vor der Kammer aufgehalten und des Zolls halber, sowohl des Geldes, so der Melchior Wies beim Reichnauer verzehrt, damit solches an den 750 fl. wieder abgezogen, wollen ansuchen, haben aber uf ihr vielfältigs Angeben nit vorkommen mögen. Letzlich zu dem Buchhalter gangen, ihme gebeten, dass er die Sachen bei Ihren Gnaden belangt, das Geld, so Wies verzehrt, wollte referiren und ein Certification ausbringen, damit dasselbe abgezogen werde, dessen er sich zu thun erboten.

Und nach gehaltener Mahlzeit haben sich die Gesandten wieder vor der Kammer ufgehalten, sich angeben und bei drei Stunden aufgewart und umb Verhöre betreffend den Zoll angesucht; darauf ist endlich einer aus der Kammer zu den Gesandten abgefertigt kommen, von denselben zu wissen begehrt, was ihr Begehren. Darauf sie ihme dasselbe, dass es den Gränitzzoll zu Eger betreffend, anzeigt. Hat derselbe alsbalden solches den Herren Kammerräthen referirt und uns darauf wieder anstatt gedachter Herren Kammerräth diesen Bescheid gegeben, dass wir dies Begehren in Schriften Ihren Gnaden und Herren ubergeben sollten. Welches dann hernach die Abgesandten zu verfertigen vorgenommen und sonsten diesen Tag, dieweil die Nacht innengestanden, ferner zu Hof nichts ausrichten können.

Inmittelst uf den Abend seind beides die Supplication in der Zollsachen an die Kammerräth, sowohl umb Publication der eingewandten Zeugnussen in der Ritterschaft Sachen an die Herren Appellationräth gefertigt worden.

Folgends uf den Morgen den 14. Januarii ist die Supplication wegen der Eröffnung der Zeugnuss bei den Herren Appellationräthen beigelegts Lauts eingeben worden und damals alsbald kein Bescheid erlangen können. Die Supplication belangt den Zoll haben die Abgesandten sollen einstellen, bis die Sach der Contribution halber mit den Herren Landofficierern geendet, aus allerlei Bedenken.

Folgends haben die Abgesandten wiederumb alsbalden vor der Kanzlei ufgewart und nach 11 Uhr ersten zur Audienz vorgelassen worden, denn die Herren Landofficierer damals ein Kurrirer zu der Kais. Mt. abfertigen müssen. Endlich als sie in ihr Zimmer erfordert worden und vorkommen, hat Herr Doctor Mehl wiederumb den Vortrag gethan und endlich dahin gedrungen, uf das Begehren der Kais. Mt. in Meinung, dass ihnen solches zu exequiren befohlen und derwegen wir uns endlichen ohne Erzählung weitschweifer Umbstände sollten erklären und resoluiren und in solches bewilligen. Darauf die Abgesandten hinwieder ihr voriges Einbringen repetirt und erholet, darneben anzeigt, dass sie inmittelst der Zeit das Begehren nit allein zur Gnüge bewogen und in Bedenken gezogen, sondern vielmehr derselben Instruction und Vollmacht, daraus ihnen keineswegs zu schreiten gebühren wollt, vermög der Recht angesehen und mit Fleiss vorlesen; befinden aber dass dies Begehren, inmassen vor zweien Tagen ausgefuert, ein neues Begehren, so wider gemeiner Stadt Privilegien, Freiheiten und alt Herkommen, derwegen liessen sie es bei vorig gethaner Erklärung nochmaln beruhen, mit angehefter Bitt, weil sich Ihr Gnaden und Herren gemeiner Stadt Privilegien ihrem Erklären nach gnädig wüssten zu erindern, und derselben Erweiterung und Erholung einzustellen haben wollten, dass sie in Ansehung derselben und des Kreises Gelegenheit solchen mit der begehrten Neuerung unbelegt

und unbeschwert lassen wollten. Und dieweil der Kais. Mt. Noth so hoch angezogen würde, damit es hinwieder bei derselben und den löblichen Ständen das Ansehen nit geben möcht, als ob sie bei Ihr Mt. in derselben Nöthen nichts thun wollten, als erklärten sich die Abgesandten nochmals, woferne mit ihren Principalen wieder uf einen Pausch, wie zeuge (sic) beschehen, entweder durch Ihr Gnaden oder sonderliche verordente Commissarien Handelung uf leidliche Mittel gegen Reichung eines Compulsorials und Revers gepflogen, dass sie anstatt ihrer Principaln aus Gutwilligkeit und keiner schuldigen Dienstbarkeit nach Laut ihrer Freiheiten und Instruction sich gebührlichs Gehorsams erzeigen und nach Vormügen etwas contribuirn und willigen wollten, doch in allweg dass es ihren Privilegien und Freiheiten in kunftig unpräjudicirlich und ohnnachtheilig, sich in solchen gegen Ihren Gnaden und Herren unterdienstlich empfohlen und gnädige Beförderung gebeten.

Darauf sie die Abgesandten entweichen und hernach dieselben wieder vorerfordern lassen, ihnen die Sachen uf eine neue Bahn vorgehalten, nämlich, sie wären anstatt der Kais. Mt. als Commissarien verordnet dergestalt, dass sie mit dem Egrischen Kreis sollten Handlung pflegen, dass sie sich der Kron Behem gleichförmig hinforder besteuern lassen sollten, nicht dass sie dardurch ihrer Privilegien sollten beraubt sein, sondern gebührliehe Revers empfangen, dass es ihnen und ihren Privilegien unnachtheilig, und dieweil in der nägsten Handlung und Commission sie nur 1500 fl. bewilligt, welches, do es gegen der Stände Bewilligung gezogen, in Ansehung, dass derselbe Kreis weitschweifig umbfangen, so wär es ein grosse Ungleichheit, derwegen der Kais. Mt. Will, dass die Stadt sich der Nachsteuer der Kron Behem untergeben, und was dieselben bewilligt vor Biergeld, Türkensteuer und Dreissigsten, dass der Egrische Kreis dasselbe auch geben soll. Derwegen so konnten sie aus solchen der Kais. Mt. Befelich vor sich nicht weichen, in Erwägung, dass solche bewilligte 1500 fl. anderergestalt nit angenommen, denn uf der Kais. Mt. Ratification und fernere Erklärungen, die dann nunmals, wie erzählt, dass der Kreis unangesehen ihrer Entschuldigung sich der Kron Beheim nach gleichmässig belegen und besteuern lassen soll, in sonderlicher Erwägung, dann Ihr Gnaden und Herren den Abgesandten nicht in das Herz sehen könnten, viel weniger Wissenschaft hätten, ob auch die Steuer, so unter dem Schein, als ob sie der Kais. Mt. gereicht müsst werden, gleichförmig uf den Reichen als den Armen nach eines jeden Vermögen gelegt und also Gleichheit gehalten und ob auch solche der Kais. Mt. vollständiglichen geliefert und uberreicht. Damit man aber mit den Abgesandten schliessen und nit viel Kaufwerks treiben mocht, auch ubriger Unkosten abgeschnitten, so wollten sie vor ihr Person, wie wohl sie solches von der Kais. Mt. kein Befelich, nur gemeiner Stadt und Kreis zum besten, jedoch uf der Kais. Mt. fernere Ratification, dieweil die Abgesandten so stracks uf den Pausch und Instruction drängen, begehrt haben, dass Kreis und Stadt zu den vorigen 1500 fl. noch 3000 fl., vor alles zur Nachsteuer, wie auch die Ständ der Kron Beheim gethan, sollten bewilligen und in der Röm. Kais. Mt. Rentmeisterei liefern, und sollten es die Abgesandten nit dahin verstehen, dass dardurch des Kreises von den Ständen uf gehaltenen Landtag beschehener Einschluss dardurch gestärkt und eben derowegen denselben unterwürfig gemacht, sondern dass solches uf der Kais. Mt. glücklichen Ankunft sollt erörtert und keinem Theil dardurch etwas begeben oder eingeraumet sein.

Darauf die Abgesandten wieder ein Austritt gebeten und nachfolgends uf vorgehendes Begehren ihre Gegenantwort, dass in solches die Abgesandten vermög habender Vollmacht und Instruction nit bewilligen dörften oder könnten, denn solches wider gemeiner Stadt Privilegien, damit sie von dem heiligen Römischen Reich, Kaisern und Königen begnadet und vorsehen, die sie auch allerdings nit gratis und umbsonst erworben, sondern mehrerntheil ex onere und titulo pignoratitio wegen ihres bei römischen Kaisern und beheimischen Königen in vorgefallenen Nothsachen underthänigen geleisten Gehorsams zuwegen bracht, bei solchen sie auch bishero uber 250 Jahr nit allein gelassen, sondern uber dieselben ordentlicherweis von einem Kaiser und König uf den andern ingemein und besonder

satte confirmationes, ratificationes und Erweiterung erlangt und mit dergleichen Begehren, davor sie in specie exempt, nie belegt worden, derwegen sie mit dergleichen hinfüro auch billich unbeschwert, also gebeten, sie bei solcher eingewandten Entschuldigung vorbleiben zu lassen. Damit aber gleichwohl der Inwohner des Egrischen Kreis gegen der Kais. Mt. hochster Gehorsam, den sie diesfalls zum Theil uber ihr Vormügen leisten wollten, im Werk, wie bishero beschehen, ferner gespurt werden möcht, so wollten die Abgesandten nochmaln anstatt ihrer Principalen der Kais. Mt. zu derselben hohen Nothen wegen des Erbfeinds aus guten Willen und keiner schuldigen Gerechtigkeit uf Gegenerlegung gebräuchlichs Revers, Compulsorials und Quittung 1000 fl. behemischen uf zwu Fristen, als kunftig Galli die erste Hälft und nachfolgends Georgi die ander Hälft zu geben und reichen hiemit anerboten haben.

Dass auch von des Kreises Weitschweifigkeit und grossen Einkummen viel gesagt, hätte es mit denselben viel ein andere Gelegenheit. Erstlichen wollte man der langwierigen Theurung, dardurch Armuth die alldar Burger und Inwohner von häuslicher Nahrung abgetrieben und noch abtreib, also dass sie Haus und Hof verliessen, dieselben nit konnten verkaufen, davon zögen und zogen wären, geschweigen, sondern nur der Schulden, darein gemeine Stadt wegen des unterthänigsten stetigs gegen den römischen Kaisern und behemischen Königen loblichster Gedenken geleisten Gehorsams uber die 70.000 fl. geraten, melden, wie die Zins, wo sie in solch Begehren sollten willigen, so ihnen zu thun unmüglichen, konnten erlegt, zu geschweigen die Hauptsumma abgericht werden.

Do die Gesandten solches also vorbringen und andere gemeiner Stadt Beschwerungen ferner melden wollen lassen und in Reden gewesen, ist Doctor Mehl herfur gefahren: man soll ad propositum antworten und von denen weitschweifigen Sachen stillschweigen, denn es zuvor auch eingebracht und ihnen solches gutwissend. Was das Erbieten der 1000 fl. uf zwu Fristen zu erlegen betreffend, hätte man ihr Begehren angehört, dass es nicht uf kunftig, sondern uf vorgangen gerichtet, denn man die Haut nit eher sollte vorkaufen, der Bär wär dann gestochen, derwegen sollte man in das vortagte der Röm. Kais. Mt. Will und Begehren nach bewilligen. Was die Ständ uf kunftigen Landtag bewilligen würden hätt sein Weg, denn man noch nicht wüsste, wie hoch die Anlag bestehen möcht, derwegen man mit des Kreises Abgesandten derzeit auch nicht schliessen könnte, sondern stünde uf der Kais. Mt. ferneren derowegen Resolution und Erklärung ɔc.

Darauf die Abgesandten mit der Kurz hinwider vorgebracht, dass es mit des Kreis Contribution und der Stände des löblichen Königreichs Beheim ein weiten Unterschied, denn der Kreis viel und oft, do auch die Stände unbelegt geblieben, contribuirt und wann einmal mit denselben geschlossen worden, so wären dieselben mit fernern Begehren bis zu endlicher Abrichtung und Erlegung der zuvor gutwilligerweis bewilligten Steuer und Hilf ferner unbelegt geblieben. Do auch Herr Joachim von Schwamberg neben Herr Doctor Aichlern als gewesenen kaiserlichen Commissarien obgedachter Steuer halben im abgelofenen 73. Jahr gehandelt, wäre uf dergleichen Mittel auch geschlossen worden, inmassen Ihr Kais. Mt. solche Steuer der ersten Frist pro ratificatione angenommen und die vortagte Galli zum öftern abfordern lassen, die man derzeit bei Handen und zu erlegen damit gefasst. Weiln dann diesen allen im Grund der Wahrheit also und nicht anders, so beten die Abgesandten Ihr Gnaden und Herren anstatt der Kais. Mt. nochmaln, sie wider alt Herkommen nit zu beschweren, sondern ferner darbei geruhiglich bleiben zu lassen, auch diese ihre eingewandte Entschuldigung hinwieder an die Röm. Kais. Mt. zu bringen; wo nicht, beten sie ein Regress und Hindergang, damit sie solches an ihre Principales gebührlicherweis könnten bringen.

Darauf sie die Abgesandten wieder entweichen lassen und hernach durch Herrn Heigl anzeigen lassen, dass sie dieser Sach in Handlung ferner diesen Tag nit abwarten konnten, wollten

dieselben bis uf kunftigen Montag dnn 17. Januarii einstellen, sollten sie sich wieder gehorsamlichen vor ihnen gestellen.

Den 15. Januarii haben die Abgesandten wieder vor der Appellation in der Ritterschaft Sachen und dann des Zedtwitzers bei drei Stunden ufgewart, aber nit vorgelassen mögen werden. . . .

Den 16. Januarii als den Sonntag, dieweil kein Herr zu Hof gangen, hat man auch in den Sachen ferner etwas zu handeln nit vornehmen können.

Den 17. Januarii haben die Abgesandten beides in der Contribution, sowohl der Wirschpergerischen Sach zu Hof aufgewart, umb Abfertigung angesucht, seind sie belangt die Wirschpergerische von den Herren Landofficierern vor die Herren Appellationsräth remittirt worden, alldar sie gehört sollen werden; die Contributionsach aber belangend haben sie uns diesen Bescheid geben, nämlichen dieweil wir uns uf die gewesene Commissarien, Herr Joachim von Schwamberg nnd D. Aichler, beworfen, wie und welchergestalt die nägst bewilligte Contribution abgehandelt worden, würde solches den Herren Kammerräthen referirt sein worden und befinden aus der Abgesandten Vorbringen, dass sie 1500 fl. bewilligt, die also angenommen und an denselben die erste Frist erlegt und angenommen worden, mit der andern aber wären sie jetzo gefasst. Weil es dann die Gelegenheit, so wollten sie uns an die Kammerräth, die dann der Sachen Bericht vom Herrn von Schwamberg empfangen, damit solches an sie, welche Gestalt die Contribution bewilligt, gebracht, gewiesen haben, alldar wir uns nunmehr Bescheids erholen sollten.

Dessen die Abgesandten sich zu thun erboten und von Ihr Gnaden abgeschieden. Nach solchem vor der Kammer aufwarten und sich angeben wollen, seind damals die Kammerräth schon aufgestanden gewesen, folgends wieder alldar ufgewart, ist niemand in der Kammer gewesen, auch kein Herr drein kommen, denn nur Herr Secretari Liedel, deme die Sach, wie es durch die gewesene Commissarien wegen der bewilligten Hilf ungefähr vor ein Jahr, davon die Herren Statthalter nichts wissen wollten, abgehandelt worden, vorgetragen, der solches, wie der Bericht beschehen, affirmirt und sich zu erindern gehabt, sich auch uf unser Ansprechen erboten, den Bericht, so obgedachte Commissarien derohalben in die Kammer geantwort, aufzusuchen, die Sach den Herren Kammerräthen vorzutragen und uns am ersten zur Audienz helfen befördern. Das wir also zu Dank angenommen.

Den 18. Januarii Früh umb 7 Uhr seind die Abgesandten wieder zu Hof gangen, beides in der Contributionsachen vor der Kammer, dann auch vor den Herren Appellationräthen in der Wirschpergerischen Handlungen sich angeben und aufgewart. Und am ersten vor der Kammer bei drei Stunden vorwarten müssen, ehe dann sie vorgelassen worden, do sie aber vorkommen, haben sie mit der Kurz vorbracht und die Herren Kammerräth, so einstheils neben und mit den Herren Landofficierern in der Audienz gesessen, erindert, welchergestalt die Ritterschaft im Egrischen Kreis, dann Burgermeister und Rath uf der hoch- und wohlgebornen Röm. Kais. Mt. hoch- und wohlverordenten obristen Landofficierern und Räthen Erfordernng sich durch ihre Abgesandte gehorsamlichen gestellet und nachdem von ihnen eine Nachsteuer gleichförmig der Kron Beheim begehrt worden, sie sich aber mit diesem zum Theil entschuldigt, dass sie der Kron Behem gleichformig nie besteuert worden, noch sich besteuern lassen können wider ihre Freiheiten, alt Herkommen ꝛc. und darneben sonderlich die in Neuligkeit ungefähr vor ein Jahr bewilligte gutwillige Hilf, deren halben Theil erlegt und den andern halben Ubertheil, so vorschienen Galli vertagt und aus vielen vorgefallenen Verhinderungen nit mögen oder können erlegt, sondern nunmals sollte ausgezählt werden, gezogen und andere erhebliche Ursachen vorbracht, darneben gebeten, sie mit fernern Contributionen unbelegt zu lassen: als hätten hoch- und wohlgedachte Herren Landofficierer und Statthalter auch nicht befinden können, dass mit fernerer Contribution derzeit diese Stadt und Kreis sollten belegt werden; weiln aber sie die Herren Landofficierer von der Relation, so Herr Joachim von Schwamberg derwegen bei der Kammer gethan,

kein Bericht hätten, viel weniger der vor der Zeit bewilligten 1500 fl. einige Wissenschaft hätten, als sollten die Abgesandten bei Ihren Gnaden umb Abschied anhalten und darneben begehren, dass sie dieser Ding Bericht Ihren Gnaden den Herren Landofficierern sollten uberschicken. Darauf umb Abfertigung und Dimission, sowohl den begehrten Bericht den Herren Landofficierern zu uberschicken gebeten.

Ferner Ihr Gnaden vorgetragen, dieweil die Abgesandten mit der vertagten Frist der 750 fl. gefasst, dieselben auch auszuzählen sich angeben und sonst vor Alters gegen Erlegung der bewilligten gutwilligen Hilf der Stadt beides Revers und Quittung zugestellt worden, gebräuchlich gewesen, dieselben auch begehrt.

Item auch der Zehrung wegen, so Melchior Wies zu Eger verzehrt, angesucht, dass Ihr Gnaden und Herren ein Certification dem Herren Rentmeistern wollten lassen zuschicken, damit er zu Auszählung des Gelds solche Zehrung liess abkürzen.

Schliesslichen Ihr Gnaden und Herren des hochbeschwerlichen Grenitzzolls, derwegen bishero vielfältig sollicitirt worden, angesucht und dieweil von Ihren Gnaden und Herren begehrt worden, solches Begehren in Schriften einzugeben, als thäten die Abgesandten (Inhalt beigelegter Copei) solche ubergeben, darneben anstatt ihrer Principalen unterdienstlich bittend, ihnen hierüber gnädigen und günstigen Bescheid und Beförderung zu erzeigen.

Darauf sie die Abgesandten entweichen und bei zwei Stunden aufwarten lassen, endlich durch ein Kammersecretarium anzeigen lassen, dass den Herren Kammerräthen andere Sachen zu berathschlagen vorgefallen, sie auch uf der Abgesandten Vorbringen ferners Berichts aus des Herrn von Schwambergs Relation, so sie nicht bei Handen und allererst aufsuchen lassen müssen, bedurftig, derwegen dieselben uf folgenden Tag zu erscheinen beabschieden lassen.

Uf solches die Abgesandten in der Wirschpergerischen Sach vor der Appellation aufgewart, seind aber domals uf folgenden Morgen zur Audienz vorbeschieden worden.

19. Januarii. Als sie aber folgendes Tags wieder vor der Kammer aufgewart und umb Bescheid angehalten, seind sie wieder uf ein andere Zeit zu erscheinen beabschiedet worden, welches obwohl sichs die Abgesandten beschwert und wegen der schweren Unkosten wiederumben umb Abfertigung angesucht, ist ihnen angedeuter Bescheid wieder gegeben worden, darneben angezeigt, dass kein Kammerrath derzeit zu Haus, derwegen müsse man Geduld bis uf morgenden Tag haben und tragen.

Den 20. Januarii haben die Abgesandten wieder vor der Kammer aufgewart und umb Abfertigung angesucht, ist ihnen mit der Kurz vorgehalten worden, dass sie Herrn Joachim von Schwambergs Relation, daraus, was es vor ein Gelegenheit mit den bewilligten 1500 fl. hätte, Bericht zu nehmen, nit finden könnten, erachteten aber die Sach darauf beruhend, nemlich was gemeine Stadt, do Herr Joachim von Schwamberg und der Herr Aichler Commissarii gewesen, bewilligt, dass es uf das 73. Jahr zu vorstehen, dieweil dasselbe Jahr gemeine Stadt nichts contribuirt, derwegen begehrt, dass man sich mit ihnen uf das abgelofene 74. Jahr in Handlung solltet einlassen, und do man sich solcher halben vergleichen würde, sollte man der andern Punkt halber auch gebuhrlichen Bescheid empfangen.

Darauf die Abgesandten hinwieder vorbracht, dass die bewilligten 1500 fl. wollten dahin gezogen werden, als ob sie ufs 73. Jahr vorstanden, wüssten sie sich nit anders, dann dass solche, obwohl in 73. mit ihren Principalen Handlung gepflogen worden, in 74. ihr Wirkung erreicht und solche erst zu erlegen schuldig gewesen, wie dann solches die Quittung der erlegten 750 fl. Georgi verschienen zu erkennen geb, derer Abschrift, damit sich Ihr Gnaden und Herren darinnen zu ersehen, alsbalden vorgelegt worden. Dass sie sich aber in Nachsteuer, welches bishero ungebräuchlich und

unerhört, wegen ihrer Principaln sollten einlassen, wessten sie nit zu thun, denn sie dessen kein Befelich, derwegen umb Dimission, Regress und Hindergang, damit sie solches an ihre Principalen könnten bringen, gebeten, und wessten auch sonsten nit anders, dann dass gemeine Stadt und Kreis im 73. auch contribuirt, derwegen sie nit zweimal konnten belegt werden; darneben ferner des Wiesen Zehrung und des Zolls halber als der uberigen Punkt gnädigen Bescheid gebeten.

Darauf man sie entweichen und nach Mittag wieder vorbescheiden lassen. Ist ihnen uf derselb Erscheinen wieder vorgehalten worden, dass sie weder Revers noch Quittung finden könnten, dass gemeine Stadt im 73. Jahr etwas contribuirt hätt, derwegen so wär es mit den 1500 fl. anderst nicht beschaffen, dann dass dieselben ufs 73. Jahr bewilligt, wie oben angezogen, dann do des 73. Jahrs halben einige Steuer erlegt worden, wär von unnöthen gewesen Commissarien zu ordnen. Weil dann dem also, so wollte ihnen anderst nit gebuhren, denn dass sie uf Befelich der Kais. Mt. mit den Abgesandten der Nachsteuer uf das 74. Handlung pflegen und schliessen und also ferner begehrt sich in Handlung einzulassen. Was aber die Stände der Kron Beheim der Kais. Mt. uf ihr Ankunft ferner bewilligen würden, wollten sie haben eingestallt und würde sich Kreis und Stadt uf der Kais. Mt. ferner gnädigisten Begehren des Gehorsams auch zu erweisen wissen.

Uf solches die Abgesandten hinwieder vorbracht, dass sie uf solche Begehren sich in Handlung einzulassen, viel weniger etwas zu willigen von ihren Principalen kein Befelich und wüssten auch nit anders, dann wie der Revers der erlegten 750 fl. Georgi ausweiset, dann dass solche bewilligte 1500 fl. uf das 74. Jahr gemeint und bewilligt, auch mit ihren Principalen anders nichts gehandelt worden, und do im 73. sie nichts contribuirt und etwas zu geben aussenständig gewesen, würde uf solche Zeit mit ihnen auch geschlossen und die Quittung sonders Zweifel anderer Meinung gegeben worden sein. Darauf wieder umb Hindergang angesucht und darneben sich erboten solches ihren Principalen anzumelden, die dann forderlichen dies Puncts fernern Bericht, davon nöthen, in Schriften oder aber mündlichen Ihren Gnaden und Herren sollten zuschicken.

Ist darauf ihnen dieser Bescheid hinwieder erfolget, dass sie vor ihr Person uf der Abgesandten Entschuldigung ihnen kein Abschied geben vielweniger abzureisen erlauben könnten, denn die Sachen nicht allein Ihr Gnaden, sondern auch den Herren Landofficierern von der Kais. Mt. zu verrichten committirt, derwegen sie solches an dieselben bringen und gelangen lassen müssen, derhalben sollen sie uf morgen umb fernern Bescheid vor der Kanzlei anhalten auch inmittelst bei den Herren Statthaltern ansuchen, damit dieselben uf morgen möchten zu Hof kommen, denn in derselben Abwesen wir zu kein Abschied kommen könnten.

Darauf sich die Abgesandten alsbalden bei dem Herrn Landhofmeister Herrn von Lobkowitz aufgehalten, ihme die Sachen, was nunmals begehrt, item was vor Entschuldigung darauf gebracht, auch was endlichen vor ein Abschied, dass diese Ding wieder an die Herren Statthalter müssten gebracht werden, erfolget, und darneben Seiner Gnaden zu Gemuth geführet, dass dieses Aufziehen gemeiner Stadt zu merklichen Unkosten gereicht, darneben gebeten, dass Sein Gnaden uf folgenden Morgen wollten sich zu Hof bemühen lassen und gemeiner Stadt mit Gnaden ingedenk sein, damit den Abgesandten ohne längern Vorzug und vorgebliche Unkosten möchte vonstatten abzureisen erlaubt werden. Solches Sein Gnaden zu thun sich erboten, welches die Abgesandten mit Dank angenommen.

Ferner auch nit unterlassen und dieses Punkts halber zum Herrn Sebastian von Zedtwitz gangen, ihme denselben erzählt und dieweil er mit dem Herrn Doctor Mehl in guter Verwandtnuss und Freundschaft gestanden, ihme als ein Interessenten gebeten, dass er mit gedachten Herrn Doctor Mehln anstatt der Abgesandten vor sein Person aus diesen Dingen wollte reden und darneben denselben bitten, damit er folgendes Tags zu Hof möcht kommen und den Abgesandten könnte wieder abzureisen erlaubt werden. Solches dann gedachter Herr von Zedtwitz alsbalden ins Werk gericht.

d hat sich damals oftermelter Herr Doctor gegen gemeiner Stadt mit Diensten, soviel ihme mug
chen, ganz höchlich anerboten, darneben auch ein grosses Missfallen getragen, dass die Abgesandten
so von einem an das andere Ort hin und wieder gewiesen worden.

Den 21. Januarii seind die Abgesandten wieder zu Hof gangen und wieder uber drei Stunden aufwarten müssen, ehe dann sie vorgelassen worden. Endlichen aber nach Vorerforderung und Erscheinen ist durch den Herr Doctor Mehl mit der Kurz repetirt und wiederholt worden, was die Herren Kammerräth mit den Abgesandten handlen und sie sich aber in nichts einlassen wollen. Und dieweil aber durchaus bei der Kammer einiger Revers oder Quittung von dem 73. Jahr nicht zu finden, auch die Kais. Mt. selbsten nicht anders wüssten, dann dass die Stadt und Kreis angedeut Jahr nichts contribuirt und dasselbe richtig zu machen noch aussenständig wär und numals derselben allergnädigister Will und Begehren gewesen, dass die Stadt wegen desselben Jahrs sich nachbesteuern lassen sollt, so hätten sie auch vor ihr Person nichts liebers gesehen, dann dass man sich darauf in Handlung eingelassen. Weiln aber die Abgesandten mit diesen entschuldigt, dass sie von ihren Principalen dies Punkts halber in ichtwas zu gehen oder zu willigen kein Befelich, darneben vorgebracht, dass sie nit anderst wüssten, denn das gemeine Stadt im anno 73. etwas der Röm. Kais. Mt. contribuirt, aber dessentwegen bei der Kammer durchaus weder von Quittung noch Revers zur Nachrichtung nichts zu finden, wie dann derenwegen der Rentmeister ihnen einen Auszug den Abgesandten, sich darinnen zu ersehen wollten, zugestallt haben, ubergeben, darinnen dann von angedeuten 73. Jahr nichts zu finden; damit aber keinen Theil zu kurz beschehen möcht, als wollten Ihr Gnaden und Herren den Abgesandten uf 14 Tag abzureisen und diese Ding an ihre Principalen zu bringen erlaubet haben, inmittelst aber wollten Ihr Gnaden die eingewandten Entschuldigung, sowohl ihren Gehorsam und Anerbieten bei der Kais. Mt. unterthänigist vorbringen und berichten und wo ferne sie hernach könnten bescheinigen mit Quittung oder Revers, dass Kreis und Stadt in 73. Jahr besteuert worden, hätt es seine Wege, wo nit, sollte man sich wieder mit einer Vollmacht gestellen und in fernere Handlung einlassen. Mittlerweil, ehe dann die Gesandten abreiseten, sollten sie die hinderstelligen 750 fl. uf Reitung gegen einer Quittung ins Rentmeisterambt auszählen und folgends einen schriftlichen Abschied bei der Kanzlei abfordern.

Darauf die Abgesandten der Vorgünstigung des Abreisens sich bedankt, darneben solches ihren Principalen anzumelden sich erboten, die dann ferner darauf des schuldigen Gehorsam sich würden zu erweisen wissen; aber dieweil der Tag zum Wiedererscheinen etwas kurz angesetzt, denselben zu erlängern gebeten, darauf sie denselben uf 4 Wochen erweitert, und also von sich die Abgesandten abscheiden lassen. Und seind gleichwohl die Abgesandten mit dem schriftlichen Abschied bis uf den Abend ufgezogen worden.

Solches haben die Abgesandte der von der Ritterschaft, dann Burgermeister und Raths der Stadt Eger dieser Zeit in Prag vor den Herren Landofficierern ꝛc. in der Contributionsachen ausgerichtet und den 25. Januarii wieder zu Haus kommen.

Und seind derzeit der von der Ritterschaft, dann Burgermeister und Raths abgesandte Herren gewesen: Hans Gangolf von Witzleben uf Höchstädt und Wogau, Adam Kessler des Raths, Hans Schmiedel und Görg Mail, beede des Gerichts, und Clemens Holdorfer Syndicus.

Den Zoll anlangend haben die Abgesandten von den Herren Kammerräthen andern Beschei
nicht erlangen können, dann dass man der Sachen noch ein Stillstand bis uf der Kais. Mt. glückliche
Ankunft sollte geben und hernach ferner ansuchen.... In der Zedtwitzerischen Sachen ist beigelegt
Bescheid, dass die Stadt in 4 Wochen ihre fernere Notdurft soll endlichen einlegen. — In der Ritt
Sachen ist ein Befehlich an dieselben ergangen, das sie uf das schleunigist mit den Sac

---

48. Rytířstvo Chebského kraje a město Cheb předkládají nejvyšším ouředníkům zemským spis s žádostí, aby mimo náležitost a obyčejný řád berněmi ztěžováni nebyli.

1575, 7. února. Koncept v archivu města Chebu.

Gnädige und gönstige Herren! Wasmassen uf der Röm. Kais. Mt. Befelich, dann E. Gnaden und Herren darauf beschehene Erforderung den praefigirten und angesatzten abgelofenen 11. Januarii dies 75. Jahrs vor E. Gnaden und Herren uf Prager Schloss wir uns durch unsere Gesandten gestellet, alldar auch in schuldigen Gehorsam Ihrer Röm. Kais. Mt. allergnädigisten Befelich, Willen und Meinung wegen der Besteurung underthänigist angehöret und ordentlicher Tractation und Handlung abgewartet, was auch domals E. Gnaden und Herren aus Befelich der Kais. Mt. anfänglich von uns gemuthet und begehrt, nemlichen dass Stadt und Kreis in die von den loblichen Ständen der Kron Behem der Kais. Mt. ferner bewilligte Nachsteuer vorwilligen und was sich in ordentlicher Raitung vor Biergeld, Haussteuer und Dreissigsten befinden würde, Ihrer Mt. in Ansehung derselben hohen vorstehenden Noth wider den Erbfeind der Christenheit reichen und geben sollten, mit dem Anhang, dass solches Geben dem Kreis und Stadt an ihren Privilegien unschädlich, item dass sie auch dardurch der Stände Landtagsbeschluss nit underwürfig, sondern solches bis uf Ihrer Mt. glücklichen Ankunft zu Erörterung sollte eingestallt sein und bleiben, mit was vornunftigen rationibus und Motiven auch solches Begehren hinwieder, so an ihm wichtig, der Stadt und Kreises Gerechtigkeiten betreffend gewesen, in Anziehung desselben Herkommenheit wohlerworbenen und bestätigten Freiheiten (aus welchen wir uns nunmals führen und in ein unbilliche und neue Dienstbarkeit zu stecken im wenigsten nit bedacht, besonder weil die Kais. Mt. selbst nit allein als ein römischer Kaiser, sondern auch als ein König zu Behem derselben hochlöblichen Vorfahren gegebene und hernach confirmirte Begnadung, Freiheiten und Gerechtigkeiten zu halten und zu vollziehen schuldig, inmassen wir solche bis anhero uber 250 Jahr vorwärt geruhig darbei gelassen, geschutzt und vorblieben) in der Kürz abgeleinet und, dass uns in solches zu willigen unmöglichen, vorantwort worden.

Wie auch zum andern nach itzo angezogener Entschuldigung E. Gnaden und Herren von solchen Begehren gewichen und vor sich selbst uf Ratification der Kais. Mt. von Kreis und Stadt zur Nachsteuer 3000 fl. gemuthet, und aber dargegen vorgebracht, dass allbereit durch kaiserliche Commissarien, als Herrn Joachim von und uf Schwamberg, Herr Michael Aichlern der Rechten Doctoren, im vorschienen 73. Jahr solcher Nachsteuer halber mit uns abgehandelt worden, domals wir auch 1500 fl. uf zwen Fristen in 74. zu erlegen bewilligt, darauf mit fernerer Contribution uns nit zu belegen gebeten.

Welchergestalt auch endlich E. Gnaden und Herren so von den angezogenen und im 73. Jahr zur Nachsteuer von uns bewilligten 1500 fl. kein Wissenschaft gehabt, unsere Gesandten in dieser Handlung von sich an die Herren Kammerräth Ihr Gnaden und Herren, die auch von dannen hinwieder an E. Gnaden und Herren remittirt und gewiesen und also letzlichen uf das 73. Jahr ein restierende Nachsteuer mit Vorgeben, als ob bei der Kammer einige Quittung oder Revers, dass der Kreis und Stadt Eger in gedachten Jahr ichtwas gegeben, nicht zue finden, von uns haben wollen, uf solches die unsern ein Regress und Hindergang, dasselbe hinwieder an uns zu bringen und sich ferners Berichts zu erholen gebeten, welcher ihnen dann vorstatt und uf ein Monat lang zugelassen worden, dessen allen sich E. Gnaden und Herren sonders Zweifels, wie mit der Kurz erläutert, nach der Länge gnädig und gönstig werden zu erindern haben.

Wann dann die Sachen vermög E. Gnaden und Herren gegebenen Abschied allein uf diesen haftet, dass dahin will geschlossen werden, dieweil kein Revers oder Quittung uf das 73. Jahr bei

der Kammer zu finden, dass also Kreis und Stadt uf solches nochmals zu contribuiren und dasselbe zu continuiren schuldig; weiln aber dieses zu widerlegen eine Notdurft sein will, so geben hierauf E. Gnaden und Herren wir unterdienstlich folgenden wahrhaften Bericht, nemlichen: Obwohl die Röm. Kais. Mt. unser allergnädigister Herr einige ordentliche Steuer und Hilf (wie bei den löblichen Ständen der Kron Beheim gebräuchlich) annuatim weder von uns begehrt noch gesucht, vielweniger wir dieselben jemals gegeben oder bewilligt, jedoch so oft es zu Schulden kommen und Ihrer Röm. Kais. Mt. von den löblichen Ständen der Kron Beheim eine Landsteuer bewilligt worden und Ihre Mt. derowegen von uns auch ein Hilf begehrt, haben sie dieselben allergnädigist vormittelst einer Unterhandlung durch abgeordnete Commissarien suchen lassen, also wann die löblichen Stände eine Landsteuer bewilligt, ist alsdann hernach mit uns, wie gemelt, uf ein gutwillige Hilf nach unsern Vormügen in ein Pausch gehandelt worden, do auch die Anforderung ubermässig und gross, auch ausser unsern Vormögen gewesen, haben wir uns dessen bei Ihrer Mt. eigenen Person vermög unserer Freiheiten durch unsere Abgesandten allerunterthänigist beschwert und umb Linderung und Nachlass gebeten, und was wir zu einem jedenmal im Pausch bewilligt, haben wir nit alsbalden, wann mit uns gehandelt worden, sondern hernach erst in ein, zweien und mehr Jahren jedesmals zu unterschiedlichen Fristen ausgezählt; do es auch in unseren Vormögen und wir solches in einem Jahr erlegen mögen, seind wir dagegen die uberigen Jahr hernacher gefreiet geblieben.

Und hat also mit den 73. Jahr keine andere Gelegenheit, denn, nachdem der Röm. Kais. Mt. wir in dem 72. Jahr 3000 fl. lehensweis in die Kammer uf derselben allergnädigistes Begehren und Anerbieten, dass solche Summa an kunftigen Anlagen sollte wiederumb abgekürzet werden, geantwortet: als ist hernach in deroselben uf der Stände ferner bewilligten Nachsteuer mit uns wegen solcher Nachsteuer durch oben wohlermelte Herren, Herrn Joachim von und uf Schwamberg seeliger Gedächtnuss, dann Herr Doctor Michael Aichlern, als kaiserlichen abgeordneten Commissarien Handlung gepflogen worden, domals wir auch wegen solcher der Kron Beheim bewilligten Nachsteuer im Pausch 1500 fl. in den nachfolgenden 74. Jahr (welches dann auch der gewesenen Herren Commissarien Relation, so nunmals nach Absterben des wohlgebornen Herrn Herrn Joachim von Schwamberg bei Herrn Doctor Aichlern ungezweifelt zu finden, ausführlichen zu erkennen geben wird), zu erlegen bewilliget, die wir auch nunmehr darauf vermög der beigelegten Abschriften des Herrn Rentmeisters gegebenen Quittungen vollkommlichen ausgezählet und also an den oben ermelten ausgeliehenen 3000 fl. domals wegen der Röm. Kais. Mt. angezogenen Noth nichts abgezogen, sondern bis uf ein neue Anlag eingestallt worden.

Weil dann nun offenbar, dass allbereit der Stände bewilligten Nachsteuer halber mit uns im 73. eine Anlag abgehandelt, wie auch unsern Erbieten und Zusagen gemäss die 1500 fl. fur des 73. Jahrs bewilligte Nachsteuer oder Nachbesteuerungsvorehrung uf die bestimbte Zeit in 74. ausgezählet, darumb auch genugsamlichen quittirt worden, so seind wir auch von Billigkeit wegen uf das 73. Jahr ferners nichts zu contribuiren schuldig, es wurde dann kunftig ein neue Steuer durch die löblichen Stände der Kron Behem bewilliget und darauf mit uns ferner wie vor Alters aufs neue in ein Pausch gehandelt und von uns aufs neue was unserm Vormogen nach gewilligt werden.

Derowegen so ist an E. Gnaden und Herren unser unterdienstlich Bitten, dieselben wollen die Sachen gleichwohl mit Gnaden erwägen und bedenken und uns uber unser allbereit bewilligte und erlegte gutwillige Hilf und verrichte Nachsteuer ferner nichts beschwerlichs aufseilen, sonder bei solcher vorbleiben lassen, auch gegen der Röm. Kais. Mt., unsern allergnädigisten Herrn, als die getreuen und gehorsamen Underthanen derohalben entschuldigen helfen. Actum den 7. Februarii anno 75. Die Ritterschaft im Kreis auch Burgermeister und Rath der Stadt Eger.

---

49. Císař Maximilian zapovídá obyvatelům kraje Chebského dávati se v cizí služby válečné, zvláště francouzské.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 3 března. Opis současný v archivu města Chebu.

Wir Maximilian der Ander (u. s. w.) Lieben Getreuen! Wiewohl wir nunmehr unsere vielfältige Generalmandata, dass sich niemand unserer Underthanen im Königreich Beheim und desselben incorporirten Landen, was Stands der sei, ohne unser Vorwissen oder ausdruckliche Bewilligung in frembder Potentaten und ausser dem heiligen Reich teutscher Nation Kriegsdienste oder Bestallungen bei Verlust seiner Lehen und Guter, auch Vermeidung unserer schwerer Straf und Ungnad nicht begeben solle, in Ernst haben ergehen lassen, uns auch demnach darauf gnädigist und endlichen keines andern Versehen, es wurde solchem unserm ernstlichem Willen in Gehorsam richtige Vollziehung beschehen: so kombt uns doch anitz gleichwohl underthänigist fur, wie dass abermals etliche geheimbe Gewerb und Bestallungen in die Kron Frankreich verhanden, darzue sich auch unsere Landsessen und Underthanen gebrauchen zu lassen im Furhaben sein sollen. Dieweil wir dann solches unsern Underthanen zu verstatten nit gemeint seind, sonder endlich wollen, dass unsern hievor daruber ergangnen Verboten gehorsamblich nachgelebet werde, so seind wir darumb abermals verursacht worden, dieselben unsere Generalmandata und Verbot wiederumb zu verneuern und euch weiter zu mehrerm Uberfluss endlich darvon abzuhalten, und ist demnach an euch alle und jede insonderheit unser ernster Befelch, ihr wöllet euch vermug unserer vorigen Verbot bei Vermeidung unser unnachlässlichen Straf und Ungnad auch Verlust eurer Lehen, Hab und Guter in ausländischer Potentaten und Herren Kriegsdienste, sonderlich auch in die Kron Frankreich ausser unserer vorgehenden Zuelassung keineswegs bestellen lassen; dann so sich einer oder mehr hieruber ungehorsamblich erweisen und unsere mehrfältige Verwarnungen uberschreiten wurde, gegen dem oder denselbigen wöllen wir, wie wir dann allbereit hiebevor und jetzo wiederumb eigentliche Aufachtung zu geben und uns die Ubertreter nambhaft zu machen angeordnet haben, mit ernstlicher Straf verfahren und hierinnen niemands verschonen.

Jednání léta 1575.

Sněm léta 1575, na němž vyřízeny měly býti ztížné artikule obecních, zvláště náboženských věcí se týkající, trval od 21. února do 27. září, v kterémž čase dvakráte byl odročen, ponejprv za příčinou svátků velkonočních a podruhé pro čas žní, kterýž mnozí z poslancův při svých hospodářstvích stráviti chtěli. Sněm tudíž zasedal třikráte, zavřen byl dne 27. září. Dříve nežli počneme líčiti sněmování toho roku, upozorňujeme na prameny v aktech o sněmu 1575 uveřejněné, kteréž mimo úřední korespondenci, jako listy císaře Maximiliana k nejvyšším úředníkům zemským, jich odpovědi a dobrozdání, mimo předložení královská, usnešení sněmovní, zápisy o sněmování stavu městského a přípisy jednotlivých soukromých osob, obsahují dva kusy zvláště pozoruhodné a sice diarium kancléře Starého města Pražského Sixta z Ottersdorfu, kteréž den po dni vypisuje události při sněmování zběhlé i jest zvláště důležitým pramenem pro podrobné líčení některých událostí; druhý spis, nebo vlastně sbírka spisův, jest ještě mnohem důležitější, obsahujeť zápisy Bratří českých o projednáváních na sněmu, jaké bylo chování Bratří vůči sněmu, jak vyznání své hájili a na kolik byli účastni při sepsání české konfesí, mimo to obsahuje spis ten četné dopisy, kteréž Bratří mezi sebou nebo příznivcům svým psávali. Zápisky Bratří českých jsou nejen pramenem důležitým pro sněm r. 1575, ale zajímají nás také proto, poněvadž nám ukazují, jakým způsobem Bratří více méně důležité pro ně spisy shromážďovali a zapisovali. Bratří čeští poznali velmi záhy toho důležitost a potřebu, aby spisy, kteréž jednají o jich vzniku a rozvinu sebrány a o důležitějších událostech zápisy učiněny byly; úloha taková svěřena bývala vždý čelnějšímu členu jednoty. V 16. století byla taková historická akta a zprávy současné vepsány ve zvláštní knihy o 400 až 600 listech. Šťastný osud zachránil 13 takových čistě psaných foliantů před záhubou, kteréž sahají od vzniku jednoty do 1582. Při redakcí některých svazkův byl zvláště činným Blahoslav, kterýž vlastními četnými zápisy shromážděný material doplňoval. Zdali Bratří i po r. 1582 v shromážďování, zapisování takových akt pokračovali, pověditi neumíme. Jmenovaných 13 foliantů nalezalo se vedle několika tisíc listin a jiných akt až na naši dobu v archivu bratrské obce v Lysé (v Poznani), kamž Bratří po jich vypuzení z Čech se byli utekli a obec takovou podle jména někdejší jich osady v Čechách založili. Lysá byla jako první, hlavní sídlo Bratří českých za hranicemi, tamže sídlel první starší nebo biskup jednoty, v Lysé působil po několik let jako starší Bratří českých Jan Amos Komenský, v Lysé přechováván také archiv Bratří českých, pokud totiž po bitvě Bělohorské zachráněn býti mohl. Obec Bratří českých v Lysé zachovávala po drahný čas jazyk i vyznání otcův svých přes všechno pronásledování, jakého se jí od katolického vůkolního obyvatelstva polského dostávalo, nemajíc však žádné podpory a styku s živým jazykem českým, za

to však v hojném jsouc obcování s luterány německými, poněmčila se. Potomci Bratří českých v Lysé, nerozumějíce později jazyku českému, darovali asi před 50 lety jeden z takových foliantů profesoru Purkyňovi, kterýž jej jako vzácný klenot do Prahy s sebou přivezl a museu českému věnoval. Dvanáct ostatních foliantů nalezá se v archivu bratrské obce v Ochranově, kteráž z jednoty české povstala a se vzácnou pečlivostí dotčené spisy bratrské opatruje.

Usnešením sněmovním z l. 1574 pro vyřízení obecních potřeb království Českého k času sv. Martina t. r. určený sněm, odložil císař Maximilian II. »z velikých a důležitých potřeb« ke dni 17. ledna 1575, potom »pro nenadálé příčiny« až k 3. únoru, a když již povozy pro odvezení dvořanův, služebníkův a jiných věcí na hradě císařském ve Vídni připraveny stály, dna s jinou ještě chorobou císaře na lože uvrhla, tak že bez velikého nebezpečenství zdraví svého do Prahy na sněm vypraviti se nemohl, i musel tudíž sněm český opět ke dni 21. února 1575 odložen býti.

V pondělí po neděli invocavit, t. j. dne 21. února, 1575 sešli se stavové vedle mandatu královského na hradě Pražském v soudní světnici k započetí sněmování, pro malý však počet shromážděných poslanců usnesli se na tom, aby předložení sněmovní se poodložilo, až by valnější počet stavův do Prahy k sněmu se sjel: načež po ohlášení takového usnešení císaři, bylo stavům oznámeno nejvyšším purkrabím panem Vilímem z Rožmberka, že císař proposicí sněmovní učiní ve středu dne 23. února. Kteréhož dne stavové, sešedše se již v hojném počtu o půl osmé hodině ranní (na půl orloji) na hradě Pražském, do pokojů královských se odebrali, aby císaře, krále svého do sněmu provodili. A takž za přítomnosti majestátu královského byl veliký a památný sněm r. 1575 zahájen.

V předložení královském omluvna se učiniv císař Maximilian, že nemocí a obranou proti Turku byl zdržován osobně k sněmům se vypraviti, projevil naději, že stavové obecní potřeby, ztížnosti, nedostatky na tomto sněmu bedlivě mezi sebou rozváží, jemu (císaři) přednesou, k čemuž se »z přirozené náklonnosti, kteráž mezi vrchností a věrnými poddanými býti má«, milostivě a otcovsky ukázati chce. A bylo tenkráte mezi císařem a stavy důvěrné lásky velice zapotřebí, neboť stavové se svými všeho království se týkajícími potřebami odkázáni byli na sankci královskou a Maximilian zase předložil stavům tak veliké požadavky na obranu proti Turkům, na vychování dvoru královského a splacení dluhů královských, o jakých nikdy na sněmu nebylo slýcháno. Dvě stě tisíc kop ročně na udržení hranic proti Turku, 50.000 kop ročních na stavení pevností hraničných, oboje do pěti let; 250.000 kop ročně na splácení dluhů královských na deset let a na místě posudného, poněvadž z rok do roku vždy méně se ho zbíhalo, jistou sumu, kteráby tolik vynášela jako tehdy, když se jest více vařívalo a posudného také se více scházelo, žádal Maximilian na stavích českých, a vedle takové nemalé žádosti oznámil ještě král, že důchodové královští netoliko v koruně České ale i v jiných všech zemích k ní přislušejících, poněvadž hory k pádu se schylují, velice se zmenšili, tak že sotva na samé spravování království a vychování komory vystačují, kdyby pak král český reputací svou královskou vedle svého důstojenství v zemi zdržeti měl, že by v dluhy se dáti a z dluhů dvůr svůj vychovávati musel; poněvadž ale »královská vyvýšenost a důstojenství stavův vlastní poctivost jest«, protož žádal, aby na ty prostředky a cesty pomýšleno bylo, skrze kteréžby »důstojenství krále českého v své starodávní váze zachováno« a k němu více důchodův přičiněno býti mohlo.

Vedle takových žádostí učinil císař stavům českým návrh, aby v příčině nebezpečí od Turka nebo jiných nepřátel hrozícího pro země koruny České i ostatní všechny, nad nimiž dům rakouský vládl, zřízena byla jednotná veřejná hotovost a jako jeden společný řád válečný pro všechny země

rakouské ustanoven byl, aby všechny se spolčily, v nebezpečí proti nepříteli sobě ku pomoci přispěly a jedna druhou brániti pomáhaly. K uskutečnění takové společné válečné akce v zemích rakouských měly býti z každé země některé »rozšafné a v tom zběhlé osoby« zvoleny, kteréž by mezi sebou o způsobu nařízení takové veřejné hotovosti se uraditi mohly. Mimo to učiněno připomenutí, aby »pro rozmnožení obchodův kupeckých« artikul o upravení plavby po Labi až k moři nebyl odkládán, horám aby k vyzdvižení pomoženo bylo, učení pražské aby zase pro vzdělání a dobro všeho království k skutečnému rozkvětu přivedeno býti mohlo.

Po přednešení proposice královské, když císař ze sněmovní síně odešel, počali stavové mezi sebou uvažovati, nikoliv snad předlohu královskou, ale měl-li by tento právě zahájený sněm dále se držeti, poněvadž vedle usnešení sněmovního z r. 1574 měl svolán býti při času sv. Martina 1574, (na kterýž také při sjezdích krajských poslanci z krajů voleni a sbírka na jich při sněmu vychování nařízena byla) a mohl-li jest král mandátem svým bez svolení stavův sněm sv. Martinský odložiti? Po bedlivém všeho toho rozjímání usnesli se na tom, poněvadž se toho nikdy nestalo a protržení svobod a starých zvyklostí by se dotýkati mohlo, žádati císaře za opatření, aby nebylo příčiny podobných věcí příště se obávati. Císař po dvakráte ubezpečil stavy, že odložení sněmu toliko pro těžkou nemoc jeho i také pro jednání příměří s Turkem se stalo a že takové odložené rozepsání sněmu na protržení starobylých zvyklostí, na ujmu svobod zemských není a býti nemá. Takovou odpovědí spokojení stavové rozhodli se, aby se k jednání sněmovnímu přikročilo. I poněvadž nejprvé o obecní artikule se jednati mělo, napomenuli se mezi sebou, aby pokudž možné, všickni přítomní při sněmu zůstali, pakli by komu bylo nemožné vytrvati, tehdy aby osoby v krajích volené při sněmování zůstaly, nepřítomné*) pak aby obeslány byly a kteří obyvatelé sbírku na vychování zvolených poslanců neodvedli, aby ihned tak učinili. A tak skoro dva týhodny stráveny projednáváním o to, co stavům na ztížnosti bylo strany rozepsání a odložení sněmu.

Vlastní akce sněmovní, po kteréž stavové tak dlouho byli toužili a pro kterouž vlastně k sněmu se byli sjeli, započala v pondělí po neděli oculi, t. j. 7. března, četnou schůzí všech stavův pod obojí v zelené světnici, kterouž byl svolal nejvyšší sudí království Českého Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic. Řeč, kterouž byl za souhlasu panstva a rytířstva zahájil shromáždění, pověděla nám čeho vlastně stavové žádali. Krátkými slovy vyřknul náčelník strany protestantské v Čechách zřejmě to, o čemž se dlouhé periody proposice královské krátce zmiňují jako o obecních potřebách. »Poněvadž sněm o obecní dobré jednati má, vidí se, aby začat byl od věci těch, kteréž duše naše se dotýkají a k spasení jednoho každého přináleží. Toho jest potřeba, abychom se my, kteříž jsme strana pod obojí, pravé tělo a krev pána Ježíše Krista přijímající, v svém náboženství obnovili a potom jednomyslně J. M. C. přede všemi věcmi žádali, aby nás zachovati ráčil při tom náboženství pravém, starém, kteréž pán Kristus vydati ráčil a apoštolové jemu vyučovali sou, otcové svati posloupně od mnoha set let až do Mistra Jana Husi zachovávali a my až dosavad v něm stojíme a je ostříháme... Nejprvé pak v takovém pravém a křesťanském náboženství k sobě abychom se ohlásili a sjednotili, a potom i k straně pod jednou ve všelijaké lásce a dobrém přátelství, jako kdy prvé byli jsme, podle starých smluv a zápisův že zůstávati chceme, abychom se ozvali.«

V podobný rozum mluvil Lobkovic k stavům katolickým téhož dne v soudnici, kamž se byli pod obojí k společné schůzi ze zelené světnice odebrali: že při svém starém pravém náboženství od

*) Po usnešení sněmovním z l. 1574 na sjezdích krajských k sněmu sv. Martinskému zvolení krajští poslanci, když týž sněm při času sv. Martina, na kterýž voleni byli, odbýván nebyl, domnívali se, že pro jiný sněm, pozdější, nejsou více mandatáry svých krajů a proto také k sněmu 21. února 1575 do Prahy nepřijeli a mnozí obyvatelé uloženou sbírku na vychování poslanců za tou příčinou ani neodváděli.

Krista pána ustanoveném, od sv. apoštolův pošlém a od sv. Mistra Jana Husi obnoveném, i od cizích národů přijatém a v Augšpurce zjevně před císařem Karlem V. vyznalém státi a od císaře zachováni býti žádají a přátelsky pánův za to prosí, poněvadž pro zastavení škodlivých sekt v Čechách po nařízení dobrého řádu ve věcech církevních, náboženských touží, aby takové jich ohlášení dobrou měrou přijali a k dosažení toho jim nepřekáželi.«

Načež katolíci (když se byli s arcibiskupem a při dvoře císařském uradili) odpověděli dne 10. března ústy svého vůdce pana Vilíma z Rožmberka, že vedle starobylých smluv a snešení v dobrém přátelství trvati chtějí, však té že jsou důvěrné naděje, že strana pod obojí toho nedopustí, aby za náboženstvím jich ukrývaly se jiné sekty.

Po takové odpovědi, o níž mnoho rozmlouváno (jedni chválili, že jest pěkná, druzí zase haněli a že jest chytrá poklička pravili, poněvadž dosti zřejmě z ní vysvítalo, že katolíci jen starý utrakvismus uznati chtějí), vyzval druhého dne nejvyšší sudí stavy pod jednou (11. března), poněvadž vedle přátelského jich připomenutí již na ty cesty pomyslili, aby za náboženstvím strany pod obojí škodlivé sekty se neukrývaly a nerozmáhaly, že přátelsky jich žádají, aby spolu s nimi k císaři šli a společně se přimluvili za povolení, aby strana pod obojí schůze odbývati mohla v příčině ustanovení, nařízení dobrého, pobožného řádu v náboženství i kněžstvu. Však strana pod jednou po třídenní úradě s arcibiskupem, kapitolou pražskou, probošty, opaty i jiným kněžstvem a s radami katolickými apelačního soudu odepřela žádosti pod obojích, předstírajíc, že se tu jich (katolických) nic nedotýče a ve věci pod obojích vkládati se nechce. I vybrali se tudíž na sněmu přítomní stavové pod obojí k císaři s nejvyšším sudím v čele, aby zmíněnou žádost císaři přednesli. Císař svolil druhého dne (15. března) aby se scházeti, věci své říditi mohli, učiniv připomenutí, aby při tom mezi nimi všemi láska a svornost zachována byla. Nejvyšší sudí sdělil takovou odpověď císařskou stavům k nemalé všech radosti, že o náboženství svobodně jednati, mluviti mohou.

Připomínáme, že nekatolíci v Čechách dělili se ve tři strany. První, k níž náležela většina stavu panského a rytířského a jejíž vůdcem byl jmenovaný pán z Lobkovic, chtěla, aby řád náboženský byl zařízen po způsobu konfesí augšpurské; k druhé straně, kteráž hájila starou víru pod obojí, hlásili se zástupcové university pražské a některá města, jako prokurátory její byli nejvyšší komorník pan J. z Valdštejna, hejtman Nového města Pražského pán z Vartmberka a Staroměstský kanclíř Sixt z Ottersdorfu, a konečně třetí stranou byli Bratří čeští, kteříž zvláštní zásady své víry, kázně přes všechno pronásledování byli zachovali. Přívrženců vyznání bratrského byl nemalý počet mezi šlechtou z stavu panského i rytířského a mezi panskými poddanými městy.

Oposice starověrců pod obojích proti přátelům augšpurské konfesí byla slabá pro skrovný počet jich vyznavačů, tužší však boj podniknouti chtěli Bratří čeští za uchránění své samostatnosti, poněvadž v nejdůležitějších otázkách náboženských, zvláště v učení o spasení s luterány se neshodovali. Za tou příčinou dotazoval se člen jednoty Bratr Černý oblíbeného tělesného lékaře císařova Dra. Cratona, jak by takové samostatnější počínání si Bratří českých císař Maximilian asi posuzoval. Crato ujišťoval, že císař jedenkráte zřejmě se vyjádřil, že Bratří a Valdenští jsou původní apoštolské církvi nejpodobnější. Po takové odpovědi nabyvše Bratří větší odvahy, usnesli se na tom, že půjdou s Luterány za jedno jen tehdy, když jim jich vlastní bratrský řád církevní zabezpečen bude. Pan Krajíř z Krajku byl ustanoven, aby na místě a jménem Bratří takové prohlášení v sněmu učinil.

Když dne 16. března Lobkovic schůzi stavův pod obojí zahájil a konfesí augšpurskou k přijetí a čtení doporučil, povstal pán z Krajku a žádal, poněvadž konfesí bratrská jest mnohem starší nežli augšpurská, aby dříve čtena a posouzena byla. Návrh Krajířův přijat nebyl, čtena byla konfesí

augšpurská; po přečtení žádali opětně někteří ze šlechty, aby také konfesí bratrská čtena byla, však nemohli proraziti. Společně usnesli se všickni na tom, aby zvoleny byly některé osoby, kteréžby zvláštní konfesí sepsaly. Ačkoliv konfesí augšpurská takovým usnešením jako za panující řád církevní přijata nebyla, předce nemohli býti Bratři uspokojeni, poněvadž se o tom promlouvalo, že k nové konfesí každý pod obojí přiznati se musí a že žádných sekt, tudiž také vyznání bratrského, déle v Čechách stávati nesmí. Mezi 20 k spisování konfesí zvolenými osobami (6 z každého stavu mimo 2 zástupce university pražské) byl jenom pan Albrecht Kamejský z Bratří, kterýž přijal volbu přes všechno zrazování a prohlašování seniora a prvního biskupa jednoty bratrské Kalefa, že usnášení se o věci církevní světským stavům nenáleží. Tak hrdě sebevědomě jako senior Kalef, jenž se vší důvěrou spoléhal na oddanost své církevní obce, nechovali se zástupcové starého utrakvismu, kteříž někdy až žalostně si počínali. Dolejší konsistoř nebo úřední její zástupcové rádi by byli všechnu nastávající reformu náboženskou zamezili, za kterouž také příčinou slyšení při císaři vyhledávali, ano i ke všemu možnému jednání, aby úplná shoda s katoliky docílena býti mohla, se poddávali, však marně. Až konečně přímluvou, prostřednictvím katolického pána, nejvyššího purkrabí, Vilíma z Rožmberka k slyšení předpuštěni byli, však císař odbyl je slovy: že nejsou horcí ani studení, aby se vzdálili a jemu pokoj dali.

Když úrady mezi osobami z stavův zvolenými (jimž volno bylo na pomoc si vzíti osoby duchovní) o víru a řád církevní se dály a v krátké době ukončeny býti nemohly, požádal císař stavův pod obojích, aby mu, poněvadž peněz proti Turku potřebuje, domovní daň a posudné svolili, což stavové také učinili s tou výminkou, aby až opět sněm se sejde, jenž za příčinou svátků velkonočních na čtyry neděle byl odročen, v projednávání náboženských záležitostí pokračováno, jakož i usnešení takové do desk aby zapsáno bylo a den nejbližšího se opět shromáždění na den 2. května, v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, ustanoven byl.

Ačkoli sněm odročen a tudíž i k sepsání konfesí zvolený ze stavů výbor za času prázdnin nepracoval, jednáno bylo předce v příčině náboženských záležitostí dosti usilovně, neboť výborem sněmovním ustanovení Dr. Pavel Pressius*) a M. Krispin sepsali za doby odročení sněmu návrh konfesí, kteráž za českou přijata a tak jmenována býti měla. Při započatém opět sněmování sešel se také dvacetičlenný výbor, v němž, ač dříve usnešeno bylo bratrskou konfesí čísti, započato ihned se čtením jmenované od Pressia a Krispina sepsané konfesí české. Nejhorlivějším oponentem proti jednotlivým artikulům byl Bratr Strejc, kteréhož si za pomocníka duchovního byl do schůzí obral utrakvista Kurcbach. K jeho návrhu byla předmluva, v kteréž Kalvín zatracen, změněna a některé artikule nové konfesí nahraženy z bratrské konfesí. Povolnost taková Bratřím velice se líbila a seniorové Kalef a Štěpán, kteříž také do Prahy se vypravili, chtěli, aby někdo z přívrženců jejich ve výboru sněmovním návrh učinil na nezměněné přijetí konfesí bratrské. Návrh takový sice učiněn nebyl, vyjednávalo se ale o něm mezi Kamejským a Kurcbachem. Poněvadž naděje Bratří na nezměněné přijetí jich konfesí byla bezpodstatná, chtěli aspoň docíci toho, aby k přijetí nové konfesí nuceni nebyli,

*) Pressius Pavel v Kouřimi rodilý, původně Přáza nazvaný, z čehož si po tehdejším způsobu Pressia sformoval. Jako pedagog doprovázel syny jedné paní vdovy na studie do Vitmberka, kdež stal se Mistrem svobodných učení. Po návratu svém do Prahy přijat na fakultu filosofickou, brzy na to zvolen proboštem kolleje Karlovy. Poněvadž ale chtěl slovo boží kázati, toužil po doktorství, kteréhož také ve Vídni dosáhl. Potom byl preceptorem hraběte Jeronýma Šlika. L. 1575 byl opět na fakultě filosofické v Praze a za času sněmování t. r. svěřeno mu a Krispinovi písaři Starého města Pražského, vypracování návrhu české konfesí. Pro všeliké mrzutosti, kteréž mu pro veřejné jeho působení činěny byly, opustil katedru profesorskou a odebral se do Kutné Hory, kdež německým horníkům byl kazatelem 1576—77. Potom do Štyrska se vypravil a stal se tam superintendentem. Však pro spory náboženské brzy odtamtud ušel a na Moravu se uchýlil, v Uherském Brodě děkanství na sebe přijal. Činný život svůj dokonal r. 1586.

kdyby s některým artikulem srovnati se nemohli. Pan Španovský, jenž horlil, aby jediná jen byla konfesí, na dolehání Bratří povolil a prohlásil, že Bratřím vyznání jich přeje, a aby jim ponecháno bylo o to se zasaditi chce.

Když osoby sněmem zvolené úrady v příčině sepsání české konfesí byly (9. května) ukončily, došlo konečně i ku čtení bratrského vyznání, načež sepsáan předmluva, kteráž s konfesí nově napsanou císaři měla býti podána, v níž dokládají přívrženci nové konfesí, že mezi nimi a Bratřími není podstatného rozdílu ve víře, »nýbrž že oni jako i my též o všech předních hlavních a podstatných věcech k spa- »sení smýšlejí, to sme poznali, a protož společně v té jednomyslnosti V. C. M. toto vyznání naše »podáváme, a dále, poněvadž oni mezi sebou, jakž toho na díle někteří z nás povědomi sme, dobrý »řád církevní mají, V. C. M. za to poníženě žádáme, že jich při tom jako i nás, což tak, jakž dotčeno, »dobrého mají, zanechati ráčíte. A my potom, když konsistoř osazena podle dotčeného vyznání »našeho a vypsaného řádu bude, jestližeby co na odporu býti chtělo, na tom sme se snesli, že »s jistým dovolením V. C. M. naše učitele s obou stran k tomu nařiditi chceme, aby o to rozmluvení »mezi sebou míti a ty věci, na kterýchž spasení nezáleží, jakž dotčeno, přátelsky porovnati mohli.«

Bratří byli tomu rádi, že zvláštní, vlastní řád církevní se jim přiznává, nechtěli však o takové předmluvě ani slyšeti, poněvadž na začátku se připomíná, jakoby obě jmenované konfesí úplně souhlasily: i žádali, aby v předmluvě zřejmá zmínka o jich konfesí učiněna byla a za její schválení také aby žádáno bylo. Napsána předmluva podruhé, však ani s tou nemohli Bratří býti spokojeni, i napravili si sporné místo v předmluvě sami v tato slova: »Také, nejmilostivější císaři! kdež sme položeni byli, jako bychom nevšickni se u víře snášeli, a zvláště páni a přátelé naši, kteříž z jednoty bratrské »se jmenují, protož se vší poddanou ponížeností V. C. M. oznamujeme, že ač oni předešlých let konfesí »svou V. C. M. podali a aby při ní zachováni byli se vší poníženostì V. C. M. sou žádali, a my nyní »této podáváme, ne tak jako odpornou jejich ale v předních artikulích snášející se s touto. A poněvadž »až posavad při ní zůstávali, také my jich při ní zůstaviti míníme. A společně všickni jednomyslně »V. C. M. poníženě žádáme, že při té obojí konfesí zůstaveni v ochraně V. C. M. budeme.«

Však Michal Španovský a jeho přívrženci nechtěli zase o takové korektuře ničeho věděti, neboť prý jim nenáleží o cizí konfesí soud vydávati. Poněvadž se nemohli shodnouti, usnesli se Bratří na tom, že svou konfesí sami císaři podají a za uznání jí žádati budou. Sto tři a šedesáte osob ze stavu panského a rytířského podepsalo takovou prosebnou žádost, o čemž když rozšířila se zpráva po Praze, usmívali se katolíci škodolibě, že v táboře protivné strany není více jednoty. Španovský a přátelé jeho poznali, že by nebylo s prospěchem ale s nebezpečím, kdyby oprávněným požadavkům Bratří i na dále bylo odporováno. I podali Bratřím opět změněnou předmluvu v tomto znění: »Nej- »milostivější císaři! Kdež sme položeni byli, jako bychom ne všickni se u víře snášeli a zvláště páni »a přátelé naši, kteříž z jednoty bratrské se jmenují, protož se vší poddanou poníženostì V. C. M. ozna- »mujeme, že ač oni předešlých let konfesí svou V. C. M. podali a aby při ní zachováni byli se vší »poníženosti V. C. M. sou žádali, a my nyní této podáváme ne tak jako odpornou jejich, ale v před- »ních artikulích snášející se v podstatných věcech jedna s druhou. A poněvadž až posavad při ní »zůstávali, my také je utiskovati a jedni druhých v pořádcích našich ztěžovati nemáme a nemíníme. »A společně všickni jednomyslně V. C. M. poníženě žádáme, že nad námi všemi svou milostivou »a ochrannou ruku držeti a nám, abychom v náboženství našem křesťanském volně a svobodně pánu »Bohu sloužiti mohli, toho milostivě příti ráčíte.«

Takový smířlivý ton uspokojil Bratří, tak že od podání své konfesí upustili. Když pak na to předmluva ta v plném shromáždění stavův pod obojí čtena byla, poznali Bratří s nemalým podivením, že luteráni do umluvené předmluvy na jednom místě něco přidali, na druhém zase změnili. Bratří pohrozili okamžitým odchodem ze shromáždění, jestliže změny ty vypuštěny nebudou, čemuž když bylo vyhověno a druhého na to dne konfesí i s předmluvou k císaři již nešena býti měla, žádali Bratří, poněvadž tak časté proměny se dály, aby předmluva ještě jedenkráte čtena byla. A opět tam byla přidána některá slova, s kterýmiž Bratří nesouhlasili, pročež předmluva znovu přepsána a tak na čem zůstáno, císaři podáno bylo.

Na kolik týče se obsahu konfesí samé podotýkáme, že na poslední redakci její znáti péro bratrské. Kdežto první redaktoři drželi se přísně ve všem Augustany i také v článku o spasení, dovedli toho Bratří vlivem svým, že v článku o večeři Páně vypuštěno bylo učení Luterovo a přijaty zásady Melanchtonovy. S konfesí podán byl ještě jiný spis o řádu církevním, jak by správu duchovní, nad kterouž by stavové a nikoliv císař vrchní měli dozor, zařízena býti měla. Církevní správu měla míti konsistoř, sestávající z administrátora a několika duchovních osob, kteréž by vesměs od stavů voleny byly a jimž by ještě také ze sněmu zvolený výbor k ochraně a dozoru přidán byl. Jakým způsobem konsistoř ta spravována býti měla, viděti ze spisu »o řádu církevním«, kteréhož však v skutečnosti prakticky ani užito nebylo.

Po odevzdání konfesí poručil císař stavům pověditi: poněvadž vidí, že pracovali a toho drahně sepsali, po bedlivém že uvážení odpovědi jich neobmešká. Konfesí zaslal císař k posouzení papeži, kurfirštu saskému, utrakvistické konsistoři a nejvyššímu komorníku pánu z Valdštejna.

Nejdříve pospíšila si s posouzením nebo vlastně odsouzením utrakvistická konsistoř, kteráž zastupovala starou víru pod obojí, jak kompaktaty ustanovena byla. Že členové konsistoře tak rozhodně českou konfesí zamítli, vysvětluje se tím, že její přijetím, uznáním zbaveni by byli svých úřadů, výživy. Mezi důvody uváděli konsistoriáni, že nová konfesí vzata jest z konfesí augšpurské, kteráž dávno za bludnou uznána byla, přívrženci pak její, že spolčili se s odsouzenými sektáři Bratřími a tudíž nemají práva na ochranu zákona, mimo to žádost jich za zřízení samostatné konsistoře že sahá do právomocnosti císaře samého, poněvadž konsistoř jako ouřad císařský také v moci jeho zůstává.

Nejvyšší komorník pán z Valdštejna přimlouval se také za zachování staré víry pod obojí, chtěl však získati luteránské stavy tím, aby se jim povolilo navrhnouti osoby do konsistoře, z kterých pak císař potřebný počet by vyvolil. Katoličtí stavové, byvše císařem také, ač později, požádáni, aby dobrozdání své podali, vyslovili se proti všem novotám a prosili za ochranu své staré víry. A vedle takových dobrozdání učinil Mistr Václav Fronta z Plzně v katedrále pražské kázání, v kterémž porovnával přívržence nové konfesí i Bratří české se zlolajnými osobami a šelmami biblickými. Kázání toto, o němž zpráva brzy po Praze se roznesla, podráždilo stavy ke konfesí se přiznávající, že vinili katoliky z krvavých úmyslů. Pánu z Rožmberka, jenž pro svou umírněnost a moudré ve všem jednání ode všech náviděn byl, podařilo se rozbouřené mysle upokojiti a tak nesváry, kteréž již v sněmu zjevně propuknouti hrozily, zažehnati. Po takových úsudcích očekávali přívrženci nové konfesí dychtivě rozhodnutí císařské. Maximilian však váhal, poněvadž ho ještě nedošlo dobrozdání z Říma. A tak přešel měsíc červen a již se počítali dnové měsíce července a odpověď z Říma dosud nepřicházela; poněvadž však pro nastávající čas žní mnozí ze stavův doma při hospodářstvích býti si žádali, rozhodl se císař, že sněm odloží až do úterka po na nebevzetí panny Marie.

Dne 6. července povolal císař některé předáky z stavův k české konfesí se přiznávajících, aby se omluvna učinil, proč jim na jich žádost strany náboženství až posavad odpověď nedal: že ne jeho vinou se stalo, ale poněvadž obšírné spisy, dobrozdání o konfesí české jeho došlé, bedlivého uvážení potřebují, však že doufá, že s odpovědí jeho všichni dobře spokojeni budou, nebot i s Rakušany, mezi nimiž také mnozí tvrdí byli, všechno na dobré míře postavil. Mezi tím pak časem, kdy sněm odložen bude, že chce o to péči míti, aby kněžím jich žádného ztížení se nedálo. Takové uspokojivé prohlášení učinil též císař jinými slovy všemu sněmu. Stavové byli s takovou připovědí spokojeni a podali císaři některé obecních i soukromých věcí se týkající artikule, o něž se byli snesli. Podáme o nich zprávu na konci.

V mandátu, kterýmž sněm od 6. července do 16. srpna se odkládá, připomíná císař, že při témž sněmu »podle jednání o věci obecné i ten vysoce důležitý a potřebný artikul strany budoucího krále českého jednati se má«. V předložení královském, kterýmž sněm opět byl zahájen, žádá císař stavy české za vyhlášení a korunování syna svého Rudolfa. Povšimnutí hodné jest, že Maximilian neužil v žádosti své výrazu »přijetí« za krále, kterýmž někdy Ferdinand I. konstatovati chtěl dědičné právo své rodiny v královstvích Uherském i Českém.

Stavové vyplnili žádost královskou usnešením ze dne 6. září, že arcikníže Rudolfa za krále přijímají a vyhlašují, však na ten způsob, když by císař v království Českém nemohl býti, aby král Rudolf v této zemi zůstával a aby všecky úřady zemské i dvorské a zvláště komorníky a jiné služebníky z národu českého měl. Když předložené takové žádosti svoleny byly, ustanoven čas korunovací na den 22. září a zároveň svolena vedle starého obyčeje králi Rudolfovi berně k korunování. Dne 20. září odebrali se stavové ku králi Rudolfovi, kdež nejvyšší purkrabí Vilím z Rožmberka řeč českou učinil, pro které příčiny stavové jej za budoucího krále a pána svého sobě vzali a vyhlásili. Řeč mluvena byla v odstavcích, kteréž sekretář Schönfeld na německý jazyk králi překladal a německou odpověď krále zase na česko pán z Pernštejna tlumočil. Potom bylo v katedrále zpíváno Te Deum a měla i slavná mše svatá odbývána býti, však císař, jenž s císařovnou také byl přítomen, byl již prováděním obyčejných ceremonií tak umdlen, že nařídil, aby Te Deum trochu prodlouženěji zpíváno a mše sv. úplně vynechána byla; což stalo se k nemalému podivení a pohoršení některých katolíků. O dva dni později byla korunovací s obvyklými ceremoniemi slavnostně vykonána.

Od přijetí arcikníže Rudolfa za krále až do jeho korunování zběhly se v náboženských věcech některé důležitější události. Císař totiž přislíbil hned po opětném zahájení sněmu, že na podanou mu žádost v příčině nové konfesí brzy oznámí své rozhodnutí. Dne 21. měsíce srpna dal sobě císař zavolati nejvyššího sudího Bohuslava z Lobkovic, aby mu již napřed své rozhodnutí pověděl. »Pane »sudí! nebudete míti dobré odpovědi a nebudete se stavům libiti, ale tím sobě nedejte nic překážeti, »buďte stálí a nepřestávejte na ní, nebo já musím tak učiniti, aby se tak Římanům dosti mohlo státi; »potom pak, když na této nepřestanete, zvíte co chci učiniti.« Když pak druhého dne na poručení císařovo několik osob z stavův k němu přišlo, oznámil jim, že podanou mu novou konfesí schváliti nemůže, poněvadž se nesrovnává se starou vírou pod obojí, a že by takovou konfesí jednota docílena nebyla, neboť ani Bratří takových artikulů o náboženství uznati nechtí, i také se nesrovnává se zřízením zemským a stavové samovolným zřízením konsistoře v moc královskou že sahají. Poněvadž však v náboženství žádnému od něho (císaře) se neubližovalo, že ani nyní tak činiti nechce, aby měl komu

překážeti, protož aby stavové ty cesty vyhledali, kterak by bez různic v pokoji zůstávati mohli, na čemž císaři vděčnost velikou učiní.

Odpověď císařova neuspokojila stavy, i požádali Lobkovice za radu, na jaký rozum zase by na takové rozhodnutí císařské odpověditi měli. Nejvyšší sudí připomenul: poněvadž zřízení zemské na stranu pod obojí rovněž tak jako na stranu pod jednou se vztahuje, že jim zbráněno býti nemůže, aby náboženské záležitosti vedle potřeb svých uspořádati si mohli; strany konsistoře aby v odpory žádné se nedávali než za právo ustanovení si nové konsistoře vedle staré ještě jednou požádali a kdyby toho dosíci nemohli, tehdy alespoň aby jim svoleno bylo jako stráž nad kněžstvem některé osoby si zříditi, a konečně že přívrženci nové konfesí s Bratřími na žádném nejsou odporu, poněvadž na společném snešení zapsaném všichni posavade trvají.

Na takové odpovědi když stavové se usnesli a Maximilianovi ji skrze některé osoby vyslané přednesti dali, odpověděl jim opět císař: že konfesí jich veřejným prohlášením na sněmu (tolik jako zákonité uznání) schváliti nemůže, poněvadž by od papeže do klatby dán byl, a že král hišpanský dvěma jeho synům, jestliže novou konfesí stavům českým nepovolí, znamenité dvoje země v dědictví odkázati a duchovní kurfirštové němečtí druhým dvěma jeho synům největší dvoje biskupství dáti slibili; však že chce ke všem žádostem jich svoliti a majestátem je potvrditi, aby on i budoucí králové čeští nemohli jim stavům v tom žádné překážky činiti, konsistoř novou že si mohou zříditi, o starou však aby se nedrali.

Takovým nabídnutím císařským byli stavové vysoce uspokojeni, neboť skutečně jim na tom mnoho nezáleželo, zdali císař novou jich konfesí veřejným prohlášením na sněmu nebo majestátem potvrdí. Takové připovědění opakoval císař dne 25. srpna, když k němu všichni tři stavové se byli dostavili, v tato slova: »V paměti dobré mám, což jest od vás stavův pod obojí poručeno bylo mně za »odpověď dáti strany těch věcí, za kteréž stavové žádají; pak kdyby mezi mou samou osobou a mezi »vámi bylo činiti, tedy bych se snadně o všecko s vámi snesl a srovnal, ale že někteří sou pod obojí »a katolíci, kteříž spisů svých podali a v nich své ztížnosti proti vám předkládali, ano také i zřízení »zemská, sněmy na sebe natahovali, a má přísaha k oběma stranám se vztahuje. Aby pak ty věci »slušně rozvažovány býti měly a zřízení zemská a sněmové vyhledáváni, v krátkém času aby to vy»konáno bylo nemožná věc jest, neb jest to tak veliká věc, že k tomu dva nebo tři měsíce by nepo»stačily a tak by se protáhlo a mnoho nevolí a roztržitostí skrze takové odpory povstati by mohlo. »A rozuměti můžte z příkladů v okolních zemích. Já pak, abyste mi toho věřili, ty věci obmýšlím, »kteréžby mezi vámi pokoj a svornost vzdělati mohly a ke všemu dobrému této zemi se vztahovaly. »A poněvadž o tom víte, že posavad strany religií žádné osobě z stavův od osoby mé překážky »žádné se nestalo, protož mi se vidí, aby všelikých disputací zbytečných o víru zanecháno bylo. »Však abyste věděli, že té vůle nejsem v religii vaší co překážeti, připovídám vám na svou víru a slovy »svými císařskými to ujišťuji, že žádného utištění v náboženství vašem a překážky nechci vám činiti, »ani jiným činiti dopouštěti a ještě chci to opatřiti, aby i na budoucí časy successor můj a budoucí »král nemohl nic překážeti a že budete moci před ním býti bezpečni tak dlouho a dotud, dokudž »mezi stavy nějaké spokojení neb srovnání nebude anebo do mého zase sem navrácení. Také sem »k vám té naděje, že těm, kteříž sou pod jednou žádného utištění činěno nebude. Strany konsistoře, »poněvadž slyšeti, že disputací nějaké sou a odpory, aby mohl nějaký řád býti, k tomu povoluji, aby

»osoby voleny byly, k kterýmžby kněží, na něž by saháno bylo, utíkati se o opatření mohli, a ty »osoby aby na mne vznášely, já to chci tak opatřiti, aby skutečně poznati mohly, že se jim neděje »žádného škrácení. A poněvadž z této milostivé odpovědi tomu všickni rozuměti můžete, že což by »království tohoto i také stavův dobrého bylo obmýšlím, protož té naděje sem, že touto odpovědí »můžete spokojeni býti a na ní přestati.« O slíbeném majestátu nestala se žádná zmínka, řeč císařova byla jako slavnostní prohlášení, že stavům v uspůsobení náboženských záležitostí překážeti nechce.

Vroucí, upřímná slova císařova velice zalíbila se stavům, kteří po návrhu Bohuslava z Lobkovic na tom se usnesli, aby k císaři některé osoby vyslali s poděkováním, ale zároveň také s prosebnou žádostí, aby císař takovou připověď jim sněmem, dskami nebo majestátem potvrdil a konsistoř aby jim dopuštěna byla. Když stavové takové usnešení své císaři přednésti se chystali, dal jim oznámiti svou nelibost, že tak dlouho s usnášením se o jiných obecních věcech, zvláště o berních prodlívají. Při slyšení, kteréž některé z stavův zvolené osoby při císaři měly, omlouval Lobkovic chování se stavův na sněmu shromážděných, že příčinou stavův usnášení se o jiných obecních artikulech se neodkládá, poněvadž vedle usnešení a uděleného jim také svolení nejprvé náboženské věci uspořádati a potom teprv ostatní projednávati mají: protož aby císař vedle připovědi své jim konfesí utvrdil, ujistil, že oni pak na předložené artikule královské ihned nastoupí. Maximilian nechtěl však (ač ne s právem) takovou omluvu za platnou uznati. »Neuznávám«, odpověděl císař, »aby kdo v příčině byl »nežli vy, vidím, že o věci mé nic nejednáte, mně nevěříte a také se mnoho chlubíte, jakobych vám »mnoho povoloval a víceji sliboval nežli sic v pravdě jest, nebo mám to všecko slovo od slova za- »psáno, což sem vám sliboval, proto aby ste také i na mé artikule nastoupili a jednali. Nebudeteli »tedy jednati, již bych já také neměl chuti, abych vám měl co učiniti neb to ujistiti«.

I po takové ostré domluvě zůstali stavové, kteříž k nové konfesí se hlásili, na tom, aby císař jim ústní připověď písemně ujistil, za přímluvu pak, aby tak se stalo, prosili stavův pod jednou, při kteréž příležitosti od komorníka pána z Valdštejna byli napadeni: že oni, konfesionisté, překážku činí sněmovnímu jednání, na ně že zřízení zemské, přísaha královská se nevztahuje. Po takovém nespravedlivém před katolíky potupení odebral se Lobkovic ještě s některými k císaři, aby ztížnou přednesl žalobu do pána z Valdštejna a za potvrzení ústní připovědi v příčině jich konfesí prosil. Načež Maximilian v odpovědi své nelibost svou projevil nad takovými »disputacemi«, které sněmovnímu jednání o věci znamenité jsou na překážku, »a protož vás pilně napomínám«, doložil, »aby ste s tím více nedlili a neodtahovali, poněvadž o tom dobře víte, že já vždycky věrně a pilně na to myslím, aby vám na žádost vaši odpověď dána býti mohla, ale od vás já toho nespatřuji, aby mé věci fedrovány býti měly. A jakžkoli o snešení a sjednocení mnoho mluvíte, však i toho před vámi tajiti nemůžeme, že sou nám Bratří, neb jako je jmenují, Pikharté, svou konfesí také podali, kterouž s bedlivostí sem přečetl a nacházím to, že se s augšpurskou nesrovnává a tak ze dvou věcí nemůžte jednu učiniti. Také mnoho mluvíte o konfesí augšpurskou a vidím vás tu některé, ješto kdybych se vás optal: co jest to konfesí augšpurská? tedy byste mi odpověditi neuměli. A v tom ve všem obmýšlel-li sem co zlého vám, dejž Bůh, aby se to na mou duši i tělo obrátilo.« A tím zavřel. Po takové odpovědi radili se stavové co by dále činiti měli a tuze domlouvali se Bratřím pro jich neupřímné jednání, že také konfesí svou proti společné úmluvě císaři podali, čemuž však Bratří rozhodně odpírali, že by něco takového ze snešení společného se bylo stalo. Učinil tak přítel Bratří tělesný lékař císařův Dr. Crato.

Stavové k nové konfesí se přiznávající nebyli ještě s poradou hotovi, co by dále činiti měli, když císař nařídil Lobkovicovi, aby ještě s některými jinými dne 2. září k němu najíti se dal. Lobkovic s devíti ještě soudruhy v ustanovený čas před císaře se postavili, jimž Maximilian na předešlou žádost jich v příčině potupy od pána z Valdštejna jim učiněné a aby ústní připověď na náboženství jim učiněná písemně ujištěna byla, obšírnou dal odpověď:

»Co se prvního artikule dotýče, J. M. C. tomu nerad býti ráčí, že sme se v takové nesroz»umění vespolek dali, před čímž J. M. stavy vždycky vystříhati a abychom se v zbytečné hádky a od»pory nevydávali, napomínati ráčil; neb že někdy mnohý tak mnoho mluví, kdyby se na všecko »odpovídati mělo, že by mnohá zbytečná zaneprázdnění z toho pojíti mohla, jakž pak toho příklad »na panu komorníkovi a stavové na sobě sami sobě vzíti mohou. Z čehož jaká zkyselení jedněch »k druhým pocházejí, tomu že dobře rozuměti mohou, což v pravdě J. M. C. k veliké škodě království »tomuto býti uznávati ráčí, ale však nicméně poněvadž J. M. C. to z jisté zprávy srozumívati ráčí, že »ztížnost stavův, nejináč než tak jakž od stavův na J. M. vznešena byla, v pravdě tak jest, nad čímž »velikou nelibost míti a to uznávati ráčí, že sou velice dotčeni, a kdyby to tak býti mělo, že by to »nemohlo jináč rozumíno býti, než že by stavové za takové vykládáni býti museli; ale poněvadž pan »komorník není než toliko jedna samotní osoba a ani králem ani knížetem země není, aby jaká práva »neb řády ustanovovati, koho odsuzovati, anebo komu na jeho spravedlnosti ukracovati mohl, a že »taková jeho řeč podstaty a gruntu žádného nemá, aby on stavy za takové učiniti mohl, a že takové »promluvení stavům na žádnou škodu a újmu býti nemůže a nemá. Neb že J. M. C. i jiní všickni »poctiví lidé, kdo a co stavové sou, dobře vědí, totižto pod J. M. C. milostivou ochranou a ke všem »řádům a právům království Českého náležející, kteréžto J. M. C. za své věrné poddané držeti a míti »ráčí, a protož aby se nad takovou pana komorníka řeči stavové nic neobráželi a zvlášť poněvadž »sme mu zase, nešetříc ho v tom nic, dostatečnou odpověď na promluvení jeho dali, však nicméně, »že J. M. C. toho jemu panu komorníkovi předložiti a ztížiti, aby potomně věděl co mluviti, pominouti »neráčí, tak aby znáti mohl, že J. M. C. žádného oblibení nad tím míti neráčí, a aby se potomně »v příčinách těm podobných věděl jak střídměji chovati, a že se J. M. C. k tomu milostivě přičiniti »ráčí, aby ta věc k slušnému spokojení přivedena byla. — Co se pak druhého artikule dotýče, že »J. M. C. stavům to v pravdě oznámiti moci ráčí, že jest ráčil se vší nejvyšší možností s stavy pod »jednou i s těmi druhými jednati, aby žádost stavův strany ujištění jich v náboženství artikule, aby »buď do sněmu nebo do desk zemských vjíti mohl, ale že jest toho ničehož při nich obdržeti moci »neráčil, nýbrž že od nich J. M. tato odpověď dána jest: že o takovou věc již dávno mezi sebou »smlúvami starými též i mnohými sněmy spokojeni a tak v tom utvrzeni jsou, že sebe z toho pro»pustiti a to zjinačiti téměř nemožná věc jest, a protož že J. M. prosí, poněvadž J. M. na zdržení »toho všeho i povinností vysokou zavázán býti ráčí, aby toho ničehož k proměnění nebo zjinačení »přijíti dopustiti neráčil, anobrž toho změňovati moci žádné žeby míti neráčil. Těmi a takovými veli»kými slovy skúro i drobet ztížně na povinnost J. M. domlouvati se směli. Z kteréžto odpovědi sta»vové snadně tomu vyrozuměti mohou, čím dále ta věc na odkladích státi bude, že tím víc a víc »odporův a nesrozumění mezi stavy zejde. Čehož aby pominuto bylo, žeby J. M. nic vděčnějšího, »ani také stavům co dobře platnějšího se státi mohlo; jakož pak stavové příklad toho z toho mezi »sebou a panem komorníkem na ten čas vzíti mohou. Strany pak ujištění stavův, že J. M. v dobré »paměti všecka o to s stavy promluvení a učiněné připovědi míti ráčí, jak a v jakých slovích taková

»sou se stala, a že ještě žádného jiného oumyslu než téhož a jednostejného, abychom pokudžby nej»výše možné býti mohlo ujištěni byli, býti neráčí. A protož jak předešle tak i nyní že na svou »dobrou víru a duši to přijímati, že s stavy věrně a upřímně míniti ráčí, aby se na J. M. slova a tak »časté připovědi ubezpečili, neb že J. M. C. to po dobroněmecku a česku upřímně a srdečně míniti »ráčí, a že jim stavům v náboženství a religii jich překážky sám od sebe činiti ani jiným dopustiti »činiti pod žádným způsobem ovšem neráčí, a to což stavům připovídati ráčí, že pevně a nezměni»tedlně držeti, načež se ubezpečiti mohou, oumyslu býti ráčí. Neb že stavové vědí, že jest jim osobou »svou nikdá žádné překážky činiti neráčil, jestliže jest se pak od jiných co toho činilo, že ne s volí »J. M. to jest bylo. Že pak přes to jim se překážky činívaly, tak jakž ztížnost stavův předně na »pana arcibiskupa a konsistoř pražskou nejvíce se vztahuje, jaké ublížení stavové a kněžstvo jich od »nich snášeti sou museli, aby se již toho stavové nic nebáli, že J. M. C. je před sebe obeslati a při »nich i jinde tak opatřiti ráčí, že se toho dopustiti více nikoli nemají, anobrž že i pod pokutou i sku»tečným trestáním jim to přísně zapověditi chtíti ráčí. A jestližeby z kterékoli strany kdy oč jací »odporové vznikli, aby na samu osobu J. M. C. vznášeno bylo, a J. M. na to pomysliti ráčí, aby se »žádné straně v ničemž neublížilo, neb že J. M. dobře v to trefiti a je na uzdě tak zdržovati uměti »moci ráčí, tak že se budou museti v tom ve všem náležitě chovati. Dále také, že J. M. C. jak pře»dešle připovídati, tak ještě k tomu milostivě přivolovati ráčí, aby stavové sobě a mezi sebou jistý »počet osob voliti moc měli, kteříž by nad religií a náboženstvím stavův ochrannou ruku drželi, tak »jestliže by jim kdokoli v náboženství a religii jich vkročovati chtěl, ty volené osoby, aby to opatřiti, »je chrániti a také i na J. M. vznášeti bezpečně a svobodně mohly. Nad takovou asekurací a ubezpečení »že J. M. nic vyššího platnějšího a pevnějšího, tak aby ze všech stran mezi stavy dobrý pokoj a láska »trvati a zůstati mohla, věděti ani vymysliti moci neráčí, než toliko připověď svou vlastní. Nebo »jestliže by stavové již J. M. řeči a slovům víry přikládati neráčili, že J. M. tomu rozuměti neráčí, »kterakby psaním a listům J. M. více věřiti mohli; zase také kdyby J. M. jináče mysliti a jináče činiti »ráčil nežli mluviti ráčí, že by se vždycky za to styděti a to o sobě mluviti, že slov svých a připo»vědí nezdržuje, slyšeti a sebe samého za lehkého a ničemného člověka odsouditi, anobrž za takového, »kterýby, aby mu co kdy věříno býti mohlo, hoden nebyl, držeti museti ráčil, čehož milý pán Bůh »uchovati rač. A protož jiného vyššího ubezpečení býti a také jiný způsob k zachování stavův v lásce »a v svornosti nalezen s těžkem býti může, nebo že J. M. nic výše a více na péči nikdá nebylo a není »než to, kterak by všecky země své v dobrém pokoji až do smrti své zachovati moci ráčil, v tom »příklad na vrchnostech královských a zemích cizích národův, kteří připovědi své nedrželi a víru svou »rušili, pročež jest pán Bůh je hrozně pokutovati a trestati ráčil, dávajíc, a tak v tom příklad ten na »sebe sám J. M. potahujíc, že kdyby J. M. víru a připověď svou učiněnou také zdržeti chtíti neráčil, »že by ne jiného než téhož na sebe očekávati musiti ráčil, ale že by ráčil mnohem raději smrt pod»stoupiti nežli víru a připověď svou změniti neb nezdržeti. A tak milostivě žádajíc, aby nadepsané »osoby dole očekávajícím stavům takový milostivý úmysl a připověď J. M. C. dostatečně v známost »uvedly s obšírným a častým opakováním J. M. v té věci úmyslu k stavům a k takovému ujištění religí »a náboženství jistě celého věrného a neošemetného a k obecnému dobrému království toho prospěš»ného a náchylného, a vedle toho také aby stavové napomenuti byli, aby na tom již přestali a při»kročili k jednání jiných artikulů J. M. přislušejících; nebo že J. M. nejsouce v tom povolání jako jiná »obecní osoba než v mnohem vyšším, že také musí ne na jednu osobu toliko ale i na další příležitosti

»se ohlídati a k tomu, aby ze všech stran pokoj a svornost zachována býti mohla. Při synu pak »svém že to tak opatřiti chtíti ráčí, že touž měrou stavům jako i J. M. C. zavázán býti má; a ačkoli »synové J. M. na ten čas katoličtí sou, ale však že J. M. C. ve všem tak poslušni jsou, že tím jist »býti ráčí, že proti vůli a nařízení J. M. nic před sebe bráti nebudou. Neb ačkoli o nich to rozhlá- »šeno jest, že by něco toho proti maršálku rakouskému a Popenheimovi předsevzíti míti chtěli, kudyby »usmrceni býti mohli: však že J. M. na svou pravdu a podle svého dobrého svědomí to věděti moci »ráčí, že se Jich M. v tom křivda stala a že Jich M. v tom nevinně v křik lidský přišli a toho že »v skutku nic na Jich M. shledáno není, neb že mnoho lidí jest, kteříž nic jiného na práci nemají »a neobmýšlejí, nežli kudyby skrze lidské různice a nesvornosti sobě nějaký užitek přivésti mohli. Ale »však že J. M. té celé důvěrnosti a naděje k stavům býti ráčí, že takovou věc právě rozvážíc a k srdci »připustíc tím ničímž se rozpakovati dáti nedopustí ani k tomu přijíti nedadí, aby mimo takovou J. M. »připověď, stavův ujištění a ubezpečení co jiného a většího žádati měli. Neb že J. M. C. v pravdě za »to míti a držeti ráčí, že tím a takovým ujištěním stavové před J. M. C. i jiným každým dostatečně »a dobře bezpečni a jisti býti mohou, a že někdy příhodnější čas se trefiti bude moci, že té věci »lepší průchod k utvrzení toho všeho budou moci míti.«

Takovým upřímným, přesvědčivým slovům císařovým uvěřili nejenom Lobkovic s devíti ještě ze stavův vyslanými, kteříž císaře poslouchali, ale také všichni ostatní stavové, jimž řeč celá důkladně povědína a všechno ostatní vylíčeno bylo, tak že písemního ujištění ústní připovědi nežádali; byli spokojeni, ubezpečeni, že bez překážky jednoho každého náboženství své vyznávati mohou. I nařídili Kurcpachovi, Václavu Vřesovcovi a Krispinovi, aby »řády« sepsali, vedle kterýchž by církevní správa vedena býti mohla; kteříž navrhli stavům, aby jako za strážce náboženské zvoleni byli čtyři defensorové, v každém pak kraji jeden superintendent aby byl ustanoven k udržení pořádku mezi duchovními, superintendentes pak, aby každého půl roku v městě Táboře k církevním úradám a k vyřizování potřebných ordinací se shromážďovali, kněz každý aby měl po výtisku české konfesí a proti její artikulům aby ničeho nečinil a konečně aby defensorové se superintendenty každý rok jednou k společným úradám se sjížděli. Návrh takový změněn byl tou měrou, že na místě čtyř defensorův jmenováno jich patnácte a sice pět z každého stavu.

V pátek po sv. Matouši, t. j. dne 23. září, na druhý den po korunování mladého krále všickni tři stavové podoboji u císaře byli, kterýž při přítomnosti svého syna Rudolfa opětoval slib svůj v příčině náboženství stavům učiněný a zároveň synu svému připomenul, aby podobně také stavům slíbil, což král mladý také učinil a ústy svými přede všemi se přiznal, že to všecko, což otec jeho ustavil a připověděl, zdržeti a ostříhati chce, tak aby žádný neměl sobě čeho do něho ztěžovati. Na čemž stavové přestali a z toho císaři i králi mladému poděkovali.

V následujících na to dnech bylo projednávání o královských předložených artikulech a jiných obecních i osobních věcech ukončeno, sněmovní usnešení o tom učiněno a císařem schváleno. Sněm uzavřen byl dne 27. září 1575.

Z usnešení sněmovního zmiňujeme se o některých důležitějších artikulech. Nejprvé, aby císař, jako král český, soudu zemskému, pro slavnost toho soudu a poctivost království příkladem předešlých králův českých, předsedal; soudcové zemští, nejvyšší úředníci a radové, když soud zemský, dvorský a komorní se drží, k vykonávání jiných úředních povinností mimo soudní povoláváni býti nemají;

císař i budoucí králové čeští soudy při řádích a starobylých zvyklostech aby zůstavili. Rozepře před vlastní osobu císařskou sročené však nevykonané mají na soud zemský a komorní podávány býti, odkudž k dobrému zdání, uvažování nikam jinam podávány býti nemají. Práva pražská s magdeburskými aby vedle usnešení sněmovního z r. 1569 přehlídnuta, srovnána a v jedno uvedena byla, tak aby ve všech městech jednostejných práv se užívalo. Míry starobylé aby měněny nebyly. Nový řád »o hory a kovy«, na kterémž císař se stavy byl se usnesl, také do sněmu pojat.

Některá usnešení sněmovní týkala se práva státního. Takž kurfiršt saský, jenž Vojtlandu od někdy knížat z Plavna zástavou byl dosáhl, žádal stavy české, aby jemu táž země, k koruně České náležející, pod léno k království Českému dána byla: čemuž stavové povolili s tou však výminkou, kdyby kmen mužského pohlaví kurfiršta saského vyhynul, aby Vojtland jakožto statek lenní k koruně České bez výplaty opět připadl. S takovou výminkou povolili také stavové, aby dvoje panství Štorkov a Bezkov v Dolních Lužicích kurfirštovi Brandeburskému pod léno puštěna byla. Císař byl požádán za ustanovení komise v příčině upravení hranic zvláště proti Bavorsku, odkudž skoro ustavičně vpádové do království Českého se dáli. A poněvadž cizozemci, kteříž v městech se osazovali, statky pozemské kupovali a ve dsky zemské kladli, nebyvše do země přijati, ustanoveno, aby žádný cizozemec dříve statek pozemský koupiti nemohl, dokud by za krajana do království Českého přijat nebyl. Statky k koruně České náležející, kteréž cizozemcům zastaveny byly, aby vyplacovány byly; Čechové však, kteříž v držení jsou statkův »království« jmenovaných a stolních, ti aby při tom vedle smluv zůstaveni byli. »Erbanuňky« s okolními knížaty a »potentáty« aby obnoveny byly. O panství Loketské a hrabství Kladské, kteříž jsouce obyvatelé království Českého privilejemi se zastírají a rovnosti berní nésti, ku právům a soudům království Českého stávati se zbraňují, aby ztížnost stavův před císařem k místu přivedena byla. Privilegium krále Vladislava obnoveno, aby vrchní hejtmanové v knížetstvích Slezském, Svídnickém, Javorském, Hlohovském a Opavském, fojtové pak v markrabstvích Lužických a v Šestiměstech z žádných jiných národův a jazykův osazováni nebyli toliko z Čechův.

Vedle takových státoprávních záležitostí učiněna mnohá usnešení týkající se práv vlastnických, úvěru a jiných rodinných i společenských záležitostí. Takž bylo usnešeno, aby každý, kdož by se bezprávně v statek nějaký uvázal a právnímu dědici nebo kšaftovnímu nápadníku tudíž překážku činil, ve věži na hradě Pražském do čtyr neděl trestán byl a škody straně druhé vzešlé navrátiti povinen byl. Měšťané v městech aby od poddaných peníze a jiné cenné věci k uschovávání nepřijímali pod pokutou 25 kop gr. č. Poddaní bez povolení vrchnosti své výše tří kop gr. č. aby se nedlužili ani v rukojemství nedávali, poněvadž velikými dluhy sebe zavozovali a rodinu o statek přiváděli, pakliby kdo přes takovou sumu poddaného v dluh uvedl, nesměl práva obstavního proti němu užiti. Čeleď, sirotci, poddaní a jiní podruhové, mlynáři, řemeslníci obojího pohlaví aby bez povolení vrchnosti v služby přes pole se nedávali. Cizozemci aby v placení půjček peněz s domácími rovného práva užívali: stávalo se totiž, že věřitelům domácím dříve k záplatám se dopomáhalo a cizozemci někdy pro malost statku jistce záplat nedocházeli, i usnešeno, aby rovnost práva jak k domácím tak cizincům v příčině té zachována byla. Podvodné půjčky, kteréž »proti pánu Bohu a jeho přikázáním v království Českém« nastaly, tak že jedni druhým místo peněz jako hotové sumy, koně, vína, šaty, zbraně, zrcadla, klenoty, zboží kupecké a všelijaké jiné věci anebo nejisté nepořádné dluhy k zvyupomínání odvozují: zapověděny pod ztrátou cti, hrdla i statku.

Rozpustilí mladí lidé, kteříž by statky své marně utráceli, aby přátelům pod poručenství dáni a statkové jich v sekvestru opatrováni byli. Otec marnotratného syna může statek synu odkazem náležitý dáti v opatrování někomu z přátel a nařiditi, aby jenom důchody roční z něho vycházející mu vydávány byly. Nezletilí synové a dcery bez vůle otcův svých aby k manželství se nezamlouvali, kdoby proti takovému zákazu předce k manželství se zaslíbili, nemá žádné právo duchovní takového manželství stvrzovati a kdyby předce jakkoliv k stvrzení přišlo, syn nebo dcera nápadu otcovského tím se zbavují.

V příčině myslivosti usnešeno, aby ptáci čížební z jara když k hnízdům jdou, lapáni nebyli, vnady, vazby a tenátka na koroptve i bažanty aby líčeny nebyly, jámy na vysokou zvěř a zajíce kopány nebyly, kladky a všelijaké ličky, kterýmiž se pernatá i čtvernohá zvěř hubí, žádný aby nedělal; provozování myslivosti neoprávněným osobám přísně zakázáno, ovčáckým i řeznickým psům na jedné přední noze prsty uťaty býti mají, atd.

Berně císaři svolena z domu jednoho každého osedlého poddaného 10 grošů, v městech královských z každého domu měšťanského i panského 45 grošů, z každé fary 30 gr., dědiníci, nápravníci, svobodníci a dvořáci z jedné každé kopy jich statku po $4^1/_2$ penízi českém; židé ženatí nebo nad 20 let staří 45 gr. č. z každé hlavy, od 10 do 20 let stáří polovici. Posudného svoleno čtyři groše ze sudu, mimo to uložena též daň z vína, ryb, vlny, z prodeje obilí a dobytka, kterýž ven ze země České se veze, žene.

I. Akta sněmovní a korunovační l. 1575.

50. Mandát císaře Maximiliana, kterýmž oznamuje stavům království Českého, že vedle uvolení svého před svatým Martinem (o kterémžto času sněm obecní vedle posledního sněmovního snešení držán býti měl) na hrad Pražský k vyřízení důležitých potřeb vlastních i obyvatelův království Českého se dotýkajících, mimo vůli svou, pro znamenité příčiny přijeti nemůže: však aby sněm obecní, z velikých a důležitých potřeb, pokudž nejdřív možné, držán býti mohl, pokládá a rozepisuje císař sněm český k neděli po ochtábu sv. Tří králův léta 1575 i nařizuje stavům, aby dne 16. ledna na noc do Prahy se sjeli a dne 17. ledna v pondělí ráno na hrad Pražský k předložení sněmovnímu najíti se dali.

VE VÍDNI. 1574, v pondělí po sv. Severinu (25. října.) — MS. souč. v archivu města Prahy.

---

51. Císař Maximilian oznamuje stavům českým, že pro nenadálé a důležité příčiny k času ochtábu sv. Tří králův do Prahy přijeti nemůže a protož že na den 17. ledna 1575 položený sněm království Českého až ke dni 3. února t. r. se odkládá, i nařizuje všem stavům, aby již dne 2. února t. r. do Prahy najíti se dali.

VE VÍDNI. 1574, v sobotu po moudrosti boží (18. prosince). — MS. souč. v archivu města Prahy.

---

52. Komora dvorská podává císaři své dobré zdání o artikulích, které by na budoucích sněmích v Čechách, na Moravě, v Slezsku a Lužicích předloženy býti měly; zároveň radí, aby nejdříve sněm v království Českém držán byl, jako na dobrý příklad pro Moravu a ostatní ke království přivtělené země.

Na konci roku 1574. — Opis současný v c. k. archivu minist. říšsk. fin. ve Vídni.

Allergnädigister Kaiser und Herr! Der Herr Obristhofmeister ist vonwegen der bevorstehenden Hauptlandtäg im Kunigreich Beheimb und derselben incorporierten Landen bei der Hofkammer gewest, allda die gehorsamen Räth nit allein die zuvor derwegen einkumbne Guetbedunken wiederumben nachlängs abgehört, sonder auch Euer Mt. höhere und mehrere gnädigiste Bedenken in ein neue Berathschlagung gezogen, nit allein was auf künftigen Landtag zu proponieren sein werde, sonder auch woher solich Proposition Anfang zu nehmen, worauf dieselb zurichten und zu stellen sein möchte.

Und nemblich dieweil E. Kais. Mt. selbst genädigist wissen, welichergestalt und wie hoch die Stände bei nägstverschienen beeden Landtägen auf Abhelfung ihrer Beschwerungen gedrungen, darumben auch der ein Landtag ohne Frucht abgangen, bei den andern aber E. Kais. Mt. die Stände darzue gnädigist vertröst hätten, derwegen dann hernacher die Kreistäg gehalten und der nägstkunftig Landtag angestellt worden wäre, dass demnach vor allem andern ein Notdurft sein wölle, dass der Eingang solicher Proposition eben dahero genomben und mit Abhelfung der Stände Beschwerungen bei diesem Landtag der Anfang gemacht werde ungefährlich auf soliche Meinung: dass E. Mt. ihr

der Ständ furgewendte Beschwerung mit Gnaden, vaterlichen Gemuet und sonderlichem Mitleiden zu mehr underschiedlichen Malen, bevorab jüngstlich durch derselben beider geliebten Söhne, der Kunigl. Würde und F. Dt., eingenombne Relation angehört, dass E. Kais. Mt. auch jederzeit gnädigist und väterlich geneigt und bedacht gewest und noch wären, den Ständen nit allein ob solichen ihren Beschwerungen (wie billich) und E. Mt. sich darzue schuldig erkennten, zu helfen, sonder was sonst zu Erhöhung dieser löblichen Kron Gedeihen immer dienstlich und ersprieslich sein möcht, bei demselben allen ihr nichts erwinden zu lassen, dass aber E. Mt. in dem nit soviel, als sie wohl gnädigist gern gewöllt, bishero thuen künnen, daran wäre E. Mt. durch ander derselben tragenden kaiserlichen Ambt nach, hohe Geschäft, auch der immerwährenden Gränitzgefähr und andern miteingeloffnen wichtigen Handlungen, die ihnen zum Theil bewusst wären, abgehalten und verhindert worden, wie sie dann E. Mt. länger Aussenbleiben, als E. Mt. sich versehen und der Kron Notdurft erfordert hat, auf diesen und keinen andern Weg verstehen und aufnehmen sollen; E. Kais. Mt. aber hätten darumb diesen Landtag ausgeschrieben, wären darumben auch hinein und zu ihnen kumben, auf dass sie einmal ihre Beschwerungen anhören, vernehmen und denselben aller Gebühr und Müglicheit nach abhelfen und sich also gnädigist und väterlich darbei erzeigen wollten, darmit sie E. M. gnädigiste Wohlmeinung und Gemüet gegen ihnen umb soviel mehr im Werch spüeren und erfahren möchten, und dass darauf E. Kais. Mt. zu Gnaden annähmen, dass sie bei den verschienen Kreistägen einen solichen ansehendlichen Ausschuss erkiest und denselben mit vollmächtigem Gwalt abgefertigt hätten, auch sonst in gueter Anzahl erschienen wären, und dem allen nach gnädigist begehren, dass sie die Ständ und Ausschüss zwischen einander mit gueter Ordnung, wie sie ihme zu thuen wissen, von Sachen und solichen ihren fürgewendten und angelegnen Beschwerungen reden, tractieren und endlich E. Mt. ihr Notdurft underthänigist fürtragen wollten; wären E. Mt. nochmalen des gnädigisten Erbieten, sich darbei aller Müglicheit nach und dermassen zu erweisen, auf dass sie die Ständ E. Mt. darumben billichen auch underthänigen und gehorsamben Dank wissen und sagen sollten. Neben dem aber wollten E. Mt. gnädigist nit zweifeln, als geneigt E. M. wären, sie die Ständ ihrer Beschwerungen zu entledigen, dass sie nit weniger gegen E. Mt. gesinnt sein würden, derselben zugleich auch in derselben Obliegen und Beschwerungen alle underthänige guetherzige Hilf zu erzeigen und zu leisten, wie dann soliches die natürlich Affection und Neigung eines jeden Herren seinen Underthanen und herwider der getreuen Underthanen gegen ihren Herren mit sich brächt und erforderet und sonst eines neben dem andern nit bestehen möchte, darzue E. Mt. vieler Landen und Nationen mehrerlei Exempel zu erzählen wüssten; E. Mt. wollen sich aber keines andern als der löblichen Kron selbst Exempel gebrauchen, indem dass sich E. Mt. gnädigist erinderten, was für und wie vielfältige ansehendliche stattliche Hilfen noch weilend Kaiser Ferdinanden hochlöblichster Gedächtnuss die getreuen Ständ geleistet und was sie auch in allem bei E. Mt. aus treuem Eifer, gewegnem Herzen und ganz gehorsamben Gemüet zuegesetzt hätten, aus welichem E. Mt. derselben diese gänzliche und gewisse Hoffnung machten, dass sie auf diesmal nit weniger darzue geneigt sein und E. Mt. Obliegen ihre eigne Obliegen sein lassen wurden und wie soliches der Stilus der Kanzlei und die Ausführung besser geben wurde, und dass darauf die Erzählung E. Mt. Beschwerungen mit dem angehängten Begehren beschäch und ihnen den Ständen fürgetragen wurde, dann die gehorsamben Räth ihrestheils verhoffen wollten, wann ihnen den Ständen auf ein gleichen Weg und mit gueter Bescheidenheit ohne Weitläufigkeit lauter unter Augen gangen wurde, dass dardurch derselben Gemüeter umb soviel mehr gewunnen, der Glimpfen bei ihnen erhalten und sie umb soviel geneigter sein wurden, E M. in ihrem Begehren gehorsambist zu willfahren. Und das soviel den Anfang dieser angeregten künftigen Landtagsproposition anlangt.

Was dann die Beschwerungen in specie betrifft, davon ist dieser Zeit nit zu reden, dann

obwohl die Ständ bei nägsten Landtägen etliche und unter andern fürnehmblich die Religion und die Gränitzsachen fürgewendt, so sein doch die andern und ubrigen Beschwerungen von ihnen nit angemeldet worden, und wird also E. Mt. gnädigist erwarten müessen, was sie darzumal fürbringen, sich auch mittlerweil der Religion halber ihres gnädigisten Gefallens zu entschliessen haben; die Gränitzsachen aber sein geschaffen, dass E. Mt., sowohl derselben Nachkumben als der Kron selbst zum höchsten daran gelegen; dann, wie fürkumbt, so soll der Churfürst von Sachsen, also auch Baiern etlich nit wenig Meil von der Kron allbereit entzogen, auch der Pfalzgraf Churfürst und der zu Neuburg grosse Eingriff thuen. Wurde also ein Notdurft sein, dass E. Mt. dem Herrn böhmischen Kanzler befehlen, diese Sachen zu der Hand zu suechen und E. Mt. zu berichten, an wem soliche Handlung bishero erwunden und worauf sie beruhe, damit E. Mt., wie sie diesfalls den Ständen begegnen wollten, sich umb soviel leichter und zeitlicher zu entschliessen hätten.

Es wird auch darfür gehalten, dass bei den vergangnen Landtägen von etlichen Jahren her mehrerlei Beschwerungen von den Ständen möchten eingebracht sein, so zum Theil erledigt und zum Theil nit, und dieweil dann soliche anjetzo wiederumb von den Ständen möchten erholt werden, wäre auch fast guet, dass bei der beheimbischen Kanzlei dem allen mit Fleiss nachgesuecht wurde, also auch ob nit justicii und andere unerledigte Sachen wären, dass dieselben zeitlich vor dem Landtag, soviel sich thuen liess, zur Erledigung gebracht wurden.

Was dann E. Mt. eigne Beschwerungen betrifft, die befinden die gehorsamben Räth auf drei fürnehme Punkten gestellt sein: am Mangel, so bei dem Gränitzwesen erscheint, am Mangel bei E. Mt. küniglichen Einkumben der Kron Beheim und an dem Schuldenlast ingemein.

Soviel nun die Gränitzhilfen anbelangt, da sein die gehorsamben Räth der underthänigsten Meinung, dass E. Mt. den Ständen, doch nuer summariter hätten fürtragen lassen, was allenthalben des Jahrs auf die Kriegs- und Gränitzbezahlungen auflauft und wie hoch sich entgegen aller E. Mt. Lande Hilfen erstrecken, daraus dann die Stände leichtlich zu schliessen und abzunehmen werden haben, in was grosser Gefähr die Gränitzen bisher gestanden und auch hinfüro verblieben, da der Sachen nit mit zeitlicher Erlangung gewisser und richtiger Hilfen Rath geschafft werden sollte.

Durch was Weg aber zu denselben zu kumben, da ist gleichwohl noch hievor bei etlichen Berathschlagungen darfür gehalten worden, dass die Wiederanrichtung der Schatzung eines jeden Vermügens zu kunftiger Steueranlag das gleichist, erträglichist und beste Mittel wäre; dieweil aber die Ständ schwerlich darzue zu bringen und mit dergleichen Zuemuetungen, weil ihnen dieselben gar zuwider, nur unwilliger gemacht, weliches doch sonderlich im künftigen Landtag, da viel Begehren zusambenkumben, soviel immer müglich zu verhüeten in Acht genommen werden solle: so hielten die gehorsamben Räth für thuelicher und rathsamber, dass auf diesmal weder der Schatzung, auch Steuer, noch Beschreibung der Häuser, Anschlag auf die Hueben und was dergleichen mehrers bei vorigen Berathschlagungen fürkumben sein möchte, gedacht, sonder allein ein gewisse Summa und nehmblich 150.000 Schock meissnisch, inmassen bisher etlich Jahr auch beschehen, von den Ständen begehrt und ihnen daneben allerdings heimbgestellt wurde, selbst auf Mittel und Weg zu gedenken, dardurch nach Gelegenheit eines jeden Kreis und der underschiedlichen Gründ ein billiche und erträgliche Gleichheit gesuecht, darbei der Armb vor dem Reichen nit beschwert, auch die küniglichen Städt wider die Gebühr nit zu hoch belegt werden.

Und obwohl die Ständ soliche freie Heimbstellung ohne Zweifel zu einem sondern Vertrauen annehmen werden, damit ihnen aber noch mehr Ursach darzue gegeben, so möchten ihnen E. Mt. gnädigist freilassen, im Fall die Mittel ein mehrers, als E. Mt. Bewilligung der begehrten 150.000 Schock meissnisch vermag, ertragen wurden, dass dieselb Ubermass niemand dann ihnen den Ständen selbst zu guetem kumben und in Handen bleiben solle, weliches nit allein zu Erhaltung eines gueten

Willens bei den Ständen, sonder auch darzue dienen wurde, dass E. Mt. der Hilfen ein endliche Gewissheit hätten; dann wohl zu glauben, dass eben der Ursachen die Ständ nit allein auf erträglichere Mittel gedenken, sonder auch auf solichen Fall viel einen mehrern Ernst mit Einbringung der Hilfen gebrauchen und auf bessere Ordnung und gewissere Execution umb soviel mehr dringen würden, wollten sie anderst selbst auch was darbei haben. E. Mt. wären auch dieser Sorg ubrig, dass sie niemands unter den Ständen, wie bishero beschehen müessen, mit der Execution beleidigen, oder sie die Ständ selbst mit Anrichtung einer scharfen Execution, weliches bei den Landtägen wenig Glimpfen bringt, bemühen dürften, sonder die Execution, die sie anrichten, die wurde ihnen umb soviel weniger beschwerlicher fallen, dieweil sie ihnen dieselb selbst auflüden, und dass soliche jederzeit von den Ständen und nit von E. Mt. gegen den Saumbigen fürgenumben wurde, E. Mt. umb soviel weniger Unglimpfens bei der Sachen haben; doch müessten sie die Ständ sondere Personen deputieren, die soliche Hilfen einbringen und E. Mt. derselben Gebüer zu den verglichnen Terminen ordenlich richtig machen. Und do also in allen E. Mt. Landen ein Gewissheit in den Bewilligungen erlangt, so ist hievor fürkumben, dass auf die Granitzen in Friedenszeiten nit ein sonderer Abgang erscheinen wurde, der nit in ander Weg jahrlich kunnt erstatt werden.

Dieweil aber viel an dem gelegen, dass man die Hilfen nit auf ein oder zwei, sonder ein Anzahl Jahr in Richtigkeit bring, so wurde dieses Begehren der Steuer auch dahin zu richten sein, dass sie die Ständ in Betrachtung der wissenlichen Noth und Gefahr ihr Bewilligung etliche Jahr nacheinander beharrlich continuiren wollten, darbei aber zwei Ding vonnöthen sein wurden, dass E. Mt. ihnen für eins ausreden liess, dass es die Meinung nit hätt, dass dardurch gleich ein stetes und erbliches Einkumben wollte gemacht werden, sonder dass es die Noth der Gränitz also erfordert und bevorab zu dem dienstlich sein wurde, wenn sich E. Mt. auf etliche Jahr einer gewissen Bezahlung zu getrösten, dass sie auf der Gränitz umb soviel besserer und steter Kriegsvolk halten, die Kriegsleut auch selbst gern in E. Mt. Dienst trachten und sich bei der harrigen und gewissen Bezahlung mit geringer Besoldung werden benüegen lassen und dass auch der Feind umb soviel mehr Aufmerken und Sorg haben müesste, wann er wüsst, dass die Hilfen nit also von Jahr zu Jahren müessten erhandelt werden, sonder dass E. Mt. derselben auf etliche Jahr gewiss und die Gränitz umb soviel mehr versehen wären. Zum andern so wurde auch dabei vonnöthen sein, dieweil die Hilfen aller E. Mt. Landen die ganze Gränitzbezahlung dannocht nit völlig austragen wurden, dass E. Mt. sich gnädigist erbieten, der Ubermass halber auf soliche Weg zu gedenken, damit darbei kein Abgang erschiene, und dass darbei, dieweil die Ständ in vergangnem Landtag sonderlich darauf drungen, dass E. Mt. bei dem Reich auch umb ein beharrliche Hilf anlangen sollen, dass ihnen in solichem, allein in genere, ein Hoffnung gemacht wurde. Und hielten demnach die gehorsamben Räth darfür, do soliches alles den Ständen nothdurftiglich zu Gemüet geführt, es wurde ohne Zweifel ein gewisse Summa und die Continuation derselben auf etliche Jahr lang bei ihnen zu erhalten sein; wo nit, so müesst man sich ja alsdann in der Repliken anderer Mittel gebrauchen, darmit die Hilfen dannocht mit besserer und wirklicherer Ordnung, auch gleichen und bessern Mitteln als bishero eingebracht werden möchten, wie dann dieselben zu einer Vorbereitung auch allbereit berathschlagt worden. *)

Daneben wird zu E. Mt. gnädigisten Gefallen gestellt, nachdem hievor vermeint worden, dass E. Mt. zu der Gränitzhilf gar 200.000 Schock meissnisch begehren möchten, und aber der gehorsamben Räth Guetbedunken umb der mehrern Begehren willen allein auf die 150.000 Schock meissnisch gericht, ob E. Mt. auf die Nothgebäu ein sondere Hilf bei den Ständen suechen wollten, angesehen, dass Österreich die Übermass ihrer Bewilligung lange Zeit auf Raab verwendt, auch das Römisch Reich

*) In margine: „Placet imperatori, dass allein die 150.000 Thaler begehrt werden.“

ein stattliche Bewilligung gethan, weliches aber alles nit erklecklich. Und damit nun die Ständ umb soviel eher zu bewegen, so möchte ihnen zu verstehen geben werden, dass E. Mt. nit zuwider sein solle, dass solich Baugeld, sowohl die Gränitzhilf allein auf die Ort, dardurch Beheimb am meisten versichert, gebraucht werden, darmit sie sehen, dass die vorigen Hilfen nit in ander Weg, wie sie darvon reden wöllen, sonder allein auf das Gränitzwesen, dahin sie dann deputiert und bewilligt, und noch viel ein mehrers von andern Orten verwendet und der Schuldenlast nothwendig gemehrt werden mügen, darbei aber zu besorgen, dieweil bei diesem Landtag sonst ansehenliche Begehren einkumben, dass nit dieses als neues und so hievor [nicht] gesuecht worden, den Ständen zu Beschwerung reichen möchte.*)

Soviel dann das Biergeld antrifft, da ist gleichwohl hievor ein Fürschlag beschehen, ob zu den vorigen E. Mt. vier Biergroschen noch einer aufs Fass begehrt, desgleichen aufs Gerstenbier, weliches viel ergeblicher als das Weizen, doppelt soviel geschlagen werden möchte. Es tragen aber die gehorsamben Räth Fürsorg, es wurde bei dem ohne das hochgesteigerten Kauf des Biers, so aus der langwierigen Missrathung des Getreids erfolgt, schwerlich ein mehrers zu erhalten sein, auch in sonderm bedacht, dass bisher die Erfahrung geben hat, je mehr Biergroschen bewilligt worden, dass dieselben in die Läng immer je weniger ertragen, weliches daher erfolgt, wann viel darauf geschlagen wird, dass sie umb soviel weniger Fass ansagen. Darumben vielleicht rathsamber, bei den vier Weissgroschen zu E. Mt. Theil nochmals zu bleiben, daran auch E. Mt. wohlbenüegig sein möchten, wann nuer die bishero geschwebten Unordnungen und Mängel wirklich abgestellt wurden.

Es wollten aber die gehorsamben Räth auch bei diesem underthänigist nit widerrathen, dieweil die Unordnungen schwerlichen abzustellen und die Ertragung dabei je länger je weniger wird, E. Mt. giengen sowohl mit dem Biergeld als mit der Steuer auf ein gewisse Summa, weliche E. Kais. Mt. abermalen mit dem umb soviel leichter bei den Ständen erhalten möchten, wann E. Mt. den Überschuss, so dabei wär, ihnen den Ständen zu ihren Notdurften in Handen liessen, und wurden die Ständ nit allein umb soviel geneigter sein, die Bewilligung zu reichen, sonder E. Mt. hätte auch umb soviel mehr Gewissheit, darbei ihren Theil zu ordenlichen Terminen zu empfahen, und sie die Ständ wurden ohne Zweifel auf soliche Ordnung trachten, darmit auch sie in ihrem Theil nit leer ausgingen, weliche Ordnungen sonst schwerlichen zu finden sein werden. Do es aber nit zu erhalten, so muess man alsdann auf die andern Particularmittel gehen, die gleichfalls schon berathschlagt und auf solichen Fall bei der Hand sein werden.**)

Daneben auch zu gedenken, ob und was E. Mt. vonwegen Continuirung derselben geliebten Gemahl, unserer allergenädigisten Frauen, einen Biergroschen weiter anmelden wöllen lassen, gleichwohl derselb (wie zu besorgen) schwerlich zu erhalten sein wird.***)

Was den andern Hauptpunkt, die küniglichen Einkumben im Künigreich Beheimb, anlangt, ist solcher gleichwohl neu und hievor in keinem Landtag einkumben; die gehorsamben Räth achten aber denselben einzubringen ein sondere Notdurft sein, dann wie schlecht die küniglichen Einkumben sein, das wüssten E. Mt. zumal wohl, und wollten die gehorsamben Räth underthänigist nit widerrathen, E. Mt. liessen ihnen den Ständen dabei auch in genere vermelden, wieviel des küniglichen Einkombens und dass dasselb nit über 50.000 fl. im Überschuss wäre und dass sie selbst vernunftig und leichtlich abzunehmben, ob ein Kunig darbei verbleiben und sein Reputation und kunigliche

*) In margine: „Man mag das Begehren in den andern Kammerartikeln auch einbringen. Steht bei Ihrer Mt., ob sie darbei woll verbleiben oder auslassen.

**) In margine: „Placet imperatori, doch dass das Begehren auf die meiste Jahrsertragung gerichtet werde."

***) In margine: „Ihr Mt. haben sich hierauf keines endlichen Beschluss vernehmen lassen; mag aber mit den andern Begehren auch einkummen."

Hoheit darmit erhalten künnt, und dass sie demnach zu Erhebung solcher küniglichen Reputation und Hoheit auf Mittel und Weg wollten bedacht sein, wie derselben ein mehrers Einkomben gemacht werden möchte. Dann obwohl die vorigen Kunig nit allein ihren Staat, sonder auch darbei ansehenlich und nambhafte Krieg geführt hätten, so wäre doch solches mehrerstheiles aus den Bergwerchsgefällen beschehen, welche dazumal in grossen Würden, jetzo aber in solchem Abfall wären, wie sie die Stände selbs wüssten, und dabei E. Mt. zu rechtem Überschuss nit über 20.000 Thaler hätten, welche E. Mt. doch auch nit zu derselbigen Notdurft anwenden künnten, sondern auf die Furlehen (wollte man anderst die Bergwerch nit gar erliegen lassen) verwendet werden müessen.*)

Zu dem so hätten sich die Zeitläuf und derselben Gelegenheiten (wie meniglich bewisst) bisher soviel und dermassen verändert, dass bei dem vorigen alten Stand und Einkomben einem jeden Kunig sein Reputation und Hoheit zu erhalten, do er allein derselben Einkomben geleben sollte, nit muglich sein wurde, wie das ein jeder bei sich selbs zu gedenken hätt, ob er bei den Guetern und Einkommen, bei welchen seine Voreltern auskomben, nach Gelegenheit dieser Zeit und Läuf auskommen möchte. Und dieweil des Kunigs Reputation und Hoheit ihr der Stände eigne Ehr wäre, so wollt E. Mt. umb soviel weniger zweifeln, sie werden ihnen diese Sachen mit guetem Eifer angelegen sein lassen, und künnt ihnen daneben zu ihrem Gefallen gestellt werden, ob sie von der Sachen durch sondere Ausschuss tractieren oder dieselb den Herren Landofficieren zu berathschlagen vertrauen wollten, inmassen dann bei Kaiser Ferdinandi Zeiten dergleichen Berathschlagungen auch furgeloffen wären.

Was zum dritten den Schuldenlast als ein genöthigen Artikel, der numehr lang angestanden, betreffend, da haben sich E. Mt. allergenädigist zu erindern, dass gleichwohl allweg darfur gehalten worden, dass auf Beheimb und derselben incorporirten Lande gleichfalls, wie in Osterreich, ein gewisse Austheilung beschehen möchte; nachdem aber die Stände hievor darzue nit zu bringen gewest, so ist vonnöthen, dass man die Sach mit solcher Bescheidenheit und Glimpfen angreif, damit die Ständ nit bald Anfangs der Sachen fur den Kopf gestossen werden, und vermeinen demnach die gehorsamen Räth, dass dies Begehren ungefährlich dergestalt in die Proposition an sein Ort zu stellen sein mochte: wiewohl E. Mt. vaterlich und genädigist geneigt wären, derselben getreuen Kunigreichen und Landen mit beschwerlichem Anlangen aufs meist also immer muglich zu verschonen, so sei aber wissentlich, was fur ein merklicher Schuldenlast von weiland Kaiser Ferdinanden, E. Mt. geliebten Herrn Vatern hochlöblichister Gedächtnuss, auf E. Mt. erblich komben und wasmassen E. Mt. solchen Last von wegen der alsobald mit Antretung derselben Regierung eingefallnen und lang nacheinander gewährten Kriegsläuf und auch sonst umb der ordinari Gränitzbesatzungen, turkischen Verehrung, Besuech der Reichs- und Landtäg, Hochzeitfertigungen und anderer dergleichen mehr zuegestandnen wichtigen Ausgaben willen (daran gemeiner Christenheit zum höchsten gelegen gewest) höchlich mehren müssen und sonderlich darumb, weil E. Mt. aus derselben ordinari Ambtsgefällen und Einkommen, weil sie die Anfangs zum höchsten verkumbert und versetzt ubernomben, zu Verrichtung angeregter Nothausgaben ein schlechte und zu heissen gar kein Hilf gehaben mugen; zu dem dass auch der Lande Gränitzhilfen bei denen ein Zeit hero nacheinander gewährten missrathnen beschwerlichen Jahren bei weitem nit eingebracht, auch an ihnen selbs gegen dem auflaufenden Gränitzkosten umb viel nit erklecklich gewesen und noch darzue umb etlichs ansehenlichs gefallen, furnemblich aber die Biersgefäll umb angeregter beschwerlichen Jahr und des gemeinen Manns daraus erfolgten Verarmung willen an allen Orten gegen der vorigen Ertragung mehr als umb den halben Theil nun von etlichen Jahren hero abgenomben, also dass das meiste Wesen, ja auch die Hofsunter-

*) In margine: „Placet imperatori, dass dies Begehren auch eingebracht werde.“

haltung an ihr selbs von dem täglichen Geldaufbringen umb schweres Interesse zu verrichten und also aus der Noth ein Tugend zu machen nit umbgangen werden mügen, wie dann E. Mt. auf Erhaltung beider, als des Hof- und Kriegswesens und was jedwederm Ordinari und Extraordinari anhängt, allein zu friedlichen Zeiten und zum wenigisten in zwo Million Golds jährlich haben müessen. Daraus dann erfolgt, ob gleichwohl die Kron Beheimb und incorporirten Land zu Ringerung E. Mt. so hoch obliegunden Schuldenlasts hievor ein guetherzige Bewilligung gethan, die österreichischen Landschaften auch ein nambhafte Summa Gelds, als siebenunddreissigmal Hundert Tausend Gulden zu einzing zu bezahlen uber sich genomben, so wär doch solches alles gegen der grossen Summa des Schuldenlasts nit erklecklich, sonder erstreckt sich derselb über der N. Ö., Lande Übernehmbung und dessen, was aus dem dreissigisten Pfenning in Beheimb und Märhern, desgleichen aus der schlesischen und lausitzischen Anlag bisher bezahlt worden, noch auf 70mal Hundert Tausend Gulden.

Und dieweil dann je einmal E. Mt. zu Ledigung dieses Lasts kein andere Zuefiucht als zu derselben getreuen Kunigreichen und Landen haben sollen noch künnen, auch der tröstlichen Zuversicht sein, dass E. Mt. gedachte getreue Land und Unterthanen nit minder zu helfen guetherzig geneigt sein werden, also wie andere Land und derselben viel gegen ihren Herrschaften in gleichen Fällen gethan, ja auch etwo denen, die ihrer gemachten Schulden halber nit so hoch gedrungne Ursachen wie E. Mt. mit wissentlichem guetem Grund wohl furzunehmben und alles beschehen Geldaufbringen zu Schutz und Rettung E. Mt. Land und dardurch ingemein des ganzen Vaterlands angewendt zu sein darthuen mugen, gehabt haben, E. Mt. auch das sonderlich zu Gemuet fuehrten, ob sie gleich gern länger bis zu Wiedererholung der Stände und Unterthanen von den nächsten beschwerlichen Jahren hinhinder geschlagnen Nahrungen Geduld trügen und aufhielten, dass doch der Sachen durchaus darmit nit geholfen, sonder der Last je länger je beschwerter und zuletzt ein äusseriste Unmüglicheit sowohl bei E. Mt. als derselben Landen erfolgen wurde, als nemblich E. Mt. halben, dass sie den Last nit mehr ertragen, und dann vonwegen der Land, dass denselben alsdann die Hilfen zu schwer und überhauft sein wurden. Und versehen sich demnach E. Mt. aus den erzählten Ursachen allergenädigist, die Stände wurden solches alles gehorsamblich zu Gemuet nehmen und E. Mt. mit einer erspriesslichen Hilf zu Abledigung des Schuldenlasts guetherzig begegnen dergestalt, dass sie auf ein Anzahl Jahr jedes insonderheit ein gewisse Summa zu bezahlen über sich nehmben und die Glaubiger selbst contentierten und bezahlten, verhoffentlich, wann ihnen kein Summa benennt, aufgeladen oder furgeschlagen, sonder die Sachen gänzlich heimbgestellt, sie wurden desto eher zu der Bewilligung zu vermögen sein, wie dann die Ständ dannocht dies wohl in Acht zu nehmben haben, weil die Schulden in Beheimb fast alle verbürgt, und do es zu einem Fall kommen sollte, (welches Gott der Christenheit zu Trost und Guetem lange Zeit mit Gnaden verhueten wölle), dass sie alsdann solcher Schulden Bezahlung halber selbs an einander gerichtlich ersuechen und einer dem andern diesfalls Beschwerung zuefuegen müssten, welches Motiv dann im kunftigen Landtag, da es ad partem etlichen eingeredt werden möchte, allerlei guete Gelegenheit verursachen künnte.

Was dann die Mittel zu solcher Schuldenlasts Ringerung antrifft, da wären die gehorsamen Räth der Meinung, dass E. Mt. den Ständen allergenädigist heimbstellen liessen, selbst auf Mittel zu gedenken, die nit allein unbeschwerlich und ein billiche Gleichheit auf sich trügen, sonder auch erspriesslich wären, und wann also die Stände spüren, dass E. Mt. ein Vertrauen in sie setzten, wurden sie (als die umb Gelegenheit ihrer Landsart und was darunter muglich zu ertragen und ins Werk zu richten, am besten wüssten) ohne Zweifel wohl Weg und Mittel finden. Nichts minder haben die gehorsamen Räth noch hievor etliche berathschlagt, im Fall die Benennung derselben an E. Mt. begehrt wurde, dass man damit alsobald gefasst sein künne.*)

*) In margine: „Placet imperatori, doch mit Auslassung der Summe, so die Österreichischen Land bewilligt."

Daneben haben die gehorsamen Räth E. Mt. unterthänigist erindern wöllen, nachdem nit wird mügen umbgangen werden, weil an die Stand so ansehenliche Begehren beschehen, dass ihnen entgegen von E. Mt. wiederumb ein Gnad erzeigt werde, wie es dann auch allmal die Meinung gehabt, so wär vielleicht guet, dass der Herr von Pernstein der Ständ Privilegia ersähe und einen ordenlichen Extract daraus machen liess, was sie fur Gnaden zuvor hätten, was sie etlich Jahr her wiederumb gesuecht und was ihnen, auch aus was Ursachen abgeschlagen worden, damit alsdann E. Mt. einer Gnad halber gegen den Ständen desto bass erklären möchten. Gleichwohl wirdet soviel verstanden, dass den Ständen ingemein kein gewissere Gnad beschehen oder E. Mt. ihnen mehrers willfahren künnten, als wann die Universiteten zu Prag wiederumb aufgericht wurden, wie es dann an ihme selbs E. Mt. fast ruemblich, der Stadt Prag nutzlich und den Ständen vor andern Sachen annehmblich sein wurde. Dieweil es aber vielleicht mehrere Bedenken auf sich hätte, so werden E. Kais. Mt. der Sachen weiter mit Gnaden nachzudenken wissen.*)

Folgen etliche sondere Artikel auf den Landtag in Beheimb.

Alsviel die Defension-Ordnung, die wird an jetzo (wie der Herr Obristhofmeister vermeldt) durch die Kriegsräth berathschlagt und wird fur ein sondere Notdurft gehalten, dass dieselb alsdann den Herren Landofficieren zum Ersehen und ferrerer Berathschlagung noch zeitlichen vor dem Landtag uberschickt wurde.**)

Es wird auch vonnöthen sein, die noch unerörtete Bergfristung fleissig zu treiben und einen sondern Artikel derwegen in die kunftig Landtagsproposition, weil es mehr des gemeinen Lands als E. Mt. selbs eigne Notdurft erfordert und billich zu den andern Begehren einen favorem gebären solle, einkomben zu lassen. Welcher Artikel an dem stehet, dass die Ständ über E. Mt. allergenädigiste Erklärung, was sie diesfalls zu Erhebung der Bergwerch nachzusehen und fur sondere Gnaden zu thuen entschlossen, mit ihrem schliesslichen Gegenerbieten vernehmben lassen sollen; doch möchte nicht schaden diesen Artikel gleichfalls den Herren Landofficieren vor dem Landtag zur weitern Berathschlagung zu uberschicken.***)

So seind auch in vorigem Landtagsbeschluss etliche sondere Personen erkiest und benennt worden, welche die Elbschiffhandlung, was vonwegen der Kron Beheimb und derselben incorporirten Land zu Richtigmachung angeregter Elbschiffahrt, so in der jungstgehaltnen Zusammenkunft zu Magdenburg verlassen worden, ferrer furgenomben und gehandelt werden möchte; weil aber siederher nichts derwegen erfolgt, so möcht im nächsten Landtag hieruber wiederumb ein Erinderung beschehen, welches dann versehenlich den Ständen nit unangenehmb sein solle, angesehen, dass etlicher Vertröstung nach der Kron Beheimb zu Mehrung derselben Gewerbe und Handtierung nit wenig daran gelegen.†)

Und obwohl auch hievor furkumben, wie dass die vom Herren- und Ritterstand in Beheimb nit von allen Waaren, die sie zum Verkauf verfuehren und verkaufen, den Ungelt im Thein, das ist soviel als Maut, reichen, so doch solches alle diejenigen, die etwas auf den Verkauf dahin bringen, thuen müssen, und derwegen fur ein Notdurft gehalten worden, ein Andeutung zu thuen, dass sie solche Verungeltung, dieweil sie dergleichen Sachen nit zu ihren eignen Hausnotdurften, sonder auf feilen Markt zum Verkauf bringen lassen, sowohl als ander Verkaufer umb Erhaltung einer Gleichheit willen auch schuldig sein sollen, so vermeinen doch die gehorsamen Räth, man mochte diesen Artikel

*) **) ***) †) In margine: „Placet."

auf Verbesserung der kuniglichen Einkommen sparen und denselben neben andern E. Mt. Begehren der Zeit nit einbringen. Doch stehet es alles, wie Anfangs gemelt, bei E. Mt. genädigisten Willen und Wohlgefallen. Und soviel haben E. Mt. die gehorsamen Räth, des behemischen Landtags halber, in Unterthänigkeit furbringen wollen. *)

Was dann ferrer Märhern, Schlesien und beide Lausnitz antrifft, da stehet es fast in denen terminis, wie hievor mit Beheimb gemeldet worden, darnach auch dieselben Landtagspropositionen fast gleichförmig zu stellen, allein wird man zuvor sehen müessen, wie sich die Sachen in Beheimb anlassen, alsdann und nach Gelegenheit kunnen die andern Landtäg auch berathschlagt und ins Werk gericht werden. Dann ob es wohl ein Fuerderung gäb, auch E. Mt. am Weg wär, den marherischen Landtag am ersten zu halten, so bedenken doch die gehorsamen Räth, dass derselb ohne Frucht abgehen wurde, bevorab, weil E. Mt. Begehren derzeit auf andere Weg gerichtet und Märhern vor Beheim sich in einiche Bewilligung schwerlich wurde einlassen, darumben in allweg der Landtag in Beheimb furgesetzt und Fleiss angewendt werden muess, wie man allda ein guets Exempl zu der andern Land gleichmässigen gehorsamen Nachfolg erlangen künne. **)

Es haben auch die gehorsamen Räth nachgedacht, ob es nit fur E. Mt. wäre, dass auch die österreichischen Landtäg noch vor E. Mt. Verrucken gehalten wurden; es befindt sich aber, dass solches E. Mt. nit zu rathen sei und nemblich aus der Ursach, dass E. Mt. der Orten sonders Zweifels die Bewilligungen auch auf erspriesslichere Weg werden erhalten wöllen. Dieweil aber diese Land zuvor was ansehenliches gethan und bei andern E. Mt. Kunigreichen und Landen kein Nachfolg gespurt, so wurden sie Bedenken haben, ehe und zuvor sie sehen, wie sich die andern Land halten, sich in einiche weitere Bewilligung einzulassen, es wäre dann Sach, dass E. Mt. in kunftigem Landtag anderst nichts dann die Continuation der vorigen Hilfen suechen wollten, das wurde vielleicht ohne sondere Bedenken zu erlangen sein. In allweg aber wären die gehorsamen Räth der Meinung, E. Mt. stelleten diese österreichischen Landtag bis nach dem behemischen an, wie dann die Zeit ohne das erst im Martio nächstkombend sich enden und E. Mt. bei diesem Verzug nichts zu verlieren, sonder vielmehr zu hoffen werden haben. Und stehet solches alles zu E. Mt. ferrern gnädigisten Entschluss und Gefallen. ***)

---

53. Mandát císaře Maximiliana II., kterýmž oznamuje stavům českým, že jistým úmyslem na tom se ustanovil ke čtvrtku po hromnicích 1575 na hrad Pražský přijeti a na týž den (3. února) položený sněm zahájiti, ano také za tou příčinou všelijaké věci napřed do Prahy již poslati a na odvezení ostatních věcí i dvořanův a služebníkův císařských již povozy připraviti rozkázal: však dna s jiným ještě nedostatkem zdraví na lože ho uvrhla, tudíž z Vídně bez velikého nebezpečenství zdraví k určenému času na sněm český vypraviti se nemůže, za kterouž příčinou již rozepsaný a na 3. února položený sněm ke dni 21. února 1575 se odkládá a stavům českým se nařizuje, aby již den před tím do Prahy najíti se dali.

VE VÍDNI. 1575 v outerý po novém létě (4. ledna). — Opis současný v archivu Třeboňském.

---

*) **) ***) In margine: „Placet."

54. *Vznešení královské na sněm, jenž zahájen byl dne 21. února l. 1575 na hradě Pražském.*

MS. souč. v archivu města Prahy.

J. M. římský císař a uherský, český král, pán náš nejmilostivější, od stavuov království tohoto Českého, poddaných svých věrných milých, že sou se k tomuto jim od J. M. C. položenému a rozepsanému sněmu obecnímu poslušně najíti dali, s obzvláštní vděčností milostivě přijímati ráčí; kdež jest pak J. M. C. již po několikrát a obzvláštně od nejjasnějších knížat a pánuov, panuov Jich M. Rudolfa, krále uherského a Arnošta, arciknížat rakouských, J. M. C. synuov nejmilejších, z učiněných zpráv a relací sněmovních s obzvláštní milostivou a otcovskou lítostí tomu vyrozuměti ráčil, co sou oni stavové, jakožto věrní poddaní, všickni vuobec i obzvláštně J. M. Kr. a J. M. arciknížecí za ztížnosti přednášeli a toho žádostivě hledali, aby J. M. C. pro vyřízení a na místě postavení takových ztížností jich stavuov tím spíše a což nejdřív možné do tohoto království přijeti a v něm osobou svou vlastní císařskou za některý čas setrvati ráčil, jakž se pak byl J. M. C. na tom již dávno, nejsouce jiného nic žádostivější, konečně ustanovil, aby se v tom poddaná žádost jich stavuov od J. M. v skutku naplnila: však J. M. C. ovšem žádné pochybnosti nésti neráčil, že stavuov, věrných poddaných, těch všech příčin, kteréž tomu v cestě na překážku byly, tajno není a obzvláštně té, že J. M. C. až posavad, na jaké míře to jednání s císařem tureckým strany dalšího příměří a pokoje jest, žádné jisté vědomosti míti neráčil, k tomu také, že Turci, neohlédajíce se na předešlé příměří, netoliko do Kanyže, ale od toho času i jiných míst hraničných mordováním, loupeží i pálením silné vpády činili a nemalý počet lidu křesťanského žalostivě pomordovali a zjímali, a tak všelijaké tyranství způsobem nepřátelským provozovali, čehožby se bezpochyby od nich bylo mnohem více provedlo, kdyby o J. M. C. těch hranic blízké vlastní osoby přítomnosti vědomosti neměli, a při tom tolikéž J. M. C. vysoce důležitá a bezelstná potřeba toho ukazovala o záplatu na do-

54. *Königliche Proposition für den böhmischen Landtag, der am 21. Februar 1575 auf dem Prager Schlosse eröffnet wurde.*

Koncepte im k. k. Statthalt.-Archiv zu Prag und im k. k. Reichsfinanzarchiv zu Wien.

Die Röm. Kais. auch zu Hungern und Behem Kunigl. Mt. unser allergnädigister Herr, nehmen derselben gehorsamen und getreuen Stände des Kunigreichs Beheimb auf Ihrer Kais. Mt. gnädigists Ausschreiben dieses gegenwärtigen Landtags gehorsambs Erscheinen zu sonderm gnädigisten Gefallen an. Und nachdem Ihr. Kais. Mt. zu mehr underschiedlichen Malen, bevorab aber jungstlich durch derselben ältern geliebten Sohne, Kunig Ruedolfen zu Hungern und Ernsten Erzherzogen zu Oesterreich Ihrer Liebden, eingenombnen Landtagsrelationen mit sonderm väterlichem Gemuet und gnädigistem Mitleiden angehört, was sie die getreuen und gehorsamen Ständ ingemein und privatim fur Beschwerungen furgetragen und angehalten bittend, dass sich Ihr Kais. Mt. zu Abhelfung solicher Beschwerungen mit dem furderlichsten in diese Kron Beheimb selbst eigner Person verfuegen und ein Zeitlang allda residieren wollten, so wären Ihr Kais. Mt. ihres Theils längst entschlossen, deren auch nichts liebers gewesen, als dass sie ihnen den Ständen hierinnen gnädigist und väterlich willfahren hätten mugen, es zweifelten aber Ihr Kais. Mt. gnädigist gar nit, es werden ihnen den Ständen die Verhinderungen unverborgen sein, furnehmblich aber in dem, dass sie bisher des Friedens halben mit dem turkischen Kaiser kein Gewissheit bekommen, dass auch die Türken zu Kanischa und seither an vielen andern Gränitzorten mehr unangesehen des noch währenden Friedens mit Mord, Raub und Brand starke Einfäll gethan und nit ein kleine Anzahl Volks jämmerlich niedergehauen, verfuhrt und also allerlei feindliches Beginnen geüebet, welches ohne Zweifel noch viel mehr beschehen wäre, wo sie Ihr Kais. Mt. nit nähner bei den Gränitzen gewisst hätten, zu dem auch die höchst unvermeidlich Notdurft erfordert gehabt, sich allenthalben zu den Gränitzbezahlungen zu bewerben, damit sie das Kriegsvolk zu desto mehrer Defension erhalten mugen,

tčených místech hraničných a pomezních lidu válečnému, tak aby týž lid válečný pro lepší ochranu týchž míst zdržán býti mohl, se starati. Neb na tom jest konečně bylo, že dotčených míst hraničných, kdyby se jim byla taková záplata poněkud nestala, opovědivše se, pustých zanechati chtěli, jaká by pak z toho všemu křesťanstvu nenabytá škoda byla přišla, to stavové při sobě sami křesťanským oumyslem zdravě rozvážiti mohou, neb tomu dědičnému nepříteli Turku podle jeho lstivých zpuosobuov, neohlédajíce se ani na příměří a pokoje, věřiti nesluší, nébrž v takové opatrnosti a hotovosti, nejináč než jakoby odevřené války očekávati bylo, státi náleží. Podle toho byvše J. M. C. všelijakými, vysoce duoležitými věcmi zaneprázdněn, ano také nedostatkem zdraví od pána Boha všemohoucího nenadále a často navštěvován, J. M. se tudíž osobně vypraviti a na cestu dáti nikterakž možné nebylo, pročež jest J. M. C. předepsaných několik sněmuov obecních skrze syny J. M. nejmilejší držeti dáti, tudíž také tohoto nynějšího sněmu, kterýž na jisté dni rozepsán byl, po několikrát až potud poodložiti musel, a tak J. M. C. té jisté naděje býti a o tom nepochybně smýšleti ráčí, že stavové, věrní poddaní J. M. C., strany takového prodlouženého příjezdu J. M. při sobě poddaně oumluvna míti budou; však jakž jest se s J. M. C. zdravím poněkud polepšilo a J. M. C. po mnohém bedlivém a pilném jednání u císaře tureckého, teď nedávno pominulého času prostředkem smrti z tohoto světa sešlého, skrze orátora a posla svého v Konstantinopoli pokoj a příměří za osm let pořád zběhlých obdržeti ráčil, jakž jest dotčený již s světa sešlý císař turecký vyslaného svého s potvrzením takového příměří a pokoje k J. M. C. vypravil, ale v tom jest týž předešlý císař turecký umřel a dotčený vyslaný zase zpátkem povolán byl, kudyž se také J. M. C. příjezdem svým poněkud proti vší vuoli J. M. prodlilo, až J. M. C. orátor tam v Konstantinopoli, pan David Ungnad, sám od sebe, však neměvše ještě žádného poručení od J. M. C., dobrým a poddaným oumyslem to sjednal, aby k takovému předešle narovnanému pokoji za osm let nynější turecký císař tolikéž přistoupil, jakž i ten první vyslaný zase vypraven

wie es dann endlich darauf gestanden, dass dasselb, wo man nit mit etwa Bezahlung entgegen gangen, die Gränitzhäuser protestando verlassen wöllen. Was nun auf den Fall gemeiner Christenheit fur ein unwiederbringlicher Schaden daraus erfolgt wär, das hätten die Ständ bei sich selbst christlich und vernunftig zu erwägen, also dass dem Erbfeind ungeacht des friedlichen Anstandes seiner Art nach nit zu vertrauen und sich also nit anderst furgesehen werden muess, als ob immerzue ein offenlicher Krieg zu gewarten. Zu dem auch Ihr Kais. Mt. mit allerlei und dermassen hochwichtigen Geschäften auch zuefällig mit Leibsschwachheit beladen gewesen, die einiches Verreisen dero kaiserlichen Person nit leiden konnen, dardurch willen Ihre Kais. Mt. etliche Landtäg durch ihre geliebste Söhne halten lassen, auch jungst diejenigen, so auf gewisse Tag ausgeschrieben worden, bis hieher erstrecken müessen. Wöllen derwegen höchsternannte Kais. Mt. gnädigist versehen, auch ihr gar keinen Zweifel machen, die gehorsamen und getreuen Ständ werden Ihr Kais. Mt. des so langen Aussenbleibens halben gehorsamist entschuldigt halten. So sich aber nun solche Ihrer Kais. Mt. Leibsschwachheit etwas gemildert und nachdem Ihre Kais. Mt. auf vielfaltig embsig Handlen und grossen angewendten Fleiss bei dem jungst verstorbenen turkischen Kaiser durch denselben Orator und Abgesandten ein Anstand auf acht Jahr erhalten, derowegen er dann cum litteris ratificatoriis seine Abgesandten und Botschaft zu Ihrer Kais. Mt. abgefertigt, darzwischen sein todtlicher Abgang erfolgt, derowegen jetzo gemelte Botschaft wiederumb zuruck abgefordert, der Ursach halb sich dann Ihr Kais. Mt. Ankunft solicher Veränderung halben auch etwas wider Ihrer Mt. Willen verzogen, bis solang Ihrer Mt. Orator zu Constantinopel, Herr David Ungnad, vor sich selbst ohne vorgehenden Ihr Mt. Befehl wohlmeinend die Sach dahin gerichtet, dass ob der abgehandelte Anstand der acht Jahr bei dem jetzigen turkischen Kaiser in esse verbleiben möchte, darauf nun die hievor abgesandte Botschaft wiederumb fortgeschickt worden und allhie täglich mit aller ferrer Notdurft ankomben soll. Aus welchem und andern mehr

jest a sem tyto dni se všemi k tomu náležejícími potřebami přijeti má. Z kterýchžto i jiných slušných příčin tomu se dobře rozuměti muože, že J. M. C. nic výše na péči míti neráčil, nežli aby se do tohoto království Českého, což nejspíš možné, vypraviti, napřed dotčené jejich stavuov obecní i obzvláštních osob se dotýkající ztížnosti a potřeby slyšeti a jim vyrozuměti a ty vedle náležitosti a možnosti k vyřízení a na místě postavení přivésti mohl, jich stavuov J. M. C. milostivě žádajíc, aby ty ztížnosti, nedostatky a potřeby své, což jich koliv jest, pořádně, jakž budou věděti, před sebe vzali, ty všecky mezi sebou se vší bedlivostí uvážili a na čem se tak koliv snesou, potomně to všecko J. M. C. přednesli a J. M. C. se v to uvolovati, že se na též přednešení jich vedle nejvyšší možnosti své k nim tak milostivě a otcovsky chovati a ukázati ráčí, že stavové J. M. z čeho děkovati slušnú příčinu míti budou, té milostivé a nepochybné naděje zase proti tomu k stavuom jsouce, že se oni tolikéž k J. M. C. z upřímné, srdnaté a poddané náchylnosti ve všech duoležitostech a potřebách J. M. z přirozené náklonnosti, kteráž mezi vrchností a věrnými poddanými býti má a vlastní přirozenost s sebou přináší, účinně a upřímně ukáží; jakž by se pak i mnohých zemí a národuov podobní příkladové oznámiti mohli, že poddaní vrchnostem svým, ano také těm potentátuom a knížatuom, ježto pro dluhy své daleko takového svízlu jako J. M. C. (jakž se ten patrně a světle předložiti muože) nenesli, z jich dluhuov a těžkostí, nelitujíc jmění svých, pomohli, ale J. M. C. přivedše sobě k milostivé paměti, jaké sou sami stavové tohoto slavného království Českého mnohé znamenité veliké pomoci ještě J. M. císaři Ferdinandovi, panu otci J. M. C. nejmilejšímu, svaté paměti, činili, tudíž také co sou při J. M. C. z upřímné a srdečné náchylnosti poddaným oumyslem prokázali, mimo ně, jakožto věrné poddané své milé, žádných jiných příkladuov užívati nechtíce, k nim té milostivé naděje a konečné duověrnosti býti ráčí, poněvadž se to na oko spatřuje, že J. M. C. místa hraničná a pomezní proti tomu dědičnému nepříteli Turku ustavičně beze všeho přestání ochraňovati, na nich lid válečný

erheblichen Ursachen dann zu befinden, dass Ihr Kais. Mt. ihr nichts höhers angelegen sein lassen, als die Reis in diese Kron Beheimb nach aller Muglicheit zu befurdern, ihnen den Ständen diesfalls gnädigist zu gratificiren und ihre allgemeine und Privatgravamina anzuhören, zu vernehmen und denselben aller Gebuhr und Muglicheit wirklich abzuhelfen. Begehrten demnach Ihr Kais. Mt. gnädigist, sie die Ständ wöllen zwischen einander mit gueter Ordnung, wie sie dann zu thuen werden wissen, von Sachen und solchen ihren furgewendten angelegnen Beschwerungen reden, tractiren, folgend auch Ihrer Kais. Mt. dieselben zu ihrer gnädigisten Resolution furtragen, so wären Ihr Mt. nochmals des gnädigisten Erbietens, sich darbei aller Muglicheit nach dermassen gnädigist zu erweisen, dessen Ihr Mt. die Ständ underthänigen gehorsamen Dank wissen und sagen sollen, des ungezweifelten Versehens, die gehorsamen Ständ werden hinwiederumb gegen Ihrer Mt. also guetherzig gesinnet und geneigt sein, derselben gleichsfalls in ihren Obliegen und Beschwerungen alle underthänige getreue Hilf zu leisten, wie es dann die mutua affectio zwischen Herren und Underthanen von Natur und aller Billichheit selbs mit sich bringt. Darzue Ihr Kais. Mt. vieler Land und Nationen mehrerlei Exempel zu erzählen wüssten, die auch an ihnen selbst notoria seind, also dass derselben Herrschaften Underthanen, ja auch etwa denen Potentaten und Fursten, die ihrer Obliegen und Beschwerung halben bei weitem nit so hoch gedrungne Ursachen, die Ihr Mt. mit wissentlichem gueten Grund wohl furwenden mugen, aus ihren Schulden und Beschwerungen mit Angreifung ihres äussersten Vermögens geholfen haben. Ihr Mt. wollten sich aber keines andern als der löblichen Kron Beheimb selbs Exempel gebrauchen, indem dass sich Ihr Mt. gnädigist erinnerten, was fur mannigfaltige grosse ansehliche Hilfen sie die gehorsamen Stände noch weilend Kaiser Ferdinanden, Ihrer Mt. geliebsten Herrn und Vatern hochlöblicher und seeliger Gedächtnus, geleistet, was sie auch in allem bei Ihrer Mt. aus getreuem Eifer, gewegnen Herzen und ganz gehorsamen Gemuet zuegesetzt hätten, aus welchem Ihr Mt. der-

držeti a skrze to v znamenité veliké dluhy, kterýchž se až posavad neumenšuje, nýbrž jich mnohem více a na nejvyšší přibývá a přivětšuje, vjíti musel, že stavové, jakožto věrní poddaní J. M. C. k spomožení dokonalému již jednou z takového břemene mnohem více nežli kdy prvé, pokudž duoležitost a potřeba tak veliká nebyla, pokládajíc ztížnosti J. M. za své vlastní, tím náklonnější budou.

selben soviel Trost und Zuversicht schöpfen, weil wissentlich, dass sich die Obliegen, als die unaufhörlich Erhaltung gemeiner Christenheit Gränitzen gegen dem Erbfeind und der daraus erwachsnen merklichen Schulden Last, siderher nit gemindert, sonder weit und aufs höchst gemehrt haben, sie die gehorsamen Stände werden zu einsmals gänzlicher Hebung des Lasts aus dem Grund vielmehr als zuvor, da die Noth noch nit so gross gewesen, geneigt sein und also Ihrer Kais. Mt. Obliegen ihre eigne Obliegen sein lassen.

I poněvadž J. M. C. strany spomožení J. M. z těch vysoce duoležitých, starostlivých ztížností a dluhuov, kterýchž do mnoha milionů jest, k nižádnému jinému mimo království, země a věrné poddané své outočiště nésti neráčí a míti nemuože, a to jest všem vědomé, že téměř všecky ty peníze na dluhy objednané, na samou obranu a retuňk J. M. C. zemí a věrných poddaných, k obecnímu dobrému vší vlasti, bez šanování vedle toho i J. M. C. vlastních komorních statkuov, kterýchž jest J. M. C. větší díl k tomu vynaložiti ráčil, obráceny sou; to pak J. M. C. obzvláštně při sobě ráčí rozvažovati, že ačkoliv by v tom s stavy, až by se poddaní jich po těch minulých několika ztížných a neourodných letech zase při živnostech svých spraviti mohli, rád strpení míti ráčil, však by se té věci tudy naskrze nic nespomohlo a k žádné platnosti nebylo, nýbrž kdyby se peníze k prvním těm velikým ztížnostem ještě dále na dluhy objednávati měly, přišlo by to čím dále vždy k větší těžkosti, tak žé by naposledy J. M. C., tudíž také královstvím, zemím a věrným poddaným J. M. již největší nemožnost z toho zruosti a přijíti musela a to tím zpuosobem strany J. M. C., žeby J. M. toho břemene na sobě nikterakž déle snésti moci neráčil, neb již tak řkouc z těch nejplatnějších prostředkuov k dalšímu objednávání peněz, poněvadž ti statci komorní (jakž nahoře dotčeno) tak vysoce zavedeni sou, že věřiteluom nač ukazovati není, sešlo, strany pak zemí a věrných poddaných J. M., že by jim také k tomu pomocmi svými postačiti nijakž možné nebylo: z těch ze všech příčin jest J. M. C. milostivá a otcovská žádost, aby stavové

Und dieweil dann je einmal Ihr Kais. Mt. zu Ablegung des hochbekommerlichen Schuldenlasts, der sich auf etzlich viel Million erstreckt, kein andre Zueflucht als zu derselben getreuen Kunigreichen und Landen haben sollen noch können und auch wissenlich, dass fast alles beschehens Geldaufbringen allein zu Schutz und Rettung derselben ihrer getreuen Land und Leut und ingemein des ganzen Vaterlands angewendet, uber das auch der eignen Kammergueter nit verschont, sonder dieselben noch darzue den mehrern Theil einzubuessen und zuezusetzen zum höchsten verursacht worden; Ihr Kais. Mt. auch das sonderlich zu Gemuet fuehren, ob sie gleich gern länger bis zu Wiedererholung der Stänđ und Unterthanen von denen nägst nacheinander erlittenen beschwerlichen Jahren hinhinder geschlagnen Nahrungen Geduld truegen und aufhielten, dass doch der Sachen durchaus darmit nit geholfen, sonder der Last mit ferrerm Geldaufbringen je länger je mehr beschwert und letzlich gar ein äusserste Unmuglicheit sowohl bei Ihrer Mt. als derselben Landen erfolgen wurde, als nemblich Ihrer Mt. halben, dass sie den Last nit mehr ertragen würden mugen, dass auch die meisten Mittel zu fernerm Geldaufbringen aus Mangel der Verweisungen, weil verstandnermassen die Ämbter so hoch verkommert seind, fast gar mit einander abgestrickt und dann vonwegen der Lande, dass denselben alsdann die Hilf auch viel zu schwer und uberhauft fallen würde: so wäre dem Allem nach Ihr Kais. Mt. ganz gnädigists und väterliches Begehren, die gehorsamen und getreuen Ständ wollten in nachfolgenden un-

v těchto níže položených rozdílných punktích a artikulích J. M. z věrné a upřímné náchylnosti ku pomoci přispěli.

A nejprv J. M. C. před stavy milostivě tajiti nemuože, že jedne za času pokoje, ačkoliv osazení míst hraničných a pomezních, pokudž nejskrovněji možné, nařízeno jest, ročně přes ty všecky pomoci hraničné J. M. C. svolované do několikráte sto tisíc J. M. schází, jakž se to, jestli stavové toho žádostivi sou, s dostatkem ukázati muože; nad to pak, co jest na ty po několikrát proti tomu dědičnému nepříteli Turku ztížně a nákladně vedené války, na zásobení střelby i jiných nástrojuov válečných, na spevnění a opravení míst hraničných, spravení arsionálu se všemi k tomu náležejícími potřebami, dary turecké, jízdy a outraty na říšské a jiné sněmy obecné a na všelijaké potřebné vydání, na čemž všemu křesťanstvu a obzvláštně J. M. C. královstvím a zemím vysoce mnoho záleželo, ještě výše šlo, tak že jest J. M. C. těch prvé na sebe přijatých dluhuov od jednoho roku k druhému z přinucené potřeby přivětšovati musel. I ač by J. M. C. zpuosobem prvnějším ještě peníze vyjednávati a v tom království, zemí a věrných poddaných svých milostivě a otcovsky šanovati chtěl, ale poněvadž skoro říkaje žádný více za příčinou tou, že těch dluhuov na čem ukazovati a zapisovati není, v tom se propuojčiti a užiti dáti nechce, tudy J. M. tomu dále dosti činiti nikoliv možné není, z čehož stavové dobře a snadně porozuměti mohou, v jakém by větším nebezpečenství ta místa hraničná a pomezní, a tak tudy J. M. země a věrní poddaní postaveni byli, kdyby se časně dalších pomocí, které by k tomu vystačily, hledáno a těch obdržáno býti nemělo. Však J. M. C., neohlídajíce se na to na všecko, co tu J. M. znamenitě (jakž napřed dotčeno) schází, stavuov království tohoto Českého, věrných poddaných svých milých, nyní toliko za to, aby J. M. pro zdržení a zachování předepsaných míst hraničných a pomezních ročně dvakráte sto tisíc kop mišenských do pěti let pořád zběhlých poddaně svolili, milostivě a otcovsky žádati ráčí; proti čemuž se stavuom od J. M. C. toho podává, aby oni na ty cesty a prostředky pomyslili, skrze kteréž by podle zpuosobu jednoho ka-

terschiedlichen Punkten ihr getreue guetherzige und erspriessliche Hilf erweisen.

Und nemblich furs erst so kunnen Ihre Kais. Mt. den gehorsamen Ständen gnädiglichen zu Gemüet zu fuehren nit unterlassen, dass allein zu Friedens- und Anstandszeiten unangesehen, dass die Besatzungen aufs allereingezognest angeordnet, jährlich uber das, so von den Hilfen einkombt, Ihre Kais. Mt. etzlichmal Hundert Tausend Gulden zu und einbüessen müessen, welches auch, so es die Stände begehren, particulariter zu bescheinigen, zu geschweigen, was auch in denen zu etzlichmalen wider den Erbfeind gefuehrten schweren offnen Feldzugen, Staffirung der Zeughäuser mit Geschütz und Munition, Gränitzgebäuen, Zuerichtung des Arsionalwesens, turkisch Verehrungen, Besuechung der Reichs- und Landtag und andern dergleichen mehr zugestandnen wichtigen Ausgaben willen, daran gemeiner Christenheit und sonderlich Ihrer Mt. Kunigreichen und Landen zum höchsten gelegen gewesen, viel ein mehrers aufgangen und also den zuvor anererbten Schuldenlast von Jahren zu Jahren nothgedrungenlich mehren muessen. Welches aber Ihr Kais. Mt. also weiter, weil zu heissen fast niemand mehr aus Mangel der Verweisungen, obgleich Ihr Kais. Mt. noch gern zu ihr der getreuen Kunigreich und Lande väterlicher Verschonung das Wesen mit Geldaufbringen erhalten wollten, weiter also zu erschwingen gar nit mehr vermögen, daraus sie die Stände leichtlich abzunehmen hätten, in was mehrere Gefahr das Gränitzwesen und also dardurch die getreuen Land und Leut gesetzt wurden, wo nit zeitlich mehrere erkleckliche Hilfen gesuecht und erworben werden sollten. Aber unangesehen des merklichen und weit ubertreffenden Abganges, so begehren doch Ihr Kais. Mt. von ihnen den Ständen auf diesmals nicht mehrers als jährlich zweimal Hundert Tausend Schock meissnisch auf funf Jahr nacheinander zu beruhrten Gränitzwesen zu contribuiren; entgegen ihnen den Ständen heimbgestellt sein soll auf Mittel und Weg zu gedenken, dardurch nach Gelegenheit eines jeden Kreis und der unterschiedlichen Grund und Anwährung ihres Zue-

ždého kraje rozdílu hojnosti ourod a odbytu vín, obilí i jiných případností a požitkuov hospodářských snesitedlná křesťanská slušná rovnost vyhledána a zachována byla, vedle nížby chudý před bohatým ztěžován, též také na města královská přes možnost ukládáno nebylo, ano také na to se obzvláštní zření mělo, jakby v té příčině města horní, kteráž bez toho při tomto velikém nedostatku a snětí nadělení božího, totiž rud a kyzuov na týchž horách, velmi schudla a spravováním desátkuov, též silbrkaufuov, buď že s užitkem neb se škodú pavují, s týmiž náklady dosti činiti mají, v tom šanována, a tak ty hory, kteréž se ještě pracně zdržují s těmi osobami při nich se živícími, jakožto krále českého regalia a klejnot zemský, před dokonalým pádem a záhubú obhájeny býti mohly.

J. M. C. také od toho býti neráčí, jestliže ty cesty a prostředky, kteréžby stavové k vyplnění té pomoci na vychování a zdržení dotčených míst hraničných a pomezních vyhledali, něco více nežli těch dvakrát sto tisíc kop míšenských vynesly, aby to, což by tak přebíhalo, za stavy zuostati a k obecným zemským potřebám obráceno býti nemělo, než zase jestližeby těch dvakráte sto tisíc nevynesly, tehdy aby stavové nicméně předce povinni byli, to, čehožby se nedostávalo neb scházelo, odjinud doložiti, a aby se J. M. C. na takovú hraničnú pomoc, těch dvakráte sto tisíc kop mišenských, každého polouletního terminu tím jistotněji ubezpečiti mohl, stavuov za to dále milostivě žádati ráčí, aby při tomto sněmu některé jisté k tomu hodné a zběhlé osoby z prostředku svého volili, kteréžby takové pomoci vždycky časně vybíraly a J. M. C., cožby J. M. náleželo, pořádně odvozovaly.

Že se pak při stavích od J. M. C. dotčené pomoci hraničné za tolik let hledá, aby stavové toho tak neujímali, jakoby sobě tudy J. M. C. snad ustavičný neb dědičný duochod přivésti chtěl, ale že toho strany dotčených míst hraničných a pomezních bezelstná a duoležitá potřeba ukazuje, ano také že z toho těchto pohodlných a platných příležitostí očekávati jest, jmenovitě, kdyby se, J. M. C. za ta léta na jisté a konečné spravování

wachs an Wein, Getreid und andern Einkommen ein leidliche und in allbeg ein solche christliche billiche Gleichheit gesuecht, getroffen und erhalten, darbei der Arm vor dem Reichen nit beschwert, auch die kuniglichen Städt wider die Muglichheit nit belegt werden und auch insonderheit dahin bedacht sein, wie diesfalls der Bergstädt, weil sie ohne das bei denen zum höchsten abnehmenden Bergwerchen fast erarmet und mit Reichung des Zehenden uud des Silberkaufs, sie bauen gleich mit Gewinn oder Verlust, Auflagen genueg haben, hierinnen verschont bleiben und also die noch ubrigen Bergwerch und zuegethane Kammerleut zu Erhaltung der Mannschaft und Ihrer Mt. kuniglichen Regalien vor gänzlichem Abfall verhuetet werden mügen.

Es soll auch Ihrer Kais. Mt. gnädigist nit zuwider sein, im Fall ihr der Stände furgenombne Gränitzcontributionmittel ein mehrers als die zweimal Hundert Tausend Schock meissnisch ertruegen, dieselb Übermass niemand ander als ihnen den Ständen zu gemeines Landes Notdurften anzuwenden, zu guetem kommen zu lassen; wann sie aber entgegen nit soviel als die 200.000 Schock meissn. austruegen, so sollen die Ständ nicht desto minder schuldig sein den Abgang in ander Weg zu erstatten. Und damit aber Ihre Kais. Mt. dieser Contribution der 200.000 Schock meissn. Gränitzhilf zu jedem halbjährigen Termin umb soviel gewisser sein mugen, so gesinnen Ihr Kais. Mt. abermals an sie die gehorsamen Stände, sie wöllen sich in diesem gegenwärtigen Landtag etlicher gewisser und tauglicher Personen vergleichen, die solche Hilfen zu jeder rechter Zeit einbringen und Ihrer Mt. derselben Gebühr ordenlich richtig machen. Und sollen es die gehorsamen Ständ nit darfur achten oder verargwonen, dass Ihr Kais. Mt. durch die anjetzt begehrend Hilf auf mehr Jahr etwo zu heissen ein stetes oder erbliches Einkommen machen wollten, sonder dass es der Gränitzen äusserste Notdurft erfordert, darbei auch diese sondere Zueträglichheiten zu gewarten, und nemblich fur eins, wann sich Ihr Kais. Mt. auf solche Jahr einer gewissen Bezahlung zu versehen, dass sie auf der Gränitzen

těch pomocí ubezpečiti, že by na dotčených místech hraničných a pomezních tím lépeji a stáleji lid válečný držeti moci ráčil a týž lid válečný by se sám od sebe tím raději v službu J. M. C. dával, tudíž při takovém stálém placení na skrovnějším žoldu neb službě přestati mohl, k tomu pak nepřítel Turek, zvědouc, že hranice křesťanské tak dobře a náležitě opatřeny sou, tehdy by těch sjezduov a vpáduov, kteří sou se od něho až posavad dáli, provozovati pominul a tudy by království České a země k němu příslušející tím lepšího bezpečenství a pokoje očekávati mohly a toho užily.

Při tom aby vždy stavové, jakožto věrní poddaní J. M., to tím lépe znáti a věděti mohli, že ty od nich předešle svolené a tím zpuosobem na domy uložené pomoci proti nepříteli Turku na vychování míst hraničných a pomezních tak v nejistotě a na mále spravené daleko nevystačovaly a k tomu pořádně nevycházely a tudy zpuosobu válečnému nemálo ublížení se dálo, ráčil jest J. M. C. toho, co jest se těch všech od léta 70 až posavad svolených berní sešlo, hodnověrný výtah učiniti poručiti, z kteréhožto světle se nachází, že toliko v těch prvních dvou a 71 létě, za kteráž sou stavové jistou sumu peněz, totiž každého roku po stu a padesáti tisících kopách miš. poddaně svolili, při vybírání dotčené berně přes 52.000 též kop miš. se nedostávalo a tak na té sumě scházelo. Nad to pak výše jakou J. M. C. těch jiných poslednějších let, když jest žádná určitá suma svolována nebyla, toliko co ta domovní berně vynesla, mnohem větší škodu a ujmu nésti ráčil, z čehož stavové dobře porozuměti mohou, jestli J. M. C. k hledání při nich stavích větší a stálejší pomoci vysoce přinucen není, šetříc při tom i toho, že J. M. C., jakž nahoře dotčeno, mimo to, by pak všecky ty pomoci z zemí J. M. zouplna vycházely, k tomu do několikráte sto tisíc zlatých přikládati musí: protož J. M. C. k nim stavuom té milostivé a jisté naděje jest, že na tomto sněmu o to se společně snesou, aby J. M. nadepsaná pomoc proti Turku jistotně vycházeti a J. M. C. se v té příčině na to konečně ubezpečiti moci ráčil. A J. M. C. v to se zase uvolovati ráčí, ačkoliv, jakž nahoře položeno, že toto svolení, kteréž se od J. M. při

umb soviel besser und steter Kriegsvolk halten, die Kriegsleut auch selbs gern in Ihrer Mt. Dienst trachten und sich bei der härrigen und gewissen Bezahlung mit geringerer Besoldung wurden benüegen lassen; furs ander, dass auch der Feind umb soviel mehr aufmerken und Sorg haben muesste, bei dem Wohlstand der Gränitzen, wo er dessen gwahr wirdet, mit dem bisher gebrauchten Streifen weiter also fortzufahren, dardurch also dies Kunigreich Beheimb sambt den incorporirten Landen umb soviel in mehrere Sicherheit gebracht mag werden.

Und damit aber die gehorsamen und getreuen Stände desto augenscheindlicher abzunehmben, wie ungewiss und unerklecklich sich der bisher gebrauchte modus der Haussteueranlag mit merklichem Abbruch des Gränitzwesens Underhaltung im Werk erzeigt, so haben Ihr Kais. Mt. von dem vorschienen 70. Jahr an bis daher gefallenen behmischen Steuern einen glaubwürdigen Auszug machen lassen, daraus sich lauter befindet, dass allein in den ersten zweien als des 70. und 71. Jahr, da dann die gehorsamen Stände eine gewisse Summa als jedes Jahrs 150.000 Schock meissn. gehorsamist bewilligt, uber 52.000 Schock meissn. an Einbringung der Haussteuer abgangen, zu geschweigen in denen nachfolgenden Jahren, darinnen sich der Abgang nit gemindert, sonder umb was starks mehrers befindet, also dass die gehorsamen Stände selbst vernunftiglich abzunehmben, ob nit Ihr Mt. zue Erlangung einer mehrern gewissen Contribution neben dem, dass auch Ihr Mt. vorbemeltermassen ohne das jährlich, obgleich aller Land Hilfen vollkumblich einkämben, etlich Hundert Tausend Gulden einbüessen müessten, hochstgedrungenlich verursacht worden, derhalben dann die gehorsamen Stände in diesem gegenwärtigen Landtag diese endliche und richtige Anordnung thun und wesentlich continuiren werden lassen, damit sich also Ihr Mt. diesfalls auf ein endliche Gewissheit zu verlassen haben mugen. Herwiderumb seind Ihr Mt. des gnädigisten Erbietens, obwohl, wie bemelt, uber diese jetzige begehrende Bewilligung und anderer Ihrer Mt. Kunigreich und Lande Hilfen an der Gränitzunterhaltung ein grosser Hinder-

stavích království tohoto Českého hledá, tudíž také i jiných království a zemí J. M. C. pomoci na osazení a opatření hranic daleko nevystačí, nébrž veliká suma J. M. k doplacení zuostávati bude, že vždy J. M. C. strany toho, co se dostávati nebude, i také o spravení tureckých daruov na ty cesty pomysliti a ty obrati ráčí, aby ostatek doplněno bylo a ty všecky od království a zemí, jakožto J. M. C. věrných poddaných, činěné pomoci ne nadarmo, nébrž k vzdělání a požitku, co se v skutku shledati má, se vynaloží, tak že stavové toho, co tu z věrné a upřímné náchylnosti pro obranu všeho křesťanstva a jak jejich vlastních osob, tak také manželek a dítek jich, učiní, litovati nebudou.

Jest pak také ovšem vědomé, jak na tom netoliko arciknížetství Rakouskému, ale také království Českému s zeměmi k témuž království příslušejícími vysoce záleží, aby ještě více míst hraničných a pomezních pro vpády turecké, pokudž nejdřív možné, spevněno bylo; nebo kdyby nepřítel Turek zámek Erla řečený a Báňská města (čehož pán Buoh milostivě uchovati rač,) dobýti měl, tehdy by, odevřenú cestu a blíže majíc do markrabství Moravského, knížetství Slezských a potomně do království Českého, spíše nežli do Rakous mocí svou táhnouti a vkročiti mohl. Ta pak suma k vystavení a spevnění nynějších míst hraničných na minulém sněmu říšském, kterýž v městě Špejru držán byl, od kurfirštuov, knížat a všech stavuov svaté říše svolená, téměř již všeckna na to netoliko vynaložena, ale k tomu dalece nepostačuje ano také již i vychází: protož J. M. C. stavuov, jakožto věrných poddaných svých, tolikéž milostivě žádati ráčí, aby mimo to, co se při nich strany pomoci hraničné hledá, také jistou sumu peněz, totiž padesáte tisíc kop míšenských, kteráž by na takové stavení a spevnění stačila i také J. M. C. každého roku zouplna v jistotě vycházela a J. M. se na to

stand bleiben wird, dass doch Ihr Mt. der Übermass, sowohl auch der turkischen Verehrung halben auf solche Weg gedenken und trachten wöllen, damit solcher Abgang erstattet und ihr der getreuen Kunigreich und Landen Hilfen nit vergeblich, sonder zum erspriesslichesten angewendt zu sein im Werk gespurt werden, sie sich auch des, was sie also guetherzig zu Schutzung gemeines Vaterlandes auch ihrer selbst Personen, Weib und Kind contribuiren, nit gereuen soll.

Und dieweil auch wissenlich, was an furderlichister mehrer Befestigung der Gränitzen nit allein Österreich, sonder auch der Kron Beheimb und den incorporirten Landen zum hochsten gelegen, wie dann der Feind, wo, das Gott vor sei, Erla oder die ungarischen Bergstädt verloren werden sollten, seinen Fuess nähner in Schlesien und Mährern, folgend auch in Beheimb als in Österreich zu setzen hätt, und aber das Speirisch Reichsbaugeld fast gar hinweg, welchs auch nunmehr sein Endschaft erreicht und an ihme selbs bei weitem nit erklecklich: so begehren Ihr Kais. Mt. ferner an sie die gehorsamen Ständ ganz gnädiglich, sie wöllen uber die hievor begehrt Gränitzhilf auch ein erkleckliches nambhafts Baugeld, als 50.000 Schock meissnisch, auf dass Ihr Kais. Mt. derselben jährlich völlig gewiss und versichert sein, also dass sie sich endlich und eigentlich darauf verlassen mugen, guetherziglich bewilligen, so soll Ihrer Mt. gnädigist nit zuwider sein, solich Baugeld sowohl auch die andern Gränitzhilf allein an die Ort, daran dieser Kron Beheimb zu ihrer und der incorporirten Lande Versicherung am meisten gelegen, anwenden zu lassen.*) So erbieten sich auch

*) V německém konceptu přidán byl ještě odstavec, kterýž však vedle nařízení císaře Maximiliana, jenž napsal tužkou in margine „Auslassen“, byl vyškrtnut. Četl se v tato slova: „Im Fall aber die gehorsamen Stände je für so hoch beschwerlich und unerschwinglich halten wurden, ichtes mehrers oder sonders uber die vorbemelten 200.000 Schock meissn. Gränitzhilf zu den Befestigungsgebäu zu contribuiren, damit sie die Ständ Ihr Mt. gnädigists und väterliches Gemuet zu muglichister Verschonung derselben getreuen Unterthanen umb soviel mehr im Werk zu spuren haben: so erbieten sich Ihr Mt. ferner allergnädigist, dass sie aus solchen 200.000 Schock meissn. Gränitzhilf,

konečně ubezpečiti moci ráčil, z srdnaté a upřímné náchylnosti svolili, a J. M. C. proti tomu býti neráčí, aby ty obě dvě pomoci, kteréž stavové na stavení a spevnění, též také osazení hranic svolí, na ta samá místa, na kterýchž k bezpečenství a obraně království tomuto Českému a zemím k němu přislušejícím nejvíce záleží, obráceny byly; nicméně J. M. C. se k tomu na budoucím sněmu říšském při kurfirštích, knížatech i jiných stavích svaté říše opravdově se vší nejvyšší možností a pilností snažiti chtíti ráčí, poněvadž stavuom svaté říše nastávající nebezpečenství od nepřítele Turka tak blízko a skoro zároveň jako tomuto království Českému a zemím k němu příslušejícím nastává, aby oni tolikéž J. M. C. stálou pomocí svou z srdnaté a věrné náchylnosti ku pomoci přispěli a s J. M. královstvími a zeměmi slušnou lítost nesli, tak aby tudy netoliko to, což na vychování a obranu míst hraničných a pomezních, tudíž strany spevnění a stavení některých více míst, jakž nahoře dotčeno, se sejde, k náhradě přijíti, nébrž také nyní psané hranice na všech místech tím lepší k obraně a ochraně krve křesťanské osazeny a spevněny býti mohly. Za kteroužto i jinými vysoce duoležitými příčinami J. M. C. toho oumyslu býti ráčí takový sněm obecní říšský, pokudž toho nejprvé příležitost ukazovati bude, rozepsati dáti, a co se na témž sněmě při dotčených stavích svaté říše objedná a zpuosobí, toho se jim stavum království Českého, aby z toho tím lepšího potěšení nabýti mohli, v známost uvésti nepomine; ty pak všecky pomoci nikam jinam než na osazení a spevnění již jmenovaných hranic proti dotčenému nepříteli všeho křesťanstva Turku obráceny býti mají.

A kdež se také to až posavad zřetedlně nachází, že se posudního J. M. C. od předepsaných stavuov království tohoto Českého svoleného z rok do roku čím dále vždy méně zbíhá, což jest snad poněkud příčinou teď několika let pořád trvajících neourod a na díle nepořádným spravováním a nevyplňováním téhož posudního mohlo přijíti, ale

Ihr Kais. Mt. in allbeg auf zuekunftigen Reichstag bei Chur- und Fürsten auch den andern Reichsständen mit allem ernstlichem und äusserstem Fleiss dahin zu bearbeiten, weil ihnen den Reichsständen teutscher Nation die Feindsgefahr wohl so nahend und fast gleich als dieser Kron Behem und den incorporirten Landen bevorstehet, dass sie demnach gleichfalls ihr gehorsame guetherzige beharrliche Hilf erzeigen und also mit Ihrer Mt. getreuen Kunigreichen und Landen ein christliches billiches Mitleiden tragen wollten, damit also dardurch nit allein der erscheinend Abgang des Gränitz- und Bauwesens erstattet, sonder auch die Besatzungen an allen Orten zu desto mehrer Defension und Beschutzung des christlichen Bluets gestärkt und erhalten werde. Und was nun Ihr Kais. Mt. bei ihnen den Reichsständen erhalten werden, wie sie dann dieser und andern höchst nothwendigen Ursachen halben zu Ausschreibung des Reichstags mit eheister muglicher Gelegenheit bedacht sein, das soll ihnen den Ständen zu Schöpfung eins mehrern Trosts unverhalten bleiben, diese Hilfen auch durchaus anderst wohin nit, als eben zu diesem Gränitz-, Kriegs- und Bauwesen wider gemelten Erbfeind gemeiner Christenheit anwenden zu lassen.

Dann so begehren auch Ihre Kais. Mt. ferner gnädigist, weil sich in der bisher geschwebten Erfahrung befindet, dass sich die Biergefäll je länger je mehr von Jahren zu Jahren geschmälert, welches gleichwohl aus der ein Zeit her geschwebten Missrathung des Getreids zum Theil auch aus unordenlichem Einbringen erfolgt sein möcht. Dieweil aber

wo sie anderst derselben jährlich vollig gwiss und versichert sein, also dass sie sich endlich und eigentlich darauf verlassen mugen, 50.000 auf ermelte Befestigungsgebäu anwenden und solche 50.000 Schock meissn. sambt dem vorbemelten mehrern Anhang in ander Weg zu dem Gränitzwesen erstatten und sie die gehorsamen Stä̈nd dieses andern Begehrens des Baugelds halber diesmals mit Gnaden erlassen."

poněvadž ta naděje jest, kdyby vybírání téhož posudního v jich samých stavuov moci a opatrování bylo, že by to mnohem více ročně vynésti a tak to, což stavové J. M. C. z upřímné a věrné náchylnosti svolují, k lepšímu požitku J. M. C. vedle jejich stavuov dobrého oumyslu v celosti vycházeti mohlo: z těch příčin jest J. M. C. milostivá žádost, aby se mnohopsaní stavové místo téhož posudního o jistou roční sumu peněz, kteráž by tak mnoho jako v předešlých prostředních ourodných letech, když sou z jednoho sudu po čtyřech groších bílých, co se z těch prvních počtův vyhledati muože, spravovali, [vynesti mohla] tolikéž za pět let pořád zběhlých, jakž napřed strany pomoci proti nepříteli Turku dotčeno, J. M. C. poddaně svolili a tu na jeden každý kvartál pořádně dávali, též také k tomu jisté osoby z prostředku svého, kteréž by takové posudní vybíraly, volili, však aby ti výběrčí tak dobře J. M. C. strany té určité sumy jako jim stavuom povinnostmi zavázáni byli, jakž se pak v pochybnosti nenese, že oni stavové, jakožto věrní poddaní J. M. C., na ty cesty a prostředky nastoupiti a je obrati věděti budou, aby takové posudní těchto nastávajících podle naděje (čehož pán Buoh všemohoucí z milosti své svaté popříti rač) hojnějších a ourodnějších let netoliko tu určitú sumu dobře vyneslo, ale že té nemálo přebíhati bude, což sobě stavové tím vším nahoře strany pomoci proti nepříteli Turku doloženým zpuosobem k jich vlastním potřebám zemským zanechati mohou, toliko aby se J. M. C. na tu určitú sumu, buď že se nadepsaného posudního více neb méně sejde, každého kvartálu konečně ubezpečiti moci ráčil.

A jakož jsou stavové království tohoto Českého Její M. římské císařové, jakožto české králové, J. M. C. paní manželce nejmilejší a paní naší nejmilostivější, od několika let pořád ku pomoci na vychování Její M. dvoru z každého sudu piva jeden groš bílý z poddané a upřímné náchylnosti a z své dobré a svobodné vuole svolovali a dávali, ale toho teď na minulém sněmě z některých předložených příčin pozanechali; i jest vědomé, co Její M. C. v tato drahá léta, v kterých všelijaké

versehenlich solche Biergeldseinbringung, wo dieselbig den gehorsamen Ständen ohne Mittel selbst zu pflegen verordnet wurde, auf ein mehrere jährliche Ertragung gericht werden und auch dasjenig, was also die Ständ Ihrer Kais. Mt. treu und wohlmeinend bewilligen, hinfuran ihren erspriesslichern und vollkombnen effectum erreichen kunnten, so wär höchsternennter Kais. Mt. gnädigists Begehren, mehrgemelte gehorsamen Ständ wöllen sich einer gewissen jährlichen Summa Gelds pro rata zu Quartalszeiten und aufs wenigist soviel als die hievor bewilligten vier w. Groschen von jedem Fass den mittern Jahren nach ertragen, welches dann die Raitungen mitbringen, auch auf fünf Jahr lang, wie hievor der Gränitzhilf halben begehrt worden, zu reichen gehorsamblich entschlossen; entgegen möchten sie die Ständ die Biergeldseinbringung durch ihre selbs geordnete Leut handlen lassen, doch dass dieselben Einnehmber Ihrer Mt. sowohl als ihnen den Ständen des Deputats halben, was Ihrer Mt. jährlich für Biergeld gereicht werden, mit Pflicht zuegethan sein sollen, ohne Zweifel sie werden wohl die Weg und Mittel zu erdenken und zu pflegen wissen, damit bei denen verhoffenlich bessern folgenden Jahren, die der Allmächtig mit Gnaden verleihen wöll, solche Biersgefäll nit allein das Deputat wohl ertragen, sonder auch noch ein gueter Uberschuss bevor bleiben mugen, welcher Uberschuss als dann ihnen den gehorsamen Ständen zu ihren eignen Landsnotdurften allermassen, wie hievor von der Ubermass der Gränitzhilf gemeldet worden, anzuwenden bleiben soll, allein dass Ihr Mt. des Deputats, es gefall gleich mehr oder weniger Biergeld, in omnem eventum pro rata zu Quartalszeiten gewiss sei.

Und nachdem auch die gehorsamen Ständ höchsternennter Kais. Mt. geliebten Gemahel, der römischen Kaiserin und Kunigin zu Beheimb, unser allergnädigisten Frauen Ihrer Mt., von etzlichen Jahren her zu Hilf Ihrer Mt. kaiserlichen und kuniglichen Unterhaltung einen weissen Groschen von jedem Fass Bier aus gehorsamer treuherziger Zueneigung und freien gueten Willen gereicht, allein in dem nägst gehaltnen Landtag aus etzlichen furgewendten Ursachen wieder suspendirt worden, und

lidské potřeby na nejvyšší zvedeny sou, ačkoliv dvuor Její M., pokudž nejskrovněji možné, bez všelijakých zbytkuov se drží, na vychování ročně jde, tak že Její M. císařové náležející deputát dalece vystačovati nemuože: protož J. M. C. stavuov, věrných poddaných svých milých, milostivě žádati ráčí, aby Její M. císařové na pomoc k vychování dotčeného dvoru Její M. za předepsaný čas tím zpuosobem jako J. M. C. buď ten jeden groš z každého sudu piva aneb coby toho určitá suma podle vyhledání, když sou se minulých let ourody v prostřední míře ukázaly, vynesla, dávati poddaně svolili, což J. M. C. jim stavuom obzvláštní milostí svou zpomínati i nahražovati ráčí.

Tolikéž stavuov, věrných poddaných J. M. C., na větším díle tajno není, co nynější duochodové království netoliko v této koruně České ale v jiných všech zemích k ní přislušejících, poněvadž hory k takovému pádu se schylují, na ten čas vynášejí, tak že J. M. C. jakožto králi českému též duochodové na samé spravování toho království a vychování komory nevystačují, nad to pak, kdyby král český v zemi souc reputací svou královskou vedle svého duostojenství zdržeti mohl, skrze což jest se J. M. C. na větším díle vedle jiných nepříležitostí v napřed dotčené veliké a téměř nesnesitedlné dluhy dáti a z toho dvuor svuoj vedle jiných velikých napřed dotčených vydávání vychovávati musel: i jest J. M. C. další milostivá žádost, aby stavové na ty prostředky a cesty pomyslili, skrze kteréžby takové duostojenství krále českého v své starodávní váze zachováno, ano také podle nynějšího běhu a proměny časuov k tomu více duochoduov přičiněno býti mohlo; neb ačkoli předešlí králové čeští netoliko podle duostojenství jim náležitého své vychování míti mohli, nýbrž také podle toho velké války, však ne z duochoduov královských, ale na větším díle z horních vedli, a ty hory tehdáž tak znamenitě šly, že se král český téměř z samých těch duochoduov i s dotčenými vedenými válkami poctivě a duokladně vychovati mohl. K jakému pak zmenšení a řka k dokonalému pádu dotčené hory v Čechách i jiných zemích J. M. C. teď od

aber wissenlich, was Ihrer Mt. bei den theuren Jahren, da alle menschliche Notdurften hochlich im Werth steigen, unangesehen dass Ihrer Kais Mt. Hofhaltung auf das eingezognest bestellt ist und gar kein Uberfluss gebraucht wirdet, jährlich aufgehet, also dass Ihr Mt. von ihrem habenden Deputat bei weitem nit klecken mugen: so gesinneten demnach Ihr Kais. Mt. an sie die getreuen Stände ganz gnädiglich, sie wöllen hochgedachter römischen Kaiserin, Ihrer Mt. geliebsten Gemahel, zu etwas Hilf beruhrter Unterhaltung auch auf die vorgemelte Zeit eintweder einen Biergroschen vom Fass oder aber soviel Deputats, als derselb bei mittern Jahren ertragen, zu reichen bewilligen. Das erbieten sich Ihr Mt. insonderheit gegen den Ständen mit Gnaden zu erkennen und zu bedenken.

Ferner so ist auch den gehorsamen Ständen und den mehrern Theil aus ihnen unverborgen, wie gar gering die jetzigen ordinari kuniglichen Einkommen nit allein in Beheimb, sonder allen incorporirten Landen bei denen zum höchsten abgenombnen Berkwerchen dieser Zeit seien, also dass das Regiment und Kammerwesen davon nit unterhalten mag werden, zu geschweigen, woher ein Kunig von Beheimb darbei bleiben und sein kunigliche Reputation und Hoheit darmit erhalten kunnt, daher sich auch der beschwerlich Schuldenlast, dass Ihr Mt. mehrertheils von dem Geldaufbringen leben muessen, nit umb wenig gemehrt hat. Begehren demnach Ihr Kais. Mt. ferner gnädiglich, die gehorsamen Stänḋ wollen zu Erhebung und Erhaltung solcher kuniglichen Reputation und Hoheit auf Mittel und Weg bedacht sein, wie derselben ein mehrers Einkommen gemacht werden möchte; dann obwohl die vorigen Kunig nit allein ihren Stand, sonder auch darbei ansehlich und nambhafte Krieg gefuehrt hätten, so wäre doch solches neben andern Einkomben mehrerstheils aus den Bergwerchsgefällen beschehen, welche dazumal in grossen Würden und dermassen gestanden, dass sich ein Kunig allein aus denselben Einkomben stattlich aushalten mugen. Wie aber dieselben, sowohl als ander Land Bergwerch von etlichen Jahren her zu heissen in äussersten Abfall kommen, das ist leider mehr als zuviel offenbar, also dass

několika let přišly, to se světle na oko příliš vidí a na ten čas se ze všech hor, kteréž v koruně České jsou, při největším sotva do dvadcíti tisíc kop m. zbíhá, aniž také i ta suma J. M. C. k dobrému přichází, neb netoliko to ale mnohem více na štoly, šachty i jiné k těm podobné horní potřeby, chtějíli se jinak již psané hory a lid při nich pracující zdržeti, ročně jde, skrze což netoliko na vychování dvoru J. M. C. ale ani na spravování již jmenovaného království Českého a zdržení komorního zpuosobu k užitku a pomoci nic přicházeti nemuož; nad to pak kdyby král český v zemi bytem býti ráčil, kterak by mu, rovnajíc jedny časy k druhým, duostojenství a vyvýšenost královskou podle starobylého zpuosobu na ty samé nynější duochody, by i žádných zbytečných outrat nevedl, vychovati možné bylo, což jeden každý z stavuov sám u sebe uvážiti muože, jestli se mu z těch statkuov a duochoduov, na kteréž sou předkové jeho živi byli, vedle zpuosobu a běhuov nynějších vychovati muože; a poněvadž královská vyvýšenost a duostojenství jich stavuov vlastní poctivost jest, J. M. C. tím méně pochybovati ráčí, že stavové tuto věc tolikéž sobě opravdovým a upřímným oumyslem poručena míti budou. Při tom jim stavuom J. M. C. milostivě na vuoli dávajíc, chtějíli oni to jistým osobám, kteréžby k tomu z prostředkuov jich voleny byly, k rozjímání a uvažování poručiti, čili se v tom nejvyšším ouředníkuom zemským, jakž se za času J. M. císaře Ferdinanda, slavné a svaté paměti, v takovéž příčině tolikéž stávalo duověřiti.

Dále, kdež jsou stavové z napřed jim učiněného předložení tomu vyrozuměli, jací sou velicí dluhové na J. M. C. po smrti J. M. císaře Ferdinanda oddílem připadli a kterak jest J. M. C. takových dluhuov ne svévolně neb zbytečně, nébrž, jak se J. M. v tom od jednoho každého pravdivé svědomí dáti muože, z vysoce přinucených potřeb pro obhájení a zachování hranic království a zemí, ano také všemu křesťanstvu k ochraně a dobrému, vysoce přivětšiti musel, což jest pak J. M. C. téměř na předešlých všech sněmích obecních stavuom s lítostí předkládati i také od nich něco pomoci k tomu

sich dieser Zeit aller in Beheimb gelegnen Bergwerch Einkommen zum meisten uber 20.000 Thaler nit erstreckt, welcher dieser geringer Uberschuss dannocht auch Ihrer Mt. nit zu guetem kombe, sonder es gehe derselb und etwo wes ein mehrers auf die Stöllen, Schächt und andere dergleichen Bergwerchshilfen, wölle man anderst die Bergwerch und derselben Mannschaften erhalten, jährlich auf, daher dann weder dem Regiments- und Kammerwesen in Beheim noch auch Ihrer Mt. Hofs Unterhaltung das wenigist nit zu statten gereiche; zu dem auch bei den veränderten Läufen und Zeiten einem Kunig zu Beheimb bei dem vorigen alten Stand und Einkomben, da er allein derselben geleben sollt, sein Reputation und Hoheit, ob er gleich keinen unziemblichen Kosten fuehrt, zu erhalten nit muglich sein wurde, wie dann ein jeder aus den gehorsamen Ständen bei sich selbst abzunehmen, ob er bei denen Guetern und Einkommen, bei welchen seine Voreltern auskommen, nach Gelegenheit dieser Zeit und Läufen auskommen möchte. Und dieweil des Kunigs Reputation und Hoheit ihr der Stände eigne Ehr wäre, so wollten Ihr Kais. Mt. umb soviel weniger zweifeln, sie werden ihnen diese Sachen mit guetem Eifer auch angelegen sein lassen. Ihr Kais. Mt. wollen ihnen auch selbst gnädigst heimbgestellt haben, ob sie durch ihren sondern Ausschuss von dieser Sachen tractiren oder dieselbe den obristen Landofficierern zu berathschlagen vertrauen wöllen, inmassen man sich dann erindere, dass bei weilend Kaiser Ferdinandi Zeiten dergleichen Berathschlagungen auch furgeloffen wären.

Und dann weiter so werden nunmehr die gehorsamen und getreuen Ständ Ihrer Mt. Obliegen aus obangeregter Erzählung gehorsamblich vernombben haben, was fur ein merklicher grosser Schuldenlast von weilend Kaiser Ferdinanden hochlöblicher und seeliger Gedächtnuss auf Ihr Mt. erblich kommen und wasmassen Ihr Mt. denselben nit umb Prachts oder Uberfluss willen, das dann meniglich Ihr Mt. wahrhaftige Zeugnuss geben kann, aus höchstgedrungener Noth zu Erhaltung der Gränitzen und derselben christlichen Kunigreich und Land, ja auch gemeiner Christenheit zu Schutz,

obdržeti ráčil: i poněvadž již k tomu přišlo, jestližeby J. M. C. z takových vysoce ztížných dluhuov nyní pojednou aneb vždy pořádně v krátkých letech s gruntem zpomoženo býti nemělo, žeby J. M. C. vladařství a ouřadu svého císařského a královského vedle duostojenství a vyvýšenosti, kteráž k tomu náleží, bez obzvláštní obtížnosti zdržeti dobře možné nebylo, nevědouce J. M. C. již k zpomožení z toho tak velikého obtíženého břemene při nižádném jiném, než při královstvích, zemích a věrných poddaných svých milých, rady a pomoci hledati, rozváživše J. M. při tom i to, že takových pomocí činiti nic nového a nebývalého není, ale při jiných potentátích, o čemž se napřed zmínka činí, ten zpuosob se také zachovával, že poddaní vrchnostem svým v takových a k těm podobných potřebách a duoležitostech, anobrž i těm, kteříž k tomu pro vzdělání dluhuov svých tak vysoce přinucených příčin jako J. M. C. daleko neměli, z těžkostí jich pomohli, že sou toliko těmi pomocmi předepsaných poddaných svých toho všeho vznikli, čehož se J. M. C. k stavuom království tohoto Českého, jakožto věrným poddaným svým, když oni k těm bezelstným potřebám a duoležitostem prohlédnou, mnohem více milostivě, otcovsky a nepochybně nadjíti ráčí, jakž pak za to jich dále milostivě žádati ráčí, aby již psaní stavové J. M. C., nemuoželi déle býti, tehdy za deset let pořád zběhlých ku pomoci zaplacení mnoho jmenovaných ztížných a téměř již nesnesitedlných dluhuov mimo ty jiné napřed dostavené pomoci každého roku pořádné puol třetíhokrát sto tisíc kop miš. na polouletní terminy jistotně a zouplna k spravování poddaně svolili, a ač i tato pomoc proti takovým vysoce zvýšeným, nesmírným dluhuom daleko nevystačí, však J. M. C. té naděje býti, že při jiných k témuž království přislušejících zemích podobnú pomoc obdržeti ráčí, když toliko stavové království tohoto jim, vedle J. M. C. k nim, jakožto věrným poddaným svým milým, jisté konečné nepochybné naděje a duověrnosti, při tomto sněmu obecním dobrý, účinný a chvalitebný příklad k následování jich v tom, jakožto hlava na sobě

Aufenthalt und guetem höchlich mehren muessen, wie sich dann auch dessen Ihr Mt. fast in mehrern gehaltnen Landtagen auch beklagt und auch gleichwohl etlichermassen Hilfen daruber erlangt.

Und dieweil es dann nunmehr dahin kommen, wo nit solchen höchstbeschwertem Schuldenlastwesen anjetzt under einist oder doch von Jahren zu Jahren aus dem Grund geholfen werden sollte, dass Ihr Mt. der Stand des regierenden Wesens ohne sondere Beschwerung nit zu erhalten sein würde,*) und dann Ihr Kais. Mt. zu Ledigmachung dieses so hochbekommerlichen Wesens sie bei niemand anderm als bei ihren getreuen Kunigreichen und Landen Hilf und Trost zu suechen wissen und auch dergleichen Hilfleistung nit neu oder frembd, sonder auch bei andern Potentaten, inmassen hievor im Eingang dieser Proposition auch Anregung beschehen, gebrauchig, also dass ihnen ihre Unterthanen in solchen und dergleichen Nöthen, ja auch etwa denen Herrschaften, die ihrer gemachten Schulden halben bei weitem nit so hoch gedrungene Ursachen als Ihr Mt. gehabt, geholfen, also dass sie allein mit ihrer Land Hilfen aus allem ihrem Last kommen sein, des sich dann Ihr Mt. viel mehr zu ihnen den getreuen Ständen ganz väterlich und tröstlich versehen: so gesinnen Ihr Kais. Mt. ferner ganz gnädigst, sie wollten Ihrer Kais. Mt., wo nit länger, doch auf zehen Jahr lang zu Hilf dieser Schuldenlastsbezahlung ausser und uber die andern hievor eingefuehrten Landtagsbegehren jährlich dritthalb Hundert Tausend Thaler zu halben Jahrszeiten pro rata zu erlegen bewilligen. Und obwohl diese Contribution gegen der merklichen Anzahl der Schulden bei weitem nit erklecklich, so verhoffen doch Ihr Kais. Mt. bei den andern incorporirten Landen auch gleichmässige getreue Hilfen zu erlangen, darzue aber sie die getreuen Stand in diesem gegenwärtigen Landtag ein guets, erspriessliches und löbliches Exempel zu gleichmässiger wirklicher Nachfolg der andern Lande geben und erzeigen werden, wie Ihr Kais. Mt. ganz herzliches vaterlichs und gänzlichs Vertrauen in

*) Poslední věta zněla původně v německém konceptu: „Dass Ihr Mt. der Stand des regierenden Wesens ferner zu erhalten gar nit mehr muglich oder erschwinglich wär"; byla však vedle nařízení císařova, jež napsal vlastní rukou in margine, sepsána tak, jak nahoře zní.

ukáží a dadí, tak aby ti častopsaní ztížní dluhové skrze jednosvornou společnou rovnou pomoc, pokudž nejdřív možné, jeden rok po druhém splacováni byli a J. M. C. naposledy těch docela zbaven moci býti ráčil, těm pak všechněm, kteří sou pro zachování zemí a věrných poddaných J. M. svého jmění upřímným oumyslem propuojčili a bez toho dlouhý čas s velikou obtížností býti museli, víra zdržána, ano i k tomu jim příčina a poňuknutí dáno bylo, aby se od nich v budoucích připaditých potřebách (ač toho pán Buoh milostivě uchovati rač) pro ochranu a retuňk zemí a věrných poddaných takovéhož pohodlí dále užiti mohlo, vždy J. M. C. té nepochybné jisté víry a naděje k stavuom, věrným poddaným svým milým, jsouce, že oni podle příležitosti a ourod a zpuosobu jednoho každého kraje netoliko od poddaných svých takovou pomoc svolí, ale tolikéž s přičiněuím opravdovým jejich vlastních jmění, pokudž nejvýš možné, litovati nebudou a k tomu takové cesty a prostředky oberou a nařídí, kteřížby bez obzvláštní obtížnosti jednoho každého netoliko snesitedlní a slušnou rovnost vynésti, nýbrž také J. M. C. prospěšni býti mohli; proti čemuž J. M. C. sám od osoby své obzvláštně milostivě nakloněn býti ráčí takové veliké dobrodiní, na kterémž J. M. C. tak řkouc všecken tento časný prospěch záleží, ve všem nejvýš možném milostí svou císařskou zpomínati a nahražovati, též také své dědice nejmilejší k tomu vésti a otcovsky napomínati, že to týmž zpuosobem činiti a v tom šlépějí J. M. C. následovati mají a budou.

sie die getreuen Stand und Unterthanen tragen und setzen, damit also der oft bemelt beschwerlich Schuldenlast mit der gehorsamen Lande sammentlichen Zuethuung aufs eheist als immer muglich von Jahren zu Jahren abgelegt und letzlich gar aus dem Grund gehebt und also meniglichen, die das ihrig zu Erhaltung Land und Leut treuherzig dargestreckt und lange Zeit mit grosser Beschwer entrathen, billicher Glauben und Trauen gehalten, ihnen auch dardurch Ursach und Anreizung gegeben werde, in kunftigen Nothfällen, die der Allmächtig gnädiglich verhueten wölle, gemeinen Land und Leuten zu Schutz und Rettung das ihrig noch weiter treuherzig zuezusetzen, des tröstlichen und endlichen Versehens, die getreuen Ständ werden sich nach Gelegenheit ihrer Landsart aufs äusserst nit allein mit den Unterthanen, sonder ihrem selbst eignen Zuethuen ihres Vermugens guetherzig angreifen und darauf solche Mittel zu erdenken und ins Werk zu richten wissen, die nit so gar unerschwinglich und nit allein ein Gleichheit auf sich tragen, sonder auch erspriesslich sein mugen.

Nad to pak nade všecko jest ještě vždy J. M. C. žádost, aby stavové těch všech příčin a ztížností J. M. C. nahoře doložených se vší pilností povážili a to všecko k srdcím svým, jakž velikost té věci a potřeba bezelstná toho ukazuje a J. M. C. se jim stavuom, věrným poddaným svým milým, s dědici J. M. nejmilejšími v tom ve všem z milostivé upřímné náchylnosti k skutečnému zpomožení z těch všech ztížností duověřovati ráčí, zdravě připustili a což tak stavové, věrní poddaní, v tom ve všem, prohlédnouce k těm nahoře položeným bezelstným příčinám a potřebám, z žádné povinnosti než z věrné a upřímné náchylnosti poddaně

Dargegen seien Ihr Kais. Mt. nit allein fur sich selbs gnädigist und begierlich geneigt, diese hohe Wohlthat, daran Ihrer Kais. Mt. fast höchste zeitliche Wohlfahrt gelegen, in allem, was immer muglich, mit sondern Gnaden zu erkennen und wieder zu ergötzen, sonder auch dero geliebte Erben dahin zu weisen und vaterlich zu vermahnen, dass sie solches nit weniger thuen sollen und werden. Insonderheit aber lassen Ihr Kais. Mt. nochmals an die gehorsamen Ständ ganz gnädiglich gelangen, sie wöllen Ihrer Kais. Mt. obangezogne Ursachen dieses hohen Schuldenlasts wohl und dermassen beherzigen, wie es die Hochwich-

svolí, J. M. C. je ráčí podle starobylého obyčeje, že takové dobrovolné svolení stavuov privilejím, svobodám a obdarováním i také starobylým zvyklostem jich na žádnou ujmu a škodu býti nemá, dostatečným reversem milostivě opatřiti.

tigkeit und Ernst der Sachen unvermeidlichist erfordert und sich auch Ihr Mt. selbs hiemit sambt Ihren geliebten Erben ihnen den gehorsamen Ständen zu ungezweifelten hocherspriesslichen Willfahrung ganz und gar vertraut haben, auch die gehorsamen Stände, was sie hierauf allenthalben umb obvermeldten bevorstehenden Noth willen aus treuer Guetherzigkeit Ihrer Mt. bewilligen und leisten werden, dass ihnen solches kunftig an ihren Privilegien und Freiheiten unschädlich und unnachtheilig sein soll, mit notdurftigen Revers versehen wöllen.

Jakož jest také na předešlých sněmích obecních J. M. C. s již psanými stavy království Českého strany nařízení a ustanovení řádu válečného pro nenadálé vpády do země, které by se od nepřátel buď Turka neb jiných do království Českého a zemí k němu přislušejících státi mohly, podavše jim toho všeho v spisu, kterak by J. M. C. království a země, nicméně také J. M. C. pánuov bratří arciknížete Ferdinanda a arciknížete Karla Jich M. knížetství, země a poddaní, kdyby toho bezelstná potřeba nastala, se spolčiti, jedna země druhou retovati a sobě pomoc proti nepřáteluom učiniti mohli, nejednou jednání míti ráčil: však jsou se dotčení stavové roku předešlého sedmdesátého též o nařízení válečné a veřejnou hotovost, za dvě létě pořád zběhlé, kteráž se toliko na samé království České a země k němu přislušející, ne na jiné (jakž dotčeno) J. M. C. a Jich M. arciknížecí království, knížetství a země, kdyby toho potřeba nastala, vztahuje, poddaně snesli s dovolením takovým, na jaký zpuosob se dále s J. M. C. strany nejvyššího polního hejtmana a což více k té veřejné hotovosti přináleží, snešení státi má, jakž pak J. M. C. té milostivé vuole býti ráčí s stavy se na tomto nynějším sněmu o to všecko dokonale snésti a srovnati, však se od J. M. C. k tomu (jakž tolikéž J. M. Rakouské země obzvláštní veřejnou hotovost mezi sebou mají) za vysoce duoležitou potřebu býti uznává, aby v J. M. C. a nadepsaných Jich M. arciknížecích královstvích, knížetstvích a zemích jednomyslná veřejná hotovost proti dotčeným všelijakým nenadálým vpáduom od dědičného nepřítele Turka aneb jiným proti-

Als dann auch in vorigen Landtägen von wegen einer Defensionordnung auf unversehne geschwinde Einfäll, so sich vom Erbfeind oder andern [in die] Kron Beheim und derselben incorporirte Lande [ereignen könnten], auf der Kais. Mt. ihnen den Ständen ubergebnen verfassten Ordnung, welichermassen Ihrer Mt. Kunigreich und Lande nichtsminder auch Ihrer Mt. geliebter Herren Brüeder Erzherzog Ferdinand und Karl Fürstenthumber, Land und Unterthanen auf den Nothfall zuesamben setzen und ein Land dem andern zu Hilf komben kundte, mehr dann einist gehandelt worden, so hätten sich doch die Stände anno 70 einer Defensionordnung auf zwei Jahr, doch allein auf das Kunigreich Beheim und die incorporirten Lande, und aber gar nit, wie jetzt gedacht, auf die andern Ihrer Mt. und derselben geliebten Herren Brüeder Kunigreiche, Fürstenthumb und Lande zue einer einhelligen Defension auf den bevorstehenden Nothfall gerichtet, verglichen, mit Ihrer Mt. eines Obristen halber und was dem ferner anhängig, darauf zu schliessen, darumben sich auch dann Ihr Mt. mit den gehorsamen Ständen auf itzigen Landtag zue End zu vergleichen vorhabens. Es befinden aber Ihr Mt. zue dem (wie auch Ihrer Mt. Österreichische Lande sonderbare Defensionordnung im Land haben) hoch nothwendig sein, dass in Ihrer Mt. und derselben geliebten Gebrüeder Kunigreich, Fürstenthumb und Lande eine allgemeine einhellige Defensionordnung wegen obgedachter unversehener Einfäll und Eingriff vom Turken als Erbfeind oder andern Widerwertigen beredet und getroffen und solchs ihnen den Ständen der Kron

vníkuom nařízena a ustanovena byla, a tak to všecko jim stavuom, nyní zase znovu, taková vysoce duoležitá a potřebná věc, kterak by J. M. C. a Jich M. arcikníżecí země, když by toho, jakž podotčeno, duoležitá, bezelstná potřeba nastala, sobě ku pomoci přispěti a jedna druhou před nenadálou mocí retovati aneb sice všelijakým vpáduom odolati mohlo, k bedlivému uvážení předloženo bylo.

A poněvadž Jich M. arciknížecí, J. M. C. páni bratří nejmilejší, s zeměmi svými, kterýmž se takového nebezpečenství, jako J. M. C. obávati jest, k tomu jednomyslnému srovnání nakloněni jsou, protož J. M. C. předepsaných stavuov, jakožto věrných poddaných svých, za to milostivě žádati ráčí, že na to na všecko bedlivě a zdravě pomyslí a prohlídnouc k těm nahoře položeným vysoce duoležitým potřebám, kteréž by nastati mohly, od osob svých tolikéž k tomu přistoupí a dovolení své dadí, aby z každé země některé obzvláštní roznmné, rozšafné a v tom zběhlé osoby voleny a nařízeny byly, kteréž by dobrým a upřímným oumyslem mezi sebou o těch věcech, jakž toho veliká a duoležitá potřeba ukazuje, dostatečně a obšírně rozjímání a jednání měly, jakým by zpuosobem již psaná veřejná hotovost vuobec nařízena a ustanovena býti mohla, jakž pak J. M. C. vždy ještě stavuov tohoto království milostivě napomínati ráčí, že z prostředku svého takové, jakž dotčeno, rozumné osoby voliti budou a mezi sebou o ně jednomyslně se snesou, aby na jistý den a místo, kteréž by k tomu uloženo bylo, k jiným z J. M. C. a Jich M. arciknížecích zemí voleným osobám vypraveny a takové vysoce potřebné a užitečné věci jednomyslným srovnáním na další ratifikací J. M. C. na místě postaviti mohly, neb J. M. C. toho při knížatech a stavích v zemích k království Českému přislušejících, kterýchž se v té příčině rovně jako jich stavuov království Českého dotýče i také k jich ochraně a dobrému obmýšlí, tím zpuosobem hledati oumysl míti ráčí.

Beheim anjetzo wiederumb furgetragen und dies so hoch angelegen Werk, wie Ihrer Mt. und derselben geliebten Gebrueder Lande sammentlich auf einen solichen Nothfall zuesammensetzen und eins das ander vor unversehnen Gewalt retten helfen oder sonst einen streifenden Haufen aufhalten möchten, zue Gemuet gefüihrt wurde.

Und dieweil Ihrer Kais. Mt. geliebsten Herren Brüeder die F. Dt. Erzherzogen Ferdinand und Karl mit ihren Landen, die solicher Gefahr nicht weniger dann Ihre Mt. selbst zu gewarten haben, zue solicher einhelliger Vergleichung geneigt, so begehren demnach Ihr Mt. an die gehorsamen Stände gnädigst, sie wöllen der Sachen ernstlich und fleissig nachsinnen und umb angezeigter bevorstehenden Noth willen ihrestheils hierzu bewilligen, dass aus jedem Lande etlich sondere verständige, schiedliche und treuherzige Personen zuesamben geordnet wurden, weliche wohlmeinend sich von diesen Dingen untereinander der Notdurft nach ausfuehrlich beredeten und rathschlagen, wasgestalt soliche Defensionordnung ingemein ins Werk gericht und bestellt werden möchte. Ermahnen derowegen Ihre Kais. Mt. die Stände der Kron Beheim hiemit gnädigst, sie wollten aus ihrem Mittel dergleichen, wie gemelt, verständige Personen zu erwählen bedacht sein und sich darin untereinander einhellig vergleichen, wasmassen sie dieselben auf einen hierzue bestimbten Tag und Malstatt zue andern aus Ihrer Mt. und derselben geliebten Herren Brüeder Ihrer F. Dt. Landen verordenten Personen abfertigen und solch hochnothwendig, furträglichs und nutzlichs Werk mit einhelliger Vergleichung befurdern und auf Ihr Mt. Ratification ins Werch richten helfen möchten, inmassen dann Ihr Mt. die Fürsten und Stände der Kron Beheim incorporirten Lande ebenfalls zu ersuechen, weil es dieselben nit minder als sie die Stände in Beheim angehet und zue ihrer Sicherheit gemeint ist, gnädigist bedacht seien.*)

*) Tím končí něm. koncept proposice z archivu českého místodržitelství. Další text, jenž o vyřízení účtů berničných, zadržalé berni domovní, třidcátého peníze a o plavbě po Labi jedná a s českým textem slovo za

J. M. C. tolikéž se toho zpráva dává, že ta relací od osob k přijímání počtů berničných volených učiněná až posavad ještě k místnému konci přivedena není a v té by se všelijací nedostatcí a reštové za lidmi nacházeti měli, protož potřeba toho ukazuje, aby taková věc tím spíše k vykonání svému přivedena býti mohla. Z těch příčin J. M. C. opět stavuov milostivé žádati ráčí, že o to dosta-

Und nachdem deren zu Aufnehmbung der Steuerraitungen deputierten Ausschüss verfasste Relation noch bisher unerledigt verblieben, darinnen, wie Ihrer Kais. Mt. furkumbt, allerlei Mängel und Rest begriffen, die in allweg mit dem furderlichisten zu erörtern vonnöthen, so sei abermals mehr höchst ernennter Kais. Mt. genädigs Begehren, die gehorsamen getreuen Stände wöllen wirk-

---

slovem souhlasí, nalezá se v konc. c. k. archivu říšských financí ve Vídni d. d. v lednu 1575. Jiné artikule, kteréž do proposice pojaty nebyly, čtou se v tato slova:

Wiewohl auch höchsternennte Kais. Mt. nun zu etlichmalen Mandata ausgehen und publiciren lassen, dass ein jeder, so Weingarten auf drei Meil im Gezirk umb Prag hat, Ihrer Mt. gebuhrenden Bergrecht zu Handen derselben Bergmeisters zu Prag erlegen und daneben auch bekennen und anzeigen solle, wieviel er Strich weit und breit nach der Mass auf seinem Weingarten hab und dass dieselben auch mit der gewöhnlichen Mass, so noch von weilend hochlöblicher Gedächtsnuss Kaiser Karlen dem Vierten als gewesnem Kunigen zu Beheim angeordnet, ausgemessen, dem Bergmeister auch durch ein jede Partei angemeldet werden solle, wie und von wem ein jeder Theil seinen Weingarten bekommen, auf dass solches in das Ambtbuech ordenlich verleibt und eingeschrieben werden möchte: so kumbt doch fur, wie dass Ihr Mt. die Grundherren in dieser Ordnung und Satzung Irrung und Eintrag zuezufügen understehen sollen mit dem Furgeben, weil sie ihre Gueter in der Landtafel einverleibt haben, dass sie nit schuldig seien Bergrecht davon zu reichen oder dieselben Weingarten, so auf ihrem Grund und Boden gelegen, beim Bergambt einschreiben zu lassen. Weil dann hochermelts Kaiser Karlen des Vierten Majestätbrief, als durch den Anfangs die Aussetzung der Weingarten beschehen, ausdrucklich vermag und ausweist, was dem Grundherrn und zuvorderist einem Künigen zu Beheim von denen Weingarten gereicht werden solle, wie dann ihnen den Ständen, wo sie dessen begehren, ein Abschrift davon zuegestellt werden solle, und dann billich ob dergleichen küniglichen Kammerguets Regalien und Gerechtigkeiten gehalten würdet, furnehmblich weil es auch die Nachkommen betrifft, so sei demnach Ihrer Mt. ferner gnädigs Begehren, die gehorsamen und getreuen Stände wöllen die interessierenden Grundherren und derselben undergegeben Inhaber der Weingarten in dem vorberührten Gezirk begriffen dahin weisen, dass sie dieser hie obvermelten Ordnung und Satzung ohne fernere Weigerung statthuen.

Und damit aber dieselben Parteien, es seien gleich Grundherren oder sonst Inhaber der Weingarten, umb soviel unbeschwerlicher gehalten werden und dann hievor gebräuchig gewesen, dass von jedem Strich Weingebirg umb die Stadt Prag in dem vorbemelten Gezirk gelegen acht Pint Wein gegeben werden sollen, so wöllen Ihr Kais. Mt. hiemit soviel in Gnaden bewilligt haben, dass fur jede Pint, alsviel Ihrer Mt. zu Bergrecht gebührt, nit mehrers als acht weiss Pfenning, das sonst gegen dem Kaufswerth gar nit fur viel zu raiten, zu mehrgedachts verordneten Bergmeisters Handen gereicht dürfen werden, darob billich die vorbemelten Parteien mehr zufrieden sein werden, als dass sie zu Fürwendung einicher Difficultät Ursach haben sollen. (In margine: „Stehet zu der Röm. Kais. Mt. allergnädigisten Bedenken, ob sie diesen Artikel zuvor mit den Herren Obristlandofficierern ausser der Landtagsproposition berathschlagen lassen wöllen.")

Freisassen. Dann so kumbt auch fur, wie dass allerlei Freisassen aufm Land und in den Städten seien, die etwo mit gemeinem Land kein Mitleiden tragen und auch die schuldigen Dienst, darumben sie die Begnadungen erlangt und dieselben Güeter als ein Burd auf sich haben, nit geleistet werden, darumben dann diesfalls zu Erhaltung eines Künigs zu Beheim Regalien und Gerechtigkeiten fur ein sondere Notdurft gehalten würdet, sich mit denen gehorsamen Ständen zu vergleichen, wie doch dieselben Freisassen allenthalben erkundigt und in ein solche Ordnung wiederumben gebracht wurden, damit demjenigen, was sie und ein jeder insonderheit zu leisten schuldig, ein wissendo und gebuhrliche Vollziehung beschehe und dass sonderlich hinfuran zu Verhütung dergleichen Alienationen kein Freisass Macht haben solle ohne Ihrer Kais. Mt. oder derselben behemischen Kammer Vorwissen ein Guet, als das dem kuniglichen Kammerguet underworfen, zu verkaufen, und im Fall es gleich beschehe, dass in allweg der Kaufer alles das, was zuvor der Freisass gethan, einem Künig zu Beheimb gleichfalls zue thuen schuldig sein solle. (In margine: „In simili wie im nächsten Artikel des Bergwerchs halben.")

tečné nařízení učiní, aby taková relací při tomto sněmu k dokonalému vyřízení svému přijíti mohla, a J. M. C., majíc o tom zprávu, v té věci se na něčem jistém ustanoviti moci ráčil. A poněvadž počtové z berní domovních a třidcátého peníze od léta sedmdesátého druhého a 73 ještě přijati nejsou, to stavové tolikéž, aby ti vedle zavření sněmovních přijati byli, nařídíti věděti budou.

Podle toho jest také J. M. C. milostivá žádost, aby mnohopsaní stavové nahoře jmenované berníky, kteříž sou obzvláštně vedle berní i jiné duochody, totiž posudní J. M. C. náležející, od výběrčí krajských přijímali a v jistých sumách do ouřadu rentmistrského odvozovali, tudíž také Její M. římské císařové jeden groš z každého sudu piva svolený několik let pořád od jmenovaných výběrčích krajských, nicméně i od měst tolikéž k sobě přijímali a ty osoby, kterýmž na tom posudní J. M. C. ukázáno bylo, spokojili, ale až posavad z toho žádného počtu nečinili, k vykonání takových počtů beze všech dalších odtahuov ještě při tomto sněmu obecním napomenuli a k tomu přidrželi; a aby takové příjmy jich bernikuov dotčeného posudního J. M. C. a Její M. císařové tím lépe vyhledány a za pořádné počteny býti mohly, J. M. C. se na tom milostivě ustanoviti ráčil, někoho k dotčeným osobám od stavuov k tomu voleným z puchalterie komory české přidati a tomu poručení učiniti, aby ten spolu s nimi napřed jmenovaných výběrčí krajských, též také z měst počtu posudního od nich přijatého, kteříž již v též puchalteraj před rukama sou, srovnati a přehlídnouti pomohl. Protož stavové o tom nařízení učiniti věděti budou, aby se již jmenované osoby z prostředku jich k přijímání

lich verfügen, damit solche Relation noch in diesem gegenwärtigen Landtag zum End erledigt und man einsmals zu Einbringung der so lang eingestanden beschwerlichen Rest kommen müge.* Und dieweil auch die Haussteuer und des dreissigsten Pfennigs Raitungen vom zwei- und dreiundsiebenzigisten Jahr noch nit aufgenomben, so werden gleichsfalls die gehorsamen Stände dieselb Aufnehmbung denen Landtagsbeschlüssen gemäss verordnen und befurdern lassen.

Gleichsfalls begehren Ihr Mt. genädiglich, dass oftbemelte Stände die verordneten Steuereinnehmber umb das, was sie insonderheit neben der Steuer- auch an den Biergefällen von den Kreiseinnehmbern eingenomben und summenweis in das behemisch Rentmeisterambt uberantwurtet, item auch der römischen Kaiserin Ihrer Mt. bewilligten einen Biergroschen etlich Jahr nacheinander von ermelten Kreiseinnehmbern sowohl von den Städten zu ihren Handen empfangen, auch die darauf beschehnen Verweisungen davon verrichtet, aber noch bisher kein Raitung davon gethan, zu furderlicher Thueung derselben Raitungen noch in diesem gegenwärtigen Landtag vermahnen und halten wöllen. Und auf dass man aber ihr der Steuereinnehmber Empfäng desto besser justificieren und probieren müge, so seien Ihr Kais. Mt. allergnädigist entschlossen, ihr der Stände deputierten Personen jemanden aus der behemischen Buechhalterei zuezugeben, der sambt und neben ihnen der Einnehmber des Biergelds in den Kreisen, desgleichen der Städt Biergeldsraitungen, so allbereit bei angeregter Buechhalterei verhanden, dargegen zue halten und zu ersehen Befelch haben solle, derhalben dann die gehorsamen Stände Verordnung zu thuen werden wissen, damit sich diesfalls ihre

Ferner ist auch Ihrer Kais. Mt. beschwerweis fürkommen, wie dass von etlichen Landleuten die Weg und Strassen auf ihren Güetern nit gebessert und aber gleichwohl die Mäut und Zöll eingenomben werden, daraus erfolge, dass die Fuerleut andere Abweg suechen und Ihrer Mt. Zollstätt zu merklichem Abbruch derselben Gefäll, zu dem es an ihme selbs unbillich und ein Schaden mit dem andern daraus wächst, umfahren. Weil dann dies auch ein solcher furnehmber Punkt ist, der den gemeinen Nutz berührt, so sei abermals Ihrer Kais. Mt. genädigs Begehren, die gehorsamben Stände wöllen sich mit Ihrer Mt. einer eigentlichen Ordnung vergleichen, wie solcher landschädlicher Missbrauch abgestellt und die Weg, Steg und Brücken zu Befurderung gemeines Lands Hantierung und Nahrung in einen bessern Stand gebracht und auch solche wesentlich erhalten werden mügen. (In margine: „Diesen Artikel ausser der Proposition in ein Nota zu nehmen und hernach mit Gelegenheit zu eröffnen.“)

těch počtuov volené s radami J. M. C. komory české o jistý čas, na kterýžby to předsevzato býti mělo, snesly a též rady komory české to, což jim při tom náležeti bude, nařiditi věděti budou.

Stavové také sobě ku paměti přivésti mohou, jaké jest J. M. C. na předešlých sněmích obecních, kteříž teď pořád držáni byli, o ten vysoce potřebný k obecnému dobrému se vztahující artikul strany snešení již jednou o frystuňky horní z obzvláštní milostivé a bedlivé péče k vzdělání vší země, poněvadž toto království České mimo jiné všelijakými kovy horními od pána Boha všemohoucího požehnáno a naděleno jest, s nimi stavy jednání míti a več se při tom hmotného a podstatného uvoliti ráčil, jakž pak i k tomu ze všech tří stavuov jisté osoby sněmem voleny byly, kteréž s J. M. C. radami o to rozjímání a jednání míti i také na to relací svou učiniti měly, ale poněvadž se toho až posavad nestalo a tato věc se tak mnoho a více témuž království nežli J. M. C. k dobrému vztahuje, i také na tom, aby dotčeným horám čím dřív tím líp zase k vyzdvižení spomoženo býti mohlo, záleží, z těch nahoře položených příčin J. M. C. stavuov milostivě žádati ráčí, aby oni týž artikul ihned o tomto nynějším sněmě před sebe vzali a v tom se tak ukázali, aby J. M. C. od nyní psaných stavuov, že líbeznou náchylnost k horám a k těm daruom božím a tak fedruňku obecního dobrého mají, v skutku poznati a k tomu na ty hory, jakž až posavad se z milostivé a otcovské náchylnosti, neohlídajíce se J. M. C. na to, že se to s nemalým ublížením a ujmou duochoduov komorních J. M. C. dálo, tím větší příčinu míti a ještě dále náklad činiti ráčí.

A kdež sou tolikéž v předešlých zavření sněmovních od stavuov některé obzvláštní osoby voleny a k tomu jmenovány, kteréžby strany plavby po Labi, jakby ta v tomto království a v zemích k němu přislušejících k dobrému, vedle toho snešení, kteréž se teď naposledy na sjezdu v Magdeburku stalo, dále předsevzata a konána býti mohla, uvážiti a další zprávu svou o tom dáti měly, však až posavad se toho ničehož, jakž J. M. C. v tom jiné vědomosti míti neráčí, nevykonalo: i poněvadž tato věc, kterouž J. M. C. jim stavuom z milostivé

zu Aufnehmbung angeregter Raitungen deputierte Ausschuss der Zusammenkunft halben mit der behemischen Kammer vergleichen, sie die Kammer auch darauf das ihrig darbei zu thuen wisse.

Dann so haben sich auch die getreuen Stände gehorsamblich zu erindern, was Ihr Mt. in denen nächst nacheinander gehaltnen Landtägen des so hoch nothwendigen allgemein nutzigen Werks als einsmals Vergleichung der Bergfristung halben aus väterlicher und eifriger Fürsorg des gemeinen Lands Aufnehmbens, weil dies Künigreich vor andern mit allerlei Metallbergwerchen von dem Allmächtigen gesegnet und begabt, fur ein genädigs Anbringen und dabei fur ein stattliches Erbieten thuen lassen, wie dann auch darauf erfolgt, dass aus allen dreien Ständen Personen deputiert worden, die mit Ihrer Mt. Räthen von Sachen conversieren und darüber Relation thuen sollen; dieweil es aber bisher nit beschehen und dies Werk sowohl und mehr des Lands als Ihrer Mt. Notdurft erfordert, auch an ehister Befurderung, damit den Bergwerchen je ehe je besser wiederumben aufgeholfen, viel gelegen: so sei Ihrer Mt. genädigs Gesinnen, offternennte gehorsame Stände wöllen diese Handlung alsbald in diesem gegenwärtigen Landtage fur die Hand nehmen lassen und sich darauf dermassen darinnen erzeigen, damit Ihr Mt. gedachter Stände Liebnuss und Neigung zu den Bergwerchen als Gaben Gottes und also zu Befurderung des gemeinen Nutzes im Werk spüren mügen und auch desto mehr Ursach haben, das ihrig sowohl, als es bisher mit Hindansetzung alles Kammernutzes genädig und väterlich beschehen, noch ferner darbei zu thuen.

Und wiewohl auch in den vorigen Landtagsbeschlüssen etliche sondere Personen erkiest und benennt werden, welche die Elbschiffahrthandlung, was vonwegen dieser Kron Beheimb und derselben incorporirten Lande zu Richtigmachung solcher Schiffahrt in Kraft der in der jungsten Magdenburgischen Zusammenkunft beschehnen Veranlassung ferner furgenomben und gehandelt werden solle, erwägen, berathschlagen und fernern Bericht darüber thuen sollen, so ist doch Ihrer Mt. Wissens noch bis daher nichts darauf erfolgt; dieweil dann

náchylnosti tolikéž ku paměti přivozovati ráčí, k obecnému dobrému této vlasti pro rozmnožení handluov a obchoduov kupeckých se obmýšlí, protož častopsaní stavové království tohoto budou věděti beze všech dalších odtahuov při tomto sněmu takové jednání předsevzíti a jaký v tom oumysl jich bude, v tom se J. M. C. otevříti. J. M. pak C. se v to z milostivé a otcovské náchylnosti uvolovati ráčí, v čem J. M. C. od osoby J. M. tomu všemu radou a milostivým fedruňkem ku pomoci přispěti možné bude, že na žádné práci, péči a nákladu J. M. C. v tom nic sjíti nemá.

Naposledy J. M. C. sobě k milostivé paměti přivésti ráčil, že jsou stavové nejednou toho při J. M. C., aby zase učení pražské k vzdělání a dobrému všeho tohoto království, z kteréhož učení stav duchovní i světský zdržán bývá, tudíž také mnohé osoby z cizích zemí dítky své, kteréž by se řeči české učily, raději do Prahy nežli kam jinam dávaly, zase vyzdviženo býti mohlo, poddaně hledali, k čemuž J. M. C., aby to předsevzato a pokudž nejdřív možné k takovému skutečnému vyzdvižení přivedeno bylo, milostivě nakloněn býti ráčí: protož J. M. C. o tom žádné pochybnosti nenese, že sobě stavové tuto vysoce duoležitou a jim samým požitečnou a prospěšnou věc se vší bedlivou pilností poručena míti budou, tak aby ta vedle poddaných žádostí, pokudž nejdříve možné, s dobrou příležitostí k vyřízení svému přivedena byla; jakž pak J. M. C. od osoby své při tom při všem, což J. M. možné učiniti, k tomu milostivě a otcovsky nakloněn býti ráčí.

A poněvadž jsou již častopsaní stavové, věrní poddaní, tomu, jaké J. M. C. na ně milostivé a otcovské žádosti v několika rozdílných artikulích vzkládati i také co se jich samých k vlastnímu prospěchu vzdělání a dobrému vztahuje, tuto předkládati ráčí, obšírně vyrozuměli: J. M. C. ovšem žádné pochybnosti nenese, že oni stavové sobě tak zdravě k srdcím svým a rozvážení připustí, aby to všeckno k brzkému prospěšnému a dobrému vyřízení přivedeno bylo, což J. M. C. jim stavuom vší milostí svou, tak jakž se jim v tom prvé nejednou od J. M. zakázání stalo, vzpomínati a nahražovati ráčí.

dies Ihrer Mt. beschechnes Anbringen auch meistestheils gemeinem Vaterland zu Mehrung der Hantierungen und Gewerb vermeint, so werden sie gehorsamen Stände diese Berathschlagung gleichsfalls im jetzigen währendem Landtag ohne ferners Verziehen furzunehmen und sich darauf ihres Gemüths gegen Ihrer Kais. Mt. zu erklären wissen. Was alsdann Ihr Kais. Mt. bei der Sachen fur sich selbs und mit ihren Räthen thuen und befürdern helfen können, daran soll weder an Mühe, Fleiss und Unkosten gemeinem Nutz zue guetem nichts erwinden.

[Im letzten Artikel des böhmischen Textes dieser Proposition äussert der Kaiser seine Geneigtheit den wiederholten Bitten der Stände um die baldige Wiederaufrichtung der Prager Universität zu willfahren und ermahnt dieselben diese Angelegenheit in fleissige Berathung zu ziehen. — Schliesslich spricht der Kaiser seine Erwartung aus, dass die Stände die ihnen proponierten Artikel wohl erwägen und bald mit erspriesslichem Erfolge erledigen werden.

Der deutsche Text der Proposition wurde dem Kaiser vorgelegt und von ihm, wie dies an den betreffenden Stellen angezeigt wurde, inhaltlich korrigiert. Im Landtag selbst wurde die angeschlossene böhmische Proposition vorgetragen, die grösstentheils eine wörtliche Übersetzung des deutschen Entwurfes ist, aber an einzelnen Stellen sich etwas weitschweifiger ergeht.]

55. Mandát císaře Maximiliana, kterýmž odkládá se sněm od 24. března do 18. dubna 1575 za příčinou kajících dní a nařizuje, aby dne 6. dubna sjezdové krajští držáni byli, na kterýchž by vyslanci na sněm voleni byli na místě zemřelých anebo nemocných a sbírky na vychovávání sněmovních poslanců aby odvedeny byly.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM, 1575, 7. března. MS. souč. v archivu města Prahy.

Maximilian Druhý ɔc. Věrní milí! Jakož o tom bezpochyby na větším díle všickni dobrou vědomost máte, že jsme se s stavy království našeho Českého na nynějším sněmu obecním na tom milostivě snésti ráčili, že ten sněm, kterýž při času sv. Martina minulého léta ɔc74 vedle předešlého snešení sněmovního držán býti měl, v své mocnosti zuostává a tímto nynějším sněmem se stvrzuje, i také skrze tyto mandáty naše císařské v známost vuobec uvozuje, a stavové, kteříž jsou se k tomuto sněmu od nás rozepsanému sjeli, při věcech a jednání sněmovních až do čtvrtku po neděli judica jinak smrtedlné nejprvé příští setrvati, potomně pak od toho času pro nastávající dni kající domů odjeti a jeden každý předkem s pánem Bohem svým se smířiti i také věcí svých domácích sobě poříditi a zase ve dvou nedělích po velikonoci, to jest k pondělímu po neděli misericordias nejprvé příští, sem na hrad Pražský k takovému začatému jednání sněmovnímu najíti mají. Tolikéž také jest nám v známost uvedeno, kterak by některé osoby na předepsaných sjezdích krajských k témuž sněmu volené prostředkem smrti z tohoto světa sešly a některé v nedostatku zdraví jsouc k sněmu přijeti nemohly, nicméně že mnozí z vás sbírky při sjezdu krajském na vychování a outraty těch osob k sněmu volených svolené až posavad nespravili a někteří, majíc statky své ve dvou i více krajích, tu sbírku toliko do jednoho kraje dávati měli, nad to pak že by se stav duchovní na větším díle z toho ovšem vytahovati chtěl: za kterýmižto příčinami též snešeno jest, aby hned po hodech těchto slavných velikonočních zase jiní sjezdové v těch krajích, v kterýchž by tak ty osoby k sněmu volené z světa sešly anebo pro nemoc na sněm přijeti nemohly, držáni byli; podle čehož nemohli sme pominouti nežli vám všem vuobec i jednomu každému obzvláštně to ku paměti a v známost uvésti, předně, k tomu jakž prvé, tak i nyní, pokudž by v tom kraji které osoby tak předešle k sněmu volené z tohoto světa sešly neb v nedostatku zdraví přece zuostávaly, neboližto, že by ta sbírka svolená na vychování dotčených osob vystačovati nemohla, abyste se spolu v středu po velikonoci nejprvé příští do města krajského, kdež obyčej jest a od starodávna bývalo, sjeli a tu o to všecko jednali i také na místě postavili, milostivě dovolujíce, však kteříž jsou takovou sbírku spravili a vykvitováni jsou, toho se při tom na ten čas zuostavuje. Při tom Vám všem i jednomu každému zvláště poroučíme, abyste předkem vykonajíc sjezd a spravíce nejdéle konečně v témdni pořád zběhlém od téhož sjezdu Vašeho počítajíc sbírku na outratu těm osobám svolenou, což jest kdo z osob světských neb duchovních tolikéž také svobodníkův a nápravníkův zadržel a až posavad nespravil a co na jednoho každého do toho kraje, kdež statek drží, jakž sme se o to se všemi třmi stavy království Českého na tomto nynějším trvajícím sněmu tolikéž snésti ráčili, dáti přijde, do toho každého kraje zvláště od sebe odvedouc na den nahoře jmenovaný, totiž k pondělímu po neděli misericordias, zase do Prahy k takovému již začatému jednání sněmovnímu, ničímž se nezaměstnávajíce ani zastírajíce, konečně sjeli a při nás na hradě Pražském na paláci vedle starobylého obyčeje a pořádku najíti dali a v tom se tak a nejinak poslušně zachovali. ɔc. Dán na hradě našem Pražském v pondělí po neděli postní oculi (sic!) léta ɔc75.

56. *Usnešení sněmu obecního, jenž zahájen byl dne 21. února l. 1575 na hradě Pražském.*

MS. úředních zápisů deskových s nápisem: „Červení sněmové od 1541 do 1582" v král. českém archivu zemském.

Tito artikulové na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském léta božího tisícého pětistého sedmdesátého pátého v pondělí po neděli postní invocavit při přítomnosti nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Maximiliana Druhého, voleného římského císaře, uherského a českého krále ɔc, jakožto krále českého, ode všech tří stavuov království Českého svoleni a zavříni jsou.

Jakož jest nejjasnější a nejnepřemoženější kníže a pán, pan Maximilian Druhý z boží milosti volený římský císař, uherský, český král ɔc, pán náš nejmilostivější, sněm obecní na hradě Pražském léta pominulého sedmdesátého čtvrtého v pondělí po božím Těle rozepsati a položiti byl ráčil, a nemohouce J. M. C. osobou svou císařskou pro nedostatek zdraví svého a jiných znamenitých příčin od J. M. stavuom předložených a přednešených na témž sněmě osobně býti, ráčil jest na místě svém syny své nejstarší Jich M. nejjasnější knížata a pány, pana Rudolfa, krále uherského a pana Arnošta, arciknížete rakouského s plnou mocí vyslati; na kterémžto sněmovním jednání Jich M. král uherský a arcikníže Arnošt na místě J. M. C. se všemi třemi stavy království Českého snésti jsou se ráčili, že J. M. C. stavuom království Českého sněm obecní na hradě Pražském položiti míti ráčí a tu že nic jiného jednáno býti nemá, než předně o věci obecní téhož království Českého se vysoce i také osobních dotýkající, jakž týž předešlý výš dotčený sněm to v sobě šíře obsahuje a zavírá.

A podle kteréhožto jistého snešení všickni tři stavové jsou na ty artikule obecní zasedli a nastoupili a je jednati začali a v tom některou neděli i pracovali, ale že ty obecní artikule v tak krátkém čase, poněvadž se tu velikých a znamenitých všeho království Českého i osobních jednání dotýče, vyříditi a zavříti nemohli, tu J. M. C. porozuměvše tomu, že ti artikulové obecní, kterýchž tak namnoze jest a znamenitých věcí se dotýkají, k svému vykonání na ten čas přijíti nemohli, poněvadž k tomu čas prodloužený býti musí a ta hraničná místa, o kterýchž J. M. C. stavuom království Českého, jakého opatření potřebují, milostivě jest oznámiti ráčil, kdyby měla v takovém neopatření tak dlouho zůstati, žeby to nercili království Uherskému, ale i tomuto království a všemu křesťanství k velikému nebezpečenství a záhubě býti muselo: a protož, nežliby to začaté jednání o obecné potřeby království tohoto dokonáno bylo, kteréž že dosti prodlouženého času k vyřízení potřebuje, všem stavuom předložiti a milostivě žádati ráčil, aby na nějaké cesty pomyšleno bylo, kterakby ta místa hraničná v království Uherském opatřena býti mohla, aby stavové prohlédajíce na tak veliké toho potřeby, J. M. jeden termin polouletní berně podomovní, též také i posudní, jakž léta 74 svoleno jest bylo, svolili a vyplnili. Avšak J. M. C. připovídati ráčí, že takové stavuov svolení začatému jednání sněmovnímu o předpsané obecní království tohoto dobré ani jinak na ublížení svobodám, privilejim a pořádkuom starobylým i sněmovnímu snešení v ničemž žádné protržení a na ublížení jich býti nemá na časy budoucí a věčné, i s tím dalším milostivým při tom doložením, poněvadž pro nastávající tyto hody velikonoční již dále se to začaté obecní jednání dokonati nemuože, abychom se o jiný jistý čas a den snesli, aby to začaté jednání což nejdříve možné předsevzato a dokonáno býti mohlo, k čemuž když dále přijde, to že stavové skutečně poznati mají, že toho všeho, což by k dobrému a užitečnému království tohoto bylo, J. M. C. nápomocen býti ráčí, nad čímž stavové obzvláštní oblíbení míti mají.

Na kteréžto J. M. C. milostivé stavuom předložení, žádost a zakázání, majíce stavové to v svém bedlivém uvážení a sami uznávajíce, že ty věci obecní prodlouženého času potřebují a majíce tu jistou poníženou a doufanlivou k J. M. C. naději, že J. M. C. čím povolnějších stavuov v této své žádosti poznávati ráčí, že také tím milostivěji v potřebách jejich obecních podle milostivého oznámení svého se k nim stavuom při budoucím jednání skutečně prokázati ráčí; zvláště pak poněvadž předkové naši za menšími zásluhami při předešlých Jich M. králích českých mnohých a znamenitých milostí jsou zasluhovali i také dosahovali: na tom jsou se s J. M. C. snesli, aby zase ten pondělí po svatých Filipu a Jakubu, apoštolích Páně, nejprvé příštích, předkem nejvyšší páni ouředníci, soudcové zemští, rady J. M. C., též osoby v krajích volené i jiné z stavuov osoby, kteřížby koli při takovém jednání sněmovním býti chtěli, se na hrad Pražský sjeli a tu předkem a nejprvé, aby o věci a potřeby obecní království tohoto i své obecní, zase zasednouce, jednali, to vše na místě stavěli a kdyžby ty všeckny obecní věci a artikule na místě a konci postaveny a s J. M. C. zavříny byly, tehdy teprva po zavření těch artikuluov obecních i osobních, aby stavové na artikule sněmovní od J. M. C. při tomto nynějším sněmu stavuom přednešené a předložené nastoupili, o ně mezi sebou též jednali, promlouvali a uvažovali.

Ty pak všecky osoby z krajuov volené aby na týž den nahoře jmenovaný konečně na hrad Pražský se sjely a se najíti daly a při jednání sněmovním časně se scházejíc a nikam neodjíždějíc zůstávaly; jestli žeby pak od koho z těch osob zoumyslně toho pominuto bylo, ten každý žádnému jinému než sám sobě, cožby ho skrze to potkalo, by dáti viny nemohl.

Což se pak té sbírky na osoby k sněmu volené po krajích svolené dotýče: to se při předešlém sněmovním nařízení zuostavuje, tak kterýžby koliv z obyvateluov kterého kraje v času v témž kraji vyměřeném té svolené sbírky nedal a nevyplnil, toho každého hejtmané krajští při nejprvnějším soudu zemském Jich M. nejvyšším pánuom ouředníkuom a soudcuom zemským poznamenaného podati mají, a večby Jich M. tomu každému, kdožby se tak nezachoval, to obrátiti ráčili, to při tom zůstati má.

Dále pak co se pomoci, kteréž J. M. C. na tento čas žádati ráčí, dotýče: na tom jsme se všickni tři stavové snesli a tuto níže psanou pomoc z příčin nahoře dotčených J. M. C. svolili.

Předkem a nejprvé, aby z jednoho každého domu lidí osedlých poddaných stavu panského, rytířského i také městského nicméně osob duchovních v tomto království, což jich jest, po desíti groších českých na jeden toliko termin dali a vyplnili; a jakžby se ta berně vybírati měla, níže doloženo jest.

Předně, J. M. C. aby to skrze hejtmany, ouředníky a purkrabě na panstvích svých naříditi poručiti ráčil, nicméně jedna každá vrchnost, páni, rytířstvo, měšťané i všecky osoby duchovní, tolikéž manové, cožkoliv v městech, v městečkách, v předměstích, v vesnicích, aneb jinde kdež koli na panstvích a statcích svých lidí osedlých mají, aby z jednoho každého toho domu aneb chalupy (kromě chalupí pastuších a ovčáckých též lázní ve vsech, na kterýchž by lidé hospodáři osedlí nebyli) touž pomoc výš dotčenou po desíti groších českých konečně na den svatého Jakuba, apoštola božího, nejprvé příštího dali a vyplnili. Nicméně manové karlštejnští i jiní manové, kdežby ti koli v tomto království byli, též také z panství Hrádeckého, z hrabství Kladského, z panství Loketského a Chebského i města J. M. C. a Její M. císařové, kteřížby koli městečka aneb vesnice, buďto k obci a osoby duchovní aneb jakž koli na pozemských statcích co drželi aneb drží, jakž o tom v předešlém sněmě vyměřeno jest, ti všickni v tom ve všem s stavy království tohoto rovnost nésti a tolikéž, jakž se napřed píše, dáti a touž pomoc vyplniti mají a povinni jsou.

Pražané pak a jiná města J. M. C., též Její M. císařové, kteříž stavu užívají, takto se při tom zachovati mají: ouřad toho každého města všecky domy sečtouce podle počtu takových domuov má rozvrci, aby z každého domu po 45 gr. č. na svatého Jakuba nejprvé příštího, cožby učinilo a vynésti

mohlo, sami od sebe i od spoluměšťan svých vybrali a berníkuom nejvyšším s listy přiznávacími od sebe odvedli. Však lidé poddaní jich, kteréž na jakýchkoli pozemských statcích, buď k obci a záduší, k špitáluom neb osobám městským náležející mají, ti se v to nepotahují, než s jinými poddanými stavu panského neb rytířského též zároveň tu berni dáti a vyplniti mají.

Jedna pak každá vrchnost, tolikéž purkmistři a rady měst království tohoto, kteráž stavu užívají, mají a jsou vedle tohoto obecního svolení tím povinni beze všeho fortele neb nějaké nedbanlivosti s pilností to, jaký počet lidí osedlých hospodářuov, tak jakž napřed dotčeno, na panství a statku svém mají, tolikéž v městech Pražských i jiných domy vyhledati a rozvrhnouce to spravedlivě, aby bohatšími hospodáři chudším nápomocno bylo, a tak z každého domu a chalupy lidí poddaných po desíti gr. č. a z domuov v městech stavu třetího po 45 gr. zouplna tu berni vynésti mohlo.

Nicméně všickni farářové na panstvích a statcích J. M. C. a Její M. císařové, též panských a rytířských, osob duchovních, městských, nicméně v městech Pražských i jiných v království Českém, kteříž koli a kde koli na farách jsou, a kdežby pak faráře nebylo, tehdy osadní a kostelníci po 15 gr. č. na termin nahoře položený dáti povinni jsou.

Než nápravníci, dědiníci, svobodníci a dvořáci podle předešlého strany šacuňku statkuov jich vyměření a svolení z jedné každé kopy po puol pátu penízi českém též na nahoře psaný termin nejvyšším berníkuom dáti a vyplniti mají.

Než co se panských, rytířských i také duchovních domuov buď v městech, na předměstích k šosuom náležejících a v městech Pražských i jiných v království Českém ležících, v kterýchžby se žádné živnosti městské nevedly, dotýče: z těch každý také po 45 gr. č. na jeden termin jmenovaný, vedle berně od poddaných svých vyberouc, s listem přiznávacím na hrad Pražský v moc nejvyšších berníkuov dodati má. Než kteříby páni domy své k provozování živnosti hospodářuom svým neb nájemníkuom propůjčili, tehdy ti hospodáři neb nájemníci povinni jsou takovou berni pánuom svým z domů jich vydati, tak aby každý pán na termin uložený dále to od sebe odvésti a nejvyšším berníkuom dodati mohl; mimo to pak Pražané a jiná města nemají a moci nebudou na takové domy panské, rytířské a duchovní o nic vejše nastupovati, a sobě z týchž domuov jakou jinou pomoc k berni jejich dotahovati.

Než toto se při tom vymiňuje, jestli žeby kterým osobám z stavuov, neb poddaným jich, buď ohněm, povodněmi, krupobitím z dopuštění božího jaké škody se staly, nebo kteříby od pánuov svých ještě po předešlé škodě lhůty měli, platuov jim nedávali, to když jeden každý nejvyšším berníkuom listem pod pečetí svou, přijma to k svému svědomí, co jest se jemu neb poddaným jeho škody stalo, oznámí, při tom zůstaven býti má a to z berně, cožby jí dati měl, každý sníti muože.

Strany pak podruhuov nádenních a čeledi přístavní, ten každý podruh hospodáři svému, při kterémž jest, ku pomoci berně jeho spravení po jednom gr. č. a ti, kteříž na mzdách zjednáni jsou, čeleď mužského i ženského pohlaví, jeden každý pánu a hospodáři svému z služby, na kteréž zjednán jest, z kopy po jednom gr. č. dáti povinnen jest.

Než jiní ležáci a kdož domy aneb pokoje nájemné majíce obchody a živnosti městské vedou, na ty, cožby purkmistr a rada jednoho každého města podle povahy obchodu a živnosti jeho slušně uložili, ti se tak zachovati a jeden každý při terminu přišlém bez odpornosti složiti mají.

Co se židuov v království tomto, kde ti jacíkoli v městech Pražských i jiných svobodných, též pod kterým pánem jsou, dotýče: kterému koli židu nad dvaceti let jest, anebo žeby ženatý byl, ten každý z hlavy zlatý uherský aneb 45 gr. č. dáti na dotčený termin mají, a tak se ti židé při tom při všem, jakž jim předešlými sněmy vyměřeno jest, beze všeho fortele pod trestáním a pokutou jim vyměřenou a prvé uloženou zachovati mají a povinni jsou.

A tyto osoby z stavův k vybírání též berně za berníky voleny jsou: z stavu panského Jan mladší z Valdštejna, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského, z stavu rytířského Hendrych Štampach z Štampachu na Hostovici a z stavu městského Pavel Žlutický z Třebochova, měštěnín Starého města Pražského, a za práci jich, kterouž při vybírání též berně míti budou, osobě stavu panského jedno sto kop gr. č., osobě stavu rytířského sedmdesáte pět kop gr. č. a osobě stavu městského padesáte kop. gr. č. z té berně dáno býti má. A jmenovaní berníci aby se písaři, osobami k tomu hodnými, opatřili.

A co se posudního dotýče: na tom jsou se též všickni tři stavové snesli, prohlídajíce k snažné žádosti J. M. C. z každého věrtele piva bílého neb ječného posudního po 4 gr. č. jsou poddaně svolili, aby J. M., počnouc od sv. Jiří nejprvé příštího až do sv. Bartoloměje též potom příštího, dáno a vyplněno bylo pod pokutou sněmem předešlým léta 71. jistou vyměřenou. A takové posudní tím vším způsobem a těm výběrčím předešlým sněmem vyměřeným dávati se má.

A poněvadž ty některé osoby z těch výběrčích krajských v nedostatku zdraví jsou i na místo těch, jako v kraji Prachenském Voldřich Hodějovský nemohl-li by pro nedostatek zdraví svého v tom pracovati, tehdy na místo jeho Kundráta Pernkla z Šenrejtu a na Pacivě, v kraji Čáslavském tolikéž pro nedostatek zdraví Václava Chotouchovského na jeho místo Tomáše Bykaneckého z Lipan a na Bykanči, a poněvadž v kraji Podbrdském Vácslav Běšín již není, na jeho místo Šebestiána Vratislava z Mitrovic a na Vosovci stavové jsou volili a za tu práci týmž výběrčím služba, kteráž se jim předešle dávala, polovici toho dáti se má. Však jestliže by jakou příčinou z toho sešlo a k tomu jednání sněmovnímu při sv. Filipu a Jakubu nejprvé příštím přistoupeno nebylo, tehdy z toho svolení berně domovní i posudního, kterážby při sv. Jakubu a sv. Bartoloměji příštím vyjíti a dána býti by měla, též sjíti má.

Však toto naše svolení sněmovní, kteréž z žádné povinnosti než z své dobré, svobodné vůle, neohlídajíce se ani na jisté snešení s J. M. C., co jest na tomto sněmě počátečně jednáno a zavíráno býti mělo, z příčin nahoře psaných jsme svolili, nemá býti a není k ujmě ani k žádnému protržení a k škodě našim privilejím, svobodám a starobylým zvyklostem, pořádkuom a sněmovním snešením nyní ani na časy budoucí a věčné. A za to nám J. M. C. slovem svým královským za sebe i za budoucí krále české milostivě připověditi jest ráčil.

A co se svolení této berně domovní, pomoci proti Turku a posudního dotýče, na to nám J. M. C. revers, jakž i prvé dávati ráčil, dáti míti ráčí.

Relatorové k sněmu, kterýž držán byl v pondělí po neděli postní invocavit léta 1575. Stalo se přiznání ve čtvrtek po smrtelné neděli téhož léta.

Předně a nejprvé stav panský:

Pan Vilím z Rožmberka a na Krumlově, správce a vladař domu Rožmberského a nejvyšší purkrabí pražský.

Ladislav starší z Lobkovic, na Chlumci a Jistebnici, nejvyšší hofmistr království Českého.

Jan z Valštejna na Hrádku nad Sazavou, nejvyšší komorník království Českého.

Bauhuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic na Ličkově a Chomutově, nejvyšší sudí království Českého.

Vratislav z Pernštejna a na Tavačově, (sic!) nejvyšší kancléř království Českého a J. M. římského císaře, jakožto krále českého, rada a komorník.

Adam z Šternberka na Valši a Přindě, nejvyšší sudí dvorský království Českého; přiznal se na jeho místě Jan z Říčan a na Kosově hoře.

Jan Bořita z Martinic a na Karlštejně, purkrabí karlštejnský.

Zbyněk Berka z Dubé a z Lipého a na Zákupí, nejvyšší khanbrmejstr (sic!) království Českého.

Jaroslav Smiřický z Smiřic na Klučově a Kostelci nad Černými lesy, J. M. císaře dvoru maršálek v království Českém.

Jan nejstarší z Říčan na Kosově hoře a Vorlíku nad Humpolcem.

Diviš Slavata z Chlumu a z Košmberka a na Košmberce, přiznal se na místě jeho Jaroslav Smiřický ze S.

Zdeněk z Šternberka a na Blatné, přiznal se na místě jeho Jan z Šternberka.

Jiřík Zajíc z Hazmburku a na Mšeném.

Jiřík z Lobkovic a na Liběchovicích.

Potud soudce zemští.

Václav Zajíc z Haznburku a na Strakonicích, dědičný truksas a nejvyšší převormistr království Českého.

Jindřich z Valštejna a na Dobrovici, J. M. C. rada.

Jan z Valštejna, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského.

Vilím z Talmberka a na Jankově, J. M. C. rada, přiznal se na místě jeho Jan z Říčan.

Zdeněk z Vartmberka a na Buštěhradě, J. M. C. rada a hejtman Nového města Pražského.

Hendrych Kurcpach z Trachmburku a z Milče na Ronově, Stolinkách a Lemberce, J. M. C. rada.

Jan z Šelnberka a z Kosti a na Mrači, J. M. C. rada.

Jan nejstarší z Lobkovic na Točníku, Žluticích a Nových Hradech, J. M. C. rada a president nad apelacími, přiznal se na jeho místě nejvyšší pan sudí.

Joachym Novohradský z Kolovrat a na Košatkách, J. M. C. rada a president zřízené komory české.

Jaroslav Libštejnský z Kolovrat a na Petršpurce, J. M. C. rada a markrabství Dolních Lužic landfojt, přiznal se na jeho místě pan president komory české.

Jan Šlejnic z Šlejnic a na Tolnštejně, J. M. C. rada a markrabství Horních Lužic landfojt, přiznal se na místě jeho Jan Bořita z Martinic.

Fridrich Míčan z Klinštejna a z Roztok a na Kornhauze, J. M. C. rada.

Adam Slavata z Chlumu a z Košmberku a na Čestíně Kostele, J. M. C. rada, přiznal se na jeho místě Jaroslav z Smiřic.

Jan Bezdružický z Kolovrat a na Záběhlicích, J. M. C. rada nad apelacími.

Zdislav Bořita z Martinic, J. M. C. rada zřízené komory české.

Čeněk Mičan z Klinštejna a z Roztok a na Hostibaři, (sic!) purkrabí hradu Pražského.

Václav Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na Horažďovicích.

Mikuláš Zajíc z Hazmburku a na Budyni.

Jiřík hrabě z Gutnštejna a na Ryzmberce.

Krištof starší z Lobkovic a na Beškovicích, přiznal se na jeho místě Jiřík Pruskovský.

Šebestian Hasištejnský z Lobkovic a na Hasištejně.

Jiří z Valštejna a na Hostinném.

Jan Erazim z Švamberka a na Boru.

Karel Krajíř z Krajku a na Mladé Boleslavi.

Karel z Bibrštejna a na Děvíně.

Jan z Šternberka a na Konopišti.

Jaroslav Auštěcký z Sezimova Oustí a na Hostomicích.

Krištof z Valštejna.

Václav z Valštejna a na Lomnici.

Mikuláš z Říčan a na Beztahově.

Hendrych z Vartmberka a na Kamenici, dědičný šenk království Českého.

Adam z Hradce a na Hradci Jindřichově, J. M. krále uherského komorník.

Jiřík starší Bořita z Martinic a na Smečně, J. M. komorník.

Krištof mladší z Lobkovic, J. M. krále uherského komorník.

Jaroslav Bořita z Martinic, J. M. krále uherského komorník.

Jiřík Pruskovský z Pruskovic a na Starých Hradech, J. M. C. komorník.

Jan Kavka z Říčan a na Řehnicích.

Krištof z Roupova a na Poříčí.

Bohuslav Křinecký z Ronova a na Dětenicích.

Krištof Krakovský z Kolovrat a na Krakovci.

Vilím Sviták z Landštejna a na Krašově, přiznal se na jeho místě Jan z Valštejna.

Václav z Říčan a na Hořovicích.

Oldřich z Říčan a na Piňovanech.

Václav Rychnovský z Rychnova a na Kaclířově.

Jan z Újezdce a z Kunic.

Hynek z Roupova a na Roupově.

Rudolf purkhrabě z Donína.

Jan purkhrabě z Donína a na Žehušicích.

Jan Lorenc z Vejtmile a na Kostoloprtech. (sic!)

Karel Mracký z Dubu a na Šenberce, přiznal se na jeho místě Beneš Beneda.

Vilím z Valštejna a na Heřmanicích.

Potud stav panský.

A zase tuto stav rytířský.

Burian Trčka z Lípy a na Světlé nad Sazavou, podkomoří království Českého.

Mikuláš Miřkovský z Tropčic a na Miřkově, purkrabí Karlštejnský a hejtman hradu Pražského.

Albrecht Kapoun z Svojkova a na Hlušicích, purkrabí kraje Hradeckého.

Jan Leskovec z Leskovce, na Cerekvici a Leštně.

Adam Nebilovský z Drahobuze a na Políně.

Michal Španovský z Lisova a na Pacově, Její M. císařové měst podkomoří v království Českém.

Bernart Hodějovský z Hodějova na Lčovicích, Chotěticích a Tloskově, přiznal se na místě jeho Jan z Říčan.

Potud soudce zemští.

Albrecht Bryknar z Brukštejna a na Libni nad Vltavou, J. M. C. rada a prokurátor v království Českém.

Šebestian Leskovec z Leskovce a na Staré červené Řečici, J. M. C. rada.

Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelích, J. M. C. rada.

Adam Muchek z Bukové a na Pičíně, J. M. C. rada.

Jiřík Slepotický z Sulic a na Libči, J. M. C. rada.

Umprecht Černín z Chuděnic a na Chuděnicích, J. M. C. rada.

Zikmund Brozanský z Vřesovic a na Brozanech, J. M. C. rada.

Hendrych Štampach z Štampachu a na Hostivicích, J. M. C. rada

Jan Vchyňský ze Vchynic na Nalžovech a Jenči, J. M. C. rada a kráječ.

Jan Robmhap z Suché, J. M. C. rada v zřízené komoře české.

Václav Valkoun z Adlaru a na Štafě, ofrychtýř království Českého.

Jiřík Mel z Střelic a na Karlštejně, J. M. C. rada a místokanclíř německý království Českého.

Osvald Šenfeld z Šenfeldu, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

Mikuláš Valter z Valtršperku a na Lochovicích, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

David Boreň ze Lhoty a na Mikovicích.

Albrecht Kamejtský ze Lstiboře a na Vobřiství, přiznal se na jeho místě purkrahí Hradeckého kraje.

Jan Salava z Lípy a na Oumoníně.

Jiřík Kokořovec z Kokořova a na Štáhlavech.

Jan Koc z Dobrše a na Bystřici.

Ctibor Sluzský z Chlumu a na Tuchoměřicích.

Jan starý Žďárský ze Žďáru a na Kladně.

Jiřík Ceteňský z Cetně a na Vinařicích.

Jindřich Vliňský ze Vliněvsi a na Liblicích.

Bohuslav Šlejbor z Tisové.

Prokop Štítný z Štítného a na Tejnci.

Florian Gryzpek z Gryzpachu a na Kačeřově.

Ctibor Oudraský z Kestřan a na Oudrazi.

Václav Vřesovec z Vřesovic a na Byšicích, přiznal se na jeho místě Zikmund Brozanský.

Sedech (sic!) Dohalský z Dohalic a na Střežeticích.

Jan Jablonský z Jablonné.

Šebestián Vřesovec z Vřesovic a na Tauchovicích.

Hendrych Kapoun z Svojkova a na Běruničkách.

Štastný Pravětický, přiznal se na jeho místě Hendrych Kapoun.

Jan starší Vratislav z Mitrovic a na Skřipli, přiznal se sám za sebe i za něho Mikuláš Vratislav z Mitrovic a v Kníně hor zlatých.

Jan Ježovský z Lub a na Starém Kníně.

Jan Sekerka z Sedčic a na Lobkovicích.

Petr Baubinský z Oujezda a na Dubu.

Adam Loubský z Lub a na Zalužanech, přiznal se zaň Petr Boubinský.

Jiřík Maušor (sic!) z Valdova a na Dobřejovicích.

Jan Černín z Chuděnic a na Nedrahovicích, kotrba, přiznal se zaň Petr Boubinský.

Jan Černík (sic!) z Chuděnic a na Oujezdě.

Jiřík Voděradský z Hrušova na Dobření a Sukdole.

Krištof Markvart z Hrádku a na Bělé.

Hynek Rausndorf z Špremberka a na Hrobčicích.

Jiřík Strojeticky z Strojetic, přiznal se zaň Petr Boubinský.

Adam Budovec z Budova a na Slatiňanech.

Albrecht Zichovec z Duban a na Liběšicích.

Bořivoj Rochče z Utova.

Václav Hrzán z Harasova a na Housce.

Mikuláš Štampach z Štampachu.

Bauslav Vojíř z Očedělic.

Bauchval Dvořecký z Volbramovic a na Maršovicích.

Jan mladší Vratislav z Mitrovic a na Míšku.

Štěpán Vratislav z Mitrovic, přiznal se za něj [Jan mladší] Vratislav.

Václav Pětipeský z Chyš a z Egrberku a na Blahoticích.

Beneš Beneda z Nectin a na Vilímové.

Petr Kaplíř z Sulevic na Brodcích a na Naustupově.

Heřman Bohdanecký z Hodkova a na Hostačově.

Jan Libenický z Vrchovišť a na Libenicích.

Jan Rut z Dirného a na Dirném.

Jan Vřesovec z Vřesovic a na Podsedicích.

Raclav Vchyňský ze Vchynic a na Petrovicích.

Daniel Beneda z Nectin a na Přemyšlení.

Hertvík Zejdlic z Šenfeldu a na Lánech.

Adam Dubecký z Zap a na Dubci.

Krištof Robmhap z Suché a na Kopidlně.

Albrecht Robmhap z Suché a na Lichmburce, přiznal se sám za sebe i za Krištofa strýce svého.

Jiřík Berbištorf z Berbištorfu a na Novém Tulipachu, markrabství Horních Lužic ofrychtýř, přiznal se zaň místopísař království Českého.

Jan Hysrle z Chodův a na Cholopicích.

Smil Skuhrovský z Skuhrova a na Vodlochovicích.

Adam Hrzán z Harasova, přiznal se Václav strýc jeho.

Jan Bejchorský z Vrazkova a na Tlustofosích.

Václav Kryzpek z Kryzpachu.

Zikmund Karyk z Řezna.

Pavel Glinilar (sic!) z Střebska, prubýř zemský.

Pražané, Horníci a poslové z měst přiznali se sami za sebe i na místě jiných sousedův svých, jenž od nich vysláni byli jsou.

---

57. *Vyznání víry (nová konfesí česká), kteréž stavové dne 18. května císaři byli podali.*

MS. souč. v museu království Českého., sub. 2. G. 10.

Vyznání*) víry svaté křesťanské všech tří stavův království Českého *z víry tělo a krev Krista pána***) pod obojí přijímajících.

Nejjasnější, nejnepřemoženější a velikomocný římský císaři, uherský a český oc králi a pane, pane náš nejmilostivější! Nepochybujeme, že jak pánu Bohu všemohoucímu a všecko vědoucímu tak i V. C. M., jakožto pánu všeho křesťanstva, králi, pánu našemu nejmilostivějšímu, o tom dobrá vědomost, ano také i mnohým jiným známá jest, kterak my náboženství toho a té pravé křesťanské starodávní pod obojí svaté víry jsme, kterážto od syna božího, pána a spasitele našeho Ježíše Krista, svůj začátek má a skrze svaté apoštoly po světě hlásána byla až i do tohoto království Českého jistým božským řízením před několika sty léty prvotně přišla, potom skrze Mistra Jana z Husince, svaté paměti, a jiné svaté muže zase kázáním a učením slova božího obnovena až i také odsud do okolních zemí se jest dostala.

Pro kteréžto náboženství a pravou víru předkové naši veliká sou protivenství snášeti musili, chtíce při poznalé pravdě a čistém slovu božím zůstati a nám svým potomkům pokladu tak drahého a od pána Boha zjeveného pozůstaviti. My také z slova božího to poznajíce, že proto sme od pána Boha našeho stvořeni, abychom jeho jakožto stvořitele našeho na tomto světě ctili, slavili a velebili tou poctou, jakouž on v slově svém ctěn býti chce, jeho božské vůle ve všem šetříce a podle nejvyšší naší možnosti vykonávati a vyplňovati ji hledíce, vždyckny jsme přední o to péči měli, aby pokoj, láska i svornost při náboženství v straně naší byla zachována. A když pak teď v těchto letech od mnohých a zvláště od některých bezbožných kněží od takového pravého náboženství a víry křesťanské starobylé i dobrého řádu s velikým lidu obecního pohoršením škodlivě jest vykročeno a lidem prostým k hřešení jako dvéře otevřeny byly: i jsouce my žádostivy toho, aby křesťanský, starobylý a dobrý řád zase v církev a stranu naši uveden byl, toho sme nejednou při V. C. M. poníženými žádostmi našimi hledali, ano i teď při tomto nynějším sněmě opět touž žádost ku paměti přivésti chtíce prvé sme našim milým pánům a přátelům ze všech tří stavův pod jednou způsobou přijímajícím pro zachování svornosti a lásky úmysl náš s přátelským zakázáním v známost uvedli s tou žádostí, aby podle nás k V. C. M. šli a nám v tom dobrém předsevzetí našem nápomocni byli, o čemž oni mezi sebou promluvivše a s přátelským se zase k nám zakázáním odpověď dávajíce v své řeči toho sou doložili, že proti nim to nic není a o tom nic nepochybují, cožkoliv v věcech našich dobrého obmýšlíme, že V. C. M., vyrozumějíc tomu, v tom se k nám milostivě a náležitě ukázati i zachovati ráčíte, a tak s nimi v lásce a v přátelství srozuměni jsouce k V. C. M. všickni pod obojí přijímající společně sme šli a skrze nejvyššího pana sudího království Českého oustně poníženou a jednomyslnou žádost na V. C. M. sme vznesli, že jsouce my toho pravého křesťanského starobylého (jakž výš dotčeno) náboženství a víry pod obojí, kteráž také předešlých časův odsud do okolních zemí se rozhlásila a potomně v svaté říši při obecním sněmu v městě Augšpurce léta 1530 v jistých artikulích sepsána a slavné i svaté paměti velikomocnému císaři Karlovi toho jména Pátému u přítomnosti tehdáž, slavné

---

*) In margine jinou rukou: „Tak mi se zdá, že jest velmi falešně tuto napsána. Co sem po stranách černidlem psal, to jest v exempláři tištěném in 4° léta 79 místo toho co tuto v textu černidlem podtrženo." My takové různé čtení značíme tou měrou, že marginalie v MSu. dáváme pod čáru tisknouti kursivou a podtržená v rukopisu místa tiskneme v textu taktéž kursivou.

**) In margine: „*K kšaftu těla a krve pána našeho Jezu Krista se přiznávajících a...*"

paměti, krále Ferdinanda, V. C. M. pana otce nejmilejšího, podána a stavům svaté říše dovolena a od mnohých církví za pravou křesťanskou starodávní svatou víru srovnávající se s písmy svatými prorockými, apoštolskými i s Krista pána učením uznána i přijata jest byla; skrze kteréžto takové jejich snešení, J. M. C. milostivé dovolení, mezi stavy svaté římské říše svornost a láska uvedena a pokoj utvrzen jest, tak že jiná všelijaká škodlivá, scestná a kacířská učení s slovem božím se nesrovnávající takovým vyznáním jako nějakým pravidlem k rozsouzení a k vykořenění přivedena sou. Tím a takovým dobrým stavův svaté říše příkladem my pro vzdělání a zachování v tomto království mezi sebou svornosti, lásky, pokoje a dobrého řádu, ano také dle vykonání naší křesťanské povinnosti, kterouž, jakž o tom napřed dotčeno jest, předně pánu Bohu našemu, potom V. C. M., naposledy i vlasti naší a dítkám našim zavázáni jsouce, abychom předně o ty věci, na kterýchž čest a chvála pána Boha všemohoucího a našich duší spasení záleží, věrně, pilně a snažně vždycky v této naší smrtedlnosti pečovali a se starali, poddaně a poníženě V. C. M., jakožto nejvyšší křesťanské vrchnosti a pána našeho nejmilostivějšího, sme poníženě prosili, abyste V. C. M. nám milostivě k tomu dovoliti ráčili, tak abychom se společně sjíti a vedle naší starobylé víry a náboženství křesťanského o to promluviti a náš křeťanský církevní řád, z kteréhož již v tomto království škodlivě vystoupeno a vykročeno jest, zase v jistý způsob a v spis uvésti mohli, tak aby aspoň již tou měrou učení falešná a všelijaké škodlivé sekty, kteréž sou se stranou naší, nápodobně jako nějakým pláštěm přikrývaly, mohly ovšem k vykořenění přivedeny býti. Kdež k tomu ke všemu, jakž se svrchu píše, majíce milostivé od V. C. M. povolení, všickni z toho velice potěšeni jsme a pánu Bohu všemohoucímu srdečně děkujíce, jeho božské milosti pokorně prosíme, aby V. C. M. za dlouhé časy šťastné, pokojné nad námi panování a všech království a zemí rozšíření, nad nepřátely vítězství a všelijaké štědré časné i věčné požehnání dáti a svým svatým duchem V. C. M. srdce potěšovati, spravovati a k věčnému životu opatrovati i s Její M. císařovou a se všemi V. C. M. dědici nejmilejšími, pány a pány našimi milostivými ráčil.

A protož již podle takového milostivého V. C. M. dovolení měvše těchto dnův naše společná shledání a povolavše mezi sebe některé pobožné a učené lidi duchovní i světské, sumu našeho starobylého křesťanského a pravého náboženství v jisté artikule a spis sme uvedli, kterýžto spis náš se vší poddaností a ponížeností zespolka k milostivému přečtení a vyrozumění V. C. M. podáváme a k tomu se všickni přiznáváme, že my při takové poznalé boží pravdě i našem vyznání víry boží pravdivé i dobrém křesťanském řádu vždycky (nikam od slova božího ani na levo ani na pravo se neuchylujíce a pod V. C. M., jakožto nám od Boha postavenou vrchností milostivou ochranou, postaveni jsouce) zůstati míníme a s pomocí boží zůstaneme, nižádného bludného učení nepřijímajíce ani u víře se nesrovnávajíce s těmi, kteréžbychom v čemkolivěk pravdě písma sv. a ustanovení Krista pána odporné býti uznali, buďto žeby ti jacíkoliv sektáři, kacíři, sakramentáři staří nebo noví byli. A poněvadž na jistém gruntu a základu písem svatých vedle předkův našich neomylně založené náboženství máme, kteréžto naše křesťanské náboženství a víry svaté vyznání nikterakž nemohloby bez dobrého řádu státi a jinak trvanlivé býti, protož za to V. C. M. poníženě prosíme, že nás při tom, abychom tak jak předkové naši administrátory a konsistoř naši muži pobožnými, ctnostnými a příkladnými osaditi mohli, kteřížby kněžstvo naše potvrzovali a je při tom našem víry svaté vyznání řádu dobrém a šlechetném obcování drželi a spravovali, milostivě zůstaviti račte, tak aby žádných v církvi naší roztržitostí nebývalo, ale pokoj, láska a svornost aby mezi všemi námi zachována byla; neb my nad vyznáním víry naší, administrátory i konsistoří naší žádného jiného po pánu Bohu defensora a ochrance míti nechceme než toliko V. C. M., jakožto krále a pána našeho nejmilostivějšího a ty, ježtoby s povolením a jistým vědomím V. C. M. od nás ode všech tří stavův pod obojí k dohlídání a náležitému opatrování též konsistoře zvoleni a nařízeni byli, tak aby tudy tím snazeji v království tomto a pod správou V. C. M. čest a chvála boží se rozmáhati, slovo jeho svaté v čistotě kázati a rozhlašovati, lid k pravé

pobožnosti přivozován a od nepravosti hříchův i od modloslužebenství prostředkem slova božího odvozován býti mohl, jakž pak z tohoto našeho spisu a řádu o konsistoři, kterýž V. C. M. při tomto víry naší vyznání podáváme, tomu na díle vyrozuměti moci ráčíte.

Též také, nejmilostivější císaři, kdež sme položeni byli, jakobychom ne všickni se u víře snášeli a zvláště páni a přátelé naši milí, kteříž z jednoty bratrské se jmenují: protož se vší poddanou ponížeností V. C. M. oznamujeme, jakož sou oni předešlých let konfesí svou V. C. M. podali, a aby při ní zachováni byli, ve vší poníženosti V. C. M. sou žádali, že my jich, poněvadž se ve všech podstatných artikulích s tímto naším podávajícím vyznáním víry naší křesťanské snášejí, od náboženství jejich utiskati nemíníme a společně jednomyslně V. C. M. poníženě žádáme, že nad námi všemi svou milostivou a ochrannou ruku držeti a nám, abychom v náboženství našem křesťanském volně a svobodně pánu Bohu sloužiti mohli, toho milostivě příti ráčíte. Toho V. C. M. my jakožto věrní poddaní podle našich nejvyšších možností ve vší ponížené poddanosti vždycky se odsluhovati rádi chceme. V čemž se ve všem V. C. M. jakožto císaři křesťanskému a králi, pánu našemu nejmilostivějšímu, se vší poddanou ponížeností k milostivé ochraně poručena činíme. Actum v outerý po na nebe vstoupení Krista pána*) léta ɔc 75.

V. C. M. věrní poddaní páni, rytířstvo, Pražané i jiná města, všickni tři stavové království Českého pod obojí přijímající.

I. O slovu božím v písmích svatých starého i nového zákona.**)

Srdcem věříme a ústy vyznáváme, že písma svatá starého i nového zákona, v nichž se o jedinkém božství a *o třech osobách rozdílných v tom jednom božství****) i tolikéž o jisté vůli boží oznamuje, sou beze vší výminky a neproměnitedlně pravá, sou svatá jistá a katolická, to jest obecně vší církví k věření a k zachovávání od Boha vydaná a přikázaná, a že v těch dvou úmluvách,

---

*) In margine: *„A to na obecním sněmu, kterýž se začal v pondělí po neděli invocavit a držán byl až do outerýho před svatým Václavem."*

**) In margine: *V tištěném položen tu napřed titul: „Vyznání víry svaté křesťanské všech tří stavův ɔc"* ... a čte se titul prvního tohoto odstavce: „O slovu božím v písmích svatých starého i nového zákona obsaženém."

***) In margine: „Sněm léta 1417, z sněmu léta 1421, z sněmu léta 1424."

Výtahy z sněmů při článcích „vyznání víry křesťanské" citovaných podáváme zde z téhož rukopisu bratrského vždy hned k jednotlivým článkům pod čáru.

Sněm léta 1417 v artikuli prvním: „Nejprvé, aby slovo boží po království Českém svobodně a bez překážky od křesťanských kněží bylo zvěstováno, kázáno, jakož spasitel nám přikazuje. Math. 28. Mar. 16. 2. Tim. 2."

Sněm léta 1421 artik. první: „Předně všickni a jeden každý z nás srdcem upřímným věříme a ústy vyznáváme, že každé slovo boží starého neb nového zákona z oust božích pošlé a napsané v biblí jest z podstaty spasení, neb jest v něm věčný pán Bůh nám svou podstatu i vůli zjevil a podle něho chce od nás nejinak poznán a ctěn býti. To pak slovo boží v tom smyslu, který duch svatý chce míti od každého v Krista pána věřícího, má držáno, rozumíno, vykládáno a zachováno se srdečnou a upřímnou věrou býti. Slovo boží zajisté jest přední pravda, od kteréžto nikam žádný odstupovati nemá, tím se jeden každý spravovati, tomu věřiti a jeho až do nejdelší smrti se přidržeti jest povinnen pod věčným zatracením. Nebo dí pravda věčná: Kdož zná má slova, má život věčný. Jan v 5. A Bůh všemohoucí v 4. Mojžiš v 5.: Nepřidáte k slovu mému, nic od něho neodejmete, abyste zachovali vůli pána Boha svého.

Sněm léta 1524, artikul 1., 2., 3. Nejprvé, co se kázání slova božího dotýče, to aby v své čistotě a prostotě a vlastním smysln pána Krista bez výkladu zbytečného kázáno a učeno bylo, aby nejvíce k podstatným věcem lid veden a učen byl, k víře pravé Kristově, k naději a k lásce i na jiném gruntovním a spasi-

totiž starém a novém zákoně, což nám potřebného k spasení vše nezakrytě, alebrž světle a dostatečně obsaženo jest, čehož potvrzuje samého syna božího řeč, kdež takto dí: Joh. 5. „Zpytujte písma, ješto vy se domníváte v nich věčný život míti, ta ť jsou kteráž o mně svědectví vydávají, a nechcete přijíti ke mně, abyste život věčný měli," a opět když se dvěma učedlníkům jdoucím do Emaus od Jeruzaléma na cestě připojiti ráčil, praví evangelista: Luk. 24, že jim mluvil, což o něm v zákoně Mojžišově a v prorocích i písmích; a opět „o hodnosti, důstojnosti slova božího" dí sv. Lukáš v 11. kap., že blahoslavení sou, kteří slyší slovo boží a ostříhají ho; u svatého Jana v 8. kap.: „kdo z Boha jest, slovo boží slyší, a všecka Trojice svatá u člověka toho příbytek míti chce, kterýž řeči syna božího zachovává," jakož takto u svatého Jana stojí: „A sám pán Kristus dí „kdo miluje mne, řeč mou zachovávati bude, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme," a sv. Pavel k Římanům v 1. kap.: „že evangelium jest moc boží k spasení každému věřícímu." A protož neomylně tomu božímu slovu všeckna jiná písma postoupiti a místo dáti mají a nejsou, nemohou aniž mají držána býti v té hodnosti i platnosti jako slovo boží, kteréž jest jako meč s obou stran ostrý a pronikající a Bůh otec nebeský v synu svém s nebe prohlásil: „Tento jest syn můj milý, v němž mi se dobře zalíbilo, jeho poslouchejte;" a v čtvrtých knihách Mojžišových v 5. kap.: „Nepřidáte k slovu mému nic ani od něho neodejmete."

2. O Bohu.

Srdcem věříme a ústy vyznáváme, jakž článkové víry sv. obecné apoštolské, křesťanské, concilium Nicenské a vyznání sv. Athanasia v sobě obsahují,*) že toliko jest jedna podstata božská, kteráž se jmenuje a v pravdě jest Bůh věčný, neviditelný, v moci, moudrosti, v spravedlnosti i v své dobrotě nesmírný anebo neobsáhlý, kterýž jest stvořitel všech věcí viditelných i také neviditelných, ochrance, ředitel a správce předivný. Avšak, že též jediné božské podstaty sou tři rozdílné osoby rovné a jedné bytnosti, moci a věčnosti, totižto Bůh otec, Bůh syn, Bůh duch svatý; to pak slovo (osoba) rozumí se o tom, že jedna každá má svou vlastní rozdílnou osobní bytedlnost, což Řekové jmenují hyphistamenon.

3. O Trojici svaté neboližto rozdílnosti osob v božství.

Věříme a vyznáváme, že věčný Bůh otec jest první osoba božství všemohoucí a věčný, nestihlé a neobsáhlé moci, moudrosti, spravedlnosti, svatosti a dobroty, kterýž od věčnosti zplodil syna, podstatný a dokonalý obraz bytnosti své a od kteréhož jako i od syna pochází duch svatý, a kterýž spolu s synem a duchem svatým všecky věci viditedlné i neviditedlné v času jeho božské velebnosti líbezném z ničehož jest stvořiti ráčil a je vedle svého božského uložení opatruje, zachovává, řídí a spravuje.**)

---

tedlném učení aby zakládán a k křesťanskému obcování veden byl, než kázání bludných aby žádný nekázal. Item, co se doktorův svatých i jiných pisem lidských při tom dotýče, ta kterážkoli gruntu jistého v zákoně božím založeného nemají, ať sou zanechána, než kterážby se jich písma s zákonem božím a apoštolským učením srovnávala, ta se dopouštějí, k tomu i kázání Mistra Jana Husi, Rokycany a jiných, pokudžby se s zákonem božím srovnávala.

*) In margine: *Z článku víry sněmu léta 1421, artikul 2.*

**) In margine: Sněm léta 1421, artikul 2. Z písně starých Čechův „profitentes trinitatem, vyznávajíce ɔc."
Sněm léta 1421, artikul 2.: „Druhé, upřímně a zcela věříme, a že od každého má věřeno býti jistíme a učíme tomu všemu, což sou apoštolé svatí k věření o dvanácti článcích víry pozůstavili a té víře a podle ní přikázáním božím, a Otče náš, item, o křtu a večeři Páně, aby hned dítky malé, jakž mluviti umějí, učeny byly každého dne prvé než se jim co jísti a píti dá. Též podle toho vyznání concilia Nicenského přijímáme a s tou svatou církví v těch článcích víry se srovnáváme, to věříme, držíme, učeni tomu býti žádáme. Tolikéž i svatého Athanasia: „kdožkoli žádá spasen býti ɔc.", a sv. Augustina vyznání: Tě Boha chválíme, kteréž jest prvotní církev

A tak strany bytnosti a podstaty božské tolikéž i strany působení božských zevnitřních, jako stvoření, opatrování a řízení všech věcí, žádného rozdílu mezi otcem a synem a duchem svatým neklademe.

2. Věříme i takéž ústy vyznáváme, že druhá osoba božství (slovo věčné), to jest věčný syn boží, pán náš Jezus Kristus, ráčil na se lidské přirození v životě blahoslavené panny Marie působením ducha svatého přijíti, tak že dvoje přirození božské a lidské v jednotě osoby k věčné nerozdílnosti spojeno jest, jeden Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, narozen z panny Marie, kterýž za všecko lidské pokolení právě aneb opravdově trpěl, ukřižován, umřel a pohřben jest, aby nás s Bohem otcem svým smířil a výplatnou obětí byl netoliko za vinu neb hřích přirozený, ale také za všecky jiné hříchy, jichžto lidé se dopouštějí; a že tentýž pán náš Ježíš Kristus sstoupil do pekel a právě i opravdově dne třetího z mrtvých vstal pro ospravedlnění naše, potom na nebesa vstoupil, na pravici Boha otce sedí, věčně králuje, nade vším stvořením panuje, všecky v sebe věřící ospravedlňuje, jich posvěcuje, posílaje v srdce jejich ducha sv., kterýžby je spravoval, potěšoval, obživoval a proti ďáblu a moci hříchu ochraňoval. A takž jest dokonalým prostředníkem, orodovníkem a přímluvčím k Bohu otci, smírčím, vykupitelem a spasitelem církve své, kterouž duchem svým sv. shromažďuje, zachovává, ochraňuje a spravuje až do vyplnění počtu vyvolených božích; potomně že týž Kristus pán zjevně zase přijde souditi živých i mrtvých, tak jakž víra křesťanská a snešení apoštolské o tom šířeji oznamuje.

3. Věříme a vyznáváme, že duch svatý jest třetí osoba v božství od věčnosti od otce a syna pocházející, podstatná a věčná láska otce k synu a syna k otci, jehožto moc, dobrota nestihlá pronáší a spatřuje se netoliko při stvoření a zachovávání všech věcí, ale také obzvláště při těch skutcích, kteréž v synech božích od počátku církve působiti ráčí, konaje v nich skrze přisluhování slova božího, svátosti a živou víru to spasení věčné, kteréž jest vyvoleným božím v Kristu pánu před ustanovením světa složené.

4. O pádu prvních rodičův a hříchu přirozeném.

Také věříme a vyznáváme, že první člověk Adam, jsa v dokonalé svatosti a nevinnosti stvořen a postaven, původem ďábla se jest sám dobrovolně bez všelijakého přinucení skrze přestoupení božího rozkazu od Boha odvrátil a tudy na sebe i všecku rodinu svou a lidské pokolení časnou i věčnou smrt i to vše, odkudž ta obojí smrt pochází, jest uvedl.*) Neboť všickni lidé po pádu Adamově přirození se rodíce s smrtedlností a hříchem se počínají a rodí, to jest netoliko z křehkosti a nestatečnosti těla, ale obzvláštně s vnitřní poškvrnou a nakažením celého člověka a všech mocí jeho; tak že člověk, potrativ prvotní svou svatost, nevinnost a spravedlnost, již odvrácen jest ode všeho dobrého, jest bez bázně boží, bez důvěrnosti k lidu a podmaněn hříchu a přirozené zlé žádosti. Kterýžto hřích přirozený jak v pravdě jest a sám v sobě zůstává hřích, tak také přináší s sebou všechněm, kteří skrze křest a ducha sv. znovu se nerodí, hněv boží a tak druhou smrt a věčné zatracení.

5. O svobodné vůli anebo soběvolnosti člověka.

O svobodné vůli lidské vyznáváme, že ta má svou nějakou svobodu k vykonávání řádův

---

svatá držela a vůbec vydala o pánu Bohu a těch osobách božství, skutcích božských jak vnitřních tak také zevnitřních a o vlastnostech jedné každé osoby božské, otce, syna i ducha svatého. Item, výklad téhož Mistra Jana Husi na články víry obecné křesťanské apoštolské ɔc. jest traktát obšírný. Kázání Mistra J. Husi o vysvětlení víry jeho o pánu Bohu a Trojici svaté; to se najde v počtu jeho knih tisknutých a v prvním podílu listu 48, to že jest obšírné nemohlo se tuto dostaviti.

*) In margine: „Mistr Jan Hus v traktátu na desatero přikázání; item, o smrtedlném hříchu v I. díle fol. 32. item, o sedmi hříších smrtedlných fol. 36.

a spravedlností světských, kteréž rozumu poddány sou,*) tak aby člověk v takových skutcích, jakž dotčeno, rozumu, soudu a vůle své užívaje, ve všelikém předsevzetí svém, před Bohem výmluvy míti nemohl; ale však že nemá moci bez ducha sv. aby mohl spravedlnost boží anebo spravedlnost duchovní vykonávati, nebo tělesný člověk nechápá těch věcí, které sou ducha božího. Ale taková spravedlnost duchovní bývá v srdci, kdyžto skrze slovo boží duch svatý se přijímá.

6. O původu, příčině a velikosti hříchu.

O příčině hříchu vyznáváme, že ačkoli pán Bůh jest stvořitel a zachovávatel přirození, však že příčinou hříchu Bůh není, než vůle zlých totižto ďábla a lidí bezbožných,**) kteréžto když od pána Boha svého nemívá pomoci, odvracuje se od něho, jakž o tom Kristus pán (Jan v 8.) mluviti ráčí: „Když ďábel mluví též z svého vlastního mluví, nebo lhář jest a otec lži"; a že hřích všelijaký (poněvadž proti zákonu neb ustanovení božímu jest a skutek boží ruší) Bohu a jeho dokonalé svatosti a spravedlnosti jest všelijak a velice odporný, a že z té příčiny pán Bůh (kterýž nižádného hříchu a nižádného hříchem zprzněného stvoření trpěti nikoli nechce a nemůže) jednoho každého, kdož by pána Krista a v něm dokonalého spasení účasten nebyl, pro hřích jeho věčně zamítá a zatracuje; jakož nám jistou tu vůli a neproměnitedlnost, spravedlnost v zákoně přikázání svých ukazovati ráčí.

7. O zákonu přikázání božských.***)

Nebo Bůh všemohoucí zákon svůj věčný a neproměnitedlný člověku jest dáti ráčil, netoliko pro zachování šlechetnosti a ctného dobrého zevnitřního obcování mezi všemi lidmi v tomto časném životě: ale předně a obzvláštně pro ukázání nám velikosti hříchu a provinění našeho, abychom tudy poznávali hříchy a nedostatky naše všeliké, vnitřní i zevnitřní, tak také na hříchy naše spravedlivý hněv boží i věčné zatracení, odkudž pochází jakž bezbožných zoufání a potupa pána Boha, tak v synech božích skrze milost ducha sv. pravá skroušenost srdce, působící srdečnou bázeň boží, též ustavičnou a opravdivou nenávist všelikého hříchu a nedostatku vnitřního a zevnitřního, a podle toho opravdivou srdečnou žádost k dojití v Kristu pánu vykupiteli složeného spasení, to jest odpuštění hříchův, vysvobození od zlořečení zákona a hněvu božího, od smrti věčné a moci ďábelské, smíření s Bohem, ospravedlnění a posvěcení, jenž jest účastenství ducha sv. a dědičně života věčného.

8. O ospravedlnění člověka před Bohem.†)

A tak věříme a vyznáváme, že ospravedlnění člověka před Bohem jest počtení a vyhlášení božské hříšníka kajícího za nevinného, svatého a spravedlivého a že lidé k takovému před Bohem

---

*) In margine: Traktát Mistra Jana Husa o poznání a milování pána Boha v I. dílu fol. 35.

**) In margine: Z sněmu léta 1417, artikul 4. Sněm l. 1417: „Čtvrté, aby všickni hříchové smrtedlní a zvláště zevnitřní a jiní neřádové zákonu božímu odporní řádem a rozumně od těch, jenž ouřad k tomu mají, aby v každém stavu byli stavováni a kaženi; a zlá a křivá pověst o této zemi aby vyčištěna byla, a tak aby se dobré obecné dálo království a jazyku českému. Nebo kdož ty hříchy činí, jakož dí svatý Pavel, hodni sou smrti netoliko jenž je činí, ale i ti, jenž jim svolují; jakožto v obecném lidu sou: smilstva, obžerstva, zlodějství, vraždy, lži, lsti, křivé přísahy, čáry, řemesla a obchodové lstiví a škodliví, lakomí požitkové, lichvy a jiné zlé jim podobné ale v kněžstvu, jako sou kacířstva svatokupecká a vyměření peněz od křtu, od biřmování, od zpovědi, od svátosti Těla božího, od sv. oleje, od oddávání a čtení za třidceti mší, vigilie, neb za kázání, za pohřeb, za odpustky, za biskupství, za bulle a jiné listy, a za všelijaké obroky a důstojenství a jiná bez čísla kacířství, jenž z těchto pocházejí a poškvrňují církev svatou. Kteréžto hříchy každý křestan povinen jest jako ďábla nenáviděti a jim se protiviti a je tupiti a kaziti každý podle stavu a povolání svého.

***) In margine: Z knih Mojžišových v 2. kap.

†) In margine: Z sněmu léta 1421, artikul 10; item, Mistra Jana Husi o šesti bludích kap. 3. Sněm léta 1421:

ospravedlnění nepřicházejí vlastními možnostmi, zásluhami a skutky svými, ale že ospravedlněni bývají darmo z pouhé milosti božské, pro samého Krista pána skrze víru ve krvi jeho, kdyžto skrze milost ducha sv. srdečně a nepochybně věří, že Bůh vedle věrných slibův svých jim hříchy jich všeliké odpouští a je na milost přijímá pro vykupitele a spasitele Krista, kterýž celým a dokonalým poslušenstvím svým a smrtí svou ohavnou a nevinnou za hříchy všeho světa dosti jest učiniti ráčil. Tu takovou víru samého Krista pána v jeho zásluhách Bůh počítá před sebou za dokonalou spravedlnost, jakož o tom apoštol svatý Pavel: Rom. v 3 a 4 rozdílu píše. Nebo věřící člověk jsa skrze víru opravdově účasten Krista, jest také v něm spolu účasten vší svatosti a spravedlnosti, kterouž Kristus pán pro něho a za něho jest míti a vyplniti ráčil, a kterouž jemu jakožto oudu svému přivlastňuje.

I z té příčiny víra připisuje se a přičítá každému věřícímu k dokonalé spravedlnosti, a pro takovou jeho v Kristu dokonalou spravedlnost dává se jemu věčný život, jehož závdavek duch svatý, jakož o tom jistí Kristus pán u sv. Jana v 6. kap.: „Jistě, jistě pravím vám, kdož věří ve mne, máť život věčný.“ Protož k dosažení takové spasitedlné víry v Krista Ježíše nařízena jest služebnost učení a kázání evangelium sv. a posluhování velebných svátostí, nebo skrze slovo boží a požívání svátostí, jakožto skrze Bohem nařízené prostředky daruje se duch svatý, kterýž víru spasitedlnou, kdežkoli a kdyby se koli pánu Bohu zalíbilo, působí v těch lidech, kteříž poslouchají sv. evangelium, jenž učí, že pán Bůh ne pro ňáké naše zásluhy, ale pro samého Krista pána všecky ty, kteříž v Krista věří, na milost přijímati, je ospravedlňovati a duchem svým svatým k životu věčnému obnovení posvěcovati ráčí. A tak posvěcení, obnovení anebo znovuzrození člověka skrze víru a ducha sv. jest, když skrze víru Krista pána účastni býváme učinění (sic!) Krista a všech jeho zásluh a tak před Bohem dokonale spravedliví, tu ihned spolu skrze též účastenství a společnost Krista pána vylévá se na nás, jakožto živé oudy jeho svatého těla, duch svatý, kterýž nás posvěcuje a obnovuje, abychom začátečně svatí byli a umírajíce všelikým zlým žádostem těla, již Bohu živi jsouce zase vždy a vždy nabývali oné první Adamovy potracené svatosti, kteréž teprva dokonale dojdeme v životě věčném. A poněvadž tato naše v nás duchem svatým začatá svatost v tomto životě dokonalá není, proto že až do smrti zůstávají v nás mnozí nedostatkové a nemožnosti a tak i mnohá provinění, za které se modlíme ustavičně říka-

---

Desáté, každý kněz má míti biblí svatou a v ní všecken zákon Páně starý i nový napsaný. Nemůžli kdo se všecko býti, ale nový zákon sobě ať spraví a ten s pilností čti a uč se jemu, neb každé písmo božským řízením vdechnuté jest užitečné k naučení, k napravení, k vyvedení z bludův a k vycvičení, kteréž jest v spravedlnosti. Jakož povědíno jest 2. Tim. 3. Protož z slova božího bráti sobě máme základ spasení našeho, o pokání a odpuštění hříchův, o ospravedlnění z víry a milosrdenství božího, o novém životě a dědictví života věčného; o těch věcech dí pán a spasitel: Jan 5. „Zpytujte písma, která o mně svědčí“; item, „čiňte pokání a věřte evangelium svatému,“ Mar. 1.; item, „Jakož jest povýšil hada Mojžíš na poušti, tak musí povýšen býti syn člověka“, a tak dále; Jan 3.: „Tentoť jest život věčný, aby poznali tebe samého Boha“, Jan 17. Tak k tomu se snažiti, aby na sobě a na svém životě skutečné činy evangelistské, apoštolský a křesťanský život ukazovali a jiné k témuž vedli, slovo boží bedlivě a ustavičně při všech kostelních schůzkách kázali a oznamovali lidu obecnému, zachovávajíce při tom stálost, rytěřovali dobrý boj a zachovali víru i dobré svědomí, kteréžto když někteří zavrhli při víře jsou co na moři bouřlivém utonulí. 1. Tim. 1.

Item, Mistr Jan Hus v traktátu o šesti bludích v kap. 3.: „Mají se kněží naučiti, že odpuštění hříchův jest troje. Jedno slove svémocné remissio autentica, když kdo svou mocí a ne cizí hříchy odpouští, a to na samého Boha sluší, Esai 43.: „Jáť sem ten, jenž shlazuji zlosti tvé, a to vědouce židé řekli jsou u sv. Lukáše v 5.: „Kdo může odpouštěti hříchy jediné sám Bůh.“ Druhé odpuštění hříchův slove pod svémocné sub autentica, a to přísluší Kristu, jelikožto jest člověk, proto že člověčenství jest sjednáno s božstvím v jedné osobě; neb Kristus jsa pravým Bohem a pravým člověkem jakožto člověk utrpení, hanění a smrt nejohavnější a nejukrutnější trpěl jest pro hříchy naše. Protož dí Esaias hlasem všech vyvolených kap. 53.: „Jistě on raněn jest pro zlosti naše, potřín jest pro hříchy naše, kázeň pokoje našeho na něm.“ Třetí odpuštění slove služebné, ministralis, jakž v klíčích církve se vypisuje.

jíce: „odpusť nám naše viny". I z té příčiny nejsme a býti nemůžeme před Bohem dokonale svatí tou naší v nás duchem svatým začatou svátostí vedle řeči Krista pána u sv. Lukáše v 17. kapitole: „Když učiníte všecky věci, kteréž přikázány jsou vám, rcete, služebníci jsme nehodni;" a v kanonice sv. Jana v 3. kap.: „Díme li, že hříchu nemáme, sami se svodíme a pravdy v nás není", a svatý David se modlí řka: „Nevcházej pane v soud s služebníkem svým, nebo před tebou nebude spravedlivý nalezen nižádný člověk." A protož, jakž svrchu oznámeno, ospravedlnění naše před Bohem toliko v samém Kristu pánu jest a samou věrou se dosahuje, jakož i staří církve svatí učitelé a doktoři učí. Ambrož zajisté svatý takto o tom píše: že to od Boha uloženo jest, aby kdo v Krista věří, spasen byl bez skutkův samou věrou darmo hříchův odpuštění nabývaje.

9. O víře.

A tak o víře jest toto naše podle slova božího vyznání, že víra spasitedlná jest ta, když člověk netoliko věří, že Bůh jest, že to vše, což nám v slovu svém svatém oznamovati a slibovati ráčí, pravé jest*) (čemuž i ďáblové věří a třesou se), ale také skrze ducha svatého srdcem doufá, že milostiví slibové božští o odpuštění hříchův a spasení věčném jednomu každému v Krista pána věřícímu učinění, k němu také obzvláštně přináležejí, a že podle takových slibův Bůh věčný netoliko jiným hříšníkům, ale i jemu také samému pro Krista pána hříchy odpouštěti, jeho na milost přijímati a duchem svým svatým k věčnému životu posvěcovati ráčí. A tak spoléhaje na věrné sliby božské v Kristu založené, jimi se o svém k životu věčnému zvolení a jistém v Kristu spasení, pokudž nejvýš může, pevně ujišťuje a skrze takovou srdečnou k Bohu víru neb důvěrnost přemahá všeliká pokušení, dochází obživujícího potěšení a pokoje s Bohem, k němu se utíká doufanlivě volaje: otče, otče! jakož dí apoštol, Rom. 5., protož ospravedlněni jsouce z víry pokoj máme s Bohem skrze pána našeho Jezu Krista, skrze něhož přístup máme skrze víru k milosti této, v nížto stojíme a chlubíme se nadějí slávy synův božích. I poněvadž spasitedlná víra, kdež při člověku skrze ducha sv. jest, buď mdlá aneb statečná, vždycky přinímá Krista pána se všemi jeho dobrodiními (neb on se nám daruje pod tou jedinou výminkou, jestliže toliko v něho srdcem věříme a doufáme) a přináší člověku věřícímu skrze účastenství Krista pána odpuštění hříchův, smíření s Bohem, ospravedlnění, znovuzrození v duchu svatém a život věčný: i z těch a takových příčin není ona a nemůž býti při člověku mrtvá, ale ustavičně působí nový a věčný život, mrtví zlé všeliké žádosti, člověka zapaluje srdečné milování pána Boha a bližního. A tak skrze lásku působí všeliké dobré a svaté skutky, po kterýchž také jako strom po ovoci poznána bývá, neb jakž oheň bez horkosti a slunce bez blesku, tak i víra pravá a Krista účastná bez obnovení, bez lásky a tak bez mnohých dobrých skutkův nikoli a nikdy býti nemůž.

10. O dobrých skutcích.

O dobrých skutcích vyznáváme, že ti v pravdě dobří a svatí skutkové jsou, kteréž Bůh v svém slovu přikázati jest ráčil a kteříž z víry pravé pocházejí a jsou z ovoce ducha svatého,**) Gallat 5., nebo co se koli děje od těch, jenž se slovem božím nespravují a živé v Krista víry a ducha svatého prázdni jsou, to vše, by jak koli před očima lidskýma krásné a dobré býti se zdálo, před Bohem ohavné a ošklivé jest a hříchem zůstává vedle řeči apoštola, Rom. 14: „Cožkoli z víry jest, není hřích,"

*) In margine: Z sněmu léta 1421, artikul 10., item, traktát Jana Husi na otázku: co jest to věřiti? v I. dílu, folio 169.

**) In margine: Z sněmu léta 1417, artikul 4.; item, výklad M. Jana Husi na žalm 118 v II. dílu folio 173.; item v traktátu o církvi kap. 19.; item, sněm léta 1421, artikul 8.

a k židům 11. kap.: „Bez víry nelze se líbiti Bohu." Protož dobří skutkové vlastně jsou a dějí se toliko v samých synech božích, kteříž skrze víru v Krista pána všech dobrodiní jeho a celého spasení, to jest ospravedlnění i také obnovení docházejí a vedeni jsouce duchem božím činí a zachovávají to vše, což jest Bůh v slově svém přikázati a ustanoviti ráčil, vedle řeči Ezechiele proroka v 22. kap.: „V přikázáních mých choďte, abyste je činili," a u sv. Matouše 15. kap.: „Nadarmoť mne ctí, učíce učení a ustanovení lidská."

A takoví dobří skutkové líbí se Bohu, ne pro jich vlastní hodnost a dokonalost, která se při nich nikda nenachází podle proroka Esaiáše, kdež mluví o skutcích svých i vší církve boží, tak dí v kap. 64.: „Jako roucho nečisté ženy tak sou všecky spravedlnosti naše;" ale líbí se Bohu pro samého Krista Ježíše při osobě neb člověku, kterýž prvé pánem Kristem skrze víru v něho ospravedlněn a Bohu líbezný učiněn jest, když věří předně, že odpuštění hříchův, smíření s Bohem, ospravedlnění a posvěcení [. . . .] než toliko z milosti boží darmo pro samého Krista pána skrze víru v něho. Druhé, že ačkoli znovu zrozený jest duchem svatým, však že v tomto světě zákona božího dokonale vyplniti nemůže nikoli, ale že při něm jest a zůstává, jakž veliká nedokonalost a mdloba v víře i v jiných všelikých dobrých skutcích, tak také i mnohá provinění a vnitřní zlé náklonnosti a žádosti, jimžto odolává snažně v duchu svatém a za odpuštění takových svých nedostatkův a hříchův ustavičně prosí. Třetí, když věří, že má a může skrze milost boží začíti nový život vedle přikázání božských, že on i všeliké jeho začaté ač nedokonalé poslušenství a dobří skutkové Bohu se líbí toliko pro samého Krista pána, jakož dí svatý Petr 1. Can. 2. kap.: „Obětujte Bohu oběti duchovní vzácné skrze Ježíše Krista", a protož také s ochotností a bez přinucení vůli boží plní, jiné dobré skutky, pro milování Boha a vůle jeho svaté, pro dokázání ku pánu Bohu svému poslušenství a k bližnímu svému lásky, též pro vysvědčení před lidmi dobrého svědomí a pravé víry, kteráž toliko při dobrých skutcích poznána bývá.

A tak věříme a vyznáváme, že dobré skutky Bohem přikázané činiti máme a povinni sme, předně za příčinou našeho v Kristu vykoupení, ospravedlnění a posvěcení; nebo kdož jest v Kristu opravedlněn a duchem svatým znovuzrozen a posvěcen, ten nemůž než dobré skutky činiti, poněvadž jest nové stvoření v Kristu Ježíši k tomu, aby dobré skutky činil, k Effez. 2, nápodobně jako i slunce nemůž než svítiti, poněvadž jest od Boha k tomu stvořeno, aby svítilo; a protož kdež se při křesťanu nachází nekající život a zlí skutkové, tu se jistě dílo boží ruší a takový synem božím a spasencem nikdy slouti nikoli nemůž.

Druhé, za příčinou božských přikázání a našeho povinného poslušenství vedle božského nařízení, kteréž ukazuje svatý Pavel, Rom. 8. řka: „Dlužníci sme ne tělu, abychom vedle těla chodili"; a syn boží u sv. Jana dí 15. kap.: „Totoť přikazuji Vám, abyste se milovali vospolek". Protož každý věřící, poněvadž z Boha jest, přikázání božská miluje, je poslušně zachovává, a proti nim činiti a svévolně hřešiti nikoli nemůž, jakž učí sv. Janem v 1 canon. v 3. kap.

Třetí, pro zachovaní víry a dobrého pokojného před Bohem svědomí, nebo opouštěním dobrých skutkův a dopouštěním se hříchův proti svědomí duch svatý se zarmucuje a vyhání, a tudy potracuje se víra a pravé vzývání Boha; nebo nikoli možná věc není, aby ti veselou a spokojenou myslí Boha důvěrně a doufanlivě vzývati mohli, kteříž povolujíce zlým žádostem, hříchův se chtě a věda dopouštějí a raněné že svědomí mají.

Čtvrté, abychom mohli časných i věčných pokut božských podle těla i duše, kteréž sám Bůh podle věčné spravedlnosti své na přestupníky přikázání svých ukládati ráčí, jakož toho od počátku světa i také nyní jsou rozliční a nesčíslní příkladové; ale mezi všemi pokutami božskými v tomto životě jest ta největší, když Bůh hřích hříchem pokutovati ráčí, dopouštěje na hříšníky pro urputnost jich a zvláště pro potupu slova svého a vůle v něm oznámené druhá svedení a zatmění srdcí jejich,

aby, nevyhledávajíce snažně a upřímně pravdy boží a spasení duší svých, v hříchu a v zatracení svém se rozmáhali, jakož dí svatý Pavel 2. Thesal. 2.: „Protož pošle jim Bůh mocného činitele bludů, aby věřili lži a odsouzeni byli všickni, kteříž nevěřili pravdě, ale povolovali nepravosti."

Páté, za příčinou důstojnosti naší v Kristu povolání našeho, nebo my uvěřivše v Krista učiněni sme oudové těla jeho svatého a chrámové ducha božího 1. Cor. 6., a tak zalíbení synové boží, Jan 1.: „A protož z té příčiny máme svatí býti jako Bůh náš svatý jest." A pán Kristus velí, abychom jsouce synové boží, následovali přirození a povah otce našeho, řka u sv. Mat. 5: „Milujte nepřátely vaše, abyste byli synové otce vašeho, kterýž jest v nebesích."

Šesté, pro dojití hojné a veliké odplaty božské, kterouž pán Bůh dobrým skutkům našim ne pro jejich vlastní hodnost a dokonalost, ale pro Krista, jehož oudové jsme, z milosti jest zaslíbiti ráčil; a pro zaslíbení jeho my takové odplaty v tomto i věčném životě podle rytěřování našeho konečně oučastni budeme. Jakož dí Pán v 1. regum 2. kap.: „Kdožkoli mne uctí, oslavímť ho," a svatý Pavel 1. Tim. 4. kap.: „Pobožnost má zaslíbení života nynějšího i budoucího." Všeliká pak dobrá ctnost a spravedlnost zákona, kteráž se bez ducha božího nachází při lidech dobrých, čest, řád a spravedlnosť milujících, velice rozdílná jest od dobrých skutkův, nebo není než toliko částka zákona božího o zevnitří spravedlnosti člověka a ctném šlechetném obcování mezi lidmi, což svatý Pavel k židům v 9. kap.: nazývá spravedlnosti těla, a to že ji i tělesný člověk bez ducha sv. a vnitřního obnovení vykonávati může, skutky zevnitřní vedle zákona božího.

Taková pak zevnitřní ctnost a šlechetnost, ačkoli není duchovní spravedlnost zákona vlastní synův božích, a protož také na ní žádný ustrnouti nemá zpuosobem pokrytcův a farizeův vedle řeči Páně u sv. Matouše v 5.: „Nebudeli hojnější spravedlnost vaše nežli Mistrů a zákonníkův, nevejdete do království nebeského", však má všelijakým způsobem ode všech lidí napořád a zvláště pak v církvi boží z mnohých příčin bedlivě a snažně zachovávána býti a obzvláštně pak pro přísný rozkaz boží v zákoně přirozeném i psaném ke všem lidem napořád se vztahující a pro ujití pokut jak věčných tak také časných a tělesných, jimiž vrchnost všeliká podle nařízení božského zjevné přestupníky zákona Páně a dobrého řádu má a povinna jest přísně trestati; potomně také pro zachování společného pokoje a chvalitebného obcování lidského, kteréž býti nemůž bez řádu a spravedlnosti. A naposledy proto, aby zevnitřní dobrá ctnost a kázeň v církvi boží lid způsobnější činila ve všeliké pobožnosti a zvláště ku přijímání slova božího a ducha svatého, nebo pán Bůh díla svého nekoná při lidech bezbožných, pokudž tak zhovadilý nekající život vedou, že ani zevnitřní cnosti zachovávati ani žádného dobrého řádu a kázně přijímati nechtí.

II. O církvi boží.*)

Věříme a vyznáváme, že jedna církev svatá obecná jest a vždycky zůstává, a to na tomto světě že jest viditelné shromáždění lidí věrných a svatých, kteříž v každém místě pravého a čistého učení Kristova se přidrží v tom způsobu, jakž jest od svatých evangelistův a apoštolův neb v přesvatém evangelium Kristovu věrně a upřímně vyhlášeno, a kteříž také ve všem řídí a spravují se zákonem a ustanovením svého jednoho krále, biskupa a hlavy Kristovy v svazku lásky a požívají jeho tajemství, kteréž vůbec svátosti nazýváme podle ustanovení Krista pána, tak jakž sou jich požívali a nám v písmích svatých pozůstavili evangelistové a apoštolé Krista pána. A ačkoliv církev svatá jest vlastně shromáždění svatých, kteří skrze služebnost čistého slova božího a svátostí velebných uvěřivše

*) In margine: „Článek víry apoštolské"; item, Mistr Jan Hus o církvi kap. 1., v předním dílu fol. 196.; item, o jednotě církve, p. 7. kap. v I. dílu fol. 446.

v Krista s ním jedno tělo učiněni sou [a v společnosti jedné víry, jedné lásky, jednoho ducha jeden duchovní život vedou, však poněvadž takovým svatým zde vždycky mnozí pokrytci připojeni jsou], kteříž vyznávajíce touž pravdu a k ní se hlásajíce od věrných častokrát rozeznáni a od církve odloučeni býti nemohou: i z té příčiny církev viditelná v tom světě nazývá se obecně všeliká společnost křesťanův dobrých i zlých k Kristu a k jeho zákonu se přiznávajících a ta připodobněna jest k koukolovité pšenici a síti, v které sou zlé i dobré ryby, Mat. 13. kap. 1.; taková pak společnost dobrých i zlých slove a jest obecná křesťanská svatá církev, toliko v tom co se v ní dotýče dobrých ryb a pšenice, to jest synův božích vyvolených a pravých věrných křesťanův, kteřížto všickni obecně a bez výminky v Kristu přičtenou i také v sobě skrze ducha svatého začatou svátostí svatí sou, a ty toliko samé pán nazývati ráčí ovcemi svými, jichžto společnost jest opravdová choť a nevěsta Kristova, dům boží, sloup a utvrzení pravdy, matka všech věřících a ten jediný koráb, krom něhož žádného není spasení. Ale co se dotýče těch přimíšených a zvláště vědomých pokrytcův i jiných zlých bezbožných křesťanův, kteří v té církvi zůstávají a jichžto obyčejně mnohem větší počet bývá, ti a takoví vlastně neslovou církev svatá, ale mrtví oudové církve, a ačkoli se nacházejí v církvi Kristově, však z církve a těla jeho nikoli nejsou.

Protož znamení jistá a neomylná církve svaté jsou tato nejpřednější: nejprvé, čistá kázání a učení slova božího a evangelium sv. zvláště strany základu a předních článkův víry obecné křesťanské.

Druhé, čisté zachovávání posluhování a požívání svátosti Páně podle ustanovení jeho.

Třetí, náležité a povinné poslušenství v zachovávání těch všech věcí, kteréž evangelium svaté a zákon Kristův přikazuje. A protož i tato také znamení církve boží jsou, totiž milování bratrské jedni druhých, jakožto oudův Kristových, kříž a nátisky veliké pro pravdu a království boží a naposledy přetrhování zjevných hříchův a všelikých proti pánu Bohu nepravostí, jak skrze laskavé bratrské napomenutí a trestání, tak i skrze pořádné Bohem nařízené vyobcování církve těch, kteří by se předešlým napomenutím nedali napraviti, a to sou svatí otcové kázní církevní jmenovali. Ačkoli tato znamení církve svaté, po kterýchž ona beze všeho omylu poznána bývá, ne vždycky v jednostejném způsobu se nachází, neb někdy velmi jasně svítí a někdy tak patrně se ukazuje, že pravá církev sotva může poznána býti, zvláště když Bůh církev svou trestati a tříbiti ráčí, ujímá jim světlosti slova svého a posílaje do ní pro nevděčnost a potupu slova a dobrodiní svých mocné činitele bludův, kteříž upouštějíce slova božího živého církev na sobě a na ustanoveních svých zakládají a ukazují: však pobožní i v takovém těžkém zavedení a velikém zatmění církve, jí se chybiti nikoli nemohou, jestliže toliko patříce na hlavu Krista pána, jeho se přidržeti chtějí, věrně přijímajíce slovo jeho, kdež by kolivěk vedle písem svatých v čistotě a upřímnosti kázáno bylo, a od pravdy jeho nikdež ani v učení ani v obcování neodstupujíce, neby kdy se koli tak slovo Krista pána věřícím káže a velebnými svátostmi vedle nařízení jeho posluhuje, tu jistě částka jeho církve a v takovém shromáždění Kristus pán právě přítomen jest a skrze služebnost slova a svátostí svých působí spasení v srdcích věřících vedle nařízení svého, by pak někdy služebníci církve, kteříž slovem a svátostmi Páně posluhují, pokrytci a mrtví oudové církve byli. Nebo slovo boží a užívání svátostí velebných jest moc boží k spasení každému věřícímu, ne pro hodnost toho, kterýž nimi přisluhuje, ale pro samé nařízení Krista pána, kteréž mocné jest skrze pravou přítomnost Krista a působení ducha svatého. A protož jakož hodnost služebníka slovu a svátostem Kristovým nic nepřidává, tak také i nehodnost a pokrytství téhož nic neujímá vedle řeči Páně Mat. 23: „Na stolici Mojžíšově sedí učitelé a zákonníci, protož všechno, což by pravili vám zachovávejte a čiňte, ale podle skutkův jejich nechtějte činiti, neboť praví a nečiní.“ Ale však náleží církvi boží ty, jenž zjevně nepříkladného a nekajícího života sou a náležitými prostředky napraveni býti nemohou, od služebnosti církevní odcizovati a pokudž nejvýš možné jest toho vyhledávati, aby v církvi boží jakž učení tak i obcování svaté nepoškvrněné bylo.

12. O klíčích církve anebo moci její ouřadní.

Moc církevní všeliká, kterouž pán Bůh v písmě svém svatém církvi své, prorokům a apoštolům a jich náměstkům dáti a připsati jest ráčil,*) vztahuje se vlastně ne na jich osoby ale na slovo boží, jehož služebníci sou a ouřad jim také svěřený aby podle slova božího a vůle boží v něm oznámené vykonávali. Jakož Pán posílaje učedlníky své jistou instrukcí jim dáti a poručení učiniti ráčil, t.: aby šli a učili církev zachovávati ty všecky věci, kteréž on jim přikázal, a aby nebyli ani nesloulí Mistři, protože on sám jediný Mistr jich jest, a že nechce, aby oni jakým jiným učením sebe a církev jeho spravovali nežli toliko tím samým, které sou od něho, jakožto Mistra svého, z oust jeho slyšeli, a kteréž jim také v pamět uvozovati má duch svatý, uče je všem věcem a připomínaje jim všecky ty věci, kteréž jest jim mluvil Kristus pán, a ne jiné těm odporné. Protož ouřad pastýřův a služebníkův církve a pravých náměstkův apoštolských jest ten, totiž učením Kristovým a apoštolským církev boží štípiti a vzdělávati, satanovu pak církev bořiti a kaziti, ovce Kristovy pásti, vlky hltavé od nich odháněti, kající učiti, napomínati, těšiti a od hříchův rozvazovati, nekající a tvrdočelné trestati, kárati a hříchy jim jich ztěžovati a zadržovati, (a tak vedle řeči sv. Pavla 2 Kor. 10) všelikou mocnost a výsost, kteráž se postavuje proti učení božímu, zúžovati a vyvracovati, jímaje a poddávaje každý rozum k službě a poslušenství Kristovu a to vše činiti samým slovem božím a nejinou než tou duchovní mocí, kteráž služebníkům církve od Boha dána jest, ne k zkažení ale k vzdělání našemu. Takového pak ouřadu a moci církevní nachází se v písmě svatém dvojí vrchní rozdíl anebo částka, nebo nejhlavnější a nejpřednější ouřad a moc církve jest strany slova božího, totižto kázati svaté evangelium a podle toho (což vlastně těm samým přináleží, jenž pastýřové církve aneb kněží jsou) řádně posluhovati velebnými svátostmi a jiné povinnosti vykonávati, strany modliteb církevních, strany stvrzování a požehnávání manželských sňatkův, kteréž oddavky jmenujem, a strany jiných některých více povinností Pán předně obsáhnouti jest ráčil jménem klíčův a rozvazování i svazování odpuštěním i zadržováním hříchův Mat. 16. kap. a 18. Jan 20; nebo poněvadž do nebe, jakožto do zavřeného hříšníkům příbytku, není přístupu a cesty jiné mimo Krista pána a tolikéž k Kristu pánu není přístupu nežli skrze samou víru v něho, tu pak víru obecně v nás působí duch svatý toliko skrze slovo boží a požívání svátosti. I z té příčiny, když se pastýřům a služebníkům církve moc posluhování slova božího a velebných svátostí dává, svěřuje a poroučí, dávají se v tom opravdoví klíčové k nebeskému království, nebo skrze takovou jich služebnost otvírá se kajícím nebe a cesta se ukazuje k věčnému životu; potom, poněvadž hříchové naši nás opravdově a těžce svazují a tak jako sklíčené u vazbě ďábla a smrti věčné drží, kázání pak sv. evangelium zvěstuje kajícím a věřícím v Krista sproštění od hříchův, ďábla a smrti věčné, ale nekajícím zvěstuje větší soud a zatracení pro potupu přednešeného jim v Kristu spasení, protož služebníci církve, když ouřad svůj věrně podle nařízení syna božího vykonávají, tehdy kázáním sv. evangelium a zákona božských přikázání mocně lidi rozvazují i svazují, hříchy jim odpouštějí i zadržují. Druhá znamenitá částka ouřadu a moci církevní jest strany soudův a práv církevních, jimiž se podle slova božího soudí a spravují ne světské věci a pře ale věci duchovní vztahující se předně k tomu, aby zdravé učení v církvi zachováno bylo, z něhož jde pravá pocta pána Boha a láska společní vší církve. Též aby všeliký řád dobrý podle slova božího zachován byl v obcování církve svaté a ve vše-

*) In margine: „Mistr Jan Hus v traktátu o šesti bludích v kap. 3. „Třetí odpuštění hříchův slove služebné, ministralis, to věz proto, že službou duchovní odpuštění bývá hříchův, a to odpuštění bývá od kněží a k nim přísluší vedle oné řeči spasitele našeho.“ Jan 20.

Sněmu léta 1417 artikul 3.: „Že mnozí vezmete ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, budou jim odpuštěni. A opět Math. 18.: „Věru pravím, kteréžkolivěk svížete na zemi, budou zavázáni i na nebi.“ A opět Math. 16. dí Kristus církvi svaté v Petrovi: „Tobě dám klíče království nebeského.“

likých věcech církevních zevnitřních, a ten ouřad zvláštně přináleží některým toliko v církvi osobám moudrostí a dary ducha sv. osvíceným a ozdobeným, a k tomu obzvláštně od vší církve, aby jiné řídili a spravovali, zvoleným. Ale však tato i jiná všeliká ouřadní moc v církvi boží nemá žádné světské moci aniž k ní jaká světská práva, moc, vladařství a panství tohoto světa přináleží, nebo správu církevní a světskou jednu od druhé syn boží jest odděliti ráčil; též také nemá církev a míti nemůže té moci, aby buď v řádích církevních něco ustanovovala proti slovu božímu aneb také v učení mimo zřetedlné slovo boží k věření vydávala, tak jakoby z podstaty spasení bylo, též ani té moci nemá, ani církev, ani žádný v církvi Kristově tak vykládati písmo svaté, aby se jedno s druhým potýkalo a zvláště s články obecné víry křesťanské.

13. O svátostech velebných Kristem pánem nařízených, a jich užitcích i pravém užívání.

Věříme a vyznáváme, že velebné svátosti sou viditelné pečeti a jistoty zaslíbení božských a zřetedlné vyznamenání milosti boží, v kterýchžto svátostech vidědlní (sic!) živlové slovem a nařízením božským jsou v pravdě a v skutku věci nebeské neviditedlné a rozumem lidským nestihlé, pojišťujíc nás o milostivé vůli božské pronešené k nám v slově svatého evangelium a úmluvě s námi v Kristu učiněné, o oučastenství Krista pána a všech jeho dobrodiní; a protož o užitcích svátostí velebných to věříme, že, poněvadž svátosti od Krista pána ustaveny a nařízeny sou, netoliko sou proto, aby zevnitřně rozeznávaly věrné křesťany od pohanův a jiných jakýchžkoli následovníkův rozdílného od pravé církve náboženství, ale vlastně proto, aby byly jistotou a hojným očitým svědectvím zvláštní a milostivé k nám vůle pána Boha našeho. I z té příčiny užitek jich nejpřednější a nejhlavnější jest tento, aby, když jich požíváme, vzbuzovaly a utvrzovaly v nás víru naši o zaslíbení božských, totiž že se nám v svátostech velebných Kristus pán dává se všemi zásluhami a dobrodiními svými, abychom tak skrze požívání velebných svátostí a víru v něho konečně jeho více a více účastni byli a v něm měli všeckna nám zaslíbená dobrodiní, totiž odpuštění hříchův, vysvobození od smrti věčné a moci ďábelské, smíření s Bohem, ospravedlnění účastenství ducha sv. a dědictví života věčného. Druhý hlavní užitek jest ten, aby svátosti velebné nás posilňovaly a vzbuzovaly k bedlivému a snažnému ostříhání té úmluvy, podle kteréž tak veliká dobrodiní od Boha přijímáme, a podle kterýchž také my zase pánu Bohu tím zejména zavázáni jsme, že přidržíce se z celého srdce slova jeho svatého věrně a upřímně chceme udatný boj vésti proti hříchu, ďáblu, světu, vlastnímu tělu, a jeho ctíti všelikou od něho přikázanou poctou a poslušenstvím, obzvláštně pak milováním bližního svého, jakožto našeho Krista pána vlastního ouda a spolu účastníka všech věcí nebeských. A protož ti hodně přijímají velebných svátostí, kteříž je v pravém pokání a v pravé víře v Krista pána tím úmyslem přijímají, aby opravdově účastni byli těch a takových znamení týchž oužitkův, pro kteréž jest syn boží svátosti své nařídíti ráčil. Nebo kdo jináč a krom takových oužitkův svátostí velebných užívá a s nimi se proti ustanovením Kristovým obírá, ten je potupuje, mění a vyprázdňuje; a protož v té příčině svátosti velebné nepřinášejí takovým odpuštění hříchův a spasení ale hrozný soud a zatracení.

14. O křtu svatém, první velebné svátosti Kristově.

O křtu svatém vyznáváme a věříme, že ta svátost samým Kristem pánem ustanovená, jest koupel nového rození a obnovení ducha svatého, kterýž se na nás hojně vylévá skrze Ježíše Krista, spasitele našeho,*) abychom ospravedlněni jsouce milostí jeho, byli dědicové v naději života věčného,

*) In margine: Z sněmu léta 1421, artikul 26.; item, z sněmu 1524 artikul 7. Mat. 28., Mar. ultimo Rom. 4.

a ten křest aneb obmytí člověka vodou ve jménu a vzývání Trojice svaté, otce, syna i ducha svatého přináší člověku v církev Kristovu štípenému odpuštění hříchův a život věčný, jako syn boží u sv. Marka v 10. kapitole dí: „Kdož uvěří a pokřtí se, spasen bude, a kdož pak neuvěří, ztracen bude." Též vyznáváme, že nemluvňátka neb děti (poněvadž k nim království boží vedle zaslíbení božských přináleží a jich jest, Mat. v 19.) mají křtěny býti, a že ty jsouce skrze modlitby a křest Bohu obětované na milost se přijímají podle mnohých písma sv. důvodův.

15. O večeři Páně, druhé velebné svátosti Kristově.

O velebné svátosti kšaftu poslední večeře, od samého Krista pána před utrpením jeho nařízené, věříme a vyznáváme,*) že ten chleb v též večeři jest pravé tělo Krista pána za nás dané a zrazené,

Sněm léta 1421 artikul 26.: „O křtu vyznáváme a učíme, že dítky mají křtěny býti k poznání a vzývání pána Boha pravého, otce i syna i ducha svatého, aby přijaty jsouce skrze koupel nového rození na milost od toho pána Boha, jehožto jest jméno nad nimi vzýváno, odeprouce se vší nepravosti a tělesných žádostí, střízlivě, spravedlivě a pobožně živy byly na tomto světě. Ad Tit. 3. Protož sme nařídili, aby správcové kostela každého měli křtitedlnici a ji časem svým obnovili. Křtem pak svatým budou posluhovati podle ustanovení pána Krista obyčejným způsobem: „ve jméno otce, syna, ducha svatého", a to s modlitbami a otázkami k tomu nařízenými u přítomnosti kmotrů a jiných lidí. A tu, souli dítky příhodné bráti pokrm, má jim svátostí těla a krve pána Krista poslouženo býti."

Item, sněm léta 1524, artikul 7.: „Předkem, co se křtu svatého dotýče, poněvadž jeho zevnitřně obživení a rození duchovního, pravé víře v pána Krista [.....] a protož tím s vážností posluhováno býti má a zvláště pak při kmotřích potřebí jest, aby věrní a obcování šlechetného nalezováni byli, kteřížby o děti, tak jakž povinni sou, pilnost měli, též při rodičích táž pilnost býti má, aby k témuž napomínáni byli, poněvadž dítky v přítomné víře církve svaté v rodičích a v pěstouních i kmotřích k jich vlastní víře křtěny býti mají a týž křest podle řádu starobylého a zákona božího držán býti má, lečby beze lsti nutná potřeba byla. Po křtu pak, byloliby dětátko způsobné a rodičové s kmotry žádaliliby toho, aby svátostí těla a krve Páně dětátku posloouženo bylo, můž jemu podáno býti, však s rozvážením kněžským spasitedlným."

V písni starých Čechův o svátostech 16.: „Svátost nejprvnější křest jest vidomé znamení v Bohu člověka duchovního narození, o němž zjevně praví Kristovo čtení, leč se kdo narodí z ducha, jinak z vody, nejde v boží hody."

*) In margine: Z sněmu léta 1417, art. 2.; item, z sněmu 1421, artikul 5.; item, z sněmu 1524, artikul 10.

Sněm léta 1417, artikul 2.: „Aby velebná svátost těla a krve boží pod oběma způsobama chleba a vína všem věrným křesťanům, jimž hřích smrtedlný nepřekáží, svobodně byla dávána podle ustanovení a přikázání spasitele. Math. 26. Mar. 14. Luk. 22., jenž dí: „Vezměte a jezte, toť jest tělo mé, píte z toho všickni, toť jest krev má nového poručenství, jenž ꝛc."

Sněm léta 1421, artikul 5.: „O velebné svátosti večeře Páně učíme a vyznáváme, že má od kněží a služebníkův církve nábožně a věrně podávána býti vedle spasitele a pána našeho naučení a rozkázání, Luk. 22., item, 1. Cor. 11. a to všem věřícím, tak jakž on sám syn boží tělo své a krev svou pod způsobem chleba a vína svým učedlníkům k jedení a ku pití jest vydati ráčil. Mat. 26. Luk. 22. Mar. 14. A kdež mluvili sou o užívání této svátosti pán náš Ježíš Kristus a jeho apoštolé rozuměli sou o přijímání posvátném a netoliko o duchovním. Tento pak řád přijímati pod obojí způsobou obecná církev svatá všecka jest za mnoho set let tak tuze zachovávala, že každý, kdož jest přijímaje tělo Páně pod způsobou chleba liknoval se píti z kalicha Páně, držán byl za kacíře Manichia a od společnosti věrných jakožto svatoloupežník vyobcován byl." Z dekret. 25., Quaest. 1.

V písni starých Čechův: „Třetí svátost řecky slove eucharistia, to milých Kristových večeře dobrá, k tomu připravená, byť Kristova smrt byla pamatována. O té věřili sme, věříme, věřiti chceme to všecko, co v Kristově čtení čteme, v epištolách také, odvrhouce chytré vtipy všelijaké."

Sněm léta 1524, artikul 11.: „Všeho vyměřování o svátosti těla a krve pána Krista podle zbytečných důmyslův užitečné jest zanechati, než zprosta podle ustanovení, nařízení a vysvědčení pána Krista aby se drželo a užívalo, nic nepřidávajíce ani ujímajíce, poněvadž jest chléb tělem svým a víno krví svou vysvědčiti a to k hodnému kněži i s lidem spolu přijímání pod obojí způsobou na památku smrti a dobrodiní svých ustanoviti a zůstaviti ráčil. Tak se věřiti i užívati toho k konci od Krista pána míněnému a vyměřenému má."

a víno v kalichu jest pravá krev pána našeho Ježíše Krista za nás vylita a na odpuštění hříchův přijímajícím se podává, aby jedouce tělo a pijíce krev Krista pána to činili na připomínání a zvěstování smrti jeho nevinné, dokavadž nepřijde; jakožto sám pan Kristus při též poslední večeři a kšaftu svém vlastním slovy svými tak ustanoviti a vysvědčiti ráčil, a svatí evangelistové a apoštol svatý Pavel o tom zjevně učí, píší a vyznávají.

A taková velebná svátost ustanovena jest předně pro vzbuzení a potvrzení naší víry v účastenství Krista pána a všech jeho dobrodiní, abychom přijímajíce duchovně i podstatně, věrou i také ústy svátosti těla a krve pána našeho Ježíše Krista, nikoli nepochybovali ale pevně věřili, že opravdově jsme a skrze takové užívání večeře Páně vždy víc a víc učiněni býváme živí oudové Krista pána, kterýž nás k tělu svému svatému tak připojuje, abychom jako ratolest svého kmene, tak i my jeho oudové z těla jeho sv. jakožto z jediného pravého pokrmu našeho docházeli a nabývali pravého nasycení duší svých, živého osvícení, radosti, potěšení a všech dobrodiní, kteréž nám Kristus pán smrtí svou a celým poslušenstvím zasloužiti a v svém sv. evangelium každému kajícímu předložiti a zaslíbiti jest ráčil, totiž odpuštění hříchův, smíření s Bohem, ospravedlnění, oučastenství ducha sv. a dědictví života věčného. Potomně také proto ustanovena jest svátost večeře Páně, abychom v společném shromáždění církve Bohu srdečně děkovali za všecka dobrodiní božská nám v Kristu pánu učiněná, a přijímáním svátosti těla a krve Páně opravdově se vzbuzovali a silnili k zůstání v těle Krista pána, kterémuž na ten konec připojeni býváme, abychom umírajíce v něm všelikým hříchům a zlým žádostem našim a povstávajíce k spravedlnosti živi byli Bohu ve vší pobožnosti a svatosti podle všech božských přikázání a zachovávali jednotu těla Kristova, jenž jest církev skrze srdečné milování jedni druhých. To vědouce, že všickni kteří velebné svátosti z jednoho chleba jíme, jedno tělo učiněni býváme, tak jakž sv. Pavel 1. Cor. 1, Luk. 6 učí, abychom se vespolek jakožto společní oudové jednoho Krista srdečnou a vroucí láskou milovali, tím jisti jsouc, že nikoli nemůžeme žádného z spolubližních svých potupiti neb uraziti, abychom ihned v něm nepotupili a neurazili Krista pána, ani také že nemůžeme milovati Krista pána leč jej milujeme v bližních svých, jakož dí pán: „Cožkoli ste učinili jednomu z těchto bratří mých nejmenších, mně ste učinili.“

16. O pokání.*)

O pokání smejšlíme a vyznáváme, že ti, kteříž po přijetí křtu sv. padli a zhřešili, mohou zase dojíti hříchův odpuštění, kterého by se koli času ku pánu Bohu skrze milost jeho v pravé pokání navrátili, a že církev takové kající křesťany rozhřešovati a v společnost svatých přijímati má. Záleží pak pokání pravé na třech částkách, z nichž první jest skroušenost srdce, strach a žalost v svědomí skrze poznání hřícha, (sic!) kterážto skroušenost (jakž i svrchu oznámeno) působí při člověku opravdovou nenávist všelikých hříchův vnitřních i zevnitřních a srdečnou žádost vysvobození od hněvu božího a věčného zatracení. Druhá částka jest víra v Krista Ježíše, kteráž pochází z evangelium sv., jenž ukazuje v samém Kristu rozhřešení, to jest zproštění ode všech hříchův, smíření s Bohem a ospravedlnění v zásluhách Kristových; a taková víra působí při člověku skrze Ducha sv. opravdové potěšení a radost srdečnou, z kteréžto pochází milování pána Boha a přikázání jeho. Protož třetí částka pravého pokání jest nový život a všeliké nové předsevzetí, kterýmž duch svatý člověka kajícího proměňovati a jako obnovovati ráčí, aby maje v ošklivosti zlý život i všeliký Bohem zapověděný hřích jeho se víceji, věda a chtě, nikoli nedopouštěl, ale již, učiněn jsa synem božím, Bohu živ byl ve vší pobožnosti

*) In margine: Z sněmu léta 1421, artikul 21.; v písni starých Čechův o svátostech 4.; Mistr Jan Hus v traktátu o pokání.

a svatosti podle všech přikázání božských, a tak vedle řeči sv. Pavla 1. Tim. 1. „bojoval dobrý boj, zachovávaje víru a dobré svědomí."

17. O zpovědi.*)

O zpovědi a rozhřešování smejšlíme, že v církvi má býti vyznávání hříchův a jich rozhřešování, ač vyčítání všech hříchův při zpovědi není možné ani potřebné vedle řeči božské v žalmu položené: „hříchy kdo může znáti?" ɔc Také při zpovědi maji lidem od služebníkův církevních spasitedlná i potěšitedlná z písem svatých potěšení, naučení udělována býti, aby lidská svědomí hříchy ztížená a zákonem božím přestrašená mohla z slova božího potěšení docházeti.

18. O služebnících církevních.**)

O služebnících církevních smejšlíme, že žádný nemá zjevně v církvi učiti neb svátostmi posluhovati jediné ten, kterýžby řádně byl k tomu povolán.

19. O řádích církevních.***)

O řádích a ceremoniích církevních, kteréby se v církvi boží a ve všelikých služebnostech církevních tak při sv. mši, to jest při obecních modlitbách, při kázání slova božího a při hodném poží-

*) In margine: Z sněmu léta 1421, artikul 25. Sněm léta 1421, artikul 25.: „O zpovědi učíme, že jest potřebné v církvi zvěstovati hříchóm odpuštění skrze Ježíše Krista kajícím a ku pánu Bohu se obracejícím podle řeči: komužkoli odpustíte hříchy, odpuštěny sou. Joh. 20. a tak dále. A protož kněz žádný, kdožby se zpovídati a z srdce upřímného, pokáním svatým jsa hnut, z hříchův se vyznávati žádal, jeho zpovědi vyslyšeti odporovati nemá žádným způsobem, ale zavázán jest, aby podle moci klíčův svatých ouřadu rozhřešování, ve čtení svatém nařízeného, dobrotivě vyslyšel kajícího v zpovědi a jemu dal naučení, že od pána našeho Ježíše Krista skrze jeho služebné slovo a prostředkem svátosti hříchův odpuštění nabývá a jej u víře stvrdil, že hříchové jemu jakožto kajícímu, poněvadž jim v srdci a v mysli odvolil a v ně se navracovati nemíní, od Boha váženi a počítáni nebudou pro Krista Ježíše, aby tudy při každém k Bohu se obracejícím víra byla utvrzena a láska ku pánu Bohu i naděje byla zbuzena, že mu Kristus pán odpuštění hříchův daruje, v sobě štípí, aby jako ratolest plodná hojné ovoce pomocí ducha svatého obnovení nesl."

**) Z sněmu léta 1421, artikul 6.; item, sněm 1524.; Mistr Jan Hus o pateré povinnosti kněžské, fac. 1. Sněm léta 1421, artikul 6.: „Vyznáváme to a tomu věříme, kterak služebníci církve a kněží, jakž podle povolání svého sou náměstkové apoštolův a potomci učedlníkův pána Ježíše Krista, tak také příkladem jejich v dobrovolné chudobě evangelistské mají živi býti, zbavíce se statkův tohoto světa i panování světského. A protož sám pán a spasitel dí k svým učedlníkům: „Králové pohanští panují nad svými, vy pak ne tak; Mat. 20. Luk. 22—10. Petr 5., nepanujíce v lidu pánu Bohu oddaném, a tak dále. Item, 2. Tim. 6. Majíce potřebu těla a čím bychom se odívali, na tom přestaneme."

Sněm léta 1524, artikul 14.: „Poněvadž lid křesťanský v jednotu víry Kristovy nemůž uveden býti než skrze čisté slovo boží, zákona a čtení Kristova kázáním, učením, a to též slovo nemůž než od věrných a hodných služebníkův Kristových kázáno býti: a protož potřeba jest, aby ti a takoví služebníci k tomu hledáni a vyvolováni byli, kteřížby to slovo Kristovo v pravém jeho smyslu kázali a učili. A tak předkem a prvotně užitečné jest vyvoliti jednoho z mužův za administrátora a předního a to s bázní boží. A ten jaký býti má, písma božská i apoštolská zjevně ukazují."

Item, Mistr Jan Hus v traktátu o pateré povinnosti kněžské; ten stojí v knihách jeho v I. dílu fol. 154.

***) Z sněmu léta 1421, artikul 3.; item, sněm 1524, kap. 9., 10., 12. Sněm léta 1421, artikul 3.: „Zachováváme a aby zachováváno bylo nařídili sme to, což svatá církev stará apoštolská první nám vydala, nařídila i ustanovila, té matky církve svaté my se přidržíme, ji v poctivosti máme, od ní se neoddělíme, neb čemu sou apoštolé učili a co první stará církev nařídila, tomu my učiti a to zachovávati míníme. O svátcích a slavnostech pána

vání a posluhování večeře Páně, tak i jiných více schůzkách církevních a službách božích dáti měly, o tom se jinde nejde. Ale však s předky našimi to smejšlíme a vyznáváme, že takoví toliko řádové a takové ceremonie církve boží býti mají, kteréžby ani proti slovu božímu ani zbytečné nebyly, ale příjemné, pohodlné, sloužící ke cti a chvále pána Boha, k jednotě a vzdělání církve a k zachování dobrého řádu, jak v shromáždění společném tak i na každém místě a při všelikých věcech k církvi přináležících. A ačkoli nemají žádní řadové a ceremonie církevní lidmi ustanovení, by pak sebe ozdobnější byli, za to držáni býti, jakoby na nich vlastní pocta boží a spasení lidské záleželo a církev k nim jako k přikázání božským zavázána byla: však když církev boží vedle vyměření slova božího i také zdravého rozumu z hodných důležitých a lidu božímu znamenitě požitečných i potřebných příčin co ustanovuje, to vše, pokudž v takovém dobrém způsobu a pořádku trvá a trvati může, nemá od kterýchkoliv k správě církevní přináležitých lehce a všetečně, zvláště s pohoršením jiných, rušeno a přestupováno býti, nebo takové zlehčování a potupování církve a ustanovení jejího, kteréž tak vedle vyměření o tom z slova božího učiněno jest, zjevně Bohem zapovědíno u sv. Matouše: „Kdož by církve neposlechl, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník“.

20. O vrchnosti světské.*)

O světské vrchnosti vyznáváme, že jest boží nařízení a že jí všickni (to jest každá duše beze vší výminky) tak jako nařízení božskému, netoliko pro její rozkaz a ujití časných pokut, ale také obzvláštně pro rozkaz boží a zachování před Bohem dobrého svědomí, máme a povinni sme podle vůle boží poslušni býti, tak abychom pod správou jejich v křesťanském řádu pokorný život vésti mohli ve vší pobožnosti a šlechetnosti. 1. Tim 2.

21. O manželství.**)

Vyznáváme také, že manželství jest řádné a Bohem nařízené spojení dvou osob svobodných, muže a ženy, všechněm lidem, kteříž ho vedle potřeb a ustanovení božího užívati chtějí, svobodné, to jest Bohem a nařízením jeho osvobozené, poctivé a nepoškvrněné. Žid: 13. Nebo sám pán Bůh Adamovi o obecném přirození lidském pověděti jest ráčil, že není dobré býti člověku samotnému. 1. Mojžiš. 2. kap, a svatý Pavel též dí: „Pro uvarování smilstva jeden každý měj svou manželku a jedna každá svého manžela. A ačkoliv tomu bychom rádi byli, aby kněží bez manželek zdrželivi býti a svou služebnou povinnost snažněji vykonávati mohli, však šetříce při tom rady a nařízení ducha

---

Ježíše Krista i blahoslavené panny Marie a svatých božích, o řádích církve mnohých, jako ve čtení epištol a čtení svatých, o zpívání a modlení, o vigiljích a postech, o jitřních, nešpořích a strany kázání slova božího. Item, v traktátu M. Jana Husi: „O zkáze pocházející z ustanovení lidských“ kap. 4., nachází se v knihách tisknutých v předním dílu fol. 443.

*) In margine: Sněm léta 1421, artikul 8.: „Učíme a napomínáme tomu a to sme nařídili, aby všickni hříchové zjevní a smrtedlní od správcův světských a těch, komuž náleží, od lidu věrného Krista pána s pilností vykořeňováni byli. Tento řád vypleňovati nepravosti příkladem jest stvrdil Pán, když učiniv bičík vešel do chrámu.“ Joh. 2. A. 1. Cor. 6. písmo dí: „Napsal sem vám, nespřízňujte se s smilníky“, a dokládá: „Odnesu od Vás zlé činy“; item, Rom. 13.: „Knížata a vrchnosti nejsou k hrůze dobře činícím ale zločincům“, a co dále tam stojí. Item, Mistr Jan Hus v výkladu, který činí na 1. epištolu sv. Petra, ten se nachází v druhém dílu jeho knih tisknutých folio 161.

**) In margine: „V písni starých Čechův o svátostech.“ Mistr Jan Hus v traktátu o manželském stavu, kap. 1., 2., 3., 4., 5., 6.: ten se nachází v knihách jeho v předním oddílu folio 33. Item, v písni o svátotech: „Pátá svátost manželství, jest řádné svolení dvou osob do smrti nerozdělení; jakož sám Kristus dí: „Což Bůh spojil by, toho člověk nerozloučí.“

svatého a apoštola Pavla, a zvláště znajíce, že i oni lidé a též hříchu a křehkosti podle obecného přirození lidského poddáni sou: protož to podle vyměření písem svatých zůstati (má), aby, kdož nemá daru zdrželivosti, se pobožně a vedle nařízení církve ženil, nebo týž svatý Pavel dí: že lépe jest se oženiti nežli páliti; a to proto, že, poněvadž manželství jest dobré, čisté, svaté a Bohem i v stavu nevinnosti nařízené, lépe jest v božském nařízení nežli v bezbožném, nečistém a Bohem přísně zapověděném nepořádu státi a zvláště pak těm, kteříž slovem božím a svátostmi posluhují a jiným ku příkladu dobrému býti mají vedle napomenutí božího: „Svatí buďte, jako i já svatý sem pán Bůh váš."

22. O památce svatých.*)

Vyznáváme též, že svatých památky, v tom co se následování víry a jich dobrých skutkův dotýče, mohou a mají v církvi k jejímu velikému tudy vzdělání zachovány býti; ale vzývati svatých nemáme, ani k nim se utíkati, nebo vzývání skutek jest vlastní na samého pána Boha náležející, jakž písmo dí: „Pánu Bohu svému klaněti se a jemu samému sloužiti budeš"; a jiné písmo: „Vzývej mne v den zarmoucení tvého a já vysvobodím tebe a ty mne poctíš." Také svatí nemají za prostředníky jmíni ani držáni býti, nebo písma svatá nám jedinkého prostředníka a přímluvcí pána našeho Ježíše Krista ukazují.

23. O postu.**)

O postu svatém vyznáváme, že jest dobrý a velice požitečný, předně k zkrocování a k zdržování těla, aby proti duchu nezbujnělo; druhé, abychme k modlitbám svatým a bedlivému rozjímání a přemyšlování věcí božských všelijak schopnější a způsobnější byli; třetí, abychom tudy prokazovali a vysvědčovali srdce našeho před Bohem ponížení a všelijak pokorného před jeho velebností z hříchův a provinění našich vyznávání. A tak půst jest dvojí: jeden obzvláštní, když někdo (zvláště v první příčině aneb pro první užitek svrchu dotčený) buď sám aneb s čeládkou svou postu dobrovolně a kdykolivěk by se toho příčina a potřebnost hodná ukázala, pobožně užívá; druhý jest obecní, když celá obec aneb církev boží pro obecní potřebu anebo nastávající ňákou těžkost a metlu boží, jsa k tomu napomenuta od správcův svých, utíká se společně ku pánu Bohu skrze Krista pána v pravém pokání i také zevnitřních znamení pravého pokání, to jest, jakž prorok dí: „V celém srdci svém v postu, v pláči a v kvílení koře se před Bohem a vyznávaje svá provinění všelijakou srdečnou i také zevnitřní pokorou", jakož hojní příkladové v písmě svatém obojího zákona i také prvotní církvi nám to ukazují. Jest pak půst netoliko střídmost a mírná skrovnost užívání darův božích každého času pobožnému křesťanu, jehožto život má vždycky býti ustavičnému postu nápodobný podle věrného napomenutí Páně, kdež dí: „Varujte se, aby srdce vaše nebyla obtížena obžerstvím, opilstvím" ꝯc, ale jest vlastně to, když mimo obyčejnou střídmost a zdrželivost ještě větší skrovnost ve všech věcech tělu našemu pohodlných, obzvláštně pak a vlastně v jídle a v pití sobě na jeden den aneb na jakýkoli jistý čas přísně ukládáme, tak abychom předně ty věci, pro kteréž půst uložen jest, lačným životem tím způsobněji a bedlivěji vykonávali, potomně také, abychom požívajíce toliko obecného a skrovného pokrmu a nápoje žádné rozkoše v jídle a v pití neužívali; a naposledy abychom i v takovém prostého pokrmu a nápoje užívání skrovnost větší nežli jindy zachovávali. Ale však náleží pilně toho šetřiti, jaké v církvi boží dobré užívání postův svatých bylo, tak aby lid boží věděl a znal, jak a proč se postiti má a nedomníval se, že to půst jest, když někdo rozdílnost v pokrmích zachovává, aby v tom omylu nebyl, jakoby pocta boží na samém postu bez vnitřní pobožnosti záležela.

*) In margine: Z důvodů písem starých, jakž doloženo.
**) In margine: Sněm léta 1421, kap. 5. a důvodové písem svatých.

24. O vzkříšení mrtvých a posledním soudu.*)

Věříme, že pán náš Ježíš Kristus při skonání světa tohoto v slávě přijde maje všecky souditi a zase všecky mrtvé vzkřísiti, tu pobožným a voleným božím dá život věčný a radost vždycky trvající, bezbožné pak lidi s ďábly zatratí, tak aby bez všeho skončení věčně se mučili.

25. O životu věčném.**)

Ústy vyznáváme a srdcem věříme s potěšením, že po tomto časném životě jest a na věky trvati bude život potěšený a radostný, všem v syna božího Ježíše Krista věřícím od věčnosti připravený, do kteréhož sám jednorozený syn boží skrze smrt svou a dokonalé poslušenství cestu jest připravil a bránu otevřel. A ovšem tak věříme a z srdce vyznáváme, že do tohoto věčného života nižádným jiným prostředkem nižádný přijíti nemůže ani do toho jináče než skrze samého pána Krista dojíti; jakož sám pán a spasitel nám pověděti jest ráčil, řka: „Já sem vzkříšení, cesta a pravda a život. Kdož věří ve mne, ten má život věčný a já ho vzkřísím v nejposlednější den". Item: „Otče, chci, kdež sem já, aby tu i služebník můj byl, a které si mi dal, žádný nevytrhne z rukou mých." Kteréhožto potěšitedlného života zde prvotiny docházejí toliko ti, kteříž z slova božího pravého a jistého poznání pána našeho Ježíše Krista a oučastenství ducha svatého nabývají, aby zůstávajíce v Kristu a v pravé víře, v něho i v naději neomylné zde živi jsouce, potomně v jistotě dokonalého blahoslavenství v nebeském království došli, kdežto vedle řeči apoštola: Boha tváří v tvář uzří; nebo i sám syn boží praví, Jan v 17. kap.: že to jest život věčný poznati Boha pravého a kteréhož on poslal Jezu Krista, a u téhož sv. Jana v 5. kapitole: „Amen, amen, pravím vám, kdož slovo mé slyší a věří tomu, který mne poslal, má život věčný a na soud nepřijde, ale přichází z smrti do života." A ten věčný život jest plný a neobsáhlý nevýmluvné radosti, o čemž apoštol pověděl: že ucho neslýchalo, oko nevídalo a na srdce člověka nevstoupilo, co jest pán svým voleným připravil. Do něhož nám i všem, kteříž v samého v jednorozeného syna božího, svého spasitele, věříme, rač dopomáhati Bůh otec, kterýž s týmž synem a duchem svatým jest v trojí osobě a v jediném božství živ a králuje na věky věkův. Amen.***)

Pořádek artikulů: Slovo boží. Bůh. Trojice svatá. Pád. Svobodná vůle. Hřích. Zákon. Ospravedlnění. Víra. Dobří skutkové. Církev. Klíčové. Svátosti. Křest. Večeře P. Pokání. Zpověď. Služebníci. Řádové. Vrchnost. Manželství. Svátkové. Půst. Vzkříšení. Život věčný.

*) In margine: Artikul víry obecné křesťanské.

**) In margine: Artikul 25. též z článku víry obecné.

***) In margine: „Až potud vytištěno. Přidáno na zad potvrzení té konfesí." — Na vedlejším listu opět jinou rukou napsáno: „Pan Václav Vřesovec dal tu konfesí vytisknouti tiše v svém domě anno ut supra. Hněval se o to císař Rudolf a jej i zahanbil poň, kázav mu preč z komory. Vytištěna jest prv něco i na arku celém, ale není při ní toho potvrzení, kteréž tuto jest, a o něž se poň nejvíc hněval císař. Non est exquisitum opus. Mluvení nevlastní, netheologické, leckdes i nečeské: jako třebas, bytedlnost, soběvolnost, schůzky církevné. I věci tak se někde předkládají, jakoby hlínu mátl neb z písku provaz dělal, aneb jakoby písař sám nevěděl, co píše. Písma nevlastními slovy vedena. O klíčích bídný smysl. Byl by hned mši s klíčy srovnal, i modlitby i oddavky do klíčů vstrčil. Poněkud není div, když psáno v šustu při sněmu a divně opravováno. Mohliť sou přestati na naší, když způsobnější udělati neuměli."

58. Nejmenovaný kněz na místě bratří svých kněží i děkanů přimlouvá se velmi horlivými slovy s předkládáním důvodů k jednomu pánu českému za to, aby stavové království Českého pod obojí způsobou za obnovené zřízení, dosazení konsistoře, straně pod obojí od dávna náležité, se zasadili.

Sine dato (1575). Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

V. M. od všemohoucího a věčného pána Boha dobrého zdraví a při radách, jednání a jiném řízení i předsevzetí pro čest a slávu boží, pro dobré J. M. C. a užitečné i prospěšné tohoto slavného a nejkřesťanštějšího království Českého, které při tomto obecném sněmě v uvážení a před sebou míti ráčíte, šťastného začetí, dobrého průchodu a potěšitedlného vyřízení aby popříti a při tom při všem pomoc, rozum, požehnání a moudrost dáti, a V. M. duchem svým svatým přítomen býti ráčil, upřímným srdcem žádati nepřestávám.

Ekleziastikus, znamenitého rodu člověk, když napsal knihu moudrosti, aby se jí lidé zvláště mladší téhož národu učili, dokonávaje své řeči v kap. 44, napomínaje dí: Vychvalujme prý muže slavné a předky své v rodech jejich, neb mnohou slávu pán od věků učinil skrze ně, u velebnosti své chce zajisté tomu, aby potomci ctli, znali a měli pravú a upřímú stálú známost pána Boha, a aby víru k němu neměnitedlnou a horlivou milost k jeho slovu a zákonu zachovati v̄ štěstí i neštěstí hleděli, ve všem tom slova a zákona božího, víry upřímné a stálé i jiných šlechetných ctností a příkladův svých milých předkův následujíce, z jejichžto jsou Bohu oddané a duchem svatým posvěcené krve pošli a od nich skrze naučení vůli zákona božího do svých duší, myslí a srdcí, nýbrž také i do rukou přijali, kteréžto naučení v pravdě při mnohých velikou jest stálost při slovu a zákonu božím v tom národu zbudilo, že mnozí a v pravdě povýšených rodův rádi jsou životů svých pro slovo a zákon boží sobě opovážili. O tom knihy Judicum i také Machabejské vejslovné příklady ukazují. Ačkoli pak, dí žalm [147], že jest neučinil pán Bůh tak žádnému národu, jako tomu z bedr Jakobových: však nicméně vedle řečí svatého Petra v skutcích apoštolských kap.: [10], není přijímač osob, ale v každém národu že jemu se líbí, všickni, kteříž ho v slovu, vírou přijmouce, vzývají; a protož z pouhé milosti své a lásky božské i na zemi tuto Českou, na národ i na jazyk náš a předky naše milé ze všech tří stavův ráčil jest okem svého milosrdenství patřiti a poslav k nim kazatele zákona svého věrné a upřímné z temnosti bludův Antikristových a z modlosloužení je ku poznání svého milosrdenství přivésti, skrze pána Krista všem věřícím zaslíbeného ku pravé známosti své podstaty a vůle božské a všechněch dobrodiní skrze práci, smrt a zásluhu Krista pána církvi svaté obecné křesťanské, apoštolské a všem jejím oudům přivlastněných a oddaných, přitáhnouti a jich sobě duchem svým svatým posvětiti ráčil; ale neméně než jako oni za starého zákona byli jsou lid boží volený a jakž dí svatý Petr [1. kan. 2] a v zjevení svatého Jana [1. kap.] jest napsáno: miloval je a obmyl je od hříchův v své krvi a učinil krále a kněží Bohu a otci svému.

Jakož jest Jozue, Gedeonovi, Machabejským bratřím a jiným vůdcům lidu svého netoliko času pokoje doma, ale také i času bojův páně přítomen svou pomocí a milostí býti ráčil, tak také i předky V. M. a stavy pod obojí v tomto království tělo a krev Krista pána z víry přijímající opatrovati jest i doma, když prvé pokoj byl, i potom vně v táboru jednom i druhém jim přítomen svou pomocí býti ráčil, když pravdy boží i svých dítek a této vlasti naší a jazyku svého českého proti nepřátelům a okolním všem národům obhajovali a chránili, dávaje jim šťastná vítězství. Jakož pak v svých houfích, z nichžto jeden byl z pánův Pražan a druhý Žižkův a Táborův, při kterýchžto jim páni, rytíři i města ze všech tří stavův, jak jsou kteří od sebe nejblížeji svá sídla měli, jsou stáli, patrně jsou přítomnosť andělův za ně bojujících častokráte vidívali.

A tak ty příčiny jsou byly všem stavům třem pod obojí, že jsou se spojili za jednoho člověka, upevnivše to sobě listy a smlouvami spečetěnými, a aby církev boží, shromážďování skrze slovo boží

a velebné svátosti bylo stálejší a kázeň duchovní v kněžstvu a lidu mohla držána býti, ohlásili jsou a sobě přivlastnili akademii Pražského učení a konsistoř, to jest soud duchovní, nařídivše v ní hodné osoby a přidavše jim defensory, kdež až dosavad strana pod obojí způsobou odtud mívala jest a má správce církevní, kněží, kazatele a děkany i také preceptory mládeže a správce škol, jenž jsou jako role ositá, anebo mladá sadba na zahradě a na vinici, vydávajíc do církve a do obce hodné a užitečné lidi k radám a k správám, což vše V. M. známé a vědomé jest. Nepřišlo jest pak takové obhajování pravdy, slova božího a zákona Páně a dosazení k svému právu a spravování i ochraňování akademie universtitatis a konsistoře, soudu duchovního a správy nad kázní církevní a kněžstvem [. . . .], ale veliké půtky, krve prolití, války a mnohých zahynutí z předkův V. M. předešlo jest; neb jsou byli, jakž se nyní těchto let v Hispaniji, Frankrejchu a v Nidrlantu děje, nedávajíce místa inkvisitorům, skrze bulle biskupa římského vypovědíni ke všelijakým záhubám, jsouce zbaveni svých řádův a důstojenství panských, rytířských, vladyckých a městských, majíce sobě odňato všelijaké právo, jsouce zbaveni, jakožto nehodní a potupení, všelijakých úřadův a důstojenství proto, že jsou od římského náboženství odstoupili a počteni byli za nejhorší lidi a psance, nejsouce hodni, aby s nimi kdo dobrý měl co činiti, a aby ohně a vody užívali a aby na ně slunce svítilo. A v těch ve všech potupách, odsouzeních, nebezpečenstvích hrdla, statku, cti a svých potomkův i erbův, jakožto hrdinští, právě pobožně moudří a křesťanští správcové lidu božího a horliví milovníci pravdy, zákona Páně a vlasti své i národu i jazyka českého, pro milost ku pánu Bohu a církvi jeho, nejinak církev boží než jako manželek a dítek svých jsou obhajovali, a to stojíce jako onen Gedeon a Machabeus, aby modlářství a Antikristovo učení, jímžto Buoh, sláva jeho se dává v pohanění, vyňato ven z církve a pravá služba boží, neporušené kázání slova božího a pravé užívání svátostí pána Krista aby jim pro spasení jejich duší zůstávalo a nám jejím potomkům dochováno bylo. To pak se zdá býti velmi divnou a chvály hodnou věcí, když jim slibovali zboží, vyšší důstojenství, spříznění svá a dary slavné královéé, císařové, knížata a páni, čehož bývají ti, jenž jsou k válečným běhům schopni a vysokomyslni, velmi žádostivi, že jsou se tím pohnouti od pravdy boží nedali, nýbrž když války přestaly, přívětivost, dobrotivost a svornost, pokudž mohli, k svým spolusousedům, kteří pod jednou byli a proti nim válčili s nepřátely se spolčivše, také jim jsú prokazovali, křivdy jejich pro obecní pokoj jim promíjejíce.

V kteréžto příčině compactata z bazilejského concilium a jiné domácí smlouvy jsou prošly a již do zřízení zemského vepsány jsou. Jména rodův a předkův V. M. jsou poznamenána v týchž smlouvách a listech, v kronikách psaných a v podpisích, když bylo činiti o křivdu svaté paměti Mistra Jana Husi na concilium Konstanském a tuto je vypravovati, ačkoli rádi slyšíme o svých předcích, však by snad bylo obšírné, a také tu jinde v poznamenání přijdou a tak veliké pochvaly, poctivosti a věčné památky hodni jsou předkové ti všickni a rodové před pánem Bohem i přede všemi lidmi od nás i proto, že pána Boha sobě přítomného, u víře Krista pána jsouc stálí, jsou měli, i proto, že jsou této vlasti toho náboženství pod obojí, slovo boží nesprzněné a užívání velebných svátostí nám a V. M. i jiných k tomu pokladův, totižto kollatur na kostely a fary, škol, kollejí, akademie universitatis a zřízení a dosazování konsistoře, to jest soudu duchovního, dochovali a V. M. k opatrování poručili, abyste netoliko obhájcové toho byli, ale také zlepšovali a potomkům svým toho jejich křesťanským, pobožným, stálým a hrdinským a právě českým příkladem beze lsti a fortele, jakž jest přísloví, zůstavili a dochovali. A protož račtež upřímnou myslí a horlivým srdcem rozpomenouti se na své předky, z jejichžto beder a krve křesťanské ušlechtilé a hrdinské i také duchem svatým k životu věčnému posvěcené jste zrozeni a pošli k vykonání v církvi a v své vlasti užitečného učení a spravování, od nichžto ste pravé poznání pána Boha a vůbec jeho i víru křesťanskou skrze naučení v mysli a srdce Vaše přijali, po nichžto také, jak jiné statky, klenoty a svobody, tak také i erby, které jsou oni na terčích malované v bojích proti nepřátelům pravdy boží hájíce stavěli a je přemáhali, zůstavené sobě máte a jich se

vší poctivostí potomkům dochovati šetříte; protož těchto také, jako dvou klenotův tohoto slavného a nejkřesťanštějšího království Českého, akademie universitatis učení Pražského a konsistoře, soudu duchovního, neopouštěti račte, ale akademii pomoc učiniti a konsistoř v svou správu ujmouce a dovolení od J. M. C. dosáhnouce hodnými osobami neračte obmeškávati, jakž od starodávna bývalo, dosaditi.

Strany akademie pak, ta ještě v ochraně V. M. zouplna zůstává a jí očekává, ale konsistoř, to jest řízení soudu duchovního, pro osoby V. M. známé předně potřebuje opatření, a budeli s tím obmeškáváno a odkládáno, snadně z vládnutí V. M. pod způsobem chytrým vyvedena bude, jakž toho již začátkové se ukazují.

Ráčíte pak toho míti důležité, které V. M. k tomu nutí, tyto příčiny:

1. Předně roztržitost kněžstva a lidu obecného strany slova božího a posluhování velebných svátostí a vykonávání služeb božích, což jest nejvíce se začalo, jakž nynější administrátor s svými některými faráři od stavův pod obojí strany vyznání svaté víry učiněné a sepsané jest se odtrhl.

2. Pokoj a svornost a láska všeho lidu a vší obce tohoto království ve všech stavích; neb srovnání v náboženství jest původ všeho dobrého (v žalmu 131.) a požehnání božského, roztržky pak plodí rozbroje a nepokoj, zvláště skrze kněží bouřlivé a nepřebývající pod správou své vrchnosti.

3. Neřádové kněžští velicí a mnozí, kteří mají průchod svůj, z nichžto si obecní lidé berou zlý příklad ke všem hanebným hříchům, pro které pán Buoh těžkosti, závady, nešťastné příhody a hněv svůj skrze nepřátely a trestání dopouští na vrchnost předně a potom na jiné obecní všeckny.

4. Veliké a žalostivé zlehčení a potupení i soužení naší strany pod obojí způsobou přijímajících netoliko v tomto království před stranou pod jednou, ale také před cizozemci, jimžto jest za podiv, že tak po svých předcích nepodařilí chceme býti.

5. Proměnění a zjinačení pořádků v konsistoři Pražské v soudu duchovním od administrátora a jeho farářův strany přijímání svědkův, opatrování duchovenství strany naší pod obojí a činění výpovědí, na čež dobří lidé nižších i vyšších stavův těžce naříkají, že při tom při všem se množí neřádové na ublížení jejich duší i také svědomí a potom i vezdejšího života.

6. Neřádové při soudu duchovním a potupa a zmrhání kázně duchovní při kněžstvu děje se za tou příčinou, že vysazení osob do konsistoře mimo starobylý způsob a řád od stavův zachovávaný stal se jest, neb administrátor V. M. stavům ani kněžstvu, farářům Pražským, děkanům krajským a jiným kaplanům a farářům pod nimi ve vsech a v městě nic jest neslíbil, že podle slova božího a vyznání víry a pořádkův strany naší pod obojí bude náboženství strany pod obojí a kněžstvo říditi, a zase neráčili jste jemu nic připověditi strany poslušnosti, též také ani farářové, ani děkanové, ani kaplanové a faráři jiní v České zemi ničímž jemu zavázáni nebyli a nejsou; a tak řídí a spravuje jak chce aneb jak se někomu líbí a poslouchá ho v tom kdo chce, a skrze to neřádové a ohavnost na místě svatém.

7. Že již administrátor s faráři svými nemoha svládnouti svým povoláním pro nezbednost neposlušného pohoršitedlného a roztržitosti kněžstva i obecného lidu i také pro jiné příčiny J. M. C. přednešené vzal jest od té správy pořádné odpuštění, uznávaje to sami s jinými, že k slušné nápravě, řízení a opatrování konsistoře, to jest soudu duchovního a kázně mezi kněžstvem a lidem nebude moci přijíti, leč byste ráčili k starobylému způsobu takovou správu, dosadíce hodné osoby a nařídíce jim defensory, přivésti, těm by se potom dalo za instrukcí vyznání svaté víry.

8. Ráčíte již toho míti patrné zkušení, jak mnoho škodí, kde toho nenese čas a jiné příčiny netrpí, odkládati a jako za hřbet klásti, kdybyste ráčili před několika lety to vyříditi, jakž se vidělo některému počtu, nepřišlo by tak mnoho zlého na nás. Ale co se nestalo, to se již můž napraviti,

poněvadž k tomu oznámené příčiny V. M. nutkají. Tyto příčiny bez pochyby račíte sami před očima i jiné dostatečnější míti, které sem já toliko pro připomenutí V. M. tuto poznamenal.

Ač pak bez pochyby mezi V. M. něco strany toho, máli býti dosazena konsistoř čili co jiného činěno býti, na odpor přijde, že předešle některé nesjednocení mezi bratřími a některým kněžstvem jest povstalo, což jest již skrze společné vyznání víry spokojeno a vyzdviženo, a pozůstáváli co, může to snáze s přátely nežli odpornou stranou srovnáno býti, však nicméně odložíce toho, užitečněji jest společně o konsistoř jednati; neb ta bude, dáli pán Buoh, obojí jednotě příčinou k lásce, k svornosti a k rozmnožení cti a slávy boží, když jako oni apoštolové z obojí lodičky zahrnutých ryb, pomohou sobě loviti a společně proti odpůrcům pravdy a antikristu sobě nápomocni k vzdělání církve boží budou. Kdež pak nám to někteří předstírají, že jsou stavové tohoto království všickni i také pod obojí žádali za arcibiskupa na sněmě, a ten že již jest dán: žádali sou, aby byl biskup pod obojí a ne pod jednou, ale tento pan arcibiskup nikda se jest nevkládal a nevkládá v stranu naši, a také zápověď má, aby žákovstva našeho na kněžství neordinoval, a také J. M. C. císař Ferdinand svým mandátem jest to vyměřiti a obmeziti ráčil, že pro stranu pod jednou pana arcibiskupa jest opatřiti ráčil, a že jemu se strana toliko pod jednou poroučí a ne pod obojí. Ty mandáty jsou před rukami. Co se pak dotýče toho, že J. M. C. jest závazek učiniti při korunování ráčil straně pod jednou a straně pod obojí strany kompaktat: ta strana pod obojí stavové pod obojí jsou, aby mohla rozeznána býti od sekt jiných, za tou příčinou vyznání víry jest sepsané a J. M. předneseno, kompaktata pak, na které král český se vztahuje, nejsou předně ta, která jsou od concilium Bazilejského dána, neb ta nic na krále se nevztahují, ale jsou kompaktata, to jest smlouvy jisté a erbanuňky od císaře Zikmunda a stavův tohoto království učiněné a zpečetěné, podle kterých jest za krále českého do země přijat, a tak jiní po něm králové od stavův přijímáni bývají až posavad.

A protož račte upřímně o d o s a z e n í k o n s i s t o ř e při J. M. C. společně státi, to může se starobylým řádem a způsobem takto vykonati:

1. Vyžádati na J. M. C. to, aby dovolil se V. M. sjíti k dosazení osob hodných do konsistoře strany naší pod obojí tělo a krev Krista pána z víry přijímajících a to vedle starobylého řádu, a nového tu nic že jednáno býti nemá, jakž i předkové J. M. také jsou toho dovolovati ráčili, a tu příčiny přednésti napřed jmenované. A takové sjití aby na jistý den bylo v kolleji veliké, jakž předešle bývalo, aby strana odporní o všem, co se a kterak mluví od koho a dělá, nevěděla, a při tom jen aby stavové pod obojí byli a Pražané.

2. Aby k témuž dni povoláni byli děkanové krajští s kněžími a kazateli, které pod sebou mají, a farářové Pražští, item, Mistři učení Pražského a budou moci povolati se toliko ti děkanové, kteří se srovnávají s námi.

3. Z toho počtu aby osoby k dosazení konsistoře byly voleny hodné a k rektorovi universitatis aby přidán byl administrátor, a těm aby byla poručena správa konsistoře a soudu duchovního i kázně, a za instrukcí vydáno bylo vyznání víry. A poněvadž by snad na tento čas nemohla býti solennitas, ta kteráž jest vypsána v konfessí, nechť by to pominuto bylo, tehdy jen aby kněží, jak od starodávna bylo, od konsistoře do strany naší přijaté spravovali a na fary podávali a kázeň hleděli zachovati.

4. Přijíti od nich povinnost rukou dáním, že, přijmouce kněžstvo všecko a obec strany naší pod poslušnost, při úřadu svém cti a slávy boží vyhledávati, slova božího a svatosti v řádném posluhování opatrovati, stádo církve boží věrně pásti a při povolání svém upřímně, věrně a právě, jak k chudému tak k bohatému, se chovati chtějí a budou.

5. Děkanům a farářům i kazatelům ohlásiti, aby oni svou vrchnost znali a jí se řídili ve všem slušném a náležitém, a konsistoriánové s rektorem a administrátorem aby je přijali pod ochranu,

a od nich zase přijali rukou dáním přípověď strany poslušnosti vedle starobylého řádu a vyznání víry strany naší pod obojí.

6. Oznámiti při páních Pražanech, z panstva a rytířstva, aby k pánům defensorům o radu a ochranu práva duchovního outočiště měli, a když by potřeba toho kázala a někdo právu poddán býti a na pány defensory dbáti nechtěl, aby na J. M. C., jako odbůjce práva, byl donešen, a potom strana naše aby s ním, dokudž by se nepokojil, nic činiti neměla.

7. Strany ordinování žákovstva na úřad svatého kněžství, to aby poručeno na ten čas bylo rektorovi a administrátorovi a konsistoriánům, aby oni to s radou pánův defensorův při J. M. panu arcibiskupu v Čechách, budeli možné, opatřili. Pakli by nemohlo býti, při jiném některém křesťanském biskupu toho pohledati, který by je ordinoval.

A tak ráčíte líbeznú službu pánu Bohu učiniti a to dobré, kterého V. M. předkové dosti násilnou a krvavou prací dobyli a dochovali, také svým potomkům a stranu naši roztrhanou a téměř již potlačenou zase v jednotu spolčiti a jí hlavy pozdvihnouti a mezi kněžstvem obecním a lidem božím pobožnost a kázeň křesťanskou způsobiti, odkavadž V. M. odplata boží zde časná a potom v nebi před anděly božími věčná očekávati, a zde u potomkův věrných doma i v církvi pochvala, o nichžto Ekleziastikus nahoře vypisuje, tak také V. M. rodům poctivost neskonalá zůstávati bude. Budeli pak tu J. M. C. míti co, o čemž naděje není, na nedostatku anebo odporu, ráčíte pravdy své míti, že konsistoř pražská stavům pod obojí náleží a stavové pod obojí že jsou ji sobě vždycky dosazovali, a ty zůstávají za někým, a když se ráčíte na to ptáti, najdou se:

1. Že sou ji spravovali hned od concilium Konstanského stavové pod obojí, přijavše ji z rukou i s pečetí od J. M. P. Kundráta, arcibiskupa, který k stavům pod obojí přistoupil léta 1419 a vojska Pražského s panem Haškem z Valdštejna, mincmejstrem, ty časy hejtmanem byl.

2. Kompaktata císaře Zikmunda a smlouvy s stavy pod obojí učiněná na to se vztahují, aby svou konsistoř opatrovali sami bez překážky jeho, a na ta kompaktata se jiní králové přijímali a přijímají.

3. Jsou majestátové J. M. C. Zikmunda, jeden stavům a druhý Mistrům a kněžstvu daný, který jest z konsistoře vyzdvižen od Jich M. stavů pod obojí.

4. Svědectví J. M. C. císaře Zikmunda, která vystavovati ráčil o právích stavův království Českého strany volení arcibiskupa a spravování konsistoře a ta jsou hodnověrní lidé poznamenali.

5. Výpis z kněh konsistořských pořádný, kterak jsou stavové pod obojí vždycky dosazovali konsistoř až do tohoto času, a sou tam léta a dnové i osoby poznamenáni.

To až potud sem V. M. na místě bratří svých a kněží i děkanův, kteří se k naší konfesí hlásejí, přednésti a ku paměti přivésti chtěl, ač vím, že toho ráčíte hojnost míti, však sem té naděje, že to ode mne laskavě přijíti ráčíte, a já pána Krista, jenž dí: „Ovce mé hlas můj slyší a žádný jich nevytrhne z rukou mých“, item, „Otče posvěť jich v pravdě,“ (Jan 17,) prositi budu, aby V. M. i všecky stavy říditi při tom ráčil.

---

59. Páni, rytířstvo, Pražané všech tří měst Pražských a poslové vyslaní z měst království Českého pod obojí způsobou žádají císaře Maximiliana za právo volení administrátora neb administrátorův, osazení konsistoře Pražské a volení defensorů, kterouž žádost svou odůvodňují historickými doklady.

Sine dato. 1575. Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři a uherský, český králi, pane, pane náš nejmilostivější! Jakož předešlého sněmu, kterýž držán byl na hradě Pražském léta tisícího pětistého

šedesátého sedmého v pondělí po neděli, jenž slove oculi, ze všech tří stavův království Českého, kteříž z víry pravé tělo a krev pána našeho Ježíše Krista pod obojí způsobou přijímáme, za to jsme V. C, M. poníženě prosili, abychom při obnovování konsistoře pražské, též při volení administrátora neb administrátorův, i také defensorův volení a k radě, i ku práci přidání již jmenované konsistoři pražské, jakož předkové naši a kněžstvo strany naší od Jich M. císařův a králův českých, slavných a svatých pamětí, zachováni byli, též také i my od V. C. M. abychom byli při tom zůstaveni a zanecháni, jakž naše ponížené žádosti a V. C. M. oustní předkládání tehdáž činěné, to v sobě šíře obsahovalo. Kdež pak od V. C. M. týmž sněmem nám odložení se stalo takové, abychom V. C. M. po šťastném zase do tohoto království příjezdu v jistém oznámeném času strany takového obnovení a dosazování dotčené konsistoře Pražské to v známost uvedli, že jsou předkové naši i my tolikéž po nich toho od starodávna v řízení a užívání a toho spravování byli, a když by se to stalo a od nás to ukázáno bylo, že V. C. M. nás tři stavy při tom přednešení milostivě zůstaviti ráčíte, jakž týž artikul sněmovní to také v sobě šíře obsahuje.

I nejmilostivější císaři! Tak teď činíme a V. C. M. ve vší poníženosti v známost to uvozujeme, prosíce žádostivě a poníženě, abychom při tom, čehož předkové naši beze všech překážek požívali, i my také abychom za kralování V. C. M., jakožto krále křesťanského a krále a pána našeho milostivého, při tom při všem zůstaveni býti mohli.

A předkem, aby tomu všemu snázeji V. C. M. porozuměti ráčila, toho V. C. M. poníženě oznamujem, že jsou předkové naši v království Českém a v markrabství Moravském podle vůle samého pána Boha a původem ducha svatého při svaté víře staré křesťanské pod obojí způsobou byli stáli a toho se prvé pevně drželi a mnoho těžkostí sobě podstupovati nevážili i také to obdrželi, že přijímání velebných svátostí těla a krve pána našeho Ježíše Krista, spasitele našeho, podáváno pod obojí způsobou bylo a jest, kdož toho žádali a žádají, tak a ne jinač, než jakž syn boží, pán a spasitel náš, na poslední své večeři učedlníkům svým, a potom nám všem pozůstaviti a vydati, abychom toho bez proměny až do příští zase jeho k soudu požívali, poručiti jest ráčil, jakž o tom evangelistové a svatý Pavel i jiná písma svatá hojně vyučují a o nařízení Páně široce vypravují.

A když bylo po smrti krále Václava a psalo se léta od narození syna božího tisícého čtyřstého dvacátého prvního a chtěli býti v království Českém o rozdávání velebných svátostí pod obojí způsobou nemalí rozdílové a odporové, toho času stavové království Českého a markrabství Moravského sněm valný v Praze sedmého měsíce července v kolleji Veliké císaře Karla Čtvrtého drželi za živnosti tehdáž pana arcibiskupa Pražského, řečeného Kundráta, a na ten sněm do Prahy u velikém počtu se sjevše, na tom se všickni jednomyslně, majíce při sobě veliký počet kněžstva i Mistry učení Pražského, snesli a mezi sebou jednosvorně zavřeli, aby v poznání víry svaté křesťanské v dobré lásce a svornosti trvali a v přijímání těla a krve Krista pána vedle poznalé pravdy boží, kteráž skrze učitele a správce církevní pobožné v jmenovaném království Českém a markrabství Moravském z písem svatých upřímně ohlašována byla, se tvrdili, a několik drahně artikulův pobožných na tom sněmu nařídili, kteříž se ke cti chvále pánu Bohu všemohoucímu, k utvrzení víry a pravého náboženství křesťanského, k dobrému obcování a řádu mezi duchovními i světskými vztahují. A tehdáž hned a toho času mezi jinými věcmi artikul tento také zřídili: že jsou sobě volili čtyry osoby z duchovních, muže učené a pobožné, za administrátory, a těm poručili vrchnost a správu nade vším kněžstvem pod obojí způsobou v království Českém a markrabství Moravském a moc jsou jim dali, i o tom přísně poručili, aby nepříkladné kněží trestati mohli. A těm nahoře jmenovaným administrátorům připověděvše stavové světští i duchovní všelijakou uctivost a poslušenství v věcech k duchovní správě náležejících chovati a jich, pokadž by slušné bylo, v ničemž neopouštěti, nad nimi ruku držeti, a chtěl-li by se jim kdo na odpor stavěti, toho nedopouštěti, nýbrž takového každého, kdož by v tom shledán byl,

napraviti i trestati, poručivše všemu kněžstvu, aby jim poddáni byli a jich poslouchali i jimi se spravovali, a bez povolení jich žádný na žádnou faru aby se nezamlouval, nad to pak ani nestěhoval, jakž artikul z téhož sněmu šíře to v sobě zavírá. A tak skrze stavy království Českého a markrabství Moravského pod obojí způsobou to řízeno a způsobeno bylo.

A potom když císař Zikmund za krále českého přijat byl, to volení takové od stavův svrchupsaných těch čtyř osob na administrátorství a direktory, latinským jazykem je jmenuje, potvrditi jest ráčil majestátem svým a podle jiných artikulův ten jest také ráčil stvrditi a tak doložiti: že tomu chce, aby to volení stavy království Českého a markrabství Moravského, kteréž se za živnosti Kundráta arcibiskupa Pražského stalo, ve všem svůj průchod mělo. A potom za tohož J. M. císaře Zikmunda, když volen byl za arcibiskupa Pražského od stavův království Českého Mistr Jan z Rokycan a s ním dva jiní podbiskupi a nebo sufragáni, zejména Mistr Martin z Oujezda a kněz Václav z Chocně, ti jsou byli od volenců šestnácti voleni, z nichž polovice bylo světských a polovice duchovních od stavův k tomu vydaných.

Také císař Zikmund, slavné paměti, s stavy království Českého učiniti jest ráčil smlouvu prvé nežli jest za krále českého přijat a do země vpuštěn, a to jest majestátem svým potvrditi ráčil, kteréhož jest datum na Bělehradě léta božího tisícého čtyřistého třicátého šestého dne [....] měsíce ledna; a ten artikul takto stojí: „Tyto věci tvrdíme tímto listem a slibujeme slovem císařským dříve řečeným poslům i království Českému a markrabství Moravskému, že ve všech a každém kusu svrchupsaném s nimi zůstaneme, kterýchžto nižádnou měrou, příčinou, ani k tomu vymyšleným obyčejem, pro které věci předložené, odporné, neb jiné které koliv zavázání, nikoli nezrušíme anebo přerušiti nedopustíme, ale ty věci v skutku naplníme a naplněny aby byly zjednáme, a chceme aby námi a našimi náměstky v budoucích časích všecky ty věci jim byly držány a zachovány."

A když již Mistr Jan z Rokycan byl volen za arcibiskupa podle toho zavázání majestátem nahoře dotčeným, tu císař Zikmund J. M. ráčil jest toho volení stavům obzvláštním majestátem potvrditi, jehož datum v Jihlavě léta od narození syna božího tisícého čtyřstého třidcátého šestého den svaté Markety panny; Mistra pak Jana Rokycana za arcibiskupa zvolení od stavův byly z plného sněmu k volení vydány osoby tyto: Menhart z Hradce, Hynce z Pirkštejna, seděním na Ratajích, Diviš Bořek z Miletínka, purkrabě hradu Pražského, Havel z Dřevenic, Jan Velvar, měštěnín Starého města Pražského, Pavel měštěnín Nového města Pražského, jeden měštěnín z Sušic, Ambrož měštěnín od Hory Kutny, Mistr Václav z Sušice, kněz Pavel farář od svatého Jiljí, kněz Václav farář od svatého Mikuláše, kněz Mikuláš Řehoř z Betléma v Starém městě Pražském, kněz Jan farář od svatého Štěpána z Nového města Pražského, kněz Vít farář z Hory Kutny, kněz Voldřich farář z Čáslavě, kněz Bartoš farář z Loun a kněz Ondřej farář z Sušice. A takové volení Rokycana za arcibiskupa stalo se v pátek na den jedenácti tisíc pannen léta Páně tisícého čtyřistého třicátého pátého.

Potom pak léta ticícého čtyřistého třicátého sedmého za administrátora volen jest od stavův Mistr Křišťan, farář od svatého Michala. Potom král Albrecht ráčil jest majestátem svým stavům toho potvrditi, jehož datum v Jihlavě v neděli den svaté Trojice léta tisícého čtyřistého třidcátého osmého stavům království Českého daným.

Po něm též král Ladislav, syn Albrechtův, slavné paměti, při všem tom stavův království Českého zanechati jest ráčil, jakž v privilegium se nachází, jehož datum u Vídni den svatých Filipa a Jakuba, apoštolův božích, léta tisícého čtyřistého padesátého třetího.

Potom za J. M. krále Jiřího žádní odporové strany přijímání velebné svátosti a konsistoře Pražské mezi stavy jsou nebyli, neb J. M. Kr. sám pod obojí způsobou býti jest ráčil.

J. M. král Vladislav za kralování svého taky jest při tom stavy zachovati ráčil, a v tom jim žádné překážky činiti ani se vkládati v to neráčil; nýbrž je při tom zůstaviti ráčil; neb za krá-

lování J. M. byl jest za administrátora volen a ustanoven Mistr Jakub Stříbský, příjmím Holub, léta tisícího čtyřistého devadesátého sedmého, a Pražané jsou konsistoř jemu osadili a doplnili Mistry a faráři Pražskými, a po něm byl administrátorem Mistr Pavel z Žatče, a po něm Filip biskup Sidoněnský.

Item, za krále Ludvíka J. M., slavné paměti, ta věc jest v dobrém způsobu a pokoji stála, a toho času byl jest za administrátora od stavův pod obojí způsobou přijímacích volen Mistr Matěj Korambus léta tisícého pětistého osmnáctého a od Pražan Starého a Nového města Pražských na místě a s povolením stavu panského a rytířského vyhlášen a ustanoven v pátek před svatým Antonínem.

Po něm léta tisícého pětistého dvacátého druhého Mistr Václav Litomyšlský, děkan svatého Apollinářiše, učiněn byl administrátorem. A po smrti jeho Mistr Havel Žatecký, příjmím Cahera, byl administrátorem od stavův království Českého volen léta tisícého pětistého dvacátého třetího.

Item, tisícého pětistého dvacátého devátého léta v neděli po svatém Jeronymu sněm od stavův těch, kteří pod obojí způsobou byli, držán byl; na témž sněmu, když Mistr Havel Cahera administrátor byl vypovědín, to jsou zřídili a opatřili všickni tři stavové strany naší pod obojí způsobou, že jsou správu konsistoře Pražské Mistru Vavřincovi a Mistru Janovi Choceňskému, proboštu Veliké kolleje a jiným podle nich kněžím a Mistrům desíti poručili.

Item, sněm jsou také všickni tři stavové, Mistři učení pražského, kněží a správcové far Pražských a děkanové všickni strany pod obojí způsobou drželi v neděli první po svaté Trojíci léta Páně tisícého pětistého třicátého prvního, na tom sněmu stavové se snesli, aby sobě k správě duchovní volili administrátora nebo administrátory, a ti neb ten muži dobrými poctivými z Mistrův a farářův Pražských radu a konsistoř osazenou aby měli a k Pražanům aby outočiště, kdyby potřeba jaká nastala, bez přítomnosti stavův v potřebách svých měli. A jestliby Pražané nemohli k čemu s administrátorem a konsistoří dostačiti, volili jsou stavové týmž sněmem jim na pomoc dvě osoby z stavu panského a dvě z stavu rytířského.

J. M. C., tehdáž Kr., císař Ferdinand, slavné a svaté paměti, pán a otec V. C. M. nejmilejší, stavům v to sahati ani jaké překážky činiti neráčil; než toho při tom milostivě ráčil zůstaviti. A potom léta tisícého pětistého čtyřicátého prvního všickni tři stavové, majíce schůzi v kolleji Veliké v Starém městě Pražském, když jest byl vzal Mistr Martin, administrátor, odpuštění z ouřadu administrátorského od stavův strany pod obojí, tu jsou sobě stavové volili za administrátory Mistra Jana Zahrádku a kněze Jana Mistopola, tehdáž faráře u svatého Mikuláše v Starém městě Pražském, a k nim jsou přidali jiných deset osob z Mistrův učení Pražského a z farářův Pražských, a ty jsou z poručení všech stavův Pražané obojích měst Pražských publikovali a konsistoř obnovili. A potom když jest Mistr Jan Zahrádka vzal odpuštění z ouřadu od stavův, tehdy stavové sšedše se v domu někdy dobré paměti pana Jana z Pernštejna volili jsou za administrátora kněze Jana Mistopola, kterýž v tom administrátorství mnoho let trval.

Dále léta tisícého pětistého padesátého pátého v pátek den svatého Františka za kralování J. M. císaře Ferdinanda a s milostivým na onen čas J. M. Kr. dopřiním byla jest schůze stavův pod obojí způsobou v kolleji Veliké, a voleni administrátoři tého času dva, kněz Jan Kolínský a Mistr Matěj Dvorský, i také konsistoř jest obnovena, a ty osoby od stavův zvolené a vyhlášené J. M. C. milostivě stvrditi ráčil, kteréž několik let v takovém ouřadu administrátorském byly a trvaly.

Také J. M. císař Ferdinand ráčil jest několikerá psaní strany konsistoře a kněžstva pod obojí způsobou přijímajících činiti. I v tom jest pamět ta, že léta dvacátého sedmého, když jsou všickni tři stavové strany naší shromáždění své měli v zeleném pokoji na hradě Pražském, že jest tu před stavy předstoupil kněz Václav administrátor a mnohé své ztížnosti vznášel a, při tom odpuštění z ouřadu administrátorského bera, žádal, aby z toho propuštěn byl, o čemž mnohým lidem široce vědomo jest.

Též se také psaní nebo list J. M. císaře Ferdinanda, slavné a svaté paměti, nachází, kteréhož jest datum na Pardubicích v pátek den svatého Matouše, apoštola božího, léta padesátého čtvrtého, jak jsou J. M. C. stavové království Českého sněmem obecním moc dali, aby J. M. s radou nejvyšších pánův ouředníkův a soudu zemského po čtyrech osobách z stavu panského a rytířského ku pomoci administrátorům, k kterýmž by v čas potřeby outočiště míti mohli, přidati ráčil. A tak J. M. týmiž listy svými podle té moci na sněmu obecním od stavů dané osoby jisté za defensory voliti ráčil.

Z toho pak V. C. M. předložení našeho milostivě tomu vyrozuměti ráčíte, kterak jsou vždycky stavové, kteříž víru svatou křesťanskou pod obojí způsobou drželi a drží, při té svobodě v tom od Jich M., slavné a svaté paměti, císařův a králův českých zachováni bývali, když s vědomím Jich M., sejdouce se spolu světští i duchovní, Mistři učení Pražského s kněžími i s faráři Pražskými, s děkany krajskými, jsou toho potřebu býti poznávali, že jsou k administrátorovi a konsistoři dohlídali, je volívali, na ouřady osazovali, propouštěli z ouřadův, od stavův samých odpuštění brali, aneb z ouřadův že propouštění žádali, toho se sami stavové dotýkali, a netoliko administrátora a konsistoriány volívali a usazovali, ale i decreta a jisté artikule, jak by se v náboženství kněžstvo držeti a v dobrém řádu státi, administrátorem a konsistoří se spravovati a jich poslušni býti měli, ustanovovali, a toho všeho od starodávna sami v řízení a užívání i spravování byli, ani kdy jim v to saháno, ani překážky činěno nebývalo; nýbrž Jich M. císařové a králové čeští, slavných a svatých pamětí, toho jsou milostivě potvrzovali a stavův při volení a usazení administrátorův a konsistoře zůstavovati ráčili.

A poněvadž při V. C. M., jakožto králi a pánu našem nejmilostivějším, nic jiného nehledáme a za nic nového a prvé nebývalého nežádáme, než toliko, abychom od V. C. M. při tom zůstaveni a zachováni byli, čehož předkové naši za slavných a svatých pamětí císařův a králův českých beze všech překážek požívali i my také s potomky našimi abychme požívati mohli, tak aby volení administrátora neb administrátorův a osazení konsistoře Pražské, též i defensorův jim přidání podle uznalé potřeby a v příhodných časích při nás pod obojí způsobou stavích království Českého zůstalo a nám v to vkračováno nebylo, a o koho bychom kdy v časech budoucích, uznajíce k tomu hodného býti neb hodné, za administrátora a konsistoriány se společně snesli a za potvrzení toho V. C. M. požádali, abyste V. C. M. nám stavům toho milostivě na časy budoucí příti a potvrzovati ráčili: tak aby v dobrém řádu, v pokoji, v svornosti a v jednotě kněžstvo naše drženo a spravováno býti mohlo, neb jsme toho vždycky i s předky našimi v užívání až do této nejposléze konsistoře osazení byli. Než teď pak v těchto rozdílích, kdež administrátorové nad sebou žádných defensorův od stavův volených neměli a necítili, mnohé věci pohoršlivé vznikly a kněžstvo v rozpustilosti rozličné a církvi boží škodlivé, ano i v obcování nemravné k pohoršení lidu obecního se vydalo.

I aby to zlé k přetržení přijíti a zase k nápravě přivésti se mohlo, V. C. M. poníženě prosíme pro čest a slávu boží a pro vzdělání jeho církve svaté, že nás stavy pod obojí způsobou při tom při všem, čehož předkové naši i my také vždyckny jsme požívali, milostivě zůstaviti ráčíte. A my, jakožto věrní poddaní, našimi službami vždyckny hotovými toho V. C. M. na časy budoucí budeme se poddaně a poslušně odsluhovati.

V. C. M. věrní poddaní, páni, rytířstvo, Pražané všech tří měst Pražských a poslové vyslaní z měst království Českého z víry tělo a krev Krista pána pod obojí způsobou přijímající.

---

60. Stavové pod obojí žádají opětně císaře Maximiliana za povolení, aby se vespolek sjíti a v takovém shromáždění o osazení konsistoře jednati mohli; dále předkládají své ztížné žádosti a prosí, aby v trestání výstupných jich kněží mimo konsistoř a stavy pod obojí jiní se nevkládali; strana pod jednou aby jich veřejně netupila.

Sine dato. 1575. Opis souč. v archivu Třeboňském.

Nejjasnější císaři, uherský, český králi! Jakož sme dnův těchto pominulých V. C. M. oustně i také v spisu poníženě žádali, čehož sou předkové naši i také my požívali, abychom při tom ještě od V. C. M. milostivě zachováni byli, to jest, abychom těchto dnův a prvé nežli by sněm tento pominul se spolu sjíti a o osazení konsistoře Pražské i o jiné mnohé dobré a chvalitebné věci shromáždění své míti mohli, tak jakž táž žádost a spis náš to v sobě šířeji obsahují: i ještě V. C. M. nepřestáváme za to poníženě žádati, že nám k takovému sjití povoliti a nás při starobylém a chvalitebném pořádku milostivě zůstaviti ráčíte; a poněvadž těchto dnův, když sme při V. C. M. byli, nám Jste toho milostivě podati ráčili, které bychom těžkosti a ztížnosti své měli, abychom i těch V. C. M. sepsaných podali, protož tak poníženě činíme a v artikulích těchto na tento čas V. C. M. ztížností svých podáváme.

Předkem to sobě za přední ztížnost pokládáme, že kněžstvo naše pod obojí způsobou, kteréž pod správu konsistoře Pražské přísluší, strany některých výstupkův k ohledání potahováno bývá k soudům před osoby s náboženstvím naším se nesrovnávající, ješto za předkův našich prvé ani také za nás nikdy se jest toho nedálo, ale jestli že sou se někteří výstupní kněží strany naší nalezali, ti od konsistoře aneb od stavův království Českého pod obojí způsobou o to sou ohledáváni a pro své výstupky ztrestáváni bývali: a protož V. C. M. poníženě žádáme, že při starobylém pořádku také v příčině této zachováni budeme, tak aby v kněžstvo naše mimo konsistoř jiné osoby odporné náboženství našemu se nevkládaly. Neb z toho, že sú se někteří kněží od konsistoře a od poslušenství odtrhli, toto jest škodného a nám velice ztížného pošlo, tak že sú se bludové a kacířstvo vyjevili, kterýmžto kacířstvem na kazatedlnici i jinde kněz jeden, kterýž se praví strany pod obojí způsobou býti, lidi jest vyučovati začal, to jest kněz Havel Gelastus, mluvě a uče toto: že Kristus pán, spasitel náš, jest stvoření a duši jako jiné hovado jest měl, i jiné k tomu podobné a rouhavé věci mluvě a uče, k nimž na větším díle jest se přiznal a je zastávati směl, což ještě nikdež prvé v straně náboženství našeho slýcháno nebylo a žádný se jest ještě tak nevážný nenašel, kterýž by se toho dopustiti směl, a tak za příčinou nevážnosti toho kněze strana naše v ošklivost a pomluvu nevinně mnohým by přijíti mohla, pro kteréžto rouhání my toho kněze Havla, jakožto člověka bludného, v církvi a straně naší již trpěti nemůžeme, ale pro takové kacířské bludy ovšem se jeho zbavujeme a za kněze pod obojí způsobou, dokudžby se nenapravil a bludův svých takových neodvolal, držeti nemůžeme, čehož sme také před V. C. M. se vší ponížeností tejna učiniti nemohli.

Druhé, že proti zřízení zemskému i také smlouvám starobylým strana naše pod obojí způsobou od kněžstva pod jednou způsobou na kázáních i sic jinák ve spisích se dotýká s pohrůžkami, haní, tupí i kaceřuje, což jest pod pokutami jedné i druhé straně přísně zapovědíno: a protož poníženě V. C. M. prosíme, aby to také k přetržení přišlo, kněží pod jednou aby to kázali a to psali, co by ke cti a chvále boží i také ku pokoji dobrému slušelo bez hanění a dotýkání strany i náboženství našeho. A ačkoli, nejmilostivější císaři! měli bychom i jiné některé své těžkosti V. C. M. v spisu tomto našem předložiti, ale, šetříce v tom velikého V. C. M. zaneprázdnění a jiných mnohých příčin, na tento čas V. C. M. nechceme zaneprázdňovati, než v tom ve všem V. C. M., jakožto věrní poddaní, se poroučíme a poníženě za to prosíme, že takového sjití a shromáždění nám V. C. M. příti a nás při starobylém způsobu konsistoře a náboženství našeho pod obojí způsobou zůstaviti i zachovati a naším milostivým císařem a pánem býti račíte. V. C. M. věrní poddaní ꝛc.

61. Stavové katoličtí podávajíce císaři své dobré zdání na novou konfesí českou a jiné spisy v příčině náboženství jim předložené, žádají, aby při starobylém pořádku a víře zůstaveni byli a všem novotám v náboženství přítrž učiněna byla.

Sine dato. 1575 9. června.*) — Opis souč. v archivu arcibiskupství Pražského.

Nejjasnější a nejnepřemoženější císaři! Jakož jste V. C. M. nám stavům katolickým některé obšírné spisy religie se dotýkající, V. C. M. od osob stavu panského, rytířského a městského ze všech tří stavův království tohoto podaných, milostivě odeslati ráčili: v to všechno se vší pilností, majíce při sobě J. M. pana arcibiskupa pražského, pány preláty a některé osoby duchovní, jichžto při uvažování věcí duchovních a religie se týkajících slušně pominouti nám náležité není, jsme nahlídli a nacházíme, že ti páni přátelé naši v spisu svém, jehož datum v úterý po na nebe vstoupení pána Krista léta tohoto 75, V.C.M. podaném nemalou se ztížnost nad tím míti praví, kterak by ze strany jejich v těchto letech od mnohých a zvláště některých bezbožných kněží z pravého náboženství a víry křesťanské starobylé i dobrého řádu s velikým pohoršením škodlivě vykročeno bylo, toho žádostivi jsouce, aby vedle v království tomto jich starobylé víry a náboženství křesťanského ten dobrý řád zase v církev a stranu jich uveden byl, a také jisté artikule vyznání víry své s důvody z starých sněmů vzatých a z učení předkův svých pod obojí v království Českém, jak jsou víře křesťanské učili, věřili a smýšleli, V. C. M. podali s tou poníženou prosbou, abyste V. C. M. je při té víře zůstavíce, nad nimi milostivou ruku držeti a konsistoř jich hodnými osobami podle dobrého zdání jejich osaditi milostivě dovoliti ráčili, aby aspoň tudy učení falešná a všeliké škodlivé sekty, kteréž jsou se stranou jich nápodobně jako pláštěm přikrývali, mohly vykořeněny býti, s tím doložením, že přátely své z jednoty Bratrské k sobě přijímajíce a s nimiž se v podstatných artikulích víry srovnávajíce od náboženství jich utiskati nechtějí. Jest též také od V. C. M. nám spis druhý dodán, kteréhož též páni, rytířstvo a Pražané víry svaté obecní křesťanské starobylé pod obojí způsobou se přidržující (tak jakž se v témž spisu podpisují) V. C. M. naproti dotčenému spisu prvnímu, jakž z něho se rozuměti může, podali, podle toho ohlášení konsistoř pražská pod obojí přijímající nemalý spis v knihy uvedený artikulův vyznání víry s mnohými výtahy, co jsou stavové království Českého na mnoha sjezdích s povolením Jich M. králův českých před mnoha lety o náboženství jednali, na čem se snesli a jak posavád v tom náboženství stáli, V. C. M. přednésti nepominula, toho zjevně v spisech svých tak dobře páni, rytířstvo a Pražané jako i též konsistoř dostavivše, že by v té nové konfesí někteří artikulové přespolní a neznámí se nacházeli, dokládajíc i toho, že oni svůj způsob a řád pobožný od starodávna v království tomto mají, prvé nežli na tu augšpurskou konfesí myšleno a o ní co věděno bylo; tak jakž ti tři rozdílní spisové sobě na odpor stojící obšírně obsahují a zavírají.

Kteréžto všeckny věci s nejvyšší pilností naší v rozjímání svém majíce veliký a znamenitý rozdíl v mnohých hlavních a podstatných artikulích víry patrně jsme poznali, nad čímž nemůžeme nežli srdečnou lítost nésti, že v tomto slavném království, v vlasti naší nejmilejší, od několika let takové roztržitosti v křesťanském náboženství s zavedením duší lidských s mnohým V. C. M. zaneprázdněním a překážkou v obecních jednáních k umenšení naší společné svornosti, pokoje a lásky vždy víceji povstávají. Neb ti páni a přátelé naši, co jsou strany téhož náboženství na V. C. M. léta 71 též při sněmu obecním vznášeli, na to zase přes jistú jim na to od V. C. M. z milostivého a bedlivého uvážení skrz jeden i druhý dekret odpověď danú (jakž to též V. C. M. příležitě v spisech k milostivé paměti přivozujem) znova nastupují, s nimiž my se v nějaké odporné o víru hádání dávati nemíníme, aniž také toho náležitou potřebu býti poznáváme, než o to snažnú péči z příčin slušných máme, aby

*) Datum vysvítá z listu Bratra Černého, viz níže.

proti privilegium zemskému, sněmům obecním o zachování víry svaté křesťanské držaným, též smlouvám a jistým snešením, kterýchž také V. C. M. pro snadší vyrozumění výtah poníženě podáváme, naposledy pak proti zřízení zemskému a V. C. M. království tomuto učiněné přísaze a povinnosti do království tohoto neobyčejné (a jakž od druhé strany se jmenuje) přespolní náboženství uvedeno nebylo, kteřížto sněmové, smlouvy, snešení a zřízení zemské, jaké by v království tomto náboženství býti i zůstati mělo, nejlepší pravidla jsou.

Z příčin těch přední potřeba toho ukazovala, abychom i v ty sněmy, na kteréž se jedna i druhá strana k ukazování staťobylého náboženství potahuje, nahlídli a bedlivě toto v spisu V. C. M. podané vyznání víry s předešlým starým v království tomto od strany pod obojí zachovalým náboženstvím srovnali, a na které z těch dvou náboženství též sněmové, mnohé smlouvy, zřízení zemské, mandaty a recessy J. M. králův českých a V. C. M. učiněná přísaha a povinnost se vztahuje, s pilností rozvážili, jakož to všeckno v spis uvedše a jedno s druhým srovnavše V. C. M. poníženě podáváme, z čehož, nač se ty smlouvy, sněmové, zřízení zemské vztahuje a jaké v království tomto od strany pod obojí od starodávna náboženství zachováváno, od Jich M. králův českých obhajováno a kde naproti tomu zapovídáno bylo, milostivě porozuměti ráčíte. I poněvadž pak o tom, nejmilostivější císaři! žádné pochybnosti nemáme, když V. C. M. to předně při sobě milostivě rozvážiti ráčí, jaké uvozováním nových náboženství znamenité nebezpečenství a roztržitosti jedněch mezi druhými netoliko v království tomto prvé povstávaly a povstati by ještě mohly, v čemž nám jiná království a země nynějšího času ku příkladu jsou. A podle toho, když také V. C. M., jakožto císař a pán křesťanský, společná mezi námi stavy království tohoto skrz předky naše milé pracnými sněmy učiněná jistá snešení, též V. C. M. nám učiněnou povinnost a jednou z uvážení císařského týmž pánům přátelům našim na žádost jich danou odpověď k milostivé paměti sobě přivésti ráčíte, že nás, začež také V. C. M. se vší náležitou ponížeností prosíme, při starobylém pořádku a víře svaté, tak jakž od starodávna v království tomto bylo, podle vyměření zřízení zemského a často psaných sněmův a obecných snešení milostivě zůstaviti a na témž dobrém a křesťanském řádu milostivou ochrannou ruku držeti ráčíte. V čemž my se vší náležitou uctivostí, s navrácením těch všech spisů nám od V. C. M. podaných, V. C. M. jakožto císaři a pánu našemu nejmilostivějšímu se poručena činíme, poníženě V. C. M. na modlitbách svých žádajíce, aby pán Bůh všemohoucí V. C. M. v dlouhém zdraví a šťastném a prospěšném panování k zachování všeho křesťanského dobrého zachovati ráčil.

---

62. Mandát císaře Maximiliana, kterýmž odložený sněm český opět na den 15. srpna 1575 se pokládá a stavům se nařizuje, aby v příčině volby budoucího krále českého a opatření jiných potřeb obecních k témuž sněmu co nejhojněji se sjeli.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 7. července. — MS. v českém museu. 2. G. 10.

Maximilian II. ꝛc. Urozeným, statečným, slovutným ꝛc. Věrní milí! Pochybovati neráčíme, že Vám v dobré paměti zůstává, na jaký způsob s povolením naším jsou se osoby z krajův království tohoto Českého na sněm nynější volené i jiné včerejšího dne rozjely a podle jistého zůstání zase se v pondělí po sv. Vavřinci nejprv příštím do měst Pražských k jednání sněmovnímu najíti dáti mají. I ačkoliv bychom toho nejvděčnější byli, aby ty všecky věci a artikule, o kteréž se při předešlém shromáždění jich stavův na témž sněmu jednalo, k vyřízení a zavření přijíti byly mohly, však prohlédajíce my k příčinám nám od nich stavův předloženým, je jsme pro opatření věcí jich domácích v tato nynější pilná díla polní domův odpustiti ráčili, té naděje k nim jsouc, že se dotčené osoby z krajů volené i jiné vedle takového jistého zůstání jich spolu s námi k tomu jmenovanému dni zase zde konečně najíti dají; my pak té milostivé vůle býti ráčíme netoliko na všecky artikule nám od stavův podané, pokudž možné a náležité, milostivou odpověď dáti, nýbrž k tomu se, aby ty všecky

věci, kteréž od stavův nám a zase od nás stavům podány sou, s pomocí pána Boha k svému šťastnému a dobrému vyřízení a na místném konci postavení přijíti mohly, všelijak milostivě přičiniti. Při tom Vás všech vůbec i jednoho každého obzvláštně tejné nečiníme, že teď od mnohých let pořád na sobě nemalý nedostatek zdraví našeho, o čemž pak mnozí z stavův dobrou vědomost mají, cítiti ráčíme, kterýž se až posavad neumenšuje, i také, že jako i jiní smrti (čehož pán Bůh do své svaté vůle ještě za dlouhé časy uchovati rač) poddáni jsme, a předloživše sobě i to, kterak skrze sjití z tohoto světa vrchnosti a neopatřením království a země k znamenitým roztržitostem a pádům přicházejí, jakž se pak toho nemalí příkladové v okolních královstvích a zemích spatřují, kdež šetříce a prohlédajíce my k mnohým věrným platným a užitečným službám stavův království Českého, poddaných našich věrných milých, kteréž sou nám a předkům našim, nelitujíce v tom hrdel ano i statkův svých, vždycky povolně a hotově činili a až dosavád činiti nepřestávají, a nechtíce, aby na to království něco takového aneb k tomu podobného, jako na táž jiná království a země přijíti mělo, nýbrž majíce sobě od stavův pro jejich věrné a poddané k nám vždycky chování k tomu příčiny dané, to všecko což by se k budoucímu dobrému, k zvelebení a užitečnému tohoto království vztahovati a sloužiti mohlo, skutečně obmýšleti: z těch znamenitých, důležitých a pilných potřeb ráčíme Vám sněm obecní k nahoře psanému dni, totiž k pondělímu po sv. Vavřinci nejprv příštímu, pokládati a tímto listem naším odevřeným rozpisovati, k kterémužto netoliko osoby z krajův volené, než ze všech stavův což nejvíce osob býti může, abyste se sjeli, při kterémžto sněmu podle těchto jednání o věci obecní a naše i ten vysoce důležitý a potřebný artikul strany budoucího krále českého a všech jiných platných věcí tohoto království opatření na předložení naše jednati se bude. Protož Vám všem i jednomu každému zvláště milostivě poroučíme, abyste se z výše psaných příčin na dotčený den po sv. Vavřinci do Prahy sjeli a hned nazejtří v outerý tím raněji, ničímž se nezaměstknávajíce, beze všech a všelijakých odtahův při nás na hradě našem Pražském na paláci podle starobylého obyčeje a pořádku najíti dali. Kdež vědouce o tom... (ut forma: kteří by nepřijeli atd.) A z měst našich posly své s plnou mocí k tomu, což jim tu náležeti bude, na takový sněm aby také vypravili, jináče nečiníce. Dán na hradě našem Pražském ve čtvrtek po navštívení panny Marie l. 75.

---

63. Hejtmané kraje Slánského Mikuláš Zajíc z Hazmburku a Václav Elsnic z Elsnic připomínají arcibiskupu Pražskému Antonínovi usnešení sjezdu kraje Slánského, vedle kteréhož jeden každý z obyvatelův téhož kraje na vychování volencův k sněmu 1575 vyslaných z 1000 kop gr. statku svého po 3 kopách gr. a z 1000 kop hotových peněz na ouroce po 1 kopě gr. č. dáti má; i žádají ho, aby takovou pomoc ze statků svých v témž kraji ležících zapraviti dal.)*

NA BUDYNI. 1575, 25. července. — Orig. v archivu arcibiskupství Pražského.

---

64. Purkmistr, rada, starší obecní i všecka obec města Hradce nad Labem dávají vyslaným svým plnou moc, aby na místě jich na sněmu jednali a usnešení činili.

1575, 13. srpna. MS. v českém museu. 2 G. 10.

My purmistr a rada, starší obecní i všecka obec města Hradce nad Labem, známo činíme tímto listem naším všem vůbec a zvláště tu, kdež náleží, jakož jest J. M. C. pán, pan náš nejmilosti-

*) Podobné připomenutí učinili jmenovaní hejtmané krajští arcibiskupu Pražskému dne 11. prosince t. r. 1575, aby ze statků křižovnických pomoc na vychování volenců sněmovních odvésti dal. (Orig. v archivu arcib. Pražského.)

vější, mandáty a listem otevřeným sněm obecní v tomto království Českém feria secunda post dominicam invocavit na hradě Pražském milostivě položiti ráčil, jakž týž mandát J. M. C. vůbec vyšlý to v sobě plněji obsahuje a zavírá: vedle kteréhožto my, nemohouce sami osobně všichni k takovému sněmovnímu jednání na den jmenovaný a uložený, tu kdež náleží, dáti se najíti a postaviti, vyslali jsme z sebe slovutné Václava Lhotského spoluradního a Mistra Jana Sokola, písaře radního našeho, osoby přísežné, jim poručivše i plnou moc davše a tímto listem dáváme, na zisk i na ztrátu, aby oni na místě našem stáli, jménem naším a nás všech to podle jiných poslů z měst, pokudž by se nás co dotýkati chtělo, na místě jednali a k konci stavěli i zavřeli. A my tomu, což tak na místě našem učiní a podle jiných poslův z měst zavrou, dosti ve všech artikulích činiti chceme a slibujeme, nejinak než jakobychom toho všickni osobně přítomni byli. Tomu na svědomí a lepší toho důvěrnost pečetí naší menší města Hradce svrchu psaného dali sme tento list mocný spečetiti. V sobotu po svatém Vavřinci léta Páně 1575.

---

65. *Komora česká podává císaři své dobré zdání o některých artikulích v příčině hraničného cla a ungeltu, kteréž však že by nebylo radno toho času stavům předkládati.*

1575, 14. srpna. — Orig. v c. kr. archivu říšsk. fin. min. ve Vídni.

Die Kammer hat sich in der Gränitzzoll- sowohl des Ungelds Ambtleut Schriften ersehen. Und soviel erstlich den Artikel des Zolls halben, ob derselb auf die Ross, so aus Beheimb gen Linz und folgunds in Italien und andere Ort verfuehrt, gesetzt werden möcht, belangt, ist wohl zu glauben, dass solcher Zoll des Jahrs uber etwas ertragen und dardurch die Zollgefäll gemehret werden möchten; dieweil aber jetzt die Stände in ihrem Begehren dahin gehen, dass auf drei Jahr lang kein Ross aus Beheimb gelassen werden sollt, ist zu besorgen, da ein Zoll zue Linz auf die Ross gelegt oder solches den Ständen furgebracht, dass es bei ihnen ein schiechs Ansehen und den Verstand haben würdet, dass ein Weg wie den andern die Ross hinaus passiert werden sollten. Item sie die Stänid wurden es auch fur ein neue Steigerung des Zolles anziehen. Derhalben der Kammer etwas bedenklich, jetziger Zeit mit diesem Rosszoll den Ständen furzukommen, sonder möcht auf ein andere Zeit und bessere Gelegenheit an und eingestellt werden. So hat auch die Kammer kein Wissen, ob nicht im Land ob der Enns auf den Gränitzen zuvor auf Ross sowohl als auf ander Vieh, welches in frembde Land vertrieben wirdet, ein Zoll geschlagen; dann do man zuvor von Rossen Zoll gäbe, möchten vielleicht aus Erhöhung desselben von den Landleuten daselbst Beschwerungen erfolgen.

Dieweil auch der Ambtleut Bericht nach die von Prachatitz und Winterberg vom Centen Salz mehr nicht als vier weiss Groschen Zoll geben, so möcht ihnen derhalben umb Bericht und umb Furlegung ihrer Privilegi geschrieben werden und darauf folgunds gebührliche Anordnung beschehen, wess sie sich hinfüran in Reichung solches Zolls verhalten sollen. Dieweil aber gleichwohl die Sach den Herrn von Rosenberg und seine Unterthanen betrifft, so kann die Kammer darzue nicht rathen, dass man diese Handlung jetz regig mache; dann sich die Kammer zu erinnern, dass nicht allein sie die von Prachatitz, sonder auch der Herr von Rosenberg noch im neunundfunfzigisten Jahr sich des Zolls und Ungelds halben zu Prachatitz nicht wenig beschwert, mit Furwendung, dass die Sämer wegen des Aufschlags weder Salz noch anders zuführen wollen und dardurch die Kron Beheimb mit allerlei Victualien nicht gefurdert werden möcht.

Item erachtet die Kammer von unnöthen sein, die Beschwerung der Ochsenhändler wegen der engen Weg an die Stände gelangen zu lassen, bevorab weils nicht viel Personen, sondern allein etlich wenig und zum Theil geistliche Gründ und Böden betrifft, sonder wirdet darfur geacht, E. Mt.

möchten durch taugliche Commissarien dieser Beschwerung abhelfen und durch guetliche Handlung hinlegen lassen.

Gleicherweis kann auch Herr Heinrich von Schwamberg der Weid halben in den Pfreinburgischen Wälden vernomben werden.

Dass auch Herr Heinrich von Schwamberg und etliche Landsessen Ross und anders einziehen sollen, solches würdet durch Befehlich bei ihnen abgeschafft werden mügen, und ist der Kammer Erachtens unnoth den Ständen diesen Artikel furzubringen.

Günther von Bünau ausgebrachten Zolls halben kann bei der behemischen Hofkanzlei der Ambtleut Guetbedunken nach Bericht eingezogen und folgunds Ihrer Kais. Mt. bestes bedacht werden.

Ob den Ambtleuten wirdet in gebührlichen Sachen billich Hand gehalten, wie bisher auch allbeg beschehen.

Der Artikel, dass den Zollbereitern halber Theil der Contraband gelassen werden sollt, mag auf diesmals eingestellt werden.

So wenig gibt auch jetzo die Zeit und Gelegenheit des Ungelds halben Anregung zu thun, weil es den Herrn von Rosenberg und andere furnehmbe Personen, auch die vom Herren- und Ritterstand durchaus betreffen thuet und sich die Ständ noch auf dem Landtag im einundsiebenzigisten Jahr des Ungelds halben nicht wenig beschwert, es auch darauf verblieben, dass die Kais. Mt. sambt den obristen Herren Landofficierern, Beisitzern des Land- und Kammerrechtens die Sach in Berathschlagung nehmben sollen. Do nun von den Ständen dieses Artikels halben jetzo Erwähnung beschehen würdet, so kann die angestellt Berathschlagung alsdann fürgenomben und eins mit dem andern verricht werden; jetzo aber möchts mit Stillschweigen ubergangen und auf bessere Gelegenheit angestellt werden. Der Hofkramer Namen wirdet dem Ambtmann billich zugestellt. Beschliesslich soviel die dritt Person, so der Granauer zu einem Gehilfen begehrt, anlangt, dasselb mag auf diesmals auch eingestellt werden; jedoch dies Alles zu ferrer Berathschlagung gestellt.

---

66. Několik artikulů správy komory se týkajících, kterýchž stavové čeští za času sněmu l. 1575 císaři byli podali, v nichž sobě buď ztěžují nebo nápravy žádají.

1575. — Konc. v c. kr. archivu minist. fin. ve Vídni.

Der Herren behembischen Ständ ubergebne Kammer-Artikel.*)

1. Und demnach auch dieses entstanden, dass Ihrer Kais. Mt. Kammer auf Personen aus den Ständen, die sie für sich beschicken, dringen und darzue, damit sie ihre Gerechtigkeiten über ditz, was sie auch nach ihren Vorvordern in ordenlichem Posses haben, fur ihnen aufweisen und niederlegen sollen, anhalten wöllen und auch in andern Ursachen allerlei Befehlche freien Personen aus den Ständen thuen und sie derenthalben, dass sie sich fur ihnen gestellen und dessen, so augenscheinlichen zum ordenlichen Rechten gehörig, purgiren sollen, beschicken und auch allbereit etliche auf Treu und Ehr in Bestrickung genomben; nichtsminder auch aus geringfügigen Ursachen viel Personen aus den Ständen, do es doch oft dieselbige Person in nichte angehen wirdet, dass sie sich für ihnen gestellen und Bescheid gewarten sollen, mit fast widerwärtigen, ungebräuchlichen, scharfen

---

*) Poznámka současná: „Hierauf seind sondere Artikel zu der Herren Stände Beantwurtung gestellt und auf die behem. Hofkanzlei gegeben worden. Den 16. August anno 75.“ Poznámka taková učiněna byla v kanceláři komory české, kteréž artikule stavův k dobrozdání podány byly, jakož viděti níže.

Schreiben beschweren und für sich ziehen: welches alles wider gewisse Ordnung und Recht und dieses Kunigreichs Freiheiten zu nahend beschicht. Welche Beschwerung alle drei Stände der Kais. Mt. gehorsamist furbringen und unterthänigist bitten, die Kais. Mt. wöllen solches abstellen und genädigiste Verfüegung thuen, damit die Kammer die Sachen, so ihnen zu verrichten oder wider die Stände fürzunehmben nicht gebühren, nicht für sich ziehen.

2. Gleichfalls so bitten alle drei Stände Ihre Mt. in Underthänigkeit, welche Fürstenthumb, Kloster und was fur andere Gueter von diesem Kunigreich, denen darzu gehörigen Landen und der Kron zu Beheimb den Ausländern hohen oder niedern Stands versetzt sein, die wöllen dieselbigen wiederumben ablösen, damit die Gränitzen dieses Kunigreichs nicht geschmälert, wofern aber die Kais. Mt. solches nicht selbst thuen und die Gueter ablösen wöllten, dass doch dasselbe den Inwohnern dieses Kunigreichs und zuegehörenden Landen, damit sie die ablösen möchten, genädigist zugelassen wurde, auf dass die Hilfen und sunsten allerlei schuldige Pflichten der Kais. Mt. als Kunigen zu Beheimb zu diesem Kunigreich und incorporierten Landen in Zeit der Noth erfolget und geleistet werden möchten, dieweilen anitzo, so lang die Ausländer dieselben inhalten, solche Hilfen mit nichte erfolgen.

3. Ferrer damit auch Ihre Kais. Mt. solche noch keine andere Gueter von der Kron Beheimb ohne Bewilligung der Stände (dieweil solchs hievor durch Landtäge und die Landsordnung mit Bewilligung der Kunige zu Beheimb, gleicher Gestalt auch durch Kunig Wladislai Majestatbrief ausdrucklichen fursehen und verboten ist) nicht versetzen wollten.

4. Was aber die anderen Gueter, welche das Kunigreich genennet und von Alters zum kuniglichen Stuel gehörend gehalten werden, deren einstheils etlichen Personen aus den Ständen verkauft, auch die entweder vor oder nach der Brunst in die Landtafel gelegt oder in anderweg, wie das sei und man beweisen möchte, erblichen worden, anlangt, derselben wirdet ein iglicher zusambt seinen Erben und Nachkommen solicher Ubergab nach, gleich als wäre einem jedwedern auf ein iglichs Stuck aufm gemeinen Landtag eine Relation zur Landtafel gefertigt worden, in Sicherheit geniessen können und mugen. Weliche aber aus den Ständen etwa soliche den Künigen zu Beheimb zu ihrem Gebrauch gehörige Landgueter durch gewisse Majestatbriefe und Verschreibungen allein pfandsweise innenhielten, deren ein jeder wirdet derselben den Majestatbriefen und Verschreibungen nach auf die Summa und Leibe lautend, wofern er solchs beweiset, auch geniessen mugen und soll sich demselben gemäss verhalten, aber nun ferrer von der Zeit an damit Ihre Kais. Mt. als Kunige zu Beheimb noch kunftige Kunige durchaus keinem auf die verpfändten kunigliche und Landgueter keine mehrere Summen oder Leibe uber die vorigen (soviel ein jeder hat) nicht hinzuschlagen und zuschreiben wölle. Doch dieweilen Adam von Schwamberg, des Kunigreichs Beheimb obrister Hofrichter, allbereit hievor von einer Zeit her bei Ihrer Kais. Mt. umb Zuschreibung einer Summa und einer Gnad halber auf die Herrschaft Pfreimberg aus gewissen Ursachen underthäniglichen gesuecht; wofern er nun obrister Hofrichter wess dergleichen bei Ihrer Kais. Mt. (derowegen auch alle drei Stände gegen Ihrer Mt., damit dieselbe sich gegen ihn Adamen von Schwamberg seiner langwierigen, fleissigen und treuen Dienst halber mit Gnaden erzeigen wöllen, underthänigst intercedieren) wirdet erhalten mugen, lassen sie es darbei verbleiben und geben hierzue, damit er solcher Gnad geniessen muge, auch ihre Bewilligung.

Und dieweiln es mit der vorigen Kaiser und Kunigen zu Beheimb Ihrer Mt. Privilegien auch der Landsordnung stattlich vorsehen ist, dass die Gueter und die Herrschaften in dieser Kron Beheimb zur Inhabung und Gebrauch der Kunige zu Beheimb gehörend nicht abalienirt und niemanden verkauft noch versetzt werden sollen; aber doch verschiener Zeit auf vielerlei furgehaltene Ursachen und nothwendige Notdurften weiland Kaisers Ferdinandi als Kunigen zu Beheimb seligister Gedächtnuss, wohl auch der itzigen Kais. Mt. die Stände zu solichen Verkaufen und Verpfändungen bewilligt, aber dagegen

von Ihrer Mt. die genädigiste Zuesag bekomben haben, dass Ihre Kais. Mt. die andern Gueter, welche die Kais. Mt. Kaiser Ferdinand, gleichfalls auch die itzige Kais. M., unser allergnädigister Herr, von gewissen Personen aus den Ständen in Inhabung sein, den anderen vor Alters kuniglichen und Landguetern verleiben wöllen: als bitten Ihre Kais. Mt. die Stände underthänigist, dieselbe wollen zu Nutz und Frommen Ihrer Mt. selbst und kunftiger Kunig zu Beheimb und dieses Kunigreichs soliche Guetthat zu Ihrer Mt. hohen löblichen Gedächtnuss zu End bringen und dieselben Güeter, als mit Namben Pardubitz, Brandeis, Chlumetz, Lisau und Prerau mit allen ihren Zugehörungen, welche in Ihrer Mt. Handen und Inhabung sein, den andern kuniglichen und Landguetern gnädigist incorporieren lassen.

Und die Stände dieses Kunigreichs wöllen die Wege undereinander an die Hand nehmben und sich mit Ihrer Kais. Mt. derhalber vergleichen, wie solchs versehen werden möchte, damit zu kunftigen Zeiten gar nicht mehr solche Gueter viel oder wenig, auch keine Einkumben von dannen verwendet noch abalienirt wurden, sondern gänzlich und vor voll zum Gebrauch Ihrer Mt. und künftiger Kunige zu Beheimb und derselben Bequemigkeit, Herrligkeit und dest stattlicher Ihrer Mt. Hofsaushaltung erhalten werden möchten und dass umb dieselbigen keiner aus den Inwohnern dieses Künigreichs bei gewisser Poen nicht bitten noch die zu sich ziehen dörft.

5. Und bitten Ihr Kais. Mt. die Ständ auch umb dies allerunderthänigist, Ihr Mt. wollten hinfüro von keinem Herrn noch Ritterstands keine Gueter mehr auskaufen, noch auch die, so von Alters hero dem höhern Stand in Underthänigkeit gewest, sich selbst abzulösen oder auszukaufen gestatten, daruber befreien, noch solchs fur derselben Person selbst uber sich nehmben; dann do dasselb kunftig mehr beschehen sollt, wurde aus dem der Herren- und Ritterstand zu grosser merklicher Verkleinerung und Abfall gedeihen müessen. Welches bei vorigen Kunigen niemals im Gebrauch gehalten worden, sondern es seind alle dergleichen Gueter, sie seien nun erblich, Pfand oder Lehen gewest und die an Ihr Mt. durch Anfäll oder anderergestalt kumben, alsbald wiederumben dem Herren- und Ritterstand aus Gnaden oder kaufsweis erfolgt worden.

6. Nachdem auch vor Zeiten die Kunige zu Beheimb, insonderheit aber Kaiser Ferdinand seliger Gedächtnuss nicht wenig Sorge getragen, damit die Bergwerch in diesem Kunigreich, welches fur andern aus der Milde Gottes mit allerlei Metall begabt ist, zu ihrem Aufnehmben komben und also dadurch die Einkomben und künigliche Kammer zu grosser Verbesserung gebracht werden möchte, wie dann dieses Kunigreich derhalben nicht wenig gewachsen und an Reichthumb zugenomben und auch die Stände und etliche Personen und Geschlechter grosse Gnaden, Begnadungen und erbliche Fristungen uber die Bergwerch erlanget, dardurch sich augenscheinlichen befunden, dass an vielen Orten die Anfänge der Metall sich gewaltig erzeigt und gefunden: derwegen so ersuchen und bitten die Stände Ihre Kais. Mt. in Underthänigkeit, dieselbe wollen der vorigen Kunige zu Beheimb, Ihrer Mt. Vorvordern, Exempel nach sich diesfalls gegen allen Ständen ingemein mit Gnaden erzeigen; doch wollen sie nicht, dass Ihrer Mt. an den Münzregalien und Silberkauf was entzogen werden sollte. Furnehmblichen und zum ersten so verbleibt es bei der Vereinigung und Vergleichung von wegen allerlei Metall und Bergwerch, wie solchs zwischen Kaiser Ferdinando und den Ständen verglichen und Ihrer Mt. Privilegium, welches in die Landsordnung eingeleibt worden, ferrer in sich hält. Und dieweiln den Ständen, fürnehmblichen aber zu Anfangs und von neuem Erhebung der Bergwerch von den Berghauern und bauenden Gewerchen an Holz, Wasserfluessen und in anderweg an gueten Grunden, Wiesen und Aeckern mit Schurfen und andern Ursachen nicht wenig Schaden zugefügt wird; damit sie aber einer Widerstattung aus den Bergeinkumben theilhaftig werden möchten: als ersuechen bei Ihrer Kais. Mt. die Stände uber die vorige Vergleichung diese ferrer Gnad und bitten underthänigist, Ihre Kais. Mt. wollen den halben Zehent an Gold und Silber, welcher Ihr Mt. vorbehalten ist, den Ständen und Grundherrn, bei dem sich solchs Geld- und Silberbergwerch erzeigen und erheben wurde,

aus kuniglichen Gnaden zueignen und verbleiben lassen, damit den Ständen solcher ihnen zuegehöriger Zehend, es sei an Gold oder Silber, jedes Quartal ohne Hinterhaltung herausgegeben werde.

Doch welche hievor auf Bergwerch erbliche und freie Fristungen haben, die werden nicht hierinnen begriffen. Wollen nun auch die Kais. Mt. den bauenden Gewerchen etwan eine Gnade thuen, damit sie zu Suchung und Erbauung solicher Bergwerch einen bessern und grössern Lust haben möchten, das wirdet zu ferrer Ihrer Mt. gnädigister Erwägung gestellt, und dass dargegen ein jeder aus den Ständen schuldig sei, zu Erbauung und Erhebung solicher Bergwerch seinem höchsten Vermugen nach insonderheit mit Holz, welches der Zeit gar viel theurer, dann zuvorn gewesen, auf desselben Herrn Grunden, allda gebauet wirdet, so lange es währet, zum Schachten und Stollen zu befurdern und gegen den Erbkukusen auf den Wasserfluessen und Kunsten zum Bergwerch, Hütten und andern Bergwerchsnotdurften, gleichfalls im Einschurfen und Ersuechung neuer und alter Gäng in allen Orten und Gelegenheiten mit nichte keine Verhinderung zu thun.

Die Stände bitten auch Ihre Kais. Mt. underthänigist, auf welchen Orten oder Grunden Kupfer- und Bleibergwerch seind und bei einem jeden Centner desselben Kupfers oder Blei nicht mehr Silbers als ein Centner solicher Kupfers oder Blei im Kauf gilt, gefunden wurde, dass die Kais. Mt. Ihre gnädigiste Bewilligung darzu geben wollten, damit ein jeder Grundherr solich Silber mit dem Kupfer und Blei, es sei innen oder ausser Landes, frei verkaufen möchte; wurde sich aber jemalen mehr Silbers, dann der Centner gilt, befinden, dass solchs alles ohne einichen Vortel in diesem Kunigreich geseigert und dasselbig Silber ausserhalb des Grundherrn Zehent in die kunigliche Münz fur voll und den Gewerchen wie ander Silber bezahlet werde.

Wie dann die Stände Ihrer Kais. Mt. ihnen zu mehrmalen gethanen genädigisten Erbieten nach zu derselben der underthänigisten unzweifelhaftigen Hoffnung sein, Ihr Mt. werden sich hierinnen mit Gnaden erzeigen, dann ohne Zweifel zu hoffen ist, was durch solch Ursachen in diesem Kunigreich die Bergwerch von den Gnaden Gottes an vielen Orten zu Erbauung und Erhebung komben werden, daraus die kunigliche Kammer zu grossem Einkomben wachsen und dem ganzen Künigreich zum besten gelangen wirdet. Und diese Gnad, so von Ihrer Mt. den Ständen hierinnen beschiecht, wirdet ohne Zweifel durch den Segen Gottes uberflüssig und reichlichen vergolten werden.

Und nachdem den Ständen des Künigreichs Beheim vorigen Vergleichungen nach alle geringere Metall zugehören, aber in denselben Artikeln soliche mit Namben zu setzen ubergangen worden, als Olaun, Vitriolium, Schwefel, Salz und was mehr dergleichen, welchs gleichwohl die Stände bisher ein jeder ohne Verhinderung im Gebrauch gewesen und bis heute noch sein, deshalben zur Verhüetung kunftigen Missverstands die obgeschriebene Mineralia der andern Vergleichung nach auch mit Namben sollen gesetzt und benennet werden.

Was aber anlangt, dass die Personen in Bergstädten etlicher Freiheiten wider das ordenliche Recht dieses Kunigreichs geniessen wöllen, haben sich mit Ihrer Mt. die Stände dahin vereinigt und verglichen, furnehmblichen und zum ersten: wann etwan Irrungen furfallen, welche das Berggericht als Gruebenschachttheil und Hütten oder andere dergleichen eigentlichen zum Bergwerch gehörige Sachen angehen wollten, dass dieselbigen bei dem Berggericht, dahin es, warumb der Stritt ist, gehörig, fur den Bergmeister und den Berggeschwornen nach Ausweisung eines jeden Berggerichts, wie dieselben vor Alters angeordnet sein, geurtheilet werden; wofern es aber Irrungen zwischen burgerlichen Personen in den Bergstädten anlangen wöllen und die Sachen zum Stadtrechten gehörig, so wirdets bei der Landsordnung und dem Stadtrechten, damit ein Burger allda in der Stadt geurtheilt wird, gelassen. Uber das alles, so Jemands den Stadtrath oder auch sondere Personen beschuldigen wollte und die Sachen zum Landrechten gehörig wäre, soll der von Ihrer Mt. und kunftiger Kunige zu Beheimb uber dasselbig Bergwerch verordnete Haubtmann oder Grundherr derselbigen Bergstadt

beschickt werden, damit er den Rath oder die Person, so man ihm nambhaft machen wirdet, fur das Landrecht, allda die Sachen zu richten gebuhret, gestelle.

Welches also ein jeglicher, es sei ein kuniglicher Ambtmann oder eine Person aus den Ständen, zu thun schuldig, und wann also dieselben Personen oder Person gestehet, soll sie auf dasselbige, wormit sie beschuldigt wird, antwurten und den Ausspruch gleichergestalt wie ein ander Inwohner aus den Ständen dieses Kunigreichs gedulden und dem genueg zu thuen schuldig sein.

Da sich auch ein Inwohner, welcher auf dem Bergwerch oder in Bergstädten oder Flecken sein Gewerb oder Nahrung hätte, wider jemanden aus den Ständen dieses Kunigreichs vergriffe, dass es Leib und Ehr, Erbschaften oder Gründe anlangete und was zum Land oder andern Rechten in diesem Kunigreich Beheimb zu urtheilen gehörte, diese oder dergleichen Personen sollen schuldig sein, fur obbemelten Landrechten durch die kuniglichen Hauptleut oder Grundherren sich zu gestellen und ohne Ausred und Verwiderung zu antworten und Austrags zu gewarten.

Was aber weiter ihre Bergsachen und Bergwerchsgelegenheiten anlangt, als ihre eigne ausgemessene Berggrunde, Verschreibungen, Schuldenarrest, Testament, Erbfälle, gleichsfalls Schurfen, Grueben, Stollen, Maass, Gänge, Klüften, Bergtheil und Kukus, Knapphäusel, Treiben, Schmelzhütten, Mühlen, Puchwerch und was also zum Bergwerch gehörig, dasselbige alles wird insonderheit bei ihrem Bergwesen, Recht und Ordnung im Gebrauchhaben gelassen, also dass ein iglichs nach ausgemessenem Bergwerchsrecht und Ordnung soll geurtheilt werden.

So auch jemands aus den dreien Ständen dieses Kunigreichs gedachte Bergleute zum Zeugnuss bedurfen wurde und dasselbige Leib, Ehr und Landgueter anlanget, dieselbigen sollen alle mit der Landtafel, wie es der Brauch nnd zu Recht geordnet ist, Zeugnuss zu geben schuldig sein, gleichfalls auch bei andern Landrechten, an welchen Orten und wo es zu thuen sein möchte.

Wer aber ferrer aus den Ständen dieses Kunigreichs ausser obgedachten Ursachen zu etwas einem Rechten im Land ermelte Bergpersonen zu zeugen bedürfte, damit nun dieselbigen Personen nicht uberflüssig allher gezogen und beschwert wurden, so werden die oder dieselbigen Personen aus den Ständen ihnen mugen einen Schreiber von der Landtafel ausbitten und nachdem sie denselbigen, welchen es anlangt, fur den Hauptmann oder derselben Grunde und Bergwerch Bergmeister beschickt, bei ihme das ersuechen, damit der Zeuge citiert und Zeugniss zu geben angehalten werde. Welches also erfolgte und von dem Schreiber von der Landtafel aufgenombene und beschriebene Zeugnuss soll also kräftig und beim Land und Fuersten einem jedwedern Rechten, als wäre es mit der Landtafel aufgenomben worden, genuegsamb sein.

Und dieweiln in diesem Kunigreich die Berggerichte unterschiedlich und nicht einem jeden bekannt sein, so bitten die Stände Ihre Kais. Mt. auch in Underthänigkeit, damit deren ein jedweders Recht in behmischer und teutscher Sprach gedruckt und in gleichem Verstand allermeniglichen ausgegeben und publicirt werde, damit also dardurch desto wissentlicher und leichter alle Berg- und Gerichtssachen in besserer Ordnung stehen möchten.

7. Die Relationes so zur Land- und Hoftafel gehörig, sollen von nindert anderstwo, dann aus der Behemischen Kanzlei ausgehen, umb welches alle drei Stände die Kais. Mt., dass dieselbe derhalben Befehlich thuen wollten, underthänigist bitten.

8. Und nachdem verschienen Landtages die Stände ihre Beschwerungen der Kais. Mt., dass der Granitzzoll gesteigert, die alten freien Wege und Landstrassen verboten und andere neue aufgerichtet worden, furbracht und mit Ihrer Kais. Mt. darauf verblieben, nemblichen, dass Ihre Kais. Mt. diese Sachen mit den obristen Landofficierern, Rechtsitzern und andern ihren Räthen berathschlagen wollen, welches bishero nicht beschehen, und aber nichts weniger unter dessen die Zölle durch in die Kreis ausgegangene Mandata seind erhöhet worden, derwegen bitten die Kais. Mt. alle drei Stände

in Underthänigkeit, Ihre Mt. wollten die Sachen für sich nehmben, auch die zur Erörtung bringen und soliche Zölle ohne die Landräthe nicht aufrichten, noch uber vorige Bestellung eines jeden Zolls die selbigen erhöhen oder steigern.

9. Und nachdem Ihre Kais. Mt. die Stände dieses Kunigreichs abermals ihres gnädigisten Willens von wegen der Anrichtung dieser Kron Beheimb zu Nutz und Besten der Schiffahrt aufm Elbstrom in allerlei Kaufmannschatz in derselben Landtagsfurtrag Verneuerung und gnädigiste Erinderung gethan, von wegen solcher ihrer Kais. Mt. gnädigisten vaterlichen Fürsorge alle drei Stände wie auch zuvor underthänigist danken; und dieweiln dann auf verschienem Landtag, welcher Anno 71 gehalten worden, die Stände hierzue ihren Willen gegeben und zu dieser Handlung und Berathschlagung die obristen Landofficierer und Landrechtsitzer, gleichsfalls Ihrer Kais. Mt. Räthe, erkieset und darneben auch sunsten gewisse Personen vom Herrenstand: Görg Hasen von Hasenburg auf Kloster S. Benignae, Geörgen von Wallenstein auf Arn, Hansen von Schleinitz auf Schluckenau und Tollenstein, des Markgrafthumb Oberlausitz Landvogt, vom Ritterstand: Florian Griesbecken von Griespach auf Katzerau, Ihrer Mt. Rath, Caspern Belwitz v. Nostwitz auf Libiechau, Heinrichen v. Bina auf Tetschen, Burgerstands: Paule Žipanský v. Dražic, Johann Kutowecz und Andresen Sutter zugegeben, welches nochmals darbei verbleibet. Und anstatt des abgestorbenen Paul Žipanský haben sie Magister Mattheum Bydziowsky erkieset und bitten Ihre Kais. Mt. in aller Underthänigkeit, dieselbe wollen dieses, so zuvorderist Ihrer Kais. Mt. und dann diesem Kunigreich zu Nutz und Bestem gelanget, furnemben und zu furderlicher Erörterung bringen.

10. Was aber das Flössen auf der Elb und andern Wassern in diesem Kunigreich anlangt, haben sich alle drei Stände dahin verglichen, dass auf der Elbe und allen andern Wasserflüssen das Holz und andere Sachen zu flössen frei sein und keinem hierinnen Verhinderungen zuegefugt werden sollen. Doch soll ein iglicher darneben Fursehung zu thuen schuldig sein, damit auf den Wehren, auch sunsten dem Grundherrn kein Schaden geschehe. Welcher aber uber Zöll und Mäut an den Wasserfluessen einiche ordenliche Begnadungen von Alters her hätte, der soll dieselben bei den künftigen Landrechten in der Fasten, wenn man Anno 76 schreiben wirdet, auf sein bei dem Landrechten gethanes und erlangtes Begehren offentlichen verlesen lassen, damit meniglichen solchs hören und sich darnach zu richten wüsste. Und demnach auch die Flösser in der Neuen Stadt Prag under einander das Los angerichtet, auf welchen das Holzflössen den Ständen fallen möchte, darob die Stände und an dem Verzug, so sich zuweilen durch solches Los im Hinabflössen, weil sunsten ausserhalb dessen, auf welchen das Los komben, keiner dasselbe auf sich nehmben dörfen, begeben, nicht wenig Beschwer tragen, von welchem Los die Präger Neustädter, dass es die Flösser nicht mehr gebrauchen sollen, gelassen haben, also dass ein iglicher aus den Ständen, es sei wenn es wölle, aus seinen Underthanen oder anderer Flösser hierinnen gebrauchen und sein Holz seines Gefallens nach wurdet mugen abflössen lassen; und nachdem auch in gewissen Kreisen auf etlichen Wassern Holzklötzer in grosser Anzahl von dem Krkonoskygeburge und andern in denselben Kreis nach Kuttenberg und Grätz herab geflösset werden, dadurch etlichen Personen aus den Ständen nicht allein an Fischen, sonder auch an Wiesen und Treid mit Heraustragung vom Ufer solicher Klötzer nicht wenig Schaden zuegefueget wirdet: so intercediren alle drei Stände neben etlicher Personen ubergebenen Supplicationes und Beschwerung gegen der Kais. Mt. underthänigist, dieselbe wöllen Verordnung zu thuen befehlen, damit bei solicher der Klötzer Abflössung dies also versehen wurde, auf dass soviel immer muglichen darmit kein Schaden beschehe. Wofern auch solches Holz durch Wasserfluet oder in ander Weg auf jemands Grunde entrinnen und allda erfragt wurde, deren ein jeder, wann man es funde, der soll solich Holz, demselben es gehöret, gegen mässiger Bezahlung für die Mühe, welicher es nachgenomben und aufgehalten, vor voll wiederumben folgen lassen.

11. Soviel das Salz, so zu Wasser und Land in die Prager Städt, auch andere Ort, da Niederlagen sein, gefüehret wird und der Kais. Mt. selbsteigen Salz aus dem Erzherzogthumb Oesterreich belangt, darauf die Präger der Alten Stadt, dass sonst nindert anderstwo als in ihre Kammern die Niederlag des Salzes beschehen soll, privilegirt zu sein vermeinen und beineben auch das Prachatitzer Salz mit einziehen, tragen die Stände vor sich selbst und anstatt ihrer Underthanen, auch die Präger der Neuen Stadt ob diesem, dass sie von den Altstädtern ihrem Willen und Satzung nach das Salz kaufen müessen, grosse Beschwerung, so doch, wann einem jeglichen Burger, wie vor Alters der Brauch gewesen, zuegelassen wurde, das Salz zu kaufen und wieder zu verkaufen, kunnt ein jeglicher dasselb seines Gefallens mit seinem Nutz und umb ein gleiches, auch dardurch die Inwohner in Städten Besserung ihrer Nahrung bekomben. Bitten derentwegen Ihre Kais. Mt. alle drei Stände (ausser etzlicher Städt, weliche vonwegen der Salzniederlag privilegirt zu sein vermeinen) ganz underthänigist, Ihre Kais. Mt. geruehten soliches diesfalls bei dem alten Brauch und Freiheit genädigist verbleiben zu lassen, damit also ein jeglicher das Salz, es sei auch von wannen es immer wölle, zu Wasser oder Land hieher führen, bringen und seines Gefallens frei und ohne Verhinderung einem jeglichen Inwohner aus den Prager Städten, die mit ihm des Kaufs eins werden, verkaufen und nicht den Prägern noch andern Städten in ihre Stättel wider seinen Willen zu liefern und zu verkaufen gezwungen werde.

12. Es bitten auch alle drei Stände die Kais. Mt. underthänigist, dass ihre Kais. Mt. alle die Fälligkeiten in den Städten, die Ihrer Mt. zuestehen und erfragt werden, ihnen den Städten (dieweil sie ganz und gar mit Waffen und Wehren wider die Feinde entblösst, zu Erkaufung Geschütz und anderer Kriegsrüstung sich derselben in Zeit der Noth wider die Feinde zu gebrauchen haben möchten) einer jeden Stadt, was also in derselben vor Fälligkeiten sich erledigen oder an Ihre Mt. fallen möchten, aus Gnaden zu geben und zu bewilligen genädigist gerueheten; doch sollen nichts destoweniger die Präger jährlich bei Verneuerung des Raths den Hauptleuten und die andern Städt den jetzigen und kunftigen Unterkammerern, was also und wie viel derselben Fälligkeiten einkomben und wohin dieselben verwendet worden, Anzeigung und Bericht thuen.

13. Es haben sich auch all drei Ständ der Hinausfüehrung der Ross ausm Land, davon auch bei vorigen Landtägen Handlung gepflogen worden, nochmalen erindert, Ihre Mt. aber hätten bishero vielen Personen zu Hinausfüehrung dergleichen Ross Bewilligung gegeben, durch welcher also jahrlich grosser Anzahl Hinausverschleifung willen, und das einstheils mit allerlei Praktiken und unterm Schein der Bewilligung beschehen, ein grosser Abgang an gueten Rossen, uber das auch ein ubermässige Vertheuerung und Uberschatzung derselben im Land erscheint, dessen sich die Leut zum höchsten beklagen. Bitten darauf Ihre Mt. all drei Ständ underthänigist, Ihre Mt. geruehen hinfüro keinem kein Ross mehr ausm Land zu kaufen und zu verführen gestatten, auch niemanden kein Passbrief inner dreier Jahrsfrist daruber zu geben, dabei auch diese Bewilligung thuen, wo jemand, es sei wer er will, einen solchen, der einig Ross, es sei wasgestalt es woll, in Wagen, durch Juden auf die Jahrmärkt oder anderst verfuehrte, betrete und antreff, dass ers demselben nehmben und für sich behalten müge.

14. Ordnung wie sich die Mälzer oder Bierbräuer in Präger Städten mit Aussetzung und Verkaufung des Biers verhalten sollen: Erstlich soll zu einem Malz 20 Strich Weizen geschütt, gewaschen und nachdem es zu Malz gearbeit, in die Muehl gegeben, folgends in der Muehl dern ordenlichen Mass, so ein Pottung oder Truhen sein und darein 22 Strich Malz gehen soll, gemessen werden. Wofern nun solche Mass, darein das Malz geschutt wirdet, nicht voll ist, soll der Mullner dasselb nicht malen, es sei dann von demselben Mälzer oder Verleger des Bierbräuens voll geschütt worden. Da auch derselbige Mälzer selbst beim Malen oder sein Gesind dabei bleiben lassen oder jemand Andern befehlen will, das mag er thuen.

Solich Malz soll, wanns gemalen wird, alsbald aus der Muehl ins Bräuhaus gefuehrt und nicht mehr dann 26 Fass, inmassen vorhin verordnet, gegossen, davon zwar zum Einfüllen und demselben Verleger oder Mälzer vor sich und sein Gesindl ins Haus abgezogen und nur 24 Fass (davon dann das Biergeld gereicht wird) ausgesetzt oder verkauft werden. Man soll auch in die Bierkammern, darinnen die Fass liegen und gefüllt werden, zusehen, damit uber 24 Fass nicht gefullt noch ausgesetzt werden, und soll ein jedes Fass, wann man das Biergeld gibt, umb 10 w. Gr. höher als ein Strich Weiz aufm Markt gekauft wird, und aber wann man kein Biergeld reicht, nur 5 w. Gr. höher verkauft werden. Wann nun also, es sei zu welcher Zeit, ein Strich Weiz im Kauf höher oder weniger gelten würde, so mag man gleichsfalls ein Viertel Fass Bier höher umb 10 w. Gr. (doch wann Ihrer Mt. das Biergeld gereicht wird) geben und verkaufen.

Item ein jeder Verleger des Bierbräuens soll sein Bier aussetzen und verkaufen den Nachbarn, die es selbst zu ihrem Nutz ausschenken und nicht etwa leichtfertigen, unordenlichen Schenken oder Schenkin, dardurch dann viel Unrats wird vermieden bleiben und die Mälzer oder Bierbräuensverleger umb soviel desto besser zu ihrer Bezahlung von den Nachbarn komben, was er aber also vor sich selbst im Haus behalt und einschrotten lässt, das mag er thuen.

Man soll auch ein gewisse Mass zum Bierschank verordnen, wie viel umb 1, 2 oder 3 d. ausser Haus gegeben werden soll, hierzue dann gewisse Personen, die ihr Aufachtung haben, damit bei Straf also mit dem Bierschenken ausser Haus wie billich gehandelt wirdet, verordnet werden, inmassen dann in einer jeden Präger Stadt der Burgermeister und Rath solches anzuordnen werden wissen.

Es soll auch unter den Mälzern und Verlegern des Bierbräuens in Präger Städten diese Anordnung gehalten werden, dass einer nach dem andern bräuen soll, es wär dann, dass derjenige, auf den die Ordnung kämb, nichts hätt, davon zu bräuen, so mag der nägste nach ihme der Ordnung nach fort bräuen und also einer dem andern nicht vorgehen.

Und sollen sich also die Verleger in Präger Städten zu den Bräuhäusern vergleichen und abzählen und also in dem Bräuen guete Gleichheit halten, des Biers ein Notdurft in Präger Städten und auch nutzlich und guet machen. Da auch einer von den Verlegern aus dieser gueten Ordnung schreiten und die Aeltesten der Mälzer soliches an Burgermeister und Rath gelangen lassen wurden, die sollen alsdann soliches nach Erkanntnuss zu billicher Straf bringen.

---

67. Komora česká podává císaři Maximilianovi své dobré zdání, jaká odpověď by stavům českým na jich artikule správy komory se týkající dána býti mohla.

Sine dato. 1557, 16. srpna. — Koncept v archivu českého místodržitelství.

Nejnepřemoženější římský císaři a pane, pane náš nejmilostivější! Jakou ztížnost svou proti komoře na V. C. M. stavové strany nastupování na osoby z stavuov, aby spravedlivosti své na to, čehož v pořádném držení i po předcích svých jsou, v komoře kladli, též i strany obsýlání do komory

67. Gutachten der böhmischen Kammer an den Kaiser über die Artikel in Betreff des Kammerwesens, welche von den böhmischen Ständen dem Kaiser übergeben worden sind.

Ohne Datum (16. August, 1575). — Orig. im k. k. Reichsfinanzarchiv zu Wien.

Allergnädigister Kaiser und Herr! Wiewohl die Kammer jetzo in geringer Anzahl, so hat sie doch nichts desto weniger die ubergebenen Landtagsartikel in Berathschlagung genomben. Und als sich anfänglich die Ständ wider die Kammer beschweren, dass sie umb Auf- und Furlegung ihrer

a na závazky braní vznášejí: z prvního artikule z těch, kteříž nám k uvažování a o dobré zdání podáni jsou, porozuměli jsme, a abychom tu co neobyčejného a prvé nebývalého před sebe bráti měli, toho se nenajde. Neb co se majestátuov a spravedlivosti na statky zástavní a komorní dotýče, to jest netoliko za králováni V. C. M. ale i za předešlých králuov bývalo, že jest komora pro položení takových majestátuov a spravedlností osoby ty, kteréž statky zástavní a komorní držely, obsýlala, což častokrát tak dobře pro dobré osob jako pro V. C. M. bylo; neb našloli jest se, že k takovým statkuom V. C. M. žádného práva a spravedlnosti míti neráčí, jeden každý při tom, což mu spravedlivě náleželo, zůstaven byl, pakli jest se našlo, že který z nahoře oznámených statkuov na výplatě jest, povlovně se s stranou bez souduov a právních nákladuov umluvilo a narovnalo. Že pak některé osoby svobodné z stavuov před sebe obsýláme, to se neděje bez příčin hodných, než když se s nimi o půjčku peněz V. C. M., o rukojemství, o oučty, o položení restuov, jež někteří na počtích zůstávají, o dluhy, o restanty, o prodaj a dokoupení dědičně statkuov, o ubližování svobodníkuom a jiným dědičným poddaným V. C. M., i jiné všelijaké případné komorní potřeby jednati má, kteréžto věci vlastně k komoře náležejí a jinde se s nimi o ty a takové věci nemůže jednati a rovnati než na komoře: z těch příčin se nám vidí, že tu stavové nemají sobě co do komory slušně ztěžovati, poněvadž se jim skrz taková obeslání při spravedlivostech jejich nic od komory neubližuje a žádný mimo slušné a spravedlivé k ničemuž potahován a nucen nebývá a komora takovým s lidmi jednáním a sročováním nikoli se vyhnouti nemůže; protož tak k tomu komora raditi může, aby V. C. M. to sobě z moci vzíti dáti neráčila, aby V. C. M. sami od osoby V. C. M. aneb skrze komoru v vlastních potřebách té moci míti neměla osoby z stavuov obsýlati, zvlášť poněvadž předešlí králové čeští i V. C. M. tu moc ste vždycky míti ráčili, i tolikéž jedna každá vrchnost má poddané své v takových i jiných potřebách obsýlati.

Gerechtigkeit uber das, was sie von ihren Vorvordern in ordenlichem geruhigen Besitz und Inhabung bekomben, molestiert, dass man auch einstheils Personen auf die Kammer erfordere und in Verstrickung nehmbe, wirdet sichs nicht befinden, dass die Kammer etwas ungewöhnlichs oder das ihnen nicht zueständig, hierinnen furgenomben hätt. Dann was die Majestatbrief und dergleichen Gerechtigkeiten uber die Pfand- und Kammergüeter belangen thuet, ist es nicht allein bei E. Kais. M., sondern auch bei weiland vorigem Kaiser und Kunigen zu Beheimb hochloblichister Gedächtnuss Regierung je und allweg im Gebrauch gewesen, dass die Kammer die Personen, so Pfand- und Kammergüeter gehalten, wegen Erlegung solcher ihrer Pfandverschreibungen auf die Kammer erfordert, welches aber nun etlich Jahr her gar selten und mehrmals sowohl ihnen den Inhabern als E. Kais. Mt. zue guetem beschehen. Dann da sich befunden, dass E. Mt. zu solichen und dergleichen Güetern kein Recht noch Gerechtigkeit gehabt, ist ein jedweder bei dem jenigen, wess er von Billigkeit wegen befuegt, gänzlich verblieben; da aber E. Mt. die Ablösung zuegestanden, hat man nach Gelegenheit in der Güete ausser langer Rechtsfüehrung und Aufwendung Unkostens, so viel müglich und bei den Inhabern zu erhalten gewesen, gebührliche Vergleichung getroffen. Zu dem ist es auch nicht dahin gemeint, dass gleich dieselben Personen bald auf der Kammer beschehene Erforderung ihre habende Pfandsverschreibungen und Gerechtigkeiten hätten furlegen müessen oder auf sie hart gedrungen worden, sonder welche in der Güet solches zu thuen sich verwidert, gegen denselben ist man vermüg der Landsordnung verfahren und keinem nichts, das er zu thuen nicht schuldig, nie auferlegt oder in dem wenigsten wider die Billigkeit beschwert worden.

Dass auch etliche freie Personen aus den Ständen in denen Sachen, die zu ordenlichem Rechten gehörig, für die Kammer citiert und erfordert, dess weiss sich die Kammer, dass sie sich dergleichen Handlungen ohne und ausser Befehlch untersafen sollt, nicht zu erindern; wann man aber umb ein Darlehen oder Einlassung in Bürgschaft

A kdež také i toho dokládají, že některé osoby na závazky cti a víry brány býti měly: to V. C. M. oznámiti můžeme, že jest se to z jistého poručení V. C. M. proti osobám těm toliko, které byvše služebníci V. C. M. do důchodův V. C. M. sáhli a nemalé rešty zůstaly a platce býti po mnohém napomínání zanedbávali, stalo.

fur E. Mt. erbliche Verkaufung der Pfandgüeter, item Raitung halben, Erlegung der hinderstelligen Rest, so etliche in Raitungen verbleiben, auch wegen anderer Schulden, desgleichen der Freisassen halben, do die je zu Zeiten wider Recht und Billigkeit bedrangt werden, und sonst allerlei anderer furfallenden Notdurften willen Handlungen pflegen soll, so kann die Erforderung, do es in Schrift nicht verricht werden mag, welches gleichwohl die Kammer bisher jeder Zeit in Acht gehabt, nicht umbgangen werden, dann meniglich zu erachten, dass umb solcher und dergleichen Sachen willen mit ihnen an andern Örtern füeglicher nit gehandelt noch Vergleichung getroffen werden mag, als gleich auf der Kammer, bevorab weils Kammersachen betreffen thuet. Und haben also die Stände sich aus angezogenen Ursachen uber die Kammer billicherweis nicht zu beschweren, dann sie durch solche Erforderungen an ihren Gerechtigkeiten nicht verkurzt werden. So kann auch die Kammer dergleichen Handlungen in furfallenden Notdurften keinswegs umbgehen, derhalben und furnehmblich, weil nicht allein die vorigen Kunig zu Beheimb, sonder auch E. Mt. selbst jederzeit guet Fueg und Macht gehabt, in dergleichen Kammersachen die Personen, es sei nun für E. Mt. selbst oder für die Kammer erfordern zu lassen. So ist nicht rathsamb, dass E. Mt. ihr solch Recht und von langen Jahren hergebrachte Gewohnheit mit Erforderung der Personen in derselben eignen Sachen wiederumben entziehen und also in die Enge restringiren lassen sollen.

Und nachdem auch die Ständ melden, dass die Kammer etliche Personen in Verstrickung genomben, dasselbe ist auf sondern E. Mt. Befelch und allein gegen etlich wenig Personen, die E. Mt. mit Diensten verhafft gewest und in E. Mt. Gefäll gegriffen und nit kleine Summa in ihren Raitungen schuldig verblieben und bei denen auf vielfältig derhalben an sie schriftliche in E. Mt. Namen ausgangene Befelch, noch auch auf mundliche Vermahnungen die Güet kein Statt gefunden noch der Rest eingebracht werden mügen, furgenomben werden. Und ist E. Mt. wohl befuegt, gegen derselben unverraiten Ambtleuten und Dienern nicht allein dergleichen, sonder auch noch mehrern Ernst

A jakož také stavové se vší poddaností prosí, aby V. C. M. knížetství ta, kláštery a jiné jakékoli statky, kteréž od tohoto království, zemí k němu příslušejících a koruny České osobám buď vyššího neb nižšího stavu zastaveny jsou, zase vyplatiti ráčila, tak aby se meze tohoto království nezmenšovaly, pakliby V. C. M. sám toho učiniti a týchž statkuov vyplatiti chtíti neráčili, tehdy aby obyvateluom tohoto království a zemí k němu příslušejících toho, aby to od cizozemcuov vyplaceno bylo, milostivě příti ráčili: aby taková knížetství, klášterové a zboží k výplatě přijíti mohla, uznává komora, žeby s dobrým netoliko V. C. M. ale také i země bylo; však poněvadž v těchto nedostatcích a mnohých i velkých vydáních proti nepříteli Turku a dluzích V. C. M. k tomu bez pomoci stavuov dostačiti moci neráčí, protož aby ta věc vedle prosby stavuov k vykonání svému přijíti mohla, bude moci V. C. M. stavuov napomenouti, aby se k tomu radou i skutkem snažili, aby od nich k takové výplatě V. C. M. pomoc snažná a podstatná učiněna byla, tak aby žádost jejich naplniti se mohla.

A jakož také stavové toho žádají, aby statkové ti, kteříž království se jmenují a za stolní od starodávna jmíni jsou a na díle některým osobám z stavuov prodáni i také ti buďto ve dsky zemské před shořením desk aneb po shoření vloženi, aneb jinak jakkoli k dědictví, cožby se ukázati mohlo, uvedeni jsou, jim stavuom i dědicuom jich za dědičné zuostali a jimi aby tak bezpečni byli, jako by na každú tu obzvláštní věc jednomu každému relací zemská na sněmu obecním k dskám zemským učiněna byla: abyste V. C. M. k takové zatmělé a nevidomé žádosti stavuov povoliti a tak veliké věci bez vyhledání od sebe ouhrnkem dávati a cestu sobě k dosáhnutí toho, což by kdo nepořádně a bez povolení země od nadepsaných statkuov držel, zastříti ráčili, komora raditi ne-

zu gebrauchen, angesehen, dass einem jeden aus den Ständen solches auch in dergleichen Fällen gegen ihren Dienern zu thuen frei und zugelassen ist, darumben viel weniger E. Mt. hierinnen die Hand gesperrt werden kann.

Als auch die Ständ underthänigist bitten, E. Mt. wollten die Furstenthumber, Kloster- und andere Landgüeter, so von diesem Kunigreich Beheimb, es sei hohem oder niederm Stand verpfändt, damit die Gränitzen dieser Kron Beheimb nit gemindert wurden, eintweder selbst wiederumbeu allergenädigist ablösen und zur Kron bringen, oder do E. Kais. Mt. dessen Bedenken hätten, die Ablösung den Inwohnern dieser Kron Beheimb und derselben incorporierten Landen, dass sie dieselben von den Ausländischen an sich bringen möchten, allergenädigist zu vergünnen. Nun erachtet die Kammer, dass soliche Lösung nicht allein fur E. Mt., sonder auch fur das Land wäre; dieweil aber E. M. jetzo ohne das mit andern grossen fast unerträglichen Ausgaben und Schuldenlast beladen und dieselb ohn ihr der Ständ Hilf nit thuen kunnden, so mochten E. Mt. an sie die Ständ genädigist ansinnen und begehren, dass sie auf leidliche Mittel und Weg bedacht sein und E. Mt. mit einer solichen erspriesslichen Hilf erscheinen wollten, damit angeregte verpfändte Güeter wiederumben zu dem Kunigreich Beheimb gebracht werden möchten.

Item die Ständ begehren auch, dass ihnen die Güeter, so Kunigsgüeter genannt werden und die zum kuniglichen Stuel gehören und deren einstheils etlichen Personen aus den Ständen verkauft seind, daneben auch dieselben, welche in die Landtafel, es sei vor oder nach der Brunst, eingelegt oder die sonst in ander Weg, dass sie erblich gemacht, beweislich dargethan werden möchten, ihnen und ihren Erben verblieben und sie damit also sicher sein möchten, als wann auf ein jedes Guet ein sonderbare Relation auf gemeinem Landtag zur Landtafel erfolgt wäre. Dieweil aber dieser Artikel etwas dunkel und viel begreifen will, auch nit ein keines antreffen thuet, so kann die Kammer nicht rathen, dass E. Mt. in ein solches verdunkelts Begehren ohne Specificierung und gründliche Erkündigung, was es für Stuck sein, wie und mit was Rechten

může. Kdo čeho pořádně v držení vešel, ten toho také pořádně užiti bude moci; jestliže jest pak někdo mimo pořádek něco sobě od týchž statkuov přivlastnil a v držení vešel, dáli se ten k V. C. M. najíti a o to s V. C. M. se rovnati bude chtíti, to bude při vůli V. C. M., pokud a jakou milost a komu z toho učiniti, neb jinak se urovnati chtíti ráčíte, pokud a jak kdo zasloužený jest.

der Bersitzer dieselben an sich gebracht, und obs ordenlicher oder unordenlicher Weis mit der Ständ Bewilligung beschehen, in Pausch willigen und sich dadurch ihres vielleicht daran habenden Rechten begeben sollen; dann do jemand etwas mit guetem Titel bekommen, derselb geniessts billich, do aber einer wider die Ordnung, Recht und Billigkeit etwas von gemelten Güetern an sich gebracht und sich derwegen mit E. Kais. Mt. in Vergleichungshandlung einzulassen Vorhabens, so wirdets bei E. Kais. Mt. allergenädigisten Willen und Wohlgefallen und ferrern Erwägung stehen, was sie hernach einem oder dem andern hierinnen zu Gnaden bewilligen wöllen und worauf die Handlung mit ihnen endlich gerichtet werden sollt.

Die Ständ wöllen auch, dass nun hinfüran weder E. Mt. noch kunftige Kunig zu Beheimb auf solchen kuniglichen Güetern niemanden weder mehrere Summen noch auch Leib uber die vorigen verschreiben sollen. Ob es nun wohl guet wär, dass die Steigerung dergleichen Güeter verhüetet und viel mehr dahin getrachtet wurde, dass alle dergleichen Güeter zue E. Mt. Handen wiederumben gelöst wurden; dieweil es aber jetzt die Gelegenheit nicht gibt und allerlei impedimenta verhanden, so ist der Kammer hochbedenklich, dass E. Mt. sich selbst auch kunftige Kunig zu Beheimb dergestalt, wie gesuecht wirdet, verbindlich machen sollen, welches die vorigen Kunige zu Beheimb, do allein der Ständ Bewilligung auch dabei gewesen, jederzeit in ihren Mächten gehabt, wie dann viel Exempla, so sich der Zeit her zugetragen, do auf dergleichen Gueter den Inhabern allerlei Bewilligung beschehen, vor Augen. Derhalben möchte den Ständen dieser Artikel aufs glimpflichist wiederumben abgeleint und sie dahin vertröst werden, dass E. Mt. kunftig diesen Punkt gleichwohl in Acht haben und aufs meiste als müglich dergleichen mehrere Steigerung verhüeten, doch gleichwohl hierinnen frei und nicht verbunden sein wöllen.

Co se pak pana Adama z Švamberka a žádosti jeho o připsání mu některé sumy na panství Přimdeckém dotýče: vidí se komoře, aby od V. C. M. strany osoby jeho to za odpověď stavuom dáno

Was aber Herrn Adamen von Schwamberg gehorsamistes Begehren, als der auch ein solch kuniglich Pfandguet hält, und ihme zu voriger Pfandsumma auf der Herrschaft Pfreimberg noch

bylo, že na přímluvu stavuov za něho i na žádost jeho milostivú paměť míti ráčíte.

ein mehrere Summa zu bewilligen bitten thuet, anlangt, mochten E. Mt. den Ständen seiner Person halben dits zur Antwort geben lassen, als nemblich, dass E. Mt. ihr der Stänḋ Furbitt und sein des von Schwamberg Supplicieren ingedenk und ihne hierauf hernach genädigist bescheiden wollten lassen.

Dáleji také stavové žádají, aby V. C. M. na místě statkuov těch, jenž se království jmenují a předešlých časuov na mnohá předkládání a z důležitých potřeb od slavné paměti císaře Ferdinanda, pána a otce V. C. M. nejmilejšího, i od V. C. M. prodány jsou, statky své vlastní vedle milostivého zamluvení svého, kterých jste V. C. M. od jistých osob z stavuov v držení vjíti ráčili, jmenovitě Pardubice, Brandejs, Lišany, Chlumec a Přerov k těm jiným od starodávna královským a zemským statkuom připojiti ráčili: při tom artikuli toto poddané dobré zdání komory jest, aby stavové V. C. M. oznámili a v známost uvedli, jací a kteří to statkové jsou, jenž od království odcizeni a odprodáni býti by měli a za jakú sumu peněz stojí, aby proti tomu V. C. M. věděti mohla, coby a pokud v rovné odměně z statkuov svých vlastních k království a k zemi zase připojiti ráčili, a v tom se tím lípeji moci ustanoviti a světlou odpověď na ten artikul stavuom dáti.

Ferrer ist der Ständ underthänigistes Begehren, weil verschiener Jahrn aus grosser Ehehaft und aus denen zur selben Zeit furgebrachten Ursachen etliche kunigliche Güeter von weiland Kaiser Ferdinanden hochloblichister und seliger Gedächtnuss, auch von E. Kais. Mt. verkauft worden seind, dass demnach E. Mt. anstatt derselben andere eigenthumbliche Güeter, so E. Mt. von etlichen Personen aus den Ständen an sich gebracht, als nemblich Parduwitz, Brandeis, Lissa, Chlumetz und Przerow zu den andern kuniglichen Landguetern derselben genädigisten Vertröstung nach allergenädigist zueignen und schlahen wollten, auf diesen Artikel möchten E. Mt. die Ständ der Kammer underthänigisten Erachtens dahin beantworten lassen, dass sie E. Mt. in specie anzeigen und nambhaft machen wollten, was fur Stuck also von der Kron hinweg kommen und was sie fur Einkommen und Nutzungen gehabt, damit sich E. Mt. hierüber ferrer zu entschliessen und die Ständ hierüber zu bescheiden hätten und hierin weder eim noch dem andern Theil Verkurzung beschehen möcht.

Co se pak prosby stavuov, abyste V. C. M. víceji statkuov od stavu panského a rytířského vykupovati, ani také těch statkuov, kteří od starodávna v poddanosti vyšších stavuov byli, aby ti sami se vykupovati a vyplacovati měli, povolovati neráčili, dotýče: u komory se snáší, poněvadž se nenachází, aby předešlí králové čeští statkuov kupovati, i také těm, kteří by se k ruce J. M. sami vyplatiti chtěli, povolení dáti moci neměli a tím zavázáni nebyli, že tím také V. C. M. stavuom zavázáni býti neráčíte, aniž k tomu komora raditi může (zvlášť když jsou předešlí králové tím stavuom nikda zavázáni nebyli), abyste nyní sobě a potomkuom svým to z moci vzíti dáti ráčili, nýbrž stavuov milostivou a povlovnou odpovědí, aby se v tom spokojili, odvésti.

Und obwohl die Ständ weiter auch umb dies in Underthänigkeit bitten und anhalten, dass E. Mt. hinfuran keine Gueter weiter vom Herrn- und Ritterstand auskaufen, noch darein willigen sollten, dass dieselben Güeter, die von Alters hero mit der Underthänigkeit den hohern Ständen zuegestanden, sich selbst von ihrer Herrschaft ablösen und auskaufen sollen; dieweil aber nicht zu finden, dass mit dergleichen Klausel die vorigen Kunige zu Beheimb gegen den Ständen verbunden gewesen, sonder solches in eines jeden Kunigs Macht und Willen gestanden, viel oder wenig Güeter kaufsweis an sich zu bringen, wie dann einem jeden aus den Ständen gleichsfalls frei und offen stehet, seiner besten Gelegenheit nach Güeter zue kaufen: so kann demnach mit keinem Fueg, noch Billigkeit

Aby také relací, kteréž ke dskám zemským, tudíž i dvorským náležejí, odjinud odnikudž než z kanceláře české nevycházely: k tomu na zlehčení komory, poněvadž zřízení zemské to světle komoře vyměřuje a propůjčuje a statkuov vlastních komorních V. C. M., kteříž se skrz takové relací ve dsky kladou, se dotýče, raditi nemůžeme, neb by komora tedy k dokonalému snížení přišla a nemalý hyndruňk a škodlivé odtahování a obmeškání v věcech V. C. M. se dáti mohlo, neb i stavuom to spíše k lepšímu než k horšímu jest.

E. Mt. hierinnen die Hand gesperrt werden, gleichsfalls seind auch E. Mt. wohl befuegt, derselben verpfandten Underthanen, sich von ihrer Pfandherrschaft wiederumben abzulösen, genädigist zu bewilligen und haben E. Mt. in dem als mit dem ihrigen zu thuen und zu lassen, derwegen die Ständ von solchem ihrem Ansuechen abzuweisen.

Dass die Relationen, so zur Land- und Hoftafel gehörig, nicht aus der Kammer, sonder allein aus der beheimischen Hofkanzlei ausgehen und darin gefertigt werden sollen, darzue ist keineswegs zu rathen, furnehmblich weil es zu Verklienerung und Underdruckung der Kammer, die ohn das jetzt veracht genug ist, darumben auch die Geldhandlungen umb soviel desto weniger mit E. Mt. und der Glaubiger Schaden und Nachtl befürdert werden mügen, reichen thuet. Zu dem ist es auch stracks wider die Landsordnung, welche dann mit ausdrucklichen Worten vermag und besagt, dass die Relationen sowohl bei der Kammer als in der Kanzlei ausgehen sollen.

Uber das es sich auch gebührt und viel schicklicher ist, dass die Relationen in Kammersachen, wann Mannlehen, Pfand- oder andere Kammergüeter verkauft oder Verträg umb geistliche Güeter beschehen, auf der Kammer, alldo die Käuf gehandelt und tractirt, umb kunftiger Verantwortung willen gefertigt werden. Und kombt der Kammer etwas fremd fur, dass sich gleich die Ständ dieses Artikels annehmben, der ihnen doch nichts zu schaffen gibt, bevorab weil sie auch weder mit der Tax noch in Fertigung dergleichen Relationen bei der Kammer beschwert noch aufgezogen werden, auch die wenigste Ursach, worin ihnen die Fertigung bei der Kammer zu Schaden gereicht, nicht anzeigen. Und dieweil dann die Relationen in Kammersachen nun von vielen langen Jahren her, wie solches mit den Registraturen darzuethuen und und zu beweisen, auf der Kammer gefertigt worden, so bleibt es demnach billich noch dabei; dann was sonsten die Relationen in andern Handlungen, so der Kammer nicht anhangig, betrifft, die mügen bei der Hofkanzlei ausgehen und hat die Kammer bisher sich derselben Fertigung mit nichte angemasst.

Co se pak cel pomezních povýšování dotýče, neobmeškala jest komora zprávy od ouředníkuov nad týmiž cly dostatečné vzíti, v mandáty staré i nové nahlídnouti, z kterých se světle nachází, že táž cla povejšena mimo starobylý obyčej nejsou, ale v mnohem zmenšena a snížena a tak sobě stavové v tom artikuli nemají co slušně ztěžovati, nýbrž vidí se komoře, že V. C. M., jakožto král český, kdyby i sobě táž cla za slušnými příčinami povejšiti ráčili, že by se tu stavuom žádného ublížení nestalo a zvláště v těch věcech, které se z země ven vezou a cizozemcuom se z nich platiti a ne obyvateluom dostane; pakli by stavové jaká obdarování na to měli, čehož se komora nenaděje, nechť je V. C. M. okáží.

O cestách také a silnicích vnově zaražených, aby se to za příčinou V. C. M. státi mělo, o tom komora vědomosti žádné nemá, ani se toho na nadepsaných ouřednících doptati může.

Es beschweren sich auch die Ständ under anderem, dass die Zöll sieder des vorigen Landtags durch Mandat erhöhet und gesteigert, die alten freien Strassen verboten und andere neue erdacht und aufgesetzt wären, und bitten, E. Mt. geruchen vorigem Verbleiben nach die Zollhandlung mit den Herren Obristen Landofficierern genädigist berathschlagen und ausser des Lands Rathe solche Zöll nicht auflegen, vielweniger dieselben uber das vorig erhöhen.

Nun weiss sich die Kammer gar nicht zu erindern, dass einiche Steigerung in Zöllen sieder dem vorigen Landtag wär furgenomben worden; das Contrarium befindet sich aber, dass E. Mt. in etlichen Stucken im Zoll gefallen, wie dann die Mandat und auch der Granitzzollambtleut Bericht solches mit mehrerm ausweisen. Darumben sich die Ständ der Kammer Erachtens diesfalls mit Billigkeit nicht zu beschweren, es wollten dann die Ständ dies für ein Steigerung anziehen, dass in den letzten Mandaten, so im 71. Jahr ausgangen, dieser Artikel begriffen: dass diejenigen so nicht allein in- sonder auch ausserhalb der Kron Beheim Güeter haben, von allem, was sie ausm Land auf die andern ihre Güeter fuehren oder treiben lassen, den gebührlichen Zoll zu geben schuldig sein sollen, dessen sie sich aber bisher verwidert. Und gesetzt, dass gleich die Steigerung des Zolls geschehen wär, so sein doch E. Mt. dessen, bevorab weils der furnembsten furstlichen Regalien eins ist und ein jeder Landsfürst, so keinem Erbherrn unterworfen, Zoll und Maut in seinem Land, seiner Notdurft nach aufzuschlahen berechtigt und wohl befuegt, uber das auch den Ständen durch solche Erhöhung, die allein auf die Waaren und Sachen, so ausser Lands verfüehrt werden, gerichtet, kein Nachtel zuegefugt wirdet; do aber die Ständ des Zolls halben vielleicht insonderheit privilegirt, davon die Kammer kein Wissen hat, so möchten sie hierüber auch vernomben werden.

Gleichermassen weiss sich auch die Kammer nochdie Zollambtleut nicht zu erindern, dass einiche neue Strassen ausserhalb der bei Neuern, zwo Meil Weg von Klattau gegen der Baierischen Gränitzen,

Strany objednání plavby po Labi ve všelijakých věcech: srovnává se komora s stavy a uznává, že ta plavba k dobrému a užitečnému netoliko tohoto království, ale i k rozmnožení důchodův V. C. M. komorních bude.

A jakož také v jistých krajích po některých řekách klaptové se k Horám Kutnám a k Hradci u velikém počtu spouštějí a plaví, a mnozí sobě z stavuov ztěžují, že se jim netoliko na rybách ale také na lukách a obilí, když se takoví klaptové ven z břehuov vyráží, od takového plavení děje: protož aby z takových ztížností a naříkání sjíti mohlo, za potřebné komora uznává, aby od V. C. M. komisaři nařízeni a na ta místa, kudy se takoví klaptové plaví, vysláni byli a ti aby to očitě spatřili, jak, na čem a komu se škoda skrz takové plavení stala a jakby to budoucně opatřiti se mohlo, aby se budoucně takovým plavením žádná škoda nedála.

Kdež se také stavové k V. C. M. přimlouvají, abyste V. C. M. městuom nápady, které na V. C. M. přicházejí, z milosti dáti ráčili a z těch aby města střelbu a jiné braně kupovala: ale poněvadž nyní komora u velikých nedostatcích jest a mnozí z slu-

daran aber weder E. Mt. noch die Kammer, sonder die Baierischen schuldig, aufkommen wären, welches also den Ständen wiederumb furzuhalten sein wirdet.

Belangend die Schiffahrt auf der Elb, haben die Ständ jetzt aufs neu Commissarien zu Berathschlagung dieser Sachen verordnet, und dieweil dann an diesem Artikel E. Mt. und dem Land hoch und viel gelegen, so wirdet umbsoviel destomehr dahin zu trachten sein, damit diese nutzliche Schiffahrt ehe besser ins Werk gericht werde. Dass aber die Ständ in ihrer Schrift dahin gehen, dass auf der Elb und allen andern Flüssen das Holz und andere Notdurften zu flössen jederman frei und zugelassen sein soll, in demselben vergleicht sich die Kammer mit den Ständen, doch dass gleichwohl dem Herrn des Grunds dadurch kein Schaden zugefügt werd, und do jemands hierüber privilegiert, dass er dieselben Majestatbrief beim nägstkunftigen Landrecht offentlich verlesen und auch Abschriften auf die Kammer umb Nachrichtung willen ubergeben lasse.

Und nachdem zu Notdurft des Kuttenbergischen Bergwerchs und auch gen Kuniggrätz in etlichen Kreisen auf dem Wasser grosse Anzahl Holz klotzweis geflösst werden, darumben sich ihr viel aus den Ständen zum höchsten beschweren, dass ihnen nicht allein an den Fischen, sondern auf den Wiesmaten und Getreid, wann solche Klotzer oder Scheiter hinaus uber die Gstetten mit Gewalt ausdringen, grosser merklicher Schaden zuegefuegt wird, so erachtet demnach die Kammer zu Abhelfung dieser Beschwerung ratsamb zu sein, dass E. Mt. Commissarien hierzue genädigist verordnet und ihnen auferlegt hätten, dass sie dieselben Ort und Stellen, wo solche Klotzer herabgelassen werden, in Augenschein genomben und nach Notdurft besichtigt hätten, wie und woran einem und anderm durch solch Holzflösswerch Schaden zuegefuegt und durch was Mittel solchs gewendt und abgestellt werden könnte.

Als auch die Ständ die Städt in Beheimb dahin bei E. Mt. underthänigist verbitten, dass E. Mt. ihnen alle Fälligkeiten, so sich in Städten zuetragen und an E. Kais. Mt. kommen, aus kaiserlichen Gnaden hinfüro erfolgen und bei den Städten ge-

žebníkuov V. C. M., kteříž se na služby své vychovati v tuto drahotu nemohou, z těch nápaduov na exspektancí své nahrazení a pomoci berou, z těch příčin, aby V. C. M. takové nápady od sebe preč dáti měla, komora neradí, anobrž tu věc k milostivé vůli V. C. M. připouští.

nädigist verbleiben lassen wollten, und soliches darumben, damit sie ihnen Geschütz und andere Kriegsnotdurften erkaufen möchten; dieweil aber E. Mt. genädigist bewusst, wie die Kammer ohne das mit geringen Einkommen versehen und do sich E. Mt. aller dergleichen Fälligkeiten in Städten begeben sollten, noch mehr Bedrangnus daraus zu gewarten: so fällt demnach der Kammer bedenklich fur, zu Begebung dergleichen Fälligkeiten, mit denen gleichwohl E. Mt. diese Jahr her derselben armen Dienern, die sonst geringe Besoldungen haben und mit denselben nicht auskumben können, mehrmals zu Hilf komben, zu rathen; dann auch dies zu besorgen, do gleich E. Mt. ihnen den Städten die Bewilligung thäten, so wurde es doch vielleicht auf andere Sachen und nicht zu Erkaufung Munition und Geschütz angewendt. Im Fall aber, do E. Mt. je dessen genädigisten Willens wären, die Städt zu begnaden, so möchts auf ein etlich wenig Jahr oder auf E. Mt. genädigistes Wohlgefallen gericht werden.

Co se pak žádosti stavuov, abyste V. C. M. do tří let pořád zběhlých žádnému žádných koní ven z země kupovati a voditi nedopouštěli a na to žádných listuov dávati neráčili, dotýče: ačkoli, jestli že se taková zápověď od V. C. M. stane, na clech pomezních něco ubude, však poněvadž to k dobrému vší země a zvlášť těchto nebezpečných časuov se vztahuje, vidí se komoře, že V. C. M. můž k takové žádosti stavuov povoliti, však jestližeby V. C. M. v tom komu zvláštní milost učiniti chtíti, toho aby V. C. M. každého času, jakožto vrchní pán, moc míti ráčili.

Was dann der Ständ Begehren der Ross halben, dass auf drei Jahr lang keine ausm Land verfüehret, noch einiche Passbrief darüber gefertigt werden sollen, anlangt, möchten die Ständ der Kammer Erachtens dahin zu beantworten sein, dass die Verfüehrung der Ross hievor durch Mandat verboten wären. Nichtsdestoweniger wollten E. M. solches wiederumben mit mehrerm Ernst einstellen, auch sonst der Ständ Begehren in Gnaden ingedenk sein und ohne genugsambe bedenkliche Ursachen die Passbrief nicht ausgehen lassen.

Strany pak řádu, jakby se v městech Pražských sladovníci anebo obchodníci při vaření piva a vystavování jeho na prodaj chovati měli: u komory se snáší, jestliže nákladníci ten řád vyměřený snésti mohou, že při něm na ten čas zůstáno býti může, však sazení piva napotom aby v moci V. C. M., jakž vždycky bývalo, zůstávalo.

Nota: o hory jsou osoby z horních měst obeslány, s kterými se to uvažovati má.

Starperger strany soli odpověď uděliti má. *)

Beschliesslich soviel die Ordnung der Bierbräuer in den Präger Städten betrifft, wird darfur gehalten, da solches gedachte Bierbräuer nur erdulden mögen und annehmben wöllen, dass es wohl also bei solcher Ordnung verbleiben möcht, doch dass es bei E. Mt. stüende, zu derselben Gelegenheit und Gefallen Veränderung jederzeit hierinnen fürzunehmben.

Und dies alles zu E. Kais. M. weiterer genädigister Erwägung, Willen und Wohlgefallen gestellt.

*) Viděti, že mnohé kusy z českého původního konceptu dobrého zdání komory české byly obšírněji sepsány v německý original, kterýž císaři podán byl.

68. Odpověď císaře Maximiliana II. na některé artikule, kteréž mu byli stavové na sněmu předložili.

1575. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Odpověď J. M. C. na komorní artikule sněmu léta 1575.

A jakož sobě stavové ztěžují, kterak by komora česká některé osoby z stavuov pro položení spravedlností jejich i v jiných případnostech obsýlati a také některé z nich i na závazek bráti měla: na takovou ztížnost stavuov J. M. C. ráčí to při též komoře podle náležitosti opatřiti a potomně s takovou rozšafností věci komorní spravovati a říditi dáti, aby stavové, jako věrní poddaní, žádné příčiny toho sobě ztěžovati víceji neměli.

Co se pak zastavených od království a k němu přináležejících zemí, knížetství, klášteruov a statkuov, a aby ty dáleji zastavovány nebyly, dotýče: J. M. C. nic by příjemnějšího a žádostivějšího nebylo, netoliko pro své, ale také i pro budoucích králuov českých dobré, co nejdříve možné, kdyby toliko takoví statkové podle zápisuov na výplatě byli, aby vyplaceni byli se snažiti a toho, aby se potomně takových zástav víc nedálo, vyvarovati; ale co jest J. M. až posavad v tom na překážku bylo, tomu jsou stavové, jako věrní poddaní, z nynějšího i předešlých sněmuov přednešení dostatečně a jak samo v sobě jest porozuměli a potřebí není takových příčin nyní opakovati. A mají jistě stavové té celé důvěrnosti k J. M. C. býti, když od nich J. M. na nynější důležité sněmovní žádosti, jakž J. M. k nim té nepochybné naděje i důvěrnosti býti ráčí, též i k zemím k tomuto království připojeným, taková skutečná a platná pomoc učiněna bude, skrz kteroužby J. M. hranice a pomezí opatřiti a dvuor svuoj bez zbytkuov, toliko vedle potřeby, bez kteréž býti nemůže, vychovati a jednou dluhuov břemene skutečně se sprostiti moci ráčil, že J. M. ničehož žádostivějšího býti neráčí, než odcizené a kteréž ještě na výplatě jsou statky zase k komoře připojiti a skutečně při ní zachovati.

A jestliže se buď jeden nebo jich víc z stavuov, kteřížby takové statky, jež cizozemci v zástavě drží a vyplatiti se mohou, vyplatiti chtěli, při J. M. C. oznámí a vyjeví: tehdy J. M. C. na takovou jich žádost milostivě oumysl svuoj otevříti ráčí.

Tolikéž také J. M. C. k tomu artikuli, co se zboží, jenž se království jmenují, dotýče, tak mnoho povolovati ráčí: cožkoli kdo z stavuov, jakž se sami uvolují, dostatečně prokáže a provede, že buď tento neb onen pozemský statek před shořením aneb po shoření desk, aneb sic jináč od králuov českých v dědictví mu uveden jest, že při tom pokojně zůstaven a mocí na tomto sněmu učiněného od J. M. povolení pojištěn býti má.

Než co se další žádosti stavuov, aby J. M. C. víceji životuov a let na statcích zápisných připisovati neráčil a zase za ty statky, jenž království slovou, které jest J. M. nedávno v dědictví uvedl, nahražení učiniti ráčil: v tom ráčí se J. M. tak milostivě najíti dáti, že sobě stavové nemají míti do J. M. co ztěžovati.

Odkud by relací ke dskám zemským a dvorským vycházeti měly: to zřízení zemské samo vyměřuje a to při tom také zůstati má.

A kdež sobě stavové dáleji ztěžují, že by cla pomezní zvýšena a silnice staré svobodné zapovědíny býti měly: J. M. C. na takovou jich ztížnost tak mnoho zprávy míti ráčí, že netoliko žádného zvýšení a zvětšení takového cla se jest nestalo, ale na mnoha rozličných koupích, jako na dobytku, vosku, peří a alaunu po vydání vuobec starých celních mandátuov takové clo se zmenšilo, lečby to avové a zvláště osoby ty, kteréž ven z království Českého statky své pozemské mají, za zvýšení vykládati chtěli, že v posledních mandátích doloženo jest, aby se od nich jako i od jiných z těch věcí, jako z obilí, dobytku a k těm podobného, které nadepsaní obyvatelé přes pomezí na statky jich ven z země ležící odsýlají, nařízené clo bralo; ale mohou to sami stavové u sebe podle slušnosti najíti, že

takové nařízení samo v sobě žádného zvýšení cla s sebou nepřináší, než toliko náležitou rovnost a J. M. C. bez ublížení privilegií dobře to učiniti může.

A nemůž se J. M. C. královská komora, ani ouředníci cel pomezních upamatovati, aby se jaká zápověď strany složení starých a vyzdvižení nových silnic státi měla, leč u Nýrska dvě míle od Klatov proti bavorskému pomezí, tu jest nová silnice zaražena, což jest se proto toliko stalo, aby Bavořanóm vnově nalezené a prvé nebývalé silnice, po kterýchž jsou oni kradmo mnoho nevyclených věcí a potřeb vyšikovali, složeny a zahájeny byly, nad čímž stavové, jako věrní poddaní, slušně žádného rozmýšlení a ztížnosti míti nebudou, ale za to, že jest se to z potřeby stalo, držeti budou, neb J. M. C. nikdy toho oumyslu býti neráčil, ani služebníkuom svým dopustiti ráčí, aby z obecně nařízeného řádu strany cel na ublížení jich stavuov svobod vykračovati se mělo.

Dáleji, co se žádosti stavuov a připomenutí strany fedrování a jednání o plavbu s šify po Labi, jako ovšem vuobec užitečného předsevzetí dotýče: k tomu J. M. C., jakž prvé tak i nyní, nakloněn býti ráčí, aby takové předsevzetí podle sněmovního zavření léta 70. a 71. k konci přivedeno býti mohlo; a toliko nechť stavové osoby k tomu nařídí, místo a den, na kterýžby se sjeti měly, jmenují a jim takové zmocnění dadí, aby netoliko podle J. M. C. rad (k čemuž J. M. komoru svou českou a nynějšího hejtmana Horních Lužic Arnošta z Rechnberku naříditi ráčil) takové věci uvážení vykonaly, ale také, kdyby toho potřeba byla, i na den uložený s vyslanými kurfirštuov, knížat a měst, jichž se tu dotýče, na místě koruny České podle J. M. C. rad sjeti a všecky potřeby o takové plavení říditi se mohly. Strany pak plavení dříví po Labi a jiných všech řekách: J. M. C. v té věci s stavy srovnávati se milostivě ráčí, aby každému takové plavení, však bez ujmy těch osob spravedlivosti, kteréž od starodávna aneb vnově z milosti daná obdarování na cla a mejta na řekách mají a při budoucím soudu zemském od nich se okáží, svobodné bylo.

Než co se těch škod, které by se skrze plavení klaptuov k Hoře Kutné a Hradci díti měly, dotýče: J. M. C. sám by rád viděti ráčil, aby vyvarovány býti mohly, ale poněvadž stavové na větším díle o tom dostatečnú vědomost mají, že Hory Kutny bez takového klaptuov plavení fedrovány a zdržány býti nemohou, protož pro obecní dobré budou věděti v tom, jak se stavové náležitě zachovati a takovému plavení, bez kteréhož býti nemůže, překážky nečiniti; proti tomu J. M. C. hornímu úřadu na Horách Kutnách dostatečně poručiti ráčí, aby podle nejvyšší možnosti se vší bedlivostí to opatřili a s dostatkem, nelitujíc nákladu, nařídili, aby se jim stavuom takovým plavením škoda nedála.

Jestližeby pak stavové přes toto k lepšímu a skutečnému předjití budoucích škod něco toho před sebe vzíti chtěli a aby na ta místa, kde nejvíc nedostatku a nejnebezpečněji jest, lidé z obojí strany k shlédnutí a uvážení a potom také k napravení toho vysláni byli, za potřebné uznávají: tehdy proti J. M. nebude, aby se J. M. v tom o osoby, čas a místo snésti s stavy neráčil.

Ale podle toho J. M. C. před stavy, jakožto věrnými svými poddanými, tajiti moci neráčí, že J. M. tak mnoho zprávy míti ráčí, ačkoli pro vyvarování a ujití takové škody s nemalým nákladem J. M. veliký počet kolí, kteréžby při březích moc vody zdržovaly, vbíti a břehy tesanicemi mocnými opatřiti dáti ráčil; ale že takové koly a tesanice netoliko skrze povodně a strže, ale také na větším díle skrze poddané stavuov preč pobrány a tak větší příčina k škodě dána jest a netoliko v tom, ale také i v plavení takového dříví k Horám Kutnám, když se dříví na stranu a ven z břehuov vyráží, prvé než k Hoře doplyne, veliká škoda skrze rozebrání takového dříví se děje, a tak netoliko strany většího nákladu na dříví, ale také i strany nedostatku ztížnost jest: protož J. M. na stavích toho milostivě žádati ráčí, aby takové nenáležité předsevzetí při poddaných svých skutečně zastavili a k těm, kteřížby se toho dopustili, náležitým trestáním přikročili.

Co se pak dáleji žádosti stavuov strany svobodného soli sem vezení a v ní handlování dotýče: J. M. C. neráčí se pamatovati, aby jaká jiná zápověď o uvozování soli do tohoto království státi se

měla, než toliko o sůl, která se z Haly Saské vozí, zvlášť poněvadž prvé u velikém počtu taková sůl sem vezena a odbyt soli J. M. C. skrze to nemalú překážku měl, aniž ještě J. M., aby taková sůl do tohoto království vezena býti měla dopustiti moci ráčí z jistých a hodných příčin a obzvláště pro zachování odbytu nadepsané soli J. M. a poněvadž opět z požehnání božího nové solní hory u města Issu v Horních Rakousích povstaly a o to víceji soli sem do království Českého dodáváno býti může; a tak stavové také tím méněji se na výš dotčené zápovědi zastavovati budou, zvlášť když bez toho toto království výš dotčené rakouské i jiné cizí, jako šelnberské a hallingské soli netoliko dostatek a s potřebu, ale také i zbytek a v snesitedlné ceně i lepší míti může.

Že pak teď od některého času drahota a nedostatek v soli byl, skrz což stavové, aby tuto žádost na J. M. C. vzložili, dosti pohnuti jsou, ale že jest to z dopuštění božího za příčinou znamenité škody, která jest se J. M. C. na gmundské a halštetenské soli skrze nenadálé a veliké povodně stala, též také za příčinou zlých a pokažených cest a silnic a velikosti nákladu na fůry, že se dostatku soli vařiti a sem dodávati nemohlo, přišlo a protož takoví nedostatkové, poněvadž již zase soli vaření, též také klauzy, jezy a plavení po vodě s velikým nákladem J. M. spraveno jest a strava i obrok při letošní prostřední obrodě lacinější bude, sami se k nápravě a hojnosti přivedou.

Co se pak Staroměstských Pražan privilegium na sklad soli dotýče: poněvadž J. M. C. při uvážení a přehlídnutí takového privilegium nacházeti ráčí, že slavné a svaté paměti císař Ferdinand takové privilegium jim Staroměstským z jistých v tom privilegium oznámených podstatných příčin netoliko do vůle a libosti než na věčnost a s tímto světlým míněním, aby sic pod trestáním žádné jiné z měst Pražských, než toliko sami Staroměstští, takového skladu soli nemívali, dáti jest ráčil a oni takového privilegium bez přerušení a přečinění v užívání zachovali, protož slušně při něm se zůstavují. Avšak aby při takovém jich Pražan Staroměstských i jiných měst na sklad soli osvobození nadsazování prodaje soli nebylo a v slušné ceně takový prodaj nařízen i zachován byl, na tom se J. M. C. ustanoviti ráčil, při ouřednících v Gmundu to způsobiti, aby každého měsíce aneb nejdéleji ve čtvrti letě pořádné vejtahy a zprávy, jak draho každého času v rakouských městech sůl platí a jak náklad na fůry podle příležitosti cest a lacina nebo drahoty obrokuov od jednoho času k druhému buď se přivětšuje anebo zmenšuje, na komoru českou odsýlali, z nichž se snadno věděti bude moci, takéli ta města, v kterých se sůl nakládá, vysoce a nad slušnost zisku svého natahují, a v čas potřeby můž se jim sůl saditi a kdožby ji dražeji, než usazeno bude, prodávali, ti trestáni býti, a kdyby trestání při nich platnosti nepřineslo, tehdy svobody jich na sklad soli vyzdvihnouti a odníti by se jim musely; jakž pak jim Staroměstským a jiným dostatečná vejstraha v tom dána jest, tak že takové jich obdarování na sklad soli obecnímu dobrému nic na překážku býti nemá.

Na přímluvu také stavuov, jako věrných poddaných, kterúž jsú za města královská, aby jim J. M. C. nápady, kteří v týchž městech na J. M. C. jdou, pustiti ráčil, učinili: J. M. C. ještě při tomto nyní trvajícím sněmu vůli svou a oumysl, co by jim městuom v tom učiniti chtěl, oznámiti ráčí.

---

69. Dobré zdání nejmenovaného, kterýmž radí císaři Maximilianovi, aby k nastávající korunovací syna Rudolfa za krále českého sezváni byli nejenom snad někteří ale všichni stavové a knížata z přivtělených zemí ke království Českému, poněvadž tím všeliké závisti a kyselostem možno se uvarovati a stavové také k svolení berně volni zůstanou.

1575. Něm. opis souč. v archivu českého místodržitelství v Praze.

---

70. *Sněmovní předloha o vyhlášení a korunování arciknížete Rudolfa za krále českého.*

1575, 18. srpna. MS. souč. v arcivu města Prahy.

Sněmovní předložení strany vyhlášení a korunování krále českého.

Jakož jest J. M. římský císař a uherský, český král ɔc, pán náš nejmilostivější, stavuom království tohoto Českého, poddaným svým věrným milým, skrze listy odevřené k patnáctému dni měsíce tohoto srpna, to jest ten pondělí nyní minulý, sněm obecní položiti a rozepsati ráčil, v kterémžto rozepsání i toho doloženo jest, že J. M. C. s nimi stavy podle těch jednání předešlých o věci obecní a J. M. C. vlastní i ten vysoce duoležitý a potřebný artikul strany budoucího krále českého a všech jiných platných věcí tohoto království opatření jednati ráčí: že sou se pak nadepsaní stavové, jakožto J. M. C. věrní poddaní, k takovému jednání a obecnímu sněmu vedle osob prvé k sněmu v každém kraji volených najíti dali, to J. M. C. od nich s obzvláštní vděčností milostivě přijímati ráčí. I přivedši sobě J. M. C. k milostivé paměti, jak sou se stavové k předešlým královom českým a k J. M. císaři Ferdinandovi, J. M. C. panu otci nejmilejšímu, slavné a svaté paměti, tudíž také i k J. M. C. ve všech nastalých potřebách, nelitujíce hrdel a statkuov svých, do nejvyššího přemožení, netoliko činěním znamenitých pomocí a berní pro dobré všeho křesťanstva ale také pro vychování dvoruov Jich M., též také bývavše obsíláni k polním tažením a mnohým jízdám do říše i jiných cizích zemí, každého času bez všelijakých výmluv povolně a poddaně nacházeti se dali, a to beze vší pochybnosti napotom věrně a poslušně činiti a vykonávati budou, proti čemuž J. M. C. nicméně jest také k nim vždycky každého času vší milostí svou císařskou nakloněn býti ráčil a to z milostivého a otcovského oumyslu ještě napotom prokazovati milostivě se uvolovati ráčí. A tak rozvažujíc J. M. C. to všecko při sobě, neráčil jest toho pominouti nežli k dobrému království tohoto Českého a zemí k němu přislušejících ku paměti přivésti, jakž pak jim stavuom, věrným poddaným, také dobře vědomé a to každého dne na oko viděti a spatřiti mohou, že J. M. C. od mnoha let netoliko nemalý nedostatek na zdraví svém cejtiti, ale den ode dne čím dál vždy více scházeti a mdlejší a jako jiní smrti této časné poddán býti ráčí, čehož pán Buoh všemohoucí ještě za dlouhé časy uchovati rač; a kdyby se to již stalo, což časem svým býti bude museti a J. M. C. království, země a věrní poddaní bez hlavy a jistého pána svého opuštěni zuostati měli, jakýchby roztržitostí, nepokojuov, zkázy a snad tolikéž velikých proměn, kteréž se v okolních královstvích a zemích na každý den patrně spatřují, očekávati bylo, a měloliby potomně k takovým škodlivým proměnám a roztržitostem jako i v jiných zemích, kteréž se (jakž nahoře dotčeno) na oko vidí, přijíti, tehdy by J. M. C. nemohl nad tím nežli srdečnou žalost a lítost násti, čehožby J. M. C. jim stavuom, jakožto věrným poddaným svým milým, věrně nepřál a kdyby J. M. C. dotčeným stavuom, věrným poddaným svým milým, před takovým budoucím pádem a nebezpečenstvím netoliko výstrahy dáti ale také toho milostivě a otcovsky předcházeti neráčil, tehdy by J. M. nevěděl jak z toho za věrné poddané své před pánem Bohem a přede vším světem odpovídati. Nicméně J. M. C. i to rozmýšleti ráčí, aby meziJ. M. C. syny a dědici nejmilejšími bratrská láska a svornost, tudíž také mezi věrnými poddanými J. M., jakž království tohoto Českého a zemí k němu přislušejících, takž také i jiných zemí J. M. C. věrných milých dobré přátelství, pokoj a též láska a svornost stále zuostati a trvati mohla.

Kdež pak sobě stavové království tohoto Českého poddaně ku paměti přivésti mohou, čeho sou několikrát na předešlých sněmích obecních, kteříž léta šedesátého devátého, sedmdesátého prvního a 73 již minulých zde na hradě Pražském držáni byli, strany nejjasnějšího knížete pana Rudolfa, krále uherského a arciknížete rakouského, J. M. C. syna nejmilejšího, poddaně hledali: protož J. M. C. té

milostivé a jisté naděje býti ráčí, že stavové, jako věrní poddaní, povážíce těch nahoře dotčených vysoce duoležitých příčin se v tom strany vyhlášení a korunování J. M. krále Rudolfa za krále českého povolně ukáží a tu věc jim samým a vší vlasti k dobrému fedrovati budou.

A proti tomu J. M. král Rudolf má stavuom tohoto království ihned revers v moc jich od sebe dáti, že za živnosti J. M. C., jakožto J. M. Kr., pána a otce nejmilejšího, v kralování, vladařství a panování tohoto království Českého sám o své ujmě bez zvláštní vuole J. M. C. a podle toho s uvážením nejvyšších ouředníkuov zemských a rad J. M. C. se vkládati a na se potahovati nemá až po smrti J. M. C., než toliko nyní králem českým korunovaným slouti, jmenován, za to držán i titul J. M. jako králi českému korunovanému aby dáván byl.

A přes to, jestližeby J. M. Kr. na sebe kralování a vladařství za živnosti J. M. C. potahovati chtěl: tehdy stavové tou měrou nemají žádnou poddaností a povinností J. M. Kr. zavázáni býti.

Také J. M. Kr. povinnen býti má a jest to všecko, což J. M. C. i jiní předešlí králové čeští strany povinností i jiných všech věcí k tomu příináležejících činili, tolikéž s milostivou volností vykonati.

Poněvadž pak stavové tomu poddaně rozuměti mohou, že J. M. C., jakožto pokoj milující pán a císař v tom nic jiného než toliko to všecko, což se tomuto království a zemím k němu přislušejícím i také věrným poddaným k prospěchu a dobrému vztahuje, hledati i také milostivě a otcovsky obmýšleti a to všelijak fedrovati nakloněn býti ráčí: protož J. M. C. k stavům té jisté a milostivé naděje jest, poněvadž J. M. C. takového duostojenství a královské vyvýšenosti J. M. králi Rudolfovi, jakožto nejstaršímu synu J. M., milostivě příti ráčí, že stavové to všecko, což by se budoucně tomuto království ke škodě vztahovati mohlo, tak dobře jako sám J. M. C., předcházeti hleděti budou a v tom se k J. M. C. poddaně a povolně najíti dají.

Což když od stavuov s pomocí pána Boha všemohoucího, jakž nahoře dotčeno, s dobrým pořádkem k vykonání přivedeno bude, tehdy tudy kurfirštuom svaté říše, předně pak těm vysoce duoležitým jednáním, kteráž na budoucím sjezdu říšském do města Řezna k 26. dni příštího měsíce září položeném a rozepsaném všemu křesťanstvu i také tomuto království a zemím k němu přislušejícím k dobrému předsevzata býti mají, k prospěšnému vyřízení nemalá a platná příčina dána bude.

A tak J. M. C. k stavuom, věrným poddaným svým milým, té jisté a milostivé naděje býti ráčí, že oni tuto věc, jakž nahoře dotčeno, což nejspíš možné fedrovati budou, aby J. M. C. k tomu sjezdu říšskému do Řezna položenému časně dostačiti a takové vysoce duoležité jednání bez všelijaké překážky předsevzíti a vykonati moci ráčil.

Jakož také stavové o tom bezpochyby dobrou vědomost mají, jaké nemalé nebezpečenství na ten čas v království Uherském se ukazuje a tudy jiná království a země s týmž královstvím Uherským se stýkající v velikém nebezpečenství postaveny jsou, takže J. M. C. i s stavy království tohoto Českého a zeměmi k němu přislušejícími, poddanými J. M. věrnými milými, ačkoliv sou oni stavové J. M. C. až posavad vedle svých nejvyšších možností pomoci činili, takovému nebezpečenství a mocnému nepříteli odolati možné není: i ráčí J. M. C. toho milostivého oumyslu býti, netoliko při kurfirštech, nébrž také jiných knížatech a stavích svaté říše, tak aby oni sobě takové nebezpečenství a nátisky nepřátelské, poněvadž se tu také jich samých dotýče, k srdcím svým připustili, se vší pilností jednati, aby křesťanstvo podle nejvyšší možnosti ochraňováno a zachováno býti mohlo.

Na tom na všem, což se nahoře nadpisuje, stavové, jakožto věrní poddaní, J. M. C. obzvláštní libost a vděčnost prokáží, což J. M. C. stavuom všem vuobec i jednomu každému obzvláštně vší milostí svou císařskou zpomínati a nahražovati ráčí.

Co se pak těch artikulův obecních všeho tohoto království i obzvláštních osob, o kteréž se o předešlém shromáždění stavuov jednalo, tudíž také jiných jim od J. M. C. obšírně předložených, což vše stavové v dobré paměti mají, dotýče: J. M. C. již jmenovaných stavuov, jakožto věrných

poddaných svých milých, za to též milostivě a otcovsky žádati ráčí, aby ty všecky artikule vedle jistého zuostání J. M. C. s nimi zase předsevzali, o ty mezi sebou jednali a zavírali, a tak sebe sami v tom, aby zde dlouho zdržováni nebyli, fedrovali; neb co na J. M. C. bude, v tom osobou J. M., pokudž nejvýš možné a náležité, nic sjíti nemá.

---

71. Císař Maximilian II. poroučí Zacharyášovi z Hradce, nejvyššímu komorníku markrabství Moravského, aby, jakož i ostatní nížepsané osoby, nejdéle do 12. září na hrad Pražský ke korunování arciknížete Rudolfa za krále českého, se dostavil.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 27. srpna. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Maximilian 2c. Urozený, věrný náš milý! Vědětiť milostivě dáváme, že jsou toho některé znamenité, vysoce duoležité a pilné příčiny a potřeby, pro kteréžť milostivě poroučeti ráčíme, aby se k nám vypravil a zde se při nás na hradě Pražském, ničemuž sobě, leč samé moci božské, překážeti nedadouc, desátého neb konečně dvanáctého dne příštího měsíce Septembra, jinak září, najíti dal. Jakž pak nepochybujem, znajíc Ty toho takové znamenité a vysoce duoležité příčiny býti, že se v tom k nám povolně a hotově ukážeš a k jmenovanému dni konečně přijedeš, neb Tě zde dlouho zdržovati nebudeme, a takovou povolnost Tvou Tobě vší milostí naší císařskou zpomínati a nahražovati ráčíme. Dán na hradě našem Pražském v sobotu po svatém Bartoloměji léta 75:

In simili: *Hroznatovi z Lomnice na Řičanech,* nejvyššímu sudímu markrabství Moravského; *Hanušovi Haugvicov z Biskupic na Račicích*, podkomořímu téhož markrabství; *Jetřichovi z Kunovic na Brodě Uherském*; *Hanušovi Fridrichovi hraběti z Hardeku*; *Hartmanovi z Lichtnštejna*, knížeti Těšínskému; *Fridrichovi z Žerotína na Židlochovicích,* a z stavu rytířského: *Jarošovi z Zastřizl; Bohušovi Kokorskému z Kokoř,* nejvyššímu hofrychtéři; *Janovi Skrbenskému z Hříště na Slavěšíně; Voldřichovi Hodějovskému; Krištofovi Vencelíkovi z Vrchovišt na Třešti; Bartoloměji Vaněckému z Jemničky na Valči; Ctiborovi Syrakovskému z Pírkova; Štěpánovi Kusému z Mukoděl na Bohuticích; Michalovi Krčmovi z Konipas na Četochovicích; Mikulášovi z Hrádku na Dřínovém; Hynkovi Posadovskému z Posadova na Otoslavicích; Janovi Nekšovi z Landeku*; *Jindřichu Kralickému na Dalešicích.*

---

72. Císař Maximilian II. Pertoltovi z Lipého, aby přede všemi ouředníky, soudci zemskými i některými jinými předními osobami z markrabství Moravského, kteříž k 10. a 12. září na hrad Pražský obesláni jsou, o některý den prvé nežli jiní a nejdéle k 8. dni t. m. při dvoře císařském najíti se dal.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575. 27. srpna. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

---

73. Císař Maximilian vyzývá biskupa Vratislavského, knížete Jiřího Lehnického, bratří knížata Minsterberská a knížete Těšínského, aby za vysoce důležitou příčinou (korunování arciknížete Rudolfa) nejdéle ke dni 12. září na hradě Pražském najíti se dali.

V PRAZE. 1575, 27. srpna. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Maximilian. Wir geben dir gnädigst zu vernehmen, dass uns grosswichtige und hochangelegene

*) Na konceptu připsána jest současná poznámka: „Erforderungbrief zu der Kunigl. Würd beheimischer Krönung, doch derselben ungemeldet.

Sachen furfallen, in welchen wir deiner personlichen Gegenwart allhie unumbgänglich bedurfend sein. Und ist derowegen unser gnädiger Befehlich an dich, dass du deinen Weg hieher zu uns nehmest und denselben dermassen anstellest, dass du aufs längst den zwölften Tag nägstkunftigs Monats Septembris eigentlich und gewiss aufm kuniglichen Schloss Prag allhie erscheinest, dich gehorsamlich vor uns präsentirest oder anmelden lassest und dich an solcher Reise anders nichts, dann die äusserste und unvermeidliche Noth und den Gewalt Gottes daran verhindern lassest; dann wir dich nach verrichter Sachen, welche vermittelst gottlicher Hilf kein langen Verzug haben wird, bald wiederumb mit Genaden anheimbs, ubrigen Unkostens zu vermeiden, verlauben und dich in die Länge nit aufhalten, uns auch mit deiner Person umb soviel desto eigentlicher und gewisser verlassen wöllen und solches gegen derselben mit Genaden unvergessen halten.

---

74. *Ústní ubezpečení, kteréž byl císař Maximilian král český učinil na žádost stavův pod obojích v příčině ujištění jich náboženství.* *)

1575, 2. září. — Opis souč. v archivu arcibiskupství Pražského.

Assecuration weiland Kaisers Maximiliani Secundi, hochseligister Gedächtnuss, die Ihrer Kais. Mt. 1575 übergebne Confession von den dreien Ständen sub utraque dieses Künigreichs Böhem belangende.

Anno 1575 Freitag nach Aegidi hat der allerdurchlauchtigiste Fürst und Herr Herr Maximilian, römischer Kaiser, auch zu Hungern und Behem Künig, allen dreien Ständen sub utraque dieses Künigreichs Behem auf vorgehendes ihr demüetigistes und underthänigistes Suechen und Anlangen mit seinem kaiserlichen Munde durch nachfolgende Personen: Herrn Bohuslaw Felix von Hassenstein und Lobkowic auf Liczkau und Chomutau, obristen Landrichter der Kron Behem, Herrn Jaroslawen von Smiřic auf Kostelec, Ihrer Mt. als Künigen zu Behem Hofmarschalch, Herrn Johann von Waldstein auf Sedčic, Haubtmann der kleinern Stadt Prag, Herrn Heinrichen Kurzbach von Trachenberg auf Drum, Herrn Karl von Biberstein auf Diewin aussen Herrnstand; und Burian Trčka von der Leip auf Swietla uberm Fluss Sazawa, Underkammerer des Künigreichs Behem, Johann Leskowcen von Leskau auf Cerekwic, Michaeln Spanowsky von Lissau auf Paczau, der römischen Kaiserin als Künigin zu Behem Underkammerer, Sebastian von Wřesowic auf Tauchowic und Kystra, Wenzeln Wřesowic auf Byšic wegen des Artikels ihrer Religion und Confirmation derselben betreffend diese gnädigiste Antwort ertheilen lassen:

Anfänglich und vor allen Dingen thäten Ihr Kais. Mt. sich des gestrigen der Stände Vorbringen allergnädigist und wohl erinnern, so auf nachfolgenden zweien Punkten beruhete: erstlichen auf Verkleinerung der Stände, so von Herrn Johann von Waldstein auf Hradek uberm Fluss Sazawa, obristen Landkammerer des Künigreichs Behem, herrührt; nachmals auf gnädigister Resolution, darumben die Stände in ihren Religionswesen und Gottesdienste anhielten und darauf warten thäten.

Was nun den ersten Artikel anlanget, vernehmen Ihr Mt. ganz ungern, dass wir in solchen Missverstand unter einander gerathen, darfür Ihre Mt. die Stände allzeit gewarnet und, dass wir sich in vergebliche Streit und Widerwillen nicht einlassen sollen, erinnert, in Ansehung, dass mancher oftmals soviel unnutzes Dings vorgibet, dass, wann man alles verantworten sollte, viel unnöthiges Wesen und Thuen daraus entstehen muesste, wie dann die Stände an den Herrn Landkammerer und

*) Český text asekurací viz níže v diariu Sixtově.

sich selbsten ein Exempel nehmen, auch darbei abnehmen können, was vor allerhand Verbitterung daraus zwischen den Parteien zu erfolgen pflegte, so Ihr Mt. gewiss zu grossem Schaden und Nachtheil diesem Künigreich zu sein vermeinten; jedoch nichts desto weniger, weil Ihr Mt. gewisser Bericht einkommen, dass der Stände Beschwerung diesfalls sich im Grund also, wie sie Ihrer Mt. vorbracht, verhielte: als lassen Ihr Mt. sich solches höchlich missfallen, vermerken auch daraus soviel, dass die Ständ darmit nicht wenig verkleinert, und da es also sein sollte, könnte man nicht anders dahero schliessen, dann dass die Ständ von meniglich für solche muessten erkläret und gehalten werden.

Nachdem aber der Herr Landkammerer nur ein einzige Person und weder Künig noch Fürst im Lande, so könne er auch kein Recht noch Satzungen aufrichten, niemand verurtheilen oder an seiner Gerechtigkeit verkürzen, auch hätten seine Reden keinen Grund, viel weniger diesen Nachdruck, dardurch die Ständ zu solchen Leuten zu machen, sondern vielmehr den Ständen unverfänglichen und unverletzlich sein sollen, dann Ihr Mt. und alle andere ehrliche Leut mehr wohl wüssten, wer und was die Ständ wären, nemlich unter Ihrer Mt. gnädigisten Schutz und aller Rechten und wohlhergebrachten Gebrauch des Künigreichs Behem theilhaftig, welche auch Ihr Mt. für deroselben treue Underthanen achteten und hielten. Sollten sich derwegen an solche des Herrn Landkammerers Reden nicht kehren, insonderheit, weil wir ihne ohne einig Ansehen seiner Person auf sein Vorbringen der Gebuhr nach genuegsamb beantwortet, wiewohl Ihr Mt. nichts underlassen wollten, ihme dem Herrn Landkammerer solches vorzuhalten und sich dessen gegen ihme zu beschweren, damit er ein andermal wisse, was er reden soll, und dass Ihr Mt. darob keinen Gefallen trage, sondern ihme in dergleichen Fällen mehrer Bescheidenheit zu gebrauchen obliegen will, auch Ihr Mt. die Sachen dahin gnädigist zu bringen bedacht sein, damit sie in der Güete beigelegt und vertragen werden möge.

Was aber den andern Artikel betreffend ist, könnten Ihr Mt. den Ständen mit Wahrheit vermelden, wie dass sie nach äusserstem Vermögen mit den Ständen sub una und denen andern tractieret, damit ihr der Ständ flehentliches Anhalten wegen Confirmation des Artikels in Religionssachen stattfinde und entweder dem Landtag oder der Landtafel möchte einverleibt werden; so haben sie aber bei denselben nichts erhalten können, sondern Ihr Mt. vielmehr von ihnen diese Antwort geben worden, dass sie dieser Sachen halben under einander schon längst durch uralte Verträge und vielfältige Landtagsschlüsse verglichen und dermassen versichert wären, dass einer daraus loszulassen und ichtwas darinnen zu verändern fast unmüglich sein wolle, derowegen sie dann Ihr Mt. bitten, weil Ihr Mt. darüber steif und fest zu halten mit einem Eid höchlichen verobligirt, sie wolltens ja zu keiner Veränderung derer Ding kommen lassen, ja sie auch solches zu mutieren nicht Macht hätten, mit welchen dann ernsten und harten Worten sie fast Ihr Mt. mit Beschwerde auf deroselben Pflicht zu dringen und sie darbei zu ermahnen sich understanden. Aus welcher Antwort nun die Ständ leichtlich zu ermessen, dass je länger mit dieser Sach verzogen, je mehrer nur Missverstand und Widerwillen unter den Ständen daraus entstehen wird, welches, dass es möchte vermieden werden, könnte Ihr Mt. nichts angenehmers noch den Ständen nutzlichers widerfahren, inmassen dann die Stände an sich und dem Herrn Landkammerer ein Exempel dieser Zeit nehmen mögen.

Wegen der Assecuration aber der Ständ vor Ihrer Mt. Person hätte Ihr Mt. noch alles in gueter frischer Gedächtnuss, was sie diesfalls mit den Ständen daraus geredet und wessen sie sich gegen ihnen erboten, auch wie und mit was Worten solches geschehen, wären auch noch keiner andern Meinung, dann dass wir, soviel immer müglich, bestes mochten assecurirt und versichert sein, dahero dann ihr Mt. solches wie vorhin also auch jetzt auf ihr Seel, Trauen und Glauben nehmen, dass sie es mit den Ständen treulich und aufrichtig meinen, auf welche Wort und ofters Ihrer Mt. Anerbieten und Zuesag, sie sich auch gänzlich verlassen wollten; dann es Ihr Mt. auf gut teutsch und behemisch treulich und herzlich meinen und den Ständen in ihrem Glauben und Religionswesen keinen Eintrag

thun, noch andern auf was Mass und Weis es immer geschehen mag, zu thun nicht verstatten, sondern was Ihr Mt. den Ständen hiemit zuesagten, demselben sie fest und unverrückt nachkommen wollten; dann ja den Ständen nicht unwisslich, dass durch Ihrer Mt. Person ihnen kein einige Verhinderung jemals geschehen, do aber dergleichen vorgelaufen, sei es wider derselben Willen vorgenommen. Dass aber uberdies sie vielfältig bedrängt worden laut ihrer eingewendten Gravaminum, so sie fürnehmlich auf den Herrn Erzbischof und Pragerische Consistorium ziehen, was sie und ihre Priesterschaft von ihnen dulden und ausstehen muessen, dessen sollen sie sich nit mehr befähren, sintemal Ihr Mt. sie vor sich erfordern und dies bei ihnen und anderswo dermassen versehen will, dass sie es zu thun sich nicht mehr underfangen, sondern bei höchster Pönfall und Straf ihnen solches ernstlich verboten sein soll. Und da ja bei einem oder anderm Theil etliche Spaltungen vorfielen, sollen sie Ihrer Mt. selbsten vorbracht werden, sodann darauf bedacht sein will, damit keinem Theil zu kurz geschehen möge, dann Ihr Mt. solches wohl dahin mitteln und sie im Zaum dermassen halten wöllen, dass sie in diesem allem sich der Gebühr nach verhalten und erzeigen müssen.

Weiter thun Ihr Mt. den Ständen, wie vorhin beschehen, zuesagen, auch nochmals darzue gnädigist bewilligen, damit sie mögen ihnen zum besten ein gewisse Anzahl Personen under ihnen erwählen, so uber ihrer Religion und Gottesdienst Hand haben also und dergestalt, da jemand ihnen in ihr gefasstes Religionswesen einzugreifen sich understunde: die darzue deputirte Personen dasselbe zu vertreten, handzuhaben, auch an Ihr Mt. sicher gelangen zu lassen Macht haben sollen.

Ausser dieser Assecuration und Vergwissung wissen noch können Ihr Mt. sich nichts höhers, nutzers noch gründlichers erdenken, dardurch die Ständ allerseits in Lieb und Einigkeit erhalten würden, als ihr eigene gethane Zuesag, dann so die Ständ Ihrer Mt. Worten und Reden nicht trauen noch Glauben geben wollten, könnten Ihr Mt. nicht verstehen, wie sie derselben Schreiben und Briefen beipflichten möchten; hinwiederumb auch, wann Ihr Mt. anders gedenken und anders thun sollten, dann sie redeten, muessten sie sich darfür stetigs schämen und von sich, dass sie ihre Wort und Zuesag nicht hielten, sagen hören und sich selbsten für einen leichtfertigen und losen Menschen achten oder doch vor denjenigen, so nicht werth, dass ihme etwas zu trauen stunde, halten, darfür der liebe Gott gnädiglich verhüeten wölle. Derwegen könne schwerlich eine sicherere Vergwissung noch anders Mittel zu Erhaltung Lieb und Einigkeit under den Ständen, als dieses erfunden werden, dann Ihrer Mt. niemals mehrers angelegen gewesen und noch, als dieses, wie sie alle ihre Länder in guetem Frieden bis an ihr Ende erhalten möchten, dessen sie Exempel hoher Potentaten, Königreichen, ausländischer Nationen und Völker, so ihrer Zuesage nicht nachkommen noch Treu und Glauben gehalten, darumben sie auch Gott höchlich gestrafet, eingeführet und solch Exempel auf sich selbst gezogen, dass wann Ihr Mt. ihr Treu und Glauben nicht halten, noch ihrer gethanen Zuesag nachkommen wollten, sie nichts anders als eben dieses zu gewarten; aber sie wollten lieber tod sein, dann an ihren Trau und Glauben auch gethaner Zuesag brüchig werden.

Und hat also Ihr Mt. an die obbeschriebene Personen gnädigist begehrt, den andern unden anwartenden Ständen Ihrer Mt. so gnädigistes Gemüeth und Zuesage gebührendermassen zu eröfnen mit ofter gnuegsamer und weitläufiger Wiederholung Ihrer Mt. Gemüeth gegen den Ständen in dieser Sachen und Wohlmeinung wegen Assecuration der Religion und Gottesdiensts, so gewiss aus ganzem, treuem, unverfälschtem und gegen diesem gemeinen Königreich wol affectionirten guetthätigem Herzen herrühret.

Neben dem sollten auch die Ständ ermahnet werden, mit diesem sich nunmehr zu contentiren und zur Tractation derer Ihrer Mt. gehörigen Artikel zu schreiten, sintemal Ihr Mt. nicht in eim solchen Beruf wären, wie ein andere gemeine Person, sondern in einem viel höherm Grad, dass sie

also nicht bloss eine Person allein respectiren, sondern auf weitere Glegenheit und damit Ruhe und Einigkeit an allen Orten und Enden erhalten werde, bedacht sein müssten.

Bei ihrem Sohn aber wollten Ihr Mt. diesfalls dermassen Versehung thun, dass er gleichergestalt den Ständen verbunden sein sollte, und obwohl seine Söhne auf diesmal catholisch, so sind sie doch Ihrer Mt. in allem so gehorsamb, dass dieselbe darmit versichert sein, sie werden wider Ihrer Mt. Willen und Anordnung nichts vornehmen. Dann obwohl von ihnen ausgesprengt worden, als wann sie etwas dergleichen wider den österreichischen Marschalch und den von Pappenheim vornehmen wollen, dardurch sie aus dem Wege hätten können gerafft werden, so könnten doch Ihre Mt. bei seiner Wahrheit und seinem gueten Gewissen sagen, dass Ihren Durchl. darinnen unguetlich geschehen und unverschuldner Weise in der Leute Rede kommen, auch in der That auf Ihre Durchl. nichts erwiesen worden, dann ja viel Leute gefunden wurden, die nichts anders fürhätten und gedächten, als durch Uneinigkeit und Zwietracht der Leute sich einen Nutzen und Frommen zuwegen zu bringen.

Aber doch wären Ihr Mt. des gänzlichen Vertrauens und Zuversicht zu den Ständen, dass sie nach fleissiger Erwägung und herzlicher Betrachtung dieser Dinge sich keineswegs dardurch von einander trennen, noch darzue kommen lassen werden, dass uber diese Ihrer Mt. Zuesage, Assecuration und Vergwissung der Ständ etwas anders und höhers von ihnen sollte gesucht werden; dann Ihr Mt. gänzlichen darfür hielten, dass mit dieser und solcher Assecuration die Ständ von Ihrer Mt. und menniglich gnuegsamb und wohl vergewissert und versehen sein und dass dermaleins bequemere Zeit erfolgen könne, dardurch diese Sachen einen besseren Fortgang zu Bekräftigung dessen alles haben werde.

Nach diesem Ihrer Mt. gnädigistem Vorbringen ist von derselben obbemelten Personen dieser gnädigister mündlicher und gewisser Befelch erfolget, dass sie das alles, was Ihr Mt. ihnen angezeigt, mit sonderbaren Fleiss den andern anwartenden Ständen referiren wollten, so sie auch von Ihrer Mt. mit sonderbarer Dankbarkeit auf und angenommen und sich gegen derselben wegen gnädigister ertheilten Resolution in höchster Underthänigkeit gehorsamist bedanket mit Vermeldung, dass ihnen nichts angenehmers sein könnte, dann dass die ubrigen Stände solche gnädigiste väterliche Antwort und Vorbringen aus Ihrer Mt. Mund selbst hätten anhören sollen, jedoch nichts desto weniger dass sie solch Ihr Mt. mündliches gnädigistes Vorbringen mit allem Fleiss den Ständen anzeigen wollen, so weit und fern sich nur ihr Gedächtnuss erstrecken wurde.

Darauf haben Ihr Mt. ihnen geantwortet, sie sollen also thun und da sie alles in Gedächtnuss nicht behalten künnten, weil Herr Wenzel von Wřesowic aus ihrem Mittel, was Ihr Mt. zu ihnen geredt, aufgezeichnet, werde er sie bei der Relation an die Stände, do es von nöten, zu erinnern wissen.

---

75. Usnešení sněmu obecního, kteréž stalo se na hradě Pražském léta 1575, dne 6. září při přítomnosti císaře Maximiliana II., jakožto krále českého.

MS. úřadních zápisův deskových s nápisem „Červení sněmové od 1541 do 1582" v král. českém archivu zemském.*)

Jakož jest J. M. C., jakožto král český, pán náš nejmilostivější, všem třem stavuom království tohoto na nynějším sněmu od J. M. C. položeném

75. Beschluss, den der böhmische Landtag am 6. September 1575 in Gegenwart des Kaisers Maximilian II. als Königs von Böhmen gefasst hat.

Gleichzeitige Kopie im k. k. Statthalterei-Archiv zu Prag.

Demnach die Römisch Kaiserlich auch zu Hungern und Beheimb Kun. Mt. unser allergnädigister Herr, auf diesem jetzo währendem Landtag

*) Zápis deskový nemá žádné datum, usnešení stalo se dne 6. září 1575 a nikoliv dne 22. srpna (v pondělí po na nebevzetí panny Marie), jakž na tištěných českých i německých artikulích v subtituli jest oznámeno. Viz o tom diarium Sixtovo i Bratří českých.

předložení J. M. v spisu stavům podati a při tom i oustně milostivě to v známost uvésti ráčil, kterak J. M. C. rozvažujíc to při sobě, což také stavuom dobře vědomé jest a každého dne to na oko viděti a spatřiti se muože, že J. M. C. od mnoha let netoliko nemalý nedostatek na zdraví svém cítiti, ale den ode dne, čím dál vždy více scházeti a mdlejší a jako i jiní smrti této časné poddán býti ráčí, čehož pán Buoh všemohoucí ještě za dlouhé časy uchovati rač; a kdyby se to stalo, což časem svým státi se musí, a J. M. C. království, země a věrní poddaní bez hlavy a jistého pána svého opuštěni zůstati měli, jakýchby roztržitostí, nepokojův, zkázy a snad tolikéž velikých proměn, kteréž se v okolních královstvích a zemích na každý den patrně spatřují, očekávati bylo, čehožby J. M. C. stavuom, jakožto věrným poddaným svým milým, věrně nepřál; a kdyby J. M. C. týmž stavuom před takovým budoucím pádem a nebezpečenstvím netoliko výstrahy dáti, ale také milostivě a otcovsky předcházeti neráčil, tehdy žeby J. M. nevěděl jak z toho za věrné poddané své před pánem Bohem i přede vším světem odpovídati. Nicméně že J. M. C. i na to se rozmýšleti ráčí, aby mezi J. M. C. nejmilejšími syny Jich M. bratrská láska, svornost, tudíž také mezi věrnými poddanými J. M. dobré přátelství, pokoj, též láska i svornost dále zuostati a trvati mohla.

Protož J. M. C. toho na všech třech stavích milostivě žádajíc, aby stavové z těch nahoře dotčených vysoce důležitých příčin v tom se strany vyhlášení a korunování J. M. krále Rudolfa za krále českého povolně ukázali a tu věc jim samým i vší vlasti k dobrému fedrovali, proti čemuž že J. M. král Rudolf stavuom tohoto království ihned revers v moc jich od sebe dáti míti ráčí, že za živnosti J. M. C., jakožto J. M. Kr., pána a otce nejmilejšího, v kralování, v vladařství a panování tohoto království Českého sám o své újmě bez zvláštní vůle J. M. C. a podle toho s uvážením nejvyšších ouředníkuov zemských a rad J. M. C. se vkládati a na se potahovati nemá až po smrti J. M. C., než toliko nyní králem českým korunovaným slouti, jmenován, za to držán i titul J. M., jako králi českému korunovanému, aby dáván byl. A přes to

allen dreien Ständen dieses Kunigreichs Beheimb schriftlich furbringen lassen, auch mundlich gnädigist vermeldet, dass Ihre Mt. bei sich selbst gnädigist betracht, inmassen dann auch den Ständen wohlbewusst und der Augenschein solichs täglich gibt, dass ihre Kais. Mt. von vielen Jahren hero an derselben Leibsgesundheit nicht wenigen Mangel spureten und von Tag zu Tag je länger je mehr schwächer wurden und abnähmben, auch sowohl als andere dem zeitlichen Tod underworfen wären (weliches der Allmächtig noch lang verhueten wöll), auch da solichs geschäch, weliches dann zu seiner Zeit geschehen müesst, und Ihrer Kais. Mt. Kunigreich, Land, Leut und getreue Underthanen ohne ein Haupt und gwissen Herrn gelassen werden sollten, was Zerrutlicheit, Unruhe, Verderb, auch fast grosse Veränderung, wie solichs täglichen in umbliegenden Ländern und Künigreichen vor Augen, zu gewarten sein möcht, weliches Ihre Kais. Mt. den Ständen als den getreuen und lieben Underthanen gar nit vergunneten, da auch Ihre Kais. Mt. die Stände vor solichen kunftigen Unfall und Gefährlicheit nicht allein nicht verwarneten, ja auch väterlich nicht verhueten sollten, wüssten es Ihre Kais. Mt. von wegen derselben getreuen Underthanen weder gegen Gott noch der Welt nicht zu verantwurten.

Nit weniger hätten auch Ihre Kais. Mt. gnädigist betrachtet, damit zwischen Ihrer Mt. geliebtisten Söhnen brüderliche Lieb und Einigkeit, sowohl auch zwischen derselben Underthanen beständig erhalten werden möcht, und derowegen alle drei Stände gnädiglich begehrt, sie die Stände wurden sich in Bedenkung der hochwichtigen Ursachen in dem actu der Publication und Krönung Ihrer Kun. Würde Kunig Rudolfen zum Kunig zu Beheimb guetwillig erzeigen und die Sachen ihnen und gemeinem Vaterland zum besten befurdern.

Dargegen sollten auch Ihre Kun. W. den Ständen dieses Kunigreichs alsbald einen Revers in ihren Gewalt von sich geben, dass dieselb bei Lebzeiten Ihrer Kais. M. als Ihrer Kun. W. gnädigisten gliebtisten Herrn und Vatern des Kunigreichs Administration vor sich selbst ohne sonderbaren der Kais. Mt. Willen und neben Berath-

jestliže by J. M. Kr. na sebe kralování a vladařství za živnosti J. M. C. potahovati chtěl, tehdy že stavové tou měrou nemají žádnou poddaností a povinností J. M. Kr. zavázáni býti.

schlagung der obristen Landofficier und Räth sich nicht understehen noch anmassen bis nach Ihr Mt. tödtlichen Abgang, sondern dass Ihre Kun. Mt. allein derzeit ein gekronter Kunig zu Beheimb genennet, darfür gehalten und geachtet, auch der Titel als gekrontem Kunig zu Beheimb gegeben werden sollt, da auch Ihre Kun. W. uber ditz bei Lebzeiten der Kais. Mt. sich des Regiments underfahen wollte, so sollten die Stände Ihrer Kun. W. dergestalt mit Underthänigkeit und Pflicht nicht verbunden sein.

Také J. M. Kr. že povinnen býti má a jest, to všeckno, což J. M. C. i jiní předešlí králové čeští strany povinnosti i jiných všech věcí k tomu přináležejících činili, tolikéž s milostivou povolností vykonati, jakž takové J. M. C. předložení a milostivá žádost to vše šíře v sobě obsahuje a zavírá.

Es sollten und seind auch Ihre Kun. W. den Ständen alles dasselbig, was Ihre Kais. Mt. und vorige Künige zu Beheimb vonwegen der Pflicht und in allen andern zugehörigen Sachen gethan, gleichermassen mit gnädigem gueten Willen ze thuen und zu leisten schuldig sein, wie dann soliches alles Ihr Mt. Furtrag und gnädigists Begehren ferner in sich hält und ausweist.

Což všeckno všickni tři stavové v svém pilném a bedlivém uvážení a rozjímání majíce, předkem, že J. M. C., jakž vždycky za kralování J. M. to, aby toto království v pokoji, lásce, jednotě, svornosti zůstávalo, milostivě opatrovati jest ráčil, tak také i o to, aby budoucně v takovém dobrém zpuosobu trvati a zuostati mohlo, milostivou péči míti ráčí, to všecko od J. M. C. všickni tři stavové se vší ponížeností vděčně přijímají.

Weliches alle drei Stände in genuegsamer fleissiger Erwägung und Berathschlagung gehabt. Und dass nun Ihre Kais. Mt., wie sie bishero und in Zeit ihrer Regierung das Kunigreich in Frieden, Lieb und Einigkeit gnädigist erhalten, also auch noch damit dasselb kunftig in solichem gueten Stand und Wesen bestehen und erhalten werden möcht, gnädigiste Fursorg tragen, das nehmben von Ihrer Mt. alle drei Stände mit underthänigister Danksagung an.

A tak podle těch J. M. C. předložených příčin spatřujíce všickni tři stavové na J. M. C. takové nedostatky zdraví, kterýchž J. M. C., jako věrní poddaní, upřímně a velice nepřejí, nýbrž, nemajíce na kralování a spravování J. M. žádného nedostatku, ku pánu Bohu všemohoucímu jsou té důvěrné naděje, že J. M. C. zdraví dobrého přispořiti a k takovému dobrému a užitečnému J. M. C. tohoto království spravování mnohá léta přidati ráčí, tolikéž také budoucí nebezpečenství a škodné tohoto království na péči a zvláště příklady cizích království a zemí před očima majíce, aby tomu všemu s pomocí pána Boha všemohoucího v cestu v čas se vjíti mohlo: na tom jsou se často psaní všickni tři stavové na plném sněmu snesli, že skutečně předkem spatřujíce při osobě krále Rudolfa J. M. to,

Aus solichen Ihrer Kais. Mt. furgetragnen Ursachen haben alle drei Stände angesehen Ihrer Kais. Mt. Leibsschwachheit, weliche sie aber als die getreuen Underthanen Ihr Mt. treulich nit gönnen, sondern dieweil sie an Ihrer Mt. Regierung gar kein Mangel haben, seind sie zu Gott dem Allmächtigen der trostlichen Zuversicht, der werde Ihre Mt. noch in langwieriger Gesundheit erhalten und zu solicher gueten, nutzlichen Regierung dieses Kunigreichs Ihr Mt. Leben noch viel Jahr fristen, nit weniger auch die grosse schädliche Gefahrlichkeit, die diesem Kunigreich begegnen möchte, auch die Exempel anderer Kunigreich und Lande vor Augen gehabt, und damit denselben durch Hilf des Allmächtigen zeitlich möcht fürkomben werden, haben sich oftgemelte alle drei Stände in volligem

jak J. M. obzvláštními dary od pána Boha všemohoucího obdařen býti ráčí a že při J. M. všecka pobožnost, ctnost, rozum, spravedlnost, rozšafnost a obzvláštní k jednomu každému, jak k bohatému tak k chudému, přívětivost a dobrotivost se býti uznává, z čehož naděje k pánu Bohu jest a stavové za to jeho božské milosti pokorně prosí, aby v takových dařích svých J. M. rozhojniti ráčil, tak aby J. M. království toto předkem ke cti, k chvále pánu Bohu všemohoucímu a ke všemu dobrému a užitečnému téhož království a zemí k němu přislušejících a obyvatelův jich spravovati, to oslaviti a rozšířiti ráčil, protož v té a takové celé naději na milostivou žádost a předložení J. M. C. ve jménu pána Boha všemohoucího J. M. Kr. krále Rudolfa za krále českého, jakožto vedle výš dotčených příčin toho hodného a bohdá tomuto království užitečného krále a pána, všickni tři stavové na způsob níže obsažený přijímají a vyhlašují a o to o všeckno s J. M. C. takto snešeni jsou.

Předkem, že J. M. Kr. stavuom při korunování J. M. přísahu a povinnost náležitou, tak jakž jsou to předešlí Jich M. králové čeští vykonávali, také učiniti a vykonati ráčí, nicméně také všeckna privilegia, obdarování, svobody, práva a zřízení zemská, starobylé dobré pořádky a zvyklosti tohoto království, jakž osobní, tak také i obecní potvrditi.

Však poněvadž na tento čas za živnosti J. M. C. takové potvrzení od krále J. M. vykonati náležité není, až teprv po smrti J. M. C. (kteréž pán Buoh všemohoucí z milosti své svaté ještě za mnohá léta uchovati rač), protož kdyžbykoli pán Buoh podle vuole své božské J. M. C. z tohoto světa k sobě povolati ráčil, tehdy že J. M. Kr. ode dne smrti J. M. C. ve čtyřech nedělích pořád zběhlých takové potvrzení výš dotčených privilegií, obdarování, svobod, práv, starobylých dobrých pořádkův a zvyklostí, v těch všech punktích a klausulech, slovo od slova, tak jakž J. M. C. jest to učiniti ráčil, povinně vykonati a k rukám nejvyššího purkrabě pražského, nynějšího anebo budoucího, ko-

Landtag verglichen, weil sie wirklich sehen und spüren, dass Kunig Rudolf von Gott dem Allmächtigen mit sondern Gaben begnadt ist, nemblich dass alle christliche guete Tuegenden, Verstand, Gerechtigkeit, Fursichtigkeit und Geschicklichkeit und eine sonderliche Freundlichkeit und Guetigkeit gegen dem Armen sowohl als dem Reichen an Ihrer Kun. W. gespuert und vermerkt wird und zu verhoffen, wie dann auch die Stände Gott den Allmächtigen darumb demüetiglich bitten, Gott der Allmächtig werde an Ihr Kun. W. soliche Gaben mehren, damit Ihre Kun. W. dies Kunigreich, incorporirte Lande und desselben Inwohner, doch zuvodrist Gott dem Herrn zu Lob und Ehr in allem Gueten zum besten regieren, erleuchten und ausbreiten müge. Derohalben aus dieser gueten Zuversicht und auf Ihr Kais. Mt. gnädigisten Furtrag und Begehren nehmben an und publicieren alle drei Stände in Namben des Allmächtigen Ihre Kun. W. Kunig Rudolfen als einen diesem Kunigreich aus oberzählten Ursachen würdigen und nutzlichen Kunig zu einem Kunig in Beheimb nachfolgender Gestalt, haben sich auch diesfalls allenthalben mit der Kais. Mt. also verglichen:

Und erstlich, dass Ihre Kun. W. den Ständen gebüerliche Eidspflicht, wie die vorgehenden Künige gethan, leisten und nit weniger auch daneben alle ihre Privilegia, Begnadungen, Rechten, Landsordnungen, Freiheiten, alte guete Gebräuch, Ordnungen und Gewohnheiten gemeiner und sonderlicher Personen dieses Kunigreichs confirmiren wollten.

Wiewohl aber dieser Zeit und bei Leben Ihrer Kais. Mt. soliche Confirmation von der Kun. W. zu fertigen nit bräuchig, sondern erst bis nach Absterben der Kais. M., weliches der Allmächtig durch sein gottlich Gnad noch langwierig gnädiglich verhüeten wöll, derhalben wann je Gott der Allmächtig nach seinem gnädigen gottlichen Willen Ihre Kais. Mt. zu sich in sein Reich von dieser Welt berufen wurde, alsdann soll ihre Kun. W. innerhalb vier Wochen nach Ihrer Mt. Absterben obangezogne Privilegien, Begnadungen, Freiheiten, Recht, guete alte Gebräuch und Gewohnheiten in allen ihren Punkten, Klausuln von Wort zu Wort, wie soliches Ihre Kais. Mt. gethan, zu confirmiren

nečně odeslati míti ráčí. Kteréžto potvrzení nejvyšší purkrabě k sobě přijmouc při nejprvnějším potom soudu zemském v přítomnosti nejvyšších ouředníkuov a soudcí zemských ke dskám zemským při výpiscích privilegií zemských složiti a to potomně dále, podle sněmovního snešení a relací, kteráž se o to stane, k privilegiím království tohoto na zámek Karlštejn dodáno a přiloženo býti má.

Na tento čas pak ihned při korunování J. M. Kr. od sebe stavuom tohoto království takový s počátku obsažený revers v moc jejich dáti povinnen býti ráčí, že J. M. Kr. za živnosti J. M. C., jakožto krále českého, pána a otce svého v kralování, vladařství a panování tohoto království sám o své ujmě se vkládati a bez zvláštní vuole J. M. C. a podle toho s uvážením nejvyšších úředníkův a soudcí zemských, též rad J. M. C. soudův dvorského a komorního, království Českého na se potahovati nemá až po smrti J. M. C., než J. M. toliko nyní králem českým korunovaným slouti, jmenován, za to držán a titul J. M. jako králi českému korunovanému dáván býti má. A přes to, jestliby J. M. Kr. na sebe kralování a vladařství za živnosti J. M. C. potahovati chtěl, tehdy že stavové tou měrou nemají žádnou poddaností a povinností J. M. Kr. zavázáni býti, též také s tím v témž reversu toho doložením, že J. M. Kr. to, v tom času od smrti J. M. C. ve čtyrech nedělích pořád zběhlých strany nadepsaného obecného zemského privilegium potvrzení a nejvyššímu purkrabí pražskému v moc jeho odeslání, vykonati povinnen býti ráčí. Nicméně kteří rodové a osoby z stavův jaká privilegia a obdarování od předešlých Jich M. králův českých mají, kdožbykoli toho při J. M. Kr. potvrzení hledal, to jednomu každému také J. M. Kr. ráčí povinnen býti, jako jiní předešlí králové čeští, nicméně i J. M. C. to vykonati ráčil, potvrditi.

und dieselb zu Handen des jetzigen oder künftigen obristen Burggrafens eigentlich zu übersenden verpflicht sein. Weliche Confirmation alsdann der obriste prägerisch Burggraf zu sich empfahen und bei nägstfolgendem Landrechten hernach in Beisein der obristen Landofficier und Landrechtsitzer zu andern Abschriften des Lands Privilegien bei der Landtafel [legen soll] und nachmals [soll dieselbe] vermüg des Landtagsbeschluess und Relation, die derhalben beschehen soll, zu den Privilegien dieses Kunigreichs auf den Karlstein uberantwortet und gelegt werden.

Es sollen aber Ihre Kun. W. jetziger Zeit den Ständen dieses Kunigreichs obgemelten Revers von sich zu geben verpflicht sein, also dass dieselb bei Lebzeiten Ihrer Kais. Mt. als Ihrer Kun. W. gnädigisten geliebtisten Herrn und Vaters des Kunigreichs Administration und Regierung vor sich selbst ohne sonderbaren der Kais. Mt. Willen und neben Berathschlagung der obristen Landofficier und Räth, sowohl Ihrer Mt. Räthen des Hof- und Kammerrechtens, des Kunigreichs Beheimb sich nicht understehen noch anmassen soll bis nach Ihrer Kais. Mt. tödtlichen Abgang, sondern es soll Ihr Kun. W. allein jetziger Zeit ein gekronter Kunig genennt, darfür gehalten und geachtet, auch der Titel als gekronten Kunig zu Beheimb gegeben werden. Und aber dass im Fall Ihre Kun. W. bei Lebzeiten Ihrer Kais. Mt. sich des Regiments unterfahen wollt, so sollen die Stände Ihrer Kun. W. dergestalt mit Underthänigkeit nicht verbunden sein, desgleichen auch dass Ihre Kun. W., wie im Revers begriffen, innerhalb vier Wochen nach Ihrer Kais. Mt. Absterben obgemeltes gemeines Landsprivilegium zu confirmiren und dem obristen Burggrafen zu Prag in sein Gwalt zu übersenden und zu antwurten verpflicht sein solle.

Nicht weniger auch weliche Geschlechter und Personen aus den Ständen von den vorgehenden Künigen zu Beheimb Privilegien und Freiheiten haben und [wer] bei Ihrer Kun. W. umb Confirmirung derselben anhalten würde, demselben und einem jeden sollen Ihre Kun. W., inmassen die vorigen Kunig zu Beheimb auch nichtsweniger die Kais. Mt. gethan, zu confirmiren verpflicht sein.

Při tom také s J. M. C. všickni tři stavové království tohoto jsou se snesli a J. M. C. v to se jest stavuom milostivě uvoliti ráčil, že J. M. (pokudž nejvýš možné jest) bytností svou v království tomto trvati ráčí, čehož také stavové v celé naději s poníženou vděčností očekávají. Však jestliže by pak kdy J. M. C. z hodných a důležitých příčin a potřeb z království tohoto vyjeti míti ráčil, tehdy že J. M. spravování v tomto království na místě svém poručiti ráčí králi Rudolfovi J. M., jakožto králi českému korunovanému, a to proto, aby J. M. české řeči zvykati, pořádkům, právům a obyčejům téhož království vyrozuměti a ty v známost sobě uvozovati ráčil. A takové na místě J. M. C. řízení a spravování, všeckno s jistou vůlí, vědomím, povolením a jménem J. M. se zpuosobiti a vykonávati má, a J. M. Kr. také při sobě pro všelijaké potřeby království tohoto některé osoby z nejvyšších úředníkuov zemských a rady české míti ráčí.

A kdyby pak se trefilo, že by J. M. C. ven z tohoto království vyjeti ráčil, na tom J. M. s stavy tohoto království v té věci ráčí snešen býti, že čtyry osoby hodné z tohoto království, dvě stavu panského a dvě stavu rytířského, za rady obrány býti mají, o které by se J. M. C. s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, jimžto vsickni tři stavové tímto sněmem k tomu moc dávají, snésti ráčil. A ty při dvoře J. M. aby ustavičně trvaly a při uvažování a vypravování všelijakých věcí českých bývaly; také jim všickni tři stavové záplatu, tak jakžby se s nimi dotčení nejvyšší úředníci a soudce zemští o to urovnali, z peněz zemských na vychování dávati povinni budou.

A poněvadž v privilegium obecním zemském Jich M. králové čeští k tomu se milostivě zavazovati ráčí, že jak na ouřady zemské, světské i duchovní, tak také i dvoru J. M. Čechy vsazovati a potřebovati ráčí: protož k J. M. C. všickni tři

Darneben so haben sich alle drei Stände mit Ihrer Kais. Mt. auch dahin verglichen, wie dann Ihre Mt. hierzue auch gnädigist bewilliget, dass dieselbe aufs allermeiste, als immer müglichen, in diesem Kunigreich selbs residiren wöllen, dessen die Stände in ungezweifelter Hoffnung underthänigist gewärtig; jedoch wofern Ihre Kais. Mt. aus angelegenen billichen Ursachen und Notdurften jemales aus diesem Kunigreich verreisen sollten, dass alsdann Ihre Kais. Mt. das Gubernament in diesem Kunigreich in derselbigen Statt der Kun. Würde Kunig Rudolpho als gekrönten Kunig zu Beheim befehlen wöllen und dieses derenthalben, damit Ihre Kun. Würde der behmischen Sprach gewonnen, dieses Kunigreichs Ordnung, Recht und Statuten begreifen und in Erfahrung bringen mügen. Weliche Ihrer Kun. Würde Regierung anstatt und im Namben der Kais. Mt. allerdings mit Ihrer Mt. Consens, Willen und Vorwissen und in derselbigen Namben beschehen soll, allda Ihre Kun. W. gleichfalls vonwegen allerlei dieses Kunigreichs Notdurften etliche Personen aus den obristen Landofficieren und behmischen Räthen bei sich haben werden.

Und da es sich zuetrüege, dass Ihre Kais. Mt. aus diesem Kunigreich verreisen sollten, haben sich alle drei Stände dahin verglichen, dass vier taugliche Personen aus diesem Kunigreich, zwo Herren und zwo Personen aus der Ritterschaft, für Räthe, deren sich Ihre Kais. Mt. mit den obristen Landofficieren und Rechtsitzern, denen auch alle drei Stände bei diesem Landtage hierzue volligen Macht und Gewalt geben, vergleichen wurden, sollen erwählet werden, weliche wesentlichen an Ihrer Kais. Mt. Hofe und bei Erwägung und Expedirung allerlei behmischen Sachen wären, denen alle drei Stände ihre Bezahlung zu derselbigen Underhalt, wie sich die obristen Landofficierer und Rechtsitzer mit ihnen derhalben vergleichen wurden, zu reichen schuldig sein werden.

Umd nachdem die Kunige zu Beheim sich in dem gemeinem Landesprivilegio dahin verbunden, dass dieselbigen wie an die Landambter geistlich und weltlich also auch ihren Hof mit Beheimen ersetzen wollen, derowegen so seind die Stände

stavové té ponížené naděje jsou, jakž pak i J. M. C. také k tomu se milostivě zamluviti ráčil, že J. M. C. za rady a dvořany ke dvoru svému i J. M. Kr. ve všelijaké služby, kteréby se osoby J. M. dotajkaly, osoby stavu panského a rytířského z Čechuov i z jiných zemí k království tomuto přislušejících před jinými přijímati a tím, odkudby v takových službách vychování a opatření své míti mohli, milostivě opatřiti ráčí.

Co se pak království Uherského dotýče, kdež jsou sobě stavové před J. M. C. to nemálo ztížili, poněvadž J. M. Kr. králem uherským býti ráčí, aby tudy častými daněmi, nejsouce tím povinni, pro též království, zvláště nad možnost svou, ztěžováni nebyli a J. M. C. v tom stavuom se jest milostivě vysvětliti ráčil, že J. M. o tom dobrou vědomost a v paměti své míti ráčí, jak ty všecky pomoci, kteréž jsou se J. M. C. od stavuov až posavad činily, z žádné povinnosti, než z samé dobré a svobodné vuole, jakž v sobě to reversové, na to od J. M. C. jim stavuom dávaní, šířeji obsahují a zavírají, jsou vypravovány a že J. M. C. ještě takových pomocí nižádným jiným zpuosobem hledati neráčí, aniž že se tomu tak rozuměti nemá, aby stavové koruny této jmenovanému království Uherskému činěním pomocí jak zavázáni a povinni býti měli: protož jestliby někdy bezelstně pomocí tomuto království, jako ti, kteříž tím, jakž dotčeno, povinni nejsou, dostihnouti nemohli, aby tím, jakoby pána svého opustili, stiháni nebyli.

Jestliby také kdy toho tak znamenitá a duoležitá potřeba nastala, žeby J. M. Kr. pro opatření před nebezpečenstvím království Uherského, cožby také i k dobrému a užitečnému království Českého se vztahovati chtělo, z tohoto království vyjeti museti ráčil, to při vuoli a v moci J. M. Kr. zůstati má.

Kdež také i ta ztížnost stavuov v tom J. M. C. poníženě předložena jest, že císař Ferdinand J. M., slavné a svaté paměti, kšaftem J. M. jisté nařízení

zu Ihrer Kais. Mt. der underthänigisten Hoffnung, wie dann auch Ihre Kais. Mt. soliches versprochen, Ihre Mt. sowohl die Kun. Würde werden zu Ersetzung der Rathsstellen und aller andern Hofämbter, weliche umb Ihrer Kun. W. Person sein müessten, Personen Herrn- und Ritterstandes behemische oder aus den andern zu diesem Kunigreich gehörenden Ländern Personen fur andern annehmben und dieselbigen mit Underhalt genädigist versehen lassen.

Was aber das Kunigreich Ungern anlangt, demnach die Stände bei Ihrer Kais. Mt. sich dessen nicht wenig beschweret, seintmal Ihre Kun. W. auch Kunig in Ungern, damit sie nicht dardurch mit often Contributionen, deren sie vonwegen desselben Kunigreichs nicht pflichtig und sonderlichen uber ihr Vermögen möchten beschwert werden, und aber Ihre Kais. Mt. sich hierinnen gegen den Ständen gnädigist erkläret, dass dieselbe guete Wissenschaft haben und wohl ingedenk sein, dass alle die Contributiones, weliche Ihrer Kais. Mt. von den Ständen bisher geleistet worden, aus keiner Pflicht, sondern lauterm freien gueten Willen, wie soliches Ihrer Kais. Mt. den Ständen hierüber gegebene Revers weitläufiger ausweisen, erfolget und Ihre Kais. Mt. noch bishero soliche Hilfen keiner andern Gestalt nicht ersuechen, auch nicht dahin soll verstanden werden, dass die Stände dieser Kron ermeltem Kunigreich Ungern Hilf zu leisten je verbunden und schuldig sein sollten: derhalben da sie etwan ohne Gefahr mit ihrer Hilf zu ermeltem Kunigreich als dieselbigen, weliche darzue, wie gemeldet, nicht verpflichtet, nicht gelangen möchten, dass doch ihnen soliches, als hätten sie ihren Herrn verlassen, nicht zugemessen werde; wofern aber jemals so wichtige nothwendige Ursachen fürfallen wurden, dass Ihre Kun. W. von wegen Fürsehung des Kunigreichs Ungern Gefahr, weliches auch diesem Kunigreich zu Nutz und Wohlfahrt gelangen wollte, aus diesem Kunigreich verreisen wurden müssen, dasselbige stehet bei Ihrer Kun. W. Macht und Wohlgefallen.

Und demnach auch diese der Stände Beschwerung Ihrer Kais. Mt. furgetragen worden, dass weiland Kaiser Ferdinand seligister Gedächtnuss

učiniti a na J. M. C. některá vydávání z tohoto království každého roku knížatuom Ferdinandovi a Karlovi Jich M. rakouským, totiž po desíti tisících kopách mišenských vyměřiti ráčil, čehož J. M. C. učiniti a budoucího krále českého takovou ztížností bez vědomosti a povolení stavuov zavazovati té moci míti a tak nynější císař J. M., jakožto král český, také tím vydáním povinnen býti neráčí: protož J. M. C. v to se milostivě uvoliti ráčil, že J. M. na ty cesty, aby to bez ujmy a ztížnosti tohoto království bylo, pomysliti i také se k tomu, aby z toho sešlo, přičiňovati ráčí. A toho se více tím zpuosobem a k tomu podobně budoucně státi nemá.

Což se dluhuov těch, o kterýchž J. M. C. na několika snémích a jak ti ještě někdy od císaře Fridricha, císaře Maximiliana a císaře Ferdinanda Jich M., slavných pamětí, jsou pošlí, v předloženích J. M. zmínku činiti a od stavuov pomoci na zaplacení takových dluhuov žádati ráčí, dotýče: stavové tomu rozuměti mohou, že takových dluhuov nemalý počet jest a ty na díle větším že k zaplacení na J. M. C. jsou uvedeny; však k J. M. C. stavové té ponížené naděje jsou, že J. M. C. placení takových dluhuov na J. M. Kr. a toto království, coby stavuom ztížné býti chtělo, vskládati neráčí, zvlášť poněvadž J. M. C. to sám milostivě uznávati ráčí, že stavové těch pomocí na zaplacení již dotčených dluhuov z žádné povinnosti jsou nečinili, než toliko na milostivou žádost J. M. z své svobodné dobré vuole, což tak budoucně při dobré vůli stavuov vždycky zůstati má.

Co se pak milostivého toho uvolení J. M. C. v tom, co J. M. k dobrému J. M. Kr. při říši svaté i jinde jednati před sebou míti ráčí, dotýče: všickni tři stavové toho se J. M. C. poníženě důvěřují a žádné pochybnosti nenesou, cožkoli J. M. k nejlepšímu užitečnému J. M. Kr., jakožto syna J. M. nejmilejšího, v kterýchkoli místech objednati moci

in seinem Testament die gewisse Anordnung gethan und auf Ihre Kais. Mt. ein jahrliches Deputat, als zu 10.000 Schock meissnisch Ihren Fürstl. Durchl. Erzherzog Ferdinanden und Erzherzog Carln zu reichen, gelegt habe, weliches Ihre Kais. Mt. zu thuen und den kunftigen Kunig zu Beheim mit solicher Beschwerung ohne Vorwissen und Bewilligung der Stände zu verbinden nicht Macht gehabt, wie dann auch die jetzige Kais. Mt. als Kunig zu Beheim soliches Deputat zu reichen nicht schuldig; derowegen Ihre Kais. Mt. sich gnädigist verwilliget, dass Ihre Mt. auf die Mittel und Wege wollen bedacht sein, damit soliches ohne dieses Kunigreichs Nachtl und Beschwer sein, dasselbig hinfür abgestellt und in kunftig nichts dergleichen furgenomben werden solle.

Betreffende aber den Schuldenlast, darvon Ihre Kais. Mt. in etlichen Landtagspropositionen, wie dass dieselbigen von wailand Kaiser Fridrichen, Kaiser Maximiliano und Ferdinando seligister Gedächtnuss herrühren, Meldung gethan und von den Ständen zu Abzahlung derselbigen Hilfe begehren, anlangt, können die Stände vermerken, dass derselbigen Schulden nicht ein geringer Anzahl nnd dieselben mehrern Antheils auf Ihre Mt. zu bezahlen sein geschlagen worden; jedoch sein die Stände zue Ihrer Kais. Mt. der underthänigisten Hoffnung, Ihre Mt. werden die Abzahlung derselbigen Schulden auf Ihre Kun. W. und dieses Kunigreich, weliches den Ständen beschwerlichen sein wollte, nicht legen, insonderheit weiln Ihre Kais. Mt. selbs genädigist zu erachten, dass die Stände soliche Hilfen zu Abrichtung mehrgedachter Schulden aus keiner Pflicht, sondern allein auf Ihrer Kais. Mt. genädigistes Begehren uud aus freiem gueten Willen geleistet, weliches auch kunftig bei der Stände gueten Willen allbeg verbleibet.

Soviel aber Ihrer Kais. Mt. genädigists Erbieten, was dieselbe Ihrer Kun. W. zum Besten im heiligen Reich und anderswo zu handeln Furhabens sein, anlangt, darumben vertrauen Ihrer Kais. Mt. die Stände gehorsambist und tragen keinen Zweifel, was Ihre Mt. der Kun. W. als deroselben geliebtisten Sohn zu Wohlfahrt und

ráčí, že v tom na milostivé otcovské péči J. M. nic nesejde.

Čas a den korunování J. M. krále Rudolfa. A tak všickni tři stavové s J. M. C. jsouce již o toto všecko, což se nadpisuje, snešeni, J. M. král Rudolf na království České ve čtvrtek den svatého Matouše evangelisty Páně nejprvé příští, to jest dvamecitmého dne měsíce září, v kostele svatého Víta, dědice českého, na hradě Pražském, vedle starobylého pořádku ve jménu pána Boha šťastně korunován býti ráčí; však vykonajíc J. M. předkem revers, jakž o něm nahoře položeno jest a ten stavuom v moc dadouc, a stavové království Českého to všeckno, což jsú předešlým královom Jich M., slavné paměti, též i J. M. C., jakožto králi českému, činili, také od sebe to všeckno učiniti a vykonati chtějí.

Berně svolení J. M. králi Rudolfovi českému. Též také berni, kteráž se při korunování krále českého od starodávna dávala, J. M. Kr. po půl ouroku svatohavelském, od poddaných svých vyberouce, při svatém Martině nejprvé příštím aneb dvě neděle potom dáti a vyplniti mají, a kdož lidí nemají, než peníze na ourocích, buď starých neb nových, aneb na komorních platech, buďto opatové, preláti, proboštové, jeptišky, Mistři, kollegiátové, manové, dědinníci, svobodníci, nápravníci, dvořáci, ti všickni aby se tak zachovali a po puol ouroku polouletním, jakž jich listové a zápisové svědčí, též tak a na ten čas svrchu dotčený dali a vyplnili, a J. M. Kr. po krajích aby osoby voliti a k tomu zříditi ráčil, kteréžby takové berně od lidí i také listy přiznávací v krajích přijímaly, a jeden každý, když takovou berni osobám od J. M. Kr. v kraji voleným přinese neb pošle, aby při též berni hned list přiznávací dal nebo poslal, přijma to k své víře a k svému svědomí, že jest se v tom spravedlivě zachoval a pravou polovici ouroku svatohavelského, což mu z lidí jeho přichází, anebo což na ourocích aneb komorních platích má, vybral a dal.

A jestližeby se kdo tak nezachoval, na výš dotčený čas té berně nespravil a nedal, na takového každého aby list zatykací anebo obranní na statek jeho od ouřadu desk zemských, jakž pře-

Bestem in was Orten es sei, erhandeln werden mügen, es werde an Ihrer Kais. Mt. genädigen und väterlichen Fürsorge nichts erwinden.

Und weiln also alle drei Stände mit Ihrer Kais. Mt. in allem dem, wie obgeschrieben, verglichen, so sollen Ihre Kun. W. Kunig Rudolf den Dornstag am Tage Mathäi Evangelistae nägstkunftig, das ist den 22. Tag Septembris, in St. Veitskirchen aufm Präger Schloss altem Gebrauch nach im Namben des Allmächtigen zum Kunig zu Beheim gekrönet werden, doch dass Ihre Kun. W. zuvor den Revers, wie oben gemeldet, aufrichten und den Ständen in ihren Gewalt einstellen und die Stände des Kunigreichs wollen dies alles, was sie vorigen Kunigen auch Kais Mt. als Kunigen zu Beheim gethan, ferrer auch leisten. Gleichsfalls so wöllen sie die Steuer, wie die von Alters her bei Krönung des Kunigs zu Beheim erfolget, als den halben St. Gallenzins von ihren Underthanen einnehmben und Ihrer Kun. W. auf nägstkunftig Martini oder vierzehn Tage darnach entrichten, weliche aber nicht Underthanen, sondern ihr Geld auf altem oder neuem Interesse oder auf Kammerzinsen haben, es sei Äbt, Prälaten, Pröbst, Klosterfrauen, Magistri, Collegiaten, Lehenleut und Freisässen, dieselbigen sollen allem dem Folge thuen und ein jeder den halben Zins, worauf ihre Briefe und Verschreibungen lauten, gleichermassen, wie oben gemeldet, geben und entrichten. Und Ihre Kun. W. sollen in den Kreisen darzue Personen verordnen, weliche soliche Steuer von den Leuten neben den Bekanntnussbriefen empfahen möchten, und ein jedweder, der soliche Steuer denen von Ihrer Kun. W. in Kreisen verordneten Einnehmbern bringen oder zueschicken wirdet, derselbige soll alsbald darneben einen Bekenntnussbrief ihnen ubergeben oder zueschicken, dass er soliches auf sein Glauben und Gewissen nehmbe, er habe sich hierinnen recht verhalten und den halben St. Gallenzins, was ihme von seinen Underthanen kumbt oder was er vom Interesse oder Kammerzinsen eingenomben, überreicht. Wofern sich aber jemands nicht also verhalten und die Steuer auf obermelte Zeit nicht entrichten wurde, auf deren einen jeden soll ein Stecken- oder Hilfbrief auf sein Guet, wie

dešlými sněmy vyměřeno jest, osobám těm, které od J. M. Kr. k vybírání té berně voleny budou, vydán byl, tak aby ony na každém takovou berni, kdož by jí časně nespravil, dobýti mohly.

soliches in den vorigen Landtagen ausgemessen, denen von der Kun. W. in Kreisen verordneten Einnehmbern erfolgen, damit sie soliche Steuer an einem jeglichen, wer dieselbige zeitlich nicht entrichtet, bekomben möchten.

Však jestližeby kteří lidé pohořalí byli, aneb se znovu stavěli a od pánuov svých lhůtu měli, tak žeby pánuom svým ouroku neplatili, aneb žeby ještě pán Buoh na které v tom času oheň dopustiti ráčil, ti a takoví pohořalí těch berní platiti a dávati povinni býti nemají.

Doch wofern etwan durch Feuersbrunst verderbte Leute wären und die, weliche von neuem angefangen zu bauen oder sunsten von ihren Herren Fristung hätten, dass sie demselbigen keinen Zins reicheten oder dass unser Herr Gott mittlerweil uber Jemands Feuersnoth verhängen wurde, sollen dieselbigen durchs Feuer verderbte Leute soliche Steuer zu geben nicht schuldig sein.

Toto pak všecko všech tří stavuov království tohoto snešení a svolení, kteréž jsou tak na milostivou žádost J. M. C. z poddané lásky a své svobodné dobré vůle učinili, nemá býti k žádné ujmě a protržení privilejím, obdarováním, svobodám, právuom, řáduom dobrým, starobylým obyčejům a zvyklostem tohoto království nyní, na časy budoucí a věčné.

Diese aber aller drei Stände dieses Kunigreichs Vergleichung und Verwilligung, weliche sie auf Ihrer Kais. Mt. genädigists Begehren aus underthänigister Lieb und ihrem freien gueten Willen gethan, soll diesem Kunigreich an ihren Privilegien, Begnadungen, Freiheiten, Rechten, Ordnungen und gueten alten Gewohnheiten und Gebräuchen zu keinem Abbruch oder Zerrütlicheit nicht sein, weder an jetzo noch zu kunftigen ewigen Zeiten.

Relatorové.

Předně a nejprvé stav panský:

Pan Vilím z Rožmberka a na Krumlově, správce a vladař domu Rožmberského a nejvyšší purkrabí Pražský.

Ladislav starší z Lobkovic a na Chlumci a Jistebnici, nejvyšší hofmistr království Českého.

Jan z Valdštejna a na Hrádku nad Sazavou, nejvyšší komorník království Českého.

Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic na Ličkově a Chomutově, nejvyšší sudí království Českého.

Vratislav z Pernštejna a na Tovačově, nejvyšší kanclíř království Českého a Jeho M. římského císaře, jakožto krále českého, rada a komorník.

Adam z Švamberka na Volši a Přindě, nejvyšší sudí dvorský království Českého.

Jan Bořita z Martinic a na Karlštejně, purkrabí Karlštejnský.

Zbyněk Berka z Dubé a z Lipého a na Zákupí, nejvyšší komrmejstr království Českého.

Jaroslav Smiřický z Smiřic na Klučově a Kostelci nad Černými lesy, J. M. císaře římského dvoru maršálek v království Českém.

Jan nejstarší z Říčan na Kosově hoře nad Humpolcem.

Jiřík Zajíc z Hazmburku a na Mšeném.

Jiřík z Lobkovic a na Liběchovicích. *Potud soudce zemští.*

Václav Zajíc z Hazmburku a na Strakonicích, dědičný truksas království Českého a nejvyšší Mistr převorství českého.

Jan starší z Lobkovic na Točníku, Nových Hradech a Bystřici, J. M. C. rada a president nad apelacími v království Českém.

Jindřich z Valdštejna a na Dobrovici a Kužberce, J. M. C. rada.

Jan z Valdštejna a na Sedčicích, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského.

Joachym Novohradský z Kolovrat a na Košatkách, J. M. C. rada a president komory české.

Vilím z Talmberka a na Jankově, J. M. C. rada.

Zdeněk z Vartmberka a na Buštěhradě, J. M. C. rada a hojtman Nového města Pražského.

Hendrych Kurcpach z Trachmburku a z Milče, na Ronově, Stolinkách a Lemberce, J. M. C. rada.

Jan z Šelnberka a z Kosti a na Mrači, J. M. C. rada.

Jan Šlejnic z Šlejnic na Tolnštejně a Nešvicích, J. M. C. rada a markrabství Horních Lužic landfojt.

Jaroslav Libštejnský z Kolovrat a na Petršpurce, J. M. C. rada a markrabství Dolních Lužic landfojt.

Fridrich Míčan z Klinštejna a z Roztok a na Kornhauze, J. M. C. rada.

Mikuláš z Lobkovic a na Chyšech, J. M. C. rada.

Jan Bezdružický z Kolovrat a na Záběhlicích, J. M. C. rada nad apelacími.

Adam Slavata z Chlumu a z Košmberku a na Čestíně Kostele, J. M. C. rada.

Mauric Šlik z Holejče, hrabě z Pasounu a z Lokte a na Plané.

Krištof Šlik z Holejče, hrabě z Pasounu a z Lokte a na Nejdeku.

Čeněk Míčan z Klinštejna a z Roztok a na Hostivaři, purkrabí hradu Pražského.

Václav Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na Horažďovicích.

Mikuláš Zajíc z Hazmburku a na Budyni.

Jiřík hrabě z Gutnštejna a na Ryzmberce.

Krištof starší z Lobkovic, na Bílině, Kosti a Beškovicích.

Šebestian Hasištejnský z Lobkovic a na Hasištejně.

Jiří z Valštejna a na Hostinném.

Jan Erazim z Švamberka a na Boru.

Šebestián Joachym Planský z Ziberka a na Velharticích.

Karel Krajíř z Krajku a na Mladé Boleslavi.

Kašpar svobodný pán z Felzu a na Andělské hoře.

Jindřich purkrabě z Donína a na Benátkách.

Jan z Šternberka a na Konopišti.

Mikuláš Kavka z Říčan a na Štěkni.

Jaroslav Ouštěcký z Sezimova Ousti a na Hostomicích.

Albrecht Berka z Dubé a z Lipého a na Kuřivodech.

Krištof z Valštejna a na Libštejně.

Václav z Valštejna a na Lomnici.

Mikuláš z Říčan a na Beztahově.

Hendrych z Vartmberka a na Kamenici, dědičný šenk království Českého.

Hendrych hrabě z Gutnštejna a na Nepomyšli.

Ladislav mladší z Lobkovic na Zbiroze, Trenčíně a Lindvě.

Jiřík Bořita z Martinic a na Smečně, J.M.C. komorník.

Adam z Hradce a na Hradci a Hluboké, J. M. krále uherského komorník.

Krištof mladší z Lobkovic a na Tejně Horšovském J. M. krále uherského komorník.

Jaroslav Bořita z Martinic, J. M. krále uherského komorník.

Jiřík Pruskovský z Pruskova a na Stary-hradech, (sic!) J.M.C. komorník.

Jan Kavka z Říčan a na Cehnicích.

Arnošt Šlejnic z Šlejnic na Tolštejně a Šlokenově.

Krištof z Roupova a na Poříčí.

Jan Valdemar Hasištejnský z Lobkovic a na Mašťově.

Ferdinand Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na klášteře sv. Prokopa a na Novém hradě.

Bohuslav Křinecký z Ronova a na Dětenicích.

Krištof Krakovský z Kolovrat a na Krakovci.

Vilím Sviták z Landštejna a na Krašově.

Václav z Říčan a na Hořovicích.

Václav Berka z Dubé a na Rychmburce.

Oldřich z Říčan a na Piňovanech.

Karel z Říčan a na Kolíně.

Václav Rychnovský z Rychnova a na Kaclířově.

Heřman z Říčan a na Vojkově.

Jan z Újezdce a z Kunic a na Kamenici.

Krištof Křinecký z Ronova a na Loučíni.

Hynek z Roupova a na Roupově.

Fridrich Mašťovský z Kolovrat a na Strojeticích.

Rudolf purkrabě z Donína.

Adam purkrabí z Donína a na Žehušicích.

Jan purkrabí z Donína a na Žehušicích.

Aleš Berka z Dubé a na Bělé.

Jan Lorenc z Vejtmile a na Kostoloprtech.

Karel Mracký z Dubu a na Šemberce. *Potud stav panský.*

A zase tuto stav rytířský.

Burian Trčka z Lípy a na Světlé nad Sazavou, podkomoří království Českého.

Mikuláš Miřkovský z Tropčic a na Miřkově, purkrabí Karlštejnský a hejtman hradu Pražského.

Albrecht Kapoun z Svojkova a na Hlušicích, purkrabí kraje Hradeckého.

Zdeněk Malovec z Malovic a na Kamenici.

Jan Leskovec z Leskovce, na Cerekvici a Lešně.

Adam Nebilovský z Drahobuze a na Políně.

Michal Španovský z Lisova a na Pacově, Její M. císařové podkomoří měst v království Českém.

Bernart Hodějovský z Hodějova na Lčovicích, Chotěticích a Tloskově. *Potud soudce zemští.*

Albrecht Bryknar z Brukštejna a na Libni nad Vltavou, J.M.C. rada a prokurátor v království Českém.

Šebestian Leskovec z Leskovce a na Staré Červené Řečici, J. M. C. rada.

Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelích, J.M.C. rada.

Adam Muchek z Bukové a na Pičíně, J. M. C. rada.

Jiřík Slepotický z Sulic a na Libči, J. M. C. rada.

Umprecht Černín z Chuděnic a na Chuděnicích, J. M. C. rada.

Zikmund Brozanský z Vřesovic a na Brozanech, J. M. C. rada.

Jiřík Kokořovec z Kokořova na Štáhlavech a Žlutici.

Hendrych Štampach z Štampachu a na Hostivicích, J. M. C. rada.
Bohuslav Malovec mladší z Malovic na Dřítni a Vihlavech, J. M. C. rada.
Jan Vchyňský ze Vchynic na Nalžovech a Jenči, J. M. C. rada a kraječ.
Jiřík Mel z Střelič a na Krabštejně, J. M. C. rada a místokanclíř německý království Českého.
Florian Gryzpek z Gryzpachu a na Kačeřově, J. M. C. rada.
Prokop Štítný ze Štítného na Morašicích a Tejnci.
Albrecht Kamejtský ze Lstiboře a na Vobřiství.
Jindřich Brozanský z Vřesovic na Žerotíně a Vraném.
Jan Salava z Lípy a na Oumoníně.
David Boreň ze Lhoty a na Mikovicích.
Vilím Beřkovský z Šebířova a na Beřkovicích.
Jan Koc z Dobrše a na Bystřici.
Ctibor Sluzský z Chlumu a na Tuchoměřicích.
Jan starý Žďárský ze Žďáru a na Kladně.
Jiřík Cetenský z Cetně a na Vinořicích.
Jindřich Vliňský ze Vliněvsi a na Liblicích.
Bohuslav Šlejbor z Tisové.
Přibik Miřkovský z Tropčic.
Ctibor Oudrazský z Kestřan a na Oudrazi.
Jetřich starší Vřesovec z Vřesovic.
Václav Vřesovec z Vřesovic a na Byšicích.
Sedech Dohalský z Dohalic a na Střežeticích.
Jan Jablonský z Jablonné.
Krištof Šlejnic z Šlejnic na Tolnštejně a Rumburku.
Pavel Korka z Korkyně a v Suchém Dole, na Vostrově, J. M. C. hejtman panství Dobříšského.
Krištof z Karlovic a na Červeném Hrádku, J. M. C. rada, svaté římské říše dědičný rytíř.
Mikuláš Bryknar z Brukštejna a na Zapích.
Šebestián Vřesovec z Vřesovic a na Tauchovicích.
Hendrych Kapoun z Svojkova a na Běruničkách.
Šťastný Pravětický z Pravětic.
Jan starší Vratislav z Mitrovic a na Skřipli.
Jan Ježovský z Lub a na Starém Kníně.
Jan Sekerka z Sedčic a na Lobkovicích.
Petr Baubinský z Oujezda a na Dubu.
Adam Baubinský z Oujezda a na Třebomyslicích.
Adam Loubský z Lub a na Zalužanech.
Jiřík Mašaur z Valdova a na Dobřejovicích.
Jan Černín z Chuděnic a na Nedrahovicích, kotrba (sic!).
Jan Černín z Chuděnic a na Oujezdě.
Václav Běšín z Běšín a v Ouharicích.
Jiřík Voděradský z Hrušova na Dobřeni a Sukdole.
Krištof Markvart z Hrádku a na Bělé.
Osvald Šenfeld z Šenfeldu a na Ejcovanech, J. M. C. rada a sekretář království Českého.
Mikuláš Valtr z Valtršperku a na Lochovicích, J. M. C. rada a sekretář království Českého.
Jan z Vlčkovic.
Joachym Kalenice z Kalenic a na Zručech.
Hynek Rausndorf z Špremberka a na Hrobčicích.
Jiřík Strojetický z Strojetic.
Adam Budovec z Budova a na Slatiňanech.
Albrecht Zichovec z Duban a na Liběšicích.
Jan Kapoun z Svojkova a na Bartošově.
Bořivoj Rochče z Utova a na Tejnci.
Václav Heřman z Harasova a na Housce.
Mikuláš Štampach z Štampachu.
Jan mladší Vratislav z Mitrovic a na Mníšku.
Štěpán Vratislav z Mitrovic.
Jan Chlum z Chlumu.
Václav Pětipeský z Chyš a z Egrberku a na Blahoticích.
Beneš Beneda z Nectin a na Vilímově.
Petr Kaplíř z Sulevic na Brodcích a na Naustupově.
Heřman Bohdanecký z Hodkova a na Hostačově.
Krištof Prok z Velnic, J. M. C. hejtman na Poděbradech.
Jindřich Víta ze Rzavého.
Kunata Pešík z Komarova.
Jan Libenický z Vrchovišť a na Libenicích.
Bohuslav Vojíř z Očedělic.
Jan Rut z Dirného a na Dirném.
Jindřich Dobřenský z Dobřenic a na Vale.
Jan Vřesovec z Vřesovic a na Podsedicích.
Jindřich Vojíř, jinak Saska z Vacovic a na Smilkově.
Raclav Vchyňský ze Vchynic a na Petrovicích.
Daniel Beneda z Nectin a na Přemyšlení.
Hertvík Zejdlic z Šenfeldu a na Lanech.
Jaroslav Vchyňský ze Vchynic.
Adam Dubecký z Zap a na Dubci.
Smil Myška ze Žlunic.
Krištof Robmhap z Suché a na Kopidlně.
Oldřich Želízko z [Taurového].
Albrecht Robmhap z Suché a na Lichmburce.
Smil Vliňský ze Vliněvsi a na Liblicích.
Václav Robmhap z Suché a na Vilštejně.
Jiřík Berbištorf z Berbištorfu a na Novém Tulcpachu, markrabství Horních Lužic ofrychtéř, přiznal se zaň Pavel Grimiller z Třebska, prubýř zemský království Českého.
Jan Hysrle z Chodu a na Cholopicích.
Smil Skuhrovský z Skuhrova a na Vodlochovicích.
Václav Vojslav z Branišova.
Benjamin Sluzský z Chlumu.
Karel Sluzský z Chlumu.
Zikmund Sluzský z Chlumu.
Šťastný Sluzský z Chlumu.
Jindřich Materna z Květnice.
Jan Lukavecký z Lukavce.
Jetřich Lukavecký z Lukavce.
Jiřík Vřesovec z Vřesovic.
[. . . .] Vřesovec z Vřesovic.
Vilím Vřesovec z Vřesovic.
Zikmund mladší Vřesovec z Vřesovic.
Adam Hrzán z Harasova.

Václav Chotouchovský z Nebovid.
Václav Kryspek z Kryspachu.
Jan Myslík z Hyršova a na Košířích.
Ferdinand Pfeferkorn z Otopachu.
Bartoloměj Ropal z Ryfmberku.
Burian Šváb z Chvatliny.
Zikmund Karyk z Řezna.
Jeronym Hrobčický z Hrobčice.
Kašpar Grimiller z Třebska.
Jeronym Grymiller z Třebska.

Pražané a horníci i jiní poslové z měst království Českého přiznali se sami za sebe i na místě jiných.

---

76. Vratislav z Pernštejna oznamuje králi Rudolfovi, že všichni tři stavové království Českého jednohlasným usnešením přijali jej za krále českého; korunovací že má býti dne 18. září 1575.

V PRAZE. 1575, 6. září. — Orig. v archivu ministerstva vnitra ve Vídni.

Gnädigster Künig. Ich thue mich E. Kun. W. jederzeit mit meinen underthänigen Diensten ganz gehorsamist befehlen und thue darneben E. Kun. W. zu wissen, dass mit göttlicher Verleihung alle drei Stände dieser Kron sich einhelliglich verglichen, E. Kun. W. nit allein fur ihren Künig erkennen und halten, sonder auch dieselb vom kunftigen Sonntag uber 8 Tag krönen. Und allweil etliche Condiciones, welche forderist mit Ihr Kais. M. verglichen sein muessen, mitgelaufen, so kummen solche aber doch die meisten daraus E. Kun. W. meinem Bedunken nach zum besten, auch mit Ihr Kais. Mt. leicht verglichen sein mögen. Hab solches E. Kun. W. gehorsamist unangezeigt nit wöllen lassen, wie ich dann deshalben Doctor Mehln zu Ihr Kais. Mt. und E. Kun. W. abfertig. Heut und morgen wird man Ihr Mt. sowohl meiner gnädigisten Frauen Begehren vornehmen. Ich hielt es gar notwendig sein, dass E. Kun. W. dem von Rosenberg, obersten Hofmeistern, Kammerer, Landrichter einem jeden mit eigner Hand ein gnädigist Briefel schreib, sie auch begehret und ermahnet, sie wollten meiner gnädigsten Frauen Begehren ingedenk sein, bei den andern Ständen solches auch helfen befördern und mir solche Briefel zuschicken, damit ich sie morgen in aller Früh und ehe dann man im Landtag zusammen kumbt, haben möcht.

---

77. Zpráva o odpovědi, jakou dne 7. září 1575 dali stavové čeští císaři Maximilianovi, pod jakými výminkami přijmou uherského krále Rudolfa za krále českého.

1575, 7. září. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Artikel aus der Beschreibung, was die Stände in Beheimb Anno 75 in demselben Landtag von Tag zu Tag gerathschlagt haben.

Mittwochs vor Mariae Geburt sein die Ständ und deputirte Personen zur Landtafel kommen zu Beschreibung der Antwort, so der Kais. Mt. von wegen König Rudolf: gegeben werden sollte, und haben damit den ganzen Tag zuegebracht. Und ist die Antwort auf diesen Verstand beschrieben worden, dass die Stände von Ihrer K. Mt. underthänigist zu Dank annehmben die vaterliche Vorsorg, so Ihre Mt. umb dies Königreich tragen, und haben bei sich erwogen der Königl. Würde Rudolfs hohe Tugend und sein zu dem Allmächtigen der Hoffnung, dass er ihr nutzlicher Herr und König sein werde, und sein also auf alle Ihrer Kais. Mt. Vorbringen und Begehren des Willens, im Namen Gottes König Rudolfum zu einem König in Beheimb anzunehmben und zu krönen, jedoch auf nachbenannte Con-

dition, do Ihre Kais. Mt. nit konnten in diesem Land residiren, dass die Kön. W. Rudolf im Land verbleiben sollt und dass Ihr Kön. W. alle Land- und Hofämbter als Kammerer und under ihre umb sich nahend habende Diener der behemischen Nation haben sollen. Die Einkomben von den behemischen Schlössern und Guetern sollen Ihrer Kais. Mt. zur Underhaltung gegeben werden.

Die Kön. W. sollen ein Revers den Ständen von sich geben, dass sie bei Leben der Kais. M. sich der Regierung nicht anmassen wollen. Und weiln er eher König zu Hungern als in Beheimb worden, soll den Ständen Versehung geschehen, dass die Burde des numehr geschwächten Königreichs Hungern auf die Kron allein nit gelegt werden sollte.

Ob den Ständen in Hungern von Ihr Kön. W. ein Pflicht der Residenz halber daselbst geschehen, begehren die Stände zu wissen, dann sonsten sich dieselbe auch allhie nit obligiren könnten.

Dass Ihre Kais. Mt. vermüg weiland Kaiser Ferdinandi Testament Ihren Herren Bruedern zu 10.000 Thalern aus diesem Königreich geben sollten, das soll abgethan werden, dann Ihre Mt. dasselbe ohne Wissen und Bewilligung der Stände nicht thuen können und dass ein König in Beheimb jemanden aus diesem Königreich was hinaus geben sollten, darzu können die Stände nit bewilligen.

Die grossen Schulden, so bei den Vorfahren Ihrer Mt. gemacht, sollen auf den König zu Beheimb nicht gelegt werden.

Was also die Stände hiemit auf Ihrer Kais. Mt. Begehren bewilligen, dass es zu einigen Abbruch und Nachtheil Ihrer Freiheiten und Privilegien nit sein sollte.

Und wann also in allen diesen Artikeln die Stände versehen und versichert werden, so wollen sie nach der Kron schicken und Ihre Kön. W. Rudolfum, do es Ihrer Kais. Mt. gnädigist gefällig, auf den Sonntag nach Exaltationis crucis und also auch Ihrer Kön. W. die Krönungssteuer reichen.

---

78. Císař Maximilian II. poroučí Václavu Zajícovi z Hazmburku na Strakonicích, dědičnému truksasu království Českého, Jindřichu z Vartmberka na Kamenici a Zviřeticích, dědičnému číšníku království Českého a Jiříku Sezimovi ze Sezimova Ousti a na Ousti, dědičnému kráječi království Českého, aby se ku korunování arciknížete Rudolfa na krále českého dne 22. září k vykonání úřadů a povinností svých do Prahy na hrad královský dostavili.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 16. září. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Maximilian oc. Urozený, věrný náš milý! Jakož toho vědomost máš, že jsou se stavové království tohoto Českého na tom jednomyslně snesli, aby nejjasnější kníže, pán, Rudolf král uherský a arcikníže rakouský, syn náš nejmilejší, Jeho láska, s pomocí pána Boha všemohúcího ve čtvrtek nejprv příští na království České korunován byl: i poněvadž každý, kdož jaký dědičný ouřad v tomto království má, povinnen jest králi českému při korunování v ouřadě svém na službu hleděti, a Ty nyní jakožto dědičný N. N. království Českého ten ouřad na sobě máš, protožť milostivě poroučeti ráčíme, aby v středu nejprv příští v Praze konečně byl a nazejtří ve čtvrtek, připravíc se k tomu, podle starobylého chvalitebného obyčeje a dobrého pořádku, Jeho lásce, králi českému při korunování v tom místě, kdež náleží, na hradě Pražském v ouřadě tom sloužil a povinnosť svou vykonal. Na tom milostivú vuoli naši císařskú naplníš. Dán na hradě našem Pražském v pátek po povýšení svatého kříže léta 75.

79. Stavové na sněmu shromáždění Janovi Bořitovi z Martinic a Mikuláši Miřkovskému z Tropčic, purkrabím Karlštejnským, aby osobám ze sněmu vyslaným korunu, jablko, sceptrum a jiné svátosti ku korunovací arciknížete Rudolfa za krále českého vydali.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 19 září. — Malé desky zemské č. 128, f. K. 11.

Službu svú vzkazujem. Urozený pane, pane a urozený statečný rytíři, přátelé naši milí! Jakož na tomto sněmu obecním nejjasnější kníže, pán, pan Rudolf, uherský a český král, podle J. M. C., pána našeho nejmilostivějšího, s námi všemi třemi stavy snešení i také podle privilejí a svobod království tohoto korunován býti míti ráčí: protož vězte, že teď k Vám na Karlštejn pro korunu, sceptrum a jablko i jiné svátosti, kteréž se při korunování užívají, posýláme osoby, urozené pány pana Adama z Švamberka, pana Zbyňka Berku z Dubé, pana Jaroslava Smiřického, pana Václava Zajíce, pana Joachyma Novohradského z Kolovrat, v komoře české presidenta, pana Jana z Šternberka, pana Jana z Šelnberka na Mrači z pánuov, a urozené a statečné rytíře pana Adama Nebilovského z Drahobuzi a na Polině, pana Šebestiána Leskovce, pana Ondřeje Nebřehovského, pana Bohuslava Kalenici a na Chřesťovicích a pana Beneše Benedu z Nectin a na Vilémové z vladyk, a Vás podle zřízení zemského napomínáme a poroučíme, abyste svrchu psaným osobám od nás všech tří stavův vyslaným korunu, sceptrum a jabko i jiné svátosti k tomu náležité vydali. Té jsme naděje, znajíc, že tím povinni jste, že se tak zachováte. Dán na hradě Pražském v pondělí po svatém Lampertu léta ↄc 75.

Páni, rytířstvo a vladyky, Pražané i jiní poslové z měst, všickni tři stavové království Českého nyní na sněmu obecním na hradě Pražském shromáždění.

---

80. L. Haberstock podává vévodovi Bavorskému zprávu o slavném slyšení stavů českých při králi Rudolfovi, v kterémž oznámeno bylo přijetí jeho za krále a o přivežení korunovačních klenotů.

V PRAZE. 1575, 22. září. — Orig. v královském říšském archivu v Mnichově.

... Erchtags frue haben sich die böhemischen Landstände bald nach siebene zu der Kunigl. W. verfuegt, welche sich damals in der Hofrathsstuben finden lassen, dardurch dann der Hofrath, so des Tags zuvor schon angesagt gewest, abgestellt worden. Da hat Herr Wilhelm von Rosenberg von den Ständen wegen in böhemischer Sprach zu der Kun. W. geredt, aber nur punktenweis, also dass Schönfelder jeden Punkten gelegenlich vernehmen und behalden künden, der sie dann, sobald der von Rosenberg je einen ausgeredt, der Kunigl. W. in teutsch fürgehalten. Die hat der Künig alle underschiedlich angehört, und nachdem sie ausgeredt, den von Pernstein zu sich gefordert, neben dem Tisch, an welchem Ihre Kunigl. W. den ganzen Akt under einem Baldachin von guldinem Stuck gesessen, auf die Linke gestellt, Ihr Kunigl. W. selbs angefangen den Ständen in teutscher Sprach ze antworten, welches der von Pernstein ebenmässig punktenweise, so oft Ihr Kunigl. W. einen ausgeredt, denen Ständen in böhemischer Sprach referirt. Und hat bei der Kunigl. W. Fürhalt und Antwort mehr als ein guete Glockenstund gewähret. Der Ständen fürnehmbster Intent ist gewest, dem Künig anzezeigen, wassmassen sie ihne zum Künig erwählet und was sie zu solchem bewegt habe, mit Bitt, sie bei ihren Privilegien handzehaben, Recht und Gerechtigkeit zu erhalten, cum denuntiatione coronationis ad diem perendinum ↄc. Darauf ihnen der Künig Dank gesagt, erboten, ihnen, soviel ihme gebühren und Gott Gnad verleihen werde, zu willfahren und Denunciation angenommen.

Under diesem Akt ist die Fürstl. Durchl. Erzherzog Ernst auf der Kunigl. W. rechten Seiten neben obgemeltem Tisch under dem Baldachin gestanden, nachmals mit der Kunigl. W. und den Ständen zu der Kais. Mt. gangen. Da haben die Stände auch länger als ein Stund geredet und Antwort empfangen und dann erst sich in die Landstuben verfüegt, allda die Wahl und Krönung publicirt. Von dannen in die Thuemkirchen kommen, da sie ihren Weg uber den Hof und nit durch den ganzen genommen.

In der Kirchen ist die Kais. Mt. sambt ihrer kaiserlichen Gemahelin auf der rechten des Altars under ein Baldachin von guldenem Stuck, darunder zween Stüel gericht gewest, gesessen, die Kunigl. W. aber sambt den dreien Erzherzogen in das nägste Gestuel hernach, so ebenmässig mit guldenem Stuck uberzogen, aber oben unbedeckt gewest. Gegen Ihr Mt. uber ist der Erzbischof in seinem Pontificalornat in dem gewöhndlichen Stuel oder Faltisterio (wie mans nennt), so auch mit guldenem Stuck und darein gewirkt seidenem Bluembwerk bedeckt, und neben ihme Diaconus, Subdiaconus sambt deren Lewiten gestanden. Im Gestuel hernach die anwesenden Botschaften und sonsten im Chor herumb die obristen Landofficier, darunder der Landmarschalk der Kais. Mt. das Schwert vorgetragen und gehalten.

Als jederman still und an seinem Ort gewest, hat der Erzbischof das Te Deum laudamus angefangen oder intonirt, die Orgel, Cantorei und Trommeter alternis vicibus dasselb zu End gefüehrt. Da hat man denen Büchsenmeistern vor dem Schloss mit einem Schuss die Kreiden geben, das Geschütz abgehen zu lassen, daneben alle Glocken geläutet, welchs lustig zu hören gewest, und hat sich die Kirch vom Schiessen dermassen erschottelt, dass viel Glasscheiben under die Leut hinab gefallen und zu besorgen gewest, es wurden etliche Fenster ganz ledig herunder fallen.

Und ob man wohl vorgehabt, nach dem Te Deum ein ganz gesungenes Ambt der Mess zu halten, so ist es doch so spat (nemblich bald halbe eilfe) worden, dass Ihr Mt. Befelch gegeben, man soll das Te Deum fein langsamb und tractim singen und schlagen, dagegen die Mess ganz auslassen. Welches beschehen; aber viel Guetherzigen haben solche Auslassung sehr ungern gesehen, dass nemblich deren behemischen Ständen Pomp und Gepräng fortgehen, dagegen quae Dei sunt, ausgelassen werden müessen.

Ich hab daneben das observirt, dass ich die ganze Zeit meiner jetzigen Verrichtung die Kais. Mt. nie so schön wohlgefarbt und fröhlichen Angesichts gesehen, als eben bei diesem Act. Der Allmächtige geb langwährigen Bestand darzu.

Gestern ist anders nit fürgangen, als dass man ungefährlich umb 5 Uhr nach Mittag die Kron, Schwert, Scepter und Apfel mit denen gewohndlichen Cerimonien herein beleitet, nemblich als sieben vom Herren- und sieben vom Ritterstand vorgestern darnach gezogen und ihnen von 200 bis 250 Pferd dieselben zu begleiten zuegeben worden, so haben sie dieselben zu Ross bis an den Weissen Berg allhie beleitet, da sie abgestanden und eben in der Ordnung sie zuvor geritten gewest, also zu Fuess neben dem Wagen hergangen. Der Wagen ist gar zierlich zuegericht gewest, die Kleinoter inwendig mit guldenem Stuck bedeckt und von sechs schönen weissen Hengsten gezogen worden. Bei der Thumbkirchen hat man sie ab dem Wagen genommen und mit höchster Reverenz in St. Wenzels-Kapellen getragen.

Heut frueh, als ich zum Schloss komm in Willen die Krönung auch zu sehen, so find ich ein solchs Gedräng, dass mir unmüglich gewest dardurch zu kommen, zumal weil ich mich ein wenig ubel empfunden. So ich nun nit zweifel, Herr Unverzagt werd diese sowohl als die ungarische Krönung ausfuehrlich beschreiben, so getrau ich mir sie von ihme zu bekommen und E. f. G. underthänig zu uberschicken, also gehorsamblich zu erstatten, was diesfalls verabsaumbt worden.

Es haben auch die Juden in ihrer Stadt Freudenfest gehalten, da sie ihren gewohndlichen Fahnen sambt den zehen Geboten under einem Baldachin umbgetragen und ihre gebrauchige Benedictionen und Gesang darzue gethan.

---

81. Vypsání korunovací krále Rudolfa na království České, kteráž dála se na hradě Pražském dne 22. září léta 1575.

Opis současný v archivu Třeboňském.

Historia o korunování Rudolfa Druhého.

Léta Páně 1575 dne 22. měsíce září, jinak ve čtvrtek na den svatého Matouše, kterýžto svátek na týž den od církve přeložen byl, ráno mezi 8. a 9. hodinou na puol orloji J. M. král Rudolf uherský na království České na zámku Pražském v kostele sv. Víta korunován. Při čemž tento níže-psaný způsob a actus zachován byl.

1. Nejprvé šli preláti, totiž opatové, jichž v počtu bylo 17, v svých oděvích a infulích, potom dva biskupi Niský*) a Novoměstský, naposledy Antonín arcibiskup Pražský z sakristí do kaply sv. Vácslava, a tu se J. M. Kr. do svého hábitu obleci ráčil.

2. Potom počali troubiti a bubnovati, a v tom nesli J. M. C. na stolici, před nímž šli čtyři heroltové v svých aparatích oblečeni, totižto koruny České herolt na pravé a vedle něho koruny Uherské na levé straně a za nimi dva říšští herolti podle sebe, za těmi pak herolty ubírali se knížata Slezská, kníže Těšínský, kníže Minstrberský, kníže Lehnický a ti nic nenesli, nežli kníže Jiří Břeský s říšským sceptrum, kníže Lehnický s jablkem, pan Vikhart, dvorský maršálek s dobytým mečem, tři arciknížata rakouská Arnošt, Matiáš a Maximilian, potom J. M. C. v své císařské ozdobě, naposledy J. M. císařová, troje poselství, jmenovitě papežské, krále Hišpanského a Benátské. A tu hned J. M. C. ráčil se na místo své a podle něho Její M. císařová, též arciknížata rakouská posaditi a výš dotčení knížata svrchupsaná regalia před J. M. C. položili.

3. Při třetím actu vyšli zase z kaply svatého Vácslava napředpsaní opatové a preláti s svými svátostmi, za nimiž šli koruny České dědiční truksasové, jeden s postříbrněným a druhý s pozlaceným pecníkem chleba, dva dědiční šeňkové, jeden s pozlaceným a druhý s postříbrněným soudkem. Za těmi hned nesli regalia koruny České, jablko pan Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic, nejvyšší sudí, sceptrum pan Burjan Trčka z Lipé, podkomoří, podle těch šli na pravé straně pan Vratislav z Pernštejna, nejvyšší kancléř království Českého, po levé straně pan Adam z Švamberka, nejvyšší sudí dvorský a korunu nesl pan Vilím z Rožmberka, nejvyšší purkrabí Pražský, podle něho šli na pravé straně pan Ladislav starší z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království Českého s hůlkou a po levé straně pan Jan starší z Valdštejna, nejvyšší komorník království Českého, nesa červenú karmazínovú karkulku a meč v pošvě pan Berthold z Lipého, dědičný maršálek království Českého. A za regály šel J. M. královská v svém královském stroji s odkrytou hlavou mezi dvěma biskupy Niským a Novoměstským a vedli J. M. k místu J. M. připravenému. Tu kněží regalia k sobě přijali a ty na oltář, koruna pak do prostředka a meč v pošvě na pravé ruce, kde J. M. C. seděti ráčil, položen; z druhé strany pak oltáře jiná regalia, jakožto sceptrum a jablko, prsten a ten zlatý a stříbrný pecník chleba na zlatý a stříbrný soudek položili, potom sňata byla s hlavy svatého Vácslava koruna a před J. M. na zlatohlavovou podušku položena a podle té jiná regalia J. M. C. složena.

Dále pak nížepsaný zpuosob a actus zachován byl.

4. Nejprvé od arcibiskupa obecní modlitba za J. M. Kr. držána, a potom ti dva biskupi Niský a Novoměstský vedli v prostřed mezi sebou J. M. Kr. k oltáři. Tu jest J. M. Kr. na zlatohlavovú stolici

*) Pisatel jmenuje ve zprávě této důsledně, však pochybeně, biskupa Niského na místě Vratislavského, jakž v uveřejněných zde relacích německé a latinské správně jest uveden.

přikrytú klekl a podle něho z obou stran dotčení dva biskupi a za nimi pán z Rožmberka a pán z Pernštejna, a tu počali dotčení biskupi, totižto Niský, měv cedulku, proti arcibiskupu, kterýž před oltářem na stolici seděl a druhý biskup Novoměstský latině mluviti a něco traktirovati.

5. Potom začal arcibiskup Kyrie a potom zpívali litanii až do konce a když litanii dozpívali, arcibiskup říkal benedikcí a mezi tím opěty Kyrie zpívali, po vykonání pak toho počal J. M. Kr. oustně mluviti k arcibiskupu a potom se zase na místo své sobě připravené posadil a tu jsou obyčejné ceremonie až do epištoly přečtení držány byly.

6. Potom J. M. Kr. zase z místa svého povstal k oltáři a za ním přední osoby z stavuov a před oltářem na stolici klekl a arcibiskup mišál na stolici předložil, na kterémžto J. M. Kr. s položením dvou prstů na boží umučení po pánu z Rožmberka v českém jazyku přísahu říkal a na to arcibiskup benedikcí učinil.

7. Po vykonání pak toho stalo se pomazání od arcibiskupa v ruku pravú, v čelo a na hřbetě, na to opěty požehnání od arcibiskupa říkáno bylo, potom pak mazání J. M. Kr. hned regalia podána byla. Nejprvé mu zlatý prsten na pravé ruky prst jeden vstrčen byl, potom pak vzav maršálek meč tak s pošvou z oltáře do svých rukou a podal ho arcibiskupovi a on odevzdal jej J. M. Kr. s tím oznámením „accipe gladium" a J. M. Kr. jej sobě sám k boku přivěsil, podruhé odevzdal arcibiskup J. M. Kr. sceptrum, také s učiněním požehnání, řka: „accipe", a potřetí vzal jablko a to tím zpuosobem jakž svrchu podal.

8. Po odevzdání tak těch regalií přistoupil pán z Rožmberka, nejvyšší purkrabí Pražský, k oltáři a obrátiv se k stavům rozdílně po třikráte jich ptal se strany jejich consensu a povolení, na to jsou všickni třikráte odpověděli: „jest, jest, jest"; tu pan arcibiskup opěty modlitbu říkal a po učiněné modlitbě postavil J. M. Kr. na hlavu nejvyšší komorník červenú karmazínovú čepičku a nejvyšší pan purkrabí Pražský, pán z Rožmberka, s pomocí pana arcibiskupa říkajícího collectu, postavili na hlavu královskú korunu a po požehnání učiněném „te Deum laudamus" zpíváno od kůru i na varhany se hrálo a J. M. Kr. šel za oltář; potom J. M. Kr. kázal sobě pánu z Turnu, komorníku svému, hodinek podati, aby přezvěděl, kolik by hodin bylo, kdež rovně tři čtvrti na deset na puol orloji bylo.

9. Po malé chvíli vyšel zase J. M. Kr. ven, pan maršálek nesl před ním meč, a postaviti se zase ráčil na své místo, pan arcibiskup přišed zase k J. M. požehnání říkal a potom k J. M. Kr. posadil se. A nejprvé pan purkrabí nejvyšší, po něm jiní páni stavu panského, potom stavu rytířského mimo stolici J. M. Kr., kdež seděti ráčil, pořád šli a každý koruny dvěma prsty se dotekl, mezi tím počali troubiti a bubnovati a kůr zpívati, též na varhany hráti.

10. Když se to vykonalo, vzal pán z Rožmberka od J. M. Kr. ta regalia a položil je před J. M. Kr. na jejich místo, a pan maršálek vydobyv meč z pošvy dal jej J. M. Kr. a tu jsou tři osoby před J. M. Kr. na rytířství od J. M. Kr. pasovány, jeden Nidrland J. M. Kr. dvorský služebník, řečený Malštet (sic!), druhý Zikmund Karyk z Řezna, třetí Václav Ples Heřmanský z Sloupna. Na to jest evangelium čteno bylo, tu opět J. M. Kr. čtvrtú osobu na rytířství pasoval pana Krištofa z Validštejna, (sic!) a potom meče panu maršálkovi zase podal.

11. Po vykonání toho ráčil J. M. Kr. zase vstáti a před oltář jíti, tu dědiční truksasové dva a dědiční šeňkové též dva chleby a soudky vzali a J. M. Kr. dodali, a ty J. M. Kr. sám panu arcibiskupovi obětoval, kteréž potom zase od dvú kněží na oltář postaveny byly, a J. M. Kr. odstoupiv na své místo se posadil a prefací spolu i elevací držána byla; po elevací pan maršálek pan Berthold z Lipého šel preč a odevzdal meč panu Jaroslavovi Smiřickému z Smiřic.

12. Tu hned potom J. M. Kr. k oltáři šel a komunikoval a zase vstal, od biskupa Niského kalich, kterýž zespod bílým šátkem obalen byl, do svých rukou přijal a stoje z něho pil a toho zase

témuž biskupu podal a na své místo se zase posaditi ráčil, a pan arcibiskup gratiarum actionem říkal, a tak se to všecko vykonalo.

13. J. M. Kr. vstal a při tom přišlo troje poselství: papežské, španělské a benátské a presentovali J. M. Kr. tři roucha s velikou reverencí a štěstí vinšováním, kteréž s veselou myslí přijíti ráčil. Kníže Těšínské vzal a nesl sceptrum císařské, kníže Lehnický jablko, dvorský maršálek meč, na to jest arcibiskup benedikcí učinil a naposledy tradírovali J. M. Kr. ta regalia, jdouce podle pořádku z kostela, J. M. Kr. podle J. M. C. po levé straně šel, k posledku císařová. Potom pouštěli z děl a zvonili na všecky zvony. A tak jsou J. M. C. až na palác do světnice soudní nesli, a tu jest jim do 14 tabulí držáno. Při první tabuli seděli J. M. C. a J. M. císařová, J. M. Kr., tři arciknížata, troje poselství: papežské, hišpanské a benátské; na druhé straně té tabule knížata Slezská a tři biskupi, a při druhých tabulích opat nejpřednější, místodržící a stavové království Českého seděli, a tu jsou dědiční ouřadové J. M. Kr. posluhovali a sloužili. A tak jest byla ta solennitas šťastně a s velikou radostí vykonána.

---

82. *Krátká zpráva o korunovací Rudolfa II. na hradě Pražském.*

1575, 22. září. — Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

Imperator in templum, quod divo Vito sacrum est, se contulit, eum antecesserunt proceres, Legnicenses duo, Bregensis, Teschinensis, Oleschnicensis duces, inter quos Legnicensis pomum imperiale, Bregensis sceptrum, aulae marschalcus gladium districtum gestavit. Imperator cum conjuge sub velo aureo ad latus septemtrionale una cum tribus filiis archiducibus consedit; ante imperatorem quatuor heroldi habitu suo ex serico aureis filis intertexto induti conspiciebantur. Paulo post venere multi abbates infulis vestiti, proceres item Boëmi, inter quos Rozebergius coronam plurimis gemmis fulgentem, quae pridie ex arce Carlstein advecta fuerat, camerarius Boëmiae sceptrum, summus judex pomum, marschalcus gladium gestavit. Hos secutus est rex Ungariae deductus ab episcopo Vratislaviensi et Neopoliensi, qui Olomucensis partes subiit. In medio choro sella fuit collocata aureo velo tecta, eam rex primo occupavit. Inde cum ad aram deductus esset, archiepiscopus preces aliquot recitavit, lethania posthaec cantata fuit a musicis, ea tamen, quae ad regis personam Deo commendandam pertinebant, ipse archiepiscopus recitabat; inde ad missam processum fuit. Post lectam epistolam, quae divi Matthaei feriis destinata est (eae enim in hunc diem dilatae erant), rex ad aram reductus et post recitatas aliquot preces ab archiepiscopo unctus est pomumque cum sceptro regni insignia accepit. Quo facto Rosebergius Boëmos proceres allocutus est eosque, num omnium unanimis consensus esset, ut regi diadema imponeretur, interrogavit; se ita omnes velle, multis acclamationibus testati sunt. Corona itaque regi in comitiis electo imposita est. Post haec in locum peculiarem post aram deductus alioque habitu indutus est. Inde loco pristino consedit, evangeliique librum et patinam, in qua sacramentum consecratum fuerat, osculo de more veneratus et tandem ipse quoque sacramento Christi usus est. Allata sunt ad aram parva duo dolia, unum deauratum, alterum argenteum cum aliquot patinis itidem deauratis, haec regi monstrata, tandem in aram deposita fuere. Cum in solio rursus consedisset, Boëmi, quotquot aderant, ipsum circumeunt et a laeva parte diadema duobus digitis attingentes homagium ipsi praestant. Cingulo aureo percussione, ut moris est, gladii quatuor donavit dominum a Malstat, d. Plesky, d. a Valstein septuagenarium et alium quendam Boëmum. Dum ex templo eo, quo ingressi erant, ordine egrederentur, multa tormenta bellica post arcem collocata displosa sunt. Ad prandium in hypocaustum palatii majoris rex cum Boëmis sese contulit, quem paulo post imperator cum conjuge et filiis archiducibus subsecutus est. Cum imperatore accubuerunt a sinistra rex Boëmiae cum fratribus, dextram partem pontificius, hispanus et venetus legati occupabant. In parte inferiori Boëmi, qui prae-

cipuis dignitatibus funguntur, ad duodecim singuli suas mensas habebant, ad eas, quos libuit, invitabant. Reliqui, inter quos primum locum haereditario jure dominus Hase obtinuit, dapiferorum munia exequebantur. Ita sine magno tumultu feliciter et absque infausto omine inauguratio haec perfecta est.

---

83. *Popsání korunovací krále Rudolfa II., kteráž odbývala se dne 22. září l. 1575 na hradě Pražském.*

1575, 22. září. — Opis souč. v arcibiskupském archivu v Praze.

Verfassung, mit was Ordnung und Ceremonien nach altem löblichen Gebrauch die Kunigliche beheimbische Krönung des durchleuchtigisten Fürsten und Herrn Herrn Rudolfen [König] zu Hungarn und Beheimb, Erzherzogen zue Österreich, unsers gnädigsten Herrn, den 22. Tag Septembris im 1575. Jahr auf dem kuniglichen Schloss zu Prag beschehen.

Wiewohl sich altem löblichen Gebrauch und kuniglicher Hoheit und Würdigkeit nach gebührt hätte, dass Ihr Kunigl. Mt. einen zierlichen Einzug gehalten; dieweil aber die Röm. Kais. Mt. und Ihr Kunigl. Würden der gar an der Hand stehenden Reis in das heilige Reich und dann der kurzen Zeit und anderer Ursach halben daran verhindert worden, so ist dasselbe auf diesmal gnädiglich eingestellet und Ihr Kunigl. Wrd. sonsten auf nachfolgende Weis publicirt worden. Nemblich haben sich die Stände des Kunigreichs mit vorgehenden der Röm. Kais. Mt. gnädigsten Wissen und Zuegeben auf nägstvergangenen Ertag den 20. dies frue zwischen 6 und 7 Uhr Vormittag zu der Kunigl. Wrd. in ihr Palatium verfüeget und derselben durch Herrn Wilhelmben von Rosenberg in beheimbischer Sprach, die Secretari Schönfeld in deutsch verdolmetschet, schuldiger Gebühr nach underthänigist Glück gewunscht, und weil Ihr Kunigl. Wrd. desselben zuvor avisirt gewesen, habe sie sich darauf gegen den Ständen mit gnädigister Antwort in deutscher Sprach erkläret, die Herr Wratislaw von Pernstein den Ständen beheimbisch verdolmetscht, darbei Ihr Fürstl. Dt. Erzherzog Ernst zue Österreich gegenwärtig gestanden.

Nach solchem ist Ihr Kunigl. Wrd. und Fürstl. Dt. sambt den beheimbischen Ständen und ihren Hofgesind zu der Kais. Mt. in ihr Palatium gangen, welcher folgends mit Ihr Kunigl. Wrd. und Fürstl. Dt. hinab in die Landstueben kommen, allda die Publication Ihr Kunigl. Wrd. offentlich beschehen. Als solches verrichtet, haben Ihr Kais. Mt. und Kunigl. Wrd. sambt der römischen Kaiserin, unser allergnädigsten Frauen, Erzherzog Ernsten, Mathiasen und Maximilian sich über den Saal und Gassen in die Thumbkirchen und vornen in den Chor verfueget, allda dem allmächtigen Gott zu Lob das Te Deum laudamus gesungen, georgelt, durch die Trummeter aufgeblasen, mit allen Glocken in den Präger Städten geläutet und dann das Geschütz, so ausser des Schloss bei dem neuen Saal weniger Schadens halben gestanden, abgeschossen worden, und haben Ihre Kais. Mt. und Kaiserin ihren erhöhten Stuel zu der rechten Seiten des hohen Altars, die Kunigl. Wrd. etwas bass herab und die Fürstl. Dt. noch bass unten nach einander gehabt. Darauf hätte folgends das hohe Ambt angefangen werden sollen, weil es aber schon spat gewesen, haben es Ihre Kais. Mt. eingestellt und ist durch den Herrn Erzbischofen mit der Benediction beschlossen worden, alsdann Ihr Kais. Mt., Kunigl. Wrd. und Fürstl. Dt. in ihre Palatia zum Fruemahl gangen.

Und nachdem auf den 22. Septembris die Künigliche Krönung angestellt gewesen, so sein sie zu Erhebung der Kron, Scepter, Schwert und Apfel von gemeiner Stände wegen nachbenannte sieben Herren und sieben des Ritterstands aus den Ständen nach Karlstein abgefertigt, welchen die nägst-

gelegenen zwen Kreishauptleut mit einer Anzahl Pferden zur Begleitung zugeordnet und dessen den Burggraf zue Karlstein zeitlich erindert, und also solche kunigliche Kleinoter am Mittwoch Abend mit dieser Ordnung gen Prag gebracht worden. Nemblich seind aus dem Herrnstand die abgefertigten Geleitsherren gewesen: Herr Adam von Schwanberg, obrister Hofrichter, Herr Zbyněk Berka von der Aich und Leip auf Zakupy, Herr Jaroslaw Smiřicky auf Kostelec, Marschalk, Herr Wenzel Has von Hasenburg auf Strakonic, Herr Joachim Nowohradsky von Kolowrat, beheimbischer Kammerpräsident, Herr von Sternberg auf Konopišť und Herr Johann von Schellenberg; aus dem Ritterstand: Herr Adam Nebylowsky, Herr Sebastian Leskowec, Herr Andre Nebřehowský, Herr Georg Slepotický, Herr Siegmund Brozanský, Herr Bohuslaw Kalenice, Herr Benedikt Beneda.

Die Röm. Kais. Mt. haben ein zierlich zuegerichten Kobelwagen mit sechs Rossen darzue verordnet, desgleichen ihnen ungefährlich 3 Stund vor Ihrer Ankunft den beheimischen Ehrenholden sambt den Trommetern und Heerpaukern entgegen geschickt.

Als die 14 Herren und Ritterstands mit der Kron und den andern Kleinotern, (die) im Wagen in einer Truhen gestanden und mit guldem Tuch bedeckt gewesen, an den Ratschin kommen, sein sie alle 14 von Rossen abgestanden und die Herren zu der rechten und die von der Ritterschaft aber halb vor und halb nach dem Wagen geritten. Als man aber durch das Schloss zu der Kirchthür kommen, seind solche kunigliche Kleinoter in St. Wenzeslawkapellen getragen und allda uber Nacht verwahrt worden.

Es ist auch denselben Abend allen Ständen und Hofgesind angesagt worden, sich den Pfinztag Morgens umb sechs Uhren, was beheimbische Ständ sein, bei der Kunigl. Würden und was Botschaften Räthe und anderes Hofgesind, bei der Kais. Mt. zum Dienst zu erzeigen.

Zu Verhüetung des gemeinen Volks Ungestümb und Gedräng ist verordnet, dass den Pfinztag Morgen, so lang der Act gewähret, die zwei Schlossthor bei des Herrn von Rosenberg Haus und gegen dem Schlossgarten gesperrt gehalten, desgleichen bei dem vordern Thor zue Eingang des Schloss durch den Herrn Schlosshauptmann die Wacht gestärkt und ihnen noch darzue zwene beheimbische Herren, so die Leut gekennt, und etliche Hartschier und Trabanten zugegeben, damit niemand, so in das Schloss nit gehört, eingelassen werde. Als sein auch die zwo ander Kirchenthüren gesperrt erhalten und durch Zuordnung einer sondern Quardi allein der Erzbischof sambt desselben angehörigen Clerc zue der undern Thür der Sacristei aus- und eingelassen worden. Die vordere Kirchenthür aber under der Kais. Mt. Gang under Oratorio ist offen, doch der Hartschier- und Trabantenhauptmann sambt einer Anzahl aus beiden Quardien, desgleichen zweene beheimbische Herren, nemblich Herr Nicolaus von Lobkowic und Herr Hertwig Seidlitz von Schönfeld darbei blieben.

Von dem hohen Altar an bis herfür an den Altar vor weiland Kaiser Ferdinanden hochseligister Gedächtnuss Begräbnuss ist ein starke Bühn auf beiden Seiten mit Stiegen, desgleichen zu beiden Abseiten des Chors sondere Bühn mit erhöchten Staffeln zuegericht gewesen, und nemblich die Herren auf der Bühn der rechten Seiten und die zwo jungsten Prinzessin sambt dem Frauenzimmer auf der linken Seiten under Kais. Mt. Oratorio gestanden.

Für die Röm. Kais. Mt. ist zur rechten Seiten des Chors und dann etwas underhalb für die drei Erzherzogen zue Österreich, Ernsten, Mathiam und Maximilianum, die drei Stühl nach einander und gegenüber zu der linken Seiten des Altars etliche Ständ für die päbstliche, spanische und venedische Botschaft zugericht gewesen. In Mitte des Chors gegen dem Altar ist ein erniedrigter Stuhl für die Künigl. Wrd. mit einem uberhangendem Himmel, damit Ihre Künigl. Wrd. desto besser mögen gesehen werden, und dann ein wenig darvor bei dem Altar ein Staffel oder Schemmel zu dem Knien beede mit golden Stuck bedeckt gestanden.

Die Kapellen und Trommeter haben ihren Stand auf dem steinern Gang oder Vorkirchen under der Orgel gehabt.

Als nun den Pfinztag Morgens zu bemeltem königlichen Actu gegriffen werden sollen, ist, ehe die Kunigl. Wrd. zu Kirchen gangen, der kunigliche Habit durch den Herrn Landkammerern in St. Wenzeslauskapell getragen und daselbst nach altem Gebrauch consecrirt, auch insonderheit verordnet, dass Ihr Kunigl. Wrd. das Leibkleid dermassen zuegericht worden, dass es an dem rechten Arm von vornen an dem Hals an bis an den Elnbogen zur Unction aufgemacht werden können.

Folgends sein Ihre Kunigl. Wrd. über den Saal und die Gassen und stracks zu St. Wenzeslauskapellen gangen, alldo Ihr Kunigl. Wrd. nach verrichtem Gebet in dem küniglichen Habit bis an die Kron durch den Herrn Landkammerern, welchem Ihr Kunigl. Wrd. Verwalter des obristen Kammererambts in Abwesen des obristen Kammerers geholfen, angelegt und sonst niemands mit Ihr Kunigl. Wrd. als die obristen Landofficierer sambt dem Landkammerer und Ihr Kunigl. Wrd. Kammerern in dieses Kapell gelassen worden.

Die Röm. Kais. Mt. aber seind Ihr Kunigl. Wrd. und dem Kunigreich zu väterlichen Ehren und Gnaden unter des, weil sich Ihr Kunigl. Wrd. in St. Wenzeslauskapellen angelegt, zu solchem Akt eigener Person in ihrem kaiserlichen Habit angethan und mit ihm die römische Kaiserin sambt all drei Fürstl. Dten. in die Kirchen erschienen und allda in obbenennter Ihr Mt. zur rechten Seiten des Altars ad cornu evangelii zugerichter kaiserl. Session der Kunigl. Wrd. erwartet, deren Herr Hans Trautsamb Freiherr, Ihr Kais. Mt. geheimber Rath und obrister Hofmeister mit dem Stab gedienet und der Herzog von Brieg den Scepter in die Kirchen und der Herzog Heinrich von Teschen von Kirchen vorgetragen. Herzog Friedrich aber von der Liegnitz hat des Reichs Apfel vorgetragen und Herr Hofmarschalk Weikhart Freiherr von Mörsburg in Abwesen des Reichsmarschalks mit dem Schwert gedienet.

Als nun Ihr Kunigl. Wrd. in St. Wenzelskapellen in ihren Habit angethan gewesen und sie ihren Weg in die Kirchen nehmen wollen, ist Ihr Kunigl. Wrd. durch Herrn Wilhelmen von Rosenberg als Burggrafen die Kron vorgetragen worden, welchen auf der rechten Seiten Herr Laslaw von Lobkowic, obrister Landhofmeister, auf der linken Seiten der obriste Kanzler, Herr Wratislaw von Pernstein, gangen.

Der Herr obriste Landrichter Herr Bohuslaw Felix von Hassenstein hat den Apfel getragen, dem auch auf der rechten Seiten der obriste Hofrichter, Herr Adam von Schwamberg, und auf der linken Seiten der Burggraf zum Karlstein, Herr Johann Smečanský, alle des Herrenstands, geleitet.

Der obriste Landschreiber hat den Scepter getragen, dem gleichfalls zur rechten Seiten der Unterkammerer Herr Johann Trčka und auf der linken Hand der Burggraf Herr Niklas Miřkowský, alle drei des Ritterstands, geleitet, und ist noch Ao. 62. auf der jetzigen Kaiserl. Mt. Krönung durch weiland Kaiser Ferdinanden, hochseliger Gedächtnuss, zwischen den Ständen auf ewig verglichen worden: dass allwegen dem Hernstand mit der Kron, Apfel und Schwert und dem Ritterstand mit dem Scepter zu dienen gebühren soll. — Der Obristlandmarschalk Herr Berthold von der Leip hat St. Wáclawschwert in der Scheiden getragen.

Gleichfalls auch Ihr Kunigl. Wrd. durch Herrn Jan von Říčan ein guldes und durch Herrn Wenzeln Schwihowský ein silbernes Fässel, als auch durch Herrn Niklas Hasen, all drei des Herrnstands, ein guldes und durch Herrn Bernharden z Hodiegowa, des Ritterstands, ein silbernes Brot getragen worden.

Also hat man auch aus St. Wenzelskapellen dem Clero, welcher bis für die Thür derselben Kapellen Ihr Kunigl. Wrd. entgegen gangen und allda gewartet, etzliche alte und eingefasste Reliquien zue tragen zuegestellet.

Allda in St. Waclawkapellen hat der Herr Bischof zu Breslau und dann der Bischof zur Ne stadt aus Österreich Ihr Kunigl. Wrd. in die Mitten genommen und mit blossem Haupt zu d hohen Altar beleitet, und dieweil derzeit das Bisthumb Olmütz vaciert, ist der Bischof zu Bresl auf der rechten Seiten gangen, auch sonsten im ganzen Akt das verrichtet, so sonsten dem Bisch zu Olmütz gebühret; der Bischof von der Neustadt aber auf der linken Seiten.

Am Herausgehen aus St. Wenzelskapellen ist man unter der Thür ein wenig still gestand und der Herr Erzbischof zue Prag, welcher als Consecrator mit seinen geimfulierten Prälaten zugeg gewesen, über Ihr Kunigl. Wrd. nachfolgende Oration gethan: Omnipotens sempiterne Deus, (famulum tuum Rudolphum ɔc.

Alsdann ist der Herr Erzbischof mit seinen Prälaten und dem Clero fort zum hohen Al gangen, sich allda in sein Faldistorium gesetzt und der Kunigl. Wrd. erwartet.

Da ihme nun die Kunigl. Wrd. mit sonderer Solennität gegen dem hohen Altar nachgefol ist, darunder durch die Kapellen und Kapellan das Responsorium gesungen worden: Ecce mi angelum meum, qui praecedat te ɔc, wie dann der Herr Erzbischof in dem und andern dem kais lichen Kapellmeister zuvor alle Nachrichtung und Bericht geben hat.

Under dessen haben die Trommeter aufgeblasen und als Ihr Kunigl. Wrd. auf den Chor d hohen Altars kommen, hat der Erzbischof nachfolgende zwo Collecten gesprochen: Deus qui s genus humanum nulla virtute posse subsistere ɔc. Omnipotens sempiterne Deus coelestium terrest umque moderator ɔc.

Die Fürsten aus der Schlesien aber, desgleichen die andere fürnehmbste Räth und Officie seind bei und hinter Ihr Kunigl. Wrd. Stuel, jeder nach Gelegenheit seines Stands, gestanden.

Nach solchem haben obgemelte zwei Bischofe Ihr Kunigl. Wrd. zum Altar geführt und ih der Bischof zu Breslau, welches sonsten dem Bischof zu Olmütz*) gebühret, mit diesen Worten de Herrn Erzbischof praesentirt: Reverende pater, postulat sancta mater ecclesia, ut hunc praesente egregium militem ad dignitatem regiam sublevetis. Darauf der Herr Erzbischof gesagt: Scitis illu esse dignum et utilem ad hanc dignitatem? Darauf beide Bischof geantwortet: Et novimus et cre mus eum esse dignum et utilem ecclesiae Dei et ad regimen hujus regni. Darauf der Herr Erzbisch „Deo gratias" gesagt.

Nach solchem ist die Kron, Scepter, Apfel und Schwert auf den Altar gelegt worden, u Ihr Kunigl. Wrd. auf ihr zum Gebet zugerichtetes Bänkel vor dem Altar, desgleichen der Herr E bischof auf sein Faldistorium vor dem Altar in der Mitten und sonst jederman niedergekniet u von den Cantoribus die Letania gesungen, doch nit ganz, sondern da man kommen „Ut obsequiu servitutis nostrae tibi rationabile facias, R.: Te rogamus audi nos, hat der Chor still gehalten u der Herr Erzbischof Ihr Kunigl. Wrd. dreimal mit diesen Worten benedicirt: Ut famulum tuu Rudolphum in regem eligere digneris; zum andern: Ut eum benedicere et sublimare digneris; zu drittenmal: Ut eum ad imperii fastigium perducere digneris; der Chor geantwortet: Te rogam audi nos.

Nach beschlossener Litania ist Ihr Kunigl. Wrd. aufgestanden und haben die zween Bisch sambt den Landofficierern Ihr Kunigl. Wrd. zuruck in ihren Stuel, welcher so nahend bei dem Alt gewesen, dass Ihr Kunigl. Wrd. den Herrn Erzbischof reden hören, geführt, allda sie niederkniet u von dem Herrn Erzbischof dreimal angeredet und befraget worden, erstlich: Vis fidem sanctam a cath licis viris tibi traditam tenere et operibus justis observare? darauf Ihr Kunigl. Wrd. geantworte Volo. Zum andern: Vis regnum tibi a Deo concessum secundum justitiam patrum tuorum rege

*) Ve zprávě položeno jest chybně „Vratislav". Ceremonijní plán pro korunovací udává správně „Olomouc".

et defendere?*) darauf Ihr Kunigl. Würden: Volo et in quantum divino fultus adjutorio ac solatio omnium suorum valuero, ita me per omnia facturum promitto. — Nach solchem der Herr Erzbischof das Ambt der heiligen Mess solenniter angefangen und darin bis auf das Alleluja procedirt.

Mittlerweil sein Ihr Kunigl. Wrd. in ihren Stuel und die zween Bischof neben Ihr Kunigl. Wrd. auf beiden Seiten stehen blieben. Da man nun im Ambt auf das Alleluja gelangt, ist die Orgel und Kapelle still gewesen und Ihr Kunigl. Wrd. durch den Herrn Bischof wieder zu dem Altar gefüehrt worden, alle niederkniet und der Erzbischof das Evangeliibuch vor der Kunigl. Wrd. offen gehalten und Ihr Kunigl. Wrd. von dem obristen Burggrafen das Jurament in beheimbischer Sprach vorgesprochen worden, dessen Inhalt des Kunigreichs Beheimb Landsordnung nach auf deutsch also lautet: Wir schwören zue Gott, der Maria Mutter Gottes und allen Heiligen auf diesem heiligen Evangelio, dass wir die Herren, Ritterschaft, Adel, Prager auch andere Städte und die ganze Gemein des Kunigreichs Beheimb wöllen und sollen bei ihren Ordnungen, Rechten, Privilegien, Aufsatzungen, Freiheiten und Gerechtigkeiten, auch alten gueten Gewohnheiten erhalten und von diesem Kunigreich Beheimb nichts entfrembden oder versetzen, sondern dasselbig vielmehr nach unserm Vermögen erweitern und mehren und alles das thuen, was zu Nutz und Ehr dieses Kunigreichs Beheimb ist. Als wahr uns Gott helf und alle Heiligen."

Und da man dahin kommen, dass Ihr Kunigl. Wrd. sprechen sollen „Als uns Gott helf", so haben Ihre Kunigl. Wrd. beide Hände aufs Evangeliibuch gelegt und der Erzbischof geantwortet: Deo gratias. Und folgends alsbald über den knienden Kunig diese zwo Orationes aus dem Pontifical gesprochen:

Oratio I. Benedic Domine hunc regem nostrum Rudolphum ɔc.

Oratio II. Omnipotens aeterne Deus creator omnium, imperator angelorum ɔc.

Und beide Bischofen haben auch diese Oration gesprochen: Deus inenarrabilis author mundi, conditor generis humani ɔc.

Nach Vollendung dieser Gebet ist der Kunigl. Wrd. der Ärmel an der rechten Hand durch den obristen Landkammerern, dem der Kammermeister des Königreichs und Ihr Kunigl. Wrd. obrister Kammerer oder des Ambts Verwalter geholfen, bis auf bloss aufgethan und Ihr Kunigl. Wrd. an derselben rechten Hand von der Junctur der Faust bis zum Elnbogen in Formb des heiligen Kreuz durch den Herrn Erzbischof mit diesen Worten und Oration gesalbet worden: Ungatur manus ista de oleo sanctificato ɔc.

Oratio. Aspice omnipotens Deus hunc gloriosum regem ɔc

Folgends ist Ihr Kunigl. Wrd. an der Brust und zwischen den Schultern mit diesen schönen Gebeten aus dem Pontifical gesalbt worden: Ungo te in regem de oleo sanctificato ɔc.

*) Vedle ceremonijního plánu pro korunovací Rudolfovu chovaného v archivu Třeboňském, s kterýmž tato zpráva skoro doslovně se srovnává, měla býti otázka tato již na místě třetím. Otázka druhá, již arcibiskup králi předložiti měl a kteráž také při korunovací Ferdinanda I. a Maximiliana II. učiněna byla, zněla: „Vis sanctis ecclesiis earumque ministris tutor et defensor esse?" Zpráva nahoře otištěná praví sice, že arcibiskup krále třikráte oslovil, tudíž zdáti by se mohlo, že jmenovaná otázka ve zprávě té jen nedopatřením vynechána byla: uvážímeli však, že při pozdějších korunovacích až na naši dobu otázka taková činěna nebyla, přihlédnemeli dále k tomu, jak tollerantním byl císař Maximilian i k vyznání strany pod obojí, kteréž byl na sněmu právě odbývaném svobodné náboženství ústně potvrdil a slibem takovým i dědice své zavázal, domnívati se můžeme, že otázka druhá, kteráž zaručovala ochranu jenom církvi katolické i její kněžím, při korunovací Maximilianova syna Rudolfa schválně byla vynechána, a poněvadž následující korunovace kopirována byla vždycky věrně vedle předešlé, tudíž ani při pozdějších slibech korunovačních závaznou otázku takovou nenacházíme.

Oratio. Spiritus sancti gratia humilitatis nostrae officio in te copiose descendat ɔc.

Oratio II. Deus qui es justorum gloria ɔc.

Oratio III. Deus Dei filius Jesus Christus Dominus noster ɔc.

Und hernach hat der Landmarschalk das Schwert in der Scheiden dem Herrn Erzbischof gegeben, der es benedicirt mit diesen Worten: Exaudi quaesumus Domine preces nostras, ut hunc ensem ɔc. Nachdem hat der Herr Erzbischof das Schwert der Kunigl. Wrd. in die Hand gegeben und folgends derselben umbgürt und gesprochen: Accipe gladium per manus episcoporum ɔc.

Es hat der Erzbischof ein gulden Ring auf dem Altar gehabt, denselben mit diesen Worten benedicirt: Benedic Domine et sanctifica annulum istum ɔc... quae in scripturis sanctis reperiuntur, copiose defendant. Per Christum ɔc. Und nachfolgend hat [er] Ihr Kunigl. Wrd. den Ring an die rechte Hand angesteckt also sprechend: Accipe dignitatis annulum et per hunc in te catholicae fidei cognosce signaculum, quia ut hodie ordinaris caput et princeps regni et populi, ita perseverabis auctor et stabilitor christianitatis et christianae fidei, ut felix in omni opere, locuples in fide cum rege regum glorieris per eum, cujus est honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

Desgleichen haben die Herren, so hievor die Kleinoter getragen, erstlich der eine den Scepter, der andere den Apfel genommen und dem Herrn Erzbischof geben, der sie Ihr Kunigl. Wrd. nach vorgehender Benediction das Scepter in die rechte, den Apfel in die linke Hand gereichet und in Uberantwortung des Scepters diese Wort gesprochen: Accipe virgam virtutis et aequitatis, qua intelligas mulcere pios et terrere reprobos, errantibus viam pandere ɔc.

Da Ihre Kunigl. Wrd. das Schwert an der Seiten, den Scepter und Apfel in beeden Händen gehabt, hat der obrist Burggraf zu den Ständen des Künigreichs und dem allda umbstehenden und versambleten Volk also fragend geredt: Wollt ihr euch diesem Fürsten als eurem Künig underwerfen, sein Reich helfen bekräftigen, ihm getreu und gewärtig sein, und ist es euer Will, dass Ihre Künigl. Mt. gekrönt werden sollen? Darauf sie alle ingemein in beheimischer Sprache geschrien: „Ja es ist, es ist." — Also hat er zum andernmal und drittemal gefragt und ihme allwegen der vorigen Ständ gleichmässig mit „ja" geantwortet, darauf der Erzbischof die Kron in seine Hand genommen, sie benedicirt mit diesen Worten: Deus tuorum corona fidelium ɔc.

Alsdann der Erzbischof die Kron sambt den beiden Bischofen, auch dem obristen Burggrafen der Kunigl. Wrd. aufgesetzt und gesprochen: Accipe coronam regni ɔc.

Als solches beschehen und Ihr Kunigl. Wrd. ein wenig vor dem Altar still gestanden, haben die zween Bischöfe Ihr Kunigl. Wrd. in das bedeckt und vermachte Ort, so bei dem Altar mit köstlicher Tapezerei und guldenen Stuck zuegericht gewesen, geführet und ihr allda der Bischof von Breslau, weil jetzund kein Bischof in Olmütz ist, die Unction sacri olei abstergirt und sein Ihr Kunigl. Wrd. daselbst am rechten Armb, desgleichen vornen an der Brust wieder zugethan und bekleidet, das Schwert in der Scheiden dem obristen Landmarschalk gegeben und ihr am Herausgehen wieder vorgetragen worden, und ist also Ihr Kunigl. Wrd. im ganzen kuniglichen Habit wieder von dannen in ihren Stuel geführet und allda von dem Herrn Erzbischof mit diesen Worten intronisirt worden: Sta et retine amodo locum, quem hucusque paterna successione tenuisti haereditario jure ɔc.

Bald darauf ist der obriste Burggraf zu ihr Kunigl. Wrd. gangen, dieselbige gebührliche Reverenz gethan und zwei Finger auf die Kron gelegt, auch die Ständ vermahnet, sich zur Kron zu bekennen. Darauf erstlich die Landofficierer nach einander gangen, die Knie gebogen und jeder zwei Finger auf die Kron gelegt, denen etzliche Personen von Herren und Ritterstand auch also nachgefolget.

Alsdann hat der Herr Erzbischof das Te Deum laudamus angefangen, welches der Chor, die Orgel und Trommeter je ein Gesatz umb das ander ausgemacht. Darnach hat man in der Mess bis

auf das Offertorium procedirt. Sobald nach gesungenen Evangelii hat der Bischof zu Olmütz (sic)*) Ihr Kunigl. Wrd. das Evangelium zu küssen gereicht und darauf der Landmarschalk Ihr Kunigl. Wrd. das blosse St. Wenceslausschwert aus der Scheiden, das sonsten nicht entblösst worden, gereicht. Damit haben Ihr Kunigl. Wrd. 4 Herren zu Rittern geschlagen.

Da solches auch verricht, haben beede Bischof Ihr. Kunigl. Wrd. zum hohen Altar geführt, allda Ihre Kunigl. Wrd. erstlich das Pacem osculirt und darnach dem Herrn Erzbischof obgemelte silbern und guldene Brot und die zwei Fässl Wein offerirt, unter welcher Opferung obgemelte Herren die Kron und andere künigliche Kleinoter vorgetragen. Alsdann sein Ihr Kunigl. Wrd. wieder in ihren Stand und Session gangen, daselbst niederkniet, bis man ungefährlich das Agnus Dei gesungen, da hat der Bischof zue Neustadt anstatt des Bischofs zu Breslau Ihrer Kunigl. Wrd. das Pacem zu küssen gereicht, es haben auch Ihre Kunigl. Wrd. die Kron unter der Wandlung abgethan und für sich auf den Stuel gelegt.

Als nun der Erzbischof communicirt, sein Ihr Kunigl. Wrd. von den zweien Bischöfen zum Altar geführt, allda durch den Herrn von Rosenberg und obristen Landhofmeister das Seidentuch vor Ihr Kunigl. Wrd gehalten und dieselb communicirt worden.

Darauf und zum Beschluss, ehe die Mess aus gewesen, der Erzbischof über die Kunigl. Wrd. diese letzte benedictiones gesprochen: Omnipotens Deus, qui te populi sui rectorem voluit esse ɔc.

Da nun das Ambt der heiligen Mess vollendet, sein Ihr Kunigl. Wrd. mit und neben Ihrer Kais. Mt. auf der linken Seiten in dem kuniglichen Habitu und gekrönt, auch mit aller anderer darzue gehörigen und gebührenden Solennität, allda dann Ihr Kunigl. Wrd. das Scepter und Apfel selbsten getragen, aus der Thumkirchen nach der Gassen stracks auf den grossen Saal in die Landstueben, darunter man dann mit trefflichen grossen Schall aufgeblasen und das grosse Geschütz abgehen auch alle Glocken läuten lassen, und in ein Kammer darneben, allda sie sich ausgezogen, gangen und allda gewartet, bis die Speis aufgetragen worden. Die zwene Bischof aber sein in der Kirchen blieben. Die Röm. Kais. Mt. haben sich in ihr Zimmer tragen und gleichesfalls den kaiserlichen Habit abthuen lassen. Alsdann Ihr Kais. Mt. sambt der römischen Kaiserin und den dreien fürstlichen Dten. zum Essen in die bemelt Landstueben kommen und seind erstlich die Röm. Kais. Mt. und die Kaiserin, folgends die Kunigl. Wrd., nach der Erzherzog Ernst, Mathias und Maximilian und gegenüber der Pabstl. Heiligkeit, die spanisch und venedische Botschaft gesessen.

Zu der Kunigl. Würden Tafel haben gedienet: Herr Berchtold von der Leip, Landmarschalk mit dem Stab; Mundschenk, Fürschneider, Truchsassen:

Herr Wenzel von Hasenburg, Meister des Priorats Johannes-Ordens in Beheimb, Herr Niklas von Hasenburg, Herr Georg von Hasenburg, Herr Johann von Wallenstein, Georg Graf von Guttenstein, Heinrich Graf von Guttenstein, Graf Heinrich Schlick, Herr Heinrich Kurzbach, Herr Ladislaw von Lobkowic, Herr Georg von Lobkowic, Herr Niklas von Lobkowic, Herr Karl von Biberstein, Herr Johann von Kolowrat, Herr von Dohna, Herr Wenzel von Řičan, Herr N. von Řičan, Herr Adam von Lobkowic.

Es seind auch in derselben Landstueben altem Gebrauch nach, so bei den alten Krönungen auch gehalten worden, noch eilf Tafel zugerichtet, darinnen ein jeder Landofficierer eine innengehabt und, wer ihme gefällt, darzu zu Gast geladen. Solche Tafeln seind aber durch ihr der Landofficierer selbst eigene Leut bedienet worden.

Folgen der Landofficier Tafeln: Der Herr Obristburggraf, Herr Wilhelm von Rosenberg, mit denen, so er zu sich an dieselb Tafel genomben.

*) Má býti: der Bischof zu Breslau.

Die ander Tafel: Der Obristlandhofmeister, Herr Bohuslaw von Lobkowic, auch mit denen, so er zu sich genomben.

Die dritte Tafel: Der Obristlandkammerer, Herr Johann von Wallenstein, auch mit denen, so er zu sich genomben.

Die vierte Tafel: Der Herr Obristlandrichter, Herr Bohuslaw Felix von Hassenstein, sambt denen, so er zu sich genomben.

Die fünfte Tafel: Der Obristkanzler, Herr Wratislaw von Pernstein, auch mit denen, so er zu sich genomben.

Die sechste Tafel: Der obriste Hofrichter, Herr Adam von Schwamberg, auch mit denen, so er zu sich genomben.

Die siebente Tafel: Herr Burggraf zum Karlstein, Herr Johann Smečanský, mit denen, so er zu sich genomben.

Die achte Tafel: Der obriste Landschreiber mit denen, so er zu sich gerufen.

Die neunte Tafel: Der Unterkammerer in Beheimb, Herr Johann Burian Trčka, mit denen, so er zu sich genomben.

Die zehnte Tafel: Herr Burggraf von Karlstein, des Ritterstands, mit denen, se er zu sich berufen.

Die eilfte Tafel: Der Burggraf im Gräzer Kreis mit denen, so er zu sich genommen.

Und dieweil die Zeit des angestellten Aufbruchs so kurz gewest, so seind alle Turnier, Lanz- und Ritterspiel, desgleichen mehrer Mahlzeiten nothwendiglich eingestellt und allein solchen kuniglichen Krönungstag zu Abends alles gross und kleine Geschütz abgeschossen und also dieser kunigliche Akt im Namen des Allmächtigen beschlossen worden. Der verleihe Ihr Kunigl. Würden sein göttliche Gnade und Segen, in solchem kuniglichen Beruf und Ambt gottseliglich, glucklich und langwierig zu regieren, alles dem Allmächtigen zu Lob und Trost der Christenheit. Amen.

---

84. Nařízení císařské Pražanům všech tří měst, aby všecky vězně pro dluhy na rukojmě, neb na čest a víru z vězení na 14 dní propustili, aby korunovací krále Rudolfa účastni býti mohli.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM, 1575. 23. září. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

J. M. římský císař oc, pán náš nejmilostivější, ráčí Pražanuom všech tří měst Pražských poroučeti, aby všecky ty vězně, kteříž pro dluhy jakéžkoli sedí, na rukojmě, pakliby kteří rukojmě míti nemohli, na čest a na víru pustiti dali. A J. M. C. jim do dvú neděl po svatém Havle nejprv příštím lhůtu dávati ráčí,*) v kterémžto času budou se moci s věřiteli svými urovnati a jim zaplatiti; pakliby věřitele své až do toho času nespokojili, tehdy aby se ihned po vyjití těch dvú neděl po svatém Havle zase do vězení, z kterého který vyšel, postavil; jináče nečiníce. Decretum per imperatoriam majestatem in consilio in arce Pragensi 23. die Septembris anno 75.

*) V nařízení Pražanům Staroměstským čteme: „aby všecky vězně, kterýchžby provinění tak veliká nebyla a jim na hrdlo nešlo", na rukojmě nebo na čest a víru z vězení na 14 dní propustili, „tak aby šťastného korunování J. M. krále Rudolfa oučastni býti mohli."

85. *Důvody, kteréž strana pod obojí léta 1575 předkládala, aby „hlavní artikul“ o náboženství na sněmu svolený do desk vepsán byl.*

1575. MS. č. 73. v bibliot. Strahovské v Praze.

Argument a důvod pevný, jímž stavové pod obojí léta 1575 na sněmě se zavazovali, aby jim jejich jednání o náboženství do desk vešlo.

Dsky zemské jak straně pod jednou, tak také straně pod obojí slouží. A poněvadž se povinnost a přísaha krále českého tak dobře na ty pod obojí jako pod jednou vztahuje, a J. M. C. ráčil nás pod obojí za ty, na kteréž se J. M. přísaha vztahuje, vyhlásiti a vyříci, a v čem jedna strana svobodu má, toho se má i druhé dostati; sloužily-li jsou pak dsky straně pod jednou beze všeho povolení a relací krále českého, též i beze všeho vědomí a povolení strany naší pod obojí, že jesti jejich strany pod jednou hlavní a obecní artikul fundací kolleje a tovaryšstva jezuvitského bez královského a obecního sněmovního svolení do desk zemských vešel: ergo, naší strany hlavní artikul o náboženství bez J. M. Kr. i bez jejich pod jednou svolení do desk zemských také vjíti má a může, aneboť jejich zase z desk vymazán býti musí. A poněvadž všelijaká sněmovní svolení jejich nebo naší strany se dotýkající do desk jsou vcházívala, pročby tento artikul náš, také valně na sněmu obecném svolený, sněmem zapsán a tudy i do desk vjíti neměl, ješto jest druhé strany výš psaný artikul nikdá tak valně, ani na žádném sněmu snešen a svolen nebyl a proto do desk vešel, nad toť náš tak valně na sněmu svolený ve dsky zemské vjíti má. Sice nestaneli se toho, tedy strana pod jednou bude míti před druhou předek a lepší svobodu, a to bude proti rozumu, starobylým zvyklostem, právům, řádům a zřízení zemskému, v kterémžto strana před stranou nic napřed nemá a míti nemůže.

---

86. *Usnešení sněmu obecního, jenž zavřín byl dne 27. září l. 1575.*

MS. úřadních zápisův deskových s nápisem: „Červení sněmové od 1541 do 1582“ v král. českém archivu zemském.

Tito artikulové na sněmu obecním království Českého, kterýž držán byl na hradě Pražském a zavřín léta božího 1575 v outerý po sv. Matouši evangelistu Páně v přítomnosti nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Maximiliana, římského voleného císaře, uherského a českého krále, jakožto krále českého, ode všech tří stavuov téhož království Českého svoleni a zavříni jsou.

Jakož jest nejjasnější a nejnepřemoženější kníže a pán, pan Maximilian, římský volený císař, uherský a český král, jakožto král český, pán náš nejmilostivější, na mnohá ode všech tří stavuov království tohoto na sněmích minulých J. M. C. strany obecních mnohých velikých a znamenitých věcí a potřeb tohoto království se dotýkajících přednášení a ponížené žádosti, i také vedle jistého na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském v přítomnosti nejjasnějších knížat a pánův, pana Rudolfa uherského a již také českého krále korunovaného a knížete Arnošta, Jich M., arciknížat rakouských, na místě J. M. C., jakožto krále českého, na jistý a konečný ten zpuosob snešení a zuostání, že při takovém nejprvnějším sněmu předevšemi jinými věcmi o takové obecní tohoto království potřeby jednáno, zavříno a na místě postaveno býti má, takový sněm obecní tohoto království na hrad Pražský položiti a rozepsati ráčil: jakž takové J. M. C. rozepsání a další při tom J. M. C. příčiny

a potřeby J. M. předložené v spisu i oustně to vše šíře v sobě obsahují a zavírají; kdež pak všickni tři stavové takové obecní potřeby v jistých a mnohých artikulích v pilné a bedlivé uvažování před sebe vzavše a ty také J. M. C. poddaně přednesše o ty o všecky, jak ty dáleji pořád sepsány a položeny jsou, s J. M. C. všickni tři stavové jsou se snesli a konečně na místě postavili.

Tito pak někteří nížepsaní artikulové, kteříž za práva a zřízení zemské držáni býti mají, ti do zřízení zemského vloženi budou. A tak vedle toho jedni k druhým, po zavření sněmu tohoto od času v týchž artikulích vyměřeném, se chovati povinni budou. Však což se příhod předešlých před zavřením sněmu tohoto zašlých dotýče, ty vedle předešlého způsobu, pořádku a zřízení zemského k skoumání svému přivedeny býti mají.

O zachování slavnosti soudu zemského.

Nejprvé což se soudu zemského nejvyššího království tohoto, v kterémž přední stolice duostojenství králův českých Jich M. jest, dotýče: J. M. C., jakožto král český, nad tím, aby týž soud zemský v své mocnosti a slávě, tak jakž předešle od starodávna držán býval, zůstal, milostivou ruku a otcovskou ochranu držeti, a kdyžby J. M. C. příjezd do tohoto království byl v čas držení téhož soudu, pokudž nejvýš a nejčastěji možné, na důstojenství stolice J. M., což zřízení zemské tak v sobě o tom obsahuje, příkladem předešlých králuov českých Jich M. pro slavnost téhož soudu zemského a poctivost tohoto království vsedati ráčí, tak aby v přítomnosti vlastní osoby J. M. C. ten sond v vyšší vážnost uvozován byl.

Soudové zemští překážky nésti nemají.

Item, J. M. C. když soud zemský, tolikéž dvorský a komorní království tohoto se drží, že v ty časy nejvyšších ouředníkuov a soudcův zemských, tolikéž rad J. M. C. dotčených souduov, buďto do rady před osobu J. M. aneb v jiná místa a nicméně v nepřítomnosti J. M. C. v království tomto, skrze psaní J. M. potahovati a potřebovati neráčí, aby tíž soudové, majíce jeden každý z nich časy své jisté, zřízením zemským vyměřené, pořádně od soudcuov, vedle povinností a závazkuov k jednomu každému soudu učiněných, držáni a bez překážky předse jíti mohli, a lidé, kteříž před nimi činiti mají, dalších ztížností a naříkání, že pro takové překážky dlouho opatření v spravedlivostech jich docházeti nemohou, přestali; lečby J. M. C. a obecní zemská vysoce důležitá potřeba toho nastala, žeby nikterakž možné toho pominouti nebylo. A J. M. C. i budoucí králové čeští, na soudy pořádné tohoto království a jisté vyměřené pořádky jich milostivou péči majíce, žádných poručení a zapovídání, cožby proti jistým pořádkuom vyměřeným a zřízení zemskému i také povinnosti soudcuov jednoho každého soudu býti chtělo, vycházeti povolovati a dopouštěti neráčí; ale jeden každý ten soud při jeho nařízení, právích a řádích a dobrých starobylých zvyklostech, aby to průchod svůj mělo a lidé v spravedlivostech svých jedni proti druhým rovnosti užiti mohli, milostivě zůstaviti ráčí.

A Pražané všech tří měst Pražských i jiní poslové z měst od J. M. C. při tom, aby proti jich právům, řádům, starobylým pořádkům a výpovědém více poručeními překážka se nedála a vykonávání exekucí zapovídáno nebylo, také se zuostavují.

O rozepřech před J. M. C. sročených a před odjezdem nevykonalých.

Kteráby pře před osobu vlastní J. M. C. sročena a ta žeby toliko na díle slyšána aneb doslyšána byla a vejpověď na to před odjezdem J. M. C. z království tohoto státi se nemohla, anebo žeby taková pře ještě k žádnému slyšení nepřišla: J. M. C. před odjezdem J. M. takové pře k vyslyšení a rozsouzení ne jinam než na soud zemský neb komorní, kterémuby oč toho náleželo, ukázati

a také, jakž prvé bývalo, podávati ráčí; a cožby tím kterým soudem stranám nalezeno bylo, při tom to zuostati má, a takové všecky pře bez přítomnosti J. M. C. ne jinde, než jakž od starodávna bývalo, v zeleném pokoji na hradě Pražském, jakožto v tom místě, kdež soudové vlastní J. M. C. dvorský a komorní se drží, slyšány býti mají.

O rozepřech mezi osobami z přislušejících zemí do království Českého sročených.

Tolikéž také i ty pře, kteréžby J. M. C. mezi osobami z obyvatelův markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Lužických před osobou J. M. sročiti k vyslyšení bez přítomnosti osoby J. M. C. poručiti ráčil, skrze nejvyšší úředníky a soudce zemské, též rady J. M. C. soudu komorního ne jinde než v témž nadepsaném místě, jakž vždycky od starodávna bývalo, podle práv a pořádkův jedné každé té země, slyšány býti a výpovědi na takové pře činěny i také ty, jak mezi osobami stavu království tohoto, tak i mezi obyvateli zemí k tomuto království přislušejících, vedle starobylého pořádku v registra královská téhož soudu komorního vcházeti mají. A odtud toliko a odnikud jinud lidem výpisové takových výpovědí aby vydáváni byli.

Rozepře soudci zemskými vážené k dobrému zdání jinam podávati k uvažování nenáleží.*)

Kteréžby rozepře také v nebytu J. M. C. v království tomto z poručení J. M. k vyslyšení a uvážení buďto soudu zemskému neb komornímu aneb také nejvyšším úředníkům a soudcům zemským, též radám J. M. C. soudu komorního přišly: J. M. C. takové rozepře již v těch místech uvážené v žádná jiná místa, buď před rady dvorské německé aneb jakékoli jiné k dalšímu uvažování aneb k dobrému zdání skrze cizozemce, rady J. M. C., jak výš dotčeno, odsýlány a podávány býti nemají.

Ku pořadu práva stranám ukázaným zachovávání pokoje vyměřiti.**)

Kdyžby která rozepře podle sročení před místodržící J. M. C. přišla a to se uznalo, že ta věc, oč by mezi stranami činiti bylo, k pořadu práva náleží, aby tíž místodržící, opatříce při tom to, jakby jedna strana k druhé v tom času až do vykonání té pře náležitě a pokojně se chovati měla, při takovém pořadu práva zůstavili a stranám tu věc, kdež náleží, k vinění ukázali.

V komoře království nepovinnost spravedlivosti ukazovati.***)

J. M. C. rady zřízené komory v království Českém na osoby ze stavův, aby před nimi spravedlivosti své na to, čehož v pořádném držení po předcích svých jsou, ukazovaly a kladly, přidržeti ani také v jiných příčinách rozkazy osobám svobodným z stavuov činiti a k tomu, aby se před nimi stavěly a toho, což také zřetedlně ku pořadu práva náleží, se spravovaly a též nějakých oznámení očekávaly, obsýlati, nad to pak na závazky cti a víry bráti nemají.

Před apelací osoby z stavův k slyšení nenáležejí.†)

A jakož také od císaře Ferdinanda, krále českého J. M., slavné paměti, rady z osob stavu panského, rytířského i městského nad apelacími na hradě Pražském nařízeny jsou a to pro to samo, jakž stavové tomu rozumějí, aby ode všech práv a souduov městských v království tomto i v jiných

*) In margine: „Tento artikul býti má do zřízení zemského."
) *) In margine: „Též do zřízení zemského."
†) In margine: „Ten artikul má do zřízení zemského vložen býti."

zemích sem přislušejících odvolání před ty rady a ne jinam ku právům cizozemcuov šlo a tu to rozvažováno a tak ortelové práv městských buďto tvrzeni aneb napravováni byli; ale pod tím již nastalo to, že osoby stavu panského a rytířského k slyšení a k souzení před ty rady nad samými toliko apelacími zřízené potahovány i zavazovány tu bývají, což také proti jistému pořádných souduov i také toho, kdyžby která věc spěšného opatření potřebovala, jak a kde to náležeti má, vyměření jest, a poněvadž v takových rozepřech při soudích městských často také osob stavuov vyšších a poddaných jich se dotýče, J. M. C. to místo k apelacím zřízené osobami hodnými z stavu panského, rytířského a městského osazovati a při tom to nařiditi ráčí, aby ty nic jiného než to, proč s počátku takové apelací jsou nařízeny, odvolání k nim přišlá uvažovaly a vypravovaly, jiných věcí a zvláště osob z stavu panského a rytířského k sobě nepřijímajíce a před nimi žádný aby odpovídati o to povinen nebyl; nicméně také, aby více těch slepých ortelův a naučení na otázky, odkudžkoli na ně podávané, nedávaly, neb se při tom mnozí nedostatkové nacházejí. Než jestliby v které jisté při od některého práva na ně co toho podáno a při nich naučení a dobrého zdání v tom, coby to právo na nedostatku mělo, žádáno bylo, v tom aby na povinnosti své, aby každému právu do měst, buďto v tomto království aneb jiných zemích, z bedlivého uvážení dobré zdání své oznámiti a je spraviti mohly.

O ouřadech Čechům v Slezště náležitých.

J. M. C. také vedle privilegium krále Vladislava J. M., slavné paměti, kteréhožto stavové J. M. C. výpis podali, a to mezi jiným to v sobě zjevně obsahuje, že králové čeští Jich M. v knížetství Slezském i v jiných knížetstvích jakožto v Svidnickém, Javorském a Hlohovském a Opavském vrchních hejtmanuov, též v markrabstvích Lužických a v Šestiměstech fojtův, z žádných jiných národův a jazykův posazovati míti neráčí než toliko z království Českého: toho při tom zůstavovati, a kdyžby k usazení takových vrchních hejtmanuov a landtfojtuov do kterého toho knížetství přicházelo, na to milostivou pamět míti ráčí, tak aby se podle výš dotčeného privilegium v tom žádnému ublížení nestalo.

O uvázání se v statky bezprávně.*)

Jakož již od některých časuov to jest nastalo, že jedni druhým v statky odumrtní neb nápadní i jinak proti jistým kšaftům a nápadům sami o své ujmě beze všeho pořadu práva se uvazují a těm, komuž by to buďto kšaftem neb nápadem náleželo, na pořad práva ukazujíc, tudy lidem k dojití spravedlivosti jich průtahy činí a nenáležitě ztěžují: i aby taková neslušná věc vnově nastalá k přetržení svému přijíti mohla, na tom jsou se všickni tři stavové s J. M. snesli, kdožby se koli toho dopustil a v statek pravému nápadníku, aneb komu ten buď dskami nebo kšaftem na list mocný krále J. M. dán jest, i také komužkoli jinému bez práva sám o své ujmě se uvázal, že ten každý bude moci to na J. M. krále českého, ráčil-liby J. M. v tomto království býti, vznésti; a J. M. Kr., poněvadž taková věc brzkého opatření potřebuje, strany před J. M. sročíc, aby takovou při s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými, též radami J. M. soudu komorního vyslyšeti a výpovědí spravedlivou mezi stranami na místě a konci bez odtahuov postaviti, a pakliby za přítomnosti J. M. Kr. v království tomto k vyslyšení svému a výpovědi to přivedeno býti nemohlo, tehdy strany na soud zemský k nejprvnějšímu soudu, kterýžby po odjezdu J. M. z království tohoto držán byl, podati ráčil.

Kdyby pak krále J. M. v zemi této nebylo, tehdy takové vznešení týmž způsobem na místodržící J. M. Kr. se státi moci bude, a ten, kdož jest se takového nepořádného na škodu jiného uvázání dopustil, od týchž pánuov místodržících obeslán a v přítomnosti nejvyšších ouředníkův a soudcův

*) In margine: „Též do zřízení zemského."

zemských, též rad J. M. Kr. soudu komorního, nejméně v počtu desíti osob, s stranou původní o takové uvázání vyslyšán býti má; a tu dotčení páni místodržící vyrozumějíce tomu, pokudž by to k soudu zemskému náleželo, mají tu rozepři na soud zemský, kterýžby potom nejprvé držán byl, podati, a tu bez dalších odtahův (lečby hodná příčina toho, aby ještě do druhého soudu a nic dáleji odloženo bylo, na témž plném soudu zemském se nacházela) strany vyslyšeny, v čem obeslaný žádnými obranami k zdvižení se hájiti a těch užiti nemá, a výpovědí spravedlivou poděleny býti mají. A při komžby se to, že jest se tak sám o své ujmě a mimo všecken pořad práva v statek jinému náležitý uvázal, našlo, aneb žeby také kdo v té věci zoumyslně, nemajíc k tomu nižádného práva, suplikoval a nic nedovedl a J. M. Kr. aneb J. M. místodržící, tolikéž soud zemský, zbytečně zaneprázdnil: ten každý vedle uvážení soudu a podle povahy pře velikosti skutku buďto na závazek cti a víry vzat aneb v věži na hradě Pražském do čtyr neděl pořád zběhlých trestán býti i také všecky škody, pro tu při vzešlé a vzaté, straně druhé dáti a navrátiti povinnen bude. A kdyby koli se trefilo a na J. M. Kr., anebo v nepřítomnosti J. M. Kr. na místodržící J. M., strany takového nepořádného v statek se uvázání vznešeno bylo, tehdy podle uvážení J. M. Kr. neb místodržících J. M. statek ten obeslanému z rukou vyňat a zatím až do rozeznání té pře jinému k opatrování poručen býti má, a tomu, kdož tak ten statek v opatrování míti bude, za práci jeho podle uznání J. M. Kr. neb místodržících J. M. Kr. z toho dáno býti, a on z užitkuov a důchoduov v čas spravování jeho se zběhlých počet tomu, komuž přisouzen bude, učiniti má. A ten, kdož jest tak nepořádně se jinému v statek uvázal, zase tím, což jest tomu za opatrování služby dáno s jinými škodami pro tu při vzatými, kteréžby před úředníky pražskými menšími desk zemských provedl, aby původovi navrátiti povinnen byl.

Než co se pak artikulův mimo to o moci, tolikéž o výtržnosti dotýče, toho při tom se, jakž o jedné každé věci zřízením zemským jest vyměřeno, zůstavuje.

O vyplacování statkův cizozemcům zastavených.

Též také za to J. M. C. stavové se vší poddaností prosí, která knížetství, klášterové aneb jacíkoli statkové od tohoto království, zemí k němu přislušejících a k koruně České, cizozemcům buď vyššího neb nižšího stavu a povolání zastaveni jsou: ty aby J. M. zase vyplatiti ráčil, tak aby se meze tohoto království tudy nezmenšovaly. Pakli by J. M. C. toho sám učiniti a týchž statkův vyplatiti chtíti neráčil, tehdy aby obyvatelům tohoto království a zemí k tomu přislušejících toho, aby to od nich vyplaceno bylo, milostivě přiti ráčil, tak aby pomoci i také jiné všelijaké povinnosti J. M. C., jakožto králi českému, a království tomuto, též zemím k němu přislušejícím, v čas potřeby také z týchž statkův vycházeti a se vykonati mohly, poněvadž nynícko, dokudž jich ti cizozemci v držení jsou, takové pomoci v ničemž nevycházejí. Dále pak, aby J. M. C. takových ani žádných jiných statků od koruny České bez povolení stavův (poněvadž to předešle sněmy a zřízením zemským, s vólí králův českých Jich M., též i majestátem krále Vladislava znamenitě vyměřeno a zapovědíno jest) zastavovati neráčil.

O statcích k království náležejících, jichžto držitelové Čechové jsou.

Což se pak jiných statkův, kteříž jsou „království“ jmenováni a za stolní od starodávna jmíni, a z těch na díle některým osobám z stavův prodáni i také ti buďto ve dsky zemské před shořením desk aneb po shoření vloženi, aneb jinak jakkoli k dědictví, cožby se ukázati mohlo, a buďto v království tomto ležících aneb v zemích k tomuto království připojených uvedeni jsou, dotýče: toho jeden každý i s dědici a budoucími svými tak vedle toho dání, jakoby na každou tu obzvláštní věc jednomu každému relací zemská na sněmu obecním ke dskám zemským učiněna byla, bezpečně aby užiti mohl

a užil. Než kdožby koli z stavův které z těch statkův zemských k užívání králům Jich M. českým náležejících zástavou toliko jistými majestáty a zápisy držel, ten každý toho vedle takových majestátuov a zápisuov na sumy i životy svědčících, pokudž ti ukazují, také užiti a vedle toho se zachovati má.

O potvrzení erbanuňkův.

Což se erbanuňkův s okolními knížaty a potentáty obnovení dotýče, kteří by ještě obnoveni nebyli, J. M. C. se k tomu přičiniti ráčí, aby což nejdříve možné to před sebe vzato bylo a k takovému obnovení a všech erbanuňkův potvrzení přivedeno býti mohlo. A takové obnovení a potvrzení aby při dskách zemských při výpisích privilejí leželo, jestližeby kdo kdy výpisu jich potřeboval, aby též toho jako privilejí užiti a dostati mohl. K kterémužto takových erbanuňkův obnovení stavové volili jsou nejvyšší úředníky a soudce zemské, též rady J. M. C.: kdyžbykoli od J. M. C. k tomu obesláni byli, povinni jsou se dáti najíti, tak jak jest od starodávna bylo, a s nimi jakožto od stavův zmocněnými a radou zemskou ti erbanuňkové aby obnovováni a k stvrzení přijíti mohli.

O unášení peněz od poddaných do měst.*)

Jakož také i to se přihází, že někdy poddaní lidé v městech u měšťan sklepy sobě objednávajíce, do nich z gruntuov pánuov svých peníze hotové i jiné věci unášejí aneb také k schování svěřují, a takové peníze i jiné věci tam v městech zuostávají: i na tom jsou se stavové snesli, že žádný měštěnín a obyvatel v městě lidem poddaným takových sklepův aneb komor najímati a propůjčovati, ani jinak od nich buďto na penězích neb klenotech a jiných věcech sobě k svěření přijímati nemá, a jestliby pak přes to kdo se toho dopustil a který pán čeho toho [....], že jest někdo z poddaných jeho do města kterému měšťanu něco na hotových penězích unesl a to naň provedeno bylo, aneb žeby ten poddaný, leže na smrtedlné posteli, o tom oznámil, seznal a na tom umřel, komuby co toho v kterém městě donesl a za ním zanechal, tehdy pravil-liby se ten měštěnín tím nebýti povinnen, aby proti tomu přísahú to, že nic toho k sobě nepřijal a za sebou nemá a o tom, kdeby to bylo, že nic neví, spravil; pakliby spraviti nechtěl, tehdy aby navrácením toho povinen byl. Než na kohož by to, že jest které ty věci k sobě od čího poddaného přijal, zjevně pokázáno bylo, ten předkem to všecko bez umenšení pánu toho poddaného navrátiti a k tomu dvadceti pět kop grošův českých pokuty pro takové přes tuto zápověď od cizích poddaných přijímání dáti a to na něm od toho práva, pod kteréž týž měštěnín přisluší, v času po orteli naň učiněném dopomaháno býti má.

Pokuta pro prázdné vedení pří k zdvižení.**)

Jakož se toho mnoho při všech soudech království tohoto děje, že řečníci, kteří pře od lidí vedou, tehdy na větším díle k zdvižení mluví a tudy soudy zaneprázdňují a pruotahy činí: na tom jsou se všickni tři stavové s J. M. C. snesli, kdožby koli, maje při při kterémž koli soudu k zdvižení od sebe mluviti dali, aneb řečník na místě jeho mluvil a takového zdvižení neprovedl, aby původovi té pře deset kop grošuov českých pokuty propadl a tu jemu povinen bude od té pře nálezu ve dvou nedělích pořád zběhlých dáti. Pakliby nedal, bude moci původ na něj list zatykací od desk zemských vyžádati a vzíti a jej tím zatykačem pro těch deset kop grošův českých zatknouti dáti.

Pokuta na lidi obecní, výpověděm královským, panským a vladyckým neposlušné.***)

A kdež pak již i to vnově proti všemu právu vyměřenému a dobrým starobylým pořádkům

*) **) ***) In margine: „Též do zřízení zemského."

jest nastalo, že osoby obecné lehké, zvláště lidé poddaní, s kterýmiž páni jich na jich nezbedná a ztížná suplikování bývajíce k soudům potaženi, na jistých J. M. C. s nejvyššími oukředníky a soudci zemskými, též radami J. M. soudu komorního bedlivě uvážených výpovědech v ničemž přestati nechtějíc, těm dosti činiti a vedle nich se chovati zjevně na odpor se postavují, a přes to z pouhé všetečnosti a nezbednosti své proti spravedlivým věcem již rozsouzeným v jiná suplikování se dávají, tudy netoliko pány své nenáležitě ztěžujíce, z čehož nemalé zlehčení soudův a nad to pak i mocnosti a důstojenství J. M. C., jakožto krále českého, pochází, že takoví svévolní lidé obecní výpovědí krále českého J. M., panských a vladyckých (proti kterýmž žádná osoba z stavův v ničemž se na odpor postaviti nijakž pokusiti nesmí) nic sobě vážiti a jimi se spravovati nechtí: protož J. M. C. s stavy na tom se jest snésti ráčil, jestližeby kdožkoli z takových osob a z lidí poddaných výpověděm J. M. C., panským a vladyckým dosti činiti a jimi se spravovati nechtěl a těm se v čem na odpor stavěl, aby takoví přestupníci, jakž v takových příčinách vyměřeno jest, náležitě strestáni byli.

Cizozemci v půjčkách peněz rovného práva s domácími užiti mají.*)

Kdež také osobám z stavův do království tohoto půjčky peněz od cizozemcův nemalé se činí a to za pořádek drženo bývá, když mnohý ten jistec statek svůj zavádí, že věřitelům domácím v tomto království napřed k záplatám jich se dopomáhá a jiní z cizozemcuov potomně teprv (ačby co statku po záplatě domácích věřiteluov zůstalo) záplaty své užívají a tak někdy pro malost statku toho jistce ani takových záplat nedocházejí: i uznávajíce stavové nad tím větší pohodlé i také, aby rovnost práva, jak k domácím tak cizozemcům zachována byla, za slušné býti, na tom jsou se snesli a takové svolení učinili, kdožby koli z cizozemcuov osobám kteréhožkoli stavů do království tohoto jakých peněz půjčil a ujištění toho dluhu podle pořádkův tohoto království k sobě přijal, že ten každý cizozemec, tak dobře jako jiný domácí a přítel k záplatě své přijíti a v tom jednostejné rovnosti a práva cizí s domácím, pokud by statku toho jistce stačovalo, užiti má.

O cizozemcích do země dostalých a osazených.**)

Cizozemci, kteří se do měst království tohoto dostávají a se osazují, ti pod tím také mnozí statky pozemské kupují a ve dsky zemské, nejsouce pořádně do země přijati, sobě klásti dadí: i aby takoví cizozemci do měst podle starobylého pořádku přijímáni býti mohli, to se při tom zůstavuje; než jestližeby takový do města vnově přijatý statek pozemský koupiti chtěl, toho aby učiniti nemohl, lečby prvé tím a starobylým pořádkem při J. M. Kr. a stavích pořádného do země přijetí hledal a přijat jsouc povinnost náležitou království a zemi jako jiní učinil. Než kdož již prvé z těch vnově do měst přijatých co toho jsou koupili, ti po tento čas do desk zemských vkladu užiti mají. A také toto svolení na ty, kdož rodilí Čechové jsou, se nevztahuje. Relací, kteréž ke dskám zemským tudíž dvorským náležejí, ty tak, jakž zřízení zemské to v sobě ukazuje, vycházeti mají, však J. M. C. to tak rozděliti ráčí, která věc do kanceláře aneb do komory české náleží, aby se v to jedni druhým nevkládali.

O vyslyšených přech starých na soudu zemském.

Což se těch dávních pří na soudu zemském vyslyšených a odložených dotýče: na tom jsme se všicknі tři stavové snesli, aby při každém času soudu zemského držení po vzdání téhož soudu dva dni na hradě Pražském, tu kdež se soud zemský drží, nejvyšší oukředníci a soudce zemští se nerozjíždějíce

*) **) In margine: „Též do zřízení zemského."

se scházeli a ty pře vyhledati a před sebe je přednésti rozkázali a vážili a na ně nálezy vzdělal a při budoucím nejprv příštím soudu zemském, jakž která pře k kterému dni vedle vyměření zřízei zemského náleží, takové nálezy vyhlašovati mohli, tak aby lidé k spravedlivostem svým přicházeli kteréžto stavův snešení beze všeho protržení práv a soudův zemských trvati od nejprv příštího soud zemského, kterýž držán bude za dvě létě pořád zběhlé, má. Jiné pak pře, kteréž když k slyšei přijdou, nemají se po vyslyšení dále odkládati do druhého soudu příštího, než má se na ně ihne nález učiniti, lečby toho z plného soudu zemského uvážená a poznalá potřeba byla, tehdy do druhéh a nejvíc do třetího soudu se odložiti bude moci. A pakliby vždy předce příčina k dalšímu odklad toho se nacházela, tehdy taková příčina stranám, aby se věděly čím spraviti, oznámena býti má. A ta i při jiných soudech, jestli že jsou které pře vyslyšené, aby uváženy a beze všeho dalšího odkládái spravedlivými výpověďmi na místě postaveny a poděleny byly, a při tom dále, tak jakž výš doložen se zachováno býti má.

O hory a kovy

J. M. C. takto se jest se všemi třmi stavy království Českého snésti ráčil.

My Maximilian Druhý z boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel říš uherský, český, dalmatský, charvatský král, arcikníže rakouské, markrabě moravský, burgundsk lucemburské a slezské kníže, lužický markrabě a hrabě tyrolské oc. Oznamujem tímto listem sami sebe, dědice své a budoucí krále české všem, ačkoli někdy nejjasnější kníže a pán, pan Ferdinan volený římský císař, uherský a český král, pan otec náš nejmilejší, slavné a svaté paměti, na poníženc prosbu všech tří stavův království Českého, předně pak, poněvadž toto království z daru a milos pána Boha všemohoucího nad jiné země horami a kovy, zvláště od zlata a stříbra, v hojnosti obdařei jest, aby ty hory tím podstatněji a snažněji zase k vyzdvižení přijíti mohly, s týmiž stavy v jistý artikulích tak dobře o vyšší jako o nižší kovy, kteréž v tomto království najíti by se mohly, obzvláš pak strany zlatých a stříbrných kovuov, v středu po květné neděli léta 1534 narovnati a smluviti s a nad takové narovnání jim stavům z zvláštní milosti do jistých let strany desátku od stříbra kup vání poněkud milost jest učiniti ráčil; a poněvadž to zřejmé a vědomé jest, že od toho času a datum nyní dotčeného narovnání (nic se na to neohlédajíce jaké nemalé milosti a frystuňkové pod toho se jim stali) až do této chvíle netoliko málo hor se vyzdvihlo, ale také tak valně, jakž pr někdy bývalo, obzvláštně z jiných zemí kverci v pavování hor se dávati nechtějí, skrz což hory či dále tím více scházejí: a protož jsme z oznámených příčin, zvláště pak, aby hory tím dostatečni vyzdviženy a fedrovány býti mohly, s nadepsanými stavy po pilném a bedlivém s obou stran tě věcí uvážení pro důležité a znamenité potřeby s počátku psaná narovnání v některých artikulí k většímu rozmnožení hor opraviti, vysvětliti a zase obnoviti dáti ráčili.

Šorfování a hor pavování.

Předkem a nejprvé, kdyby se kovy zlaté aneb stříbrné v království našem Českém na cíchžk gruntech vyjevily a okázaly, tehdy aby pán těch gruntuov kverkům, horníkům, havéřům i jednon každému bez překážky hledati, šorfovati a pavovati dopustil. A nebyl-liby na týchž horách žádný per mistr ustanovený, tehdy pán těch gruntuov aneb jeho úředník bude povinnen horníkuom na žádc jich šachty, doly, štoly a jiné věci ku pavování hor podle nařízení a práv horních zatím a tak dlouh dokudž by pořádný perkmistr na těch horách usazen nebyl, propůjčovati a v tom žádného nehyndı vati, ale raději je kverky ve všem fedrovati, jakož pak každý pán gruntu vedle vyměření zřízε zemského tím povinnen jest, avšak takovým perkmistra nařízením nikterakž prodléváno býti nemá.

První přijemce má při své první žádosti zůstaven a ochráněn býti.

Však aby první příjemce, který by při pánu aneb jeho úředníku první propůjčky vedle vyměření a řádu horního hledal, při ní zůstaven byl a skrze jiné po něm tyž propůjčky žádající odstrčen nebyl.

Puchýřuov a hutí na pána gruntech stavení.

Mají také páni gruntův kverkuom při každých horách jich vlastní huti a šmelcování a puchýře na jich kverkuov náklad v příležitých místech podle horního nařízení a obyčeje bez překážky a ztěžování postaviti a vzdělati dopustiti. Chtěl-li by pak pán gruntuov takové huti a puchýře sám na svuoj náklad postaviti dáti, tehdy jemu kverci ničímž dále a více, než jako jiným držitelům hutí, což za právo a obyčej jest, platiti nebo dávati povinni býti nemají.

Pánu gruntu polovice desátku dědičně.

A co tak od zlata a stříbra z nadělení božího uděláno bude, z toho má od nás pánu těch gruntů, na kterýchž takové hory vyzdviženy a pavovány budou, vedle předešlého narovnání polovice desátku dědičně dáváno býti, než stříbra a zlata kupování, tolikéž šlejšac z mince nám toliko a budoucím králům českým zuostati mají. Však aby stavové náš milostivý úmysl a náchylnost tak dobře k sobě samým jako k horám v skutku poznati mohli, nad to nade všecko i k tomu milostivě povolujem, aby jim stavům, na číchžkoli gruntech hory, buď že již v díle jsou aneb potomně povstanou, od naší, jakožto krále českého i potomkuov našich králuov českých, náležité polovice desátku ještě jedna čtvrt a tak bude od celého desátku tři čtvrti, počítajíc od zavření tohoto sněmu do dvadcíti pěti let, vydávána byla, ale nám a potomkům našim, králuom českým, aby ta ostatní jedna čtvrt desátku také pořádně vycházela, a po vyjití dotčených 25 let zase polovice desátku zauplna navrácena a dávána byla.

Po čem zlato a stříbro placeno býti má.

Nad to také stavům, tudíž i na jejich gruntech pavujícím kverkům povolovati a tuto další milost činiti ráčíme: ačkoli v starém třidcátého čtvrtého léta učiněném horním narovnání hřivna stříbra normberské váhy toliko po sedmi zlatých čtrnácti groších a šesti penězích českých platiti vyminěna byla, kteréžto placení, počítajíc na pražskou hřivnu a stříbro na fejn, učiní osm zlatých pět grošův čtyři peníze české, však již dále od zavření tohoto sněmu nadepsaným stavům i na jejich gruntech pavujícím kverkům každou hřivnu stříbra fejnu pražské váhy po desíti zlatých českých, zlatý za čtyřmecitma grošův a groš za sedm peněz českých neb bílých počítajíc, a lot zlata též fejnu a pražské váhy po sedmi zlatých dvanácti groších českých dědičně placeno býti má.

Tolikéž také má i to stříbro, kteréž zlato drží, v té hodnosti, totiž lot zlata fejnu, které se v stříbru vedle próby najde, po sedmi zlatých dvanácti groších českých a hřivna stříbra fejnu po desíti zlatých a zlatý po čtyřmecitma groších českých počítajíc placeno býti. A poněvadž takové milosti předně pavujícím kverkům k dobrému se míní a někteří páni gruntův až posavád kverky v tom ztěžovati a stříbra od nich sami bráti a méněji jim za ně, než náleželo, platiti se dopouštěli, skrz což kverci takové jim dané milosti netoliko oučastni nebyli, ale takovým způsobem se více k spuštění a k zkáze týchž hor nežli k vyzdvižení příčina dávala: a protož ti, kteří hory na svých gruntech mají a to činili, aby se již dále takových věcí nedopouštěli, nýbrž od toho zdržovali a kverkům zlata a stříbra vedle nynějšího narovnání a milosti, kteráž netoliko pánům gruntu, ale také i kverkům, jak výš dotčeno, učiněna jest, do naší mince dodávati povinni byli.

O nařízení mince.

Nařízení pak mince při horách, kde by se zlaté a stříbrné hory tak znamenitě zarazily a vyzdvihly, že by dostatečně mince zlatem a stříbrem zakládána a fedrována býti mohla: tehdy při těch horách minci naši ustanoviti a zříditi ráčíme. Pakliby hory tak mnoho nevynášely, aby se tu zvláštní mince držeti mohla, tehdy máme to stříbro a zlato k minci naší, kterouž bychom nejblížeji od těch hor míti ráčili, na českou stříž a zrno mincovati dáti.

Základ neb půjčka na zlato a stříbro.

A kdyby ouředníci naší mince jistotu toho měli, že pán gruntu nebo kverci zlato neb stříbro v forotu na hotově mají, na kteréžby k týhodnímu placení dělníkům bezpečně založeno neb půjčeno býti mohlo: tehdy má jim pánům gruntu a kverkům takové týhodní placení bez všelijakých odporův založeno býti, však tak, aby více vydáno a založeno nebylo, nežli by to zlato neb stříbro v své hodnosti za to stálo.

Jak se má s ibrláfním stříbrem zachováno býti.

Než což by tak nad to výše, buď zlato neb stříbro, ježto by k auspejtům přišlo a do mince dodáno bylo, to má kverkům od zavření počtu kvartálního ve dvou nedělích pořád zběhlých naší dobrou velkou mincí rázu a zrna našeho českého, zlato zlatými a stříbro tolary, jakž to buď na zlatě neb stříbře z kterýchkoli hor do mince naší dodáno bude, tolikéž náležitý desátek i auspejty z dědičných kukusů pánu gruntovnímu, beze všech jich buď pánův neb kverků nákladův z mince naší zúplna zaplaceno býti; pakliby toho učiniti a na čas výš uložený zlata a stříbra platiti obmeškával, tehdy teprva a prvé nic pán těch gruntův a kverci moc míti mají stříbra svá jinam, však ne ven ze země, poněvadž by to proti zřízení zemskému a předešlým sněmům bylo, prodati.

Nižší kovy a minerální hory.

Coby se pak mimo zlata a stříbra na gruntech stavu panského, rytířského a Pražan obojích měst, Starého i Nového města Pražského, jakéžkoli jiné kovy nižší a mineralia, kteréž by na ten čas byly nebo budoucně vyzdviženy býti mohly, jakožto cýn, měď, rtuť, olovo, železo, alaun, vitrolium a síra jsou, ty k vlastnímu užívání pánu gruntovnímu s celým desátkem a jinými všelijakými horními spravedlnostmi podle toho našeho s stavy snešení bez překážky témuž pánu gruntovnímu, kdeby se takové hory, kovy a mineralie zjevily, zuostati mají, tak že my ani budoucí naši králové čeští jim v to sahati neráčíme, nébrž je při tom milostivě zachovati a zůstaviti máme a chceme.

Nižší kovy, když stříbro drží, jak s nimi má zachováno býti.

Však s touto obzvláštní výminkou: jestližeby v tom kterém kovu zlato neb stříbro bylo, z kteréhožto tak dobře jako i z jiného zlata a stříbra nám a budoucím našim náš svrchu jmenovaný díl desátku náleží, ten aby nám též z takového zlata a stříbra vycházel. A taková zlata a stříbra mají vedle přísežných průb do mince neb komory naší proti obyčejnému placení dodávána býti.

A když tak zlata a stříbra od takových nižších kovův vyzagrována budou, jakož pak pánům gruntu i kverkům takového zagrování, však zde v království Českém a ne ven z země, k jejich vlastnímu užitku na gruntech, kdež takové kovy jsou, nařiditi a užívati dopuštěno a k vůli jich připuštěno býti má: tehdy teprva pánu gruntu, kverkům a jiným, kteřížby se s nimi o prodaj a koupi porovnali,

dopříno bude, aby takové zagrované nižší kovy a mineralia vedle jich příležitosti ven z země vynésti a odbýti mohli.

Nařízení trojích zagroven.

Jestližeby pak pán gruntu nebo kverci sami nechtěli z takových nižších kovův zlata a stříbra zagrovati dáti, a tak že by černé mědi a olovo k zagrovnám našim dodávati chtěli: tehdy k tomu milostivě povolovati a nařiditi ráčíme, aby pro obecní dobré a fedrování jak hor tak nákladníkuov v tomto království Českém na třech nejpříležitějších místech zagrovny se všemi potřebami a příslušenstvím zdělány byly, tak aby všechněm těm, buď pánům gruntu anebo kverkům, kteřížby v ta místa černé mědi, které stříbro v sobě drží a mají, dodávali, za jeden každý lot stříbra 12 grošuov bílých a za každý centnéř čisté mědi, což by se jí vedle průby našlo a udělati mohlo, 7 kop mišenských placeno, však proti tomu podle obyčeje na jednom každém centnéři čisté mědi, cožby se jí vedle průby v černé mědi našlo, dva loty stříbra za schodek, kteréžby tak v mědi zůstávalo, též také co nám za desátek náleží, sňato a sraženo býti má. Neb když páni gruntu nebo kverci olova, které v sobě stříbro drží, do našich hutí neb zagroven dodadí, má jim tolikéž za každý lot stříbra, co se ho tak v tom olově podle průby najde, zouplna beze všeho za schodek k snímání, však po snětí našeho dílu, který při tom na desátku máme, po 12 groších bílých, a centnéř olova, po čem každého času odjinud k hutěm našim kupováno bude, placeno býti.

Sůl.

Co se pak spravedlnosti solních hor, buďto z kamene nebo pramene, vod, dotýče: ty nám a budoucím našim králům českým, jako jedno z vysokých osvobozených královských regalií, ovšem buď na našich vlastních aneb stavův gruntech, k našemu vlastnímu užitku a propůjčování zůstavujem a vymíňujem; však jsme z obzvláštní milosti k tomu dovoliti ráčili, jestližeby se na číchžkoli z stavův gruntech sůl, buďto skalní aneb pramenná vyjevila, že pánu gruntův těch desátý díl užitkův, coby se koli pořádným počtem přes na to vzešlý náklad vyhledati mohlo, dědičně náležeti má. A proti tomu mají páni gruntův takový handl soli vedle nejvyšší možnosti pomáhati fedrovati, a my tolikéž všechněm těm, kteřížby takové solní hory neb prameny vyhledali a zjevili, takové nalezače podle náležitosti slušným darem obdařiti poručiti ráčíme.

Dědičných kukusův pavování.

Item, mají také kverci pánu těch gruntů, na kteréhož se gruntech zlaté neb stříbrné hory zjeví a pavovány budou (však pokudžby ten pán gruntu kverky dostatkem dříví ku potřebám horním pod zemí bez všelijakého ouplatku opatřiti a fedrovati mohl), čtyry dědičné kukusy v dolích, šachtách i štolách na svůj vlastní náklad pavovati a zakládati povinni býti.

Kdyby pán gruntu hor dřívím fedrovati nemohl, jak to opatřeno býti má.

Pakli by který pán tolik dříví neměl, aby kverkům dříví, coby toho k horním potřebám pod zemí potřebovali, dáti a tak dřívím v tom fedrovati nemohl, a oni kverci takovú potřebu dříví jinde sobě za své peníze kupovati museli, tehdy pánu téhož gruntu toliko dva dědičné kukusy pavovati, zakládati a z nich auspejty dávati povinni býti mají.

Dříví k horám nad zemí.

Než co se dříví k stavení domův, hutí, kolhauzův, puchýřův k uhlí, k roštování a jiným k tomu podobným potřebám nad zemí dotýče: toho má tolikéž pán gruntu (však aby jim kverkům

takové dříví skrze hajné v místech příležitých, odkud by snadně k horám dodáváno býti mohlo) proti slušné a snesitedlné záplatě odbývati. Pakli by pán gruntu na gruntech svých dostatku dříví neměl, tehdy má opět povinen býti takový nedostatek dříví při sousedích svých neb v jiných místech, však také proti jich kverkův záplatě, v slušné ceně, pokudž by na něm záleželo a jemu možné bylo, nejlaciněji objednati pomáhati.

Dva kukusy dědičná k kostelům, školám a špitálům.

A poněvadž také křesťanské lásky k bližnímu povinnost ukazuje, abychom na chudé vedle služby boží z těch darův božských pro očekávání od pána Boha hojnějšího požehnání a rozmnožení paměť měli, ráčili jsme se na tom s stavy království Českého snésti: aby potomně netoliko při zlatých a stříbrných horách, kteréž na našich vlastních královských ale i na jich stavův gruntech jsou a se dělají aneb potomně nalezeny a vyzdviženy býti mohou, k školám, kostelům a špitálům, nad ty pánům gruntu náležející dědičné kukusy, ještě dva kukusy v každém dolu neb štole od pavujících kverkův pavovány byly, a kdyžby k auspejtům přišlo, tehdy aby takové auspejty úředníkům nad školami, kostely a špitály ustanoveným dávány byly. Takoví pak ouředníci netoliko s uvážením a radou pána gruntu, ale také i ouřadu horního, kde a jakým řádem by nejplatněji k potřebám svrchu dotčeným takové důchody mohly obráceny býti, jak jim o tom obzvláštně vyměřeno bude, to pilně uvážiti a z toko počet pořádný učiniti povinni budou.

Pomoci k službám božím z nižších kovův hor.

Co se pak auspejtův při nižších kovích dotýče: o tom milostivě pochybovati neráčíme, že se v tom též stavové pro dojití hojnějšího požehnání božského volně ukáží a nápomocni budou.

Ouředníkův nařízení při zlatých a stříbrných horách.

Co se pak na stavův gruntech strany nařízení a ustanovení ouředníkův horních dotýče: to má při tom při všem, jak jest v předešlém narovnání horním, které se stalo léta 1534, obsaženo a v zřízení zemském postaveno, zouplna bez proměny zůstati.

Průbýři zemští.

Též také my našeho vlastního průbýře míti ráčíme a stavové království Českého též svého vlastního průbýře zemského míti mají, a ti každého kvartálu a kolikrátž by potřeba kázala, tak dobře vyšlou domácí, jako cizí stříbrnou i zlatou minci každého času s pilností zvážiti a průbovati, a kdyby při ní jakýžkoli nedostatek našli, tehdy náš průbýř má takový nedostatek na našeho nejvyššího mincmajstra, ale zemský průbýř na nejprvnější příští soud zemský vznésti, k kterémužto soudu zemskému nejvyšší mincmajstr se také sám najíti dáti má a spolu s soudci zemskými uvážiti, kterak by takový nedostatek bez odtahův napraven a tak obecní zemská škoda v čas přetržena býti mohla.

Vardejn a próby vytínání.

Než co se vardejna dotýče, ten nemá z jednoho pliku stříbra proutovního víceji než jeden kventlík na próbu vysekati, však chceli týž kverk takové vyťaté stříbro zase míti, povinnen mu bude za ně od probování čtyři groše bílá dáti.

Kverkův a horníkův svobodný příchod a odchod.

Všickni kverci i jeden každý horník mají netoliko vlastními osobami svými, ale také manželky, dítky, s kterýmiž by se tu přistěhoval, též také, kteréž by tu a na týchž gruntech v obývání svém

splodili, i čeleď jejich, kteříž by pána těch gruntuov dědiční poddaní nebyli, osobami svými i jměním jich svobodni býti, volně bez překážky se přistěhovati i zase odstěhovati s tím se vším, což by s sebou přinesli anebo na těch gruntech při horách dostali, kromě statku pozemského, o čemž se níže v jistém artikuli zmínka činí, bez překážky pána gruntovního i každého jiného, zaplatíc prvé dluhy, kteréž by na těch gruntech při horách vzdělali, odnésti, odvézti, odkázati a preč dáti moc míti mají.

Horníkův dědictví.

Jestliže by pak kverk neb horník, buď on obyvatelem této země nebo cizozemec, bez pořízení aneb kšaftu z tohoto světa sešel: tehdy všecek a všelijaký statek a jmění po něm pozůstalé na dědice jeho aneb nejbližší krevní přátely, buď že ti v zemi bydlejí aneb ven z země jsou, připadnouti má a oni s tím se vším, jako s svým vlastním, podle vůle své činiti moc míti budou.

Čím horníci z nemohovitých statkův povinni býti mají.

Přitrefiloliby se pak, že by někteří z horníkův od někoho jiného, který prvé na těch gruntech osedlým a pánu gruntu poddaností zavázán byl, grunt anebo statek buď koupil aneb jinak dostal: ten má povinnen býti všecko to, což jsou předešlí poddaní anebo držitelové toho gruntu činili a pánu těch gruntův slibem a poddaností, pokudžby na těch gruntech byl, kromě práva dědičného, zavázán býti a na témž gruntu dotud, pokudžby vuole pána gruntovního byla, anebo jemu se tu déle býti nelíbilo, zůstati moci bude.

Nápadové.

Co se pak dotýče zřetedlně spravedlivých nápadův, kteříby se při horních lidech na gruntech stavův, buďto v horních na tálích, hotových penězích aneb v jiných mohovitých věcech, kromě gruntův, dobytka a jiného k tomu příslušenství, k kterýmžby se žádných nápadníkův aneb dědicův nenašlo, přitrefili: těch a takových nápadův pán gruntu nemá k užitku svému obraceti, než s radou perkmistra a přísežných hor na nejpilnější náklady horní vynaložiti, tak aby to mohlo k obecnímu dobrému těch hor přijíti.

Pokuty při horních soudích.

Tolikéž má také s peněžitými pokutami, kteréžby se při horních lidech přiházely, nyní oznámeným způsobem v vynakládání zachováno býti.

Nápadové statkův.

Co se pak dotýče gruntův s jejich příslušenstvím, jakž výš dotčeno, na kterýchžby takoví horní lidé seděli, jich v držení byli a k nápadům přišli: tehdy ti a takoví gruntové se vším příslušenstvím na pána těch gruntův připadnouti mají.

Pečetění a inventování statkův a sirotkům poručníkův dávání.

Strany pak po smrti pečetění, inventování statkův, opatrování a poručníkův sirotkům dávání, co se kverkův a jiných zhornilých lidí, kteří dědiční poddaní pána gruntu nejsou, dotýče: to se s vólí a vědomím pána gruntu aneb jeho ouředníka skrze ouřad horní říditi a nad sirotky, aby nápadův svých zouplna dosahovali, se vší pilností a bedlivostí spravedlivá ruka držána býti má.

Kde se mají s žalobami utíkati.

Jestližeby se pak přihodilo a mezi pánem gruntu a kverky v horních věcech, aneb coby k horám příslušelo, jako propůjčování, pavování, tálův dodávání aneb prodávání dříví, propuštění cest,

stezek, mostův, vodotoku na puchýře a huti, anebo v kterýchkoli jiných horám náležitých věcech, nic nevymiňujíc, jaké nedorozumění neb odporové povstali, a oni kverci od pána gruntu mimo slušnost sužováni a obtěžováni byli: tehdy má pán gruntu tak dobře jako kverk před naším nejvyšším mincmejstrem k vyslyšení té věci povinen býti se postaviti; při čemž má nejvyšší mincmejstr i s jinými rozumnými osobami horními, kterýchž sobě ku pomoci povolá, všecku pilnost a bedlivost, aby strany přátelským během smluviti a porovnati mohl, vynaložiti.

Nejvyššího mincmejstra naučení brání z soudu zemského.

Pokudžby pak při jedné neb druhé straně takové přátelské jednání místa míti nemohlo a s takového jednání sešlo: tehdy má nejvyšší mincmejstr, předložíc obojích stran nedostatky a ztížnosti, při nejprvnějším soudu zemském, vznesouce to na soudce zemské, od nich naučení vzíti a potom stranám takové naučení, kteréž se podle obecního práva horního, jehož se na týchž horách užívá, státi má, v známost uvésti. A strany na tom, což jim z tak dotčeného naučení soudu zemského oznámeno bude, beze všech dalších odporův přestati a vedle toho se chovati povinny budou.

Soud zemský nemá s naučením prodlévati.

A poněvadž horní věci vedle způsobu svého průtahu a odkladu míti nemohou, tehdy mají soudcové zemští takovým naučením neprodlévati, nýbrž bez dalších odkladův hned v témž soudu, v kterémž se takové naučení žádati a bráti bude, uvážíc, dáti. Přihodiloliby se pak, žeby pána gruntu poddaní anebo kdo jiný, jenžby horníkem nebyl, kterého kverka anebo jiného horníka z horních věcí a což tak k horám náleží, obžalovati neb viniti chtěli: tehdy má ho před ouřadem horním těch hor obviniti a tu při témž právě buďto že přátelsky srovnáni anebo výpovědí právní poděleni budou, tehdy jedna i druhá strana na tom přestati má.

A zase proti tomu oni kverci i jiní horníci povinni jsou, kdyby koho, ježtoby horníkem nebyl, z čeho, coby k horám a ouřadu hornímu k vyřízení, jakž výš dotčeno, nenáleželo, viniti chtěli: tehdy aby takové obvinění před pánem gruntu aneb jeho ouředníkem učinili a odtud výpovědi očekávali, tak aby pánu gruntu na jeho právě a vrchnosti žádného skrácení a ujmy se nestalo. A tak všickni ti a takoví odporové neb nedorozumění, kteříby se mezi horníky a jinými osobami buď o statky neb grunty, kteréž pánu téhož gruntu náležejí, přiházeli, tehdy ne jinde, než před téhož pána a toho gruntu vrchnosti k rozsuzování a na místě postavení náležeti mají.

Outrpné věci.

Co se pak outrpných věcí na gruntech stavův dotýče, při těch má níž oznámený způsob zachován býti, totiž: jestližeby pán téhož gruntu, na kterémžby se taková věc, žeby k outrpnému právu náležela, přihodila, popravu svou měl, tehdy má ten zločinec před týmž právem postaven a tu vedle jeho provinění souzen býti; pakliby týž pán takové popravy na svých gruntech neměl, tehdy má témuž zločinci hraničný soud hodnými a nepodezřelými osobami osaditi. A co tu uznáno a usouzeno bude, při tom zůstaveno býti má.

O vlastní královská města.

Strany pak našich vlastních horních měst, kteráž mimo Horu Kutnú, Jílovej, Knín a Perkrejchštejn, o kterýchž se níže obzvláštní zmínka učiní, v království Českém již vyzdvižena a v pavování jsou, nebo potomně vyzdvižena by byla, chceme, aby ta všeckna, společně neb rozdílně, buď obzvláštní osoby anebo městský a horní řád i obce při jejich svobodách, statutách a právích, jakž v městských tak v horních věcech stále, pevně a neporušitedlně zachovány byly a před místodržící do apelací ani před žádné jiné právo, před kteréž nenáležejí, k rozsuzování poháněny, obsýlány ani potahovány nebyly.

Jestližeby pak kdo z stavův tohoto království Českého do které obzvláštní osoby anebo kterého buď městského neb horního ouřadu a obce jakou ztížnost měl, tehdy má takovou ztížnost na hejtmana těch hor vznésti a v tom za opatření a napravení žádati; pakliby původu z osob stavův od hejtmana k slušné nápravě, na čemby přestati mohl, dopomoženo nebylo, tehdy mají takové ztížnosti před nás a potomky naše, budoucí krále české, anebo kdožby naší královské osoby místo držel a opatroval, podány býti, a my potom s uvážením a radou našich nejvyšších ouředníkův a soudcův zemských a jiných rad našich soudu komorního, když nám takové jejich ztížnosti a odpory na akta té rozepře mezi stranami od hejtmanův horních přijaté a vyslyšené a stranám znovu přečtené pod pečetmi neb sekrety jich hejtmanův a původa zavřené odeslány budou, výpovědí spravedlivou je poděliti chceme.

A poněvadž tato města horní, jako Hora Kutná, Jílové, Knín a Perkrejchnštejn své obzvláštní řády a práva mají, tehdy ta a taková při takových svých starobylých a konfirmovaných svobodách, řádích a obyčejích pokojně zachována a zůstavena býti mají.

Kteří horníci statky pozemské mají, kde jsou povinni odpovídati.

Jestližeby pak který kverk nebo horník, buď žeby na našich aneb stavův gruntech pavoval a statek pozemský měl, pro kterýžby před soud zemský pohnán byl: tehdy ten a takový bude povinen jako i jiný obyvatel tohoto království z pozemských statkuov k obvinění před týmž soudem zemským státi, odpovídati a z toho práv býti.

Horníkův svědomí dávání.

Přihodiloliby se pak, žeby někdo z stavův království tohoto Českého jedné nebo více osob horních v věcech, kteréžby se hrdla, cti a statku pozemského dotýkaly, k svědomí potřeboval, tehdy má ten jistý od desk zemských písaře vyjednati a na ta místa, kde ten svědek obydlí své má, buď na našich vlastních královských aneb jiného pána a obyvatele království tohoto gruntech, k ouřadu městskému nebo hornímu podle obyčeje vypraviti a tu touž osobu obeslati a takové svědomí skrz nadepsaného písaře podle zřízení zemského přijato býti; a takové svědomí od téhož písaře přijaté, buď při soudu zemském i všech jiných soudech, tak dostatečné a mocné býti má, jakoby dskami zemskými přijato bylo. Pakli by který kverk nebo horník, maje svědomí vydati na dožádání strany, osobně a dobrovolně při dskách, nebo jiném kterémkoli právě, takové svědomí vydati chtěl, to při vůli jeho zůstává.

Než v jiných obecních příhodách, kteréžby se hrdla, cti a statkův nedotýkaly, mohou a mají takové osoby horní při ouřadech téhož města neb ouřadu horním svědomí vydati, kteréž potom skrz ten městský neb horní ouřad, kdeby takové svědomí přijato bylo, sepsané a pečetí téhož ouřadu zapečetěné na náklad strany, kteráž takového svědomí potřebuje, v ta místa anebo k tomuto právu, kdeby téhož svědomí potřeba bylo, odesláno býti má. A mimo již oznámený způsob nemají takové osoby horní k žádnému jinému právu k svědomí potahovány býti.*)

---

*) Juxta: „Léta ꝯc 90 ve čtvrtek po neděli reminiscere Jan Podivický pohnal horníky k svědomí dání ku při půhonní nářku cti se dotýkající, aby mu dskami takové svědomí dali. Horníci Jich M. žádali při artikuli sněmovním léta 75 o hornících, kterýž vyměřuje, jak svědomím dávání povinni sou, zůstaveni býti, z toho že se jim nikoli možné vyvésti dáti není. Na to z uvážení Jich M. z potazu stranám toto oznámení sou učiniti ráčili: že dotčení horníci, tak jakž sou pohnáni od téhož Jana Podivického takovým svědomím dání povinni nejsou, nežli, tak jakž dotčený artikul sněmovní o hornících dávání svědomí to vyměřuje, aby, vezmouce písaře od desk zemských, kdožby od nich tam na Horách Kutnách svědomí potřeboval, vedle zřízení zemského přijato bylo; a protož Jich M. je horníky při tom i se všemi legitimacími jejich zůstavovati ráčí.

Obyvatelé, kteří hory pavují, mají se vedle nařízení horního chovati.

A jakož se předešle přiházelo, že se některé osoby z stavův aneb páni gruntův tohoto království v náklady horní a pavování dávali, avšak v případných odpořích horních ouřadu hornímu se napraviti dáti nechtěli, což by se snad potomně ještě více přiházeti mohlo: však aby se dále každý věděl čím spraviti a v té příčině takoví odporové zastaveni a v tom rovnost zachována byla, tehdy mají tolikéž to všecko, pokudž se pavování jich tálův dotýče, nicméně jako i jiní pavující kverci podstoupiti a rozeznáním ouřadu horního se spraviti.

Vody vedení na panských gruntech.

Kdyby se pak to přitrefilo, že by k potřebám hor, k kunštům, hutěm a puchýřům voda z gruntu stavů se vzíti a přes grunty jich vésti musila: tehdy nemá pán těch gruntův takového propuštění a vedení vody, což by jemu mimo potřebu jeho zbývalo (poněvadž takové vyzdvižení hor netoliko nám, ale i všemu království a tak obecnímu užitku k dobrému jest), zbraňovati, nýbrž proti slušnému podle uvažení z obojí strany k tomu dožádaných přátel a prostředkův narovnání propustiti.

Cla osvobození z potrav, které se k horám dodávají.

Nápodobně také mají horní potřeby a potravy, které se po vodě i po zemi k horám, buď přes pomezí aneb v zemi dodávají, beze všeho hyndrování pána gruntův, na kterých se hory pavují, poněvadž zachování a vyzdvižení těch hor na tom nemálo záleží, tak dobře od stavuov jako od nás beze všech cel pána téhož gruntu, na kteréhožby takové hory byly aneb potomně se zjevily, propuštěny býti. Při tom také, aby mimo ouřady toho města horního aneb starších správcův nad horními obecními důchody, jakož bez toho při každém horním městě jim na opatření forotu, potrav pro budoucí případnosti mysliti náleží, žádným jiným obzvláštním osobám na těch horách pod skutečným trestáním obilé a jiných potrav překupovati a v tom drahotu činiti dopuštěno býti nemá.

Obstavování horníkův pro dluhy.

A jakož mnozí z stavův obyvatelům při horách našich, mimo jisté výstrahy jim učiněné, dluhy a ouvěrky častokráte prodávali, z čehož stavuňky přicházely a tak nevinní vinné přenášeti musili: protož jsme se s stavy na tom snésti ráčili, aby po dnešní den žádné osobě při našich městech horních bez obzvláštního psaní a dovolení hejtmana našeho aneb ouřadu téhož města horního na dluh nic prodáváno ani uvěřeno nebylo; pakli by kdo bez takového, buď hejtmana aneb ouřadu městského, připsání, proti tomu nařízení, kterému obyvateli horních měst co uvěřil a jemu od téhož dlužníka zaplaceno nebylo, tehdy ten věřitel má takový dluh ztratiti, aniž mu má dále k němu od práva dopomoženo, neb jaký stavuňk dopuštěn býti.

Avšak toto naše snešení s stavy království našeho Českého učiněné, těm, kteříž by předešle a prvé buď dědičné nebo jinak frystuňky a obdarování na hory měli, všelijak bez ujmy býti má.

Nařízení dvojích práv horních v království Českém.

Aby již takoví omylové a nedorozumění, kteříž posavád s nemalým ublížením hor v tomto království byli, budoucně se předjíti a hory tudy k podstatnějšímu vyzdvižení přivedeny býti mohly, na tom jsme se s stavy království tohoto Českého milostivě snésti ráčili: že skrze některé naše rady a spolu od stavův k tomu volenými osobami v horních věcech zběhlými v českém a německém jazyku dvoje rozdílná zemská horní práva, totiž Horám Kutnám a které by více těm v caucích, kluftách, rudách, kyzích a hutním šmelcování nejpodobnější býti mohly jedny a druhé Jochmstálu a jiným horám, kteréžby těm připodobněny býti mohly, což nejprv možné nařiditi a aby se jimi každý spravo-

vati mohl, urovnati a sepsati dáti a pokudž by se tak ty naše rady spolu od stavův volenými osobami o všem tak snesly, to tisknouti, potvrditi a publikovati dáti ráčíme. Pakli by dotčené osoby od nás i od stavův k tomu vydané očkoli při takových nařízení horních práv v jakýchkoli artikulích snésti se nemohly, tehdy od našich rad k tomu nařízených to na nás a od osob od stavuov zvolených buď při nejprvnějším sněmu aneb na soud zemský, kterýž by se z těch dvou, buď sněm anebo soud nejprvé držal, vznésti mají a na čem bychom se dále s stavy snésti ráčili, při tom zůstaveno býti má; že při tom při všem, co jsme tak s stavy království našeho Českého snésti a se urovnati ráčili, to bez přerušení stavům i jednomu každému z nich pevně a docela ve všech těch punktích a artikulích nyní i na časy budoucí zachovati a zdržeti ráčíme, než jiní artikulové, kteříž jsou v prvním nařízení a smlouvě léta 1534 obsaženi a do zřízení zemského vešli a nynějším tímto naším s stavy narovnáním jinak proměněni a vysvětleni nejsou, ti ovšem a docela v své mocnosti býti a zůstati mají.

O zrnu a minci.

Co se nařízení strany zrna a mince v království tomto dotýče, poněvadž na nynějším sněmu z příčin k dokonalému vyřízení a gruntovnímu toho na místě postavení to přivedeno býti nemohlo, avšak již prvé na díle o tom, jakby se strany všelijakých mincí domácích i cizích v tomto království zachováno býti mělo, na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském léta 73 v středu po památce svatého Pavla na víru obrácení vyměřeno jest: protož J. M. C., což nejdříve možné, takové sněmem výš dotčeným strany mince nařízení skrze mandaty J. M. C. vůbec obnoviti, a aby se v tom času, pokudž by jiné o tom nařízení vyhlášeno nebylo, ve všem tak podle toho od jednoho každého pod pokutami na to vyměřenými se chováno bylo, napomenutí učiniti ráčí.

O ouřadu nejvyššího purkrabství pražského.*)

A jakož jest nejvyšší pan purkrabě pražský ztížnosti některé ouřadu svého nejvyššího purkrabství pražského vznesl, předkem, kdež na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském léta 1567 v pondělí po neděli oculi, ten artikul vyměřen jest, co se soudu mezního a hraničného dotýče, kdyžby kdo purkrabí na které meze vésti chtěl, že má původ i obeslaný místo šesti konšelův po čtyřech osobách stavu panského neb rytířského, osoby dobře zachovalé, vydati, a ty, kdyby se jim časně od úřadu nejvyššího purkrabství pražského oznámilo, že povinny budou na týž den v obeslání mezním položený na mezech najíti se dáti a purkrabí toho pomoci slyšeti a souditi, jakž též svolení sněmovní to v sobě šíře obsahuje: i poněvadž se v tom ten nedostatek nachází, že ty osoby stavu panského a rytířského, kteréž k tomu voleny a obsylány bývají, se časně nesjíždějí a strany na tom pro přetržení obeslání anebo starého práva, kdyby téhož soudu nedosadily, nebezpečenství nesou, i takto J. M. C., jakožto král český, a všickni tři stavové ten artikul opatrovati a napravovati ráčí. Předkem, když purkrabě na kteréžkoli mezé vyžádán bude, má purkrabě osoby dvě z soudcův a rad soudu nejvyššího purkrabství pražského na ty meze, kteréž mu se viděti bude, vzíti a nicméně po třech osobách stavu panského nebo rytířského z každé strany k dosazení téhož soudu, těm mezem, o kteréž činiti jest, blízké a příležité, k purkrabí strany vydati a poznamenané k úřadu nejvyššího purkrabství pražského hned při vyjití aneb po vyjití obeslání mezního časně dáti, aby listem od úřadu k témuž soudu obeslány byly a ty mají beze všech výmluv a bezelstných příčin na ty meze na den a čas položený přijeti. Jestližeby pak kdo buď pro nedostatek zdraví neb z jiných slušných a hodných příčin nemohl přijeti, má se časně psaním purkrabí opověditi a příčinu nepříjezdu svého

*) In margine: Též do zřízení zemského."

oznámiti; a pakli by nepřijel ani psaním (jakž napřed dotčeno) se časně neopověděl, anebo žeby příčina slušná a hodná se nenašla a to žeby od strany ukázáno bylo, má ten každý té straně, od kteréž jest volen, pokuty padesát kop grošův českých dáti a na toho každého hned při témž soudu mezním má stanné právo pro touž pokutu dáno býti a ten každý, komuž stanné právo dáno jest, bude moci listem zatykacím od úřadu nejvyššího purkrabství pražského té pokuty dobývati. A nicméně jedna každá strana, budeli míti dostatek přátel, bude moci osobu hodnou na to místo k dosažení počtu osob do téhož soudu purkrabí jmenovati, a když mu purkrabě rozkáže, má se a bude povinnen každý tak a nejináče zachovati a do téhož soudu tu hned dosednouti bez odpornosti, a kdožby z těch volených osob buď k radě J. M. C. anebo kterémužkoli soudu aneboližto ouřadu povinností prvé zavázán byl, ten má na touž povinnost do téhož soudu dosednouti, a kdožby povinnosti neměl, ten každý má ji k témuž soudu učiniti, lečby kterého obě strany dobrovolně z toho propustily a bez učiněné povinnosti trpěti chtěly. Než co se artikule téhož soudu mezního osob stavu městského dotýče, jakby se při tom zachováno býti mělo, to se při témž artikuli sněmovním léta nadepsaného 67 zůstavuje.

Též i ta ztížnost od téhož soudu nejvyššího purkrabství pražského předložena jest, kterakby řečníci, kteříž před tím soudem lidské pře vedou, památného nedávali a nevyplňovali: i takto jest to opatřeno, že Jich M. nejvyšší páni ouředníci a soudce zemští při nejprv příštím soudu zemském, kterýž držán bude, mají relací ke dskám zemským učiniti, cožby koli památného který z řečníkův k témuž ouřadu od těch pří, kteréž při témž ouřadu vedli, pozůstali i také což ho koli zadržáno jest, aby ouředníci pražští menších desk zemských na toho každého písaři soudu vyššího purkrabství pražského zatykač od desk zemských vydali, a oni řečníci budou povinni podle znění zatykače touž sumu bez odpornosti zaplatiti. A jestližeby od kterých osob týchž památných, buď zadržalých nebo přišlých, nepřijali, budou moci jeden každý z týchž řečníkův, za kohožby co dali na nich zase postihati, a ty osoby z té sumy před soud nejvyššího purkrabství pražského obsýlati, a purkrabě s svými radami při jiných obeslaných přech to rozvažovati a souditi má.

A jakož jest zřízením zemským to vyměřeno a předešlý starobylý způsob složen jest, že půhonové od téhož ouřadu nejvyššího purkrabství pražského ke čtyřem nedělím vycházejí: i z jistých a uznalých příčin J. M. C., jakožto král český, a stavové to tímto sněmovním zůstáním nařizovati a zase ustanovovati ráčí, aby půhonové zase, jakž prvé bývali, k šesti nedělům vycházeli, tak aby týž půhonové tím volněji časně dvě neděle před stáním dodáváni býti mohli a lidé bezpotřebných nákladův pro krátkost času a nečasné dodávání nevedli.

Nicméně i to při témž úřadu nejvyššího purkrabství pražského nastalo, že mnozí řečníci, majíce sobě k témuž ouřadu od lidí svěřené a poručené věci, sami k sobě půhony přijímají a jak se jim líbí s tím posýlají, tak že mnozí lidé v svých spravedlivostech obmeškáni bývají a někteří i o půhony přicházejí: a protož takto J. M. C., jakožto král český, i také stavové to opatrovati a napravovati ráčí, aby jeden každý, kdožby buď sám neboližto skrz řečníky od téhož ouřadu půhony anebo obeslání bráti chtěli, tu hned při tom poslu přísežném od chůze a od zapsání a vysvědčení, což náleží a jakž od starodávna se béře, dávali; a jinak aby tak postranně vysýláni nebyli od žádného, než to posel přísežný aby opatroval, aby časně dodáváni byli. A to aby se, jakž dodáni jsou, při témž ouřadu od téhož posla neboližto toho, kohož on vypraví, vysvědčovalo a zapisovalo, tak aby lidé tím volněji a bezpečněji k svým rozsudkuom přicházeti mohli.*)

Co se pak opravení vězení zemských při témž úřadu nejvyššího purkrabství pražského dotýče, na tom jsou se stavové snesli, aby nejvyšší pan purkrabě pražský mezi tímto časem a budoucím sněmem nejprvé příštím, dal to všecko paumistru J. M. C. spatřiti a jakby to opraveno a staveno býti

*) In margine: „Až dotud do zřízení zemského."

mělo, a co by na to nákladu býti mělo a odkud na ten náklad by se peníze bráti měly, to v spis uvésti a potom při nejprv příštím sněmu stavuom to přednésti má.

O rozpustilostech lidí mladých.*)

Jakož jest předešlými sněmy o mladých lidech a jich rozpustilostech, jakby jim to zastaveno i také trestáni býti měli, vyměřeno, ale že oni v tom se tak nechovají, nýbrž víc a víc takové jejich nechování, starších přátel nectění, buď při svatebním veselí neb křtinách aneb jiných přátelských sjezdích při přítomnosti paní a pannen a jiných poctivých lidí se rozmahá a statky své v městech leže i jinde po šenkovních domích marně utrácejí: i aby se takovým lehkomyslnostem v cestu vkročiti mohlo, na tom jsou se všickni tři stavové snesli, kdežby se koli u kohožkoli trefilo, že by se buď kdo z mladých neb starších lidí tak lehkomyslně a nevážně proti pánu Bohu a poctivým lidem choval, tehdy má od pána, toho domu hospodáře, slibem zavázán, aby se při nejprvnějším soudu zemském na hradě Pražském stavěl a se ohlásil, býti; a pakliby slíbiti nechtěl, tehdy má to ten, v čímž se to domě stalo, na nejvyšší ouředníky a soudce zemské při nejprvnějším soudu, kterýžby držán byl, vznésti. A kdyžby se to na takového kterého nevážného, čehožby se dočinil, anebo že jest v tak marném utrácení statku, vyhledalo a našlo, tehdy J. M. C., jakožto král český, aneb v nepřítomnosti J. M. nejvyšší ouředníci a soudcové zemští mají to v svém uvážení míti a to naříditi, kterakby ten každý dostatečně trestán a komuby i s statkem svým z přátel poručen býti měl a coby jemu od Jich M. z toho statku vydávati poručeno bylo, na tom přestati do vůle Jich M. má. Než co se mladých lidí, kteříž s svými otci na svatební veselí i sami též, majíce otce své živé, jezdí, dotýče, ti a takoví v žádné věnní rukojemství potaženi a zapsáni býti nemají, a pakliby kdy k obvinění z takového rukojemství přišlo, nemá ten žádný, kterýžby vinil, takového rukojemství užiti.

Otec o dílu syna marnotratného říditi může.**)

A poněvadž také i to těchto let mnohem častěji nežli pominulých přichází, že lidé mladí stavův panského a rytířského po zlých a neupřímných radách jedni druhé k zbytečnostem a marným utrácením vzbuzují a uvozují, z kteréhožto zlého původu a v tom zvyknutí potomně statkuov otcovských a dědictví svého v držení vejdouce, ty ve všelijakých zbytečnostech a rozpustilostech k utrácení přivozují, a tak jakž statek tak i sebe zmaříce netoliko sami sobě tudy škodí, ale také rodu a přátelům svým k hanbě a lehkosti bývají a jiným lidem mladým (zlý příklad na sobě ukazujíce) k nemalému pohoršení jsou: i aby takovému zlému a škodnému těch lidí mladých, kteříž ještě cest svých poznati a budoucího zlého i dobrého sobě rozvážiti a sami se rozšafně spravovati neumějí, v cestu vkročeno a to škodné vyňato býti mohlo, na tom jsou se všickni tři stavové tohoto království snesli, kterýžby koli otec z výš dotčených stavů takového syna marnotratného a k zbytečnostem nakloněného býti uznal, aby o něm i o dílu statku jeho, po smrti otce jeho náležitém, mohl a moc měl buďto dskami zemskými aneb kšaftem na list mocný krále J. M. říditi a takový díl jeho buďto jinému synu svému, bratru jeho, aneb komuž by se jemu vidělo k spravování a opatrování poručiti na takový způsob, aby ten díl bez umenšení v svém opatrování majíc z něho tomu marnotratnému synu jistou sumu, cožby mimo náklad důchodův z téhož statku neb dílu vycházelo, každého roku k vychování jeho, tak jakby otec o tom nařídil a vyměřil, vydával a on na tom přestati povinen byl. A mimo to nemá také a moci nebude tomu řediteli a správci dílu jeho v statek ten jemu náležitý nižádným způsobem vkračovati a jemu překážky v tom činiti a to pod jistým z plného soudu zemského, kdyžby to na Jich M. vznešeno bylo, podle uvážení trestáním. Jestli by pak mimo to vejše se vzdlužil, tehdy držitel dílu jeho, žádným

---

*) **) In margine: „Do zřízení zemského."

zaplacením takových dluhův nemá býti povinen, a ten, kdožby toho marnotratného zakládal a půjčkami k jeho zbytečnostem fedroval, nemá z toho žádného ani jistce svého napomínati. Než jestližeby sobě takový zbytečný mrhač usmyslil a od toho přestanouc, dobrou radou bnď jiných bratří neb přátel rozumných, zvláště pak tím, komuž otec jeho díl jemu náležitý svěřil, se spravovati chtěl a to nejvyššími ouředníky a soudci zemskými na plném soudu zemském, žeby mu statku postoupeno býti mohlo, uvažováno a uznáno bylo, tehdy teprv a prvé nic užiti a sám statkem svým vládnouti a jemu postoupen býti má.

O nezamlouvání vlastním synů a dcer k manželství.*)

Jestližeby se kdy přitrefilo, žeby synové a dcery bez vůle otcův svých ze všech stavův království tohoto k manželství se zamlouvali, ženili a vdávaly: na tom jsou se všickni tři stavové snesli, kdožby se toho koli z kteréhokoli stavu dopustil a maje otce živého, bez vůle jeho k manželství se zamluvil, že takového manželství žádné duchovní právo stvrditi nemá. Pakliby kudy jakými obmysly k stvrzení přišli, tehdy má ten syn neb dcera nápadu otcovského (ač chtělliby jeho otec zbaviti) prázen býti, ani žádným způsobem nebude moci na týž nápad nastupovati, ale to má při tom, kterakby koli o tom otec nařídil, zůstati.

Poddaní bez povolení pána se nedlužte.**)

Jakož mnozí poddaní na ouvěrek a sčekání všelijaké věci kupují a se v veliké dluhy dávají, že sebe i dítky své zavozují a o statky strojí, a jiní poddaní pro jich dluhův nezaplacení ztěžováni a stavováni bývají: i na tom jsou se všickni tři stavové snesli, aby žádný poddaný bez povolení pána svého neb ouředníka hned od zavření sněmu tohoto výšeji tří kop grošuov českých se nedlužil a nad to výš v žádné rukojemství se nedával; pakliby se toho bez povolení pána aneb ouředníka svého dopustil, tehdy pán jeho aneb ouředník, kdyby na něj žalováno bylo, anebo žeby obstaven byl, nebude povinen na něm dopomáhati ani k takovému obstavuňku státi, a kdožby přes nadepsanou sumu tří kop grošuov českých více kterého člověka v jaký dluh uvedl a jej žalobami a obstavuňky ztěžovati chtěl, nemá obstavuňku v ničemž užiti.

O podpisování se rádci v suplikací.***)

A kdež předešlými sněmy již vyměřeno jest, což se suplikací, kdož je komu kdy spisuje, dotýče, v nich že se podpisovati má, to se při tom předešlém sněmovním snešení zůstavuje, ale že se pak to nedrží a lidé, zvláště nižšího stavu, mnohokrát bezpotřebně J. M. C. aneb J. M. místodržící, též soudy ztěžují a zaneprázdňují a vyšší stavy oškliví, a ti, kdož jim takové suplikací píší, mnohé těžké a nenáležité věci v týchž suplikacích psáti smějí a se nepodpisují a to pro své ouplatky činí: protož, kdožby koli z lidí poddaných i jiných obecních, kteří stavu neužívají, suplikací na ztížení a zošklivení pána svého aneb koho z stavu podal a v té, kdož jest k ní radil a spisoval, se nepodepsal, tehdy aby žádný na takovou suplikací odpovědi dávati povinen nebyl; a k tomu ten poddaný aneb člověk obecní má do vězení na hradě Pražském dán býti a v něm dotud držán, dokudžby o té osobě, která jest jemu k takové suplikací radila a spisovala, neoznámil. A kdyžby oznámil, aneb jinak se to, kdož jest ten, vyhledalo, tehdy má pro takovou radu poddanému dávanou a nedůvodné a důtklivé suplikování, též se v tom nepodepsání u vězení dvě neděle držán býti.

O partitách.†)

Jakož již v tomto království skrze obmysly a fortele mnohých lidí proti pánu Buohu a jeho svatým přikázaním příliš neřádné a nenáležité i podvodné půjčky jsou nastaly, tak že jedni druhým

*) **) ***) †) In margine: „Též do zřízení zemského."

místo peněz, jakoby hotových sum půjčovali, koně, dobytky, vína, obilí, ryby, mlíčné, dříví, šatstvo nové i staré, klenoty, zboží kupecká a jiné krámské věci, zbroje, rystuňky, ručnice, meče, sedla, peří, karty, zrcadla a jiné rozličné marné a zbytečné věci, všeckno to mnohonásob výšeji, nežli za to stojí, aneb jinak zase prodáno by býti mohlo, podle vůle své nadsazujíc s připůjčením k tomu nějaké sumy, tolikéž také nejisté a nepořádné dluhy, kterýchž sami dobýti a vyupomínati nemohou, pod způsobem půjčky hotových peněz odvozují, a to tak všecko do jisté sumy sobě k tomu přirážejí, i také z toho ze všeho ourok hned, jakoby to všecko zouplna na hotových penězích spravedlivě půjčili, zapisovati dadí a lidi v takové dluhy uvozují, ješto ten, kdož ty věci v jistých sumách k sobě přijímá, toho někdy i za třetí díl nespeněží, a tudy lidé k znamenitým záhubám a zavedením na statcích svých i dokonce tím o živnosti své jsou přišli a přicházejí: i aby dále takové nekřesťanské obchody a lidské podvozování, kteréž tak skrze mnohé lidi takovým jednáním a handli jich jdou, k přetržení a skutečnému zastavení přijíti mohlo, na tom jest se J. M. C., jakožto král český, se všemi třemi stavy království tohoto snésti a konečné svolení učiniti ráčil, a to tak, kdož jsou se kolivěk (žádného v tom nevymíňujíc) toho dopustili a v takové neřádné handle a půjčky se dali, že ten, kdož jest buď listy pod svou pečetí aneb zápisy jakéžkoli a komužkoli na sebe zdělal a se zavázal, předně to jemu nemá k ujmě poctivosti, pečeti ani závazku jeho býti a dále takové sumy žádnému takovému zaplacením povinen není a nebude. Na kteréžby pak osoby buď jistce aneb rukojmě jich o takové nepořádné dluhy přísudkové se stali a zatčeni jsou, anebo že jsou podle takových přísudkův aneb po zatčení peníze své již dali, ti všickni buďto jistci neb rukojmové budou moci k těm osobám aneb osobě, buďte ty mužského aneb ženského pohlaví, které jsou se takových nepořádných půjček dopustily a jich se dosoudily, o to zase, i což jsou škod a nákladův skrze to vzali, pořadem práva hleděti a kdyžby to tak provedli, tehdy aby jim navrácením toho všeho zase i s škodami a náklady proto vzatými každý ten byl povinen.

Než kdožby se koli dále již po dnešní den toho více, buď mužského neb ženského pohlaví z stavu panského a rytířského, dopustili a takový nenáležitý handl, podvodnou a nepořádnou půjčku na čemkoli takovém, jakž napřed dotčeno, cožby lidská lest vymysliti mohla, učinili: tehdy ten každý, na kohožby to, že jest se toho dopustil, pokázáno bylo, čest, hrdlo, statek ztratiti má, kteréhožto statku díl jeden na krále J. M., druhý na zemi má připadnouti a třetí díl tomu, kdožby naň dovedl, náležeti; a ten, komužby tak nepořádně půjčeno bylo, nebude povinen toho dluhu platiti a takového každého, kdožby jej v tu neřádnou půjčku uvedl, před soud zemský větší obeslati.

A jestližeby takové půjčky mezi stranami kdo byl jednatelem a potom by od strany k svědomí potřebován byl, ten každý, nezastírajíc se ničímž tím, žeby mu věc svěřena byla, takové svědomí, pokudž jemu v pravdě co o tom povědomo jest, aby, jsouc k tomu pořadem práva připraven, dáti povinen byl.

Jestližeby pak žádný toho, kdožby takovou nepořádnou půjčku a handl učinil, z toho viniti nechtěl, tehdy prokurátor J. M. C. z povinnosti ouřadu svého, jakžby se čeho toho na kohožkoli uptal, má a povinen bude takového každého před soudem zemským z toho viniti a nejvyšší páni ouředníci a soudcové zemští takovou při z pořádku ven vyníti a o to mezi stranami při budoucím soudu zemském potom nejprvé příštím, vyslyšíc tu při, (kteréž obeslaný žádnými příčinami zdvižení se brániti a toho jemu dopuštěno býti nemá) konečně vejpověď učiniti mají, a na kohožby koli to, že jest se toho (jakž vejš dotčeno) dopustil, provedeno bylo, aby ihned po vejpovědi na tom každém, prvé nežliby ten soud zemský vzdán byl, ta exekucí beze vší milosti a dalšího odkladu se stala a vykonala.

A jestliby pak kdo komu spravedlivým dluhem jsouc povinen a za příčinou tou, aby toliko průtahu v placení užiti mohl, na věřitele svého, jakoby nějakou nepořádnou půjčku učinil, zoumysla obmyslil a to se soudem, že to žádná neřádná půjčka není ale dluh spravedlivý jest, vyhledalo, takový každý, aby nápravou, vedle zřízení zemského o nařek cti vyměřenou, obeslanému povinen byl a sumu tu i s náklady pro to vzatými zaplatil.

Nicméně také, kdožby učiníc takovou neřádnou půjčku, jistotu na ni buďto listem hlavním neb dskami a tolikéž zápisem registry purkrabství pražského i jakkoli jinak učiněnou jinému odevzdal, a ten podle ní, nevěda nic o takové neřádné půjčce, napomínal: že o ten nepořád ne k němu, ale k tomu, kdož jest se té nepořádné půjčky dopustil, vedle nahoře psaného vyměření hledíno býti má.

Co se pak osob stavu městského, osedlých měšťanův i také kupcuov a jiných všelijakých handléřův, kteří v městech buď Pražských neb jiných v království tomto jsou, dotýče: jestliby kdo z těch jaké takové nepořádné a nekřesťanské půjčky, jak se to nahoře jmenuje, dopustil se a tudy v jaké koli jistoty anebo zápisy koho uvedl, že ten jistec každý aneb rukojmě zaň tolikéž žádnému takovému zaplacením toho nepořádného dluhu, kdyžby to naň uvedl, povinen nebude ani pro taková ujištění svá a zápisy, závazky a pečeti ujmy na poctivosti a dobré pověsti své násti nemá.

A jestli jest také kdo podle přísudkův a dopomožení práva již co takových nepořádných dluhuov zaplatil aneb je na sebe přisouzené maje k záplatě přidržán jest, tehdy každý ten jistec neb rukojmě jeho bude moci k těm osobám, buďto mužského aneb ženského pohlaví, kteréž jsou se takových nepořádných půjček dopustily a jich se dosoudily, aneb již k záplatě přivedly, o to i co jsou škod a nákladův skrze to vzali, obešlíc jej z toho před právo Starého města Pražského, buď ten v kterémkoli městě Pražském aneb v jiném v království tomto, hleděti, a tu každý státi a beze všech výmluv a zastírání odpovídati má. A kdyby to tak na koho v přítomnosti při purkmistru a radě Starého města Pražského, jiných osob, jak to doleji vyměřeno jest, pokázáno a provedeno bylo, aby původu každý ten navrácením toho všeho zase i se všemi škodami a náklady proto vzatými byl povinen.

A kdož by pak koli z osob městských osedlých i jiných lidí obecních, handlův v městech království tohoto, buďto mužského aneb ženského pohlaví, dále již po dnešní den takové nepořádné půjčky jakýmkoli tím, jakž nahoře dotčeno, způsobem se dopustil: tehdy ten každý od toho, kdož jest v to uveden, bude moci a má před výš jmenované právo Starého města Pražského obeslán a k stání připraven i také jemu hned po obvinění den jistý k průvodům položen býti. A hejtmané J. M. Kr. všech tří měst Pražských, tolikéž tři osoby z rad na apelacích, kteréž by pan president nad apelacími nynější i budoucí k tomu obral, majíc sobě od Pražan Starého města Pražského o takové při a dni k slyšení položenému oznámeno, mají spolu s nimi purkmistrem a radou při vyslyšení té pře seděti a obviněný každý ihned ku při, žádnými příčinami k zdvižení a odkladům se nebráníc, přistoupiti, a tak po vyslyšení stran beze všech odtahův výpověď spravedlivou mezi stranami učiniti. A jestliby také kdo takové půjčky mezi stranami jednatelem a k svědomí potřebován byl, ten beze všeho se zastírání způsobem nahoře psaným, aby byl svědomí o tom, jak se to v pravdě stalo, dáti povinen. A na kohož by se jaká taková neřádná a nekřesťanská půjčka ukázala a našla, takový každý čest, hrdlo i statek ztratiti má. Od kteréžto vejpovědi žádného dalšího odvolání ani suplikování ten odsouzený užiti nemá, ale podle toho exekucí, ode dne vejpovědi v témdni pořád zběhlém, skutečně aby proti takovému šla a se vykonala. Jestliby pak také žádný jiný toho, kdož se takové nepořádné půjčky dopustil, nevinil, tehdy J. M. Kr. rychtář z povinností ouřadu svého, jak by se čeho toho na kohožkoli uptal, má a povinen bude na to nastoupiti a proti takovému to až k vejpovědi i k exekucí dovésti.

Strany pak židuov, kteříž v městech Pražských i jinde kdežkoli v království tomto jsou, kteříž by se čeho toho, což napřed položeno, dopustili: tolikéž z toho před právem téhož Starého města Pražského viněni, a cožby se tak toho na ně vyhledalo, podle uznání zaslouženi a provinění jich na hrdle i statcích trestáni býti mají.

Povolení kurfirštu saskému k lénu.

Jakož také J. M. C. na všeckny tři stavy království tohoto milostivou žádost vzložiti jest ráčil, aby stavové k tomu, aby kurfirštu saskému J. M. Fojtlandt, kteréhož od někdy knížat z Plavna zá-

stavou dosáhl, pod léno propůjčen a puštěn byl, povolení své dali: kdež pak stavové prohlédajíce k takové milostivé J. M. C. žádosti a vážíce sobě nemálo toho v jakém povolném, příjemném přátelství J. M. C., k užitečnému a dobrému sousedství s královstvím tímto J. M. kurfiršt se ukazovati a v tom dále J. M. C. a království tomuto se zakazovati ráčí, protož nadepsaní stavové na tomto jsou se snesli, že J. M. kurfirštské a kmenu a linii vlastní J. M. mužského pohlaví výš dotčený Fojtlandt pod léno k tomuto království od J. M. C., jakožto krále českého, propůjčiti a dáti, povolení své dávají tak a na ten způsob. Předkem, aby i v tom osoba J. M. kurfiršta ušetřína byla, bude moci J. M. takové léno od krále českého J. M. skrze jiné kníže léta dospělá mající, který by z kmene a linie J. M. byl a toto povolení stavův a léna propůjčení naň se vztahovalo, přijímati; pakli by v kmenu a linii J. M. žádného knížete leta dospělá majícího nebylo, tehdy má skrze jinou osobu knížecí takové léno od králův Jich M. českých přijímati a to nikdež jinde nežli v tomto království Českém.

Jestliby z vůle pána Buoha kmen nynějšího kurfiršta J. M. mužského pohlaví sešel a pominul, a tak z linii J. M. žádného nepozůstávalo, tehdy aby týž Fojtlandt se všemi statky a panstvími, many a jich obyvateli i se vším a všelijakým příslušenstvím, jakožto statek lení k tomuto království náležející, darmo beze vší výplaty na krále J. M. k koruně České připadl a tiž manové a obyvatelé Fojtlandtští potud dále žádnému jinému žádnou povinností a poddaností zavázáni nebyli, než toliko králi českému J. M., kterýž by tehdáž byl. A J. M. Kr. když by k takovému nápadu přišlo, ráčí se moci v týž Fojtlandt se vším jeho příslušenstvím uvázati a jej k rukám J. M. a koruně této uvésti, jakož pak dále na to i na jiné povinnosti z toho list lenní zapsaný J. M. kurfirštské a též také revers obyvateluov Fojtlandtských J. M. C., jakožto králi českému, a stavům tohoto království učiněný (což při jiných privilejích zemských na zámku Karlštejně složeno býti má) to vše v sobě obsahuje a zavírá.

Též kurfirštu brandeburskému.

Co se pak podobně J. M. C. milostivé žádosti na též všecky tři stavy tohoto království strany kurfiršta brandeburského J. M. vzložené dotýče, tolikéž stavové patříce na takovou milostivou žádost J. M. C. a kurfiršta J. M. mnohá k dobrému a užitečnému J. M. C. a tomuto království zakázání: na tomto jsou se snesli, že k tomu, aby od J. M. C., jakožto krále českého, a koruny této panství Štorkova a Bezkova se vším a všelijakým k nim příslušenstvím v markrabství Dolních Lužic ležící (čehož také zástavou v držení býti ráčí) s dědici a budoucími svými, kteříž by z kmene a linii J. M. mužského pohlaví pošli, pod léno držeti a při tom zůstati mohli, povolení své dávají. A tolikéž stavové osobu J. M. kurfiršta brandeburského z zvláštního z ušetření J. M. z osobního léna přijímání propouštějí, tak aby skrze jinou osobu z hrabat to léno přijímati mohl a to též nikde jinde, než v království tomto Českém. Jestliby pak z vuole boží kdy k tomu přišlo, že by z kmene a linii kurfiršta J. M. nynějšího brandeburského žádného mužského pohlaví nepozůstalo, tehdy ihned ta výš dotčená panství v tom způsobu, jakž by se tehdáž zastala, beze vší vejplaty a náhrady nákladův na zlepšení, přikoupení a stavení i jinak vynaložených i tak se vším příslušenstvím k tomu, zase tehdáž na budoucího krále českého a království toto darmo beze všeho ouplatku připadnouti mají a obyvatelé, poddaní týchž panství, potud dále žádnému jinému žádnou povinností a poddaností zavázáni býti nemají, než toliko králi českému J. M., kterýžby tehdáž byl; a J. M. Kr., kdyby k takovému nápadu přišlo, ráčí se moci v táž jmenovaná panství a lidi se vším jich (jakž dotčeno) příslušenstvím uvázati a je k rukám J. M. a k koruně této uvésti, jakž pak také dále na to i jiné povinnosti z týchž panství list lenní zapsaný J. M. kurfirštské, J. M. C. a království tomuto učiněný, kterýž při jiných privilejích zemských na Karlštejn složen býti má, to vše v sobě obsahuje a zavírá.

A J. M. C. na ponížené předložení J. M. od stavův a podle J. M. C. milostivého uvolení stavy v tom dostatečně opatřiti míti ráčí, aby to, což tak toho, jakž se nadpisuje, na milostivou žádost

J. M. C. činí, ani nic jiného tomu privilegium císaře Karla Čtvrtého J. M., slavné paměti, kterýmž J. M. to, že od království tohoto nic odcizováno býti nemá, znamenitě opatřeno jest, k žádné ujmě, k zmenšení a protržení nebylo, ale to zouplna a ve všem v své mocnosti zůstávalo, a že nikda více, nyní ani na budoucí časy, nižádným způsobem nic toho odcizováno a proti takovému privilegium nic více toho se státi nemá.

O dluhy Čechům od Saxův a Mejšnarův povinné.

Kdež také J. M. C. s kurfirštem saským J. M., co se dluhuov dobývání na poddaných J. M. obyvatelům království tohoto, aby k těm bez dlouhých odtahův přicházeti mohli, dotýče, se jest snésti ráčil, že o to z obou stran komisaři voleni býti a stavové tohoto království také jisté osoby za komisaře k tomu vyslati mají; protož stavové volili jsou k takovému jednání podle komisařův J. M. C. osoby tyto: Bohuslava Felixa Hasištejnského z Lobkovic na Líčkově a Chomutově, nejvyššího sudího království Českého, Jaroslava Libštejnského z Kolovrat a na Petršpurce, J. M. C. radu a markrabství Dolních Lužic lantfojta, Hendrycha Kurcpacha z Trachmburku a z Milče, na Ronově a Stolinkách, J. M. C. radu, z pánův; a z rytířstva Šebestiána z Vřesovic a na Tauchovicích, Jana Černína z Chuděnic a na Oujezdě, Hynka Rausndorfa z Špremburku, a kdyžbykoli k takovému jednání od J. M. C. den jmenován byl a týmž osobám nadepsaným od stavův voleným psaním J. M. C. o tom oznámeno bylo, že k tomu, majíce list pod zemskou pečetí, se najíti dáti a podle J. M. C. komisařů tu věc na místě postaviti mají, nebo jim k tomu stavové moc tímto sněmem dávají.

O vkračování do mezí království Českého.

Jakož nemalá ztížnost od mnohých osob stavu panského a rytířského, zvlášt skrze suplikací Chodův a Domažlických, na všecky tři stavy vznešena jest, kterak cizozemci přes meze a hranice do království tohoto čím dál vždy více a více a ne na jednom místě a od Bavorčanův pak na mnoze vkračují, lesy mejtí, Němci se tu osazují a rozmahají a lidi království tohoto (činíc vpády) berou, zajímají a do vězení dávají, skrze což i mordy se dějí, a tudy jest se obávati nějakého většího pozdvižení a různic, což to všecko potřebuje spěšného a brzkého opatření a přetržení: i J. M. C. s stavy se jest milostivě o to tak snésti ráčil, že se k tomu tak přičiniti ráčí, aby což nejdřív a pokud možné ještě tohoto roku to předsevzato, opatřeno a na místě postaveno býti mohlo, tak aby starodávní meze království Českého v svém způsobu stálé byly a přes ty do království tohoto Českého dále a více vkračováno nebylo.

A poněvadž již předešlými obecními sněmy jistí komisaři k jeděnm každým těm mezem voleni jsou, protož jestli jsou které osoby z komisařův volených v těch časích pominulých pomřely aneb k některým mezem voleni ještě nejsou, tolikéž jako i prvé všicknі tři stavové tímto sněmem nejvyšším úředníkům a soudcům zemským tu plnou moc jsou dali a dávají, aby podle uznalé potřeby osoby obrány a což k tomu náležitého k vedení a provozování pořádnému těch mezí jest, to vypraveno býti mohlo. Jakož pak stavové na sněmu obecném, kterýž léta 69 v pondělí po moudrosti boží držán byl, i relací ke dskám zemským, strany přitištění pečeti zemské k listům mocným na ty všecky meze se vztahující, jsou učinili, což se při též relací, aby to tak průchod svůj mělo, zůstavuje.

O panství Loketské a hrabství Kladské.

Co se pak panství Loketského a hrabství Kladského dotýče, kteříž, jsúce obyvatelé království tohoto, beze vší potřeby privilegiemi svými se zastírají a rovnosti berní s všemi třemi stavy svolených nésti i také ku právům a soudům tohoto království stávati a je podnikati se zbraňují, nad čímž ne-

malá ztížnost stavův, aby oni takové obzvláštnosti a svobody větší užívati měli, jest: poněvadž od J. M. C. o to sročeni jsou a vyslyšáni býti mají, J. M. C. stavové poddaně prosí, aby J. M. C. té věci podle předložené ztížnosti stavův k místu přivésti prodlévati neráčil.

O srovnání práv městských.

Což se pak práv městských, kteráž podle nejednoho sněmovního zůstání jedna s druhými, totiž pražská s magdeburskými, jichžto některá města, jako Litoměřice, Louny, Slané, Nymburk i jiná některá užívají, k srovnání přivedena býti měla, dotýče, obzvláštně jak sněmem obecním, kterýž létu 69 držán byl, jisté osoby z stavův panského a rytířského ze všech krajův k tomu jsou voleny byly, poněvadž se při tom také stavu panského a rytířského, též poddaných jich, oč před právy městskými činiti mívají, dotýká, aby taková práva všecka přehlédnuta, skorigována a kteráž jsou sobě v čem proměnná a rozdílná, jedna s druhými srovnána a v jedna uvedena byla, tak aby ve všech městech království tohoto jednostejných práv se užívalo, však až posavád nic toho k vyřízení svému přivedeno není a pod tím některé ty osoby z krajův volené smrtí s světa jsou sešly: i aby již na žádném dalším odtahu to nezůstávalo, ale k svému jistému vykonání to skutečně přivedeno bylo, předkem J. M. C. k osobám od stavu panského a rytířského voleným také jisté osoby za komisaře přidati ráčil, totiž Jana staršího z Lobkovic na Točníce a Bystřici, J. M. C. radu a nad apelacími presidenta, Jana Bezdružického z Kolovrat a na Záběhlicích, J. M. C. radu při týchž apelacích, Albrechta Bryknara z Brukštajna na Libni nad Vltavou, J. M. C. prokurátora v království Českém a Jana Vchynského ze Vchynic na Lžovech (sic!) a Jenči, též J. M. C. radu; a ty jmenované osoby aby mezi tímto časem a vánoci nejprvé příštími ihned po vykonání soudu svatomartinského na to zasedly a to mezi těmi městy v právích sobě rozdílnými o takováž práva, všemu tomu, v čemž jsou nesrovnalá a v čem která vysvětlenější, dobře vyrozuměly a to mezi nimi k srovnání a v jedno, tak aby, nejinak než práva městská sloula, uvedly. Po vykonání pak toho osobám stavu panského a rytířského a předešlým nahoře dotčeným sněmem z krajův k tomu nařízeným, které živy jsou a místo těch již mrtvých jiným doleji jmenovaným podaly, a to zejména tyto z stavův panského a rytířského z krajův voleny jsou: z kraje Bechyňského z pánův Adam z Hradce na Hradci a Hluboké, J. M. krále Rudolfa uherského a českého komorník, z rytířstva Kuneš Dvořecký z Olbramovic a na Dvorcích, z kraje Prachenského z pánův Jan Kavka z Říčan a na Čehnicích, z rytířstva Bernhart Hodějovský z Hodějova na Lžovicích, z kraje Slánského z pánův Fridrich z Lobkovic a na Peruci, z rytířstva Hertvík Zejdlic z Šenfeldu a na Lanech, z kraje Litoměřického z pánuov Hendrych Kurcpach z Trachumburku a z Milče a na Ronově, J. M. C. rada, z rytířstva Václav Kaplíř z Sulevic a na Milešově, z kraje Kouřímského z pánuov Vilém z Talmberka a na Jankově, z rytířstva Petr Kaplíř z Sulevic a na Neustupově, z kraje Čáslavského z pánuov Krištof z Vatmberka (sic!) a na horních Kralovicích, kuntor v Lemberce, z rytířstva Jan Salava z Lípy a na Oumoníně, z kraje Vltavského z pánuov Mikuláš z Říčan a na Beztahově, z rytířstva Jan Černín z Chuděnic a na Nedrahovicích, z kraje Podbrdského z pánuov Vácslav z Říčan a na Hořovicích, z rytířstva Jan Vratislav z Mitrovic a na Skřípli, z kraje Plzeňského z pánuov Jan Erazim z Švamberka a na Boru, z rytířstva Krištof Markvart z Hrádku a na Bělé, z kraje Žateckého z pánuov Jan Valdemar Hasištejnský z Lobkovic na Maštově, z rytířstva Mikuláš Štampach z Štampachu, z kraje Boleslavského z pánuov Jindřich z Valdštejna a na Dobrovici, J. M. C. rada, z rytířstva Jindřich Vlinský z Vliněvsi a na Liblicích, z kraje Hradeckého z pánuov Jiří z Valdštejna a na Hostinném, z rytířstva Hertvík Žehušický z Nestajova a na Rysmburce, z kraje Rakovnického z pánuov Krištof z Kolovrat a na Všesulově, z rytířstva Vácslav Vchyňský ze Vchynic na Petrovicích, z kraje Chrudímského z pánuov Václav Berka z Dubé a na Rychmburce, z rytířstva Prokop Štítný z Štítného a na Morašicích. Kteřížto všickni nadepsaní z krajuov volení, kdyžby od J. M. C. k tomu obesláni byli, na

hrad Pražský mají a povinni jsou beze všech výmluv se dáti najíti, a pakliby který z nich pro bezelstnou a hodnou příčinu přijeti nemohl, ten každý aby J. M. C., a v nepřítomnosti J. M. v království tomto pánuom místodržícím J. M. v témž království, příčinu takovú bezelstnou nepříjezdu svého oznámil a se omluvna učinil; však nicméně jiní, kteří se sjedou, to všeckno, jak výš položeno, před sebe vzíti a při tom času k vykonání přivésti povinni jsou. A po vykonání té věci při nejprvnějším sněmu to všeckno stavuom aby přednesli a jaké o tom dále J. M. C. s stavy snešení bude, to při tom zůstaň.

O měrách obilných.

Také nemalá ztížnost jest na všecky tři stavy vznešena, kterakby při městech Pražských i při jiných městech v království tomto i v městečkách a zvláště na hostinských domích míry zmenšeny a jedny s druhými rovnosti míti neměly, a v městě Roudnici nový zpuosob a prvé nikdy nebývalý i s jinými městy nesrovnalý začat byl, totiž když obilí k trhu lidé vezou, oni toliko srážeje vrch téhož obilí dopolu štrejchují, nad čímž nemalá ujma, kdož prodává jemu jest: i aby z takových nesrovnání a ztížností sešlo, na tom jsou se všickni tři stavové snesli, aby jeden každý z stavův na gruntech a při poddaných svých to nařídil, aby se k takovým měrám dohlédalo a v městech mají každého čtvrt léta a to v každém městě, městečku a domích hostinských též naříditi, aby ouřad k takovým měrám dohlídali, a kdožby v tom tak, žeby míru spravedlivou starodávní zvětšil aneb zmenšil aneb sfalšoval, shledán byl a to na něj uvedeno bylo, ten každý skutečně aby i na hrdle trestán byl a oni Roudničtí toho, což jsou tak vnově a neobyčejně začali, víc nečinili.

O plavbu po Labi k moři.

Kdež J. M. C. také opět stavům tohoto království tu milostivou vůli strany objednání plavby po Labi ve všelijakých kupectvích pro dobré a užitečné téhož království na předložení sněmovním J. M. C. obnoviti a milostivě připomenouti ráčil: z kteréžto tak milostivé a otcovské péče J. M. C. všickni tři stavové jako i prvé poníženě děkují; a stavové k takovému jednání a uvažování volili jsou osoby tyto: z stavu panského Jiříka Zajíce z Hazmburka na Klášteře svaté Dobrotivé, Jiřího z Valdštejna na Hostinném, Jana z Šlejnic na Šlaknově a Tolnštejně, markrabství Horních Lužic lantfojta; z stavu rytířského Floriana Kryspeka z Kryspachu na Kaceřově, J. M. C. radu, Kašpara Belvice z Nostvic na Liběchově, Gintera z Binu na Děčíně; z stavu městského Matěje Bydžovského z Aventýnu, Jana Kutovce z Ourazu a Ondřeje Zutera a J. M. C. Arnošta z Rachmberka, nynějšího hejtmana Horních Lužic, také k tomu jednání přidávati ráčí. A kdyžby koli J. M. C. s kurfiršty Jich M. saským a brandemburským i jinými knížaty o den a místo k takovému jednání se snésti a osobám výš jmenovaným o tom milostivě oznámiti ráčil, k tomu též osoby také se najíti dáti mají.

O plavbu po Labi a řekách v zemi.*)

Což se pak plavby po Labi a jiných řekách v tomto království dotýče, na tom jsou se všickni tři stavové snesli, aby po Labi i po všech řekách plavení dříví i jiných věcí svobodné bylo a překážky v tom se nedály. Však při tom to každý opatrovati jest povinen, aby tím na jezích i jinak pánu gruntův škody nečinil, a kdožby pak také jaké obdarování pořádné na cla a mejta na vodách od starodávna měl, to každý, aby při budoucím soudu zemském, který o suchých dnech postních léta když se sedmdesátého šestého psáti bude přišlém zjevně, dožádajíce se toho na plném soudu, přečísti dal, aby jeden každý, slyšíc to čísti, tím se spraviti věděl. A kdež jsou také plavci v Novém městě Pražském mezi sebou losy, na kterého by z nich plavení lesův osobám z stavův přijíti mělo, nařídili, nad čímž

*) In margine: „To do zřízení zemského."

nemalá ztížnost a obmeškání při plavení časném dolův, že žádný jiný mimo toho, komuž to losem přišlo, toho k sobě přijíti nesměl, jest byla: od takového losování Pražané Nového města Pražského, aby ti plavci více toho neužívali, jsou pustili, tak že jeden každý z stavův, kohožkoli buď z poddaných svých aneb jiných plavcuov v tom užiti může, bude moci dříví své podle vůle své dáti sobě splaviti a spraviti.

O škodné dříví pouštění v klaptích.

A kdež také v jistých krajích po některých řekách pouštění klaptuov v velikém počtu, kteréž se z hor Krkonošských i jiných v témž kraji k Hoře Kutné i také k Hradci plaví, kudyž některým osobám z stavův netoliko na rybách, ale také na lukách i obilí roznášením se takových klaptův ven z břehův nemalé škody se činí: J. M. C. hornímu ouřadu na Horách Kutnách dostatečně poručiti ráčí, aby podle nejvyšší možnosti se vší bedlivostí to opatřili a s dostatkem (nelitujíc nákladův) nařídili, aby se škoda takovým plavením nedála. Jestliby také komu, skrze povodně aneb jak koli jinak, na čí grunty dříví ušlo a uptáno bylo, má takové dříví, čí jest, zouplna proti mírné záplatě za práci toho, kdož jest je přejal a dodržel, navráceno býti. A kdež J. M. C. také při tom artikuli tu ztížnost stavům milostivě předložiti jest ráčil, kterakby poddaní některých osob z stavův v těch místech, kdež J. M. břehy, kudy se dříví k horám pouští, nemalým nákladem pažiti dáti ráčí, z takového pažení tesy i koly dobývati a pryč odnášeti měli: protož každá vrchnost, při jehožto gruntech takové pažení břehův nákladem J. M. C. jest, na to pozor míti (a to pokudž možné) má, aby se toho nedálo, ale jestliby kdo buď z poddaných jeho, neb kdož koli jiný toho se dopustil a že jest z takového pažení dříví dobýval a bral, postižen byl, takový každý vzat a skutečně trestán býti má.

O čeledi cizích pánův poddaných přechovávání, jaká na to pokuta.*)

Co se pak čeledi, sirotkův a poddaných a jiných oukolníkuov, nádenníkův, podruhův, mlynářův a řemeslníkův obojího pohlaví mužského i ženského i těch, kteří by z gruntův pánův svých zběhli jakéžkoli povahy, dotýče: aby takoví lidé všickni, kteřížby chtěli kde přes pole k robotování jakéhokoli díla kde přistávati a sloužiti aneb v podruží býti, aby od svých pánuov listy pod jich pečetmi měli, tak že s povolením svého pána jeden každý jest odešel, a kdožbykoli z těch lidí robotných a sedlských u kohožkoli na jakémkoli díle oukolním, nádenním neb přístavním čeledínem byl a zjednaje se u jednoho, opět se chtěl jinam doslouže obrátiti, ten každý s vólí toho pána, rytířského člověka, Pražan, měst aneb měštěnína, aby to učiniti mohl, však maje opět list od téhož pána, rytířského člověka, Pražan, města neb měštěnína, že s jeho neb jiných vólí jest odešel; a kdožby tak z těch lidí u měštěnína dělal neb sloužil a chtělby odjíti, tehdy ten měštěnín má oznámiti purkmistru a konšelům a osobu jmenovati, že jest u něho byl a dobře se zachoval a za to prosí, aby jemu list fedrovní a zachování jeho podle oznámení hospodářovo dán byl; též byl-liby u sedláka a od něho se bráti chtěl dosslouže, aby sedlák to na pána svého neb úředníka vznesl a pán ten neb úředník, aby podle oznámení téhož sedláka list fedrovní a zachování toho nádenníka neb čeledína dal, a bez takových listů pán, rytířský člověk, Pražané, města neb měštěnín, man, dvořák, svobodník, nápravník i jiní všickni zespod jmenovaní ani sedlák, aby k sobě nepřijímali pod pokutou, stav panský, rytířský anebo městský, opatové, proboštové, preláti, jeptišky i jiní klášterové, manové, dědinníci, svobodníci, nápravníci 25 kop grošův českých a lidé sedlští 5 kop grošův českých propadení a k tomu dvě neděle u vězení seděním; a pakliby pro chudobu nemohl takové pokuty, totiž 5 kop grošův českých dáti a vyplniti, tehdy tři měsíce neb dvanáct neděli vyseděti má; a ten pán téhož člověka tomu pánu, jemužby tu pokutu propadl, povinen jest jeho do vězení bez odpornosti vydati, však v témž vězení

*) In margine: „Též do zřízení zemského."

bez ublížení zdraví jeho držán býti má. A kdožbykoli z těch lidí přišel ku pánu neb rytířskému člověku, k městu aneb měšťenínu, opatu, proboštu i jiným všem svrchu jmenovaným i k sedlákům, nemaje listu fedrovního a svého zachování, ten aby každý hned do vězení dán byl a dotázán, koho za pána má a od koho jest (nemaje listu fedrovního) odešel, a o komby pravil neb oznámil, že jest od něho odešel, tomu aneb těm ihned psaním svým na jeho neb na jich náklad aby oznámil, chtějíli neb chceli sobě pro něj poslati a poslu zaplatiti, že jim neb jemu vydán bude, toliko aby tím neprodléval, jedno coby mohl k tomu čas postačiti. A kdožby v desíti dnech po oznámení, kdyžby ho došlo, o takového člověka aneb čeledína a nádeníka svého neposlal, tehdy jemu tou pokutou svrchu psanou 25 kopami grošův českých povinovat nebude, ani téhož člověka nádeníka neb čeledína aneb podruha, mužského neb ženského pohlaví, v vězení déle držeti, než budeli chtíti tak u něho sloužiti aneb na den dělati, může ho při sobě míti, ažby o to jeho pán stál, aby mu ho vydal, ač zastihl-liby ho u něho. A přišel-li by jaký takový člověk k měšťenínu bez listu fedrovního, tehdy týž měšťenín má to oznámiti purkmistru a konšelům aneb rychtáři, buďto v městech královských, panských, rytířských a oni se mají k němu tím vším způsobem zachovati, jako svrchu napsáno jest, a v tom ve všem (jakž napřed dotčeno jest) pod propadením často psané pokuty všickni se zachovati mají. A kdož by koli toho pominul a v tom se tak nezachoval, tehdy od kohožkoli takový čeledín, nádeník neb oukolník aneb podruh ušel a kdož by jej tak bez listu fedrovního a zachovacího k sobě přijal, má to na hejtmany krajské vznésti a od kohož by tak na ně vznešeno bylo, aby jej ihned sročili a ve dvou nedělích pořád zběhlých o to vyslyšeli. Pakliby kdo chtěl o člověka svého z též pokuty před soudem zemským menším viniti, toho každý vuoli míti má, buď před hejtmany aneb před týmž soudem zemským menším A jestližeby před soudem zemským menším z takové pokuty kdo vinil a té pokuty se dosoudil, povinen bude ten každý, což by tak provedl i s škodami jemu dáti; pakli by před soudem zemským menším toho nepokázal, tehdy druhé straně odporné též škodami útratními povinen bude, a na komž by takovou pokutu hejtmané krajští přisoudili a ten vedle té vejpovědi se tak nezachoval a pokuty ve dvou nedělích pořád zběhlých ode dne vejpovědi nedal, aby hejtmané krajští povinni byli relací k ouřadu soudu komorního učiniti a podle té relací má od téhož ouřadu původovi, kdyžby toho žádal, list zatykací vydán býti, a pakli by ten původ na statek toho, na komž pokutu obdržel, právo vésti chtěl, to též bude moci učiniti.

Než co se Pražan všech tří měst Pražských dotýče, poněvadž ti pod správu hejtmanův krajských nenáležejí, dopustil-li by se kdo z měšťan v týchž městech takové pokuty, na tom purkmistr a konšelé těch pokut dopomáhati mají, též ve dvou nedělích po vyslyšení a vejpovědi té pře; co se pak jiných lidí poddaných i jiných lidí obecních, kteříž stavu neužívají, dotýče, na těch, opověďouce se prvé pánu neb úředníku, nebyloli by dopomoženo té pokuty 5 kop grošův českých, právem stavním, tím vším způsobem jako pro dluh dobývati se bude moci.

Avšak to při tom znamenitě se vyhražuje, aby každý pán, rytířský člověk, město, měšťenín i jiní svrchupsaní všickni i sedláci čeledínuom, nádeníkům, oukolníkům aneb podruhům jich mzdy nezadržoval, než podle smluv jim je platili a plnili, a jestližeby kdo čeledínu vysloužilému aneb nádeníku co koli mzdy zadržoval a zaplatiti nechtěl, tehdy ten čeledín neb nádeník aneb podruh bude se moci utéci k svému dědičnému aneb přikázanému pánu, a pán jeho bude moci o to státi, aby jeho člověku, sirotku neb přikázanému zaplatil, aby témuž čeledínu aneb nádeníku a podruhu to čtvero dal i s náklady a outratami, kteréžby pro jeho neplacení přišly a se sběhly; a toho též dobývati bude moci právem stavným. Však každý pán, rytířský člověk, město neb měšťenín i jiní všickni, kdož své lidi poddané mají, aby toho vůli měli, své sirotky a poddané k svým potřebám na slušných a spravedlivých mzdách při sobě míti a kterých by nepotřebovali, těm aby takové listy dávány byly, aby jinde sobě vysluhovati mohli, avšak pokudž by mu pán jeho vyměřil a jinde posluho-

vati uložil a dopustil, déle aby se v služby nezamlouval, než k svému pánu na uložený a vyměřený čas zase se navrátil. A takové listy, které se těm lidem dávati budou, u kohožkoli který člověk neb čeledín nejprvé na jaké dílo se dá aneb přistoupí, tehdy ten pán, rytířský člověk, město neb měštěnín aneb kdožkoli jiný má ten první list k sobě vzíti a jemu ho nenavracovati, až by u něho dosloužil; a když by dosloužil a odjíti chtěl, má jemu předkem zaplaceno a jiný list fedrovní a jeho zachování od toho, u kohož jest sloužil aneb dělal, dán býti a od pána jeho první list též zase navrátiti, tak aby každý, kdož by jeho znovu zjednat chtěl, věděl se čím spraviti, dokud má povolení sloužiti.

Což se pak příhodných cizozemcův dotýče, kteřížby prvé zde v království u žádného v službě neb na jiném díle oukolním a nádenním nebyli: toho a takového každého každý může přijíti, však odešel-li by od koho bez listu k jinému, k tomu aby se bylo zachováno, jakž napřed o jiné čeledi, sirotcích, nádenících a podruzích dotčeno jest, tolikéž i při cizozemcích tím způsobem aby zachováno bylo.

A což se ve žně dělníkův a žencův, kteříž do krajův na žeň, aby sobě peníze k potřebám svým vydělati mohli, dotýče: ti na takových žněch nic déle trvati nemají, než ode dne svatých Petra a Pavla až do čtyř nedělí pořád zběhlých. A jestliže by pak kdokoli přes ten čas od svatých Petra a Pavla čtyř nedělí pořád zběhlých na jakémkoli díle nádenním cizího poddaného déle u sebe zdržoval a choval, tehdy pán toho člověka bude moci o pokutu vedle nadepsaného vyměření hleděti. A toto snešení sněmovní všech tří stavův království Českého teprvé začíti se má při novém létě nejprvé příštím, když se psáti bude léta 76, v tom času aby stav panský a rytířský, městský i duchovní i všickni obyvatelé království Českého poddaným svým časně toto předložiti a oznámiti mohli, aby jeden každý věděl se čím spraviti a jak té pokuty uvarovati.

A poněvadž již v království Českém to opatřeno bude, že poddaní před vrchností svou se v tomto království pokrývati nebudou moci, obávati se jest, aby do markrabství Moravského se neobrátili a tak vrchnosti své se neukrývali: protož všickni tři stavové za to J. M. C. prosí, aby ráčil mezi námi a pány Moravany to nařízditi, aby oni nám a my jim takové lidi naše zběhlé, ujistíce se jimi, vydávali, tak aby mezi námi v tom ve všem přátelská rovnost zachována býti mohla a takoví zlí lidé pruochodu svého míti nemohli.

O nevedení koní ven z země zápověď.

Také jsou sobě všickni tři stavové o vedení koní ven z země, jakož o tom předešlými sněmy snešení se stalo, připamatovali, ale že J. M. C. mnohým na jistý počet koní ven z země vyvedení povolení dávati ráčí, skrze což takovým ven z země velikého počtu každého roku i také pod tím pod divnými obmysly vedením veliký nedostatek dobrých koní a nad to jich nesmírná cena a drahota jest, nad čímž sobě lidé velikou ztížnost pokládají: i na tom jsou se všickni tři stavové s J. M. C. snesli, že J. M. C. žádnému ven z země koní kupovati a voditi povolovati, nad to žádných listuov dávati, až do tří let pořád zběhlých, neráčí; a jestližeby pak kdokoli pod jakýmižkoli obmysly koliv jaké koně ven z země, aneb též v vozích zapřáhna, vedl, aneb židé i jiný na nich na jarmarky ven z země, počta se k prodají těch koní, jel, kdožby na takového trefil, tehdy je každý pobrati a sobě schovati bude moci; než jestliby J. M. C. neb král J. M. jaké koně ven z země vésti anebo komu darovati chtíti ráčili, to při vůli a svobodě Jich M. zůstává.

O myslivosti.

Jakož jsou sobě také všickni tři stavové království tohoto to nemálo ztížili, kterak skrz některé myslivosti nemalé neřády a záhuby v myslivostech se dějí, tak jakž ti artikulové tuto níže poznamenáni jsou, i na tom jsou se všickni tři stavové snesli: předkem co se ptákuov čížebních z jara,

když k hnízduom jdou, dotýče, žádný aby jich, jak na cizích tak ani na svých gruntech, od masopustu až do sv. Víta krom křivonosek a skřivanuov nehubil a nelapal nižádným způsobem a to pod pokutou pěti kop grošův českých propadením; a jestli by pak kdo v tom, buď v městech Pražských neb jiných a kdežkoli jinde, v těch časích zapověděných, že takové ptactvo prodává, postižen byl, to jemu pobráno a k tomu ten každý postižený vězením trestán býti má.

Vnad na koroptvy, podvražce při trninách, při mezech, bahninách a vinicích, též všelijakých vazeb a tenatek na koroptvy a bažanty, aby žádný na gruntech cizích v nižádných místech nelíčil a jich neužíval pod pokutou 10 kop grošův českých.

Item, jam slepých na vysokou zvěř a zajíce po vinicích a štěpnicech a zahradách, též i na lesích, v polích ani nikdež, aby žádný nedělal ani na gruntech svých dělati nedopouštěl; též také vlčcem zajícův nepřivlačoval, ani stupic, kos, ručnic, hakovnic, kuší na velikou ani malou zvěř nekladl a jich neužíval kromě jam, které se na vlky a lišky dělají, na kteréžto jámy se husy neb kačice sázejí, a to pod pokutou 20 kop grošův českých.

Item, klad, jinak tluček, kterýmž někteří sochorci říkají, též strůněných neb žíněných vok, lis a jiných všelijakých líček, kterýmiž se všelijaká pernatá i čtveronohá zvěř hubí, krom pletek v lese na dříví, aby též žádný nedělal a neužíval ani poddaným svým (krom náchlebních vlastních myslivcův na gruntech svých) užívati a líčeti nedopouštěl pod pokutou 10 kop grošův českých propadením.

Item, nápravníci, dědiníci, svobodníci, ti, kteří stavu neužívají, aby žádných myslivostí neprovozovali na gruntech cizích pod pokutou 10 kop grošův českých propadením.

Item, všelikých vok, kteráž se líčejí na všelijakú pernou zvěř i tolikéž jak někteří jim vejce sbírají a je na nich do vok lapají: aby se žádný toho nedopouštěl pod pokutou pět kop grošův českých.

Item, stav panský, rytířský, městský, duchovní lidé, preláti, opatové, proboštové, kolegiáti, aby poddaným svým na podsed, na shony ani jinač s tenaty všelijak honiti nedopouštěli, též listu jim, aby s dlouhými ručnicemi ani s kušemi po jaké myslivosti choditi měli, nedávali mimo myslivce své náchlební nebo vlastní, kteréž mají, a to pod pokutou 10 kop grošů českých.

Co se dotýče sedání v sucha u studýnek aneb s pomečí neb sítkami: toho se žádný dopouštěti a sedati nemá pod pokutou pět kop grošův českých.

Item, každý ovčák, kterýž psy buď velké neb malé chová, každému na přední jedné noze prsty utíti má, a pán jeho má o tom poručiti, aby se tak vyřídilo a stalo. A jestli by toho tak neopatřil, tehdy jeden každý ze všech tří stavův království tohoto, bude moci toho pána z pokuty 10 kop grošův českých viniti, a pakli by týž ovčák mimo vuoli a rozkaz pána svého takového psa neochromeného choval, tehdy aby pět kop grošův českých propadl tomu, kdožby to na něj ukázal.

Item, kdež pak v městě, v městečkách, ve vsech a dvořích věžníky chovají, též i řezníci, kteříž s věžníky po cizích gruntech jdou: tomu každému též na přední jedné noze prsty (jakž výš dotčeno) uťaty býti mají, a jestliby se tak který nezachoval a psa neochromeného měl, tehdy kdožby naň to prokázal, pokuty aby dvě kopě grošuov českých propadl.

A což se překupníkuov, kterýmž krosnaři říkají, dotýče, kteříž po městečkách, po vsech a dvořích s nůšemi chodí a ptactvo všelijaké, zajíce, kuřata, slepice, vejce, raky i tolikéž ryby říčné i potoční překupují, a někteří pod způsobem koupení i kradou i také lidi poddané navozujíc krásti učí a žádného jiného obchodu nemají ani dělají, než tím se živí: toho každého, kdožby z stavu panského neb rytířského, buď sám skrze poddané a služebníky své s tím postihl, bude moci mu předkem to, s čímžby tak postižen byl, vzíti a jej do vězení dáti a čtyři neděle pořád jej v takovém vězení držeti každý moc míti bude, a stavové též J. M. C. za to žádají, aby J. M. na panstvích svých též o tom milostivě poručiti a nařídíti ráčil.

A tak z těchto všech nahoře jmenovaných pokut bude moci jeden každý, kdožby to tak na koho usvědčil, každého toho před hejtmany krajskými viniti a na kohožby koliv co toho ukázáno bylo, hejtmané krajští povinni jsou na tom každém pokuty jmenované o té jedné každé věci ve dvou nedělích pořád zběhlých dopomoci; pakliby toho ti jmenovaní hejtmané v těch dvou nedělích nedopomohli, tehdy ten každý pro pokutu takovou jmenovanou právem stavním na tom každém bude moci dobývati, jako jiného vlastního dluhu. A co se stavu panského, rytířského i tolikéž duchovních dotýče, takových pokut páni hejtmané krajští, kdyžby to na koho provedeno bylo, ve čtyřech nedělích pořád zběhlých na jednom každém dopomoci povinni jsou. A jestližeby pak v těch čtyřech nedělích taková pokuta dána a položena nebyla, tehdy mají ti hejtmané krajští relací k úřadu nejvyššího purkrabství Pražského vydati, a po též relací zatykač jednomu každému má vydán býti a tak týmž zatykačem takové pokuty každý moci bude sobě dobývati.

Co se pak myslivosti s chrty v oupady sněhuov dotýče: toho se při předešlém sněmem nařízení a zápovědi zuostavuje.

A toto naše snešení má od zavření sněmu tohoto do pěti let pořád zběhlých trvati a držáno býti.

Přilepšení služby registrátorům při dskách zemských.

Kdež jsou registrátoři desk zemských skrz svou suplikací na všecky tři stavy vznesli, kterak velikou práci při dskách zemských, píšíc všeckno což zapotřebí J. M. C. jest, buď vejpisy a jiné potřeby z desk zemských a toho na mnoze do kanceláře, do komory české, do apelací a prokuratoru království Českého i v jiná místa vychází a za to se jim nic nedává a žádné určité služby jako při jiných všech ouřadech zemských nařízeny jsou, nemají, a nicméně že na ně i na jiné písaře, kteříž při dskách zemských jsou a v městech Pražských domy své mají, nastupováno bylo, aby s jinými sousedy berně dávali a povinnosti z domův svých činili, též také při soudech dvorském, komorním, purkrabském za vejpisy, kteříž se lidem k potřebám jich píší a vydávají, od nich po dvacíti čtyrech groších českých že se dává a při dskách zemských toliko po dvadcíti dvou groších českých a z toho že oni z větších desk toliko po čtyřech groších českých a z menších po šesti groších českých berou, žádajíce v prácech svých službami náležitými za opatření, tak aby své vychování při dskách zemských, jakožto při největším klenotu království Českého míti mohli a těmi daněmi a berněmi aneb jiným ztěžováni nebyli: i na tomto jsou se všickni tři stavové snesli, poněvadž stavové toho žádostivi jsou, aby z privilegií království Českého, kteráž při dskách zemských leží, k potřebám svým vejpisův z nich docházeti mohli, protož těch privilegií registratura aby se vytáhla a v spis uvedla a ta při dskách zemských v moci úředníkův pražských menších desk zemských byla a kdož by jí vejpis míti chtěl, ten toho na týchž úřednících aby žádal, a komuž by tak od nich povoleno bylo a kterýž by registrátor jich vejpis psal, ten kdož to míti žádá, povinen bude jemu 5 kop grošův českých dáti.

Než kdož by vejpisu z týchž privilegií potřebovati chtěl, ten to má na nejvyšší úředníky a soudce zemské v čas držení soudu zemského (oznámíc, čeho žádá) vznésti a oni z uvážení svého jemu k tomu povoliti i to, jak by mu ten vejpis pod pečetí zemskou vydán býti měl, nařiditi budou moci. A poněvadž při jiných soudech a ouřadech od vejpisův se po 24 groších českých dává, tolikéž při dskách zemských od týchž vejpisův aby po 24 groších českých se dávalo; a kdež jsou registrátoři z větších desk od vejpisu po čtyřech groších českých brali, aby již brali po šesti groších českých, a z menších, kdež berou po šesti groších českých, aby brali po osmi groších českých.

A co se berně aneb nějakých povinností městských z domův jich dotýče, poněvadž jsou oni služebníci J. M. C., jakožto krále českého a zemští, pokudž by který z nich v té službě, v jakéžkoli práci při dskách zemských byl, tím ničímž od berníkův ani Pražan ztěžováni býti nemají.

O dobývání sbírky krajské.

Jakož jsou také hejtmané krajští do sněmu poznamenaných osob podali, kteréž jsou podle snešení svého v krajích učiněného sbírky na osoby k sněmu z krajův volené nedaly a podle poručení nejvyšších ouředníkův zemských, jsouce od hejtmanův krajských obeslány, stavěti se zanedbávaly: a protož všickni tři stavové jsou se na tom snesli, aby hejtmané krajští, za kterých jsou se které ty sbírky svolily, v jednoho každého, kdož jsou tak té sbírky nesložili a byvše obesláni se nepostavili, v statek listem obranním se uvázali a v tom se tím vším způsobem, jakž o tom strany dobývání berně domové a jiných sbírek jest vyměřeno, k každému zachovati a to konečně mezi tímto časem a vánocemi nejprv příštími k vykonání přivésti mohli; kdož pak nemajíce statkův na zemi, než toliko peníze na úrocích, na těch bude se moci listem zatykacím od úřadu desk zemských toho, což jest sbírky dáti měl, dobývati. A hejtmané krajští takovou sbírku nadepsaným zpuosobem dobudonce, mají sumu toho osobám z krajův voleným vedle snešení jednoho každého kraje odvésti a v moc jich vydati.

Povolení k dědictví osobám z stavův.

A kdež také J. M. C. Ladislavovi staršímu z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyššímu hofmistru království Českého, zámek Štornštan a Neuštetel se vším a všelijakým k tomu od starodávna příslušenstvím a království tomuto přislušející, čehož dotčený nejvyšší hofmistr v jistých zápisích v držení jest, dědičně doprodati ráčil: protož stavové k takovému dědictví dání a doprodání nadepsaného panství i také k tomu, jakýmkoli zpuosobem J. M. C. Ladislavovi staršímu z Lobkovic to dědictví zjistiti ráčí, povolení své dávají, jakž na to také relací ode všech tří stavuov obecního sněmu dskami zemskými zapsaná to dále v sobě obsahuje a zavírá.

A jakož J. M. C. stavům to v známost milostivě uvésti jest ráčil, že J. M. s Janem starším z Lobkovic na Točníce a Nové Bystřici, J. M. C. radou a presidentem nad apelacími, o panství Tajřovské s jeho příslušenstvím se nrovnati a jemu to k dědictví prodati ráčil: k čemuž stavové i také, aby jemu Janovi z Lobkovic k dědictví od J. M. C. se státi a vykonati mohlo, povolení své, jakž relací z plného sněmu dskami zemskými zapsaná šíře v sobě obsahuje a zavírá, dávají.

Též také, kdež J. M. C. na poníženou prosbu Šebestiána Šlika z Holejče, hraběte z Pasounu a z Lokte, na Rabštejně, za služby jeho majestátem J. M. C. na statku a panství Rabštejnském zápisném k prvním sumám čtyry tisíce kop míšenských připsati jest ráčil: protož všickni tři stavové na slušnou žádost téhož Šebestiána Šlika k takovému nadepsané sumy připsání povolení své (jakž relací z plného sněmu dskami zemskými zapsaná šíře v sobě to obsahuje a zavírá) dávají.

A také Krištof z Karlovic a na Červeném Hrádku na všecky tři stavy tohoto království jest vznesl a toho žádal, aby, kohožby z cizozemcuov v tom užiti a jemu statek svuoj v tomto království ležící prodati mohl, k tomu povolení své dali: i na takovou jeho Krištofa z Karlovic žádost k tomu takto povolují, kdyžby koli osobě stavu panského a rytířského hodné statek svůj buď všecken neb na díle prodati chtěl, aby předkem osobu tu soudu zemskému oznámil a jmenoval, a stavové témuž soudu zemskému tímto sněmem moc dávají, kdyžby táž osoba stavu panského a rytířského hodná tu všecknu povinnost, jak zřízení zemské ukazuje, učiniti chtěla, tehdy nejvyšší ouředníci a soudci zemští relací ke dskám zemským učiniti, tak aby do země přijat byl a povinnost (jakž výš dotčeno) učinil, moci budou.

A jakož také stavové J. M. C. mnohých osob suplikací a ponížených žádostí a důležitých potřeb jejich podavše, za ně všecky poddanou přímluvu, aby J. M. C. k jednomu každému se milostivě nakloniti ráčil, učinili: J. M. C. vždy ještě žádati nepřestávají, aby J. M. na ně milostivou paměť míti a takové přímluvy stavův užiti dáti ráčil.

Tito artikulové obecní doleji poznamenaní, nevyřízeni k uvážení do budoucího nejprvé příštího sněmu se pozůstavují.

O dovyhledání na Karlštejně i jinde privilegií, při dskách ještě nezingrossovaných a rozdělení toho, která ve dsky zemské k vydávání vejpisův v potřebách lidských a kterak jiným do kněh vjíti mají. Item, o ingrossování desk, též sněmuov a jiných potřeb zemských při ouřadu nejvyššího purkrabství Pražského spravení. Item, o počet z peněz na hejtmany a rytmejstry podle sněmovního svolení složených. Item, o kollej a učení Pražské. Item, o many karlštejnské, kteříž v spisu ztížností svých podali. Item, o taxu v kanceláři a při dskách dvorských. Item, o žebrácích a lidech ubohých. Item, o sjezdy krajské. Item, o svobodném prodávání statkův manských. Item, o svobodném prodávání statkův stavu panskému a rytířskému od dědiníkův. Item, o listy-mocné královské, aby se také na statky manské vztahovaly. Item, o nápady stavuom panskému a rytířskému v městech náležité. Item, o zrnu a minci. Item, o skládu soli. Item, o hradbu na jezích. Item, o učinění řádu strany židuov.

Svolení na předložení J. M. C.

Kdež pak dále také J. M. C. všem třem stavům království tohoto některé vysoce důležité a starostlivé ztížnosti milostivě v obšírném spisu i oustně předložiti a při stavích toho, jakéby J. M. C. proti nepříteli Turku na vychování míst hraničných a pomezních i také dále v jiných příčinách a potřebách J. M. pomoci od stavův učiněny býti měly, milostivě hledati ráčil, jakž to všecko takové J. M. C. v spisu i oustní předložení šíře v sobě obsahuje a zavírá: což pak všickni tři stavové mezi sebou takové J. M. C. předložení a milostivou žádost v pilném a bedlivém uvážení majíce všelijakých cest jsou vyhledávali, kterakby v těchto velikých nedostatcích a ztížnostech lidských, kteréž na stavích i také poddaných jich jsou, nejmožněji pomoc v takových vysoce důležitých potřebách J. M. C. i také zemských tohoto království shledati mohli, a protož všickni tři stavové na tento čas mezi sebou takové svolení jsou učinili a to na zpuosob jistý doleji psaný.

Berně domová z poddaných.

Předkem, že z jednoho každého domu lidí poddaných osedlých stavův panského, rytířského a městského, nicméně osob duchovních i jiných všelijakých po 10 groších českých na jeden termin toliko vybráno býti má, a to tím zpuosobem, jakž o tom níženji položeno a nařízeno jest.

Napřed J. M. C. skrze hejtmany, úředníky neb purkrabě na panstvích J. M. C. naříditi míti ráčí, též jedna každá vrchnost, páni, rytířstvo i všecky osoby duchovní, tolikéž manové, dědinníci, dvořáci, nápravníci, cožkoli v městech, v městečkách, v vesnicích, anebo jinde na panstvích a statcích svých lidí osedlých mají, z jednoho každého domu aneb chalupy, buď veliké neb malé, v kterýchž lidé bydlí, krom samých kovářských, pastuších a ovčáckých chalup, též lázní ve vsech, na kterýchžby hospodářové osedlí nebyli, aby jeden každý z těch nadepsaných při času hromnic léta budoucího 76 přišlých po 10 groších českých dali a konečně vypravili.

Jedna pak každá vrchnost má a tím, vedle tohoto obecného svolení, povinna jest, beze všeho fortele neb nějaké nedbanlivosti, s pilností to, jaký počet lidí osedlých, hospodářův, tak jakž výše dotčeno, na panství a statku svém má, vyhledati a rozvrhnouce to spravedlivě, aby bohatšími hospodáři chudším nápomocno bylo a tak z každého domu a chalupy po 10 groších českých zouplna tu berni vynésti mohlo, žádným vyšším a těžším ukládáním, mimo to, vrchnost poddaných svých neobtěžujíc, takovou sumu peněz podle listu svého přiznávacího pod pečetí svou, že jest to na panství svém spravedlivě vyhledal aneb vyhledati dal a mimo to, že nic více lidí osedlých na panství a statku svém

nemá, nejvyšším berníkům království tohoto ihned při času nadepsaného terminu dodati a v tom se upřímně a spravedlivě, jakž náležité jest, zachovati. A tolikéž města J. M. C. i také Její M. císařové, kterážby městečka aneb vsi buďto k obci, k duchovenství neb osoby, jakžkoliby co na pozemských statcích držela a drží, nicméně také i z panství Hrádeckého v tom se tolikéž, tak jakž nahoře položeno jest, zachovati povinni jsou.

Berně domová městská.

Než Pražané a jiná města J. M. C. i Její M. císařové, kteříž třetího stavu užívají, takto se při tom zachovati mají: ouřad jednoho každého města všechny domy sečtouce, podle počtu takových domuov to rozvrci a jakýmkoli zpuosobem a nejslušnějším prostředkem to, aby rovnost spravedlivá zachována a tak suma taková shledána býti mohla, aby jako z každého domu po čtyřidceti pěti groších českých učinilo a vynésti mohlo; což sami od sebe i od spoluměšťan svých vyberouce tu sumu na termin jmenovaný, totiž při času hromnic, nejvyšším berníkům zemským na hrad Pražský s listy svými přiznávacími dodati mají. Však lidé poddaní jich, kteříž na jakýchkoli pozemských statcích buď k obci, k záduším, k špitálům neb osobám městským náležejících mají, ti se v to nepotahují, než s jinými poddanými z stavuov panského aneb rytířského zároveň tu berni dáti a vyplniti povinni jsou. Nicméně všickni farářové na panstvích a statcích J. M. C., též panských, rytířských, osob duchovních, městských, tolikéž v městech Pražských i v jiných v království Českém, kteřížkoli a kdežkoli na farách jsou a kdežby pak faráře nebylo, tehdy osadní a kostelníci té fary, a tak z jedné každé po třidcíti groších českých, tehdáž když pán od poddaných svých aneb město svou berni pošle, vypraviti jsou povinni.

Berně dědiníkův.

Než co se nápravníkuov, dědiníkuov, svobodníkuov a dvořákuov dotýče: ti vedle šacuňkuov předešlých jednoho každého statku jeho z každé kopy grošuov po půl pátu penízi českém sberouce na výš jmenovaný čas nejvyšším berníkuom na hrad Pražský též s listy svými přiznávacími dodati mají.

Berně z domův panských.

Což se pak domův panských, rytířských i také duchovních, buď v městech aneb předměstích Pražských i v jiných městech J. M. C., též i Její M. císařové v království Českém ležících dotýče: ten každý pán, rytířský člověk i duchovní osoba má z toho každého domu též po 45 groších českých vedle berně od poddaných svých vybrané s listem přiznávacím nejvyšším berníkům na hrad Pražský dodati, než kteříby páni domy své k provozování živnosti hospodářuom svým neb nájemníkům propůjčili, tehdy ti hospodáři neb nájemníci povinni jsou pánům svým takovou berni z domův jich vydávati, tak aby každý dále to od sebe (jakž výš dotčeno) nejvyšším berníkům odvésti mohl; mimo to pak dále Pražané a jiná města nemají a moci nebudou na takové domy panské, rytířské a duchovní o nic více a výšeji nastupovati a sobě z týchž domův jakou jinou pomoc k berni jejich dotahovati. Strany pak podruhův nádenních, ten každý podruh tomu hospodáři, při kterémž jest, ku pomoci berně spravení od osoby své po dvou groších dáti jest povinen, než jiní ležáci a kdož domy aneb pokoje nájemné majíce, jaké obchody a živnosti městské vedou, na ty purkmistr a rada jednoho každého města coby podle povahy obchodu a možnosti jeho vedle jiných spolusousedů svých slušně uložili, ti se tak zachovati a jeden každý při terminu přišlém bez odpornosti skládati mají.

Toto se pak při tom vymiňuje: jestližeby kterým osobám z stavův neb poddaným jich buď ohněm, neb povodněmi, neb krupobitím z dopuštění božího jakékoli škody se staly, aneb kteřížby od pánův svých ještě po předešlé škodě lhůty měli a platův jim nedávali, to když jeden každý nejvyšším berníkům listem pod pečetí svou, přijma to k svému svědomí, co jest se jemu aneb poddaným jeho

škody stalo, oznámí, při tom zůstaven býti má a to z berně, co by jí dáti měl, každý sníti může. A listové přiznávací od jednoho každého v tato slova se dávati mají.

List přiznávací.

Já N. vyznávám tímto listem přede všemi, že jsem podle svolení sněmovního na obecním sněmu, kterýž na hradě Pražském držán byl a zavřín jest léta 75 v outerý po svatém Matouši evangelistu Páně, všecky lidi poddané své vyhledati a sčísti dal, kterýchž se nachází N. a že více poddaných osedlých lidí, z kterýchžby se té berně dáti dostati mělo, nemám než těch dotčených N., to přijímám k svému svědomí. Toho na svědomí ɔc.

Berně židovská.

Co se pak židův v království tomto, kde ti jacíkoli v městech Pražských neb jinde v městech královských, též pod kterýmkoli pánem jsou, dotýče: kterémukoli židu nad 20 let jest, aneb žeby ženatý byl, ten každý z hlavy jeden zlatý uherský aneb 45 grošů českých a ten, kterémuby dvaceti let nebylo a od desíti let stáří byl, polovici toho toliko, to jest půl třimecítmého groše českého dáti má a povinen jest.

Však židé starší v městech Pražských to nařiditi mají a na přísahy své, kteréž jsou k povinnostem svým učinili, to opatřiti, aby napřed v městech Pražských a potom ve všem království Českém všickni židé, kteříž jsou ve 20 letech a výše a též od desíti let až do dvadcíti let stáří, zejména popsáni a poznamenáni byli, a takové poznamenání nejvyšším berníkům zemským ihned na ten den hromnic nejprvé příštích na hrad Pražský dodali, i také, což se té berně podle toho poznamenání zběhne, zouplna vypravili; a pakliby ti židé starší vedle takového nařízení a tohoto zemského svolení předkem takového popsání, co těch obzvláštně v městech Pražských, též v každém jiném městě, nicméně pod kterýmkoli pánem osob zejména jest, nevykonali a nejvyšším berníkům nepodali, též vedle toho sumy vybrané na termin ten jmenovaný nesložili, aneb které ty židy přehlédali, jakýmkoli způsobem let jim ujímajíce aneb jinak jakkoli toho příčina byli, žeby v tom jaká nejmenší lest, fortel neb obmysl naproti tomu svolení užívána byla a to se na ně shledalo, tehdy nejvyšší berníci ihned ty židy dostatečným vězením opatřiti dáti a soudu zemského týmž vězením dodržeti a dále se k nim vedle naučení a vyměření od dotčeného soudu zemského pokutou i trestáním zachovati mají.

Berníci voleni.

A tyto osoby od stavův za berníky jsou voleny: stavu panského Jiřík Zajíc z Hazumburku a na Mšeném, stavu rytířského Mikuláš Bryknar z Brukštejna a na Zapích, a stavu městského Mistr Matěj Bydžovský z Aventýnu, měštěnín Starého města Pražského; kterýmžto berníkům za práci jich z též berně toto dáno býti má, osobě stavu panského jedno sto dvadceti pět grošuov českých, osobě stavu rytířského jedno sto kop grošuov českých, a osobě stavu městského padesáte kop grošuov českých.

Dobývání berně.

A ti nejvyšší berníci mají a budou tím povinni ihned po vyjití toho terminu, totiž času hromnic léta budoucího 76. tomu každému, kdož by se nepřiznal anebo přiznajíc se berně nespravil, nižádného v tom nešetříc a se neostýchajíc, ve všecken statek jeho listem obranním se uvázati a ten budou moci držeti a užívati dotud a tak dlouho, dokud by se nepřiznali a podle toho listu přiznávacího sumy, pro kterouž by se též uvázání stalo i s škodami a náklady pro to vzešlými, nedali; a nicméně viděloli by se týmž berníkům buď na svršcích, nábytcích do sumy té prodati anebo díl toho statku v tom zastaviti, to bez překážky každého budou moci učiniti. A ten každý, kdož by nač tak půjčil,

té zástavy do roka pořád zběhlého a dále, pokudž by to zase od něho sumou na to půjčenou vyplaceno nebylo, užiti má; a pakli by které osobě co toho od týchž berníkuov trhem v té sumě, pokudž spravedlivě, prodáno bylo, ten každý takového trhu dědicky též užiti má.

Posudního svolení.

Co se posudního dotýče, na tom jsou se všickni tři stavové snesli: prohlédajíce k milostivé žádosti J. M. C. z každého věrtele piva bílého aneb ječného posudního po 4 groších českých jsou poddané za půl léta svolili, aby počnouc od svatého Havla nejprvé příštího až do svatého Jiří též nejprv příštího, když se psáti bude léta 76, na dva terminy totiž v pondělí po Třech králích a na den sv. Jiří J. M. dáno a vyplněno bylo tím vším zpuosobem a pod těmi všemi pokutami, jakž o tom předešlými sněmy vyměřeno jest. A těm výběrčím, kteříž k tomu sněmem léta tohoto 75 v pondělí po neděli invocavit nařízeni jsou, dávati se má, a jestližeby v tom času z týchž výběrčích který prostředkem smrti s světa sešel neb pro nedostatek zdraví svého, aneb jinou hodnou příčinou v té práci býti nemohl, tehdy nejvyšší berníci mají jinou osobu hodnou v tom každém kraji, kdež by toho potřeba kázala, nařiditi a ustanoviti a o službu s jedním každým za ty dva terminy, což se předešle týmž výběrčím dávalo, narovnati; a kohož by nejvyšší berníci tak za hodného býti uznali a jeho k sobě obeslali a takové vybírání posudního jemu k opatrování a spravování poručili, že to ihned každý ten bez odpornosti k sobě přijíti a to bedlivě opatrovati, přijímati a zase nejvyšším berníkům odvozovati má a povinen jest, tak jako by tímto sněmem obecním k tomu volen byl. A ti dotčení výběrčí budou povinni jeden každý při dotčeném času a terminu v městech krajských totiž jeden týden pořád seděti a takové posudné od jednoho každého vybírati, s listy přiznávacími přijímati a se vší pilnou bedlivostí v jednom každém kraji vyhledávati, aby takové posudní od jednoho každého zouplna se vydávalo. A pakli by kdokoli, osoba jakážkoli, toho se dopustil a kdyby kterého času buď kteréhokoli terminu nedal, aneb se nepřiznal, ten každý aby dvénásobně dáti, což by tak zadržel a to se naň vyhledalo a našlo, povinen byl, a dále na vznešení nejvyšších berníkův od soudu zemského obeslán býti má, a večby to jemu obráceno od nejvyšších ouředníkuov a soudcuov zemských bylo, to při tom se zůstavuje.

Však jestliže by pak kdo v tom času, jakž svoleno jest a se nadpisuje, piv na prodej vařiti nedal, má to hned zřetedlně v listu svém přiznávacím doložiti od kterého času té várky jest zanechal, a také v tom ten řád aby byl v měrách a těch věrtelích piv, z kterýchž posudní se dávati bude, jeden každý ze všech stavů a všelikterakých lidí při věrtelích neb sudích měr spravedlivě, jakž se kde v kterémkoli kraji od starodávna užívalo, aby užíval, a pakli by kdožkoli v tom jinak shledán byl a mimo míry starobylé a spravedlivé jináč toho užíval a sobě jiné vzdělal a tudy svolené berně J. M. C. z jednoho každého sudu aneb věrtele piva po 4 groších českých že by nevycházelo a on v tom umenšení že by učinil a kdo v tom skrze výběrčího krajského aneb skrze kohokoli jiného shledán byl, ten jeden každý aby nejvyšším berníkům oznámen byl, a nejvyšší berníci před soud zemský toho každého obeslati mají, a nejvyšší ouředníci a soudcové zemští, na kohožby to tak shledáno a provedeno bylo, budou se věděti jak k němu zachovati. A tak oni nadepsaní berníci přijmouce k ruce všech tří stavův království tohoto k sobě listy přiznávací i s předepsanou berní a nadepsaným posudním, což se toho jednoho každého terminu sejde, to obě, totiž berni domovní i posudné J. M. C. aneb osobám, kterýmž by J. M. C. poručiti ráčil, proti dostatečné kvitanci v moc vydati a zouplna odvésti mají.

Sbírka k zemi z vína.

Dále pak o jiné pomoci, aby ty z doleji psaných věcí dávány byly, stavové jsou se snesli, a takové svolení toho, což od času svatého Havla až do svatého Jiří nejprvé příštího trvati má, mezi

sebou učinili. Nejprvé, kdož by koliv ze všech tří stavů království tohoto, též lidí duchovních i jiných, jakéžkoliv povahy, obchodníkův, tolikéž i z lidí poddaných na panstvích J. M. C., též panských, rytířských a městských, nicméně duchovních jaká koliv vína buďto v království tomto rostlá, aneb odjinud přivezená, k prodaji a též k vyšenkování měl, aby z každého vědra vína domácího neb cizího, kteréž by, mimo vlastní domácí potřebu k pití svému, odbýti chtěl, čtyři groše bílá dáti povinen byl; z laky pak všelijakého sladkého pití po 15 groších bílých.

Z obilé.

Item, z obilé všelijakého a sladuov, což toho koliv ven z země buď po zemi se veze neb nese nebo po vodě plaví: z jednoho každého strychu aby po jednom groši bílém, kromě z strychu ovsa toliko po půl groši bílém tak a v těch místech, jakž o tom doleji při jiných sbírkách vyměřeno jest, dáváno bylo.

Z ryb, z vlny.

Item, z jednoho každého buď džberu neb centnéře anebo kopy ryb kapruov a štik prodaných po třech groších bílých. Item, z jednoho každého kamene vlny po dvou groších bílých též dáváno aby bylo. Taková pak sbírka z nadepsaných věcí takovým to zpuosobem se vybírati a dávati má: předkem, každý pán, rytířský člověk, též osoby duchovní, tolikéž dědiníci, nápravníci, dvořáci což by koli v nadepsaném půl létě vín prodati aneb vyšenkovati dali a tolikéž lidé poddaní jich, opatříc každý pán při svých poddaných to, aby, což tak vín prodají a vyšenkují, z jednoho každého vědra také po čtyřech groších bílých, nic toho neukrývajíc, zouplna dávali, a od sebe i od poddaných svých vedle posudného, kteréž se na dva terminy, totiž první v pondělí po svatých Třech králích léta 76 a druhý na den svatého Jiří potom příštího vypraviti má, výběrčím jednoho každého kraje s listem přiznávacím podle notule v tomto sněmu obsažené odvedl a dal.

Řád k vybírání toho na zemi.

Strany pak jiných věcí nadepsaných, jako ryb a vlny, jeden každý pán aby na gruntech svých v každém městě, městečku a vsí osobu jednu aneb dvě přísežné k tomu nařídil, kteréžby se vší bedlivostí na své povinnosti k tomu dohlédaly a to vyhledávaly, aby nižádný z lidí poddaných, též i podruhův žádného v tom fortele užiti nemohl a bez opovědi prvé osobám těm přísežným k tomu nařízeným nic toho neprodával, a kdyžby kteréhokoli dne, opovědouce se, tak co jakých ryb též vlny prodal, ihned dotčeným osobám o tom oznámil a z toho to, jakž výš vyměřeno jest, dal, kteréžto osoby přísežné aby pánu neb ouředníku aneb písaři, jakžby která vrchnost o tom, komuby to odvozovati měly, nařídila, každé čtyři neděle v moc jeho vydávaly a to na svůj závazek vzaly, že jsou se samy od sebe i od toho každého, kdož se jest jim zpuosobem výš psaným opověděl, nicméně o čem by jim kolivěk, že v obci jich jest kterého téhodne prodáno, vědomé bylo, spravedlivě zachovaly.

Pakliby se to na které ty lidi vyhledalo, žeby buďto, kteří by tak co toho prodávali a prvé se (jakž výš psáno) osobám přísežným neopovídali a z toho, cožby dáti přišlo, každého času podle tohoto svolení neskládali, aneb ty osoby k tomu zřízené přísežné toho opatrovati zameškávaly, ano také něco toho zjevně proti přísaze své přehlídaly, ti aby tímto zpuosobem trestáni byli: předkem, aby sumu, za kterou jest koli tu vlnu anebo ryby prodal, do té sbírky propadl a nicméně jeden měsíc pořád zběhlý u vězení dostatečném od pána svého beze všeho folkování držán byl a předce také z té prodané věci podle tohoto uložení aby tomu, kdožby jej v takové neupřímnosti vyhledal, dáti povinnen byl; ti pak, kdyžby proti přísaze své a jim toho svěření co tu přehlídali, aby od pána svého tolikéž trestáni byli a nad to výše každý ten, cožby toho prodaje přehledl, to aby dvojnásobně statkem svým

nahraditi povinen byl a potud více aby se jemu takového spravování nesvěřilo, ale jiným to opatřeno bylo. A tak což v tom půl letě jeden každý pán ryb a vlny prodá, též od lidí poddaných svých vybere, to všeckno aby při tom terminu sv. Jiří podle listu přiznávacího, rozdělíc to za jakou sumu jest sám prodal a též co od lidí vybral, nejvyšším berníkuom zemským na hrad Pražský odvedl a zouplna vypravil. A J. M. C. předkem s komorou J. M. C. to při hejtmanech na panstvích J. M. C. nařídit poručiti míti ráčí, aby se ti hejtmané také v tom tím vším zpuosobem, jakž stavům panskému, rytířskému i také strany sbírky z vína vyměřeno jest, zachovali. Pakliby která osoba ze všech stavův podle tohoto jistého snešení a svolení tak se nezachovala, buďto při poddaných svých toho nenařídila neb nařídíc nevybírala, a také od lidí vyberouc od nich i sám od sebe z prodajův nadepsaných věcí časně na termin ten uložený podle tohoto svolení sněmovního, tu kdež náleží, neodvedl anebo se nepřiznal, tomu každému, žádného v tom nešetříc, nejvyšší berníci zemští ihned po vyjití terminu nahoře položeného, mají se ve všecken statek jeho uvázati a při tom při všem dále se tak, jakž strany dobývání domové berně o tom napřed vyměřeno jest, zachovati.

Sbírka z dobytka.

Při tom také všickni tři stavové na tom jsou se snesli, cožkoli od dobytka hovězího, ovčího a svinského pohlaví, ven z království tohoto se žene, aby z každého volu po půl osmi groši bílém, z jednoho pohlaví svinského po dvou groších bílých a z skopce po jednom groši bílém dáváno a při pomezi vybíráno bylo. A to též od svatého Havla nejprvé příštího až do sv. Jiří potom přišlého.

Hejtmané krajští vejběrčí zříditi mají.

A hejtmané krajští jednoho každého kraje, obešlíc k sobě některé přednější osoby z krajův, na den sv. Františka nejprvé příštího v jisté místo se sjeti a mezi sebou to vyhledati a uvážiti mají: předkem, kudy a kterými silnicemi se z toho kraje co toho ven z země veze, žene, nese, aneb plaví, aby místo k tomu nejpříležitější obrali, kdeby osoba, při kterékoli jedné silnici k tomu volená, z toho ze všeho tu sbírku k sobě přijímati měla, a kdežby se na kteréhokoli pána neb rytířského člověka, též i duchovních osob gruntech, nicméně v městě, které místo k takovému vybírání vybralo, žádný tomu překážky činiti a odporen býti nemá. Též také, aby v každém tom kraji, z kteréhož ven z země co toho (jakž nahoře položeno) vychází, osobu k tomu hodnou vyptali i nařídili a jemu přísahu, jak se při tom vybírání i také zase zouplna odvozování upřímně, věrně a spravedlivě chovati má, na to vydali a s tou každou osobou, kteráž by k takové práci povolána byla, dotčení hejtmané s ní o službu, při čemž by náležitě se vychovati mohla, narovnati se, aby jí z týchž pomezních cel zaplaceno bylo, mají; a ten na to, aby od nižádného nic toho ukrýváno a bez dání z toho sbírky nadepsané ven z země nevycházelo, pilný pozor míti má a což také z kterých těch věcí ve čtyřech nedělích sbírky k sobě příjme, to vždyckny, po vyjití každých čtyr neděli, aby výběrčímu toho kraje s registry pořádnými odvozoval a v moc jeho proti kvitancí vydal; a týž výběrčí, když posudné i jiné sbírky na časy vyměřené nejvyšším berníkuom odvozovati bude, také podle toho obzvláštně tuto sbírku týmž berníkuom i s registry k sobě přijatými v moc jich také proti pořádné kvitancí zouplna odvésti má. Jestliby pak kdo buď od obilé, vín, dobytků, ryb, vln, jakž výšeji položeno jest, chtíc ven z země vézti, toho kterého místa k vybírání té sbírky uloženého pominul a prvé z toho, což náleží, nedal, tehdy jemu to vzato a dotud, pokudžby takové sbírky uložené i s škodami na to vzešlými nedal a nespravil, zdržáno býti; a pakliby ten prvé postižený podruhé toho se dopustil, tehdy jemu též to pobráno a prodadouc to suma ta vedle jiné sbírky vejběrčím složena býti má; však kdožby koli toho, že tak bez dání sbírky jest to dále prohnal, vyhledal a o tom oznámil, má tomu předkem z sumy té třetí díl vydán býti.

Řád k vybírání v městech.

V městech pak Pražských i jiných v tomto království, kteráž stavu užívají, předkem strany prodávání vín v sudech, též šenkování jich tento zpuosob a řád se zachovati má: kdožby koliv z měšťan aneb jakýchkoliv obchodníkuov víno buď domácí neb cizí prodal, aneb k vyšenkování doma načíti chtěl, ten každý prvé nežli by to víno prodané vzato aneb k šenku načato bylo, aby purkmistru téhož města o tom oznámil a purkmistr aneb jiná osoba z konšel s tím, kdožby k měření takových nádob přísežný nařízen byl, mají ten sud prodaný aneb k vyšenkování načatý, jak mnohoby věder držel, sfizírovati a změřiti, a ten číž víno jest má ihned po takovém změření z každého vědra po čtyřech groších bílých purkmistru a konšeluom dodati, což oni pořádně v registra zapsati dadouc, v městech Pražských výběrčímu tu v Praze a v jiných městech výběrčím krajským k přijímání posudného nařízeným na terminy ty uložené s listem přiznávacím, že jest se to všeckno pořádně a náležitě a spravedlivě beze všech fortelův řídilo, dáti a odvésti jsou povinni; kteřížto výběrčí při odvozování posudného také tuto sbírku z vína vedle listův přiznávacích, od purkmistra a konšeluov jim dle sumy peněz složených, v moc nejvyšších berníkuov vydati mají.

A jestliby pak kdo, buď z stavu panského, rytířského neb městského i také osob duchovních, nicméně lidí poddaných jich, co toho ukryl a vín prodal neb vyšenkoval a z nich, cožby spravedlivě vedle tohoto svolení dáti přišlo, toho nedal a nespravil: ten každý, na kohožby se to vyhledalo, aby dvojnásobní sumu takovou, zač jest to víno prodal, propadl a dáti povinnen byl.

Co se pak ryb, též vlny, kteréžby měšťané i jiní obchodníci prodávali, dotýče, v jednom každém městě mají purkmistr a konšelé osoby dvě přísežné k tomu naříditi a kdožby koliv buďto z rybníkův obecních neb osobních ryb na džbery neb kopy v městě neb kde koliv jinde prodal, o tom aby ihned těm osobám přísežným k tomu nařízeným oznámil, a ty osoby přísežné to pořádně v registra zapsati a z té jedné každé věci (jakž to nahoře vyměřeno jest) sbírku přijíti a každého měsíce z toho purkmistru a konšelům toho města počet pořádný učiniti i také sumy ty vybrané od sebe v moc jich odvésti mají, a oni purkmistr a konšelé jednoho každého města, což tak v tom půl letě od těch výběrčích k sobě přijmou, aby při nadepsaném terminu sv. Jiří nejprvé příštího s listem přiznávacím s vyznáním toho, že jest se to všecko pořádně a náležitě dálo a spravedlivě vybíralo, nejvyšším berníkuom zemským na hrad Pražský aby zouplna odvedli. Jestliby pak který z obyvateluov a obchodníkuov v městech, odkudby ten koliv byl, tak jakž nahoře vyměřeno jest, se nezachoval a z toho, cožby tak z nadepsaných věcí prodal, té sbírky svolené kdež náleží zouplna nesložil a jakého obmyslu neb fortele v tom užíval, při komžby koliv to shledáno a naň uvedeno bylo, ten každý sumu tu, za kterouby co toho prodal a té sbírky z toho nesložil, má docela propadnouti a nicméně jeden měsíc pořád zběhlý u vězení dostatečném beze všeho folkování od ouřadu toho města trestán býti a také předce tu sbírku z toho zatajeného prodeje tomu, kdož jest to naň vyhledal, dáti.

Byloliby také na ty které osoby přísežné od purkmistra a konšeluov k vybírání a vyhledávání té sbírky nařízené shledáno, žeby při tom nějak neupřímně a nenáležitě se chovaly a v tom jaké užitky své vyhledávaly, aneb každého času vyměřeného těch sum přijatých i s registry pořádnými od sebe neodvozovaly: pro to aby od purkmistra a konšeluov toho města trestány byly a nad to výš, cožby tak toho prodaje zoumyslně přehlídly dvounásobně aby statkem svým nahraditi povinny byly a potud více aby se jim takového spravování nesvěřilo, než jiní hodní na to místo aby zase posazeni byli.

Jestliby pak také kteří purkmistr a konšelé z měst Pražských i jiných království tohoto v tom se tak nezachovali a při času výš psaném takovou sbírku od sebe nedali a nespravili, tehdy cožby koli v tom soudem zemským uznáno a nejvyšším berníkuom, jakby se k takovým purkmistru a konšeluom zachovati mělo, vyměřeno bylo, při tom to tak zůstati má.

Kteří pak lidé městští statky pozemské dědičné aneb jakékoliv mají, ti se od osob svých, také i od poddaných svých, tím vším zpuosobem a pod těmi všemi pokutami, jakž o stavích vyšších tímto sněmem vyměřeno jest, zachovati povinni jsou.

Odsvědčí se, neprodášli nic.

Na tomto také všickni tři stavové jsou se snesli: jestližeby kdokoli z obyvatelův království tohoto, kteréhožkoli povolání z nadepsaných věcí, z čehoby ta sbírka dáti se dostala, v tom půl letě nic neprodal ani také poddaní jeho, proto nicméně jeden každý list přiznávací nejvyšším berníkuom odeslati a od sebe dáti má, že jest toho celého půl léta on ani poddaní jeho, z čehoby se podle tohoto svolení sbírka dáti dostala, nic neprodal, a to z příčin těch, poněvadž nejvyšším berníkuom, jakby se k těm, kteříby se nepřiznávali a sbírky nedávali, zachovati měli, tímto sněmem vyměřeno jest, aby tíž berníci k jednomu každému věděli se jak zachovati a žádný z stavuov tohoto království Českého aby daremně k škodám a outratám přivozován nebyl.

Sbírka kde obrácena býti má.

Tato pak sbírka, o kterouž se tak všickni tři stavové snesli, když berníkuom v moc uvedena bude, na potřeby zemské tohoto království obrácena a vydána býti má, tak aby z ní nejprvé hejtmanům a rytmejstrům strany toho tisíce koní, kterýž pro opatření země má přijat a v vartgeltu držán býti, též těm osobám čtyrem, dvěma stavu panského a dvěma stavu rytířského, kteréž při dvoře J. M. C. pro vyřízení a vypravování věcí českých chovány býti mají, zaplaceno bylo; nicméně na ingrossování desk zemských, k stavení vězení zemského a k zaplacení některých dluhův Pražanům z té sbírky vynaloženo býti má.

A kdež jsou všickni tři stavové na milostivou žádost Její M. císařové dar jistý Její M. učiniti připověděli: nejvyšší oufedníci a soudcové zemští, též rady J. M. C., kterým se tímto sněmem k tomu moc dává, cožby přes nadepsané potřeby zbylo, to uvážiti a z té sbírky podle velikosti její, coby za dar poctivý Její M. dáno býti mělo, shledati a Její M. císařové v moc anebo tomu, komužby Její M. poručiti ráčila, vydati a odvésti mají, s tou poníženou nadějí, že Její M. císařová, povážíc milostivě potřeby stavuov a časté J. M. C. činěné povolnosti, v podobných žádostech budoucně stavuov milostivě ušetřiti ráčí. A cožby mimo to všecko ještě výše zbylo, to též ne jinam než k dobrému J. M. C. podle milostivého J. M. C. k stavuom toho se důvěření vynaloženo a dáno býti má.

Vejhrada a opatření proti svolení berně.

Avšak toto svolení sněmovní všech tří stavuov, kteréž z žádné povinnosti, než na milostivou žádost J. M. C. z své svobodné dobré vůle činí, není a býti nemá k žádné ujmě, škodě a nějakému protržení privilejím, právům, svobodám, řádům, starobylým zvyklostem a pořádkům tohoto království nyní a na časy budoucí a věčné.

A J. M. C. také stavuom na to, jako i na předešlá stavuov svolení, revers vydati míti ráčí.

Na místě J. M. C. král Rudolf J. M. uherský a český.

Relatorové při zavření sněmu.

Stav panský:

Vilím z Rožmberka a na Českém Krumlově, správce a vladař domu Rožmberského a nejvyšší purkrabí Pražský.

Ladislav starší z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyšší hofmistr království Českého.

Jan z Valštejna a na Hrádku nad Sazavou, nejvyšší komorník království Českého.

Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic na Líčkově a Chomutově, nejvyšší sudí království Českého.

Vratislav z Pernštejna a na Tovačově, nejvyšší kancléř království Českého a J. M. C. rada a komorník.

Adam z Švamberka a na Přindě, nejvyšší sudí dvorský království Českého.

Jan Bořita z Martinic a na Karlštejně, purkrabí karlštejnský.

Zbyněk Berka z Dubé a z Lipého a na Zákupí, nejvyšší komrmajstr království Českého.

Jaroslav Smiřický z Smiřic a na Kostelci nad Černými lesy, císaře J. M. dvoru maršálek království Českého.

Jan z Říčan na Kosově hoře a Vorlíku nad Humpolcem.

Jiřík Zajíc z Hazmburku a na Mšeném.

Jiřík z Lobkovic a na Liběchovicích. *Potud nejvyššíouředníci a soudcové zemští.*

Jan z Valdštejna a na Sedčicích, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského.

Jan starší z Lobkovic na Točníce a na Nové Bystřici, J. M. C. rada a president nad apelacími v království Českém.

Joachym Novohradský z Kolovrat a na Košatkách, J. M. C. rada a v zřízené komoře české president.

Hendrych Kurcpach z Trachumburku a z Milče, na Ronově a Lemberce, J. M. C. rada.

Jan z Šelmberka a z Kosti a na Mrači, J. M. C. rada.

Mikuláš z Lobkovic a na Chyšech, J. M. C. rada.

Jan Bezdružický z Kolovrat a na Záběhlicích, J. M. C. rada nad apelacími v království Českém.

Čeněk Mičan z Klinštejna a z Roztok a na Hostivaři, purkrabí hradu Pražského.

Václav Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na Horažďovicích.

Jiří z Valdštejna a na Hostinném.

Jaroslav Ouštětský z Sezimova Oustí a na Oustí.

Jan z Šternberka a na Konopišti, hejtman kraje Kouřímského.

Krištof Šlik z Holejče, hrabě z Pasounu, z Lokte a na Neydeku.

Abundus Šlik z Holejče, hrabě z Pasounu, z Lokte a na Hanrzkryně. (sic!)

Jiřík Bořita z Martinic a na Smečně, J. M. C. komorník.

Adam z Hradce a na Hradci, J. M. krále Rudolfa uherského, českého a arciknížete rakouského Arnošta komorník.

Jaroslav Bořita z Martinic, J. M. krále Rudolfa uherského a českého a arciknížete rakouského Arnošta komorník.

Ferdinand Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na Nových Hradech.

Bohuslav Křinecký z Ronova a na Dětenicích.

Jan z Újezdce a z Kunic a na Kamenici.

Adam z Újezdce a z Kunic.

Rudolf purkrabí z Donína.

Jindřich Krajíř z Krejku.

Václav Berka z Dubé, z Lipého a na Rychmburku.

Jan purkrabí z Donína a na Zelšicích. *Potud stav panský.*

Z rytířstva:

Burian Trčka z Lípy a na Světlé nad Sazavou, podkomoří království Českého.

Mikuláš Miřkovský z Tropčic a na Miřkově, purkrabí karlštejnský a hejtman hradu Pražského.

Albrecht Kapoun z Svojkova a na Hlušicích, purkrabí kraje Hradeckého.

Jan Leskovec z Leskovce a na Cerekvici, Lešně.

Adam Nebilovský z Drahobuze a na Políně.

Michal Španovský z Lisova a na Pacově, Její M. císařové, jakožto králové české, podkomoří měst v království Českém.

Bernart Hodějovský z Hodějova a na Tloskově. *Potud soudcové zemští.*

Albrecht Bryknar z Brukštejna a na Libni nad Vltavou, J. M. C. rada a prokurátor království Českého.

Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelích, J. M. C. rada.

Jiřík Slepotický z Sulic a na Libři, J. M. C. rada.

Zikmund Brozanský z Vřesovic a na Brozanech, J. M. C. rada.

Hendrych Štampach z Štampachu a na Hostivici, J. M. C. rada.

Jan Vchyňský ze Vchynic, na Nalžovech a Jenči, J. M. C. rada a kraječ.

Prokop Štítný z Štítného a na Moračicích.

Albrecht Kamejtský ze Lstiboře a na Vobřiství.

Jan Jablonský z Jabloné.

Jan Salava z Lípy a na Oumoníně.

Václav Vřesovec z Vřesovic a na Byšicích.

Zibřid Žďárský ze Žďáru a na Všechlapech.

Jindřich Vliňský ze Vliněvsi a na Liblicích.

Václav Vintíř z Vlčkovic a na Kolínci.

Krištof z Karlovic a na Červeném Hrádku, J. M. C. rada a svaté římské říše dědičný rytíř.

Florian Kryspek z Kryspachu na Kaceřově a Rožmitále, J. M. C. rada.

Václav Běšín z Běšín a v Žebráku.

Bohuslav Vojíř z Očedělic, r. nejvyššího p. p.

Jiřík Mašaur z Valdova a na Dobřejovicích, rada nejvyššího p. p.

Jan Černín z Chuděnic a na Oujezdě.

Heřman Bohdanecký z Hodkova a na Hostačově.

Vilím Beřkovský z Šebířova a na Beřkovicích.

Heřman Varlejch z Bubna a na Skašově.

Jaroslav Vchyňský ze Vchynic, na Klecanech a Drastech, rada nejvyššího purkrabství Pražského.

Daniel Beneda z Nectin a na Přemyšlení.

Jakub Chodauer z Lokte a na Sibříně.

Jan Hysrle z Chodů a na Cholupicích.

Pavel Grymiller z Třebska, prubýř zemský.
Aleš Klenovský ze Ptení a na Vlašimi.
Zikmund Karyk z Března, rytíř pasovaný v kostele sv. Víta od nejjasnějšího krále Rudolfa uherského i ...ského J. M. ve čtvrtek den přeložení (sic!) sv. Mat... evangelisty léta P. 1575.

Pražané, Horníci a poslové z měst království Českého přiznali se na místě svém i jin... sousedův svých, od kterýchž k tomu vysláni byli.

II. Zápisy o sněmu l. 1575.

87. *Zápisky o sněmování l. 1575 a zprávy o jednáních na sněmu mezi císařem, katolíky, utrakv... Bratřími a vyznávači augspurské konfesí.*

1575, 21. února — 27. září. — Opis souč. v státním archivu Vídeňském.

Kurzer Extract des Landtags, welcher auf dem Prager Schloss Montag nach ... vocavit anno 1575 gehalten worden, was nemblich auf demselben täglich von ... Ständen der Kron Beheimb bei Ihrer Mt. in Religionssachen gesucht und ... von höchstgedachter Ihrer Mt. ihnen zur Antwort gegeben worden.

Anno 1574 Montags post Corporis Christi ist ein allgemein Landtagsbeschluss geschehen, ... von Ihr Mt. Kaiser Maxmilian ihnen den Ständen auf Martini desselben Jahres ein gemeiner Land... alldar von etlichen gemeinen Artikeln tractiret wurde, ausgeschrieben werden sollte, welchen Lan... Ihr Mt. bis auf den Sonntag post octavam Trium regum 1575 gnädigist durch dero Mandata ver... hinwiederumb bis auf den Montag post Invocavit, die Proposition aber ist allererst Mittwoch ... nach verlesen worden, in welcher Ihr Mt. bei den Ständen sich entschuldigt, dass sie so oft diese... Landtag verschieben müessen.

Freitags nach Invocavit haben sich die Stände bei gehabter Audienz bei Ihrer Mt. beschw... dass solches wider ihre Freiheiten wäre, dass die Landtag durch Mandata verschoben werden ... dass zuvormals dergleichen nie geschehen wäre, und bitten, damit dergleichen hinfuro eingestellt ... sie hierüber gebührlichen versichert werden möchten.

Sambstag nach gedachten Sonntag Invocavit haben Ihr Mt. den Ständen gnädigst ande... lassen, dass solche Verschiebung keiner bösen Meinung nit beschehen und dass alles dasjenige, ... bei vergangenen Landtag furzunehmben beschlossen worden, je gleichwohl zu End gebracht werden kö...

Donnerstag nach Reminiscere haben die Stänḋ nichts zu handeln furnehmben wollen, so ... bis die gemeinen Artikel zu End gebracht wurden.

Desselben Tages haben Ihr Mt. die Stände mit der Landtafel assecurirt, dass die Aufsch... des Landtags ihren Privilegiis unschädlich sein sollen.

Item des Tags seind gewisse Personen zu Beschreibung der Artikel gewählt worden.

Montags nach Oculi haben die Stände unter zweierlei sich verglichen, bei den catholis... Ständen anzumelden, sie wären bedacht, bei Ihr Mt. anzuhalten, damit die augsburgische Confes... in Behemb gelitten werden möchte. Darwider sich der obriste Landkammerer angemeldet, er beg... fur sein Person nichts anders, dann dass es bei altem Gebrauch verbleiben und das Consistorium ... neue ersetzt werden möchte, dabei er auch etliche alte Schriften und Documenta ubergeben, was ... ein Ordnung in dem Consistorio gehalten worden. Darauf die catholischen Stände durch den H... von Rosenberg vormelden lassen, dass sie den Protestierenden des Tags die Antwort nicht ge...

könnten, sondern dass sie sich morgenden Tages in ein gewisses Ort verfügen, darüber sich unterreden wollen, und dass sie ihrestheils nichts anders dann Lieb und Einigkeit suchen, mit dieser gethaner Frag, ob auch alle Ständ unter zweierlei Gestalt zu der von erwähnten obristen Kammerer ubergebenen Schrift sich bekenneten.

Hierauf ihnen von den Protestierenden zur Antwort worden: sie hätten von der Schrift kein Wissen, wär auch von ihnen nicht gesehen worden, allein auf ihrem beschehenen Anmelden thäten sie beruhen.

Dienstags hernach seind die catholischen Stände beim Herrn Erzbischof zusammbenkommen.

Mittwochs haben die sub utraque unter einander abgeredt, zu keiner andern Tractation und Handlung nicht zu schreiten, der Artikel wegen der Religion werde dann zuvor auf sein Ort gebracht, dazu dann auch die sub una gewilliget und das acceptirt.

Pfingstags ist von den Ständen sub una denen sub utraque diese Antwort geben worden: dass sie sich zu ihnen bisher verhalten, wie es die zwischen beiden Theilen zuvor längst aufgerichte Verträge und Abrede auswiesen und massgeben, wollten auch hinfuro es thun und darin verharren, dieweil ein Theil vor dem andern Theil nichts bevor, auch einige Praerogativam habe, mit angehefter Bitt, sintemal sie soviel daraus verstünden, dass dabei vielerhand Secten und Ketzerei sich mit einmischen und einschleichen wollten, sie die sub utraque wollten es in gueter Acht haben, damit nichts neues, was vorhin in diesem Kunigreich nicht gewest noch erhört worden, eingeführt werde. Und seind damit die sub una, auf dass die sub utraque desto bequemer mit einander sich unterreden möchten, aufgestanden und abgewichen. Also haben die sub utraque beschlossen, dass nit aus der augsburgischen Confession, sondern aus alten Schriften und Landtägen die kirchische Ordnung ausgezogen und beschrieben werden sollte.

Freitags haben die sub utraque an die sub una begehrt, sie wollten sambt ihnen zu Ihr Mt. gehen und für sie bitten und intercediren helfen, Ihr Mt. wollten darein consentiren, dass sie in gewissen Ort zusamben komben, auf die Mittel und Weg zu gedenken, wie ein Ordnung unter den Geistlichen und in Religione aufzurichten sein möchte.

Sambstags seind die Herren sub una mit Herrn Erzbischof, Prälaten und etlichen Äbten und Geistlichen, wie auch mit etlichen Rechtsgelehrten und Doctorn aus den Appellationen in der Landstuben zusamben komben und berathschlaget, was sie den sub utraque zur Antwort geben sollten.

Montags nach Laetare ist die Antwort durch Herrn von Rosenberg erfolget des Inhalts: Die sub una hätten bei ihnen entschlossen, sich ihres, deren sub utraque, negotii, soviels nur sein könne, im wenigisten nicht anzumassen noch zu unterfahen mit Bitt, sie vor entschuldiget zu halten.

Darauf sie, die sub utraque, zu Ihr Mt. gangen und gebeten ihnen zu bewilligen, eine Zusambenkunft uber Aufrichtung einer gottseligen, christlichen und dem Wort Gottes gemäss kirchischen Ordnung zu halten, bei der sie ohn Ihr Mt. Einwilligen nichts zum End schliessen wollten.

Dienstags haben ihnen Ihre Mt. geantwort, dass es derselben lieb wäre, dass sie sich zu der uralten Religion sub utraque bekenneten, wollten auch ihnen hierüber ein Conventum erlaubt haben, weil sie nichts ohn Ihr Mt. Consens zue schliessen sich erbieten thäten.

Mittwochs hernach ist die dem Kaiser Carolo hochlöblichister seliger Gedächtnuss ubergebene augsburgische Confession in der gruenen Stub abgelesen worden. Es haben auch dabei ihrer etliche begehrt, die Confession deren, so sich Bunzler Brüeder nennen und rüehmen, ablesen zu lassen; ist ihnen aber geantwortet worden, man solle dieselben denen deputierten Personen zum Ubersehen und Collacionirung ubergeben, damit die alles das daraus excerpiren möchten, was mit dem Wort Gottes ubereinstimmen thäte. Die Altstädter seind davon gangen und die Confession abzulesen nit gehört.

Pfingstags ist zu Beschreibung der Ordnung wegen Religion der Ort auf dem kleinstädter Rathhaus erwählt und den Deputierten die Macht geben worden, etliche Pfarrer zu sich zu ziehen und zu adjungieren.

Montags nach Judica. Herren sub una haben ihre Beschwer denen sub utraque furtragen lassen, dass auf die Pfarrhöf und Collaturen sub una Pfaffen sub utraque gesetzt worden, mit Bitt, auf solche Mittel zu trachten, wie gute Einigkeit zwischen ihnen zu erhalten, wie auch sie es vor gut bedunkete, dass zu der furgenombenen Beschreibung der Religion aus ihrem Mittel Personen gewählt und zuegelassen hätten werden sollen.

Freitags mit Ihr Mt. Consens seind bede Ständ nach Haus gezogen und hernach Montags post Filippi Jacobi wiederumb zusamben komben.

Erichtags post Rogationum ist der Brüder ihre Confession auf dem kleinstädter Rathaus für denen aus den Ständen zu Beschreibung einer Kirchenordnung [deputierten Personen] abgelesen und von ihnen befunden worden, dass sie wenig von einander wären und dissonierten, ausser etlicher ungewöhnlicher Worte, die einer Declaration bedurften.

Freitags nach Himmelfahrt ist der Ausschuss der Bunzlauer Brüder, als 6 Herrnstands und 6 von Ritterstandspersonen, auf den kleinseiter Rathhaus komben und begehrt zu denen sub utraque zugelassen zu werden. Darauf wird ihnen zur Antwort geben, wann sie mit ihnen einig sein und einstimmen werden, dass Ihre Mt. sowohl uber einen als den andern Theil gebührlichen Schutz halten wöllen, und da sie sich mit ihnen vergleichen wollen, ist ihnen bis auf frue morgens hierüber zu deliberiren Frist geben worden.

Sambstags haben die Herren aus der Sect der Brüder abermals bei denen sub utraque angehalten, sie nicht auszuschliessen, sie könnten von ihrer alten Confession nit weichen, sie die sub utraque wollten nur schlechtlich in ihrer Vorred und Praefation ein Meldung thun; die sub utraque aber ihnen auf einer Zettel verzeichnet geben, was für eine bescheidene Meldung sie ihrentwegen in ihrer Vorred thun wollten, dieweil ihre Confession noch von keinem Künig approbiert worden wäre. Dargegen die Herren Brüder ein anders Verzeichnuss ubergeben, was für ein Meldung ihrer geschehen sollte.

Hierauf von den sub utraque geantwortet worden, es wollte sich nicht schicken für ihre Confession bei Ihrer Mt. zu intercediren, aber doch wollten sie von sich selbsten deshalben bei Ihr Mt. Ansuchen thun, stehe es ihnen frei.

Darauf die Herren Brüder replicando geantwortet, sie hätten sich solcher Antwort nit versehen und begehrten schlechtlich und allein nur dies, dass ihre Confession im Landtag publice verlesen werde, damit sie nicht für irrige Leut gehalten wurden. Die sub utraque antworteten, sollten das bei allen drei Ständen im Landtag suchen und begehren.

Dienstags nach Exaudi ist in der Landstuben die Confession abgelesen worden; die Präger haben durch ihren Kanzler begehrt, dass ihnen eine Abschrift darvon wurde, ist ihnen aber abgeschlagen und vermeldet worden, welche Personen die sein, so in einem oder mehr Artikuln ein Mangel hätten, die sollen austreten, solle hierauf Antwort bekomben und seind also auch sie zu der Confession getreten und dieselb acceptirt.

Mittwochs haben die Ständ Ihr Mt. ein Schrift ubergeben und gebeten, dabei erhalten zu werden. Darauf ihnen dieselbe angemeldet, dass sie sich darin ersehen und sie hernach hierüber beantworten wollen.

Sonntags die Pentecostes haben Ihre Mt. die Confession zum Ubersehen denen Consistoriis geben.

Sonntags Trinitatis ist dieselbe Schrift der Confession oder Bekanntnuss etlichen Herren sub una von Ihr Mt. zum Ubersehen geben worden.

Sambstags nach Corporis Christi die Herren sub una kamben zusamben in der Landstuben, haben etliche Geistliche in's Mittel berufen und mit denen wegen der Religion des andern Theils Gespräch gehalten und ist nochmals von dem obristen Landkammerer und andern Herren eine Schrift Ihr Mt. uberreicht des Lauts:

Sie hätten aus der ihnen von Ihr Mt. verliehenen Schrift verstanden, was also ihre Herren Mitfreunde, welche umb sich mehr dann einer Religion Leut zu Beiständen gehabt, bei Ihr Mt. sucheten. Ob nun wohl sie vorhin wegen dergleichen neuen und frembden Religionen eine und andere Antwort von Ihr Mt. gehabt, damit sie sich billich bescheiden hätten lassen können, jedoch was sie anjetzo abermals in die Schrift verfasset, darin hätten sie sich ersehen und befunden, dass in derselben etliche ihre alte Artikel, welche diejenigen sub utraque, so in der alten christlichen Ordnung noch stehen, vor und ehe von der augsburgischen Confession etwas gedacht und gehört worden, verfasset, begriffen wären, damit aber sie Ihr Mt. zu molestiren für unnöthig erachteten, dann sie in der alten Religion sub utraque stunden und bei derselben bis in Tod zu beharren bedacht, wollten hierin Verbesserung und Correctur nit leiden, sondern, dass sie darüber gehandhabt wurden, Ihr Mt. darumb bitten.

Dieweil dann in erwähnter Schrift etliche neue Artikel sich befunden mit Ubergehung der Kirchenceremonien, welche Neuerung sie nit eingehen könnten, sondern beten das Consistorium aufs neu zu ersetzen, es bei alten Gebrauch bewenden zu lassen und, dass ihnen Priester geweihet wurden, die Anordnung zu thun. Nachdem sie sich auch angeben thäten, sie begehrten und suchten nichts neues, so sollten sie in ihrer Hauptkirche sambt ihnen sich zu der alten Religion sub utraque bekennen mit andächtiger Vorbereitung und beschehener Beicht und Bekanntnuss der Sünden neben ihnen zu Empfahung des Leibs und Bluts Christi zum Altar treten und solches von den geweihten Priestern geniessen und empfahen.

Herren, Ritterschaft, Präger, die der alten heiligen christlichen Religion sub utraque zuegethan seind.

Es ist auch eine Schrift oder Antwort Ihr Mt. auf erwähnte Artikel ubergeben worden von dem Administratore und Geistlichkeit des Consistorii sub utraque sumentium des Inhalts:

Dass sie in derselben Bekanntnuss befunden, erstlich: dass es sich ohne Mittel und Beding auf die augspurgische Confession extendire und die sei von Kaiser Karln und andern so geistlichen als weltlichen catholischen Fürsten für irrig und falsch erkennet worden, und daraus sei auch viel Ubels in den deutschen Ländern erwachsen. Deswegen dann, dass solche neue Religion und Glauben, als vorhin ihrer etliche drumb angehalten, in's Land eingeführt werde, Ihr Mt. nit bewilligen wollen, und sollte ein und die andere von Ihr Mt. hierüber vor diesem ergangne Antwort sich befinden.

Furs andere, dass mit dieser Bekanntnuss gelobt und approbiert wird die Sect der Bunzlaubrüder, die sich darin für gute Christen ausgeben und ruhmen, da doch hievon allen bewusst, dass die Sect der Brüder oder Picarder von vielen Jahren durch gemeine Landtäge und gewisse Sentenzen und Mandata verurtheilt, condemniert und bandisirt, auch zuletzt bei Verlust Leib und Lebens verboten worden ist.

Furs dritte, dass in der Bekanntnuss ein Mass und Weis furgeschrieben wird einer neuen Sect, nemblichen dass die Jugend zu geistlichen Ämbtern mit Auflegung der Händ von den in dem Consistorio sitzenden Personen nicht allein geistlichen, sondern auch, wie vermuetlich, von weltlichen confirmirt worden, das doch vorhin bei denen sub utraque nicht erhört worden, dass das Consistorium, es sei durch dies oder ein anders Mittel, Personen zur Geistlichkeit weihen und bestätigen oder andere Priester ausserhalb derjenigen, die von den ordenlichen der allgemeinen Kirchen Bischofen ordinirt worden, annehmben sollte, sondern dass das Consistorium bei den Landtagen und anders

allweg angehalten, dass ein Erzbischof, der ihnen Priester weihete, gewählt werde, das sie dann auch erlanget.

Furs vierte, dass mit erwähnter Bekanntnuss approbiert und freigelassen wird das Heiraten der Geistlichen wider das jus canonicum, dieses Lands Gebrauch und vorlängst beschehenen Vergleichnuss und Abred.

Was dann die ubrigen Artikel der Bekanntnuss einverleibt belanget, erkennen sie ohnnoth zu sein darauf zu antworten, dieweil sie vor drei Jahren eine Supplication wegen nothwendiger Sachen des untern Consistorii übergeben, dabei auch ein Buch mit zugelegt, darin der Glaub und die uralte Religion sub utraque begriffen wird, das sie dann auch zum andernmal durch ihre Abgesandten in der Stadt Wien wiederholet, welches Büchel sambt den Supplicationen in der Kanzlei zu finden sein sollte. Nichtsweniger wollten sie das wiederumb referirt und ubergeben haben mit angehefter Bitt (weil nit allein die Landsordnung, Landtafel, Mandata, sondern auch Ihr Mt. den Ständen geleister Eid es mit sich bringe), dabei gelassen zu werden.

Zum Beschluss, dass es nicht zulässig den Weltlichen allein und denen nur etlichen wenigen von göttlichen und geistlichen Sachen ohne die Geistliche, sonderlich die, so andern zu vorstehen furgestellt worden, zu handeln und zue schliessen, viel weniger dass hierzu, was sie die Weltlichen unter einander beschlossen, alle andere Geistliche und Weltliche, die davon, was da geschicht, weder viel noch wenig, ja gar nichts wissen, zu verbinden, dann sie nicht wüssten, dass zu Beschreibung der Bekanntnuss auch nur drei frumbe gelehrte geistliche Leute berufen worden wären.

Montags nach Medardi hat Herr neustädter Hauptmann in Beiwesen der Gemein derselben Stadt aufm Rathhaus ihnen ein Frag aufgeben, Ihre Mt. begehrten zu wissen, ob sie zu der neu beschriebenen Bekanntnuss treten oder bei den alten Gebräuchen und Ordnungen des Glaubens sub utraque zu verbleiben gedächten. Da haben ihrer etliche begehrt, Ihr Mt. geruheten sie bei der alten Religion, die andern aber bei der Bekanntnuss zu erhalten.

Freitags nach Viti haben sich die Stände unter beider Gestalt gegen den Ständen unter einerlei Gestalt entschuldigt und begehrt, deme nit Glauben zu geben, dass sie die Jesuiter austreiben oder die unter einerlei Gestalt ermörden wollten, haben sich auch beinebenst beschwert uber ein Priester, Franta genannt, der in der Schlosskirche zu Prag die sub utraque stark angegriffen; begehrten, dass solches eingestellt wurde, sie wären ander Meinung nit, dann guete Freundschaft und Fried zu halten.

Donnerstag vor Joannis Baptistae haben die Herren Stände unter einerlei Gestalt auf vorgehendes Anbringen der Stände sub utraque ihre Antwort geben: dass sie nemblichen niemals gedacht hätten, dass sie von ihnen ermördert werden sollten; begehrten, ihnen dieselbte Person, welche solches ausgesprengt, zu nennen; der Priester Franta sei auch in Abrede, dass er sie sollte angegriffen haben; sollten doch solche Antastungen eingestellt werden, wie sie dann auch zu den Ständen beider Gestalt der Hoffnung wären, dass sie dergleichen einstellen und allerseits sich hierinnen nach Ausmessung der Landsordnung verhalten wurden.

Sonntags vor Petri und Pauli haben die Stände sub utraque von Ihrer Mt. eine gnädigste Antwort auf den Artikel, die Religion betreffend, gebeten, darauf Ihr Mt. ihnen diesen Bescheid geben: sie hätte ihre der sub utraque Schriften de religione an die Ort, dahin es gehört, uberantworten lassen, wäre aber bis dato von da aus keine Antwort erfolget, und derwegen sie bisher die Stände nicht bescheiden hätten können.

Donnerstags die Stände sub una seind von Ihr Mt. vocirt worden.

Mittwochs am Tage M. Joannis Hussi haben Ihre Mt. in causa religionis den Ständen wiederumb angemeldet, dass es hierin grosser Erwägung und Deliberirens vonnöthen, sintemal es drei unterschiedliche Theil und Parteien betreffen thäte, und weil sie die Stände zu ihren Wirtschaften nach Haus

zu verreisen begehrten, wollten ihnen Ihr Mt. zu ihrer nägsten Wiederzusambenkunft ein Antwort geben, inmittels aber es zu beiden Theilen also versehen, dass eins dem andern in Ersetz- und Installirung der Priester auf die Collaturen nit eingreifen solle; doch soviel die Städte betrifft, bedunke Ihr Mt., nachdem die Städt derselben zugehörten, dass sie nit Ursach hätten sich darein zu mischen, sondern, da sie einige Beschwer haben, dass sie die allweg Ihr Mt. fürbringen können.

Und seind also die Stände von einander gefahren.

Dienstags nach Assumptionis seind sie wieder zusambenkomben.

Donnerstags haben Ihre Mt. etlichen Personen sub utraque angemeldet, dass sie ihnen gewiss des andern Morgens in puncto religionis ein Antwort geben wollten.

Montags vor Bartholomei haben Ihr Mt. den Ständen wegen der Religion auf diese Weis mundlichen geantwortet: Sie befinden aus ihrer der Stände Bekanntnuss, dass es der alten Lehr sub utraque zuwiderlaufe, dann sie wäre auf die augsburgische Confession gerichtet und gleichwol eins der andern zuwider sei; die Bunzlauer Brüder hätten auch eine Confession der ihren ungleich ubergeben; so wurde es auch keiner aus den umbliegunden Fürsten leiden und zusehen, wann dero Unterthanen einer im Land einige neue Gebräuche in Religionssachen ordnen wollte, und derowegen solche Gebräuche aufzurichten wie auch das Consistorium zu ersetzen Ihr Mt. eigentlich und nicht ihnen den Ständen gebührete. Und obwohl sie die Stände sich auf die Landtäge und Landsordnungen ziehen thäten, so wären doch dieselben ihnen mehr zum praejudicio dann zum Behelf. So mussten auch Ihr Mt. den Eid, so sie denen sub una und sub utraque geschworen, in Acht nehmben; wollte und könnte sich derwegen nicht recht treffen, das alles zu ändern und umbzustossen. Dieweil dann ihnen in der Religion von niemanden kein Eintrag geschehe, könnten sie nicht wissen, warumb sie so heftig die Änderung begehrten. Doch dafern sie ein andern Weg erdenken können, wie diesen Beschwerungen geholfen sein möchte, sollten sie deswegen darüber untereinander sich unterreden und Ihr Mt. solches zu wissen thun.

Als nun die Stände solche Antwort vernomben, haben sie zu Ihr Mt. nochmals sechs Personen ihres Mittels abgefertigt und vermelden lassen, dass sie mit denen sub una in puncto religionis in keinem Missverstand stünden und ihnen in ihren Gebräuchen nicht eingriffen, sondern dass alles das, was bisher furgeloffen und tractirt worden, wär aus ihrer aller einhelligen Vergleichnuss und Convention beschehen, und thäten hierinnen nichts neues und unerhörtes praetendiren, allein wo aus den guten löblichen alten Gebräuchen geschritten und gangen worden wäre, begehrten sie nur solches zur Reformation und Verbesserung zu bringen. Dass aber etliche aus der Sect der Brüder Ihr Mt. gleichfalls ein Confession der ihrigen ungleich ubergeben, hätten sie sich (als ihnen dieselbe von allen drei Ständen furgelegt worden) darauf angemeldet, dass sie mit ihnen wie zuvor als auch itzo allerdings verglichen wären. Des Consistorii halben wollten sie mit Ihr Mt. nicht taidigen, sondern es bei altem Gebrauch bewenden lassen. Soviel aber die alten Verträg und Compactata anreichen thäte, die wären niemals zur Confirmation und Bekräftigung komben, so hätten auch die Stände einander derselben auf gehaltenen Landtag 67 erlassen und die aufgehoben. Ihr Mt. beschehener Eid und Pflicht extendirt sich auf sie als die sub utraque, und hätten nicht darumb Ihr Mt. gebeten, dass zu solcher ihrer Glaubensbekenntnuss willigen sollten, sondern hierin ihren Glauben an Tag zu geben, damit sie nit für die gehalten wurden, als hängeten sie etlichen schädlichen Secten an; bäten derwegen, Ihr Mt. wollten sowohl uber sie als die sub una Schutz und Schirm halten und zur Verneuerung und Ersetzung des Consistorii bewilligen.

Donnerstags nach Bartholomei haben Ihr Mt. die Stände sub utraque fur sich in dero Kammer erfordern lassen und sie in deutscher Sprach angeredet: sie sollten derselben glauben, dass, wann der Stritt zwischen ihnen allein und Ihr Mt. bestunde, wäre leichtlich ein Mittel und Weg zu Hinleg und

Schlichtung der Sachen zu finden, aber dass die grösste Difficultaet zwischen zweien Theilen und Parthen wäre und dass von beiden Theilen die Landtagsbeschlüsse, Ordnungen und Ihrer Mt. Eid disputirt und gestritten werden, Ihr Mt. aber je nit erkennen könnten, wie dem Wesen abzuhelfen, nichtsminder aber Gott und deroselben Gewissen verpflicht wären, dasjenige zu handeln, was zu Gottes Ehr und gemeinem Friedestand gereichen thäte. Und dieweil sie dann sehen, dass ihnen in exercitio religionis von Ihr Mt. keine Einträge beschehen, erachteten sie für das beste zu sein, dass sie dergleichen Disputationes unterwegs liessen; sie sollten hierinnen also assecurirt werden, dass sie sich mit Fuegen nit beschweren sollen. Wegen des Consistorii wollten ihnen Ihr Mt. nit zuwider sein lassen, dass gewisse Personen aus den Ständen deputirt wurden, die in Zeit der Noth oder auf den Nothfall des Consistorii Notdurften bei Ihr Mt. anbringen und an dieselben gelangen lassen möchten, der gewissen Zuversicht, es wurde ein Theil dem andern in den Collaturen und Pfarren kein Eintrag than.

Mit diesem Vermelden ist der Herrenstand zufrieden gewest, aber der Ritterstand nicht, sondern haben dahin gezielt, dass die Deputirten sowohl mit den Geistlichen als auch mit dem Consistorio zu disponiren Gewalt haben sollten.

Freitags seind abermals die sub utraque bei Ihr Mt. gewest und oberwähnte Beschwerungen derselben fürgetragen, darauf ihnen dieselbe geantwortet, sie könnten aus ihrem Mittel etliche Personen wählen, mit Ihrer Mt. wegen der Religion zu tractiren und zu handlen. Welches dann die Stände beliebt und angenomben und bald darauf zu solcher Handlung Personen gewählt.

Sonntags nach Bartholomei seind die Deputirten zu Ihrer Mt. gangen und haben Ihr Mt. dieselben angeredet in folgender Mass: Der Missverstand der Religion halber bestehe blos und allein nur in drei oder vier Artikeln und es betreffe hierin Ihr Mt. eigne Person nicht, sondern die Catholischen und diejenigen, die auch sub utraque sein wollen. Und dieweil sie es haben wollen, dass erwähnte ihre Confession dem Landtag einverleibt und demselben mitbegriffen werden möchte, wollten Ihre Mt. mit dem andern Theil mit allem Fleiss tractiren, dass es zum Vertrag und Vergleichung gebracht werden möchte. Darwider sie replicando angemeldet, sie thäten hierin nichts anders suchen, dann Lieb und Einigkeit.

Des Tages wurden auch etliche Personen sub una von Ihr Mt. erfordert.

Erichtags haben sich die Stände sub una bei Ihr Mt. entschuldiget, dass der Landtag ihretwegen nicht aufgehalten wird; desgleichen beschah von den sub utraque, bittende, sie in dem Glaubensartikel zu versehen und assecuriren mit diesem Zuesatz, dass ihnen gleichwohl beschwerlichen wäre, dass etwa eine Person, die mit ihnen nit einstimmete, und etliche wenig Pfaffen, die in dem Landtag keine Stimm haben und in diesem Königreich kein Stand sein, sollten alle drei Stände hindern und ihnen im Wege sein.

Mittwochs, nachdem die Stände sub utraque fur Ihr Mt. erfordert, ist ihnen vermeldet worden, Ihr Mt. die trugen ihrer Sachen halben ein sonderliche Sorg, dass es zur Vergleichung gebracht werden möchte, sie aber wären hergegen in derselben Sachen säumig und nachlässig, und dass Ihre Mt. berichtet worden, wie sie sich rühmeten, als ob ihnen Ihr Mt. in puncto religionis viel versprochen und zuegesagt, darüber sich die sub una nicht wenig beklaget, also dass es Ihr Mt. ihnen kaum hätten ausreden können, dann was ihnen dieselbe zuegesagt, hätten sie ihrs aufgezeichnet, derwegen sie Ihr Mt. Zuesage nicht in andern Verstand und Meinung deuten und auslegen sollten.

Des Tages ist zwischen dem obristen Kammerer und den Ständen, die sich zu der überreichten Bekanntnuss geschlagen, im Landtag wegen der alten Religion sub utraque nit ein schlechtes Disputat und Uneinigkeit entstanden.

Donnerstags vor Mariae Geburt haben die Stände sub utraque bei Ihr Mt. abermals angehalten, den Religionsartikel an ein Ort zu bringen, mit fernerm Bericht, was für Missverstand und Uneinigkeit

zwischen ihnen und dem obristen Landkammerer im Landtag sich erregt hätten. Welches Ihr Mt. nit wenig Missfallen gebracht, dass dergleichen Uneinigkeit und Zwiespaltung zu beden Theilen sich verhielten und unterdessen dass der gemeine Wohlstand gehindert werde; dann sie selbsten im Glauben nicht verglichen wären, die augsburgische Confession wollten sie nicht haben und thäten sich auch zu dem alten Glauben bekennen und eins sich mit dem andern nicht vergliche; wollten auch sich verwetten, dass ihrer viel untern Haufen wären, die nicht wissen, was die augsburgische Confession seie.

Freitags nach Egidi haben Ihr Mt. gewissen Personen anstatt aller dreier Stände auf ihre unterthänige Bitt in puncto religionis diese mundliche Antwort geben: Erstlich wegen des Missverstands zwischen dem Landkammerer und den Ständen sub utraque wäre es Ihr Mt. nit lieb, und dass es zu gebuhrlicher Vergleichnuss komben möchte, wollte sie ihrs gnädigist angelegen sein lassen. In puncto religionis aber hätten Ihr Mt. mit den Ständen sub una, dann auch mit denen, die sich zur alten Religion sub utraque bekennen, fleissig tractiret, dass ihre Bitt wegen der Assecuration in der Religion stattfinden, dem Landtag und der Landtafel einverleibt werden möchte, sie hätten es aber bei ihnen keinesweges erhalten mügen, sondern dass dies Ihr Mt. von ihnen zur Antwort worden, dass sie die sub una in diesem puncto religionis mit den Ständen sub utraque bereits vorlängst durch verjährte Verträge und unterschiedliche Landtage verglichen und also gegen einander verobligirt wären, dass es fast unmöglich einem Theil das ander zu erlassen und solches zu verändern. So hätten sie gleichfalls auch gebeten, weil Ihr Mt. zu Erhaltung dessen allen mit einer starken Pflicht verbunden, dass sie hierin keine Änderung nachsehen noch gestatten wollten, mit diesem Zuesatz, dass sie solches zu ändern und umbzustossen nicht befugt wären. Was aber die den Ständen sub utraque gethane Zuesage betreffen thuet, dieselbe hielten Ihr Mt. noch in frischer Gedächtnuss, in oder mit was Worten die beschehen, und sie noch keines andern Sinns wären, dann dass ihnen den Ständen in ihrer Religion weder von ihr selbst geschadet, noch andern dergleichen zu thun nit gestattet werde. Und das wollten sie ihnen fest und stet halten, ausser welcher Assecuration, als nemblichen derselben eigne Zuesag, Ihre Mt. nichts höhers und kräftigers, damit zwischen ihnen den Ständen Lieb und Fried zu erhalten und zu befestigen, wissen noch erdenken können; dann da sie deroselben Worten nicht trauen und glauben wollen, könnten Ihr Mt. nit verstehen, wie sie deroselben Briefen trauen könnten. Bei deroselben Sohne aber sie es gleichfalls versehen wollten, dass er nit weniger wie Ihr Mt. den Ständen verobligirt und verbunden sein solle. Sei derwegen dieser Zuversicht zu den Ständen, sie werden uber diese deroselben Zusag kein anderes Ihr Mt. aufdringen, sondern sich also damit befriedigen und contentiren lassen.

Umb solches gnädigstes Anerbieten die deputierten Stände Ihr Mt. gehorsambist gedanket mit Vermeldung, sie wollten den ubrigen Ständen und Ihren Principalen also referiren und anmelden.

Solches nachdem es den Ständen furgebracht worden, haben sie sich entschlossen, dass alle sub utraque zu Ihr Mt. gehen und zu Erzeigung einer Dankbarkeit derselben danken wollen.

Haben sich nachmals unter einander verglichen, dass dies alles, was gegen ihnen von Ihr Mt. geredt worden, von denen Ständen, so Ihr Mt. reden hören, in eine Schrift verfasset, unterschrieben und umb kunftiger Gedächtnuss Willen in einer Schachtel verpetschirter bei der Landtafel niedergelegt und deponirt wurde.

Freitags nach St. Mathaeustag hat Künig Rudolfus angemeldet, dass sie alles das, was Ihr Mt. deroselben geliebster Herr Vater den Ständen verheissen, auf solche Weis zu halten und dabei jedermäniglichen verbleiben lassen wollen, darauf sie sich verlassen sollten.

---

88. Diarium Sixta z Ottersdorfu o sněmu 1575, jenž zahájen byl 21. února a zavřín dne 27. září.

(Srovnáním nesprávného rukopisu českého musea s opisem v bibliotece kníž. Lobkoviců v Roudnici a správnějším MS v zemském archivu Moravském zjednán korektní text diaria o sněmu 1575.)

Když jest podle sněmovního snešení, kterýž jest byl držán léta 1574 v pondělí po božím Těle, J. M. císař Maximilian měl stavům při sv. Martině téhož léta jiný sněm rozepsati, i ráčil jest téhož sněmu mandáty svými odložiti do neděle po ochtábu Tří králův léta 1575, potom jest týž sněm J. M. C. opět poodložiti ráčil do hromnic aneb den po tom, od toho času opět jest týž sněm odložiti ráčil do pondělí po neděli první postní a tu jsou se stavové království Českého sjeli do Prahy.

V pondělí po neděli invocavit jsou se stavové sešli v soudné světnici a na tom se snesli k J. M. C. jíti a dobré zdání oznámiti, ponévadž ještě nevelký počet lidí k sněmu se sjelo, aby předložení sněmovní se poodložilo, až by se jich více sjelo, a soud menší aby zahájen byl a k většímu soudu aby se půhonové potom vyhlašovali: vyrozuměvše tomu J. M. C., při tom jest to J. M. zůstaviti ráčil.

V outerý po neděli invocavit když jsou se stavové v soudné světnici sešli, bylo oznámeno skrze nejvyššího pana purkrabí pražského, pana Vilíma z Rožmberka, že J. M. C. předložení sněmovní na zejtří učiniti stavům ráčí, a snešení se stalo, aby v osm hodin na půl orloji v též světnici se sešli, a odtud pro J. M. C. šli a do sněmu J. M. provodili.

V středu po neděli invocavit jest J. M. C. předložení sněmovní stavům učiniti ráčil, učinivše nejprv omluvu svou, z kterýchž příčin jest, totižto pro nedostatek zdraví svého i jiné příčiny, moci neráčil k sněmu sv. Martinskému, též při svrchu psaných terminech a mandáty odložených, přijeti.

A v témž sněmě tito artikulové byli předloženi a žádáni: předkem aby stavové J. M. C. na osazení hranic dali do pěti let pořád zběhlých každý rok dvakrát sto tisíc kop míš.; item, na stavení některých pevností každý rok padesát tisíc kop míš.; posudního jistou sumu, která by tolik vynášela, jako tehdáž když v prostředních letech se jest více vařívalo a posudného se scházelo, na kterouž to jistou sumu aby se J. M. konečně ubezpečiti moci ráčil; item, Její M. C. také aby ten jeden groš aneb jistou sumu místo něho prvním letům podobnou ročně vydávali. Item, aby na vychování dvoru krále českého pomyslili a prostředky vyhledali, kudy a jak by v své starodávné váze a důstojenství královské zůstati i také pro nynější rozdílnější časy a způsoby více důchodův přičiněno býti mohlo; item, na splacení dluhův aby stavové, nemůželi déle býti, tehdy do desíti let každého roku půl třetíhokrát sto tisíc kop míš. dávali. Item, strany nařízení válečného způsobu pro nenadálé vpády do země netoliko České, nýbrž arciknížat Ferdinanda a Karla Rakouských, a jak jedni druhých, kdyby toho potřeba ukazovala, retovati by mohli a měli. Item, aby relací strany počtův vyřízených se vykonala tohoto sněmu i také počtové od léta 1572 a 1573 z domovní berně a třicátého peníze aby vyřízeni byli; i také kteří posudní přijímali oboje, aby k učinění počtův napomenuti byli. Item, strany relací osob těch, které strany frystuňku a vyzdvižení hor pospolu byly a jednání měly, aby svou relací učinily, aby se tomu rozuměti mohlo, jak by se dále na ně nakládati mělo. Item, jak by plavba po Labi mohla nařízena býti ven z země, aby tolikéž o to rozmlouvali, J. M. C. že také péčí a prací svou nic sjíti nedá; naposledy aby stavové na to pomyslili a těch cest vyhledávali, kudy a jakby učení Pražské mohlo zase vyzdviženo býti, J. M. C. že od osoby své při tom při všem, což J. M. možného učiniti, k tomu milostivě a otcovsky nakloněn býti ráčí.

Na kteréžto předložení jsou stavové mezi sebou to s nemalou ztížností rozjímali a uvažovali, ponévadž osoby k sněmu sv. Martinskému v krajích volené, i to snešení strany sbírky na vychování

jejích přes sném k jistému času, totižto sv. Martinskému sněmu, nařízeny byly, a to všecko se jest i dskami stvrdilo, mohloli jest to mandátem J. M. C. změněno býti, též také po tom změnění že i mnoho týchž osob k sněmu volených, nerozumějíc jináč, nežli že jest to již z nich sešlo, do Prahy jsou se k nynějšímu sněmu nesjely, i také mnozí v krajích té sbírky jsou nedávali: a tak se stavům zdálo, že z těch příčin a nedostatkův těžce se to nynější sněmovní jednání podle předešlého snešení bude moci předsevzíti, nýbrž to všechno aby J. M. C. povlovně a poníženě bylo předloženo, jestliže by J. M. takovým zašlým nedostatkům ráčil věděti jakou cestu obrati, kudy by týmž nedostatkům spomožíno býti mohlo, toho aby poslechli a dále o to rozmlouvati mohli.

Ve čtvrtek po neděli invocavit nic jest se na den sv. Matěje v sněmovních věcech nejednalo, než do pátku, aby nejprvé půhonové vyhlášeni byli, odložení jest se stalo.

V pátek po neděli invocavit jest vyhlášení půhonův se stalo a po tom jsou stavové k J. M. C. šli a tu jsou J. M. se vší poddaností ku paměti přivedli několikteré své ztížnosti na minulých sněmech prošlé, že obecné potřeby království Českého k žádným jednáním nepřicházejí, nýbrž vždycky na odkladích postaveny bývají, z čehož jest při minulém sněmu k tomu přišlo a snešení mezi J. M. králem Rudolfem uherským a arciknížetem rakouským Arnoštem na místě J. M. C. se stavy se stalo i také obecním sněmem deskami zapsalo, aby pro obecné potřeby J. M. C. stavům sněm při sv. Martině položiti ráčil, a co při tomž sněmě i na jaký způsob jednání předsevzato býti má, to týž sněm v sobě šířeji obsahuje; však že jest potom takové obecní snešení bez rady zemské, s čí pak koliv radou se jest stalo, mandátem J. M. k odložení a změnění přišlo, což aby se jakým J. M. C. oumyslem takovým k zlehčení dobrých pořádkův království Českého státi mělo, o tom že stavové nikoliv nesmýšlejí, než za to poníženě J. M. C. stavové prosili, poněvadž za předešlých let Jich M. králův českých k tomu podobných věcí se jest nestávalo, aby J. M. C. milostivě na ty cesty ráčil pomysliti, aby stavové neměli příčiny k těm podobných škodlivých protržení se obávati; neb že na jiném stavové nejsou, nežli k J. M. C., jakožto pánu a králi svému nejmilostivějšímu, všelijakou povolnost se vší poddaností zachovávati podle svých nejvyšších možností, jako i k předešlým králům českým, pánům svým, jsouce té ponížené a poddané naděje, že J. M. C. to ohlášení a ztížnost, kterouž z důležité potřeby své a království tohoto stavové J. M. C. se vší ponížeností přednášejí, J. M. C. nejináč k sobě přijíti ráčí, než jakožto od věrných poddaných svých.

Na to jest J. M. C. stavům odpověděti ráčil, že s vděčností to od stavův přijímati ráčí, co by jim ztížného bylo, že tak otevřeně J. M. nedostatky své oznamují, podle čehož J. M., vyrozumějíc tomu všemu, také s stavy otevřeně zase promluviti moci že ráčí, podle obyčejného přísloví, že když se jeden druhému otevřeně zpovídá, že tím snáze také absolucí mu se dáti může; poněvadž pak potřeba J. M. ukazuje v sněmy předešlé i v rozepsání i odložení jich nahlédnouti, že toho do nedlouhého času k dání jim odpovědi odkládati ráčí.

V sobotu po neděli invocavit J. M. C. jest ráčil stavy království Českého k sobě obeslati do pokoje a tu jest J. M. oznámiti ráčil, že jest ráčil vznešení jich v svém uvážení míti a to že ještě opakovati a toho vděčen býti ráčí, že jsou J. M. otevřeně ztížnost svou stavové předložili, protože když vrchnost poddaným a poddaní vrchnosti dobře vyrozumějí, že snadší snešení bývá. V této pak ztížnosti jejich že jest ráčil v předešlý sněm i také rozepsání a odklady sněmu nahlédnouti, však v tom ve všem, že se jináč podle zdání J. M. nesnáší, nežli co jest jednou snešeno bylo sněmem obecním, že těmi odklady vyzdviženo není, toliko že pro nedostatek zdraví J. M. se jest odložilo, to pak že ne příčinou J. M. nežli z vůle pána Boha, kteréž se žádný člověk protiviti nemůže, jest přišlo, a tomu že každý rozuměti může, že J. M. raději zdráv nežli nemocen by býti chtíti ráčil, a na to nikda mysliti neráčil, aby co toho, což by proti dobrým a starobylým zvyklostem našim bylo, rušiti chtíti ráčil, a kdyby kdy toho oumyslu byl, něco toho, co prvé snešeno bylo, změniti, že by o tom byl zmínku

v rozepsání svém učiniti ráčil; ale poněvadž toho jest se nestalo, že to tak při témž snešení zůstávalo, a protož že té milostivé naděje býti ráčí, že sněmovní jednání stavové začnou a k tomu přikročí, jestližeby pak které osoby volené z krajův přítomny nebyly, aby se obeslaly a kdo by sbírku krajskou na jich vychování nedal, aby to vykonal, aby tak ve jméno pána Boha dobrý začátek se státi mohl.

Na kteréžto oznámení stavové jsou oznámili, poněvadž se tu nemalých věcí dotýkati chce, že toho potřeba jich ukazuje, o to další uvážení a rozmluvu míti. I sešedše do soudné světnice, předkem v stavu panském obšírné rozmlouvání i také nemalého počtu z Jich M. dvoje rozstoupení a rozmlouvání se jest stalo a tak dlouho protáhlo, že ta věc potomně do dokonalejšího snešení mezi Jich M. a pánům z rytířstva a městům oznámení do pondělí se jest odložila.

V pondělí po tom po neděli reminiscere, když jsou se stav panský snésti ráčili, oznámili pánům z rytířstva snešení svá k takovému rozumu, aby J. M. C. předloženo bylo, že v pravdě ne zoumyslna s J. M. v ty aneb k těm podobné odpory by se nerádi dávati chtěli, než to předložení že z potřeby se činiti musí, a protož že ne bez ztížnosti stavův, jak J. M. při sobě to vykládati ráčí, tyto věci jsou předsevzaty, a to se vší ponížeností aby se J. M. předložilo. Kteréžto naše ohlášení J. M. C. slyšíc, věříme, že J. M. nic toho, což by nám ke škodě býti mělo, tím obmýšleti jest neráčil. Však pro smrtedlnost a aby to někdy, že jest se tak a tomu podobně stalo, připamatováno nebylo, za to J. M. žádati, aby z dobroty své císařské prostředek milostivě obrati ráčil, abychom budoucně příčiny neměli, něčeho takového se obávati, kdež té naděje jsme, že J. M. cestu příjemnú k tomu obmysliti ráčí. A protož na ten způsob že by se Jich M. pánům zdálo, aby se k jednání sněmovnímu přikročilo. A poněvadž předkem o obecné artikule se jednati má, za to páni žádati ráčili, pokudž možné, aby všickni stavové přítomní při sněmě zůstali a toho nápomocni byli, pakli by komu ztížné bylo vytrvati, tehdy aby osoby v krajích k sněmu volené při sněmu zůstaly a to podle svěření sobě učiněného vykonaly, a tímto sněmem aby se předešlé sněmovní snešení tvrdilo; jestliže by pak volení všickni k sněmu přítomni nebyli, tehdy aby z krajův nepřítomní obesláni byli, a kdož jest ještě sbírky na vychování osob volených nesložil v kraji, ten aby to vykonal, a tak, jakž nadepsáno, podle toho snešení by se to všecko stvrdilo.

Poněvadž pak čas teď postní krátký jest a hody i slavnosti nastávají i také díla při hospodářstvích nastávati budou, též nasazování rybníkův a jedněch druhým placení při svatém Jiří dluhův: tehdy jestliže by jednání sněmovní se neskoncovalo, aby stavové mohli v pondělí po smrtedlné neděli se domu rozjeti, a k dokonání sněmovního předložení J. M. C. tři neděle po veliké noci zase na hrad Pražský aby se sjeli.

Na to oznámení páni z rytířstva jsou se sestoupili a to snešení oznámené již v svém bedlivém uvážení jsou měli, avšak nemohouce ve všem toho dne pondělního srovnáni býti, odložili jsou k dalšímu uvážení toho do outerýho na zejtří.

V outerý po tom po neděli reminiscere jsou páni z rytířstva snešení a rozmluvení své stavu panskému oznámili v ten rozum, že se s Jich M. v snešení a oznámení jich svrchu psaném také snášejí, což města slyševše, také od sebe promluviti dali, že se tolikéž snášejí a k tomu přistupují. A tak jsou všickni tři stavové společně k J. M. C. šli a takové snešení J. M. v známost uvedli. Na to jest J. M. C. stavům odpověď svou dáti ráčil na ten rozum, že jsou předešle tolikéž od J. M. C. porozuměli, že J. M. C. nikdy jest na tom býti neráčil, aby co proti svobodám a pořádkům jich před sebe bráti míti ráčil, nýbrž v čem by ráčil moci J. M. stavy a království České fedrovati a všelijakou milost ukázati, toho oumyslu že jest ráčil býti a ještě býti ráčí. Jestliže by pak v tom se co bylo stalo, což by jináč mělo býti, že to jistě z žádné oumyslnosti a zlou měrou se jest nestalo. a protož že J. M. C. i v tom ty cesty vyhledati chtíti ráčí, aby spokojeni býti mohli a slušně sobě neměli co

ztěžovati, a poněvadž oznámení jich jest v několika artikulech, že J. M. je uvážiti a jim což nejdřívěji možné odpověď dáti chtíti ráčí.

Toho dne před večerem jest posel císaře tureckého do Prahy přijel, proti kterémuž jest J. M. C některé své dvořany vyslati ráčil, i také nemálo osob stavu panského a rytířského s nimi proti tomu poslu jest vyjelo.

V středu po neděli reminiscere jest J. M. C. stavům odpověď dáti ráčil: že jest přednešení a oznámení jich v svém milostivém uvážení míti ráčil a na to, což jsou J. M. přednesli, že by příčin dosti míti ráčil, ještě obšírnější odpověď dáti, však aby znáti mohli, že J. M. s nimi důvěrně jednati ráčí, co se prvního artikule dotýče, aby sami J. M. cestu a prostředek ukázali, jak by mínili v své ztížnosti spokojeni býti, tak pokudž by na obě strany nejsnesitedlněji a bez ublížení býti mohlo, že J. M. ty cesty obírati ráčí, aby neměli příčiny k ztížnostem. Než co se dotýče terminů strany rozjíždění od sněmu k smrtedlné neděli, poněvadž J. M. tak mnoho na tom záleží strany osazení hranic a vychování dvorského, J. M. za to jest žádati ráčil, aby rozjíždění jich teprva bylo ve čtvrtek před květnou nedělí, a v tom čase aby strany těch dvou artikulův strany pomoci na hranice a posudního podle jiných obecních artikulův jednali a strany jiných artikulův v předložení doložených po hodech velikonočních aby dojednali. Však to že J. M. ne tím způsobem žádati ráčí, aby se v předešlém sněmovním snešení strany jednání obecních artikulův nějaká překážka stavům činiti měla, a jako by nemělo nejprvé o ně jednáno býti, než toliko pro velikost potřeby, aby o ty dva artikule podle obecních artikulův také jednáno bylo, zdaliby mohly před rozjížděním na místě postaveny býti, v jiných přednešených artikulech že se J. M. C. s stavy snášeti ráčí. Po tomto promluvení J. M. C. jsou stavové žádali za odstoupení k dalšímu rozmluvení o té věci, a rozmluvivše stav panský mezi sebou na tom jsou se snesli a stavu pánův z rytířstva oznámiti ráčili, poněvadž sněm svato-martinský zřetedlně to v sobě zavírá, že sněm nejprvé příští od obecních artikulův začátek svůj vzíti má a o ty že přede všemi jinými věcmi jednáno i na místě postaveno býti má, a protož z toho aby nebylo vykračováno, nežli aby ti obecní artikulové byli předsevzati, sepsáni a snešeni a J. M. C. podáni, a když je J. M. C. uvažovati a prvé nežli stavům odpověď na ně dáti ráčí, aby se nezahálelo, tehdy že by mohlo o ty dva artikule od J. M. C. podané jednáno a rozmluveno býti.

Ve čtvrtek po neděli reminiscere páni z rytířstva měvše o tom mezi sebou promluvení obšírné, na tom jsou se snesli a k tomu přistoupiti nemohli, aby prvé, nežli na obecní artikule odpovědi míti budou, co jiného jednáno býti mělo, nebo že by to zřetedlně proti předešlého sněmu snešení býti muselo; než toho žeby se jim za dobré vidělo, prvé než by stavové J. M. jakou odpověď dali, aby se sami o artikule obecní, jací by býti měli, snesli a je poznamenati dali a potom J. M. C. po dvou nebo třech podali, a dokaďžby od J. M. C. na ně odpověď konečná dána nebyla, tehdy dále na jiné artikule v soudné světnici aby nastoupili, a tak podadouc jedny po druhých J. M., když první na místě postaveny budou, že se zaháleti nebude, a po vyřízení všech obecních artikulův že od toho nejsou, aby nemělo o ty dva artikule od J. M. C. k jednání podané, také se mluviti a jednati. Stav třetí jsou odpověď zatmělou dali, jakoby se s stavem panským snášeli. Páni, v stavu svém majíc o to rozmluvení, ráčili toho do zejtří poodložiti, a toho dne byly tři osoby voleny z stavu panského a tři osoby z stavu rytířského k sepsání opatření toho, které J. M. C. stavům dskami učiniti míti ráčí skrze relatory, že takové rozepsání sněmovní mimo předešlé snešení sněmovní učiněno není a býti nemá k ujmě jich svobodám a privilejím nyní ani na časy budoucí, a to zejména tyto osoby: pan Bohuslav Felix Hasištejnský, nejvyšší sudí království Českého, pan Jan starší z Říčan, pan Jaroslav z Kolovrat, lantvojt Dolních Lužic, pan Bernhart z Hodějova, pan Jan Vratislav z Mitrovic, pan Šebestian z Vřesovic; jsou také osoby nařízeny k shledání a poznamenání artikulův obecních, a každý kdoby co potřebného měl, aby k poznamenání týmž osobám podali, a to zejména tyto: svrchupsaný

nejvyšší pan sudí království Českého, pan Adam z Švamberka, nejvyšší sudí dvorský, pan Diviš Slavata z Košmberka, pan Hendrych Kurcpach z Trachemburku, pan Karel z Biberštejna, pan Jan z Lobkovic, president nad apelacími, pan Jan z Šternberka, pan Adam z Hradce, pan Michal Španovský z Lisova, Její M. C. podkomoří, pan Adam Nebilovský, pan Albrecht Kamejtský, pan Florian Griespek, pan Jindřich z Vřesovic, pan Šebastian z Vřesovic, pan Petr Boubinský.

V pátek po neděli reminiscere páni v stavu panském ráčili mezi sebou rozmluvení míti a od sebe promluviti: že nerozumějí, aby se stavové daleko od sebe dělili, neb že to také za dobré uznávati ráčí, aby z předešlého snešení vykračováno nebylo, a protož to aby J. M. C. bylo také oznámeno, že na obecní artikule nastoupeno nejprvé a o to snešení i také J. M. C. býti podáno musí, a pokudž možno bude a čas postačí, tehdy že na ty dva artikule od J. M. podané také nastoupeno a o ně rozjímáno bude. Strany pak jiných artikulův snešených, totižto, aby stavové ve čtvrtek po smrtedlné neděli se rozjeti a dvě neděle po veliké noci zase se sjeti mohli, obeslání volených osob z krajův, sbírky krajské skládání od světských i duchovních, kteří statky mají, sjezdův krajských pro volení osob nedostávajících se, při tom že se zůstavuje. Potom jest čteno opatření od J. M. C. stavům, kterak by se státi mělo, a osob z každého stavu osm s tou odpovědí k J. M. C. jsou šly a jiné osoby volené šly ke deskám k spisování obecních artikulův.

V sobotu po neděli reminiscere zase jsou se též osoby ke deskám sešly a více artikulův obecních spisovaly.

V neděli, jenž slove oculi, J. M. C. v přítomnosti nemalého počtu osob předních z stavu panského a rytířského posla tureckého jest před sebe pustiti a slyšeti ráčil.

V pondělí ráno po neděli oculi, prvé nežli jest se na které jiné obecní artikule nastoupilo k jednání, sešli jsou se všickni tři stavové pod obojí způsobou přijímající v zelené světnici a tu jsou mezi sebou rozmlouvali a na tom se snesli, aby pánům pod jednou přátelské promluvení učinili na způsob nížepsaný s připomenutím, kterak jsou více nežli jednou na J. M. C. ztížnosti své vznášeli, jaká roztržitost a mnozí neřádové v kněžstvu jsou a aby ve věcech církevních a náboženství se dotýkajících dobrý řád učiněn, podle vyznání stavův říše císaři Karlovi podaného v Augšpurce nařízen a zachován býti mohl, ale to že vždycky jest k odkladům, jakož i při minulém sněmě se stalo, přicházelo, a tudy že mnoho škodlivých sekt v tomto království jest se rozmohlo: poněvadž pak my stavové jsme ti pod obojí způsobou staré církve Kristové a apoštolské, od kterýchž jsou nejprvé národ německý učení svého evangelického své začátky vzali, za to žádáme, abychom za ty jmíni a držáni byli, jsouc té vší přátelské vůle k pánům, jakožto k našim milým pánům a přátelům, všelijaké dobré přátelství chovati a v dobré svornosti býti, téhož zase se od pánův nadějíce, že toto naše přátelské a křesťanské ohlášení a podání nejináč nežli dobrou měrou přijmou; než jestli žeby někteří od časů Mistra Jana z Husince byli skrze nesrovnání aneb jinak na jiné cesty nastupovali, tehdy také té naděje jsme, že i v tom přátelsky s nimi spokojeni budeme.

Na to promluvení pan Jan z Valdštejna, nejvyšší komorník království Českého, sám od sebe jest, sedíc na místě svém, promluvení učinil: že sobě velice oblibuje ty promluvené řeči v některých artikulích jako v náboženství, jakž od starodávna jest bývalo a v jakém dobrém řádu jsou se ty věci řídívaly, když konsistoř pořádně řízena a spravována bývala, což pán Bůh dáti rač, aby k změnění nepřišlo, neb to učení, kteréž jsou v Němcích začali, odsud jest přišlo, a že jináč nevinšuje jen aby bylo v té svornosti, jak od starodávna bylo, nejsouc té naděje, aby kdo jináč myslil, a protož že se pán ohlašuje, že podle starobylého způsobu žádá, aby se ty věci řídily, a páni aby se neráčili děliti, aby tak tím dobrým řádem, jako jsouc za jednoho člověka snešení bylo; podle toho co jest pán předešlých pamětí sebral, jak jest se konsistoř všelijak řídila a jakým prostředkem administrátor i s přidanými

osobami volen, a to od králův tvrzeno bývalo i kterak od stavův ochrancové jim přidáni bývali, to všecko v spisu jest pán na katedru ku přečtení podal.

Na to jest nejvyšší pan sudí zase promluvil, že z toho se jest srozuměti mohlo, že my také nejináč, než jakž jest od starodávna víra Kristova a apoštolská byla, jsme žádostivi toho užiti, tak jakž i jiní národové v říši vyznání své učinili, a podle toho jsme my se ohlásili jakožto ti, kteříž se s tím vyznáním srovnáváme, nejsouc té naděje, aby to jináč vykládáno býti mělo, jestližeby pak kdo chtěl jaký nedostatek míti a s námi se sjednotiti, rádi chceme a jsme hotovi jemu vyznání víry naší v známost uvésti. I čteno jest na kadetře to, co jest od pana komorníka nejvyššího podáno.

Po přečtení, když jsou se páni pod jednou způsobou přijímající sestoupili a společné rozmluvení měli, bylo zase od pana Vilíma z Rožmberka, nejvyššího purkrabí, promluveno k straně pod obojí: že páni, kteří jsou té staré víry pod jednou, to co jest oznámeno, v svém uvážení míti ráčili, a to také jest opakováno, jak od věcí božských sněm začatý býti má s opakováním ohlášení našeho. A to že rádi slyšeli a toho že jsou vděčni, neb i u sebe to že páni pod jednou uvažují, když se takové věci předkem od pána Boha začínají, tehdy že i v časných věcech pán Bůh svá dobrodiní nám udělovati ráčí, a v tom že se s námi snášejí. Co se pak důmínky odložení předešlého sněmu dotýče, poněvadž se velkých věcí dotýče, v něž sluší nahlídnouti, i také co od pana komorníka předloženo, též že mnoho pánův přátel pod jednou způsobou jest nepřítomných a na zdraví někteří jsou nedostatečni, protož že žádají páni, aby straně pod obojí to ztížné nebylo, že ne tak hned odpověď tak krátce dáti mohou. Však zejtřejšího dne že se v jisté místo sjíti chtějí a o to mezi sebou promluviti, než ne jináč nežli pro zachování svornosti a lásky mezi sebou. A zejtřejší den že již tím stráven bude, a protož že se sněmovní schůze státi nebude moci; omlouvajíce se páni, aby strana druhá na tom ztížnosti neměla. V tom pak spisu že se tomu rozumí, že se strana jich dotýká a jim přičítati chce, jakoby se v něco toho vkládati měli, čehož že by se byli nenadáli, aby co toho k sobě slyšeti měli. A kdy se dále k tomu mluviti i také něcò toho ukazovati bude, že té naděje páni jsou, že oni vždy jsou svornost vyhledávali a pokoj, s tím dalším doložením a otázkou, poněvadž jsou se strana pod obojí tak mnohým přátelstvím zakazovali, že za to žádají, aby oznámili pánům pod jednou: takéli se k tomu spisu všickni přiznávají, aby většímu počtu strany své také to oznámiti mohli. K tomu pan komorník promluvil, oznámivše, že tu žádného dotýkání není, než připomínání předešlých pořádkův s tím doložením, že není dobře řeči a mluvení tak vykládati, neb žeby se tu ne dobře k lásce počínalo, a mluvení žeby se jináč naopak obrácelo.

I tu jsou se na otázku strany přiznání k tomu spisu stavové pod obojí do zelené světnice rozstoupili a měvše společné rozmluvení, na otázku k sobě učiněnou odpověď straně pod jednou tuto dali: co jest jim zapotřebí bylo, že jsou od sebe již s zakázáním přátelským oznámili, při tom toho že zůstavují. Strany pak toho spisu, o kterémž nepochybují, nežli že jest se od pana komorníka ne jináče, nežli dobrou měrou stal, načež jest i pán svou omluvu učinil, že jsou o tom spisu nevěděli a jej mezi sebou neměli, než při svém ohlášení straně pod jednou učiněném že to zůstavují. K tomu jest od pana komorníka oznámeno, že pána omlouvati aneb zastávati potřeba žádná není, neb pán že dobře sám co potřebí oznámí, a také nic že jest nemluvil ani psáti nedal, cožby omluvy potřebovalo. A že i od těch přednějších osob ne tak vždycky se všecko dobře mluví, aby se nemělo neb nemohlo jich mluvení také napraviti; opakujíc některé předešlé promluvení.

Proti tomu pán z Rožmberka oznámiti ráčil, poněvadž jest to k rozvážení většímu počtu již odloženo, že se všem třem stavům, anebo osobám, neb osobě odpověď dá, kterou se bude moci spraviti.

Potom jsou čteni obecní artikule, kteří jsou od nadepsaných osob pro pamět poznamenáni byli. Však žádný na místě téhož dne postaven nebyl.

V outerý po neděli oculi jsou se stavové do sněmu nesešli, neb jsou páni pod jednou způsobou přijímající se byli sešli u pana arcibiskupa pražského.

V středu po neděli oculi, když jsou se stavové zase všickni v soudné světnici sešli, J. M. pán z Rožmberka promluvení učiniti ráčil od strany pod jednou, že jest druhé straně odpověď toho dne na jich ohlášení učiněné dána býti měla, však poněvadž ještě konečného snešení o to není, že za to žádají pánův stavův pod obojí způsobou, aby sobě toho ztížiti neráčili, než zejtřejšího dne aneb nejdéle pozejtří že odpověď pánům dána bude. A v tom jest, jsouc od J. M. C. pán obeslán, šel nahoru, oznámiti ráčil, žeby se zatím na ty jiné artikule obecné nastoupiti mohlo. Po odjití páně jest nejvyšší pan komorník promluvení učiniti ráčil, k tomu mluvíc: žeby dobře bylo, aby strany náboženství o ten artikul nejprvé se jednalo, a v tom bylo něco toho ku paměti přivedeno, co jest prvé v spisu od pána bylo ku přečtení podáno. Pan sudí nejvyšší jest proti tomu oznámiti ráčil, že se při pánu snáší, aby nebylo o to promlouváno, dokud od strany druhé na ohlášení naše odpovědi míti nebudeme; k tomu jsou také i stav panský přistoupiti ráčili, i také od některých pánův z rytířstva k tomu jest bylo přistoupeno. Však při některých jest se snášelo, aby se rozstoupení stalo pro volnější o tu věc rozmluvení, a v tom rozstoupení takové snešení se stalo, poněvadž od několika let a sněmův tento artikul strany náboženství vždycky býval z počátku dobrým oumyslem předsevzat, však potom za rozličnými příčinami vždycky k odkladům jest přicházel a nevyřízený zůstával, čehož by se ještě tou měrou obávati museli, a poněvadž pak jest to nejpilnější artikul obecný, kterýž se dotýká předkem cti a slávy pána Boha, potom také svědomí a duší lidských, naposledy také i svornosti mezi stavy: tehdy že nemá na nic jiného nastupováno býti ani jednáno, až ten artikul nejprvé na místě postaven bude. Poněvadž z počátku sněmu dvě neděle jsou se strávily o to, že jest tu něco strany rozepsání a měnění sněmu stavům na ztížnosti bylo a protož že tuto mnohem méně se má vykračovati z toho pobožného předsevzetí, a také pro nedání nám od strany druhé na ohlášení naše odpovědi, že není potřebí tím naším artikulem čekati, nýbrž přece o něj aby se jednalo, by nám strana pod jednou i odpovědi nedali, poněvadž též odpovědi k jednání našemu potřebné býti neuznáváme. A tu jsou šest osob z prostředku svého k stavu panskému vyslali, žádajíc pánův ouředníkův a soudcův zemských, rad i všeho stavu panského, poněvadž toho potřeba ukazuje nemalá, aby sobě neráčili ztížiti k pánům z rytířstva dolů přistoupiti s další žádostí a omluvou, aby jim neráčili za zlé míti, že jsou k Jejich M. nahorů do lavic, jakožto k stavu vyššímu, nepřistoupili, neb že žádná jiná příčina toho není, nežli velikost počtu osob, žeby se nemohli směstknáti nahoře. Na to promluvení jest pan komorník nejvyšší otázku učiniti ráčil, k komu se to mluví? Oznámeno od pana Michala Španovského: že ku pánu tak dobře jako k jiným Jich M. stavu panského. Na kteroužto žádost jsou páni všickni pod obojí k pánům z rytířstva ráčili přistoupiti a vyslyševše snešení a dobré zdání jich, s nimi jsou se snésti ráčili, též i stav třetí, městský. A to snešení od nejvyššího pana komorníka ode všech tří stavův pod obojí přijímajících z jednostejné vůle pánům druhé strany, jakž výš psáno, oznámeno jest s tím doložením, že jisté snešení jest všech tří stavův pod obojí, v žádné jiné jednání se nedávati ani k kterému jinému artikuli přikračovati k jednání, dokavadž o ten artikul, strany náboženství pod obojí způsobou a naší staré víry a dobrých starobylých pořádkův podle slova božího, na místě postaveno nebude. Všakž prvé nežli jsou páni nahorů přistoupili s tím oznámením, tehdy svrchu psaný pan Španovský panu komorníku důvěrně oznámil, že se někteří na tom urážejí, když pán o starobylých pořádcích zmínku činiti ráčí, že nevědí, jaké pořádky pán míní, a protož že žádá, aby pán ráčil dokládati toho „podle slova božího,“ aby se lidé mohli v tom, co na nedostatku mají, spokojiti, což jest pán tak učiniti ráčil. K tomu jest od strany pod jednou promluveno, že se pánům nevidí s námi na dalším odporu o to státi, a že se s námi, aby prvé o božské věci nežli jiné se jednalo, snášeti a toho také při tom zůstavovati ráčí. A tak sněmu do zejtřího jest odloženo.

V e č t v r t e k p o n e d ě l i o c u l i, když jsou stavové se sešli, tu jest od pána z Rožmberka promluvení se stalo strany odpovědi té, kteráby stavům pod obojí přijímajícím dána býti měla s tím doložením, že ještě na malou chvíli ke dskám odstoupení páni pod jednou přijímající učiniti by chtěli a brzy odpověď svou dáti. Přišedše páni od desk od svého promlouvání, bylo od J. M. pána z Rožmberka ještě naše, pod obojích, ohlášení a zakázání druhé straně učiněné opakováno s tím doložením, že páni také nejináč o nás smýšlejí, abychom tomu věřili, nežli jak sami o sobě oznamujeme, že i páni nejináč jsou se k straně naší až posavad chovali, nežli tak podle smluv našich, ač žeby snad pány někdo jináč vykládati chtěl, však že sobě pána Boha i vrchnost za svědky berou, že nic takového se při nich nenajde, té jsouc k nám naděje, že i my nejinak nežli tak se k nim chovati budeme a se neměniti, šetříc v tom spříznění, kteréž mezi sebou máme, též i rovnosti, poctivostí našich a že nic jedni před druhými napřed nemáme. A když to tak trvati bude, tehdy jiná naděje není, nežli že pán Bůh nám všem z obojí strany prospěch svůj dáti ráčí a své požehnání.

Však toho že tajiti nemohou páni, jakž jsou i srozuměli od strany naší, že jiné odporné sekty se chtějí za stranou naší krýti, jsouc páni té naděje, že na ty cesty pomyslíme, aby nic takového, nad čímž jsme i sami ztížnost měli, v této zemi nebývalo pro zachování dobrého řádu a že té naděje jsou, poněvadž známe všelijaký od pánův k nám přátelský oumysl, že i ta žádost jich své místo bude míti. A tak potom strana pod jednou způsobou jsou z sněmu vyvstali, abychom strana naše tím volněji o těch věcech rozmlouvati mohli. I jest od pana komorníka nejvyššího potom promluveno a napomenutí se stalo k přátelské svornosti při budoucích jednáních. Potom také i schválení se od pána stalo té přátelské nám od druhé strany dané odpovědi, a ta vděčnost aby pánům zase v odpovědi naší v známost uvedena byla. Potom pán zase učinil opakování začátku a řízení konsistoře podle starobylého řádu podle slova božího, o tu abychom se snesli, i také aby tak od stavův řízena byla, za to J. M. C. abychom žádali.

Nejvyšší pan sudí v přímluvě své zmínku učinil, že se v tom pamatovati nemůže, abychom my skrze ohlášení páně k druhé straně jakou zmínku o jakých smlúvách činiti měli, podle kteréž bychom se k sobě chovati měli, a protož že v odpovědi té strany vděčnosti pánům, aby na žádném omyle býti neráčili, to ještě naše předešlé ohlášení slovo od slova opáčeno býti má. Než nejprvé nežliby se konsistoře dosazení při J. M. C. žádalo, abychom o nějaký řád v kněžstvu nejprvé rozmlouvali a to na místě postavili, a když to se vykoná, druhou stranu abychom žádali, aby podle nás k J. M. C. se přimluviti ráčili, abychom své věci v náboženství podle dobrého a pořádného snešení našeho i říditi mohli, i také sekty zejména, kterých zastávati nemíníme, aby se jim jmenovali, jakožto Cvingliánové, Kalvinistové, Novokřtěnci, Antetrinitáři, Ariánové a j.

Na tom jsou se pak i všickni tři stavové snesli, kromě že něco na odpořích bylo, aby ne z konfesí augšpurské, nežli z našich starých pamětí a sněmův týž řád církevní se vybíral a spisoval.

V p á t e k p o n e d ě l i o c u l i, když jsou se stavové sešli, tu jest od nejvyššího pana sudího straně pod jednou včerejší oznámení pánův pod jednou k straně pod obojí učiněné zase opáčeno, i také v jakých slovích prvé ku pánům bylo mluveno opakováno, s tím doložením, že takového přátelského oznámení velmi vděčni jsme a pánům, přátelsky že se s námi snášejí, že děkujeme. A poněvadž jsou nás za to žádali, abychom na ty cesty pomyslili, aby ty škodlivé sekty za náboženství našeho zástěrou se nerozmáhaly, tak že učiniti a na pobožný a křesťanský řád církevní že pomysliti chceme, však za to že přátelsky žádáme, aby spolu s námi a podle nás k J. M. C. došli a J. M. podle nás žádali, aby J. M. k tomu své povolení dáti ráčil, abychom se o to sjíti a na ty cesty nastoupiti, jednati i rozmlouvati mohli, jakým způsobem by mohl v náboženství a kněžstvu našem podle ohlášení našeho pánům učiněného dobrý a pobožný řád nařízen býti, toho že se jim přátelsky, jako našim milým pánům a přátelům, rádi odsluhovati chceme.

Na to jsou páni pod jednou způsobou potaz drželi a druhé straně oznámili, že jsou promluvení a žádosti naší porozuměli, a poněvadž jich tu malý počet jest, za to žádali, aby ztížné nebylo, aby s větším počtem na zejtří v sedm hodin v soudné světnici se sjíti mohli, a tu spolu rozmluvíc, odpověď že nám dáti chtějí.

A tak jest toho dne soud vzdán, sirotčí dni odloženy i také sněm do zejtřejšího dne odložen.

V sobotu po neděli oculi jsou se páni pod jednou, pojavše k sobě pana arcibiskupa a kapitolu Pražskou hořejší, též i některé pány probošty a opaty i jiné kněžstvo, nicméně některé rady z apelací pod jednou způsobou, sešli v soudné světnici a své věci uvažovali, jakáby straně druhé odpověď na svrchu psanou žádost dána býti měla.

Však potom po poledni z prostředku svého jsou k pánům druhé strany osoby vyslali, omlouvajíc se, že ještě svého uvážení na místě nepostavili a to že do pondělího odložiti musejí. A tak jsou se stavové pod obojí způsobou čekajíce někteří při dskách, i také druhá strana rozešli.

V pondělí po neděli laetare, když jsou se stavové všickni zase sešli v soudné světnici, tu jest na místě strany pod jednou způsobou od pána z Rožmberka k straně pod obojí způsobou promluvení se stalo a předešlá o té věci jedné i druhé strany ohlášení i také odpovědi jsou opakována a na žádost strany pod obojí tato odpověď dána: „žeby strany té přímluvy k J. M. C. žádného rozmyšlení neměli, ale poněvadž by se jim snad druhdy přičítati chtělo, jakoby se v některé věci naše vkládali, na tom že jsou se páni snesli pro ušetření takového a tomu podobného dùmnění, aby se věcí našich pod obojí, pokudž nejvýš možné, nedotýkali, začež páni že žádají, abychom jim za zlé neměli, neb to žádnou jinou nežli dobrou měrou že se nedéje, nic o tom nepochybujíc, cožkoli v věcech našich dobrého obmýšlíme, že J. M. C., vyrozumějíc tomu, náležitě k nám se v tom zachovati ráčí.“

Na toto oznámení jsou se páni pod obojí sstoupili a rozmluvivše druhé straně odpověď dali: „že omluvu pánův přijímají a v tom nic za zlé že nemají,“ a hned k J. M. C. vyslali poníženě žádajíc strana pod obojí, aby jim J. M. předstoupení před sebe popříti ráčil: a jestli žeby J. M. vůle byla, aby jistý počet z sebe vyslali aneb všickni přišli, tím že se spraviti chtějí. J. M. C. ráčil stavům pod obojí to na vůli dáti, i tak jsou všickni pod obojí společně k J. M. šli a skrze nejvyššího pana sudího J. M. C. začátek ohlášení a všeho jednání našeho, i odpověď druhé strany nám daná, vše obšírně, jakž výše dotčeno, v známost uvedeno.

Podle toho J. M. C. žádáno, poněvadž jsou se mnozí neřádové v náboženství i kněžstvu našem, i také svrchu psané škodlivé sekty rozmohli a z dobrého pořádku starobylého podle slova božího vyměřeného vystoupili, aby nám J. M. C. ráčil milostivě povoliti, abychom se o nařízení církevní pobožné a křesťanské, s slovem božím se srovnávající, sjíti mohli, a tu my že nic toho říditi a zavírati sami nebudeme, lečby to s jistým vědomím a milostivou vůlí J. M. C. bylo, tak aby mezi stavy všemi v království tomto dobrý řád v náboženství, i také svornost a láska zachována býti mohla.

Na toto promluvení od J. M. jest zase oznámeno stavům, že se v tom dobře pamatovati ráčí, že jest se k tomu uvoliti ráčil, aby nejprvé naši obecní artikulové jednáni a předsevzati byli a protož že nic ztížné J. M. není toto naše ku paměti přivozování, neb že jest J. M. proto mezi nás přijeti ráčil, aby obecním i osobním ztížnostem spomoženo býti mohlo. A ačkoli žeby J. M. rád ráčil to byl slyšeti, abychom se oboje strana pod obojí i pod jednou sami byli o to tak snesli a sjednotili, však poněvadž se jest to nestalo, že to tak J. M. zůstavovati ráčí. Tuto pak žádost naši že v svém uvážení míti a nám což nejspíše možné odpověď že dáti ráčí.“ A tak jest se sněmu do zejtřího odložilo.

V outerý po neděli laetare jest J. M. C. stavův pod obojí způsobou před sebe obeslati ráčil a jim oznámiti, že jest ráčil žádost jejich v uvážení svém míti i tomu také vyrozuměti, co jest

mezi nimi a katolickými jednáno bylo, nicméně také že se znají k staré víře pod obojí způsobou, s dalším opakováním, co tak k J. M. mluveno bylo, s tím doložením, že by J. M. C. nic raději viděti neráčil, nežli aby v starobylém dobrém způsobu stáli. A poněvadž porozumívati ráčí, z kterých příčin schůze své povolení žádají a zvláště pak že by se sjíti chtěli pro nařízení dobrého pořádku v náboženství jich, však bez jistého povolení J. M. že by nic zavírati nechtěli, tak jak jsou včerejšího dne se zakazovali a od sebe promluviti dali, a protož že jim povolovati ráčí, aby se sešli a věci své řídili a traktirovali, jsouc J. M. té naděje, že to tak od nich řízeno bude, aby všelijakou střídmost, která by se k dobrému pokoji a svornosti schylovala, šetřili; neb že příklady sobě ku paměti přivésti mohou, jaké různice a nepokojové v jiných zemích skrze nesvornost pocházejí, jakož pak J. M. pochybovati neráčí, nežli že oni ty cesty obírati budou, aby láska a svornost mezi nimi všemi zachována býti mohla. Strany pak žádosti o jeden termin pomoci na osazení hranic i také posudního J. M. připomenutí učiniti ráčil, aby jiným přátelům svým nepřítomným předešlou J. M. žádost ku paměti přivedli a k tomu se přičinili, prvé nežliby se před květnou neděli rozjeli, aby J. M. mohla příjemná odpověď dána býti, jsouc J. M. té naděje, poněvadž se k nim tak milostivou volností ukázati ráčil, že také J. M. povlovnou vděčnost v tom učiní.

Na to oznámení stavové pod obojí jsou J. M. z té milostivé odpovědi ponížené poděkování učinili, s tím doložením, že tuto poslední žádost J. M. většímu počtu v známost uvésti a pokudž nejvýš možné bude, J. M. povolnou poddanost ukázati chtějí.

To všecko, když jsou stavové dolův sešli, druhé straně pod jednou jsou v známost uvedli, a potom do zelené světnice odstoupivše na tom se snesli, aby rozmlouvání o věcech náboženství se dotýkajících do zejtřího odloženo bylo; a což by kdo měl platných předešlých pamětí, to aby sebou nahoru na zámek přinesl k dalšímu o to rozmlouvání a uvažování.

A přišedše odtud zase do soudné světnice pánům pod jednou způsobou to oznámili, že mezi sebou jisté snešení mají; podavše toho, jestli žeby páni byli toho oumyslu na jiné obecní artikule nastoupiti bez nich, aneb chtějíli zejtřejšího dne doma poodpočinouti, že se pánům toho na vůli dává, poněvadž oni v sedm hodin ráno rádi by o své věci v soudní světnici shledání měli. Načež od druhé strany oznámeno, že to proti nim nic není, neb že jsou tak prvé od nich srozuměli, že nejprvé ten artikul strany náboženství na místě postaven býti má, a to že i rádi fedrovati chtějí, neb že to jak jedné tak druhé straně náleží, a jedné mimo druhou zavírati nenáleží, a tak sněmu do zejtřího odloženo jest.

V středu po neděli laetare jsou se stavové pod obojí způsobou sešli v soudní světnici. A tu jsou sobě vyznání víry, císaři Karlovi Pátému od některých knížat říšských podané v Aušpurce, přečísti dali, a snesli se na tom stav panský a rytířský, aby osoby ze všech tří stavův zvoleny byly k sepsání víry jich staré české, ačkoli jsou i některé osoby stavu panského se ozvaly, žádavše, aby vyznání jich Bratří, jenž se Boleslavští jmenují, také čteno bylo; však poněvadž jest se přiznání stavův stalo k konfesí augšpurské, že z staré víry české jest vzata, bylo odloženo, aby to i jiné staré české vyznání a artikule podáno bylo těm voleným osobám, aby z toho ze všeho, cožby se s slovem božím srovnávalo, vybrati mohli.

Někteří z Pražan Staroměstských jsou hned odešli a konfesí augšpurskou čísti neslyšeli. A tak stav třetí městský jsou pro nepřítomnost jiných některých z prostředku svého strany snešení s námi to do zejtřka odložili.

Ve čtvrtek pak po neděli laetare jsou města odpověď svou dala a s stavem panským a rytířským také jsou se snesla, a tak osoby jmenovány jsou k tomu spisování z stavu panského pan Jindřich z Valdštejna, pan Vilím z Talnberka, pan Jaroslav z Kolovrat, landvojt dolejších Lužic, pan

Hendrych Kurcpach z Trachenburku, pan Karel z Biberštejna, pan Václav z Říčan; z rytířstva pan Michal Španovský z Lisova, Její M. císařové podkomoří v království Českém, pan Bernhart z Hodějova, pan Albrecht Kamejtský, pan Florian Griespek, pan Šebestian z Vřesovic, pan Jan Vratislav z Mitrovic; z stavu městského z Starého města Pražského pan Sixt z Ottersdorfu, Mistr Matěj z Aventýnu, z Nového města Pražského Ciprian Lopatský, Mikuláš od Černé růže, Mistr Václav Arpin z Žatce, Mistr Petr Štěrba z Kadaně. A tu se jest snešení mezi týmiž osobami stalo, aby potom v pondělí nejprvé příští na rathouze v Menším městě Pražském se k témuž spisování sešly a od stavův jim ta moc jest dána, o kterékoli z Mistrův Pražských a farářův z krajův se snesou, že je k sobě k té práci potáhnouti budou moci.

V pátek po neděli laetare když jsou se stavové sešli v soudné světnici, pro nepřítomnost některých předních pánův ouředníkův zemských, pro nedostatek zdraví jich, sněm do zejtřího odložen jest.

V sobotu pak po neděli laetare při shledání stavův od nejvyššího pana sudího na místě stavův pod obojí způsobou jest druhé straně pod jednou oznámeno, že již strany věcí jich o náboženství, coby zatím učiněno býti mělo, na jistém způsobu postaveno mezi nimi jest, a protož jestli žeby páni stavové všickni spolu také toho oumyslu býti ráčili na který jiný obecní artikul nastoupiti a o něj rozmlouvati, že rádi podle nich to říditi a uvažovati budou. Na to jest od pánův pod jednou způsobou odpověď dána, že jsou promluvení i snešení druhé strany porozuměti ráčili a poněvadž potřebu toho býti uznávají, aby také o tom vědomost míti mohli a malý počet z strany jich na tento čas přítomen jest, a protož že s větším počtem z strany své v pondělí v devět hodin v soudné světnici se shledati, o to rozmluviti a odpověď dáti chtějí.

Proti tomu odstoupivše strana pod obojí způsobou a měvše rozmluvení zase oznámili: že nepochybují, jaká jsou o těch věcech mezi oběma stranami jednání již prošla a jistá zůstání učiněna, a co od pánův pod jednou straně pod obojí za odpověď dáno jest bylo; a poněvadž pak J. M. C. jest jim ráčil milostivě povoliti ta jich jednání strany náboženství říditi, podle kteréhož již jisté nařízení mezi nimi jest učiněno, že potřebu toho neuznávají s pány v jaké odpory na promluvení jich se dávati aneb o té věci jaké odpovědi dále čekati, než pokudž se pánům viděti bude na jiné obecní artikule nastoupiti, v to se podávají, že rádi spolu s nimi o ně jednati i rozmlouvati budou a sice ve všem jiném přátelském způsobu a jich předešlém ohlášení a přátelském zakázání toho zůstavují.

Od strany pod jednou způsobou přijímající oznámeno zase, že to všecko většímu počtu v pondělí v známost uvésti chtějí a při předešlém odkladu toho že zůstavují, a tu že o to i strany obecních artikulův dále rozmluviti chtějí, a z toho přátelského zakázání straně pod obojí poděkovavše oznámili, že tolikéž na jiném nejsou, nežli všeliké dobré přátelství k nim chovati, tak jakž to i od nich k sobě mluviti slyší. A tak sněmu do pondělího odloženo jest.

V pondělí po neděli judica jsou volené osoby svrchu psané jely na rathauz Malostranský k spisování artikulův strany náboženství. Když jsou se všickni sešli, stalo se od pana Jindřicha z Valdštejna k nim přátelské napomenutí v ten rozum, poněvadž jest to pán Bůh dáti ráčil, že jest jim J. M. C. té schůze a toho jednání popříti ráčil, tehdy že pán za to žádá, aby v těch jednáních se přátelsky snášeli a jedni druhých pilně vyslýchali a což nejplatněji k tomu jednání sloužiti bude, jedni druhým nápomocni byli. Po kterémžto napomenutí od pana Michala Španovského také se jest promluvení stalo k osobám od pánův Pražanův a jiných měst voleným, že tomu po některých příčinách rozuměti jest, jakoby páni za města tak spraveni a na tom postaveni byli, žeby stav panský a rytířský to jednání strany náboženství tak a tím oumyslem před sebe brali, aby v tom ve všem nový a neznámý řád v tomto království nařízen byl, a i konsistoř že by měla zkažena býti i dokonce minouti, pročež jsou se snad i s nějakým rozmyšlením v to jednání dali: a protož kdožkoli jim takové zprávy činí,

že na velikém omyle jest, neb že jsou na to nemyslili a nemyslí, než předkem aby dobrý řád v církvi a kněžstvu nařízen byl, a když to bude, tehdy že J. M. C. společně žádati budou, aby jim J. M. milostivě povoliti ráčil, aby se v kolleji sjíti a hodné osoby k obnovení a osazení konsistoře voliti mohli, kteréžby podle toho nařízení pořádného církevního kněžstvo potomně řídily a spravovaly.

Na kteréžto promluvení, rozmluvivše volení z měst spolu, dali odpověď skrze pana Sixta z Ottersdorfu: že jest ovšem tak, že jsou se toho, což jest jim tak oznámeno bylo, obávali a na tom postaveni byli, ale poněvadž to jináče slyší od pánův a rytířstva, že toho velmi vděčni jsou i také většímu počtu že to v známost uvésti chtějí, a poněvadž pak jinačejší oumysl Jich M. jest nežli jsou spraveni, že rádi jim v těch prácech nápomocni býti a to všecko, což náležitého jest, činiti chtějí.

A strana pod jednou způsobou, měvše společné rozmluvení podle odkladu sobotního, odpověď svou dali straně druhé opakovavše jich promluvení v ten rozum, že tomu strany volených osob k spisování a nařízení věcí náboženství jich se dotýkajících dobře místo dáti mohou, aby své věci řídili; než jakou při sobě ztížnost mají, toho že tajiti nechtějí a to v tom, že mnozí na fary, kteréž jsou pod jednou způsobou, dávají kněží pod obojí způsobou, v čemž nemalé ublížení straně pod jednou že se děje, a protož že té naděje jsou, že tak ty cesty obírati budou, aby jisté snešení mezi nimi býti i také dobré přátelství i svornost zůstávati mohla.

Zase na to od strany pod obojí odpověď dána: že toho vděčni jsou, že takové snešení a spokojení mezi nimi jest; než co se dotýče jiného promluvení a ztížností pánův strany far a věcí jich vlastních, na ten čas odpověď pánům mimo předešlé zůstání dáti že nemohou. Než když jich věci sepsány budou, pokudž toho potřebu uznají, že se v tom budou věděti jak zachovati.

Na to jsou páni pod jednou odpověď dali: ačkoli jim se zdá, že k témuž spisování také by měli z prostředku svého osoby přítomné míti a toho že příčiny slušné mají, ale poněvadž strana pod obojí sobě to na další odklad a rozmyšlení béře, že to také při tom zůstavují.

V tom jest J. M. C. ráčil pro stavy království tohoto poslati a obšírné promluvení k nim jest ráčil učiniti, jak jsou ta jednání sněmovní začátek svůj vzala i také dlouhý čas až posavád trvala, však že tomu rozuměti ráčí, že ještě dosti málo a snad že žádný artikul obecní na místě postaven není; než v tom že jest J. M. nic nescházelo, neb že jest toho až posavád očekávati ráčil a na jiném neráčil i neráčí ještě býti, nežli aby ztížnostem obecním mohlo spomoženo býti, a pokudž by co toho J. M. bylo v známost uvedeno, že by se podle své nejvyšší možnosti rád ráčil chtíti k stavům tak ukázati, že se naděje J. M., že žádný by slušně neměl co sobě ztěžovati. Poněvadž se pak to tak dlouho protahuje a ještě protahovati bude, neb že J. M. té a ne jiné vůle a oumyslu býti ráčí, nýbrž aby jich obecné věci nejprvé na místě postaveny byly, prvé nežli by na předložení sněmovní nastoupeno bylo, však v tom času že možné nebude, aby místa a zámkové pomezní mohli osazeni a lid v nich zdržován býti, jestli že se jim nic platiti nebude, poněvadž některým z nich do třiceti měsíců služby zadržáno jest, a nebudeli tomu spomůženo, že jest se obávati, aby ta místa hraničná nepřátelům v ruce nepřišla: a protož že J. M. stavův milostivě žádati ráčí, aby stavové na nějaké cesty zatím pomyslili, kudy a jakby mohla J. M., nic více nežli polouletní termin, berně domovní a posudní jako předešlá pomoc svolena býti; však že toho ne tou měrou žádati ráčí, aby jaké protržení stavům jich snešení předešlému učiniti míti ráčil, než toliko aby se pro obecní jednání ne tak dlouho pomoc protáhla, kterýmžto průtahem by nějaké nebezpečenství netoliko zemím J. M. nýbrž i všemu křesťanstvu z toho pojíti mohlo. A podle toho ještě J. M. k budoucím jednáním milostivá zakázání stavům jest učiniti ráčil.

Stavové sešedše dolův měli to v svém bedlivém uvážení a rozmlouvání, však pro nepřítomnost některých to k dalšímu rozvážení do zejtřího odloženo jest.

V outerý po neděli judica když jsou se sešli a osoby nařízené zase na rathouz Malostranský k spisování svému jsou jely, a stavové obšírně jsou sobě snažnou žádost J. M. C. i potřebu,

nicméně zakazování J. M. k pamětem přivozovali, též také svá předešlá zůstání a jistá snešení, aby nejprvé všickni obecní artikulové na místě postaveni byli a protržení aby sobě škodlivého nečinili: potom se na tom snesli, poněvadž ta žádost J. M. není žádný artikul z přednešení sněmovního, ačkoli že mnohé slušné příčiny mají, aby z jednání obecních artikulův vykračováno nebylo, ale poněvadž ta veliká milostivá žádost a potřeba J. M. C. jsou prošly, i také mnohá milostivá zakázání k budoucím obecním jednáním, tehdy že práva svého a jistého snešení v tom toliko artikuli poustoupiti a J. M. žádost vykonati chtějí na jisté výminky a opatření, jakž pak sněm, kterýž o ty toliko dva artikule se zavříti a k relací přijíti má, dáleji zřetedlně ukazuje, však beze všeho přerušení předešlých snešení a budoucích obecních jednání, kteréž po svátcích velikonočních býti mají.

A když jest od stavu rytířského snešení jich oznámeno, tehdy skrze pana Michala Španovského na žádost jiných promluveno jest: „poněvadž artikul strany náboženství jednati jest se začal na milostivé J. M. C. dovolení, tehdy aby v tom čase to sněmem opatřeno bylo, aby od administrátora žádnému ze všech tří stavův kněžstvo mimo náležitost ničímž ztěžováno nebylo."

Na to jest od pana sudího oznámeno, že to prvnějšími sněmy a odklady opatřeno jest. Ale proti tomu zase jest oznámeno od pana Španovského, že z té toliko příčiny se to děje, že administrátor mimo předešlý pořádek konsistorský od některých far a obcí kněží dává bezděčně proti vůli osadních lidí, a kteří sobě kněží pobožné jednají, těch že jim tvrditi aneb na fary bráti zabraňovati chce, činíc to více lidem na vzdory a ku protimyslnosti nežli z jaké potřeby.

I jest oznámeno od pána z Rožmberka: poněvadž prvé o to odkladové jsou, jestli že by se komu ztížnost tou měrou činila, že to bude moci na J. M. C. vznesti.

A tak jsou stavové s tou odpovědí nahoru k J. M. C. šli, a ta jest skrze pána z Rožmberka v obšírnějších slovích J. M. C. oznámena s doložením tím, jakž sněm o tyto dva artikule toliko šířeji to v sobě obsahuje a zavírá, že jest se ne bez hodných příčin to jednání obecné tak dlouho protáhlo, neb že ten nejprvní artikul strany náboženství (kterýž sám v sobě veliký a mimo jiné nejpotřebnější a největších věcí se dotýkající jest) ještě nemohl svého skončení vzíti, jsouc stavové té ponížené naděje, že J. M. C. ten průtah jim k dobrému obrátiti ráčí. Kteréžto takové mimo naději svolení J. M. C. jest od stavův milostivě přijíti ráčil s dalším oznámením, žeby jistě vděčnější býti ráčil, aby v tom čase byli mohli obecní artikulové všickni na místě postaveni býti, však že tomu sám dobře rozuměti i také ty příčiny při sobě považovati ráčí, že ten nejprvní artikul největší a nejpilnějšího i bedlivého uvážení potřebuje, a proto že J. M. to nic ztížné není; z té pak věrné, upřímné povolnosti, kteréž stavové jsou J. M. ukázali, tomu že rozuměti ráčí, že jsou potřebu netoliko pomezních a hraničných míst, nýbrž i nebezpečenství všeho křesťanstva jakožto milovníci vlasti své bedlivě považovali, a protož že J. M. ještě na jiném není, nežli aby mimo všecky jiné věci při budoucím sjezdu obecní jich potřeba a jednání se vyřídila a na místě postavila. A že v těch jednáních J. M. chce všecko dobré a užitečné království tohoto skutečně obmýšleti a fedrovati i tak to na místě postaviti, že stavové slušně dobře spokojeni býti mají a žádný že sobě nebude míti co slušně ztěžovati.

V středu po neděli judica jest se sněm ten spisoval, však když nemohl dopsán býti, vyslali stavové k J. M. C. z každého stavu tři osoby, učinivše svou omluvu, že se tím prodlilo, než zejtřejšího dne že tím raněji J. M. k přečtení sněm podán bude s tou žádostí, aby J. M. C. i k relací přivésti jej ráčil, tak aby stavové před těmi nastávajícími hody mohli se k domům a obydlím svým obrátiti. Kteroužto omluvu J. M. C. jest milostivě přijíti ráčil a že tím prodlévati neráčí, oznámiti ráčil.

Ve čtvrtek po neděli judica jest J. M. sněm ku přečtení podán, a okolo poledne J. M. C. do soudné světnice k relací stavové doprovodili, meč nesl přede J. M. Michal Španovský z Lisova.

V pátek po neděli judica stavové se rozjeli.

V pondělí po sv. Filipu a Jakubu jsou se stavové zase sjeli k sněmu a v outerý jsou se na paláci sešli a tu rozmluvivše společně na tom se snesli, aby obecní artikulové byli přečteni a o nich rozmlouváno.

Však nic na místě postaveno nebylo ani se nezavíralo, dokavadž artikul přední strany náboženství na místě postaven nebude, ani J. M. C. aby nic toho před tím podáváno nebylo. A téhož dne jsou se snesly osoby volené strany věcí náboženství se dotýkajících, k spisování aby nazejtří v šest hodin na rathouze Malostranském se shledaly.

V středu po neděli cantate páni stavové rozmlouvali o obecní artikule, však nic na místě postaviti neb J. M. C. podávati nemohli, dokud artikul o náboženství na místě postaven nebyl. A poněvadž se nacházelo, že prvé v zřízení zemském mnoho těch artikulův obsaženo jest, tehdy jsou osoby tyto pan Karel Krajíř z Krajku z pánův, pan Václav z Vřesovic z rytířstva a z měst také jedna osoba k prvním, kteréž jsou je spisovaly, k nim nařízeny, aby to v zřízení zemském a sněmích vyhledaly a jedny artikule proti druhým srovnaly, jakého by vysvětlení potřebovaly. I také osoby nařízené k spisování o náboženství na Malostranském rathouze jsou se sešly. A tehdáž J. M. pán z Rožmberka, pan hofmistr nejvyšší a pan sudí se byli ještě nesjeli k sněmu.

Ve čtvrtek po neděli cantate jsou páni stavové přece o obecních artikulích počali rozmlouvati, však poněvadž nařízené osoby k srovnání artikulův obecních s předešlými nařízenými osobami ještě ne všecko byly vyhledaly podle sobě učiněného poručení, tehdy stavové rozmlouvali, jaká by cesta mohla nařízena býti strany chudých žebravých lidí, aby tak po ulicích nežebrali a opuštěni nebyli. A o tom bylo mluveno, že páni Pražané mají obydlí obmysliti, kde by ti chudí býti mohli, a každý z stavův že rád něco podle možnosti a vůle své na ně dáti a skládati má, aby se z toho jim nějaké opatření obmysliti mohlo, i také v hostinských domích aby se od hospodářův z milosrdného skutku na ně sbírky do nějaké pokladnice činily, a ti aby potom jistým osobám počty z toho odvedouc činili.

Evangeličtí také v své práci na Malostranském rathouze toho dne jsou byli, a pan sudí nejvyšší do Prahy přijel.

V pátek po neděli cantate bylo rozmlouváno o obecních artikulích a zvláště co za ty obmyslné partity má drženo býti, i strany chudých a to jsou sobě páni Pražané k odpovědi do pondělího odložili.

V sobotu po neděli cantate stav panský a rytířský se zase o nadepsané věci sešli a rozmlouvali. Též také v pondělí a toho dne strany vyznání víry artikulové na Malostranském rathouse sepsáni a snešeni byli. Při osobách z stavů volených byli při tom spisování osoby duchovní i světské: doktor Paulus Pressius, doktor Tadeáš Hájek, Mistr Petr Codicillus, Mistr Václav Holub, kněz Jiřík Strejček z Kvítkova, kněz Matěj Cetorazský, kněz Václav z Štěpanic, kněz Valentin Horčovský,

V outerý po prosebné neděli ještě strany obecních artikulův jednáno bylo, a na Malostranském rathouze byla přečtena konfesí Bratří, jenž se Boleslavští jmenují, a tak v přímluvách se stalo snešení, že se na větším díle v podstatných věcech s vyznáním strany pod obojí nevelmi dělí, krom že v některých místech jsou v ní nějaká neobyčejná slova, kterážby bedlivějšího vysvětlení potřebovala. Však když konsistoř dobře a pořádnými, hodnými lidmi obnovena bude, že taková slova k křesťanskému snešení mezi nimi by přišla, k čemuž jsou se podávali i ti, kteříž jsou z prostředku jich přítomni byli, že by se o rozdíl slov nechtěli zastavovati a to vše že láskou křesťanskou bude moci snešeno býti. Jestliže by pak kdo jiný chtěl proti témuž našemu vyznání jaké nedostatky klásti, ten že by to z podstaty písem učiniti musel, v čemž ne odporná strana nýbrž strana pod obojí by to souditi musela. A na tom snešeno, že když se vůbec přečte, že se slyšeti bude, kdo se k jakým nedostatkům ohlásí.

A téhož dne jsou voleni z téhož prostředku k spisování a poznamenání řádu kostelního a kněžského duchovní a světští, zejména: pan Sixt z Ottersdorfu, Mistr Matěj, kanclíř Pražský, doktor Pavel Pressius, Mistr Petr Codicillus a tři kněží, kteří jsou při témž jednání byli.

V středu před božím vstoupením jsou se stavové sešli v soudné světnici a strany přičinění platu komorníkům a písařům u desk od rejstříku od nejvyššího pana komorníka k rozmlouvání podáno bylo. Však se stavové nemohli na tom snésti, poněvadž že svých vlastních obecních artikulův ještě žádného na místě postaveného nemají, aby měli na tento čas o ty věci mluviti aneb něco na místě stavěti. Na Malostranském rathouze jsou také zřízené osoby se sešly a vyznání víry své přepsané čísti přeslechly a odtud na zámek do sněmu jely.

Ve čtvrtek jest schůze nebyla na den památný božího na nebe vstoupení.

V pátek po božím vstoupení jsou se zase nadepsané osoby na Malostranském rathouze sešly, a tu jsou přišly okolo šesti osob stavu panského a rytířského z jednoty bratří Boleslavských: pan Diviš Slavata, pan Jan z Žerotína, pan Karel z Krejku, pan Mikuláš Vlinský, pan Ctibor Sluzský, pan N. z Bubna a jiní, v jichžto přítomnosti jest přečteno vyznání víry od osob k tomu nařízených sepsané; po kterémžto jsou se sestoupili a měvše své rozmluvení, oznámili zřízeným osobám, jimž nejvyšší pan sudí přítomen byl, že jsou slyšeli vyznání naše čísti a protož že by rádi tomu vyrozuměti chtěli, kterak by od nás opatřeni a ochráněni býti mohli, a chcemeli se o to zastávati, aby jim v jich náboženství překážka se nečinila i také o konfesí jich před J. M. C. v předmluvě naší zmínku učiniti anebo podle naší podati; když tomu vyrozumějí, že chtějí rádi také nám odpověď strany konfesí od osob volených sepsané dáti a pokudž možné (poněvadž v podstatných věcech nemnoho rozdílu se jim býti zdá) se přátelsky snášeti.

Na to nejvyšší pan sudí, měvše rozmluvení s pány přítomnými, odpověd dal: že jsme se takového promluvení nenadáli, poněvadž v žádosti, kterouž jsme strany nařízení církevního s konfesí augšpurskou se srovnávající na J. M. C. vznášeli, také spolu s námi k J. M. šli, a že by prvé řád měli a jiného nepotřebovali, se ohlásili; kdež pak žádají od nás opatřeni býti, že bychom rádi věděli, jakého opatření žádají. Na to jsou páni z Bratří k té podobnou nám odpověď dali jako i prvé.

Oznámeno jim zase, když s námi za jednoho člověka budou, že J. M. C. jak nad jedněmi tak nad druhými ruku svou milostivou držeti ráčí. Však když jsou páni na svém stáli, jest jim podáno té cesty, aby se rozmyslili do zejtřího. A tak toho dne spisování strany náboženství a řádův církevních na rathouze dokončeno jest.

V sobotu po božím vstoupení, když jsou se strany zase tam sešly, učinili páni z jednoty skrze pana Diviše Slavatu otázku na nejvyššího pana sudího a jiné přítomné: chtějíli jim jakou jinou přátelskou odpověď dáti s žádostí poníženou a přátelskou, abychom jich od sebe neodstrkovali, toho že se nám chtějí vždycky rádi ve všem dobrém přátelství odplacovati. A na to jest jim zase dána odpověď, že jsme my odpovědi očekávali od pánův na jich rozmyšlení podle včerejšího odkladu, a protož chtějíli nám páni jakou odpověď dáti, za to že žádáme, aby to učinili. Proti tomu páni, rozmluvivše, jsou k tomu podobně, jakž se svrchu píše, stojíce na svém, že jim tak starou konfesí měniti a od ní odstupovati možné není, odpověď dali s poníženou a přátelskou žádostí zase, abychom jich od sebe neodlučovali a nějakou o nich důmínku v předmluvě naší učinili před J. M. C.

I rozmluvivše nejvyšší pan sudí s pány přítomnými, jaká by mohla střídmá zmínka se státi, bylo krátce na cedulce poznamenáno a jim podáno s dalším přátelským předložením, aby již toho jináč neměnili, neb že, ačkoliv o dávnosti své konfesí zmínku činí a že několika králům podávána i jiným potentátům okolních zemí v ruce vešla, proti které že by žádný nebyl se postavil a psal; však naše zdání že jest, poněvadž od žádného krále nenacházíme pořádné jí stvrzení a povolení, že

tak vždycky jest i od vrchnosti strany schválení mlčením pominuta, my pak stavové že od J. M. C. k tomuto našemu spisování jisté povolení máme a že k stvrzení svému přijde, žádné pochybnosti nemáme.

Proti tomu poznamenání jsou páni z jednoty zase jiné poznamenání ačkoli kratší, než v rozdílných slovech učinili. Však majíce nejvyšší pan sudí je v svém uvážení s pány přítomnými k tomu jest přistoupiti nemohl, a tak pánům z jednoty jest bylo to v známost uvedeno s tím doložením: poněvadž pánu se dobře trefiti, aby se za jich konfesí přimlouvati měl, nemůže, jestliže páni sami podle nás chtějí co o to s J. M. C. mluviti a své konfesí podati, to k vůli jich připouštíme. Na to páni vystoupivše na rozmluvení, skrze pana Jana z Žerotína odpověď dali tu, že by se toho nebyli tak nadáli, poněvadž pak jináče býti nemůže, že tak učiniti a to, co jim potřebí bude, J. M. C. předložiti a konfesí svou podati chtějí, ale poněvadž tomu rozumějí, že stavové chtějí své vyznání a sepsání v pondělí v sněmu dáti přečísti, že za to prosí, aby jich konfesí také byla v sněmu čtena, poněvadž jsou mnohým v ošklivost, jako by bludní byli a kacíři, dáni, aby všickni slyšeti mohli, jaké vyznání jich jest; sice v čem by nám mohli jaké příjemné přátelství učiniti, že každého času toho oumyslu jsou a od nás téhož se nadějí. Na to jim od pánův odpověď dána: že to, co jim potřebí bude, J. M. C. předložiti při jich dobrém zdání a vůli se zůstavuje, budouli také na stavy chtíti strany čtení konfesí jich v sněmě co toho vznášeti, že to také budou moci učiniti; strany všelijakého přátelství dobrého též se jim zakázání stalo. A tak jsou odešli.

V neděli jenž slove exaudi jsou se skrze některé osoby ještě prostředkové vyhledávali, kudy a jakby k roztržení připuštěno nebylo, aby raději všecka strana pod obojí společně své věci jednati mohli, a k tomu přišlo, že jest se nějaký počet pánův a rytířstva v pondělí na zejtří u nejvyššího pana sudího ráno sešli z obojí strany a tak mezi sebou rozmlouvali, že jest se k sjednocení a spokojení schýlilo a čtení vůbec konfesí stavův do zejtřího odložilo. Potom odtud do sněmu šli a některé artikule obecní uvažovali a zvláště strany drahot v městech Pražských.

V outerý po neděli exaudi jest se v soudné světnici vyznání víry a řád o náboženství četl v přítomnosti všech tří stavův pod obojí, a toho dne o všecken ten spis svorné snešení a sjednocení se stalo ode všech. Však když jsou se stav panský a rytířský snesli, tehdy na místě Pražan a jiných měst z poručení Jana Krejčího, primasa Staroměstského, promluveno od Mistra Kristiána, kancléře jich: poněvadž spis ten v mnoha artikulích obšírný jest a se spamatovati nemůže, že města za to žádají, aby jim podán byl, aby, nad ním bedlivě posedíc a uvážíc, svou odpověď dáti mohli. K tomu z katedry od pana Michala Španovského promluveno (neb nebylo viděti, aby týž kancléř to z společného potazu byl promluvil), že jest slušné, kdožby v kterém artikuli nedostatek maje vysvětlení potřeboval, aby mu toho uděleno bylo, a protož které osoby by toho tak žádostivy byly, zejména aby vystoupily a nedostatek v kterémkoli artikuli oznámily, poněvadž tu osoby z stavů volené, též i doctores, Mistři, theologi při nich na katedře přítomni jsou, že se na každý artikul, v němž by kdo nedostatek chtěl míti, odpověď dá.

Tu jsou všickni z měst Pražských i jiní se ozvali, že se snášejí a nedostatku že žádného neuznávají, i sstoupivše se stav panský a rytířský do potazu, rozmluvivše o to, bylo skrze nejvyššího pana sudího oznámeno: poněvadž tu již obecné snešení jest a žádní nedostatkové se nenacházejí, též že jeden toliko exemplář před rukama jest, aby jedné neb dvěma osobám to k valchování podáváno býti mělo, toho že se potřeba býti neuznává.

Na tu odpověď zase od Mistra Kristiána kancléře promluveno, že ne tou měrou toho se jest žádalo, aby se neměli snésti, a poněvadž J. M. tak dobré zdání jest, že se také ve všem snášeji.

V středu po neděli exaudi jsou stavové J. M. C. toho spisu též podali s omluvou a oznámením příčin, pro které jest se protáhlo, že jest J. M. C. podáno nebylo, s poníženou žádostí,

poněvadž stavové nad věcmi náboženství jich se dotýkajícími žádného jiného ochrance míti nechtějí a nežádají nežli J, M. C., tehdy že prosí poníženě, aby J. M. je v své milostivé ochraně míti ráčil, neb že v tom vyznání víry své podle slova božího státi a trvati chtějí s pomocí pána Boha až do smrtí svých.

Na to od J. M. C. zase oznámeno, že jest proto to v obšírném rozumu sepsáno, že netoliko pilného přečtení nýbrž, poněvadž jest věc v sobě nemalá, i uvážení potřebovati bude; však že J. M. bez prodlévání to v uvážení své vzíti a což možné nejspíš odpověď svou stavům dáti chtíti ráčí. A poněvadž již dosti dlouhý čas při sněmě pospolu jsou a ještě nemnoho se jest na místě postavilo, ačkoli ta věc času prostranného a bedlivého uvážení potřebovala, však že stavy napomínati ráčí, aby již k jednání obecnému se přičinili a na předložené J. M. artikule také nastoupili. A J. M. že v těch věcech také zaháleti neráčí, tak aby se jedno s druhým jednati a říditi mohlo.

Na to jsou stavové J. M. odpověď dali, že chtějí to většímu počtu v známost uvésti a že nepochybují, což jen tu možného a náležitého bude, že se poddaně v tom zachovají.

Ten den byla podána ode všech tří stavův království Českého konfesí a podle konfesí i tento spis J. M. C. jest podán:

O řádu církevním, to jest o správě duchovní, jenž konsistoř slove v straně anebo církvi pod obojí z víry tělo a krev Krista pána přijímající:

Nemůže žádné spravování, zvláště v církvi boží, bez dobrého řádu užitečné a trvanlivé býti, nebo řád v lidu božím jak pobožnost, čest a kázeň, tak také pokoj a svornost v řeči i v skutku působí a zachovává, jakož k tomu sv. Pavel napomíná v I. Korint. 14.: „Všeckny věci ať se dějí mezi vámi počestně a vedle řádu:“ protož administratores, Mistři a kněží, ode všech tří stavův tohoto slavného království z víry tělo a krev pána a spasitele našeho Jesu Krista pod obojí přijímajících, jakožto vždycky od starodávna bývalo, do konsistoře s vědomím J. M. C., jakožto krále českého, zvolení a z většího počtu vybraní, aby věděli, jak sami sebe i jiné kněžstvo netoliko v pravém a čistém slova božího kázání, ale také v šlechetném a poctivém obcování, jsouce lidu obecnému za dobrý příklad, říditi i spravovati a soudy jejich ouřadu duchovnímu náležité v spravedlnosti vykonávati, takto se mají a budou povinni chovati a v tom držeti.

Předně, jakož jsou prvotně Kristu pánu potom i nám všem stavům a obcem strany naší administratores a konsistoř slíbili dobrou víru zachovati, aby od slova božího a základu vyznání víry naší nikam se neuchylovali a bez nás, mimo obecné snešení, před sebe nic nebrali, a to pod zatracením svých duší, a my také jsme je za své duchovní správce a věrné učitele církve naší křesťanské přijali a jimi se ve všem dobrém spravovati připověděli: protož budou míti a již mají moc a právo vésti ouřad apoštolský, péči o všecky církve a obce strany naší, slovo boží v čistotě kázati a svátostí podle nařízení Krista pána přisluhovati, a (jakož apoštol k Timot: píše) lidu věrnému kněze, pastýře, kaplany a faráře, jenž by svědectví měli jak zdravého učení, tak také dobrého zachování a dobrého zkušení a od nich skrze examen za hodné nalezeni byli, jakžby kde potřeba toho ukazovala, u přítomnosti církve a jiného kněžstva s modlitbami svatými a s vkládáním rukou ustanovovati a potvrzovati a mladší k starším ku pomoci přidávati, též také i děkany v krajích a hlavnějších městech aby řídili a opatrovali a kněžstvo k jejich děkanství náležející k tomu měli podle tohoto vyznání víry naší, aby jim ve všem náležitém, jakož předloženým svým, poddáno bylo.

A poněvadž v jednom každém kraji, kdež děkanství jest, od starodávna jakožto menší konsistoř bývá z počtu kněžstva téhož děkanství a radních osob téhož města dosazená a s výhradou konsistoře pražské výpovědi své činívá, aby jim správa jistá, kterak by se bez spletkův při takových soudech

duchovních držeti měli, vydána byla, tak aby jedni s druhými spokojeni jsouce, vyšší a starší nad nižšími a mladšími bděli, stráž drželi, neumělé učili, mdlých posilňovali, nedbalé napomínali, vinné trestali a kárali, neposlušné pak a kteřížby po křesťanském laskavém napomenutí jednom i druhém se napraviti nechtěli, aby administrátorům v známost uvedli, a ti vedle uznání podle hříchu a provinění svého ztrestáni býti mají vězením anebo jinak vedle zasloužení svého a spravedlivého v tom od konsistoře usouzení.

Druhé, táž konsistoř spolu s administrátory má časy svými každého roku všecky obce a církve navštěvovati a zvláště v hlavnějších městech, vyvolíce k té práci z počtu svého dvě nebo tři osoby, ku potvrzení jich a posilnění u víře a šlechetném obcování, jakž toho důvod jest na svatých apoštolích Act. 15. 16., a těch bude povinnost, předně na pastýře jejich vyptati se a jeho učení a práci, jak mnoho jest platná a jsouli mezi lidem jaká zhoršení aneb u víře roztržky, potom také i na úředních osobách v té obci předních dotázati se na učení a život jejích, správce i čeládky jeho a stojíli společně v lásce a svornosti křesťanské jak sami mezi sebou, tak také s duchovními správci duší svých a sdělujíli se s nimi s věcmi vezdejšími vedle naučení sv. Pavla v potřebách jich; a jestli že by nějaký v čem nedostatek tu našli, mohou to hned k nápravě a k spokojení přivésti, pakli by nemohli, tehdy to na konsistoř a administrátory vznesti mají, a oni to, nebo sami nebo s radou a pomocí pánův defensorův, k opatření svému časně přivedou.

Třetí, také k zachování společné svornosti, lásky a jednoty křesťanské i toto jest potřebné, aby po všech osadách, počnouce hned od města Prahy, administratores a konsistoř ustanovovali spolu s tou osadou neb obcí, kteréžby správce duchovní byl podán a odeslán, curatores ecclesiae, dva, čtyři nebo jich šest, jakžby kde toho jaká potřeba kázala, muže pobožné, rozumné, zachovalé, aby ti správci svému a faráři byli k radě a ku pomoci přidáni, pro zachování kázně aby jich užiti v potřebách církevních i také v případných věcech svých mohl; a oni aby na správce svého i čeládku jeho pozor měli a jemu, byloli by toho potřeba, svědectví zvláště k starším jeho, totiž k děkanu nebo konsistoři, dáti mohli, a tak aby v znamenitějších věcech ani farář bez osady ani osada bez faráře svého a jemu předloženého děkana, ani děkan bez starších svých, to jest bez administrátorův a konsistoře nic před sebe bráti nemohl.

Čtvrté, k povinnosti administrátorův a konsistoře náležité jest, jak všecko kněžstvo, kaplany, faráře a pastýře i děkany a jiné starší kněze říditi a spravovati, aby v zdravém učení slova božího a v šlechetném životě jako svíce před lidem božím bez pohoršení zůstávali, tak také kdyby buď mezi světskou a duchovní osobou, buď mezi farářem a děkanem a osadou jeho, buď mezi knězem jedním proti druhému nějaké rozepře a nevole vznikly, je přátelsky pokojiti aneb prostředkem práva o to rozeznati.

Páté, soudové práva duchovního konsistoře naší pražské o sliby manželské, nebo o příbězích, kteří se někdy původem zlého mezi manžely křesťanskými sbíhají, ti, jakž od starodávna za předkův našich bývalo, ne jinde než v kolleji císaře Karla Čtvrtého, jinak Veliké, v Starém městě Pražském držáni býti a v též kolleji svědkové domácí od stran před týmž právem soudících se vedeni, také od jich písaře přísežného přijímáni a tu zapisováni býti mají. Při kterémžto soudu soudcové práv duchovních, pokudž by se s slovem božím srovnávala a témuž slovu božímu ani snešení církve naší na odpor nebývala, tolikéž což by dobrého a spravedlivého uznali, tak žeby zdravý rozum, kterýž juris consulti sanam rationem nazývají, za spravedlivé býti ukazoval, v takových přech a soudích požívati mají.

A jestliže by se v některé rozepři casus difficilior, to jest něco těžšího, neobyčejnějšího a zřídka se trefujícího přimísilo, tehdy v tom pana rektora universitatis a jeho consiliarium a jiných doktorův obojích práv strany naší i také pánův defensorův rady, zdání i naučení prvé požívati povinni budou,

aby ve všem jak k obžalovanému, tak také i k původu milostivost práva duchovního raději nežli přísnost zachována byla.

A poněvadž jest to předešle bývalo a sněmy jest obecními ode všech obyvatelův tohoto království na tom zůstano a to zavříno, aby od soudu konsistoře pražské, jakožto od vrchního práva duchovního v tom království, žádného odvolání nikam k žádnému právu od nižádného nebývalo: tomu tak chceme, aby to i na budoucí časy v své vážnosti a celosti jak u předkův našich, tak také i u nás a budoucích našich zůstalo a žádného odvolání nikam nebývalo.

Šesté, kdyby mezi kterými děkany aneb kněžími o některý článek víry anebo o jistém způsobu mluvení povstala nějaká hádka (což aby se kdy přitrefiti mělo naděje není), a jeden by proti druhému buď kázati neb psáti chtěl, tehdy administratores a konsistoř, obešlíce je před sebe, mají jim to zastaviti a tu nevoli mezi nimi bratrsky spokojiti, tak aby roztržitostí u víře ani užívání nových a v církvi neobyčejných slov nebývalo. Pakliby strana která na svém neustupně stála a v něco mimo pořádek a učení jednoty naší se vydávala, budou moci podle uznalé potřeby pana rektora universitatis se dožádati, aby spolu s nimi vyslyševše strany k spokojení přivedli, a strany jsou povinné na jejich vyrčení a uvážení přestati. Pakliby která přes to strana na jich rozeznání přestati nechtěla a něco více před sebe brala, tehdy administratores a konsistoř budou moci takového z sebe vylou čiti, a jeho jako ratolest uschlú od církve naší odtíti.

Sedmé, ku právu duchovnímu administrátorův, Mistrův a konsistoře naší z věcí, k témuž právu duchovnímu, jakž nahoře dotčeno jest, náležejících, jsa jednou, podruhé obeslán anebo pohnán, a potom potřetí listem napomenut, má každý z nás ze všech tří stavův k půhonu státi aneb syny a dcery své pod mocí svou majíce stavěti. Což se pak lidí poddaných aneb kmetích dotýče, kdyžby od téhož soudu duchovního kterému pánu, rytířskému člověku aneb městu o postavení poddaného anebo kmetičny půhon prošel a dodán byl, takový jeden každý s poddanými svými, aby ku právu stáli i dostáli, povinni jsou se ujistiti.

Pakli by kdo, jsa tak pohnán, dohnán i také potřetí listem napomenut, před právem se bez hodných a právných příčin nepostavil a také poddanými svými se neujistil, tak aby k právu duchovnímu stáli i dostáli: tehdy administratores a konsistoř mají se k takovému jednomu každému podle práva zachovati a což by proti takovému za právo vyrčeno bylo, toho na každém páni defensorové mají dopomáhati. Před kterýmžto soudem duchovním jeden každý všelijakou uctivost v řeči i skutku zachovati má; a jestliže by kdožkoli buď řečí neb skutkem jim, jakožto od nás nařízeným soudcům, neb právu jich ubližoval, k tomu každému, podle zásluhy jeho a nařízení o tom, budou se moci zachovati a podle výstupku k němu přikročiti.

Osmé, kněží pak naši, buď kteříž by manželky měli neb neměli, o vlastních svých statcích budou moci říditi a kšaftovati; kteřížto kšaftové mají ku právu duchovnímu od těch, jimž by kšaftující jich svěřil, dodáváni a, tak jakž na kšaftu záleží, před týmž právem duchovním vysvědčováni býti, a nebyloli by žádných odporův po projití času stvrzováni bývati. A žádný pán, na jichžto by farách statkové takových kněží po smrti jich pozůstali, nemá jich sobě osobovati, přivlastňovati ani jakým způsobem těm, jimž by odkázáni byli, překážek činiti. A jestliby se kdo toho co dopustil, a přes takové kšaftem odkázání co toho před sebe bral, tehdy páni defensores mají to tak opatřiti, aby se žádnému mimo pořad práva žádného zkrácení v tom nedálo.

A dále administratores a konsistoriani při dodávání na jeho faru kněžstva budou se věděti jak potomně zachovati. Tolikéž, jestližeby kdožkoli jakou spravedlivost pokládal se míti na kterém knězi, tehdy sám sobě jí na něm dopomahati nemá, než povinen jest a bude jeho z toho před právem jeho duchovním viniti, a právo duchovní povinno bude každému k spravedlnosti, ač máli jakou, dopomoci.

Také žádný pán manželky a dítek, po témž knězi pozůstalých, nemá sobě v poddanost uvazovati, nýbrž sobě svobodny zůstati a kdeby se jim vidělo obrátiti se mají.

Však kterýž by kněz, nemaje manželky ani dítěte, bez pořízení z tohoto světa sešel, tehdy takový stateček jeho má na tři díly rozdělen býti: díl jeho první na konsistoř, kterážto povinna bude počet toho vydávati, že se to na obecní dobré a potřeby konsistoře obrátilo, druhý umrlého přátelům, ač by kteří byli, nejbližším, a třetí té osadě, kdež týž kněz správcem byl.

Deváté, týž administratores a konsistoř mají s bedlivým uvážením kněží na fary podávati a dosazovati, jakž by který collator aneb která obec kterého kněze sobě oblíbíc zvolila a s ním na tom, aby u nich správu církevní přijal, se snesla; neb tu jest prospěch slova božího a svornost i láska křesťanská, kdež mezi kazatelem a posluchači jest náchylnost přátelská a dobrovolná, a z nás také stavův žádný odjinud než od administrátorů a konsistoře na fary své kněží přijímati nemáme. Též co se dotýče německých kněží, kdož by je chtěl na farách svých míti, ten každý povinen bude, je prvé do konsistoře postaviti, a když by od ní skrze examen za hodného uznán a přijat byl, bude moci s povolením jich kdežkoli býti a kolátorovi podán býti.

Co se pak dosazování děkanův dotýče, ponévadž ti mimo práce církevní své také soudy duchovní konsistořské držeti a mnoho a mnoho kněží ve vsech a městečkách pod správou svou říditi mají a k nim přihlídati, za slušné jest, aby ti z většího počtu dobře vyučených a zkušených a vážných osob vybíráni byli a obcem na takové aby ukazováno bylo, aby majíce s nimi známost je sobě oblíbiti i zvoliti mohli; s takovým pak uvažováním na faru podaný, aby se z místa svého, kdyby chtěl a jak by chtěl, což jest proti dobrému řádu, nehýbal, leč by velikými příčinami, které by se napraviti nemohly aneb za příčinou potřebnějšího místa administrátorové a konsistoř jsouce hnuti jeho odtud mocí ouřadu svého vyzdvihli. Jinak s kterou obcí neb kolátorem správce jest se snesl, náležitá věc jest a pánu Bohu libezná, aby v té těžící hřivnou svou spolu s ní dobré i zlé trpělivě snášeje, dobrý svůj boj, jakž dí apoštol, dokonati usiloval.

Desáté, toto také k ouřadu administrátorův a konsistoře náleží, aby mladým kněžím, kaplanům, farářům a děkanům jistou formu jak jednostejného kázání a poctivého chování, tak také jisté řády církevní a křesťanské, s slovem božím a vyznáním naším se srovnávající, v straně naší pod obojí vypsali a jim je vydali, kterak by se při mši svaté a posluhování večeře Páně, též i při služebnosti křtu svatého chovati se vší vážností a uctivostí měli a nad tím pozor a ochranu míti, aby neděle Páně v své vážnosti, v rozjímání písem svatých a dobrodiní božských zachovávána byla; též také i jiné výroční slavnosti a svátkové Krista pána, apoštolův a mučedlníkův svatých a blahoslavené panny Marie aby zachováni byli, nicméně i vigilie jitřní, letanie, půbědní kázání, nešporové, kumpletové i salve rex časy svými i jiná ranná zpívání v adventu o umučení Páně aby v kostelích oznamována i držána byla. Co se pak jiných menších svátkův dotýče, ty v neděli mohou připomínány býti, aby lidé robotní v živnostech svých nehynuli, k čemuž zahálka vede, aby příčin k hříchu se tím snázeji uvarovati mohli.

Jedenácté, kdož by v straně pod obojí přijímajících knihy některé theologické o učení náboženství a víry křesťanské, také písně svaté spisovati a vůbec k tištění vydávati chtěl, ten každý bude povinen prvé je k přehlídnutí a uvážení i rozsouzení administrátorům a konsistoři s rektorem universitatis a radou jeho v učení Pražském přednésti a podati, a což by ti všickni společně tak za dobré, slušné a potřebné podle našeho tohoto vyznání víry uznali a soudili, a takových kněh v theologii sepsaných k vydání a vůbec tištění povolili, každý bude moci podle toho povolení dáti imprimovati a tlačiti s tím doložením napřed té knihy s přehlídnutím a povolením administrátorův, konsistoře pod

obojí přijímajících a rektora universitatis v učení Pražském. A tak jistý a dobrý řád v tom když by držán a zachován byl, žádných roztržitostí v církvi a straně naší aby nepovstávalo a nevznikalo.

Ve čtvrtek po neděli exaudi jsou ztížnost svou oznámily osoby z krajův volené, že se jim neplatí na týden a pánům hejtmanům krajským též že se v krajích peníze nedávají, žádajíc v tom za opatření; též také některé osoby jsou žádaly za přímluvu k J. M. C., aby soud nastávající zemský letniění držán byl, tak aby soudové tak často k odkladům nepřicházeli a lidé k spravedlnostem svým aby přicházeti mohli. I když to bylo rozmlouváno, snešení se stalo, že při předešlém sněmovním snešení to zůstati má, tak aby páni hejtmané krajští ihned, kteří jsou v Praze, osoby v krajích, které jsou sbírky nedaly, poznamenané dali, a kterých v Praze není, těm aby od nejvyšších pánův úředníkův zemských psaní se stalo, tak aby majíce Jich M. osoby poznamenané k soudu zemskému je obeslati mohli. Též také, že strany nezastavení soudů k J. M. C. přímluva se státi i to předloženo dostatečně býti má, že J. M. povinnost to jest nad právem a spravedlností ruku držeti a každému dopomáhati, neb že zřízení zemské to vyměřuje, že soudové nemají odkládáni býti, leč ze dvou příčin, totižto kdyžby morové povětří neb válka v zemi byly.

Což jest se pak dostatečně v obšírných slovech J. M. C. skrze pana Viléma z Rožmberka v přítomnosti stavův oznámilo i také ta žádost, jak se nadpisuje, a přímluva vykonala; bylo také skrze nejvyššího pana sudího oznámeno v sněmě, čeho jest včerejšího dne J. M. C. ráčil žádostiv býti strany jednání sněmovního v našich i J. M. artikulech.

Na to skrze pána z Rožmberka k paměti přivedeno předešlé snešení stavův a ohlášení, dokud artikul strany náboženství zavřín nebude, že se nic jednati a zavírati, ani J. M. C. podávati nemá, poněvadž i straně pod jednou na tom záležeti chce, aby o tom, jak zavřín bude, vědomost míti mohli. I tak s tím snešením k J. M. C. stavové šli a J. M., jak se nadpisuje, oznámili. Na to od J. M. za odpověď dáno, že se v tom sám ráčí pamatovati, že jsou několikrát soudové odloženi byli, však z kterých příčin to jest se stalo, že o tom není potřebí mnoho mluviti, poněvadž na větším díle všem vědomé jest, a protož že to sám znáti ráčí, že netoliko podle úřadu a povolání svého tím povinen jest, nýbrž také sám od sebe k tomu nakloněn, aby chudému i bohatému spravedlnosti se udělovalo, neb kde se to děje, že dobrý řád zachován bývá; a protož že to v svém uvážení míti a stavům odpověď svou dáti ráčí, a podle toho ráčil obnoviti to napomenutí, které se nadpisuje, co jest se od pana sudího z poručení J. M. stalo.

Na to J. M. odpověď dána, že to většímu počtu oznámiti chtějí, a což v tom možného a čas postačiti bude moci, že J. M. tajno neučiní.

Téhož dne sestry pana Kašpara Pfluga s některými přátely svými k stavům přímluvu učinily, předkládajíce nedostatky jeho i také jak jest k tomu pádu přišel, a za to prosily, aby se k J. M. C. přimluvili, aby milost učiněna a on na statky své zase uveden býti mohl; odpověď dána, poněvadž nyní o nemalé věci se jedná, že tuto žádost jich chtějí páni v své paměti míti, o tom mezi sebou při nejprvnější příležitosti mluviti a odpověď dáti.

Stavům Opavským také povoleno na žádost jich, vydati výpis některého privilegium pod pečetí zemskou, a relatorové k tomu byli vyměřeni, jakž v dskách zapsáno jest.

V pátek po neděli exaudi jsou stavové rozmlouvali a jednali mezi sebou strany některých obecních artikulův.

V sobotu před letnicemi jest J. M. C. stavům na žádost jich odpověď svou dáti ráčil, opakujíc předešlé své oznámení, jak náležitá a potřebná věc jest pořad práva zachovati a nad tím ruku držeti a k tomu že náchylen býti ráčí, však poněvadž stavové o tom dobrou vědomost mají,

že se při tomto sněmě mnohá znamenitá jednání řídí a jednají, za kteráž jsou často nemalé žádosti na J. M. vskládali, obzvláště ten artikul strany náboženství, jenž se tu těla i duše dotýká, a potom mnohé jiné jich obecní i osobní věci, na kterých netoliko některým osobám, nýbrž všemu království záleží, a ačkoli J. M. toho vděčen by býti ráčil, aby se soud zemský držeti mohl, jakož by i slušné bylo, než když se i uváží to, což jest osobního a potom takové znamenité obecní potřeby, že se J. M. vidí, že mnohem více jedno před druhým předčíti má a to z příčiny té, když takové věci mezi vrchností a poddanými na dobré míře postaveny a v jistém dobrém srozumění budou, tehdy že i soudové a pořad práva tím lepší průchod a fedruňk svůj mají, a protož že žádati a napomínati ráčí, poněvadž dvěma nedělmi přes soud mnoho by se obmeškati mohlo, a potom také práce a díla by nastávaly, že by snad ti průtahové jim obmeškání dali a živnosti ztížnější býti mohly; než když s pomocí pána Boha pořád pilně se jednati bude, tehdy že tím spíše ty věci na místě postaveny budou i také každý s lepší chutí domů odjeti bude moci. A však kdož by blíže od Prahy byl, že přes svátky odjeti mohou, než aby konečně zase v středu neb nejposléze ve čtvrtek po svátcích se dali k sněmu najíti.

Na to promluvení jsou sešedši dolů stavové mezi sebou promluvili a na tom snesli, aby v tom vůli J. M. vykonali a po vyslaných osobách J. M. to oznámiti poručili, též také pánům hejtmanům krajským psaním i oustně oznámiti poručili, kdožby koliv z krajův sbírky na osoby zvolené k sněmu do neděle sv. Trojice nedal, aby pánům úředníkům a soudcím zemským ho poznamenaného podali, aby podle snešení sněmovního k každému se zachovati mohli.

A tak sněmu do čtvrtku po svátcích se jest odložilo.

V neděli na den letnic J. M. C. jest ráčil administrátorovi knězi Jindřichovi Slovanskému spolu s některými jinými kněžími podati spisu, kterýž jsou stavové pod obojí J. M. podali, s dalším napomenutím, aby to přehlídli a tak to uvažovali, aby dobrý pokoj a svornost zachována býti mohla; a jestližeby se jim co protivného v kterém artikuli zdálo, tehdy pro málo aby k rozdvojení aneb nesvornosti příčiny nedávali, poněvadž J. M. také na těch jednáních nemálo záleží.

To také od kněze Martina Malostranského bylo panu Ladislavovi mladšímu z Lobkovic a panu Michalovi Španovskému téhož dne oznámeno.

Ve čtvrtek po letnicích jsou se stavové zase sešli v soudné světnici a tu počali rozmlouvati o některých obecních potřebách, a zvláště pak o tom, že se pořádným soudům již časté překážky dějí, neb že věci, které k pořádným soudům náležejí, některé v kanceláři, některé v zelené světnici, některé při apelacích slyšány bývají, což že býti nemá, nýbrž tím způsobem a v těch místech kdež náleží; též také, když J. M. C. v Čechách nebývá, tehdy věci a rozepře některé české ven z země ke dvoru a radám dvorským podávány bývají k uvažování, což již jednou radami českými v radě se uváží a na místo postaví, což býti že nemá; neb zřízení zemské že ukazuje, když by i J. M. Kr. na soudu zemském sedíc s radami českými a se s přímluvami neb dobrým zdáním snášeti nemohl, však kdež více hlasů a přímluv jest, na to výpověď aneb nález se státi má, tu se ani král nevyhražuje; a protož v jiných věcech se také tak díti má; kdyby se i uvážená věc v české radě J. M. Kr. jináče býti zdála a osobou svou se snášeti nemohla, tehdy při větším počtu hlasu rad českých zůstaveno býti má a ne jiným radám krom českým k uvažování podáváno býti má.

Bylo také mezi stavy rozmlouváno o té rozepři, kterou sobě Chebští, Loketští a Kladští dělají, že by nebyli povinni s stavy království Českého v berních svolených se snášeti: to se nachází podle zřízení zemského, nechtějíli království Českému v některém obecním snešení státi, tehdy mají privilegia svá ukázati, poněvadž i všickni stavové na berně privilegia mají a o to nikdež jindy souzeni býti nemají, nežli na soudu zemském v království Českém.

V pátek po letnicích jsou se stavové sešli v soudné světnici a ještě strany obecních artikulův rozmlouvání měli a zvláště o tom, poněvadž při všech úřadech jsou jisté platy a důchody

vyměřeny, tehdy aby při kanceláři české panu kancléři nejvyššímu též i panu sudímu dvorskému strany jisté taxy neb platu též mohlo rozmlouváno a srovnáno býti, nicméně nejvyššímu panu písaři, když se kdo přijetím do země nebo do stavů ve dsky vpisuje.

Mezi tím jsou úředníci menší sešli z katedry a Jich M. stavům dekret J. M. C. ukázali, kterýmž ráčí poroučeti z dostatečného uvážení, aby jedné paní stavu rytířského právo při dskách zastaveno bylo, doptávajíce se páni úředníci menší, jak se v tom zachovati mají. I vyslali jsou stavové dvě osoby stavu panského a dvě z rytířstva k J. M. C., za to J. M. prosíc, poněvadž mezi jinými obecními ztížnostmi to jest jeden artikul, že se lidem pořad práva zastavuje, aby J. M. milostivě ráčil právo propustiti a žádnému nezastavovati. I ráčil J. M. C. odpověď tu dáti, že neráčí té vůle býti, komu právo zastavovati, než děje li se co, že na správu lidskou se děje; a protož že J. M. tím vinen býti neráčí s další milostivou omluvou svou.

Potom jest nejvyšší pan kanclíř království Českého, pan Vratislav z Pernštejna, mezi stavy přišel a nemalou ztížnost svou pán jest položil, že jsou stavové s tím dekretem k J. M. C. poslali, neb že jest pán té naděje byl, poněvadž o pánu věděli tak blízko tu v kanceláři, že jest se nadál, žeby byli ku pánu měli posláni býti a nedostatek v tom dekretu pánu oznámiti, poněvadž jest vždycky té vůle byl jednomu každému z stavův všeliké dobré přátelství činiti a všelijakou vděčnost raději nežli co protivného, žeby na zlehčení osoby páně aneb pod nějakými kličkami nemělo tak hned s tím dekretem k J. M. C. posláno býti; a poněvadž v jedné vlasti jsme, tehdy že bychom se raději měli šetřiti, nežli tak nějaké těžkosti neb posměšky jedni na druhé chtíti uvozovati. Na to promluvení, měvše stavové rozmluvení mezi sebou, skrze pána z Rožmberka zase odpověď dána jest, že jsou stavové ztížnosti páně porozuměli a takové ztížné domluvy k sobě v plném sněmě že jsou se nenadáli, neb kdyby ten dekret byl vyšel jménem páně, žeby byli věděli dobře, co proti tomu mluviti; než když vyšel a napsaný byl jménem J. M. C., tehdy že nevěděli, kterak jsou mohli jináč učiniti nežli k císaři J. M. o to se poníženě domluviti, nepochybujíc o tom, kdyby byli i ku pánu do kanceláře poslali, žeby jim pán byl na J. M. C. ukázal, jehož jménem jest byl vyšel. Tomu pak páně zakázání že věříme, avšak žebychom rádi, aby o nás to také smýšleno bylo, neb že ne proto tu sedíme, aby za naše práce taková domnění a domluvy býti měly, jakož bychom na něčí kličky aneb posměchu uvozování měli mysliti, než to, co jest obecního dobrého, že jednáme, a aby se kdy k té podobná domluva v těch místech od koho trefiti měla, o tom že se ztěžka paměti nacházejí. A kdybychom sobě pána, jako našeho milého pána a přítele, nevážili, že bychom pánu museli jinou odpověď dáti, neb že takové domluvy od J. M. C. nečekáme, jaká jest se od pana spoluobyvatele našeho k nám stala; a protož že jiného šetření v tom žádáme, abychom nebyli tak vykládáni. Na to jest pan kancléř odpověď dal, že domluva ne tak zlou měrou se jest stala, než z lítosti, poněvadž vždycky na tom jest každému z stavův dobrým přátelstvím se propůjčovati, tehdy že se mu ještě vidí, že jsouc pán tak blízko v kanceláři, že mohlo pánu něco toho oznámeno býti, a jestliže by se co z nedorozumění neb přehlídnutí stalo, žeby mohlo bylo napraveno býti.

V sobotu před sv. Trojicí jsou se stavové sešli a o obecné artikule jednali a zvláště o těch neobyčejných půjčkách a partitách, též o židech rozmlouvali.

V neděli den sv. Trojice J. M. C. osobám některým pod jednou přijímajícím spisu strany pod obojí podati ráčil.

V pondělí po sv. Trojici jsou se stavové zase sešli a o obecních artikulech rozmlouvali a zvláště strany statkův královských, kterak by k království připojeni i také některý vyplacováni býti mohli, tak aby král mohl vychování své míti a aby tak pro vždycky daně z posudního i jinak každého roku ustavičně na vychování J. M. Kr. se nedávaly.

V outerý po sv. Trojici též strany obecních artikulův jednali a mezi tím jest hlas procházel, že jest pan arcibiskup Pražský některé osoby římské strany z Kadaně psaním do Prahy obeslal,

oznamujíc jim, že jsou konfesionisté již J. M. C. strany náboženství spisu podali, a protož že čas jest, aby přijely. Též také bylo slyšeti, že někteří podtají to jednali a poručili panu Janovi z Huteru, primatorovi Nového města Pražského, aby obec svolána byla, chtíce obecnímu snešení strany náboženství nějakou překážku učiniti a to snešení obci Pražské také aby čteno bylo, zdali by tudy skrze někoho nepokojného mohla překážka učiněna býti; však zvěděvše o tom některé osoby přední, jako nejvyšší pan sudí napsal J. M. C. cedulku oznamujíc J. M. a žádajíc, aby k tomu nedal přijíti, neb že takové obce svolávání nebezpečné bývá, aby tudy snad něco škodlivějšího se nestalo a tak to předsevzetí na ten čas utichlo.

V středu po sv. Trojici, když jsou stavové v jednáních obecních byli, ráčil jest J. M. C. je sobě obeslati a tu jim oznámiti, že pochybovati neráčí, že stavům vědomé jest, kterak kurfiršt saský, jsouc od knížete z Plavna Vojtlandu zástavou v držení, skrze posly své při J. M. C. toho hledá, aby mu pod léno podáno a puštěno bylo na osobu jeho a dědice mužského pohlaví, podávajíc se v to, že i povinnosti lenní i též jako pán z Plavna koruně České činiti a vykonávati chce; na to že J. M. C. poslům neráčil chtíti bez vědomí stavův odpověď dáti, nýbrž i také rady stavův v tom slyšeti. Podle toho J. M. obšírně o způsobu možnosti, podstatě i dobrém sousedství kurfiršta saského jest ráčil vypravovati a jak každého času skutečně v tom jest shledán, i té koruně České takový soused jak platen jest, a protož že J. M. stavy napomínati milostivě ráčí, aby také o tom mezi sebou promluvili, neb že se J. M. vidí, že by v té věci kurfirštu cesty příjemné a koruně České bez ujmy se vyhledati mohly.

Druhé, že kurfiršt brandenburský též také skrz posly své toho hledá, žádajíc, aby ta dvoje panství v Lužicích, kteráž v zástavě drží, jménem Štork a Pejčkov, jemu v dědictví puštěny a uvedeny byly, dokládajíc J. M. C. také podstatu koruně České v sousedství dobrém kurfiršta brandenburského jako i saského, nicméně jak starý kurfiršt otec jeho upřímným a důvěrným knížetem a přítelem domu Rakouského vždycky byl a Jich M. dobře mínil. Podle toho jak v prvním tak druhém promluvení na větším díle v podobných slovích napomenutí milostivě jest učiniti ráčil.

Třetí, i to jest oznámiti ráčil, poněvadž stavům cizí věci přednášeti ráčí, že na vlastní také zapomenouti nenáleží a to v tom, poněvadž již v těchto sněmovních jednáních blízko ke třem měsícům se pracuje a ještě málo se jest způsobilo a na místě postavilo, ačkoli J. M. věděti ráčí, že předešlá snešení s stavy jsou, aby nejprvé jejich obecné věci a potřeby na místě se stavěly, jakož ještě jiného oumyslu J. M. býti neráčí, nýbrž toho tak při tom zůstaviti, a pokudž nejvýš možné, věci jejich tak fedrovati, aby dobře spokojeni býti mohli: všakž podle toho že stavy milostivě napomínati ráčí, aby na artikule od J. M. předložené také nezapomínali a ta jednání svá i J. M. fedrovali, tak poněvadž již pomalu díla při hospodářství nastávati budou, aby potomně tím příhodněji každý k věcem svým volně dohlídnouti mohl.

Na to J. M. jest odpověď dána, že ty přímluvy i také napomenutí (poněvadž sněm do pátku odložen jest) většímu počtu oznámiti a o to rozmluviti, i také J. M. odpověď svou dáti nepominou. Všakž poněvadž z poručení J. M. mnozí z předních osob k postranným rozepřem a jednáním povoláváni jsou a tudy sněmovním jednáním průtahové nečasným scházením se dějí, že J. M. stavové poníženě žádají, aby pro fedruňk sněmovní J. M. takových jednání ráčil k jinému prostrannějšímu času odložiti. Na to od J. M. oznámeno, že tomu sám rozuměti ráčí, však poněvadž některé strany, jsouce z daleka, s nemalými outratami již dlouho tu v Praze se meškají, že s nejvyššími úředníky a radami svými o to rozmluviti a to považiti ráčí, jak by těm stranám v ztížnostech jich spomoženo i také sněmovní jednání fedrováno býti mohlo.

Ve čtvrtek den božího Těla se nic nejednalo, kromě tu pamět se poznamenává, kterak primas Jan Krejčí cechy obsýlal a napomínal, aby v oděvu obyčejném k procesí se strojili, též i ně-

které lidi vesnické, administrátor také osoby přední z pánů Pražan na procesí pozval; než prškou deštivou jest z toho všeho sešlo.

V pátek po božím Těle jest hrabě Kašpar z Ladronů za obyvatele království Českého přijat a potomně jest od nejvyšších pánův úředníkův zemských stavu panského oznámení J. M. C. stavům učiněné strany žádosti kurfiršta saského a brandenburského ku paměti přivedeno a opakováno s tím doložením, poněvadž J. M. C. v té věci rady žádati ráčí a poslové Jich M. již dosti dlouhý čas tu v Praze očekávají, viděloli by se stavům o tom, jak by se ty věci před se vzíti měly, rozmluviti, tak aby týchž kurfirštův osoby i také poslové Jich M. ušetřeni byli a dlouho zdržováni nebyli.

Na to promluvení jsou se stav panský z obce sestoupivše rozvažování měli mezi sebou a odpověď tuto dali: „Poněvadž to Jich M. v paměti zůstává, že na jednom i druhém sněmě jistá snešení se stala, že předně a nejprvé artikulové obecní naši mají uváženi a na místě postaveni býti, tehdy při tom že ještě zůstaveni býti žádají, tak aby mimo naše artikule zemské nic jiného, dokavadž by na místě postaveni nebyli, jednáno nebylo.. Stav pánův z rytířstva jsou, sestoupivše se, také rozmlouvali a s stavem panským z obce se snášeti chtějíce, prvé nežli jsou odpověď svou dali, oznámili, že ještě tomu srozuměti nemohli, jsouli páni úředníci zemští také již tak s pány z obce snešeni, jakž oznámeno. I na to jest se mezi pány podruhé společné sstoupení k pánům ouředníkům zemským stalo a měvše rozmluvení taková odpověď zespolka dána pánům z rytířstva jest: že tento artikul také obecní a jich všech se dotýkající jest, a protož že se pánům vidí, že tu proti sněmovnímu snešení nic nebude, neb aby mělo J. M. C. i také pánům poslům nadepsaných kurfirštův tak dlouho odkládáno býti, až by všickni artikulové naši snešeni byli, žeby se snad dobře trefiti nemohlo, však na to že se nemluví, aby tu hned ty žádosti měly vykonány býti, nežli toto žeby se pánům zdálo, aby se nejprvé příští den outerní k tomu vybral a k témuž dni abysme J. M. C. se dožádali, aby ráčil z kanceláře z registratury nám výpisy poručiti dáti i jinde aby vyhledáno bylo, kterak jest Vojtland k zemi České připojen a na jaký způsob, i vyrozumějíc tomu, že rada a dobré zdání J. M. C. (co by těm pánům poslům se oznámiti mělo) dáti by se mohlo. Tu jsou se páni z rytířstva zase sestoupili a mezi sebou rozmluvivše, toho považovali, že ten artikul ačkoli jest obecní a všech se jich dotýče, však ne tak k obecnému dobrému sepsati sobě a poznamenati dali a zvláště pak poněvadž mezi týmiž jich artikuli ten již snešen a sepsán jest, aby Vojtland a jiné zámky a statky k koruně přislušející vyplaceny býti mohly a nic od koruny aby odcizováno nebylo: a protož dokavadž by těch artikulův, kteříž vlasti naší k dobrému jsou, na místě nepostavili, aby co toho, jenž by tomu na odpor bylo, měli uvažovati, že se při stavu rytířském nesnáší; naposledy pak, poněvadž i to jisté jedno i druhé snešení jest, kdyby pak i artikulové obecní mezi stavy snešeni a na místě postaveni byli, tehdy že J. M. C. nic toho přednášeno býti nemá, dokavad artikul strany náboženství na místě postaven nebude. A tak se na tom snésti nemohli, aby se co jiného a cizého mělo před se bráti.

To když jest se také stavu panskému oznámilo, ráčili jsou páni mezi sebou rozmluvení míti a pánům z rytířstva oznámili, poněvadž již pozdní čas jest, že k dalšímu o to rozmluvení té věci do pondělího se odkládá a podle toho, majíce sobě páni pod jednou od J. M. C. podaný artikul a sepsání strany náboženství, tehdy že žádají, aby páni pod obojí na zejtří to jest v sobotu do sněmu nechodili, neb že by se chtěli také rádi sjíti a v ty artikule nahlídnouti a mezi sebou je tolikéž považovati.

V sobotu po božím Těle jsou se páni pod jednou sešli v soudné světnici s některými duchovními a rozmlouvali o náboženství druhé strany pod obojí, a potomně od nejvyššího pana komorníka s jinými pány přítomnými, též i od administrátora se společníky jeho dva spisové teď pořád napsaní J. M. C. podáni byli.

J. M. římskému císaři, jakožto králi českému, ponížené ohlášení a přiznání k svaté staré obecné křesťanské víře pod obojí způsobou přijímajících.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český králi ꝛc, pane, pane náš nejmilostivější!

Jakož jsou V. C. M. podali některých artikulův v spisech strany religii a náboženství páni a přátelé naši, kteříž jsou předešlých časův se ohlašovali k konfesí augšpurské a toho náboženství aby užívati mohli žádali a při tom také víc než jedněch rozdílných náboženství lidí okolo sebe přistojících jsou měli, a V. C. M. také nám pod obojí způsobou, kteříž svaté křesťanské víry starobylých Čechův následujeme a jsme a kněžími řádnými od biskupův pořádně svěcenými se spravujeme, zákon boží i ustanovení svaté církve držíme, též v smlouvách s nimi zřízením zemským stvrzených a v jistém přátelském snešení s pány a přátely našimi pod jednou způsobou přijímajícími stojíme, ráčili jste těch artikulův tak vnově sepsaných, aby v ně nahlídnouti se mohlo a tomu, nač by se ty všeckny věci vztahovati chtěly, porozuměti, milostivě podati: i ač předkem od V. C. M. ti páni a přátelé na žádost předešlou strany religii a přespolních náboženství odpověď jednu i druhou mají, čímž jsou se mohli spraviti, však což jest tak opět nyní v ten spis uvedeno od nich, to jest v uvážení vzato a v to se nahlídlo a nachází se, že jsou to některé naše vlastní staré artikule tu vepsané, což jest strana pod obojí způsobou, v křesťanském a dobrém řádu stojíc, zachovávala a držela a drží a na čež se mnozí sněmové a křesťanská konečná naše přátelská srovnání od starodávna vykonána vztahují. A protož což tak v některých artikulech prvé jest podle všeho křesťanského pobožného řádu v straně naší pod obojí způsobou bylo se drželo a drží, prvé nežli kdy na tu augšpurskou konfesí pomyšleno, aniž o ní co vědíno a slycháno bylo, tím není potřebí V. C. M. zaneprázdňovati; nebo my v náboženství starém křesťanském pod obojí způsobou jsouce utvrzeni, nedáme sobě v tom nic spravovati, jinačiti, nýbrž při tom stále zůstáváme a setrváme až do našich smrtí s tou poníženou prosbou a žádostí, že V. C. M. nad tou starou a svatou křesťanskou vírou pod obojí způsobou a nad námi, svými věrnými poddanými, podle dlužnosti a povinnosti, jako král český a pán náš milostivý, ráčíte bez přerušení ruku držeti. Však při tom také v tom spisu některé artikule přespolní a nové se nacházejí s vypuštěním řádů a ceremonií kostelních, kteréž jsou se v církvi a našich kostelích se vší pobožností a chvalitebností zachovávaly a držely, čemuž my a k žádné novotě povoliti nemůžeme; ale poněvadž pak ti páni již také zase k konsistoři Pražské se ohlašují a toho, aby obnovena byla, žádají, ta žádost jejich je dobrá a potřebná, neb jsme my předešlého času V. C. M. za to též mnohokrát žádali a prosili a ještě poníženě prosíme a žádáme, že toho milostivě dopustiti ráčíte, aby tím starým a dobrým pobožným řádem, jakž od starodávna jest se činívalo, konsistoř Pražská k obnovení svému přijíti mohla, a když tak podle starobylého dobrého a pobožného řádu bude obnovena, nařízena a jí se, jak od starodávna bylo, spravovati budou, všecko nové to přespolní náboženství v napravení a v řád dobrý bude moci přivedeno býti. A jaký řád od starodávna při obnovení konsistoře a za předešlých, slavné paměti, J. M. císařův a králův českých býval, toho se V. C. M. teď jisté připomenutí a poznamenání v spisu podává, též také, zač jsme předešle V. C. M. poníženě a poddaně prosili a kteříž artikulové také v tomto spisu a poznamenaní V. C. M. se podávají a poníženě se připomínají, za to též poddaně V. C. M. prosíme a žádáme, že při takových slušných prosbách a žádostech našich i také dobrém a starobylém řádu nás ráčíte nechati a zůstaviti; tolikéž, aby kněží pořádných a správců hodných dostatek býti mohl pro čest a chválu pána Boha věčného, že V. C. M. toho nápomocni býti ráčíte, neb za to pán Bůh všemohoucí ráčí V. C. M. hojná odplata býti. A na tuto i předešlou naši prosbu a poníženou žádost V. C. M. milostivou odpověď očekávati budeme.

A poněvadž pak teď již nyní naši páni a přátelé, kteříž těchto artikulův V. C. M. podali, jsou

se v tom zjevně ohlašovali, že nic nového a prvé nebývalého nežádají, než což od starodávna bývalo, v takovém náboženství že žádají a chtějí zůstati a tak k předešlé pobožnosti a křesťanskému českému náboženství pod obojí způsobou se navracují, což my s velikým potěšením rádi slyšíme.

A protož pro pravé potvrzení toho, poněvadž nemalí rozdílové v těch náboženstvích tato všecka léta byli a v skutku u velikém nesrovnání nalezena jsou, aby to mohlo zjištěno a tak poznáno býti, že jest se jednomyslné snešení a srovnání o náboženství mezi všemi rozdíly a stranami učinilo a se stalo, za to žádáme, aby s námi s některými osobami se o tuto pobožnou věc snesli, i také kněží a správcové jejich před pánem Bohem v chrámě božím, v kostele našem hlavním, abychom se spolu k víře svaté křesťanské přiznali, připravíce se k tomu pobožně a svatou zpovědí a vyznáním hříchův to prvé předejdouc k svátostem velebným těla a krve pána našeho Ježíše Krista přijímání abychom spolu přistoupili a takovou pobožnost od pořádných kněží pobožně vykonali. Čehož my proto žádáme, aby od nich ode všech to bylo poznáno, že jim tak mnoho dobrého přejeme a žádáme jako sami sobě, a všecko jejich dobré podle duše i těla obmýšlíme. A s tím se V. C. M., jakožto králi a pánu našemu nejmilostivějšímu se vší poddanou ponížeností poručena činíme

V. C. M. věrní poddaní
*páni, rytířstvo, Pražané, kteříž víry staré svaté obecné křesťanské pod obojí způsobů se přidržují.**)

Jakož jest za Jich M., slavné a svaté paměti, císařův a králův českých konsistoř Pražská pod obojí způsobou z víry přijímajících jistým a pobožným řádem a s velikým uvážením mužův hodných k tomu obrána i osazována bývala, a protož J. M. C., jakožto krále a pána našeho nejmilostivějšího, za to prosíme, aby ráčil nám, kteříž pod obojí způsobou v řádu křesťanském a pobožném stojíme, toho milostivě dopustiti, aby nyní konsistoř tím starým a dobrým řádem, jakož od starodávna se činívalo, obnovena a zase v řád dobrý uvedena byla. Neb jest toho veliká a znamenitá ze mnohých příčin potřeba, a tímto řádem od starodávna a za předešlých J. M. císařův a králův českých konsistoř Pražská jest bývala obnovena:

Předkem, při přítomnosti stavův pod obojí způsobou přijímajících aneb zvláštně k tomu osob ode všech tří stavův nařízených, též také při přítomnosti Mistrův učení Pražského a farářův Pražských, a k tomu také jsou děkanové krajští obsíláváni bývali, též také rozumní, pobožní a pořádní kněží, kdež jsou v krajích na farách vyhledáni mohli býti, tak ti všickni spolu s velikým uvážením a bedlivým vyhledáním, kdo by se za administrátora neb administrátory, muži hodní a pobožní, k tomu úřadu hoditi a trefiti mohli, to jest z takového velikého uvážení bylo a kdo k tomu tak obrán byl z kněží, také z Mistrův učených a pobožných, ten jest byl poznamenán. A potom jest také do jedenácti osob vybíráno bylo, rozumných a pobožných mužův, kteří také do konsistoře vsazeni bývali, a když se tak jednomyslně a svorně o administrátory a konsistoriány snesli, to Jich M. králům českým přednášeno bylo a při tom hned žádáno, aby J. M. C. a Kr. toho ráčil potvrditi, a ti takto zvolení za administrátory a konsistoř vsazeni bývali a tak svůj průchod mívali.

Protož J. M. C., jakožto krále českého a pána našeho milostivého, my pod obojí způsobou víry staré křesťanské poníženě prosíme a žádáme, že J. M. ráčí nás při tom starobylém křesťanském řádu milostivě zůstaviti a toho povoliti, abychom společné schůze na jistý čas k tomu obrané, jakož předešle bývalo, v kolleji Veliké císaře Karla míti mohli, a obešlíc děkany krajské, rozumné a pořádné kněží, konsistoř obnoviti a dobrý starodávný řád, a aby všecka pobožnost řádná pánu Bohu ke cti a chvále vykonána byla, nařiditi a zase uvésti mohli.

---

*) V MS. musejním bratrském připsáno pod těmito podpisy: „A těch osob stavu panského byly dvě pan komorník a pan Zdeněk z Vartmberka, stavu rytířského koliks málo, z měst Pražských Krejčí.“

Též také jest od starodávna tento řád křesťanský a chvalitebný býval, že strana pod obojí způsobou zvláštní své defensory jsou mívali, kteříž, když co potřebného nastalo v straně pod obojí způsobou, jsou ku pomoci administrátorům a konsistoři v jich potřebách nápomocni byli, aby pokojně a laskavě bez zaměstknání Jejich M. králův a pánův svých i jiných lidí všeliké věci takové mezi sebou k spokojení přivozovali a tak všecky věci v dobrém řádu a pokoji aby stály. Tolikéž na druhou stranu naši milí páni a přátelé pod jednou bez strany druhé, což kdy potřebného bylo, sami mezi sebou pokojili, nedopouštějíce, aby strana pod obojí způsobou v jejich věci se vkládati a dotýkati měli.

A protož J. M. C. za to poníženě prosíme, že nás milostivě při starobylém způsobu a dobrém řádu ráčí zůstaviti, tak aby strana pod obojí způsobou, v čemžby se koliv jejich kněží aneb náboženství dotýkalo, to sami mezi sebou pěkně laskavě pokojiti a rozeznati mohli, a své defensory, kteřížby k administrátorům a konsistoři ku pomoci a k radě přidáni byli, aby sobě nařídili. Než kdežby pak obojí strany v čem se dotýkati chtělo, tu také, jakž zřízení zemská a smlouvy staré mezi stavy učiněné ukazují a jakž od starodávna bývalo, aby společně, vyberouce osoby z každé strany, jestliže by kdy čeho potřeba byla, pěkně a laskavě, jednosvorně se to pokojiti mohlo, tak jakž jsme vždycky oboje strany v dobré lásce a svornosti přebývaly, aby bez umenšení s pomocí pána Boha to trvati a ještě zůstati mohlo.

Též také J. M. C. my, kteříž víry staré svaté obecné a křesťanské pod obojí způsobou se přidržíme, aby J. M. C. to ráčil, poněvadž jest věc veliká a pobožná, opatřiti, za to poníženě prosíme, aby kněží a služebníci církevní náboženství našeho křesťanského pod obojí způsobou mohli svěcení pořádného docházeti; neb tou příčinou pro nedostatek kněžstva mnoho lidí ze všech stavů, odtrhše se od starobylého náboženství, vydali jsou se v rozličné sekty, ježto jináč byli by zdržáni při církvi obecné a starobylém našem náboženství. Nad tím pak J. M. C., tak jak za všech časův, slavné a svaté paměti, J. M. císař Ferdinand i jiní Jich M. císařové a králové čeští ráčili jsou zvláštní bedlivost míti, ruku svou milostivou, že jest v kněžstvu pod obojí řád zachován byl, držeti.

J. M. C. na předložené vyznání víry pánův stavův v něm podepsaných ponížená odpověď s žádostivým ohlášením administrátora a farářův konsistoře arcibiskupství Pražského pod obojí přijímajících.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český králi oc. Pane a pane náš nejmilostivější!

Jest nám od V. C. M. den slavného hodu seslání ducha svatého v známost uvedeno a k vyrozumění podáno vyznání víry a náboženství sepsané a V. C. M. přednešené, v němž jsou podepsáni páni, rytířstvo, Pražané i jiná města, všickni tři stavové království Českého pod obojí přijímajících, kteréžto vyznání víry podle milostivého od V. C. M. podání s pilností přehlídajíce a v bedlivém uvážení, pokudž čas krátký postačiti mohl, majíce, toto se v něm od nás spatřuje a nachází.

Předkem, že to vyznání na konfesí augšpurskou bez výminky se vztahuje, kterážto konfesí, poněvadž z větší strany učení a náboženství katolickému a strany naší pod obojí starobylému a pravému jest odporna, ne bez hodných a slušných příčin za slavné a svaté paměti císaře Karla toho jména Pátého J. M. a knížat katolických duchovních i světských hned tehdáž z počátku jako i potom jindy na větším díle za scestnou a bludnou jest uznána, z kteréžto také konfesí augšpurské, jaká svornost, láska, pokoj i také vykořenění kacířství v německých zemích jest pošlo, toho skutkové patrní a zjevní netoliko mezi vrchnostmi obojími a jiným lidem obecním ale mezi samými těmiž, kteříž se k té konfesí hlásají a přiznávají, s velikým zlem církve boží, země i osob se spatřili a posavád spatřují, pro kteroužto věc V. C. M. té konfesí, jako nového a hostinského religionu, těm, kteříž jsou jí

předešle do tohoto království uvésti chtěli a za ni V. C. M. žádali, spravedlivě jest dopustiti neráčila, jakož by se na to V. C. M. jedna i druhá psaná odpověď najíti mohla.

Druhé, tím vyznáním schvaluje se konfesí a náboženství Bratří sekty pikhartské, kteříž se v něm za dobré přátely a pravé křesťany, poněvadž by se s dotyčným vyznáním ve všech podstatných artikulích snášeli, vyhlašují, a z té příčiny páni stavové podepsaní nemíní jich od náboženství jejich utiskati, ježto jest věc, nejmilostivější císaři, všem obyvatelům tohoto království slavného známa dobře, že ta jednota Bratří Pikhartů s jich sektářským náboženstvím, jako věc církvi boží a tomuto království škodlivá, od dávných let skrze obecné sněmy a jisté výpovědi království tohoto a potom i skrze přísné mandáty od J. M. králův českých ano i od V. C. M. vůbec vydané i jinak nejednou jest potupena, odsouzena a vypovědína, až naposledy i pod pokutou na hrdle trestání zapovědína.

A však proti tomu všemu, což jest jistě divné, tím vyznáním jako praví křesťané se schvalují a zastávají, načež oni spoléhajíce schůze a náboženství své sektářské netoliko po domích ale již i v kostelích, čehož nikdy prvé nesměli, beze všeho ostýchání směle provozují a vykonávají, nad to nade všecko i sbor v městě Mladém Boleslavi, který z poručení, slavné a svaté paměti, císaře Ferdinanda J. M., pana otce V. C. M. nejmilostivějšího, zavřený a zapečetěný až posavád zůstával, při pominulé slavnosti seslání ducha svatého, v přítomnosti V. C. M. v tomto království (jakož jsou toho jisté zprávy), otevříti a v něm své sektářství u velikém počtu lidí vyššího i nižšího stavu s pochlubou směle jsou provozovali a ještě dále, nebudeli jim časně překaženo, provozovati se strojí, kterýmžto jich zlým a výtržným předsevzetím jestliže se velice neruší řád a pokoj země této, a potom nezlehčuje důstojenství V. C. M., to při spravedlivém uvážení V. C. M. bude a zůstane; což jestliže časně mocí spravedlivou těm lidem přetrženo nebude, jest se obávati, aby se snad ještě o větší a horší věci nepokusili.

Netoliko pak dotčeným vyznáním schvaluje se ta dvojí augšpurská a pikhartská konfesí ale téměř s větší strany v jednostejných artikulích a v jednostejném smyslu to vyznání jest sebráno a sepsano, jakž se to může z přečtení týchž konfesí patrně poznati a najíti.

Třetí, jmenovaným vyznáním vyměřuje se řád a způsob nový sektářský podle obyčeje augšpurské a pikhartské konfesí, totiž aby mládenci k ouřadu kněžskému skrze vzkládání rukou od osob do konsistoře zvolených, netoliko duchovních ale snad i světských, potvrzováni byli, čehož jest prvé nikdy v tomto království v straně pod obojí způsobou nebylo, aby kdy konsistoř k ouřadu svatého kněžství buď tím neb jiným způsobem potvrzovala aneb jaké jiné kněží mimo ty, kteříž by od pořádných svaté obecné církve biskupův ordinováni byli, přijímati měla. Nýbrž o tom se dobře ví, že jsou předešle páni stavové pod jednou i pod obojí způsobou na obecních sněmích předky V. C. M. a králův českých za nařízení arcibiskupa, kterýžby kněžstvo jedné i druhé strany ordinoval, nejednou snažně žádali, kterážto jich žádost jest skrze císaře Ferdinanda, slavné paměti, vykonána, nad to páni stavové pod obojí přijímající při obecním sněmu léta 1573 nejjasnějších arciknížat rakouských Rudolfa, krále uherského a arciknížete Arnošta J. M. za přímluvu k V. C. M. strany svěcení kněžstva pod obojí podle starobylého řádu, který se od starodávna v této zemi choval, skrze suplikací jsou žádali; avšak proti tomu mnozí jsou činili a až posavád činí, přijímajíce o své ujmě na grunty své kněží podle dotčených augšpurské a pikhartské konfesí způsobem sektářským dosti snadně a lehce stvrzené, kteřížto, nejsouce pod žádným řádem, činí to, co se jich kolátorům líbí, náboženství s řády novými hostinskými do této země se uvozují a k němu nebohý lid bezděčně místy táhnou, náboženství pak starobylé a pravé pod obojí i kněžstvo pořádné nestydatě a nepravě hanějí, načež nebohý věrný lid duchovní i světský velice a těžce naříká, jak jsme toho předešle i nyní na V. C. M. vznášeti nepominuli. A jestliže by takovým sektářským způsobem tvrzení kněží v této zemi proti starobylému dobrému řádu svůj průchod míti mělo (jakž té naděje nejsme), pak by pravé staro-

bylé náboženství docela vykořeněno býti a kněžstvo pořádné a věrné k velikému snížení a soužení přijíti muselo.

Čtvrté, tím vyznáním schvaluje se a propouští ženění kněžské proti právu duchovnímu, řádu země této a sněmovnímu dávnímu zapovědění, čehož jest prvé kněžím v této zemi nikdy dopuštěno nebylo a chváleno, leč od sekty oněch starých bouřlivých a v zemi této odsouzených Táborův a potom od Pikhartův, kterážto věc, jak by této zemi užitečná a stálá býti mohla, tomu V. C. M. výborně rozuměti ráčí.

Což se pak mimo svrchu položené věci jiných v dotčeném vyznání položených artikulův strany náboženství dotýče, na ty mohla by se s pomocí boží obšírná odpověď V. C. M. dáti, aby se tomu vyrozuměti mohlo, srovnávajíli se ti artikulové s vírou a náboženstvím křesťanským pravým pod obojí starobylým, ale to se na tak krátký čas vykonati nemůže a také uznati nemůžeme, aby toho tak přílišná potřeba na ten čas býti měla a to z příčiny této: zůstává V. C. M. v milostivé paměti, kterak jsme my před třemi lety z poručení V. C. M. Jich M. pánům místodržícím suplikací strany pilných potřeb konsistoře naší podali, při kteréž jsme také jednu knížku, v níž jest obsažena víra a náboženství starobylé, které jest v straně pod obojí od počátku až do nynějšího času bylo, předložili a přednesli, což jsme potom podruhé V. C. M. skrze vyslané z konsistoře naše v městě Vídni druhou suplikací připomenuli, poníženě prosíce, aby V. C. M. nad pravým starobylým pod obojí náboženstvím ochrannou ruku milostivě držeti ráčili, kterážto knížka s našimi suplikacími měla by se v kanceláři V. C. M. najíti.

Však nicméně i nyní ji přednášíme, i když V. C. M. v tuto knížku a suplikací naši, potom v dotčené vyznání psaných pánův stavův tolikéž i v konfesí augšpurskou a pikhartskou pilně a bedlivě nahlídnouti aneb k přehlídnutí těm, kterýmž theologické věci vážiti a rozsuzovati náleží, podati ráčíte, se snadno bude moci vyhledati, které jest to pravé starobylé náboženství strany pod obojí křesťanské srovnávající se s učením sv. prorokův, pána Krista, sv. apoštolův a s učením sv. obecné a apoštolské křesťanské církve, na kteréžto náboženství vztahují se obecní sněmové a smlouvy mezi stavy tohoto království stran pod jednou a pod obojím zřízením zemským, dskami, mandáty i jinak, nad to nade všecko přísahou V. C. M. stvrzené, ano i to se patrně najde, jak se to od pánův stavův sepsané vyznání tolikéž i augšpurská a pikhartská konfesí s tím pravým starobylým a dotčeným způsobem stvrzeným náboženstvím srovnávají, při kterémžto starobylém náboženství my s jiným pořádným a věrným kněžstvem a lidem světským pobožným a téhož náboženství se přidržujícím, kteréhož jest nesčíslný počet v tomto království, příkladem našich milých předkův, zůstaveni býti žádáme, a V. C. M. pro pána Boha, jehož se tu cti a božských věcí dotýče, se vší ponížeností prositi nepřestáváme, že V. C. M. mimo toto pravé náboženství jiného nového a odporného v této zemi uvozovati a k němu všeho jiného, jak duchovního tak světského, věrného a pobožného lidu zavozovati dopouštěti neráčíte, čímž V. C. M. pánu Bohu vzáctnou, církvi boží a zemi této užitečnou, lidu věrnému a pobožnému vděčnou a potěšitedlnou věc učiniti, a tím způsobem v tomto království pravou svornost a stálý pokoj způsobiti a utvrditi ráčíte.

Strany pak konsistoře Pražské a řádu, který se jí v dotčeném vyznání vyměřuje, vidí se nám, poněvadž jest táž konsistoř předně úřad V. C. M., zůstává v moci a pod zvláštní defensí V. C. M., jako i kněžstvo k ní přináležející, maje k tomu právo duchovní obecní a řád starobylý chvalitebný, jímž se jest jak strany náboženství a zřízení neb spravování kněžstva k ní přináležejícího, tak i strany pří a soudův k ní přináležejících, spravovala, že při tom dobře zůstavena býti a v dobrém řádu a způsobu zůstati může, když toliko nebude těch překážek, o kteréž jsme V. C. M. nejednou suplikovali.

Neb kdyby ten řád v konsistoři v tom vyznání a kněžstvu vyměřený svůj průchod míti měl, pak by kněžstvo bídné a velmi soužené býti a to, cožby mu světští vyměřili, činiti a své duchovní

svobody docela zbaveno býti muselo; ale nejsme té naděje, aby V. C. M. toho na stav duchovní svobodný dopustiti ráčili.

Naposledy i to v spravedlivém uvážení V. C. M. bude míti, jestli náležité samým světským a to toliko některým osobám o věci božské a duchovní, kdež se duší lidských dotýče a svědomí, zvláště bez duchovních, kteříž jsou k správě kněžstvu a náboženství vystaveni, sněmovati a zavírati a k tomu, coby od nich zavříno bylo, všecky jiné duchovní i světské, kteří o tom, co se tu děje, málo aneb zprosta nic nevědí, zavazovati, jako by se již tuto díti chtělo, čehož jest v zemi této nebývalo. Nebo aby k spisování tohoto vyznání jací pobožní, učení a v řádu stojící duchovní lidé povoláni býti měli, o tom my nevíme.

A protož s tím V. C. M. tu všecku věc k milostivému a k spravedlivému uvážení a opatření poroučíme a V. C. M. za to poníženě prosíme, aby V. C. M. toto naše dobré zdání, které tuto V. C. M. z povinnosti naší, poněvadž z duší lidských hrozný počet pánu Bohu máme vydávati, s upřímným a dobrým oumyslem, v němž nám jest svědek pán Bůh, oznamujeme a předkládáme, od nás jako od prostých kněží laskavě přijíti a nás v své milostivé ochraně míti a držeti ráčíte.

A my za V. C. M., Její M. císařovou, paní naši, J. M. dědice V. C. M., pány naše, k pánu Bohu všemohoucímu, což vždycky činíme, vůbec i obzvláštně modliti se budeme, aby pán Bůh V. C. M. dlouhé a výborné zdraví, ve všech dobrých věcech rozmnožení a nad nepřátely šťastné vítězství dáti ráčil.

Dáno v Praze v sobotu po slavnosti svaté a blahoslavené Trojice léta 1575.

V. C. M. věrní poddaní
kaplani, administrátor a farářové konsistoře arcibiskupství Pražského pod obojí přijímajících.

V pondělí po božím Těle jsou se stavové sešli v sněmě a stav panský, měvše ještě rozmlouvání strany oznámení J. M. C. o žádosti kurfiršta saského a brandenburského, to ještě pánům z rytířstva předložili, poněvadž ten artikul strany neodcizování Vojtlandu a jiných zámkův od koruny České jest mezi stavy již sepsaný artikul obecní, že se jim vidí, že dobře o týž artikul rozmlouváno a J. M. C., co tu možného jest neb není, oznámeno býti může, a tím že se z sněmovního snešení nic nevykročí.

Na to páni z rytířstva, rozmluvivše, v tom se s pány snesli, aby o týž artikul rozmlouváno bylo; však poněvadž jisté snešení jest, aby J. M. C. nic přednášeno nebylo, dokavadž artikul strany náboženství na místě postaven nebude, tehdy při tom že se též zůstavuje, aby nic o tomto artikuli nebylo J. M. přednášeno. Stav panský jsou se také tak na tom snesti ráčili, však to oznámili, jestli žeby se v uvažování týchž žádostí kurfirštův to z privilegií našlo, že se žádosti jich povoliti nemůže, tehdy to že by J. M. C. mohlo oznámeno býti a to proto, aby poslové nebyli daremně zdržováni, než jestliže by jiné snešení mezi stavy bylo, tehdy že se nemá J. M. C. přednášeti před na místě postaveným artikulem strany náboženství. Na ten způsob stav pánův, z rytířstva i města k tomu jsou přistoupili.

V outerý po božím Těle jest J. M. C. pány úředníky, soudce zemské a rady soudu komorního obeslati ráčil a v přítomnosti jich výpověď čtena byla mezi stavem panským a rytířským z knížetství Opolského a Ratiborského a mezi Svidnickými, že jsou N. Tausdorfa, zhonivše ho, do města vzali a na zejtří bez vyslyšení stíti dali. A tu jsou odsouzeni Svidničtí všech svých privilegií a svobod, jakž táž výpověď zní a J. M. C. jest sobě na osobách úřadních i těch, jenž toho příčinou a nápomocni byli, ráčil trestání v moci své pozůstaviti.

Toho dne potom skrze pány úředníky a soudce zemské jsou se postranné věci strany pana Griespeka a pana Mele v kanceláři řídily a v sněmě nic jest jednáno nebylo.

V středu po božím Těle jsou stavové rozmlouvali o obecní artikule.

Ve čtvrtek po sv. Medardu bylo také o obojích artikulích rozmlouváno a zvláště o tom, kdyby místodržící krále českého v zemi byli, aby také přísahou zemi zavázáni byli. Též také, když o snešený artikul strany jednání plavcův, kdo kterého může objednati, bylo snešeno a od Pražan povoleno, potom Novoměstští se ohlásili po snešení, že by chtěli na větší počet to vznesti v městě; než bylo jim oznámeno, že my dva stavové vyšší tomu povoliti nemůžeme, aby se měli v čem se jim líbí o nás snášeti, o věci již na sněmu snešené, a toho se některým strany pod obojí zdálo, poněvadž o to v jistých osobách k sněmu vyslaných snešení své místo mělo, že po náboženství v sněmě snešeném neměly se obce v městech Pražských zvláště svolávati.

V pátek po sv. Medardu též o obecní artikule bylo rozmlouváno a jednání o žádost kurfirštův dvou nadepsaných do středy odloženo.

A téhož dne předce díl obce Novoměstské bylo svoláno na rathouz Novoměstský, aby přeslechli spis strany náboženství. Však když úřadní osoby tomu porozuměly, co se tu obmýšlí, nechtěly přítomny býti, oznámivše, že již s stavy o to snešeny jsou, a potom po přečtení také není tomu rozuměti, aby co na odpořích bylo, kromě že se jeden ozval strany kněží ženatých, jakoby něco nového bylo. Však potom měl od jiných domluvu, že mu to nebylo poručeno mluviti a tak se rozešli a zase toho do pondělího odložili.

V sobotu po sv. Medardu opět stavové na obecních artikulích seděli a jednali. A tak sněmu do pondělího odloženo jest.

V neděli po sv. Medardu bylo osob, jenž konfesí spisovaly, shledání ráno u pana sudího a tu se snešení stalo, aby osobám pobožným v Novém městě napomenutí se stalo k stálosti u vyznání našem učiněném, poněvadž měly v pondělí opět obeslány býti.

V pondělí po sv. Medardu, když byli obesláni na rathouz Nového města Pražského deset pánův soudcův, ouřadníci nad obecními důchody, nařízení páni starší obecní, cechmistři řemesel, i stoje mezi nimi J. M. C. pan hejtman Nového města Pražského nejprv otázal se, jestli tu pan rychtář městský, aby ho někdo zavolal. I přišel pan rychtář a postavil se při panu hejtmanovi, potom pan hejtman mluvil: „Páni Pražané, starší obecní! Nepochybuji o tom, kteříž jste přítomni byli zde tento pátek minulý, mohli jste z mého promluvení porozuměti, jakou náklonost milostivou a otcovskou lásku J. M. C. k vám míti ráčí, že netoliko o statky vaše ale také o duše vaše ráčí se starati, z kteréžto milostivé péče ráčil jest mně poručiti, aby artikulové ti, kteříž jemu o napravení náboženství vašeho podáni jsou, vám přečteni byli, abyste vyrozumějíc, byloli by vám při nich co ztížného aneb chtělli by k nim kdo co mluviti, aby mluvil svobodně žádného se neboje. I žádali jste, aby pro nepřítomnost většího počtu vašich přednějších starších obecních vám do jiného času k odpovědi odloženo bylo. Jak jsou se tehdáž dvě osoby nenáležitě a spurně postavily, z nichž jednoho viděl jsem tu dnes nyníčko, nevím jestli ještě zde, a zdá mi se, že jest krejčí, nepomním jak mu říkají, má pohanské jméno, tuším Enoch."

I vystoupil mezi jinými lidmi Enoch příjmím Malina, krejčí, otázal se pana hejtmana, co potřebovati ráčí, k němu pán promluvil takto a zuřivě:

„Ty aby věděl, že J. M. C. o osobě tvé zpráva jest učiněna, jak si ty v tomto místě v pátek minulý po přečtení těch artikulův se nezbedně choval, otcovskou péči, kterouž J. M. C. o spasení duší těchto lidí míti ráčí, ty jsi zlehčil a na odpor se spurně postavil, netoliko zde v tomto místě, ale také i po domích lidi jsi v dobrém rozpakoval. Protož aby věděl, že J. M. C. o osobě tvé mně poručiti ráčil, aby ty nahoru podán byl; pane rychtáři, vám poroučím, abyste hned s ním nahoru šli."

I odpověděl Enoch: „Vaše M. pane hejtmane, co jste ráčil tuto ke mně promluviti, tomu já odpírám a V. M. žádám, poněvadž jsem v stavu třetím svobodném měštěnín ku právu usedlý, aby mi se toho posměchu nečinilo, abych já na zprávu něčí měl ztěžován býti; žádám V. M., že toho neráčíte na mne dopouštěti, chci o to vyslyšán býti.“

Pan hejtman k němu: „Již já tobě pravím, aby toho mluvení zanechal a jakž jsem oznámil, tak se zachovej, a nepůjdešli, káži tě hned do šatlavy vsaditi.“

I šel jest Enoch s rychtářem do vězení. Potom dále pan hejtman mluvil k starším obecním: „Jakáby pak žádost vaše byla v pátek pominulý, tu jsem J. M. C. dne včerejšího, když poobědvati ráčil, oznámil. I ráčil jest tomu povoliti, aby se tak stalo,“ a dále mluvil: „poněvadž jste na tento čas v větším počtu starší obecní a také starší z pořádkův a řemesel obesláni, protož jestli že žádáte, budou vám ti artikulové čteni, a chceli kdo co k nim mluviti, aby mluvil, žádného se nebojíc. Neb J. M. C. ráčí býti té vůle, aby vás při starobylé víře, při kteréž i Vaši předkové byli, zůstaviti ráčil, aby nic od ní ujímáno ani přidáváno nebylo.“

V tom mluvení jeho pošeptal panu hejtmanu někdo vedle něho z přistojících, jak měl při sobě, kteréž sobě z pánův radních zvolil, Martina Masopusta, Jana Příhodu, kloboučníka, Víta Vodičku, řezníka, též Ambrože Selíka, řezníka a J. M. C. rychtáře, i pošeptáno jest jemu, aby též jmenoval pány soudce, poněvadž tu hned blízko před ním stáli.

I mluvil dále pan hejtman: „strany desíti pánův soudcův, že J. M. C. neráčil mi v tom poručiti, aby měli býti sem obesláni, než toliko poručeno od J. M. o starší přísežné a z cechův starší aby obesláni byli, ale já jsem oznámil, aby také páni soudcové se obeslali.“

Tu z potazu a snešení pánův soudcův mluveno: „J. M. císaře a pána všech nás nejmilostivějšího V. M. pane hejtmane Nového města Pražského, pane k nám milostivě příznivý! Porozuměli jsou páni soudcové z promluvení V. M., jakou náklonost J. M. C., pán náš nejmilostivější, k této obci míti ráčí, jakž jste obšírněji oznámiti ráčili, aby tato obec v svornosti a lásce státi mohla a k přeslyšení těch artikulův že jest V. M. ráčil poručiti, aby starší obecní a starší z řemesel obesláni byli, však o pánech soudcích aby také obesláni byli, to že od J. M. poručeno není, i poručili jsou oznámiti, poněvadž nejsou tak jako tito páni sousedi z vůle a poručení J. M. C. obesláni, než toliko slovem pana purkmistra, vidí se u nich, žeby bylo jim nebezpečné při tomto jednání býti; neb kdyby se kdo z nich, náležitě a jak nejuctivěji můž býti, podle těch artikulův přimluviti chtěl, obávají se, aby zle vyložen nebyl a snad by se potkal s tím, co se teď jednomu z spoluměštěnínů našich přitrefilo. Protož jsou té vůle, aby zase k soudu a práci své odešli.

Na to pan hejtman: „Slyšeli jste, že jest se tento veliké věci dopustil, a kdyby nynÍčko tak spurně někdo chtěl sobě počínati, věru mohl by se tolikéž tu dostati, kdeby nerad. Však jste slyšeli, že ti artikulové čteni budou pro ty, kteříž jich prvé neslyšeli, protož chceteli vy je slyšeti, to buď při vůli vaší.“

Odpovědíno opět z společného potazu od pánů soudců: „Poněvadž času pominulého, když ti artikulové vyznání víry křesťanské od strany naší pod obojí v sněmu čteni byli, páni soudcové, jsouc od ouřadu pana purkmistra do sněmu k přeslyšení obesláni, k těm artikulům podle Jich M. všech tří stavův tohoto království Českého i podle pana purkmistra a pánův svých jsou přistoupili a ještě posavad jinak nevyznávají, než že ti artikulové jsou chvalitební a pobožní, majíc základ svůj v obojím zákoně pána Boha našeho v starém i v novém a důvod jich jest z písem prorockých a apoštolských, protož nemíní a nevědí proti nim co mimo své přiznání mluviti, při tom stojí a s pokorou očekávají od J. M. C. milostivé odpovědi podle Jich M. našich stavův.

A pan hejtman řekl: „Pane Brykcí, můž bez toho mluvení býti, nebudu já se tuto hádati o ty artikule, neb tuto o ně žádného soudu není. Jestliže páni soudci jich nechtí slyšeti, proč pravíte, že jsou je prvé slyšeli? mohou odjíti."

I šli páni soudci ven z mázhauzu a za nimi hned šel veliký houf obecních starších, pravíc, že jest to dobře oznámeno, a kdyby jich rychtář městský nevolal, aby zůstali, byliby se všickni rozešli.

I mluvil pan hejtman k těm, kteříž pozůstali však v nevelikém počtu: „Nu, což chcete dáti za odpověď, poněvadž pamatujete, což v sobě ti artikulové obsahují, neb jsou vám v pátek dosti prostranně čteni byli, protož k těmli artikulům přistoupiti chcete, čili chcete při starobylé víře předce zůstati?" I ohlásil se Franc Mejsnar, kožešník, že chce zůstati při staré víře a zvyklém náboženství a pořádcích, kteříž se za předkův jeho v Praze užívali, a Melichar Křížek, kožešník: „V. M. pane hejtmane! Tito sousedé také oznamují, poněvadž tito artikulové jsou pobožní a chvalitební, že oni se chtí taky podle víry pod obojí spravovati, jako předkové a otcové jich." I jsouce jednou od pana hejtmana dotázán: „Oznamte mi, jaké mám dáti odpovědi J. M. C., žádáteli těch artikulův, čili žádáte při zvyklých vašich starobylých pořádcích zůstaveni býti?" Melichar odpověděl: „že on k tomu přistupuje, co od pana France promluveno jest." Ale jiní vůbec hlučili a mluvili všickni vespolek, že k těm artikulům přistupují, poněvadž to poznávají, že jsou sepsáni podle slova božího, jiní zase, že podle staré víry chtějí, jiní opět, že při páních stavích, poněvadž pan purkmistr a páni k nim jsou na místě našem přivolili a společně se snesli.

K tomu od pana hejtmana opět mluveno: „Já to J. M. C. v známost uvedu, kterak někteří k těm artikulům přistupujete, a jiní že žádáte při starobylé víře a pořádcích zvyklých zůstaveni býti."

I promluvil z poručení obce jeden: „V. M. pane hejtmane! Tito sousedé poručili oznámiti, že oni se spravovali a spravovati chtějí při té víře starobylé, kteráž jest J. M. C. v těch artikulech od tří stavův sepsána a podána, a to jest pravá víra stará a není než jedna víra."

Pan hejtman zase: „Však jsem já také pod obojí způsobou a starobylou vírou chci se říditi, než s jinými sektami nechci se spravovati."

Opět nějaký kovář: „Pane hejtmane! Však to není víra než jest náboženství, kterýmž my se spravovati chceme."

Naposledy Matěj koželuh: „V. M. pane hejtmane! My jsme v pátek slyšeli ty artikule a neuznáváme, aby v nich co bludného a co scestného bylo, ano co jsou ti dobří páni sepsali, jest dobré a chvalitebné a k tomu podle jiných pánů také přistupujeme."

I odpověděl k němu pan hejtman: „Milý brachu, s těžkem, ty nejsi nějaký Pikhart, když tak z nábožna mluvíš, aneb jsi taky nějaký sektář Pecinovský."

A tak sešlo z čtení těch artikulův a lidé se rozešli, též i pan hejtman jel z rathouzu.

V outerý po sv. Medardu o obecních artikulech se též rozmlouvalo v sněmě.

V středu na sv. Víta nebylo sněmováno.

Ve čtvrtek po sv. Vítu byl v zelené světnici slyšán pán z Rederů, do kteréhož sobě osoby z knížetství Hlohovského a Ratiborského ztěžovaly, že ku právům jich stávati nechce, zastírajíc se nějakým majestátem od císaře Ferdinanda, slavné paměti.

V pátek po sv. Vítě bylo rozmlouvání o obecné artikule a prvé i schůze v zelené světnici od stavův pod obojí způsobou, a tu jest pan sudí nejvyšší stavům v známost uvésti ráčil, kterak pan Zdeněk z Vartemberka, hejtman Nového města Pražského, jest ku pánu mluvil, že by měl slyšeti od jednoho pána z strany pod obojí, že chceme jezuity vyhnati z země České, stranu pod jednou také pomordovati a v krvi jich ruce umejvati. A tu se jest snešení stalo, aby k pánu z Vartmberka od pana sudího v přítomnosti některých osob se otázka stala, od koho jest to slyšel, abychom se věděli k ta-

kovému pro takové nevážné řeči jak zachovati; a při tom aby straně druhé přátelská omluva se stala, jestli žeby je takové negruntovní řeči došly, aby tomu víry nepřikládali.

Druhá ztížnost byla, že nějaký kněz Franta na sv. Víta na hradě Pražském kázání učinil, a v tom tupíc stranu pod obojí i tato slova mluvil: že jsou sepsali jakous novou pikartskou a loupežnou konfesí a víru, a že ti výtržní stavové, kteříž jsou ji spískali, poněvadž víru novou chtějí míti, tehdy že i krále nového míti budou chtíti a J. M. C. tudy budou chtíti o toto království připraviti, a císař takových sektářů že nemá slyšeti, ani nic takového od nich přijímati. A tak jsou to stavové tehdáž od gruntu vyhledali od lidí hodnověrných vyslaných z Litoměřice i jiných, kteří jsou to slyšeli a poznamenali.

A protož tuto obojí ztížnost jsou stavové pod obojí straně druhé v známost uvedli s oznámením, že na jiném nejsou, nežli všelijaké dobré přátelství k nim chovati a s žádostí, poněvadž takové důtklivé kázání na J. M. císaře vznesti musejí, že za to žádají, aby společně J. M. za to prosili, aby J. M. C. taková všetečná a bouřlivá kázání pro přetržení něčeho horšího zastaviti a k skutečnému strestání přivésti ráčil.

Na to oznámení, jsou se páni pod jednou sestoupivše a rozmluvivše, zase svou odpověď dali: poněvadž jich tak malý počet jest, že společně ve větším počtu o to rozmluviti a zase, na čem se snesou, odpověď svou dáti chtějí.

Téhož dne jsou strany vyzdvižení učení Pražského také stavové rozmlouvali a tu jsou volili z každého stavu dvě osoby, aby o to, jaká by k té věci zbírka a odkad měla vyhledána býti, i také jak dále by se to říditi mělo, [....] a to ty osoby: pana Jana z Říčan, pana Ladislava z Lobkovic, pana Michala Španovského z Lisova, pana Šebestiana z Vřesovic, Mistra Matěje z Aventinu, Mistra Ondřeje Lucína z Litoměřic, též Mistra Matěje rektora akademie Pražské, a tak jsou se snesly, aby v neděli se o to sešly po ranném kázání.

Téhož dne pan Zikmund Kurcpach proboden smrtedlně od nějakého Francouze.

V sobotu po sv. Vítě jsou se na větším díle přeběhli obecní artikulové, a Pražané jsou na stavy ztížnost svou vznesli, kterak Vlaši a jiní cizozemci, kterýchž mnoho na ten čas v Praze bylo, nemalé protimyslnosti jim činí, chodíc po noci v houfích a čeládku jich mužského i ženského pohlaví jim ztěžujíc, v tom jsou za opatření žádali. O to stav panský a rytířský, rozmluvivše společně, na tom jsou se snesli, aby to na J. M. C. vznesli a J. M. žádali, aby to naříditi ráčil, kterak by jim ta rozpustilost jich mohla přetržena býti a zvláště, poněvadž Čechové, když do země jich se dostanú, všeckny jich pořádky podniknouti a na větším díle v některých místech i bez zbraní svých choditi musejí. Podle toho jest se také pánům Pražanům oznámilo, aby se to v městech Pražských vyhledalo, jak veliký počet jich tu v městech týchž Vlachův a cizozemcův.

V pondělí po sv. Vítě jsou se stavové zase v sněmě sešli a počali rozmlouvati o tom, co jest J. M. C. na ně strany žádosti kurfiršta saského a brandeburského vznesti a dobrého zdání žádati ráčil. Však toho dne nemohlo jest se jisté snešení státi mezi stavem panským a tak jest odloženo do středy, a to z příčiny té, že strana pod jednou přijímající jsou se snesli k společnému shledání v outerý a mezi sebou rozmlouvání.

A téhož dne také jsou stavové pod obojí způsobou volili z každého stavu šest osob k vznešení ztížnosti outerního dne na J. M. C. strany některých nadepsaných mluvení a kázání od kněze Franty.

V outerý před sv. Janem bylo slyšení v zelené světnici pana Jiřího z Rederu s osobami těmi, jenž jsou ho vinily, že před právem Ratiborským a Opolským jim odpovídati nechtěl a se zbraňuje, ačkoli před tím prokurátor jeho v některých příčinách podle zřízení zemského v království Českém jest chtěl slyšán býti; však poněvadž ta pře nebyla obeslaná ani půhonná, nýbrž na J. M. C.,

jakožto krále českého, vznešena, tehdy jest se stranám oznámilo od pánův soudcův, že se podle práv a obyčeje stran slyšeti a souditi bude.

V středu před sv. Janem ráno jsou se k J. M. C. strany některých věcí, pána z Rederu se dotýkajících, najíti daly osoby vyslané, byly tyto: pan sudí nejvyšší, pan Zdeněk Berka, pan Jaroslav z Kolovrat, pan Michal Španovský z Lisova, pan Zikmund Březanský z Vřesovic, pan Jan Vchyňský, a po oznámení toho také jsou se od pana sudího J. M. C. v známost uvedly ty dvě ztížnosti svrchu psané strany vyhnání Jesuitů a kněze Franty kázání, nad čímž J. M. ráčil býti ztížen a oznámiti, že to bude opatřeno, aby více k těm podobných kázání nečinil. I chtíce zase ty vyslané osoby odjíti, J. M. C. ráčil k nim ještě prvé promluviti v ten rozum: „Již teď okolo čtyř měsíců toto sněmovní jednání trvá a ještě není rozuměti, abyste netoliko v mých věcech předložených, nýbrž i ve vašich vlastních potřebách mnoho byli na místě postavili; nevím, čím to schází, zdali jste tak nedbanliví aneb leniví, čili se vám sice nechce jednati, neb lidé mnozí o tom divně mluví a není naděje, aby pamětník byl takového sněmování. Aneb jsou snad mezi vámi někteří, kteříž to jednání jen naschvál protahují a rádi by, aby tak dlouho trvalo, aby tudy i to, co předloženo jest, dokonce minulo; v pravdě ta věc chce jakéhos divného vzezření býti. Mám také zprávu, že obec i rytířstvo i také města sobě nemálo ztěžují, že tím dlouhým jednáním tak dlouho zdržováni jsou a své živnosti obmeškávati musejí. A protož stavům to můžte oznámiti, neb toho nemluvím, abyste jim neměli to všechno v známost uvesti."

Na to jest pan sudí J. M. C. oznámil: že se v pravdě v sněmovních věcech nezahálí a že již na větším díle obecní artikulové na místě postaveni jsou, však jestliže se co toho druhdy obmeškává, tedy postranních příčinou jednání to bývá, kteréž z poručení J. M. C. v kanceláři a v zelené světnici bývají. I bylo to oznámeno od pana sudího stavům, že jest sobě J. M. C. něco toho ztěžovati ráčil s oznámením svrchu psaných slov. Na to oznámení, když jsou se stav panský sestoupili a společně rozmluvili, učinili promluvení skrze pána z Rožmberka, že tak porozuměli J. M. C. ztížnosti, kteráž v pravdě malá není a poněvadž jest od J. M. C. oznámeno, že by sobě toho průtahu mnozí ztěžovali, že jsou mezi sebou v stavu svém na to bedlivě se vyptávali, kteříž by ti byli, než nic že se doptati nemohou, a protož že za to žádají, bylili by kteříž mezi stavem rytířským a městským, aby to vyhledáno bylo, a uměl-li by kdo jinou cestu předložiti, jakým by prostředkem spěšnější jednání sněmovní býti mohlo, že toho rádi chtějí poslechnouti; než nechtěl-li by se kdo k tomu znáti a tudy tejně takové nepravdivé zprávy J. M. donášeti, že by nemohl za milovníka své vlasti držán býti, ani za poctivého a pravdomluvného člověka.

Na to když jsou se páni z rytířstva sestoupili a mezi sebou rozmluvili, také nemohli mezi sebou toho najíti, kdo by J. M. C. jaké takové ztížnosti oznamoval. Však že jsou sobě všickni na větším díle v sněmě i také stav panský ztěžovali, že ta jednání tak dlouze jdou a že by teď k nastávajícím prácem svým rádi do domů svých poodjeli; to jsou sobě tak k pamětem přivedli a stavu panskému tu odpověď dali, s tím doložením, aby J. M. C. se dožádáno bylo, aby ráčil takovou osobu, která by co tak nepravdivého J. M. donášela, jmenovati, abychom se věděli jak k němu zachovati.

Stav městský též také se v odpovědi své snášeli.

Na tom jest mezi stavy zůstáno, aby k J. M. C. společně šli a to, co jim ztížného jest, s omluvou aby oznámili, též i s žádostí, aby J. M. neráčil o nich toho smýšleti, aby měli žádostivi býti k rozvedení toho sněmovního jednání, neb že by musel divný člověk býti, kterýby toho žádostiv byl, poněvadž jsou se toho, aby o své obecní ztížnosti a jednání sněm míti mohli, od několika let jedva dožádali a dočkali, a tak s dalším doložením, jakž svrchu psáno jest.

I když jest pán z Rožmberka začátek řeči k J. M. C. učiniti ráčil, že jsou stavové z promluvení nejvyššího pana sudího porozuměli, že J. M. C. nemalou toho ztížnost míti ráčí, tu jest císař pánu z Rožmberka v řeč vkročil, řkouc: „Nemluvil jsem tak, a toho není" — dále k panu sudímu mluvivše:

„povězte pravdu, mluvil-li jsem já tak, že já ztížnost mám, neb se to s pravdou mluviti nemůže. Však jsou jich více tu s vámi byli, nechť oznámí," opakujíc J. M. to více nežli jednou. A tu J. M. k panu Michalovi Španovskému mluviti ráčil: „Mluvil-li jsem tak, oznamte pane Španovský"; když jsou jiní páni mlčeli, vystoupiv řekl: „Nejmilostivější císaři! Těch slov, že sobě ztěžovati ráčíte, jste neráčili mluviti." Však pan sudí dále J. M. oznamoval, jaká slova svrchu psaná jest mluviti ráčil. J. M. jest jim ráčil odepříti a s tím doložením: „Já jsem nemluvil, že já sobě ztěžuji, než řekl jsem, že sobě někteří ztěžují. A protož pravda na světlo musí, a ne aby to mluvil, čeho není." I nechtíc se pan sudí dále s J. M. v odpory dávati, bylo od pána z Rožmberka podle zůstání, jakž výš dotčeno, domluveno.

Na to J. M. C. ráčil se dále omlouvati, že ve všem sněmovním jednání jest stavův neztěžoval častými pobídkami k jednání a k pospíchání a to proto, aby své potřeby povolně jednati mohli, s obšírnějším mluvením a doložením, že již více nežli jednou s omylným tlumačením jsou taková nesrozumění se zběhla a že podruhé bude museti několik svědkův míti pro svá mluvení, aby jináče vykládána nebyla.

A tak toho dne více nebylo sněmováno, než větší díl osob předních jsou k pohřebu pana Václava Berky do kostela Tejnského v Starém městě jely a pohřeb vykonati pomohly.

Ve čtvrtek před sv. Janem Křtitelem jsou páni pod jednou způsobou skrze pána z Rožmberka straně druhé na jich omluvu a ztížnosti strany některých řečí a kněze Franty kázání odpověď dali, a předkem ztížnost byla opakována a k tomu oznámeno, když jsou o to v společném svém shromáždění rozmlouvání měli, že nemohli toho najíti, aby jakou vědomost o tom měli, ani o straně pod obojí, jako o svých milých pánech a přátelích, že žádnou takovou domnělost jsou neměli a nemají, ani na mysl jich že nepřichází, aby co toho o nich smýšleti měli a že rozuměti nemohou, odkad jsou takové řeči pošly. Při tom bylo žádáno, aby ten, kdo jest mluvil, vyhledán byl a abychom na něm ten příklad ukázali, aby výše znáti mohli, že nad tím ztížni jsme; nebo kdyby mezi nimi takový byl, že by mu to chtěli zastaviti s dalším zakázáním, že na jiném nejsou, nežli jak prvé oznámeno, nýbrž všeliké dobré přátelství k nám chovati.

Druhé, strany toho kněze kázání, že jsou se na něm, proč jest takové kázání činil, dotazovali, však on že jest se v těch slovích znáti nechtěl a jim odpíral s tím doložením, že to kázání v spisu má a ukázati chce, a najdeli se co všetečného, že se z trestání nevyjímá a z toho práv býti chce. (Však zprávu měli stavové pod obojí, že ten spis ještě hůře a škodlivěji sepsán byl, nežli jeho mluvení bylo.)

Že by pak i v jiných místech něco toho se mluvilo, tu že jsou spolu s panem arcibiskupem v zřízení zemské nahlídli, kteréž vyměřuje, jak strana strany tupiti nemá. A protož i také té jsou naděje i toho žádají, poněvadž jiní kněží také druhdy na kázáních jim posměšná jména dávají, aby to také zastaveno bylo, aby tak jak z jedné tak i z druhé strany láska a svornost zachována býti mohla.

I na to jsou se stavové pod obojí sstoupili a na tom se snesli, aby jmenování osoby, která o předním artikuli oznámila, zanecháno bylo pro zachování pokoje a svornosti, než strany toho kněze kázání, kterémuž odpírá, to že dostatečně na něho by prokázáno býti mohlo, a jestliže páni toho žádostivi jsou, že se i ty osoby hodnověrné jmenovati mohou, které jsou na tom kázání byly. Co se pak jiných kněží strany pod jednou divnými jmény jmenování na kázáních dotýče, poněvadž oni stavové pod obojí touž konsistoř a kněží v správě a moci své nemají, nechtěli s nimi míti nic činiti, než mlčením toho jest pominuto. A tak hned na artikul strany těch dvou korfirštův žádosti jest nastoupeno a k tomu se směřovalo, poněvadž Vojtland ne tak jest dědictví království Českého, jako ti statkové, kterýchž žádá kurfiršt brandenburský, tehdy že pod léno saskému by puštěno býti mohlo; než toho, čehož se v Lužicích žádá, tomu že bulle císaře Karla Čtvrtého pro

pokuty v ní postavené brání, jiní pak, že nemá na ten čas o to mluveno býti až po vyřízených artikulích přednějších obecních. Však potom na tom zůstáno, aby při J. M. C. žádáno bylo, jestli majestát císaře Karla, kterýmž Vojtland k zemi České připojuje, též kterak jest císař Ferdinand knížeti z Plavna toho postoupil a kníže z Plavna kurfirštu Augustovi [....]; i při tom jsou šly přímluvy, neb se některým zdálo, že tím puštěním pod léno saskému berně a pomoci od země České jinam obráceny budou: to že není, neb z téhož Vojtlandu berně nikdá do Čech nešly, než do říše, jakožto z oudu říše, a že více statkův mnozí v říši drží pod léno království Českého, než obecní pomoci žádné do země České že nejdou.

Téhož dne ráno jsou od stavův pod obojí způsobou dvě osoby stavu panského, dvě stavu rytířského, dvě stavu městského k pánu z Rožmberka vyslány byly, totiž pan Jaroslav z Kolovrat, pan Jindřich z Vartemberka, pan Michal Španovský, pan Václav z Vřesovic, Mistr Matěj z Aventinu, Jan z Huteru s žádostí tou: poněvadž stavové rádi by nějakou sbírku na kollej, odkudby býti měla, učiniti chtěli a pán jsouc jakožto přední osoba v zemi České a vždycky milovník vlasti své, za to že přátelsky žádají, aby pán toho, když k tomu přijde, také dobrým fedrovníkem býti ráčil.

Na to od pána oznámeno: že to s poděkováním vděčně přijímá, že stavové tu důvěrnost ku pánu mají, a protož když k tomu přijde, co v tom náležitého bude, když cestám, které se obírati budou, vyrozumí, že rád k tomu, coby království tohoto dobrého bylo, přimlouvati se chce s dalším přátelským zakázáním.

V pátek den sv. Jana nic nebylo jednáno, než J. M. C. jest ráčil okolo poledne herolty své s 12 trubači po městech Pražských poslati, aby vyhlášeno bylo skrze ně, aby Vlaši a jiní cizozemci, jenž za dvorem J. M. jedou, čeládku svou v dobrém řádu pokojně chovali, tak aby sobě lidé do nich neměli co ztěžovati; jestliže by pak který z nich se jináče zachoval, tehdy od vrchnosti k tomu nařízené, kdekoli postižen bude, má vzat a do vězení dán býti, a hlásil-li by se ku pánu svému, tehdy dalšího oznámení aby očekával. Než kteří cizozemci pánův ani služeb nemají, ti aby měst Pražských prázdni byli.

V sobotu po sv. Janě jsou se stavové sešli a po vznešené ztížnosti stavům z obce pánův, že se díla a žně přibližují, žádajíc, aby páni ouředníci zemští k J. M. C. přimluviti se ráčili, aby J. M. je na některou neděli do obydlí jich propustiti ráčil a k jistému dni žeby zase přijeti chtěli, též na artikul první stran náboženství aby J. M. stavům svou odpověď dáti ráčil.

I měvše páni ouředníci zemští promluvení společné, na tom jsou se snesti ráčili, k čemuž i třetí stav přistoupili, aby J. M. C. v pondělí nejprvé příští to v známost uvedeno a potřeby ty předloženy byly; i také, poněvadž na nejprvní již jmenovaný artikul strany náboženství J. M. ještě se jest vyjeviti neráčil, to aby při J. M. žádáno bylo, a stavové že také ještě za některý den k zavření obecních artikulův jednati budou; a majíc od J. M. na týž artikul první odpověď, že by pak chtěli i ty obecné artikule J. M. k uvážení podati, tak aby jedno s druhým mohlo na místě postaveno býti. A k příjezdu zase k sněmu aby den byl v pondělí po sv. Vavřinci jmenován, a zatím žeby se J. M. C. račil o těch sobě podaných obecních artikulích ustanoviti, a stavové žeby také tím volněji tu polouletní svatojakubskou berni od poddaných svých vybrati mohli. A tak aby v středu na den Mistra Jana Husi se rozjeti mohli. Též také, kdyžby sbírka krajská byla vyšla, aby J. M. C. zase k svolení sbírky sjezdy položiti ráčil.

V neděli před sv. Petrem a Pavlem jsou J. M. král Rudolf a arcikníže Arnošt s mnohými jinými k kroužku na koních běhali a ráno ještě to, co se k těm věcem dodělávati mělo, jsou na zámku tesaři a jiní řemeslníci dodělávali. A bylo k večeru jedné panny J. M. císařové svatební veselí.

Toho dne při tanci jest J. M. C. pana sudího nejvyššího k sobě povolati a dlouhou chvíli s ním zase milostivě o některých věcech rozmlouvati ráčil.

V pondělí před sv. Petrem a Pavlem při začátku sněmování jest od stavův skrze pána z Rožmberka panu Štefanovi z Eicinku na žádost jeho, aby v království Českém též jako v markrabství Moravském za obyvatele držán byl, odpověď dána: poněvadž se to z výpisu z desk moravských tomu rozumí, že předkové páně jsou tam obyvatelé byli a jemu též to zase obnoveno jest, že se toho pánu přeje, i také my v království tomto pána že za to držeti chceme i všelijaké dobré přátelství k němu chovati. Na to jest poděkování a zase náležité zakázání učinil.

Potom jsou stavové k J. M. C. šli a podle předešlého zůstání strany odpovědi o náboženství a aby do obydlí svých poodjeti mohli, jsou žádali, učinivše nejprvé náležitou omluvu svou, že se to sněmovní jednání tak dlouho protahuje, též také přímluvy o pana Pfluga, pány z Švamberka, pana Jiřího z Valdštejna, pány Zajíce strany některých jich ztížností.

J. M. C. na to odpověď svou jest dáti ráčil: „Tomu se těším, že ti průtahové ne příčinou mou přišli, s tím doložením, jak jsem prvé pravil, že jsem pro napravení a spomožení vám v ztížnostech vašich sem přijel a až posavád vždycky očekával, zdali mi co z toho od Vás podáno bude a byl bych se nadál, že v čtyrech měsících již to mělo vyřízeno býti; však tomu rozuměti mohu, že ne bez velikých příčin toho se jest nestalo, a protož není divu, že ti průtahové vám se zdají již dlouzí býti, i také s drahotou zdejší snad se vám postýskuje, a každý z těch příčin raději by doma byl. Strany pak nějakého pořádku učinění v drahotách jest bylo připomínáno, nad kterouž mnozí jsou ztíženi, ale znám že žádný drahotou vinen není nežli já sám, poněvadž od té chvíle, jakž jsem já sem přijel, všecky věci dražší jsou; protož té naděje jsem, že to tak opatříte, aby v to mohlo vkročeno býti, aby lidé sobě neztěžovali, že bych já přítomností svou zde tím vinen byl. Neb sám když na projížďku jedu, to slyším, že chudí o to mluví, že od příjezdu mého i pivo jest dražší a lehčejší se vaří; a poněvadž příjezdem mým by to chtělo za příčinou býti, a protož vás napomínám, abyste v tom nějaké nařízení učinili, poněvadž sladovníkům nenáleželo v tom pořádku dělati a také jiným v jich řemeslech.

Mohu sobě také i to mysleti, že jest vám ten způsob ztížný, ale tak rád bych já jako vy viděl, aby tomu již konec byl a vidím, že obecné věci nejsou zavřeny, aby mně se podati mohly, a v mých věcech také nic jednáno není; obávám se, budeli se tak odtahovati, že ve dvou letech ten sněm zavřín nebude. Ale ne proto to mluvím, abych na vás chtěl uspíšiti, než toliko proto, aby se již jednáním déleji neprotahovalo; než tím máte jisti býti, jak mi artikulové vaši od vás podáni budou, tehdy to, co by jen k vzdělání království tohoto i vás býti mohlo, všelijak fedrovati chci, a proti tomu, aby se věci mé také fedrovaly, aby tak jedno s druhým šlo. O náboženství mou osobou jest nesešlo, neb hned v ta místa ty spisy jsem podal, kdež tak náleželo, pro vyrozumění jich. Od některých mám odpověď, od některých ještě nemám, a protož až posavad odpověď nemohla stavům dána býti; proto to mluvím, abyste znali, že ten průtah ne mou příčinou se děje. I strany odjezdu vašeho, kteréhož žádáte, to v uvážení své nedlouho k odpovědi dání beru, neb co jest mi možného vám k vděčnosti učiniti, to rád učiním, aby se potomně jednáním tím pilněji nahražovalo. O Pfluga, on aby koně byl napřed a ne v zadu zapřahal, bylby lépe oral, nežli tak, neb víte v jaký nezpůsob jest zemi tuto uvedl, čehož mu nepřeji: poněvadž jest to věc veliká, chci ji uvážiti a vám odpověď dáti. Strany pánův z Švamberka rád bych, aby již té věci konec byl a nevím komu mezi stranami mám vinu dáti, snad z obojí strany hřeší páni i poddaní: chci to též s nejvyššími úředníky zemskými uvážiti, aby té věci vždy konec učiněn byl, tak aby i chudí opatřeni byli a neměli příčiny k naříkání, poněvadž chudé lidi také pán Bůh slyší. Pana Adama z Šternberka žádost také chci v paměti své míti i uvážiti, však nechť mi žádost svou v krátkém spisu podá. Pana Jiřího z Valštejna ztížnost také uvážiti chci: neb poručení mé není, aby forštmistr komu co v gruntech jeho ubližovati měl a chci nad pánem z Valštejna ruku držeti podle spravedlnosti, ačkoli mně se také v grunty mé vkračuje, o čež já časem

svým budu věděti co říkati. Strany pana Zajíce ztížnosti do Litoměřických o tu lodi: i chci je o to vyslyšeti a tomu vyrozuměti, kdo komu křiv jest. Pána z Kolovrat též sročiti chci, neb toho také žádostiv jest a též sobě ztěžuje. A poněvadž pak rozumím, žeby ste rádi odtud jeli, tehdy vám připomínám těch dvou kurfirštův žádost, neb jich poslové s nemalým nákladem zde leží a jsou páni ti sousedé, na kteréž sluší zření míti; a kdyby se to mělo rozjíti bez odpovědi, nedobře by se trefiti mohlo, nebo by mně samému ztížné bylo tak dlouhé mlčení. A protož by dobře bylo, aby odpověď měli, aby jiní lidé také byli při dobré vůli zachováni, jakž na takové lidi záleží, neb jsou sousedi, kteří se mohou dobrým sousedstvím hoditi a odměňovati. A protož žádost vaši v krátké uvážení beru, a brzy vám odpověď dáti chci.

V outerý před sv. Petrem a Pavlem jsou stavové o některé obecní věci rozmlouvali, však bez přítomnosti téhož dne pána z Rožmberka sněm brzy jest byl odložen do zejtřího.

V středu na den sv. Petra a Pavla jsou se stavové sešli a toho, jakáby oběma kurfirštům na žádost jich odpověď dána býti mohla, jsou uvažovali a na tom se snesli, aby J. M. C. oznámili, jak vysoce jest císař Karel Čtvrtý krále i obyvatele království Českého zavázal, aby měst, zámkův ani krajin od království Českého neodcizovali ani k tomu radili a pomáhali, a protož aby J. M. C. stavové žádali, můželi jakou cestou přikročiti k Vojtlandu i také k těm v Lužicích zastaveným zámkům, že J. M. v tom, pokudž jim nejvýš možné, jakožto pánu svému, nápomocni býti chtějí. Pakliby vždy J. M. nevěděl žádných slušných prostředkův, tehdy zůstáno na tom, aby J. M. výpis privilegium císaře Karla Čtvrtého dali a podle toho žádali, aby J. M. stavům cestu a dobré zdání oznámiti ráčil, co v té věci J. M. i stavům možné a náležité učiniti jest.

To oznámení, když jest se od stavův J. M. C. stalo, na to jest J. M. odpověď svou dáti ráčil, že jest příčinám, proč by nám k týmž žádostem kurfirštův ztížné bylo povoliti, porozuměti ráčil a jich že jest několik a že jest tak, žeby lépe bylo, aby kníže z Plavna byl jináče jednal, nežli jest učinil. Však jak jest koliv, poněvadž jsou stavové spis podali z privilegium císaře Karla Čtvrtého, že jej J. M. chce uvážiti a kdež žádáme zdání, co bychom mohli s dobrým svědomím v té věci učiniti, že to chce uvážiti a nám to v známost uvésti.

To když jest se oznámilo a stavové vyšli z pokoje, tehdy pan sudí nejvyšší a pan Michal Španovský zůstavše tam, jsou k J. M. C. přistoupili a oznámili, kterak pod tím sněmovním zůstáním opět administrátor děkana Táborského, proto že manželku má, jest obeslal a odtad vyzdvihnouti chce, též i jiní dva kněží, že byvše ve vězení, manželek svých se odříci a některé ceremonie škodlivé jsou přijíti a připověděti k vykonání museli, a protož že J. M. C. pominouti nechtěli to tichým duchem oznámiti, aby J. M. to v tomto jednání sněmovním přetrhnouti ráčil, aby sobě stavové neměli co tu ztěžovati. J. M. C. ráčil jest oznámiti, že to opatřeno bude, aby J. M. na cedulce pamět poznamenána, dána i podána byla.

Ve čtvrtek po sv. Petru a Pavlu jsou se páni úředníci a soudci zemští a rady z soudu komorního sešli v zelené světnici a uvažovali tu rozepři, která jest mezi pánem Rederem byla a panem prokurátorem J. M. C. o sformování majestátu a nestání ku právu v knížetství Opolském.

A téhož dne potom páni pod jednou jsou k J. M. C. povoláni byli, a nic se jest nesněmovalo.

V pátek před památkou navštívení sv. Alžběty jest J. M. C. ráčil stavův k sobě povolati a k nim promluviti v ta slova: „Co jste mně v známost uvedli a předložili strany žádosti těch dvou kurfirštů a na čem se snášíte, tomu jsem porozuměl i také příčinám, pro kteréž se vám zdá poněkud nemožné k tomu, čehož žádají, povoliti. A poněvadž se poněkud privilegií, též i poctivostí vašich podle oznámení vašeho by dotýkati chtělo, nahlídl jsem v ty všecky spisy, které jste mi podali, a nemohu vás než chváliti, že nad privilegiemi vašimi ruku držíte a o mně též nemáte jináč mysliti,

nežli což bych také strany neubližování privilegií i také zvelebení království tohoto vám mnoho dobrého a prospěšného učiniti mohl, že na to každého času myslím. Poněvadž pak v těch věcech zdání mého žádáte, jsem té naděje, že mně v tom za zlé míti nebudete, že vám smysl a zdání své otevřeně oznámím, tak jak tomu rozumím. Jsou dvě věci, saská a brandenburská; strany žádosti kurfiršta saského naději se, že Vojtland je vždycky léno království Českého bylo a nenacházím, aby kdy dědičné aneb zastavené bylo, než pokudž všudy nacházím, že jest léno a žádný toho jináč nedržel nežli pod léno. Z počátku bylo při domu saském a císař Karel Čtvrtý jest toho zemi té jináče nepřipojil, nežli právem lenním jednomu z Plavna, a zase potom knížata saská to drželi, a kníže Jan Fridrich saský, byvše neposlušným, pro jeho neposlušenství jest na J. M. C. a zemi tuto přišlo. Císař zase knížeti z Plavna pod léno je dal, a po smrti synové jeho to drželi a jakým způsobem jsou to kurfirštovi saskému zastavili za 60 tisíc zlatých, to vy víte a v tom aby on z Plavna byl dobře učinil, toho není a chváliti se nemůže. Než již jest se stalo a ne za časů mých, nežli za časů císaře Ferdinanda, kterýž také nad tím neráčil spokojen býti, věděl-li je kurfiršt saský, že jest se to tak bez vůle dálo, o tom nevím, než náleželo mu, aby o tom byl věděl, a kdyby byl věděl, tehdy se při mně to snáší, že jest neměl toho učiniti. Vsak jak jest koli, tehdy jest se stalo a zdá mi se, že jest věc rozdílnější nežli kurfiršta brandenburského, poněvadž se pak nachází, že jest vždycky jen léno bylo, tehdy by vám snad nemělo ztížné býti, aby ještě tak pod léno drženo bylo, a jest vědomé, že již podruhé Vojtland saský jest a zdá mi se, že tu také zvláště nic proti privilegium nebude, když toliko pod léno puštěno bude, neb jinému nerozumím, nežli že kurfiršt to všecko činiti chce, co jiní z lenních statků činívají; k tomu také víte, jak on se ke mně a k koruně této chová a ještě lépe k tomu zavázán bude, neb mi se zdá, že takoví přátelé a sousedé se mají hledati, poněvadž časové jsou proměnní a nerovní, a protož se mi vidí, že na jisté prostředky odcizeno nebude.

Co se dotýče kurfiršta brandenburského, vyrozuměl jsem také i těm privilegium, na která se táhnete, a nacházím, že slušně o to rozmýšlení býti má, neb vidím, že v tom vysoce zavázáni jste velikými pokutami, a též vidím, jak i krále to privilegium zavazuje. Však jsem té naděje, že kurfiršt, aby mu ti dva zámkové dědičně puštěni byli, žádostiv nebude a oumysl jeho takový není; neb jak jsem v privilegium nahlídl, jenž mne a vás zavazuje, tehdy to sám znám, že to nebude moci býti. Však mi se zdá, že by cesty mohly vyhledány býti, že by proti privilegium nebyly; neb nacházím, že páni z Bibrštejna to jsou drželi a nešetříc závazků zastavili to biskupu Lebuzkému, a ten to držel netoliko do života svého, ale více jeho potomkův biskupův jsou to drželi a také jsou cizozemcům zastaveni byli. K tomu také víte, že jsou ta panství za veliké sumy zastavena blízko k třikrát sto tisícům zlatých, a protož kdyby k tomu přijíti mohlo, aby kurfirštovi byli ti zámci pod léno puštěni aneb s výhradou výplaty do jistých let. A tak by s obou stran proti privilegium se nic nestalo, a aby všecky povinnosti činili království Českému. Však ačkoli jest markrabě Hanuš tím povinen byl, ale toho jest nečinil, vždycky se bratrem svým, starým kurfirštem zastíral, a ten také nic nečinil, ale touto cestou by k povinnosti přiveden býti mohl a nic by proti privilegium nebylo, a po letech zase by k výplatě přijíti mohlo. Však to všecko k dalšímu vašemu uvážení připouštím i také k rozmýšlení; co se při mně snášelo, to jsem na žádost vaši vám oznámil, ne proto aby tak býti a zůstati mělo, než abyste také dále o tom mezi sebou rozmlouvati mohli."

Stavové to vyslyševše sešli dolů do soudné světnice a pán z Rožmberka, nejprvé opakovavše všecko oznámení J. M. C., mluvil k rozumu tomuto: kdyby se to všecko tak vykonalo, že neví a tomu nerozumí, byloli by to tak dobře opatřeno čili nebylo, neb poněvadž se tu krále J. M. tak dobře dotýče jako stavův, že J. M. sluší tolikéž na to mysliti. Však jestliže by vždy k tomu povolení přišlo, aby kurfirštovi saskému Vojtland pod léno puštěn byl, tehdy aby jen na jeho kmen povolení se stalo a to

s jistými ještě výminkami, jak a v čem by mohl koruně České zavázán býti a v dobrém srozumění státi a po sjití kmene jeho, aby zase bez výplaty darmo koruně připadlo.

Co se kurfiršta brandenburského dotýče, to jest se všecko zastavování a připisování sum bez rady zemské stalo, a kdyby v těchto místech to se bylo uvažovalo, nebylo by k tomu přišlo, a poněvadž pak v tak veliké sumě jest zastaveno, tehdy to poznávám, že lépe jest, aby mu bylo také a jeho kmenu pod léno puštěno: však ne proto to mluvím, že s ním spřízněn jsem, než považuji toho, že bez veliké sumy k tomu se přijíti nemůže. Jak pak my v této zemi penězi opatřeni jsme, to může každý rozuměti, a kdyby i do jistých let bylo mu to puštěno, tehdy vždy potom bez peněz k tomu přijíti moci nebudeme, než po sjití kmene jeho, pokudž by tu cestu přijíti chtěl, také s jistými výminkami, jaké povinnosti by k zemi této činiti měl, tehdy také bez vyplacování na krále a zemi aby přišlo, a tak aby od země odcizeno nebylo a v dobrém dorozumění s oběma kurfiršty bychom zůstali. Však to aby opatřeno bylo, aby po nynější čas nikdá více bez rady zemské nic toho se před sebe nebralo, a každý kurfiršt aby povinen byl léno osobně od krále českého přijímati v koruně České.

Podle této přímluvy se s pánem z Rožmberka stavové sešli, poněvadž bez znamenitých sum peněz aneb války jiné cesty k spěšnému dosažení toho jest nic obmýšleno býti nemohlo; však toto všecko aby teprv po vyřízení věcí našich obecních se konalo.

V sobotu den památný navštívení Alžběty jsou na větším díle stavové artikule obecní korigovali.

V pondělí den sv. Prokopa jsou stavové ještě některé své obecní artikule korigovali a tu pan Hendrych Štorbergíř a pan Krištof z Altheimu se dvěma bratřími nepřítomnými císařské dvorské a komorní rady žádali za přijetí do země a pan Jiřík Praun za přijetí do stavu panského, pan Volf z Šemberka, aby čtyři synové jeho přijati byli, neb prvé on se třemi syny přijat byl; však že jest ještě povinnost náležitou neučinil, to se jest vyhledalo a tak všem do zejtřího jest odloženo.

Pražané a jiná města vzavše sobě některý den před tím na rozmyšlení do téhož pondělího strany čeledi zběhlé i nádenníkův, aby bez listův od pánův jich nepřijímali pod jistou pokutou, oznámili, že pro malost počtu vyslaných z měst se nemohli o ty dva artikule namluviti, žádajíc toho za odložení do budoucího sjezdu k sněmu.

I sstoupivše se dva stavové vyšší odpověď jim dali, žeby jim to ztížné bylo, aby té věci tak den ode dne se odkládati mělo a zvláště poněvadž se tu vlastních poddaných našich a nařízení o nich dotýče, kteréž i jim k lepšímu by býti mohlo, tak že stálejší čeledi opatrování by býti mohlo. A protož stavové vyšší žádali, aby se o odpověď do zejtřka snesli, tak aby již těmi obecnými artikuli dále protahováno nebylo a při budoucím sjezdu se na jiná jednání nastoupiti mohlo, aby tomu sněmu, činíc opět překážky soudu zemskému, konec se státi mohl, což i litostivé by býti muselo i také proti pánu Bohu, kdyby tak často soudové pro toto jednání odkládáni bývati museli. Neb kdyby chtěli déle tím prodlívati, že by již dva vyšší stavové museli sami snešení své o ty obecné artikule J. M. C. podati. I jest odloženo do zejtřího.

V outerý po sv. Prokopu ráno jest se vyhlásila výpověď v pokoji J. M. C. v přítomnosti J. M. mezi panem Jiřím Redarem, panem prokurátorem a osobami z knížetství Opolského, že jest povinen v týchž knížetstvích ku právu státi, a strany změněného slova v majestátu jeho jest mu přísaha nalezena, jestliže tím vinen není a nic o tom, jak se jest stalo, neví, aby se toho odsvědčil, když by mu od J. M. C. bylo dáno dvě neděle napřed věděti, načež skrze prokurátora svého dal promluviti, že se v jedné i v druhé věci chce poslušně zachovati.

Potom jsou stavové do soudné světnice šli a tu jsou Pražané a jiná města ztížnost svou oznámili, že jim těžko jest k těm dvěma artikulům přistoupiti, jedno strany nádenníků a oukolníků, aby

listy od pánův svých mívali, neb žeby těžko bylo na každého list se ptáti; druhé, strany neodnášení peněz a jiných věcí od poddaných do měst. A tak po jedné i druhé odpovědi, která mezi stavy dvěma vyššími byla a jimi, toto jest jim oznámeno: k čemu jim ztížné jest přistoupiti, aneb že se s námi snésti nemohou, tomu že jsme porozuměli, ale nám že také jest svobodné nařízení dělati a se snášeti o naše vlastní poddané.

V tom jest pan Věžník na stavy vznesl, že z poručení J. M. C. nějakého vězně poddaného svého do Prahy na voze přivézti a poddanými svými několika jej ukovaného na voze provázeti dal: i tu že jest na Novém městě nějaký pekař, jménem Komínek, vyběhl z domu svého a ponukše něco obecního lidu k tomu vozu přiskočili, jej převrhli, toho vězně sekerou vytloukli a dobyli, poddané ty i pana Věžníka, jenž chtěl toho brániti, jsou uprali a kord jeho z rukou mu vytočili a v rukou zřezali. I tu jest bylo Novoměstským oznámeno, aby tohož pekaře i s pomocníky jeho na hradě Pražském postavili, aby se toho spravil.

Potomně když již na větším díle se přeběhli obecní artikulové a k tomu od pána z Rožmberka mluveno, že budou moci na čisto sepsáni a na zejtří J. M. C. před odjezdem naším podáni býti, i sstoupili se stavové pod obojí způsobou a přivedše sobě ku paměti, že před na místě postavením artikule stran náboženství nic jiného J. M. C. přednášeno býti nemá, a protož jsou se na tom snesli, aby J. M. C. hned téhož dne ponížené připomenutí učinili s žádostí, aby J. M. ten artikul na místě postaviti s nimi ráčil, neb že se obávají, jestliže by tu co na odkladu býti chtělo, aby se stavové hned nerozjeli; to pak pánům přátelům svým pod jednou jsou také v známost uvedli, i sstoupivše se páni oznámili, ačkoli by měli s větším počtem strany své rozmluviti, však poněvadž jinému nerozumějí, nežli že to, co jest prvé snešeno, J. M. C. k paměti přivésti chceme (totiž že J. M. nic podávati se nemá, než ten artikul o náboženství na místo postaven bude), že to proti nim také nic není. Však poněvadž J. M. neráčil k večeři z obory se na hrad Pražský navrátiti a Její M. též za J. M. jest ven jeti ráčila, i sešlo z toho poselství toho dne, kteréž bylo poručeno nejvyššímu panu sudímu, panu Jindřichovi z Valdštejna, panu Jaroslavovi z Kolovrat, panu purkrabí Hradeckého kraje, panu Kapounovi, panu Michalovi Španovskému, Mistru Matějovi z Aventinu. I byvše ty osoby před večerem u pana sudího pospolu, bylo posláno pro pana Strejna, J. M. C. dvorské komory presidenta, aby s ním něco o to promluveno býti mohlo: načež jest vzkázal, že mezi ty jmenované osoby chce přijeti; však potom jest panu sudímu napsal ceduli, která ačkoli trošty v sobě obsahovala a žádost, aby se pán přičinil, aby se stavové nerozjížděli, však na větším díle nic, nač by se ubezpečeno býti mohlo, jest se v též ceduli rozuměti nemohlo, a tak jsou již jmenované osoby na tom se snesly, aby příčinu stavům pod obojí, pro kterouž jsou poselství svého vykonati nemohly, oznámily, když na zejtří v zelené světnici se sejdou, aby dáleji mohli mezi sebou o to rozmluvení míti.

V středu den Mistra Jana z Husince ráno jest služebník byl poslán od J. M. C. pro nejvyššího pana sudího, pana Jaroslava z Kolovrat, pana Jindřicha z Valštejna a pana purkrabí kraje Hradeckého, pana Španovského, podkomoří Její M. císařové. I přišedše do pokoje J. M. C. k nim promluviti ráčil v slova tato: „Z příčiny té jsem pro vás poslal, abych vám oznámil, pro které příčiny jsem vám odpovědi strany náboženství až posavad nedal, ačkoli jistě mou osobou to jest nesešlo, neb víte, že katoličtí jsou mi nedávno svého spisu podali a jest obšírný, kteréhož jsem tak spěšně nemohl přehlídnouti. Ačkoliv jsem je několikráte napomínal, aby svou odpověď dali, než prodlévali s tím. A druhá strana, kteří také chtějí sub utraque býti, podali mně také spis, tak že toho nemálo jest. A pokudž by na mně bylo, jistě bych rád byl na tento čas to s vámi na místě postavil, ale jest těch spisů tak mnoho a poněvadž nemalých věcí se dotýče, že to ze všech stran bedlivého uvážení potřebuje; než při příštím sjezdu našem chci s pomocí pána Boha nejprvé přede vším to na místě postaviti, že se naději, že ze všech stran dobře spokojeni budete. Však pak víte, že jsem nikdá tak velmi proti

tomu nebyl, neb víte, že jsem s Rakušany to na dobré míře postavil a naději se, že mezi nimi mnozí tak tvrdí byli, jakoby někteří mezi vámi býti mohli. A tak toho šetřím, aby ze všech stran pokoj a dobrá svornost byla; však v tom čase i to se opatří, aby se vám v kněžstvu žádného ztížení nestalo, však aby se od vás též pokoj zachoval.“

Na to jest J. M. odpověď dána, že to milostivé zakázání a omluvu většímu počtu oznámiti chtějí, nepochybujíc, že to vděčně s ponížeností od J. M. C. přijmou.

I oznámil J. M. C., když stavové všickni nahoře budou, že to též jim oznámiti ráčí.

I sešly nadepsané osoby do zelené světnice a většímu počtu to oznámeno bylo a tak se na tom snesli, že to od J. M. C. má přijato býti a artikulové obecní na místě postavení že J. M. mají podáni býti, neb kdyby se na odpověď o náboženství i na J. M. C. tisknouti chtělo, že již v tom jednom dni před odjezdem malou platnost by neslo. A tak svrchu psané osoby jsou zase k J. M. C. šly a to J. M. oznámily však s tím doložením, aby to tak J. M. C. ráčil opatřiti, aby zatím kněžstvo ztěžováno nebylo, a jestliže kteří u vězení jsou, aby propuštěni byli. A podle toho jest od pana sudího J. M. C. omluva oznámena písaře městského z Plzně, kteréhož J. M. byl ráčil poručiti svým psaním v moc pana Mikuláše Miřkovského, hejtmana hradu Pražského, postaviti, přivezouc ho, aby mu na hrdle a zdraví uškozeno nebylo, aby ujíti nemohl, neb J. M. C. ráčil spraven býti, že by stavům pod obojí byl na místě úřadu a obce Plzeňské suplikací podvodně podal, o čemž oni vědomosti neměli. I tu suplikací jest pan sudí J. M. k přehlídnutí podal; však J. M. C. přijavše ji, hned jak týž pan sudí téhož písaře jmenoval, ráčil říci: „On jest zle učinil a nenáležitě.“

Pan Španovský J. M. C. oznámil: „Nejmilostivější císaři! Z toho jest ta zpráva V. C. M. pošla, že když jsou se páni pod jednou v svých věcech a potřebách scházeli a vyslaní Plzenští též jakožto osoby třetího stavu, i tu jsou některé osoby potom pod obojí v Plzni obývající, obávaje se, aby skrze vyslané téhož města nebyly v těch jednáních v společnost jich u víře potaženy, a tudy žeby mohly potom ztíženy býti a jim užívání večeře Páně pod obojí že by se zbraňovalo; a protož jsou jen některé osoby od osob svých nám tuto suplikací podavše za přímluvu k V. C. M. žádaly, aby ztěžovány tím nebyly, což V. C. M. v tomto podpisu té suplikací milostivě spatřiti ráčí.“

J. C. M. obrátivše list přečetl podpis a zavrtěl hlavou a řekl: „To jest jiná, tak mne druhdy ledajakés zprávy docházejí.“

Pan sudí k tomu řekl: „Nejmilostivější císaři! Nebylo by dobře, aby vždycky všecky zprávy pravdivé byly, které se V. C. M. donášejí.“

J. M. C. řekl: „Jest tak a protož jest přísloví: audi peraudi, a tak jest dobře jednu i druhou stranu slyšeti.“

Potom jest J. M. C. pro všeckny tři stavy poslati, aby nahoru přišli, ráčil. A tu jest pán z Rožmberka promluvil: jestliže ráčí J. M. jim co oznámiti, že jsou hotovi slyšeti, pakli ráčí vyslyšeti odpověď na žádost kurfirštů dvou jmenovaných, že J. M. oznámiti chtějí.

I ráčil J. M. C. říci, že chce stavy slyšeti. Tu jest pán z Rožmberka obšírnou řeč učiniti ráčil, opakujíc, jakž svrchu prv dotčeno, co tu jest králi i stavům náležitého aneb bezpečného činiti, a jakým způsobem jsou oba kurfirštové v držení těch statkův přišli, též také, poněvadž sobě J. M. C. nemalé přátelství a stavové při nich dobré sousedství zakládati ráčí, že se tomu, jakž prvé dotčeno, aby jim pod léno na jisté výminky svrchu psané puštěno bylo, povoluje s tím ještě doložením, aby nejprvé ti statkové J. M. C., jakožto králi českému, byli v moc uvedeni a J. M. aby je mohl z mocnosti své podle nynějšího svolení jim poručiti postoupiti; však osoby z stavův při těch statcích aby od týchž kurfirštův při svých privilegiích a svobodách bez umenšení zůstaveny byly, a když by koli k těm kurfirštům neb dědicům jich mužského pohlaví povinnost činily, aby vždycky i krále českého vyhražovaly a také povinností zavázány byly, kdyby týž kmen kurfirštův sešel, aby žádného jiného krom krále českého za

pána neměly. Podle toho také žádost na J. M. C. vložena od stavův jest, poněvadž tímto jednáním jest poněkud z privilegium císaře Karla Čtvrtého vykročeno, aby k protržení nepřišlo, aby J. M. C. je obnoviti ráčil, tak aby toto jednání nebývalo témuž privilegium k žádné ujmě, ani k protržení, zvláště poněvadž jest týž císař Karel, svaté paměti, jakožto milovník tohoto království, stavům a obyvatelům mnoho dobrodiní učinil a mnohými platnými milostmi obdařil, pročež i J. M. i mnoho hodných a chvalitebných pamětí po sobě jest pozůstaviti ráčil. Potom jest pán omluvu učiniti ráčil s oznámením příčin, pro které jsou J. M. C. artikulové obecní tak dlouho podáni býti nemohli, s poníženou žádostí, aby sobě J. M. to ztížiti neráčil, nýbrž aby již ty artikule tento čas snešené ráčil podle svých milostivých oznámení a zakázání přijíti i také stavům na ně po uvážení jich milostivou odpověď dáti. Též i žádost připomenuta byla J. M. C. strany povolení, aby se stavové na nèkterou neděli, totižto do pondělího po sv. Vavřinci rozjeti mohli, s tím zakázáním, co na tento čas dojednáno není, že při budoucím sjezdu dokudž možné dojednati a na místě postaviti chtějí.

Potom jest J. M. C. ztížnost pana Věžníka v známost uvedena s žádostí, aby J. M. to ráčil poručiti vyslyšeti a vinné skutečně poručiti ztrestati, tak aby lidé do měst Pražských bezpečně přijížděti a odjížděti mohli. Též se jest přímluva za pana Floriana Griespeka stala, aby závazku prázen býti a z zámku Pražského odjeti mohl, na kterémž jest byl, že se na zámku při kvasu něco s doktorem Melem nepohodl a v tvář jej uhodil. Také jest i přímluva byla o pana Karla z Říčan, aby se oučet o výplatu statku Pelhřimovského s ním stal.

Na to J. M. C. jest promluviti ráčil v ten rozum, že jest porozuměti ráčil, co se jest J. M. předneslo i také jaká rozmyšlení stran žádosti těch dvou kurfirštův stavové mají, nicméně na jaký způsob jim by povoleno býti mělo, a že nacházeti ráčí, že stavové J. M. i své potřeby jsou bedlivě uvažovali, coby dobrého a užitečného v tom býti mohlo, což že milostivě přijímati ráčí, jedno že stavové k tomu povolují, druhé že i všecko dobré podle toho obmýšlejí a že se nadíti ráčí, že to tomuto království ke všemu dobrému bude. Poněvadž pak těch artikulův jest mnoho, ráčil žádati, aby J. M. to bylo v spis uvedeno a podáno, aby ráčil věděti, co týmž poslům zase oznámiti, neb že by nerad více ani méně oznámiti ráčil.

Tu také bylo od stavův toho doloženo, že nejprvé musejí ti poslové na stavy také na místě pánův svých žádosti své vzložiti při budoucím sjezdu, tak aby se rozuměti mohlo, na jaký způsob čeho žádati budou a jaká zakázání činiti budou.

Dále ráčil císař mluviti: „Strany druhého artikule jsem toho vděčen, že jste mi vaše obecní artikule podali a naději se, že jest se to příčinou mou neprodloužilo, neb se dobře v tom pamatuji, s čím jsem se stavům z počátku zakázal, tím se též i nyní zakazuji a tím mohou jisti býti, co já království tomuto i jim budu moci dobrého a platného učiniti, že to srdečně rád učiním, neb to vím, co koruně jest k dobrému a platnému, to i mně jest k dobrému, poněvadž se v tom děliti nemůžeme a nechci tím odkládati.

Strany odjezdu vašeho a času k příjezdu jsem také porozuměl, ač bych rád byl viděl, kdyby to možné bylo, aby se to jednání pořád bylo vyčkalo, jakož pak osoby z krajův k tomu volené jsou, aby toho jednostejně nerozjíždějíc se přítomny byly: ale z oznámených od vás příčin proti mně také není, a to proto, aby ste znáti mohli, v čem bych vám mohl jen jakou volnost a pohodlí učiniti, že to rád činím, ačkoliv bych měl o svých artikulích také zmínku učiniti, ale aby známo bylo, že nechci předsevzetí vašemu překážky činiti, tak toho na ten čas zanechávám; neb jsem se také v to uvolil, že vaše věci mají přede všemi váženy a vyřízeny býti, a to chci tak vykonati. Než té jsem naděje, že k oznámenému času přijedete, aby ostatní věci a jednání také na místě postaveny býti mohly, aby již aspoň vždy k zavření svému přišly, tak aby ze všech stran dobré spokojení býti mohlo.

Strany tohoto zemana (totiž Věžníka), to jsem nerad uslyšel, nemá se to přehlídnouti, poněvadž z toho mnoho zlého pochází, nebo se jest prvé také tak stalo s těmi, kteří na moře měli vedeni býti, což bych rád byl viděl, aby to jináč bylo opatřeno, a nejsouli ty osoby v vězení, tehdy se o tom poručiti musí, i také ta příhoda prvnější strany vybíjení těch, kteřiž na moře měli vedeni býti, aby k konci přivedena byla, neb jsou věci nenáležité, z kterýchž mnoho zlého pochází.

Griespekova věc, víte, na čem jest, ač staloli jest se doktorovi Melovi polehčení, však předce jest na závazku, neb kdyby měl rovně s tímto pokutován býti, byl by tak dvěma metlami mrskán, poněvadž jest mu se pohlavek dostal, a to se důstojenství mého a zámku tohoto dotýče, nemohl jsem jináče činiti; však také to k místu a k konci vésti chci a toho mu nepřeji jako starému služebníku, jsouc té naděje, poněvadž jest starý dvořák, že více šetrnosti nežli jiný byl měl uměti zachovati.

Říčanský, jest slušné, aby škody nenesl a chci to, neprodlévajíc, před sebe vzíti a o tom poručiti, aby ten dobrý člověk také k záhubě nepřišel.

Strany náboženství to také v paměti své mám, kterýžto artikul jest veliký, a na mně až posavad nebylo by sešlo, kdyby mi odpovědi časně od stran, jimž jsem toho podal, byly dány, ale víte, že poslední odpověď jest mi nedávno podána, na kteréž nemálo záleží, a poněvadž ne jedné, nežli tří stran se dotýče, tehdy uvážení bedlivého potřebuje; neb se na to mysliti musí, aby se ta věc tak před sebe vzala, aby škodlivého příkladu a protržení, jako v jiných místech, se nestalo, nýbrž svornost, jednota a dobrá platnost království tohoto aby zachována býti mohla. A kdyby jen čas byl nyní mohl postačiti, nebyl bych pominul toho na místě postaviti, než naději se, že již sami tomu rozuměti můžete, že jest býti nemohlo, a ne proto mluvím, aby to na jakých odkladech zůstávati mělo, neb nebudu v tom zaháleti, než pilně to uvažovati chci, když zase přijedete, abych vám odpověď dáti mohl; a což na mně jest, přičiním se, aby se všech stran mohlo na dobré míře postaveno býti. A poněvadž rozumím, že z obojí strany ztížnosti jsou strany sahání jedni druhým v kněžstvo, bude potřebí, aby to tak zatím opatřeno bylo, aby jedni druhým v kněžstvo nesahali, aby potomně tím lépe a pokojněji se jednati mohlo.

Však co se měst dotýče, zdá mi se, poněvadž jsou města má, že ona nemají příčinu v to se pojímati neb mísiti, neb majíli v tom jakou ztížnost, mohou to na mne vznésti, a já se v těch věcech budu věděti jak spravedlivě zachovati."

A tak jsou stavové do soudné světnice sešli a sněmu do nadepsaného dne odložili a ve čtvrtek na zejtří se rozjeli.

V outerý po na nebe vzetí panny Marie, když stavové, sjevše se, jsou se zase k sněmu sešli v soudné světnici, bylo jednání odloženo do středy, ažby v větším počtu přítomni byli.

Ve středu po na nebe vzetí panny Marie přišedše páni úředníci nejvyšší od J. M. C. do sněmu, bylo od pána z Rožmberka z poručení J. M. stavům oznámeno, že J. M. ráčí v své paměti míti, pro kterou příčinu jest se rozepsání toho sněmu ke dni uloženému, i také odklad předešlých jednání stalo: ale poněvadž J. M. C. poněkud nedostatečen na zdraví svém býti ráčí, že toho do zejtřího odkládati ráčí. A tak jsou se stavové rozešli.

Ve čtvrtek po na nebe vzetí panny Marie jest J. M. C. stavům v soudné světnici sněmovní předložení učiniti a nejprvé promluviti ráčil, že to vděčně přijímati ráčí, že jsou se stavové v takovém nemalém počtu na J. M. sněmovní rozepsání najíti dali, jaká pak toho příčina jest, že jim oznámiti i také v spisu přečísti dáti ráčí, že uvažujíc J. M., kterak J. M., tak dobře jako jiní lidé smrtedlní, smrti poddán jest, a poněvadž od jeho milosti božské tak často těžkými nemocmi navštíven bývá, to že obmýšleti ráčí o nás, jako věrných poddaných svých, kdyby pán Bůh J. M. z tohoto světa povolati ráčil, jedno, aby synové J. M. po smrti J. M. v lásce a dobré svornosti byli a zůstali, druhé, aby před

tím o budoucího krále s stavy se snesli, aby mnohé škodlivé roztržitosti a různice i nesnáze v království Českém tudy ušetřeny býti mohly, které se v takových příčinách v jiných okolních zemích přihází a již to očitě viděti jest, s dalším milostivým doložením, že to ne proto před sebe bráti ráčí, aby předešlá J. M. C. jistá s stavy při odložení sněmovním zůstání měla nazpátek odložena býti, nýbrž ta že nejprv vyřízena býti mají, i také na artikule obecní J. M. od stavův podané že v jednom nebo konečně ve dvou dnech stavům na ně milostivou odpověď dáti ráčí.

A tak čteno sněmovní předložení na ten rozum, jak jest bylo mluveno, s žádostí, poněvadž jsou stavové v předešlých sněmích za to nejednou žádali, aby J. M. C. krále Rudolfa, aby se česky učiti a pořádkům českým zvyknouti mohl, ráčil do království Českého jim dáti, aby o vyhlašování a korunování krále českého se s J. M. C. stavové poddaně snesli, neb že i jistý uložený den s kurfiršty J. M. C. má o volení krále římského, a dokad nadepsané věci stvrzeny nebudou, že by v říši také nic prospěšného jednáno býti nemohlo, to že netoliko království tomuto, nýbrž i všemu křesťanstvu prospěšno bude.

Po přečtení předložení sněmovního od pána z Rožmberka na místě všech tří stavův promluveno, že jest pán Bůh J. M. C. zase k lepšímu zdraví přivésti ráčil, z toho že stavové velice potěšeni jsou a na jeho božské milosti toho J. M. C. za dlouhá léta žádají; tato pak J. M. předložení že jsou slyšeli a protož že J. M. prosí, aby stavům podáno bylo, tak aby o to i jiné společně rozmlouvati a J. M. C. poníženou odpověď svou dáti mohli.

Potom když jsou některé osoby J. M. C. zase nahoru do pokoje provázely, ráčil zavolati v pokoji pana Michala Španovského a oznámiti, že páni úředníci zemští jsou dole v sněmě, abychom se zase do sněmu navrátili a podle toho mu oznámiti ráčil, že má s některými málo osobami po obědě k J. M. přijíti, a o tom že jest panu sudímu nejvyššímu týmž osobám k oznámení poručiti ráčil.

Když jsou pak stavové zase dole v světnici pospolu byli, tu jest pán z Rožmberka promluvení učiniti ráčil, kterak po věcech božských nic vyššího a většího není, oč bychom péči a starost míti a bedlivě uvažovati měli nežli strany vrchnosti světské, začež slušně pán Bůh má prošen býti srdci skroušenými, aby k těm jednáním pán Bůh nám ráčil dáti milost svou a moudrost tu, aby o to mohlo tak mluveno a jednáno býti, cožby předkem jeho božské milosti k cti a rozmnožení slávy, potom i k dobrému a užitečnému vlasti naší bylo, a že i za potřebné bude kněží a lidí duchovních v tom napomenouti, aby na kázáních lidu všeho k tomu bedlivě napomínali, a když se tak odtad začne, že pán Bůh také milostí svou nám přítomen býti ráčí.

A poněvadž ještě o některé obecné věci jiné rozmlouvání býti má a tak některý den bedlivě na to každý se rozmysliti bude moci, a zatím nám také odpověď J. M. C. na naše podané artikule obecní dáti ráčí, tak potom o těch všech věcech rozmlouváno a uvažováno bude moci býti.

Nejvyšší úředníci zemští a všickni tři stavové jsou se se pánem na tom snesli, a tak sněmu do zejtřího odloženo jest.

Odtad jsou nejvyšší pan sudí, pan Jindřich z Valdštejna, pan Hendrych Kurcpach, pan Burian Trčka, podkomoří, pan Albrecht Kapoun, pan Michal Španovský, druhý podkomoří, k J. M. C. podle nadepsaného poručení šli.

I oznámil jim J. M., že z té příčiny pro ně poslati jest ráčil, aby jim oznámiti ráčil, ačkoli že strany dání odpovědi na obecní artikule in genere stavům jest oznámiti ráčil, však že jim oznamovati ráčí, že i také strany náboženství jim konečně zejtřejšího dne aneb pozejtří odpověď dáti ráčí, a to že nechtěl J. M. pominouti, nežli jim obzvláštně in specie to oznámiti.

Na to jsou jmenované osoby i na místě jiných poděkovaly, že J. M. na to svou paměť míti ráčí, a že nechtějí pominouti i většímu počtu o tom oznámiti.

Zase jest k tomu J. M. oznámiti ráčil, že se rád ráčí přičiniti, aby mohli příjemnou odpověď míti, neb jestliže by pak ne tak ovšem bylo z ouplna, jak by se rádo vidělo, však že se ráčí nadíti, že tak ta věc postavena bude, aby jedno mimo druhé ne mnoho se dělilo, neb že můžeme znáti, že v těchto časích a jednáních na mnoho míst a stran se ohlídati a šetřiti musí, neb že sic malou příčinou snadno lidé jedni druhých v lehkých příčinách v důmění berou, a proto že se ne vždycky může čelem (jako říkají) stěna proraziti; všakž že podle nejvyšší možnosti své toho šetřiti ráčí, aby ze všech stran mohlo dobré spokojení býti.

V pátek po na nebe vzetí panny Marie jsou stavové o některé ještě obecní artikule rozmlouvali a zvláště o vybytí lehké mincí.

V sobotu po na nebe vzetí panny Marie jest J. M. C. stavům ráčil poslati po nejvyšším panu kancléři, pánu z Pernštýna, odpověď v spisu na jich obecné stížnosti a artikule, kteréžto jsou se téhož dne čísti počaly. Však když v též odpovědi na větším díle se rozuměti nemohlo, aby J. M. C. docela k žádostem stavův povolovati ráčil a zvláštně strany vyplacování zase statkův zemských, kteréž bez povolení země odcizeny jsou, a v odpovědi bylo, když stavové pomoc na hranice uherské, aby osazeny byly, též dvůr J. M. aby vychován a dluhové J. M. splaceni budou, svolí, že J. M. podle své nejvyšší možnosti rád k tomu se přičiniti chce: k čemuž když se jest pán z Rožmberka přimlouvati ráčil, k tomu bylo mluveno, že jsme takových odpovědí skůro neočekávali, neb my že jsme nic nežádali jiného, než čímž J. M. na větším díle a zvláště strany neodcizování nic od země povinen býti ráčí, než nám zase že se o nemožných i také nepovinných věcech odpovědi dávají, a tomu že jest rozuměti, že jsou snad Čechové při spisování té odpovědi v radě u J. M. nebyli, což žeby mohlo vinšováno býti, aby Čechové při témž odpovědi spisování v radě byli, kteřížto netoliko osobami Čechové ale i srdci svými by byli. Též také strany spravování země v nepřítomnosti J. M. C. pán mluviti ráčil, jakým způsobem jest spravována až posavád byla, žeby se mohlo mnoho mluviti, a kdyby tak na dlouze měla spravována býti, že by lépe bylo, aby J. M. sám přítomen býti ráčil aneb jináče to opatřiti.

A tak na větším díle stavové naskrze se pánem se na tom snášeli i také, aby zase někteří nedostatkové J. M. C. se předložili, na tom zůstali.

Tehdáž také od nejvyššího pana kancléře bylo panu sudímu oznámeno, že J. M. C. odpověď strany náboženství stavům zejtřejšího dne dáti ráčí, a tu se jest pan sudí se svrchu psanými pěti osobami snesl, aby při mši na zejtří na to očekávali a J. M. C. že se otázati pán chce, kterého času neb hodiny by se k J. M. měli dáti najíti.

Na zejtří v neděli, když jest se pan sudí J. M. C. dotazoval o hodinu k přístupu k J. M., tehdy J. M. C. oznámiti ráčil, aby k večeru sám pan sudí přišel k J. M., že chce dále o to rozmluviti, kteří by s panem sudím přítomni býti měli.

V pondělí před sv. Bartolomějem ráno jsou k J. M. C. obesláni byli pan sudí nejvyšší, pan Jindřich z Valdštejna, pan Hendrych Kurcpach, pan Albrecht Kapoun, pan Jan Leskovec, pan Michal Španovský, s nimi vešel také pan Jan Vchyňský. I tu jest jim J. M. C. ráčil dáti odpověď strany náboženství oustní v ten rozum, že jest ráčil spis, totiž konfesí, jich přečísti a těm sub utraque a katolickým také ho podati, a že ráčí nacházeti, že jest proti starému učení sub utraque, a ačkoli oznamují, že jsou té staré víry pod obojí, všakž že se schylují k augšpurské konfesí, ješto jest jedno proti druhému. I ačkoliv také v nemalém počtu společně před J. M. bývali, však že se Pikharté s nimi nesnášejí, neb že jsou J. M. také své vyznání podali a že jedno s druhým se nesrovnává, i také že oznamují, že se s námi nesnášejí a to proto, že vyznání jich na dvě stě let stáří jest, a žeby chtěli stavové konsistoř nařiditi, kteráž by i kněze ordinovala, ježto komu taková statuta náleží neb nenáleží nařizovati, tomu že dobře rozuměti mohou. Neb že z okolních knížat žádný toho by netrpěl, kdyby který z poddaných jeho chtěl v zemi nějaké pořádky a zvláště v náboženství nařizovati. Což

také že J. M. C. a ne stavům náleží a žeby nynější konsistoř všecka změněna býti musela, neb že jsou předešlí králové vždycky sami konsistoř osazovali a stavové že jsou jen osoby poznamenané podávali. A ačkoli se také i na sněmy a zřízení zemské v svém spisu potahují, však ty že více proti nim nežli jim k lepšímu jsou: neb zřízení zemské a starobylí pořádci mnohem jiné věci že v sobě zavírají a že J. M. na přísahu svou straně pod obojí a pod jednou stavům učiněnou se ohlídati musí. A v tom že stavům pod obojí J. M. k uvážení připouštěti ráčí, že se J. M. dobře trefiti nemůže to tak všecko proměniti, neb z toho žeby v zemi veliký nepořádek vznikl, k tomu že jest také povinen J. M. nad druhou stranou tak dobře ruku držeti jako nad nimi, a žeby skrze to všelijací spletkové, nedůvěra a nesvornost mezi stavy zrostli; jakž pak v Frankreichu a v Niedrlandu jest již k tomu přišlo, čehož žeby stavům, jakožto věrným poddaným, nepřál, a tak že se J. M. musí dobře ohledati pro zachování svornosti a pokoje, a poněvadž jim žádný v náboženství nic neubližuje a překážky nečiní, že neví, proč tak té proměny žádostivi jsou. A protož že k tomu J. M. tak naskrze povolovati náležité není, než mohouli na jinou cestu pomysliti, jakby těm ztížnostem mohlo spomoženo býti, aby mezi sebou o to rozmluvili a J. M. oznámili.

Na to promluvení jsou se svrchu psané osoby sstoupily a promluvivše společně, J. M. C. oznámily jsou: že jest jim J. M. obšírnou odpověď v rozličných artikulech dáti ráčil, tak že ne všecko spomenouti budou moci, a protož že J. M. poníženě prosí, aby jim J. M. ráčil té odpovědi v spisu podati, tak aby většímu počtu z stavův také to v známost uvésti mohly.

I ráčil J. M. C. oznámiti: že jí v spisu nemá, nežli na cedulce memoriální a že tu ceduli jim dáti ráčí, která vlastní rukou J. M. po artikulích sepsána a poznamenána byla. I byla ta cedulka od J. M. přijata, potomně J. M. C. k panu Janovi Vchyňskému jest promluviti ráčil: že toho jistou zprávu míti ráčí více než od jedné osoby, k kterým jest to mluvil (ačkoli že mu to ne z nějaké nemilosti oznamuje, poněvadž to, cožby se J. M. do někoho nelíbilo, nerad zamlčovati ráčí), že rád uhledá, jakou odpověď císař stavům o náboženství dáti ráčí, neb jestliže toho neučiní, čeho stavové žádají, tehdy že v J. M. žádostech také nic žádný neučiní, tolikéž také v této žádosti strany krále Rudolfa korunování že také nic způsobeno a jednáno nebude.

Tomu jest pan Vchyňský odepřel: že jest nemluvil a že není té naděje, aby ten kdo jest J. M. to pravil, směl mu před J. M. to v oči mluviti, než že snad mohl něco o tom mluviti aneb zmínku učiniti, ale ne v takových slovích.

I sešedše svrchu psané osoby dolů do zelené světnice, bylo stavům pod obojí způsobou všecko skrze nejvyššího pana sudího v známost uvedeno, kteřížto, měvše obšírné mezi sebou rozmluvení, k J. M. C. vyslali pana Kurcpacha a pana Španovského jsouce žádostivi přístupu k J. M., čemuž jest povoliti ráčil. Však vyšedše od J. M. zase pana Španovského zavolati poručiti ráčil a oznámiti, mohlali by ta odpověď skrze jistý počet vyslaných J. M. oznámena býti, aby ne všeckni nahoru šli. I oznámil, že J. M. vůli většímu počtu oznámiti chce, nepochybujíc že to proti nim nebude.

A tak jsou na to oznámení pana Španovského stavové po šesti osobách z každého stavu vyslali, totižto pana sudího, pana Jindřicha z Valdštejna, pana Kurcpacha, pana Jana starého z Říčan, pana Jana Šternberka, pana Viléma z Talenberka, pana Buriána Trčku, pana Albrechta Kapouna, pana Jana Leskovce, pana Michala Španovského, pana Vliňského, pana Václava z Vřesovic a z měst též šest osob a odpověď v ten rozum dána byla J. M. C.: „Nejmilostivější císaři! Jaké milostivé oznámení jest od V. C. M. nám strany náboženství se stalo, to jsme všem třem stavům pod obojí přijímajícím v známost uvedli, a předkem, že V. C. M. tak milostivou péči o pokoj a svornost míti ráčíte, stavové V. C. M. se vší ponížeností děkují. Na toto pak od V. C. M. učiněné oznámení, měvše v nemalém počtu obšírné rozmluvení, V. C. M. zase se vší poníženostî poručili stavové toto oznámiti: že strany víry a náboženství s stranou druhou, pány a přátely našimi pod jednou způsobou, žádné rozepře nemají,

jim v jich náboženství a řády nevkračují, nýbrž což jest se koli tu řídilo těchto všech časův v těch věcech, že s jich vědomím a přátelským o to z počátku snešením jest se stalo; neb že tu nic nového není, nýbrž v čem jest z starých dobrých pořádkův vykročeno, to k napravení přivésti žádostivi jsou. Žeby pak někteří z jednoty Bratří Boleslavských V. C. M. zvláště konfesí podali a že se s námi nesnášejí, i také že vyznání jich přes dvě století stáří a augšpurské toliko několika třiceti let stáří by bylo oznámiti měli, to jest jim též v známost dále uvedeno, kteřížto, jakž předešle jsou oznámili, tak i nyní že při tom stojí a s námi snešeni jsou oznamují.

Strany pak konsistoře, kdo jest ji obnovoval, tu my nechtíce s V. C. M., jakožto pánem naším nejmilostivějším, v jaké odpory se dávati, za jiné nežádáme nežli, jakž od V. C. M. též oznámeno bylo, co za J. M. předešlých králův bývalo, že stavové osoby volili a J. M. to tvrdili, to my též učiniti chceme a V. C. M. jedne osoby poznamenané dáti, kterými by konsistoř mohla obsazena býti, neb tato v velikém neřádu jest a kněžstvo spravuje, bezbožné kněží zastávají a pobožné sužují a trpěti nechtějí, jakož pak někteří z nich již sobě říkají, že jsou tributarii a to z těch příčin, že majíce manželky cizé při sobě manželům jich roční plat dávají k pohoršení velikému všech lidí pobožných. Kdež pak zprávu míti ráčíte, žeby sněmové, smlouvy a starobylé pořádky našemu vyznání na odpor byly, o tom my vědomosti nemáme. Neb bylyli jsou jaké smlouvy neb kompaktata, ty jsou nikdá ke stvrzení svému nepřišly a na sněmě minulém léta 1567 jsou již ovšem zdviženy a minuly, a závazek V. C. M. stavům učiněný, aby na koho jiného, nežli stranu pod obojí a pod jednou se vztahovati měl, o tom též nevíme, neb my tři stavové ti pod obojí jsme, kterýmž jste jej učiniti ráčili; ačkoli zprávu máme, že by V. C. M. nějaký spis podán byl jiný mimo náš, také s podpisem pánův, rytířstva a Pražan, však měvše mezi sebou stavové rozjímání o žádném stavu panského, kteřížby nebyli s námi v společnosti, krom nejvyššího pana komorníka pana Zdenka z Vartmberka, nevíme, stav pak pánův z rytířstva všecken tomuž podpisu odpírají, že oni o jednom nevědí, kteříž pod obojí na sněmě jsou, aby se k tomu přiznati měl, páni Pražané též oznamují, že o tom nic nevědí a že v kanceláři jich mimo snešení s stavy nic jiného jednáno ani psáno není: pak aby dvě neb tři osoby měly za stav počteny býti a mimo nás všecky tři stavy království tohoto něco obdržeti, k V. C. M. nejsme té naděje, neb z toho, budeli vůle pána Boha, poněvadrž všickni jednomyslně snešeni jsme, není žádné příčiny, proč by jaké různice a nepokojové vzniknouti měli.

My pak, nejmilostivější císaři, abychom podle milostivého podání V. C. M. na jakou jinou cestu pomysliti aneb več jiného se dáti mohli, poněvadž v té víře a vyznání našem z mladosti schováni jsme a že při ní až do svých smrtí s pomocí pána Boha státi míníme, jsme se V. C. M. ohlásili, jak bychom z toho před pánem Bohem naším odpovídati a zač před V. C. M. i vším světem držáni býti mohli, to V. C. M. k milostivému a bedlivému uvážení připouštíme; neb za to vyznání, aby nám od V. C. M. povoleno býti mělo, jsme nežádali, nýbrž v tom jsme víru svou V. C. M. s ponížeností vyjevili, abychom nebyli za ty jmíni, jako bychom se nějakých škodlivých sekt přidrželi. A protož, jakž předešle tak i nyní, V. C. M. se vší ponížeností prosíme, že jakž nad stranou pod jednou, tak i nad námi a vyznáním naším svou milostivou ruku držeti a aby konsistoř k obnovení přišla milostivě povoliti ráčíte a my podle vší možnosti své V. C. M. hrdly i statky svými se odsluhovati toho chceme."

J. M. C. ráčil zase oznámiti: že jsou prvé tomu porozuměli, že by ničehož vděčnější býti neráčil, nežli aby svornost a láska mezi nimi všemi byla a poněvadž ta věc jest veliká, že to v své krátké uvážení vzíti a stavům brzkou odpověď dáti ráčí. A tak toho dne nic jiného nebylo sněmováno.

V outerý před sv. Bartolomějem jsou se stavové pod obojí sešli v zelené světnici, i tu jest od J. M. C. skrze pana Štrejna bylo vzkázáno nejvyššímu panu sudímu, žeby J. M. C. stavům rád ráčil byl odpověď strany náboženství dáti, ale poněvadž tak na pospěch jest, toho vykonati moci ne-

ráčil, že se toho do zejtří odkládá; a tak jest bylo na čtení odpovědi J. M. na obecní artikule nastoupeno v soudné světnici.

Potomně k večeru jest pan sudí k panu Španovskému poslal a některým jiným, aby ráno u pána najíti se dali, že toho pilná potřeba jest.

V středu na svatého Bartoloměje, když jsou se stavové pod obojí v zelené světnici sešli, přišel jest mezi ně pan Rejnhart Štrejn s poručením od J. M. C. a s oznámením, aby se nerozcházeli, že jakž po obědích bude, J. M. pro ně poslati ráčí. Potom když J. M. z kostela nesli, ráčil jest mezi stavy poslati pana Jaroslava z Kolovrat s oznámením, že z některých důležitých příčin stavům pod obojí toho dne neráčí moci odpověď dáti a proto že se toho do zejtří odkládá, aby se zase ráno sešli, že ráčí pro některé osoby poslati. A tak toho dne nic více jednáno nebylo.

Ve čtvrtek po sv. Bartoloměji jsou všickni tři stavové pod obojí v zelené světnici se sešli a odtad k J. M. C. nahoru povoláni byli a když jest jich asi třetí díl do pokoje vešlo, pan sudí byv povolán k J. M. C. měl poručení, aby u dveří oznámil, aby pacholata a lokajové tam puštěni nebyli, snad na nějakou zprávu J. M. danou, že by stavové pod obojí pro podstatu počet svůj pacholaty a služebníky doplňovali.

A když (nebyvše tu žádné pachole ani lokaj) světnice naplněna byla, ráčil J. M. v ta slova německy promluviti: „V paměti své mám, co jest mi zase od stavův pod obojí na předložení mé za odpověď dáno a můžete mi věřiti, kdyby ta věc mezi mnou a vámi samými jednána byla, že by snadná cesta k spokojení se najíti mohla. Ale největší difficultas záleží mezi dvěma stranami neb nacházím, že z obou stran sněmové, zřízení zemské a přísaha má může disputována býti, že tak v krátkém času nerozumím, jak by to mohlo srovnáno a upokojeno býti; neb vidíte, že ta věc v jednom ani ve dvou měsících možná není k na místě postavení, z čehož se obávati, že z takových hádání a odporů čím déle tím více nelibosti a kyselosti mezi stranami by zrůstati mohlo. Že jest se pak až posavád to protáhlo, víte, že ne mou příčinou to se stalo. Neb nejprvní vaše spisování se jest dlouho protáhlo a druzí také dlouho s svými odpověďmi se protahovali, že se v tom pracovati nemohlo. A můžete mi věřiti, že jen svornosti a pokoje mezi stavy obmýšlím, neb pamatujete, jaké příklady jsem vám dal na okolních některých zemích, a protož jsem povinen pánu Bohu a svědomí svému to jednati, což by se k jeho božské cti a obecnému pokoji vztahovalo. Poněvadž pak vidíte, že vám žádná překážka se nestala od osoby mé, tehdy za to mám, že jest nejlépe, aby takové disputaci zanechány byly. Ale abyste viděli, že nejsem té vůle žádného ztěžovati, tehdy vás ubezpečiti chci, že vás ztěžovati nechci i aby vám od jiných nic toho se nečinilo a ne toliko to od osoby své, nýbrž i při successorovi svém, abyste ztěžováni nebyli, to opatřím dotad, dokavadž by mezi všemi o to obecné srovnání se nestalo aneb dokad bych sem zase nepřijel. Než zase se naději, že se k jiným také pokojně chovati budete a v jich fary nevkračovati.

Než co se konsistoře dotýče, to také ještě rozličně disputováno býti může, než není mi nic protimyslného, aby ste jisté osoby zřídili, kteréby (pokudž by kdo ztěžován byl) na mne to vznášeti mohly a já to opatřiti chci, aby se žádnému ztěžováním neublížilo. Proti tomu se naději, že vy jiným také v kněžstvo a fary jich se vkládati nebudete a tak se milostivě naději, poněvadž nic jiného neobmýšlím nežli pokoje a svornosti, že na té odpovědi přestanete a zatím snad bude moci jináče býti."

Na to J. M. oznámení jsou stavové oznámili, že potřebu toho uznávají o to rozmluviti a J. M. C. zase svou poníženou odpověď dáti. I sešedše do zelené světnice nejvyšší pan sudí a stav panský na větším díle jsou to milostivé podání od J. M. strany volení osob, od kterýchžby ztížnosti na J. M. vznášeny býti mohly pro ztěžování kněžstva, za dostatečné uznávali, toliko aby to buďto sněmem aneb majestátem od J. M. stavům stvrzeno bylo. Však stav rytířský jsou k tomu rozmlouvali, kdyby ty volené

osoby ničímž více vládnouti neměly, nežli to, cožby sobě kdo ztěžoval, na J. M. aby vznášeti mohly, tehdy že rovně v předešlé nesvobodě zůstanou s kněžstvem svým, neb vznášeti ztížnost svou jeden každý od osoby své na J. M. sám může, a zatím, nežli by to opatřeno bylo, že kněží dosti dlouho ztěžováni budou moci býti, jakž jest se posavad od těch bezbožných a nás všech nepřátel nynějších konsistoriánův dálo; též také, žeby takovým způsobem žádného řádu v kněžstvu nebylo, nýbrž nynější neřád bychom stvrdili, anibychom neměli žádných správcův nad kněžstvem naším, než poněvadž všickni obnovení konsistoře žádáme, ta aby se obnovila, tehdy hned sejde z těch ztížností a nesrozumění. A pakliby vždy J. M. ráčil rozmýšlení míti strany obnovení osob nynějších v konsistoři, tehdy že bychom i to přijíti chtěli, aby z stavův jisté osoby zřízeny byly, k kterýmžby kněžstvo naše zření mělo, a ty aby moc měly děkany a kněží hodné obeslati a jim správu a řízení kněžstva našeho, aby v dobrém řádu stáli, poručiti.

Druhé, aby snešení a vyznání naší víry bez porušení zůstávati mohlo, abychom se mohli všickni, jenž se k tomu vyznání přiznáváme, podepsati a specetěné k dskám sobě složiti.

Naposledy, ačkoli my slovům J. M. C. a milostivým ubezpečením, že nám v fary a kněžstvo vkračováno nebude, věříme a tím bychom dobře jisti býti mohli, však jak jest nám to od jiných zdržáno bylo, nepochybujem, že J. M. v paměti milostivé zůstává, jakž časté ztížnosti a žaloby jsou J. M. C. od našich docházely a pod tím kněží vězením i jinák rozličně jsou ztěžováni bývali: a protož J. M. C. prosíme, aby to zjištění v tento obecní sněm vepsáno bylo, aneb jiným zjištěním, které bychom sobě dskami stvrditi mohli, abychom bezpečni byli, tak abychom neměli příčiny předešlých ztížností očekávati.

K tomu J. M. C. oznámení byli vysláni pan sudí, pan Jindřich z Valštejna, pan Jan z Říčan, pan Vilém z Talenberka, pan Kurcpach, pan Jaroslav z Kolovrat, pan podkomoří, pan Albrecht Kapoun, pan Jan Leskovec, pan Michal Španovský, pan Jindřich Vlyňský, pan Václav z Vřesovic i z měst také několik osob. Všakž toho dne jest to poselství vykonáno nebylo z příčiny, že J. M. C. v oboře býti ráčil.

V pátek po sv. Bartoloměji ráno jsou již psané osoby k J. M. C. šly a to, jakž poznamenáno, J. M. C. oznámily. Na to jest J. M. C. v ten rozum oznámiti ráčil: „Porozuměl jsem tomu, na čem jsou se stavové pod obojí na mé učiněné ohlášení snesli a to skrze vás mně poručili oznámiti, i jistě nic jiného neobmýšlím nežli pokoj, lásku a svornost, a poněvadž věc tato sama v sobě jest veliká, chci to v uvážení své vzíti na krátký čas a stavům odpověď svou dáti. Všakž k témuž jednání strany náboženství budou moci jisté osoby voliti, s kterými bych mohl tu věc jednati, tak poněvadž mnoho jiného jednání zůstává a již do odjezdu mého do Řezna krátký čas, a kurfirštové s nemalou prací tam se chtějí dáti najíti, kteréž jsem jistě s velikou těžkostí k témuž shledání naklonil, a protož vás napomínám, abyste v sněmovním jednání pilni byli, aby snad vaším průtahem něčemu platnému všemu křesťanstvu nebylo překaženo, neb se naději, že i při stavích říše nějakou jednostejně trvající pomoc na osazení hranic uherských způsobím. A protož jsem nechtěl pominouti vám to v známost uvésti.“

Pan sudí spolu s vyslanými svými jest to stavům pod obojí v známost uvedl. I snesli se na tom, aby osoby jisté o tu věc s J. M. C. k jednání vydali, totižto nejvyššího pana sudího, pana Jindřicha z Valštejna, pana Viléma z Talmberka, pana Hendrycha Kurcpacha, pana Buriana Trčku, pana Jana Leskovce, pana Michala Španovského, pana Šebestiána z Vřesovic, pana Sixta z Ottersdorfu, Mistra Matěje z Aventynu.

A ten den stavové ještě společně o obecních artikulích rozmlouvali, a sněmu do zejtřího potom odloženo jest.

V sobotu po sv. Bartoloměji jsou stavové o některých obecních artikulích rozmlouvali a zvláště o opatření země České před nenadálými vpády nepřátelskými.

Večír potom pan sudí poslal k panu Španovskému, aby ráno v šest hodin u J. M. C. byl.

V neděli po sv. Bartoloměji ráno jsou svrchu psané osoby všeckny volené k J. M. C. šly, a tu jest J. M. k nim ráčil promluviti v ten rozum: „Co jste mi předešlého dne oznámili a žádostivi byli, tomu jsem porozuměl a jak se naději, není nežli ve třech neb čtyřech artikulích, ale nedotýče se mne samého než katolických taky a těch, kteří chtějí sub utraque býti, a co jsem vám více nežli jednou oznámil a připověděl, to jsem vám připověděl na dobrou německou a českou víru a ne na francouzskou, to mi můžte věřiti. Všakž aby ste viděli, že to rád fedrovati chci a zvláště poněvadž byste rádi, aby to do sněmu vjíti mohlo, tehdy chci s druhou stranou se vší pilností jednati, aby to mohlo srovnáno býti; strany těch jiných artikulův, těm se dobře může cesta najíti. A poněvadž 26. dne Septembris jest blízko, napomínám vás, aby ste již k artikulům sněmovním předloženým přikročili, tak aby ty věci mohly se k skončení schylovati; neb vám mohu oznámiti, že mi někteří kurfirštové píší a žádají věděti, poněvadž slyšejí, že věci sněmu zdejšího na nějakých průtazích jsou, předceli na ten určitý den sjezd v Řezně bude čili se protáhne, neb rozumím, že by neradi dlouho daremně tam čas mařili. I píši jim, že se naději, že věci mé na dobré míře zde postaveny budou a že toho oumyslu jsem s pomocí pána Boha předce k uloženému dni se dáti najíti, a protož se naději, že osobami svými nedáte nic sjíti.“

Na to promluvení jsou se sstoupili a zase skrze pana sudího J. M. oznámeno jest, že J. M. z té milostivé péče poníženě děkujeme, že se pána Boha dokládáme, že nic jiného neobmýšlíme, nežli aby pokoj a svornost zachována býti mohla, a to že většímu počtu v známost uvésti chceme, a pokudž na nás jest, J. M. podle nejvyšších možností se odsluhovati hrdly a statky.

Potom téhož dne, když J. M. z kostela přinešen býti ráčil, některé osoby pod jednou k J. M. povolány byly a jim od J. M. něco předloženo, kteréž jsou se po poledni u J. M. pána z Rožmberka v domě sešly a své věci uvažovaly.

V pondělí po sv. Bartoloměji jsou ráno páni pod jednou u J. M. C. byli, potomně v sněmu toho dne ještě o některých obecních artikulích rozmlouváno bylo a potom se od pána z Rožmberka zmínka stala, pokudž by se stavům za dobré zdálo, když o taxy v kanceláři a pana sudího dvorského i o jiných artikulích ještě nevyřízených zmínka byla, aby na ten čas se odložily, a poněvadž čas odjezdu J. M. již krátký jest, aby stavové ku paměti sobě přivedli, co by J. M. na odpovědi sobě na obecní artikule dané, zase poníženě, co na nedostatku mají, oznámiti měli, a jsouc s J. M. o to spokojeni, aby již i na předložení J. M. C. strany budoucího krále a jiné artikule nastoupiti mohli.

Na kteréžto oznámení jsou stav rytířský mezi sebou rozmlouvali, že by takové oznámení proti jistému s J. M. C. sněmovnímu snešení bylo, poněvadž artikul o náboženství není na místě postaven, a protož že se jim netreří, aby se v tom J. M. C. ještě ohlašovati měli, že chtějí na předložené artikule J. M. svrchu psané nastoupiti, a dožádali pana Michala Španovského, aby panu sudímu to uvedouc v známost za to žádal, aby pán od strany pod obojí ohlášení to učinil k straně pod jednou, což když pan Španovský panu sudímu oznámil, i řekl pan sudí, aby to J. M. pánu z Rožmberka oznámil.

Když jest to pánu z Rožmberka pan Španovský oznámil, tehdy pán ráčil říci, poněvadž se to strany obecních artikulův vyřídí, máli se zatím zaháleti, nežli artikul strany náboženství na místě postaven bude.

K tomu pan Španovský řekl, že jest takové J. M. C. snešení. Pan kancléř proti tomu oznámiti ráčil, že to strany budoucího krále jednání není artikul z přednešení předešlého sněmu, než že jest o to tento obzvláštní nový sněm rozepsán.

Pan Španovský zase oznámil, že jest tak, než že snešení sněmovní s J. M. C. jest, čemuž J. M. neráčí na odporu býti, že přede všemi věcmi artikul o náboženství nejprvé na místě postaven býti má, a to že J. M. ne od osoby své toliko, nýbrž i na žádost jiných mnohých pánův a přátel

oznamuje, a protož že mu se vidí, že bližší cesty není, nýbrž J. M. C. poníženě prositi, aby pro fedruňk jiných J. M. C. artikulův ten strany náboženství neráčil prodlévati na místě postaviti.

A když v tom rozmlouvání pan sudí vstáti a k dskám jíti ráčil, tehdy potom brzo sněm podložen byl do zejtřího. Však potom páni pod jednou toho dne jsou k J. M. C. šli, byl nahoru obeslán i pan komorník před večerem.

V outerý po sv. Bartoloměji když jsou se stavové dosti dlouho nesešli a přišedše ke dskám do sklepu, nejvyšší pan sudí zavolal k sobě pana Kurcpacha a pana Španovského a pana Šebestiana z Vřesovic a ukázal jim pán cedulku od J. M. C. téhož dne ráno panu Štrejnovi vlastní rukou napsanou v ten rozum, aby osobám od stavův pod obojí voleným jménem J. M. oznámil, poněvadž tu spatřují a vidí, že věci jejich na všech místech jednati ráčí, aby již také k artikulům od J. M. přistoupili a déle neodkládali; neb čas již krátký a že té naděje neráčí býti, aby tak platný skutek, kterýž se v Řezně vyříditi má, jejich odkládáním překážku trpěti měl a že by J. M. je samé před sebe byl povolati ráčil.

Čemuž svrchu psané osoby vyrozuměvše oznámily panu sudímu, že to stavům bude velmi odporné, a když pán oznámil, že by proto dobře bylo pro ušetření J. M. C., aby se předce týchž J. M. artikulův k jednání začátek stal, ale ony jsou pánu tu odpověď daly, že témuž jednání osobami svými žádné překážky činiti nechtějí, nýbrž co jiní páni stavové a oč tu (krom náboženství) se snesou, že to všeckno zachovati chtějí; než aby toho přítomny býti měly mimo tak jisté obecní i také s J. M. C. snešení, že jim to možné a náležité není, ani také že s dobrým svědomím toho učiniti a proti svěření od krajův sobě učiněnému nemohou. A že se jest obávati aby i jiní se nerozjeli. V tom jest se s nimi pan sudí snesl, aby se něco toho stavům pod obojí prvé nežli by se rozešli, oznámilo, dole v zelené světnici, a panu Štrejnovi cedulku pán o tom napsal.

I když jest se jich nemalý počet v zelené světnici sešel, přišel taky pan Štrejn a šel do sklípku i vyšel pan sudí k němu, povolavše sebou pana Kurcpacha a pana Španovského. A když pan Štrejn tomu, co by tu na nemalou ztížnost býti chtělo, porozuměl, oznámil, aby tím jisti byli, co jest jim od J. M. C. připovědíno strany náboženství, že se ne jinak stane buďto sněmem aneb relací, dskami aneb majestátem, aby jen to v nějaký spis uvedli, na jaký způsob žádají ujištění. Však že jim důvěrně radí, aby zatím předce jednali, aby jen císař viděti ráčil, že jsou začátek v J. M. jednání učinili, že také zatím jich věci jednány a řízeny budou.

Než osoby svrchu psané to na větší počet odkládaly a zase ven do zelené světnice vyšly a to od pana sudího i ta cedulka stavům v známost uvedena jest. Než stavové se o to nemohli snésti, aby se co mělo jednáním začínati mimo jisté několikeré zůstání a připovědi, dokud ten artikul o náboženství na místě postaven nebude; též i strany ujištění, že by nejplatnější sněmem bylo. Také z sebe vyslali do soudné světnice k pánům pod jednou s omluvou, že tak dlouho mezi ně nejdou, poněvadž něco v věcech svých uvažují, však brzy že přijíti chtějí.

Páni pod jednou zase vzkázali, že někteří z prostředku jich jsou staří, někteří nevelmi dostateční a protož že déle trvati nemohou, nýbrž se rozjíti chtějí, a toho, že J. M. C. véci pilné tak se odkládají, že vděčni nejsou, a poněvadž jich osobami tu nic neschází, že o jednu hodinu v oboře u J. M. býti mají a omluvu svou že J. M. učiniti chtějí.

Na to jsou se také stavové pod obojí snesli, aby též svou omluvu J. M. oznámili a žádali za odpověď na nedělní oznámení, neb osobami svými že nic nemeškají čekajíce jen na to, aby J. M. C. ten artikul a jich zjištění a opatření na místě postaviti ráčil, neb že by to ztížné býti muselo, aby teprva některá osoba s nimi se nesnášející a někteří kněží málo, kteří v sněmích žádného hlasu nemají a stav žádný nejsou, měli všech třech stavův království Českého sněmovním snešením na překážku

býti, poněvadž nikdá žádný sněm nebývá, aby některé osobě neměl ztížný neb protimyslný býti; ale když se všickni tři stavové oč snesou, že pro některou málo osobu na odkladech nebývá, a protož to všecko s omluvou poníženou aby se J. M. C. oznámilo. A k napsání notule, jakého opatření bychom v náboženství našem žádostivi byli, jsou nařízeni byli pan Hendrych Kurcpach, pan Václav z Vřesovic. Osoby ze všech tří stavů pod obojí před večerem o přístup k J. M. C. jsou odeslány byly, kterýmž jest ráčil jmenovati hodinu na zejtří v sedm hodin. A tu jest při J. M. C. byl tehdáž pan komorník pan Zdeněk z Vartmberka, z pánův, pan Zdeněk Malovec, pan Rašín, pan Hysrle z Chodův, z vladyk, potom několiko málo měšťanů a řemeslníků a několik kněží Pražských.

V středu v ochtáb sv. Bartoloměje, když jsou stavové pod obojí k J. M. C. přišli, učinili svou omluvu J. M. C., aby jich neráčil v důmnění míti, jakoby ta jednání příčinou jich se protahovala, neb že i páni přátelé pod jednou jisté snešení s nimi mají, aby před na místě postavením artikule o náboženství nic jiného se nejednalo. A protož že J. M. prosí, aby to ráčil již k místu vésti, neb že na jiném nejsou, jakby ten artikul na místě postaven byl, že hned na artikule J. M. nastoupiti chtějí a v tom podle svých nejvyšších možností J. M. věci fedrovati.

I ráčil J. M. promluviti v ten rozum: „Na čem jsem v neděli s vámi pozůstal, to v paměti své mám a to na tom, že jsem s katolickými jednati měl strany toho, aby ujištění náboženství vašeho v sněm vjíti mohlo, což jsem i učinil. Že pak odpověď Vám ode mne dána není, to se příčinou tou děje, neb jsou mi to oznámili, poněvadž to ne jich samých se dotýče, nežli těch také, kteří staří sub utraque býti se praví, a protož že potřebí jest jim to oznámiti, co k tomu říkati budou. A tak na to jsem je povolal a s nimi o to jednal, kteří jsou mi včera svou odpověď dali a chci ji katolickým v známost uvésti strany toho ujištění, neb víte, že takové věci s obecním povolením se státi mají, a nechci zaháleti a pokudž možné bude vám dnes neb zítra odpověď dáti, a co v té věci budu moci platného a užitečného, cožby k pokoji sloužilo, učiniti, to rád učiním. Že se pak omlouváte, jako byste snad u mne v domnění býti měli, žeby artikulové sněmovní ode mne vám předložení vaší příčinou se protahovati měli: i jest tak, že bych příčinu měl něco toho sobě mysliti, neb o posledním sněmu nic k tomu podobného není jednáno, ačkoli jste mi se ohlásili, že tak učiniti a věci mé jednati chcete, jak jste vy pak (míníc pana sudího) sami mně to oznámili a protož znáti můžete, že slušně takové rozmyšlení míti musím; neb v věcech vašich pracně jednám, než zase vidím, že vy v mých potřebách velmi slabě se k tomu máte. Chcete, abych vaše věci fedroval a mé aby pod tím zadu zůstaly, a kdybych měl v tom takovou měrou od vás překážku míti, tehdy bych sobě mysleti musil, že mi se to zoumyslu děje; než naději se, že jináč k tomu se míti budete, poněvadž vidíte, jak já v věcech vašich nezahálím, naději se, že nic tím méně v věcech mých jednati budete. Neb když by se i jednalo, však nic zavřeno nebude, když k závěrce sněmu přijde, každému bude svobodné mluviti, co mu se bude viděti. A protož vás napomínám, aby ste věci mé před sebe vzali, neb kdybych viděl, že byste tím odkládati chtěli, tehdy také malou chuť bych měl k vašim jednáním."

Po tomto oznámení, když jsou stavové J. M. odpověď dali, že mezi sebou chtějí o to rozmluviti, i ráčil dále promluviti: že jistou zprávu míti ráčí, kterak bychom se chlubiti měli, jak jest nám mnoho připověditi ráčil a někteří žeby sobě to i spisovali, což jsou sobě druhá strana nemálo ztěžovali a nad tím těžkost měli, kterýmž že jest pracně to z mysle J. M. vymluviti musel, neb co jest nám připověděl, to že dobře pamatovati ráčí a že jest sobě každou řeč, aneb jaká kdy připověď byla, také napsal a žeby se jináč ty připovědi vykládati a obracovati chtěly.

Stavové když jsou od J. M. dolů přišli, měli to všecko v svém uvážení a na ten čas se na tom snesli, nechtíce se s J. M. C. v odpory dáti, nahlédše i do sněmu předešlého, jaké strany jednání zůstání bylo, aby pánům přátelům pod jednou promluvení učiníc k paměti toto přivedli, jaké jedno-

myslné snešení spolu s námi mají, aby na nic jiného nastupováno nebylo, lečby artikul strany náboženství na místě postaven byl, neb jim že také na tom záleží, a protož aby žádáni byli, aby na cesty pomyslili a toho jim nápomocni byli, aby J. M. C. ten artikul o náboženství k místu a konci přivésti ráčil, nébrž straně pod obojí pod takovým snešením jistým že jest nenáleželo a nenáleží z toho vykračovati a v jiné jednání se dávati; všakž jak by jen ten artikul na místě postaven byl, že hned o jiné J. M. artikule jednati chtějí a osobami svými, pokudž nejvýš možné, nic sjíti nedadí.

Na to promluvení, když jsou se páni pod jednou sstoupili a pan komorník nejvyšší též s nimi v potazu zůstal, měvše mezi sebou promluvení a rozstoupivše se, pan komorník sám jest ke všem stavům pod obojí promluvení učinil v ten rozum: „Porozuměl jsem, jaké jste promluvení Jich M. pánům a přátelům našim pod jednou učiniti ráčili, jmenujíc v tom promluvení ode všech tří stavův pod obojí jiné mnohé, osobu mou i jiných množství starých znamenitých a poctivých lidí, jako bychom my nebyli té staré víry, pominouti ste ráčili, ježto podle mne znamenitý počet i na tisíce jich jest, kteříž jsou starého chvalitebného náboženství a ti, kteříž od něho neodstupujeme, kteříž v svých řádích zůstáváme a dobrými kněžími a pořádnými se spravujeme, a jsme ti, na kteréž povinnost J. M. C. se vztahuje, kteříž podle smluv sněmův a zřízení zemského v svornosti s jinými zůstáváme a víme, kdyby i páni katoličtí se chtěli od nás odděliti, že nemohou a my také od nich, s další nemalou ztížností a oznámením, že mnoho jich tu v sněmě jest, o kterých pán ví, že jsou prvé jináč věřili a protož že toho ohlášení nemohl pominouti.“

Na to promluvení jsou se stavové pod obojí do zelené světnice sešli a měvše obšírné a ztížné uvažování, taková odpověď skrze pana sudího panu komorníkovi zase dána jest: „Jakou měrou a oumyslem jsme k pánům a přátelům našim pod jednou to přátelské ohlášení učinili, tomu že jest se z řeči naší porozumělo a to proto, že jsouce s počátku toho sněmu vždycky v přátelském snešení a srozumění, ještě bychom neradi v jednáních obecních od pánův se oddělovali, že pak pod tím pan komorník tak ztížnou domluvou k nám jest se ohlásil, toho jsme se do pána nikoli nenadáli, neb se tím mluví, že on s svým množstvím osob ze všech tří stavův jest ten, kterýž jest starého a chvalitebného náboženství, kterýž od toho neodstupuje, co prvé dobrého a pořádného, kteří v svých řádích zůstávají, kteří se dobrými a pořádnými kněžími spravují, na které se J. M. C. povinnost vztahuje, kteříž s jinými v svornosti zůstávají: ješto my na páně náboženství, jakého jest, jsme se neptali, než o svém víme a za ně se nestydíme, poněvadž jaká víra naše jest, J. M. C. jsme v spisu podali, aby všemu světu známa byla, však dobře trpěti nemůžeme, aby se neměl závazek J. M. C. na nás vztahovati, tomu místa dáti nemůžeme a v řádu a zřízení zemském stojíme, nedadouc pánu ani žádnému jinému toho napřed, a aby pán s jinými pány v dobrém srozumění byl, jak vypravuje, toho bychom pánu přáli. A kdož jsou ti, jimž J. M. C. zavázán býti ráčí, ty že očitě každý vidí, ale aby pánu samému jaký jiný zvláštní závazek býti měl, tomu odpíráme. A ačkoliv o velikých počtích stavův z strany své pán praví, ale rádi bychom věděli a je viděli, kdo jsou ti, a kde jaké vyhledávání a obsílky lidí se dějí, o tom také víme, i toho tajiti nemůžeme, že včerejšího dne maje pán nahoru k J. M. C. jíti tu jest tam starý primas Staroměstský některé sladovníky obeslal, chtějíc veliký počet strany své učiniti, kteříž domnívajíc se, že se tu řemesla jich dotýkati bude, o ničemž jiném, proč nahoru jdou, jsou nevěděli, až jsou z promluvení před J. M. C. porozuměli, což jsou hned, sešedše dolů, jiným zřetedlně oznámili. A protož tomu neradi jsme, že se takovými prostředky jednáním J. M. C. a obecním překážka činí, což my mlčením před J. M. C. pominouti nebudeme moci, nýbrž omluvu svou J. M. C. oznámíme, aby věděti a rozuměti ráčil, kým ti průtahové přicházejí a námi že tu nic neschází. A protož jakž jsme se předešle snesli strany náboženství, ještě na tom stojíme, aby nejprvé k místu ten artikul podle snešení sněmovního přiveden byl, a když to bude, osobami svými nic sjíti nedáme.“

Proti tomu zase pan komorník oznámil: „Co jsem mluvil, pravím, že jsem dobře mluvil, ale

ne abych V. M. měl dotýkati, neb jsem mluvil o jiných, v jakém dobrém řádu stojí, a aby tu kdo dotýkáni býti měli nevím. Než i já jsem se méně nadál, aby taková domluva tu v tomto místě tak ke mně se státi měla, poněvadž jsem až posavad tomuto království i každému rád sloužil, a nenadál jsem se, abych tak v tom domnění býti měl, neb jsem zle vykládán, učinivše zmínku o starodávním dobrém řádu. V čem se pak ráčíte chváliti, přál bych V. M., abychom v té svornosti, jak jest prvé bylo, zůstali. Pamatuji, že jsme strany náboženství v houfích spolu chodívali a prosili, aby konsistoř, jak od starodávna bývalo, obnovena byla a za dobré kněží abychom míti mohli a ještě prosíme a budeme bohdá dobrou odpověď míti, a znám jich tu tak mnoho, kteříž jste choditi ráčili a žádati, aby ten dobrý řád mohl jak prvé držán býti."

Když jest pak pán dotázán byl, kde jsou pak ten veliký počet stavův, o kterých praví, že bychom je rádi viděli, oznámil pán: kdybychom měli na otázkách býti, že by věděl co mluviti a na takových výkladech že není, ale že po kraji dosti a množství pobožných lidí jest i ženského pohlaví a žeby se dobře našli, kdyby toho potřeba byla, a že tu některé osoby z krajův volené jsou, že se v to jednání o náboženství dávají a snad o tom poručení nemají. I ozvali se mnozí, že těch mnoho osob z krajův bylo by tu na sněmě potřebí viděti, o kterých pán praví a na tom aby se pán nemejlil, že vědí dobře, co v sněmě podle poručení sobě v krajích učiněného jednati mají.

Páni pod jednou dali straně pod obojí na nejprvní promluvení odpověď, opakovavše řeči a mluvení k sobě učiněné a žádali, abychom, pokudž možné, cesty obmýšleli k skončení toho jednání; kdy se to stane, že rádi s námi na J. M. předložené artikule nastoupiti chtějí. Než aby oni měli příčinou býti toho domnění, které J. M. o nás míti ráčí, tomu abychom nevěřili, zakázavše se straně pod obojí vším dobrým přátelstvím. Než majíc také napomenutí k spěšnějšímu jednání od J. M. C., že jsou nemohli pominouti včerejšího dne po vyslaných našich nám vzkázati, jestliže by pro krátkost času J. M. C. jednání nemohla všecka skončena býti, že by se tu jim nemohlo přičítati, než vzkázání žádného J. M. C. že jsou neučinili o nás; kdež pak počátek jich snešení s námi připomínáme, že nepochybují páni, že v paměti máme, za jakými příčinami jest se to stalo, totižto, když osoby z počátku k spisování obecních artikulův voleny byly, kdež pak strany tohoho artikule o náboženství od nás více než jednou oznámeno bylo, že by nám před na místě postavením ztížné bylo na něco jiného nastoupiti, z té příčiny že se u nich též zdálo potřebné ohlásiti, ne proto, aby svou jakou potřebu v tom znali, poněvadž s námi o náboženství nic činiti nemají, vědouc, že mezi předky našimi již ty věci na jisté míře postaveny jsou smlouvami i jináč a skrze krále J. M. k stvrzení přišly privilejemi, pamatujíc na to, při tom státi že chtějí, co tak jednou stvrzeno jest; jiné myšlení že jest nebylo, neb kdy jest se o měnění religií jednalo, že jim potřeba byla o tom věděti, poněvadž by změnění takové býti mohlo, kteréžby jim k ztížnosti býti muselo. A páni pod jednou, že se strany religií nezastírali v jednáních, k kterýmž že rádi přikročiti chtějí. Poněvadž pak tomu rozumějí, že my pod obojí mezi sebou rozdvojíni jsme a spisy J. M. C. že jsme podali, oni, páni pod jednou, že jich rozeznávati nemohou; než čím jsou povinni, to že rádi učiní a J. M. C., poněvadž vrchnost naše jest, aby se v to vložiti a spokojiti ráčil, že žádati chtějí.

Stavové pod obojí zase do zelené světnice se rozstoupili a rozmluvivše o jednu i druhou přímluvu, zase nejprvé pánům pod jednou z jich přátelského zakázání se poděkování stalo, než kdež páni pravili, žebychom pod obojí mezi sebou v rozdvojení byli, o tom že nevíme, nýbrž všickni že svorni jsme a v tom že nebude potřebí pánům o žádné jednání mezi námi s J. M. C. pro jednu aneb dvě osoby, kteréž nemohou stav slouti, jednati, neb jestliže ty osoby něčemu nedorozumívají, že proto obecní naše snešení minouti aneb v pochybnosti postaveno býti nemůže.

Podle toho také ještě i panu komorníkovi od stavův sub utraque proti řeči páně [odpověď dána] byla, jak prvé opakováno a toho doloženo, že ne my jsme se od pána, nežli pán od nás se jest

odtrhl, a kdež pán tak na otázku stavům, kde by ti stavové byli, kteří se v spisu páně podepsali, oznámil, kdyby toho potřeba byla, že by se mohli najíti: na to pan Španovský řekl a někteří podle něho, že již přes osmnácte nedělí se sněmuje a že jich ještě není viděti a žeby jich již potřebí bylo tu na sněmě.

A potom jest pan Vilím z Talmberka pošeptal panu sudímu, že jest doložil pan sudí, kdyby stavové byli věděli, že se pan komorník od nich tak má odtrhnouti, že by ho předešle k té práci nebyli chtěli potřebovati.

Tu pan komorník řekl: „Co jsem prv učinil to jsem rád a dobrou měrou činil, než kdybych tomu, který teď přišeptává, měl odpověď dáti, také bych mu dobře mohl oznámiti, že jest prvé mluvil, že o té augšpurské konfesí nic neví a nyňčko ji také schvaluje."

Pán z Talmberka řekl: „K tomu se znám, že jsem ji prvé neslyšel, než když jsem ji slyšel, k ní jsem přistoupil a ji schvaluji. Tu máte pane, odpověď."

A tak ty řeči se přetrhly a sněmu do zejtřího odloženo.

Ve čtvrtek před památkou narození panny Marie jsou se stavové v soudné světnici sešli, tu jest od strany pod obojí pánům pod jednou promluvení se stalo: že nepochybují, že v paměti své mají společné s nimi zůstání, aby nic k jednání jinému před se bráno nebylo, leč obecní artikule všecky na místě postaveny budou a zvláště artikul o náboženství, poněvadž se jich tu také dobře jako nás dotýče. A protož chtějíli páni, tak co již obecních artikulův snešeno jest, J. M. C. aby bylo předneseno, a artikul o náboženství aby J. M. C. také ráčil na místě s námi postaviti, že my ihned hotovi jsme, jakž týž artikul na místě postaven bude, na jiné předložené od J. M. věci také nastoupiti a jednati.

Na to promluvení páni pod jednou jsou zase odpověď dali, opakovavše promluvení druhé strany pod obojí, že se v tom pamatují, jaká předešlých časův ohlášení k nám jsou učinili a to ne jiným způsobem nežli přátelským, zvláště, poněvadž u sebe toho tak považovali, poněvadž jsou předky našimi jistá zůstání smlouvami i zřízeními zemskými, jak k sobě strany oboje chovati se máme, učiněna, a tak znajíc, že by snad nějaká proměna proti tomu býti chtěla, jakž pak i z toho nemalého odporu, který jest se mezi panem komorníkem a námi stal, jsou porozuměli, čehož mezi námi jako svými milými pány a přátely vděčni jistě nejsou, a že rádi při J. M. C. s ponížeností k tomu se přičiniti chtějí, aby skrze J. M. takoví mezi námi odporové mohli přátelsky spokojeni býti.

Na to promluvení strana pod obojí, rozmluvivše společně, zase to oznámili druhé straně, že tomu rozumějí, jakoby naše jednání strany nějakých nových věcí proti zřízení zemskému aneb smlouvám býti mělo a tudy že by se jich něco dotýkati chtělo, čehož se nenadějeme, aby páni co toho na sebe a na stranu svou potahovati měli. Neb nepochybujeme, že v své dobré paměti mají, když jsme jim z počátku ohlášení své, jakého náboženství jsme, učinili a aby spolu s námi k J. M. C. šli a se též přimluvili, aby J. M. povoliti ráčil, abychom to, co jest z dobrého řádu vystoupilo, zase mohli v kněžstvu a náboženství našem v řád uvésti: na to že jsou nám odpověď přátelskou dali, že z příčin jistých, pokudž možné, věcí našich se dotýkati oumyslu nejsou, však na čem koli my své věci s J. M. C. na místě postavíme, že nepochybují, že J. M. C. milostivě k nám se zachovati ráčí. Kdež pak páni toho dokládají, že bychom ještě snešeni mezi sebou nebyli a že při J. M. C. rádi se přičiniti chtějí, aby J. M. se v ty odpory vložiti a spokojiti ráčil: i my že snešeni jsme, oznámili, že pak jedna toliko neb dvě osoby od nás odstupují, tím že snešení naše nic zrušeno není. A také, ač víme, že páni dobrým oumyslem o to při J. M. C. by se starati chtěli, však my že toho potřebu žádnou býti neuznáváme, neb pro osobu některou málo sněmovní snešení se rozjíti nemůž a oni aby jakou překážku učiniti mohli, neuznáváme, neb pro nesnešení jedné neb dvou osob větší počet sněmy předce zavírají.

Páni pod jednou, měvše společné promluvení, zase odpověď tu dali, že s námi neradi v obšírnou disputací by se dávali, než že na toto naše promluvení potřeba jich ukazuje obšírnější nám odpověď dáti, a to v tom, což jsou k nám, jakž se nadpisuje, mluvili, že příčinu toho pamatují býti tu, že my jsme sobě ztěžovali, že sekty rozličné se rozmahají a pro vykořenění jich že bychom to před sebe bráti chtěli. Než vědouce páni, jaká zřízení zemská jsou i mezi předky našimi jisté smlouvy a sněmové, aby nač jiného od nás nastupováno býti chtělo, tomu že jsou tak nerozuměli, i také aby taková slova k nám o jednání věcí svých s J. M. C. od sebe mluviti dáti měli, že se nenadějí.

Co se pak promluvení o srovnání odporův našich dotýče, to že jistě ne jinou nežli přátelskou měrou se jest stalo, a ještě žeby vinšovali, abychom netoliko s jednou osobou, nýbrž dokonce s žádným na odporu nebyli; ale kdy jest se to spatřilo, co mezi stranou naší se jest zběhlo a J. M. C. bezpochyby něco také toho i doneśeno, čehož vděčni nejsou, tehdy dobrou měrou a oumyslem to jsou k spokojení skrze J. M. C. nápomocni býti chtěli: než kdybychom toho vděčni býti nechtěli, že oni také tomu pokoj dáti mohou. A poněvadž již čas k sněmování a odjezdu J. M. C. do Řezna velmi krátký jest, za to páni pod jednou žádali, aby se na věci od J. M. C. předložené nastoupilo a společně jak z počátku sněmu tak i v těchto věcech jednalo, a jak včerejšího dne tak i tehdáž žádali, aby se čas nemařil, zatím že snad J. M. C. jiné věci naše k místu vésti' ráčí a zaháleti nebude, a při tom žádali oumysl náš věděti, aby také věděli co dále činiti. Neb že by litostivá věc býti musela, kdybychom tak dlouho sněmovali a tak bez na místě postavení těch věcí se rozjeti a také i u cizích národův divně vykládáni bychom býti museli. Kdyby pak býti vždy nemohlo, tehdy že by také nemohli tu v Praze daremně utráceti, než domů se zase obrátiti, však že se nenadějí, aby k tomu přijíti mělo, neb jistě na jiném že nejsou, nežli v těch ve všech věcech s námi jako s svými milými pány přátely o to, což by k obecnému dobrému bylo, jednati.

Strana pod obojí vyslyševše to, potřebné uznali, obšírněji o to promluviti a na tom se snesli, aby nejprvé k J. M. C. společně došli a co jest se stavům od pana komorníka stalo, to aby na J. M. vznesli s další žádostí, aby jim to od J. M. k slušné nápravě přivedeno bylo s tím doložením, kdyby též stavové pod obojí měli tak odřezanci obecního práva a řádu býti a povinnost J. M. že by se na ně neměla vztahovati, jak od pana komorníka oznámeno bylo, tehdy že by také ani k volení krále a k sněmu obecnímu nenáleželi, též že by se v berních a jiných obecních břemeních také žádná povinnost na ně vztahovati nemohla, čemuž nikoli místa dáti že nemohou.

Též oznámeno bylo o sladovnících a jiných osobách, jak se obsýlají, aby J. M. C. se oznámilo, a podle toho se snesli žádati, aby J. M. C. již ráčil tomu artikuli o náboženství konec učiniti a jim milostivou odpověď dáti; neb jakž se to stane, že ihned chtějí podle jiných na J. M. artikule nastoupiti a v nich podle možnosti své nejvyšší všelijakou poníženou volnost ukázati.

Když to tak J. M. oznámeno bylo, ráčil býti nemálo pohnut a odpověď ráčil v ten rozum dáti, že tomu nerad býti ráčí, že takové nesrovnání a zášti mezi námi se zbuzují, a pod tím že obecné dobré se obmeškává a toho že by vděčnější býti ráčil, aby taková osobní a postranní zášti a kyselosti raději zanechána byla, nežli proto aby tak veliké jednání překážku míti mělo; neb že se J. M. vidí, že ten odpor náš bezpotřebný, který pro jedné osoby mluvení, kteréž ne tak velmi od nás by váženo býti mělo, neměl by pod zástěrou J. M. věcem tak znamenitým překážeti, neb že sami v víře snešeni nejsme, augšpurskou konfesí že žádáme a k staré víře pod obojí se známe, však jedno s druhým že se nesrovnává, a žeby se založiti ráčil, že tu mnozí mezi námi jsou, kteří nevědí, co jest augšpurská konfesí. A protož že nás napomínati ráčí, abychom se tím nezastírali a k potřebnějším jednáním přikročili, tak byloli by co tudy obecnému dobrému překáženo, aby při všech národích nám vina přičítána nebyla. Neb že vidíme, kterak Turek v Uhřích opět škody činí, a nebudeli to opatřeno, že na rok budoucí není co jiného očekávati nežli otevřenou válku. Pakli bychom vždy na svém státi chtěli

a co horšího všemu křesťanstvu z toho pošlo, že J. M. nebude tím ničímž vinen, nežli nám že všecka vina se přičítati musí, s dalším napomenutím, abychom k jednání předloženému přistoupili. Stavové vyslyševše to, oznámili J. M., že toho potřeba jich jest o to rozmluviti a J. M. poníženou odpověď dáti.

I sešedše dolů, když se tak ty věci čím dál tím více k zlému schylovaly, byli nad tímto mnozí ztíženi i také zarmouceni a snesli se na tom, aby pánům pod jednou toho podali, aby na zejtří se snešenými obecními artikuly k J. M. C. došli a J. M. je společně přednesli, potom aby v spisu omluvu a žádost svou J. M. C. podali, a pana Španovského se dožádali, aby to v spis uvedl; kterýž to vykonal a na níže psaný způsob sepsal, totižto, že jsou více nežli jednou milostivé J. M. C. napomenutí k sobě slyšeli, aby k předloženým sněmovním artikulům přistoupili a k průtahům příčiny nedávali, však že se v tom pána Boha dokládají, že by neradi netoliko jeden den, nýbrž ani hodiny jedné k průtahům J. M. věcí příčinou byli, však poněvadž obecní artikulové již na větším díle jsou vyřízeni a J. M. podáni, mezi kterýmiž artikul o náboženství, kterýž nejpřednější a nejpilnější jest, ještě nevyřízený zůstává, na kterýž od J. M. milostivé odpovědi stavové pod obojí očekávají a přivedše sobě jeden i druhý sněm ku paměti, to J. M. C. jisté snešení s stavy že nacházejí, že nejprvé a přede všemi věcmi jinými artikulové obecní mají jednáni a na místě postaveni býti, a když by ti tak na místě postaveni a vyřízeni byli, že teprva na předložení sněmovní má nastoupeno býti, a protož že stavové J. M. poníženě prosí, aby J. M. C. ráčil jim odpověď milostivou dáti; neb dokavad v náboženství svém a v tom nářku jim od pana komorníka tak nevině učiněném opatřeni a ujištěni nebudou, že jim možné není co jiného jednati ani podle něho pana komorníka do sněmu jíti a věci J. M. C. jednati.

A poněvadž se více k nějakému sněmu rozvedení nežli k čemu jinému schylovalo, neb jsou stavové nad tím oznámením od J. M. C. učiněným nemálo ztížni byli, i když z sněmu dolů sešli, napsal pan sudí J. M. C. cedulku tichým duchem a s poníženým oznámením, že stavové nemálo nad oznámením J. M. ztížni jsou a jináč že k sobě toho nepřijímají, nežli, jakoby všecky J. M. proti panu komorníkovi za lživé usouditi ráčil, protož že J. M. prosí, aby ráčil na nějakou jinou cestu pomysliti, neb že se jistě obáváme něčeho škodlivého k rozvedení sněmu.

Na tuto cedulku J. M. C. ráčil zase panu sudímu odepsati v ten rozum: „Cedulku Vaši jsem přečetl, než vidí mi se, že velmi bezpotřebné jest, že se chtějí komorníkovi věci a řeči v to jednání vplísti a tak obecnímu dobrému z oumysla překážku činiti. A vidí mi se, že byste slušně na tom, co jsem vám před několika dny za odpověď dal, přestati mohli a mně se důvěřiti neb nerozumím, jak bych skůro víceji činiti mohl; k tomu také, kdybyste Vy a někteří jiní jiné stavy k tomu vedli a měli, tehdy by tím dobře spokojeni byli, neb jestliže slovům mým věřiti nechcete, tehdy jiným věcem také věřiti nebudete, ačkoli toho žádné příčiny nemáte. Šetřte pilně co činíte, neb sic vina všecka Vám a Vašim se přičítati bude, což bych z strany své nerad viděl, neb žádné slušné příčiny toho nemáte, abyste k ostatním jednáním neměli přikročovati a raději tudy tomu všemu překážku činiti.“

Potomně večer byl pán z Rožmberka k J. M. C. obeslán a snad toho něco J. M. C. jest od pána předloženo, co by z toho pojíti mohlo. Neb jsou se stavové pod obojí konečně byli na tom snesli, z sněmovního zůstání nikoli nevykračovati a k žádnému jinému jednání nepřistupovati, leč artikul náboženství s opatřením jich na místě postaven bude.

A protož potom okolo dvou hodin na noc poslal J. M. C. pana Jiřího z Martinic, komorníka svého, na Hradčany k panu sudímu, aby asi s osmi osobami přednějšími na zejtří v sedm hodin u J. M. C. se najíti dali. I šly k J. M. na zejtří v pátek osoby níže psané: nejvyšší pan sudí, pan Jaroslav z Smiřic, pan Hendrych Kurcpach, pan Karel z Biberštejna, pan Jan z Valdštejna, pan Burian Trčka, pan Jan Leskovec, pan Michal Španovský, pan Šebestian a pan Václav bratří z Vřesovic, kterýmž jest J. M. C. řeč učiniti ráčil v níže psaná slova.

Léta Páně tisícého pětistého sedmdesátého pátého v pátek po sv. Jiljí nejjasnější kníže a pán, pan, Maxmilián, římský císař, uherský a český král oc, ráčil jest stavům všem třem království tohoto Českého pod obojí způsobou, tělo a krev Krista pána přijímajícím, na poníženou a poddanou žádost jich strany artikule o náboženství a religí jich ujištění vlastními ústy svými císařskými tuto odpověď milostivou dáti a to po osobách zejména těchto, panu Bohuslavovi Felixovi Hasenštejnském z Lobkovic a na Líčkově a Chomútově, nejvyšším sudím království Českého, panu Jaroslavovi z Smiřic a na Kostelci, císaře J. M. dvoru maršálku v království Českém, panu Janovi z Valštejna a na Sečicích, hejtmanu Menšího města Pražského, panu Jindřichovi Kurcpachovi z Trachenburku a na Stolinkách, panu Karlovi z Biberštejna a na Děvíně, panu Burianovi Trčkovi z Lípy a na Světlé nad Sazavou, podkomořím království Českého, panu Janovi Leskovcovi z Leskovce a na Cerekvici, panu Michalovi Španovskému z Lisova a na Pacově, Její M. císařové, jakožto králové české, podkomořím v témž království, panu Šebestianovi z Vřesovic a na Tauchovicích a Kystře, panu Václavovi z Vřesovic a na Byšicích.

Předkem, že jest sobě J. M. C. včerejší stavův promluvení k milostivé paměti přivésti ráčil, kteréžto ve dvou artikulích obsaženo bylo a jest, a to předkem o důtku, kterouž jest pan Jan z Valštejna a na Hrádku nad Sazavou, nejvyšší komorník království Českého, stavům učiniti měl, a druhé o odpověď, kteréž stavové na artikul strany religí a náboženství jich očekávají a žádají.

Co se prvního artikule dotýče, J. M. tomu nerad býti ráčí, že jsme se v takové nesrozumění vespolek dali, před čímž J. M. stavy vždycky vystříhati a abychom se v zbytečné hádky a odpory nedávali, napomínati jest ráčil, nebo že druhdy mnohý tak mnoho mluví, kdyby se na všecko odpovídati mělo, že by mnoho zbytečného zaneprázdnění z toho pojíti mohlo, jakož pak toho příklad na panu komorníkovi a stavové na sobě sami sobě vzíti mohou, z čehož jaká skyselení jedněch k druhým pochází, tomu že dobře rozuměti mohou, což v pravdě J. M. C. k veliké škodě království tomuto býti uznávati ráčí. Ale však nicméně, poněvadž J. M. C. tomu z jisté zprávy srozumovati ráčí, že ztížnost stavův nejináč, než tak jakž od stavův na J. M. vznešena byla, v pravdě tak sama v sobě jest, nad čímž J. M. velikou nelibost míti a to uznávati ráčí, že jsou vysoce dotčeni a kdyby to tak býti mělo, že by to jináč nemohlo rozumíno býti, než žeby stavové za ty a takové jmíni a držáni a vykládáni býti museli; ale že pan komorník není než toliko samotný, jedna osoba, ani králem ni knížetem země, aby jaká práva a řády ustanovovati, koho odsuzovati anebo komu na jeho spravedlnosti vkračovati mohl, a že taková jeho řeč podstaty a gruntu žádného nemá, aby on stavy za takové učiniti mohl, a že i takové promluvení stavům na žádnou ujmu ani škodu býti nemůže a nemá. Neb že J. M. C. i všickni jiní poctiví lidé, kdo a co týž stavové jsou, dobře vědí, totižto že J. M. C. je za své věrné poddané držeti a míti ráčí, jakožto ty, kteříž pod J. M. C. milostivou ochranu a ke všem řádům a právům království Českého náležejí a na které povinnost J. M. C. stavům učiněná se vztahuje; a protož aby se stavové na takovou pana komorníka řeč nic neobraceli a zvláště poněvadž jsou mu zase, nešetříc ho v tom nic, dostatečnou odpověď na promluvení jeho dali. Však nicméně že J. M. C. toho jemu panu komorníkovi předložiti a ztížiti, co jest mluvil, aby potomně věděl, co mluviti má, pominouti neráčí, tak aby znáti mohli, že J. M. C. nad tím žádného oblíbení míti neráčí, a aby se potomně v příčinách k těm podobných věděl jak střídměji chovati, a že se J. M. k tomu milostivě přičiniti ráčí, aby ta věc k slušnému spokojení přivedena byla.

Co se pak druhého artikule dotýče, že J. M. C. stavům to v pravdě oznámiti moci ráčí, že jest ráčil se vší nejvyšší možností s stavy pod jednou i s těmi druhými jednati, aby žádost stavův strany ujištění jich v náboženství jako artikul buď do sněmu aneb do desk zemských vjíti mohla, ale že jest toho ničehož při nich obdržeti moci neráčil, nýbrž že od nich J. M. tato odpověď dána jest, že o takovou věc již dávno mezi sebou smlouvami starými též i mnohými sněmy spokojeni a tak

v tom utvrzeni jsou, že sebe z toho propustiti a to zjinačiti téměř nemožná věc jest; a protož že J. M. prosí, poněvadž J. M. na zdržení všeho toho i povinností vysokou zavázán býti ráčí, aby toho ničehož k proměnění nebo zjinačení přijíti dopustiti neráčil, nýbrž toho změňovati moci žádné že by míti neráčil. Těmi a takovými velikými slovy skoro i drobet ztížně J. M. na povinnost J. M. napomenúti směli, z kteréžto odpovědi stavové snadno tomu vyrozuměti mohou, čím dále taková věc na odkladích státi bude, že tím víc a víc odporu a nesrozumění mezi stavy vzejde, čehož aby pominuto bylo, že by J. M. nic vděčnějšího ani také stavům co dobře platnějšího se státi mohlo, jakož pak stavové příklad toho z toho mezi sebou a panem komorníkem na ten čas vzíti mohou.

Strany pak ujištění stavův, že J. M. všecka o to s stavy promluvení a učiněné připovědi své milostivé v dobré paměti míti ráčí, jak a v jakých slovích taková jsou se stala, a že i ještě žádného jiného oumyslu než téhož a jednostejného, abychom, pokudžby nejvýše možné býti mohlo, ujištěni byli, býti neráčí; a protož jak předešle tak i nyní že na svou dobrou víru a k duši to přijímati, že s stavy věrně a upřímně míniti ráčí, aby se na J. M. slova a takřka ty připovědi ubezpečili. Neb že J. M. C. po německu a česku a ne po novofrancouzsku upřímně a srdečně míniti ráčí, a že J. M. C. jim stavům v náboženství a religí jich překážky sám od sebe činiti ani jiným dopustiti učiniti pod žádným způsobem ovšem neráčí, a to což stavům připovídati ráčí, že pevně a nezměnitedlně držeti, na čež se ubezpečiti mohou, oumyslu býti ráčí. Neb že stavové vědí, že jest jim osobou svou nikdá žádné překážky činiti neráčil, jestliže jest se pak od jiných co toho činilo, že ne s vůlí J. M. to jest bylo, že pak přes to jim se překážky činívaly, tak jakž ztížnost stavův předně na pana arcibiskupa a konsistoř Pražskou nejvíce se vztahuje, jaké ublížení stavové a kněžstvo jich od nich snášeti jsou museli, aby se jich stavové nic nebáli, že J. M. C. je před sebe obeslati a při nich i jinde to tak opatřiti ráčí, že se toho dopustiti více nikoli nemají, anobrž že i pod pokutou a skutečným trestáním jim to přísně zapověděti chtíti ráčí; a jestliže by z které koli strany kdy oč jací odporové vznikli, aby na samou osobu J. M. C. vznášeno bylo, a J. M. na to pomysliti ráčí, aby se žádné straně v ničemž neublížilo, neb že J. M. dobře v to trefiti a je na uzdě tak zdržovati uměti moci ráčí, že se budou museti v tom ve všem náležitě chovati.

Dále, že také J. M. C. jak předešle připovídati, tak i ještě k tomu milostivě povolovati ráčí, aby stavové sobě a mezi sebou jistý počet osob voliti moc měli, kteréžby nad religí a náboženstvím stavův ochrannou ruku drželi, tak jestliže by jim kdokoli v náboženství a religí jich vkračovati, jim nebo kněžím a farám jich jakou překážku činiti chtěli: ty volené osoby aby opatřiti, je chrániti i také na J. M. vznášeti bezpečně svobodně mohly. Nad takovou asekurací a ubezpečení, že J. M. nic vyššího, platnějšího a pevnějšího, tak aby ze všech stran mezi stavy dobrý pokoj a láska trvati a zůstati mohla, věděti ani vymysliti moci neráčí, než toliko připověď svou vlastní. Nebo jestliže by stavové již J. M. řeči a slovům víry přikládati nechtěli, že J. M. tomu rozuměti neráčí, kterak by psaním a listům jeho více věřiti mohli; zase také kdyby J. M. jináče mysliti a jináče činiti ráčil než mluviti ráčí, že by se vždycky za to styděti, a to o sobě mluviti, že slov svých a připovědí nezdržuje, slyšeti, a sebe samého za lehkého a ničemného člověka odsouditi, anobrž za takového, kterýby, aby mu co věřeno kdy býti mohlo, hoden nebyl, držeti museti ráčil, čehož milý pán Bůh uchovati rač.

A protož že jiného vyššího ubezpečení býti a také jiný způsob k zachování stavův v lásce a svornosti nalezen s těžkem býti může; nebo že J. M. nic více a výše na péči nikdá nebylo a není, než to, kterak by všecky země své v dobrém pokoji až do smrti své zachovati moci ráčil, jakož pak i k tomu upřímně a věrně i králi franskému, když jest ve Vídni u J. M byl, raditi ráčil, v tom jemu předkládajíc příčiny jeho všelijakého neštěstí strany nezdržení víry a provedení nad admirálem a jinými tak hrozného oučinku, pročež jej pán Bůh slušně pokutovati a trestati ráčí. Dále J. M. C. naučení a radu mu dávajíc, jak by se potomně jináče k poddaným svým zachovati měl, čehož jest pak i J. M. C.,

že se tak zachovati chce, připověděl, ale jak jest to zdržel, to již všem vědomé jest. V tom příklad dávajíc na vrchnostech královských a zemských cizích národův, kteří připovědi své nedrželi a víru svou rušili, pročež je pán Bůh hrozně pokutovati a trestati ráčil, a tak v tom příklad ten jeho na sebe J. M. potahujíc, kdyby J. M. víru a připověď svou učiněnou také zdržeti chtíti neráčil, že by ne jiného než téhož na sebe očekávati museti ráčil, ale že by ráčil mnohem raději smrt podstoupiti, nežli víru a připověď svou změniti neb nezdržeti.

A protož milostivě žádá již, aby nadepsané osoby dole očekávajícím stavům takový milostivý oumysl a připověď J. M. C. dostatečně v známost uvedly s obšírným a častým opakováním J. M. v té věci oumyslu k stavům a k takovému ujištění o religii a náboženství ještě z celého věrného a neošemetného a k obecnému dobrému království tohoto prospěšného a náchylného srdce; vedle toho také aby stavové napomenuti byli, aby na tom již přestali a k jednání jiných artikulův J. M. přislušejících přikročili, nebo že J. M., nejsouce v tom povolání jako jiná obecní osoba, než v mnohém vyšším, také musí ne na jednu toliko ale také na další příležitosti se ohlédati a k tomu aby ze všech stran pokoj a svornost zachována býti mohla.

Při synu pak svém že to tak opatřiti chtíti ráčí, že touž měrou stavům, jako i J. M. C., zavázán býti má. A ačkoli synové J. M. na ten čas katoličtí jsou, ale však že J. M. C. ve všem tak poslušni jsou, že tím jist býti ráčí, že proti vůli a nařízení J. M. nic před sebe bráti nebudou; neb ačkoli o nich to rozhlášeno jest, že by něco toho proti maršálku rakouskému a Popenheimovi před sebe vzíti míti chtěli, kudy by usmrceni býti mohli, však že J. M. na svou pravdu a podle svého dobrého svědomí pověděti moci ráčí, že se Jich M. v tom křivda stala a že Jich M. v tom nevinně v křik lidský přišli a toho že v skutku nic na Jich M. shledáno není, neb že mnoho lidí jest, kteří nic jiného na práci nemají a neobmýšlejí, nežli kudy by skrze lidské různice a nesvornosti sobě nějaký užitek přivésti mohli. Ale všakž že J. M. té celé důvěrnosti a naděje k stavům býti ráčí, že takovou věc právě uvážíc, k srdci připustíc, ničímž tím se rozpakovati dáti nedopustí ani k tomu přijíti nedají, aby mimo takovou J. M. připověď stavům, ujištění a ubezpečení co jiného a většího žádati měli, neb že J. M. C. v pravdě za to míti a držeti ráčí, že tím a takovým ujištěním stavové před J. M. C. i jedním každým dostatečně a dobře bezpečni a jisti býti mohou a že někdy příhodnější čas se trefiti bude moci, že té věci lepší průchod k utvrzení toho všeho budou moci míti.

Po kterémžto J. M. C. milostivém promluvení nadepsaným osobám to milostivé a oustní jisté poručení od J. M. se jest stalo, aby to všechno, jakž od J. M. promluveno jest, se vší pilností ostatním stavům na to očekávajícím v známost uvedli.

Což oni přijavše od J. M. C. s velikou vděčností a se vší poníženou oddaností, z takové milostivé odpovědi J. M. C. poděkovavše, oznámili, že by jim nic příjemnějšího býti nemohlo, než aby všickni ostatní stavové takovou milostivou a otcovskou odpověď z J. M. úst a promluvení sami byli slyšeti mohli, ale všakž nicméně, že takové J. M. oustní milostivé promluvení se vší pilností stavům v známost uvésti a jim, pokudž jen jich pamět postačiti bude moci, uvésti chtějí.

Na to J. M. C. tu milostivou odpověď dáti ráčil, aby tak učinili a jestliže by co tu v pamětech svých snésti nemohli, poněvadž z prostředku jich pan Václav z Vřesovic co tak J. M. C. jest mluviti ráčil, jest poznamenával, že bude moci co potřebí bude, dále ku paměti při oznámení stavům přivozovati.*)

---

*) V rukopise č. 73. bibliot. Strahovské připsána jest nota: „Císař Maximilian II. svými ústy tato slova česky promluvil (když mu stavové o stvrzení konfesí nedůvěřovali): „Lečby mi (prý) milý Bůh rozum vzal, svých připovědí měniti nechci, a bohdá ty všecky věci k ujištění svému budou přivedeny, tak že na tom stavové

To když jsou nadepsané osoby všem třem stavům pod obojí skrze pana sudího dole v zelené světnici v známost uvedli, i tu jsou se hned stavové snesli, aby na zejtří všickni pod obojí k J. M. došli a to od J. M. vděčně přijali a J. M. poděkovali.

Potom i do soudné světnice jsou do sněmu šli a toho dne ještě některé artikule obecní korigovali i také se snesli, aby ta řeč a přípověď J. M. C. jim učiněná od pana Michala Španovského a pana Václava z Vřesovic sepsána byla, tak jak jest J. M. mluviti ráčil, a přepíšíc na čisto, aby všecky nadepsané osoby, k kterýmž jest mluviti ráčil, svými vlastními rukami podepsaly a v škatuli zapečetěné pro budoucí pamět ke dskám položily.

V sobotu před památkou narození panny Marie na zejtří jsou stavové pod obojí k J. M. C. všickni došli a J. M. skrze pana sudího jest oznámeno, že jest to všecko všem třem stavům podle poručení J. M. v známost uvedeno, opakovavše ještě J. M. C. oznámení a přípověď, jak výš dotčeno, s tím doložením, že stavové J. M. C. z takového milostivého oznámení se vší ponížeností poddaně děkují a statky i hrdly svými podle nejvyšších možností svých že se J. M. odsluhovati rádi chtějí.

Na to jim J. M. odpověď dáti ráčil v ten rozum: „Porozuměl jsem oznámení vašemu a nechci vás toho tejna učiniti, že jest teď před půl hodinou pan komorník přede mnou byl, kterémuž jsem dostatečně s domluvou ztížnost vaši v známost uvedl, jížto jest nemalý odpor položil; však jsem odporu a omluvě jeho při sobě tak zhola místa dáti nemohl, než tak jsem mu to dostatečně předložil, že se naději, že podruhé bude věděti, jak lépe se v mluvení skrocovati. A strany pak mého včerejšího oznámení k jistým osobám učiněného při tom ještě stojím a na jiném nejsem, nežli tomu všemu (lečby pán Bůh ode mne rozum ráčil odjíti) dosti učiniti a v tom ve všem můžete dokonale jisti a bezpečni býti a o synu svém tolikéž vím, že jináč neučiní, nežli jak vůle a poručení mé jest. Neb co otec (a zvláště v takových nařízeních v královstvích a zemích) ustanoví, tomu jest syn a potomek jeho povinen dosti učiniti, jakž pak i o mně víte, co jest J. M. C., slavné paměti, s vámi zříditi kdy ráčili, že jsem já vás tolikéž při tom zachoval a vám v nic nevkračoval, jakž i slušné a spravedlivé jest, a syny své k tomu vedu."

Potom sešli do sněmu stavové a všecko co obecního i osobního před rukama bylo v spisech to společně J. M. donesli a v kterých odpovědech J. M. ještě nedostatky měli, to jest J. M. oznámeno bylo s poníženou žádostí, aby se J. M. ráčil milostivě nakloniti a s stavy dáleji snésti, aby mohli k jednání J. M. přikročiti.

J. M. ráčil oznámiti, poněvadž jest v mnoho artikulích, že je chce uvážiti a což jen možného bude v tom se stavům milostivě ukázati.

Podle toho ráčil učiniti přímluvu k stavům, poněvadž jest arcikníže Ferdinand s bedlivou pilností království toto spravoval, aby stavové k tomu své povolení dali, aby hrádek Křivoklát mohl J. M. až do vyplacení držeti a J. M. C. aby to zjistiti moci ráčil, aby arcikníže svou sumou mohl jist býti. I jest J. M. C. odpověď dána, že mezi sebou stavové rozmluviti a J. M. odpověď svou dáti chtějí.

V pondělí před památkou narození panny Marie, když jsou se stavové v soudné světnici sešli, rozmlouvali mezi sebou o tu přímluvu strany J. M. arciknížete Ferdinanda a na tom jsou se snesli, aby J. M. C. ku paměti přivedli předešlou J. M. přímluvu o touž věc, kdež jsou stavové

---

spokojení i oblíbení míti budou." A po poděkování stavův doložil: „Pán Bůh rač dáti k tomu ke všemu své svaté požehnání." A opis ústní odpovědi císařské v archivu českého místodržitelství chovaný má na konci poznámku: „Slova královská, kteráž sám mluviti a záruku tuto učiniti ráčil: „Denn Gott waiss, dass ich in der Sachen mit Euch treulich handle, und soferns anders ist, so gebe Gott, dass das an meiner Seelen auch geht." Und Ihr Mt. schlug sich in dem auf die Brust.

J. M. C. tu poníženou odpověď byli dali, ačkoli by ze mnohých příčin J. M. C. i arciknížecí rádi v tom povolni se ukázali, však přivozujíc sobě ku pamětem, jak vysoce zřízení zemské a privilegia toho zbraňují, aby cizozemcům žádní statkové nebyli prodáváni ani zastavováni, že jsou té ponížené naděje, že při J. M. arciknížecí slušně omluveni býti mohú, než v jiném jim nejvýše možném že by se J. M. rádi povolně najíti dáti chtěli.

Potomně bylo nastoupeno a rozmlouváno o přednešení sněmovním strany budoucího krále, a pán z Rožmberka jest v ten rozum mluviti ráčil, opakovavše jaké příčiny J. M. C. toho klásti ráčí, pro které J. M. všecko dobré tohoto království obmejšleti ráčí, a co by potom skrze takové neopatření země této ke škodě skrze nesvornost a ku pádu přijíti mohlo, což za příčinou také k tomu předkládání bylo častý nedostatek zdraví J. M. C. a prohlídajíc na běh světa tohoto a co se blízko okolo nás děje a zvláště když správce země není, že žádného řádu býti nemůže a co z takového potom způsobu pochází, že každý rozuměti může, jakož pak příkladové ukázati by se mohli, než že takovou měrou exempla jsou odiosa k jmenování. A ačkoli na spravování J. M. C. nedostatku žádného že nemá, neb jiní národové na tom tu přestávají, než což J. M. předkládati ráčí, toho že se poněkud strašiti musíme a to že i my na paměti míti máme, že J. M. mimo naději z světa sjíti může; i tu druhou příčinu též že uvažuje, že i předkové naši nemalé na tom rozmýšlení jsou mívali za živnosti krále svého jiného voliti, ale když se příčiny předkládají, že nynější časové něčeho jiného potřebují nežli předešlí, nebo prvé bez praktik a obmyslu se jednávalo, což nyní rozdílněji jest, a my také mezi pány sedáme nemalého povolání, že s těžkem by se tak jako prvé v sprostnosti jednalo, poněvadž při některých páních nenasytná žádost a lakomství bývá. A protož že za dobré uznává, co J. M. C. obmýšleti ráčí, předložení a žádost J. M. že za užitečnou býti pokládá, zvláště když pořádně k místu a konci to se povede. Neb my bychom sami na takovou cestu nebyli mohli nastoupiti, též proti povinnostem našim, kterými jsme J. M. C. zavázáni.

O věku a dobrém způsobu krále Rudolfa jest dobrá naděje, že dobrým a platným králem bude, strany pak reversu, aby jej od sebe dal, strany nevkročování v vladařství za živnosti J. M. C.: jest dobře aby jej od sebe dal i pro J. M. C. i pro nás, abychom my v povinnostech svých, čím jsme povinni, to tím lépe konati mohli; protož jest slušné, aby se tak vykonal ten revers.

De modo vykonání, to chci dobrou měrou předložiti a věřím, že co se od J. M. předkládá i to já myslím za věc potřebnou býti, jaký revers a co v sobě zavírati má, a držím, že se král na to potahovati nebude. Než vidíme, že jest prvé císař to také učiniti ráčil, však myslíc co dobrého neb zlého na tom jest, však nemáli potom král mezi námi býti, tehdy rozličné věci považuji a že i k horšímu jest, neb císař J. M. také uměl česky, než nemaje při dvoře Čechů skoro jest řeč zapomenouti ráčil, a kdyby z počátku zde v zemi býti ráčil, byl by zvyk lidem i pořádkům našim a bylo by tak platné, že by i tak často ledacos proti právům a pořádkům našim ode dvora nevycházelo, neb jsouc u nás uměl by pořádky naše a kdo by co proti pořádku hledal při J. M., měl by na to slušnou odpověď, a protož poznávám platněji býti, aby budoucí král mezi námi býval. Neb učiti se česky jinde nežli zde a zvláště z kněh co a, b, c to těžko bývá, a kdyby J. M. zde byl, mohl by se od nás z obyčeje česky naučiti a nebylo by třeba vždycky tulmačů, též i pořádkům by zvykl, a konversací byla by s námi J. M. i nám platna, a má zde tak platné a znamenité lidi máme, mezi kterými může býti jako kde jinde. Ne proto míním, jako bychom se J. M. C. zbaviti měli, než proto, kdyby sám mezi námi neráčil moci býti, aby J. M. král mezi námi byl. V nebytnosti J. M. C. víme, že země skrze místodržícího spravována býti má, ale jak nyní spravována byla, to jsme zkusili, a protož za to abychom žádali, aby v nepřítomnosti císařské král zde býti ráčil; neb paměti jsou, že z počátku kralování císaře Ferdinanda také zde rady bývaly, však co by se činilo, to aby se všecko jménem J. M. C. řídilo, jako za arciknížete Ferdinanda, a což tím řádem by se činilo, nebylo by proti reversu. A protož aby ten

artikul na místě tak postaven byl, a kdyby císař zde býti neráčil, vidíme, že při dvoře téměř žádného není k zřízení věcí českých, aby asi čtyry osoby Čechové při dvoře byli a ve všech českých radách bývali, aby jedni půl léta a druzí též asi půl léta tam bývali, jestliže by se jedněm stejskalo; a vychování krále a těch osob z posudního našeho aby šlo a Čechům tolikéž z toho se platilo, buďto při císařském neb královském dvoře a cizí národové aby také svým sami platili a je vychovávali svými penězi.

A to proto aby více Čechův při dvoře se vídati mohlo, neb se jiní málo o nás starají, poněvadž za časů císaře Ferdinanda to obmýšleno bývalo, poněvadž i privilegium strany úřadův všelijakých, že Čechové býti mají, to v sobě obsahuje, a to se nemíní toliko na rady, než v komoře a při dvoře aby více Čechův bývalo. Než že zde tak hodné osoby se najdou jako z cizích národův a protož posudní naše nejinak aby se platilo nežli na ten způsob.

Jsou pak i jiné věci k uvážení hodné: ztížnost ta, že jest J. M. králem uherským, ač toho důstojenství se J. M. přeje, ale každý to znáti může, jakých nebezpečenství se vždycky očekávati musí, neb odtud na nás ty pomoci a daně jednostejně jdou a mnoho jich již vyšlo. A protož potřebí se jest opatřiti, aby nebylo míněno, že tomu nerozumíme a že takovou povinnost tím volením již na sebe potahujeme, kteráž nám nesnesitedlna jest, čemuž my ne tak, abychom sami tím povinni býti měli, rozumíme; než cožby se při jiných stavích říše obdrželo, tu my také v takových pomocech v svobodné vůli zůstáváme, aby J. M. tím více příčiny měl, jinde také o pomoc se starati. I také to mám na mysli, že kšaft císaře Ferdinanda na to by se vztahovati měl, aby z této země bratřím J. M. C. ročně po desíti tisících se vydávalo, ješto s námi nic o tom jednáno není, neb aby to mělo tak pánům těm, kteréž my za své pány neuznáváme býti, vycházeti, a stavové kdyby o tom byli věděli, byli by o tom nepominuli mluviti. Pak aby se budoucně více to chtělo díti, jest potřebí, aby se nám J. M. vyjeviti ráčil, neb aby taková ztížnost na tomto království zůstavena býti měla, to možné není nám mlčením pomíjeti.

Ještě jeden artikul pozůstává, jaký počet dluhův od předkův ještě císaře Ferdinanda jest zůstal a císař Ferdinand to tak nařídil, že nejtěžší dluhy na krále českého vložil, ješto nevíme, proč jsou učiněny a takéli by na tomto pánu mladém zůstati měly, tomu se vyrozuměti musí.

Naposledy, ač se jistotně neví, než tak se promlouvá, že o Římské království se jednati bude pro postavení okolních zemí v dobrém pokoji a snad kurfirštové nejsou k tomu nenáchylni, poněvadž mezi sebou snad s tím dostatkem jednoho vyhledati nemohou, jako jest král český, než skoro nám jest více pracné nežli užitečné: a protož bude potřebné J. M. C. prositi, aby to v říši opatřil a cestu o pomoc k vychování vyhledal, aby ne všeckna ztížnost na této zemi byla. Sic na ten čas nic na rozmyšlení nemám, proč bychom krále Rudolfa neměli za pána přijíti. A kdyby tyto věci byly tak na místě postaveny, tehdy aby nebylo prodléváno, nýbrž prvé nežli bychom se rozjeli, aby korunování se vykonalo a mohly by i osoby na Karlštejn voleny býti, i okolním zemím, aby se k službám sjely, oznámiti, aby to mohlo s požehnáním pána Boha vykonáno býti podle žádosti J. M. C.

Co se pak jiných žádostí o pomoci J. M. C. dotýče, poněvadž s těžkem na ten čas váženy budou moci býti, pro povinné daně i pro nemožnou žádost, zdání bylo páně, aby se na ten čas jeden termin berně svolil. Však o tu věc k jednání se do zejtří odložilo. Stav panský z obce se sstoupivše, když nejvyšší páni úředníci zemští na větším díle tak se snesli, a rozmluvivše něco toho, což výš dotčeno, opakovali; a také se snesli páni z rytířstva a sobě toho do zejtří odložili.

V outerý před památkou narození panny Marie jsou se páni rytířstvo sešli v soudné světnici a podle odkladu také strany budoucího krále mezi sebou rozmlouvali a na tom se snesli s stavem panským, když v nadepsaných artikulích to tak všeckno opatřeno bude, tehdy že též povolují,

aby král Rudolf vyhlášen byl za krále českého a korunován. Však co se tu na J. M. C. předkládání a milostivou žádost děje, to aby bylo bez ujmy privilegií a svobod království Českého.

Stav městský tolikéž, vyslyšavše to, jsou se snesli, a poněvadž to tak pokojné snešení bylo, pána Boha všickni z toho chválili.

Potom jsou ještě korigovali stavové podání a artikule strany kurfiršta saského a brandenburského a snesli se, aby to snešení o krále bylo v spis uvedeno a J. M. C. podáno a osoby tyto k sepsání jsou voleny: pán z Rožmberka, pan komorník, pan Jan z Říčan, pan Jan z Lobkovic, pan Burian Trčka, podkomoří, pan Michal Španovský, druhý podkomoří, pan Jiřík Cetenský, pan prokurátor, pan Václav z Vřesovic.

Téhož dne po sněmě byli zváni k stolu od pana Jiřího z Lobkovic pan arcibiskup Pražský, pán z Rožmberka, pan hofmistr, pan komorník, pan kanclíř, pan Jaroslav z Smiřic, pan Michal Španovský. I učinil pan komorník (kterýž se poněkud neochotně k panu Španovskému stavěl) promluvení k němu samotně, že by mnoho s ním měl mluviti i také poněkud ztížnost do něho míti, jako by v zelené světnici, když se strany náboženství rozstupovali minulých dnův, měl také něco pánu k zlehčení mezi jinými mluviti, i také v sněmě že jest vstal a strany nepřítomnosti stavův podepsaných že jest zjevně na pána domlouval s tím doložením, že by toho na panu Španovském nikda nezasloužil, poněvadž vždycky jeho dobrým přítelem jest byl.

Na to pan Španovský odpověď pánu dal: že v zelené světnici nic, co by pánu na potupu býti mělo, jest nemluvil; než což jest v sněmě mluvil zjevně, k tomu že se zná, ale to že jest z potřeby podle obce učiniti musel, a zvláště poněvadž J. M. C. jest více nežli jednou stavům pod obojí mluviti ráčil, že veliký počet, podle zprávy J. M. učiněné, jest, kteří se s námi nesnášejí v náboženství. Však měvše spolu se pánem obšírné rozmluvení v dobrém srozumění a přátelství jsou zůstali, než do pana sndího jest sobě pan komorník též některé věci minulé byl ztěžoval.

Potom po večeři jsou pan hofmistr, nejvyšší pan komorník a pan Španovský pana arcibiskupa do domu jeho provodili, a stoje chvíli v domě pospolu a měvše nějaká rozmluvení, zavolal pan arcibiskup pana Španovského, též k tomu oznámivše, že v té radě dobře býti může. A oznámil v ten rozum: „Pane podkomoří můj milý, mluvím teď s těmito pány o ta jednání strany religií, že nevím nic na čem to jest, aneb jak se strany k sobě chovati budeme, a nevím skůro, co já činiti mám."

K tomu jest pan Španovský odpověď dal: „Co bychom jiného činili, než budeli vůle pána Boha, budeme V. M. sloužiti a všelijak přátelsky k V. M. se chovati, a v tom mi račte věřiti, že by k takovým jednáním nebylo přišlo, kdyby administrátor byl se k kněžstvu střídměji a k stavům něco pokojněji a uctivěji choval".

K tomu pan arcibiskup řekl: „Tak jest, neměl jest tak cum rigore spravovati."

Zase mu pan Španovský řekl: „Když jest některého času nejvyšší pan kancléř s ním o to zmínku míti ráčil, proč tak žádostivi jsou reformací aneb obnovení konsistoře, poněvadž žádné překážky od J. M. C. nemají, že každý může činiti co chce; proti čemuž že jest pánu odpověď dal pan Španovský, že jest tak, ale ta svoboda jest více k horšímu nežli k lepšímu, neb jestliže tak na dlouze bude, tehdy z té svobody bude neřád a sekty se rozmohou."

Na to pan arcibiskup řekl: „Pane podkomoří, vy jste rozumně a dobře mluvili a chválím vás, že k mírnosti mluvíte, k dobrému řádu, ne tak jako někteří, kteříž čelem všecko proraziti chtějí a musím s vámi ještě víceji důvěrně o těch věcech mluviti".

A tak od pana arcibiskupa svrchu psaní páni jsou se rozešli.

V středu před památkou narození panny Marie jsou se osoby nadepsané ke dskám sešly a odpověď, která by se J. M. C. dáti měla strany krále Rudolfa jsou spisovaly a ten celý den

s tím strávily. A ta jest v ten rozum sepsána, že to od J. M. C. stavové vděčně přijímají, jakou péči o dobré království tohoto míti ráčí a uvažujíc při sobě cnosti všelijaké krále Rudolfa J. M. a jsouc ku pánu Bohu i té naděje, že králem jich a pánem platným bude, tehdy na ta všecka předložení a žádost J. M. C., že by toho oumyslu byli ve jméno pána Boha krále Rudolfa za krále českého přijíti a korunovati, však na níže psaný způsob: když by J. M. C. v této zemi nemohl býti, aby J. M. král Rudolf zde býti ráčil, též i všecky úřady zemské i dvorské a zvláště komorníky a jiné služebníky sobě blízké aby z národu českého měl; důchodové z zámkův a statkův českých aby J. M. vydáváni byli na vychování, revers, že se za živnosti J. M. C. v vladařství země vkládati neráčí, aby stavům dáti ráčil. Poněvadž prvé králem uherským než českým jest, aby v tom opatřeni byli, aby břemeno zavedeného království Uherského na zemi Českou samou vzkládáno nebylo; povinnost stalali jest se Uhrům strany bytnosti u nich, tehdy by se zde neráčil moci zavázati bytnosti, tomu stavové žádají rozuměti. Aby J. M. C. podle kšaftu J. M. C. Ferdinanda pánům bratřím svým po desíti tisících měl vydávati z tohoto království, z toho aby sešlo: neb J. M. nemohl to tak naříditi bez vědomí a povolení stavův, a k tomu, aby král český měl komu z té země jaká vydání činiti, stavové povoliti nemohou; strany velikosti dluhův za předkův J. M. zašlých, aby na krále českého vzkládány nebyly žádají.

To k čemu stavové tu na žádost J. M. povolují, aby bylo bez ujmy svobod a privilegií jich. A když tak v těch artikulích stavové opatřeni budou, chtějí pro korunu poslati a J. M. krále Rudolfa korunovati, pokudž by se J. M. C. líbilo, v neděli po povýšení sv. kříže, i také J. M. berni k korunování povinnou dáti.

Ve čtvrtek den narození panny Marie nic nebylo jednáno.

V pátek po památce narození panny Marie jsou se stavové v soudné světnici sešli a dali sobě přečísti spis ten, kterýž jsou dali sepsati k dání odpovědi J. M. C. strany krále Rudolfa, na jaký způsob by J. M. za krále přijíti chtěli. A když pak týž spis korigován byl, nemohl se téhož dne přepsati ku podání J. M. C., a tak jsou stavové některé osoby ze všech tří stavův k J. M. C. vyslali a poníženě se omluviti dali, že se tím prodlívá, oznámivše příčinu strany přepisování téhož spisu.

Na to J. M. C. jest odpověď svou dáti ráčil: že jest nebylo potřebí té omluvy učiniti a že toho vděčen býti ráčí, že jest pán Bůh to mezi stavy tak pokojně a v dobré svornosti říditi ráčil, ačkoli že jest nikdá neráčil o tom pochybovati, aby nemělo svého dobrého průchodu míti; a protož kdykoli zejtřejšího dne stavové budou chtíti k J. M. C. s tím spisem a odpovědí přijíti, že J. M. doma najdou.

V sobotu po památce narození panny Marie jsou se stavové pod obojí sešli ráno v domě pana sudího na Hradčanech, chtíce některé své věci naříditi. Však když se jest malý počet sešel, bylo odloženo do pondělího, aby se v zelené světnici sešli; a potom jsou všickni společně k J. M. C. šli a od pána z Rožmberka jest se dlouhé promluvení k J. M. C. stalo s omluvou toho průtahu; potomně i jak by stavové vděčni byli, aby J. M. C. ráčil moci vždycky v království Českém býti a kralovati, a že na vladařství a kralování J. M. žádného nedostatku nemají, nýbrž vinšují, aby za prodloužená léta nad nimi kralovati ráčil, a zvláště, poněvadž se jim vidí, že i povětří J. M. lépe zde nežli jinde slouží, z čehož pána Boha stavové že chválí, že jest těžkost a nedostatek zdraví J. M. zase k lepšímu způsobu přivesti ráčil, vinšujíce J. M. to za mnohá léta. A podle toho i spis a odpověď strany krále Rudolfa J. M. podán jest.

Na to promluvení jest J. M. oznámiti ráčil: že toho vinšování všeho dobrého od stavův, jakožto věrných poddaných svých, vděčen býti ráčí, i také že rád to slyšeti ráčí, že stavové kralování J. M. vděčni jsou a dobrým připomínají, dokládajíc se J. M. C. pána Boha, že jest vždycky věrně mínil, pakli kdy v čem jest pochybeno, to že ne zoumyslně, než druhdy z nevědomosti se jest stalo; a že

i na budoucí časy na to mysliti ráčí, aby království České ke všemu dobrému jich a platnému spravováno býti mohlo. I také že jsou se stavové strany korunování krále Rudolfa tak svorně snesli, že to rád slyšeti i také podle toho lásku od stavův znáti ráčí, kterouž k J. M. náchylni jsou; což že i vší milostí jim potomně spomínati a spis ten že přehlídnouti ráčí, a k stavům podle zakázání svého se vyjeviti. Což pak nejvíce jest J. M. C. k té žádosti strany krále přinutilo, tomu že jsou z předložení J. M. porozuměli, že jen pro ušetření budoucího zlého a nebezpečenství, pro opatření budoucího dobrého, prospěšného a pro žádný svůj zvláštní užitek.

Strany pak poslední stavův žádosti strany bytnosti J. M. v království tomto: že sám poznávati ráčí dobrý způsob zdraví svého, jako v kterém jiném místě; neb jinde že tak nemocen jako i zde bývati ráčí, a že sám ráčí mnoho hodné příčiny bytnosti zde v království tomto znáti, netoliko strany říše, nýbrž i pro potřeby království tohoto stavův i své vlastní. Neb říše že jest blíže a co zde v zemi potřebí bývá, také že to znáti ráčí, i také že zde více nežli jinde pokoj užiti ráčí; než že v Vídni pro pokoj a dobrou správu o opatření pomezních míst také bývati musí, a kdyby možné bylo, aby se na obě strany rozděliti mohl, že by toho potřebu ráčil znáti.

Všakž pokudž nejvýš možné, že v království tomto býti ráčí, pokudž jen znáti moci ráčí uherských způsob, neb příčiny J. M. bytu blízko nich že znáti ráčí potřebnou, aby Uhry in officio zdržovati a zachovávati mohl; druhé, že i Turek, druhdy též i nemoc, kterouž od pána Boha navštíven býti ráčí, J. M. do království tohoto přijeti na překážku jsou bývali.

A tak stavové jsou dolů sešli, přijavše též od J. M. C. odpověď strany některých nedostatků v obecních artikulích. A tak ten den v přečtení toho stráven jest.

V pondělí před povýšením sv. kříže jsou se stavové sešli v soudné světnici a na předložení J. M. C. jsou nastoupili. A předkem pán z Rožmberka k tomu jest mluviti ráčil, opakovavše žádost J. M. C., jak velikých věcí by se dotýkati chtělo, o kterýchž že pro krátkost času a odjezd J. M. C. do Řezna není možné, aby se volně a podle potřebnosti mluviti mohlo, neb že potřebí bude na nějaké jiné cesty nastoupiti, jakby lidé mohli těm daním dosti činiti, i také aby v daních rovnost byla, a krajové hojnější proti hornatým aby mohli jináče srovnáni býti, buďto aby se nějaké zatím vyhledání učinilo, co lánů kdo drží a co v kterém místě z lánu by dáváno býti mohlo. Též také zmínka byla o minulých daních našich, nač a komu jsou vydávány bývaly, o tom že se věděti nemůže. A protož že na tento čas J. M. C. svolení by se státi mohlo: jeden termin pololeté berně domovní, též i po čtyřech groších českých z věrtele piva posudního; avšak na ten způsob, aby sobě stavové volili berníky a ty peníze aby se k ruce jim skládaly, a vyhledajíc z předešlých berní podle mírnosti, aby z toho J. M. C. jistá suma na hranice i také jistá suma z posudního na vychování dávána byla; a mezi tím časem že by J. M. C. sněm jiný položiti moci ráčil, na kterýž by země k království Českému náležité také obeslány býti mohly, a tu by společně mezi sebou jednati mohly strany hotovosti proti nepříteli Turku, i také což by k obecnému dobrému bylo platného. Nicméně, poněvadž J. M. císařová tolikéž jest pátý groš žádati ráčila, ačkoli jsou se stavové nadáli, že Její M. to, co se tak Její M. předešle dávalo, beze vší povinnosti na tom přestati ráčí a více že jich v tom hledati neráčí, však šetříc sobě nemálo Její M. žádosti, žeby Její M. chtěli ještě, což jim možného bude, nějakou sumu darovati z té sbírky, kterou stavové mezi sebou z vína, obilí, ryb oc k obecnému dobrému sbírati chtějí; neb v zemi že potřebí jest, aby na obecní potřeby také stavové nějakou sumu před rukama měli. A poněvadž jsou sobě města domovní berni často dávati ztěžovala, tehdy že se jim toho na vůli dáti má, aby sumu jak chtějí na sebe uložíc vyhledala, která by mohla s předešlou srovnána býti.

V outerý před povýšením sv. kříže jsou se stavové pod obojí sešli v domě u pana sudího a osoby za defensores nad kněžstvem svým jsou volili: pana sudího, pana Jindřicha z Valštejna, pana Vilíma z Talnberka, pana Hendrycha Kurcpacha, pana Karla z Bibrštejna, pana Buriana Trčku,

pana Albrechta Kapouna, pana Jana Leskovce, pana Michala Španovského, pana Šebestiana z Vřesovic, a z měst pana Sixta z Ottersdorfu, Mistra Matěje Bydžovského, Ondřeje z Huteru, Pavla primátora Malostranského, Mistra Václava Arpina z Žatce. A potomně jsou šli do sněmu, a o pomoci J. M. C., jaká by býti mohla, rozmlouvali a tak ten den strávili.

V středu den povýšení sv. kříže opět v sněmovních věcech bylo rozmlouváno a J. M. C. odpověď čtena strany výminek před korunováním krále podaných, k kterýmiž J. M. C. na větším díle jest přistoupiti ráčil. Potom jsou osoby voleny byly, které na Karlštejn pro korunu jeti jsou měly, totižto pan Adam z Švamberka, pan Zdeněk Berka, pan Jaroslav Smiřický, pan Václav Zajíc, pan Joachym z Kolovrat, pan Jan z Šternberka, pan Albrecht Kapoun, pan Nebřehovský, pan Šebestian Leskovec, pan Jiřík Slepotický, pan Zikmund Brozenský, pan Bohuslav Kalenice, pan Beneš Beneda.

I žádali jsou Pražané a jiná města, poněvadž oni též hlas při volení krále mají a ne nejmenší strana obce království Českého jsou, aby také osoby voliti a na Karlštejn vyslati mohli, připomínajíc, kdy jest J. M. C. měl korunován býti, že jim též toho od dvou stavův vyšších povoleno jest bylo.

I sstoupivše se páni a rytířstvo a rozmluvivše společně, byla jim skrze pána z Rožmberka odpověď dána, že toho stavové vyšší, aby jim tak toho léta 62 mělo povoleno býti, že pamět jich toho nesnáší, však že jest tak, že jsou toho byli hledali, oznámivše o třetím hlasu při volení krále, i také privilegia zemská žeby se na ně vztahovati měla, ale že to na onen čas bylo z mnohých příčin uvažováno, proč jsou stavové to na nemalém rozmyšlení měli, než povoleno že jest bylo, aby některé osoby vyslali z prostředku svého k ohledání kaplí, ale ne aby se měli těch věcí a klenotů dotýkati. Neb prvé za císaře Ferdinanda i krále Ludvíka, že také jsou na to nastupovali, však k tomu že nikdá povoleno nebylo; že pak počet obcí vašich nemalý jest, tomu se místo dáti může, než přednost v vyšších místech a ouřadech zemských těm dvěma stavům samým náleží, k tomu také z stavu svého žádného purkrabí Karlštejnského že nemívají, též také při korunování vědomé jest, co nám vyšším stavům náleží a čeho se sami dotýkáme bez stavu třetího, protož že nám za zlé míti nemohou, že to na takovém rozmyšlení máme. Však co jest prvé bývalo, to že se jim ještě povolí tou volností a ochotností, že sobě nebudou míti co ztěžovati.

Potom jsou stavové některé osoby k J. M. C. vyslali, aby se omluva stala, že korunování nikoli v neděli pro krátkost času nebude moci býti, neb že sněm se proto v obšírných slovích spisovati bude, potom teprv král že vyhlášen býti musí a relací sněmovní, a tak že bude museti to do středy na sv. Matouše odloženo býti.

Než J. M. C. toho neráčil vděčen býti, oznámivše, že čas krátký k odjezdu J. M. jest a že již někteří kurfirštové na cestě jsou, a že by nerád chtěl J. M. aby museli v Řezně dlouho čekati, neb že jsou ti lidé, kteří mají při dobré mysli zachováni býti; a protož že chce J. M. odpověď svou dáti.

Ve čtvrtek po povýšení sv. kříže jsou se stavové sešli do sněmu a tu rozmlouvali o řádu, kterak by ty pomoci berní měly vybírány býti.

V pátek po povýšení sv. kříže jsou stavové za obyvatele do země přijali pány bratry dva z Rogndorfu, a potomně stav městský na snešení pánův a rytířstva odpověď svou jsou dali, že jsou jináč od J. M. neporozuměli z předešlého oznámení, nežli že na domy aneb na sumu jistou strany berně jim ukazováno nebude, jakž jsou pak ze všech těch sněmův nemalé své ztížnosti o to předkládali a že tu žádná rovnost chována jest vybíráním nebyla, neb takovou měrou žeby raději na gruntech panských a rytířských živnosti své provozovati chtěli nežli v městech královských, a tak že mezi sebou jiného najíti nemohli, nežli aby vyšší dva stavy žádali, aby též z měšťův svých, jako i oni stav třetí, berni dávali, neb sice že možné není, aby oni sami mohli hranice proti Turku svými berněmi obhájiti. Strany posudního i jiné sbírky z některých věcí se srovnali s pány a rytířstvem.

Na to páni a rytířstvo spolu rozmluvivše, jim zase dána jest odpověď v ten rozum: že tomu rozuměti můžeme, že jim těžké býti chce, že také měšťané a sedláci nejsme, a že prvé jim dosti vědomé jest, jaké dva stavové vyšší veliká vydávání a outraty při vrchnostech svých v zemi i také ven z země máme, čehož oni prázdni jsou, jakož jest se jim také na předešlých snemích oznamovalo, však že se jich to chytati nechce, a protož jaká rovnost jest neb není, to že nám dobře vědomé jest. A protož poněvadž jim domovní berně na vůli dána jest aneb jiná sbírka jí rovná, jestli že se jim vidí se v tom s námi snášeti, že jsme toho vděčni, pakli nic, tehdy že my své snešení J. M. C. oznámíme a nepochybujeme, že J. M. ráčí věděti potom jak ty věci dojednati. Posudní že bude moci jeden kvartál ke třem králům dáváno býti a druhý k svatému Jiří, berně domovní k hromicům a k sepsání instrukcí pánům berníkům aby z každého stavu po čtyrech osobách bylo dáno; sbírka pak peněz z jistých věcí v krajích aby hodným osobám poručena byla, sjedouc se hejtmané v každém kraji na den sv. Františka.

To když se jest jim oznámilo, měvše promluvení, ještě na ten polouletní termin jsou se s pány a rytířstvem snesli. A tak toho dne k spisování sněmu voleny jsou osoby pán z Rožmberka, pan sudí, pan Jan Leskovec, pan Michal Španovský.

V sobotu po povýšení sv. kříže jsou se již stavové snesli společně o odpověď strany berně, posudního a jiné sbírky a to aby J. M. C. oznámeno bylo, a sněm strany korunování krále Rudolfa aby sepsán byl, se snesli. A potomně společně k J. M. C. jsou šli a učinivše skrze pána z Rožmberka omluvu svou, že jest se to až posavád protáhlo, J. M. C. jsou obecní snešení své oznámili. Na to J. M. C. oznámiti ráčil, že znáti ráčí, že jsou stavové v těch jednáních nezaháleli, což že J. M. od nich vděčně přijímati ráčí a poněvadž to oznámení v mnoha artikulích jest, že J. M. to v uvážení své vzíti a stavům brzkou odpověď dáti ráčí.

A tak potom téhož dne sněm v domě pána z Rožmberka s přičiněním noci od výš psaných osob sepsán jest.

V neděli před sv. Matoušem jsou se některé osoby ze všech tří stavův pod obojí u pana sudího v domě sešly, chtíce o nějakém řádu v kněžství rozmluviti, však na tom jsou se snesly, že čas k tomo krátký a nepříležitý jest, než při prostrannějším času aby shledání jich v Mělníce bylo, kdyžby pan sudí čas příhodný vybral a tu žeby o to obšírněji promluviti a něco toho nařiditi mohly; však v tom času, jestliže by se od koho koli, krom J. M. C., komu v kněžstvu jaká ztížnost neb překážka činiti chtěla, aby se ihned k jmenovaným zřízeným osobám utéci a ochrany hledati mohl.

V pondělí před sv. Matoušem jsou páni úředníci a soudce zemští a rady J. M. C u J. M. byli, a tu jsou vyslaní kurfirštův Saského a Brandenburského léno přijímali od J. M., jedni po druhých, vkročivše do pokoje, klekli na kolena, povstavše, šli dále a klekli po druhé, a potom přistoupili na koberec a klekli po třetí a tu jeden z nich jest mluvil k J. M. C., oznámivše na místě pánů jich, jakož jest J. M. C. jisté statky pánům jich a dědicům mužského pohlaví pod léno s povolením stavův propůjčiti ráčil, z toho že J. M. poníženě a stavům přátelsky děkují, na místě pána svého všelijaké poslušenství připovídají a budoucí služby a dobré přátelství zakazují.

Proti tomu od J. M. C. místokancléře promluveno, jaké snešení jest, to že v paměti míti ráčí, a o tom že nic pochybovati neráčí, nežli že se tak podle reversu a zápisu stane s obšírnější řečí. A potom J. M. na křídlo evangelium položeno, a oni vstavše přistoupili a klekše na kolena prsty na evangelium vložili a přísahu, kteráž jim čtena byla, činili. Po vykonání císař ráčil od pana maršálka meč vzíti a každému z nich dáti k políbení, a tak jsou zase nazpátek šli a zase třikrát klekli jako z počátku.

Potom jsou stavové dolů sešli a sněm strany korunování přečísti dali a J. M. C. odeslali. J. M. C. jest také stavům na snešení hlavního sněmu v spisu odpověď dáti a o všecko se snésti,

krom za to žádati ráčil, co by mimo obecné sbírky a vydání zůstalo, aby J. M. dali; však stavové, nevědouc jaká suma se zběhne a čeho potřebovati budou, aby na nic J. M. C. nebezpečovali [. . . .]. A tak sněmu odloženo.

V outerý před sv. Matoušem jsou stavové šli k J. M. králi Rudolfovi, a tu jest skrze pána z Rožmberka J. M. oznámeno, jakým způsobem jest J. M. C. a z kterých příčin to J. M. volení před sebe vzíti ráčil, a na větším díle ta řeč tak mluvena byla, jako v sněmě tištěném to v sobě šířeji obsahuje; a tak že stavové J. M. za budoucího krále a pána svého sobě berou a vyhlašují s tím zakázáním, že J. M. královské všelijakou poddannost a náležité poslušenství zachovati chtějí, jsouc té ponížené naděje, že jich milostivým pánem býti a sobě je poručena míti ráčí.

Na to J. M. Kr. zase promluviti ráčil: že stavům království tohoto velice děkovati ráčí, že osobu J. M. za hodnou k témuž království uznali a přijali a že s pomocí pána Boha na jiném býti neráčí, nežli předkem při J. M. C., panu otci svém, též i od osoby své jim všem a jednomu každému zvláště to svou milostí ráčí nahražovati a jich milostivým pánem býti, že to v skutku shledati mají, s obšírnějším milostivým zakázáním.

Odtad jsou stavové J. M. Kr. k J. M. C. provodili a potom do sněmu Jich M. jíti ráčili. A tu jest sněm strany přijetí a korunování J. M. vyhlášen a relací se stala, z čehož J. M. C. s připomenutím poněkud příčin v sněmé doložených stavům jest milostivě poděkovati a mnohým milostivým zakazováním se ohlásiti jest ráčil.

A odtad J. M. přes ulici z palácu do kostela jsou stavové provodili, a tu Te Deum laudamus zpíváno a troubeno bylo; i také střelba z děl puštěna byla, a tak den ten více nebylo sněmováno. Však pro korunu na Karlštejn zřízené osoby jely.

V středu den sv. Matouše jsou stavové k J. M. C. šli a J. M. oznámili, na čem již sněmu přednějšího zůstání jest a tak se o to s J. M. snešení stalo. Potom pan sudí, pan Jan z Říčan, pan Michal Španovský, pan Jan Vratislav počali sněm spisovati a v tom koruna a klenotové z Karlštejna přinešeni byli, kterouž okolo tří set koní provázelo a do kaple sv. Václava ji nesli a tu hned od zámečníka truhla odemčena, koruna a klenotové vyloženi na oltář, a potomně panu arcibiskupu Pražskému s jinými pány prelaty od pánův úředníkův a soudcův zemských svěřena a odporučena skrze pána z Rožmberka. Pan arcibiskup se zase přátelsky zakázavše všecku upřímnost a pilnost i na místě pánův prelátův připověděl s tou žádostí, aby pan hejtman hradu Pražského některé osoby k kostelu přidal, které by zatím ponůcku držely.

V čtvrtek po sv. Matouši ráno se sešli páni úředníci a soudce zemští k J. M. Kr. a J. M. do kaple sv. Václava provázeli. Však nejprvé od pána z Rožmberka pánům z rytířstva jest oznámeno, že by J. M. C. rád byl ráčil nejvyššího písaře dosaditi, než pro krátkost času že nemohl toho vykonati, než prvé než ráčí odjeti, že to konečně vykonati ráčí. A tu jest se J. M. Kr. připraviti ráčil v roucho kněžské a zlatohlavový plášť, a potomně když J. M. C. ráčil v svém oděvu císařském a koruně také v kůru býti, tehdy J. M. Kr. ráčil jíti z kaple sv. Václava a korunu nesl před J. M. pán z Rožmberka, podle pána šli pan komorník a pan sudí, jabko nesl pan hofmistr, podle pána šli pan kancléř a pan sudí dvorský, sceptrum nesl pan podkomoří, podle něho šli pan purkrabí kraje Hradeckého a pan Zdeněk Malovec, potom v kůru, kdež množství mužského a ženského pohlaví velmi ozdobného bylo, a předkem J. M. C., Její M. císařová, arciknížata Arnošt, Matiáš a Maxmilian i byla mše. Potom když král nad sebou modlitby zříkané měl od pana arcibiskupa Pražského v přítomnosti Vratislavského, Novoměstského a jiných proboštův a opatů byl J. M. pomazán. Potomně od pána z Rožmberka J. M. Kr. přísaha stavům k učinění byla přečtena a král ráčil přísahati. Potomně pán z Rožmberka učinivše stavům přítomným promluvení a oznámení, že jest J. M. Kr. již přísahu vykonati ráčil a korunován že býti má, a protož jestli vůle stavův, aby J. M. koruna česká byla na hlavu vstavena? Na to jsou

stavové řekli, že jest; druhá, třetí otázka se stala: odpovědíno od stavův, že jest. I byla koruna J. M. na hlavu vstavena od pána z Rožmberka. Potomně když J. M. Kr. do stolice vedli a posadili, tu jsou šli páni úředníci, soudce zemští a jiné rady a stav panský a rytířský a prsty na korunu kladli, činíc povinnost. Potom J. M. některé osoby na rytířstvo pasoval, po mši hned střelba puštěna byla a J. M. všickni šli do soudné světnice a tu J. M. tabuli měli k jídlu a s Jich M. seděl legat papežský, hišpanský a benátský, a z pánův úředníkův zemských každý také stůl připravený měl a k sobě některé přátele k jídlu vzali.

V pátek po sv. Matouši na zejtří byli strana pod obojí k J. M. C. ráno obesláni, ti, kteří tak před rukama byli, jsou přišli ze všech tří stavův. A tu jest od J. M. C. k nim v přítomnosti J. M. Kr. promluveno v ten rozum, že co jest s stavy strany religí mluviti a na čem zůstati ráčil, o tom stavové věděti mohou, však pominouti moci neráčí ještě malého oznámení učiniti, neb ačkolivěč o těch věcech některé osoby z nich prvé vědí, však i před tímto počtem to v známost uvésti museti ráčí, a to proto, co od J. M. předešle mluveno jináče se vykládá a potom jinde jináče vykládáno by býti mohlo. Nebo ukázány jsou jim a viděli spisy dva, jaké rozpisování se stalo toho co mluviti a s nimi na místě postaviti ráčil, a v těch mnoho dostaveno a se nachází, čehož netoliko nikdá mluviti neráčil (v čemž se táhne na paměť nejvyššího pana sudího), ale ani J. M. na mysl nepřišlo: něco také co mluviti ráčil, jest vypuštěno. Jsou pak to věci nemalé a takové když mezi cizé národy přijdou, že na tom nemálo záleží, a protož od koho se to stalo, věděti že neráčí, než kdo to učinil, ten kousek pravdy a kousek lži v hromadu skládal; všakž na psaní takové J. M. nic že dbáti neráčí, nebo toliko na to, co pravda jest, se potahovati ráčí. Však proto v těch spisech strany krále franckého doloženo, co jest připověděl, že to všecko v hrdlo selhal; a protož to na mysli míti ráčí, nebo kdyby se to krále franckého doneslo, z toho by mezi J. M. C. a jím králem franckým žádná láska nebyla; ale kdožkoliv pak to učinil, jináče o tom mysliti moci neráčí, než nebyl-li jest z prostředku jich stavův, že to učinil, aby J. M. s stavy v nesrozumění uvedl, pakli by z prostředku jejich byl (čehož se naditi neráčí) to obmyšlel, aby J. M. jiným v podezření dal. Co pak J. M. s nimi mluviti a na čem zůstati ráčil, vědomé jest, předně, J. M. za to žádán býti ráčil, aby stavové při religí své zůstaveni byli a na ně, kněží a fary jich saháno a jim překážka činěna aby nebyla, v tom se jest jim milostivě zakázati ráčil, a ačkolivěk předešle na takovou žádost stavům odpověď dáti ráčil, však že při tom zůstaveno nebylo, a kněží vyzdvihování a toho zase při J. M. ztěžováno a hledáno jest; k tomu i toho žádali, aby věděti mohli, jaké strany té věci od J. M. Kr., syna J. M., pojištění míti budou, také žádali, aby mohli osoby voliti, na něž, dálali by se jaká překážka komu, to vznášeno a J. M. v známost uvozováno býti mohlo, k čemuž J. M. také povoliti ráčil, však ty osoby aby nad kněžstvem jich ruku držely, tak aby v řádu stály, a od nich dále než náleží sahano nebylo; ale v těch spisech stojí, že defensores sobě voliti mají, čehož nikdá jsou nežádali a J. M. také o tom nikdá mluviti neráčil. Dokládá se také, že všech těch artikulův víry předložených J. M. potvrzovati ráčí, ale toho také žádáno není, než na tom jest zůstáno, že jim stavům v jejich religí překážka činěna býti nemá netoliko skrze J. M. C., ale že o tom poručiti ráčí, aby od jiných, jak od katolických, tak také od jiných pod obojí v tom jim překáženo a na kněží a fary jich sahano nebylo; k tomu také J. M. jak prvé tak ještě povolovati ráčí, aby osoby nařiditi a z sebe voliti mohli, na kteréž, byl-li by kdo od koho strany religí ztěžovan, k čemuž aby přijíti mělo naděje býti neráčí, vznášeno a to od týchž osob J. M. v známost uvozováno býti mohlo, tak aby J. M., maje zprávu, to náležitě k napravení přivésti ráčil, však nicméně při knězích svých aby také opatřili, aby dále nesahali než jim náleží. O nich také, že jak katolickým, tak jiným pod obojí překážky činiti, na kněží, fary a [illegible] jich sahati [illegible], jiné naděje býti neráčí, jakž pak v tom J. M. jsou se zavazali také a to tak zůstati a trvati má, až se stavové dáleji o to [illegible], nebo až se J. M. zase šťastně do království toho navrátí a to všecko na místě postaviti ráčí. Take

také J. M. oznámiti ráčil, že což od J. M. oznámeno, to tolikéž od J. M. syna J. M. Kr. uslyší a J. M. ví, že syn J. M. proti tomu, což J. M. připověděti ráčil, nebude, nýbrž to zdrží, jakž pak sám to oustně oznámí. Od J. M. Kr. oznámeno: cožkolivěč J. M. C. stavům připověděti ráčil, to J. M. Kr. též na ten způsob, jakž oznámeno, zdržovati a při tom jednoho každého zůstavovati ráčí, a na to budou se moci bezpečiti, že proti tomu nic činiti neráčí.

A téhož dne ještě se sněm spisoval.

V sobotu po sv. Matouši potom se sepsaný sněm počal čísti a korigovati a nemohouc toho dne sněmu dočísti a skorigovati, vyslali stavové k J. M. C. a J. M. to v známost uvedli, dále se J. M. omlouvajíc, že možné není téhož dne to vykonati, aby relací sněmovní býti mohla; však jestliže J. M. C. vždy v pondělí do Řezna odejíti ráčí, tehdy že by ráčil v přítomnosti stavův J. M. Kr. k tomu zmocniti, aby J. M. tu relaci sněmovní na místě J. M. C. vykonati ráčil.

A tak jest sobě J. M. C. to oblíbiti ráčil.

V pondělí před sv. Václavem ráno jest J. M. C. ještě knížata Lehnická s poddanými jich v přítomnosti pánův úředníkův a soudcův zemských slyšeti ráčil a jich některé odpory a ztížnosti; potom též mladší kníže od sebe i na místě paní mateře své jest ztížnost oznamoval, že jim starší bratr nic nevydává na vychování, čemuž jest starší odepřel s oznámením, že paní máti s ním o všecko spokojena jest, stůl svůj s ním že má a každého roku čtyry sta tolarů že jí vydává, bratru svému tolikéž podle možnosti že vydávati chce.

A tak když ty strany vystoupily, tehdy J. M. C. králi J. M. relací sněmovní jest vykonati poručiti ráčil s tím doložením, že se stavům důvěřovati ráčí, že to tak vykonáno bude, jako by sám ráčil přítomen býti.

A tak J. M. C. přítomné osoby žehnati ráčil s oznámením, že zatím předešlým místodržícím spravování poroučeti ráčí a budeli možné, že z Řezna zase do království Českého přijeti ráčí, pakli vždy z některých připadlých příčin by možné nebylo, že krále na svém místě vypraviti chce. A ruce ráčil pořád podávati některým, kteříž vinšovali, aby se ráčil v dobrém zdraví navrátiti: J. M. říci ráčil, jak se pánu Bohu líbí, ten rač dáti, abychom se v zdraví shledali.

A toho dne ráčil jeti až do Berouna.

V outerý před sv. Václavem byla relací sněmovní vykonána v přítomnosti J. M. Kr. a tří pánův bratří J. M.

V středu na sv. Václava byli páni úředníci a soudce zemští, kteří se ještě nebyli rozjeli, k J. M. Kr. obesláni a tu jest z lůže v šatech připravených v stolici přinešen byl pan Mikuláš Miřkovský, tehdáž purkrabě Karlštejnský a hejtman hradu Pražského, kterýž mnoho času těžce dny i jinými nemocmi strápený byl.

I stalo se na místě J. M. Kr. promluvení od pana kancléře nejvyššího pana Vratislava z Pernštejna v ten rozum, že by J. M. C. rád byl ráčil úřad nejvyššího písařství v přítomnosti své obnoviti, však poněvadž jest J. M. čas postačiti nemohl, že jest ráčil poručiti to vykonati J. M. Kr., a protož šetříc v tom hodnost osoby pana Mikuláše Miřkovského, a zvláště že jest se všech těch časův v službách a prácech svých dobře choval, že J. M. C. úřad nejvyššího písařství jemu dávati ráčí, jsouc té milostivé naděje, že jej přijme a podle náležitosti v potřebnosti spravovati bude.

Na to promluvení jest pan Miřkovský zase oznámil: že jest se nenadál tohoto k sobě učiněného promluvení, však poněvadž J. M. C. tak milostivě pro jeho věrné služby již od čtyřidceti let domu Rakouskému činěné jemu, ku poctivosti rodu jeho, ten úřad dávati ráčí, že J. M. poníženě děkuje; však poněvadž dvou úřadů zemských jeden na sobě míti nemá, že za to prosí, aby J. M. Kr. na místě J. M. C. purkrabství Karlštejnské i také hejtmanství Pražské z něho sníti a jinými osobami opatřiti ráčil. J. M. Kr. vstoupivše s pány ouředníky zemskými v potaz, ráčil skrze pana kanclíře zase

odpověď dáti, že J. M. Kr. purkrabství Karlštejnské z něho snímati a hlasy k jinému purkrabí přijíti a J. M. C. s sebou do Řezna přinésti ráčí; než hejtmanství hradu Pražského aby ještě na sobě pozdržal až do dalšího J. M. C. opatření. A tak dvě osoby pana Miřkovského za ruce z stolice pozdvihly a držely, a pan místopísař mu přísahu přečtl. Po vykonání toho J. M. Kr. hlasy o purkrabě Karlštejnský přijímati ráčil. Když pan Miřkovský hlas svůj vykonal, jest nešen zase dolův. A potom sedmnáctého dne umřel, to jest v sobotu na neděli před svatým Havlem přede dnem.

---

89. Diarium, zápisy o sněmování a listové o událostech za času sněmu r. 1575 zběhlých, napsaní od Bratří českých.

1575, od 21. února do 27. září. Souč. MS. bratrský sign. 2. G. 10. v museu království Českého.

Anno Domini 1575, 21. Februarii sněm obecní všech stavův království Českého při přítomnosti J. M. C. začal se jest v Praze. Po předložení pak artikulů od J. M. C. mnoho stavové mezi sebou o to mluvili, mělili by ten sněm držeti, poněvadž není svolán s jejich povolením, aby tudy něco proti privilejim nebylo učiněno. Čehož když se na J. M. C. domlouvali, potom zpraveni jsou v tom, proč to sešlo, že podle zůstání a sněmu o božím Těle léta pominulého sněm o svatém Martině držán býti nemohl: nejprv, že J. M. C. těžce nemocen býti ráčil, druhé, pro opatření hranic v království Uherském, třetí, pro jednání příměří s Turkem; však nicméně jakž nejprv J. M. ráčil moci přijeti do tohoto království ten sněm svato-martinský k tomuto času ne pro jiné věci než pro obecní dobré tohoto království jest odložen, protož aby jednali, na ten čas což mohou nejvíc, až do čtvrtku před květnou nedělí a potom po veliké noci aby se zase ve dvou nedělích k jednání sjeli. Na čemž přestavše, zůstáno na tom, aby předce sněm držán byl. A tu pan sudí poručil, aby všickni, kteříž jsou strana pod obojí, na zejtří totiž v sobotu před nedělí oculi ráno v zeleném pokoji se najíti dali. Což když se stalo od některých toliko a jiní pro nedorozumění aneb nedoslechnutí toho poručení [....], tedy odloženo toho bylo do pondělka k hodině 8 na půl orloji.

V pondělí pak ráno, když strana pod obojí do zeleného pokoje se sešla, přišel pan sudí*) naposledy nejvyšší království Českého a tu ke všechněm řeč učinil na ten rozum: poněvadž sněm o obecní dobré začíti se má, prvé než se k tomu přistoupí, vidělo se za dobré, aby začat byl od věcí těch, kteréž se duše naše dotýkají a k spasení jednoho každého přináleží; toho tedy že jest potřebí, abychom se my, kteříž jsme strana pod obojí, pravé tělo a krev pána našeho Ježíše Krista přijímající, v svém religionu obnovili a potom jednomyslně J. M. C. přede všemi věcmi abychom žádali, aby nás zachovati ráčil při tom náboženství pravém a starém, kteréž pán Kristus vydati ráčil**) a apoštolé jemu vyučovali sou, otcové svatí posloupně od mnoha set let až do Mistra Jana Husi zachovávali, a my až dosavad v něm stojíme a je ostříháme, kteréž také i do okolních krajin a zvláště německých od nás Čechů se jest dostalo a tak rozmohlo, že ze všech stavův J. M. C. Karlovi V. v Augšpurce konfesí neb suma toho učení a náboženství podána jest. Nejprv pak v takovém pravém a křesťanském náboženství k sobě abychom se ohlásili a sjednotili potřebí jest, a potom i k straně pod jednou ve všeliké lásce a dobrém přátelství, jako kdy prvé byli jsme, podle starých smluv a zápisův že zůstávati chceme, abychom se ozvali a toto naše se sjití aby na zlou stranu nevykládali, je za to žádali, a potom tak sjednoceni jednomyslně J. M. C. za to žádali.

---

*) In margine připsáno asi 50 let později rukou J. A. Komenského: „To byl p. p. Bohuslav Felix z Lobkovic a z Hasenštejna."

**) In margine připsal J. A. Komenský: „Náboženství pod obojí starožitné."

To předložení páně sudího jakož stav panský tak i rytířský oblíbili jsou a schválili a k tomu předložení přistoupili. A když naposledy dotazováni byli páni Pražané a poslové z měst vyslaní, co k tomu říkají? rozmluvivše spolu dali odpověď skrze pana Sixta: poněvadž Jich M. páni i rytířstvo k tomu přistupovati ráčí, což od J. M. nejvyššího pana sudího předloženo jest, že také od toho nejsou, aby se s Jich M. neměli srovnati, zvláště když ve věcech podstatních při náboženství jsou jedno, při jiných pak věcech jsouli jací rozdílové, vidí se jim, že to vše láska spokojiti může. Tu opět sumu toho pan sudí [....], co by mělo straně pod jednou předloženo býti, jestli to s jejich povolením? k čemuž když se přiznali, po takovém sjednocení šli všickni stavové do soudnice, kdež strana pod jednou již byla, a potom za nimi přišel i pan komorník (kterýž v zeleném pokoji s jinými nebyl) a na své místo dosedl.

A usadivše se promluvil nejvyšší pan sudí od strany pod obojí k těm, kteříž tu byli pod jednou: kterak při tom svém náboženství pravém a starém se sjednotili, aby od J. M. C. žádali při něm zachováni býti, jakožto od Krista pána ustanoveném i od svatých apoštolův pošlém a od svatého Mistra Jana Husi obnoveném a posavad trvajícím, ano i od cizích národů přijatém a v Augšpurce zjevně léta 30 před J. M. císařem Karlem V vyznalém, při kterémž ještě stojí a zachováni býti žádají, o tom že jich tejna učiniti nechtěli, ale že se k nim ohlašují, že toho z žádné nenávisti nečiní, ale z veliké spasení svého potřeby, a že s tím se vším jejich dobří přátelé býti chtí, protož aby jim v tom za zlé míti a zle toho vykládati neráčili, jakoby se oni od nich nějak odcizovati tím chtěli. A tak pěknou omluvu učinil.

K tomu pan komorník*) promluvil: že jest nám potřebí na to mysliti, abychom bez jiných pánův a přátel v něco se nedávali v této zemi neobyčejného, nebo prý mnoho set tisíc lidu, dobrých a starých, lepších nežli já k Bohu bídný sem, křesťanů, k tomu nesvolí, abychom měli nějakého nového a německého náboženství hledati, ale abychom raději při starobylých pořádcích zůstali, tak jakž od starodávna v tomto království bylo jest zachováváno a aby konsistoř byla obnovena a administrátorovi rada a defensorové aby přidáni byli, a že nic nám není do německého náboženství ani do toho, co jest v Augšpurce vydáno, máme dosti na starobylých zůstáních a sněmích v tomto království Českém stalých, což vše v spis uvedené jest.**)

A to pověděv hned rozkázal ten spis od něho sepsaný na katedře předčísti. Kterýžto spis v sobě zdržoval: nejprvé, jak by měla konsistoř obnovena býti, aby jakož administrátor, tak jemu jedenáct jiných k radě přidaných, pobožných a učených mužů aby vybráno bylo, potom těm aby defensorové přidáni byli, kteříž by nad tím, což by administrátor s radou usoudili, ruku drželi a k exekucí přivodili; druhé, aby to opatřeno bylo, aby kněží doma svěceni byli, nebo pro nesnadnost docházení svěcení jest veliký kněží nedostatek, a skrze takový nedostatek mnoho sekt a rozdvojení i rozličných neřádů pošlo jest.

Po přečtení tohoto spisu nejvyšší pan purkrabě pán z Rožmberka těch, kteříž jsou pod jednou, k sobě povolal.***) A pan komorník z místa svého vysednouti musil a v tu chvíli se panem Kurcpachem o Bratřích, jak se oni k augšpurské konfesí přiznávají, avšak s nimi se nesrovnávají, mnoho mluvil, až naposledy i to ztěžoval, že nectí pána Ježíše, když ve jménu jeho se neklanějí, ano hned na kázání jej ctíti zapovídají.†) K tomu přišel pan Karel Krajíř a panu komorníkovi zjevně odepřel a řekl:

*) In margine: Jan z Valdštejna na Hrádku nad Saz.

**) In margine připsáno jinou rukou: „By se ho byli zeptali, s kým jest? se stranouli pod jednou či pod obojí? sámli chce sněmovati vytrhna se z jiných, či státi s obcí?“ A Komenský také in margine při tom odstavci poznamenal: „Pan komorník zůstati při husitském náboženství radí.“

***) In margine připsáno rukou J. A. Komenského: „Páni pod jednou se radí.“

†) In margine rukou Komenského: „Hádka postranní o Bratří.“

že to není pravda. A pan Václav Vřesovec chtěje pomoci panu komorníkovi, svědčil, že jest tak, jakž pan komorník praví a že má o tom hned spis, v němž zjevně to píší, že nemají se pánu Kristu klaněti; čemuž pan Karel hned také odepřel a že toho nikdy za pravé neprokáže pravil. A v tom pán z Rožmberka po promluvení s těmi, kteříž jsou pod jednou, propustiv je, otázal se pana sudího: ode všech-li, kteříž jsou pod obojí, tuto řeč jest učinil? a druhé, ten přečtený spis všicknili podávají a přiznávajíli se k němu, nebo v něm velice i na poctivosti jsou dotknuti. Odpověděl pan sudí: že prvé chce se stavy o to promluviti, nežli co k tomu bude říkati, protož že žádá za vystoupení, což se i stalo. A vystoupivše všickni pod obojí, kromě pana komorníka, šli do zeleného pokoje. A jdouce přes palác, řekl pan Karel Krajíř panu Václavovi Vřesovcovi: medle, že vy smíte to mluviti, aby Bratří měli jaké psaní o tom, aby se ve jménu pána Ježíše neklaněli, vydávati? tehdy on zapřel a pravil, že toho nikdy nepravil, než že on mínil, že kdosi v Slezště o tom psal, načež jsem já také odpověď dal, než abych já měl o Bratřích praviti, toho není. A s tím přišli do zeleného pokoje, a tu od pana sudího dotazováni byli: znajíli se k tomu, což jest mluvil, že jsou jemu to poručiti ráčili a poručili, a druhé, co k tomu spisu čtenému říkají? I ohlašovali se nejvíc k tomu, jakož předně stav panský tak rytířský, že cožkoli pan sudí k straně pod jednou mluviti jest ráčil, že sou to J. M. poručili, k tomu se znají a předce na tom, na čemž nejprvé zůstáno bylo, ještě stojí; co se pak spisu dotýče, kterýž pan komorník čísti dáti poručil, poněvadž prvé nic nebylo mluveno o něm, že k němu se přiznati nemohou.*) Naposledy páni Pražané s posly z měst odpověděli, že tolikéž se s Jich M. srovnávají, však viděloli by se jim, aby strany toho spisu J. M. pan komorník byl omluven, kterýž bezpochyby dobrým to úmyslem učiniti ráčil, že jej čísti dal.

Po tom srovnání zase se navrátili strana pod obojí do soudnice, a tu od pana sudího promluveno: že k tomu, což prvé promluveno bylo, všickni tři stavové se přiznávají, než co se spisu dotýče, o tom že sou žádné vědomosti neměli až jest byl čten, protož že také za něj odpovídati povinni nejsou, bezpochyby že kdož jej spisovali, zprávu toho dadí. Jakž pan sudí řeč svou dokonal, hned se pan komorník ozval a řekl: „Co pak k tomu říkají páni Pražané?“ Tedy oni sestoupivše se a poradivše se dali odpověď, že tolikéž s Jich M. pány a rytířstvem se srovnávají, avšak co se spisu dotýče, při tom že J. M. pana komorníka omluvena mají, bezpochyby že to dobrým oumyslem sepsati jest dáti ráčil.

Na to odpověděl pan komorník s hněvem až se třásl: „Není žádná žádnému potřeba mne omlouvati, já vím co sem mluvil a mluvím, z daru pána Boha ještě ten rozum mám, abych nepotřeboval vymlouvání, a také sem mluvil v sněmu, kdež každému svobodno jest mluviti a nikdy to žádnému ve zlé nebylo obráceno, když kdo co mluvil, protož i ještě, když k tomu přijde jako i prvé mluviti chci.“

Zatím pán z Rožmberka tuto závírku učinil: „Poněvadž se tu nás znamenitě dotklo a dotýče se veliké věci, abychom my narčení o to volně rozmluviti mohli, protož odkládá se toho nyní a potom, dáli pán Bůh, v středu Vašim M. odpověď dáti míníme.“ A tak v outerý celý den se radili, nejprv u biskupa, potom u J. M. C. strana pod jednou byli. Potom v středu pán z Rožmberka pro nemoc a pán z Pernštejna do soudnice přijíti nemohli, protož opět toho odložili až teprv ve čtvrtek odpověď skrz pána z Rožmberka dali takovou: že sou toho vděčni, když se k nim v lásce a v dobrém přátelství ohlašují, a že tolikéž i oni v též lásce a dobrém přátelství státi chtějí podle starobylých smluv a snešení v tomto království. A když to pověděl chtěla strana pod obojí vystoupiti, ale pán z Rožmberka kázal tu zůstati a sám s stranou pod jednou domů odešli.

*) In margine připsáno: „O to péče a rozmlouvání bylo, nebyl-li někdo zrádce z nich, neb tajně se přízně se panem komorníkem. Když všickni pravili, že o tom spisu od něho podaném nic nevědí, hrubě pan komorník zahanben a sám co kůl při tom spisu stal, neb jej se svými břicháči kališnými učinil. Něco co z otrapí řekl, že on při tom jest a chce o to předně mluviti.“

Po vystoupení strany pod jednou mnoho mezi sebou stavové o té odpovědi rozmlouvali, někteří chválili, že pěkná odpověď, jiní haněli a že poklička chytrá pravili; naposledy však na tom zůstali, aby se zase na zejtří shromáždili a předce koncovali. A učinivše tak ve čtvrtek, mnoho o tom vždy rozjímali a na tom zavřeli, aby strany pod jednou požádali, aby s nimi k J. M. C. došli a vedle nich k J. M. za ochranu a zachování při náboženství jejich aby se přimluvili. Tu se byl domlouval pan komorník na pod obojí: proč ho z sebe vyvrhli? I pověděl jemu pán z Bibrštejna: proto sme V. M. nepovolali, že ste ráčili vždycky proti nám býti a v radách s stranou pod jednou proti nám bývati i raditi, a také ráčíte býti dobrým křesťanem toliko tehdáž, když kněz na kazatedlnici, a jakž s katedry sejde, tedy všecko modlářství a papežské bludy držíte a přijímáte i konáte.*) Mnoho také tu bylo mluveno, jak a zač by J. M. C. žádati měli: někteří aby jim augšpurská konfesí dopuštěna byla, jiní nechtěli, aby jmenována byla augšpurská, a jiní, že mají svou, kteráž starší jest než augšpurská a zvláště od městského stavu pan Sixt mluvě mnoho k tomu spisu páně komorníkovu nakloňoval, aby náboženství zůstávalo podle starobylých snešení v tomto království. Což slyše pán komorník, hned se toho ujal a řekl: „Já sem vždycky se toho obával, aby mezi vámi nebylo rozdvojení a již teď k tomu přišlo“, a tak je rozdvojiti chtěl. Však stav panský a rytířský na stav městský nic nedbali a sami bez nich žádati císaře za reformací se ustanovili. A s tím se rozešli s divným křikem na Sixta, tak že se skrývati musil pro křik, že se města oddělila a jim tu mluvili: poněvadž se odtrhli od stavův, že jim přijde na to, co se v Rakousích přihodilo, že města nemají svobody jako páni a rytířstvo v náboženství. Slyšel jsem sám od Sixta, že se mnoho dotírajícím na něho omlouval, že oni jemu neporozuměli, že on tak nemínil, jak jeho vykládají.

Ten den okolo nešporu na mnohou žádost skrz psaní činěnou přijel se panem Adamem Krajířem B. Jan Kálef a shledav se s některými večer poručil, aby se ráno ku panu Karlovi Krajířovi sešli i jiní, kteříž byli z jednomyslných, což se i stalo. A tu po oznámení zdání jednoho každého o nebezpečenství jednoty praveno bylo zase, co by mělo činěno býti. I zavříno naposledy na tom, poněvadž i ozvati se i také mlčeti jest nebezpečno, a nelze než jedno učiniti, tedy tento prostředek toho aby byl, aby se ještě k ozvání počkalo lepších příčin a aby se hledělo času, a předce aby ozvání aspoň pro osvědčení pravdy aby bylo. Po závírce toho modlení společné bylo.

A tak v pátek před nedělí laetare sšedše se nahoře, města se ohlásila k stavům, že od nich neodstupují, jakž pro nějaké nedorozumění včerejšího dne v domnění byli jsou a že panu Sixtovi oni toho mluviti neporučili, ale že předce při pánich stojí a s nimi se v tom srovnávají.

Po takovém snešení žádali skrze pana sudího Římanů, aby s nimi k J. M. C. jíti ráčili a podle nich J. M. za dovolení k tomu, aby mezi sebou nejprv nějaký řád při náboženství nařiditi mohli, prosili. Odpověděl pán z Rožmberka: poněvadž na ten čas těch, kteříž sou pod jednou, jest malý počet, že odpovědi místné dáti nemohou, ale odkládají sobě toho do zejtřka. A s tím se ten den rozešli.

Na zejtří v sobotu před družebnou nedělí**) strana pod jednou od jitra až přes poledne v soudnici byli a se radili; druhá pak strana, pod obojí po paláci se procházeli očekávajíce na odpověď. Až když bylo po poledni poslali toliko pro pana sudího a pana Slavatu a tu jim oznámili, že se ještě všickni o odpověď nesnesli, a když se již tak prodlilo, že se toho odkládá do pondělka, a s tím vyšli z soudnice žádnému nic neříkajíce, až pan sudí naposledy jda oznamoval, že se toho odkládá. Pročež bylo veliké reptání vesměs, že tu jako blázni čekati museli a darmo, což mohli prvé jim oznámiti a k tomu oznámení že jiní také nejsou povoláni do soudnice se panem sudím a tak s hněvem všickni se rozešli.

---

*) Rukou J. A. Komenského in margine: „Pan komorník chce s pod obojími býti, oni ho nechtí.“

**) In margine připsáno: „Ten den zase odjel senior Carmelitanus se panem Adamem Krajířem.“

Ten den arcibiskup byl u J. M. C. a tu J. M. C. mnoho mluvil s arcibiskupem o to: nenili on u příčině, že se to tak prodlívá, že odpověď straně pod obojí není dána, nelibost svou při tom oznamuje, a žeby chtěl, aby se v pokoji snášeli, nebo nemůže proti obojím býti, sub una habent mandatum ecclesiae a druzí sub utraque habent mandatum Christi, a J. M. že neráčí býti ani proti Kristu ani proti církvi, protož rád by, aby k pokoji bylo směřováno.*) Tu arcibiskup mnoho se vymlouvaje řekl: „Milostivý císaři! jistě že bych já přerád pokoj měl, ale nikoli mi ho kněží pod obojí nedají, na mne ustavičně nabíhají a žalují, že se sekty rozmahají, náboženství po domích drží, od nich lid běží, aby byli ochraňováni žádají.**) A když se ptám, činili pak co zlého? nic ukázati nemohou; i pravím jim, aby pokoj dali a nechali jich, aby pánu Bohu sloužili jak umějí. Někdy jich hned nechci k sobě pustiti, oni na tom nepřestávají, k místodržícím V. M. C. suplikují, a když ani tu co obdržívají tedy k V. M. C. s tím se utíkají; a V. M. někdy ráčíte mi poručiti něco, a když z toho nesnáz jde, opět jinak ráčíte poroučeti. Pak, milostivý císaři! já již nevím co činiti, než přerád bych pokoje, já při svém řádu zůstávám, nechť mi jest pokoj dán, račte to způsobiti." Na to císař řekl: „Však teď něco sepsati mají, snad bude pokoj."

V pondělí potom po družebné neděli, když zavolala strana pod jednou ty, kteříž pod obojí jsou, dala odpověď skrze pána z Rožmberka takovou: že toho učiniti nemohou, aby s nimi k J. M. C. jíti měli, poněvadž se jich tu nic nedotýče, ale majíli co mezi sebou, aby sami o své věci jednali, že oni jim toho přejí a s nimi ve všelikém dobrém přátelství a lásce býti chtějí. Pod obojí majíce tu odpověď poradivše se šli všickni stavové k J. M. C. a za to žádali, aby jim ráčil k tomu své dovolení dáti, aby mezi sebou v tom náboženství, kteréž jest staré a pravé, nějaký řád vyzdvihnouti mohli.***)

Na to jim J. M. C. odpověditi ráčil: poněvadž se tu nemalých ale velikých věcí dotýče, že na to J. M. pomysliti a což nejdříve možné bude jim odpověď dáti ráčí. A s tím šli páni dolův.

A já jda dolův, že bylo právě v čas obědu, zastavil jsem se u doktora Cratona a obědval jsem s ním a oznámil sem jemu, že páni Čechové žádali J. M. C. za dovolení k nějaké reformací a že nejvíce směřují k konfesí augšpurské. I otázal se mne ihned: takéli naši, kteříž z jednoty, spolu s nimi za to žádají? Odpověděl sem: že také s nimi byli u J. M. a to proto, že se ještě neví, co před sebe a jak to bráti chtí. Nelíbilo se to jemu, že naši při nich stojí a za reformací žádají, pravě, že my lepší konfesí i reformací máme nežli jest augšpurská, a k tomu že toho což v jednotě jest ani augšpurská konfesí, jako řádu a kázně, nemá, a že to jest v církvi potřebné, tomu žádný odepříti nemůže. Protož nikoli bych neradil, abyste měli se své konfesí spustiti a za augšpurskou žádati. Řekl jsem k tomu: tím aby byl jist, žeť se naši své konfesí nikoli nespustí, již pak přijď nač přijď, než kdež se v učení augšpurská s naší srovnává, nemohli ji naši potupiti, ale s nimi podle své konfesí jako s luteriány jedno býti. Odpověděl: aniž v učení se srovnáváte, nebo augustana confessio in articulo de coena Domini aliam doctrinam quam est in vestra confessione continet, augustana affirmat corpus Christi cum pane esse, quod vos negatis, sed simpliciter ut verba institutionis habent panem corpus dicitis, quod ego credo. A k tomu ti, kteříž sou confessioni augustanae addicti, v tom se nesrovnávají, nebo někteří to cum pane vel sub pane intelligunt de loco a jiní de tempore, což jest velmi rozdílné, kterak (prý) tedy páni Čechové rozumějí? Odpověděl sem: že ještě žádní artikulové na placu nebyli a ještě se neví, jak to před sebe bráti míní. I řekl: kdyby mne chtěli poslechnouti Bratří, vím, že bych jich nezavedl, nebo mají císaře k sobě velmi náchylného a laskavého. Já bych

*) In margine rukou Komenského: „Císařská pěkná resolucí k arcibiskupu."
**) Komenský poznamenal in margine: „Arcibiskup na kněží kališné sčítá."
***) In margine rukou Komenského: „První žádost na císaře M."

radil k tomu, aby, nechajíce kališných, suplikovali k J. M. C. a to krátce, podadouce suplikací i česky i německy proto, poněvadž on, také rada, kdyžby to přišlo před ně, že by také věděl k tomu co říkati. Aby však od žádného nemohla za nic ujata býti, tedy hned přípis po obědě německy toho udělal, kterýž sem vyložil na česko pro pány naše, kterýmžto bylo k rozsuzování podáno a zní v tato slova:

„Nejjasnější římský císaři a králi český, pane nám nejmilostivější! Vaší císařské velebnosti vždycky sme se všech časův v sprostnosti a v pravdě srdce našeho býti prokazovali a v tom největší pilnost měli, abychom ani učením ani životem jakž proti Bohu tak ani proti V. C. Vel. a spravování nebyli i dobré policie nerušili ani překážky jaké činili, toho nám posvědčuje naše dobré svědomí, a nadějeme se, že jest to V. C. Vel. i mnohým dobrým lidem vše dobře vědomé a známé. Nebo co se našeho náboženství dotýče, to sme od svých předkův tak přijali a opatrovali, aby každého času podle původu církve obecní apoštolské, kteráž žádného jiného Mistra krom Krista Ježíše nemá, spravováno bylo, a poněvadž svůj původ od Krista pána vzalo jest, a my nic sme při něm neproměnili ani co přidali, než toliko což v apoštolské církvi na dobrém základu písma svatého a historiích svatých založeno a držáno bylo, a to vše naše konfesí zjevné vydaná a vytištěná ukazuje aneb svědčí, tak že žádných nových artikulův mimo ni k předložení není potřebí, kterážto konfesí u našich milých pánů a přátel, i také milých krajanů v známosti a v dobré paměti zůstává, v níž, za to máme, že se všeho dostatečně spravujeme a při tom žádného nepotupujeme ani bludujeme, kohožby boží slovo a pravda jeho nepotupovala a jeho vlastní svědomí i život zlý neobviňovalby; a také se netoliko všelikému křesťanskému napomenutí anebo výstrahám neprotivíme, ale toho velmi žádostivi sme, anobrž nic jiného nevinšujeme, než aby všickni křesťané v Kristu pánu jedno byli a spasení došli. Poněvadž pak, nejjasnější císaři a pane náš milostivý, ta konfesí naše, kteráž V. C. Vel. jako i písně evangelitské podána byla a již všudy mezi lidi roztroušena, od některých osob zhanína a velice dotknuta jest, tou příčinou my ponížené prosíme, aby na nás ta vina, jako bychom my měli tudy publicis actionibus překážku činiti, vzkládána nebyla, a také aby V. C. Vel. milostivě toto náboženství naše v tomto království snášeti anobrž volnosti a průchodu jeho potvrditi ráčila, abychom tak podle vůle boží po cestách jeho v pravdě choditi mohli, a za takovou milost V. C. Vel. my, jakožto poddaní a poslušní, se vším, což sme od Boha přijali V. C. Vel. vděčnost navracujíce povinnost svou konati mohli.

V. C. Vel. poddaní.

Ale této suplikací pánům našim, dokudžby nezvěděli co J. M. C. za odpověď dáti ráčí, nevidělo se jim ji podati, v čemž také i u doktora sem pěkně je omluvil a jeho za to prosil, aby příhodného času zmínku před J. M. C. učiniti nepominul, co bychom dále činiti měli, radou aby nás neopouštěl: k čemuž se velmi ochotně ozval, že, což na něm jest, nic neobmešká, připomenul tu i to, co na cestě v Znojmě při přítomnosti císařově a pana maršálka moravského J. M. C. po mnohém rozmlouvání o nynějších sektách řekl: „Milostivý císaři! mezi těmi všemi reformacími a což jich koli odstoupilo od římské církve, já nenalézám žádné podobnější býti první církvi apoštolské, quae faciem primitivae ecclesiae repraesentaret, tak jakž se z psaní apoštolských i skutkův vyhledati může, jako jest fratrum Valdensium seu Piccardorum.“ Na to J. M. C. odpověditi ráčil: „Tak jest, pravdu pravíte Crato, aniž my nenalézáme.“ *) A protož (řekl ke mně Crato) můžete rozuměti, že máte milostivého císaře et qui nobis bene esse vult, a nezjednáteli vy sobě za tohoto svobody, tedy jí již nečekejte zde. Ale poslechněte mne, vím, že mi děkovati budete, a já také, což na mně, nic neobmeškám. Z čehož jsem jemu velice poděkoval a odešel.

V outerý ráno J. M. C. stranu pod obojí k sobě povolav, jim velmi laskavou a milostivou

*) Komenský in margine poznamenal: „Svědectví o jednotě Bratrské doktora Cratona i samého císaře Maximiliana.“

odpověď dáti ráčil, že k tomu své povolení dávati ráčí, aby o náboženství spolu se snesli ano i řád nějaký učinili, nebo proto J. M. do tohoto království přijeti ráčil, aby všem stavům i jednomu každému, cožbykoli kdo potřebovali, náprava se státi mohla, protož i jim toho dovolovati ráčí, aby jednali, však aby bez povolení J. M. nic nezavírali, ale prvé vše J. M. v známost uvedli. Poděkování učinivše navrátili se všickni a šli do zeleného pokoje, a tu pan sudí oznámil i pro ty, kteříž u J. M. C. nebyli, jakou J. M. odpověď dáti ráčil, a že jistě máme z čeho chváliti pána Boha, že sme toho dočkali, což nikdy v České zemi jest nebylo, aby tak o náboženství svobodně jednáno a mluveno býti mohlo,*) pročež, poněvadž jest to věc velká a spasení duší našich se dotýkající, potřebí jest na to pilně pomysliti, a protož dnešní den na to se odkládá, aby se každý z nich připravil a kdožbykoli co toho, což by se náboženství pravého pod obojí dotýkalo, za sebou měl, aby to ráno s sebou přinesl a předložil. Povoleno také bylo i pánům Mistrům pražského učení, aby majíli co toho, také se s tím na zejtří postavili. Tomu všickni stavové když povolili a na tom se snesli, tedy spolu všickni do soudnice k Římanům šli a tu jim o tom dovolení císařském oznámili a potom rozešli se. — Já pak jda s hůry se panem Slavatou, dotazoval sem se, co se tu J. M. zdá za dobré učiniti? V čemž když soud svůj oznámil i to také pověděl, že když J. M. C. poslati ráčil, on se pánu z Rožmberka otevřel v tom, že jest Bratrem a již i J. M. C. v tom zjeviti se míní. Pán z Rožmberka podiviv se, že na to přišel, čehož se nikdy do něho nenadál, radil mu, aby na ten čas J. M. C. o tom nic nepravil, že ještě toho není čas; podle kteréž rady zachoval se pan Slavata. A doprovodiv pana Slavatu do domu pána z Hradce, sám sem se u doktora Cratona [zastavil] a k čemu nyní přišlo, oznámil sem. On pak řekl: po odchodu pánů Čechů bylo mnoho mluveno od J. M. C., kterak ti všickni, kteříž slovou pod obojí, mezi sebou sou velmi rozdílní, avšak nejpravější sou Bratří. A nějaký pan Šenfeldt sekretář řekl k tomu: „Milostivý císaři! já také tak držím." A protož, inquit Crato, ego adhuc sum in ea sententia, abyste suplikovali a za potvrzení řádu i všeho náboženství již ostříhaného žádali, nebo to, čehož tito hledají, vy již to všecko máte, pročež se jich držíte a předce v tom domnění s nimi zůstáváte, že překážku činíte k jednání sněmovnímu o věci J. M. C., ješto kdyby ste se k tomu ohlásili, že byste rádi aby přistoupeno bylo k dalšímu jednání a že vámi v tom nic neschází, tedy zvláštní milost byste obdrželi.

Dokudž pak nahoře ještě byli naši, bylo jim oznámeno, aby ke 20. hodině ku pánu Sluzskému se shromáždili, což se i stalo a s větší stránky co jich bylo v Starém městě přišli, kromě těch, kteříž byli na Hradčanech a na Malé straně; panu Kustošovi také bylo oznámeno psaním, ale nedal žádné odpovědi, ani nepřijel. A když již pospolu byli, nejprvé modlení nešporní sme měli a při tom i za potřeby přítomné zvláštního duchem Páně naplnění i vnukání, cožby Bohu bylo líbezné. Po modlení pořád pravili, co by zejtřejšího dne činiti měli, a tak připomenuli všickni a v tom se snášeli, co jest bylo pominulého pátku jim od Bratra Jana Kalefa razeno.**)

1. Aby budouli předce v roztržce státi luteriáni s konsistoriány a se vaditi, aby oni v tišině zůstávali a že v roztržce jich nejspíš na to přijde, aby potom rozkázáno bylo mocí všechněm pokoj míti při náboženství jako prvé, a tak i nám volněji bude moci býti než prvé; pakli se snesou všickni, což se stalo, že města se zase ku pánům navrátila, tedy aby naši páni zjevně se s opatrností k luteriánům ozvali, prvé nežby s Římany k císaři šli, poněvadž oni lépe než luteriáni v jednotě, v řádu, v kázni stojí, jakož sami z nich to nejedni vyznávali, že za to žádají Jich M., aby jich v tom dobrém pořádku zanechali u pokoji a potom neutiskali, kdyžby z lepšího regimentu k horšímu nestáli, ale aby v svém způsobu vzdělání zanecháni jsouc volnost bez překážek a závad, tak dobře jako i jiní oni slou-

*) Komenský in margine poznamenal: „Radost pod obojích."

**) Komenský připsal in margine: „Páni z jednoty radu drží, majíli s podobojími trhajícími se držeti?"

žiti mohli a svobodu měli všudy, a též lid aby měl volnost a svobodu bez outiskův jíti, přistupovati k nám jako i k nim, k komuby kteří chtěli, a jestližeby jim nátisk kdo v tom činiti chtěl, aby podle nich, jako i oni stojí, též stáli; jinak jestliže by mělo potom býti, tedy že by se radše od nich odloučili a sami k J. M. C. šli a jeho podle vydaných konfesí za ochranu milostivou nad sebou žádali, ale jestliže chtí se s nimi bratrsky v lásce snášeti, jim neškoditi, tedy že mají shledati na nich dobré přátely a milé bratří své. My že máme výborně spravenou konsistoř i jiné vše, protož odtud nepůjdeme, aniž my sami můžeme toho učiniti.

2. Strany spisování artikulův nějakých, aby se v to naši nikoli nedávali,*) že toho jim není potřebí.

I. Že vše jest vypsáno v učení Kristovu a apoštolském dostatečně, což sobě za pravidlo vzali, aby se tím spravovali, netřeba nic tu přidávati ani ujímati (Deuteron. 4 a aby v prokletí nepadli Gallat. ɔc), vše jest v evangelium, tu z toho se můž vzíti.

II. Nemohou toho bez jiných učiniti neb nemají instrukcí od krajův, řeknouli jak by náboženství měli ustavovati, a kdyby co učinili toho sami, snad by z toho mohly nějaké bouřky a jim nebezpečenství nastati samým, protož odložiti.

III. Věci to veliké sou, ne tak snadně a krátce mohou se spraviti, poněvadž by to již napotom státi pevně mělo.

IV. Také vrchnostem světa toho činiti a vyměřovati náboženství nesluší, tu aby čest dali Bohu, v jednotě že oni náboženství nespravují, než znajíce věrné správce dověrně v nich Krista pána přijímají, by co oni učinili, tedy správcové nestanou k tomu.

V. Věci království přepilné a mnohé sou k jednání, pro ně sněm učiněn, protož aby se na tom nyní nemeškali.

VI. I J. M. C. věci před rukama sou, na něž se žádostivě čeká i nelibě, že se za náboženstvím to mešká, nese, protož aby odmlouvali spisování artikulův a to toliko nyní obdrželi, aby jsouce jedno v přijímání pod obojí v rozdílných řeholách jako u Římanů, když se oni pokojně mezi sebou a bratrsky snášejí i snášeti oumysl mají, jedni druhých pro nějaké rozdíly neutiskajíce a sobě neškodíce, ale jedni každí volnost v službách svých i obcování majíce, toliko to vyžádali na J. M. C., aby podle přísah svých ráčil nad nimi všemi ruku ochrannou jako i nad pod jednou držeti, potom že, budeli kdy možné, pokojně budeme moci vše mezi sebou spravovati.

Tato rada starého byla připomínána a všechněm se líbilo, podle ní zachovati, aby bylo se ohlášení a konfesí naši podání a k ní se přiznání; a přišloliby k spisování jakých artikulův, v to aby se nedávali. A poněvadž nemohla lepší příčina dána býti k ozvání se nežli ta, aby každý, kdožby cokoli, podle poručení páně sudího, náležejícího k tomu pravému náboženství pod obojí za sebou měl, aby to na zejtří přinesl a předložil; kdo by tedy a jak to měl učiniti, mnoho tu o tom bylo mluveno, až naposledy zavříno, poněvadž potaz prvý přijde na pana Karla Krajíře nežli na koho z stavu rytířského, aby on to na sebe přijal, a on od osoby své aby promluvil nejprvé a konfesí latině, německy i česky aby podal, a potom jiní, kteříž sou jednomyslní, aby se k témuž přihlásili a ozejvali. Zůstáno také na tom, aby se toto svolení i jiným oznámilo, aby věděli se čím spraviti, přišloliby k tomu. Což sem také potom i vykonal a všechněm na Malé straně i na Hradčanech hospody majícím oznámil. Co by pak a jak pan Karel promluviti měl, pro větší smělost sepsána byla jemu toho notule, aby se jí dobře zmocnil a tak bez strachu (což za příčinu sobě bral) aby mluvil. A s tím se do hospod rozešli, a já ten večer a seniore přijal sem psaní po panu Lorencovi v tato slova: S. D. mi f. Jižliž asa (sic!) o tu víru se snesli, či co se působí, já opět nic nevím. Velmi silný jest to čert, kterýž pod jménem

*) Komenský in margine poznamenal: „A potom se dali.“

jednoty roztržky způsobiti usiluje a pod jménem pokoje příčiny rozbroje; ale vždyť my žádáme silnějšího nad něho, aby jej přemohl a odění jeho vzal i loupež rozdělil, nechal mu ochotně sloužících všech bláznivých pannen a moudrých světa, a sobě odjal moudré panny a bláznivé u světa a mocně vládl jimi, byť to mělo jíti i s vřeskem satana. O, by jen všichni evangelikové pospolu zůstali a se neroztrhovali a našich z sebe nevyměšovali a také směšovati nechtěli, ale v lásce se s námi a my s nimi snášeli, co by jim mohl nepřítel učiniti? jinak zemdlí i přemohou je. Protož opatrně vnukati komuž náleží povinnost jest a zvláště tu, kdežť sem poručil, snadně by mohl ten, komuž náleží, přetíti to, že nechce nesnází o to, než aby všichni v svých řeholách volnost měli bez překážky. Vale, saluta sanctos.

Po přečtení listu páni zůstali na tom, aby ráno naschvál posla poslali, a hned sami ten večer psali seniorovi in Carmelum, žádajíce, aby co možné nejrychleji přijel do Prahy, a byloli jest kdy jeho potřebí, že nyní toho potřeba jest, aby se mohli s ním poraditi. Já, ač sem chtěl prvé zvěděti co se stane a potom psáti, však nemohl sem jim zbrániti, ale na žádost jejich tolikéž psal sem jménem jiných, kteříž za to byli žádali a prosil sem, aby sám starej přijel pro některé strašlivé.

Když pak podle poručení páně sudího nazejtří, totiž v středu před nedělí judica, k sedmé hodině na půl orloje naši přišli nahoru, nemnoho jiných tam našli, i z těch mnozí a zvláště z Mistrů a Pražanů zase odešli, jiní ještě dlouho na pana sudího, všichni což jich bylo, očekávali, nebo tak se čacko k té práci veliké připravovali, aby o spasitedlné věci a poctu boží jednali, že ještě ráno od vína zmoklí byli a pohříchu i naši někteří se jim přioučastnili. — Když pak přišel do soudnice pan sudí, pana komorníka tu nebylo a Pražané s Mistry, kteříž byli zase odešli, ti jeli k arcibiskupovi; však předce učinil řeč pan sudí na ten rozum: jakož podle žádosti naší na J. M. C. vzložené obdrželi sme to, že jest nám dovoliti ráčil konfesí augšpurskou (kteráž císaři Karlovi Pátému podána v Augšpurce byla) čísti i také přijíti a jiné sekty vymísiti, jako kalviniánské, cvingliánské, Ariány, Trideity, novokřtěnce oc., aby nebyli trpíni v tomto království, protož se již k tomu přistoupí a bude se čísti ta augšpurská konfesí, poněvadž snad nevšickni ste ji čítali. Jakž to pan sudí pověděl, hned pan Karel Krajíř učinil řeč podle včerejšího zůstání takto: „V. M. urození páni, páni, urození a stateční páni z rytířstva, slovoutné poctivosti páni Pražané a poslové z měst, páni a přátelé moji milí! Dnův pominulých jaká jest práce V. M. všech tří stavů království Českého pod obojí přijímajících byla při věcech k spasení nás jednoho každého nejpotřebnějších to dobře vědomé jest, čehož opakovati není potřebí; dne pak včerejšího z společného snešení poručeno jest bylo, kdožby co toho, což přiléží k náboženství, zvláště starého za sebou měl, aby to s sebou přinesl a předložil. Protož já sem se tak zachoval podle poručení a teď konfesí bratrskou českým, německým i latinským jazykem, kteráž mnohem starší nežli augšpurská jest a již několika králům a císařům, až i tomuto nynějšímu byla jest podána, V. M. podávám a za to, aby čtena i souzena byla, žádám; v níž učení zdravé ano i řád a kázeň podle zákona Kristova a učení apoštolského zdržuje se, a při tom i soud a svědectví od skladatelův konfesí augšpurské a zvláště od akademie Witemberské poznamenané najíti ráčíte. K kteréžto konfesí já se přihlašuji a při ní stojím a státi míním i při ní zachován býti žádám," však bez potupování toho, cožkoli oni mezi sebou nařídditi by ráčili, nébrž že to schvaluje a k tomu i rád pomáhati chce a všelijakou lásku a přátelství prokazovati k nim vždycky hotový zůstává.

Odpověděl k tomu pan sudí: aby on měl něco jiného krom konfesí augšpurské přijímati a dáti čísti, že na tom není, nebo by uvedl na sebe veliké nebezpečenství, kdyžby něco jiného předkládáno bylo než což sou jemu prvé poručili. A z toho hned rumrejch se stal, tak že všickni mluvili, jedni pravili, že neporučili žádati za augšpurskou konfesí, jiní, že nebyla hned ani zmínka o ní, jiní, že včerejšího dne jináče zůstali nežli se to koná. A tak žádný žádného slyšeti nechtěl než každý mluviti, až pan sudí okřikl je a rozkázal, aby ale nejprvé čtena byla konfesí augšpurská, potom že se bude

moci to i jiné mluviti; takž se utišili. A začal jeden na katedře čísti a že mnoho v ní latinských slov bylo a ten čtenář nic latině neuměl i nemohl jí dobře čísti, protož rozkázáno tomu, kterýž ji byl na česko překládal, čísti, ten ji všecku přečetl a oni přeslechli. V tom čtení když bylo čteno o zlém knězi, že může svátostmi sloužiti, pan Kurcpach kázal počkati a aby to soudili, můželi to býti? Mnozí odpírali a jiní povolovali, a opět jedni proti druhým o to se postavovali: až pan Šebestian Vřesovec prosil, aby nejprvé přeslyšeli všecku a potom soudili, budouli tak chtíti každý artikul valchovati, že tomu nebude žádného konce. A takž učinili a všecku přeslyšeli.

Po přečtení konfesí augšpurské ozval se pan Slavata a chtěl, aby také konfesí bratrská přečtena byla; ale pan sudí na odpor jemu nastoupil a řekl: „Můj milý pane švakře! já toho nikoli nedopustím, poněvadž sme za to J. M. C. nežádali, pak aby mělo co jiného mimo dovolení J. M. předsebráno býti, račíte rozuměti, začby nám to počteno bylo." A tu hned k tomu přimlouvali se ochotně i jiní z našich a shrnuvše se spolu dotírali na to, aby byla čtena a zvláště pan Markvart tak horlivě mluvil, že se zdálo, že po té za vrch půjdou, a vždy to opakoval: že my máme řád, máme i pořádné kněží a při nich že zůstáváme a od nich neodstoupíme. Až nejedni z pánů jemu slibovali: že my vás při nich zanecháme. Naposledy pak pan Sluzskej tak zticha, když se trochu upokojili, učinil obšírnou řeč zač se tu žádá, že za to, aby věděli, že v učení se srovnává s augšpurskou a poněvadž neráčili ji všickni slyšeti, tedy aspoň předmluvu aby ráčili poslyšeti, pakli ani toho učiniti neráčí, tedy aspoň svědectví akademie Vitemberské, kteréž jest při též konfesí, aby ráčili dopustiti přečísti. Ale nic nemohli žádný obdržeti, převelmi Vřesovci tomu odporovali a při panu sudím tuze stáli. Až naposledy po mnohém potýkání se a křiku tu závirku učinili, aby byly k tomu osoby voleny ze všech tří stavův, kteréž by všecko to, cožby se J. M. C. podati mělo, sepsaly; a protož, kdožby co toho náležitého k náboženství měl, ten aby těm osobám to v ruce dal, a ony vyberouce ze všeho cožby nejčačštějšího bylo, v jakémby způsobu to učení Kristovo staré v Čechách vyzdviženo bylo a řád v kněžstvo uveden. To když by sepsali, aby se stavům předložilo a od nich uvážilo a uvážené před J. M. C. předneseno a za to žádáno bylo, aby J. M. k tomu snešení své povolení dáti ráčil; a kdyžby povolení dosáhli, aby to vytiskli a vůbec vydali a konfesí českou jmenovali, jížby se aneb podle ní všickni říditi povinni byli a jiných žádných sekt aby mezi sebou netrpěli, jako Kalviniánů, Cvingliánů, Trideitů, Švenkfeldiánů, Ariánů a novokřtěnců. A když se naši domlouvali, takéli je za sektu vyvržení hodnou mají? pravili, že nemají, než za své milé bratří, kteříž lepší řád mezi sebou mají než oni, a téměř všickni našim slibovali, aby se nic nestarali, že oni nás při naší konfesí i také kněžích a řádích zanechati chtějí, aby se o to nic nestarali a že sněmem osvobozeni býti mají. A naši nic více sobě nevinšujíce, dali se tak lahodným řečem namluviti, že již potom nic více k tomu neříkali, toliko, voleni byvše, vymluvili se, jako pan Slavata, pan Karel Krajíř, pan Sluzský, pan Vliňský, kromě pan Albrecht Kamejtský, kteréhož žádnou měrou propustiti nechtěli, ten se nemohl z toho vytáhnouti. Byli pak volili ten den nejprvé po čtyrech z každého stavu, z panského a z rytířského. Mezi pány jeden byl pan Kurcbach, z stavu rytířského pan Šebestian Vřesovec, summus inimicus noster. Potom pan sudí podal toho na pány, Pražany a města, které osoby z sebe vydati k tomu spisování chtějí, aby je jmenovali. I poradivše se páni Pražané s posly z měst, dali takovou odpověď: poněvadž se jest včerejšímu svolení a tomu podání od nejvyššího pana sudího dosti nestalo, aby od nás požádáno bylo toho, cožby kdo za sebou měl, ježtoby se náboženství dotýkalo, ano také ani na pány Mistry toho není podáno, kteříž podle poručení také nahoře byli se postavili, ale když jiné věci mimo snešení předsevzaty jsou, tedy páni Pražané a páni poslové z měst zvláště v tak malém počtu na ten čas V. M. odpovědi dáti nemohou. A jakž to pověděl, tedy jeden z poslů z města Slaného vyklekna na tu římsu při šrancích volal: „V. M. páni, nepovolujem tomu všickni, což tento promluvil."

A tu hned rumrejch veliký se stal, a pan podkomoří k městům hned šel a tu je srovnával, prosil, přimlouval, a s tím se rozešli na ničemž místně nezůstavše.

V tom psaní za jinými věcmi napřed položenými bylo i toto: My pak navrátivše se domů, co činiti nevíme, zdálo by se nám některým, abychom rady doktorovy poslechli a císaři suplikovali, zvláště nyní majíce sobě příčinu danou, že nás od sebe odstrčili a ani slyšeti nechtěli; ale nechce se do toho větčímu dílu, pravíce býti tu věc ne několika osob toliko, ale vší jednoty, protož, by možné bylo, abychom vás zde měli, když tak tempora mutantur et nos in illis. Již nyní na vrch přichází rozdělení a jedněch proti druhým rocení, právě ste uhodli, že pod jménem jednoty čert působí roztržky a pod jménem pokoje příčiny dává rozbroje; tímť my se v tom těšíme, což dokládáte, že nejsilnějšího máme a toho, kterýž klamati nemůže, a ten praví: „Doufejte, jakož sem já přemohl, tak i vy ve mně" ɔc. Mnozí v té rozmišce a zvláště pan Kurcpach pravil: „Vy Bratří mějte pokoj, však my vás zanecháváme a zanecháme při vaší konfesí, řádích i při vašich kněžích, toliko se nedělte od nás, abychom obdržeti mohli konfesí augšpurskou." Ale tu neradil sem, anobrž doktor mnoho o tom mluvil, abychom což můžem varovali se dissimulationibus, nebo císaři nic protivnějšího nemohli bychom učiniti, než předce zprosta přiznati se a odděliti, ale to se ne všem líbí a zvláště moudrým a řečníkům. Někteří z našich zvláště pan Grymiller vtrousil mezi mnohé snešení polské; ale já vašeho soudu o něm nikdy sem neslyšel, protož dotazujícímu se panu Slavatovi ani sem nehaněl, ani nechválil a jiným tolikéž. Rozumnějším se tak vidí, což vy při závírce listu vinšujete, že na to přijde, aby císař sua autoritate pokoj přikázal a všecky při svém náboženství zůstavil. Amen, fiat. Amen.

B. Preis o též věci napsal i toto: Již se to zjevně vidí, že toho pyčí evangelíkové, že jsou tak předce to učinili a Bratří od sebe odmísili, bojíc se toho, že se Bratří od nich také oddělí a k císaři se utekou, neb sou jim, totiž evangelíkům také to dnes města učinila, od nich z zámku odešla a se oddělila s tou však omluvou, že se jim podle snešení a výpovědi dosti nečiní. Co se pak dále činiti bude, to sám pán Bůh ví, ano i oni sami, totiž evangelíkové, mezi sebou, tak jakž slyšeti, rozdílní jsou, a tak mluví dosti znamenití mezi nimi, budeli ta rozmíška mezi nimi, tak jakž se začíná, že raději k Bratřím, poněvadž mezi sebou řád mají, přestoupiti chtějí. A jiní mezi nimi tak praví: „Co to naši blázní, že osoby k spisování nových artikulův volili, a že tím daremně sněm meškají a k outratám mnohým přivozují a k těm artikulům, by je i sepsali i císaři k soudu dali, podle nich že státi ani svého spasení zakládati nechtějí. Naši pak na tom jsou, poněvadž pokojně stavům království tohoto se ohlásili a konfesí podati chtěli, však s tou výminkou, že oni toho, což luteriáni dobrého v své konfesí mají, nehanějí, netupí, alebrž s nimi se v tom srovnávají, ale poněvadž je oni z sebe vymísili ani slyšeti chtěli, že více podle nich státi nechtí, by i od nich nabádáni byli, majíc výmluvu slušnou, že sou se naši od nich nedělili ani úmyslu neměli, ale poněvadž oni sami to učinili, je z sebe vymísili, že oni tomu nevědí co říkati než, Bohu poruče tu věc, na jiné cesty pomysliti ɔc. V středu po neděli družebné 4. dne Aprilis.

Pan Ctibor Sluzský též psal v tato slova: Můj nejmilejší pane otče! Nerad bych Vás zaneprázdňoval, poněvadž jiní o našem způsobu píší, a zvlášť co jest se nám přihodilo v outerý, když sme od J. M. C. přišli; pan sudí oznámil, abychom jako včera v osm hodin se sešli a kdož má jaké staré paměti to snesli, že všecko přijíti chtějí. Včera toliko konfesí augšpurskou přečtli a nic víc slyšeti ani dáti čísti nechtěli, než hned osoby vybírali, aby artikule spisovaly a registra způsobily, abychom se v nich všickni podpisovali a kdo nechce těch artikulův držeti, abychom oznámili. Dnes pak trochu povlovněji s námi zacházeli, a tak tomu rozuměti, že chtí, kdož co má těch starých věcí,

abychom je spisatelům přednesli. Již tě tu potřeba rady, možnéli jest, že se k nám vypravíte a rady udělíte i retovati budete, co bude míti pan Albrecht z našich vydaný činiti a k čemu se přimlouvati. S tím pán Bůh rač církev svou a nás všecky v ní opatrovati a víc než bychom mohli snésti nedopouštěti. S tím Vás i sebe milosti božské k ochraně poroučím. Datum ve čtvrtek po družebné neděli.

Ten večer u pána z Rožmberka na večeři bylo mnoho hostí, na větším díle Římanů, i došla je také ta řeč o ozvání se Bratří a že nic není zavříno ten den. Tu pán z Pernštejna poně měl to mluviti: „Ti pikharté vždycky škodliví byli tomuto království, vždycky rotili a bouřili a před lety mnoho pánů o statky i hrdla připravili svou bouřkou, kterouž oni způsobili a i nyní také se o to pokoušejí, protož nejlepší věc by byla, aby všickni byli ven z země vyhnáni, sic jinač pokoje v zemi stálého nemůže býti.“ — Slyšíce naši takové hlasy přišli na předěšení a zámutky (sic!) veliké, netoliko proto, že nemohli míti slyšení, ale že již na ně ortele se vydávají a divně myslili, co mají činiti a před se bráti. My jim přítomní radu starého předkládajíce nečinili sme jim dosti, proto že k této proměně se netrefovala, a vždy žádostivi byli starého přítomnosti. Protož opět znovu na jejich mnohou žádost psal sem seniori carmelitano a co se ten den zběhlo vše sem kratičce poznamenal, tak jakž čas tehdáž dopustiti mohl. Na kteréž psaní přijal sem také zase tuto odpověď, kterouž slovo od slova poznamenal sem a tutouž pánům přečetl, z čehož nemalé posilnění při nich poznal sem.

Přípis jest tento: „S. Ten, jehož naše pře jest, bndiž pomocník i ochrance Váš, amen. Toť máš z té zběři tu jednotu těch, kteříž chtí Krista s Beliálem, světlo s temnostmi, věrného s nevěrnými, pobožnosť s bezbožností, chrám boží s modlami smísiti a srovnati, proti tomu již licoměrně praví za základ sobě předkládati všeho předsevzetí v jednání o náboženství Kristovu a apoštolském učení Námť předobrotivý pán Bůh a otcům našim to jho roztrhnouti a zlé od dobrého, temnosti od světla oddělovati dal, i skutkův temnosti mezi sebou netrpěti, ale raději trestati takové, s světa vyjíti, protož musí nás nenáviděti, že z něho nejsme, jméno naše jako zlé z sebe i nás vymítati, budiž milosti jeho věčná chvála. Kdyžť sou nás ti nejbližší nám bratří z sebe i s naší konfesí vymísili a zavrhli a s tím spolu Lutera, Filipa i nynější theology jeho náměstky, kteříž naši konfesí zjevně srovnávati se s učením prorockým, evangelitským, apoštolským i s jich v konfesí osvědčili, a oni pak hned toho ani slyšeti nechtěli, ješto podle svědectví těch mužův, jenž augšpurskou konfesí dělali, měla tak dobře naše konfesí spolu s vámi jako i augšpurská s nimi průchod míti, a v tom smyslu s nimi a podle nich se stalo. Ale co oni učinili a činí, nenevidíť toho všech věcí spatřitel a časem svým zaplatí jim to nedobré dílo. Pohleď, co by byli dělali s námi potom, kdyby se toho tak v zatmění nechalo, an již honiti nás chtěli, sami davše příčiny zavržením nás s konfesí naší i těch mužův, k jichž se konfesí znají svědectvím, jak tedy přijímají jich konfesí, když svědectví nepřijímají, snadné jest viděti. A by možné bylo, slušelo by jim to ukázati, na to oči otevříti a polamentovati aspoň před některými, jaká to láska; a ačkoli jim neplatno, však proto svědectví má dáno býti pravdě i odporu. To tam. Stanouli předce na tom a nebudou chtíti tak dobře naší konfesí jako augšpurské spolu s následovníky jejími, bez outiskův jedni druhých, dáti místa, neb my od své konfesí nikoli nepustíme: tedy tak utištění což mají činiti, než osvědče se jim, jak sou chtěli přerádi s nimi bratrsky se snášeti, jako i s těmi, kteříž nás při naší nechali, i kolikrát tam v Vitmberce na důvod tisknouti dali ji, laskavě se přijímali; ale poněvadž oni je zamítají s jich konfesí, že již to musejí Bohu svému poručiti i každého člověka zdravého rozumu soudu a nejvyššímu defensorovi se s svou ří poručiti. Tuť pak nelze našim již v takových příčinách mlčeti, ale od nich a z nich vymíšeni, nebo k J. M. C. suplikovati, jakž i doktor radí, anebo životně jíti a s J. M. mluviti oustně a jakž nejvýše pro Boha, milosrdenství i spravedlnost jeho pokorně prositi, aby J. M. při náboženství jich pravém křesťanském, z něhož počet v konfesí své prvním králům i J. M. podané učinili a v něm vždycky se pokojně bez

nesnází, jakž J. M. známé, chovali, spravedlnost k J. M. i ke všechněm činiti hledíce s mnohým outiskův snášením v mlčení, ráčil je milostivě jako prvé pod obojí přijímající ochraňovati a nad námi ruku ochrannou podle přísah pod obojím učiněných držeti, volnosti v náboženství jako i jiným pod obojí příti a nedopouštěti za nepravými nářky nepřátel jich, jimž vždy odpírali a odpírají, totiž nepravým nářkóm, žádajíc těžkosti svízelův činiti a rozličně jich sužovati; to že J. M. v skutku shledati ráčí, že oni se pokojně budou chovati a také že nejlepší pokoj J. M. bude míti, když ráčí všechněm přikázati, aby v pokoji jedna každá částka lidu pod obojí způsobou pánu Bohu volně podle svých konfesí, bez těžkostí jedni druhým činění, sloužila. Na ten rozum aby se ohlášení stalo, jest a bude toho potřebí, prvé než zavrou, učiniti, ať jest asi pravdy boží osvědčení, abychom promlčením tím zlým, kteréž by z toho pojíti mohlo, před Bohem vinni nebyli, neb což zavrou na tom stavěti budou a my těžkostí od svých nesnesitedlných počíti bychom museli; proto předce lépe něco říci než všeho nechati, neb tím nemůž se zle státi, by nic nezjednali, ale mlčením může se mnoho zlého přihoditi, těm pak, jenž je vymísili z sebe nechazť nic nevěří, v žádné vyhledávání regulí v náboženství s nimi se nedávají, však sou v konfesí jich i naši vyhledáni, naši nemohou toho spravovati, ne jich to, ale naše věc jest. Nechzť vždy ukazují na konfesí, výborně jest v ní vypsáno vše, kdyby jen oni chtěli tak činiti, ale nebude nic z toho, když naši všelikou upřímnost, sprostnost zachovají, není potřebí nic více než svrchovanému správci a ochranci se v tom na ruce uložiti, jeho to věc a přejistotně to víme, ráčíli on volnůstku dáti, budeme z toho milost jeho ochotně slaviti, pakli kříž doloží, budeme Šimona k nesení přinncovati. Věrnýť jest, víme, že více nedopustí, než by se mohlo snésti, a což doloží, z toho prospěch učiní, jen nechť naši se nestraší, ale jméno boží oslaví, poněvadž jsou jim k tomu dány příčiny dostatečné. Dí pán: „Nebojte se těch, jenž mají moc zabíti tělo ɔc; item, neboj se mé maličké stádečko ɔc, strachu jich nebojte se“ ɔc. Ja nevím co se tu mají báti aneb na koho více čekati, aby, vymustrováni a utištěni jsouce, neměli o to suplikovati aneb oustně radě mluviti, když sou jim k tomu příčiny dány; a k tomuť mé přítomnosti není potřebí, neb nechť se co chce tam děje, tedy my od své konfesí nepustíme. Chtíli nás evangelikové tito při ní jako oni v Němcích zanechati bez těžkosti činění, tedy tak a na ten způsob s nimi staneme; nechtíli a předce jakž odmísili, dokonce odmísí od sebe, tedy nelze než k císaři se ohlásiti, jinač všickni spiknutí povedou na nás mandáty, kalviniánství a jiné věci, a z toho hrozné těžkosti pojíti by mohly: půjdouli přes to, když se osvědčí pravda, bude nám mileji trpěti. Nad toto dvé já nemám co třetího raditi, bych pak i s vámi vždycky byl; ale i nyní tomu Bůh, bych chtěl, překazil, převelmi mě oči rozbolely, tak že tuto škartu napoly slepý a slzavý psal sem. Již vy s Václavem retujte naše, ať nic jiného před sebe neberou, než z toho dvého jedno ut supra. Již se děj s námi co děj, jiného nebude než co pán náš doloží; aj vlasové hlav našich sečteny sou, dí Pán ɔc.

S doktorem medle rokuj předce, ať tam vnese v špičku, aby mocně přetrhl ty roztržky přikázáním všechněm stranám, aby volně a pokojně jedna každá sloužila Bohu bez zádav, že to míti ráčí aneb chce. Bude výmluva před primátorem, víš kterým, a tito sub utraque nebudou moci jedni druhých viniti, poněvadž tak J. M. C. ráčil učiniti, museliby všichni na tom přestati a byl by pokoj výborný v zemi tak způsoben, kdyby on jen to chtěl rozumně J. M. předložiti v příhodný čas; a také by se jednání o věci J. M. i království tím nemeškala, neb jestliže ráčí jich tak J. M. nechati, kdy bude konec jich hadruňku. Vale. Datum ex Carmelo.“

Po přečtení tohoto psaní pánům, poznal sem při nich veliké posilnění, proto že se s naším předkládáním jim toho prvé, než psaní toto přišlo, srovnalo, ale od nich nevelmi přijímáno bylo, nebo pravili: mladí tito sou a nemnoho zkusili, protož smělí sou. A jeden řekl: jest jim snadno raditi, nikdež nic nemají, také nemají co ztratiti a přijdeli nebezpečenství neb pokušení, tedy se mohou schovati, ale nám jest vždy na placu býti; jiný pravil, že tehdáž, když bylo šlo o čest, statek i hrdlo,

za času Ferdinanda krále, že jest se tak nebál jako nyní, ješto žádného nebezpečenství se nevidí. A takovým strachem jsouc naplněni tedy již všecky řeči v podezření měli, jako i tu, když sem jim v společnosti připomínal, co řekl císař o Bratřích, že sou ti mezi jinými nejpravější; pan Memingar tak vyložil: toť sou pravci, totiž urvalí šibalé, jakž oni umějí se za jinými krýti a státi. Připomenuto bylo také i to, že pán z Pernštejna přišed od J. M. C. před mnohými okolo sebe stojícími řekl: „Divno mi to co J. M. C. nyní v pokoji říci ráčil, že se tomu nemůž nadiviti, co se jest stalo Bratřím Pikhartům, kteříž v Vídni nám konfesí i také písně německé podali a suplikovali, že nyní mlčí a nic neříkají, takli sou již zpyšněli, čili se nás bojí, nemůžeme rozuměti co jest toho.“ Aby to tak mělo býti nevšickni povolovali a zvlášť ti bojácní, a pakli že jest, tedy že nás chtějí vyštvati, aby se vše na nás svezlo, že se sněm prodlévá, tak to vykládali; proti čemuž my s Václavem ukazovali, že pán Bůh skrze ně sám navěští dává a lásku císařskou k Bratřím skrze mnohé i nepřátely zjevuje, ale vše to bylo u nich špatné, až toto psaní přišlo a našeho potěšování potvrdilo, tožť se uspokojili, očekávajíce co se dále díti bude.

Nazejtří potom ve čtvrtek všickni tři stavové se sešli a znovu každý stav zvláště jiné volence neb osoby k spisování těch artikulův z sebe již po 6 osobách volili a potom je jmenovali zejména a to tyto: z stavu panského pan Jaroslav z Kolovrat, pan Karel z Bibrštejna, pan Vilém z Talnberku, pan Jindřich z Valdštejna, pan Jindřich Kurcpach, pan Václav z Říčan; z stavu rytířského: pan Michal Španovský, pan Bernart z Hodějova, pan Florian Gryspek, pan Jan Vratislav, pan Albrecht Kamejský, pan Šebestian z Vřesovic; z stavu městského: Mistr Matěj z Aventinu, Sixt z Otrstorfu, Mikuláš od Černé růže, Ciprian Lopatský, Mistr Václav Arpin z Žatce, Petr z Kadaně; z kolleje Mistr Zelotinus, Mistr Rozsypal. A když mezi ně pan Albrecht Kamejský, jeden z našich sa, dostal se, kterýž žádnou měrou odtud, jako jiní tak učinili, vymoci se nemohl, a bylo proti radě senioris Carmelitani, co tu již činiti nevědouce, opět znovu sem psal na Karmel a co se stalo oznámil, a při tom také i soudu sem vyhledával o snešení polském a reformací sepsané od B. Jana Augusty,*) kteréžto věci ten den i před tím velmi zhusta na paláci viděl sem mezi sebou čísti. To snešení polské pan Pavel Grymiller tak roztrousil mezi všecky stavy (byl dal víc než 20 exemplářů napsati), že téměř všickni o něm mluvili a všickni schvalovali a páni Pražané na Staroměstském rathouze v radě několikráte je přečtli a každé slovo rozsuzovali až se i snesli, aby nazejtří v sněmu bylo čteno, že se jim to dobře líbí a mimo to nic lepšího nevědí; reformací pak byla roztroušena od pána z Valdštejna, ale ne mnohým a nebyla tak obecná. A mnozí z našich, vědouce o ní, poněvadž od B. Jana Augusty sepsána byla, hned spadli na to a chtěli se toho ujíti, ale bránil sem, pokudž nezvím co k tomu senior bude říkati. Protož hned jiný posel byl vypraven prvé nežli to první psaní přišlo a nejvíce sme žádali, možněli, aby sám přijel, poněvadž se tak často divné proměny dějí. A pan Švihovský se horšil, že se koutkuje a je opouští.

S. D. Ačkoli té naděje všickni sme, že dnes sem přijedete, však že často v takové míře naděje zmyluje, potkaloliby nás také to, že byste dnes sem nepřijeli, opět znovu píšeme a majíce vždy větší příčiny za to velice prosíme a žádáme, abyste, což nejdříve možné, sem přijeli, nebo se všechněm zdá, že byloli jest Vás kdy potřeba, tedy nyní jest již právě potřeba, proto že sou taková dillemmata, že všudy nebezpečno, buďto mlčeti, buďto mluviti, přiznati se, odepříti, což nejedny zašijkuje a velice kormoutí. Já ač od konfesí nikam ani na vlas neradím a mimo to k ničemuž nesvoluji anobrž bráním, však s tím se vším pro mnohé příčiny za nic nestojím. A k tomu regule Vaše k nynějším příčinám trefovati se nechce, poněvadž již zjevně ohlášení se stalo včerejšího dne, a dnešního dne osoby znovu

*) Komenský in margine poznamenal: „Kde ta?“

sou voleny z každého stavu šest osob, mezi kterýmiž z našich pan Kamejský také postaven jest; páni Pražané všemu povolili a za Mistry pražské se přimlouvali, aby také k tomu povoláni byli. Dovoleno také tomu, ano ještě, aby každý s svými kněžími se raditi mohl, přikázáno, a ti mají artikule o náboženství spisovati a potom do sněmu podati. Pan Slavata obláštně (sic!) poručil mi Vás žádati, abyste k němu na pilné rozmluvení přijeli. Mnoho válčil těchto dní s Kapouny a s Vřesovci, strach aby nebyl raněný; když tak Vás žádostiv byl, nechtěl sem se dobývati, v čemby potřeboval retuňku. — Doktor Hájek včera i dnes na paláci mnoho vyjížděl na naše s tím, což tam položeno v konfesí v artikuli 6. o ospravedlnění hned brzy s počátku, že Kristus shladil obraz hříchu a obraz smrti, a jak to hrozný blud. O čemž porozuměv odkud to měl, že od doktora Cratona to někde slyšel, i oznámil sem doktorovi; i rozhněval se o to velmi a strojít se na něj čacky, a řekl mi: jestliže kdo co proti Vaší konfesí psáti a ji naříkati bude, povězte mi, já chci za Vás odpověď dáti a všudy ji ve všem defendovati. Poděkoval sem mu z toho a budeli kdy toho potřeba, že i v tom jeho tejna nechci učiniti přiřekl sem. Valete. A s tím Vás pánu Bohu a sebe Vašim modlitbám poroučím. Datum v pátek post laetare.

Niger.

Nejmilejší pane otče! Dejž Vám věčný a milostivý pán Bůh z milosti své zdraví a v něm všecko nejlepší dobré. Tak naše jisté a stálé jednání jest, že vždycky každého dne jiné a jiné věci se dělají; dnes opět nastoupeno předce na ty osoby, aby ty řády spisovaly, stavu panského 6 osob a stavu rytířského 6 osob a stavu městského 6 osob. Ty mají v pondělí na to zasednouti a s pilností spisovati všecky věci staré, kdo kde a co má tu snésti a z toho vyhledávati, jak by dobrý, chvalitebný a křesťanský řád vyhledán býti mohl. My pak nevědouc co z toho činiti a jakým způsobem to, pokudžby spasitedlně býti mohlo, se před sebe vzíti má, nic nevíme a tepruva o sobě víme kdo a co sme, že sme neumělí a mdlí i příliš zpozdilí; a vtáhli nám bezděky pana Kamejského k tomu spisování. Vidělo se pánům našim, zvláště panu Slavatovi a panu Švihovskému, aby se Vám ty věci oznámily a žádost vzložena byla, abyste nás navštívili a radami spasitedlnými nám pomocni byli, abychom nezabředli a potom z toho vyjíti nemohli. Jistě, můj milý pane otče, věřte, žeť se to jaksi v ruce prudce béře a my slyšení nemáme a vtírati se v to pro mnohé a hodné příčiny nesmíme. A protož Vám to dobrou synovskou měrou oznamujíc, Vás prosím, že mne v tom otcovsky přijmete a již podle uznání svého dále učiníte a se zachováte; než páni oznámili, že bychom se již neměli koutkovati, žádajíc Vaší zdravé a spasitedlné rady. Dán ve čtvrtek post laetare. *S. Vliňský.*

Mému nejmilejšímu v Kristu otci B. Janovi Kálefovi, staršímu v jednotě Bratrské, buď dán k vlastnimu otevření.

Nejmilejší v Kristu otče, B. Jane Kálefe! Byste zdrávi byli a všelijak dobře a šťastně se měli, Vám toho přeji věrně z srdce rád. Nepochybuji, v paměti Vaší že zůstává dnův pominulých jaká rada nám otcovská od Vás, když ste zde v Praze byl, dána jest, jak bychom se při nynějším způsobu sněmování nynějšího strany religii chovati měli; při kteréžto radě, pokudž pán Bůh umění ráčil popříti, stáli sme, ano i konfesí naši českým, latinským i německým jazykem tištěnou já stavům do sněmu podal sem, žádaje za to, poněvadž nejstarší jest, aby byla čtena, neb tak na tom zůstáno bylo, což by kdo nejstaršího měl, což by se víry staré právě pod obojí dotýkalo, aby to přednes, ale není ode mne přijata, nýbrž na žádost stavův konfesí augšpurská, poněvadž jí nikdy neslýchali, v sněmu jazykem českým čtena jest. A po přečtení jí hned osoby volili, kteréž by něco toho sepsaly, jakým by způsobem to učení staré v Čechách vyzdviženo bylo a řád v kněžstvo aby byl uveden; to tak sepsané, když by se stavům a všem přečtlo, aby bylo k němu od stavův promluveno a potom císaři J. M. předneseno a za to aby žádáno bylo, aby k tomu povoliti ráčil, a když by dosáhli povolení aby v tištění přišlo a to aby jich sepsání nesloulo ani konfesí augšpurskou ani bratrskou než konfesí českou

a tou aby řízeno bylo. Mnoho by bylo o tom psáti, čas nestačí. Já za to žádám, možnéli jest, ano i jiní páni též toho žádají, abyste se sem, dáli pán Bůh zdraví, dne zejtřejšího vypravili a tu potom v neděli volně bychom o to promluvili a radu od Vás vzali, co bychom potomně činiti měli, abychom nebyli podtrženi pod nějaký interitum. Zdá se některým těm pánům, když by s Vámi sami oustně mluvili, že by to snáze šlo. My se v nic od naší konfesí dáti nechceme aniž nesmíme, abychom v něco nevlezli. To pak spisování začíti se má v tento pondělí nejprv příští; osoby pak k tomu volené Vám teď na cedulce sepsané odsílám, ač tam pana Slavatu starého dáti chtěli, ale on toho k sobě přijíti jest nechtěl, o čemž Vám potom oustně více povím a nepochybuji, že Vám také Vaši více a šíreji o tom píší. Což v tom Vám možného učiniti jest, věřím i prosím, že učiníte a neopustíte. Pán Bůh popříti rač, abychom se spolu v dobrém zdraví šťastně shledali. Datum v Starém městě Pražském v pátek před nedělí smrtnou léta 1575. *Karel z Krajku.*

Odpověď B. Kálef dal tuto:

S. P. D. F. charissime! Již na nezbednou žádost Vaší i pánův přátel jel bych mezi Vás, ale napsal sem včera, že mi pán Bůh překazil nemocí. Takovou bídu mám s bolením očí, že nemohu na světlo hleděti, protož nemůž můj příjezd tam nyní býti nikoli, leč by mi se trochu polehčilo, a vždy pravím, že Vám a pánům jiné rady dáti nemohu, než kterou sem prvé dal, abyste při tom učení Kristovu a apoštolském právě evangelitském v naší konfesí položeném bez proměňování jí i v nynější věci stáli a podle toho namítajíce ji zachováni býti žádali, jakž nás při ní i luteriáni vždy až posavad zanechávali a svědectví dávali; neb chtíli se oni jednotiti podle učení evangelitského, my již tu jednotu dávno zkušenou máme; chtíli řád evangelitský vyzdvihnouti, my též vyzdvižený i dávno zkušený máme; chtíli kázeň nařiditi mezi sebou evangelitskou, i tu my skutečně ji od počátku vedeme a o tom jest konfesí naše, ne co by mělo býti, ale že již a co jest v jednotě v skutečném užívání. Nechtíli oni tedy toho přijíti a mohou jiným způsobem k tomu přivésti, my raději jim budeme toho příti, a když uhlídáme skutek těch věcí, jak jest mezi námi, toť nás samo spolu t. pravda sjednotí; než abychom jisté věci pro nejisté, a nechť krátce dím pečeni z oust pro stín pustiti měli, tohoť se nedopustíme nikoli, aniž Vy toho od Bratří nebo páni naši čiňte a sumou nic neproměňujte, neb Vám to poručeno od jednoty není ani pánům, abyste měli za nás starší co dělati. Také pánům víry a náboženství spravovati a artikule nějaké spisovati nenáleží, duchovních lidí jest to věc spravovati, kázati, učiti, sloužiti podle artikulův dávno v evangelium od ducha svatého zapsaných a dodnes nám v zákoně pozůstavených, kromě čehož by netoliko páni ale třebas anděl s nebe jiného co spisoval, nechť se prokletí s tím bojí, jehož my se nedopustíme, dosti my máme na sepsání artikulův v evangelium a dvanácti článkův víry apoštolské, nechť při tom páni, přijalili za pravé, stojí, chtíli s námi v jednotě zůstati a toho vyznati se nestydí, aby za ně nestyděl se, kterýž to evangelium vydal a kázal nám kázati a jim přijímati. Budouli na ně tříti odporná strana, proč naši nemají říci, že jim víry spravovati a artikulův spisovati nenáleží, a tomu že oni, nejsouce k tomu od Boha postaveni, i nerozumějí než při zkušeném stojí. Ba i to oznámiti a poctíti Boha v řádu, že bez starších svých, jenž tu konfesí učinili, při ní nic činiti a měniti nemohou, poněvadž jich to věc jest; nechť i z toho vidí jednotu naši i řád, že ne leckdos lecos dělá mezi námi, ale všecky věci se řádně z jednoty dějí: kdo mají víru kázati, káží, kdo poslouchati víry, poslouchají, kdo nad jinými bdíti, bdí. Chtělili by, aby tu naši starší byli, snadně odbýti: kdež je hned sebrati, některé z Polsky, z Moravy ꝛc, a oni jeden bez druhého nic neučiní, nechť i tu svaz náš klouby přisluhování vidí, od čehož než my pustíme snáze smrt volíme, nechazť to naši páni vědí. Ukážíli nám co zcestného v konfesí naší, rozumně ne leckdos lecos mluvě, to shledají, že opravíme; ale ještě se toho do dnes nestalo a kterak má státi, když hned naši konfesí slyšeti nad to souditi nechtí, a tak jako Krista, nechtěvše ho slyšeti, zamítají. Nechtíli pak kteří z pánů

při tom, což přijali za čisté učení, v jednotě státi, což tomu říci, musíme to Bohu poručiti a jich svědomí, netřeba jim naší pře za nás vyvoditi, my ji vyvozovati budeme a při ní do smrti staneme, ať vědí. Ubohý pan Albrecht, což on tam bude jediný mezi tou zběří dělati? Ó, by se byl vymluvil jako pan Slavata, že on tomu nerozumí a že mu nenáleží náboženství spravovati, předobře by byl učinil. Protož mu předlož, ať on od nás nic a za nás nečiní a nesvoluje krom konfesí naší, neb ji ještě žádný v ničemž neprovedl zcestnou býti, protož chceli v péči naší býti ať se k ní přiznává a od ní, neb toho Kristova čistého učení v ní krátce položeného, neodstupuje, jinak se zavede. In summa všechněm našim oznamte, ať se oni o při boží nestarají, sám ten, jehož jest, vyvésti ji jakými cestami ví, za ni se, aby padla, nebojí, bychom pak i my padli podle těla jako náš pán, neostanemeť v smrti, ale ten, jenž s námi padne, všemohoucí jsa, zase nás a k lepšímu způsobu oživí. Neníť jiné cesty k tomu životu ani jiného smyslu písem ode pána otevření, než našim vždy židovský smysl pánem Kristem potupený překáží, že by měl Kristus zde v slávě býti a kralovati, ale nebude z toho nic. Tak musil Kristus trpěti a do své slávy vjíti; tak my nejinou cestou tam musíme se strojiti. Nechažť se raději starají u sebe dobrou víru Kristovu zachovati, v ní stálí býti, ji v příčinách vyznávati a nezapírati, k ní se přiznávati a říkati, že sou částkou, kterouž praví kacířskou býti, cti Boha otcův svých, t. apoštolských, hojněť dosti od sebe a strany své učiní, v boží věc a naši netřeba se jim nic vkládati, Bůh, což na něm, svou výborně spraví; a my, jestliže kdy k tomu přijde, abychom měli volnost mluviti, také, což nám náleží, spravovati budeme ve jméno boží doufanlivě. Avšak proto nechazť páni naši nás u nich nezaplétají aneb se nezavazují, neb nejsme přítomni jich spisování a nebudeme, nebudouť nás moci z svolení honiti, a Vy nemůžte za nás něčemu svolovati ani páni, tomuť každý snadně rozumí.

Nu teď máte sensus můj, co byste činiti měli v těch nynějších rumrejškách, abyste se i nás, nad to boží pře nezavedli. Přečtiž to vše panu Karlovi a jiní ať se podle toho spravují a když se jim tak vidí nekoutkují, oniť sou k sněmu obesláni a ne my, námť to za koutkování nemůž počteno býti, když nás nepovolali, a také by povolali, my do světského sněmu pánův a rytířstva nenáležíme než do duchovních lidí concilium. Rozdílnéť věci světští a rozdílné duchovní podle poručení božího spravovati mají, my toho nemícháme, ne vnitřní životy ale tělesné říditi mají. Že se pak v to, což jim poručeno není, dávají, oni vězte co činí, jáť jistě vím, že nic dobrého tím obyčejem nespraví, chtíce všecky mocí přihnati k jednotě, an Kristus dí: „Ač kdo chce, pojď" ꝯc, item: „Žádný nemůže ke mně přijíti leč otec nebeský ho přitrhne." Kdo sou oni, aby všecko získali? a ovšem obrátili meč na některé, aby mocí k svému tiskli. Tuť ne Kristova ducha trpělivosti ale odporného jemu vražedlníka dokáží. Nebylaliby to jednota oné rovná, Jan 11, tedy podobná ale nebude nic, než což náš pán chce. Prosím, navštěv pana Slavatu a posilni ho, omluv, že jistě nemohu tam, pověz mu smysl můj, více já nyní raditi nevím co. Vždy připomínám, s doktorem se raď t. Kratonem, kdyby on mohl navrci, víš kde, t. císaři, jak bychom my rádi pokoje užili při svém náboženství, o němž počet v konfesí, ale nyní v těch rozmíškách, jsouce souženi, že nevíme co činiti; od sebe aby řekl, že narozumívá, že bychom chtěli suplikací J. M. dáti a že i to na péči máme, abychom protivnosti nečinili, chtěl-li by on sám, komuž by se měla suplikací dáti, raditi neb neraditi, že sme tak volni a pečlivi nezaměstknávati, že učiníme co sám káže t. strany suplikací dáti neb nechati. Avšak když on takovým přítelem se staví, nechť skutkem toho dokáže něco roztřesením, abychom v pokoji zachováni byli, neb my k té směsici nesvolíme, snáz smrti podstupovati budeme a on (rozumíš kdo) krví nevinnou pomazati by se musil neméně co Pilát. Prosba tedy nechť jest, jakž nejvíce možné. To měj u sebe v tejnosti. Bene vale. Ex Carmelo raptim.

Ruka známá J. K.

Toto psaní když v pátek přišlo, pan Kamejský již byl odjel domů, aby k hospodářství svému dohlídl. Nebo včerejšího dne, když byly osoby k spisování voleny, tedy bylo na tom zůstáno, aby teprva v pondělí na rathouze Malostranském zasedly a těm osobám, kdožkoli již toho k náboženství náležejícího za sebou má, aby bylo dodáváno, a mezi tím, dokudž spisovati budou, aby se předce o obecní věci království tohoto sněmovalo, aby se tak čas nemařil.

O takovém stavův se snešení pan komorník, nebyv tu, když uslyšel a že se již reformací má spisovati porozuměl, tedy jakožto nejvyšší defensor bélův konsistoriánských převelmi se vztekl a zahnav všecky od sebe preč, sám se zamekl v pokoji a byl tam na pět hodin, chodě po pokoji sám s sebou mluvil, naříkal, rukama lomil, naříkal tak, že od mnohých slyšáno bylo jeho naříkání, tak těžce to nesl co který architophel, že podle rady jeho se nestalo, a div že jest ho i nenásledoval v napravování sobě toho, jakož mnozí nepochybovali, by na to byl nepřišel, kdyby jej byl v tom velikém pohnutí a rozhněvání se kámen přetěžce nenapadl. Tohoto pak nejprv komorníci, kteříž jemu slouží, některým se svěřovali, ale nazejtří o tom zjevně na paláci mnozí mluvili, pravíce, že pan komorník div se hněvy neoběsil, že se nestalo po jeho vůli a že ho kámen těžce trápí.

Ten pak den t. v pátek před smrtnou nedělí když přišel pan sudí do soudnice a očekávali na pány ouředníky, po malé chvíli pán z Rožmberka, kterýž se byl v noci těžce roznemohl, poslal pro pana sudího. Pan kancléř pro těžké dýchání byl by se skoro zadchl, by nebylo pomoci doktora, pro kteréhož když poslal, on mu žílu zatíti dal, protož také přijíti nemohl.*)

A tak navrátiv se pan sudí se pány soudci zemskými se radil, aby soud zemský vzdán byl a majíli dnové sirotčí držáni býti. Po mnohém rozmlouvání vzdán jest soud zemský a oznámeno, že dnové sirotčí nebudou držáni a na ten čas že se rozjíti mohou; sněmu pak že se odkládá do zejtří, protož aby všickni tři stavové ráno v 8 hodin najíti se dali.

V sobotu pak ráno když se sešli k sněmování, promluvil pán z Rožmberka k straně pod obojí na tento rozum: „Jakož sme sobě, V. M. páni a přátelé milí, v naší odpovědi V. M. dané to zachovali, což byste koli mezi sebou zjednali, abyste nás toho tejna učiniti neráčili, protož se V. M. ptáme, co ste ráčili sobě těchto pominulých dní zjednati a na čem postaviti“? I odpověděl pan sudí k tomu: že sou se všickni stavové na tom svolili, aby osoby z každého stavu některé byly voleny, kteréžby artikule o vyzdvižení pravého starého náboženství sepsaly a potom jich sněmu podaly, a ti bylilibу od stavů schváleni, aby J. M. C. podáni byli; a mezi tím, dokudžby ty volené osoby toho nesepsaly, aby se předce sněmovalo o obecné věci. Na to po dotazu s svými pod jednou odpověděl pán z Rožmberka: „Poněvadž my v tomto království mezi sebou máme dobré smlouvy a jisté snešení, protož toto V. M. snešení a v tom se s stavy sjednocení, aby proti smlouvám nebylo, potřebuje bedlivého uvážení a potom toho J. M. dovolení; poněvadž pak nás na ten čas malý jest počet, odpovědi na to V. M. dáti nemůžeme“, ale dáli pán Bůh v pondělí ráno v 9 hodin, že jim na to odpověď dáti ráčí. Tedy pan sudí rozmluviv s některými odpověděl: „Poněvadž všecko jejich předsevzetí s jistým dovolením J. M. C. se stalo, pročby odpovědi dáti neměli, že příčin toho neuznávají. Dána jim zase od jednušky odpověď: že na ten čas jináč býti nemůže. Mezi tím pak divně rokováno bylo o náboženství a na tom zůstáno, aby ne sama konfesí augspurská místo měla, ale cožkoli kdo má starého k náboženství náležícího, aby volencům k spisování dal a přinesl, aby tak již ze všeho vybírali. Naši pak již zjevně se pronášeli, že od své konfesí nikoli nepustí a z ní nic vymítati nedadí, ale radše se od nich odtrhnou, budouli je chtíti z toho, což nad ně jim pán Bůh více dal, utisknouti. Ale oni někteří se štědře zamlouvali, žádajíce, ahy se od nich neodlučovali, že oni našich při konfesí jich nechají

*) In margine: „Pěkně počal jich pán Bůh byl spravovati, návěští dávaje; ale zdaž může Farao viděti našeho pána moc, leč již v jezeře neb Dunaji bude?“

i při všech řádích zvyklých jim v pokoji, aby se o to nic nestarali a zvláště pan Kurcpach. Pan Václav pak Vřesovec, jehož nazývají alta sapientia, nejsa volen k spisování, nemohl zanechati, aby neměl se s svou moudrostí zjeviti. I sepsal víru starou (nebo se starých věcí vyhledávalo) mimo všecky jiné, kteráž byla před stvořením světa a podal ji panu podkomořímu, podepsav se a pana bratra svého, nadáv se a chtěv přivésti k tomu, aby se všichni jiní podpisovali k té víře, ale chybila mu modla, nezejskal žádného. Víra pak od něho sepsaná tato jest:

Registra stavu rytířského osob všech krajů království Českého, v nichžto se jeden každý osobně a dobrovolně přiznal a vlastní rukou svou podepsal, že jest té a ne jiné víry a jednoty, než která jest z nestihlé rady velebné a přeslavné Trojice svaté, prvé nežli gruntové světa založeni byli, předzvěděná, z nejvyšších výsostí svatosvaté a velebné Trojice božské předkem mezi kůry andělské, potom do ráje přeslavnému a nejsvětějšímu člověku k obrazu a podobenství božskému a naposledy po jeho pádu na zemi poslána a ustanovena, od svatých patriarchův a prorokův vždycky jednomyslně držána a věřena, od syna božího viditedlně kázána a ustanovena, duchem jeho svatosvatým čitedlně osvícena a posvěcena, zřízena, všemi svatými apoštoly po všem světě kázána, všemi mučedlníky, vyznávačemi a učiteli svatými jednomyslně a jedněmi slovy tvrzena a učena, od některých set let v tomto království Českém v též čistotě a pevnosti stále a neproměnitedlně vždycky zachována, hrdly, statky a krví jejich tvrzena a teď před nemnohými léty od některých předních svaté říše stavův císaři Karlovi Pátému, slavné paměti, léta ɔc 30 podána a novým jménem augšpurská konfesí jmenována a nazvána, jest na ten samý konec a ne na jiný rukami níže psaných osob vlastními podepsána, než aby bylo v pravdě všem známo před živým a věčným pánem Bohem, před anděly svatými jeho a přede všemi všeho světa časy a lidmi, že proto nicméně ve vší poddanosti a věrnosti pána svého a vrchnosti své císaře Maximiliana J. M., jakožto jedinkého po pánu Bohu milostivého pána svého, nezměnitedlně, poslušně a poddaně stojíce a trvajíce, státi a trvati míníce, toliko v jaké víře ku pánu Bohu stojíme, kterou pravou a samou se spravujeme, bez kteréžto nemožné jest líbiti se Bohu, abychom oznámili. A že jináče věřiti nemínime nyní i budoucně, prosíce věčného pána Boha pro dobrotu jeho otcovskou nám tak draze zase způsobenou a utvrzenou, pro zásluhy, přímluvy a oběť syna jeho jedinkého a jednorozeného pána Jezu Krista i pro to nevýmluvné lkání ducha jeho nejsvětějšího za nás nehodné svou hodností abba otče volajícího, aby i potomci a budoucí naši v takové víře na té jediné skále, kteráž jest Jezus Kristus, na tom jediném gruntu, kterýž jest Jezus Kristus, spolu s námi stáli zde a setrvali až do budoucí věčné slávy nebeské. Jemuž čest a chvála trojímu v osobách, jedinkému v podstatě, pánu Bohu našemu samému na věky věkův požehnanému živému Bohu. Amen.

Boleslavský kraj: Já Václav Vřesovec z Vřesovic k té víře samé se znám a přiznávám a svou vlastní rukou tvrdím.

Žatecký kraj: Já Šebestian z Vřesovic a na Touchovicích, kterýž se přiznávám srdcem i ústy a vlastní rukou to tvrdím.

Tohoto sepsání páně Vřesovcového divným způsobem dostav hned na zejtří odeslal sem je seniori Carmelitano a při tom oznámil sem, co se nového konati začalo. A poněvadž ten sněm Sudoměřský v Polště velmi se všechněm líbil a já v předešlé odpovědi soudu senioris o něm sem poznamenaného neměl, i žádal sem opěty, aby mi oznámil, tolikéž i o té instrukcí k reformování konsistoře od B. Jana Augusty sepsané. I dal mi zase odpověď senior Carmelitanus hned na zejtří takovou, jakž teď stojí:

Salve mi charissime frater. Pochválen budiž pán Bůh náš ze všeho díla svého, kteréž k slávě své, k ochraně svých věrných a k zkažení rad lstivých působiti ráčí, nebo nemůže on věrných svých utištěných dnem nocí k sobě úpějících opustiti, to přejisté z slibův jeho máme; ale že mdlá víra aneb

malá v zbouření moře bázeň činí těm, ježto mají pána s sebou na lodičce, kterýž nemůže zahynouti. Když na ony první stavitele pravé pomyslíme, jimž řečeno bylo: i proč bázlivi ste, ó, málo dóvěrní ɔc, nic se tomu diviti nebudeme, ale užívajíce Mistra pána svého k sílení u víře, jako i on jim, snažně služme, nechažť vidí pro Bůh teď hrozné povětří a moře zbouření a hned zase náramné utišení a povážÍ, kdo to bouří i zase krotí? Ó, bychom s všemohoucím v lodi neseděli, i tehdáž když on spí, já bych též těmi i jinými rozumy, divnou bázní, hrozněji než ta lodi viklán byl; ale jakož se nic na tom nemejlím, že pán ten s námi jest, tak se nic nebojím, by měli ti, kteříž sou s ním a jeho, zahynouti, děj se co děj s nimi, veď je kudy veď skrze vodu i oheň, zdaž nedí: „Nebojž se o můj Izraheli, půjdešli skrz vodu, neutopíš se, půjdešli skrz oheň, neshoříš." Co uškodila ona přehrozně rozpálená oněm mládencům pec, však ani vlas dýmem nenapáchl? Co ono jezero hluboké lidu Páně? Protož posilňujte kolen zemdlených a rcete k těm, kteříž sou pochybného srdce: Aj Bůh Váš ɔc.

Vždy prosím pana Slavatu, retuj což můžeš a ode mne pozdravuj a rci, že mu žádám, aby udatným rytířem byl u víře Jezu Kristově, však ví, že jest jiné žádné kromě té nejsvětější a jednou dané všem svatým nepřijal a k jiné hrstce lidu pod obojího nepřistoupil než k té, kteráž v té víře drží jednotu svého obcování, stojí v Kristovu zřízení pod berličkou jeho milostné synův a dcer božích kázni. Z téť víry ujav a drže ji s Bohem a s posvěcenými jemu došel ospravedlnění, upokojení v svědomí i výborného základu naděje svaté, nemáť se tedy zač a nebude míti zde i v den příští Páně styděti, tu nechť bere jako štít proti všem outokům a střelám ďábelským, jakž apoštol dí, tedy mu to nic neuškodí nepřátelské střílení, alebrž přinese čest i hojnou odměnu, jíž nejsou hodna tato utrpení. Totéž prav i jiným potřebujícím síly, zvláště pánu z Švihova. To pravím strany jich pře, při vlastním spasení i povolání nemajíť se styděti v příčinách svého pána a jména jeho i pravdy vyznávati.

Než strany pře boží a jednoty, tuť jim netřeba bázni žádné požívati, nebo nejsou za prostředky ani od Boha ani od jednoty k jednání o náboženství vydáni, protož jim v to dávati se nesluší, než zavrci se tím, že to jich věc a jim náležitá a poručena není, jakž sem již prvé hojně oznámil.

Lépe ti Římané rozumějí, že tak kvapně něco v tak velikých věcech spisovati o náboženství a koncovati, ovšem stvrzovati není možné; neb učinilili by to mohlo by z toho mnoho zlého tudíž pojíti nač oni nyní nehledí. Och, coby jim bylo dobré tu reguli onoho císaře vstřelovati: festina lente. Já sem to z počátku pravil a předce na tom stojím. Hojně dosti byloby nyní zjednati, aby volně evangelistské učení a přisluhování průchod mělo, buď od Bratří, buď od Luteriánů, buď konsistoriánů a jeho užívání bez těžkosti jedni druhým činění a se hanění, poněvadž sou všichni pod obojí. Potom v prodleném času zdaž bychom nemohli jedni s druhými, dal-liby Bůh volnost, laskavě rozmlouvati a se blíže a blíže jako bratří jednotiti a tak v svaté lásce se vzdělávati i snášeti. Ale nebudouli oni chtíti než předce něco místného učiniti, o čemž já nehrubě smýšlím, aby Bůh k tomu dal jim přihnati, podíváme se, co tím dobrého způsobí, ale vždy jest u mne, že Bůh jinou cestou ty věci k konci přivede. Vy vždy, pravím, za nás a od nás nic nečiňte, řkouce, že není Vám poručeno ani pánóm jednání o náboženství. Že čtou mnozí to nás sjednocení s Luteriány v Sudoměři a potom v Poznani stalé, není zlé, ale vždy oni k něčemu bez přítomnosti naší a s námi o to rozmlouvání přivésti nemohou, neb i tam některé kondicí nevelmi by se k zdejšímu způsobu jich a našemu trefovaly, ale když by ústa k ústům byla, to by se vše potom někdy volně spravilo, nyní pak na tak prudko vždy pravím, není to možné. To sepsání, kteréž pan Jindřich z Valdštejna [. . . .], též v některé jest tak v pravdě, že B. Jan Augusta sepsal a jemu dal, ale v ten čas páchl primatum a víš kam měřil, povědom sem já toho výborně, neb sem s ním i o to mnoho mluvíval na ten čas. Také věřil on mnoho Mistru či administrátorovi Malostranskému Martinovi na ten čas a měl s ním punty, jemuž i agendy naše vydal, a on se ukazoval, jakoby našich věcí spolu s ním zastávati chtěl, také i list mu pěkný o tom pod pečetí konsistoriánskou psal; ale potom jako lstivý člověk jinak činil i proti

tomu psal, a ta psaní jeho jedno proti druhým v rukou mám a sotva sem Augustu zdržel jeden čas, že jich vytisknouti nedal, pravě mi, že by chtěl, aby všickni viděli, jak on dva jazyky v hrdle má. Nu nedopustil sem toho. Chtělo se tehdy Augustovi hrubě do konsistoře a zdálo se, že by tam něco svedl, ale nám nerozumíme výborně co bychom svedli; máme my přebystře spravenou, díka Bohu, konsistoř. Protož ta reformací, zprostať povím, mně se nelíbí a já jeden k ní, tak jak jest, nechtěl bych přistoupiti. Ale nic neškodí, že oni toho i jiného ohledují, Vámť málo potom a našim, když Vy ani povinnosti ani moci sobě dané k žádnému jednání o religií nemáte. Dobréť jest jim na tom seděti a mysliti, aby nás od sebe dokonce neodstrkovali, jakož i my jim toho nečiníme, též i oni němečtí Luteriáni, ale v rozdílnostech nějakých s námi se milostně bratrsky snášeli a snášejí, takť by i jim slušelo nám činiti, chtíli to učení jich přijíti a tudy se nemdlili proti Římanům, poněvadž spolu s nimi tu při proti nim předkové naši vedli a vedou i za ně naši mnoho ɔc, až i tu v Polště proti Herbestovi ɔc.; neb budouliť myšliti nás kaziti, nechť vědí, že sami tudíž zkaženi budou a zvlášť kdyžby své milé bratří, nás utiskli, jimž my vší duší dobrého s mnohými slzami, držím více než mnozí z nich sami sobě, žádáme; jestližeby nás sami soužili, věříme Bohu, že by pomstil křivd našich nad nimi. Okolo toho něco našim vmítati, aby též to vmítali v dobré přátely milující pravdu boží, jest potřebí Vám. Vale. Datum z temného koutu v mé bídě, však již ne tak hrubě, trochu mi lehčeji, již tušim netřeba doktora. *Ruka známá.*

Mezi tím než sem tuto odpověď přijal, kněží kališní neb konsistoriánští byvše v divných straších jako opuštěni od stavův i s jich nejvyšším defensorem panem komorníkem, a před tím byvše od císaře mrzce opisknuti, když vždy chtěli audiencí míti od císaře, jednali sobě to skrz pana Jetřicha z Žerotína, kterýž když se jich otázal, oč chtějí s J. M. mluviti? odpověděli, že něco o náboženství, tedy on jim řekl: aby nyní šli pryč, že J. M. C. ráčí míti dosti co jiného činiti, protož aby ho nezaměstknávali. Ale oni vždy tu čekali téměř celý den a nemohše ten den přístupu míti, nazejtří zjednali sobě skrz pána z Rožmberka. A tak jsouce puštěni před J. M. ohlašovali se ve vší poddanosti i poslušnosti, a cožkoli J. M. ráčí míti a jim rozkázati, buďto s jesuity se srovnati aneb jakkoli jinač, že chtí vše rádi učiniti,*) prosíce J. M. pro pána Boha, aby jich ráčil ochraňovati. Na to jim J. M. C. odpověditi ráčil: že nejsou horcí ani studení, protož aby pryč šli a J. M. pokoj dali, a tak s hanbou odjíti musili. Když pak již osoby k spisování byly voleny, porozuměvše, že se jejich zkáza blíží, tedy ještě v neděli judica suplikovali k císaři, prosíce pro pána Boha, aby ráčil nad nimi ruku držeti, že oni všecko, cožkoli ráčí rozkázati, učiniti chtí, toliko aby neráčil těm osobám, kteréž reformací spisují, dopustiti nad nimi moci provozovati, že ti spisovatelé sou všichni sektáři a sborníci, a že se bojí, aby od nich zkaženi nebyli. Mluvil také tu neděli na kázání administrátor v Slovanech: „Co prej mníte, že jest Kristus mezi těmi, kteříž tu spisují artikule o náboženství? Ba není ale vychází a skrývá se, jako hle teď vyšel z chrámu, když naň židé kamením házeti chtěli a takť i před těmito uchází“, a v tom se rozsmál na kazatedlnici.

V pondělí pak volené osoby předce zasedly k své práci na rathouze Malostranském k spisování artikulův víry neb té české konfesí, ale jiní nahoře se postavili a očekávali na odpověď zaslíbenou od strany pod jednou. A jsouce povoláni do soudnice, po vyjití kněží bílých neb kanovníků, pán z Rožmberka dlouhou řeč učinil, oznamuje jim o lásce, kterou k nim mají, jakož pak i prvé se v tom k nim byli ohlásili, avšak při tom sobě to zachovali, aby také to, cožby zavřeli, jim bylo předloženo. Což ještě, poněvadž to před rukami není (jakož pak jim se tak zdálo, že to tak snadně a spěšně jíti

*) In margine: „Ó, pletichaři!“

nebude moci), tedy že nevědí k tomu na ten čas co říkati, než toliko napomínají, jakožto pánův a přátel milých, aby nic nového a nebývalého v tomto království neřídili a nezačínali, ale tak, jakž se vždycky hlásají, že tu víru starou vyhledati chtějí, kteráž v tomto království od starodávna byla, ano i mnohými sněmy a smlouvami stvrzena, a mimo tu víru starou pravou žádné sekty abyste v tomto království netrpěli ale je z sebe vymísili, aby kromě nás pod jednou a vás pod obojí žádné jiné více nebylo. A když to spíšete, tedy také, jakožto obyvatelům království tohoto, vše nám ukážete, abychom my také v to, nebyloliby tu něčeho proti nám, nahlédli.

Když toto mluvil pán z Rožmberka, císař poslal pro pana sudího, protož v nepřítomnosti jeho dána odpověď Římanům: že když to před rukami bude, že jich toho tejna neučiní. A v tom takovém se smlouvání přišel pan sudí a oznámil poručení J. M. C., aby všickni tři stavové k němu do pokoje hned přišli, což se tak stalo. A tu k nim dlouhou řeč učinil skrze pána z Pernštejna: quomodo sit affectus erga hoc regnum, a žeby nerad nejmenší věcí jich obtížil, ani co jim i privilejím jich ublížil, a co se tu stalo při rozpisování sněmu bez jejich povolení, v tom se mnoho, kudy a jak to přišlo, omlouval; naposledy sobě to velice ztěžoval, že se tak dlouho tuto prodlévá, že již na čtyři neděle [....] a ještě o obecní věci, kteréž nejprv jednány býti mají, ani se jednati nezačalo, kdy pak budou na jeho postulata odpovídati, toho se dopatřiti nemůže, a poněvadž již nezůstávají než dva dni k sněmování a J. M. veliká nouze a potřeba nutí rychle hranice a pomezní zámky v království Uherském proti nejúhlavnějšímu nepříteli všeho křesťanstva Turku opatřiti, nebo podle přísloví vždycky jest lépe raději oheň u sousedů nežli v svém domě hasiti: protož že J. M. žádá toliko za jeden termin berně domovní a tolikéž za posudní, dokudžby na něčem místném v druhém sjezdu nebylo zůstáno, v čemž jestliže se povolni najíti dadí, že zase milostivého a laskavého pána poznati mají. K tomu pán z Rožmberka odpověděl: „Milostivý císaři! tomuto promluvení a žádosti V. M. C. sme porozuměli, na kteréž na ten čas odpovědi dáti nemůžeme, ale až prvé mezi sebou ano i s jinými pány a přáteli, kteříž pro starost a sešlost věku svého sem k V. M. C. jíti sou nemohli, rozmluvíme a za to V. M. C., aby k tomu své dovolení dáti ráčil, poníženě prosíme.“ A s tím propuštěni sou, a přišedše do soudnice pán z Rožmberka žádost J. M. C. a potom svůj soud oznámil, coby mělo za odpověď dáno býti J. M. C. a ze strany své k berni i posudnímu svolil, tolikéž pan podkomoří, pan sudí i pán z Pernštejna a ti zůstali na svých místech sedíce. Jiní pak páni se shrnuli, stav rytířský také, tolikéž i městský, a všickni zvlášť mezi sebou jednajíce. Stav panský a rytířský snesli se na tom, aby dali ten jeden termin berně staré domovní na den sv. Jakuba a potom posudního po 4 g. alb. cožby ho koli přišlo od sv. Jiří nejprv přišlého až do svatého Bartoloměje tolikéž příštího, to aby J. M. ne z povinnosti ale z své dobré vůle dali, a jestližeby sešlo z toho druhého sněmu, kterýž ve čtyřech nedělích po velikonoci, totiž v pondělí po svatých Filipu a Jakubu, začíti se má, tedy aby nebyli povinni nic dávati. Páni Pražané a poslové z měst k posudnímu svolili ale k berní domovní, jakožto k věci nemožné že nikoli svoliti nemohou pravili a že již páni Pražané na prvnější mnoho se vzdlužili a že toho není odkud zaplatiti, protož musí z toho lichvu dávati; páni poslové z měst také pravili, že nikoli k tomu svoliti nesmějí, nebo v městech již skrze tu berni mnoho domů pustých stojí a že řemeslníci domy své prodávají a do podruží se stěhují nemajíce co jísti, než což každý den pracně na kus chleba sobě vydělají, skrze což města velmi hynou, protož J. M. žádají poníženě, aby ráčili na jinou cestu pomysliti, kudyby J. M. C. žádost mohla naplněna býti. I podal jim pán z Rožmberka té cesty, aby oni mezi sebou města to sami vyhledali, kudyby a kterak ta suma, kteráž z domů vycházela podle počtu domů vybrána býti mohla, to že se jim pouští, aby to mezi sebou nařídili. Tedy města shlukše se dlouho o to se smlouvali, potom žádali stavův toho za odložení do zejtřka, páni Pražané pravili, že nikoli toho bez obcí učiniti nesmějí, ale zejtřejšího dne tím raněji že Jich M. na to odpověď dadí. Pán z Rožmberka odpověděl: že jest k tomu krátký čas, že se odkládati nemůže, ale aby hned odpověď dali. Opěty se města dlouho

radili a potom dali takovou odpověď: jestliže Jich M. ráčí jim slíbiti, že mimo tuto berni za toho půl léta více nikdy nebudou povinni dávati, tedy že svolují, sic jináče nic. Tedy pán z Rožmberka okřikl se na ně a řekl: „Proti komu pak povstáváte, protili císaři čili proti nám? povězte, ať víme. Jaké vy chcete lepší míti opatření nežli je stav panský a rytířský má, anobrž všecka země? chcete vy tedy něco zvláštního míti“? I uleknúce se páni Pražané i města této řeči i zkřikli: svolujem, svolujem. A po takovém snesení šli zase k císaři a to J. M. oznámili, což jest od nich vděčně přijal a mnoho se zakazoval. A přijedouce zase nemohli do soudnice, nebo komorníci od desk, zamkše, byli odešli. I poručil pan z Rožmberka panu sudímu a panu Slavatovi, aby nazejtří ráno sepsali sněm, což se i stalo, a potom přinesše jej korigovali celý den. A nazejtří v středu byl čten a ve čtvrtek po přihlášení se k němu při přítomnosti J. M. C. všechněch do desk jest vložen a rukou císařskou podepsán.

Osoby pak volené k spisování artikulů o náboženství, jsouce na rathouze Malostranském, nic o tom snesení nevěděly až do hospod přijedouc uslyšely; pročež některé osoby velmi se pohnuly a zarmoutily a zvláště pan Kurcpach velmi se domlouval, že bez přítomnosti jeho se to stalo. Pročež nazejtří, totiž v outerý, nemohše na Malostranský rathouz, proto že byl ouřad obnovován na Malé straně, nemnoho jich na rathouz Staroměstský přišlo ráno až teprva ku poledni. A jakž začali spisovati v pondělí tak ten den předce konali, mezi nimiž náš pan Albrecht Kamejtský byv, podle rady dané dobře dělal, měv konfesí naši, když který artikul podali naň k zapsání, hned jim jej z naší konfesí ukazoval, že on tak drží a tak se mu vidí, že tu není co opravovati a odtud že on nepůjde, tak to spravoval, až dohnáni byli všichni a na tom zůstali, aby nechajíce všeho psaní naši konfesí všichni pilně prvé přečtli a rozsoudili; čemuž někteří tuze odporovali zvlášť Mistr Rozsypal, kterýž nejvíc tu kališných konfesí slípal, pravil, že mu nebezpečno tu býti, a pověděl, že on nebude jí slyšeti, pryč běžeti chtěl, čepici popadna, však vždy okroceni byvše od jiných pánů připomenutím poručení páně sudího a společného zůstání, aby každý, cožbykoli toho za sebou měl, nám k přehlédnutí aby to dodal; ano i tato konfesí poručena nám dodati k přečtení, když nechtěli, aby v sněmu byla čtena. I svolili k přečtení, což hned nazejtří v středu se učiniti strojili, ale nepřišlo k tomu, proto že sněm již sepsán byl a k slyšení jeho nahoře se postaviti musili a potom se domů strojili. Prvé pak než se rozešli na tom zůstali, aby potom při druhém sněmu v nejprvnějším zasednutí přede všemi jinými konfesí Bratrská všecka byla čtena a souzena, a s tím se rozjeli.

Já pak ve čtvrtek podle poručení doktorova zastavil jsem se u něho pro psaní, kteréž byl slíbil učiniti B. Štefánovi, a tu dávaje mi to psaní pravil: že s J. M. C. o nás mluvil, tak jakž sem jemu návěští byl dal; a také že sám od sebe mnoho mluvil o tom, jak my neradi sme tomu, že za příčinou náboženství jednání sněmovní se prodlévá, a kterak my majíce své náboženství pravé a jisté, nejsme žádostivi obnovovati jeho, ale toliko při něm zachováni býti, začež také J. M. C. i žádati toho úmyslu byli, ale vidouce J. M. veliká zaměstknání, neradi by v ničemž něco protimyslného J. M. učinili, vždy očekávali a očekávají příhodného času a J. M. volnosti. Na to že J. M. odpovědíti ráčil: „Sapienter fecerunt Fratres, quod nunc tacuerunt, bude to moci potom býti“. A protož abychom věděli, že clementissimum máme imperatorem. A když on to vypravoval přinešeno jemu psaní od pana Václava Vřesovce, kteréž i mně ukázal, v němž latině píšíc velice jeho prosil, aby k němu přišel, že těžké zření má v životě. I ptal se mne doktor, kdo jest? A já odpověděl sem, že jest quidam nobilis, a i to doložil sem, že on proti naší konfesí psal a že jest ubiquista. I rozhněval se velmi, že on směl proti konfesí psáti a prosil mne, jestliže kdo co proti naší konfesí psáti bude, abychom jeho tejna nečinili, že on sám refutovati chce všecka contraria scripta, a že nic snadnějšího není jako defendere confessionem vestram; proto samo, řekl, půjdu k němu, ale však udělám se jakobych o tom nic nevěděl a zvím co on v konfesí haněti bude. A tak přijav listy od něho s ním sem se rozžehnal, a potom nazejtří, totiž v pátek, se panem Karlem Krajířem přijel sem na horu Karmeli.

Listové někteří k doplnění a vysvětlení věcí nahoře vypsaných ještě náležející.

Poslušenství synovské vzkazuji Vám, můj nejmilejší v Kristu pánu otče! Zdraví i jiného všeho dobrého Vám, jako sám sobě od pána Boha žádám. Ačkoli dávno Vám již o tom, co se zde děje, oznámiti sem chtěl, však poněvadž až posavad nic ještě jakož v věcech světských tak ani v duchovních jednáno není, lecčehos psáti nevidělo mi se za slušné. Avšak znaje to, že exordium aditum facit ad cognoscendam causam fortasse non erit inutile i to co se nyní mele poznati, suma toho tato jest. (Vypisuje dále známé již jednání, máli sněm držán býti čili se odložiti.) O náboženství ještě tak mnoho slyšeti se nemůže, však tak někteří a zvlášť nejvyšší pan sudí by chtěli, aby sněm nejprv od náboženství se začal, více však jest těch, kteříž tomu odporují. Špamberk, motovidlo Mansfeldské, jest zde a podtaji břichatým luteránům káže. O naší konfesí slyším, že slavně mluví, ji až do nebe chválí, sed vulpecula est, in gratiam loquitur quicquid loquit? Nepřátelům našim do nás to nyní jest nejtěžší, jakž ne na jednom místě slyšeti, že prý rovně takového smyslu sme jako Kalvín a že ke jménu Ježíš netoliko se neklaníme ale i zapovídáme se klaněti. Někteří starou píseň a dávní lež obnovují, pravíce že sic dobře učíme, ale však jináče že živi sme. Hae sunt praecipue calumniae, quibus nos adversarii nostri nunc insectantur. Otvírá však některým pán Bůh i slepým oči a ústa, aby mluvili dobře o nás i ve sněmě, jako onehda pan Jiří z Valštejna, když Kapoun jakýsi nemálo lecčehos žval na potupu Bratřím, výborně dal Bohu a pravdě jeho svědectví. České anebo kališné strany colluvies na císaře nabíhaly, až vždy naposledy toho, aby je vyslyšeti ráčil, dosáhly; vpuštěni předeň jsouce žádali J. M. za to, aby jich neráčil opouštěti, že se s Jezuity o všecko rádi chtí srovnati, načež jim poně tuto odpověď dáti ráčil: „že sou aniž chutně studení ani horcí“, a tak pozahanbeni souce odešli. Haec de omnibus breviter. Schwarzius uberius H. T. scribit. Pán Bůh budiž ochrance lidu svého a pravdy své, a srdce královo i rad jeho v milostných svých rukou maje nakloňůj k tomu, což by bylo dobrého lidu jeho. Amen. Valete in Domino. V. p. s. P. J. B.

Toto B. Štefan psal Martii 17.

Podání artikulův J. M. C. prvé sem viděl, ale co dále od stavů jednati se začalo de religione i o jiné nic sem neslyšal. Vidí mi se, že po promluvení pana sudího mělo býti našich ohlášení s doptáním se, můželi co a máli na to podání promluveno býti? aby řekli, že to tak v pravdě jest, což pán ráčí předkládati, jak pán Bůh učení své v čistotě mimo jiné okolní země v království tomto měl až [do] Husa a potom i po něm, až se i v Němcích totéž začalo skrze Lutera, s nímž předkové naši v učení v předních artikulích se snesli, o čemž jeho psaní svědčí. A poněvadž nejbližší sebe byli Bratří s Luterem, od nepřátel nejtěžší outržky trpěti museli a až posavad zde snášejí, služebníky jim rozehnali, do vězení brali ɔc jako i Luteriánům: však že to trpělivě snášeli, milovati národu svého nepřestali, od nářku se očišťovati, protož že oni rádi jednati s nimi jako s nejbližšími sebe v náboženství chtějí na ten způsob, poněvadž mimo jiné se v učení snášejí a srovnávají, konfesí proti sobě jedna proti druhé nejsou, aby tak obojí při své konfesí zanecháni v pokoji, v náboženství a řádu svém byli, sebe vespolek milovali, chránili. Nestaneli se toho oni s našimi spojeni a s jinými souc svou při mocně povedou a zjednajíli, strach aby potom to se nestalo což píšete, totiž, aby naše vymunstrovali a k své vůli škrábati nechtěli, potřebí veliké tu patrnosti. Pokudž možné, vím, že Vámi nic nesešlo a nesejde. Calixtini že se s jezuity srovnati chtěli, ach větších hovad, toť vůdcové, měli by se jim těšiti ti, kteříž se jimi spravují.

O těch posledních věcech zprávu dávaje Bratr Kalef, v odpovědi na toto psaní B. Štefánovi, mezi jinými věcmi takto napsal: „Divné tu sou praktiky, jimž nedí na to pán náš: Amen. In summa předce všichni myslí nás zkaziti. Ale již pán náš pomalu kazí je samy, tak že sou již divně roztrháni a pomícháni, jedni tak, jiní jinak a držím, když ty artikule sepsané předloží, že teprv bude divný chumel, nejinačí než co kotačky. Jiní také mají své divné sisly a držím, že teď v tom rozjetí, když se to všudy roznese v lidi, a jedni s druhými o to, mezi tím do sněmu se navrácení, rokovati budou, že tu divných rot přibude. Než náš nepřemožný pán všecky ty věci čině z předivné své rady a jejich se směje, ochraňuje milostně svého stádce a nám polehčuje i k tomu, abychom volnější čas k shledání míti mohli.

Nejmilejšímu mému pánu bratru, panu Janovi K. do Kláštera k spěšnému dodání.

Nejmilejší bratře! Toho všeho, čehož potřebujete i v nynějších potřebách pro slávu boží i potřeby jednoty, žádám Vám z té duše. Žádost Vaši z toho srdce rád bych vyplnil a v takové pilné potřebě k Vám se vypravil, ale nedostatek zdraví ku překážce mi jest; bolest očí nepřestala a do zubů již těžkost nemalá mi se vpravila, že po dvě noci málo sem spáti mohl, a poněvadž rozumím, že do čtvrtku nikoli u Vás bych nebyl a oni toliko do času toho sněmovati se strojí, málo bych tuším prospěl, však nyní běžně toto říkám. Naši že se ohlásili podle rozkazu, kde by co měli nejstaršího k náboženství náležitého aby to přinesli, dobře a poslušně učinili; jestiť pak v pravdě tak, že naše věci starší sou než luteriánské, prvé naši shromáždění své měli, prvé proti zavedení kázali, prvé trpěli i počty z víry vydávali. Oni Karlovi léta 30 konfesí augšpurskou podali, naši Vladislavovi 1503, item (150)4, též 1507 a Ludvíkovi (15)24 a ještě prvé jiní počtu z víry podávali, protož starší sou. Že pak pan sudí své vyvésti chtěl a jiných práci, snažnost zamítal, odměniž mu pán za tu lásku; místo bylo tu našim nemlčeti, že to učinil pan Karel i s jinými, poctiž ho ten, jehož on poctil tu přede všemi. A poněvadž nebylo naplnění žádostí našich, dobrá Vaše rada, k ní přistupuji, oblibuji a schvaluji, nechažť tak učiní. Mohou toužiti toho, co se nám od nich stalo a děje mimo nenadálost, že vidouc nás s sebou spojené, o dobré slávy Kristovy pečlivé, již nás od sebe strkají, naše věci zamítají, aniž jich slyšeti nechtí, čehož jim od nás nikdá ani přítomně se nestalo. Ještě nic neobdrželi a již nás i naše věci zamítají, co kdyby obdrželi, čeho nám při nich nadíti se? K augšpurské konfesí se hlásili a naše od těch, kteří ji spisovali, oblíbena, schválena, svědectví jí dáváno: to zamítají, tedy i svou zamítají a v pohanění dávají, novou spisují, tedy první za podezřelou, nedostatečnou mají, od ní se oddělí, ji potupí a noví sektáři budou novou konfesí spíšíce, přijmouli ji jiní o tom nevědí, protož daremné sobě nebezpečenství obmýšlejí; předložiti a osvědčiti by mohli i co z toho dále půjde, učiní sobě i nám nesvobodu, nepřátelům potěšení, Kristu potupu, budoucímu dobrému překážku.

Item, opovědíti se, poněvadž s nimi nechtí jednati, že sami oni také chtí J. M. předešlé své žádosti předložiti a pokoje v náboženství žádati. Odpírati vždycky tomu, že majestát krále Vladislava na nás se vztahuje ani mandátové předešlí, poněvadž těch bludů při nás nebylo a není. V Moravě svobodu mají Bratří téhož náboženství, aby J. M. i nám jeho přiti ráčil. Pokoj připovědíti. Budeli co vnově sepsáno, toho nepřijímati do pilného ohledání a rozsouzení toho.

1. Proto, poněvadž prvé sepsané artikule náboženství mají a tomu skutkem obcují jednomyslně.

2. Aby nebyli sem i tam se točící, jednak toho opět jiného se chápající, nevědouc jak to půjde.

3. Že artikule víry ne pánů a povolání jich to věc, ale theologů a učitelů s písmy svatými se obírajících.

Naposledy nebudeli jinak lze, tedy na způsob polský vésti, jich se srovnání s luteriány aby s sebou [illegible] bydleli, se nehaněli, při zvyklých řádích zůstávali, správcův svých, kteříž by věrně

o duše jich se starali a oni při nich učení a pobožné obcování, jednomyslnost a řád viděli, těch aby užívali. Odtud neodcházeti; budouli Bohu věrní a nám, my že jim také víru zachováme, přijď nám nač přijď. Přes to, usoudíteli, že mé k Vám se vypravení může co platné býti, oznamte mi, nechaje všeho, by jen nemoc nezbránila, k Vám se vypraviti rád chci. Zrušiž, pane, rady těch Achitofelů, a poněvadž nemáme v čem oufati, nemáme moci ani síly k ochraně své, aniž sme kdy v čem spolehli. Sám, pane, Ty moc naše, postavuje se za nás i uprostřed shromážďujících se proti Tobě, ochraniž Bože nás a vyveď při svou. Zahanbeni buďtež nepřátelé a na Tě očekávající potěšeni. Amen, amen. Datum rychle jakž mi psaní přišlo v outerý v 18 hodin z zahrady.

L é t a P á n ě 1575 d r ž á n b y l s n ě m v k r á l o v s t v í Č e s k é m n a h r a d ě P r a ž s k é m v přítomnosti císaře Maximiliana, na němž mezi jinými věcmi nemálo se víry dotýkalo, kterýžto sněm protáhl se až do velkonoci*); a poněvadž hody nastávaly, majíce se rozjeti, na tom ode všech stavů s J. M. C. zůstáno bylo, aby zas po velikonoci ten pondělí po svatých Filipu a Jakubu se sjeli a tu ti, kteříž sou pod obojí, o víru podle povolení císařského sněmovali, což se i stalo. Protož osoby na to zvolené artikule některé spisovaly z konfesí augšpurské i Bratrské, aby to za konfesí, což tak spíší, všeho království Českého vyhlášeno bylo. Z těch příčin i my dva Ondřej Štefan a Jan Kalef k témuž času sme se do Prahy vypravili, přivzavše k sobě z starších Jana Javornického, Jakuba Velikého a z ministrů Jiříka Strejce a Izai Cibulku, zvláště když nás to došlo, že v předešlém sněmu někteří z pánů našich na nás reptali pravíce, že se po koutech kryjeme a jich samých v takových velikých jednáních necháváme, protož abychom nebyli u nich i u jiných za takové jmíni a přišloliby k čemu, že by strany odporné naše v něco chtěli pozaplésti a v své síťky uvésti, tomu aby se vstříc vyšlo pro uvarování budoucích nebezpečenství, potupy pravdy i neúcty jména božského, poručivše se pánu Bohu a ochraně jeho, přítomni sme jim tam byli. Měl také k témuž času z Moravy pan Jan starší z Žerotína se vypraviti, ale že sněm na Moravě také v týž čas byl položen a on na něm poslem od J. M. C. byl, z té příčiny, nemoha do Čech jeti, psaní panu Jindřichovi z Valštejna učinil v tato slova: „Službu ꝛc. Ačkoli časů pominulých, vědouc že jinými znamenitými věcmi zaměstknáni býti ráčíte, sem V. M. psaním obtěžovati nechtěl, však v této nastalé příčině a důležité potřebě abych toho nepomíjel za dobré sem usoudil, důvěřujíce se, že V. M. tím protimyslnosti neučiním. Srozuměl sem pak, že při tomto nyní minulém sněmovním jednání k tomu jest přivedeno, aby o víru a náboženství těch, ježto pod obojí způsobou tělo a krev pána a spasitele našeho Ježíše Krista přijímají, jednáno a pokudžby pán Bůh popříti ráčil i šťastně srovnáno býti mohlo, nad čímž v pravdě netoliko já ale mnozí moji milí páni a přátelé, kteříž v tomto markrabství čistého a pravého učení následovníci býti usilujeme, nemálo sme potěšeni byli; a kdybychom jen mohli v čem V. M. v takovém křesťanském předsevzetí nápomocni býti, v ničemž sebe nelitujíc, chtělibychom V. M. ve všem nám možném rádi k tomu chvalitebnému skutku napomáhati. Že pak takovému dobrému V. M. začátku ten, kterýž všeho zlého původem byl a zůstává, ďábel překaziti chtěje mezi V. M. poněkud i nesvornost a nejednomyslnost uvozovati počal, uslyšíce o tom nemálo mně i mnohým milým pánům a přátelům mým mysl mou zkormoutilo a zvláště v tom mám toho jistou zprávu, že při začátku takého V. M. chvalitebného předsevzetí bylo jest skrze nejvyššího pana sudího království Českého promluveno a na tom zůstáno, kdožbykoli jaké věci staré,

*) In margine připsáno jinou rukou: „Od pondělího po první neděli postní a tu zprávu dáti máte; co se ten čas dálo, což vám posílám Švarcovou rukou, jakž sem mu to ten čas sepsati kázal, ačkoli on to sobě sám přepsal a tu vy toliko co se dálo bez jeho titulum položte; potom v druhém sjetí stavův pořádek státi se může.“

učení čisté, kteréž z zákona božího, kázání prorockých, řečí pána a spasitele našeho Ježíše Krista, též jeho milých apoštolů původ svůj má a v království Českém nejprvé skrze Mistra Jana Husa a potomky jeho (z nichž Bratří, ješto je Boleslavské jmenují, zadní nejsou) kázáno jest, v sobě obsahující měl, to aby k zejtřejšímu tehdaž dni s sebou nahoru vzal, tak aby takové V. M. pobožné předsevzetí šťastně začato býti mohlo. Když pak k tomu přišlo a V. M. páni stavové ste se k sněmovnímu jednání sjeti ráčili, podána k začátku toho konfesí augšpurská, ta čtena a bedlivě ode všech slyšána, po přečtení pak jí podána též konfesí Bratrská, kteráž starší nežli augšpurská jest, ta aby čtena ovšem slyšána byla, toho se obdržeti nemohlo, což, proč a z kterých příčin se stalo, rozuměti nemohu, zdali proto, že V. M. páni stavové, kteříž se k augšpurské konfesí přiznávati ráčíte, v konfesí Bratrské jakou ouhonu nalezati, čili se za ni, jako za tu, kteráž tak jako Vaše vznešená není, styděti, čili toliko své věci sami vyvozovati a nás, kteříž se k Bratrské konfesí (vidouce a tím jisti jsouce, že původ svůj od nejvýbornějšího mistra pána Ježíše Krista z učení svatosvatého jeho má) přiznáváme, zavrci a od sebe odstrčiti chtíti ráčíte; čemuž ač já nikoli u sebe místa dáti nemohu a co se tu koli stalo, že víc z nedopatření nežli jakou zoumyslností učiněno, cele v sobě to tvrdím, však abych i v tom na žádném omylu nestál, V. M. o to důvěrně, nemoha se tak brzo, jakžbych rád chtěl, osobně s V. M. pro odjezd svůj, kterýž z poručení J. M. C. na sněm do Holomouce před sebou mám, shledati, toto psaní činím a v tom od V. M., jako od svého zvláště milého pana švakra, pokudž možné a náležité jest, důvěrně psaním spraven býti žádám. Poněvadž pak konfesí Bratrská ve všech hlavních a podstatných artikulích víry obecné křesťanské s konfesí augšpurskou se srovnává a, jakž sem toho nahoře doložil, mnohem starší nežli augšpurská jest, od dávních let v království Českém s mnohým protivenstvím ba i mučednictvím kázána, králům, knížatům a sumou všem vůbec podána, v tomto markrabství za císaře Ferdinanda, slavné paměti, i za tohoto nynějšího pána našeho volný svůj průchod a svobodu měla a má, také i v jiných zemích, jako v království Polském i jinde svobodně se káže, od mužů osvícených, jako D. Martina Luthera, Filipa Melanchthona, vší akademie Witemberské a mnohých jiných učitelů křesťanských, ježto jsou konfesí augšpurskou spisovali, pilně a bedlivě ohledována, přehlídnuta i svědectvím a slavným jich jí schválením ozdobena jest: vidí se netoliko mně ale i mnohým mým milým pánům a přátelům, kteříž se k ní přiznáváme, máliť tato zavržena býti, žeť musejí i ti, kteříž jsou jí svědectví vydali a ji schválili, se zavrci, a budouliť oni zavrženi, tehdyť ani konfesí augšpurská místa svého míti nebude spravedlivě moci. Protož by mé zdání bylo a za nejlepší grunt a prostředek takového V. M. předsevzetí, ježtoby dobrý konec vzíti mohlo, býti soudím, abyste V. M. všickni páni stavové, nechajíce mnoho v tom hloubání, ty obě konfesí, poněvadž sobě odporné nejsou, J. M. C. podati a aby J. M. toho učení pravého a křesťanského V. M. potvrditi a je V. M. osvoboditi ráčil, žádati jednomyslně ráčili s doložením tím, že o to věrně s obojí strany pečovati chcete, aby na jistý způsob sjednocení a srovnání všech stavů pod obojí státi se mohlo, odkudžby sláva boží i zvláštní libost J. M. C. a budoucí svornost a láska v království tomto i zemích k němu příležících byla; což staneli se, mám jistou naději, že J. M. C. toho V. M. odepříti neráčí, nýbrž takové V. M. křesťanské srovnání a snešení V. M. schváliti, stvrditi a na budoucí časy, majíc obzvláštní zalíbení své nad takovou V. M. jednosvornou jednomyslností, osvoboditi ráčí. Nebo i protivníci slušně nebudou V. M. moci, abyste tu co nového do království toho (poněvadž se toho, kteréž nejstarší jest a od samého Boha původ svůj má, učení, skrze Krista a svaté jeho apoštoly kázáno jest, držeti ráčíte) uvoditi ráčili, spravedlivě uviniti, a by pak i to V. M. umítali, že dvojího náboženství se držíme a podle dvojí konfesí víru svou vyznáváme, bude jim snadně odpověď dána moci býti, poněvadž oni, souc v svých mnohých a divných řeholách rozdílní, náboženství svého, v kterémž jednomyslni sou, neruší, žeť my také bohdá, jsouce u víře jednomyslni, byť i strany ceremonií (poněvadž to i v církvi první bývalo) mezi námi jaký rozdíl byl, o to všecko, souce svatou láskou vespolek svázáni, se snésti moci budeme. Již sem se trochu poosvobodil a úmysl

svůj i svých milých pánů a přátel V. M. oznámil, tou jistou měrou, že nic jiného žádostivější nejsem, než aby čest a chvála boží se rozmáhala a lid věrný spasení svého žádostivý, aby v takovém V. M. a nás s V. M. sjednocení v něm hojnější osvícení bráti mohl, což jestliže se stane a V. M. tak se s námi, jakž pak jiné naděje nejsme, v tom křesťansky snésti a jakož své, tak naše dobré netoliko obmýšleti ale i jednati ráčíte, mám celou naději, že pán Bůh tomu své požehnání, poněvadž se to vše pro jeho slávu děje, dáti ráčí, a my majíc nad tím zvláštní libost a potěšení vděčni toho od V. M., jako od svých milých pánů a přátel a sousedů, budeme, k tomu všelijak, pokudž možné, napomáhati a abychom se v tom chvalitebném sjednocení utvrzovali, o to se skutečně starati chceme. Pakliby nás co jiného tomuto odporného, čehož se nikoli, poněvadž k tomu žádné příčiny míti neráčíte, nenadějem, od V. M. potkalo, musilibychom to pánu Bohu poručiti, sami se o své věci starati i s J. M. C. o potřeby své a našich milých pánů a přátel jednati. Toto psaní V. M., jako svému zvláště milému panu švakru, od sebe sám i na žádost mnohých svých milých pánů a přátel, vědouc, že v té věci mnoho na V. M. záleží, důvěrně z zvláštní důvěrnosti, kterouž k V. M. mám, činím a přátelsky žádám, že k pokoji, lásce, svornosti se přimlouvati a aby pravda Páně průchod svůj měla, k tomu se skutečně přičiniti a na ono povědění staré „concordia parvae res crescunt, discordia dillabuntur“ pamatovati račte. Toto psaní mé, kteréž V. M. důvěrně činím, prosím, nechť při V. M. zůstane, a přes to vidíli se V. M. komu z důvěrných a dobrých přátel je ukázati, to při vůli V. M. buď.

Jan starší z Žerotína a na Náměstí.

To psaní dodáno z Boleslavě pánu z Valštejna, kteréž vzav jel do Prahy a potom je ukazoval a čísti dal všechněm pánům volencům, jímž nemálo oblomeni a že by pána s sebou rádi měli v tom se slyšeti dali.

V outerý pan Kurcpach shledav se s B. Janem Kálefem nemálo s ním rozmlouval o těch věcech co se tu nyní díti má, při čemž se zamlouval, že na nás pamatovati a o to, abychom při konfesí naší i řádích zůstávati mohli, přičiniti se chce. A poněvadž mezi pány volenci nebyl než jediný z našich pan Albrecht Kamejský, ten k času uloženému, pro nedostatek zdraví svého i manželky své, přijeti nemoha, napsal list panu Šebestiánovi Vřesovcovi a panu Janovi Vratislavovi, aby ho omluvna měli u pánův, a při tom odeslal jim konfesí naši latinsky, německy i česky, žádaje, aby čtena byla podle předešlého zůstání.

My pak pro nepřítomnost pana Albrechta nemálo souce skormouceni, že nic nebudeme věděti co tam dělati a spisovati ti páni budou, na tom sme zůstali s panem Vliňským, aby panu Albrechtovi psal a jeho od nás žádal, můželi jen jak předce aby se tam vypravil a mezi ně přijel. A mezi tím než on přijel, pan Kurcpach napsal cedulku B. Janovi Kalefovi, že za to žádá, abychom někoho z prostředku našeho mezi pány volence na Malostranský rathouz vyslali s pacholetem jeho, po němž cedulku poslal a doložil, aby takový poslán byl, který by latině a německy uměl a jim známý nebyl. I poradivše se na to usoudili sme k té věci B. Jiříka Strejce, a hned s týmž mládenečkem tam sme ho vyslali. Když tam přišel na Malostranský rathouz (nebo tam páni volenci byli) vyšel na síň pán k B. Jiřímu a kázal mu za sebou, oznámiv pánům o něm, že jest jeho kazatel, takž tam mezi jiné uveden. A poněvadž páni odjevše poručili spisovati tu konfesí některým v Praze, jako D. Pressiovi a písaři Kryspinovi, ti něco sepsavše tu pánům čísti dali a oni soudili, každému k volnému přimlouvání se vůli davše, opravovali, přepisovali, berouce něco z augustánské konfesí a něco z naší, v čemž B. Jiří se také jim uděloval, kde co nebezpečného a škodlivého viděl, aby bylo vypuštěno a co užitečného doloženo, až to dokonali a všecko sepsali v pondělí před památkou vstoupení pána Krista v nebe.

Nemálo pak odporu bylo vzniklo hned o předmluvu, v kteréž byli položili, že se zhošťujeme tímto svým vyznáním a potupujeme Ariány, Cvingliány, Calviniány, novokřtěnce i jiné všecky kacíře,

při čemž B. Strejc mírně ukázal pánům, že snad páni ne na tom se usaditi ráčili. aby jiné odsuzovali, zvláště nepřítomné, item, souli co vědomi učení Calvínova, poněvadž je odsuzují? ve všemli jest bludné? item, že sluší se na to ohlídati, poněvadž se buď sami neb děti a přátelé jich tam někdy mezi ně dostati mohou, jakou sobě lásku a dobré jméno u nich vzdělají? též, poněvadž jakož o napravení jiných věcí v království tomto tak také i učení literního pomýšlejí, nebudouli jiní národové uraženi, aby nikda k akademii pražské chuti neměli a ovšem svých dítek do ní neodsílali. Tyto věci porozvážívše, svolili se, aby vypustili Calvina a položili všecky. kteříž se s slovem božím nesrovnávají.

Mezi tím pan Albrecht Kamejský přijel a tam také s nimi býval, s nímž rozmlouvajíce k tomu sme ho měli, aby on s některými těmi pány volenci rozmluvil a jim konfesí naši namítaje. jako již od mnohých osvícených mužů sprůbované, aby odložíce jiných věcí k tomu směřovali, ji přijali. že my s nimi také v jednotu hotovi sme vstoupiti.

On pak. nesrozuměv nám, jednal o to, že toho někteří páni i Bratří starší žádají, aby o některé věci s pány volenci rozmluvili, k čemuž z prostředku svého osoby duchovní i světské vyslati míní. jen aby jim k tomu den a hodinu jmenovali. Takž pan Kurcpach, s nímž o to mluvil, oznámí a vzkáže po B. Strejci, že máme k němu do jeho domu v neděli v 8 hodin na půl orloje dáti se najíti; to teprv mně večer v sobotu oznámeno a B. Kalef již na Tuchoměřice byl ujel a já v neděli také v touž hodinu 8 kázání sem měl u pana Karla z Krajku, takž z toho sešlo, a pan Kurcpach, poněvadž v tu hodinu to býti nemohlo, jmenoval znovu hodinu po polední třetí. I vzav pana Karla z Krajku a pana Jindřicha z Bubna s Bratrem Jiříkem Strejcem šli sme tam a pana Kurcpacha doma nenalezše zase domů sme se vraceli přes přívoz, v tom, než od břehu lodi odstrčena, pán domů přišed za námi poslal, že prosí, abychom se k němu navrátili, a my tak učinili. a jakž sme přišli, uvedeni sme do pokoje jeho, zatím posláno pro pana Španovského, podkomořího císařové, a když přišel pan Španovský uvedl ho k nám a tu na ten rozum promluvil k němu před námi: „Pane švakře milý! Jakož o tom víte, že sme na tom společně zůstali k žádosti pana Kamejského, abychom s Bratřími a osobami některými z pánů se shledali a je vyslechli, poněvadž s námi o některé věci rozmluviti v malém počtu žádostivi jsou, z té příčiny pro vás sem poslal, aby se to vykonalo.“

Dal odpověď pan Španovský: „Pane švakře milý! Zůstává mi to v paměti, že sem na tom s V. M. zůstal a teď od V. M. povolán jsa sem přišel, ne jiným úmyslem, než poněvadž o ty věci, kteréž sou cti a slávy boží, jednáme, o ty věci abychom rozmluvili s těmito pány, a protož majíli co toho, oč by s námi rozmluviti chtěli, já rád poslechnu.

Takž my po té řeči maličko shlukše se o to sme rozmluvili, že sme o takovém zamluvení nic nevěděli, avšak aby pan Kamejský nebyl zlehčen, že jiné spravoval mimo zůstání, a snad že sme nejednomyslní, zůstáno na tom, abych já něco pánům se ohlásil na jich podání; takž sem učinil na ten rozum: V. M. páni milí! Není jiná příčina, proč bychom byli žádostivi s V. M. se shledati a rozmluviti, než tato největší, že páni, kteříž sou při konfesí naší, súc uraženi a ztěžkáni nad tím nemálo, těžce to nesou co se jim stalo ve všem sněmu, jmenovitě, poněvadž konfesí augšpurská byla čtena, proč k žádosti jich zbraňováno, aby konfesí naše nečtla se, avšak i slyšíc výmluvy osob některých proč se to stalo i ohlášení takové majíce, že od V. M. pánů volenců čtena býti má, na to očekávají a toho se nadějí, že to se tak vykoná. Mezi tím rádi by tomu z V. M. vyrozuměli a zprávu místnou měli (však prosím, že k všetečnosti to nám přičítati neráčíte, poněvadž nám na tom mnoho záleží), k jakému cíli směřovati ráčíte s těmi artikuli, kteříž se v religií spisují, k tomuli, aby to již potom ode všech jednostejně drženo a ostříháno bylo v království tomto od strany pod obojí, čili toliko kněžím a lidem na panstvích V. M., kteříž nemajíce služebníků jednomyslných, mnohým věcem odporným božímu slovu lid vyučují, těm aby to bylo vydáno a podle toho aby služby se dály, od V. M. žádáme za oznámení. A to příčinou tou, aby potom z nedorozumění nevzniklo nějakých nevolí, poněvadž někteří mezi námi

sou, ježto horlivost mají bez umění; my pak, jiného nejsúc žádostivi než pokoje, srozumějíc V. M., budeme moci, ačby kde co bylo na nedorozumění, spravovati naše, a V. M. také srozumějíc, nám uvoditi to v spolu pány volence a potom i v jiné.

Pan Kurcpach odpověděl: „Co se stalo při tom, že konfesí vaše čtena není i na čem sme zůstali, totiž, abychom ji čtli, na díle od vás připomenuto, protož toho obnovovati nebudu. K jiným věcem, totiž tato v religií práce naše k čemu by se směřovala? jistě ne k jinému než abychom my což toho tu nařídíme, to v své uvozovali a vás při vašem zanechali.

Pan Španovský k tomu ohlásil se: že toho úmysla (sic!) on i jiní sou, aby ti artikulové ne od jeduěch toliko ale ode všech pod obojí, kdož sou a k J. M. chodili, od těch ode všech aby podali a všickni při tom zachováni býti žádali. Nebo kdyby něco od sebe a něco od jiných podávati měli, non esset ex re, nec esset tempestive, lečby questi byla od J. M: všicknili ste jedno? tu by mohlo býti oznámeno, že všickni, avšak abyste vy předce zůstávali při svých řádích a konfesí, toho budete moci užiti.

Na tu řeč jich snesli sme se, aby pan Karel se ohlásil: že tato řeč a odpověď na naši žádost jest nesvětlá, my toho žádáme, abychom při své konfesí a služebnících zůstávajíce předce tak jako i prvé pánu Bohu sloužiti mohli a jim, což oni nařídí, také jim že příti budeme, abychom obojí v pokoji se snášeti mohli.

Přidal sem já: máli býti jaké sjednocení a s V. M. se spojení v žádosti a podání těch artikulů J. M. C., že to musí se státi, abychom my jim a oni nám svědectví vydali, že sobě odporni nejsme, a tu quaestiones že vzniknou samo se to ukazuje. Nebo naši toho nikoli nepominou mlčením, při nejmenším když se v sněmu čísti bude to, což se spisuje, ptáti se V. M. budou, jestli čtena konfesí naše a nalezáli se při ní co zcestného; a tu k tomu přijíti musí, aby od V. M. bylo oznámeno, vydáteli svědectví tu v sněmu konfesí naší i my se k vaší ohlásíme, a již toho obojího abychom podle toho zachováni byli, od J. M. žádati jednomyslně budeme.

Nestaneli se toho a my i konfesí naše mlčením pominuta byla by, nikoli toho snésti nebudou moci páni strany naší, souc prvé tím kártáni, že jim ani ono ohlašování ve všem sněmu při vkladu majestátu krále Vladislava po shoření desk nepostačovalo, přes to všecko na nás ten majestát obraceli a podle toho sužovali, protož se tuto téhož obáváme, když byste ráčili vyvésti věci své a my bychom mlčeli, že by snad někteří tím mohli nás honiti, proč sme mlčeli a nic se neozvali, když o to jednáno bylo. A ač se nám vidí, že i pánům Moravanům, jakožto pánům sousedům, ta věc také měla oznámena býti, poněvadž prvé v takových věcech spolu v jednáních bývali, avšak když již sami ráčili ste začíti a páni také strany naší, zde v království tomto obyvatelé, ku překážce toho nebyli a nejsou, ani my služebníci také toho rušiti mníme. Ačkoli páni Moravané při oblací cantionalu německého dedikovaného J. M. C., žádajíce ochrany J. M. C., mají milostivou od J. M. přípověď, že chce J. M. C., pokudž se v pokoji, tak jakž až posavad se chovali, chovati budou, ruku svou nad nimi držeti, tak aby sobě neměli co slušně do J. M. ztěžovati, však hotovi byli by také i V. M. napomáhati.

Tu v radu opět všedše a dosti dlouho rozmlouvajíce dali odpověď: že obadva chtějí se k tomu přičiniti, aby tak dobře naše věci jako své jednali, nás při naší konfesí zanechali a J. M. předložili to, že což J. M. C. dovoliti milostivě ráčil, v tom pracovali, vyhledávali učení to nejstarší v království tomto a nalezli, že prvé než v Němcích bylo zde v této zemi se kázalo, čehož důvodem konfesí Bratrská, s níž i naše se srovnává, protož aby nás při tom milostivě zanechati a ochraňovati ráčil.

Pan Španovský řekl: „Co se pánů Moravanů dotýče, pán z Žerotína nám o tom psal a teď tento týden bude zde, tak dobře jim jako i sobě jednáme." Takž sme podle toho naměření, co dále k čemu směřovati máme, se rozjíti chtěli, v tom pan Kurcpach všecky, kteříž sme tu byli, zval nás k večeři, ale pan Španovský maje míti doma u sebe jiné hosti pospíchal domů a my také. A než

sme se rozešli, já s panem Španovským tu známě se, za hodné sem usoudil k němu toto promluviti, jakož sem i promluvil: „Pane milý! jest mi o tom od mých milých přátel oznámeno, kterak předešlých dnů v městech některých k správě V. M. náležitých zvláště v Králové Hradci a v Mělníku veliké těžkosti, ručení i vězení někteří, námi se spravující a služeb od Bratří užívající, snášeti měli, v kterýchžto těžkostech když se k V. M. utekli, nebyli opuštěni ale ochráněni. Takového křesťanského skutku já i jiní pobožní lidé a služebníci církve vděčni jsouce V. M. děkujeme a v modlitbách V. M. pánu Bohu poroučíme, žádajíce toho od J. M., aby ten skutek dobrý V. M. zde i věčně odměnil, i dále v takovéž milosti a ochraně V. M. k lidu svému postavovati ráčil.

Dal odpověď: „Což sem učinil, učinil sem rád a znám se tím povinen býti, ačkoli to ne všechněm vděčné bylo, nebo administrátor na mne J. M. C. žaloval, že majíc takové věci já zastavovati, je fedruji, však vida, že J. M. pánem mým milostivým, jakož prvé tak i nyní zůstává a nic mne tím v nemilost neuvedl, na tom dosti mám a na administrátora i jemu podobné nic nedbám.“ V tom sme se rozžehnali.

V pondělí před vstoupením Páně čtli sobě páni volenci své artikule a již aby tak spraveni zůstávali na místě to postavili.

V outerý odložili sobě, aby konfesí naši také podle zůstání v sněmu čtli, ač tomu někteří odpírati počali, zvláště Mistr Zelotinus i jiní, však pán z Valdštejna s jinými pány předce je přemohli a na tom zůstali, aby ji také čtli, z té příčiny poněvadž ji čísti měli poslali sme tam B. Izaiáše, aby, budouli se při kterých artikulích neb slovích zastavovati, je spravil. Takž tam uveden a vyhlášen, že jest jedním z služebníkův Bratrských a potom v přítomnosti jeho, opustivše předmluvu, čtli samé artikule, málo na čem se zastavujíce až do konce. Po přečtení přimlouvali se a všickni za pravou ji vysvědčovali, pan Šebestián z Vřesovic některá slova o večeři Páně předkládal, však s tím doložením, že toho v sněmu pro bouřku by nechtěl mluviti než tu privatim, ta slova mu odporná byla z augustány, „že tělo Páně na jednom místě býti musí“, jinak poněvadž od Lutera a Melanchtona jest schválena, že on múdřejší nad ně není, aby ji potupovati měl, protož všickni na tom zavřeli, aby v předmluvě své soud a svědectví o naší konfesí položili.

V středu na Staroměstském rathouze o řádích rozjímali v přítomnosti našich ut s., totiž B. Jiříka Strejce a Izaia, a něco z toho i sepsali, a my s B. Kalefem do Boleslavě sme odjeli a zase na den památky vstoupení Páně do Prahy po kázání vyjevše se navrátili, a tam k témuž času i pan Diviš Slavata i pan Jan z Žerotína se dostali.

V pátek ráno po památce vstoupení Krista pána v nebe povoláni sou páni naši k slyšení té konfesí nové od pánů volenců sepsané, při čemž vzkázáno i nám, abychom mezi ně přišli, jakož i pan Slavata napsal o to panu Karlovi tato slova, ve čtvrtek večer: „Můj zvláště milý pane, pane bratře! Od pána Boha V. M. dobrou a šťastnou noc, při tom jiné všecko dobré vinšuji. Srozuměl sem tomu, že zítra ráno páni volenci na rathouze Malostranském pospolu budou a i některé osoby více ze všech tří stavů k sobě přivezmou, aby ty artikule sepsané ještě lépe skorigovali. A i tomu sem srozuměl, žeby z našich některé učitele k tomu přivzíti chtěli, jestliže ta žádost na ně vzložena bude, račte se k tomu sami přičiniti, ať proti tomu nejsou, nýbrž se jim v tom propůjčí, neb nyní znám toho platnost býti, aby toho přítomni byli při této již toho všeho závírce, a tu, byloliby co proti nám sepsáno, touto přítomností budou je moci z toho všeho sraziti; již to vše k dalšímu uvážení V. M. připouštím.“

Mezi tím i pán z Valštejna a pan Kurcpach také nám vzkázali, abychom mezi ně tam přišli: ale my aby se nic všetečně nestalo, uložili sme o to poraditi se s některými ze svých, takž šel sem ku pánu z Žerotína a tam sem našel pana Kavku, předloživ jim co nám radí v té věci, mámeli tam

jíti, nejsouc povoláni, než toliko že dva páni nám vzkázali, abychom mezi ně přišli. Oba dva páni ut supra proti tomu byli, že se nám toho netreff učiniti, na žádost a vzkazování některých, dokudž oni z společnosti své pro nás nepošlí, aby potom nějakého posmíšku tam nám neučinili a třebas neřekli, že pro nás neposlali; takž sme tam nechodili ani já ani B. Kalef než Strejc a Izai.

A poněvadž tam pán z Žerotína nepřišel, poslali někteří z pánů B. Strejce pro něho, že pána žádají, aby mezi ně přišel: ale pánu na takové vzkázání mezi ně jíti se nevidělo, protož tomu pan Kavka cestu našel, aby B. Strejc navrátil se zase a řekl, že nedocházeje ku pánu, potkal se s panem Kavkou, a ptán sa, kam jde, že mu oznámil a pán že ho navrátil zase a poručil, chtějíli pána míti mezi sebou, že se mu vidí, aby pro něj někoho poslali. Takž se stalo, že poslali doktora Tadeáše Hájka ku pánu z Žerotína s tou žádostí, aby pán mezi ně přijíti ráčil: na kteroužto žádost pán, ačkoli měl k císaři jeti a poselství spravovati, však opováživ se všeho, mezi ně šel a tam spolu s jinými jejich tu konfesí čísti slyšel. Po přečtení podali toho páni volenci na pány naše, aby jim oznámili, majíli co při tom psaní opravovati: oni pak vystoupivše ven na tom se snesli, aby soudu svého nevynášeli o jich artikulích, ale toho požádali, jestližeby páni volenci chtěli, aby páni, kteříž sou při konfesí Bratrské před J. M. C. s nimi předstoupili, jak nyní opatřiti nás, abychom my při své konfesí a řádu zvyklém bez překážky zachováni býti mohli. Protož vstoupivše předložili to skrze pana Slavatu; oni pak, odpověď dáti majíce, myslili s sebou nás smísiti a od našich věcí odciziti, a z té příčiny tuto formuli, že ji v předmluvě na konfesí vložiti chtějí, v těchto slovích podali:

„Dále pak, nejmilostivější císaři! pamatujíce na V. C. nejedno předložení, že bychom ne všickni, kteříž sme o augšpurskou konfesí, jakožto učení v Čechách od drahně let hlásané, při V. C. M. stáli, jednostejně o ní smýšleli, toto poníženě za odpověď dáváme: poněvadž žádný kromě pánů a přátel našich z jednoty Bratrské, kteříž od starodávna pod obojí slouli a v pravdě sou s námi, k V. C. M. nepřistoupili, my šetříce sjednocení a křesťanské lásky, abychom žádnému z pouhého domnění v ničemž a nad to v svědomí neublížili, nepominuli sme v jich konfesí nahlídnouti, byloli by v ní co tak hmotného, ježto bychom se od ní odděliti museli, ale nenalezše v ní nic takového, což by s tímto naším vyznáním se děliti mohlo, nýbrž že oni jako i my též o všech předních hlavních a podstatných věcech k spasení smýšlejí, to sme poznali, a protož společně v té jednomyslnosti V. C. M. toto vyznání naše podáváme. A dále, poněvadž oni mezi sebou, jakž toho na díle někteří z nás povědomi sme, dobrý řád církevní mají, V. C. M. za to poníženě žádáme, že jich při tom jako i nás, což tak, jakž dotčeno, dobrého mají, zanechati ráčíte. A my potom, když konsistoř osazena podle dotčeného vyznání našeho a vypsaného řádu bude, jestliže by toho co na odporu býti chtělo, na tom sme se snesli, že s jistým dovolením V. C. M. naše učitele z obou stran k tomu nařídití chceme, aby o to rozmluvení mezi sebou míti a ty věci, na kterýchž spasení nezáleží, jakž dotčeno, přátelsky porovnati mohli."

Tohoto když našim pánům podali, rozsoudivše to kam směřují, že k tomu: 1. aby nás k své konfesí potáhli a v sebe pohltili, abychom spolu s nimi té jedné jich konfesí podali a s naší v mlčení zůstali a hned od ní pustili; 2. aby naši řádové, disciplina a jiné toliko dotud trvalo, dokud oni konsistoře neosadí, když by ji sobě spravili, již i my abychom pod ni slušeli, nebo pro prém lepší slibovali, že i z našich zprávců některé do konsistoře vezmou, aby sobě pomáhali. (Po straně mluvili někteří Mistři, že Bratří musí svých pokoutních shromáždění a sněmů zanechati.) Takž páni někteří jedni proti druhým v tuhé odpory vstoupili a leccos k sobě mluvili, zvláště pan Karel z Biberštejna i zprávců bratrských dotýkal štípavě, že pány vládnou a jim rozkazují, a kdyby jich nebylo, že by snadně srovnali, dotýkal i pýchou, neustupností. Pan Karel z Krajku dal se mu zase v tuhé odpírání, že se nesměřovalo k dobrému, až v to vkročili z obou stran, aby toho sobě do druhého dne odložili a na to z obou stran pomyslíce na něčem místně se snesli; takž se rozešli ten den.

V sobotu pak v 7 hodin na půl orloji opět sešli se na rathouz Malostranský oboje strana a my k témuž času, aby na něčem místném zůstáno bylo, rozmluvivše společně, usoudili sme, aby od našich promluvilo se k straně druhé pánům volencům v tato slova: „Dne včerejšího jací odporové mezi námi a V. M. sou vznikli, žádné libosti nad tím nemáme, aniž sme se toho nadáli, aby to přijíti mělo; však jakž prvé tak nyní jiného nežádáme než pokoje, lásky a svornosti, aby to, cožby všemohúcímu Bohu ke cti a slávě bylo i k vzdělání církve jeho a potěšení mnohému lidu, žádostivému se pánu Bohu líbiti a milosti jeho sloužiti, průchod svůj míti mohlo. Z těch příčin rozjímajíce bedlivě včerejšího dne podání V. M. i žádosti své, aby námi nic nescházelo, tyto věci V. M. oznamujeme: že censores dogmatum my býti nemíníme, jiným v theologii dospělejším toho zanechávajíce a ač některé věci, kteréž včera čteny byly, uši naše poobrazily, však ne v věcech podstatných, ale v těch, kteréž potom snadně k nápravě, ač byloli by potřeba, přijíti mohly. A protož což tu od V. M. dobrým úmyslem napsáno, potupovati toho nemíníme, ani tou příčinou od V. M. se oddělovati, že my konfesí svou máme a při ní státi míníme, abychom tím V. M. tupiti měli, nýbrž jakž prvé tak nyní o dobré království tohoto a slávu boží věrně se starajíce napomáhati chceme, v tom úmyslu a té naději, že také žádost naši naplniti ráčíte, nás mlčením nepomíjejíce, ale v předmluvě srovnávajíce se s D. M. Lutherem a F. Melanctonem o nás a konfesí naší svědectví vydati ráčíte, zanechávajíce nás při věcech našich, kteréž z milosti boží (nemluvíme k potupě a lehkosti V. M.) máme a jich užíváme.

Nestaloli by se toho, čehož se nikoli nenadějeme, již bychom museli sami o své věci při J. M. C. jednati a osvědčiti se, že toto takové dlouhé jednání a sněmu protahování ne námi se dálo, ale příčinou V. M. Musili bychom to pánu Bohu poručiti, bylili by jací nářkové nás od koho v tom se očišťovati, z čehož co by pojíti mohlo, ráčíte tomu rozuměti; mnoho set lidu a na tisíce velice by zarmouceni býti museli, pánu Bohu toužiti, že soužení mnohá léta snášejíce ještě se jim toho přidává. Přátelé dobří v okolních krajinách poznali by, jaká svornost mezi námi, oni s vyhnanými našimi pro tuto víru se sjednotili, jich při konfesí a řádích zanechali, o dobré jejich u vrchnosti své tak jako sami sobě jednali: národ pak náš, vlast naše, páni a přátelé s námi spřízněni tomu odpor nám kladou. Jaká pak posila a radost od strany odporné z toho pojde, soudu V. M. to poroučíme.

Toto promluvení s prosbou vzloženo na J. M. pána, pana Diviše Slavatu, kterýž s omluvou uctivou, že nedávno k jednotě přistoupil, není tak zmocněn, jakž by žádal a řídkým znám, aby Bratrem býti měl, to k sobě přijal a skutkem potom i vykonal pěkně tiše, rozumně a příjemně.

Po té řeči páni volenci nemálo pooblomeni, naději majíce jistou, že to, což v úmyslu měli, předce svedou a dokonají, avšak pro lepší a dokonalejší toho na místě postavení a stvrzení žádostivi byli toho, aby někdo z starších služebníkův jednoty mezi ně přišel a zejména mne jmenovali, že toho žádají, abych tomu přítomen byl. Protož poslali pro mne pana Václava Rodovského, pana Krištofa Kapouna a pana Jindřicha Březenského, a rozmluvivše o to s Bratrem Kalefem na tom sme zůstali, abych tam šel. I bral sem se ve jménu Páně s nimi, a tam již prvé byli Strejček a Izai, když sem pak tam byl s našimi pány na síni dobrou chvíli, potom povolali nás do světnice radné, a tu pan sudí nejvyšší s jinými pány volenci všickni stáli a stojíce ku pánům strany naší promluvil pan sudí na ten rozum: „V. M. páni milí! Jich M. páni tito spolu se mnou o to rozmlouvali, což by pánu Bohu ke cti i království tomuto, nám i budoucím potomkům našim v náboženství k užitku duší našich bylo, jak bychom v jednotu svatou uvedeni jsouce všichni jednomyslně toho od J. M. C. žádali, aby nám toho, což bychom podali, potvrditi ráčil, a poněvadž některé věci na odpořích byly dne včerejšího, bedlivě sme je soudili a pokudž by nejlépe býti mohlo, to poznamenané V. M. dáváme a prosíme, že to od nás ráčíte přijíti, k tomu přistoupiti, zanechajíce hloubání mnohého, neboť, ví Bůh! nejsme žádostivi jiného než lásky, pokoje a svornosti křesťanské.“ I podal napsání tohoto panu Slavatovi a řekl:

„Pro pána Boha, milí páni! neračte se od nás děliti"; a on přijímaje pan Slavata řekl: „V. M. prosíme, že ráčíte nám povoliti v to nahlídnouti a o to společně rozmluviti." I dovolili. A my vystoupili ven a do druhé světnice sme šli k rozmlouvání.

To psaní bylo takové: „Také, nejmilostivější císaři! kdež sme položeni byli, jako bychom ne všickni u víře se snášeli, a zvláště páni a přátelé naši, kteří z jednoty Bratrské se jmenují, že by se s námi snášeti neměli a jakoby toliko na oko a pro očistu spolu s námi před V. C. M. předstoupili: i se vší poddanou ponížeností V. C. M. oznamujeme, že ač oni předložili konfesí svou, však ve všech artikulích v tomto naší víry vyznání spolu s námi jednomyslně se snesli a společně V. C. M. je teď podáváme. A co se ceremonií a řádův církevních dotýče, když nám od V. C. M. konsistoř doplína a ta náležitě, opatrně řízena bude, jakž z toho spisu našeho, kterýž V. C. M. při tomto víry naší vyznání podáváme, tomu porozuměti moci ráčíte, tu se také ve všem k zvláštnímu V. C. M. oblíbení a s jistým V. C. M. svědomím a milostivým povolením též srovnati chceme a bohdá srovnáme, nikam od pravidla slova božího a tohoto vyznání víry naší se neuchylujíce."

Přečtouc to jich podání nám, usoudili sme, že nikoli není nám náležité toho přijíti pro ta slova, jedno, „že toliko na oko a pro očistu" ɔc, druhé, „že ve všech artikulích v tomto naší víry vyznání spolu s námi jednomyslně se snesli a společně V. C. M. je teď podáváme." Ve všech artikulích abychom se snášeli, toho nemohli sme říci, ovšem že spolu s nimi my toho vyznání jich podáváme, s nimi se snesše, již by tu předce naše konfesí byla zamlčána, a brž tímto přiznáním odečtli bychom se své konfesí; z těch příčin, nemohše toho přijíti, takto sme to napravili.

„Také, nejmilostivější císaři! kdež sme položeni byli, jako bychom ne všickni se u víře snášeli a zvláště páni a přátelé naši, kteříž z jednoty Bratrské se jmenují: protož se vší poddanou ponížeností V. C. M. oznamujeme, že ač oni předešlých let konfesí svou V. M. C. podali a aby při ní zachováni byli, se vší poníženostì V. C. M. sou žádali, a my nyní této podáváme, ne tak jako odpornou jejich ale v předních artikulích snášející se s touto; a poněvadž až posavád při ní zůstávali, také my jich při ní zůstaviti míníme, a společně všickni jednomyslně V. C. M. poníženě žádáme, že při té obojí konfesí zůstaveni v ochraně V. C. M. budeme."

Když sme toto spravovali, pan Jan z Žerotína nebyl mezi námi, proto že hodinu uloženou měl od císaře, aby k němu přišel, takž šel pán k císaři, a císař hned měl jeti, již na voze seděl, i uzřev pana Jana, rozkázal mu k sobě do vozu, aby jel s ním, i jeli spolu a mnoho císař tu se pánem mluvil, až i to mezi jinými věcmi: „slyším, že poně pikharté již od konfesí své pustili a k těmto pod obojí přistoupili;" řekl mu pán z Žerotína: „Milostivý císaři! aby od konfesí své měli Bratří pustiti, nic o tom nevím, žádají oni při své konfesí zůstaveni býti a svých řádích." Dí císař: „takť jest nám pravil pán z Hasištejna t. pan sudí"; řekl pán: „není toho, milostivý císaři". Dí císař: „Co pak tomu páni Pražané říkají? oni se hlásají, že sou praví Husité a také při svém náboženství zůstávati chtějí;" řekl pán z Žerotína: „Bratří, kterýmž Pikharté říkají, ti sou, milostivý císaři, praví Husité, oni to náboženství v čistotě mezi sebou zachovali až posavad, o čemž v konfesí své a předmluvě na ni V. C. M. podané široce vypsali." Řekl císař: „Tedy mají Pikharté svou konfesí?" odpověděl: „Milostivý císaři! mají, však ji V. C. M. i kancionál německý podali." Dí císař: „O kancionálu víme, než konfesí aby nám dána byla nepamatujeme se a rádi bychom ji viděli." Pan Pruskovský tu připomenul, že jest podána a že někde v Vídni zůstala. Takž císař: „může býti že jest tam, ale abychom v ní čtli a ji měli, nepamatujeme". Potom dali se do jiných věcí až se vrátili zase.

A my srozuměvše, že pán již doma, poslali sme pro něho, aby mezi nás přišel, i tak učinil a přišed ukázali sme mu, čeho nám páni volenci podali, takž sme, spolu zavřevše, potom všickni vstoupili mezi pány volence a podali sme jim toho svého napsání a opět sme vystoupili ven a oni sobě to čtli.

Po dlouhé chvíli vyslali z prostředku svého k nám pana Jindřicha Kurcpacha, pana Karla z Vibrštejna (sic), pana Michala Španovského a pana Šebestiána z Vřesovce; kdež pan Kurcpach promluvil takto: „V. M. páni švakrové, páni a přátelé naši milí! Oznamujeme vám z poručení J. M. pana sudího a pánů strany naší, kterak nad tím nemalou ztížnost mají, že se srovnati nemůžeme, a protož V. M. prosí a prosíme, abyste ráčili podání naše první přijíti a při tom zůstati, nebo obáváme se, budeli oboje podávána konfesí a o ní zmínka v psaní našem učinili se, že ani my ani V. M. sobě nic nezjednáme, budou nás honiti tím, že sme mezi sebou rozdílní, o to snesouce se, potom budeme moci dálè o to i o jiné snáze se smlouvati. My vaši konfesí nehaníme, ale svědectví o ní vydávati a v soud bráti, k nám to nepřináleží: než když tyto věci spravíme, tu sněmem chtěli bychom vás opatřiti tak jako sami sebe a sebe jako i vás.

Dána jim odpověď: že bychom my rádi k srovnání přistoupili, ale na ten způsob od nich napsaný že toho učiniti nemůžeme, prohlídajíce na přítomný čas i na budoucí a ne na samy sebe, ale i na jiné nepřítomné, s nimiž jedno sme a konfesí ne novou ale starou máme, a kdež se obávají, kdyby o obojí konfesí zmínka byla, že by nic nezjednali, řekl jim pán z Žerotína: „Divné jest mi, páni milí! na čem se to ráčíte zastavovati, že by to J. M. C. pánu našemu nejmilostivějšímu, za ztížné býti mělo, když by se J. M. o naší konfesí zmínka učinila, a my se snesli, že jedni proti druhým býti nechceme, nemůž to při mně místa míti, než mé zdání jest, že bychom podle žádosti své u J. M. to obdrželi". Zatím já zastaviv se na těch slovích jejich, že naší konfesí oni svědectví vydávati nemohou a to že k nim nepřináleží, avšak prvé žádali, aby páni naši o jich konfesí soud svůj oznámili, uprosiv sobě, aby mi odpuštěno bylo něco promluviti, řekl sem k vyslaným těm pánům: „V. M. páni milí! ráčíte mezi jinými slovy to předkládati, že konfesí naši nehaníte, ale soud o ní činiti a svědectví vydávati, že to k V. M. nepřináleží, prosím, račtež to souditi, jestliže V. M. nenáleží soud činiti o konfesí naší, jak Jich M. pánům těmto náleží soud činiti o konfesí této vaší, nové a ještě nepřijaté. Našeť jazykem českým, německým i latinským všem vůbec před mnohými lety vydána a od znamenitých, učených předních mužů evangelistských v akademiích slavných čtena a svědectvími jich ozdobena: protož až ráčíte také svou do jiných jazyků přeložiti a dáti jiným k soudu a oni, tak jako naši kommendovali, V. M. také budou tuto schvalovati, snáze Jich M. bude soud jiných rozsuzovati a k němu se připojiti nežli bez toho. Toto ráčili ste, naši prvé majíc, čítati a teď opět, a ráčíte se vzdalovati svědectví nějaké o ní dáti, jakž by Jich M. páni tito vaše toto sepsání, nečítavše ho nikda než čísti jednou slyšavše, říci a vysvědčiti mohli, že ve všech artikulích s J. M. vyznáním se srovnává a nechajíc svého, kterak k V. M. vyznání přistoupiti a jednomyslně se snésti s V. M. mohou? Také zdá mi se, že nějaké nedorozumění mezi V. M. a našimi jest: my žádáme toho, abyste ráčili zjevně položiti, že nás při konfesí naší zůstaviti ráčíte a jednomyslně J. M. C. žádati, abychom při té obojí konfesí zůstaveni byli. V. M. pak neráčíte zjevně toho klásti v svém spisu, ale zdá mi se, dobřeli rozumím, že na to ráčíte míniti tím slovem napsaným od V. M. „a společně V. C. M. je teď podáváme", to slovo je, t. obě dvě konfesí bezpochyby ráčíte míniti."

Takž pan Vřesovec, když nic jiní neříkali, k prvnímu mému mluvení to řekl: že to slovo „je" nemíní na konfesí obědvě, ale na toto své vyznání.

Z čehož vyrozuměvše, že oni chytrují, v nic sme dále mimo první podání jim jíti nechtěli, než toho jim doloženo bylo, nechtějíli od nás přijíti našeho povolení, že my, poručíc to pánu Bohu, sami o své věci jednati míníme, avšak že toho vždy žádáme, aby konfesí naše v sněmu čtena byla, a tak oni opět od nás odešli a co zjednali pánům volencům se panem sudím oznámili.

Po malé chvíli zase mezi nás přišli a oznámili: poněvadž podání Jich M. pánů přijíti nemůžeme a dobrou naději máme, že jednajíc sami bez nich zjednáme, že toho nám příti budou, abychom jednali, avšak že ještě páni volenci sami s Jich M. promluviti chtějí. Takž sme šli opět mezi ně.

A pan sudí opět učinil řeč k našim (všickni, oboje strana, stáli): „V. M. páni milí! Dokládáme se pána Boha, já i tito páni všickni, že sme upřímně, věrně s V. M. sjednotiti se chtěli a společně v věcech náboženství při J. M. C. jednati, ale když to býti nemůže, nevíme co tomu říci než pánu Bohu to poručiti. Také V. M. oznamujeme, že na tom sme, aby toto naše sepsání v pondělí, dáli pán Bůh, nahoře v sněmě čteno bylo, ráčíteli při tom býti, to při V. M. bude. Konfesí vaše aby čtena býti měla, jakž toho ráčíte žádati, na nás to malém počtu nezáleží, ráčíteli to na sněm vznésti, tu dále odpovědí od stavů většího počtu ráčite se spraviti."

Odpověď dal pan Slavata: „Poněvadž to jinak býti nemůže, přijímáme to od V. M. a již, poručíc to pánu Bohu, chceme mysliti na ty cesty, abychom také o své věci jednali a je spravovali; než já sám od sebe to pravím, neračte nás od sebe strkati." Řekl pan sudí: „Uchovej pán Bůh! abychom V. M. od sebe strkati měli." I takž sme se rozešli, okolo 20 hodin, od jitra tam byvše.

Z toho již divné řeči po Praze slyšány. Někteří chválili, že sou stálí Bratří při svém učení, jiní pejchou, neustupností nás obviňovali, a že sme se dlouho s tím kryli, až již to zjeveno, že všecky potupujeme a sebe za nejlepší máme. Římané také těšili se, pan kancléř, arcibiskup a jiní, že Bratří odstoupili od evangelišů (sic!) a že již oni sami bez Bratří nic nezjednají.

My mezi tím k pondělku strojili sme suplikací J. M. C. a konfesí latinskou, německou i českou, poněvadž jest pravil, že jí nemá, aby bylo to vše J. M. podáno, i připravena tato suplikací:*)

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři a uherský, český králi a pane, pane náš nejmilostivější! V. C. M. k milostivé paměti ve vší poníženosti přivodíme, že jsme teď před některým létem a brzo po smrti J. M., slavné, svaté paměti, císaře Ferdinanda, jakožto krále českého, pána a otce V. C. M., když jste ráčili na místo J. M., jakožto král a pán náš přijatý a korunovaný, v dokonalé vládnutí a spravování království a zemí, jakožto věrných poddaných přijíti, tu jest v městě Vídni konfesí naší v českém i německém jazyku jménem a na místě našem, ačkoliv v skromném počtu, podáno a V. C. M. za to s ponížeností prošeno, abyste V. C. M. touž konfesí milostivě přijíti, přehlídnouti a podle té nás v milostivou ochranu, jakožto věrné poddané dobrého řádu a pokoje i svornosti milovníky, přijíti ráčili, v kteréžto ochraně milostivé V. C. M. až posavád zůstáváme a V. C. M. věrně a upřímně se přidržíme a všecko pro dobré a užitečné V. C. M. hotovi jsouce činiti, svých statkův ani životův nelitujíce.

Ačkoliv pak V. C. M., k nám jste se milostivě naklonivše, na milostivou a konečnou odpověď jste nám na onen čas až do příjezdu šťastného V. C. M. sem do tohoto království odložiti ráčili, však my (ač ne bez častých na nás od nepřátel našich nátisků a nejedněch outoků) chovajíc se jakž i prvé vždycky, tak i nyní pokojně a tiše pánu Bohu všemohoucímu podle dobrých svědomí našich sloužíce, a vidouce V. C. M. v velikém zaneprázdnění a pečování o dobré všeho křesťanstva, jakž ste pak za tou příčinou hned brzo po vykonání na onen čas sněmu v tomto království do svaté říše do města Špejru na sněm se šťastně vypraviti ráčili, toho sme tak na ten čas pozanechali, ale toho oumyslu jsouce, jakžby nejprvé k tomu příležitost sloužila a příčina se dala, abychom V. C. M. o tom připomenuli a V. C. M. v tom následovati hleděli. A poněvadž pak V. C. M. do tohoto království Českého šťastně a oumyslem tím chvalitebným, předkem pro rozmnožení cti a chvály božské a potom také obecního dobrého a ku potěšení V. C. M. i nám všechněm věrným poddaným V. C. M., jste přijeti ráčili, jakož pak nyní na tomto sněmu o náboženství víry svaté křesťanské s povolením milostivým V. C. M.

*) In margine: „Ta suplikací nebyla dodána, poněvadž nebyla toho potřeba, o čemž níže napsáno, však konfesí předce byly dodány ne od Bratří ale od D. Cratona, doktora císařského, poněvadž J. M. nemá jich, aby maje mohl nahlédnouti do nich.

se jedná a od jistých osob ze všech tří stavův k tomu volených se o tom spisuje, a my, majíce také k tomu sobě dané příčiny a jsouce žádostivi lásky, svornosti a pokoje, předjmenované konfesí jsme týmž pánům a voleným osobám od stavův ku přečtení podali, kteřížto davše ji sobě přečísti s pilností vážili a v ní žádného bludu ani nic scestného nenalezli a nalézti nemohli; a tak majíce k tomu takové slušné a příležité příčiny toho jsme pominouti nemohli, nébrž V. C. M. poddaně a poníženě svou takovou předešlou prosbu připomínáme, aby nám naše konfesí i služba boží podle ní osvobozena a v volnější způsob, nežli až posavad, uvedena byla; nebo není to neznámé mnohým lidem i doma v naší vlasti i jiným cizím národům, že táž konfesí naše předešlým císařům a králům českým jest podávána byla, a my také tak, jakž sme to od svých předkův za pravé učení křesťanské přijali, jakožto učení to, kteréž kromě slova božího v písmích svatých změřeného základu jiného nemá, se vší pilností v celosti zachovati sme se snažovali, majíce i na to pozor, abychom i té dobré pověsti a svědectví mužův osvícených a vysoce učených, kteráž sou též konfesí naší vydali, žádnou lehkomyslností a nestálostí nepoškvrnili a neurazili, zvláště pak, poněvadž jinde v okolních krajinách má téměř větší zvolnost a průchod táž naše konfesí nežli zde v své vlasti, odkudž svůj začátek vzala. Avšak přes to všelikého dobrého křesťanského napomenutí nebo výstrah sobě od kohokoliv, by pak i nejmenšího poddaných, nikdy jsme nepobíhali ani dosavad toho, co se při nás nalezá, ale v hotovosti, byloliby nám co lepšího a místnějšího z slova božího a svatých písem ukázáno, jsme se vždycky ke všechněm ohlašovali a ještě ohlašujeme; ačkoliv pak od některých předešlých let, nejvíce pak tuto v domácích těchto zemích od některých z nenávisti a z nepřízně a od jiných z nevědomosti ohyzdnými jmény více nežli nyní byli sme přiodíváni, avšak vždycky naši předkové v tom sou se všechněm z vyšších stavův i nižších dostatečně spravovali a z toho vyvodili, tak že na ně ani na nás nic není provedeno, pročež bychom spravedlivě s učením a konfesí svou mlčeti a od ní odtiskováni býti měli. A protož podle takového tohoto připomenutí našeho, jakž předešle, tak i nyní vždy předce snažně se vší poníženostί, podávajíce znovu takovéž konfesí naší, jakž v českém jazyku tak i v německém, prositi nepřestáváme, že V. C. M. touž konfesí v tomto království Českém jakž i v markrabství Moravském s naším lepším bezpečenstvím a volností dobrotivě snášeti ráčíte a nám překážek činiti nedopouštěti, a my jsouce tak pod milostivou ochranou a panováním V. C. M. chceme se a budeme vždycky poslušně, poddaně a pokojně, jako na věrné poddané náleží, chovati, ke všem svornost a lásku křesťanskou prokazovati. Jestližeby pak kdo k V. C. M. nás tím donášel, obviňoval anebo naříkati chtěl, že publicis actionibus překážku a protah bychme činili, za to také poníženě prosíme, že tomu věřiti a místa dávati neráčíte, nebo jsme hotovi z toho se před V. C. M. dostatečně vyměřiti, poněvadž sme byli vždycky na tom a býti usilujeme, předkem V. C. M. tolikéž také obecného všeho dobrého pomocníci býti a k V. C. M. se věrně, právě, poddaně a poslušně, jakožto věrní poddaní, pamatujíc na své poctivosti a povinnosti, chovati a to činiti což věrným, upřímným poddaným pánu, králi a císaři svému činiti náleží, jinač V. C. M. nás shledati neráčí. Jsouce té ponížené a jisté naděje k V. C. M., že se V. C. M. k nám v tom milostivě a lítostivě, jakožto král a pán křesťanský a milosrdný, nakloniti a této ponížené, pobožné, slušné a snažné naší žádosti místo dáti ráčíte.

Stavu panského:

Václav Švihovský z Ryzmberka.
Diviš Slavata z Chlumu a z Košmberka.
Jaroslav Sezima z Sezimova Oustí.
Mikuláš z Vartmberka.
Karel Krajíř z Krajku.
Adam Krajíř z Krajku.
Jan starší z Žerotína.
Jan z Oujezdce a z Kunic.
Havel z Vatmberka. (sic!)
Krištof Křinecký z Ronova.
Hynek z Roupova.
Jan z Roupova.
Jindřich Slavata z Chlumu a z Košmberka.
Jan Křinecký z Ronova.
Dobromysl Skřinecký (sic!) z Ronova.
Gotfried Skřinecký z Ronova.
Karel z Vatmberka.

Z stavu rytířského a vladyk:

Jindřich Vliňský ze Vliněvsi.
Ctibor Sluzský z Chlumu.
Albrecht Kamejský z Elstiboře.
Mikuláš Vančura z Řehnic.
Zikmund Vančura z Řehnic.
Vilím Malovec Kosoř z Malovic.
Mikuláš Hroubovský z Zásmuk.
Krištof Markvart z Hrádku.
Bohuslav Kořanský (sic!) z Terešova.
Jan z Bubna.
Mikuláš z Bubna.
Jindřich z Bubna.
Hendrych Homut z Harasova.
Jiřík Homut z Harasova.
Václav Homut z Harasova.
Adam Homut z Harasova.
Václav Hrzan z Harasova.
Jiřík Hrzan z Harasova.
Jan Domovský z Harasova.
Natanael Domovský z Harasova.
Jindřich Hradecký z Bukovna.
Václav Hradecký z Bukovna.
Jaroslav Odkolek z Oujezdce.
Šťastný Pravětický z Pravětic.
Hynek Pravětický z Pravětic.
Adam Pravětický z Pravětic.
Melchysedech Dohalský z Dohalic.
Albrecht Pětipeský z Egrberku a z Chyš.
Jan Vlk z Kvítkova.
Martin z Lebnic.
Vilím Odkolek z Oujezdce.
Fridrich Odkolek z Oujezdce.
Adam Odkolek z Oujezdce.
Zikmund Vaněcký z Jemničky.
Krištof Prog z Velnic.
Tobiaš Prog z Velnic.
Jan Labounský z Labouně.
Jan starší Sluzský z Chlumu.
Karel Sluzský z Chlumu.
Benjamin Sluzský z Chlumu.
Zikmund Sluzský z Chlumu.
Jan mladší Sluzský z Chlumu.
Šťastný Sluzský z Chlumu.
Jan Vranovský z Doubravice.
Smil Vliňský ze Vliněvsi.
Jindřich Lapáček z Rezavého.
Václav Bílský z Kařišova.
Albrecht Rachnberk.
Václav Valkoun z Adlaru.
Zikmund Valkoun z Adlaru.
N. Valkoun z Adlaru.
Vilím Pětipeský z Krásného Dvoru.
Martin Maiminger (sic!) z Loku.
Václav Hrušovský z Hrušova.
Štěpán Šorf z Štiřína.
Mikuláš Šorf z Štiřína.
Jan Jestřebský z Ryzmburku.
Diviš Jestřebský z Ryzmburku.
Vilím Jestřebský z Ryzmburku.
Václav Jestřebský z Ryzmburku.
Mikuláš Pecingar z Bydžína.
Václav Pětipeský z Egrberku a z Chyš.
Jiřík Ota z Losu.
Jan Smrčka ze Mnichu.
Jiřík Vlk z Kvítkova.
Jiřík Fink z Finkněštejna.
Jan Habartický z Habartic.
Václav Habartický z Habartic.
Bohuslav Mitrovský z Nemyšle.
Friedrich Zapský z Zap.
Bohuslav Dobřenský z Dobřenic.
Šraňk Bohdanecký z Hodkova.
Zikmund Mladota z Solopisk.
Jan Mladota z Solopisk.
Mikuláš Mladota z Solopisk.
Krištof Ples Heřmanský z Sloupna.
Krištof Kapoun z Svojkova.
Adam Sobek z Kornic.
Jan Vimberk z Náměti.
Václav Rodovský z Hustiřan.
Karel Rodovský z Hustiřan.
Karel Bukovský z Hustiřan.
Jan z Ledské.
Absolon z Ledské.
Jan Sudlička z Borovnice.
Albrecht Sudlička z Borovnice.
Petr Lukavský z Lukavice.
Jiřík Puchart z Voděrad.
Adam Puchart z Voděrad.
Hynek Dčbánovský ze Dčbánova.
Čeněk Dčbánovský ze Dčbánova.
Jindřich Sak z Bohuňovic.
Mikuláš Sak z Bohuňovic.
Jan Předborský z Předboře.
Aleš Předborský z Předboře.
Adam Předborský z Předboře.
Jan Kustoš z Zubřího.
Jan Vranovský.
Jindřich Víta ze Rzavého.
Izaiáš Karský.
Jindřich Janovský z Janovic.
Adam Bechyně z Lažan.
Jiřík Milota.
Petr Hamza z Zábědovic.
Jindřich Grysl z Gryslau.
Jiřík Vojický z Nové vsi.

Václav Zalužanský z Zalužan.
Adam Zapský z Zap.
Balcar Pecingar z Bydžína.
Albrecht Pecingar z Bydžína.
Jindřich Pařízek z Pařízku.
Jan Vlk z Kvítkova.
Krištof Tým z Pošky.
Jiřík Tým z Pošky.
Kundrat Tým z Pošky.
Jan Bořický z Hostovic.
Jan mladší Záviše z Vosenice.
Štilfried Lukavecký z Lukavce.
Adam Lukavecký z Lukavce.
Jiřík Mitrovský z Nemyšle.
Adam Voračický z Paběnic.
Mikuláš Vojkovský z Milhostic a z Vojkova.
Karel Čejka z Olbramovic.
Jeroným Čejka z Olbramovic.
Václav Čejka z Olbramovic.
Jindřich Kořanský z Terešova.
Jindřich Volbram z Štěkře.
Jindřich Chlumčanský z Přestavlk.
Jiřík Harant z Poličan.
Jindřich Harant z Poličan.
Aleš z Šamova. (sic!)
Samuel Vikhart z Šanova.
Natanael Hložek z Byslavic.
Bernart Velemyský z Velemyšlovsi.
Pavel Grimiller z Střebska.
Adam Předenice.
Jiřík Zachař Studenecký z Studenic.
Jindřich Hrušovský z Hrušova.
Jindřich Radecký.
Jan Kertof z Kertorfu. (sic!)
Ambrož Klenecký z Klence.
Jiřík Beneda z Nestín. (sic!)
Jiřík Prušák.
Jan Šumburský Polák.

Když pak bylo v neděli pro takové věci vzniklé trochu sme uskrovnili zborů a kázání, zvláště na Šmerhově, kdež před tím v neděli a na boží vstoupení a jinde na dvou místech množství se jich sešlo pánů i zemanů jednomyslných i jiných. A potom v samý večer pan Michal Španovský zastavil se u pana Slavaty a s ním nemálo rozmlouval, jak tomu nerád, že to jednání se rozešlo a že na to i s jinými pány myslí, aby předce začaté dobré se vykonalo, a něco toho že na hotově má a dobře ráno s tím neb sám ku pánu přijde nebo odešle, prosíc pána, aby on také jiné k tomu ohýbal, aby se to neroztrhovalo.

A v pondělí my spolu v domu pána Šelmberka byli jsme, u pana Jana z Žerotína radu držíce, co dále činiti máme; a v tom služebník pana Španovského s listem ku panu Slavatovi přišel a toto mu přinesl napravené sobotní takto zpodtrhované, jakž tuto napsáno:

„Také, nejmilostivější císaři! kdež sme položeni byli, jakobychom ne všickni se u víře snášeli, a zvláště páni a přátelé naši, kteříž z jednoty Bratrské se jmenují: protož se vší poddanou ponížeností V. M. C. oznamujeme, že ač oni předešlých let konfesí svou V. C. M. podali a aby při ní zachováni byli, se vší ponížeností V. C. M. žádali, a my nyní této podáváme ne tak jako odpornou jejich ale v předních artikulích snášející se s touto.*) A poněvadž až posavád při ní zůstávali, také my jich při ní zůstaviti mínime.**) A společně všickni jednomyslně V. C. M. poníženě žádáme, že nad námi všemi svou milostivou a ochrannou ruku držeti, a nám, abychom v náboženství našem křesťanském volně a svobodně pánu Bohu sloužiti mohli, toho milostivě přříti račíte, že při té obojí konfesí zůstaveni v ochraně V. C. M. budeme.“

Toto pak již sme přijali a pro stvrzení toho šli ku panu sudímu, neb pro naše poslali pan Španovský a pán z Valštejna nějakého písaře od desk Rozína s tím oznámením, že oni ku panu sudímu napřed jdou, aby pan Slavata a pán z Žerotína s jinými také za nimi šli; takž to již s vděčností přijato s děkováním, objímáním a velikým se nám zakazováním, a poněvadž se prodlilo, šli do sněmu, od pana sudího a pána z Rožmberka, kterýž teprv v neděli večer do Prahy přijel, vítali a co

*) In margine: „V podstatných věcech jedna s druhou.“ A opět jinou rukou ještě: „V B. Stefana notuli bylo takto: ale snášející se s touto, jsouce všickni za jednoho člověka, jedni druhých v pořádcích našich křesťanských ztěžovati nemínime a nechceme. A společně jednomyslně V. C. M. . . .“

**) In margine: „Toto jest při vůli J. M. C. a ne naší.“

tu o obecné dobré jednali bez pána oznámili. Co se pak náboženství dotýče, poněvadž s vůlí J. M. C. to před sebe vzali, že to sněmu zítra, dáli pán Bůh, přednésti chtějí, a aby jim pán z Rožmberka i s jinými římské strany za zlé neměli, prosili, aby oni doma pobyli oni strana pod obojí, že se sami sjíti úmysl mají k hodině šesté; tak se rozešli.

V outerý v šest hodin na půl orloje měli se sjíti, ale, jakž obyčej, sotva k osmé sešli se a tu po oznámení: souli kteří Římané aby odešli, čtli konfesí tu novou a o slova některá se nesnadili, o bytedlnost sami páni Vřesovci dva bratří dosti dlouho se tahali, pan Šebestián s jinými, že má býti bytedlnost božská, pan Václav Vřesovec s panem Chyňským že bytnost.

Po přečtení všeho čtli předmluvu, a když ten paragraf, v němž o nás zmínka, čtli, pan Slavata maje přípis toho, na čem zůstali společně, do něho hleděl a nalezl něco proměnně položeného, kdež tam stálo, že my jich, poněvadž se ve všech podstatných artikulích s tímto naším (oni přidali jednomyslným) podávajícím ..... a níže: volně a svobodně (přidali podle tohoto našeho vyznání víry křesťanské, jakž dotčeno) pánu Bohu sloužiti mohli. Vide astutiam ne podle naší konfesí ale podle tohoto našeho vyznání ... Protož pan Slavata vstal a šel ku panu sudímu, na něho se domlouvaje, proč jest to přidáno a proměněno bez nich, že jinak bylo zůstáno, a protož aby to vypustili a vymazali, neučiníli toho, že se opovídají hned vyvstanouc pryč že půjdou. Chtějte neb nechtějte vypustili to, jen aby od nich neodstupovali, a hned tu na čisto to přepisovali a na tom zůstali všickni stavové, aby ten již císaři podali na zejtří a s tím se rozešli.

V středu majíc k císaři jíti, naši nedůvěřovali těmto, poněvadž tak často proměňují, aby opět něco neproměnili a toho tak císaři nepodali, i žádali jich, aby jim ještě to přečtli prvé než k císaři půjdou. Takž učinili a když čtli, opět proměněné našli tam poslední řádky, kdež stálo prvé: a nám abychom v náboženství našem křesťanském ... přidali „poněvadž se ve všem beze všeho roztrhování církve snášíme“, opět toho naši nechtěli přijíti až k tomu přivedli je, aby opět to přetrhovali a znova přepisovati museli, takž již tak zůstalo a císaři v tato slova podáno:

„Také nejmilostivější císaři! kdež sme položeni byli, jako bychom ne všickni se u víře snášeli a zvláště páni a přátelé naši milí, kteříž z jednoty Bratrské se jmenují: protož se vší poddanou ponížeností V. C. M. oznamujeme, jakož sou oni předešlých let konfesí svou V. C. M. podali a aby při ní zachováni byli ve vší poníženosti V. C. M. sou žádali, že my jich, poněvadž se ve všech podstatných artikulích s tímto naším podávajícím vyznáním víry naší křesťanské snášejí, od náboženství jejich utiskati nemíníme, a společně jednomyslně V. C. M. poníženě žádáme, že nad námi všemi svou milostivou a ochrannou ruku držeti, a nám, abychom v náboženství našem křesťanském volně a svobodně pánu Bohu sloužiti mohli, toho milostivě příti ráčíte.“

To ode všech stavů jednomyslně již podáno když bylo císaři, J. M. C. poručil jim panu kancléřovi povědíti, poněvadž vidí, že nezaháleli ale pracovali a toho drahně sepsali, a věci sou veliké, že potřebují bedlivého přečtení a uvážení, protož že v to nahlédnouti ráčí a potom i odpovědí na jich žádost že jich obmeškati neráčí, a mezi tím že J. M. jich napomíná, aby pilně sněmovali a na podané artikule od J. M. paměť majíce brzy odpověď dobrou aby dali, že J. M. tu v Čechách dlouho moci býti neráčí.

V tom čase my k slavnosti sv. Ducha památce tu v Boleslavi byvše, první kázání v klášteře starém měli sme, a vidúc, že veliká těsnost, strojíce se na druhé kázání i ku posluhování, v tom zbor nový kdos otevřel a lidé tam se hrnuli a my za nimi tam všedše služby Páně doufanlivě ten celý den tu sme v přítomnosti velikého množství panstva i lidu obecného vykonávali; o čemž hned v Praze zvěděli a dávajíce odpověď J. M. C. konsistoř také na nás i některé pány toužili a žalovali, čehož pamět tuto se položí.

Suplikací od konsistoře: Nejjasnější! oc. Mezi pilnými jinými věcmi, kteréž sme na V. C. M. při nynějším příjezdu skrze suplikací naši vznášeli, o té velmi škodlivé jsme nepominuli, totiž sektě pikhartské, kteráž se vždy více a více proti dávnímu potupení a odsouzení i zápovědi vší země České a Jich M. králův českých, naposledy i proti přísným od V. C. M. pod pokutou ztracením hrdla vůbec vydaným mandátům rozmáhati nepřestává; o čež k sobě jakž od duchovních tak od světských pobožných lidí často domluvy míváme, jakž pak i těchto nynějších dnův od některých děkanův a kněží jest na nás ztížně vzneseno: kterak by dotčení odsouzení a potupení pikharté netoliko po domích, ale již i v kostelích své sektářské zapověděné schůze a posluhování u velikém počtu činili, jako předkem ve vsi Vidimi na gruntech pana Jiříka Hrzáně z Harasova, potom v arciděkanství Hradeckém ve vsi řečené Nechanicích na gruntech pana Mikuláše Pecingara, též ve vsi Štěžeřích na gruntech pana Šťastného Pravětického z Pravětic, k tomu ve vsi řečené Boharyně na gruntech dědicův pozůstalých po panu nebožtíku Jistřibském ano i v městě Turnově v jednom domě zbor sobě vnově zarazili; nad to nade všecko teď při slavném hodu seslání ducha sv. v městě Mladém Boleslavi směli sou sobě zbor z poručení slavné a svaté paměti císaře Ferdinanda zavřený a zapečetěný odevříti a v něm v velikém počtu lidí vyššího i nižšího stavu svá sektářská posluhování a náboženství vykonávati, z čehož nemalé naříkání v lidu pobožném jest pošlo, vidouce jich takové smělé a výtržné s pochlebenství beze všeho ostýchání předsevzetí. I poněvadž se tu netoliko pána Boha našeho, církve svaté jeho a náboženství pravého, ale předkem důstojenství V. C. M. znamenitě a vysoce dotýká, jsme té celé a nepochybné naděje, že takové těch sektářských výtržných lidí nenáležité předsevzetí časně přetrženo bude, čehož jestliže se nestane, jest se obávati, aby toho více a veřejně nečinili a ještě o větší věci se nepokusili. Toho sme V. C. M. pro dokázání věrnosti V. C. M. a pro očištění svědomí našeho podle povinnosti naší tejna učiniti nemohli, poroučejíce tu všecku věc V. C. M. k časnému a spravedlivému opatření. Dána v Praze v pátek po slavném hodu seslání Ducha svatého anno 1575.

V. C. M. poddaní
administratores s konsistoří pod obojí způsobou přijímající.

(Následuje odpověď administrátora a farářů konsistoře na předložené jim vyznání víry, jíž v diariu Sixtově (p. 345) podaná, potom „Ohlášení víry“ a spis „de reformatione consistorii“ tamtéž (p. 343 a 344) vytištěný.)

V tom čase sklizení s polí a žeň nastala, že opět z toho sněmu se rozjeli, o obecní věci nic nezavřevše a neskoncovavše. A když bylo po žních opět císařský mandát tento vyšel v tato slova...

(Položen mandát císaře Maximiliana na hradě Pražském po navštívení sv. Alžběty l. 1575 daný, kterýmž odložený sněm český opět na den 15. srpna t. r. se pokládá.)

Listové někteří k historii napřed vypsané náležející.

V paměti mám, že jste mi předešle psali, aby bylo uší nastaveno, co se bude působiti při tomto příjezdu J. M. C.: tak sem učinil a sám sem slyšel předložení sněmovní, avšak nic jiného sem neslyšel než tyto věci níže položené, že toho od stavův království Českého žádá, aby jemu tyto pomoci učiněny byly: 1. aby jemu do pěti let, od nynějšího počnouc, každý rok do vykonání těch pěti let od nynějšího po dvakrát sto tisíc kop miš. dávali a to na dary a tribut císaři tureckému; 2. aby J. M. do desíti let pořád zběhlých dávali po půl třetím stu tisíci na pomoc zaplacení dluhův něco

císaře Ferdinanda a něco jeho; 3. aby J. M. 50 tisíc také dáno bylo na opravu zámků pomezních. A taková pomoc peněžitá odkudby J. M. přicházeti měla, to aby stavové bedlivě uvážili a k jistým časům a terminům skrze osoby, kteréžby z prostředku svého k tomu zvolili, shromážďovali, však nicméně aby posudní také zouplna vycházelo po pěti groších alb., císaři po 4 gr. a císařové po 1 gr. alb. Naposledy pak i toho jest doloženo strany učení svobodného a kolleje Pražské, že jakož předešlých časův stavové království Českého za to J. M. žádali, aby zase učení Pražské vyzdviženo býti mohlo, že to v své milostivé paměti míti ráčí J. M. a chce k tomu pomocen i raden býti, jediné aby stavové na to myslili a těch cest pohledali, kudyby k tomu přivedeno býti mohlo. O náboženství pak ani jedním slovíčkem není učiněno zmínky při vyhlašování sněmovním, načež mnozí čekali co bude říkáno, ale jim to vše zničelo. Co pak bude dále, toho se ještě nic nehlásá ani jakáby odpověď dána býti měla na předložení císařské; ano i to Vám oznamuji, že sem slyšel od našich některých pánův, žeby se k tomu hrabalo, žeby z těch pánův volencův po krajích sjíti mělo a sněm znovu rozepsán, sotva nebudeli, aby všickni páni čeští tu na sněm přijeli, ačkoli sněmování do pondělího odloženo jest. Aby pak něco zvláštního ještě kromě nahoře oznámených věcí býti a spatřovati se mělo, toho se nespatřuje, lečby z dalších jednání něco toho zrůsti chtělo; pakliby co toho bylo, Vás tejna psaním spolu s jinými dobrými přátely neučiním. O pana komorníka se panem místopísařem sem mluvil, toho pan místopísař žádá a že za všecko slibuje a se v tom za rukojmě postavuje, aby jediné pán mohl s někým rozmluviti. Já pak však, bylaliby vaše rada a povolení, já bych se panem místopísařem ku pánu došel a tomu vždy něčemu povyrozuměl, však viděloliby se Vám mně někoho přidati k tomu z Vašich. Ale vždy ještě pravím, bez rady boží a Vaší nic toho před sebe bráti nechci. Datum Pragae v suchou středu léta 1575. *W.*

Niger Johanni Calebo.

S. D. V neděli šel sem se panem Mrázem do Slovan na kázání. Kdež když sme přišli po malé chvíli administrátor všed na kazatedlnici a přístup sobě učiniv přečetl čtení; a v tom přišed drabant císařský oznámil administrátorovi, že jest poručení J. M. C., aby hned nahoru k J. M. šel, a tak on oznámiv jaký hod slavný jest a jak jest umínil o jméních ducha svatého mnoho kázati, však že hned musí jíti k J. M. C., protož toho vykonati nyní nemůže, a málo promluviv o duchu svatém, kdo jest, šel z kazatedlnice, a já hned odtud na zámek, kdež také již byli zavoláni i Malostranský a Jilský a sv. Havelský také v počátku kázání. Ale nemoha dočkati co se bude díti, proto že Crato mne vzal s sebou a vypravoval mi, že dnes t. v neděli J. M. C. podal ty tři konfesí, kteréž jemu pán z Žerotína zanechal a že je velmi vděčně přijal a maje jíti do kostela hned s sebou jednu vzal a při mši vždycky v ní četl, a tyto svátky každý den, kdyžkoli doktor k J. M. přišel, vždycky jeho v konfesích našich čísti našel. K tomu ještě doktor řekl mi: J. M. C. pověděti mi ráčil, že bratrská konfesí také jest v Basilei tištěna a že jest v ní něco víc než v té, kteráž v Vitemberce: jemuž odpověděl, že nic o tom neví a že jí neviděl, protož mne Crato za exemplář jeden prosil. Potom když čas přišel nešporu tolikéž ku panu Kobylkovi přišel sem, kdež také i pan Malovec s jiným panstvem přišel a s chasou rozličnou, tak že zpívání jejich bylo tak tiché, že se po ulici rozlíhalo a dům otevřený, tak že šel kdo chtěl až jich všudy plno i po pavlačích bylo, a nemálo i Mikulášenců, a tak svobodně se to dálo, že nevím co o pokoutnosti nebo soukromnosti praviti, zase tolikéž s houfem domů se valili jakoby již přeskočili; a ač sem k opatrnosti napomínal, však málo sem zejskal, nic však nebylo od žádného slyšeti než toliko to, že J. M. C. těm čtyřem kněžím, kteříž ráno byli povoláni, přísně přikázati ráčil, aby lidu nebouřili a o těch artikulích v sněmu sepsaných a podaných J. M. aby nic nekázali a sumou žádného nic nedotýkali, než slovo boží kázali. To zavolání kněží i poručení císařské bylo divné mnohým a nám užitečné. Já, dáli pán Bůh, v pondělí tím zážeji zde budu a na čem to,

což se dnes zběhlo, bude, oznámiti, buduli míti po kom, neobmeškám a to, což ste v psaní svém poručili, jim předložím, nebo nyní z našich mimo pana Karla a pana Sluzského a Kamenického není žádného, protož to do pondělka odkládám, poněvadž se slyší, že ta odpověď ne tak brzo bude dána, nebo to podání na divné průby se dostalo. Pragae, v pátek před sv. Trojicí 1575.

Ad eundem.

S. D. Poněvadž naši dnes se rozjeli, já taky strojím se dnes do Čičovic dohlídnouti a zejtra, dáli pán Bůh, na Tuchoměřicích zbor míti, potom v pátek tím dříve zase zde býti a to proto, nebo stavové se na tom snesli bohdá J. M. C. za odpověď žádati; aby dotud tento posel čekati měl, nevidělo mi se, nebo do té chvíle zase navrátiti se bude moci, abych Vám potom oznámil co dál bude. Nyní na ten čas od té chvíle, jakž sem Vám předešle psal, toto jisté jest, že J. M. C. ty artikule od strany pod obojí poslal do Říma ku papeži, poslal také i kurfirštovi saskému, administrátorovi Malostranskému, jesuitům, až také i panu komorníkovi a to s tím vzkázáním, jestliže co pan komorník ví lepšího, tedy aby ukázal a neníli o mnoho, tedy aby nebylo o nic a tohoto aby nemakuloval a různice nedělal, ale k svornosti a ku pokoji aby sloužil. Přišly noviny z Říma vlašsky psané, že reformací v jistých artikulích sepsaná do Říma přišla a že se na těch artikulích nyní sedí, a tak se vidí, že nebude velmi brzy odpověď na to dána; dáli pak J. M. prvé odpověď čili nedá, o tom se věděti nemůže. Těchto dní pan hejtman Nového města Pražského všelijak o to se přičinil, aby ti sepsaní artikulové přede vší obcí čteni byli, a již bylo i na tom zůstáno a artikule na rathouze měli, ale jakž se to doneslo J. M. C., hned přísně zapovědíno, aby nebylo čteno a tak z toho sešlo. Včerejšího pak dne administrátorové s konsistoří suplikovali J. M. C. žádajíce pro pána Boha, aby Pikhartům bouřka zastavena byla, nebo po krajích nyní svá scházení mívají a se zdvihají, a strach aby nepřišlo k tomu jako sou léta 47 učinili a bouřku v této zemi vyzdvihli, tak i nyní toho se nestalo a že v Boleslavi Mladém již zbor zapečetěný otevřeli a v Nechánicích taky a praví, že do kostela chodí, protož nebudeli brzkého opatření toho, že bez válek hrozných nebude a jiného mnoho. Chtějí tomu někteří, že ta suplikací byla vážena od rad císařských, nebo od jitra samého dlouho na tom seděli nejvyšší ouředníci a potom k 14. hodině teprva do sněmu šli, a tu hodinu poseděvše na tom, což i tyto předešlé dny jednali totiž o partity, kdo by na ně půjčil, aby ztratil čest, hrdlo i statek. I ráčil J. M. C. v tom pro stavy poslati, aby k J. M. přišli, což se i stalo; a přišedše tam, oznámil skrze pana kancléře, že u příčině tři věci sou, proč povoláni, 1. že poselství jest u J. M. od kurfiršta saského, kterýž žádá za to, aby knížetství Foitlandské pod léno prodáno bylo jemu i dědicům mužského pohlaví jeho, a při tom svůj soud oznámiti ráčil, co by na něm bylo, že svoluje, avšak bez stavů nic učiniti nechce; 2. že kurfiršt brandenburský také své poselství má a žádá, aby jemu ti dva zámkové, kteréž drží v knížetství Lužickém, za dědičné puštěni byli, tu tolikéž svůj soud oznámil; 3. aby na předložené artikule od J. M. pamatovali, a poněvadž se blíží žeň, abv brzy zavírali a k hospodářství svému pospíšili. Na to dána odpověď od pána z Rožmberka: že dáli pán Bůh v pátek o to společně rozmluví, nebo zejtra bude svátek, a potom co nejdřív možné J. M. odpověď dáti chtí. A s tím propuštěni jsouce dolů se rozešli a rozjeli. Pravil mi pak pan Karel, že stavové se snesli na tom, aby, dáli pán Bůh, v pátek nejprvé, nežli se co jednati bude, k J. M. došli a za odpověď na artikule podané aby žádali, poněvadž na tom zůstáno jest od stavův, aby se v žádné svolování nedávali, leč J. M. jim odpověď dáti ráčí a leč bude o víru srovnání. A tu co se bude díti, buduli míti po kom, oznámím Vám.

Strany toho otevření zboru v Boleslavi, velmi bouří vůbec, pan Hendrych Kapoun nejvíc a pan Libeňský a Sekerka, a že se to proneslo, co sou Bratří, že sou se hned báli, že bouřku v zemi učiní, a jak sou je podvedli a ošidili a to velmi ne patrně, protož že tomu, což již do předmluvy vloženo o Bratřích, nikoli že nepovolují, ale aby to vymazáno bylo o to se puntují, a sumou všickni chtějí

k těm artikulům přistoupiti beze všech odporů, toliko ten paragraf o Bratřích aby byl vymazán. To máte mezi rytířstvem hlasy. Vůbec pak takové lži sou, že nemíním psáti, praví, že Pikhartů v Boleslavi bylo patnácte tisíc a samých kněží bratrských bylo o třinácte stolů a že jest jich již v Čechách šedesáte tisíc; rozprávějí také, že již pán z Žerotína, kterýž zbor otevřel, jest od císaře obeslán, aby se toho spravil, proč to učinil; a sumou žádného konce klevet a rozličných lží není, protož nechci Vás tím zaměstknávati, ale to co sem slyšel od těch, na nichž něco záleží, napíši. Pán z Rožmberka když pan Krajíř pánu oznámil, že zbor nový otevřeli, řekl k němu: „Však ste prvé svobodně chodili, nevím, abyste tím co zhřešiti měli; než to jest mi věc nejdivnější, že Bratří v tak velikých pokušeních předce svůj řád vedli a že zde v tomto království tak mnoho jich měli, čehož bych se nikoli nenadál," to pán z Rožmberka. — Doktor pak předce těší a císaře každého dne s naší konfesí obírajícího se býti praví, a o to, že zbor otevřín, abychom se nic nestarali a ta věc jest snadná k vymluvení; děkuje Vám velice z té konfesí bazilejské a že se Vám chce rád odsloužiti slibuje. Vůbec zde hlas jest, že Poláci volili za krále císaře, a jiní praví, že papež poselství své do Polsky poslal s tím rozkazem, aby žádného z domu Rakouského nevolili a učinili to, že na ně klatbu vydá, ale doktor ještě o tom nic neví. V Nidrlantu princ z Uranie všecken Brabant podmanil a králi odjal. Pragae v středu před božím Tělem léta 1575. *Idem.*

S. D. Jakž sem dnes se panem Sluzským na hrad Pražský přijel, nalezl sem pana Švihovského, kterýž s zármutkem vypravoval mi, že Bratr Jakub se velmi zle na zdraví svém má a že dnes ráno k Vám naschvál posla vypraviti rozkázal, můželi jak retován býti jakým lékařstvím; protož o tom psáti zanechaje, co sem mohl dnes přezvěděti, to Vám oznamuji. Předně dnes předneseno před stavy, což před včerejškem J. M. C. žádati ráčil, ale poněvadž na počátku sněmu na tom zůstáno, aby nejprvé o víru snešení bylo a potom o obecní a císařské věci až i cizí aby jednali, protož strana pod jednou zejtřejší den sobě obrala, aby oni pod jednou také ty artikule viděti, slyšeti i souditi mohli, a rozkázáno všechněm pod obojí přijímajícím dole zůstati a teprva v pondělí nahoře se postaviti, a potom chtějí J. M. C. stavové za odpověď žádati. Mimo to nic tak nového není, kromě že se neumenšuje rocení proti Bratřím, ale čím dále vždy více roste a teprva se rozsuzuje to, co jest Bratřím puštěno, pravíce: že nemohli Bratří více osvobozeni býti nežli již tím paragrafem osvobozeni sou a že to musí jináč býti, by nevím co bylo. Z kterýchžto mnohých řečí zdá se, žeť ještě rozliční štusové přijdou na nás. Quare estote memores nostrorum in precationibus vestris rogamus. Bene valete. Pragae v pátek po božím Těle anno Domini 1575. *Idem.*

D. Seniori Carmelita.

Ačkoli pominulého téhodne bylo na tom zůstáno, aby jako dnes žádáno bylo J. M. C. za odpověď, ale však pro nedání odpovědi od strany pod jednou, co se těch artikulů dotýče, kteréž ještě všecky nepřečtli, odloženo jest toho do středy, a dnes toliko co se dotýče těch kurfirštův ohledáváno bylo, jakáby měla odpověď na to dána býti, i poručeno některým privilegia přehledávati pokud mohou to učiniti a takové knížetství a statky od této země odciziti. Při tom také některé osoby voleny, aby práva městská přehlédly, aby se s zřízením zemským nepotýkala, a jsouť i naši pan Vliňský a pan Sluzský v to podrobeni. Co se pak nás dotýče, předce se proti nám bouří a rotí, původ všeho jest pan komorník, ten některé k sobě z pánů připojil, jako pána z Kolovrat a jiné, o nichž se ještě neví, ale brzy se zví, kteříž podali J. M. C. suplikací, jejížto toliko počátek posílám, nebo nebylo možné více přepsati, neníť jí ani polovice, v níž při konci Bratří znamenitě dotýkají, a podepsáno bylo v té suplikací takto. „panstvo, rytířstvo a Pražané." Při té suplikací podali také i spis, v němž ukazují, jakby měla konsistoř obnovena býti a jak od starodávna bývalo a sněmy stvrzeno jest. Ale to nyní

vše strana pod jednou v rukou svých má a podle toho se posmívá, pravě, že mezi sebou sou nesvorní a strach, že nic neobdrží, a že sou oni to dobře věděli, že všickni pod obojí nejsou jedno; a tak se již vidí a souditi může, co za tím půjde, že něco hrozného. Luteriáni se sobě vespolek zavazují, nepovolíli císař k těm podaným artikulům, aby hned domů jeli, někteří z Čechů aby ouhrnkem se k Bratřím obrátili a pana komorníka s konsistoří vyvrhli, zvláště některá to města mluví. A tak nyní všecko co napaté stojí, očekávajíce, jaká bude odpověď císařská, s kterouž císař nevelmi kvapí a odkládá, nicméně často napomíná, aby o artikule J. M. jednali a zavírali, ale tam Čechové nikoli nechtí. Datum v Praze v pondělí po sv. Bonifáciu léta 1575. *Niger.*

Ad eundem.

S. D. I myť se s Vámi srovnáváme a vždycky da pacem Domine žádáme, vidouce zvláštní nyní příčiny více k nepokoji nežli ku pokoji. Tak se zdejší věci divně pletou, že nesnadno jim vyrozuměti a ovšem k jakému konci a cíli to vše přijde, věděti. Včera týden u říšského kancléře doktora Webera co jest se přihodilo snad víte, kterak pan Kryspek s doktorem Melem o víru užívali pohlavků místo důvodů, pročež obadva na závazek vzati a posavád zůstávají, nikam dolů s hradu Pražského sjíti nesmějíce. Ta věc nemálo pominulého týhodne sněm zdržela a zejtřejšího dne opěty v sněmu o tom mluviti stavové dnes sobě toho odložili.

Dnes pak pan Zdeněk z Vatmberka, hejtman Nového města Pražského, svolal všecku obec na rathouz, toto již potřetí a oznámil, že z poručení J. M. C. to učinil a to proto, aby dali odpověď: přistupujíli k těm artikulům od stavů J. M. C. podaným a pominulého týhodne jim přečteným, kteřížto artikulové toliko od Luteriánů a od Bratří Boleslavských a Pecinovských a Kalviniánův sou podáni a jsou věci nové, J. M. C. pak úmysl ten není, aby co ráčil proměňovati v náboženství, ale že na tom býti ráčí, aby při starobylých pořádcích a náboženství prvním zachováni býti mohli všickni. Na tu páně hejtmanovu řeč ouřad odpověděl takto: „Nedejž nám toho pán Bůh, abychom měli co jiného před sebe bráti nežli to, na čemž sou se všickni tři stavové snesli a v jistých artikulích J. M. C. sou podali, protož my, jakož sme prvé k tomu přivolili, tak předce při tom stojíme a státi míníme"; jimž pan hejtman odpověděl: „Toto svolání nestalo se pro vás, poněvadž vy nahoře slyšeli ste to, ale pro obec, kteráž o tom, jací sou artikulové, nevěděla," i řekl ouřad: „Tedy nás tu není potřebí," a s tím šli ouřad z rathouzu dolů, a z obce což bylo čačtějšího s nimi. A tu potom pan hejtman mnoho namlouval obec, aby od těch artikulův odstoupili a k těm artikulům, kteréž nejvyšší pan komorník sepsal, jim přečísti je rozkázav, rozličnými pohrůžkami přinucoval, až tu hned jednoho, kterýž mnoho mluvil, že nenáleží od toho, což všickni stavové zavřeli, odstupovati, kázal do vězení vzíti, a on ku právu se volal a podle práva všudy dostáti sliboval a nad kvaltem a mocí naříkal, předce však jíti musil, až v tom i v lidu divný rumrejch povstal a všickni proti panu hejtmanovi byli, z čehož naň přišla bázeň, až se třásl, a zase vypustiti toho měšťana kázal a po té nemnoho se na rathouze meškal, ale dolů pospíšil, dav jim tu odpověď, že J. M. C. oznámiti chce, že chtějí při starobylých pořádcích zůstati. A oni: že při artikulích, zvolali. On zase: Tedy nechcete při zákonu Páně? I zkřikli: Nic jináč než podle zákona Páně a artikulů podaných. A v tom se pěkně rozešli. Všecko pak to, což i prvé pominulého týhodne dvakráte a dnes potřetí co se stalo, tejno býti nemohlo, o čemž zvěděv pan sudí šel k J. M. C. a o tom, co se děje, oznámil a byloliby to s J. M. vůlí na to se dotazoval. Načež J. M. odpověditi ráčil, že o tom žádné vědomosti míti neráčí. Čemuž, co se to děje, mnozí nadiviti se nemohou. Pan hejtman směle slovem císařským vše činil a tuto J. M. tomu odpíral. Ale znáte jisté praktiky vlašské, a v pravdě se to našlo, což David praví: Nedoufejte v knížatech, marnéť jest jistě, nebť sou náchylni také k mnohým pádům. Jižť jest jiné mysli i vůle císař než prvé, napil se z kofliku té nevěstky babylonské, rádby byl rozdvojení, aby příčinu měl nepovolovati k tomu

snešení. In summa o císaři co jest a co myslí, těžce se kdo domysliti může. Rozumějí tomu také stavové a zvláště Luteriáni a spolu se sobě zavazují, jestliže J. M. C. neráčí dovoliti těch artikulů, aby hned každý domů jeli a nic nesněmovali, ovšem nesvolovati a jižť sou mnozí na poskoku. Mezi tím divní hlasové od papeženců a zvláště jesuitů, hrozíce krvavou lázní pařížskou, tak že v mnohých divná domnění to způsobuje; až dnešního dne o to v sněmě mluveno bylo za příčinou tou, že této noci na klášteře sv. Jakuba, kdež mniši všecko Vlaši sou, po třikrát zvoncem návěští dávali a na Malé straně někdo z půl háku střelil. Pročež hned z sněmu poslali k mnichům staršího Starého města Pražského, aby místně přezvěděl, co to bylo? I přišel zase s takovou odpovědí: že poně zvoník byl ožralý a že nevěděl co dělá z opilství. Přijatoť jest to, však proto s podezřením.

Strana také pod jednou již svou odpověď ve čtvrtek dala J. M. C. na ten rozum: poněvadž se jich tu nedotýče a oni při svém náboženství mohou volně zůstávati, že se oni v ty věci, kteréž druhé strany sou, tříti nechtí, ale o to o všecko dobrý pokoj míti, a zjednajíli co sobě stavové pod obojí, že jim toho, jako svým milým pánům a přátelům, rádi přejí.

Potom ten den pan Karel Krajíř byl u pána z Rožmberka u večeře, a tu mnoho pán z Rožmberka o Bratřích mluvil a pravil, jestli žeby která konfesí ostáti měla, tedy jistě bratrská ostojí, nebo proti ní nikdy žádný nepsal a jest nepřemožená, ale luteriánská mnohem poslednější nežli bratrská a kolikrát jest psaními proti ní zkažena a přemožena. A když nějaký pán z Kosové hory řekl: „Avšak pan Vojtěch z Pernštejna proti Bratřím psal," odpověděl pán z Rožmberka: „Taky tě s tím psaním vyhrál, bylby lépe udělal, aby mlčal, a každý kdož se koli proti nim postavil, nikdy nic nezejskal, protož jáť Vám radím pane z Říčan, nechte vy Bratří, nebo proti nim nic nevyhráte", a mnohé jiné řeči tu za stolem pán mluvil, z čehož se mohlo rozuměti, že naše věc nestojí nejhůře. Ale i tu není nyní na čem spoléhati, všudy rozličných praktik a špehů plno. Za jistou věc mi praveno, že pan komorník uslyšev o takové odpovědi strany pod jednou, že jest hned suplikací poslal k straně pod jednou, oznamujíc nejprv, že se nemůže nadiviti i s jinými mnohými, že sou oni mohli od starých smluv a sněmův odstoupiti a těm, kteříž se jich spustili, toho povoliti, protož prosí, aby ráčili se na to rozpomenouti jaké smlouvy staré a pořádky sněmy stvrzené mezi sebou mají strany, aby při tom stáli a od toho neodstupovali a k tomu odstupující přidrželi. Toť máte tu pochodeň. Z toho téměř všickni na to přicházejí, že z toho ze všeho sněmování naposledy nebude nic, a tak se naplní, což tam B. zapsali: „Kdyžkoli od náboženství co se začalo jednati, nikdy nic nezjednali, a tutoť se již k tomu blíží."

Pán z Pernštejna, jakž se včera tejden chodě s procesím a nebesa nad legátem papežským nosíc roznemohl, předce stůně a těžkost nějaká k srdci přistupuje, až již k tomu přišlo, že musil sobě dáti nohu propáliti pod kolenem, aby tak od srdce těžkosť byla odvrácena, byltě však dnes s tím se vším velmi těžek. Tu konfesí dal sem panu Krajířovi, byltě s ní u pana Kurcpacha, kterýž také velmi těžce, již více nežli týden, nemocen leží a strojíť se dáti odsud ve čtvrtek příští domů vézti. On neradil ji posílati ještě, nevím, coť pak dále učiní. Datum v pondělí před sv. Vítem léta téhož ut supra.

Idem.

J. M. C. pan hejtman Nového města Pražského, jsouce starší i jiní z obce téhož města na rathouz dnešního dne obesláni, učinil k nim promluvení v tato slova: jakož jest pominulého pátku osobám z obce, kteréž toho času přítomny byly, z jistého poručení J. M. C. artikule ty, kteréž sou někteří z stavův sepsali a J. M. C. podali, aby také o tom vědomost míti, co se strany víry jedná, mohli, přečísti dal, však že sou tehdáž ti, kteříž se sešli, žádali, aby na větší počet obce toho podali, i poněvadž již starší obecní dnešního dne i větší počet obce jest, chtějíli, kteříž sou toho neslyšeli, slyšeti, že jim má přečteno býti, tak aby k tomu jeden každý, neostýchaje se ani nebojíce se žádného v ničemž, mohl se ohlásiti a promluviti, s tím doložením, že J. M. C. neráčí na tom býti, aby mě

kterým obcem, kteréž pod obojí sou a jakž od starodávna jest drženo, v čem jaké ublížení činiti a toho jinačiti, nýbrž nad tím skutečnou ruku držeti, protož aby se v ničemž rozpakovati nedali; jak pak zpráva se činí, žeby nějaký Enoch krejčí měl v obci rozpakovati, i ten vystoupil a ohlásil se: že žádného rozpakování nečinil a že by rád slyšel, kdoby jej z čeho toho viniti chtěl. Na to J. M. pan hejtman jemu řekl: že jej on sám viní, a hned poručil, aby jej rychtář do vězení na rathouz dal. Tu potom starší obecní odpověď panu hejtmanu dali, kdyby měli co toho podruhé přeslýchati a potom něco k tomu promlouvati, žeby se jim snad k tomu, tak jako tomuto krejčímu, sousedu jich, podobně státi mohlo. Oznámeno jim, kdyby se kdo k tomu podobně dopustil, že by téhož jak on zasloužil, protož kteřížby chtěli slyšeti, že jim přečteno bude, a nechtějíli tu všickni býti, tehdy buďto dvadcíti nebo třidceti osobám že se přečte a jiní že odjíti, kteříž toho slyšeti nechtí, mohou. Zase oznámeno od obecních: aby se měli več toho dávati, že slušně jim nenáleží a zvláště poněvadž sou z obce jich vysláni k sněmu byli ano i k spisování těm artikulům vydáni a ti všem třem stavům vůbec přečteni, ty že sou ve všem za dobré, pobožné uznali, že sobě nad tím žádného zkrácení neuznávají, nýbrž při stavích všech a při tom snešení že zůstávají a od stavův že se odtrhnouti nemíní; a tak jest veliký počet obce odešel, ti pak jiní obecní a prostější, kteří tu tak ostali, když jim bylo oznamováno, žádajíli pak při tom, jakž od starodávna pod obojí způsobou drženo bylo, zachováni býti, všickni jednostejně a mnoho jich spolu mluvili: poněvadž ty artikule podle toho, jakž od starodávna drženo bylo, sepsány sou a v nich nic scestného není, že podle toho starobylého způsobu a stavův snešení chtějí býti a trvati. I bylo do několikrát od pana hejtmana o tom starobylém způsobu opáčeno s tím doložením, že jest také sám dobrý pod obojí a žeby se nerad v něco toho nového dal, a na to aby nemyslili, aby J. M. C. jaké nové sekty dopustiti ráčil. Však i ti poslední z obce naskrze se slyšeti dali, že jiného nežádají, než jakž stavův snešení a srovnání, aby zůstaveni byli. Actum na rathouze Nového města Pražského v pondělí před památkou svatého Víta léta 75.

Toto od pána z Žerotína posláno Grymillerovi k dodání, k uvážení od pana Jindřicha z Valdštejna, pana Kurcpacha a Španovského, měloliby císaři podáno býti či nic při svatém Vítě 1575.

„Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři, uherský a český králi, pane, pane náš nejmilostivější! Jakož sme pominulých dní při nynějším sněmě, kterýž na hradě Pražském se drží, spolu se pány a přátely svými, kteříž konfesí náboženství svého V. C. M. podali, při tom za to, abyste V. C. M. jim takového náboženství jich milostivě potvrditi ráčili, poníženě žádajíc, i my s nimi před V. C. M. předstoupivše V. C. M. za to, abyste V. M. C. nás tolikéž spolu s nimi, poněvadž sobě odporni nejsme, nýbrž ve všech hlavních artikulích se srovnáváme, při náboženství našem křesťanském, kteréhož vyznání, jakož předkové naši Jich M. králům českým, tolikéž dobré a slavné paměti J. M. Ferdinandovi, pánu a otci V. C. M. nejmilejšímu, tak potomně i my V. C. M. sme podali, tolikéž zůstaviti a nám toho milostivě, abychom náboženství naše křesťanské volně vésti mohli, povoliti ráčili, sme poníženě žádali; i poněvadž pak tomu porozumíváme, že protivníci naši nás vždy více před V. C. M. zohyzďovati a oškliviti, pikhartskými, kacířskými i jinými potupnými jmény ze zlosti bez pravdy nás odívajíce, nepřestávají, čímž bohdá ani předešlí předkové naši, téhož náboženství křesťanského se přidržející, ani my nikdá vinni sou nebyli a nejsme, a žádný nic toho, jakož na předky naše tak ani na nás, abychom co scestného při náboženství našem míti, ovšem jaké bludy držeti měli, nikdá v pravdě neukázal a až posavád ukázati nemůže, jakž pak tomu všemu z konfesí naší V. C. M. podané, že učení a náboženství naše na gruntu písem svatých starého i nového zákona a na ničemž jiném založeno jest, milostivě porozuměti moci ráčíte. Protož, nejmilostivější císaři! jakož předešle

spolu s týmiž pány a přátely svými milými, tak i nyní vždy V. C. M. poníženě prosíme, že takovým mylným a nedůvodným zprávám místa dávati ani o nás toho věřiti a smysliti neráčíte, nýbrž, poněvadž v tom nic jiného nehledáme, než aby pravda boží a evangelium čisté a svaté volný průchod svůj míti a svobodně kázáno býti mohlo, a my podle něho se řídíc a spravujíc bez překážky nepřátel našich pánu Bohu sloužiti a pokojný život před V. C. M. vésti mohli, že k nám milostivě se nakloniti a předešlou naši na V. C. M. se vší ponížeností vzloženou žádost milostivě naplniti i nad námi svou milostivou a ochrannou císařskou ruku držeti ráčíte, a my jakožto věrní poddaní V. C. M. po všecky časy svými poddanými věrnými službami V. C. M. se toho povolně odsluhovati a všemohoucího pána Boha za V. C. M., aby V. C. M. dlouhé zdraví a v něm nad námi šťastné panování i s Její M. císařovou, paní, paní naší nejmilostivější a dědici V. M. dáti ráčil, věrně prositi budeme.

V. C. M. věrní poddaní

páni a rytířstvo i měšťané jednoty bratrské v království Českém.

S. Jakž sem včerejšího dne psaní Vaše přijal, hned sem k Škretovi došel a strojil-liby se do Polsky, jeho sem se dotazoval, i dal mi odpověď, že na ten čas nestrojí až teprv k svatému Bartoloměji, a aby tam někdo známý jeti měl, o žádném neví, než z židů někteří k svatému Janu, pravil, že pojedou. Dnes také ráno listu B. Jakubovi svědčícího dodal sem panu Švihovskému, kterýž což nejdřív poselství míti bude dodati sliboval. Strany mne pak, jakož byste Vy rádi, abych se domů navrátil, tak i já rád bych se odsud vypravil, a byl bych tak hned učinil a dnes s Bratřími vyšel, kdyby nebylo toto na překážce: nejprv, že včerejšího dne na žádost B. Václava Prejsa slíbil sem zejtra bohdá k němu na Tuchoměřice přijíti a dáli pán Bůh neděle příští pomoci služeb božích konati, nebo jest té vůle posluhování tu míti a z toho kouta všecky domácí tam svolati ano i někteří zdejší tam mají býti, a poněvadž ještě po nemoci nevelmi čerstvý, nemohl sem jemu toho odepříti, ale na tom spolu zůstavše on včera odjel, aby což náleží spravil, a mne očekávati bude; druhá příčina také jest tato, že včerejšího dne, prvé nežli se z sněmu rozešli, bylo jest poručeno od pana sudího, aby jako dnešního dne všickni, kteříž sou pod obojí, sešli se ráno v 6 hodin na půl orloje do zeleného pokoje, což se dnes i stalo, kdež také přišel pan sudí a tu promluvil v tato slova, pokudž pamatuji: „V. M. páni milí! Z té příčiny povoláni ste, aby ohledáno bylo, kterak by se některým věcem, kteréžby se tak, jak se proslýchá, nevelmi k dobrému schylovati chtěly, vstříc vyjíti mohlo. Nejprvé praveno mi, kterakby někteří pod obojí, a to osoba stavu panského mluviti měla k některým pod jednou takto:*) že ty lotry jesuity z Čech poženeme a že je budeme bíti jako jiné psy a ve krvi jejich se mejti budeme; toto pak kdožtěkoli mluvil, v pravdě pravím, jáť toho nechválím a nerad sem tomu a nad tím i nemalou těžkost mám, že takovými řečmi pány a přátely naše pod jednou dráždí a nás v nějaké podezření uvodí, jakobychom něco nového skládati měli, a k tomu i to nerád vidím, že se jich již na větším díle rozjelo, tak že přijdeli co prvé nežli odpověď nám od J. M. C. dána bude, anebo když bude dána, tedy velmi málo nás zůstává; druhé, také proslýchá se, jaká se kázání dějí v městech Pražských, až teď na den svatého Víta i na hradě Pražském nějaký kněz Fanta čili Franta, nevím jak jej jmenovali, žeby měl kázati, kterakby víra jejich pod jednou byla více nežli od šestnácti set let, kteroužto držal i tento svatý muž, jehož památku dnes držíme, a ne tu novou, kterouž ten blázen váš Mistr Jan Hus vymyslil, kteráž teď nyní vnově před několika nedělmi sepsána jest, víra nová luteriánská a pikhartská a kalvínská a ariánská, a ti, kteříž novou víru chtí míti, snad také budou i nového krále chtíti míti a přijde na to, jako ve Frankrejchu a v Niderlantu; takové věci žeby měl

*) In margine: Hejtman Novoměstský dal tu zprávu panu sudímu.

poně kázati, pak kteříž co o tom víte, učiňte nám toho jistou zprávu. V tom povstal pan Václav z Vřesovic a oznámil co slyšel od Kolína, a Kolín pravil tu, že slyšel od mnohých na paláci, ale že jest na tom kázání nebyl, než někteří páni Mistři z Litoměřic že sou byli. A tak hned zavoláni a co jest bylo kázáno na den svatého Víta na hradě Pražském byli dotazováni. I odpověděl jeden takto: „V. M. páni milostiví! Jest tak, že sem byl na tom kázání Frantově velmi všetečném, kteréž mi se nic nelíbilo, protož sem ho sobě také nevelmi v hlavu bral, pamatuji však některé věci, kteréž od něho byly praveny, ale že sou byli se mnou také někteří více z Litoměřic až i z Oustí, prosím račte odpustiti, abychom spolu sobě to připomenuli a potom V. M. zprávu toho, co sme slyšeli, dáti chceme; čehož jim jest i dopuštěno. A oni šedše k kamnům připomínali sobě kázání Fantovo, a potom přede všemi dal takovou odpověď, že on i jiní v tom se pamatují dobře, že mezi mnohými řečmi svými nevážný ten kněz Franta a všetečný, mluvil jest také i to: „Naše, tato víra pod jednou, jest více nežli od šestnácti set let a ne teprva od toho blázna Husa jako ta nová víra pikhartská a loupežná, kteráž nabrala a zloupila kláštery, ještě dosti nemá, ale chce J. M. C. o království připraviti a bezpochyby také i nového krále, jako i novou víru míti, ano ještě i nového papeže, kterýžby jim kněží světil, protož mějte k výstraze Nidrlant a Frankrejch, víte, co jest se tam přihodilo.“ Doložil pan Mistr: „I toto V. M. páni, také i toto jest mluvil. Takové novověrce J. M. C. nemá slyšeti, ale obědvě uši zacpati jako jest učinil Šalomoun, když Bersabé matka jeho prosila ho za Sunamitskou, jsoucí navedena od Adoniáše, aby jemu dána byla za manželku, i oslyšel jest ji v tom a Adoniáše proto zabil; tak by náleželo J. M. C. učiniti.“ Toto oznámení poznamenav sobě pan sudí na papíře, k soudu podal všechněm, co by mělo s tím dále činěno býti? A nejprv oznámil svůj soud v tom býti tento: aby se nejprvé hned dnes při zasednutí v sněmu pánům a přátelům pod jednou předložilo:*) nejprv, kterak o nás někteří smějí to mluviti, jako bychom se strojili jesuity vyhnati a potom ruce v krvi těch, kteříž by pod jednou byli, mýti a v ní broditi, a skrze to u Jejich M. oškliviti, čemuž my odpíráme, a že jest to jedna osoba směla mně mluviti, že jest to slyšela, ta pak osoba aby nebyla jmenována, leč bychom na to byli dotazováni, tedy já oznámím, kdo to jest, není ani pod obojí ani pod jednou (t. pan Zdeněk z Buště...), a při tom abychom žádali, aby takovým omylným zprávám věřiti neráčili, ale mluvil-liby kdo co toho, to aby oznámiti ráčili, že ten má od nás tak trestán býti, že se jím i jiní káti budou; abychom pak zvěděli kdoby ten byl, kdož to mluvil, vidíli se vám z každého stavu dvě osoby vybrati a k tomu, kdož mně to mluvil poslati, aby se dotázali, od koho jest to mluveno, abychom nevinní v podezření v té věci nebyli. Druhá věc také aby jim předložena byla, kterak v městech Pražských až i na hradě Pražském na den svatého Víta kázání se činí hanlivá a k bouřce se schylující, proti sněmům starým a zřízení zemskému, jakobychom J. M. C. nechtěli za krále míti ale jiného voliti, ano že nesluší, aby nás měl J. M. C. slyšeti; taková kázání aby zastavena byla, za to prositi pánů a přátel. Potom když pak J. M. C. ráčí přijeti (nebo nyní ráčí býti na Brandýse i s císařovou), aby osoby voleny byly ze všech stavů, kteréž by tolikéž J. M. C. předložily a že nikdy takoví nebyli sme a bohdá nebudeme nás očistili. To pověděv podával nejprv na stav panský, pak rytířský až i pány Pražany, a ti přimlouvajíce se všickni na tom se snášeli, že mimo to, což od pana sudího povědíno, lepšího nevědí, toliko to, aby naposledy po oznámení těch dvou artikulů J. M. C. tento třetí také doložen byl, že J. M. C. poníženě žádají, aby jim odpověď strany náboženství dáti ráčil, a že jináče nebude moci lépe zastaveno býti to hanění, leč ten artikul na místě bude postaven. A na tom se snesše šli do sněmu a já šel dolů, boje se, aby mi naši neušli zase k Vám bez listu, ale když očekávali na fůru dočkal sem i já naše staré, abych zvěděl co se děje. I přijdouce oznámili mi, že když

*) In margine: „Ne způsobem žalobním abychom se s nimi o to v rozepři dáti měli, ale toliko toužením a toho politováním.“

vešli do soudnice, pán z Rožmberka nebyl tu a že vzkázal, že nemůž přijíti; i poslali pro něho strana pod obojí některé pány, žádajíce, aby na malou chvílku pán přijíti ráčil do sněmu, což i učinil. Prvé pak než pán přišel sněmovali stavové předce o jeden artikul obecní, totiž o moci, kdožby nad kým moc provedl, až i na něčem se snesli. A v tom pán z Rožmberka přišel, k němuž hned pan sudí promluvil a proč žádali, aby přijíti ráčil, oznámil: že stavové pod obojí, majíce sobě příčiny znamenité dané, spolu sou se sešli a rozmlouvali o tom, co se proslýchá k lehkosti veliké jejich, nejprv jako bychom se strojili jesuity ven vyhnati a v krvi těch, kteří sou pod jednou broditi a takové mordy chtěli provozovati, k tomu ještě také i proti J. M. C. že bychom měli býti a jiného krále sobě chtěli voliti, což všecko poně velmi široce oba dva ty artikule vysvětloval pan sudí až ku podivení (tu sem já nebyl). Na to promluvení páně sudího rozmluviv pán z Rožmberka s těmi, kteříž sou pod jednou (a pan komorník předce na svém místě seděl) dal tuto odpověď: „V. M. páni a přátelé naši milí! promluvení tomuto sme vyrozuměli, ale poněvadž se tu nemalých ale velikých věcí dotýče a nás jest tak zde malý počet, odpovědi tak rychle dáti nemůžeme, ale to vše na větší počet odkládáme a jakž nejprv možné bude V. M. odpověď dáme. Na ten čas od osob svých schvalujeme to a rádi vidíme, že ste nám to ráčili oznámiti; také bychom rádi věděli, kdoby ten z naší strany byl, kterýžby to měl rozprávěti, žeby to měl slyšeti od V. M." K tomu odpověděl pan sudí: „V. M. také i o to mezi sebou sme měli mluvení, mělaliby se ta osoba jmenovati, kteráž jest to mně mluvila, ale abychom nebyli v tom domnění, jako bychom někoho chtěli ošklivití, na tom sme zůstali, aby nebyl jmenován, leč se ráčíte na to dotazovati. Protož, jestli že ráčíte, budem jej jmenovati." Ale pán z Rožmberka se toho odmlčel a tak není jmenován v sněmě. A v tom mlčení pan komorník ozval se řka: „V pravdě nic sem nevěděl o těchto věcech až teď od pana sudího, kdež pak pán toho dotekl, že netoliko zde na hradě Pražském se na ně káže ale i v městech Pražských, toho sem já se nikdy doptati nemohl, ačkoli sem se pilně ptal, ale vím, že toho nic není a žádný toho nic nemluvil, pakli jest kdo mluvil, račte oznámiti kdo jest, kde a kdy, ano i co mluvil, ježto proti V. M. býti mělo. Odpověděl pan sudí: „Což sem koli mluvil, já to všecko V. M. ukázati chci, ano to vše, kdo, co, kdy, kde mluvil poznamenáno dáti. A tím zavříno.

Potom se dotazoval pán z Rožmberka, o čem tu sněmovali v nepřítomnosti jeho, načež jemu pan komorník odpověděl, že již zavříno, proč tu pán neráčil býti, chtěl-li co říkati, měl tu býti. Pán z Rožmberka zase se ofukl pravě, že tak mnoho tu bývá jako on. Pan komorník odepřel, že nebývá. A tak sobě podávali špičatých řečí, až pán z Rožmberka chtěl pryč jíti; potom se v to vložil pan sudí a pána pokojil, komorníka pamatoval, že sotva to pěkně spokojil, tu však, s jakou choutkou k sobě se rozešli, patrně to pan komorník prokázal, málo tu poseděv, nemohl dlouho hleděti na pána z Rožmberka, vyšel ven a šel pryč prvý nežli jiní. Zdá se mnohým, že slepě pan komorník k nějakému hroznému pádu pospíchá, nebo již proti všechněm a všickni proti němu (leč snad kromě konsistoře) a což nejhoršího i proti nejvyššímu, proti němuž jest jako proti ostnu se zpečovati, snadně tu hádati, žeť sedne hrozně na nějaké hachli, žeť bude ve, ve, ve, naříkati.

To máte akta dnešního dne, z nichž se vidí, jak sou trpěliví, když na ně věci křivé praví, že se císaři protiví, že bouřky strojí. A u nás ty věci již sou obecní, tak že by proto žádný sedna nevstal, vědouce, že každý to znáti může, že bývaly a jsou pouhé oc. Sed quid haec ego ad vos. To jest druhá příčina, proč sem nyní nevypravil se domů, chtěje věděti, proč bylo rozkázáno do zeleného pokoje se sjíti. A z toho pošla již i ta třetí, poněvadž to odloženo na J. M. C. až ráčí zase z Brandejsa se navrátiti, že to chtějí oznámiti a při tom za odpověď žádati, rád bych dočekal konce toho, však s vůlí Vaší, tito páni staří velice za to prosí, ale na toť se já nic neohlédám, než na Vaše poručení, proti němuž bych nerad v nejmenší věci učinil, nebť se nejvíc tím těším, že ne podle své vůle ale podle vůle boží chodím a tuť s Vaší se srovnávající býti držím. Kdy pak bude císař zde, nic

jistého se neví a doktor jest s císařem, nyní s ním sem nemohl mluviti, než co sem byl prvé mluvil. On něčeho hrozného se leká a protož za odpuštění do Slízska J. M. žádá, a rád by odjel a tudy nepovolujícím radě proti Kristu aby nalezen byl.

Dokonávaje toto psaní přišel ke mně pan Pavel Grymiller, a ukázal mi psaní toto od pána z Žerotína, kteréž také Vám tuto odsílám, z něhož porozumíte, oč pán píše, přepsatitě nepostačoval čas, ale na tom, poradivše se s pány našimi, zůstáno, aby těch listů pánu z Valštejna, panu Španovskému, panu Kurcpachovi nebylo dodáváno, ponévadž při každém listu podle poručení páně má suplikací přidána býti (a nám se toho nyní nevidí potřeba, aby mělo co o to mluveno býti, ponévadž my za nimi máme výborný pokoj a oni se sami hryzou), až byste Vy také svůj soud oznámili a což nejdříve možné, abyste zase list i suplikací odeslali, aby ti listové dodáni býti mohli v pondělí i s suplikacími, budeli Vaše rada, čili zase listy odeslati, ponévadž nepotřebí suplikovati. Ještě za to páni naši prosí, abyste se jim v tom udělili a odpovédí nemeškali i pro vypravení posla zase ku pánu z Žerotína. Pán z Pernštejna čím dál vždy hůř se má, sotva jemu brání, aby se noha nezapálila, praví, že hrozné křičí; pan Kurcpach také velmi se zle má. a včera pan Albrecht Kamejtský také se roznemohl na hlavu, ležít předce těžce a za modlitby s námi se všemi žádá, abyste na nás pamatovali, čehož se důvěřujeme a s tím Vás pánu Bohu poroučíme. Ex Praga v pátek po svatém Vítu.

Niger.

D. seniori Carmelit:

S. Včerejšího dne ačkoli bylo dosti co psáti, však sem nesměl pro nepovědomost posla, aby snad nějak nebylo psaní zmrháno a za tím kdo ví co by následovalo. Nyní pak, jakž sem včera zaslíbil, něco světleji psáti budu a nejvíce co se včerejšího dne zběhlo, totiž, že podle zůstání stavův, jakž sem před týhodnem psal, osoby voleny šest z stavu panského a šest z stavu rytířského a čtyry z Pražanů, a ty nemohše v outerý J. M. C. dojíti, neb ráčil celý den vně býti, i šly včerejšího dne tím ranéji, a po oznámení těch dvou artikulů 1. strany falešné zprávy o jezuitích a mytí rukou v krvi jejich, 2. strany kázání hanlivých a zvláště na den svatého Víta učiněného: na to odpověď laskavou od J. M. přijaly, že v tom je, jakž se očišťují, přijímati a také za to slibovati ráčí, že více kázání takových ani na zámku ani v městech Pražských díti se nemá, a což se o nich koli praví, že tomu nevěří, ale jakož vždycky věrné poddané poznati je ráčil býti, tak posavad za takovéž míti ráčí. Při tom také osoby vyslané žádaly J. M. za odpověď strany náboženství: k čemuž J. M. odpověditi ráčil milostivé, že odpovédí nebudou meškány, ale že velmi brzy bude jim dána a to taková, že sobě nebudou míti co ztěžovati, ale všickni budou moci na ní přestati. Za to poděkujíc J. M. strojili se odjíti, i přidal J. M. ještě i to: že některé osoby z stavu rytířského velice sobě ztěžují, že se tak lenivě a nedbanlivé sněmuje a že v tak dlouhém čase ještě nic zavříno není, a nad to nade všecko, že někteří dali se slyšeti, že by rádi, aby z toho sněmu nic nebylo, ale aby všecko k zrušení přišlo, což J. M. jest s velikým podivením. A tak s tím odšedše od císaře do sněmu (a tu po přeslyšení suplikací pána z Eitzinku, kterýž žádal přijat býti do království Českého) ihned pan sudí oznámil ten poslední artikul, řka: že J. M. ráčí sobé ztěžovati to do stavů, že se tak lenivě a ospanlivě sněmuje, a v takovém dlouhém čase málo se způsobilo a nad to nade všecko žeby chtěli ještě i to způsobiti, aby naposledy z toho nic nebylo. Po oznámení toho pán z Rožmberka zavolal panstva, potom i rytířstva až i Pražany, o to rozmluvivše, zůstali na tom, aby se v tom u J. M. omluvili. A tak hned všickni k císaři šli, kdež potom pán z Rožmberka obšírnou řeč učinil s omluvou: aby J. M. C. neráčil sobě ztěžovati to tak dlouhé jednání, ponévadž věcí velikých se dotýče, „kdež pak zpráva dojíti by měla V. M. C., žeby někteří chtěli ze všeho nic učiniti, za to že stavové prosí, abyste ráčili oznámiti, kteří by to měli býti, abychom věděli, kteří své vlasti nic dobrého nepřejí; nebo nikdy za panování V. C. M. k tomu nemohlo přijíti, čehož sme nyní dočekali a máme se z čeho radovati, že pán Bůh dal

k tomu přijíti, pak kdoby ten byl, aby chtěl to rušiti, ano aby směl to mluviti, žeby tomu rád byl, aby v nic byl, rádi bychom věděli.“ Na ten rozum velmi širokou řeč učinil pán z Rožmberka. Na to sám J. M. C. česky odpověděl takto: „Pán Rožmberský oznamuje, že by zpráva došla od nejvyššího sudího království Českého, že bychom my od osoby své to ztěžovati měli do stavův, tomu my odpíráme a toho sme nikdá nemluvili, nebo víme, že musí k těm věcem velikým čas býti, a vás, pane sudí, ptám se, slyšelili ste vy to od nás, abychom to mluvili a ovšem stavům vzkázati měli?“ K tomu pan sudí odpověděl: „Jáť za jiné, nejmilostivější císaři, nemám, než že ste tak ráčili mluviti, a tak sem já také slyšel.“ I odepřel císař: že jest toho nemluvil, aby on sobě ztěžovati měl, ale že některé osoby z stavu rytířského sobě ztěžují, že se lenivě a ospanlivě sněmuje, „ale abychom měli mluviti, že my sobě ztěžujeme, toho není a tomu odpíráme.“ Tedy pan sudí řekl: „V. M. nejmilostivější císaři, ráčili ste mluviti.“ I odpověděl císař s velikým hněvem a s proměnnou tváří: „My se odvoláváme na tyto, kteříž také přítomní byli, že sme tak nepravili.“ I řekl císař k panu Španovskému: „Slyšelili ste vy nás tak praviti?“ A on cosi odpověděl: že žádný neslyšel co a všecken se bál. A když pan sudí předce na svém stál, že jináč neslyšel, než jakž stavům oznámil; i řekl císař: „Již tedy, kdyžkoli budem míti s vámi mluviti, musíme při sobě svědky mívati proti vám, budemeli chtíti práví zůstati.“ I vkročil v to pán z Rožmberka, poněvadž J. M. ráčí praviti, že některé osoby z stavu rytířského měly by sobě před J. M. ztěžovati, za to že J. M. prosí, aby je ráčil jmenovati, kdo sou. I odpověděl J. M.: že ačkoli ví dobře kdo sou, však že jich jmenovati neráčí proto, aby nebyl původem nějakých zlých nevolí a nenávistí a hněvů jedněch proti druhým. K tomu řekl pán z Rožmberka: poněvadž jich jmenovati neráčí, že za to J. M. C. prosí, aby ty osoby, kdož sou ony koli, kteréhokoli stavu, aby je ráčil míti za zrádce vlasti své a za ty, kteříž sou se nad svou poctivostí zapomenuli a kteříž nejsou hodni, aby mezi dobrými bývali, poněvadž jináče nežli jest, V. C. M. spravovati smějí. A tak s tím se rozešli z obou stran proti sobě velmi pohnuti, a stavové domů se rozešli.

Dnes pak ssědše se, (ale pan sudí do sněmu nepřišel) tedy pán z Rožmberka dal stavům pod obojí od těch, kteříž sou pod jednou, na přednešení onoho týhodne takovou odpověď: „Kdež ste ráčili sobě ztěžovati, žeby někdo z nás o V. M. mluviti měl, že by to slyšel, kterak byste se měli strojiti jezuity hnáti a v krvi naší ruce mýti, poněvadž ste nám osoby neráčili jmenovati, nevěděli sme se komu toho domlouvati, ale vás v tom přijímáme, že neráčíte toho úmyslu býti, ale že dobré přátelství, jakž bylo prvé mezi námi tak i vždycky ještě ostříhati budete. Co se pak kázání dotýče, zvláště toho kněze Franty, s ním jest o to dostatečně mluveno bylo, ale on tomu, aby těmi slovy, tak jakž ste ráčili dokládati, mluviti měl, zjevně odpírá a že jest toho nikdy nemluvil a k tomu, jestliže ráčíte, že to kázání své chce sepsati a tu, cožkoli jest mluvil, poznamenati a je i ukázati, budeli pak kdo chtíti tu z čeho jej viniti, že chce na všecko odpověď dáti.

Na tu řeč páně z Rožmberka, poněvadž tu pana sudího nebylo, dal odpověď pan komorník (a ten již patronem strany pod obojí se učinil co vlk ovcí ochráncem), že také i v městech Pražských toho jest vyhledával, ale ničehož se doptati nemohl, a protož že to všecko mimo se pouští a v dobrém přátelství zůstávati chtí. A tak srovnavše se, již zase sněmovali a vzali před sebe žádost kurfirštovú o Fojtland a druhého kurfiršta o ty zámky, a tu vyhledávali pokud a jak co mohou učiniti, nic však nedokonali, ale do soboty toho všeho odložili.

To máte strany sněmu. Postranní pak věci jsou rozličné, mnozí hrozí, jiní se bojí a jiní vystříhají, zvláště pan Zdeněk z Vatmberka mnoho dnes pana Sluzského vystříhal a žeby jemu jako svému milému pánu a příteli nic zlého nepřál, ale že ví, že se ke zlému chejlí a všecko u příčině že jest to otevření zboru Boleslavského. A co ještě se proslýchá jiného o tom, jaké poručení z Říma přišlo, ouklady nepřátel a rady hrozné velmi sou. Protož bude Vám potřebí na ten čas nemnoho se ukazovati a ne každého k sobě pouštěti, divně se ledacos praktikuje a opatrnosti nezbývá, a císař se

hněvá, pastýře máme vlka a ovce, byť i k smrti byly vedeny, mlčí. Dnes přijel biskup Nisský a před včerejškem pan maršálek moravský, kteřížposlové do království Polského byli a s sebou nic více než naději přinesli, ale již sedláci to znají: kdo jest trošty živ, budeli bohat bude div. Poněvadž se dne sobotního něčeho divného očekává až také i nedělního, ačkoli chtěl B. Václav, abych šel na Nížburk, ale již sme na tom zůstali, abych zde přes neděli zůstal, avšak shromáždění žádného neměl. Nebo chtějí tomu někteří, žeby tato svadba dvorská, kteráž bude v neděli, měla býti podobná k oné pařížské. A již pěkně načali a to na stavu panském, pana Kurcpacha jako při dvoře probodli a pánu z Roupova ucho uťali a mnohé zranili a téměř každou noc se s těmi Vlachy sháněji. Pan Kurcpach nemocný trochu se lépe má a Vám z toho, že na něj pamatujete, velice děkuje a zase velice salutuje. Ta suplikací není podána nebo nám k tomu ještě není dána žádná příčina, leč teď, až se zví, jaká bude odpověď. Pan Václav Berka, jako byl v Moravě na Mezříčí, včera zde pochován. Na ten čas víc nemám co psáti. Bene valete. Ex Praga raptim in vigilia s. Johannis anno 1575. ***Μελαν.***

Andreae Steph. Johan. Caleb.

Mi charissime frater! Jest tak mnoho těch klevet u nás, že nevím, kdoby je stačil vypsati, anobrž některými Vás zaměstknávati za neužitečné soudím, něco málo toho, což v pravdě jest, ponavrhu. Osoby volené 6 z panského, 6 z rytířského, 4 z Pražanů k tomu, aby s J. M. C. mluvily od stavův 1. o pověsti zlé, kteréž o nich se roznášely i v J. M. vnášely, kterakby měli někteří z nich mluviti, kdyžby jim J. M. ráčil těch artikulův potvrditi, žeby chtěli se v krvi jezuitův i konsistoriánů koupati, což pouhá lež jest, 2. o kázání bouřlivá na ten smysl činěná, zvlášť od Franty na hradě Pražském učiněné velmi jizlivé, v němž dotýkal, že sobě novou víru sepsali a snad také nového císaře a nového papeže budou chtíti míti, což se k těžkostem schylovalo, o čemž zdá mi se, že sem Vám psal, 3. aby žádaly za odpověď, aby jim ji J. M. ráčil dáti a nemeškati. Ty osoby o ty věci s J. M. mluviti mající v středu teď pominulou před J. M. C. byly sou a oznámily ty artikule J. M. slovy obšírnými ode všech stavův jednomyslně, načež jim odpověď dána velmi laskavá: 1. strany falešné zprávy o jezuitích a mytí rukou v krvi jich, 2. strany těch kázání hanlivých, že je v tom J. M., jakž se očišťují, přijímati ráčí... [Ostatní jako v listu předešlém doslovně]. A proslýchá se, žeby nějaké poručení z Říma přišlo, v němž by oukladové hrozní býti měli, tak že i mne někteří vystříhají, abych na světlo nemnoho se vyskytoval, ale, díka pánu Bohu, pomním na Páně řeč: nebojte se těch, jenž mají moc tělo zabíti. Přijeliť poslové J. M. z Polsky v středu Váš pan soused a poň s sebou nic více než naději nepřinesli. A přijel též i Nisský biskup. Někteří strašliví praktikáři, něco že by se mělo divného dnes i zítra státi a snad k Paříži podobného, hádají; ale u mne to sou směšné praktiky, není baracht konce, a já řekl, že Vás tím nechci zaměstknávati, což potřebnějšího a pravého tu historii sem Vám vypsal bez výkladu, máte rozum viděti co se děje a jak čert silně dobrému překáží a Bůh proti němu při vede. Stýskáť se mnohým již tak dlouho tam býti, já nevím co jiného činiti než posly k našemu nebeskému králi sláti, aby sám to vše k výbornému cíli ráčil přivésti a od něčeho hrozného zachovávati. Onehdyť se mrzce někteří poroubali Vlaši s některými pány, snad víte. Náš pan Kurcpach byl velmi nemocen, trochuť se lépe již má, a Váš pan Berka že umřel, bezpochyby víte, toť za ono ɔc.... My vždy z daru božího všichni živi sme a pracujeme ve jméno boží s očekáváním jako ovce vlkův k sežrání divně roznícených. Pomnětež na nás před Hospodinem. Všichni moji Vás salutují. Valete optime. Datum v sobotu po sv. Janu ɔc75.

Domino seniori Carmel:

S. Když soboty pominulé na tom zůstáno bylo, aby hned s neděle všickni stavové k J. M. C. šli a J. M. žádali: poněvadž již žeň se přibližuje, aby od této příští středy přes týden rozjeti se mohli

a potom v pondělí po svatém Vavřinci zase se sjeti, a v tomto téhodni aby ty obecní artikule zavřeli a prvé nežli odjedou J. M. k uvažování aby podali, a při tom, poněvadž jest společné stavův snešení, aby nic nebylo zavíráno, ovšem J. M. C. podáváno, leč ten artikul o náboženství na místě postaven bude, protož aby J. M. žádali za odpověď na ty artikule podané strany náboženství; když, řku, to vše do pondělka odloženo bylo, tedy B. V. Preys prosil, abych na Nížburk předce dojel, že je posluhováním ubezpečil, a sám jel na Dubeč a já na žádost jeho na Nížburk, a což náleželo, spravil sem. Byl tam také pan Vimberg a pravil, jak paní hejtmanová Karlštejnská žádostiva s Vámi mluviti, a že tento tejden strojí se do Prahy, budeli moci se shledati a že by ráda sama s Vámi mluvila, nebo pan Václav z Vřesovic tak ji naplnil divnými řečmi a zprávami, že prý chudina již neví co má činiti. Přijev pak já odtud včerejšího dne ráno, hned mi zpráva dána, že B. V. Preysa v neděli nemocného přivezli a že leží u Kadeřávka; ihned sem tam došel a nalezl sem jeho velice sobě stejštícího na ření, pravili, že poně celou noc nespal. Dáváť jemu lékařství doktor Michal, než ještě i nápoje i klistyry i pytlíky nemnoho prospívají, předce žádného pokoje nemá, pán Bůh ví, jak dále s ním bude. Navrátiv se potom od něho do hospody, páni naši staří přijeli shůry a oznámili, že podle sobotního zůstání tak učinili a všickni stavové u J. M. C. byli, a po předložení těch dvou artikulů J. M. ráčil odpověditi: „Co se dotýče vašeho rozjetí, chceme na to pomysliti a brzy vám odpověď dáti, budeli to moci býti. Strany pak artikulův o náboženství odpovědi na ten čas dáti nemůžeme, nebo artikule ty rozeslali sme v ta místa, kdež by váženi byli, a až posavad odpovědi odevšad nemáme, ale jakž odpověď dosáhneme, meškati my nebudeme.“ Co pak stavové učiní prvé nežli odpovědi dostanou, podadíli artikulů obecních či nepodadí, to se tento tejden zví. Na ten čas není co jiného psáti, leč to, že v pátek minulý všickni Vlaši, kteříž nejsou při dvoře, z Prahy pod hrdlem jsou vypovědíni, a to velmi přísně se dálo skrze heralty s trubači císařskými i bubeníky; a netoliko Vlaši, kteřížby nevyšli, trestáni na hrdle budou, ale také i hospodářové, kteřížby je přechovávali. S tím bene valete. Datum v Praze naspěch v outerý před svatým Pavlem a Petrem. *Niger.*

Ad eundem.

S. Předešle sem Vám oznámil, že v outerý nic nesněmovali; v středu pak počavše něco o žebráky, potom žádost kurfirštů před sebe vzali, a majíce vypsaná nadání a závazky z majestátů na tom se snesli, aby ukázali to J. M. C., což ihned učinili a tu pán z Rožmberka dlouhou řeč učiniv, kterak netoliko všickni stavové království Českého ale také i J. M. Kr. se zavazuje zvláště v buli císaře Karla, kdež takto stojí: „Žádný nemá netoliko odcizovati nic od království Českého ale ani zastavovati, pakli by to který král český učinil, poněvadž na J. M. Kr. tělesné pokuty jíti nemohou, tedy aby jmín a držán byl za křivopřísežníka; z stavův pak radil-liby kdo k tomu, tedy aby ztratil čest, hrdlo a statek, a rod jeho všecken z země ven jako lotři a zrádci aby vyhnáni byli,“ — protož že nevědí pro takové pokuty co k tomu říkati. A když J. M. ráčil se dotazovati, co pak činiti? tedy odpověděli: že hned ani raditi k tomu nic nemohou, ale J. M. k uvážení že toho podávají, poněvadž tak dobře J. M. jako jich se dotýče, a s tím propuštěni.

Včerejšího pak dne nic nesněmovali, ale strana pod jednou byla u císaře i s kněžími, nebo přišlo poselství již od papeže s odpovědí, v kteréž nikoli nedopouští, aby měli ti artikulové dovoleni býti, nebo bylo by to proti sněmům a starobylým pořádkům ano proti přísaze královské, kteráž učiněna jest toliko straně pod jednou a pod obojí a ne Pikhartům. Nad to nade všecko ráčil J. M. C. poslati do měst, aby ti artikulové čteni byli, povolujíli všickni k tomu, in summa všelijak se hledá rozdvojení. Povolávání pak hospodářů na rathouz na Starém městě bylo proto, aby zvěděli, kdo mají jaké Vlachy v svých domích a kteřížkoli nejsou dvořané, aby je vybyli. Dnešního dne připravovali obecní artikule a na čisto přepisovali, kterých se strojí podati císaři prvé nežli odjedou, a tak napsali jich až do

desíti. A v tom J. M. ráčil poslati pro stavy, aby přišli nahoru, což jakž učinili, tedy ráčil J. M. oznámiti, jak bedlivě rozsuzoval žádost kurfirštovu a naposledy že to našel, že pod léno dáti není odciziti, a on toho žádá, aby pod léno puštěn byl Fojtland, a ukazoval, že jest to bývalo a ty pokuty v majestátích zapsané že se na ty nevztahovaly, a tak potom stavové odšedše povolili, aby pod léno puštěno bylo oběma kurfirštům, začež žádají. Prvé pak nežli odešli stavové, J. M. ráčil jim říci: „Co se pak dotýče religie, již to před rukami jest, a protož vás nebudeme meškati dlouho ano také při tom oznámiti, co se dotýče odjezdu vašeho a odložení sněmu.“ Nadějeme se tedy z toho, že nebo zejtřejšího dne anebo konečně, dáli pán Bůh, v pondělí odpověď strany náboženství míti budeme. Já těchto dní několikrát byl sem u pana maršálka moravského a s ním mnohá rozmlouvání maje, řekl mi pán: založil bych se Švorc oč chceš, že vás pod obojí ošidí. A já řekl: že to býti nemůž, poněvadž se zavázali, že nemíní utiskovati a my více nežádáme. I odpověděl: Však dobře oni což slíbili splní a v jiných zemích vás utiskati nebudou a nemíní, ale aby v Čechách neměli utiskati, toho nikdy nepravili a nepraví, nebo sic byli by proti sobě, poněvadž dokládají, že mimo toto vyznání pod obojí a pod jednou aby žádné jiné sekty netrpěli v tomto království, protož strojtež se na vandr. I řekl sem pánu: „U nás to nic nového a nebývalého není, protoť my od jistého k nejistým věcem nepřistoupíme.“ A sumou nyní naše se mele a coť jim pán Bůh dopustí učiniti v těchto čtyřech dnech, dáli pán Bůh, to se zví J. M. ráčí se také strojiti na Pardubice, hlas jest. Datum Pragae 1. Julii 1575.

Ad eundem scripta epistola.

S. D. Této hodiny J. M. C. strany religii odpověď tuto dáti ráčil takto: „Co se dotýče religionu, že se tak dlouho odpóvěď nedala, Boha se v tom dokládáme, že naší osobou v tom nic nesešlo, ale těmi, jimž artikulové odesláni byli, kteréž ačkoli sme častokrát napomínali a za odpověď žádali, všaktě teprva před některým dnem poslední odpověď sme dostali. A poněvadž ty odpovědi jsou v mnohých artikulích a psaních širokých, nemohli sme postačiti to přehlédnouti a vám přednésti, ale hned to v ruce vzíti ráčíme a bedlivě to vyhledávati, aby ty tři strany v pokoji a v lásce v království tomto zůstávati mohly a potom vám odpověď takovou dáti, že sobě nebudete míti co ztěžovati, ale budete moci na tom přestati; a ačkoli rádi bychom, aby se to vykonalo před odjezdem vaším, však poněvadž příčiny takové předkládáte, že do domů svých se rozjeti musíte a potom ten pondělí po sv. Vavřinci zase se sjeti chcete, my také k tomu své milostivé povolení dávati ráčíme a žádáme, abyste se k tomu času najíti dali a tu přede všemi věcmi, prvé nežli co začato bude, slibujeme vám místnou odpověď strany religionu dáti; než města naše, jakožto krále českého, odměšujeme, potřebujíli oni co, není jim potřebí hledati toho jinde ale při svém pánu, jakožto králi českém, my také se budeme věděti jak k nim zachovati. Nicméně všechněm poroučeti ráčíme, jakož katolickým tak sub utraque, aby se k sobě pokojně až do toho času chovali a v tom milostivou vůli naši naplnili.“ A tak suma všeho, že odloženo do budoucího sjezdu. O jiných věcech oustně oznámím, nyní to samo, načež se tak dlouho čekalo, odsílám a dáli pán Bůh zejtra neb konečně v pátek se panem Karlem se navrátím. Pragae die Johannis Hussii. *Μελαν.*

Léta 1575 v sobotu před svatým Bartolomějem J. M. C. ráčil poslati pro pana sudího a jemu poručiti, aby nazejtří v neděli, když z kostela jíti ráčí k J. M. se panem Jindřichem z Valštejna, s panem Kurcpachem, panem purkrabí Hradeckým, panem Liskovcem a panem Michalem Španovským dal se najíti, a tu že jim odpověď na artikule J. M. podané strany náboženství dáti ráčí. Podle toho poručení když tito páni v neděli najíti se dali, J. M. C. ráčil jim toho odložiti do jitra a přikázati, aby se zase dali najíti v 7 hodin na půl orloji.

Ještě také ten den J. M. C. ráčil pro pana sudího samého poslati a jemu oznámiti řka: „Pane sudí, nebudete míti dobré odpovědi a nebudete se stavům líbiti, ale tím sobě nedejte nic překážeti, buďte stálí a nepřestávejte na ní, nebo já musím tak učiniti, aby se tak Římanům dosti mohlo státi.“ To k víře povědění došlo ještě toho dne i z našich některé.

Nazejtří pak v pondělí těch 6 osob podle poručení J. M. C. ráno v 7 hodin přišly k J. M. a jakou tu odpověď přijaly, to vše přišedše do zeleného pokoje, kdež stavové pod obojí shromáždění na ně očekávali, skrze pana sudího oznámily sou takto: J. M. C., pán náš nejmilostivější, nám šesti osobám milostivě jest poručiti ráčil, abychom V. M. stavům pod obojí na artikule J. M. podané odpověď tuto dali. Nejprvé, že J. M. v to sepsání bedlivě nahlédnouti jest ráčil a poněvadž se v něm velikých a znamenitých věcí dotýče, že jest je také k uvažování straně pod obojí, která se stará býti praví, i také pod jednou podati ráčil, aby své zdání o tom sepsání J. M. oznámili. A ti sou odpovědí prodlili. Od nichž potom odpověď maje, ze všeho toho toto J. M. nacházeti ráčí, že nemálo artikulové naši J. M. podaní s starými pod obojí se nesrovnávají ano zvyklostem starým a řádům jsou odporní, a ačkoli při konfesí augšpurské zachováni býti sme žádali, však veliká tuto proměna s konfesí augšpurskou nesrovnávající jest; k tomu J. M. nacházeti ráčí, že páni Bratří Boleslavští, ačkoli se k nám přiznávají a při nás stojí, však že se s námi nesrovnávají a nikdy nesrovnávali, což dobře vědomé jest, ano i teď nedávního času, že sou J. M. některé osoby z nich jiného spisu podaly a oustně se slyšeti daly, že se s těmi artikuli nesrovnávají ano ani s augšpurskou konfesí, kteráž teprv od 30 let, a jejich více než od 200 let jest*), a kdyby jim bylo na jich svědomí saženo, žeby nemohli než těch artikulů podaných se odčísti a nikoli jich přijíti a aby s námi za jedno byli, se přiznati nemohli by. Ta pak sekta zde jest zapověděna a zbory zavříny, protož pod tím vyznáním naším krýti se nemůže.

Dále, seznávati se dává z těch artikulů, žeby měla konsistoř nová ustavena býti: tomu J. M. dovoliti neráčí, poněvadž věc vědomá, že v moci J. M. jest ji ustavovati, jakož svaté paměti i J. M. císař Ferdinand sám ji ustanovovati ráčil, a toho J. M. C. ještě z své moci pustiti neráčí.

Ještě i toto nacházeti J. M. ráčí, že ačkoli na zřízení zemská, sněmy a smlouvy v tom spisu se odvoláváme, však že více sou proti nám nežli vedle nás, pročež nikoli k tomu dovoliti neráčí moci.

A nad to nade všecko, že ráčí pamatovati na svou přísahu, kterouž jest tomuto království a v něm stavům, tak straně pod obojí jako pod jednou učiniti ráčil, a na tom býti ráčí, aby jí nerušil ale ji zachoval, kteráž kdyby se měla rušiti, veliká by proměna v tomto království se stala, nebo také jiní sou, kteříž se pravými starými pod obojí býti praví a žádají při svém náboženství zůstaveni býti, a že je tak dobře jako jiné opatřiti povinen býti ráčí.

To pak všecko že stavům k uvážení podávati ráčí, nebyloli by tu veliké protržení pokoje, což by k zkáze této zemi přijíti musilo, jakož příkladové toho sou na Frankrejchu a Nidrlantu, kterak pro takové proměny hrozně ty země zkaženy. Nebo J. M. ráčí musiti daleko hleděti, aby mohly v pokoji a v svornosti zachovány býti.

A poněvadž se až posavad strany religii žádnému nic od J. M. neubližovalo, že ještě na tom býti neráčí, aby komu překážeti měl v náboženství, protož aby stavové na to sami pomyslili a ty cesty vyhledali, kterakby bez různic v pokoji zůstávali, na tom že vděčnost velikou J. M. C. stavové učiní.

Po oznámení této odpovědi pan sudí doložil, že jest J. M. C. za to žádal, poněvadž v té odpovědi mnoho věcí nesnadných k spamatování jest, aby ta odpověď v spis byla uvedena: ale J. M. odpověditi ráčil, že se o té věci v žádné spisy dávati neráčí, než což J. M. tu rukou poznamenáno míti ráčil, toho jest mi podati ráčil s tím milostivým poručením, aby to J. M. zase vráceno bylo,

*) In margine: „Mylná zpráva J. M. dána.“

a podle té paměti Vašim M. to vše jest oznámeno; a v tom vzal pan Španovský tu škartu a hned ji tu přepsal, byla pak německy psána na ten způsob a takto slovo od slova přeložena:

„Jejich psaní přehlídl,

„a pod obojí i katolickým podal.

„Nachází, že učení starých pod obojí odporné.

„Ačkoli slovou sub utraque, však přicházejí na augšpurskou konfesí, a jest jedno druhému odporné.

„Ačkoli při sobě stojí, však nesrovnávají se Pikharté s nimi.

„Chtějí konsistoř vyzdvihnouti k svěcení kněží, ježto mně a ne jiným to přileží.

„Musiliby nynější konsistoř všecku změniti.

„A ačkoli se na sněmy a na zřízení zemská odvolávají, však jsou více proti nim nežli pro ně; nebo zřízení zemská, sněmové, smlouvy, staří obyčejové mnohem jiné věci v sobě zavírají.

„Má přísaha.

„V tom jim samým k soudu podávám, že mně nedobře sluší to všecko změniti, bylby také veliký neřád v zemi zplozen.

„K tomu, že také povinen jsem ty druhé opatrovati tak dobře jako je, mohla by také z toho všeliká rozdvojení, nedověřování a nepokoj mezi stavy povstati. Nota exempla.

„Že já daleko ohlédati se musím, pokoje a svornosti k zachovávání.

„Protož, poněvadž jim žádný nepřekáží anebo těžkost činí..."

Naposledy pan sudí napomínal, aby se přimlouvati ráčili stavové k tomu, coby J. M. C. za odpověď dáno býti mělo, a žádal všechněch, aby to, což se tu mluví, bylo v tejnosti, připomínaje předložení páně z Rožmberka, kteréž při počátku sněmu všem stavům učinil, kterak ten každý, kdožby to pronášel, což se v sněmu mluví, za toho jmín býti měl, kterýž se nad svou poctivostí zapomenul a tak žeby beze cti byl.

Prvé pak nežli začali té odpovědi rozsuzovati, vyslali do soudnice k straně pod jednou, očekávající na sněmování, kdež také i pan komorník byl, a žádali, aby toho těžce nésti neráčili, že tak dlouho prodlévají do sněmu přijíti; kterážto strana odpověděla, že ty věci mohou do středy odloženy býti, poněvadž pro svátek nebude se sněmovati. I vyslali znovu s tou odpovědí, že podle obecného snešení artikul o náboženství má napřed jíti, protož sněmu že odkládají do zejtřka, což také i přijala a s tím odešla, a pan komorník tolikéž odešel do domu svého.

V tom pak když poslové odešli k straně pod jednou, žádali páni pana sudího, aby o té odpovědi J. M. C. svůj soud ráčil oznámiti nejprvé. Což i učinil a řekl takto: „Mně by se vidělo, abychom se v žádné odpory a disputací s J. M. C. nedávali, ale toliko abychom se pěkně toho všeho, což J. M. ku překážce jest, poníženě spravili.

Nejprvé, kdež dotýkati ráčí zřízení zemského, smluv a sněmův, na kteréž se strana druhá táhne, ta že tak dobře na nás se vztahují jako na druhou stranu pod jednou, a proti tomu nic na odpor zřízení zemská nejsou, to jest vědomé. Strany pak smluv, nerozumím o jakých míní, jestliže o těch, kteréž compactata slovou, o tom vědomé jest, že s nich dávno sešlo a sou vyzdvižena ano i sněmem léta ɔc67 z privilegium sou vypuštěna, v tom zprávu J. M. abychom učinili a o jiných žádných odporných že nevíme, oznámili.

Strany povinnosti neb přísahy J. M. C., kteráž se vztahuje na obě strany, pod jednou i pod obojí, že se neruší, poněvadž my sme ti praví pod obojí a ačkoli víme, že jest J. M. C. podán spis od některých, kteříž se podepsali „páni, rytířstvo, Pražané pod obojí přijímající", však mohouli dvě osoby býti všecko království, nezdá mi se, nebo kdoby ti byli, já nevím než o panu komorníkovi a panu

Zdeňkovi z Vartmberka a z stavu rytířského žádného, ani z měst se nenaději, poněvadž města vždycky s námi bývají, a protož tak dobře se na nás jako na stranu pod jednou vztahuje.

Strany konsistoře abychom se v odpory nedávali, než abychom ještě poníženě žádali, budemeli moci co obdržeti, dobře, pakli nic, tedy aby nám ráčil dopustiti některé osoby zříditi, kteréžby pozor a stráž nad kněžstvem naším držely a je ochraňovaly.

Co se pak pánů Bratří dotýče, kteří tu ráčíte přítomni býti, jestliže ste co jiného ráčili J. M. C. oznámiti a od nás se trhati chcete, o tomť my nevíme, ráčíteli na čem míti jaký nedostatek aneb nedorozumění, žádáme, že nám oznámiti ráčíte.

Tu se ozval pan Karel Krajíř a od osoby své oznámil: aby on jaký spis podal neb zprávu J. M. C. činiti měl, že toho není a aby kdo z našich to učinil, o tom také že neví, ale že on podle prvnějšího snešení stojí a státi míní. K tomu i jiní z Bratří se přiznali, že podle snešení zapsaného stojí a zůstávají. A pan Vliňský doložil: „Já nedržím, aby kdo z nás to učiniti měl, aby jináč mluvil a jináč učinil, neb to na dobrého nenáleží."

V tom takovém ozvání jsou od pana sudího přijati a za tím hned doložil: „A nebude zle i toho doložiti J. M. C., že nová sekta povstala, nebo jsou v konsistoři někteří, kteříž se jmenují a podpisují tributarii. Co jest to?" I vyložil to pan Španovský: „Jsou (prej) kněží, kteříž cizí ženy mají a z nich jejich mužům plat dávají."

Po dokonání řeči své podával na jiné přísedící pány, kteříž rozličné a rozdílné přímluvy činili, potom i stav rytířský až naposledy od Pražanů kancléř Novoměstský dlouhou řeč učiniv přistoupil k tomu, na čemž se stav panský a rytířský snesli a tu učinil omluvu, kdežby v nějakém spisu J. M. C. podaném podepsáni také měli býti i Pražané, že se tomu diví, kdo jest směl to učiniti, poněvadž v obou městech páni Pražané své kancléře mají a zde oba dva kancléři sme, aby to z jejich kanceláří vyjíti mělo, o tom žádné vědomosti nemáme, a taková psaní a ovšem spisové z kanceláří že vycházeti mají, známé jest, protož kdožkoli tam podepsal pány Pražany všetečnou jest věc učinil, o pánich Pražanech neračte toho smýšleti, aby se od V. M. měli odtrhovati.

Zatím rozmlouvání bylo, kterak odpověď J. M. mají dáti, skrzeli některé osoby toliko čili všickni aby k J. M. šli, i řekl pan Vchyňský: „J. M. ráčí býti mdlý velmi, nebude to moci býti, aby všickni do pokoje šli." I vyslali 4 osoby k J. M. C., mohliliby všickni přijíti, po nichž zase vzkázati ráčil, že na ten čas velmi mdlý a pokoj malý, všickni aby přijíti měli, žeby těžce vyseděti moci ráčil, ale po některých osobách aby oznámili, proti tomu že neráčí býti. I vyvolili z každého stavu 6 osob, mezi nimiž z našich kromě pana Jindřicha Vliňského žádného jiného nebylo.

Jakou pak tam odpověď pan sudí od stavův J. M. C. zase dal, a co zase J. M. C. odpověditi ráčil, to pan Vliňský takto poznamenal: „Nejmilostivější císaři! Jakož jest nám V. C. M. některým osobám dnešního dne oznámiti ráčila, nejprvé strany zřízení zemského a sněmův, žeby měly býti proti nám, o tom že se neví, než vždycky že to od starodávna obmýšleli, aby v dobrý a křesťanský řád uvedeni byli; potom, žeby Bratří Boleslavští s námi v konfesí naší se nesrovnávali, a v tom žeby se i V. C. M. slyšeti dali, poníženě oznamujem, že sme se toho s pilností doptávali, ale nic se uptati nemohli, nýbrž ti, kteříž přítomni jsou, k tomu sou se ohlásili, jakž prvé tak i nyní, jak sou se s námi snesli, při tom že stojí. K tomu J. M. C. ráčil říci: „Tak jak sou se s vámi snesli?" I odpověděl pan sudí jako s strachem: „Tak, nejmilostivější císaři." I řekl J. M.: „Však já tak pravím, jakž vy pravíte."

Druhé, strany konsistoře, ta že na veliký neřád přišla a i to se V. C. M. oznámiti musí, jaká jest řeč od nich vyšla a jaké sobě jméno dali tributarii (J. M. ohlédnuv se na všecky ráčil říci „tributarii?" a hlavou kynul) a to proto, že sobě u manželů manželky najímají a z nich platí, a tím že tributarii slovou. V. M. stavové poníženě žádají, aby ta věc k napravení svému přišla.

Třetí, strany povinnosti V. C. M. stavům, ta že se vztahuje na víru pod jednou a pod obojí, a k té my že se hlásíme a nevíme, aby kdo proti tomu se postavoval kromě pana komorníka a pana Zdeňka z Vatmberka a z stavu rytířského že se žádného doptati nemůžeme, a mělyliby ty dvě osoby takový počet stavů potupiti a sebe za pod obojí způsobou víru držeti, že prosíme, aby toho na nás dopouštěti neráčil.

Čtvrté, že oumyslu sme toho tu konfesí ke dskám zemským složiti a to proto, kdyby potomně sekty nějaké nastávaly a proti té konfesí něco uvozovati chtěly, aby se jim tomu odpíralo.

Na to J. M. C. milostivou a povlovnou odpověď dáti, že jest J.M. předložení stavův ráčil porozuměti a jistě že to praviti ráčí, jakž i dnes těm osobám ráno oznámiti ráčil, za jiného aby stavové neměli, než že všecko dobré obmejšleti ráčí, a příčiny znamenité maje hledí na jiné země a království, kdež o víru takové odpory přicházejí, co se děje, však nicméně, poněvadž artikul veliký jest, že na něj pomysliti a v krátkém času odpověď dáti ráčí.

Když s tou odpovědí od J.M.C. šli páni poslové, J.M. ráčil zavolati pana Šternberka, a k němu říci takto: „Pane z Šternberka, zpráva mi dána o vás, že byste měli tam mluviti, jestliže k těmto artikulům o náboženství nedovolím, že se také o to přičiníte, aby oni k mým artikulům [ne] přivolovali a k tomu aby syna našeho za krále nevolili a nekorunovali, čehož sem se do vás nenadál, a protož radil bych vám, abyste mívali jazyk za zuby."

Tomu pak pan Šternberk velice odpíral a že netoliko toho jest nemluvil, ale na to ani nemyslil, a prosil J. M., aby ráčil tu osobu, kteráž to mluviti směla, jmenovati, že s ní hned před J. M. o to chce míti činiti. I řekl císař: „I osobu vám povím, legat papežský nám to pravil."

Panu Vchyňskému učinil též.

A přišedše páni poslové do zeleného pokoje oznámili stavům, že J. M. C. na to pomysliti ráčí a odpovědí že meškati nebude. A s tím se všickni rozešli.

Toto všecko když se téhož dne k nám na Karmel odeslalo, psaní našim pánům toto sme učinili: „Urozeným pánům, pánům, panu Václavovi Švihovcovi a panu Karlovi Krajířovi z Krajku i jiným u víře jednomyslným Jich M. Milosti boží a pokoje jeho i v pracech a jednáních přítomnosti a jim žehnání V. M. žádáme. Urození páni, páni a bratří v Kristu a v pravdě jeho nám nejmilejší! Došla nás zpráva, že již od J. M. C. odpověď Jich M. pánům stavům jest dána, v kteréž mezi jinými slovy dotýkati ráčí, že pod tím vyznáním kryjí se Bratří Boleslavští, ježto se s nimi nesrovnávají a že jest to věc vědomá, že sou se prvé nesrovnávali a k tomu že některé osoby z nich daly se slyšeti, že se s těmi artikuli ano i s konfesí augšpurskou nesrovnávají, a kdyby jim na jich svědomí bylo saženo, žeby nemohly než těch artikulů podaných se odčísti, a poněvadž ta sekta zde jest zapovědína, že pod tím vyznáním se krýti nemůže. Zpráva ta jistě od kohokoli J. M. C. dána jest, u nás místa míti nemůže a za hodné soudíme, aby od V. M. Jich M. pánům stavům, s nimiž naše snešení jest, to předloženo bylo: že Jich M. známé jest, kterak my ne k Boleslavi ale k Kristu, jakožto pánu a vykupiteli svému, a potom ke všechněm Krista se přidržejícím a jeho svaté pravdy v čistotě následujícím se přiznáváme, aniž za ty jmíni býti můžeme, že bychom se krýti chtěli za jinými, poněvadž Bohu i J. M. C., Jich M. stavům a všechněm, kdož jen učení naše slejchají nebo knihy naše i písně chval božských mají, v učení našem křesťanském známi sme; ale na nás mnozí to cpají, že se ukrýváme, tou příčinou žádostivi sme jakož psaními tak službami slova božího, velebnými svátostmi Kristovými, zjevně sloužiti. A poněvadž nás ze všech stran viniti nepřátelé naši usilují, jestliže tejně v nebezpečenstvích služby konáme, viní nás, že se krejeme, dělámeli to zjevné, praví, že proti mandátům J. M. C., to o nás mluví, že se pod tím vyznáním kryjeme a že se s nimi nesrovnáváme, prvé neměvše s sebou nikdá jednání a přátelského rozmlouvání, to snad býti mohlo, že sme se nesrovnávali, již pak snesše se, to v předmluvě na touž konfesí páni

stavové s jistou naší vólí a vědomostí J. M. poznamenavše zejména světlými slovy podali: i kterakž tedy kryjeme se? Myť bychom neradi v tom za nějaké lehkomyslné a smluv nezdrželivé jmíni byli, v tom se pánu Bohu i Jich M. stavům, zvláštně těm pánům v původu toho jednání křesťanského postaveným ohlašujeme. O to, že někteří prvé pánu Bohu sloužili, pokudž známosti božího světla propůjčení měli, a jiní posléze, na tom málo zakládáme, poněvadž pán a spasitel náš Kristus Ježíš ukázal to zjevně oním příkladem, že i v poslední hodinu přišlým dal totéž jako prvním.

S augšpurskou konfesí i těch, kdo ji spisovali, jak dalecí neb blízcí jsme, předmluva v naší konfesí ukazuje i svědectví osvícených mužů. Kdež pak ta slova položena jsou, že ta sekta jest zapovědína, protož pod tím vyznáním se krýti nemůže: za to žádáme, jakž nejvýš pro Boha a milosrdenství i spravedlnost jeho prošeno býti může, poněvadž sektou odsouzenou a potupenou od žádného spravedlivě nebyli jsme [považováni] a nejsme, aby to na nás nebylo obracováno, když tomu netoliko předkové naši odpírali a i my psaním i skutkem a pravdou odpíráme, k tomu se ohlašujíce, že praví Čechové pod obojí způsobou, držící se zákona božího i předků našich milých Čechů starých, jím se spravujících, jsme a proti tomu není nám do dnešního dne nic ukázáno, co bychom činiti měli proti zákonu božímu a víře té pravé pod obojí, kterážto věc a takové křesťanské náboženství nikdá nebylo zapovědíno, a toho my následovati žádáme a ne něčeho bludného. Obraceli mnozí na předky naše majestát krále Vladislava i sněmy o Pikhartích nevěrných a bludných, čehož i mandátové potvrzují: ale poněvadž my takoví lidé nejsme, těch bludů se odčítáme, jich nedržíme, nebem i zemí, Bohem i anděly a vším světem lidí pobožných našeho učení, psaním i jinak vynešeným vědomého, to tvrdíme, vedlili kdo to na nás, že křivdu před Bohem nám činí a z toho hrozně počet spravedlivému soudci, že nevinné potupuje, vydati musí.

Protož, poněvadž páni stavové a Jich M. páni, páni v původu postavení nám předce víru chovají, jakž to z odpovědi J. M. C. od Jich M. dané sme poznali, i my ne jiných úmyslů sme k nim se ve vší lásce chovati, a když začali dobré, věříme anobrž prosíme, že konati předce budou u J. M. C. i sobě volnosti v službách i nám žádajíce; nebo jakož se J. M. C. ohlašovati v tom ráčí, že to obmýšleti ráčí, aby byla svornost, láska v království tomto, může se pravda mluviti, že jiného se v tom takovém křesťanském snešení našem necítí než láska a svornost. Protož velmi rozdílný způsob od Frankrejchu a Nidrlantu tuto jest: onino s sebou bojují, my pak v svornost a lásku se uvodíme, a jedni s druhými v odpory, ovšem k válkám příčin dáti nemínime ani kdy myslili sme; k straně pod jednou v pokoji a lásce sobě sme se ohlásili a tak v pokoji zůstávati se strojíme. A když posavad nebylo ubližováno od J. M. strany religí, již podle milostivé připovědi, poněvadž nic neslušného nežádáme, odpovědi laskavé, na níž bychom přestati mohli, žádáme.

Ano i za to Jich M. pánův, s nimiž naše snešení jest, žádati V. M. sluší, jestliže ke dskám ty artikule vyznání křesťanského složí, aby nás při tom podle připovědi laskavé tak také opatrovali jako i sebe, i k tomu se přičiniti, aby majestát, sněmové a mandátové byli vysvětleni, že to ne na nás se vztahuje, poněvadž takoví nejsme, ale na takové, kteříž by tak bludní byli, vztahovati se má.

Toto vše tak běžně z povinnosti své, jako služebníci Kristovi a V. M., sme napsali, jiného neobmejšlejíce než čest a slávu boží a svou v službách povolnou hotovost V. M. i Jich M., s nimiž naše sjednocení jest, stálost a věrnost, jimž za to žádáme naše služby povolné s modlitbami svatými a ustavičným pamatováním, i na všecky stavy království tohoto, [kteříž se] čisté pravdy následovníky praviti ráčíte.

Milosti boží a ochraně jeho V. M. i sami se poručena činíme. Datum ꝛc.

Kristovi i Vašich M. služebníci.

V outerý před sv. Bartolomějem ššedše se stavové ráno do zeleného pokoje v 7 hodin, J. M. C. poslati ráčil k nim pana Strejna a po něm oznámiti: poněvadž se tu velikých věcí dotýče, že v tak krátkém čase odpovědi dáti moci neráčí, ale ještě na to chce ten den pomysliti a nazejtří ráno že chce odpověď dáti; nyní na ten čas aby sněmovali a času nemařili. Podle čehož se i zachovali a hned do sněmu šli. Ten den psaní starších panu Krajířovi dodáno a i některým jiným z stavu rytířského přečteno.

Potom v středu na den sv. Bartoloměje raníčko nejvyšší pan sudí království Českého obeslal jest k sobě osoby tyto, zejména pana Václava z Švihova, pana Jindřicha z Valdštejna, pana Jaroslava z Kolovrat, pana Karla z Bibrštejna, pana Michala Španovského, pana Albrechta Kapouna, pány dva Vřesovce, Václava a Šebestiána, pana Petra Kaplíře.

Ti když sou se sešli, J. M. C. ráčil jest mezi ně poslati pana Reyharta Štrejna, presidenta komory dvorské, a jim poručil oznámiti: kterak toho milostivě při stavích žádati ráčí, aby toho na J. M. nežádali ani na J. M. o to tuze netřeli, aby na žádost jich strany religionu jim odpověď publice a sněmem dáti ráčil, a to z těchto příčin těm pánům oznámených:

1. nejprvé, že ustavičná psaní o to sobě činěná od papeže má, aby toho nijakž nedopouštěl, čeho stavové žádají, pod klatbou.

2. Druhé, od krále hišpanského, od krále franského, od kurfirštů duchovních tolikéž, jestliže toho dopustí zde království tomuto, jakožto hlavě, že potomně okolní jiné země jakožto oudové témuž chtíti budou, a tak že nemalé roztržení by přišlo; slibujíc král hišpanský J. M., jestliže toho nedopustí, synům jeho dvěma, kteréž v Hišpanii má, po smrti své znamenité dvoje království dáti; kurfirštové pak duchovní slibují, že chtějí J. M. druhým dvěma synům největší dvoje biskupství dáti: a tak kdyby to dovolení J. M. stavům na žádost jich stalou publice do sněmu jíti a vepsáno býti mělo, poněvadž se sněmové tištění ven z země, sem i tam, roznášejí, žeby snad potomně i těm osobám to se dostati mohlo, a tak tudy že by dědicové J. M. i J. M. o to přijíti musili. Ale že jim J. M. C. milostivě připovídati ráčí, všecko to, což stavové pod obojí při J. M. žádají, milostivě dovoliti, a nad to výš toho jim milostivě i majestátem svým potvrditi, tak aby on i budoucí králové čeští nemohli jim stavům pod obojí v tom žádné překážky činiti, a podle toho i král Rudolf, aby od sebe týmž způsobem stavům takovouž konfirmací aneb certifikací učinil, a stavové že budou moci na tom přestati, a jiní národové nebudou věděti ani tomu rozuměti, jakým způsobem stavům pod obojí toho od J. M. C. dovoleno jest, a tak překážka ani těm jednáním, kteráž se v říši díti mají, činěna nebude moci býti, nýbrž že i podstatnější budou, poněvadž to se jedná, aby králi Rudolfovi kurfiršta saského dcera za manželku dána byla. (Tomu odpíral pan kanclíř, aby co býti mělo jakého jednání s kurfirštem.) Ten, chtěl-liby kdo co straně Vaší ubližovati, podstatným přítelem a sousedem i pomocníkem vaším bude.

Co se pak konsistoře pražské dotýče, J. M. že laskavě žádati ráčí, abychom se o ni nedrali. Jakoukoli sobě stavové konsistoř nařídí, že jim toho J. M. též dovolovati ráčí, nebo s touto že nic nesvedou a zvlášť, poněvadž ustavičně vždycky o to, aby zkažena nebyla, papeže stará. A když se jí žádný spravovati nebude, sama pomalu že zhyne, a zemrouc tito, stavové že budou moci sobě to, jak budou chtíti, nařiditi. K tomu přidal pan Štrejn: „A protož, milí páni! přestaňte na tom, nebo tím způsobem v Rakousích J. M. jest to dopustiti ráčil, ale my sme J. M. za to 80 tisíc dali a vy k tomu přijdete darmo.“

Oznámiv to pan Štrejn těm osobám, jako k víře, odešel a páni hned jeli nahoru a do zeleného pokoje podle společného včerejšího dne zůstání se sešli, kdež také brzy přišel i pan Štrejn a oznámil, že J. M. C. milostivě žádati ráčí, aby se stavové nerozcházeli, že je ráčí k sobě povolati, jak jen J. M. pojésti ráčí. A tak čekali na to všickni na paláci.

V tom času psaní z Karmelu učiněné pánům přečteno bylo, ano také i panu Kurcpachovi ukázáno, a chtěl pan Krajíř i panu sudímu je ukázati, ale pan Kurcpach neradil nyní, až se zví, jaká J. M. C. odpověď bude, snad (prý) nebude třeba. V tom času J. M. C. ráčil jíti do kostela a po mši k stolu a jsa při stole ráčil poslati pro pana sudího a po něm všechněm vzkázati toto: ačkoliv J. M. na tom býti ráčil konečně nyní stavům odpověď dáti, však že nějaké věci J. M. sou zašly, že toho nyní vykonati nemůže a pány také dlouho zdržovati se nevidí, protož milostivě žádati ráčí, aby zejtřejšího dne ráno v 7 hodin nahoře všickni pod obojí byli, což jich nejvíce býti může, a aby ještě i jiným, kteříž dole zůstali, oznámili, aby konečně v 7 hodin nahoře byli, tu že všechněm spolu oznámiti ráči, co J. M. ráčí moci učiniti. A s tím se všickni rozešli. Já jda s hůry zastavil sem se u doktora Kratona, kterýž mi mezi jinou řečí řekl: J. M. C. není možné dopustiti a potvrditi těch artikulův, ale (prý) bude to, ráčí dopustiti, ut sint tales quales, modo sit quies.

V e čtvrtek po sv. Bartoloměji když podle poručení všickni tři stavové ráno nahoře se sešli, vzkázáno jim bylo, aby všickni do pokoje J. M. C. šli, což ihned učinili. A postavivše se před J. M. C. tato odpověď jim od J. M. samého jest dána: „V paměti dobré mám to, což jest od Vás stavův pod obojí poručeno bylo mně za odpověď dáti strany těch věcí, za kteréž stavové žádají; pak kdyby mezi mou samou osobou a mezi Vámi bylo činiti, tedy bych se snadně o všecko s Vámi snesl a srovnal, ale že někteří sou pod obojí a katolíci, kteříž spisův svých podali a v nich své ztížnosti proti Vám předkládali, ano také i zřízení zemská, sněmy na sebe natahovali, a má přísaha k oběma stranám se vztahuje, a by pak ty věci slušně rozvažovány býti měly a zřízení zemská a sněmové vyhledáváni, v krátkém času aby to vykonáno bylo nemožná věc jest, neb jest to tak veliká věc, že k tomu dva nebo tři měsíce by nepostačily a tak by se protáhlo a mnoho nevolí a roztržitostí skrze takové odpory povstati by mohlo; a rozuměti můžte z příkladů v okolních zemích. Já pak, abyste mi toho věřili, ty věci obmýšlím, kteréžby mezi vámi pokoj a svornost vzdělati mohly a ke všemu dobrému této zemi se vztahovaly, a poněvadž o tom víte, že posavad strany religí žádné osobě z stavův od osoby mé překážky žádné se nestalo, protož mi se vidí, aby všelikých disputací zbytečných o víru zanecháno bylo. Však abyste věděli, že té vůle nejsem v religii Vaší co překážeti, připovídám Vám na svou víru a slovy svými císařskými to ujišťuji, že žádného utištění v náboženství Vašem a překážky nechci Vám činiti ani jiným činiti dopouštěti a ještě chci to opatřiti, aby i na budoucí časy successor můj a budoucí král nemohl nic překážeti a budete moci před ním býti bezpečni tak dlouho a dotud, dokudž mezi stavy nějaké spokojení neb srovnání nebude anebo do mého zase sem navrácení. Také sem k Vám té naděje, že těm, kteříž sou pod jednou, žádného utištění činěno nebude. Strany konsistoře, poněvadž slyšeti, že disputací nějaké sou a odpory, aby mohl nějaký řád býti, k tomu povoluji, aby osoby voleny byly, k kterýmžby kněží, na něžby sahâno bylo, utíkati se o opatření mohli, a ty osoby aby na mne vznášely, já to chci tak opatřiti, aby skutečně poznati mohly, že se jim neděje žádného skrácení. A poněvadž z této milostivé odpovědi tomu všickni rozuměti můžete, že, cožby království tohoto i také stavův dobrého bylo, obmýšlím, protož té naděje sem, že touto odpovědí můžete spokojeni býti a na ní přestati."

Tu pan sudí rozmluviv s některými pány žádal J. M., aby ráčil milostivě dopustiti vystoupiti a společně o to rozmluviti. Ihned k tomu své dovolení dáti ráčil. A tak všickni vyšedše od J. M. C. zase do zeleného pokoje se sešli, kdež pan sudí pro ty, kteříž tam u J. M. C. nebyli, odpověď tu opětoval a potom k tomu, aby se přimlouvali, napomenul. Sám pak nejprv začal a řekl: „V pravdě nerozumím jináč, než že J. M. C. právě své srdce otevříti ráčil a nám plnou svobodu v náboženství našem dáti, abychom již kněží mohli bráti odkud budem chtíti, a to nám svou věrou a ctí císařskou za sebe a za jednoho potomka svého, že nechce a nebude žádné překážky v náboženství našem činiti, připovídati ráčí, a to dotud, dokudž bychom se nesrovnali. Protož vidělo by mi se, abychom k J. M.

některé osoby vyslali a J. M. z té odpovědi poděkovali a při tom za to žádali, (omluvíc se prvé, nežli bychom o J. M. pochybovali a nějaký nedostatek měli) aby nám to ráčil ujistiti pro budoucí nějaké nevole a tomu nedorozumívání, druhé, také mohloliby býti strany konsistoře, aby ráčil dopustiti."

K tomu potom pořád se přimlouvali a to velmi rozdílně, však k tomu nejvíc směřovali, aby žádali za ujištění, poněvadž verba volant, litera scripta manet. Také té výminky nechtěli přijíti „do navrácení zase do tohoto království J. M." aby to stálo, ale aby věčně to trvalo; druhé, strany konsistoře všickni tuze na to nastupovali, aby za ni žádali, nebo sice toto všecko bez ní bude v nic, a dlouho o to, jak, na který způsob mohlaby býti, mezi sebou rokovali. Potom když potaz přišel na pana Karla Krajíře, promluvil ku panu sudímu takto: „Já k těm přímluvám V. M. nemám co přidati, než v čemsi na nedorozumění chtěl sem se zeptati, takéli na naše kněží a na nás to má slyšáno býti, aby takové svobody v náboženství užívati mohli?" I řekl pan sudí: „Jestliže při nás stojíte, tedy také." Odpověděl pan Karel: „Ano tak podle snešení stojíme." I řekl pan sudí: „Tedyť se tolikéž i na Vás vztahuje, jako i na nás." *)

V tom když pan Karel tu dotázku na pana sudího učinil, pan Jindřich z Valdštejna nelibě to nesl a řekl: „že ne v čas a že pán mohl s tím pomlčeti." Tedy pan Karel nemoha přede všemi s pánem z Valdštejna o to mluviti, nebo daleko seděl od něho, i napsal do tabulek a podal jemu toto: „Ne proto sem tu dotázku učinil, abychom při tom snešení státi nechtěli, ani proto (ačkoli v snešení našem tak zapsáno stojí, že nás od náboženství našeho utiskati nemíníte), že bych tu V. M. nedověřoval: ale proto, aby potomně, kdyžby snad zborové nám zastaveni býti chtěli, nebylo řečeno od někoho, stavové, což sou vám připověděli, to drží, ale císař jest vám toho, aby vás v té svornosti nechati chtěl, nepřipovídal." Potom pán z Valdštejna po přečtení toho napsal do tabulek k tomu a dal zase panu Karlovi toto: „Však tam v té předmluvě jest dotčeno a v tom spisu, kterýž zespolka podáváme, jest doloženo dosti, a na to nám se toto povolení společné činí."

Naposledy potom po mnohých přimlouváních se všickni stavové se na tom snesli: aby poděkujíce J. M. C. z tak laskavé odpovědi, žádali poníženě, aby jim to ráčil ujistiti nebo sněmem nebo dskami, a druhé, aby ráčil konsistoř dopustiti jinou s defensory přivoliti, a zůstavše na tom, s tím se rozešli, aby nazejtří o to k J. M. C. došli nebo ten den J. M. ráčil již ujeti do obory. Já jda shora dolů zastavil sem se u Cratona a oznámil sem, že dobrou odpověď máme a my že na ní přestáváme. Odpověděl: „Vím (prej) o tom, nebo po odchodu stavů byl sem u J. M. a mezi mnohými řečmi J. M. C. ráčil říci: „Quomodo illis hoc denegare possem, cum ego sim ejusdem religionis?"

V outerý před sv. Jiljím když J. M. C. přijeti ráčil z obory, k víčeru pan komorník s panem Zdeňkem z Vatmberka stavu panského a z rytířského s panem Zdeňkem Malovcem, s panem Rašínem a s nějakým Hysrlem usekaným a s svým hofmistrem Hobovským, z měst také s primasem Staroměstským a od Kaprů a s Václavem Vodičkou svolavše, bez vůle všech jiných starších, sladovníky všeckny, kteříž když sou se sešli (nadějíc se, že snad pro usazení piva sou obesláni) pojati sou rozkazem primasovým a ti všickni šli sou k císaři, a tu pan komorník J. M. C. připomínal přísahu Římanům a kališným učiněnou a aby mimo tu nic nového a jiného J. M. C. činiti neráčil a nového učení, mimo starobylé, aby nedopouštěl, za to žádal. Sladovníci pak nevědouce co jest neb není, proč sou obesláni, když sou s osobami svrchu psanými před J. M. C. puštěni, srozuměvše předložení a promluvení tomu páně komorníkovu, ač tu tehdáž mlčeli, však přišedše dolův, zjevně to, že od primasa podvedeni

*) In margine: „Takto tomu prý rozuměti mám, že podle snešení našeho, jakž ten artikul strany jednoty Bratří mezi V. M. zapsán jest, na kněží naše sah† no že býti nemá a my v svobodě že zůstati máme."

sou, oznámili a tomu všemu, což tu od těch osob žádáno bylo, by s jich vůlí bylo, zjevně odpírali sou.

V tu dobu hned za panem komorníkem kněžstvo kališné neb konsistoř také k J. M. C. šla a J. M. žádala, aby neráčil dopouštěti toho, aby hostinské učení průchod a svobodu míti mělo a že sou oni ti starého učení českého následovníci, ano i to přidali, kterak mnozí lidé, ne na sta ale na tisíce, toho žádostivi sou, aby při starobylých pořádcích zachováni býti mohli, ano i s tím doložením, aby s procesí chození zhola nebylo opouštíno, že k tomu takovou žádost lidé mají, že se mnozí tisícové k tomu zbíhají a hned tlačí, když se svatá procesí koná. Na to jaká odpověď jim dána, ještě se neví.

V středu pak před sv. Jiljím když sou se stavové na hrad Pražský podle hodiny uložené k sněmu najíti dali, tedy nejvyšší pan sudí království Českého, maje sobě od někoho návěští dané, kterak strana pod obojí při J. M. C. tak jest položena, že by o to usilovala, aby se o artikule J. M. C. stavům předložené nejednalo, leč ten artikul o religí zavřín bude, nad čímž že J. M. C. nemálo ztížen jest s tím ohlášením, budouli to chtíti stavové z moci na J. M. sobě dobýti a míti, že ničehož toho stavům dovoliti ani dopustiti neráčí; podle kteréhožto návěští žádal jest nejvyšší pan sudí pánův straně naší odporných, aby za zlé míti neráčili na kratičké promluvení že do pokoje zeleného odjíti chtějí a o pilné věci spolu mluviti, a hned, což nejdřív možné, zase k sněmu navrátiti se chtějí.

Když sme pak se v pokoji zeleném sešli, sčekávajíc se na počet větší, pan Reyhart Štrejn, komory dvorské president, přišel jest mezi nás a tu odšed do sklípku za pokojem zeleným, pan sudí, pan Kurcpach, pan Španovský šli sou tam za ním, a byvše spolu dlouhou chvíli pan Štrejn odešel.

Nejvyšší pak pan sudí učiniv obyčejný způsob předmluvy, proč sou se stavové sešli, potomně stavům oznámil těmito slovy: „že J. M. C. ráčil jest dnešního dne panu Štrejnovi rukou svou vlastní napsati lístek jazykem německým, kterýžto lístek stavům se přečte, tak jakž psán jest německy a potom že se oznámí i česky, a ten byl v tento rozum, jakž byl vykládán: „Milý Štrejn! Byloby dobré, abyste jménem mým osobám zřízeným oznámili, poněvadž já věrně a upřímně věci jejich jednám a obmejšlím, aby oni také na věci mé nastoupili, tak aby skrze jejich odtah nebylo překaženo tomu dobrému a užitečnému jednání mému v Řezně.“ Na to dlouhé rozmýšlení bylo, co by v té příčině činěno býti mělo; my abychom v domnění při J. M. C. nebyli, že tomu překážíme, a také abychom v něco se dadouc o tu securací neb confirmací, kteréž od J. M. C. žádáme, nepřišli, k čemuž se pan sudí přimluvil těmito slovy: že stavové dobře vědí, jak dosti dlouhý čas již o ten přední artikul se jedná a již přes dvě neděle k jednání času že nezůstává, a poněvadž pak od kohožkoli při J. M. obžalováni jsme, jakobychom my příčinou těch odkladův byli, abychom v tom domnění nebyli, zdání páně jest, abychom sepsali notuli, jak bychom to ujištění míti chtěli a to abychom J. M. C. podali trojím způsobem: 1. aby sněmem to ujištěno bylo, vložením v něj těch všech artikulův i s předmluvou; 2. jestližeby to tak býti nemohlo, tedy dskami skrze relací od J. M. C. ke dskám odeslanou; 3. majestátem. A tak z těch tří cest aby J. M. C. učiniti ráčil, kterouž ráčí. K této přímluvě páně sudího mnozí připadali sou, však některým se zdálo, žeby lépe bylo sněmem anebo dskami ujištění nežli majestátem, a to proto, žeby se prodlilo majestátem, a tudy žeby snad mohlo něco toho k většímu skyselení přijíti.

A když se tak těmi přímluvami dlilo, aby nebylo straně odporné ztížné tak dlouho čekati, vysláno jest k nim v osobách dvou pána z Valštejna, hejtmana Malostranského a pana Prokopa Štítného s tou žádostí, aby páni ráčili malé strpení míti, málo se namluvíc hned mezi pány do sněmu že přijdou. Vyslaní přišedše oznámili, že podle poručení pánům strany pod jednou to všecko sou oznámili, na to že za odpověď dáno, že jest od nejvyššího pana sudího oznámeno, že mezi sebou kratičké promluvení míti ráčí a již že jest se k hodině 12 prodlilo, a také někteří páni že sou nedostatečni na zdraví, jako nejvyšší pan hofmistr, pan komorník, protož déle vytrvati nemohou, než że dolův jíti musejí, a jiní že k hodině jedné na půl orloje, jak se najésti ráčí, že k J. M. C. jíti mají, a tak že

se při nás i při J. M. C. omluvna učiniti chtějí a činí, že nimi neschází a překážka jednání artikulův J. M. od nich že se neděje žádná, ale že snadno rozumíno býti může, kdo sou překážkou toho jednání nebo nic.

Po kterémžto oznámení, ač prvé bylo namluveno, aby osoby jisté k J. M. C. šly a při J. M. nás omluvna učinily, že my překážkou žádnou toho jednání nejsme, nýbrž kdyby to stavům pod obojí od J. M. ujištěno bylo, nedadouc toho nic napřed žádnému, dostatečně a skutečně o to že se přičiniti chtějí, aby věci J. M. podle nejvyšší možnosti se vším dostatkem fedrovány byly, nad čímž J. M. zvláštní své oblíbení míti ráčí. A osoby, jakby ta securací majestátem ujištěna býti měla, voleny sou byly k spisování jmenovitě pan Kurcpach a pan Václav z Vřesovic, však aby to, což spíší, prvé všechněm třem stavům bylo přečteno a jeden každý aby se k tomu potom přimlouval. A když potom bylo slyšáno, že by ti pod jednou všickni k J. M. C. šli a svou omluvu J. M. činili, i sešlo z těch vyslaných a na tom se snesli, abychom všickni společně k J. M. na zejtří šli a J. M. též svou poddanou omluvu učinili, vyslavše z sebe k J. M. C. osob šest, z panstva tři pana Vilíma z Talmberku, pana Jiříka Zajíce, pana Jana z Šternberka, tolikéž z rytířstva tři pana Bernarta z Hodějova, pana Prokopa Štítného, pana Jiříka z Cetně, aby jednali při J. M. o audiencí, kterýmž od J. M. C. ke čtvrtku k hodině 7 jmenována byla jest.

Ve čtvrtek potom někteří přijevše nahoru, čekali na jiné až se prodlilo k hodině osmé, obávajíce se pak ti, kteříž tu byli, aby J. M. C. k hnévu nepopudili, šli všickni což jich pospolu bylo, a v tom nás pan kamermejstr v placu potkal oznamujíc nám, že J. M. C. na nás očekávati ráčí a že se diví k hodině od J. M. jmenované, že se k J. M. stavové nenacházejí, i oznámeno od pana sudího, že již jdem.

A přišedše k J. M. v počtu nemalém, oznámeno jest od nejvyššího pana sudího J. M. C.: kterak stavové království tohoto pod obojí způsobou přijímající dne včerejšího z příčin velikých, slušných a hodných sešli sou se, poněvadž se tomu srozumívá, že tak u J. M. C. sou osočeni a obžalováni, jakoby oni u příčině takového prodlévání s jednáním o artikule J. M. [byli], protož že poníženě J. M. C. prosí, aby tomu, by oni měli u příčině takového prodlévání býti, nikoli neráčil věřiti; ale poněvadž stavové se hned s počátku na tom snesli, aby nic nebylo jednáno ani co před se jiného bráno, dokavadžby tento artikul o religí nebyl na místě postaven, protož že stavové očekávají na to, aby J. M. C. podle milostivé připovědi jim to ujistiti a utvrditi ráčil. Což když se stane, tedy všickni, nedadouc toho jiným nic napřed, hned na artikule J. M. nastoupíc jednati a k tomu se přimlouvati chtějí, tak že J. M. nad tím své zvláštní oblíbení míti ráčí.

Na to jim J. M. C. odpověditi ráčil: „Neuznávám, aby kdo u příčině byl nežli vy, vidím, že o věci mé nic nejednáte, mně nevěříte a také se mnoho chlubíte, jako bych vám mnoho povoloval a víceji sliboval nežli sic v pravdě jest, nebo mám to všecko slovo od slova zapsáno, což sem vám sliboval proto, abyste také i na mé artikule nastoupili a jednali. Nebudeteli tedy jednati, již bych já také neměl chuti, abych vám měl co učiniti neb to ujistiti.“

Po té odpovědi císařské shlukše se někteří ku panu sudímu promluvili spolu a potom žádali J. M. C., aby mohli o to spolu promluviti, čemuž J. M. ráčil dovoliti. A vyšedše z pokoje císařského šli do zeleného pokoje, a tu od pana sudího předloženo, aby radili, co se má činiti. I byly tu rozličné rady. Někteří přestrašeni jsouc radili, aby hned nastoupili na artikule císařské a na nich aby asi za dva dni poseděli, aby tak J. M. C. zase ukrotili, jiní: aby všeho tak nechali a počkali co dále bude; jiní: aby o ujištění předce stáli, toho nebudeli, že pojedou domů; jiní pravili těm: pojedouli, že budou zavírati sami sněm, a oni zas: budouli bez nich svolovati a zavírati, že také sami budou platiti. Až naposledy na tom zůstali, aby do soudnice mezi pány pod jednou šli a jim aby se omluvili, že jimi neschází, že se nesněmuje, ale že, jakž ten artikul o náboženství na místě postaven bude, tedy

hned také oni k tomu skutečně se přičiniti chtějí, aby věci J. M. C. vyřízeny býti mohly; protož že Jich M., jakožto pánů a přátel milých, prosí, aby se ráčili k J. M. C. přimluviti, aby jim to, což milostivě připověděti ráčil, ujistiti neprodléval, což když se stane, že oni také podle nejvyšší možnosti Jich M. věrně pomáhati chtějí. A tak zůstavše na tom šli všickni do soudnice, kdež páni pod jednou a pan komorník mezi nimi byli, a přišedše tam promluvil pan sudí tak podle zůstání a jakž svou řeč dokonal, tedy pan komorník vytrhl se a takto k stavům pod obojí promluvil: „Já také se všemi, kteříž se mne přidržejí, nejsem ku překážce sněmovnímu jednání, ale vy ste ti, kteříž překážku činíte, nebo my sme ti praví pod obojí vždycky v dobrém řádu zůstávající, řádnými kněžími se spravující, my sme ti, kteříž sme se s pány přátely pod jednou vždycky sjednávali, k nám se také povinnost neb přísaha J. M. Kr. vztahuje, my sme také ti, na kteréž se zřízení zemská vztahují,“ a mnoho víc mluvil.

Na to pan sudí odpověděl: „Nenadáli sme se toho do pána, aby v tomto místě pán nás tak potupovati měl a všeho řádu dobrého i práva odsuzovati a zbavovati. Protož chceme o to spolu promluviti.“ *) A vzavše odpuštění od strany pod jednou šli všickni do zeleného pokoje a tu rozmluvivše a poradivše se, zůstali na tom, aby šli s tím k J. M. C. a to co se jim přihodilo, oznámili a při tom za odpověď strany náboženství aby žádali.

Přišedše pak k J. M. C., toto jest od nejvyššího pana sudího promluveno: „Nejmilostivější císaři! Že tak často V. C. M. zaneprázdňujem a tak často nacházíme, za to poníženě a poddaně prosíme, že nám milostivě za zlé míti neráčíte; jestiť pak tato příčina našeho předstoupení. Když sme řeč ku pánům a přátelům svým pod jednou učinili, žádajíce jich, aby se k tomu přičiniti ráčili, abychom od V. C. M. odpověď na žádost naši míti mohli a potom ty artikule sněmovní předsevzaty a vyřízeny býti mohly, tu pan Jan z Valštejna, nejvyšší komorník, dal se v řeč a promluvil k nám takto: poněvadž se stavové království tohoto pod obojí jmenujem, že on o tom neví, ale že on jest s těmi, kteříž se starodávní věrou pod obojí spravují, a že jich při sobě ne na sta ale na tisíce má, také že on ten jest s svými, kteříž se řádnými kněžími od starodávna spravují a my že bychom nějací novověrci byli, také že oni sou ti, na kteréž se zřízení zemské vztahuje, také že ti sou, na kteréž se povinnost krále českého vztahuje, také že ten jest s svými, na kteréž se smlouvy se stranou pod jednou vztahují a s ní se srovnávají, a tak nás jest znamenitě zhaněl a nařekl, že již téměř sami nevěděli bychom zač se míti; neb kdyby zřízení zemské, povinnost krále českého na nás se nevztahovala, tedyť bychom ani k sněmovnímu jednání nenáleželi, ani krále voliti mohli, ba ani V. C. M. berni dávati byli bychom povinni. A protož V. C. M. poníženě pro pána Boha prosíme, že nás v té věci milostivě opatřiti a zastati, jako pán náš nejmilostivější, ráčíte. Neb i zprávu toho máme, že včerejšího dne osoby shledávány, komorníci po krajích rozsíláni a psaní činěno bylo, aby při pánu stáli, ale že se jich nevidí než oni dva se panem Zdenkem z Vatmberka, a ten primas Staroměstský že jest obeslal některé sladovníky, jakoby s nimi něco o jich řemesla jednati chtěli a pod tím že sou s nimi k V. C. M. nahoru šli, a když se o religí mluviti počalo, teprva že tomu srozuměli a toho litovali a zjevně mluvili potom, že sou podvedeni. (Tu J. M. ráčil říci: „Měliť sou to zde mluviti a ne tam.“) Při tom také J. M. pokorně připomínají a žádají, aby J. M. C. ráčil milostivou odpověď, co se religie dotýče, dáti, tedy že jimi nic nemá scházeti, ale chtějí, jako věrní poddaní, J. M. s jinými volni býti.“

Na to odpověď od J. M. C. tato dána jest: že takové disputací škodné a překážející tomuto pilnému jednání o věci znamenité, na nichž netoliko říši ale i mně, ano i vám a tomuto království mnoho záleží, povstávají, sem tomu velmi nerad a nad tím slušně sobě ztěžuji, že se za jednáním o religii tyto věci meškají a odtahují, a protož vás pilně napomínám, abyste s tím více nedlili

*) In margine: „Tvrdě mluvil pan sudí proti [komorníkovi] až do kordu téměř.“

a neodtahovali, poněvadž o tom dobře víte, že já vždycky věrně a pilně na to myslím, aby vám na žádost vaši odpověď dána býti mohla, ale od vás já toho nespatřuji, aby mé věci fedrovány býti měly. A jakžkoli o snešení a sjednocení mnoho mluvíte, však i toho před vámi tajiti nemůžeme, že sou nám Bratří, neb jako je jmenují Pikharté, svou konfesí také podali, kterouž s bedlivostí sem přečetl a nacházím to, že se s augšpurskou nesrovnává, a tak ze dvou věcí nemůžte jednu učiniti. Také mnoho mluvíte o konfesí augšpurskou a vidím vás tu některé, ješto kdybych se vás optal: co jest to konfesí augšpurská? tedy byste mi odpověditi neuměli. A v tom ve všem obmýšlel-li sem co zlého vám, dejž Bůh! aby se to na mou duši i tělo obrátilo." A tím zavřel.

Na tu pak ztížnost všech stavů, jakby je v tom opatřiti ráčil, ani slova neodpověděl. Po té odpovědi požádali páni, aby mohli ven vystoupiti a o to spolu promluviti; a promluvivše spolu vyslali z sebe některé osoby k J. M. C. a žádali, aby J. M. ráčil milostivě toho dopustiti, aby mohli dolů do zeleného pokoje sjíti a o ty věci dále promluviti. I tak se stalo a přišedše dolů promlouváno o tom bylo, co by s tím činěno býti mělo. Až potom pan sudí s panem Španovským zasedli, aby něco sepsali, co by se J. M. C. podati mělo a v tom psaní aby připomenuto bylo, co jest jim J. M. slibovati ráčil hned s počátku sněmu, že mimo ten artikul o religii nic jednáno a nic zavíráno býti nemá, a jestliže by se toho nestalo, že oni k ničemémuž přistoupiti nechtí a nemohou. Tu bylo také na naše tuze se doptáváno, jakou sou to konfesí J. M. podali a o to, jak neupřímně s nimi zacházejí, se domlouvali; i dal odpověď pan Vliňský tak: aby nyní pod tímto jednáním co toho od Bratří z jednomyslnosti státi se mělo, my, kteří sme přítomni, o tom nic nevíme. Až potom nějaký pan Rabchop pravil, že jest jemu pravil Pavel Pacovský, kazatel Mikulášenský těch plačtivých Bratří Pecinovských starší, že jest také konfesí J. M. C. podal, a takž naposledy byl z toho smích a svezlo se to na Mikulášencích. Naposledy poručivše sepsati to, co by se mělo podati, zůstali na tom, aby se ráno zase sešli a potom to přeslyšeli, a s tím se rozešli. Ještě pak ten den večer J. M. C. ráčil poslati komorníka svého pana Jiřího z Martinic ku panu sudímu nejvyššímu s tím poručením, aby se u J. M. v pátek tím raněji s některými osobami najíti dal. Což se i stalo.

A tak v pátek po sv. Jiljí nejjasnější kníže a pán Maximilian římský císař, uherský a český král, ráčil jest všem třem stavům království tohoto Českého pod obojí způsobou tělo a krev Krista pána přijímajícím*) na poníženou a poddanou žádost jich strany artikule o náboženství a religí jich ujištění vlastními ústy svými císařskými tuto odpověď milostivou dáti a to po osobách zejména těchto:**) panu Bohuslavovi Felixovi Hasenštejnském z Lobkovic a na Líčkově a Chomoutově, nejvyšším sudím království Českého, panu Jaroslavovi Smiřickém z Smiřic a na Kostelci, J. M. C. dvoru maršálkovi v království Českém, panu Janovi z Valštejna a na Sečicích, hejtmanu Menšího města Pražského, panu Henrychovi Kurcpachovi z Trachmburku a na Stolinkách, panu Karlovi z Bibrštejna a na Děvíně z pánův, a panu Burjanovi Trčkovi z Lípy a na Světlé nad Sázavou, podkomořím království Českého, panu Janovi Leskovcovi z Leskovce a na Cerekvici, panu Michalovi Španovském z Lisova a na Pacově, Její M. císařové, jakožto králové české, podkomořím v témž království Českém, panu Šebestiánovi z Vřesovic a na Tauchovicích a Bystrci, panu Václavovi z Vřesovic a na Byšicích. Předkem, že jest sobě J. M. C. včerejší stavův promluvení k milostivé paměti přivésti ráčil, kteréžto ve dvou artikulích obsažené bylo a jest: předně o důtku, kterouž jest pan Jan z Valštejna a na Hrádku nad Sázavou, nejvyšší komorník království Českého, k stavům učinil, a druhé o odpověď, které stavové na artikul strany religie a náboženství jich očekávají a žádají. A co se prvního artikule dotýče: J. M. C. tomu nerad býti ráčí, že sme se v takové nesrozumění***) vespolek dali, před čímž J. M.

*) In margine: „Mezi nimiž a s nimiž Bratří byli."
**) In margine: „Kteréžto osoby na místě všech stavův přijímaly odpověď od císaře."
***) In margine: „Neníť nesrozumění ale labisství veliké."

stavy vždycky vystříhati a abychom se v zbytečné hádky a odpory nevydávali, napomínati ráčil; neb že někdy mnohý tak mnoho mluví, kdyby se na všecko odpovídati mělo, že by mnohá zbytečná zaneprázdnění z toho pojíti mohla, jakž pak toho příklad na panu komorníkovi a stavové na sobě sami sobě vzíti mohou, z čehož jaká zkyselení jedněch k druhým pocházejí, tomu že dobře rozuměti mohou, což v pravdě J. M. C. k veliké škodě království tomuto býti uznávati ráčí. Ale však nicméně poněvadž J. M. C. to z jisté zprávy srozumívati ráčí, že ztížnost stavův, nejináč než jakž od stavův na J. M. vznešena byla, v pravdě tak jest,*) nad čímž velikou nelibost míti a to uznávati ráčí, že sou velice dotčeni, a kdyby to tak býti mělo, žeby to nemohlo jináč rozumíno býti, než žeby stavové za takové vykládáni býti museli: ale poněvadž pan komorník není než toliko jedna samotní osoba a ani králem ani knížetem země není, aby jaká práva neb řády ustanovovati, koho odsuzovati, anebo komu na jeho spravedlnosti ukracovati mohl, a že taková jeho řeč podstaty a gruntu žádného nemá, aby on stavy za takové učiniti mohl, a že takové promluvení stavům na žádnou škodu a ujmu býti nemůže a nemá.**) Neb že J. M. C. i jiní všickni poctiví lidé, kdo a co stavové sou, dobře vědí, totižto pod J. M. C. milostivou ochranou a ke všem řádům a právům království Českého náležející, kteréžto J. M. C. za své věrné poddané držeti a míti ráčí, a protož aby se nad takovou pana komorníka řečí stavové nic neobráželi a zvlášť poněvadž sme mu zase, nešetříc ho v tom nic, dostatečnou odpověď na promluvení jeho dali, však nicméně, že J. M. C. toho jemu panu komorníkovi předložiti a ztížiti, aby potomně věděl co mluviti, pominouti neráčí,***) tak aby znáti mohl, že J. M. C. žádného oblíbení nad tím míti neráčí, a aby se potomně v příčinách těm podobných věděl jak střídměji chovati, a že se J. M. C. k tomu milostivě přičiniti ráčí, aby ta věc k slušnému spokojení přivedena byla.

Co se pak druhého artikule dotýče: že J. M. C. stavům to v pravdě oznámiti moci ráčí, že jest ráčil se vší nejvyšší možností s stavy pod jednou i s těmi druhými jednati, aby žádost stavův strany ujištění jich artikule o náboženství, aby buď do sněmu nebo do desk zemských vjíti mohl, ale že jest toho ničehéhož při nich obdržeti moci neráčil,†) nýbrž že od nich J. M. tato odpověď dána jest, že o takovou věc již dávno mezi sebou smlúvami starými††) též i mnohými sněmy spokojeni a tak v tom utvrzeni jsou, že sebe z toho propustiti a to zjinačiti téměř nemožná věc jest,†††) a protož že J. M. prosí, poněvadž J. M. na zdržení toho všeho i povinností vysokou zavázán býti ráčí, aby toho ničehéhož k proměnění nebo zjinačení přijíti dopustiti neráčil, anobrž toho změňovati moci žádné žeby míti neráčil.*) Těmi a takovými velikými slovy skůro i drobet ztížně na povinnost J. M. domlouvati se směli. Z kteréžto odpovědi stavové snadně tomu vyrozuměti mohou, čím dále ta věc na odkladích státi bude, že tím víc a víc odporův a nesrozumění mezi stavy zejde,**) čehož aby pominuto bylo, žeby J. M. nic vděčnějšího, ani také stavům co dobře platnějšího se státi mohlo;***) jakož pak stavové příklad toho z toho mezi sebou a panem komorníkem na ten čas vzíti mohou.

---

*) In margine: „Divnější mluvení v té odpovědi."

**) In margine: „Čistší ochrany a nápravy před komorníkovým uprskáním stalo se."

***) In margine: „Připověď a ukojení dětí."

†) In margine: „Což jest bylo do toho jednání s pod jednou; zdaž to na nich záleželo?"

††) In margine: „Sou, aby jim v jich náboženství pod obojí nevkračovali a neutiskali: proč toho neměl i tu potvrditi, rozumí se."

†††) In margine: „Však netřeba propouštěti než nechati v pokoji pánu Bohu sloužiti a toho potvrditi."

*) In margine: „Netřeba nic jemu měniti, než pod obojím náboženství potvrditi."

**) In margine: „A kdož tím vinen? proč odkládáš? kdyby potvrdil, dávno by konec byl. Co Římanům po tom? Však sami na počátku pravili: když s nimi jinak v pokoji budou, že jim po jejich náboženství nic není."

***) In margine: „Ba velmi platno, aby pochodně mezi stavy zůstala."

Strany pak ujištění stavův: že J. M. v dobré paměti všecka o to s stavy promluvení a učiněné připovědi míti ráčí, jak a v jakých slovích takové sou se staly,*) a že ještě žádného jiného oumyslu než téhož a jednostejného, abychom, pokudž by nejvýše možné býti mohlo, ujištěni byli, býti neráčí. A protož jakž předešle tak i nyní že na svou dobrou víru a duši to přijímati, že s stavy věrně a upřímně míniti ráčí, aby se na J. M. slova a tak časté připovědi ubezpečili,**) neb že J. M. C. to po dobroněmecku a česku upřímně a srdečně míniti ráčí, a že jim stavům v náboženství a religí jich překážky sám od sebe činiti ani jiným dopustiti činiti pod žádným způsobem ovšem neráčí, a to, což stavům připovídati ráčí, že pevně a nezměnitedlně držeti, na čež se ubezpečiti mohou, oumyslu býti ráčí. Neb že stavové vědí, že jest jim osobou svou nikdá žádné překážky činiti neráčil, jestliže jest se pak od jiných co toho činilo, že ne s vůlí J. M. to jest bylo; že pak přes to jim se překážky činívaly, tak jakž ztížnost stavův předně na pana arcibiskupa a konsistoř pražskou nejvíce se vztahuje,***) jaké ublížení stavové a kněžstvo jich od nich snášeti sou museli, aby se již toho stavové nic nebáli, že J. M. C. je před sebe obeslati a při nich i jinde tak opatřiti ráčil, že se toho dopustiti více nikoli nemají, anobrž že i pod pokutou i skutečným trestáním jim to přísně zapověditi chtíti ráčí. A jestliže by z kterékoli strany kdy oč ací odporové vznikli, aby na samu osobu J. M. C. vznášeno bylo, a J. M. na to pomysliti ráčí, aby se žádné straně v ničemž neublížilo, neb že J. M. dobře v to trefiti a je na uzdě tak zdržovati uměti moci ráčí, tak že se budou museti v tom ve všem náležitě chovati. Dále také, že J. M. C. jak předešle připovídati, tak ještě k tomu milostivě přivolovati ráčí, aby stavové sobě a mezi sebou jistý počet osob voliti moc měli, kteréž by nad religií a náboženstvím stavův ochrannou ruku držely, tak jestliže by jim kdokoli v náboženství a religii jich vkročovati chtěl, ty volené osoby, aby to opatřiti, je chrániti a také i na J. M. vznášeti bezpečně a svobodně mohly. Nad takovou asekurací a ubezpečení že J. M. nic vyššího platnějšího a pevnějšího, tak aby ze všech stran mezi stavy dobrý pokoj a láska trvati a zůstati mohla, věděti ani vymysliti moci neráčí, než toliko připověď svou vlastní.†) Nebo jestliže by stavové již J. M. řeči a slovům víry přikládati neráčili, že J. M. tomu rozuměti neráčí, kterak by psaním a listům J. M. více věřiti mohli; zase také kdyby J. M. jináče mysliti a jináče činiti ráčil, nežli mluviti ráčí, že by se vždycky za to styděti a to o sobě mluviti, že slov svých a připovědí nezdržuje, slyšeti a sebe samého za lehkého a ničemného člověka odsouditi, anobrž za takového, který by, aby mu co kdy věříno býti mohlo, hoden nebyl, držeti museti ráčil, čehož milý pán Bůh uchovati rač. A protož jiného vyššího ubezpečení býti a také jiný způsob k zachování stavův v lásce a v svornosti nalezen s těžkem býti může, nebo že J. M. nic výše a více na péči nikdá nebylo a není než to, kterak by všecky země své v dobrém pokoji až do smrti své zachovati moci ráčil, v tom příklad na vrchnostech královských a zemích cizích národův, kteří připovědi své nedrželi a víru svou rušili, pročež jest pán Bůh je hrozně pokutovati a trestati ráčil, dávajíc, a tak v tom příklad ten na sebe sám J. M. potahujíc, že kdyby J. M. víru a připověď svou učiněnou také zdržeti chtíti neráčil, že by ne jiného než téhož na sebe očekávati musiti ráčil, ale že by ráčil mnohem raději smrt podstoupiti nežli víru a připověď svou změniti neb nezdržeti. A tak milostivě žádajíc, aby nadepsané osoby dole očekávajícím stavům takový milostivý úmysl a připověď J. M. C. dostatečně v známost uvedly, s obšírným a častým opakováním J. M. v té věci úmyslu k stavům a k takovému ujištění religí a náboženství jistě celého věrného a neošemetného a k obecnému dobrému království

---

*) In margine: „Ont bezpochyby má, ale..."

**) In margine: „To právě verba obscura a paradoxa."

***) In margine: „Nemalát i to připověď jest všechněm stavům."

†) In margine: „Vědělt by o ní, než neráčí. Připověď tainá, jiným neznámá, neb nechtěl, aby byla zjevena. I což a proč to? Ne oněhot, ale o jiné běží."

toho prospěšného a náchylného,††) a vedle toho také aby stavové napomenuti byli, aby na tom již přestali a přikročili k jednání jiných artikulů J. M. příslušejících; nebo že J. M. nejsouce v tom povolání jako jiná obecní osoba než v mnohem vyšším, že také musí ne na jednu osobu toliko ale i na další příležitosti se ohlídati, a k tomu, aby ze všech stran pokoj a svornost zachována býti mohla. Při synu pak svém že to tak opatřiti chtíti ráčí, že touž měrou stavům, jako i J. M. C., zavázán býti má; a ačkoli synové J. M. na ten čas katoličtí sou, ale však že J. M. C. ve všem tak poslušni jsou, že tím jist býti ráčí, že proti vůli a nařízení J. M. nic před sebe bráti nebudou. Neb ačkoli o nich to vyhlášeno jest, že by něco toho proti maršálku rakouskému a Papenheimovi předsevzíti míti chtěli, kudy by usmrceni býti mohli: však že J. M. na svou pravdu a podle svého dobrého svědomí to věděti moci ráčí, že se Jich M. v tom křivda stala a že Jich M. v tom nevinně v křik lidský přišli a toho že v skutku nic na Jich M. shledáno není, neb že mnoho lidí jest, kteříž nic jiného na práci nemají a neobmýšlejí, nežli kudy by skrze lidské různice a nesvornosti sobě nějaký užitek přivésti mohli. Ale však, že J. M. té celé důvěrnosti a naděje k stavům býti ráčí, že takovou věc právě rozvážíc a k srdci připustíc, tím ničímž se rozpakovati dáti nedopustí ani k tomu přijíti nedadí, aby mimo takovou J. M. připověď, stavův ujištění a ubezpečení co jiného a většího žádati měli. Neb že J. M. C. v pravdě za to míti a držeti ráčí, že tím a takovým ujištěním stavové před J. M. C. i jiným každým dostatečně a dobře bezpečni a jisti býti mohou, a že někdy příhodnější čas se trefiti bude moci, že té věci lepší průchod k utvrzení toho všeho budou moci míti.

Po kterémžto J. M. C. milostivém promluvení nadepsaným osobám to milostivé a oustní jisté poručení od J. M. se jest stalo, aby to všecko, jakž od J. M. promluveno jest, se vší pilností ostatním stavům na to očekávajícím v známost uvedly. Což přijavše od J. M. C. s velikou vděčností a se vší poddanou ponížeností z takové milostivé odpovědi J. M. poděkovavše, oznámily, že by jim nic příjemnějšího býti nemohlo, než aby všickni stavové ostatní takovou milostivou a otcovskou odpověď z J. M. oust a promluvení sami byli slyšeti mohli, ale však nicméně že takové J. M. oustní milostivé promluvení se vší pilností stavům v známost uvésti chtějí, pokudž jen jich paměť postačiti bude moci. Na to J. M. C. tu milostivou odpověď dáti ráčil, aby tak učinili, a jestliže by co tu v pamětech svých snésti nemohli, poněvadž z prostředku jich pan Václav z Vřesovic, co tak J. M. mluviti jest ráčil, poznamenával, že bude moci co potřebí bude k paměti při oznámení stavům přivozovati.

Potom nazejtří totiž v sobotu stavové ssedše se do zeleného pokoje, odtud šli všickni k J. M. C. v 7 hodin, kdež od nejvyššího pana sudího promluveno k J. M. takto:

„Nejjasnější a nejmilostivější císaři! Podle včerejšího V. C. M. poručení tak sme učinili, stavům to v známost uvedli a předložili, nejprvé co se pana komorníka nejvyššího řeči a nás tak velikého zhanění dotýče, že V. C. M. nás tak očišťovati a to k nápravě přivozovati ráčíte, toho velmi vděčni stavové jsouce V. C. M. poddaně a poníženě děkují. (Tu J. M. C. na tu řeč ráčil jest promluviti takto: „Byl jest u mne před malou chvílí pan komorník a velmi se omlouval, že jest tak v řeči své nemínil, jak jest vzat a chtěl i popírati (zasmáv se k tomu J. M.), jako by ne tak mnoho mluvil, ale jest jemu povědíno, žetě sobě srozuměti mohl, neb já vás stavy za věrné, povolné, poddané mám a míti chci).

Dále řekl pan sudí: „Druhé, nejmilostivější císaři! strany religie a náboženství, že nám milostivě toho dopouštěti ráčíte, abychom je bez překážky i V. C. M. i každého člověka vésti mohli, z toho též V. C. M., jakožto císaři a pánu našemu nejmilostivějšímu, velice děkujeme, i z toho, že pana arcibiskupa i konsistoř obeslati a jim přísně, aby nám v dědictví naše a fary nesahali a kněžím našim

---

*) In margine: „Našicht přemnoho očekávalo na to, a ten úmysl a připověď jim oznámena a přijata s potěšením.“

nepřekáželi, milostivě poručiti ráčíte, a že netoliko od osoby V. C. M. tu odpověď máme, ale že i J. M. budoucího krále našeho, syna V. C. M., též k tomu přivésti ráčíte, aby nám též to připovědíti ráčil. Z toho ze všeho se vší poddaností a vděčností V. C. M. děkujeme a na budoucí časy toho se i hrdly i statky svými i s budoucími svými poddaně odsluhovati chceme.

K tomuto J. M. odpovědíti ráčil: „Tak jak jest jednou ode mne oznámeno, nemá se jináč od osoby mé státi, leč by mi pán Bůh rozumu odjal, a co se syna mého dotýče, tak ještě pravím, že též k tomu přivésti chci, že též takovou přípověď učiní, neb poněvadž já to, co jest pan otec můj ustanovil, držím, též on povinen jest, co já ustanovím, držeti, jakož pak vím, že to bude zachovávati, neb jest mne poslušný. A již sem té naděje, že na artikule mé nastoupíte a k místu a konci vésti budete. A s tím odešli.

Když pak pan komorník od J. M. C. vyšel, nešel do sněmu ale hned dolů po stupních k domu jel, jehož když potkal pan Smiřický řekl: „Odkudžto V. M. ráčíte jeti co od zpovědi?“ na to pak pan komorník nic neodpověděl, ale jel sklopě hlavu předce. Jakou pak lázeň u J. M. měl, jeden, kterýž toho povědom byl, řekl, že mezi mnohým zuřivým domlouváním J. M. ráčil říci: Vy, pane komorníku, více ste mi ku překážce nežli ku pomoci, já dávno s svými radami to sem byl již zavřel, co sem učiniti chtěl a již učinil; ale aby někdo neřekl, že příliš prudce to činím, prodléval sem, zvláště když ste vy slibovali cosi mnoho dovésti a z toho všeho nic ste k místu nepřivedli a mně ste překážku učinili, že se to až posavád protáhlo, a skrze to mne k velikým outratám a škodám ste přivedli a všecko mi zmátli.

Druhého pak týhodne stavové, poručivše panu Kurcpachovi a panu Václavovi z Vřesovic a Rozinovi, aby řády sepsali a potom stavům ukázali, sami se stranou pod jednou sněmovali a na artikule J. M. C. zasedli.

A nejprvé v pondělí před narozením panny Marie nastoupeno bylo o volení krále nového Rudolfa a ten den stav panský se snesl na tom, stav rytířský a městský v outerý také přistoupili, však s výminkami, kteréž v středu spisovali, a jsou tyto:

1. aby povinnost stavům, jakž předešlí králové čeští činívali, též učinil.
2. Privilejí všech, starobylých řádů, pořádků, práv aby potvrdil.
3. Za živnosti J. M. C., bez jisté vůle a poručení, aby se v vladařství nevkládal, a vkládal-liby se, abychom jemu žádnou povinností zavázáni nebyli, na to revers aby učinil.
4. Kdyby J. M. C. z tohoto království odjeti ráčil, aby J. M. králi Rudolfovi spravování poručiti ráčil.
5. Na ouřady duchovní i světské Čechy a ne jiné aby sadil, při dvoře dvořany i komorníky Čechy aby míval.
6. Aby ustavičně Čechové dva stavu panského, dva rytířského za radu při dvoře byli, a bez těch nic o českých věcech aby neřídil, a na vychování z důchodův J. M. [.....] a nepostačovaloliby, aby potom se snesli.
7. Království Uherského abychom nebyli zavázáni obhajovati, a kdybychom s J. M. vždy netáhli, tím abychom honěni nebyli, že sme pána svého opustili.
8. Zavázal-li se jest Uhrům bytností u nich, že bychom tomu neradi byli, než zde v tomto království aby byt míti ráčil.
9. Žeby císař Ferdinand kšaftem to stvrditi ráčil, že oběma arciknížatům Ferdinandovi a Karlovi každý rok 10.000 se vydávati má, a poněvadž J. M. několiko synův míti ráčí, aby se to tak opatřilo a vydávalo, coby postačiti mohlo.
10. Dluhy staré aby k placení na Rudolfa krále nebyly odkládány, že jim není možné dosti učiniti.

To bylo J. M. C. v sobotu podáno a mezi tím o jiné věci bylo sněmováno.

Mezi tím pan Václav z Vřesovic řád, kterýžby při svém náboženství zachovávali, sepsal, jest tento:

1. Defensores, osoby čtyry, dva z stavu panského a dva z stavu rytířského, aby byli voleni a ti aby jeden bez druhého (než nejméně tři) aby nic neřídili aneb o ničemž říditi nemohli.
2. V jednom každém kraji aby byl jeden superintendens, a to který by se k tomu za nejhodnějšího býti zdál, ten aby nic o své ujmě sám nečinil, než kdyby toho jakákoli těžší potřeba byla, aby k sobě vezma dva nebo tři neb čtyři kněží a jednu osobu stavu panského a druhou stavu rytířského (kteří by v tom kraji od defensorův k tomu voleni byli), ty věci s jich radou aby konal.
3. Ti superintendentes, to jest z každého kraje jeden ten děkan, aby se společně v jedno místo, totiž v městě Táboře každého půl léta sjížděli a tu duchovní soudné věci, pokudžby toho potřeba kázala, slyšeli, rovnali a konali, ano i kněží examinovali a světili, apelací aby šla na defensory.
4. Každý superintendens v svém kraji čtyřikrát do roku visitací aby činil při všech farách po tom kraji po všem, na učení a život kněží aby se ptal, avšak více jednoho tolaru pod závazkem největším, ani jakýkoli jiný dar, aby nebral od žádného kněze.
5. Každý kněz v každém kraji konfesí stavův aby při sobě a proti těm artikulům té konfesí že nic činiti nebude, závazek aby měl.
6. Páni defensorové spolu se všemi superintendenty konečně každý rok jednou a to v svátky svatodušní aby se v městě určitém sjížděli a co by dále nápravy neřádův a dobrých křesťanských pořádkův ustanovení a vyměření potřeba ukazovala, aby to, mezi sebou zavrouce, opatřiti nepominuli a moc měli. A ty a takové osoby všecky vrchní, kteréž jiné pod sebou mají, že to všecko ke cti a k chvále boží věrně, upřímně a právě říditi chtějí, přísahou zavázány býti mají.

V středu den povýšení sv. kříže někteří z pánův a z rytířstva sjeli se ráno ku panu sudímu a tam volili defensory z každého stavu pět, z stavu panského: 1. nejvyššího pana sudího, 2. pana Jindřicha z Valštejna, 3. pana Hendrycha Kurcpacha, 4. pana Vilíma z Talumberka, 5. pana Karla z Bibrštejna; z stavu rytířského: 1. pana Buriana Trčku, podkomořího, 2. pana Michala Španovského, 3. pana Albrechta Kapouna, purkrabě Hradeckého, 4. pana Jana z Leskovce, 5. pana Šebestiana z Vřesovic; z stavu městského: 1. Sixta, 2. Mistra Matěje z Aventinu, 3. Ondřeje Sutora z Nového města Pražského, 4. primasa Malostranského, 5. Mistra Václava Arpina z Žatce.

Když tyto osoby za defensory voleny byly, tehdaž pan Václav z Vřesovic tam u pana sudího nebyl, o čemž jak zvěděl, hned ku panu Španovskému šel a ptal se: volili sou defensory? jemuž odpověděl: že volili, ano i jmenoval jemu všecky ty osoby. Tedy Vřesovec řekl: „Všecko to nic není, žádný není z nich theologus a všickni nic nerozumějí, pan sudí ten není než hulvát a někteří sou poetové; protož to nemůž býti, však to má se díti s postem a s modlitbami a potom losy metati se mají, protož půjdu ku panu sudímu a povímť mu, že sobě srozumí co to dělá, a že i z měst volili za defensory některé čistčích defensorů. „A tak mnoho posměšně a utrhavě mluvil o tom, vždy namítaje, že sou někteří, kteříž by se k tomu hodili a ti sou zanecháni; z čehož porozuměl pan Španovský, že to těžce nesl pan Václav z Vřesovic, že on také není volen jeden z nich. I řekl jemu: „Pane z Vřesovic! já sem o to nic nestál a nestojím, abych tím defensorem byl; protož chceteli na mém místě býti, já vám jeho rád přeji a i postoupiti toho rád chci.“ A tak svadivše se na hlavu, rozešli se.

Nazejtří pak ve čtvrtek přišed ráno na palác pan Václav z Vřesovic, i nalezl tu doktora Pressia, s nímž hned dal se v hádku o to slovo, kteréž jest v konfesí jejich v artikuli de coena Domini: že chléb jest tělo Kristovo „posvátné“, kteréž do latiny kdosi vyložil „sacramentaliter“, to pak že nikoli býti nemůže, aby tak mělo vyloženo býti a že on tomu slovu tak nerozuměl, ale má

býti „substantialiter“ neb „essentialiter“ aneb „personaliter“, protož to slovo „posvátně“, kteréž jest pikhartské, musí vyvrženo býti a to místo že musí býti opraveno. Proti tomu Pressius velmi odpíral, až k tomu přišel i doktor Hájek a Pressiovi pomáhal a panu Vřesovcovi řekl: jestliže vy to změníte a napíšete „personaliter“ neb „corporaliter“, tedy já sám hned proti vám psáti budu. Pan Kurcpach přijda přistoupil ku panu Vřesovcovi a tvrdil, tak že nemůže to býti, abychom měli to slovo „posvátně“ latině vykládati „sacramentaliter“ ani německy „sacramentlich“. I přistoupil ke mně pan Kurcpach a ptal se, jak Bratří latině vykládají „posvátně“? a já odpověděl: že „sacramentaliter“, on pak tomu věřiti nechtěl, připomínaje, že by Bratří nějakých písní v Ulmu tištěných od Vejsa přeložených, pro to slovo „sacramentlich“ že tam bylo položeno, že by se odečtli a k nim se znáti nechtěli; v české pak řeči (pravil), že to dobře může trpěti, nebo tomu slovu „posvátně“ tak rozumí, jako by řekl posvěcené a latině mělo by vyloženo býti „sanctificialiter“ a německy „das geheiligte Brod“. K tomu naši se přimlouvali, aby nebylo nic měněno, než jakž jest J. M. C. podáno, aby potom to od J. M. nebylo nějak vyloženo a naposledy ze všeho nic učiněno. I zůstáno na tom, aby česky tak jak sepsána byla konfesí k tištění dána byla a vyložilli by kdo do latiny „sacramentaliter“, aby se potom psaním odečtli té konfesí, že jejich není. Potom poručeno bylo v sobotu se sjíti do zeleného pokoje; a když se někteří toliko sešli, odloženo toho bylo, což tu mělo předloženo býti, až by jich byl větší počet.

Nazejtří potom totiž v neděli před sv. Matoušem nejvyšší pan sudí obeslal k sobě některé pány pod obojí a tu spolu rozmlouvali o ubezpečení od krále mladého strany religie. V tom J. M. C. ráčil poslati pro pana sudího a tu s ním nemalé rozmlouvání ráčil míti o tom, jak tomu srozumívati ráčí, kterak stavové upřímé J. M. s nimi jednání někteří divně vykládají a to promluvení k osobám od stavův k J. M. vyslaným, že se rozpisuje a to jedno druhému velmi odporné, čehož J. M. nerad viděti ani slyšeti ráčí; to pak že není věc vymyšlená a zpráva nejistá, tedy J. M. podati ráčil panu sudímu o té věci trojích spisů velmi sobě odporných, předkládaje to, že jest tomu velice nerad, že se to tak děje, nebo skrze to J. M. nercili i katolíkům zde v Čechách ale také i v říši od jiných potentátův v ošklivost že by přijíti moci ráčil, a zvláště strany té řeči, co se dotýče krále franského, že by jemu pro nezdržení slibu lži nadávati měl, čehož jest J. M. C. mluviti neráčil: a protož J. M. že milostivě napomínati ráčí, aby ty věci byly zastaveny, ovšem k tištění aby nebyly dávány, připovídaje to, což jest těm osobám vyslaným mluviti ráčil, že to vše při přítomnosti krále mladého dostatečně obnoviti chce s tím poručením, což se koli stavům od J. M. C. připovídá, tomu všemu aby se od krále mladého zadosti stalo, však straně odporné pokoj aby dán byl a bez hanění a potupování aby se chovali.

Toto vše pan sudí oznámil stavům strany pod obojí, dokládaje i to, že J. M. C. toho žádati ráčí, aby tištěním té konfesí od stavů J. M. podané prodlili, dokudž by J. M. z Čech vyjeti neráčil.

Potom v pátek po sv. Matouši na druhý den po korunování krále mladého všickni tři stavové u J. M. C. byli a tu při přítomnosti krále mladého všecko to, což J. M. stavům dovoliti a slibovati ráčil, obšírně jest opětováno a králi mladému, aby stavův při tom zanechal a jim to držeti slíbil, dostatečné bylo poručeno. K čemuž se hned tu král mladý ohlásil a sám svými ústy přede všemi se přiznal a připověděl, cožkoli J. M. C., pan otec nejmilejší, ustaviti a připověditi ráčil, že to všecko chce podle nejvyšší možnosti ostříhati a zdržeti, tak aby žádný neměl sobě čeho do něho ztěžovati. Na čemž stavové přestali a z toho J. M. C. i také králi mladému poděkovali. Tu pak když to král mladý připovídal, mezi stavy žádného z našich přítomného jest nebylo. Naposledy nežli se stavové rozešli, na tom sou se snesli, aby mezi časem sv. Havla a sv. Martina v městě Mělníce se sjeli a tu o řád a své kněžstvo aby mezi sebou narovnali a na něčem ustanovili, podle čehož by potom páni defensorové práci svou vésti mohli. A s tím se po sněmu rozjeli.

90. *Zprávy o jednání měst za času sněmu l. 1575.*

1575. 25. února do 5. července. — Z man. radního St. města Pražsk. č. 1283 v archivu města Prahy.

25. Februarii 1575. Páni Pražané všech tří měst s pány posly vyslanými z jiných měst rozjímali. Nejprvé přivítáni poslové z měst. Potom předloženo strany tajnosti zachování. Čten artikul předešlého sněmu. Čteno předložení sněmovní. Po přečtení dotázáni skrze pana primasa, chtějíli se k čemu přimlouvati. Oznámeno od měst, že nyní neuznávají toho potřebí, k tomu nahoru se pospíchá; než za to žádají, aby jiného času se sjíti a města k témuž povolati ráčili a tu o potřeby stavu městského rozjímáno aby bylo.

7. Martii. Páni Pražané rozjímali o věcech obecních k sněmovnímu předkládání potřebných. O láduňcích, ze sněmu, kterýž držán byl léta 34, ale že z toho sněmu sešlo, ten jest zanechán. Rozjímáno: láduňkové, nápady, piva vaření, židům glejt vypovědín, aby obilí k městům bez překážky [...] práva městská, jinam z práva potahování, k berním dání dříve nežli termin.

8. Martii. Všech tří měst Pražských rozjímání, též také spolu s posly z měst. Předložení se stalo a příčiny oznámeny této schůze, aby spolu se pány posly z měst o artikule obecní předně stavu městskému náležité rozjímali, potom také jedno každé město své ztížnosti předložili, když předně obecní věci stavu městskému náležité rozjímány budou.

Poslové oznámili, aby, jeli co toho poznamenáno, přečteno bylo. I čteni artikulové:

1. Aby dskami zapsáno bylo, že se při svobodách, privilejích atd., jakožto třetí svobodný stav zůstavují.
2. Aby stavové království Českého přimluviti se ráčili, aby odoumrtí, kdyžby přítele s městem trpícího nebylo, jakž v městech J. M. C., tak také Její M. císařové, pro opravu zdí i jiných obecních míst jim dána a navrácena byla.
3. Aby Pražané i jiná města z svého práva bez vyslyšení jinam k jiným soudům, mimo pořad práva a vejpovědi krále Vladislava, potahováni nebyli.*)
4. Aby statek pozemský po osobě ženské po smrti její na nejbližšího přítele stavu městského s městem trpícího připadnouti mohl.
5. Aby pře, kteréžby koli při právě městském poručeními zastavovány nebyly, aby vyslyšány a k místnému vyřízení přišly a vejpovědí bez překážky poděleny byly.**)
6. Aby apelací jinam bez důkladních peněz podávány nebyly.
7. Aby obilí těžká i lehká i jiné všecky věci potravní k městům na svobodné trhy podle sněmovního snešení a smlouvy sv. Václavské vezena byla; nicméně aby skladův vlny, železa, soli po vsech od sedlákův zanecháno a to zastaveno bylo, poněvadž tím zmenšení ungeltu J. M. C. se děje.
8. Aby po Labi i jinak ven ze země ládováno nebylo podle sněmův předešlých i mandátův na to vyšlých.
9. Strany piva vaření.
10. Pražané a jiná města aby za komoru jmíni a držáni nebyli.
11. Aby osoby stavu městského ve vsech obstavovány nebyly, ani sedláci pro osobu městskou a pro dluh jeho. (sic!)
12. Aby stavu panského a rytířského, kteří v městech domy své mají, živnosti buď šenkem neb jinak neprovozovali.

---

*) Slova na konci: „a zvláště před apelací“ jsou přeškrtnuta.

**) Původní čtení: „aby Pražané a jiná města rozkazy a poručeními a to někdy sobě odpornými ztěžováni nebyli“ přeškrtnuto.

13. Aby tíž stavové domy ku pohodlí svému a Pražského města opravovali.
14. Aby pro přetrhování neřádův právo do týchž domů jíti mohlo.

Při tom poslové z měst vznesli: co se přístavní čeledi dotýče, nedopíše se, aby se jimi ujistili než hned o pokutu se dopisuje, ješto mnohý dostane se k hospodáři a nepomní, kterého pána jest. I mělby pán psaní učiniti, aby nebo jím ujištěno bylo anebo postaven byl.

Budějovští též vznesli: davše přečísti O 23, že jsouce pohnáni a někdy se přitreff, že soud nebude držán, aby poručníka zapsati mohli, jim toho příno nebývá; než musejí opět se vypraviti k jinému soudu a tak outraty velké vedou.

Litoměřičtí vznášeli, též Mělničtí strany plavby dříví, že jim vejtoň berou. Dictum: aby jedno každé město, co na ztížnosti má, to sobě v spis uvedlo.

Rozjímáno i to, máli se předložiti, aby střelbu, ručnice a děla směla sobě zas města, která by s to mohla býti, dělati a líti dáti.

Novoměstští i jiní poslové strany myslivosti, též i strany titule vznesli.

17. Martii. V shromáždění všech tří měst Pražských skrze pana primasa předloženo, kterak dnes tejden v přítomnosti pana Sixta zůstali, aby k konfesí nepřistupovali, než řády starodávní, chvalitebné zachovali. Ale potom některá města, neví se všecknali, se odtrhla a slyšeti se dala, žeby chtěli přistoupiti a sice k artikulům z ní vybraným. I abychom měli bez Mistrův a bez kněží dáti se v nějaké jednání aneb z sebe osoby vybrati k tomu jednání, i viděloli by se, aby s J. M. C. promluveno bylo, kterak od stavů prvé nám mluveno bylo, že při starobylých zůstaveni budeme a teď pak cos nového z té konfesí vybraného chce býti. Protož to rozjímáno, máli se J. M. co předložiti či nic. Druhé, mělili by z sebe osoby voliti.

Pan primas Nového města Pražského relací učinil, když včerejšího dne podána byla konfesí augšpurská, tehdy skrze pana Krajíře podávána byla konfesí jejich, žádajíce, poněvadž by to staré náboženství české strany naší bylo a s konfesí augšpurskou se srovnávalo, aby přečteno bylo. Ale od pana sudího oznámeno, že nyní v nic jiného, aby se nevydávali, než předešle na čem zůstali a tak čtena konfesí augšpurská a potom zůstáno na tom, aby osoby ze všech tří stavův voleny byly, z každého 6, kteréž by zasedly na těch artikulích a přední artikule jak strany učení, tak strany řádův církevních sepsaly.

V tom vpuštěni poslové z měst. Předložení se jim stalo skrze pana Melantrycha a připomenuto, kterak včerejšího dne pro nepřítomnost pánů Pražanův odloženo, ale však někteří žeby z poslů se přiznávali, že k jednání osoby voliti chtí.

Co se dotýče konfesí, aby k ní zcela přistupovali, v tom se nesnášejí, nebo se připomíná a zpráva se činí, že jest prvé poněkud na tom pánů Pražan s pány posly z měst snešení se stalo strany nepřijímání té konfesí; a poněvadž pak, jak z relací se tomu porozumívá, pro nic jiného čtena není, než aby poznáno bylo, pokud se s náboženstvím naším srovnává, protož na tom Pražané všech tří měst s pány desíti soudci se snášejí, aby k jednání voleny byly osoby a k spisování artikulův buď starožitných buď také i z té konfesí české cožby se mohlo trefiti, též také i z pánův Mistrův osoby, kteříž tomu rozumějí, k tomu že přistupují. Protož jaké by jejich zdání bylo, aby oznámili. Žádali za potaz.

Mezi tím voleny osoby: pan Mistr Matěj z Aventinu, pan Sixt z Ottrsdorfu; z Novoměstských pan Ciprián a pan Mikuláš Růže; z měst pan Mistr. Arpin Žatecký a pan Petr Kadaňský.

Po potazu oznámili: aby předešlé snesení strany nepřijímání té konfesí tak zcela bylo, to u sebe rozjímajíce, toho najíti nemohou, než na tom že bylo předešle zůstáno, pod tím titulem konfesí augšpurská aby přijímána nebyla, poněvadž máme starožitné učení od předkův našich nám pozůstavené. Než k tomu též přistupují, aby k takovému jednání a spisování artikulův osoby voleny byly a z Mistrův učení Pražského též, ano i někteří z kněží okolních aby povoláni byli.

22. Martii. V shromáždění všech tří měst Pražských, též poslův z měst předně skrze pana primasa připomenuto, kterak včerejšího dne páni stavové pod jednou jsouce na zavření sami, potom skrze pana purkrabě (opustivše naše) oznámili, žeby proti zřízení zemskému kteří přijímáni byli na fary, kteréž jsou pod jednou, nepořádně. I potom šli v potaz páni pod obojí i oznámili po potazu, že se nyní nevidí na to dávati jakou odpověď na tento čas, než když artikulové sepsáni a na místě postaveni budou, kteříž se spisují od osob ze všech tří stavův pod obojí, tehdy na ty cesty pomysliti chtějí, aby odpověď dána byla. A mezi tím J. M. C. pro stavy poslati ráčil, kterak již do 5 neděl sněmují a nic se nezavírá, ješto na jiném J. M. býti neráčí, nežli stavové atd., dokládaje, kterak špatně opatřeni jsou, ješto kdyby opatřeni byli, mohl každý o kožich teplejší býti. Nebo vždycky u souseda lépe se brániti, než doma a jiskře nedati se v oheň vzmoci. I byli o to v potazu. Přední osoby z pánův ouředníkův se snášely, aby pomoc učiněna byla, ale z obecních z panstva a rytířstva žádali za odklad do dneška.

Protož o to nyní rozmluviti, předně, jestliže se stav panský a rytířský snesou, aby pomoc učiněna a berně dána byla, máli k nim přistoupeno býti, však tak, aby jinak ta berně obmyšlena byla než domovní, poněvadž i J. M. C. v předložení sněmovním toho doložiti ráčil, aby města ztěžována nebyla; druhé, budouli vyšší stavové sobě na odporu, viděloli by se k vůli zachování lásky J. M. C. k stavu našemu.

Od pana primasa Nového města Pražského: „Jiného na ten čas rozjímati potřebí není, než kdyby na domovní berni přišlo, mělili bychom k ní svoliti, poněvadž skrze ni v veliké dluhy sme zašli. Ač strany toho, kdyby stavové podle předešlého zůstání, aby nic jednáno nebylo, lečby prvé obecní věci na místě postaveny byly, na tom předce stáli a k žádné berni svoliti nechtěli, abychom se od nich odtrhovati měli u nás se toho nesnáší.

Poslové z měst žádali za potaz. Předně strany kněžstva pořádného neb nepořádného, co včera s pány stavy strany naší pod obojí [....], toho není potřebí opakovati. Strany pak pomoci, jaké sou přímluvy předních, tomu jest vyrozumíno, že k tomu, aby pomoc J. M. C. učiněna byla. Než panský obecní a stav rytířský, co by činili, tomu se ještě nerozumí. I na tom nyní jest, přistoupíli k pánům úředníkům stav panský a rytířský, bezpochyby že se na nás sveze a nám (lidsky mluvíc) jest nemožné; nepřistoupíli, abychom měli co před sebe, dříve nežli oni se snesou stav panský a rytířský, bylo by nám nebezpečné. A pakli snesou, žádají poslové, aby potazu žádali a tu, což bude moci od stavu městského učiněno strany pomoci býti, že po rozmluvě spolu o to pánu svému rádi, pokudž možnost jejich, nápomocni budou.

Zase od pana primasa Staroměstského: pro zachování hlasu svobodného stavu našeho, netrefí se, aby mělo s odpovědí očekáváno býti, ažby se snesli, ješto by to nemohlo než k skrácení stavu našemu býti.

Consensus. Na tom sou, když stav panský a rytířský dají odpověď, abychom, dožádajíce se potazu, o to rozmluvili a schylovaloli by se k té domovní berni, ztížnosti naše předložili a předešlou přípověď pana purkrabě, že na ty cesty pomysliti chtí, aby bez takového ztěžování měst pomoc J. M. C. učiněna byla, připověděli.

10. Maii. V shromáždění všech tří měst Pražských relací učinili, kterak stavové vyšší sobě ztěžují, že drahota ve všem všudy jest, jak v potravě, tak i v jiných obchodích, příčinu předkládajíce překupování a na to dnes má se odpověď dáti. Conclusum.

11. Maii. Starší všech řemesel povoláni. Předloženo jim, kterak stavové do nich sobě ztěžují, nejprvé na pekaře, že malý chléb pekou, potom i na sladovníky, že sami sobě piva posazují, též i na řezníky, že draho tak, že libra přijde, jakž zpráva jest, po 9 kr. Zvláště pak pekaři, kteříž často bývají napomínáni, však nicméně draho dávají, též ševci, krejčí a sumou ve všech řemeslech a obchodích

jedni druhé drou; ješto prvé dali se slyšeti, když třidcátý den mine, že chtějí laciněji [...] i jest odloženo do téhodne a poručeno, aby nařídili, aby lacino bylo, i jest potřeba, aby chutě nebo napravili nebo své ztížnosti, proč tak draho dávají, se spravili.

Řezníci oznámili, že sou včerejšího dne s tím Michalem mluvili, kterýž oznámil, že ani kuchmistr ani dvořané nemají sobě co ztěžovati; pakli kdo chce, že on chce je zastati, že J. M. C. dráže nedává, než za 8 d. libru, než jehňata nemohou tak lacino dávati. A oni že svobodně koupí a strží, tak jako jiní svobodně; a od koho tak draho pochází než od vrchnosti, že draho dávají za dvojí peníze, který skopec za 50 gr., nyní za 70 gr. a koně musejí chovati a jeti mnoho mil. Dictum. aby to v spis uvedli.

Sladovníci: že sou předešle vznášeli, že poněvadž se pšenice neveze, musí draho býti. Žádali v tom opatření, ale toho se jim nedostalo. Oni sou nesadili, než když nemohou dáti, měl-li by kdo 3 neb 6 kop provařiti, lépe aby tak nechal a nevařil. Dictum: aby oni chtějíli se něčeho těžšího uvarovati, tak se zachovali.

16. Maii. V shromáždění všech tří měst Pražských rozjímáno o artikuli sněmovním strany drahoty, jaká by stavům vyšším odpověď dána měla býti.

Conclusum: že ty drahoty pocházejí 1. obilím, 2. zastavováním vození k městu na svobodné trhy, 3. láduňky a vození ven z země, 4. že se toho času postního mnoho vypotřebovalo. Druhé strany míry strychu.

V přítomnosti poslův z měst čteni nejprvé artikulové obecní stavu městskému náležející.

18. Maii. V přítomnosti Novoměstských rozjímáno, jaká by odpověď strany drahoty stavům dána měla býti. Conclusum: podati na stavy, aby z sebe volili osoby, které by s pány Pražany o to promlouvaly, jaká by cesta k tomu, aby zas lacino bylo, obrána mohla býti.

31. Maii. V shromáždění všech tří měst Pražských, též i poslův z měst, kteráž práva českého a ne magdeburského užívají, rozjímáno o práva městská. Příčiny předkládány: poněvadž na onen čas od vrchnosti obeslány byly jisté osoby i z těch měst.

Potom puštěni poslové z měst, kteráž práva magdeburského užívají. Předložení se jim stalo a připomenuto, kterak včerejšího dne při sněmu o práva široká zmínka byla a to podáno jest od stavův, aby sami se srovnali, že stavové za to žádají. I lépe by bylo, abychom sami se srovnali, aby potřebí nebylo nás, poněvadž jednoho stavu užíváme, jiným rovnati, zvláště pak poněvadž při korigování práv městských jisté osoby z měst, kteráž práva magdeburského užívají, přítomny byly. A žádali za potaz.

Po potazu oznámili: že jest dobrá křesťanská svornost jak v náboženství, tak v právích. Než což se práv dotýče, abychom měli, poněvadž nás malý počet, jakou odpověď dáti, náležité není, než toto že se dotýče netoliko práv, ale privilegií, kteréž specifice zejména ztvrzení mají. I vidí se, že od privilegií upouštěti, jest věc nebezpečná, bez počtu věčšího. A včera povědíno od pana purkrabě, že my k tomu se nenutíme, abychom od svých práv upouštěli a V. M. též nenutíte se, abyste k nám přistupovali. A privilegií měniti nám není náležité bez toho moci, který nám je dal. A osoby, které k tomu voleny, aby v ta práva nahlídly, tomu nepřekážíme a těm chceme předložiti a budeli nám co lepšího okázáno proti tomu nebudem. A což tuto za odpověď dáváme, mimo to v sněmě odpovědi jiné dáti nemůžeme. Než strany vydání práv proti tomu nikdá sou nebyli, aby vydány měly býti. A s tím propuštěni jsou.

Po odjití jich spolu s městy rozjímáno, jaká by odpověď stavům, poněvadž k žádnému porovnání vydati se nechtí, dána býti měla.

10. Junii. V shromáždění všech tří měst Pražských a v přítomnosti vyslaných z měst rozjímáno o cla po zemi a po vodě.

5. Julii. V shromáždění všech tří měst Pražských, pánů soudcův, starších obecních, též poslův z měst rozjímáno opět o artikuli sněmovním strany čeledi přístavní i nádenní, aby bez listův přijímána nebyla, 2. o pronajímání sklepův pod domy, 3. kdyby který z nich vyznal před smrtí, že ňákou sumu za měšťanem zanechal, aby týž měšťan povinen byl vydati a že více za sebou nemá se odsvědčiti. 4. aby poddaným nebylo věříno přes 3 kopy gr., pakli by kdo věřil anebo půjčil, aby mu zas navracováno nebylo.

Že sou spolu s pány posly z měst o to rozmluvení měli a rozumějí, že ňáký spis [...] aby nikoli nepřistupovali než ohradili se, že k takovému artikuli v ničemž přistoupiti nemíní z hodných příčin, neb ta pokuta je zduplikována, item, že toho v žádných zemích není. Chtějíli ti dva stavové sobě se tak zavazovati, proti tomu nejsou.

16. Septembris. V shromáždění všech tří měst Pražských i poslův z měst předně relací se stala 1. strany zdržení, na to aby domovní berně až do hromic šla, 2. posudní, ta aby na císaře a na krále Rudolfa, 3. sbírka z obilí, dobytka, který se z země žene a veze, item, z vín, vlny a ryb, co se v zemi prodává, to aby šlo na vychování a zdržení tisíc koní pro opatření země. Z vola $7^1/_2$ gr., z vína 4 gr., z laky malvazí 15 gr., z vlny 4 gr., z sviní 2 gr.

Podáno to na pány Nového města Pražského i Menšího, též i posly z měst. Předně strany domovní berně přivedli sobě ku paměti to své snešení, aby již více táž domovní berně nebývala. I žádají, aby střídmě (sic!) to se jim sdrželo, co bylo připovídáno, že ta berně domovní více nebude, ale aby podle starodávného způsobu na šacuňk nastoupeno bylo, než aby měli vyhledávati, kterak by ta berně měla aneb ta suma vycházela. Strany posudního svolují. Třetí, aby z domácího prodeje mělo co dáváno býti, to by horší bylo než z o[bilí], d[obytka], co ven se veze neb žene; též strany omastku, co ven se veze, aby bylo dáváno. Než strany domovní berně, jestliby nemohlo jinak býti, aby svolili, než aby reces dán byl od J. M., že již více nemá stav městský tím ztěžován býti. A to aby se vysvětlilo, co se toho vezení aneb honění ven z země dotýče, aby ten, který koupí a ne ten, který prodává, takovou berni dával.

Feria IV. festum s. Mathaei; sed translatum in sequentem diem propter coronationem regis.

Feria V. Mathaeus in hanc diem translatus.

Et eadem quoque coronatus est serenissimus princeps Rudolphus II., filius invict. Rom. Imp. Maximiliani II. in regem Bohemiae. Sceptrum praeferebat Burianus Trczka de Lipa, regni subcamerarius, pomum Bohuslaus Felix Hassisteinius a Lobkovic, supremus judex terrae, coronam uero Wilhelmus Rosebergius, supremus burgerauius Pragensis. Sed praecessit imperator Maximilianus in corona, praeferentibus ipsi sceptro et pomo Legnicensi et Tiessinensi ducibus. Sit salutem ecclesiae, Dei et reipublicae totius regni.

26. Septembris. Caes. Majestas discedit Pragae Ratisbonam ad commitia; reliquit Pragae filium Rudolfum, regem Ungariae et Bohemiae.

27. Septembris. V shromáždění měst Pražských, též pánů starších a pánů soudců rozjímáno, poněvadž dnes relací má se státi J. M. králi Rudolfovi na místě J. M. C. strany sněmu a v něm dva artikulové dosti ztížní sou a městům k ublížení, jeden o čeládce a druhý o svěření, aby stavové byli požádáni, aby těch dvou artikulův zanechali. Pakliby to nemohlo býti, aby J. M. králi Rudolfovi oznámili, že k oněm artikulům přistoupiti není možné, proto že oni na naši těžkost snášeti se neměli. A když se bude čísti, aby se ohlášení stalo, že k jiným artikulům všem přistupujeme, kromě těch dvou.

III. Jednání po sněmu 1575.

Jednání l. 1575 jest v dějinách sněmů českých zajisté památné, a kdyby usnešení jeho byla provedena, i veliká, rozhodná důležitost byla by se ukázala v další historii království Českého. Však nestalo se tak. Položená zde akta ukazují, jaký náhlý převrat se stal v smýšlení císaře Maximiliana II. Sotvy že na cestu do Řezna se vypravil, zakázal tisk české konfesí a obnovil mandáty krále Vladislava a císaře Ferdinanda I., kterýmiž se nařizovalo, aby schůze a zbory bratrské dopouštíny nebyly, kdož by pak proti tomu jednali, aby trestáni byli. Královským a věnným městům zapovědíno všeliké novoty v náboženství zaváděti. Neboť některá města přiznala se ihned k nové české konfesí a přijímala buď ženaté kněži za duchovní správce anebo jim ženiti se dovolovala. V Praze zmocnili se přívrženci nové konfesí fary u sv. Vojtěcha a dvě jiné osady chtěly již totéž učiniti a kdyby tím způsobem třebas ne dlouhý čas konfesionisté se byli šířili, konsistoř stará pod obojí byla by v krátké době neměla co spravovati. Rozkazem císařským, kterýmž všechny novoty v náboženství, tudíž také přijetí české konfesí městům se zapovídaly, měla býti svoboda náboženství jako v Rakousích na šlechtu jen obmezena. Poněvadž však takové obmezení svobody náboženství stalo se proti několikerým slavným slibům královským, všem stavům království Českého tudíž také městům učiněným, namane se mimoděk otázka, odkuď taková změna císaře Maximiliana, nebo snad všechno ujišťování Kratonovo o sympatiích, náklonnosti císaře Maximiliana k Bratřím českým bylo prázdné, klamné povídání? Jedno ani druhé. Maximilian nestal se najednou katolíkem aniž chtěl Bratří české pronásledovati, ale jako podvoliti se musel nátlaku z Říma, že konfesí česká nebyla zákonitě nýbrž jen fakticky uznána, takž také povolil naléhání jej obklopujících katolíků a starověrných utrakvistů, aby Bratřím a stavu městskému svoboda náboženství, jako stavům panskému a rytířskému, nikterakž dovolena nebyla. Ač takovým zákazem přívržencům konfesí české a Bratřím překážka ve vyznání náboženském se stala, nečinil Maximilian žádných příprav k nějakému pronásledování těch, kteříž by nařízení královské přestoupili. Maximilian byl vždy fedrovníkem svobody náboženské, však nebyl vždy dosti silný, rozhodný, aby takovému svému přesvědčení opravdové zjednal platnosti.

Na sněmu zvolení defensoři podali císaři ztížný spis v příčině pronásledování kněžstva a jiných »poctivých, pobožných lidí«, zvláště, že hejtman Nového města a rada Starého města Pražského faráře od sv. Vojtěcha a sv. Jiljí vyhnati chtějí, že k české konfesí se přiznali a oženili; a poněvadž jako ode všech stavův zvolení defensoři kněžstvo a náboženství pod obojí způsobou náležitě vedle povinností svých opatrovati, chrániti nemohou a také se obávají, aby z takového pronásledování nějaké nebezpečenství nepovstalo, a tudíž nějaké domluvy potom očekávati nemuseli, protož že úřad takový defensorský déle zastávati nemohou. Na takovou suplikaci nebyla dána příznivá odpověď

zákazy zůstaly v platnosti, Maximilian omlouval se, že vyšlé zákazy toliko na schůze pikhartské a města královská se vztahují, stavův pak vyšších že se nedotýkají, nařízeno však předce nejvyšším úřadníkům zemským, aby pro náboženství žádnému, zvláště z vyšších dvou stavův, nátisky se nedály.

Bratří, jichž zbory uzavřeny býti měly, učinili tak jenom na jediném místě, všude jinde po celém království se ohražovali, že název »Pikardů« v patentech krále Vladislava II. a Ferdinanda I. na ně se nevztahuje a tudíž že podle nich říditi se nemusí. Dekret Maximilianův proti Bratřím neměl žadoucího účinku. Ostatní uveřejněná zde akta podávají zprávy o jiných veřejných na sněmovní jednání se vztahujících záležitostech.

---

91. Kníže August Saský přeje císaři Maximilianovi štěstí k vykonané korunovací jeho syna Rudolfa za krále českého.

V PLANÉ. 1575, 1. října. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Ich habe aus meiner Räthe Bericht und sonst mit sonderlichen Freuden verstanden, dass E. Kais. Mt. geliebter Sohn König Rudolf in Ungarn zu der königlichen Dignität und Würden in Böheim erhöhet und darzue den zweiundzwanzigsten Septembris mit gewöhnlichen Herrligkeiten und Solennitäten glücklich gekrönet worden. Wünsche E. Kais. Mt. und deren geliebten Sohn von Gott dem allmächtigen zu solchen Ehren, Hoheit und Würden Segen, friedlich und sieghaftig Regiment und alle Wohlfahrt und bitt seine Allmacht, dass es E. Kais. Mt. und Ihrer Königlichen Würden, der Posterität und Nachkommen zu Aufnehmen und glückseliger Propagation gedeihe.

Was meine Person anlanget, zweifel ich gar nicht, es soll zwischen Ihren Würden und mir zu guter freundlicher Nachbarschaft gereichen, daran ich meinithalben kein Mangel sein lassen und mich dessen befleissigen will, damit gute Vertrauligkeit, Correspondenz und nachbarlicher Wille, so mit E. Kais. Mt. und deren Vorfahren, Königen zu Böhmen, meine Vorfahren und ich gehabt, ferner erhalten, continuiret und auf die Nachkommen gebracht werde.

---

92. Zprávy zapsané v manudlu radním Starého města Pražského o poselství, kteréž města Pražská do Vídně ke králi Rudolfovi v příčině artikule sněmovního o čeledi byla učinila.

1575, 3. října až 2. ledna 1576. — MS. souč. v archivu města Prahy.

3. Octobris 1575 v shromáždění všech tří měst Pražských rozjímáno strany artikule sněmovního o čeledi, kterak sou na J. M. krále Rudolfa vznesli, aby ten artikul do sněmu vložen nebyl. I byli potom povoláni od pana kancléře nejvyššího, oznámiv, jaké břemeno na se uvaliti chtí a krále mladého v nějaké spletky uvésti; nebo jestli by tak, jak umínili, protestací (když by se ti artikulové již čtli) učinili, že stavové vyšší dva nedají nic dále čísti, než z toho sněmu učiniti chtí nic, aby cokoli berně J. M. jest svoleno, z toho sešlo. I poněvadž J. M. C. pro nic jiného Rudolfa nezanechal na místě svém, než pro relací a oni učinili jakou překážku, co tím na se uvalí, aby rozvážili. I tak sme učinili a když se četl sněm a mezi jinými artikuli i ten o čeledi, tu sme se ani neohlásili, ani k relací nepřiznali.

Však dříve, nežli co čteno bylo, skrze pana purkrabí nejvyššího promluveno bylo, že páni Pražané nemají se na čem zastavovati, nebo ač prý ten artikul o čeledi svolen jest, kromě že pokuty

přivětšeno, však není příkladu žádného, aby kdo tu pokutu dáti měl, neb to není než pro ostrach poddaných, aby bez vůle pánův svých jinam se nezamlouvali.

I potřebí jest o tom rozjímati, jakými cestami bychom k tomu přistoupiti mohli, to což sme, svého nebezpečenství neušetřivše, když sme čísti je slyšeli, mlčením pominuli a k tomu se, že k tomu nesvolujeme, neohlásili, v té naději, že od J. M. C. v tom příště opatřeni budeme. Dilatum ad alium diem.

30. Decembris. V přítomnosti pánův Novoměstských páni v legací k J. M. C. vyslaní pan Jaroslav z Mutěnína, pan Jan Kotovec z Ourazu a pan Mistr Pavel Kristián, kancléř, ze Staroměstských, pan Jiřík Jehlář primas, pan Ciprián Lopatský relací učinili.

Předně připomenuvše proč vysláni byli, totiž aby o čeledi, pokudž by to na záhubu stavu městského se vztahovalo, též o odoumrtí, aby zase pro vzdělání měst navrátiti ráčil, nicméně i za potvrzení privilegií a kteréžby ještě navráceny nebyly, za navrácení jich žádali a v tom žádné práce své a bedlivosti nelitovali, a J. M. králi Rudolfovi též vinš, že pán Bůh všemohoucí jeho na království římské povolati ráčil, učinili. I co zjednáno a jaká jim odpověď dána, to z psaní J. M. krále a z dekretův J. M. C. se vyrozumí. A od J. M. C. odpověď dána, že ten vinš, který sou J. M. králi učinili, vděčně ráčí přijímati a té naděje jest, že pán Bůh všemohoucí to, což králi Rudolfovi synu J. M. vinšují, ráčí uslyšeti tak, aby poddaní J. M. pokoje užiti mohli. I odšedše od J. M. C. žádali J. M. arciknížete Ernešta, též Maximiliana a Matiaše za přímluvu, tolikéž i nejvyššího pana kancléře; což připovědíno, že se k tomu, abychom dobrou odpověď měli, přičiniti ráčí. A potom že žádné práce a bedlivosti při připomínání pánům nelitovali, aby mohli vyříditi, s čímž byli vysláni.

I přečten předně list J. M. krále Rudolfa k Pražanům všech tří měst, potom dekret J. M. C. o čeleď a privilegia, druhý též dekret o sklad solní. Připomenuvše i to, že nejvyšší pan kancléř poručil pánům oznámiti, že dobré přátelství od obou měst poznává, kteréhožby nerad sobě ztratil, protož neráčí nic podávati, co by od konfirmací taxy dáno býti mělo, než aby sami od sebe pánu učinili a jemu to skrze psaní v známost uvedli, poněvadž na to kancelář musí držeti, aby to pilně u sebe uvážili, co by učiněno a dáno býti mělo. Jakž i pan Valter obzvláštně s nimi rozmlouvání měl a oznámil, že té naděje jest, že privilegia budou potvrzena, než žeby rád zvěděl, co zase páni od sebe učiniti chtějí. Naposledy ztížili do Malostranských, že měvše se s nimi do Vídně vypraviti i pečeť také k listu přitiskše, zůstali doma a nejeli nikam. Jakoby z toho všeho chtěli učiniti nic i aby jim něco bylo povědíno.

Na to skrze primasa k vyslaným promluveno: že z této relací bedlivé jednání pánův vyslaných se poznává, jakož pak i z psaní J. M. krále Rudolfa, kterak ten vinš od stavu městského učiněný jemu vděčný jest byl. Strany pak čeládky, ač zouplna zjednáno není, než že psaní a to nejvyšším pánům ouředníkům o to činiti ráčí, však tu jest pány vyslanými nic nescházelo a strany odoumrti jest ta naděje, když se J. M. C. neb J. M. králi Rudolfovi připomenutí učiní, že zjednáno bude vedle J. M. zakazování a odpovědi na vinš při tomto jeho vnově vyvejšení na království Římské. Protož pánům vyslaným obojích měst Pražských páni, páni z takové práce a bedlivého jednání děkují.

2. Januarii. Páni soudcové a starší obecní povoláni do rady a přečten jim předně byl list J. M. krále Rudolfa a dekretové dva J. M. C. s předložením, co jest strany čeledi při J. M. zjednáno, též o konfirmací privilegií a dotázáni, co by panu kancléři nejvyššímu učiněno býti mělo a že se u pánův pánův snáší, aby 300 kop gr. č. dáno bylo.

Na to, po potazu vzatém, odpověď dána, že sou páni soudcové a starší obecní poručili poděkovati pánům vyslaným za práci, kterouž jsou o obecní dobré vésti ráčili, a poněvadž se tu dotýče privilegií, o kterýchž mnozí z nich nevědí, žádají, aby jim v známost uvedeny byly; a proti tomu nejsou, aby panu kancléři těch 300 kop gr. českých dáno býti mělo, však aby to v užívání bylo. Neb na onen čas pánu z Plavna několik tisíc kop příčinou těch privilegií dáno, však proto, kdo jen hlavu

má, smí se jim na odpor stavěti a lecos před sebe bráti. Ač ví se o majestátích, však nicméně když koněm písek, hlínu voziti chtějí, musejí od toho platiti a jaké platnosti privilegia jsou, když se jich neužívá anebo kdyby s výminkami měly rozuměny býti. Na sůl dáno privilegium Staroměstským, však teď v dekretu že se toho odkládá do příjezdu J. M. Vín také židé za několik set k sobě uvezených mají a sousedy pobízejí, chtějíli kupovati, že jim peněz posečkají. I žádají, aby jim to zastaveno bylo.

---

93. Mandát Maximiliana II., kterýmž na gruntech stavův království Českého zbory, náboženské schůze a kázání zapovídá.

V ŘEZNĚ, 1575, 5. října MS souč. v českém museu.

Maximilian Druhý ɔc. Věrní milí! Vězte, že nás jisté zprávy docházejí, kterak by přes jisté a přísné předešlé zápovědi mnohé osoby z vyšších i nižších stavův v království našem Českém na gruntech svých zbory a schůze dopouštěti měly, tak že u velikém počtu netoliko lidu obecného sedlského, ale také stavu panského, rytířského i městského z mužského i ženského pohlaví sjíždějí a scházejí se, a tu svá kázání a jiné náboženství provozují a nejednom v městečkách a ve vsech ale také na zámcích a tvrzích to činiti dopouštějí; čehož sme se do těch osob, aby na gruntech svých toho dopouštěti i také, kteříž se tam, mimo taková jistá a přísná poručení, scházejí, nikoli, aby takovou neposlušnost zachovali, nadíti neráčili. I poněvadž takové schůze a kázání proti zápisu krále Vladislava, slavné paměti, dskami stvrzeného, proti zřízení zemskému v přísaze naší císařské, kterouž sme stavům učiniti ráčili a proti mandátům a přísným poručením předešle vyšlým jsou: a protož nechtíc takových věcí trpěti, všem stavům království našeho Českého a obyvatelům v něm ještě přísně poroučeti ráčíme, aby takových schůzí postranních, kázání a náboženství na gruntech svých buď zjevně nebo tejně nikoli nedopouštěli; a pakli by se který přes toto naše jisté poručení tak nezachoval, to, jak se svrchu píše, přestoupil a týchž zborův a schůzí na gruntech svých kdežkoli tajně nebo zjevně dopustil, k tomu jednomu každému podle předešlého snešení a vyměření ráčíme se věděti jak náležitě zachovati. Kdež věda jistou konečnou a přísnou tuto vůli i také milostivou vý-

93. Maximilian II. verbietet den böhmischen Ständen, religiöse Zusammenkünfte und Predigten auf ihren Gütern zu gestatten.

REGENSBURG, 5. Oktober (Mittwoch nach S. Hieronymus) 1575. — Gleichzeitige Kopie in k. k. Staatsarchiv zu Wien.

Maximilian ɔc. Getreue Liebe! Wisset, dass uns glaubwürdiger Bericht zukomben, wasmassen uber gewisse und ernstliche vorgehende Verbot viel Personen der ober- und niedrigen Stände unser Kron Beheimb auf ihren Grunden Versamblungen und Zusambenkunften verstatten, also dass in grosser Anzahl nit allein das gemeine Bauervolk, sondern auch aus dem Herren-, Ritter- und Burgerstand Mann- und Weibspersonen zusambenfahren und komben und allda ihre Predigen und andere Religion üben und solches nit allein in den Städtlein und Dörfern, sondern auch auf den Schlössern, und Sitzen derselben geschehen lassen, dessen wir uns zu denselben Personen, dass sie dies auf ihren Gründen zulassen, wie auch zu denen, welche wider so ernste Verbot zusamben komben, nimmermehr versehen hätten, da sie sich des Ungehorsambs verhalten sollten.

Dieweil dann solche Conventicula und Predigen wider die Verschreibung Königs Wladislai, löblicher Gedächtnuss, welche mit der Landtafel bekräftigt, sowohl wider die Landsordnung in unserem kaiserlichen Jurament, welches wir den Ständen geleist haben, und wider viel Mandata und ernstliche vorgeschehene Befehlich ist, wir derowegen solche Sachen auch nit dulden können: als befehlen wir nochmals hiermit allen Ständen und Inwohnern unsers Königreichs Beheimb ernstlichen, dass sie solche absonderliche Zusambenkunften, Predigten und exercitia religionis auf ihren Gründen weder offentlich noch heimblich in keinewege zulassen, und wurde hierüber wider unsern

strahu naši, tím se všickni i jeden každý z Vás spraviti a před dalšími těžkostmi, kteréž bychom žádnému příti neráčili, uvarovati bude moci. Dán v městě našem a říšském Řezně v středu po sv. Jeronýmu léta oc75.*)

endlichen Befehlch Jemand thuen wollen, wir wüssten, wie einen solchen geburlichen zu strafen, darnach sich dann alle und jedermann, als denen dieser unser endlicher und ernster Will und gnädigste Warnung wissend ist, zu richten und vor weiter Ungelegenheit, die wir keinem nit vergönnen wollten, sich zu hüten wissen werden.

---

*94. Císař Maximilian II. nařizuje obyvatelům měst v království Českém, aby žádných novot v náboženství činiti a tajných schůzek odbývati nedopouštěli.***)

V ŘEZNĚ. 1575, 5. října. — Opis souč. v c. kr. státním archivu ve Vídni.

Maximilian oc. Ehrsambe, liebe Getreue! Aus gewissen und erwogenen Ursachen thuen wir euch wie andern Städten des Königreichs Böheimb dies zuschreiben und ernstlichen befehlen, dass ihr bei euch wegen der Religion, Predigen und Priesterschaft nichts neues und zuvor ungewöhnliches in keinem Weg, wie dasselbe erdacht werden kann, füernehmbet oder füernehmben, noch andern heimbliche Zusammenkunften zulasset, sondern diessfalls euch in allem, wie vor Zeiten und bis auf jetzo gehalten worden, also und nicht anderst ohne alle Änderung verhaltet und in allem euch nach uns bei Vermeidung unserer kaiserlichen Ungnad und wirklichen Straf richtet und kein anderst thuet....

Post scripta. Es ist auch unser endlicher Will, dass ihr diesen unseren Befehlch der ganzen Gemein bei euch wissen machet, also dass ihr nit allein vor euch selbsten, sondern auch alle in gedachter Gemein dessen Wissenschaft haben möget.

---

95. Purkmistr a konšelé města Roudnice ospravedlňují se při nejvyšších ouřednících zemských království Českého, že proti usnešení sněmovnímu žádného nového způsobu míry obilní nezačali, nýbrž v městě od starodávna „za starou zvyklost“ uvedené, majestátem císaře Ferdinanda I. stvrzené míry užívají, i prosí, aby při své starobylé zvyklosti zůstaveni byli.

1575, 29. října. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Milostiví páni! Jakož jest na minulém sněmu obecním mezi jinými artikuli i ten jeden artikul o měrách obilných ode všech tří stavuov království Českého zavřín a při konci téhož artikule toho dostaveno jest, kterakby u nás v městě Roudnici nový zpuosob, prvé nikdy nebývalý a s jinými městy nesrovnalý, začat byl, totiž když obilí k trhu lidé vezou, že bychme toliko srážeje vrch téhož obilí dopolu štrejchovati měli, a protož abychom toho, což by tak od nás vnově a neobyčejně začato bylo,

---

*) Při témž mandátu psaní učiněno k místodržícím království Českého v tato slova:
„Psaní Vaše, při kterémž ste nám vedle milostivého poručení našeho mandáty tištěné strany schůzí pikhartských do zborů odeslali, k dodání nám přišlo, kteréžto mandáty podepsavše a shotoviti davše, teď je Vám příležitě zase s listy všem městům našim a Její L. paní manželky naší nejmilejší v království Českém svědčící, jakby se strany religí, kázání a kněžstva chovati měli, čemuž z příležícího výpisu šířeji vyrozumíte, posílati a milostivě poroučeti ráčíme, abyste ty mandáty a listy ihned po přísežných poslích rozeslali a tu kdež náleží, přibíjeti dali, i také nad tím, aby se tomu všemu zadosti stalo, jménem a na místě našem skutečně ruku drželi; na tom milostivou a jistou vůli naši císařskou naplníte.“ —

**) Podobný zákaz vydán byl z kanceláře císařské již dd. na hradě Pražském 16. září 1575.

víc nečinili, tak jakž takový artikul sněmovní to v sobě šířeji obsahuje a zavírá. I milostiví páni! Proti tomu V. M. toto za zprávu pravdivou činíme, že jsme v tom artikuli nic toho nového a prvé nebývalého před sebe nebrali a nebereme, nýbrž majíce sobě to od některého sta leta od starodávna v městě Roudnici za starou zvyklost uvedeno, na kteroužto zvyklost a jiné dobré, starobylé a chvalitebné řády a obyčeje od J. M. slavné a svaté paměti, císaře Ferdinanda i nynějšího J. M. C. majestáty konfirmované máme, tak a v tom zpuosobu, když se obilí k nám do města veze, že srazíce vrch téhož obilí při kraji míry neb poloukorcího neveliká hrstka, kteráž se u nás vuobec hřebínkem jmenuje, téhož obilí se zůstavuje a dokonce nedohání a to proto se děje, poněvadž se takové obilí od souseduov našich na lodi i na voze ven z země laduje a vyměřuje, aby zase na míru přijíti a se doměřiti mohli a ne aby se dopola štrejchovati mělo. A měvše za tou příčinou těchto pominulých dnuov jednou i podruhé všecku obec pospolu, na to jsme se s dostatkem a se vší pilností vyptávali a mezi sebou vyhledávali, bylliby který z souseduov našich, ještoby se takového nemírného dopola štrejchování dopouštěl, aby toho mezi sebou netajili, nébrž nám o všem oznámili: i nic jsme se toho uptati a vyhledati nemohli; jestližeby pak který nalezen a v tom shledán byl, jistě by skutečného trestání neušel, kdež pak o tom jsme jim ihned přísně pod skutečným trestáním, aby mimo předešlou starobylou zvyklost a míru, nic toho víc a výš před sebe nebrali a toho se nedopouštěli, poručili. A protož, milostiví páni! poněvadž tu nic v novém zpuosobu a prvé nebývalého předsevzato není, vidělo se nám v tom i pro jiné příčiny, zvláště kdo by co toho na V. M. daleji vznášeti a nás v tom stihati chtěl, skrze toto psaní naše V. M. se poníženě omluvena učiniti, V. M. při tom na místě J. M. C. pokorně prosíce, že nás při takovém starobylém zpuosobu a zvyklosti milostivě zuostaviti a v tom nad námi a obcí naší vedle této pravdivé zprávy svou laskavou a ochrannou ruku držeti ráčíte, nebo, milostiví páni! kdybychom při sněmovním jednání, když se o ten artikul zavíralo, jako jiná císařská města (jimž tu býti náleží), tolikéž přítomni a k tomu povoláni byli, byli bychom se k tomu také jako na tento čas ohlásiti nepominuli, tak že by snad z téhož artikule na nás se vztahujícího bylo sjíti mohlo. S tím se V. M. jakž napřed dotčeno k milostivé a laskavé ochraně poručena činíme. Dat. v sobotu po sv. Šimonu a Judě léta 75.

V. M. k službám povolní purkmistr a konšelé města Roudnice nad Labem.

---

96. Soud akademie Vitmberské o nové konfesí českých stavův zaslaný Bohuslavu Fel. z Lobkovic, nejvyššímu sudímu království Českého.

VE VITMBERCE. 1575, 3. listopadu. — Opis souč. MS. v českém museu 2. G. 10.

Milost boží skrze Krista, našeho jediného prostředníka, spasitele a pravého spomocníka, V. M. vzkazujeme.

Vysoce urozený a milostivý pane! Nemůžeme před V. M. se srdcem zarmouceným toho zatajiti, že ctihodný a vysoce učený muž pan doktor Kašpar Eberhard, farář a profesor zde v Vitmberce, k němuž Jste nedávního času psaní učiniti ráčili, z tohoto bídného oudolí dvadcátého prvního dne měsíce října povolán jest a v Kristu pánu život svůj svatě dokonal, a tak psaní V. M., kteréž teprv dvadcátého devátého dne téhož měsíce sem dodáno jest, neviděl; ale však po něm pozůstalá vdova a dědicové jeho to psaní sou odevřeli i také přečtli a porozuměvše tomu, že se ta věc ke vší církvi a tak i k nám, jiným doktorům a písma svatého učitelům, vztahuje, toto psaní nám dodali a za to nás žádali, abychom na né V. M. dali odpověď.

Poněvadž pak v takových a k těm podobných příčinách podle ouřadu našeho jednomu každému sloužiti a obzvláštně stavům chvalitebným koruny České a jmenovitě V. M. všeho dobrého žádati

i všelijaké povolné služby ochotně prokazovati povinni sme: tou příčinou společně i obzvláštně s pilností tu sepsanou konfesí a sem odeslanou sme přečetli a s bázní boží rozvážili a můžeme V. M. na to jistou a pravou odpověď i zprávu při tom dostatečnou dáti.

Nejprvé, nenalézáme ve všem tom psaní ničehož, cožby proti božímu slovu a svatým písmům aneb také proti snešení pravé, obecné a křesťanské církve bylo, ano také srovnává se ta celá konfesí s čistým učením mišenských a saských církví, kteréž sou se až posavad k augšpurské konfesí přiznávaly a ještě přiznávají. Bylo nám to také velmi milé a potěšené slyšeti i čísti, že suma té konfesí tak pěkně, krátce, zřetedlně a vlastně do české řeči přeložena jest, a že J. M. C., pán náš nejmilostivější, osvíceným třem stavům království Českého milostivě dopustiti ráčil, aby zjevně kázána a rozšiřována býti mohla, a tak že na tom zavříno jest, aby stavové při ní zachováni byli. Žádáme a prosíme z toho srdce, aby pán Bůh všemohoucí své milosti a požehnání svého k tak velikému křesťanskému a potřebnému skutku propůjčiti a všech stavův společně v poznalé i vyznalé božské pravdě posilňovati, více a více je utvrzovati, zachovávati, osvěcovati a ochraňovati ráčil, a zvláště pak aby je před nepokojnými a svárlivými lidmi a sektáři opatroval a v té utěšené křesťanské sprostnosti a čistotě vyznání toho zachovati ráčil. Neboť se máme čím chlubiti a z čeho radovati s potěšeným srdcem, že pán Bůh skrze tu českou konfesí všechněm těm stavům, kteříž se konfesí augšpurskou spravují, velmi pěkně ujistil a zjevně osvědčil to, že všemohoucnost jeho božská také i z jiných národův svou svatou církev ještě podnes vždycky sobě shromažďuje a v spravování, opatrování i posilňování jí ještě předce ustavičně přítomná a mocná jest, ano také že ti, kteříž se konfesí augšpurskou spravují, nejsou odloučeni aneb odděleni od obecné křesťanské a právě svaté a věřící církve, ježto sic téměř od padesáti a osmi let ten pokřik na nás a na naše církve jest šel od dvoru a stolice římské i od jejích holomků a břichosluh, kteříž nás vždycky hanebně kaceřovali a zlořečení na nás i klatby hrozné vydávali.

Druhé, ačkoli pak to vyznání samo v sobě kratičké jest, a rozumíme tomu, že při spisování jeho největší pilnost přičiněna byla o to, aby nejpřednější a hlavní artikulové pěkně krátce a vlastně vysvětleni byli, a aby všelijaké zbytečné obšírnosti, svárův a hadrunkův zoumysla zanecháno bylo a takové zlé věci aby preč odloženy byly a odřezány, což snad někteří svárliví lidé a rouhači, kterýchž v německé zemi pohříchu všudy příliš mnoho jest (kdyby ta konfesí také v německém jazyku na světlo vyjíti měla), štrafovaliby i také převrácené a zle vykládali: však jest se nám tato křesťanská opatrnost a při tom vynaložená pilnost i rozumnost velmi dobře líbila. A tou příčinou vidělo se nám za potřebné, abychom V. M. napomenutí o této věci zjevně a jmenovitě učinili, jestliže by kdy potom takoví a k těm podobní pokřikové povstali a převrácené zlé vykládání proti vyznání tomuto křesťanskému se rozmohlo, anebo jestliže by soud a svědectví o této konfesí, kteréhož bezpochyby V. M. a jiní křesťanští páni od jiných také učených mužů hledati a žádati budete, s některé stránky spolu s tímto naším se nesrovnávalo, ale zdálo by se mu odporné býti, abyste nic na ně nedbajíce předce při této čisté a svaté sprostnosti a přímosti nevyhnutelně zůstati a setrvati ráčili, a odtud sebe žádným způsobem odvésti a odvrátiti nedali. Nebo to jest jisté a nepochybné, že nejvíce tím poslouženo bývá církvím a skrze to nejlépe vzdělávány, napravovány a v společnosti i jednomyslnosti zachovávány bývají, když čisté křesťanské učení v sprostnosti bez sváru, bez mnohého a subtilného a příliš moudrého mluvení a mudrování se káže a rozmnožuje, jakž i žalm dvadcátý pátý to též připomíná: Prostnost prý a upřímnost má ostříhají mne; a Kristus pán (Jan v 17.), kdež žádá, aby Bůh otec své církve posvětil v pravdě své, praví: že slovo jeho jest pravda. Co se pak jiných věcí a jiných artikulův dotýče, kteříž sic na svém místě potřebni sou a k víře obecné křesťanské přináležejí, ale v této konfesí krátce připomenuti ano i s některé částky pominuti sou, ti dobře mohou jiným časem a na jiném místě předkládáni býti, a rozumní i učení muži u Vás dobře vědí, že se v takových věcech příkladem první a právě věřící církve i také vyznáním jejím a vírou obecnou křesťanskou spraviti a podle toho se chovati mají.

Třetí, jakož Jste pak pana doktora Kašpara za to žádati ráčili, jestliže by v konfesí té již jmenované někde nějaký nedostatek se nalezl, kterýž by buď z nedokonalé zprávy aneb z vykládání jí pocházel, aby on to V. M. skrze psaní dověrně oznámil: tak sme my učinili a při některých místech nemnohých zdání své podle textu na spacium sme připsali, však bez všelijakého zlého, převráceného a falešného vykládání neb mínění, tak jakž to V. M. z exempláře toho, kterýž Jste k nám poslati ráčili, budete moci milostivě spatřiti a poznati. A zvláště pak v artikuli o večeři Páně musili sme některá slova nemnohá k konfesí neb vyznání stavův přidati a poznamenati, totiž tato níže psaná: („A těm, kteříž svátost přijímají, pravé tělo a krev pána Krista jistotně a opravdu přítomné i bez všelijaké figury se podává, aby když tělo Kristovo ústy jedí a krev jeho ústy pijí, to činili na památku a zvěstování jeho nevinné smrti, dokudž nepřijde.") A těch málo slov s dobrým rozmyšlením i věrným a upřímným oumyslem sme přidali proto, aby sakramentáři žádné příhodnosti ani příčiny neměli k tomu, aby se v tu českú konfesí, jako i v jiné vetřeli a vpletli a jí se spolu s jinými přistřeli a přiodili, a tak aby toto křesťanské vyznání jejich kvasem žádného nakaziti nemohlo a samo v potupu a převrácenost a v porouchání nepřišlo.

Při tom V. M. poníženě a jakž nejvýše může prošeno býti, žádáme, abyste neráčili tohoto našeho napomenutí za žádnou zbytečnou neb přílišnou moudrost a rozumnost pokládati; nebo jakž se příčina dala, tak sme ten výklad té konfesí museli nevyhnutedlně skrze naše toto napomenutí vysvětliti, aby srozumitedlně a bez ourážky nebo pohoršení nějakého čísti se mohla.

S tím V. M. a všecky křesťanské stavy, kteříž se v království Českém k této konfesí jednomyslně přiznávají a jí se přidržejí, v moc a milostivou ruku, ochranu i opatrování našeho jedinkého vykupitele Krista Ježíše poroučíme. On račiž dáti, abyste společně i obzvláštně zkusiti a poznati mohli moc tohoto jeho nejmenšího zaslíbení: „Ovčičky mé hlas můj slyší a já dávám jim věčný život a nikdy nezahynou a žádný jich z ruky mé nevytrhne." Amen. Datum v Vitmberce 3. den měsíce listopadu l. 75.

V. M. povolní služebníci děkan starší a jiní doktoři a učitelé písma sv.

Paulus Crellius D., Johannes Bugenhagius D.,
Johannes Avenarius D., Martinus Oberndorfer D.

---

97. Císař Maximilian II. nařizuje všem městům Pražským, aby ode všech novot náboženských upustili, zvláště že některé farní okršky na Novém a Starém městě od utrakvistické konsistoře jim podávané kněze přijíti nechtí, ale samovolně „nepořádné" predikanty si usazují anebo docela bez služeb božích zůstávají.

V ŘEZNĚ. 1575, 4. listopadu. — Opis souč. v c. kr. archivu státním ve Vídni.

Maximilian. Ehrsambe getreue Liebe! Ob wir wohl euch und andern Städten unsers Künigreiches Beheimb unlängst ein endlich und ernstlichen Befehlich gethan haben, dass ihr bei euch wegen der Religion, Priesterschaft und Predigen nichts neues und zuvor ungebräuchliches zu lassen, sondern euch in allem, wie vor Alters gewesen, und nicht anders verhalten sollet, inmassen unser kaiserlich Schreiben, einer jedwedern Stadt absonderlich beschehen, mit mehrem in sich hält; nichts desto weniger werden wir glaubwürdig bericht, dass in der Alten und Neuen Stadt Prag etliche Kirchenspiel ihre ordentliche Pfarrherr, welche ihnen jetzo umb Galli von dem Administratore und Prägerischen Consistorio sub utraque gegeben worden, nit annehmben wollen, sondern ihnen selbsten

aus eigener Macht unordentliche Priestern auf ihre Pfarren gesetzt, andere aber, ehe sie dieselben Pfarrherren, welche ihnen vom gedachten Administratore und dem Consistorio furgestellt worden, annehmen, wollten sie lieber ohne Seelsorger und Gottesdienst verbleiben. Welches uns von euch, dass ihr dergleichen zulassen dürft, sehr beschwerlichen fürkombt.

Und wollen euch derowegen wie vor also auch jetzo wiederumb ernstlichen befohlen haben, dass ihr nach Abschaffung zuvorderist derselben unordentlichen und ohne Verwilligung des Administratoris und des Consistorii aufgenommenen Priester euch in allem, wie von Alters her gewesen, verhaltet und nach dem prägerischen Consistorio sub utraque, die ihr darzue gehörig, richtet und hieraus, da ihr unsern kaiserlichen Zorn und ernstliche Straf vermeiden wollet, nit schreitet, anderst nit thuet.

---

98. Mandát Maximiliana II., kterýmž oznamuje obyvatelům království Českého, že pro odbývání sjezdu říšského v Řezně, na němž císař, a sněmu v království Uherském, při kterémž král Rudolf osobně přítomni býti museli, v Čechách, vedle usnešení na posledním sněmu 1575 stalém, přebývati nemohli, že však hned po rakoši uherském král Rudolf k pobytu do Čech se vypraví; zatím aby v nepřítomnosti císaře a krále ustanovenou radou královskou na hradě Pražském: Vilímem z Rožmberka, Ladislavem st. z Lobkovic, Janem z Valdštejna a Burianem Trčkou z Lípy se spravovali. Dále nařizuje se, aby po městech všech na každý den trhový voláno bylo, kdožkoli by z čeládky, nádenníkův, podruhův, řemeslníkův proti usnešení v příčině čeledi ɔc na sněmu r. 1575 stalému nevděčně mluvil, jiné proti tomu pozdvihoval, v hromady a roty se scházel, že do vězení vzat bude; v čemž vrchnostem i městům hejtmané krajští nápomocni býti mají.

VE VÍDNI. 1575, 15. listopadu. — MS. souč. v archivu města Prahy.

Maximilian Druhý ɔc. Věrní milí! Jakož o tom dobrou vědomost máte, že jsme s stavy království našeho Českého při minulém sněmu obecním, kterýž na hradě Pražském léta tohoto 75 v pondělí po na nebevzetí panny Marie držán byl, vedle jiných artikuluov na tom zuostati ráčili, že pokudž nejvýš a nejvíc možné jest, bytností naší v témž království našem Českém trvati, aneb pokudž bychom z hodných duoležitých příčin a potřeb z dotčeného království vyjeti měli, tehdy spravování nejjasnějšímu knížeti pánu Rudolfovi, římskému, uherskému a českému králi, synu našemu nejmilostivějšímu, Jeho Lásce v témž království na místě našem poručíme, jakž sme pak i na jiném nebyli, nežli musevši se z vysoce duoležitých a pilných potřeb sjezdu říšského, kterýž teď nyní pominulých dnuov v městě našem a říšském Řezně držán byl, sem k městu našemu Vídni obrátiti, Jeho Lásku krále Rudolfa do království Českého na místě našem vypraviti chtíti ráčili; však jsou v tom toho takové znamenité a bezelstné příčiny, o kterýchž poněkud bezpochyby vědomost míti muožete, strany ouhlavního a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka, kterýž se, jakž toho jistý kunšaft a špehové jsou, do království Uherského mocí svou tyranskou valný vpád učiniti a tu vedle jeho předsevzetí (čehož milostivý pán Buoh uchovati rač) škodu činiti a tak věrné poddané naše pod své tyranské jho podmaniti strojí, nastaly, pročež my, poněvadž se tu netoliko téhož království ale všeho křesťanstva i Vás věrných poddaných našich všech vysoce dotýče, rakoš uherský držeti musiti a tu strany jmenovaného království Uherského, kdež také Jeho Lásky krále Rudolfa přítomnosti vysoce potřebí bude, o to, aby nejsouce opuštěni před tím nepřítelem Turkem, pokudž nejvýš možné, ochráněni a opatřeni byli, jednání míti, potom pak také za těmi velikými a znamenitými potřebami sněm říšský všem stavuom svaté říše tolikéž rozepsati, na tom s pomocí pána Boha všemohoucího vlastní osobou naší císařskou býti a při

týchž stavích proti tomu ouhlavnímu nepříteli o spěšnou pomoc následovati ráčíme; však nicméně jakž jedne po rakoši uherském bude, Jeho Lásku krále Rudolfa do již jmenovaného království Českého na místě svém vypraviti chceme. Protož sme nemohli pominouti nežli Vám všem vuobec i jednomu každému obzvláštně ty všecky příčiny, proč na ten čas přítomností naší ani Jeho Láska král Rudolf v častopsaném království našem Českém býti nemuožeme, tak abyste o tom vědomost měli, v známost uvésti, milostivě Vám při tom poroučejíc, abyste zatím v nepřítomnosti naší a Jeho Lásky vysoce urozeným Vilímem z Rožmberka na Krumlově, správcím a vladařem domu rožmberského, nejvyšším purkrabím pražským, urozeným Ladislavem starším z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyšším hofmistrem a Janem z Valdštejna na Hrádku nad Sázavou, nejvyšším komorníkem téhož království Českého, věrnými našimi milými, kteréž sme při odjezdu našem do Řezna zase znovu za rady na místě našem na hradě Pražském nařídíti a k nim nyní statečného Buriana Trčku z Lípy na Světlé nad Sázavou, podkomořího téhož království, věrného našeho milého, přidati ráčili, řídili a spravovali a k nim náležité outočiště majíc ve všem slušném poslušenství zachovali, znajíc, že na tom jistú a milostivú vůli naši císařskú naplníte. Kdež jest se pak také na minulém sněmu obecním ode všech tří stavův již dotčeného království Českého strany čeledi, sirotkuov a poddaných i jiných oukolníkuov, nádenníkuov, podruhuov, mlynářuov, řemeslníkuov obojího pohlaví mužského, ženského i těch, kteříž by z gruntuov pánuov svých zběhli, jakékoliv povahy, jisté nařízení a snešení, jak by se v tom jeden každý chovati měl, stalo: však zprávu toho míti ráčíme, že těchto časův a čím dál vždy více to se proslýchá, jak od té obecní čeládky nádenní, viničné a podruhuov proti takovému jistému nařízení všech stavův dosti nevážně, lehce a pohružlivě se mluví a snad jedni druhé k nějakému srocení a pozdvižení poňoukati chtějí, což nám nemuože než ztížné a s velikým podivením býti. I chtějíce my nad tím, což tak jednou od před jmenovaných stavuov jednomyslně a z bedlivého uvážení nařízeno a zavříno jest, skutečně ruku držeti, protož jsme nemohli pominouti, nežli Vám všem vuobec i jednomu každému obzvláštně ku paměti přivésti, abyste ihned, jakž Vás tito mandáti neb listové naši císařští odevření dojdou, jak v městech našich a římské císařovny, paní manželky naší nejmilejší Její Lásky, jakožto královny české, tak také panských a rytířských městech na každý den trhový volati dali, kdož by tak z té čeládky služebné též nádenní neb podruhův i jiné všelijaké, nicméně z řemeslníkuov aneb kdožkoliv jiný k zlehčení takového jistého sněmovního snešení a nařízení mluvil, jedni druhé proti tomu poňoukali a pozdvihovali, že takoví do vězení bráni a jako rušitelé obecního dobrého trestáni býti mají. Tudíž také, jestliby taková čeládka, buďto doslúžíc nebo před časem z služby odejdouc, k svým pánuom vedle toho nařízení se nenavracovali, a buď po městech, městečkách anebo ve vsech se povalujíce v hromady a roty se scházeli, aby takoví od každého pána na gruntech jeho neb v každém městě od purkmistra a konšeluov jako jiní povaleči vyzdvihováni a do vězení bráni byli, nicméně také hejtmané krajští na to obzvláštní pozor míti a v té hotovosti býti mají, jestliby v kterém kraji taková služební čeládka se rotila, a jim ode pána, na jehož by gruntech se to dálo, aneb v kterém městě od purkmistra a konšeluov to k přetržení přivedeno býti nemohlo, aby ihned tíž hejtmané po oznámení jim o tom podle uznalé potřeby k opatření a přetržení takového rocení buďto pánu těch gruntův aneb městu nápomocni býti nepominuli a o tom nejvyšším ouředníkům zemským, radám našim od nás na hradě Pražským nařízeným oznamovali; jináč nikoli nečiníce. Datum v městě našem Vídni v outerý po sv. Martinu léta ↄc. 75.

---

99. Nejvyšší ouředníci zemští králi Rudolfovi, jakým způsobem berně korunovační na minulém sněmu svolená v království Českém by vybírána býti měla.

V PRAZE. 1575, 19. listopadu. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nejjasnější a velikomocný římský, uherský a český králi! Od J. M. C. jest nás psaní došlo, kteréhož datum v Linci v středu před sv. Martinem, a to nám teprv v pondělí po témž sv. Martině dodáno, kterýmž J. M. C. nám strany berně, kteráž se při korunování králův českých od starodávna dávala a V. Kr. M. také při korunování od stavuov tohoto království totiž po půl ouroku svatohavelském svolena jest, poroučeti ráčí, abychom na osoby, kteréby k vybírání dotčené berně nařízeny býti mohly, pomyslili a ty J. M. C. co nejdříve odeslali: i oznamujem V. Kr. M., že sme tu věc hned po dodání nám téhož psaní J. M. C. předeslali, chtíc J. M. C. podle milostivého poručení na též psaní odpověď poddané dáti a v tom páni radové J. M. C. komory české k nám do kanceláře přišli a oznámili, že sou již to nařídili a ke dvoru J. M. C. od osmého dne tohoto měsíce Novembra napsali, aby taková berně skrze výběrčí posudního po krajích vybírána byla a také že o tom při nynějším soudu komorním při zasednutí všechném vuobec ze všech krajuov napomenutí se stalo, aby takovou berni jeden každý bez prodlévání spravil a když jest nám ani pánuom radám komory české o tom od J. M. C. ani nic dále oznámeno V. Kr. M. nebylo, toho tak jest při tom předešlém jich pánů rad opatření bylo zuostaveno. Dnes pak datum tohoto psaní našeho minulé noci přijel kurýr a psaní nám od V. Kr. M. a podle toho čtrnácte mandátův do krajuov, šest k přibití a osmmecitma psaní na osoby stavu panského a rytířského bez nápisu, v nichž místa prázdná k doložení jmen, které by osoby v krajích k takové berni V. Kr. M. svolené za výběrčí dostaveny býti měly, přinesl; té pak také noci já nejvyšší hofmistr, tolikéž nejvyšší pan sudí království Českého do Prahy jsme přijeli a ráno se spolu v kanceláři sešli, sobě pro pány rady komory české poslali, též psaní V. Kr. M. jim přečísti dali a to vše v bedlivém uvážení měli, a nacházíme při sobě, jestližeby ty mandáty, v kterýchž by jména některých osob v krajích se dostaviti a my na listech nápisy sdělati dáti a je rozeslati měli, že by V. Kr. M. na ty osoby znamenitý náklad do několika tisíc jíti musil, i ačkoli v sněmu ten artikul tak zní, že V. Kr. M. osoby po krajích k tomu voliti míti ráčíte, však rozvažujíc my to i páni rady komory české, aby ten náklad, který by V. Kr. M. na ty výběrčí jíti měl, raději V. Kr. M. k dobrému zachován a přispořen byl, však aby se i se svolením sněmovním srovnalo, když V. Kr. M. výběrčí krajské k tomu oblíbiti a jim to vybírati poručiti ráčíte, že tolikéž tito předešlí výběrčí to vykonají bez takového nákladu, jakoby ti z krajuov obzvláštně k tomu obráni byli a tak V. Kr. M. dávaný náklad na to ujde, a protož sme ty mandáty i listy při kanceláři, obmýšlejíc v tom dobré V. Kr. M., zanechali a V. Kr. M. toto oznámení po naschválním kurýru činíme, nebo kdyby ty mandáty vyjíti měly a již některé osoby v krajích podle oznámení, které se při soudu komorním stalo, takovou berni výběrčím posudního dávají a tíž výběrčí toho k sobě již nemálo přijali, bylby mezi lidmi omyl, že by nevěděli, těmli prvním, čili těmto posledním dávati mají. Zdání naše ponížené jest, abyste V. Kr. M. toho při tomto snešení a uvážení posledním zuostaviti, ty mandáty, aby na výběrčí krajské svědčily, přepsati dáti a každému z nich obzvláštně psaní, aby tu práci a první službu pro V. Kr. M. k sobě přijíti sobě neobtěžoval, učiniti poručiti ráčili. Toho sme V. Kr. M. oznámením pominouti nechtěli. A na toto naše i předešlé komory české ke dvoru od osmého dne tohoto měsíce učiněné psaní odpovědi očekávati budeme a při čemž koli dále toho, buďto, aby ty mandáty, které již zde jsou, s těmi listy předce vyšly anebo při oznámeném našem snešení aby zuostalo, to buď při milostivé vuoli V. Kr. M. a jakž nám koli o tom dále poručiti ráčíte, tak se v tom poddané zachovati chceme a které to osoby sou za výběrčí, ty V. Kr. M. poznamenané odsíláme. A s tím ɔc. Dán v Praze v sobotu den sv. Alžběty léta 75.

100. Na sněmu českém ode všech tří stavů království Českého zvolené osoby k opatrování kněžstva a náboženství pod obojí způsobou podávají císaři Maximilianovi ztížný spis v příčině pronásledování kněžstva a jiných „poctivých, pobožných" lidí víry pod obojí, kteréž se jim přes ujištění královské činí, oznamujíce zároveň, poněvadž pro takové násilné překážky dobrý řád opatrovati nemohou, že úřadu na ně sněmem vzloženého se vzdají.

V PRAZE. 1575, 21. listopadu. — MS. českého musea. 2. G. 10.

Nejmilostivější císaři! Z obzvláštně důležitých a velikých a znamenitě náležitých příčin sme nijakž pominouti nemohli, nežli toto psaní se vší poddaností V. C. M. učiniti, prosíce, že tomu od nás milostivě porozuměti a vážiti ráčíte.

Jakož ste V. C. M. při nyní minulém sněmu obecním, kterýž na hradě Pražském držán byl, všem třem stavům království Českého pod obojí způsobou přijímajícím, kteříž jsou vyznání své víry staré křesťanské v spisu poníženě V. C. M. podali, milostivě povoliti a slovy svými císařskými potvrditi a toho ujistiti ráčili, že jim v religí jich od pana arcibiskupa, konsistoře, ani od nižádného jiného překážky žádné činěno, ani na kněží jich saháno a v fary vkládáno býti nemá, s tím milostivým doložením, že stavové osoby jisté z sebe zvoliti a nařídíti moci budou, kteréž by nad řádem a kněžstvem jich ruku držeti mohly, tak aby se jim překážky nečinily, nýbrž, kdyby se komu jaké vkračování od kohož koli působiti chtělo, aby to ihned na V. C. M. vznášeti mohly, jakž pak beze vší pochybnosti V. C. M. to v milostivé a dobré paměti zůstává.

Podle kterého V. C. M. milostivého dovolení jsou všickni tři stavoré nás z prostředku svého volili a do vůle své s obzvláštní žádostí na nás vzložili. Kdež pak my jsouce toho oumyslu se sjeti a něco toho nařídíti, kterak by na tento čas kněžstvo naše v křesťanském, dobrém a pobožném řádu státi a spravováno, a neřádové i bezbožnosti, kteříž by se při některém kněžstvu nacházeti mohli, přetrženi byli, avšak všecko to aby předkem V. C. M. v známost uvedeno a s jistou milostivou vůlí se řídilo. I přijevše, nejmilostivější císaři, my do Prahy, tu od mnohých osob ze všech tří stavův, a zvláště od Pražan a některých jiných měst nám žalostivě s nemalou ztížností oznámeno jest, kterak by mandáty po krajích, nad to výše jistá V. C. M. poručení po všech městech království tohoto rozeslána býti měla, která by takovému V. C. M. všem třem stavům učiněnému v náboženství jich křesťanském opatření velice na odpor býti měla, a zvláště městům toho že doloženo jest, aby se oni v tom ve všem V. C. M. pod uvarováním nemilosti a skutečného trestání spravovali. Ježto, nejmilostivější císaři, aby je kdo k tomu míti měl, aby kým jiným nežli V. C. M. se spravovali, to s dobrým svědomím V. C. M. psáti můžeme, že o žádném nevíme, a kdyby se i kdo o to pokusiti chtěl a my o něm zvěděli, sami bychom V. C. M. to se vší ponížeností v známost uvésti chtěli.

Dále pak, nejmilostivější císaři, některých osadních z měst Pražských, jakožto svato-Jilských, svato-Vojtěšských a svato-Míchalských ta nemalá ztížnost jest, že pan hejtman Nového města Pražského i vnově osazená rada Starého města Pražského jim přísně poručili, aby svato-Vojtěšští faráře svého, kterýž v učení čistém a obcování pobožném ode všech lidí dobrých dobré slovo má, a nám na větším díle od mnoha let, jsouce i prvé tu v městech Pražských, známý a povědomý jest, v konsistoři stavěli, jmenujíc jej nepořádným z té toliko příčiny, že manželku oddávanou má; však když oni na V. C. M. a milostivé všem třem stavům opatření se odvolávali, nic jest jim postačiti nemohlo, nýbrž do vězení jsou dáni a v něm mnoho dní držáni byli. Potom týž farář jich několikrát s rychtářem a biřiči na faře hledán byl, aby mu se také potupa, posměch i těžkost učiniti mohla. Osadním pak svato-Jilským tolikéž se kněz pobožný a řádný zbraňuje, protože manželku má, a jiného jim nepříjemného a nepříkladného bezděčně a s přinucením dáti chtějí. Nadepsaným pak svato-Vojtěšským, kteří sou se vždy na V. C. M. odvolávali, tím něco prodlévajíce a majíce tu naději, že se na slova V. C. M. lépe bezpečiti mohou nežli na psaní vyšlá, tohoto pátku minulého přísně poručeno jest, aby faráře svého do

slunce západu z měst Pražských vybyli, pakli by se toho nestalo, že netoliko týž farář, nýbrž i oni vzati budou a některým že i hlavy mezi nohami lehnou; a tak mnoho jiných věcí nenadálých a nebezpečných před sebe berou. Čemuž my v pravdě, aby to takovou měrou, s vědomím a vůlí V. C. M. se díti mělo, nikoli věřiti nemůžeme. I rozumějíce my, nejmilostivější císaři, tomu, co by z toho snad pojíti mohlo a zvláště, poněvadž některé z přednějších osob jsou se slyšeti daly a to mluviti směly, že V. C. M. komora na tento čas jest chudá, však velmi lačná, míníc snad k tomu, jako by se takovými způsoby snad zlepšiti mohla, nicméněji také od mnohých osob jest mluveno, že na slova V. C. M. i také J. M. Kr. spoléhají a jim nepohnutedlně věří, a protož kdož by jim koli na kněží neb fary jich sahati chtěli, že toho dopustiti nechtí, nýbrž nad tím že i hrdla svá zanechati chtějí.

Pak my, nejmilostivější císaři, jsouce ti, kteříž takové a toto poručení sme k sobě nejinak přijali, nežli abychom všelijak řád křesťanský, jednotu a spokojení a jiné všeckno dobré, předkem V. C. M. potom i království tohoto obmýšleli a toho napomáhali, však takovými překážkami nic toho před sebe vzíti sme nemohli, a pod tím by se od jiných tak mnoho příčin dávati mohlo, poněvadž se již kněží od nich vyhání, s rychtářem a služebníky jeho na farách vyhledávají, osadní, staří poctiví lidé, se vězením ztěžují, bezhrdlím a stínáním pohrůžky se činí; což když na stavu třetím začátek svůj béře, potom snad i o někoho z stavův vyšších by se pokusiti mohli, z čehož by snad něco se zběhnouti, aneb naschvále někdo, jsouce žádostiv, takové příčiny fedrovati mohl toliko proto, aby se na někom, jenž by milovníkem pokoje a všeho dobrého byl, svezti mohlo.

A protož, nejmilostivější císaři, z nadepsaných příčin nám nikoli možné a bezpečné není takového těžkého a nebezpečného břemena délejí na sobě zdržovati, jakož sme pak i některým z pánův přátel našich to již oznámili a V. C. M., jakožto pánu našemu nejmilostivějšímu, též toho nyní se vší poddaností v známost uvésti pominouti sme nemohli a velice poníženě prosíme V. C. M., že nám to milostivě v dobré obrátiti ráčíte a jinače k sobě toho že přijímati neráčíte, nežli že my toho jistě z žádné jiné příčiny se dotýkati a v tom již délejí státi bychom nemohli, obávajíce se nejvíce, jestli že by z toho co škodlivého se zběhlo, abychom snad domluvy nějaké k sobě očekávati nemuseli; a tak žádné pochybnosti nemáme, majíc V. C. M. tuto naši poníženou zprávu a omluvu, kterouž ze vší upřímé poddanosti činíme, že V. C. M. to dobře jak opatřiti milostivě věděti ráčíte, tak aby důstojenství a slovům V. C. M. ublíženo i v budoucích V. C. M. jednáních v království tomto i jinde nic na překážku nebylo. My pak, nejmilostivější císaři, jakožto V. C. M. věrní poddaní, v tomto ve všem, což by V. C. M. ke všemu dobrému platnému i prospěšnému bylo, osobami svými se vší poníženostì nic sjíti nedáme. A tak V. C. M. ve vší poddanosti k milostivé ochraně se poručena činíme. Dán v Praze v pondělí den obětování panny Marije léta ↄc 75. V. C. M. věrní poddaní z jistého V. C. M. milostivého povolení

osoby zvolené ze všech tří stavův království Českého pod obojí přijímajících k opatrování kněžstva a náboženství našeho.

---

101. Pražané všech tří měst Pražských i na místě všeho stavu městského v království Českém projevují radost svou a blahopřání králi Rudolfovi za příčinou jeho šťastně vykonané korunovací za krále a budoucího císaře římského i prosí ho za přímluvu k císaři Maximilianovi, aby jim odúmrtí pro vzdělání a opatření města navrátiti ráčil; z artikule strany čeledi (přístavní nebo nádenní, kdož by ji k sobě bez listu fedrovního přijal, aby 25 kop gr. č. pokuty dal) na pominulém sněmu od dvou vyšších stavův snešeného, aby sešlo, nebo do budoucího sněmu poodložen byl.

V PRAZE. 1575, 25. listopadu. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Nejmilostivější králi! V. Kr. M. se vší pokorou a poníženostì oznamujeme, když nás jistá pověsť došla, že V. Kr. M. řízením božským a bedlivou J. M. C., pana otce V. Kr. M. nejmilejšího a pána,

pána našeho nejmilostivějšího, prací a péčí od J. M. všech kurfirštuov a stavuov svaté římské říše v městě Řezně jednomyslně za krále římského a budoucího císaře a tak za hlavu nejvyšší všeho křesťanstva voleni a vyhlášeni, k tomu i slavně již korunováni býti ráčíte: z toho tak slavného skutku, jakž věrným poddaným náleží, velice jsouce potěšeni jsme se radovali a pána Boha všemohoucího z toho chválili a chváliti nepřestáváme, že za našich dnuov V. Kr. M. v panství, v moci a duostojenství rozmnožovati, anobrž v světě tomto k nejvyššímu duostojenství a povolání tak šťastně, pokojně a slavně přivésti jest ráčil. Kteréžto naše potěšení a upřímnou srdečnou vděčnost, kterouž k V. Kr. M., jakožto věrní poddaní, máme, abychme pronesli a pokorně ukázali, z prostředku našeho Jaroslava z Mutětína, Jana Kutovce z Ourazu a M. Pavla Kristiána, kancléře našeho, jsme vypravili, aby oni ústně V. Kr. M. takový poddaný vinš a naši vysokou vděčnost poníženě předložili a při V. Kr. M. se vší pokorou to jednali, abyste V. Kr. M. naším milostivým pánem, a při J. M. C. pánu otci V. Kr. M. nejmilejším, a pánu, pánu našem nejmilostivějším, v potřebách našich, o kteréž vyslaní naši poníženě žádati mají a poddaně jednati budou, přímluvčím býti ráčili; zvláště pak v tom, aby J. M. C., jakožto král křesťanský a pán náš nejmilostivější, odúmrtí statkuov nepořízených v jednom každém městě J. M. C., a Její M. císařové paní, paní naší nejmilostivější, kdyby se žádný krevní ani příbuzný nenacházel přítel toho, kterýž by ze světa sešel, zase nám k vzdělání a opatření měst a obecných míst, milostivě dáti a navrátiti ráčil, v kteréžto příčině také jsou se za nás k J. M. C. Jich M. vyšší dva páni stavové v království Českém přimlouvati ráčili.

Nicméně strany toho artikule na záhubu stavu našeho městského při nyní pominulém sněmu na hradě Pražském od pánuov dvou vyšších stavuov snešeného o čeledi, buď přístavní nebo nádenní, kdož by ji k sobě bez listu fedrovního přijal, aby dvaceti pět kop grošuov českých pokuty dáti povinen byl: o kterýžto artikul protestací jsme učiniti chtěli při vyhlášení sněmovním, v čemž jsme se před V. Kr. M. poníženě omluvna činili, poněvadž jsme k němu nikda nepovolovali a jeho ujíti nemuožeme, protož aby jistým nějakým prostředkem z téhož artikule sjíti, anebo při nejmenším do budoucího sněmu jeho poodloženo býti mohlo. A což tak V. Kr. M. v této jedné i druhé duoležité potřebě naší objednati a zpuosobiti ráčíte, pán Buoh všemohoucí V. Kr. M. toho hojná odplata býti ráčí, a my poníženými a vždycky hotovými službami našimi V. Kr. M. přes přemožení naše toho se věrně a poddaně odsluhovati budeme. S tím se V. Kr. M., jakožto pánu, pánu našemu nejmilostivějšímu, k milostivé ochraně poddaně a poníženě poroučíme. Dán v Praze v pátek po svatém Klimentu, jinak den památný svaté panny Kateřiny, 25. Novembris léta Páně tisícího pětistého sedmdesátého pátého. V. Kr. M. vždycky věrní poddaní

Pražané všech tří měst Pražských i na místě všeho stavu městského v království Českém.

---

102. Komora česká odpovídá Kutnohorským, kteří si ztěžovali, že vedle nového usnešení sněmovního o čeledi některé osoby stavu panského a rytířského poddané své, kteří na Horách pracují, odtud vyzdvihnouti chtějí, aby ty které osoby stavu panského neb rytířského jmenovali, že s nimi jednati chtějí, aby od předsevzetí svého upustili, tak aby nedostatek dělníkův při horách nepovstal.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 29. listopadu. — Opis v archivu Kutnohorském.

Slovutní a poctiví přátelé milí! Psaní Vašemu, které Jste nám strany nařízení na nyní pominulém sněmu o čeledi učinili a při tom oznámili, že by někteří z stavu rytířského na Vás o dopomožení pokuty se již dopisovali, porozuměli sme. I poněvadž ten artikul o čeledi ode všech tří stavův království Českého svolen a nyní vnově vyšlým mandatem J. M. C. stvrzen jest, aby průchodu svého

míti neměl. zahájiti nemůžeme, však aby skrz takové čeledi vyzdvihování při Horách Kutnách na nemalou ujmu a škodu týchž hor nedostatek dělníkuov nepovstal, jménem a na místě J. M. C., pána našeho nejmilostivějšího, poroučíme Vám, abyste nám osoby buď stavu panského neb rytířského, které se k Vám tak o vyzdvihování čeledi a jiných dělníkův při horách, též i dopomožení pokuty dopisují, jmenovali, a my neobmeškáme jich na místě J. M. C. napomenouti i s nimi o to jednati, aby pro fedruňk a zachování těch hor, jako klenotu zemského, od takového svého předsevzetí pustili a poddaných svých, kteří při horách pracují, poněvadž hory bez takových dělníkuov zdržány a zachovány býti nemohou, nevyzdvihovali. Toho sme Vám za odpověď dáti, abyste se věděli čím spraviti, pominouti nechtěli. Dán na hradě Pražském v outerý u vigilji svatého Ondřeje apoštola léta 75.

---

103. Král Maximilian odpovídá na ztížný spis osobám ze všech tří stavův království Českého zvoleným k opatření kněžstva a náboženství, že nově vyšlá nařízení královská toliko na schůze pikhartské se vztahují a psaní městům královským a věnným učiněná stavův vyšších se nedotýkají.

VE VÍDNI. 1575, 30. listopadu. — MS. v českém museu. 2. G. 10.

Maximilian 2c. Urození, stateční, slovutní věrní naši milí! Psaní Vaše, jímž nám, jakéby se oznámení Vám, když ste teď do Prahy přijeli, od mnohých osob ze všech tří stavuov a zvláště od Pražan a některých jiných měst religí se dotýkající, žalostivě s nemalou ztížností státi mělo, v známost uvozujete, včerejšího dne nám k dodání přišlo, kteréž sme dnes slovo od slova přeslyšeti, tomu všemu, co v sobě obsahuje, obšírně vyrozuměti i také v radě v bedlivém uvážení našem císařském míti ráčili: a z toho všeho tak mnoho nacházeti ráčíme, že největší ztížnost strany mandátův tištěných od nás, vůbec zborů a schůzek se dotýkajících, vyšlých a potom psaní, všem městům našim, tudíž také římské císařovné, paní manželce naší nejmilejší, Její Lásce, v království Českém náležejících učiněných býti a se předkládati chce: ješto my se jinak upamatovati nemůžeme, než že jest to v radě naší u přítomnosti nejvyšších ouředníkuov zemských téhož království víry pod jednou i pod obojí způsobou přijímajících, aby takové mandáty obnoveny a ty schůzky postranní, kázání a náboženství, tak jakž za živnosti J. M. císaře Ferdinanda, pana otce našeho nejmilejšího, slavné paměti, nejednou se stalo, zapovědíny, zavříno bylo,*) kdež se toho snešení, kteréž se mezi námi a stavy stalo, nic nedotýče, než na samé zbory a pikhartské schůze se vztahuje, tak jakž ty mandáty svědčí a v sobě zavírají. Ta pak psaní od nás toliko městům našim a Její Lásky paní manželky naší nejmilejší z jistých a slušných, též v radě uvážených příčin, vyšlá, stavův vyšších, měst a poddaných jejich nic se nedotýkají, neb dotčená města naše i Její Lásky na nás, jakožto krále českého, pozor a zření své míti a kdyby jim jaká potřeba nastala, na nás to vznésti a o to se utéci mají. Za kterýmižto příčinami snáší se při nás, poněvadž Vy s dotčenými městy našimi a Její Lásky paní manželky naší nejmilejší nic činiti nemáte,**) že v tom v ničemž, jakž sme Vám i jiným stavům království Českého za bytu našeho císařského teď na hradě Pražském oustně předkládati ráčili, žádné reformací činiti nenáleží; neb se stavům dvoum vyšším,***) jakž o tom jináče nevíme, strany far jich, když toliko ty, kteréž sou od starodávna a zvláště pak od toho času, jakž jsou stavové pod obojí nejprvé strany augšpurské konfesí při nás hledati začali, víry katolické pod jednou bývaly, též také pod obojí, kteréž se konsistoří pražskou spravovaly, v tom prvním způsobu zůstanou, žádná překážka nečiní. Než kdež toho doklá-

---

*) In margine: „Pan sudí té radě odpírá, že nebylo toho zavříno, a odpírá tomu i připověď všechněm stavům učiněná, aby volně náboženství své konali."

**) In margine: „Ba máme činiti jakožto s jedním svobodným stavem."

***) In margine: „Ne dva stavové ale tři jednali."

dáte, že by někteří lidé vězením skrze to ztěžováni a jim všelijaké pohrůžky činěny býti měly, ráčíme o to, též také strany těch některých řečí zbytečných komory naší i jinak se dotýkajících (nad kterýmižto řečmi slušné ztížnosti nésti ráčíme) nejvyšším ouředníkům zemským, radám našim, nyní od nás na hradě Pražském nařízeným, jisté poručení činiti, aby nám o tom zprávu dali a na to, od kohožby takové zbytečné řeči procházely, všelijak se vší pilností se vyptali; v čemž že se tak zachovati věděti budou, o tom žádné pochybnosti neneseme, a tohô všeho před Vámi pro zprávu milostivě tejna neučiníme. Datum v městě našem Vídni v středu den sv. Ondřeje léta ɔc75.

---

104. Císař Maximilian nejvyšším ouředníkům zemským v příčině vyšetření ztížností osob ze všech tří stavův království Českého pod obojí přijímajících k opatrování kněžstva a náboženství zvolených.

VE VÍDNI. 1575, 30. listopadu — Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

Maximilian ɔc. Vysoce urozený, urození a stateční věrní naši milí! Jaké jsou nám psaní osoby, kteréž se ze všech tří stavův království Českého pod obojí přijímajících k opatrování kněžstva a náboženství zvoleny býti praví, strany oznámení, kteréž by se jim, když jsou teď do Prahy přijely, od mnohých osob ze všech tří stavův a zvláště od Pražan i některých měst strany religí státi mělo, učinily, tomu z přiležitého jednoho výpisu a druhého, co jim na to za odpověď dávati ráčíme, šířeji vyrozumíte.

I poněvadž toho v též odpovědi naší mezi jiným při posledku doloženo jest, že strany těch některých lidí, kteříž by vězením ztěžováni a jim všelijaké pohrůžky činěny býti měly, od Vás zprávu vzíti chceme: a protož o Vás milostivě nepochybujem, že toho všelijak šetřiti budete, když by se co takového kdy v městech dále přitrefilo, aby to skrze nejlepší prostředky přetrhováno bylo.

Vy pak toho všeho tolikéž jménem a na místě našem netoliko důstojnému Antonínovi arcibiskupu pražskému, věrnému našemu milému, konsistoři Pražské, aby o tom vědomost měli, tejna nečiňte, tak aby se ničehož toho, co by se stavům vyšším k nějaké slušné ztížnosti vztahovati chtělo, nedálo.

Než co se těch některých řečí, kteréžby, že některým i hlavy mezi nohami lehnou, a potom jiných nenáležitých strany komory naší procházeti měly, jakž se tomu z téhož výpisu psaní z počátku psaných osob mezi jiným vyrozumí, dotýče, nad tím, pokudž by tak bylo, ne nemalou nýbrž velikou ztížnost neseme: v čemž chtějíc na jistý grunt přijíti, Vám tolikéž milostivě poroučíme, abyste se na to podtaji i jinak všelijak se vší pilností ptali, a pokudž tak co toho i šíře, o čem by nám věděti náleželo, v jistotě přezvěditi moci budete, o tom nám konečně také oznámili. Na tom na všem milostivou a jistou vůli naši císařskou naplníte. Dán v městě našem Vídni v středu den svatého Ondřeje léta 75.

---

105. Císař Maximilian II. odpovídá Bohuslavu Felixovi z Lobkovic, nejvyššímu sudímu království Českého, na psaní sněmem zvolených osob k opatrování kněžstva a náboženství pod obojí způsobou i na jeho vlastní, že do měst královských zaslané mandáty v příčině zborů a pikhartů, vyšších dvou stavův se nedotýkají.

VE VÍDNI. 1575, 30. listopadu. — MS. v českém museu. 2. G. 10.

Urozený věrný náš milý! Psaní Tvému, kteréž si nám spolu s některými osobami vedle Tebe od stavů království Českého pod obojí přijímajících k opatrování kněžstva a náboženství volenými, a potom druhému od osoby Tvé obzvláštně učiněnému, k vlastním rukoum našim svědčícímu, sme

obšírně vyrozuměli, a jakou Vám společně na to všecko odpověď dávati ráčíme, to dáleji obšírně vyrozumíš. A sám dobře znáti můžeš, jak se Vám proti jistému oznámení našemu, kteréž se od nás při minulém sněmu obecním a jednání mezi námi a stavy o ten artikul strany religí stalo, v města naše vkládati náleží; protož jiné naděje nejsme, poněvadž se Vám dvěma vyšším stavům, vedle zavření a zůstání našeho spolu s Vámi strany far Vašich a dosazování na ně kněží, (když toliko ty fary, kteréž od starodávna a zvláště pak od toho času, jakž stavové pod obojí nejprvé strany augšpurské konfesí při nás hledati začali, katolické a pod jednou jsou, též také pod obojí, kteréž se konsistoří Pražskou spravovaly, v prvním způsobu zůstanou) žádná překážka nečiní, že odpovědí naší a tak v tom ve všem dobře spokojeni budete a sobě ani žádný jiný slušné co ztěžovati nemáte. Čehož jsme také obzvláštně za odpověď dáti pominouti nechtěli. Dán v městě našem Vídni v středu den svatého Ondřeje léta 1575.

---

106. Dekret z kanceláře císařské, kterýmž odpověď se dává poslům od Pražan i všeho stavu městského vyslaným v příčině žádosti, aby z artikule strany čeledi (přístavní, nádenní ꝛc, kdož by ji k sobě bez listu fedrovního přijal, aby 25 kop gr. č. pokuty dal) na minulém sněmu od dvou vyšších stavův přijatého, sešlo nebo aspoň do příštího sněmu poodložen byl: že radě na hradě Pražském nařízené a nejvyšším ouředníkům věc ta dána k uvážení, zdali by bylo možné nějaké sprostředkování; v příčině žádaného vrácení odoumrtí v městech že až do příjezdu císaře nebo krále na hrad Pražský se odkládá.

VE VÍDNI. 1575, 30. listopadu. — MS. souč. v archivu města Prahy.

J. M. římský císař a uherský, český král, pán náš nejmilostivější, ráčil jest ztížnosti poctivých a opatrných purkmistruov a konšeluov všech tří měst Pražských i na místě všeho stavu městského v království Českém, kterouž jsou na J. M. skrze posly vyslané z prostředku jich strany toho artikule, v nějž sou se stavové dva vyšší při minulém sněmu obecním na velikou zkázu a záhubu téhož stavu městského, řemeslníkuov, čeledínuov přístavních i oukolních neb nádenních, mužského i ženského pohlaví, jakéžkoliv povahy, kteřížby od nich na služby bez listuov fedrovních přijímáni byli, se dotýkajícího, bez povolení jich k tomu snesli, ve vší poníženosti vznesli a o nebezpečenství, kteréhož by již tudy skrze rocení té obecní čeládky pocitovati měli, oznamujíc, v tom J. M. za milostivé a spravedlivé opatření v tom, aby z toho artikule jistým nějakým prostředkem sjíti anebo při nejmenším do budoucího sněmu jeho poodloženo býti mohlo, pokorně prosili, obšírně vyrozuměti a to všecko v radě v svém bedlivém uvážení míti: i ačkoliv se J. M. C. táž ztížnost stavu městského za příčinami od nich předloženými i jinými dosti slušná býti vidí, ale zase proti tomu obávati se jest, že z téhož artikule bez sněmu obecního s těžkostí sjíti neb v tom co měněno býti moci bude, však přes to ráčí J. M. C. nejvyšším ouředníkuom zemským, radám svým na hradě Pražském nařízeným milostivé poručení činiti, když teď spolu s jinými nejvyššími ouředníky zemskými tu na hradě Pražském pospolu budou, aby to mezi sebou dostatečně a bedlivě uvážili, a pokudžby k tomu toliko jaké mírné prostředky obrati mohli, těch J. M. oznámili, čemuž J. M. vyrozumějíce v tom se dále náležitě a spravedlivé zachovati ráčí.

Kdež pak také předepsaní Pražané od osob svých i na místě všeho stavu městského J. M. C. strany odoumrtí statkuov nepořízených v městech, o což jest se za ně k J. M. od dvou stavuov vyšších již nejednou přímluva stala, připomenutí činí a vzdy za to, aby jim zase pro vzdělání týchž měst dány a navráceny byly, poníženě prosí: toho artikule J. M. C. do bohdá šťastného příjezdu svého neb J. M. krále Rudolfa na hrad Pražský odkládati, a když tehdáž buď J. M. C. neb J. M. Kr. o to připomenutí učiní, tehdy jim na to odpověď konečnou dáti ráčí. Tím se s počátku psaní poslové od

Pražan i na místě všeho stavu městského vyslaní, kterýmž J. M. C. milostí svou nakloněn jest, spraviti a zase domuov odjeti moci budou. Decretum per imperatoriam majest. in consilio Viennae Austriae 30. die Novembris anno ꝛc 75.

107. Patent komory české, kterýmž oznamuje se pánům, rytířům, vladykám, kteříž v městech Pražských svá obydlí mají, a Pražanům všech tří měst, že král Rudolf k vybírání berně od stavův království Českého při korunování podle starobylého obyčeje mu svolené nařídil Urbana Pfeferkorna z Otopachu, i napomínají se všichni, aby takovou svolenou berni dotčenému výběrčímu bez meškání spravili.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575. 8, prosince. — MS. souč. v archivu města Prahy.

108. Listové někteří a zprávy o útocích na Bratří činěných a obraně jich, zvláště proti mandátu královskému v příčině zavírání zborů.

1575 od 4. října až do 10. prosince. — MS. souč. 2. G. 10. v museu král. Českého.

D. seniori Carmelitano.*)

S. D. Mi charissime pater. ꝛc. Pospěšně Vám toto psaní činím za příčinou tou: pan Hrzán ke mně psaní učinil, Vám je k přečtení pro širší vyrozumění odsílám a k paměti Vám přivozuji, když sem u Vás s panem Hrzánem byl, na čem sme zůstali, to vše při J. M. pánu, panu z Valdštejna od nás jest pánu v známost uvedeno, a poněvadž sem Vás, jeda z Dobrovice, doma (maje Vás o tom co sme tam zjednali spraviti) nenašel, a mne zatím toto psaní došlo, Vám oznamuji, že J. M. pán tuto radu dal, abychom záhy do Prahy, kteříž obesláni jsme, se sjeli a suplikací sepsali pánům (totiž pánu z Valdštejna a panu sudímu a panu Španovskému) jakožto ochrancům, jich že žádáme za ochranu, poněvadž tuto nic jiného nečiníme než to, oč sme se s nimi za jedno snesli a srovnali, aby nás, poněvadž sme obesláni, také ochránili a neopouštěli, a my také co sme připověděli podle toho a při Jich M. že státi a dosti tomu činiti že mínime a chceme, poněvadž jest pak J. M. nám k tomu i dovoliti ráčil, a ta suplikací aby byla což může nejkratčeji sepsána, tak aby nás neměli za co ujíti, a pány ochrance abychom defensory nejmenovali než ochrancemi v též suplikací, administrátora a kněží v ní za nepořádné abychom nejmenovali a nekladli, abychom se v nějakou při nepletli. — Druhé, i tato rada od J. M. jest dána, když již se postavíme na hradě Pražském, a nás po jednom neb po dvou slyšeti kdyby chtěli, nikterakž v to abychom se nedávali a se neodtrhovali jedni od druhých, než abychom pro podstatu při sobě stáli a pohotově suplikací měli a v ní doložili, poněvadž jest jisté sněmovní snešení a k tomu od J. M. C. slovy stvrzeno i dovoleno, a my mimo to nic jiného nečiníme, že žádáme, při tom zachováni býti, a s ní hned, jsouce tak pospolku, abychom od sebe buďto pánům místodržícím (jestli by od krále jim poručeno bylo Vás vyslyšeti) nebo J. M. Kr. z prostředku našeho vyslati a skrze ně od sebe oznámiti dali, že teď všickni sme se podle obeslání postavili a se roztrhnouti že nemínime, nýbrž žádáme tak podle toho zachováni býti. A v té suplikací abychom se zejména obeslaní podepsali a ji prvé než stání přijde k skorigování pánu z Valdštejna přinesli, že on ji bohdá k našemu dobrému s panem sudím uvážiti a skorigovati chce a nás v ničemž neopouštěti, a kdyby zaneprázdnění pán neměl, že by sobě nelitoval práce do Prahy sjeti a při pánu z Rožmberka a jiných vyzvěděti na čem věc jest, a že tím jist jest, že z toho obeslání nic nebude, než toliko že chtějí rádi pokoštovati, mohloli by se co z toho přetrhnouti při nás. To také pán pravil, nyní na vás a potom

*) Bratří čeští nazývali Mladou Boleslav „hora Karmel".

na nás kdyby co tu mohli provésti. Bylo by mnoho psáti o všem co pán mluvil. Aby ste mohli porozuměti, pan Hrzán kdež dokládá naše společné zůstání, abych jej spravil co sem vyřídil, nic jiného se nemíní, než když sem měl z Dobrovice jeti zůstáno bylo, abych se zastavil u Vás a Vás, na čem jest ta věc, spravil a Vás žádal, abyste nám tu suplikací sepsali: i prosím možnéli, jestli nemůžete ji dnes sepsati, ale panu Hrzánovi prosím oznamte, jak by ji měl dáti sepsati, neb již veliký čas jest, poněvadž pán z Valdštejna v Praze jest a mně též po mém pacholeti odpověď že mi dáte, abych mohl pana Hrzáně odpovědí spraviti, nebo posel jeho u mne čeká a prosí, že má poručení, aby hned zase vypraven byl, jeho abych nemeškal; tak držím, že pan Hrzán do Prahy se strojí. Což věřím a prosím, pokudž Vám může čas postačiti, že nás, můj zvláště milý pane otče, radou Vaší neopustíte v těchto našich potřebách. Bene valete můj zvláště milý pane otče, a pán Bůh račiž popříti nám v dobrém zdraví shledání. Datum na Sionu v outerý po sv. Michalu archandělu léta 75. *J. L. z Labounu.*

Toto jest odpověď páně kancléřova, kterouž dává nejvyššímu panu komorníkovi království Českého na jeho psaní, kteréžto odpovědi datum jest v Řezně 12. dne Octobris l. 75.

Po odjezdu J. M. C. z Prahy že ste nemálo lidí a zvláště přespolních vypraviti ráčili, dobrý skutek vyřízen, nad čímž i J. M. C. oblíbení nésti ráčí. A poněvadž ste strany věci své panu Jaroslavovi z Martinic psáti a jemu tu solicitací poručiti ráčili, vidí mi se za neškodné k tomu přivésti, aby J. M. Kr. za V. M. svou přímluvu učiniti ráčil; na mně v té příčině, dokonale věřiti račte, menší věcí scházeti nemá a nebude. Aby to bratrské do Boleslavě sjíždění, o kterémž oznamovati ráčíte, k přetrhnutí časně přišlo, jest jistě obzvláštní potřeba a vykonáním také toho dlouho se protahovati nebude. S tím milost boží popříti rač našeho v dobrém zdraví šťastného shledání."

Toto jest také pan komorník na zvláštní škartičce napsal svou vlastní rukou a do listu vložil: „I to mi se zdálo za potřebné V. M. oznámiti, že mi jest dnešního dne praveno o tom, kterak včerejšího dne, totiž v sobotu, mnoho vozů potkali, kteříž sou do Boleslavi do sboru jeli, a tak oni tam zjevně svá pikhartská náboženství provozují, a protož jest příliš veliká potřeba to přetrhnouti."

Toto jest post scripta, kteráž pan kancléř psal a do listu pánům místodržícím náležitého položil: „Ty bratrské sjízdy, které se do Mladé Boleslavi dějí, nic mi se nelíbí a sám důležitou potřebu uznávám, což také i fedrovati budu, aby ta jiskra ne k roznícení ale k udušení a přetržení což nejdříve přišla."

Seniori Carmelitano.

S. D. Otče v Kristu pánu milý! Pamatuje na žádost Vaši, abych dostana psaní těch od císaře poslaných městům i místodržícím, Vám abych je odeslal, což tak činím; z nichž dále budete moci porozuměti, jaká jest vůle jeho proti pravdě, aby byla zahlazena a podle toho naši nepřátelé co o nás myslí, jest poněkud vědomé, a netoliko nepřátelé ale i přátelé, kteříž sou se k nám poněkud přihlásili. Neb sem dnešní den slyšel od jednoho z našich dobrého přítele, jaká jest byla řeč u pana komorníka, při čemž ten dobrý pán byl a také i pan Kapoun, purkrabě Hradecký! A tu řeč mluviti začal pan komorník v tato slova: „Játť sem slyšel cosi velikého, žeby Bratří Boleslavští měli býti všickni kalvínové, a svou pejchou že sou pyšní a neustupní a o sobě mnoho smýšlejíeí a jiné že všecky potlačují a toho že jest pan Kapoun potvrdil, že jest to tak; a k té řeči že se jest ozvati nesměl ten, kterýž tu byl přítomen z našich, t. pan Malovec, místopísař, vida, že by sám málo byl proti nim postihl; než to mi pravil, žeby pan komorník to vzíti měl od pana sudího nejvyššího, ale já tomu milostivě věřím, neb jest komorník takový střelec, že mu často míra chybuje. To jest mi také pravil pan Malovec, že se panem komorníkem mnoho mluvil o ty nevole a nesnáze, kteréž se tuto vidí a k zlému se schyluje, aby proto na ty věci myslil, co za tím jde a coby i jemu odtud při-

jíti mohlo, aby raději ku pokoji mezi císařem a tímto královstvím a stavy jeho příčin pohledal: ale on předce jako vzteklý proti tomu se postavuje a s jinými zapálen jest, kdyby jen mohl k tomu přivésti, aby to způsobil co jinde jest, ač někdy trochu se spokojil a hned zase na způsob prvnější přišel, ač sem jemu mnoho příkladů připomínal, co odtud přicházelo a jak pán Bůh hrozně trestával, nic sem nemohl na něm porozuměti, aby ku pokoji směřovati měl, a ještě toho doložil, darmoť jest, než jim to jejich náboženství přetrhnouti. Item, také dnes psaní opět jest čteno císařské, poroučející pod zbavením milosti císařské a pod skutečným trestáním, aby osady, kteréž kněží luteriánské míti chtěly, jich nikoli nepřijímaly, ale aby kněžími od konsistoře, kteréžby jim dala, se spravovaly a řídily jináč nečiníce nikoli, že jest na tom konečná vůle J. M. A kněží kališní nepřestávají štváti lidi divným nás haněním, ohyzďováním i shromáždění našich, a že v těch svých nočních scházeních všecky peské neřády, hanebnosti provodíme, a že sme chtěli z jejich chrámů svatých nadělati stodol a malování svatá zkaziti i obrazy, to jest Malostranský tuto neděli zjevně mluvil. Administrátor pak na ta slova „co jest císařovo, dejte císaři," že všickni povinni sou císaře a kněží t. nás poslouchati, neb nám, hle našim věrným milým píše: a kdoby toho nečinil, v pekle býti musí, a že hle ne nadarmo kníže nese meč, než aby trestal sektáře bludné, a ten meč jest šatlava, kat, šibenice, kterýmžto má zabíjeti a mordovati, kdožby nechtěli poslouchati císaře a nás kněží; a divné tlachanice jiné jest žval ten vymořený a proklatý béél. Pán Bůh a Hospodin náš, račiž sám hanebným lvům litým zuby jich vyraziti, aby stádečka jeho milého nerozsápali, jakož pak tak naději mám, že pán podle svých slibů milostných učiniti ráčí a svůj lid zachová; a pakli pán co dopustí pro zkušení, přidá trpělivosti svaté i stálosti a potom prospěch učiní i užitek, a my jeho budeme chváliti po všecky dni života našeho. A s tím Vás pánu Bohu v jeho svatou ochranu a mocné opatrování poroučím a Vám se jako otci milému v Kristu i modlitbám Vašim dóvěřuji. Datum v místě Vám známém dne 8. Novembris léta ut supra. *WP.*

Ad eundem scriptae literae.

Poslušenství synovské s žádostí dobrého Vám vzkazuji otče v Pánu nejmilejší. Když Vám pán Bůh opět nemálo robot v pokoji odbýti a ve zdraví se navrátiti popřál, z tohoť velice potěšen sem, zprávu o tom maje od Bratra Jana a z psaní Vašeho porozuměv, že co by se u nás dálo, žádáte věděti, načež sem vždycky pilně pozoroval, aby se to tak stalo; prodlelo se pak tím, že naši nepřátelé také nevelmi kvapili nám se zjeviti co by dělati s námi umínili. Toho pak, co sou již v tom času s námi učinili, suma krátká jest tato: mandát ten sobě od posla císařského koupili v Litomyšli (bojíc se, aby posel snad Landškrouna nechybil,) s ním ouřad šel k ouředníkovi, aby on jej Bratřím ohlásil, on tím od sebe strkal. Oni v pondělí (ut infra) poslali, aby 12 osob z našich na rathouz se postavilo; vyslali sme toliko šest, oni jich pustiti před se nechtěli, protože prý úředník poručil o 12 osobách, toho že měniti nesmějí. Protož tak se stalo těm 12. Nejprv mluvili, že jim nesnáze nepřejí, než což činí, že musí; druhé, mandát jim přečtli a poručili se jim tak chovati. Na to naši žádali, aby to jiným oznámiti mohli a s nimi se poraditi a potom že jim odpověď dadí. Tak se stalo. My spolu promluvíc to dali sme za odpověď: 1. že nám dobrého přejí a ne zlého jim děkujeme; 2. co se mandátu dotýče, že Bratří v něm toho najíti nemohou, by se na ně vztahoval, poněvadž zejména o Bratřích nic není a poněvadž náboženství své ne postranně ale zjevně vedeme a to ne jiné učení než v konfesí zavřené, s kterouž Bratří ne po koutech se kryli ale přednesli prvé a nyní v plném sněmě to učení schválili, císař slíbil při něm zachovati, a protož že jich za to žádáme, aby se oni o to spokojili, toho mandátu na nás nestrkali, ale čekali, až by J. M. C. dále vysvětlila, koho jím a které postranní náboženství míniti ráčí. Na tuto odpověď se hanebně (jako řezníci) zbouřili, všickni křičeli, že se na nás vztahuje a že sobě to zapsati musejí, že sou jej nám přečtli, důvod prej neb psáno: kdybych jim nemluvil

hříchu by neměli, item, dejte císaři co ꝛc a Bohu ꝛc. Takž předce psali to, jak dole uzříte, a naši odešli. Já je hned vyslal zase s tím, že žádného zápisu Bratří na se učiniti nedopustí a že žádají, co sou tu koli naznamenali, aby toho měli výpis. A takž povolili, aby se naši s písařem o něj smluvili, kteréhož sme dosti těžce potom dostali; ale o tom by bylo mnoho. Já pak boje se vždy, aby nás nepodvedli, šel sem ku panu ouředníkovi, učiniv mu poctivost, ptal sem se: víli o tom, co činí ouřad s našimi a jestli jeho poručení? Odpověděl a zapřel: že neporučil jim toho, o mandátu že ví. Dále ptal sem se: onli jim poručil o 12 osobách, že ouřad tak tvrdě na tom stál (ouřad to proto činil aby, když by jich veliký houf byl, tím větší posměch jim před nepřátely činěn byl), k tomu odpověděl: že lhou, že jim neporučil, a dále mnoho mluvil, že my můžem míti pokoj, sloužiti Bohu a pilně se scházeti a nedbati na ně nic, že nejsou než bloudi a troupi, a by moudří byli, že by se v to nedávali. Já: že rádi chceme, na tom hned přestáváme, toliko se toho nedopustíme, aby zápisem měl na nás ten mandát obrácen býti. On řekl: že nic nám netřeba se toho báti, poněvadž se zápis bez povolení druhé strany učiniti nemůž. A s tím dal sem mu dobrou noc. On hned ráno v outerý ouřad k sobě obeslal, spis mu museli ukázati, pro kterýž je velmi ulál, až někteří s pláčem dolů šli, nejvíce pak proto na ně těžek byl, že sou jeho napřed postavili, jakoby to vše z jeho rozkazu děláno bylo, tu že řekl: že oni tím vinni budou, že za nepřítele bratrského všudy po všech Čechách roznesen bude a všecky pány že proti němu zbouří. Oni pak ouřad všudy běhali, prosili, aby jim ten výpis*) navrácen byl; naši je tím odbyli, že jej odeslali pryč a kdo ví kam se nedostal, že, poněvadž všech třech stavův se dotýče předně a teď pak oni Bratří mezi ně pojati býti mají, že se musí poraditi s těmi, jichž se předně dotýče a zejména, mezi tím že žádají při pokoji zachováni býti. To suma té bouřky. — My předce sloužíme pánu Bohu, jiným to divné, mnoho jich chodí na zvědy co děláme a co tomu říkati budeme; o to pracuji, aby nic nového neslyšeli ani zmínky o té bouřce. K pobožnosti jako i prvé předce sobě sloužíme a k tomu od Boha pomoci žádáme, věřím, že i Vy v tom nám pomocni předce budete, a co se tomu jejich psaní říkati má, čili mlčením pominouti, prosím, že poradíte. Datum v outerý po sv. Martině léta ut supra. *L. Libán.*

Nejmilejšímu otci v Kristu Bratru Janovi Javornickému pod Klopot k spěšnému otevření.

S. D. Oznamuji Vám po tomto naschválním poselství o tom, co se stalo v Doubravici neděle pominulé, že jest pan ouředník na Nových Hradích beze všeho poručení panského tak mocného z návodu toho kněze nešlechetného všecky ty Bratří, kteříž sou se spolu k boží poctě v chvílku nešporní shromáždili, obeslal skrze rychtáře, a přijda do shromáždění rychtář tu promluvil k Telcovi starému, že jest poručení pana hejtmana: aby ty Telče i se všemi těmi, kteříž dnes týden i dnes v zboru byli, aby se nahoře postavil jinak nečiníce. Takž oni ihned po nešpoře na zámek jíti musili, a tu ten hejtman přísně se na ně domlouval, proč se nechovají podle mandátu J. M. C.? Tu jim jej četl, podle své libosti k němu přidávaje, pokudž mu se zdálo. A když oni pěkně zprávu dávali, jakž ode mne

*) *Výpis:* Léta Páně ꝛc 75 v pondělí před památkou svatého Martina z poručení urozeného pana Adama Bukovského z Hustiřan, ouředníka ty časy na Landškrouně, za pana purmistra a primasa Faltysa Janyše, Faltysa Pyfle, Faltysa Brunclíka, Pavla Řezníka, Jakuba Nogle, Prokše Rouhy, Jiříka Zigle, Martina Biskupa, Matouše Prchlíka, Ondřeje Štrosa, Petra Moudrého, Matouše Garštmanového zetě a v přítomnosti starších obecních těchto: Jana Podušky, Jiříka Kluga, Januše Hereše, Václava Garštmana, Martina Štefka, Jana Vysockého obesláni jsou starší Bratří, na místě jiných Bratří všech, a to tito zejména: Václav Zahrádka, Jiřík Trnka, Kristel Rysener, Bartoloměj Quirin, Lorenc Reichel, Petr Šrámek, Albrecht Soukeník, Martin Chládek, Martin Ludvík, Lorenc Havránek, Šimon Žemlíčka, Pavel Kavka a jest jim mandát od J. Vel. C., pána, pana našeho, všech nejmilostivějšího, přečten, kteréhož datum v městě říšském v Řezně v středu po sv. Jeronýmu ꝛc 75, a jest jim přísně přikázáno, aby se tak a nejinak chovali, jak v mandátu stojí poznamenáno.

zprávu měli, že se takový mandát na ně nevztahuje a že my nejsme žádní postranníci: takž je on ukřikal a naposledy jim toho podal, aby nebo připověděli, že toho scházení do příjezdu panského zanechají a nechtějíli, aby u vězení do příjezdu panského čekali. Oni pak majíce jméno boží oslaviti a raději se dáti vsaditi nežli tu přípověď učiniti, i připověděli, že tak zanechají shromážďování až do příjezdu panského. I pak, můj milý otče, co tu činiti, majíli tu přípověď zachovati, čili předce přes to choditi? Neb i to Vám oznamuji, že sou všickni na zámek nešli, než toliko sedm osob přednějších a ti se tak zavázali slibem, jiní všickni aby těmi sliby měli vázáni býti, mně se nevidí. Protož Vás v takové pilné a důležité potřebě za radu žádám, neb sem jim připověděl, že dáli pán Bůh v sobotu nejprv příští jim oznámím, jakby se zachovati měli, jítili do sboru čili zanechati. Raději sem chtěl k Vám se vypraviti sám a oustně s Vámi o ty věci rozmluviti, ale pro práci, kterouž s lidem božím vedu, na ten čas mi není možné. Věřím Vám, že mne v tom výmluvna míti budete. Pominulého týhodne u otce milého sem byl na Karmeli, zdráv (děkuje Hospodinu) byl i jiní všickni. S tím milý pán Bůh rač způsobiti naše šťastné shledání. Dán v Střízeži před svatou Kateřinou 75.

Jakub Narciškus.

B. Janovi Kálefovi, otci mně v Pánu nejmilejšímu samému.

Poslušenství synovské vzkazuji Vám, Bratře Jene a otče v Pánu nejmilejší. Mám za to, že v paměti máte mé předešlé psaní strany našich Landškrounských a toho zápisu, jejž sou proti nám učinili a výpis jeho nám dali, nevím pak nic, co Vy tomu říkáte. Oni Landškrounští jej již mocí od nás zase míti chtí, proto že jich ouředník z ouřadu propustiti dříve nechce, leč jemu i svůj i náš dadí. Ouředník pak proto jej míti chce, poněvadž jeho tam postavili, a praví, že z poručení jeho to vše se dálo, čemuž on odpírá, oni zase svědčí a jistí živým Bohem, že on jim to pravil. A včera celý den o to s Kvirinem zacházel ouřad, aby jim ho vrátil neb uručil, že chce jej k jistému času položiti, ale když jim v nic jíti nechtěl, tedy večer do vězení jeho dali a tamž ho ještě drží. My se bojíme, abychme jim nepodešli, kdyžbychom jim to psaní vrátili, a snadby potom jím proti nám dělati chtěli a to na nás cpáti. Tou příčinou s radou Bratra Jana tohoto posla naschvál k Vám sme vypravili a prosíme, že radu a úmysl svůj při té věci co nejdříve nám oznámíte. Mezitím Kvirina tam v šatlavě necháme, lečby se sám ouřad jináč rozmyslil a jeho propustil. Obávám se také, aby nedobudouli nic na samém Bartošovi, aby snad i jiných, kteříž v zápisu stojí, k němu nevstrčili. S tím pánu Bohu poručeni buďte. Léta 1575 v sobotu před adventem. *Libán.*

Urozenému a mému zvláště milému panu kmotru a bratru panu Jindřichu Vliňskému ze Vliněvsi na Liblicích buď list dodán k vlastnímu rukám jeho otevření.

Službu svou vzkazuji urozený a můj zvláště milý pane kmotře a bratře, pane Jindřiše Vliňský. Pán Bůh všemohoucí z milosti své svaté ten rač Vám dáti zdraví a v něm své svaté požehnání, toho bych Vám se všemi Vašimi a milými mými věrně rád přál. Můj milý pane kmotře! Podle žádosti našeho milého otce tak sem učinil, k nejvyššímu panu sudímu sem sjel, se pánem sem volné promluvení měl, pán mne pěkně ve všem volně ráčil vyslyšeti samého v pokoji svém a mne jest velmi vděčen býti ráčil, ač jest pán ráčil míti mnoho hostí, svadební veselí ráčil jest držeti, po mém se pánem rozmluvení. O těch mandátech pánu kdy sem oznámil, že sou již vyšly, služby boží že by se jimi zapovídaly, zbraňovati chtěly od J. M. C., i toho sem pánu doložil v své řeči, poněvadž páni Bratří, obyvatelé království tohoto Českého, sou se s V. M. snesli jednomyslně v městě Menším Pražském o artikule podstatné, čemuž místo dáno bylo, i jest to snešení všem vůbec v soudné světnici na katedře přečteno a není v tom nic opraveno nýbrž schváleno ode všech tří stavů většího počtu tu přítomných dobrých lidí stavu panského, rytířského i měst, jakž pak i společně k J. M. C. •

sme všickni šli a za to sme společně J. M. C. žádali, abychom při tom našem společném snešení náboženství provozování v kostelích, na zámcích, tvrzích zachováni byli bez překážky nám činění, správců našich braní: načež sme laskavou odpověď od J. M. C., pána našeho, dosáhli s nemalou připovědí a závazkem nám to činíc. To sem J. M. nejvyššímu panu sudímu já mluvil. Na kterážto má slova pán jest mně ráčil toto za odpověď dáti, když sem pánu i toho doložil, že někteří z pánů z Bratřích vědouc, že v tu stranu k V. M. jedu a že sem se jim dal v tom slyšeti, že chci k V. M. zajeti, že sou mne za to žádali, abych s V. M. o ty mandáty zmínku učinil a radu vzal, co by se tu dále činiti mělo, všecko pánu sem to oznámil, i o tom, že sou zprávu měli, a tak slyšeli spolu se mnou, že ste ráčili míti býti na Mělníce s některými pány přátely, tu že sou chtěli páni Bratří někteří k V. M. vyslati a některé promluvení míti, radu s V. M. bráti, sami od sebe že sou nic nechtěli učiniti, až i mne sou se k V. M. dožádali předce sjeti, co by měli proti těm mandátům jak se chovati? pán ráčil jest mně to oznámiti, že tam v Linci s J. M. C. nemalé promluvení míti jest ráčil i o ty mandáty, kdo pánu našemu k nim radil, že nedobře pánu našemu radí proti připovědi J. M. všem stavům třem tohoto království. J. M. že jest panu sudímu to ráčil zase oznámiti: že ten mandát není na Vás než toliko na Pikharty ty Boleslavské. Pan sudí J. M. zase to jest oznámil: však se oni k tomu neznají, aby jací Pikharti měli býti, s námi sou se při tomto sněmu snesli a my sme je k sobě přijali, protož milostivý císaři, račte na to jináč pomysliti, aby mohlo dobře býti bez nějakých pomluv, dalších odporů; což J. M. C. ráčil panu sudímu to oznámiti, že ráčí na to ještě dobře pomysliti a se rozmysliti. S tím že jest se s J. M. C. rozjel. A tuto radu mně jest pan sudí nejvyšší ráčil dáti, aby od pánů Bratří J. M. C. povlovné psaní bylo učiněno, o tom mandátu oznámeno, že se na nás nevztahuje podle některých lidí výkladu, poněvadž sme našeho učení víry vyznání všech dobrých pořádků, řádů oznámení učinili a s Jich M. všemi třmi stavy pod obojí způsobou v podstatných věcech duše spasení se snesli a to všecko společně před J. M. C. přednesli a za to J. M. C. sme žádali společně, aby nás milostivě při našem dobrém starobylém pořádku, víře, v službách pánu Bohu v našich kostelích, na zámcích, tvrzích zanechati ráčil, podle své milostivé nám připovědi toho nám všem ráčil dopříti, za to, aby J. M. od nás ještě žádáno bylo skrz psaní;*) zboru aby se nedokládalo, než kostel místo zboru aby v psaní jmenován byl, tak k tomu psaní pán radí, aby J. M. C. bylo učiněno, pod tím služby boží aby se dály, pikhartství aby bylo odpíráno, poněvadž sme s stavy pod obojí způsobou snešeni a za žádné pikharty sme nebyli vyhlášeni. Můj milý pane kmotře, mnoho jest se mluvilo s J. M. panem sudím, krátce se to vypsati tak nemůže; i toho sem nepominul doložiti, nerci sám J. M. C. ráčil nám připověď učiniti, ale i za syna svého krále českého ráčil nám připověď učiniti, i sám král. Oč by pak psaní bylo učiněno, tomu sem jináče nemohl vyrozuměti, než o ten mandát a města, tak se praví J. M. C. spravedlnost a vrchnost míti nad duchovenstvím, totižto farami všech tří měst Pražských, a ráčil žádati, aby mu se stavové v to neráčili vkládati, to že jest pan sudí přezvěděti ráčil na Pražanech. Páni Pražané tu zprávu že toho činí, že by ta všecka duchovenství, fary měli koupiti, a na to že mají majestát, že jich to věc jest, a tak i o tom J. M. C. se oznamuje i za to se žádá, aby ty všecky věci v dobrém uvážení při J. M. C. byly. Víc Vám nevím co psáti. Můj milý pane kmotře, to můžte našemu milému otci oznámiti, bude se věděti čím spraviti a dál na něco dobrého, užitečného a pánu Bohu líbezného pomysliti. Víc sem nemohl způsobiti. S tím Vás i sám sebe milostivému pánu Bohu k ochraně a opatrování poručena činím, milost boží rač býti s námi a nám popříti v dobrém zdraví shledání. Datum na Vobřiství v sobotu po sv. Mikuláši léta u. s.

Albrecht Kamýtský ze Lstiboře na Vobřiství.

---

*) In margine od J. K[alefa]: „Potom skrze pána z Valdštejna na Dobrovici odpornou radu této dali po odpovědi jim od císaře, abychom nic bez nich nečinili, ale s nimi spolu vše činili přišloliby co, na mandáty nic nedbali, místo zboru kostel říkali a místo tajných zjevná shromáždění mívali, i nebude nic proti mandátům postranního a bude což i svoleno císařem dovoleno.

Když pak navracoval se císař z Řezna do Vídně, na té cestě obeslal k sobě do Lince ouředníky zemské z království Českého, mezi nimiž byl pan sudí, kterýž místa příhodného k mluvení s J. M. C. šetříc audiencí žádal, ale císař rozuměje oč s ním mluviti chce, odkládal, pravě, že má jiné činiti, až naposledy kázal jemu v 6 hodin k sobě přijíti. A chtěje aby nezmeškal, pospíšil a přišel v 5 a císař již v 4 hodiny byl na lodi, avšak něčím se pozdržel, že ještě pan sudí se k němu dotřel a s J. M. promluvil, že zprávu má, že by mandátové nějací vyšli, kteříž by proti slovům J. M. něco se vztahovali. Ale císař nedada hned vymluviti, oznámiti ráčil: „Však sou nevyšli nežli proti Pikhartům.“ A pan sudí odpověděl: že o žádných Pikhartech nevíme, a že sme se snesli. A J. M. řekl: „Vkládáte mi se v města, ješto víte, že sou komora naše a já sem nejvyšším kolátorem podací městských, a vím, že by vám bylo těžko, kdybych já se vám v vaše kolátorství vkládal.“ Odpověděl: „Nejvyšší císaři! Zachovejž toho pán Bůh, což by koli V. M. náleželo, abychom v to se vkládati měli, ale my ve vší poddanosti, jako věrní poddaní, k V. M. se chovati chceme a míníme.“ A tak na ničemž ta věc není postavena.

Toto pak jednání v Praze že jest býti mělo o vyzdvižení nějakého řádu mezi kněžstvem, ale poněvadž města od nich odtržena jsou, že sou nic toho nevěděli jak před sebe vzíti; než podle snešení k J. M. poselství učinili a napsali, žádajíc J. M., aby J. M. C. jich podle připovědi své milostivě zůstaviti a jim v tom překážky činiti dopustiti neráčil, aby snad na slova J. M. nějaké zlehčení nepřišlo. Oba dva páni téměř v ten rozum Vám oznámili, a že pan Španovský přípisy s sebou vzal a žádných z pánův že jich nemá, než pán z Valštejna hned poručil panu Španovskému psáti, aby jemu to odeslal, jakžby pán domů z Prahy asi po témdni přijel. Řekl sem: že ku pánu se pánem z Krajku přijedem, a on že nám to vše ukázati ráčí, doloživše, vezměte s sebou některého starého, rád ho uhlídám; a že radu pilnou dává, abychom panu sudímu psaní učinili a se ohlásili, co bychom činiti měli. A na tom zavříno, že ku pánu z Valštejna přijedeme, a uhlídajíc ten přípis z toho že se porozumí, co by se činiti mělo.

Druhé, pan Kurcpach též v ta slova strany pana sudího a psaní toho císaři pravil, než toliko přidával: přijdeli nač a kdo by pod sebou na svém dědictví Bratří trpěti nechtěl, kdo jim může kázati? než abychom my panu sudímu jaké psaní činiti měli, že nikoli neradí, než když z Prahy pojede, že chce k Boleslavi zajeti a o to dále promluviti a že pan sudí byl divně nadýchán, ale že spraven jest zase. Na tomto obadva se snesli, že i pan sudí to mluvil, že sme proto neměli tak náhle toho zboru otvírati, poněvadž pánu našemu i mnohým to jméno zbor tak předivné jest. Avšak prý snad kostely mají, proč do nich nechodí jako v Hradečtě a v Prácheňště to dělají; a abychom toho mandátu na sebe nikoli nepotahovali a zjevně pánu Bohu sloužili a od nich se neodtrhovali, že oni též od nás pustiti nechtí, pokudž pak pochopeno, tak se smátlo a sepsalo.

Item, pan sudí že jest měl říci pánu s Rožmberka: „Co se to děje s těmi mandáty?“ A na to že jest pán z Rožmberka tuto odpověď dal: že jich mnoho bylo, na kteréž se exekucí žádné nestalo, tento také není než strach.

Item, toto též oznamujeme Vám, že osada Jilská dosti dlouho bránila se, aby kněze z konsistoře nebrali, avšak tuto neděli u pana komorníka byli sou, a on jest je k tomu napomínal, aby toho popa vzali, že jest vůle J. M. C. Oni pak potom pánu předkládali, jaký jest lotr, buřič a že maje ženu vzdávanou s ní není, než že sobě chová kuběnu, s níž patero má pankhartův, a že i list pod pečetí města Loun zjednati chtí, jak se choval nepokojně i jinde. A nad to vejše že chce, abychom jemu dali 18 kop že se do Prahy stěhoval, aby mu dali 50 kop co jest v Praze u sv. Havla utratil, aby jemu dali kvartál jeden, dříve než na faru přijat bude. Pán odpověděl: že to nic jemu neškodí, a že já vám za to slibuji, že jemu nic nedáte čehož žádá, prosím vás jen, přijměte ho, nemůželi déle býti aspoň

do sv. Jiřího. A tak k tomu i nucením i prošením jest je přivedl, že sou povolili, ač proslejchati, že by se zase zpečovati měli. Jak dále bude, čas s sebou přinese. Od měst Pražských mají také osoby volené k J. M. ve čtvrtek konečně vypraveny býti, a to z každého města osoby dvě, mezi nimiž jest pan Kutovec jeden, za příčinou nějakých věcí obecních, a při tom že mají s císařem mluviti o to, co se za příčinou listů těch císařských v městech děje mimo přípovědi J. M., a že se bojí, aby něco horšího potom odtud nepřišlo.

V neděli první adventní kněz Martin Malostranský vzat jest od oltáře, když jest hostiam v ruce vzal a s ní se obrátil k lidu, a že sou mu zpěváci k vůli nezpívali, rozhněval se až ho šlak porazil po jedné straně; než tak troufají, že ho zhojí zase. I to pravili mi, ač sem to přijal tak běžně, že mladý kněz jeho nebo kaplan chtěl ho nožem zabíti t. kněze Martina již tak nemocného přijda z kostela, než že se tu jeden z ouředníků kostelních nahodil a jeho že jest zdržel, a potom že sou pro jiné ouředníky poslali a tu nevoli nějak upokojili. Také dnes pan Kutovec oznámil, že sou páni doktoři, kteříž v osadě Jilské bydlejí,*) v sobotu u pana komorníka byli a se pánem o to, jak sou i s jinými zhaníni od pana primasa, mluvili. Pán pak jakoby o tom nic nevěděl, k tomu nemnoho co říkal, ač oni přede pánem o tom pravili, že chtějí tu věc na J. M. C. vznésti. Pán pak jim toto mluvil: „Ale, milí páni! prosím vás, držme se té starobylé české víry a pořádků dobrých; neb já se bojím, že nás ti Bratří sežerou, vidíte, že již víc než tři díly Bratří jsou v tomto království a zvlášt v Hradečtě, neb všickni téměř jsou Bratřími, jediné Hradec se trochu ještě drží. A zprávu toho jistou mám, že teď těchto dnů minulých více než na pět set lidu přijato jest a k nim přistoupilo, pak jistá věc, že nás požrou v sobě. 1575 před vánoci po vydání mandátu.

I tatoť psaní sem náležejí, kdy která činěna nevím.

V pondělí pominulý ráno byli sme někteří v pokojích císařských, viděli sme tu administrátora a několiko kněží s ním asi do osmi anebo více; čihali tu chvíli, potom puštěni k císaři do pokoje. Pilně se naslýchalo co se tam dělalo, byl tam s nimi pan komorník, nic tak nemohli sme přezvěděti, než veselí ven vyšli, neb hned potom brzo císař vsedati a jeti ráčil. Až dne 6. datum listu tohoto, když sem měl na vozík vsedati a domův jeti, přišel ke mně pan Jan Mráz zprávu mi dávaje o tom, že se kněží chlubí, jak se J. M. k nim laskavě míti ráčil a připovídati, že jich opustiti neráčí a ruku nad nimi držeti; a potom administrátor že se doptával, nad jakými kněžími ruku držeti má, nad těmili, kteříž pořádně od biskupa svěceni sou? že oznámiti ráčil: nad těmi. Doptával se dále: co pak o Bratřích a jejich kněžích? odpověděl: o těch poručím, aby jim zborové byli zavříni. A tu dosti posměšně o té konfesí nové a těch artikulích že dotknouti ráčil, a tak rozuměti, že na nohy povstali. Doložil, že pan Kutovec se panem Jiřím z Valdštejna [mluvil] o otevření zboru, pán že pro Boha prosil, aby se toho nečinilo tak kvapně, až by nějaký počátek se učinil od nich, a že by se měli některé časy okolo sv. Martina na Mělníce ti páni defensorové sjeti a tu něco nařiditi; však my, dáli pán Bůh, předce přijeti sme úmyslu, a pán také, naději se, neumešká zítra bohdá přijeti a pochytíli tam co více, vím, že tejna neučiní. Pán Bůh sám rač spravovati cesty naše. Amen. Rád i nerad i s nemalým studem učinil sem to, mámli o tom napsati a oznámiti: i usoudil sem, abych nemlčel, vím, komu píši a že tím bohdá nic neurazím. Pán předce při svou povede i vyvésti ráčí.

Lži o Bratřích Martina Malostranského kněze a pana komorníka a jim podobných, jimiž se při svých stolích a kvasích krmí.

Tyto věci na těžkosti a v rouhavém rozmlouvání v Praze i jinde se dějí, a ty všecky rozsál lstivý člověk Martin, kněz Malostranský, neb já jeho vlastní psaní o těch věcech některým činěné mám s podepsáním.

I. Jedno, to že nejsou pořádní kněží v mešném rouše, že neposluhují ani nekáží, a tak od

*) In margine: D. Banno, D. Lidl.

koho k těm službám sou povoláni aneb stvrzeni, o tom se neví, než ledajakýs řemeslník vystoupí, káže a sacramenta se dotýká.*)

2. Druhé, když buď káží aneb posluhují a jméno Ježíš pán když se jmenuje, jemu žádné snímání kloboukův ani poklony nečiní a to že držáno má býti pro dvojí věc: jedno, že sám otec vysvědčil s nebe, totoť jest syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo, toho poslouchejte; druhé, ve jméno jeho klaněti se bude pekelní i zemské koleno, a na tom artikuli velmi zuřivě a tvrdí stojí a to sou.**)

3. Třetí, že lidem při přijímání osob a též rukojmím při křtu velké závazky vydávají a mimo ty, kteříž pod ně sluší, žádnému posluhovati, by ho i mříti co hovado viděli, sacramenty, ani o něj žádné péče míti nechtí, a též, kohož od sebe vyloučí, též toho z své péče opustí a již takový od nich opuštěný můž i v zoufalství přijíti a tudy i duši zavésti, čímžby žádný vinen nebyl nežli oni sami.***)

4. Čtvrté, že sami sebe a ty, kteříž se jimi spravují, za spasené drží a jim to zjišťují a jiné všecky odsuzují.†)

5. Páté, že vědí z rozličných zemí a jazykův i od domácích o postillách kázání slova božího, ale jiní, kteříž mezi nimi nebývají, nevědí co učí, a tak vlastně se za své učení stydí a tudy své učení bludné kryjí.††)

Naposledy pak, 6. že nejsou než sami své cti vyhledávatelé a jiných potupitelé, neb psáno jest: nesuď, nebudeš souzen a mně pomstu poroučej, játť odplatím tobě ꝛc, kdož se výší, ponížen bývá ꝛc, jakož i těm rúhačům a své vůle činitelům se stalo pro zbouření země České, co sou dobrého svedli a koho zavedli, toť toho užitek nesou, nechť jim děkují. A tak by se mělo mnoho o protivnících důtklivých psáti a oznamovati, což dále v uvážení vašem buď.†††)

D. Joanni Calebo.

S. P. D. Ó, by Hospodin zástupův všecky nepřátely své za podnož nohám svým podložené měl a konec všechněm bídám učinil, převelmi utěšený byl by způsob lidu a království jeho: ale poněvadž se J. M. tak líbí dlouho snášeti, i to s milostí trpělivě snášeti musíme i my. Otče můj nejmilejší! Psaní Vaše dne dnešního jest mi dodáno, v němž (abych Vám oznámil co se dále děje u nás) mně přikazujete. Dnes pak v jedenácte hodin přede dnem do Prahy sem přijel a hned tu, kdež bych něco přezvěděti mohl, co se dělá, pilnost sem přiložil. I zastavil sem se u pana Jana Kutovce, a ten jest mi o tom pravil, co sou páni defensores ten týden, tu v Praze jsouc, dělali; to pak jmenovitě, že

*) In margine od J. K[alefa]: „1. To lživý nářek o nepořápu; 2. v židovském figurném, když pravda přišla, nesloužíme, než Kristovém; 3. proč nevíte, ne proto, že vám není povědíno, než že nechcete slyšeti; 4. to pouhý klam, by lecjakýs řemeslník sloužil.

**) In margine: „Jmenování ne ale jménu pána Ježíše klaníme se i poctivost srdečnou oustní i skutečnou činíme právě; 2. toť písmo není o pokloně ale o poslušenství slepce; 3. dí „ve jméno" a nedí, když se jmenovati bude, bídný krte; 4. bezpochyby tvrději na b. slovu než ty na svém mozku.".

***) In margine: „1. Rovně jako i vy, aby bezbožní nebyli, ale pobožní, chtíli milosti boží užiti; 2. bychom jen slepí slepým nesloužili a neznající ovce pastýři jakž by dobří ꝛc; 3. hrubě se o nás staráš, abychom nehřešili, děkujemeť z lásky, kteráž hledí všelijak skrze lež bližní zoškliviti."

†) In margine: „To již stará a dávno přemožena lžička k důvodu vynášejících ji, čí sou děti. Jan 8."

††) In margine: „Bychme se styděli, toliko konfesí co sme jich vydali několika králům, knížatům, pánům všem vůbec i mnohých spisů, písní nevydali bychom na světlo, ješto i do jiných zemí to roznešeno a to prvé než v jiných zemích co toho bylo, neb i sám Luter píše: že ponejprv na nás, když ještě v papežství těžek byl ꝛc, proč tedy nevíte? nedá vám zlý duch věděti?"

†††) In margine: „Však jest důvod toho, když nás za horší než židy máte a jim raději rouhavého náboženství Kristu Ježíši než nám pravého přejete. To jest pak již přejedovatá a hloupá lež, proti nimž sou mandátové císařští, akta vytištěna, zmučeného Augusty i druhého propuštění z vězení. O přelživá ústa Martinkova, mámť jeho jazyky od něho samého psané, jichž přivykl užívati; přenešlechetný člověk! přijdeť čas také záplaty té lži hanebné.

sou psaní J. M. C. učinili dosti tuhé a přísné, však na ten rozum, že jest jemu pan Jindřich z Valdštejna i pan Španovský oznámil, že tak vlastně, jakž o sebe tak i o nás péči vlastenskou mají, a všecky věci že J. M. připomínají, kteréž stavům připovídati ráčil společně sjednoceným, ano i toho že by měli dokládati, že oni o žádných Valdenských nevědí již ani o Pikhartech, a to psaní již ve čtvrtek minulý do Vídně k císaři na poště odesláno jest a na odpověď se čeká. Avšak mohl-li bych notule toho psaní se kde uptati, neobmeškám Vám ji odeslati. U pana Kurcpacha sem nebyl, než očekával sem na pana Vliňského a Kamenického. I zůstali sme na tom, abychom zejtra bohdá ku pánu z Valdštejna a ku panu Kurcpachovi se vypravili a něco místného přezvěděli, o čemž Vám hned bez meškání oznámeno bude, ačkoli pan Albrecht dnes něco to proklusne, avšak málo víc zvěděti mohl nad to, což Vám oznamuji. I to Vám oznamuji, že divné jakési mezi ouřadem a osadními sv. Jiljí dějí se podezřelosti, odkudž se znáti dává, že se k ničemémuž dobrému neschyluje, ale i dosti jedni druhým jistě hluboko na poctivost sahají, neposlušnými a nepoddanými rozkazů císařských, nevážnými býti praví, a zvláště ten pes starý primas, pročež i nemalé proti němu se jest stalo omluvení od některých osob dosti znamenitých na rathouze Staroměstském v pondělí minulý. Také za příčinou té rumrejšky osoby k J. M. do Vídně mají býti vypraveny z měst Pražských, aby psaní J. M. dodaly a ty věci aby předloženy byly, co se zatím dělati chce a počíná, a tento outerý konečně mají vyjeti. Bůh dej, aby dobře bylo. Také slyším, že jest to tak opatřeno, aby to psaní panu kanclířovi nebylo v ruce uvedeno, ale samému císaři dodáno. Vale et iterum vale, dulcissime pater. Velice Vás salutují pan Vlinský, pan Vančura a kteříž nyní z našich v Praze jsou. *W. P.*

Ad eundem.

Poslušenství své vzkazuji s náležitou povlovností můj nejmilejší otče, a při tom i jiného žádost dobrého, což nejvíce možné jest. Že pán Bůh Vás zase v pokoji svém doprovodil, díka jemu. Výborně mi se líbí vyložení toho mandátu od Vás, jáť bych na tom rád přestal: ale že pak nevšickni, můj otče, tak chtějí rozuměti a zvláště v našem koutě. Taková turba až hrozno u nás, ba i páni měšťané Nechánští i druzí sousedé pohotově jen tlouci a ovšem páni Hradečtí. V neděli tejden ve všech těch kostelích čtli mandát, a ten kterýž má býti evangeliš u svatého Antonína, kterýž nejvíce papeži laje, když jej přečetl, vzdechl velice a řekl: Ha, ha, vždytě pán Bůh uvedl nám ty lotry zase v ruce, aby ne oni nás, ale my je spravovali. V pondělí pak na rathouz všecky Bratří i některé počínající ženy obeslali, a tu jim příčinu jich obeslání oznámili, že poněvadž v kostele nebývají, že se bojí, že o mandátu nevědí. I tu jim čtli nejprv předešlý mandát s pokutami, potom nynější, potom zvláštní poručení císařské též zpečetěné. Praví, že jest v něm, aby v religii nic nového mimo starobylé pořádky v obci nezačínali, kněží vnově povstalých nepřijímali, ale konsistoří starou se spravovali a jiných hábů mnoho, praví, tam našplíchali. Tak jest to vyhledáno, že sami páni pro to poručení jezdili a je vyžádali, že nestaneli se přítrže, že na větším díle k Bratřím se obrátí. Tu pak divně hrozili po přečtení těch věcí, až některé v péči přijaté odstrašili, že jim slíbili, že nepůjdou více. Bratří pak jim oznámili, že ten mandát na ně se nevztahuje, poněvadž nikdá ti nebyli Bratří takoví, o nichž se v tom majestátu krále Vladislava píše; nad to, že i ode všech tří stavův nyní před J. M. C. ne za ty takové ale milé Bratří sou vyhlášeni. Víc potom, dáli Bůh, oustně oznámím. *Jiřík Duban.*

Toto připraveno bylo, aby odpovídáno bylo těm, kteříž by mandát nahoře položený na nás Bratří obraceli.

Ten mandát se na nás nevztahuje a obrácen nikoli býti nemůže od žádného a to proto, 1. že se v něm zapovídají schůze a zborové náboženství postranního, zjevní i tajní. Naše schůze a zborové nejsou postranní ale obecného pod obojí, starého a ne nového náboženství, a to se netoliko neza-

povídá ale přikazuje, nové samé věci a stranní se zapovídají, protož se na nás obraceti nemůže a vykládati od nižádného leč lživě. 2. Zapovídá se v něm náboženství a zborové proti zápisu a majestátu krále Vladislava dskami stvrzenému, ten jest na ty lidi, kteříž sou bludní, proti pánu Bohu a jeho milé matce a jeho svatým a proti víře svaté křesťanské, my pak že žádného bludu proti Bohu, matce boží, svatým, nad to víře svaté křesťanské nedržíme a neučíme, to téměř všemu křesťanstvu i J. M. C. z počtu podaného z víry známé jest, nad to z svědectví všech stavův tohoto království Českého roku tohoto 1575 daného v své konfesí, v níž nás ne za takové postranní aneb bludné lidi, ale I. za své milé pány a přátely a tak bratří býti vysvědčili zjevně ve všem sněmě a ještě vysvědčují, II. učení naše ne za bludné ale za pravé s svým se v podstatných věcech srovnávající a sjednávající, III. podle toho přiřkli a slíbili nám nás při náboženství tom obecného učení, řádích zvyklých neutiskati, IV. na všech spolu sjednocených žádosti na se vzkládané J. M. C. ráčil přípověď velikou učiniti stavům, že nám při náboženství tom překážky nebude činiti, a ty věci se ne postranně ale zjevně dály, čehož živí svědkové jsou před rukami. A protož ten mandát nikoli spravedlivě na nás obrácen býti nemůže a nemá, a jestližeby jej kdo na nás obracel, ten by již proti sněmovnímu snešení činil. 3. Jest na ty lidi, kteříž proti zřízení zemskému by zbory a schůze mívali: my pak ne proti zřízení zemskému zbory, ale podle zřízení země a všeho království sněmu s dovolením J. M. C. zbory máme a míváme, protož nikoli ten mandát se na nás nevztahuje, poněvadž se podle zřízení a zůstání zemského věrně chovali sme a chováme. Ti, kteříž jej na nás obracejí, držíli víru zřízení zemského a nečinili proti němu, nechť rozumný rozváží? Snad spíše sou to ti postranníci nežli my, poněvadž proti sněmu činí, a ti i proti přísaze J. M. činí, že ani s pod obojími ani s pod jednou nejsou: ale my poněvadž sme pod obojí prvé od pod jednou odděleni, na ty povinnost neb přísaha J. M. C. se vztahuje, jakož sám J. M. vysvědčil. 4. Jest též tento mandát vydaný proti těm bludařům, pro něž mnozí mandátové vyšli sou a oni proti nim čelí aneb je přestupují. Jsouť pak mandátové předešlí a poručení proti bludařům ut supra. My když ti a takoví nebyli a nejsme, proti nám tedy nemohou býti obrácíni nikoli, leč z pouhé slepé zlosti a vzteklosti; neb vždycky odpíráme a odpírali jsme křivým žalobníkům a slyšení žádali sme prvé, než mocí a násilím na sebe sahání. 5. Nýbrž vidí se ten mandát sněmovního snešení potvrzovati, aby kromě náboženství sněmem předešlým potvrzeného pod obojí, Bratří spolu se všemi evangelíky snešeni volně, svobodně, bez překážky, outisků své náboženství vedli, jakž se stalo na ten způsob J. M. povolení i přiřčení, a jiné stranní krom toho schůze a zborové se zapovídají. Protož my tak činíme a J. M. mandátů v zdravém rozumu posloucháme. 6. A takéť tak nevážně o J. M. C. smýšleti nemůžeme, by proti slovům svým v dobré paměti mnohým zůstávajícím co činiti směl a měl, neb tak veliký pán nikoli se toho dopustiti nemůže, a kdožby to tak vykládal a na nás obracel, ten by v velikou lehkost a podezření J. M. dával a uvodil, což o milosti J. tak smysliti na srdce nikterakž jíti nechce. Protož pouhou bezbožnost páší ti, kteříž na Bratří ty mandáty obracejí, ovšem podle nich těžkosti činí a činiti dopouštějí, ti i důstojenství J. M. ubližují, i víry sněmovnímu snešení i s námi nedrží. Toť sou ti právě stranníci, ježto ani s Římany ani s pod obojími snesenými, jimž povoleno náboženství své konati, se nesrovnávají a na ně ten mandát vlastně přileží. 7. A i toť jest, že v tom mandátu ani jména bratrského položeno není, by na nás byl, ani pikhartského, a byť pak bylo, máloť by nám to vadilo, poněvadž my jimi nejsme (Pikharty), což všem stavům vědomé. Nebo kdybychom my jimi byli, poněvadž všickni stavové učení naše s svým v podstatných věcech srovnávající se býti vysvědčili, tedyť by i oni též s námi Pikharty býti museli, ale jakož oni nejsou žádnými Pikharty tak ani my též učení mající býti nemůžeme, protož všelijak na nás ten mandát nepřileží. Ó, přenešlechetní a převrácení sou tedy ti lidé, kteříž jej na nás cpají a tudy bouřky a roztržky činí. 8. Ano, kdybychom kdy jimi byli, poněvadž i v zápisu i ve všech mandátích toho se nepodávalo, abychom se s některou stranou, neb pod obojí neb pod jednou, snesli a smluvili, a my

to nyní učinili, s nimi se sjednotili: tedyť již ten mandát a zápisové žádného práva a moci na nás by více neměli, když se to učinilo, k čemuž se oni vztahovali, ovšem když sme takovými nebyli. Protož bezbožné a převrácené to kněžstvo a kdožkoli ten mandát na nás obracejí jsou a podle něho pokojným lidem nesnáze a těžkosti činí, nýbrž pokojnou zemi bouří a k vraždám podněcují. Všickni křičeli na srovnání a když se stalo, proč proti tomu čelí? Rozumětiť jakým duchem o srovnání mluvili.

Podle toho Bratří Litomyšlští, když byli od ouřadu obesláni na rathouz a mandát jim předložen, dali odpověď.

V pátek na den sv. Martina do Polné tentýž mandát přinesen, a když podobně dána odpověď od Bratří, při pokoji sou zanecháni.

Mému zvláště milému otci Bratru Janu Kalefovi buď dán.

Zde proti nám velmi své synáčky satan bouří, tak že se učedlníci farizejští i s služebníky Herodesovými spolu spikli. Pan farář v neděli ten mandát psaný na kázání četl a hned ráno sobě základ položil, přečta jej na ranním kázání, potom na velikém kázání tu poroučel, aby nás brali, jímali a mne, kdekoliv jen mohou na gruntech páně Krištofových vzíti, aby vzali a k němu na faru přivedli, že jim hned dá deset kop, a netoliko mne ale i mládence mého i pachole aby vzali, a on že pak hned do Prahy dodá k vyššímu právu. A pan Krištof také napsal primasovi a poslal hned v noci, jakž mu posel císařský ten mandát přinesl, aby obeslal obec a svolal ji na rathouz a tu aby jim oznámil, že jim přísně poroučí, aby na straně jeho sobě žádných zborův nezaráželi a se nescházeli. A v neděli před večerem poslal poň, aby k němu přišel, a tu mu po jakéms kuchtíkovi dosti horlivě vzkázal, proč podle poručení toho nevykonal o ten mandát? A on pověděl, že tak učinil. I proč pak na druhé straně ve zboru byli? protož jemu ještě jednou přikazuje přísně, pod pokutou skutečnou, aby ani na druhou stranu nechodili, pakli se kdo dopustí a půjde, že ho hrozně pokutovati bude. Když mi to oznámil, já sem radil, aby šel k němu a žádal toho, aby sám s ním mluviti mohl a jiné věci, kteréž mu poručil, aby mu oznámil, jak to spravil, a při tom budeli co říkati, aby s ním přímě rozmluvil a za to žádal, že pán o to žádné těžkosti míti nebude, aby jim v tom překážky nečinil, když na gruntech jeho se nescházejí. Chodil tam, nebyl doma, a oniť sou dnes byli v zboru, nevím, coť jim říkati bude. A jiní přátelé se zjevují, praví, žeby o nás nic říkati nechtěli, by nás dřeli neb čtvrtili. Těšíť se velmi Turnovští mnozí našim těžkostem, čehož milý Bůh račiž zachovati, aby se nepřátelé neměli čemu radovati. *Matěj Husák.*

Ad eundem Niger.

Pan president pán z Kolovrat za to pana Karla Krajíře žádá, aby jemu zjednána byla latinská konfesí bratrská stará, na kterou Luter předmluvu učinil, a že naschvál k němu kurfiršt Saský proto poslal, aby což nejdříve možné naschvál byla jemu poslána. Četl poně tuto naši novou a to velmi pilně, však chtěl by viděti starou také. V tom co se obmýšlí, nevím, jak Vy učiníte, nechť jest tak. A s tím bene valete. Datum raptim v outerý.

---

109. Ladislav starší z Lobkovic, nejvyšší hofmistr, a Jan z Valdštejna, nejvyšší komorník království Českého, oznamují císaři Maximilianovi II., že osoby ze všech krajův, které spolu s jinými osobami, jakožto komisary, sněmem k srovnání práv městských zvoleny byly, k srovnání tomuto obeslány nebyly, a tudíž že se ničeho nestalo, i připomínají, aby hned po novém letě na hrad Pražský v té příčině obeslány byly.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1575, 12. prosince. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Nejjasnější a nejnepřemoženější římský císaři a uherský, český ɔc králi ɔc! Jakož V. C. M.

o tom dobrou vědomost míti račíte, že jsou na minulém sněmu obecním jisté osoby ze všech krajuov království Českého k srovnání v jedno práv městských voleny, a k nim jiné jisté osoby od V. C. M. za komisaře přidány, jakž artikul sněmovní to v sobě šířeji obsahuje: podle kteréhožto sněmovního artikule měly sou hned po vykonání tohoto soudu svato-Martinského, ty osoby od V. C. M. za komisaře přidané, na to zasednúti, ale ty jiné z krajuov volené osoby k tomu od V. C. M. obeslány nebyly, a tak nic toho předsevzato býti nemohlo. I poněvadž se toho nevykonalo, viděloliby se V. C. M., aby ty všecky osoby od V. C. M. hned po novém letě na hrad Pražský obeslány byly, aby se sjely, a na ta práva zasedly a v jedno srovnaly, to připomínajíc při V. C. M. milostivé vuoli zuostavujem, neb soud komorní ve třech nedělích po novém létě má držán býti. A s tím se V. C. M. s službami našimi poníženými poroučena činíme. Dán na hradě Pražském v pondělí po početí blahoslavené panny Marie léta ᴐc sedmdesátého pátého. V. C. M. věrní poddaní

Ladislav starší z Lobkovic, nejvyšší hofmistr království Českého mp.
Jan z Valštejna, nejvyšší komorník mp.

---

110. Komora česká oznamuje císaři Maximilianovi, že s pražskými kupci v příčině peněžité půjčky na berni posledním sněmem svolenou vyjednávala, však nadarmo a že za příčinou všeobecného nedostatku peněz nemůže se ani od šlechty něčeho očekávati.

V PRAZE. 1575, 16. prosince. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Allergnädigster Herr! Auf E. Kais. Mt. gnädigsten Befehlch vom 25. Novembris haben wir alle Handelsleut, soviel derselben in den Prager Städten sein, auch andere, bei denen wir uns versehen ein Summa Gelds aufzubringen, für unser erfordert und sie mit gueter nothwendiger Ausführung und Fürhaltung aller darzue dienstlichen Motiven nachlängs dahin vermahnt, dass sie E. Kais. Mt. zu unterthänigisten Gehorsamb ein Anlehen auf die bewilligte Steuer in Beheim gegen gnuegsamber Versicherung, da sich dann die Steuereinnehmer selbst gegen ihnen ditsfalls verobligieren und sie also der Wiederbezahlung gewiss sein sollten, thun und sich hierin gegen E. Mt. gehorsamister Willfährigkeit erzeigen wollten. Sie haben aber zur Entschuldigung dits fürgewendt, dass sie zuvor auf der hieigen Kammer mit ihnen verschiener Jahren beschehener Handlung mit Anlehen E. Kais. Mt. gedient, deren einstheils noch nicht bezahlt, wie dann einem allein, Thomasen Hebenstreit, ungefährlich bis in dritthalb Tausend noch ausständig wären. Und da sie gleich gern E. Mt. jetzo wiederumben was darleihen wollten, so vermöchten sie es doch über das vorige nicht zu thun, dann sie hätten das ihrig hin und wieder unter den Leuten verborgt und könnten zu keiner Bezahlung kommen, zu dem wären sie auch selbs nicht wenig schuldig. Und ob wir wohl solche ihr Entschuldigung anfangs nicht angenomben, soudern mehr als eins dargegen repliciert, so haben wir doch bei ihnen, als die auf voriger ihrer Meinung beruht, nichts erhalten können.

So wissen wir auch sonst auf jetzo weder bei den vom Herrn- noch Ritterstand in Geldhandlungen nichts auszurichten; dann ihr viele haben die vorigen aufgebrachten Summen, auch etlichen die verfallenen Interesse bisher nicht bezahlt werden mügen. Daraus wohl abzunehmben, dass kein Anlehen bei dergleichen Leuten, denen nicht zugehalten, und die dadurch gar kammerscheu gemacht und auch kein länger Frist zu erhandeln.

Über das ist nicht ein kleine Summa Gelds durch die Vererbung der Lehen-, Pfand- und geistlichen Güter ausm Land komben und hätt ein Freund den andern Geld furgestreckt und sich also entblösst, dass itzo allhie beschwerlich in der Eil zu baarem Geld zu komben. Welches auch aus dem erscheint, wann gleich jetzo Käuf um Landgüter geschehen, so folgt doch die Bezahlung

den wenigern Theil mit baarem Geld, sonder einer übergibt dem andern Schuldenverschreibung, die etwa andere dem Käufer aufgericht.

Item es hätt auch allhie nicht dergleichen vermügliche und ansehenliche Kauf- und Handelsleut, wie etwa zu Wien und in andern Reichsstädten, bei denen man in fürfallenden Nöthen ein stattliche Summa Gelds aufbringen könnt, fürnehmblich weil unverborgen und am Tag, wie gar sehr diese Jahr über das böhemisch Kammerwesen mit unerträglichen Verweisungen überladen und ausgesogen, auch mit grossen Schuldenlasten und über die vorigen vielfältigen unerschwinglichen noch von Tag zu Tag mit neuen Ausgaben beschwert wirdet, dadurch, da gleich jemand mit einer Baarschaft gefasst, so offenbart er sich doch gegen uns nicht, sonder wart viel lieber auf andere seine Gelegenheit. Nichts desto weniger wöllen wir noch allen möglichen gemein Fleiss fürwenden, ob was zu anticipiren sein möchte, E. Mt. haben sich aber auf uns aus itzo erzählten und viel andern Verhinderungen ditsfalls nicht zu verlassen.

Sonst seind wir im Werk und verhoffen in wenig Tagen E. Kais. Mt. 9000 Schock m. Steuer vergangen Bartholomei des 75. Jahrs 3152 Schock 49 Gr. 3 D., vom fuggerischen Factor 4347 Schock, vom Herrn Landhofmeister wegen Vererbung des Neustädtleins und Stornstein 1500 Schock herauszuschicken, was man auf diesmal also zusammen kunnen bringen.

---

111. Nejvyšší kancléř Vratislav z Pernštejna přimlouvá se k nejvyšším ouředníkům zemským za Jana Pertolda, aby mu za práci, kterouž při korunovací krále Rudolfa vykonával, zaplaceno bylo.

VE VÍDNI. 1575, 20. prosince. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Službu svú vzkazuji. Nepochybuji, že v paměti dobré míti ráčíte, jak sem se na onen čas skrze psaní své z Řezna k V. M. učiněné, aby Janovi Pertoldovi, komornímu služebníku J. M. C., za nemalou práci jeho, kterúž jest netoliko při tomto nyní minulém J. M. krále Rudolfa, ale také i předešlém J. M. C. na království České korunování v přihotovení a ozdobení k tomu náležejících potřeb a nástrojuov měl, od stavuov království Českého něco darováno bylo, k V. M. přimlouval: pak poněvadž až posavad nic toho jest se nestalo, a on mne za další přímluvu k V. M. prositi nepřestává, V. M. za to přátelsky žádám, že pro jeho věrné a pilné služby, kteréž J. M. C. od mnoha let činí, na ty cesty pomysliti ráčíte, aby jemu za takovou práci jeho něco dáno bylo; což tak na žádost a přímluvu mou učiniti ráčíte, V. M. se toho vším dobrým odměniti nepominu. S tím milost boží s námi. Datum v Vídni v outerý po svaté Lucii leta ɔc 75.*)

---

*) I za potraviny, kteréž do kuchyně dvorní na hradě Pražském dodávány byly, nebylo dlouho nic placeno. Po mnohém upomínání a žádostech lidí nařídil císař Maximilian II. v lednu 1576 komoře české, aby potřebným věřitelům ihned zaplaceno bylo. Ostatně jak to s placením vypadalo, viděti nejlépe z reskriptu císařského zaslaného dne 24. ledna 1576 komoře české:

„Wiewohl wir euch noch vom 26. Tag Septembris verschienen 75. Jahrs genädigist auferlegt, dass ihr an unserer Statt mit unserm Rentmeister bei euch, dem ehrenfesten unserm getreuen lieben Wolfen Schelhamer, Verordnung thuen und daran sein sollet, damit vermüg damals eingeschlossner Verzeichnuss dasjenige, was von etlichen Parteien in unserm jüngsten zu Prag Sein zu Notdurft unserer freundlichen geliebten Söhne und Fürsten, Herrn Rudolfen, Römischen auch zu Hungern und Beheimb Künigs, und Ernsten, Erzherzogen zu Österreich ɔc, Kuchl und Keller dargegeben gewesen, entrichtet und bezahlet wurde, so wollen wir euch aber genädiger Meinung nicht bergen, dass anjetzo noch mehrere Parteien, wie ihr ab inliegenden eingeschlossnen

112. Císař Maximilian oznamuje místodržícím království Českého, že jest za krále polského zvolen i poručí jim, aby zámožné osoby stavu panského a rytířského k doprovození jeho do království Polského nebo až na hranice téhož království vyzvali.

VE VÍDNI. 1575, 23. prosince. — Opis souč. v archivu Třeboňském.

Maximilian ɔc. Vysoce urození, věrní naši milí! Jakož o tom bezpochyby již vědomost máte, že jsme my z vuole a z vnuknutí pána Boha všemohoucího od stavuov království Polského za krále a pána jich, jakž jsme tomu těchto dní pořád od kurýrův k nám jednoho po druhém vypravených vyrozuměli, voleni a jmenováni, čemuž ačkoliv by některé osoby z týchž stavuov na odpor býti a proti tomu se stavěti chtěly, ale té naděje jsme, že to všecko i při nich na dobré míře postaveno bude. I poněvadž takové volení naše na též království Polské k tomu důstojenství, kteréhož nám pán Buoh z milosti své svaté prvé popříti ráčil, ke všemu dobrému, vyzdvižení a vzdělání všeho křesťanstva a zvláště království Českému a všem zemím k němu příslušejícím se vztahuje, jeho božská milost z toho předkem pochválena buď; avšak nám vedle toho na to všelijak mysliti a o to pečovati sluší, jakž pak toho velká potřeba z příčin výš psaných nastává, abychom se buď do téhož království neb při nejmenším na hranice s ním se stýkající, čím dřív tím líp vypravili a ty věci dále k místu a konci vésti ráčili. I jináč nám dobře nenáleží nežli poctivě a co nejoupravněji býti muože se tam vystrojiti, k čemuž, jakž sami rozuměti můžte, věrných poddaných našich milých potřebovati budeme, v čemž jsme pak toho oumyslu býti a o to Vám i jiným osobám předním z stavuov království Českého jako i jinde každému obzvláštně psáti chtěli, než rozvažujíc při sobě to, že pro duoležitost a spěšnost čas k tomu sloužiti nechce, ano také, že Vy je všecky lépe nežli my znáte a jednoho každého, kdoby se k tomu hoditi a trefiti mohl, dobře povědomi jste, protož jsme se na tom ustanovili, abychom Vám toto psaní naše císařské učiniti ráčili, milostivě poroučejíc, abyste ihned, jakž Vás dojde, osoby z stavu panského a rytířského, zvláště pak možné i jiné což nejvíce býti může, ze všech krajův před sebe beze všeho meškání obeslali, a předložíc jim společně neb rozdílně k jakému prospěchu a vzdělání všeho křesťanstva a zvláště, jakž dotčeno, témuž království Českému a zemím k němu příslušejícím, když my v spravování a vladařství dotčeného království Polského vejdeme, se vztahuje a bohdá bude, s nimi jménem a na místě našem všelijak dostatečně a se vší pilností jednali, aby s námi sobě k dobrému a nám k vuoli to učinili a vystrojíc se zbrojně beze všeho prodlévání jeden každý vedle možnosti své pohotově byli, a jakž by jim (vyrozumějíce my tomu od Vás) buď od nás neb zase na místě našem od Vás dále věděti dáno bylo, s námi do téhož království Polského neb na hranice jeli a v tom se k nám jakožto věrní poddaní poslušně a volně ukázali. Což tak při kom obdržíte i také sami od sebe v tom vedle jisté, konečné a nepochybné naděje naší, kterúž k Vám obzvláštně neseme,

---

vier unterschiedlichen Auszügen zu sehen, umb ihre Bezahlungen ihres Ausstands, welicher sich auf 4608 Gulden 14 Kreuzer verlaufen thuet, bei uns zum höchsten anhalten. Wann wir dann genädiglich gern sehen wollten, dass die Supplicanten zufrieden gehalten wurden, in Ansehung, dass sie allbereit lang aufgezogen, an ihme selbst billich und es auch umb eines kunftigen Willen zuthuen ist, und aber unmüglich fällct, soliche und dergleichen Schulden bei denen uns so uberhauften, täglich und unvermeidenlichen fürfallenden Hofsausgaben an unsern kaiserlichen Hof anjetzo zu entrichten lassen, derwegen und weilen wir je an unserm kaiserlichen Hof nicht gereichen noch gelangen mügen: so vermahnen wir euch hiermit genädiglich befehlend und wöllen, dass ihr auf alle erhebliche Mittel und Weg bedacht sein und die Ding dahin richten wöllet, damit angeregte arme Parteien, als denen all ihr Wohlfahrt daran gelegen, aus unserm Rentmeisterambt fürderlichen und ohne weitern Verzug, soviel jederen ausstehet, bezahlet und vergnüeget werden, genädiglich versehend, ihr werdet wohl die Mittel und Weg zu finden wissen, auf dass die genöthigisten Parteien alsobald entrichtet, die vermüglichisten aber zu weiterer Geduld behandlet, und bei guetem Willen erhalten, nachmals aber vergnüeget und wir also weiters Anlaufens von ihnen enthebt sein mügen."

že jiným na sobě dobrý chvalitebný příklad ukážete, učiniti moci budete, jakž pak k této duoležité a spěšné potřebě na patnácte aneb při nejmenším na dvanácte set koní zbrojných, oupravných z království Českého konečně se ubezpečujem, toho nás ihned beze všeho meškání dnem i nocí, neb ty věci žádného prodlévání trpěti nechtí, tejna nečiňte, a my Vám i těm všem jiným osobám, kdeby a kdy k nám přijeti neb se s námi strhnouti měly, oznámiti neobmeškáme a k Vám vždy té jisté a konečné, nepochybné naděje býti ráčíme, rozvažujíce při sobě to zdravě co na tom, když toho království Polského vedle milostivé vůle pána Boha všemohoucího dostanem, všemu křesťanstvu vysoce záleží a zvláště jaký se odpor s pomocí jeho svatou žíznivému nepříteli Turku pro ochranu Vás i všech jiných poddaných našich věrných milých státi moci bude, předně na sobě jiným dobrý a chvalitebný a pobožný příklad ukážete. Což my Vám i jednomu každému vší milostí naší císařskou zpomínati a nahražovati ráčíme, a tak od Vás spěšné odpovědi s dobrým vyřízením čekati budeme. Dán ꝛc.

Jednání léta 1576.

Někdy na konci roku 1575 nebo na začátku 1576 léta učinil císař Maximilian II. nejvyšším úředníkům království Českého připsání v příčině nařízení veřejné hotovosti s oznámením, jak ta v arciknížetství Rakouském nařízena jest: načež nejvyšší ouředníci dne 13. ledna 1576 odpověděli, poněvadž projednání takového artikule na předešlém sněmu českém jen proto bylo odloženo, aby dohodnutí státi se mohlo s Moravany, Slezany a Lužičany, tudíž že bez sněmu se zástupci přivtělených zemí taková veřejná hotovost nařízena býti nemůže. Za kterouž příčinou rozepsal císař Maximilian sněm všech zemí koruny České ke dni 1. května, odložil jej však brzy na to až ke dni 14. května s učiněnou při tom omluvou, poněvadž sám přijeti nebude moci, že na místě jeho král Rudolf sněm zahájí.

V proposici, kterou mladý král sněmu jenerálnímu předložil, viděti bylo smutné poměry, v jakých nalezala se monarchie domu rakouského před stálým hrozícím nebezpečenstvím od nepřítele Turka. Na obranu hranic s Tureckem sousedících zapotřebí bylo vojska i peněz a poněvadž vydání stále rostlo, musely se také vyhledati nové prameny příjmů. Císař požadoval nejenom svolení celoroční berně domovní jako pomoc proti Turku, posudné pěti grošů z každého sudu piva, ale také, aby na předešlém sněmu svolená sbírka na uplácení dluhů císařských z vín, obilí, dobytka, vlny, ryb i jiných k tomu podobných věcí i na dále odváděna byla, veřejná hotovost v království Českém a všech přivtělených zemích aby nařízena a potřebná opatření k ochránění pevností na hranicích tureckých učiněna byla. V příčině nerovnosti lehké a dobré mince měli se stavové všech zemí koruny České společně snesti, kterak by v tom rovnost vedle příležitosti jedné každé země zachována a zlá mince vybyta, vypleněna byla. A konečně, aby stavové království Českého i ostatních přivtělených zemí se rozhodli, jakou by peněžitou pomocí vedle osobní jízdy přispěti chtěli císaři k ujetí se vladařství nad královstvím Polským.

O takových postulatech měl král se stavy na sněmu jenerálním shromážděnými projednávati, mimo to však měl Rudolf vedle zvláštních instrukcí ještě vyjednávati se zástupci jednotlivých zemí. Memorial v příčině vyjednávání se stavy slezskými obsahoval rozličné důležité záležitosti knížetství Slezského se týkající, kteréž probírati nebudeme; instrukce, vedle kteréž mělo jednáno býti jen se stavy českými, vztahovala se na vypuštění klausule v listu lenním strany Fojtlandu. Když totiž císař se svolením stavův království Českého Fojtland kurfirštu saskému pod léno propůjčil, měl netoliko kurfiršt saský od sebe a dědiců svých, ale také od obyvatelů Fojtlandských revers dáti, že po sejití

mužského kmene kurfiršta saského Fojtland se všemi statky, obyvately, jako statek lenní k Českému království náležející, opět beze vší výplaty na krále a korunu Českou připadne. Kurfiršt však saský prosebně toho při císaři vyhledával, aby obyvatelé Fojtlandští takový revers dáti nemuseli, poněvadž by tím, že snad někdy na jiného pána zření míti budou, k větší svobodě, svévolnosti a neposlušnosti se nepozdvihovali. Císař rád by byl takovou prosbu kurfiršta saského vyplnil a protož nařídil synu svému králi Rudolfovi, aby se stavy českými v příčině vypuštění takové klausule vyjednával.*) Jiná záležitost týkala se práva odúmrtného, kteréhož Pražané a města královská opět užívati žádali. Ferdinand I. totiž za panování svého osvojil si jmění jednoho z nejbohatších měšťanů pražských, kterýž bez dědiců zemřel, čímž právo vší obce měst Pražských na pozůstalost svých spolusousedů, když žádných dědiců nebylo, jako v nivec uvedeno, zrušeno bylo. Stav městský žádal, aby v užívání bývalého práva svého opět uveden a při něm přichráněn byl. Za vyplnění žádosti stavu třetího přimlouvali se stav panský a rytířský. Císař dal instrukcí synu svému králi Rudolfovi, kdyby snad záležitost ta na sněmu k projednávání přijíti měla, aby stavům přednesl, že císař o každém zvláštním případu dá se spraviti a hledě na přímluvu obou vyšších stavův »vedle náležitosti ukáže se býti milostivým.« Viděti, že císař si nepřál, aby žádost taková na prospěch stavu městského vyřízena byla, nýbrž jen případně chtěl milostivě povoliti. Odúmrť však na sněmu téhož roku k projednání nepřišla.

Sněm všech zemí koruny České sešel se ke dni 14. května, proposice však přednesena byla teprva dne 17. května. Ze zástupců ke království Českému přivtělených zemí nedostavili se tenkráte Dolnolužičané, kteříž nepřítomnost svou rozličnými důvody omluvili, však všem usnešením se podvolili. Když proposice přečtena a projednávána býti měla, zdráhali se zástupcové markrabství Moravského účastniti se při společných poradách, i učiniti chtěli tak jen s tou výminkou, budeli v usnešení sněmovním, že to na ujmu jich svobod býti nemá. Stavové čeští nechtěli však k takovému požadavku přistoupiti, ohražujíce se, že nikoliv stavy českými než císařem sněm všech zemí koruny České byl svolán, tudíž také žádné novoty že připustiti nemohou. Přes všechnu snahu krále Rudolfa, aby Moravané povolili, musela záležitost ta býti bedlivě uvažována; konečně rozhodli se moravští zástupcové, že společného rokování se zúčastní, když jim bude volno před tím zvláštní úrady mezi sebou o potřebách země své držeti. Podmínka taková byla jim svolena, společné jednání zástupců zemí koruny České o přednešené proposici započalo dne 21. května.

Jaké artikule na všeobecném sněmu uzavřeny byly, vidíme z usnešení sněmovního ze dne 11. července, kteréž v sobě zavírá nejen v proposici všem zástupcům zemí koruny České přednešené žádosti, nýbrž také záležitosti čistě české, kteréž na sněmu projednány byly.

Nejdůležitější artikul, jenž na sněmu usnešen byl, týkal se nařízení veřejné hotovosti, tudíž změny, opravy válečné výpravy, kteráž až dosud v zemích koruny České podle starého obyčeje nezměnná zůstávala. I bylo uzavřeno, že z třiceti lánův jezdec na koni se vší zbrojí vypraven býti má. Hotovost měla v zemi zůstati, než kdyby nebezpečenství některé z korunních zemí nastávalo, měl pro obranu těch zemí předkem třicátý, dále desátý i pátý muž z takové veřejné hotovosti se vypraviti, za času pak velikého nebezpečenství mělo se vší moci veřejné hotovosti hnouti a do pole

*) Podotýkáme, že žádost taková na sněmu r. 1576 vyřízena nebyla.

táhnouti. Však přes meze a hranice korunních zemí nikam jinam táhnouti nemuseli a rozkazů v příčině takové poslouchati povinni nebyli. Mimo takový počet (podle lánů ze všech tří stavův) povinni byli Pražané a královská města také třidcátého člověka pěšího s plnou zbraní podle počtu domů vypraviti a v času největší potřeby všickni do pole táhnouti měli.

Z markrabství Moravského měl vždy ze statku za tři tisíce kop kůň zbrojný a z poddaných desátý a pátý člověk býti vypraven. Ku pomoci království Českému anebo jiným přivtěleným zemím mělo pět set koní a desátý člověk, kdyby však větší nastala potřeba, opět pět set koní a pátý člověk do pole vytrhnouti. Z Slezska a Lužice měl v čas potřeby třidcátý, desátý nebo pátý člověk sousedním zemím ku pomoci vytáhnouti. Jakým způsobem v obou těchto zemích veřejná hotovost se nařizovala, zdali podle počtu lánů nebo vedle ceny majetku, není udáno.

Pro spěšnější výpravu v čas nebezpečí uvolili se stavové království Českého 2200 jezdců v ta místa, kdežby toho císař v zemích koruny České uznal, vypraviti, Moravané svolili 600 jezdců, kteříž na uherské hranice se postaviti měli, Slezané slíbili 600 jezdců a 800 pěších pro potřebu zemí koruny České, kdyby však císař takový lid přes pomezí potřeboval, aby toho při sněmu slezském vyhledával. Vyslaní z Horních Lužic slíbili pro potřebu českých korunních zemí, aneb kdežbykoli císař toho potřebu uznal, 50 jezdců a 100 pěších vypraviti.

Jako pomoc proti Tnrku svolili dáti při času sv. Martina stavové čeští z každého domu a chalupy svých poddaných 10 grošů českých, města královská 12.500 kop gr. č., nápravníci, dědiníci a dvořáci z každé kopy jich odhadnutého statku $4^1/_2$ peníze č., z domů panských i osob duchovních v královských městech po 45 gr. č., židé ženatí nebo přes 20 let staří museli dávati $1^1/_2$ kopy gr. č., židé od 10 do 20 let polovici; mimo to pak uvolili se všickni tři stavové z každého lánu poddaných při času hromnic dáti po 15 gr. č. Kdyby však veřejná hotovost v království Českém všecka nebo na díle vyzdvižena nebo těch 2200 jezdců vypraveno býti mělo, tehdy z odvádění takové berně sjíti a na takovou hotovost obrácena býti měla. Podobným způsobem svolili pomoc proti Turkn zástupcové Moravy, Slezska a Lužice. Rovněž svolili zástupcové zemí koruny České posudné 5 gr. ze sudu.

K žádosti císařově, jakouby pomoc stavové jemu poskytli, kdyžby ve vladařství království Polského se uvázati chtěl, odpověděli stavové království Českého, že s velikým potěšením takovou zprávu uslyšeli a uznávají, »když pán Buoh všemohoucí z milosti své svaté J. M. C. vladařství a panování toho království dojíti dáti ráčí, že netoliko J. M. C., též dědicuov, J. M. království a zemí, ale také všeho křesťanstva dobré a užitečné na tom náležeti bude. Kdyžby království České i Polské jednu hlavu měla, »jisté jest, žeby to k oslavení a rozšíření jazyka slovanského mezi všemi národy k veliké pochvale a nepřáteluom všeho křesťanstva k nemalému ostrachu se vztáhnouti mohlo.« A ačkoliv stavové dokonale o úmyslu, předsevzetí císařově spraveni nejsou a také nevědí, jakouby na ten čas pomoc svoliti měli, však až císař s příbuznými »potentáty,« se svatou říší to všechno uváží, jak by to předsevzíti měl a potom k ujití jmenovaného království přijde, že stavové »k dotvrzení jednoty a dokonalého s královstvím Polským bratrství a sousedství spolu s jinými všecko, což věrným poddaným náleží a sluší, podle nejvyšších možností svých učiniti nepominou.« Zástupcové markrabství

Moravského odkázali takovou žádost na sněm moravský, Slezané a Lužičané nebyvše dobře o věci spraveni, nevěděli več se dáti.

V příčině mince usnesli se stavové království Českého a markrabství Moravského, jak podle zrna a stříže dělána a bita býti má.

Záležitosti čistě české, kteréž na sněmu od stavů českých projednány byly, týkaly se krajiny Chebské, mezí a hranic, erbanuňkův, Kutné Hory a měst Pražských. Chebští, jak známo, vzpírali se odváděti sněmem českým svolovanou berni, odvolávajíce se vždy na to, že oni jako říšské území království Českému byli zastaveni nikoliv však v poddanství dáni: stavové čeští však takové výminečné jich postavení nijakž uznati nechtěli. Král Rudolf nařídil Chebským, aby ke dni 5. července v Praze k projednání takových vzájemných ztížností se postavili. Jaké bylo a kdy vyjednávání ukončeno, o tom nemáme bližších zpráv. V usnešení sněmovním žádají stavové císaře za přidržení Chebských k tomu, aby ve všech artikulích sněmovního svolení se stavy království, jako i jiné země přináležející, rovnost nesli a to od sebe vykonali.

Kutnohorským bylo k prosebné jich žádosti pro vzdělání a rozšíření hor na dobývání dolu Hrušky povoleno vzdlužiti se 1500 kop gr. č., kteréž při budoucím sněmě stavové zaplatiti měli. Pražanům aby peníze někdy na potřeby zemské půjčené zaplaceny byly, nařízeno nejvyšším onředníkům zemským; v příčině mezí, hranic království Českého, potvrzení erbanuňkův učiněna obvyklá opatření a konečně povoleno bylo některým šlechticům, aby statky své prodati mohli cizozemcům.

Když císaři takové usnešení sněmovní předloženo bylo, nechtěl k tomu svoliti, aby řád o minci dříve publikován byl, dokudžby se také v příčině té srovnání nestalo se Slezskem a Lužicí; prodávání pak statků cizozemcům že může býti jen tehdy schváleno, když jména kupců dříve císaři budou oznámena.

Ze zpráv, kteréž Rudolf král za času sněmování a po sněmu podával císaři, viděti, jak důkladně s veřejnými záležitostmi se zaměstknával, tak že císařem mu udělená pochvala v listu k pánovi z Rožmberka ze dne 7. srpna 1576 jest skutečně spravedlivá.

---

113. Král Rudolf oznamuje Vilímovi z Rožmberka, že v příčině jeho záležitosti při arciknížeti Ferdinandovi ani v Bavořích ničeho nepořídil; žádá Rožmberka, aby o nutných předlohách pro příští sněm český s některými důvěrnými osobami se uradil a dobré zdání o tom podal, pak jestli by nebylo s prospěchem, aby porad také se účastnil pán ze Streinu.

VE VÍDNI. 1575, 6. prosince. Orig. v arch. Třeboň.

Lieber von Rosenberg. Welchermassen ich euer bewusste Sachen sowohl bei meinem Herrn Vettern Erzherzog Ferdinand als in Baiern bestens Fleiss befördert, das werdet ihr aus vorigem meinem Schreiben verstanden haben; was mir aber von Ihren Liebden für Antwort zukommen, das werdet ihr hieneben vernehmen. Meinestheils hätte ich nichts liebers ges[ehen], als dass meine Befürderung besser ersprossen wäre, diew[eil] es aber nit zu erhalten, bleibt es darbei und werdt ihr zum [wen]igisten soviel, dass es an mir nit erwunden, vermerkt haben, wie ihr mich dann auch sonst, euch jederzeit alle Gnad und gueten Willen zu erwiesen, wohl geneiget haben werdet.

Ihr wisset wohl, dass es eine sondere hohe Nothdurft sein wird, dass diese Sachen, so auf

kunftigen Landtag in Beheimb fürgebracht werden sollen, zuvor mit etlichen vertrauten und treuherzigen unter euch berathschlagt und wohl fuergebaut werden, und dieweil die Zeit schon vor der Hand und darinen nichts zu versäumen, so begehr ich an euch ganz gnädiglich, ihr wollet mir euer Guetbedunken mittheilen, wie der Sachen ein Anfang zu machen und nutzbarlich fuergenomben möcht werden, dieweil auch der Strein ein guete Wissenschaft umb diese Ding hat, ob ihr vermeinet guet zu sein, dass wenn ihr die Sachen werdet handeln, dass er auch darbei wäre. Das schreib ich euch aus dem sondern Vertrauen, so ich an euch setze, so weiss ich auch wohl, ihr werdet nit unterlassen, alles das zu befurdern, das mir zu gueten reichen kann, wie ichs denn mit Gnaden umb euch erkennen will. Datum Wien den 6 Decembris.

---

114. Nejvyšší úředníci zemští království Českého navrhují císaři Maximilianovi II., aby strany nařízení veřejné hotovosti v Čechách sněm do Prahy položil, kde by Moravané, Slezáci a Lužičané s pány českými o tom společně dohodnouti se mohli.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 13. ledna. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nejjasnější a nejnepřemoženější císaři a pane, pane náš nejmilostivější! Psaní V. C. M., kteréž nám strany nařízení veřejné hotovosti činiti, a jak ta v arciknížetství Rakouském nařízena jest, to v spisu příležitě odsýlati, a co nám při tom milostivě poroučeti ráčíte, jsme poddaně vyrozuměli, a podle takovéhož milostivého poručení V. C. M. to v bedlivém společném rozjímání a uvažování měli, mohlyli by jaké cesty k nařízení též veřejné hotovosti do budoucího sněmu obecního obrány býti. Však po takovém našem společném rozjímání toho jsme v tomto počtu, v kterémž jsme se tak sjeli, nic u sebe nemohli najíti, poněvadž jest teď na sněmu tomto obecním minulém toho artikule, jakž toho V. C. M. v psaní svém dokládati ráčíte, z některých příčin, zvláště pak, aby se také o to s pány Moravany, Slezáky a Lužičany jisté snešení státi mohlo, jakž se v pamětech našich snáší, do budoucího sněmu, když by držán byl, odloženo bylo, a ty země, jakožto k tomuto království připojené na týž sněm budoucí sem do tohoto království Českého, aby jisté osoby z prostředku svého s plnou mocí vypravily, s kterýmiž společně o to jednáno býti má, a tak nerozumíme, jak by taková veřejná hotovost bez sněmu obecního přes takový jistý odklad se nařiditi dobře trefiti mohla, nebo chtějíc tu něco toho obrati, tehdy by malou platnost přinesla; než, pokudž by V. C. M. toho tak pilnou a duoležitou potřebu znáti ráčili, jiné cesty tomu obrati nevíme, než abyste V. C. M. tím dřívěji strany toho artikule sněm obecní v tomto království, na kterýž by z výš jmenovaných zemí k témužto království přislušejících (jakž výš dotknuto) s plnou mocí vysláno bylo, položiti a rozepsati dáti ráčili. S tím se, jako věrní poddaní V. C. M., s našimi poníženými službami poroučené činíme. Dán na hradě Pražském v pátek ochtáb svatých Tří králuov léta ɔc76.

---

115. Císař Maximilian II. nařizuje radám komory české, aby poslední usnešení sněmovní z českého jazyka na německý převedli a ihned mu zaslali.

VE VÍDNI. 1576, 2. března. Orig. v archivu českého místodržitelství.

Wohlgeboren, gestreng, ehrenfest, lieben Getreuen. Ihr habt euch gehorsamblich zu erinnern, dass wir euch hievorn in Gnaden auferleget, den jungsten beheimbischen Landtagsbeschluss ganz von Wort zu Wort verteutschen zu lassen und uns denselben zu Handen unserer Hofkammer zu überschicken.

Dieweil wir dann desselben vorlängst bedürftig gewest und solcher bei unserer beheimbischen Hofkanzlei verteutschter nicht zu befinden, so ist nochmals unser gnediger Befelch, ihr wöllet uns solchen verteutschten Landtagsbeschluss alsbald zuekomben lassen und damit ferner nit verziehen. An dem beschiecht unser gnädiger Willen und Meinung.

---

*116. Císař Maximilian II. pokládá sněm v království Českém na hrad Pražský k outerýmu den svatých Filipa a Jakuba (1. května) 1576 a nařizuje, aby stavové dne 2. května v středu ráno k předložení sněmovnímu najíti se dali. **.*)*

VE VÍDNI. 1576, v outerý po „invocavit“ (13. března). MS. souč. v archivu města Prahy.

---

117. Komora dvorská podává císaři zprávu o dobrém zdání pána z Pernštejna v příčině držení sněmů v království Českém a ostatních přivtělených zemích.

1576, 22. března. Orig. v říšském fin. archivu ve Vídni.

Allergnädigster Kaiser und Herr. Auf die Bedenken, die E. Mt. dem Herrn von Pernstein der Landtagshandlungen halber in Beheim und den incorporierten Landen haben zustellen lassen, ist sein Guetbedunken bei der Hofkammer ersehen und befunden worden, dass sich dasselb fast in allem mit berührtem Bedenken vergleicht ausserhalb etlicher Artikel, in denen es E. Mt. endlichen Resolution bedarf.

Und erstlich ist im Bedenken ein Artikel gewest, ob es auch räthlich sei, dass E. Mt. von den incorporierten Landen Ausschüss der gemeinen Landtagshandlung halber gen Prag verordnen sollen, in Ansehen, dass vielleicht solche Ausschüss nit mit so vollmächtigen Gewalt mögen abgefertigt werden, dass sie ohn Hindersichbringen in Sachen schliessen kunnten, aus welchem dann langer Verzug erfolgen würde. Darauf zeigt der Herr von Pernstein an, er erinder sich gehorsamist, dass bei E. Mt. im Rath geschlossen, dass diese Ding alternative gestellt werden sollen. Das verstehet die Hofkammer dahin, dass bei den incorporierten Landen begehrt sollt werden, ihre Ausschüss gen Prag zu verordnen, wo es aber nit zu erhalten, alsdann E. Mt. Begehren bei ihnen fürzubringen. Und stehet also noch bei E. Mt. gnädigistem Entschluss, wie sie es dits Orts anordnen wöllen; die Hofkammer hielt aber gehorsamist darvor, dass aus vor fürgebrachten Ursachen besser wär, dass die Zuesammenkunft nochmals vermieden blieb.

Ferner so vermag das Bedenken, dass nit räthlich in E. Mt. Abwesen auf jetzigen Landtag die Hauptbegehren, als Mehrung der kunigl. Einkommen und Contribution zue Bezahlung des Schuldenlasts, zue treiben, sonder allein die ordinari Hilfen, Steuer und Biergeld zue continuieren und folgend nach vollendetem Reichstag wiederumb eigner Person Landtag zue halten und dieselben Hauptbegehren soviel müglich ins Werk zue richten. Darauf vermelt der Herr von Pernstein, es hätt gleichwohl ein mehrers und grössers Ansehen, wann E. Mt. vonwegen der Hauptbegehren selbst in eigner Person Landtag hielten und dieselben Artikel mit den Ständen richtig machten. Es wöll sich aber dagegen auch nit wohl schicken, dass so oft auf einander Landtag gehalten und Bewilligung uber Bewilligung, ehe die vorigen Hilfen ausgehen, begehrt werden soll; doch stellt ers zue E. Mt. gnädigistem Gefallen, ob E. Mt. das Begehren auf ein ganzes oder halbes Jahr richten und den Ständen fürtragen lassen wöllen. Es werde aber sonderlich die Continuation, wie im Bedenken gemelt, nit wohl statthaben künnen, wie es dann E. Mt. vorhin etlichmal wohl erfahren hätten.

---

*) Pražanům bylo rozepsání sněmu zvláštním listem královským oznámeno.

Allergnädigister Kaiser. Die Hofkammer ist der gehorsamisten Meinung, dass der Herr von Pernstein diesen Artikel nit genugsam eingenommen und etwo darfuer gehalten, als ob man von des verschienen wegen einiche Continuation anjetzo zue begehren Vorhabens, dann also muess man aus diesen Worten (wie E. Mt. zuvor etlichmaln wohl erfahren haben) abnehmen, welche Meinung es aber nit hat. So ist auch das Bedenken nit dahin gestellt, dass ehe die vorigen Hilfen ausgehen, neue Landtäge gehalten und Bewilligung uber Bewilligung begehrt sollten werden, sonder stehet auf dem, wann E. Mt. jetzt ein Termin auf ein ganz oder halbes Jahr begehren wöllen, dass erst nach Verscheinung desselben wieder Landtag gehalten (wie es dann nit anderst sein kann) und alsdann erst die Hauptbegehren weiter sollen getrieben werden, also dass der Hofkammer gehorsamisten Erachtens nach des Herrn von Pernsteins Bedenken dies Orts nit mangeln soll und stehet allein bei E. Mt. Entschluss, wie auch der von Pernstein E. Mt. heimbstellt, ob sie das Begehren auf ein ganz oder halbes Jahr wöllen stellen lassen.

Die Hofkammer hätt ihrestheils kein Bedenken, dass das Begehren auf ein ganzes Jahr gestellt wurde, in Ansehen, dass sich entzwischen etwo ohne das allerlei zuetragen möcht, dass E. Mt. sobald nit wieder zu einem Landtag kommen künnten; ihr der Hofkammer liegt aber dies Orts das hochbedrängt Kammerwesen, und dass man also dest später zu Erlangung der verhofften Hauptbegehren kummen wird mügen, im Weg.

Des Landtags in Nieder-Lausnitz halber ist das Bedenken dahin gestellt gewest, dieweil von des vergangenen Termins wegen jetzt ohne das wiederumb Landtag gehalten wird, ob nit neben demselbigen gleich noch ein Termin an Steuer und Biergeld und darüber auch die Anrichtung der neuen Mittel, wie in Beheimb und den andern Landen möchte begehrt oder ob allein jetzt der vorig Termin, das ubrig aber mit erster Gelegenheit hernach in einem sondern Landtag gehandelt werden soll. Hierauf meldt der Herr von Pernstein, es möcht in Nieder-Lausnitz seins Erachtens die neu Hilf sambt der alten unter eins, weil sonst E. Mt. die Landtäg in allen Landen gemeiniglich zuegleich halten lassen, an die Ständ begehrt werden. In den ubrigen Artikeln allen, nemblich dass E. Mt. in Beheimb den Uberschuss von den neuen Mitteln, item Continuirung derselbigen, auch die Anrichtung in den incorporierten Landen bis zue End dies Jahrs, die Herausgebung der Gefäll zue Aufenthaltung der Kammern jedes Orts und Bezahlung der inländischen Glaubiger, das Begehren der vier Weissgroschen Biergeld in Schlesien und den fünften für Ihr Mt. die römisch Kaiserin, item Verordnung einer gewissen Execution daselbst in Schlesien anbringen soll lassen, in dem vergleicht sich der Herr von Pernstein mit dem Bedenken.

Der Defensionsordnung halber, vermeldt Herr von Pernstein, werde es müessen bei jüngstem prageriscben Landtagsbeschluss verbleiben, also dass die Ständ der incorporierten Land durch ihren vollmächtigen Ausschuss auf nägstkunftigen Landtag gen Prag erscheinen, sich daselbst mit den Ständen der Kron Böheimb vergleichen, welchergestalt die Defensionsordnung möcht angericht werden und was sich ein Land zue dem andern im Fall der Noth zue getrösten haben möchte.

Die Hofkammer hält diesorts unterthänigist darfür, wiewohl es kein Kammerartikel ist, da Abgesandte von den incorporierten Landen gen Prag verordnet wurden, dass vielleicht dieser Artikel wohl etwo zue einem gleichen Verstand zu bringen; da aber dasselb anjetzt nit beschehen solle, mit jedem Land insonderheit ein Vergleichung getroffen werden müesst. Dieweil sie aber vernimbt, das bereit des Kriegsraths Bedenken Herrn von Pernstein anheut schon zuegestellt worden, so wird vielleicht E. Mt. erwarten, was er weiter darauf melden wird, und sich alsdann darüber entschliessen.

Letzlich meldt der Herr von Pernstein, soviel die polnisch Sach antreff und was E. Mt. bei den Ständen derowegen suechen und werben wollen, das werden dieselb am besten wissen und stehe bei E. Mt. gnädigistem Willen. Uber solches werden sich nun E. Mt. auch weiter zu entschliessen haben.

Do nun E. Mt. diese Sach mit dem Herrn von Rosenberg auch wöllen communicieren lassen, so wird keine Zeit damit zu verlieren sein, und acht die Hofkammer gehorsamist, es möchten ihme allein die Bedenken zuegeschickt werden.

---

118. Císař Maximilian žádá Vilíma z Rožmberka za dobré zdání o učiněných návrzích v příčině držení sněmů v království Českém a ostatních přivtělených zemích.

VE VÍDNI, 1576. 23. března. Orig. v archivu Třeboňském.

Hochgeborner lieber getreuer... Was uns der bevorstehenden Landtag halber in Beheimb und denen incorporierten Landen für Bedenken in Unterhänigkeit übergeben worden, das wirdest du aus dem Einschluss hiebei gehorsamblich vernehmen. Dieweil wir dann diesfalls, wie auch in andern, ein sonders gnädiges Vertrauen in dein Person stellen, so haben wir ungeacht, dass sonderlich der mährische Landtag gar an der Hand ist, nit unterlassen wöllen, dich mit deinem gehorsamben räthlichen Guetbedunken hierüber zu vernehmben, und gesinnen darauf an dich gnädiglich begehrend, du wollest die Sachen alles Fleiss ersehen und uns darüber ermelts dein räthlich Guetachten bei gegenwärtigem unserm eignen Currier ganz unverzogenlich zukommen lassen.

---

119. Nejvyšší úředníci zemští království Českého přejí štěstí císaři Maximilianovi II. k jeho zvolení za krále polského i odesílají mu seznam těch osob stavu panského a rytířského, kteréž byly slíbily, že s ním (císařem) na sněm říšský pro větší jeho osoby důstojenství pojedou, jakož i těch, jimž byli listy v příčině té napsati dali. Poněvadž ale taková jízda těch osob právě rozepsanému sněmu českému byla by na nemalé zmenšení, žádají za oznámení, mají-li takové vyzvání rozeslati.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 5. dubna. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nejmilostivější císaři a králi! ɔc. Z milostivého oznámení a psaní V. C. M. sme tomu poddaně vyrozuměli, že ste V. C. M. ve jméno pána Boha všemohoucího vedle pořádného volení, jmenování a vyhláenší osoby V. C. M. od stavův království Polského za krále a pána jich též království Polské k sobě přijíti a přísahu s ceremoniemi k tomu vedle starodávního chvalitebného obyčeje a pořádku náležitými vykonati ráčili, což sme s velikým potěšením velice rádi uslyšeli a pánu Bohu z toho děkujíce V. C. M., jakožto pánu našemu nejmilostivějšímu, k takovému království na jeho svaté božské milosti požehnání, štěstí, dlouhého zdraví i dědicuom V. C. M. věrně prosíme. A kdež nám dále V. C. M., abychom s některými předními osobami, které by pro duostojenství V. C. M. na sněm říšský do Řezna jely a v pondělí nebo v outerý konečně po neděli misericordias Domini nejspíš příští v městě Straubinku se najíti daly, jednali, milostivě poroučeti ráčíte: i V. C. M. poddaně oznamujem, že sme s některými osobami stavu panského a rytířského, které při dokonávání soudu zemského tu zastiženy byly, jednali, kteréž sou se v tom k milostivé žádosti V. C. M. k našemu jim předkládání a jednání volny najíti daly, jichžto osoby teď V. C. M. poznamenané odsýláme, jiným pak, kteří přítomní nebyli, jaké sme psaní a kterým předním osobám učinili, toho V. C. M. přípis odsýláme a té sme naděje, že i ti v tom se tolikéž k V. C. M. poddaně najíti dadí, a jakú od každého z nich odpověď míti budeme, toho V. C. M. ztižně oznámiti nepomineme. Však i to V. C. M. oznámiti musíme, že sobě mnozí z stavuov to před námi nemálo ztěžovali, když sou slavné paměti s J. M. císařem Ferdinandem i tolikéž s V. C. M. na sněmy říšské i jinam jízdy činili, že sou strany forýrování a lozumentův nedobře opatřeni bejvali

a dosti lehké osoby v tom nad nimi přednost a oni toho na zad měli, žádajíce nás, aby v tom také ušetřeni býti mohli. Což sme jim, že to V. C. M, v známost uvésti chceme, za odpověď dali a nepochybujeme, že V. C. M. o tom nařízení učiniti ráčíte, že sobě co slušně ti, kteří tak pojedou, ztěžovati míti nebudou. A s tím oc. Dán na hradě Pražském ve čtvrtek po neděli laetare léta 76.

Post cripta. A když sme již ta psaní těm osobám zhotovená měli, v tom jest dne včerejšího nás psaní od V. C. M. strany rozepsání sněmů došlo, v kterémž sme to na rozmýšlení měli, jestliže by ten počet osob s V. C. M., kterým se píše i ti, kteří sou se uvolili, jeti měl, že by sněmu tomuto rozepsanému a položenému nemalé zmenšení se učiniti musilo a protož sme rozesláním těch psaní za některý den až bychom od V. C. M. na toto psaní milostivého oznámení dosáhli, poprodlili, a tak za brzké a milostivé oznámení, aby ve všem milostivá vuole V. C. M. vyplněna byla, žádáme.

---

120. Komora česká radí císaři Maximilianovi, aby ztížnost Norimberských v příčině zvýšení cla do proposice sněmovní položena nebyla, nýbrž aby po úradě s nejvyššími úředníky zemskými na konci sněmování při vhodné příležitosti stavům přednešena byla.

V PRAZE. 1576, 18. dubna. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Allergnädigster Herr. Nachdem E. Kais. Mt. uns durch derselben Schreiben von 4. Aprilis, welches uns aber erst den 18. dits zukomben, gnädigst auferlegen, den Artikel wegen der von Nürnberg Beschwerden Steigerung des Zolls halben, wie derselb den Ständen auf bevorstehenden Landtag furzubringen, zu verfassen, und E. Mt., weil der Landtag auf prima Maji angestellt, zum Ersehen zuzuschicken: nun wollten wir demselben jetzo alsbald gern nachkomben sein, wir haben aber in Erwägung der Sachen nicht für rathsamb befinden können, dass diser Artikel, weil er die Ständ ingemein betreffen will und villeicht etliche dardurch offendirt werden möchten, in die Proposition des Landtags eingeleibt werden sollt, sonder achteten rathsamber zu sein, dass dieselben Beschwerden nicht bald Anfangs, sonder wann sichs zu Beschluss des Landtags schicken und die Bewilligung richtig sein wirdet, erstlich mit den Herren obristen Landofficiren berathschlaget und folgends den Ständen mit guter Gelegenheit furgebracht werde. Darumben wir mit Stellung des Artikels noch zur Zeit innengehalten und soll ditsfalls von uns nichts verabsaumt, sonder E. Mt. Bestes in Acht genomben werden.

---

121. Císař Maximilian II. odkládá sněm český ke dni 1. května 1576 rozepsaný (poněvadž sám na sjezd říšský do Řezna odebrati se musí a krále Rudolfa toho času k sněmu do Prahy vypraviti by také nemohl) až do pondělího po neděli jubilate (14. května) t. r. a nařizuje, aby stavové čeští již den před tím do Prahy se sjeli a dne 14. května ráno na hradě Pražském k předložení sněmovnímu najíti se dali.

VE VÍDNI. 1576, 18. dubna. MS. souč. v archivu města Prahy.

---

122. Nejvyšší úředníci zemští království Českého oznamují císaři Maximilianovi, že jakmile o způsobu psaní se jeho předků jako králů uherských, českých a polských a jak ta království jedno po druhém v psaní se dostavovala, se dozvědí, to hned oznámiti nepominou.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 18. dubna. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nejmilostivější císaři! Milostivému psaní a poručení V. C. M., abychom v knihách pargaménových, kteréž při kanceláři V. C. M. české na hradě Pražském, do nichž výpisy nemálo privilejí vepsány jsou

i sice v registratuře, nicméně pokud potřebu bychom uznali i při dskách zemských se vší bedlivou pilností vyhledati dali, kterak sou se předkové V. C. M., slavných pamětí, kteříž království Uherského, Českého i Polského [v držení byli], poněvadž ste V. C. M. též království Polské k sobě přijíti a juramentum vykonati ráčili, psávali a jakž ta království jedno po druhém dostavovali, o tom abychom V. C. M. bez prodlévání oznámili, tomu sme vyrozuměli a mezi sebou o to dostatečné promluvení měli. I poněvadž potřeba toho jest, aby v tom nic přehlídnuto nebylo, a V. C. M., jaký se zpuosob v tom za předkuov V. C. M. zachovával a ta království jak jedno po druhém se dostavovala, se s jistým gruntem oznámiti mohlo, a poněvadž k tomuto sněmu jiní nejvyšší páni ouředníci a soudci zemští se sjedou, s nimi o to dále, kdeby se co toho v pamětech neb privilejích i jinde vyhledati mohlo, radu držeti a V. C. M., co se tak toho vyhledati a najíti moci bude, ihned oznámiti nepomineme. Neb i v těch listech a obdarování, které sou předešlí králové čeští stavu panskému, rytířskému i městskému od sebe dávati ráčili, snad se toho něco vyhledati moci bude a s tím ꝛc. Dán na hradě Pražském v středu sazometnou léta 76.

---

123. Císař Maximilian dává instrukci synu svému králi Rudolfovi, kterakby o některé artikule, kteréž do proposice položeny nebyly, se stavy českými na sněmu jenerálním shromážděnými oustně vyjednávati měl.

VE VÍDNI. 1576, v dubnu nebo květnu. Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

Memorial von uns Maximilian dem Andern, von Gottes Genaden erwähltem römischen Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien, zu Hungern und Böheimb Kunig ꝛc dem durchleuchtigisten Fursten und Herrn Rudolfen dem Andern, römischen, hungrischen und beheimischen Künig ꝛc., unserm geliebtisten Sohn Seiner Lieb an unser Statt mit den Ständen des Kunigreichs Beheimb auf dem allgemeinen ausgeschriebnen Landtag, so den Montag nach Jubilate nägstkunftig aufm kuniglichen Schloss Prag gehalten werden soll, neben dem Landtagsfurtrag an gedachten Ständen und desselben incorporirten Landen zu solichem allgemeinen Landtag vollmächtigen Abgesandten mundlich werben und handeln soll.

Und erstlich demnach sich die getreuen Ständ zu erinnern wissen, was wir sambt ihnen den Ständen in Behem auf jungst gehaltnem Landtag mit den Abgesandten des hochgebornen ꝛc. Herzogen Augusti zu Sachsen, Churfursten Seiner Lieb von wegen der Voitländischen Lehen gehandelt und geschlossen haben, darauf dann wir gedachten Churfürsten S. Lieb den Lehnbrief vermüg der Notel, weliche damals von uns sambt den obristen Landofficiern und Räthen im Rath abgehöret worden, vermüg beiliegender Abschrift verfertigt; nachdem aber S. Lieb der Churfürst zu Sachsen nägst zu Regensburg sich bei uns einer in dem Lehenbrief begriffnen Klausel halben, als dass nemblich nicht allein S. L., sondern auch insonderheit die Unterthanen bemeltes Voitlands sich unterschiedlich verreversiren sollen, da S. L. und derselben mannliche Leibslehenerben absteigender Linien allesambt mit Tod abgangen wären, dass dasselbe Voitland sambt den Unterthanen und aller Zugehör ohne alle ihrer Unterthanen weitere Eidspflicht oder Huldigung uns als Kunigen zu Beheimb und der Kron Beheimb immediate wieder anheimbs und zuruckfallen sollt, unterthäniglich beschwert mit Furwendung, samb soliche Klausel den Unterthanen nur zur Frechheit, Ungehorsamb, mehrer vermeinter Freiheit und Muetwillen Ursach und Anreizung geben wurde, und gebeten, dass soliche Klausel in dem Lehnbriefe ausgelassen, ubergangen und derselbe wiederumb umbgefertigt werden möcht, weil es an dem genug wäre, dass sich S. L. selbst vor sich und S. L. Erben dessen ausdrucklich verreversiren wollt und also diesfalls sich keiner Gefahr oder Abgangs nach gedachtem Todsfall wurde zu besorgen sein: also wären wir wohl geneigt gewesen, damals Seiner L. in Ansehung der gueten Ver-

wandtschaft und Nachbarschaft, mit der S. L. uns und der Kron Beheimb zugethan, in kaiserlichen Gnaden und Freundschaft zu erzeigen, alldieweil wir aber befunden, dass solichs ohne Vorwissen und Bewilligung der gehorsamben Ständ der Kron Böheim und ausser eines gemeinen Landtags füglich nit wurde beschehen können, so haben wir es demnach bis daher auf diesen jetzo angestellten Landtag in Gnaden eingestellt und verschoben.

Wann dann den gehorsamben Ständen wohl bewusst, dass S. L. sich gegen uns in mehr Wege mit viel nutzbarlichen Diensten ganz unterthänigist und willfährig, sowohl auch gegen ihnen den Ständen der Kron Beheimb in aller Freundschaft, Nachbarschaft und guetem geneigten Willen erzeigt, dass man Ursach hat, zu Erhaltung solicher gueter nachbarlichen Verwandtnuss gegen S. L. entgegen mit Gnaden, Freundschaft und Guetwilligkeit sich zu erweisen, und wir auch gnädigist darvor halten, weil sonst ohne das solicher Mann- und ungesambten Lehen Art und Eigenschaft ist, dass sie nach Absterben der belehneten Vasallen ihrer mannlichen Leibslehenserben absteigender Linien stracks dem Lehensherrn heimbfallen, sein Lieb sich auch dessen daneben vor sich und derselben Erben, wie gedacht, verreversiren wöllen, dass es an solichen gnueg sein sollt und dass durch die Auslassung der Unterthanen Revers uns und der Kron Beheimb, nichts begeben oder wes gefährlichs in praejudicium gehandelt werden kunnt.

Und dieweil wir ganz wohl geneigt sein, S. L. in allem dem, was möglich und ohne sonder unser Erben der künftigen Kunige und der Kron Beheimb Nachtheil beschehen kann, mit Gnaden in Freundschaft zu willfahren, derwegen so soll unser geliebtister Sohn, Künig Rudolf S. Lieb an unser Statt soliches alles den Ständen des Künigreichs Beheimb furtragen und an sie begehren, dass sie diesen Punkt bei jetzo währendem Landtag auch erwägen, dahin handeln und richten wöllen, auf dass Seiner L., deren hievor bei der Voitländischen Handlung das meiste guetwillig nachgesehen worden, auch in diesem daran etwa, wie gemeldet, so gar viel nit gelegen, vollends zu Willen gelebt, der Lehnbrief mit Auslassung gedachtes der Unterthanen Revers wieder umbgefertigt und also die guete Nachbarschaft bei S. L. und derselben Erben und Nachkomben desto standhafter nit allein erhalten, sonder auch S. L. dardurch Ursach gegeben werde, bei jetzo furhabendem und kunftigen Reichstagen in denen Handlungen, so allgemeiner Christenheit und also auch der Kron Beheimb und derselben Inwohnern zu guetem Aufnehmben, Nutz und Fromben gereichen mag, desto mehr guetherzig zu befordern.

Daneben soll auch Kunig Rudolf S. L. die Stände des Kunigreichs Behem erinnern, dass wir vermug unsers mit den Ständen auf jungstem Landtagsbeschluss alles Fleiss darob gewesen sein, damit die strittigen Granitzirrungen und ungebuhrlichen Eingriff in der Kron Beheimb Grund, Boden und unter derselben Gerechtigkeit hätt mugen furgenommen und erortert werden, wie wir uns dann mit dem hochgebornen Albrechten, Pfalzgrafen bei Rhein, Herzog in Ober- und Niederbaiern, unserm lieben Vettern, Schwager und Fürsten, Seiner L., jungstlich zu Regensburg eines Tages zu den strittigen Granitzhandlungen zwischen demselben Furstenthumb Baiern und unser Kron Beheim als des ersten dieses Monats Mai verglichen haben. Nachdem uns aber S. L. der Herzog seithero ein Schreiben gethan mit Vermeldung, dass vonwegen der rauhen Gebirg und unwegsamen Ort auf solche Zeit die Granitzen noch nit wurden zu bereiten sein, und gebeten, dass wir die Tagsatzung etwa bis zu Ausgang des nachfolgenden Monats Juni prorogiren wollten, ... als haben wir auch nit furüber kunnt, sonder die Sache müssen in ein Anstand kommen lassen, sonderlich auch, weil es gleichwohl die Notdurft erfordert, uber dieser Granitzhandlung und dem hievor darinnen beschehen Verlauf weiter Berathschlagung zu halten.

Nun befindet sich aus denselben einkommnen Actis, ... dass diese bairische Granitzirrungen unterschiedlich sein, als nämlich alt und neue, und dass die alten auf einem anno 57 zu Regensburg

aufgerichtem Compromiss und des (Titel) Bischofen zu Würzburg als Obmanns gutlichen Hinlegung oder rechtlichen Erkenntniss stehen, auch dass sich, weil diese alten Irrungen in Värlengerung kommen, mitlerweil etzliche neue Differenzen mehr ... zugetragen und erreget haben.

Soviel nun die alten betrifft, ist es unsers Erachtens, wie dann auch die obristen Landofficier unsers Kunigreichs Beheimb der Meinung sein, nit zu rathen, dass diesfalls aus dem Compromiss, ob der Obmann den Handel weiter nit vergleichen kunnt, geschritten werden sollt, seind auch derwegen dieses Furhabens gewesen, da es die Zeit und Gelegenheit gebe, dass man vor der Zeit des ersten Mai die gütliche Handlung durch den Obmann bei Herzog Albrechten S. L. befördert und auf Entstehung der Sühne den Compromiss durch unsere Commissarien mit Vorwissen des Obmanns auf die angesatzte Tagfahrt geregt, demselben Folge gethan und daneben die neuen Irrungen in der Gut oder sonst durch billichen Entschied soviel muglich verrichtet hätt; weil aber die Zeit zu diesem allem zu kurz gewesen und andere Sachen furgefallen, welche diese Ding mehres zu berathschlagen und ins Werk zu richten verhindert, also dass wir selbst ein Anstand auf ein Zeit hätten begehren müssen, so ist aber die Prorogation gleich von dem Herzogen selbst, wie gedacht, bei uns anbracht und gesuchet worden.

Wann dann die gutliche Handlung auf diesem furnehmlich stehet, ob man Herzog Albrechten S. L. über die hievor bewilligten zwen Funftheil wes mehers und also noch den dritten Funftheil folgen lassen und nachsehen will, so ist ein Notdurft, dass solchs mit Vorwissen der Stände unsers Kunigreichs Beheimb beschehe, und soll demnach S. L. Kunig Rudolf dieses alles mit Rath und Gutbedunken unser obristen Landofficier und Räthe den gedachten Ständen bei diesem währenden Landtage furbringen und uns alsdann, was hierinnen gehandelt werden und worauf es bleiben wird, mit seinem suhnlichen Rath und Gutbedunken berichten, auf dass wir uns hernach weiter resolviren und dem Herzogen nach Gelegenheit der Sachen ein fernern Termin, deshalben uns S. L. der Kunig gleichfalls derselben Bedenken zuschreiben wölle, weiter furzuschlagen haben, auch ob die Guete nachmals durch den Obmann gehandelt werden sollt, dieselbe bei gueter Zeit vor solchem Termin vollzogen werden muge. Dann wir mehrgedachten Herzog Albrechten Seine L. auf derselben obberuhrtes uns gethanes Schreiben dergestallt beantwortet, dass wir uns kunftig und mit ehisten einer andern Tagfahrt und gewissen Malstatt gegen Seiner Lieb erklären wollen und sein darumb nit stracks auf die von S. L. angedeute Zeit gangen, damit zuvor die jetzo gedachte Tractation mit den Ständen in Beheimb verrichtet und etwa vorgehend die Sühne durch den Obman weiter versuchet und furgenommen wurde.

Soviel dann die Schiffahrt auf der Elb anlangt, wiewohl wir unserer mit den Ständen Vergleichung nach auf gedachten Wahltag zu Regensburg derhalben zu handeln angefangen und furgenomben, hat doch dasselb anderer hochwichtiger und unvermeidlicher Notdurften halben, auch dass wir sobald von dannen verreist, nit konnen erortert werden; aber wills Gott jetzo auf kunftigen Reichstage wollen wir uns mit dem Churfursten zu Sachsen und Brandenburg und den andern Fursten eines Tags zu Handlung solicher Anrichtung der Schiffahrt vergleichen und soliches denen von uns sowohl auch von den Ständen verordneten Personen, dass sie sich darzu verfuegen sollen, zu wissen machen, und alldieweil dieser Handel meistestheils bei der beheimischen Kammer gehandelt werden soll, Seine Lieb weitern Bericht von ihr der beheimischen Kammer nehmen und daselbst die Verordnung thun, dass sie es auch befodern und uns, worauf es furnehmlich haftet, mit dem ehisten gen Regensburg berichten.

Wir seind auch noch wohl ingedenk, wasmassen uns die Stände auf jungst gehaltnem Landtag der Relation halben zu der Landtafel, damit die Steuerraitung aufgenomben und die obristen Steuereinnehmber einmal quittiert möchten werden, erinnert haben, welches aber auch noch bishero nit

beschehen mügen, wie sie die Ständ aber selbst damals vermeint, soliches ohne vorgehende mit den obristen Steuereinnehmbern und Schreibern beim Steuerambt, bei welichen nicht ein geringe Summa hinterstellig sein soll, beschehene Vergleichung und Erkundigung nit beschehen wurde konnen, dann der Jan Gindra, welichen dieses nit wenig mit angehet, noch zur Zeit zu keiner Raitung mit unserm Rentmeister Wolfen Schelhammer gebracht konnen werden, wir haben aber allbereit, was mit gedachtem Gindra ferner fürgenomben werden soll, Anordnung gethan, und wann nun erkundigt wird, wieviel, wo und bei wem wes ausständig, so wöllen wir alsdann, damit die Raitungen aufgenomben und die obristen Steuereinnehmber quittiert werden, darauf gnädigist bedacht sein.

Demnach dann die Stände auf jungst gehaltnem Landtag uns neben anderm auch dies furbracht, dass noch etzlicher Artikel halber von wegen der Bergwerksordnung kein Vergleichung beschehen wäre, und underthänigist gebeten, den Commissarien Befehlch zu thuen, damit solichs auch erortert wurde; weil aber noch bisher kein obrister Münzmeister im Kunigreich, der dann bei solicher Handlung und Anordnung auch sein muess, nicht gesetzt worden, hat sichs bis daher dieser Ursachen halben verzogen: derowegen so soll S. L. mit den Ständen fleissig und notdurftig berathschlagen, was fur eine taugliche Person zu solichem obristen Münzmeisterambt möcht erkiest werden, und uns dasselb berichten, damit also das Münzmeisterambt, wie gedacht, mit einer tauglichen, verständigen, nutzlichen und den Bergwerkssachen wohlerfahrnen Person ersetzt und alsdann die Bergwerksordnung, daran dem ganzen Künigreich Beheimb nit wenig, sonder gar viel gelegen, ohne ferneren Aufschub endlich beschlossen und erortert müge werden.

Als auch auf oftgedachtem jungst gehaltnem Landtag von wegen der Ehehalten, Waisen, Underthanen, Taglohnern, Arbeitern, Hausgenossen, Müllern und Handwerksleuten, Mann- und Weibsperson, item diejenigen, so von ihrer Herren Grund entliefen, diese Ordnung gemacht und beschlossen worden, dass ein jeder, er sei wer er will, wann er uber Land oder anders wohin sich zur Arbeit oder Dienst begeben oder Hausgenoss sein wollt, von seinem Herrn ein besiegelte Urkund, dass er mit seinem des Herrn gueten Willen abgeschieden, bei sich haben soll und welcher sich also nit verhielt, darauf ein gewissse Straf (inmassen der Artikel des Landtagsbeschluss ferner in sich hält) ausgemessen: so haben sich uber soliche Anordnung alle drei Präger Städt in Namben und anstatt der andern Städt sambtlich im Künigreich Beheimb, dass soliches dem S. Wenzelsvertrag und den alten Landsordnungen zuwider, und denen Städten zu merklichen grossen Verderb, Schaden und Nachtheil gereichen thue, zum höchsten beschwert mit Vermeldung, was fur grosse Gefährlicheit sie durch die Zusambenrottung des gemeinen Gesindels allbereit empfunden, und uns darauf umb gnädigste Hilf und Einsehen gebeten, inmassen aus beiliegendem ihrem Schreiben mit mehrerm zu vernehmben, welches wir ihnen aber damals bis auf kunftigen Landtag verschoben und eingestellt. Derohalben so soll S. L. der Künig Rudolf solche der Städt Beschwerung, wofern sie auch dasselb weiter bei S. L. suchen werden, den höhern Ständen furhalten, die Weg und Mittel fur die Hand zu nehmen auch allen müglichen Fleiss furzuwenden, damit zwischen ihnen allen dieses Artikels halben ein einhellige Vergleichung ihnen samentlich auch dem gemeinen Nutz zum besten gemacht und also diesen und noch fernern Beschwerungen abgeholfen werde.

Es haben uns auch gedachte Präger vor ihre Personen und in Namben aller Städt verschiener Zeit und jetzo wiederumb underthänigist angelangt und gebeten, wir wollten ihnen wiederumben zu Erbauung und Befestigung der Städt die Fälligkeiten von den unvertestierten Guetern und Verlassenschaften in Städten aus Gnaden zuekomben lassen, welches wir aber bis zu unserer oder Seiner L. Künig Rudolfs Ankunft gen Prag und zu ferner Erinnerung eingestellt.

Wann nun gedachte Städt bei S. L. Künig Rudolfen diesfalls anhalten und Erinnerung thun werden, mag ihnen S. L. an unser Statt dies zur Antwort geben: So oft sich etwa dergleichen Fällig-

keiten von unvertestirten Verlassenschaften, es sei in welchen Städten es wöll, zuetragen, dass sie uns dasselb alsbald zu wissen machen, so wollen wir uns alsdann nach Erwägung desselben jederzeit in Ansehung der höhern Stände vor sie gethanen Furbitt gegen ihnen der Gebühr nach gnädigist erzeigen.

Beschliesslich, ob es darzue käme und vonnöthen sein wurde, in denen Artikeln, die S. L. Künig Rudolf im Namben und an unser Statt den Ständen des Künigreichs Beheimb und der andern incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten furtragen werden, oder aber in denen so allein die Stände des Künigreichs Beheimb betrifft, zu repliciren, des wir uns doch nicht versehen, so mag soliches S. L., wie sie es mit den zuegegebenen Räthen vonnöthen zu sein befinden werden, wohl thuen. Daneben ob auch dermassen wichtige und nothwendige Sachen, darzue unsere Resolution und Ratification vonnöthen wäre, furfallen wurden, so soll uns S. L. dieselben alle nach fleissiger Berathschlagung mit aller zuegehörigen Notdurft neben ihrem und unserer Räth Guetbedunken zueschicken und alsdann, was unser gnädigister Will in einem und anderm sein wird, den Parteien, darnach sie sich zu richten, Bescheid geben.

An dem Allem vollbringt oftgedachter Künig Rudolf S. L. unsern gnädigen und väterlichen Willen.

---

124. Císař Maximilian dává králi Rudolfovi instrukcí, kterakby o některé artikule se zástupci knížetství Slezského na sněmu jenerálním vyjednávati měl.

VE VÍDNI. 1576, 9. května. Orig. v archivu českého místodržitelství.

Memorial von uns Maximilian dem Andern von Gottes Genaden erwählten römischen Kaiser, auch zu Hungern und Beheimb Kunig ꝛc., was der durchleuchtigiste, grossmächtigiste Fürst, Herr Rudolf der Ander römischer auch zu Hungern und Beheimb Künig ꝛc., Erzherzog zu Österreich ꝛc., unser freundlicher geliebter Sohn, Sein Lieb, bei dem vollmächtigen Ausschuss der Abgesandten aus Schlesien an unser Statt bei diesem jetzo währenden Pragischen Landtag sonderbar fürbringen und zum Theil mit den Ständen der Kron Beheimb und allen vollmächtigen Abgesandten der andern Lande sambtlich handeln und daneben mit unsern obristen Landofficirern und Räthen des Kunigreichs Behem berathschlagen und befurdern solle.

Nachdem die Fürsten und Stände in Schlesien in jungsten daselbst gehaltnen Fürstentagen umb Bestätigung des Oberambts gebeten und es sambt etzlichen Ordnungen, die sie gemeinem Land und guter Policei zum besten aufzurichten Willens, auch daneben ander ihre Beschwerungsartikel an uns haben gelangen lassen und uns umb Abhelfung derselben, auch Confirmation der Ordnungen ersuecht, als haben wir solche Artikel seithero in Berathschlagung gehabt, und sollen die vollmächtigen Abgesandten aus Schlesien anstatt der Fürsten und Stände ingemein in etzlichen derselben anjetzo darauf bescheiden, in den andern aber, wie folgen wird, weiter gehört und vernomben werden.

Und erstlichen soviel die Bestätigung des Oberambts in Schlesien betrifft, hätten wir es gnädigist dahin gestellt, bis wir oder S. L. der Kunig dahin ins Land kämen, hielten es auch noch gnädigist darfür, dass es alsdann von S. L. am fueglichisten und mit gueter Gelegenheit beschehen kunnt; da aber je die vollmächtigen Abgesandten der Fürsten und Stände überdies umb die Bestätigung jetzo weiter anhalten würden, so soll S. L. mit den obristen Landofficirern daraus reden und uns S. L. suhnlich und räthliches Guetbedunken darüber fürderlich zueschreiben.

Nit weniger haben wir uns auch hievor vonwegen der geistlichen Beneficien und Prälaturen in Schlesien, so uns zu verleihen gebühren, gegen den Fürsten und Ständen erkläret, dass wir solche geistliche beneficia ihrem unterthänigsten Bitten nach den Ausländern nit wollten conferiren lassen noch verstatten, dass sie diesfalls den Inwohnern des Landes sollten vorgezogen werden, welches nun

auch seinen geweisten Weg hat, und wir wollen demnach gnädigist darauf bedacht sein, dass ohne sonder erhebliche grosse Ursachen die Ausländer darzue nit komben sollen, und neben Erledigung der andern noch übrigen Artikeln auch hierinnen an die gebührenden Ort, als die Stift zu Breslau, untereins Befehlch und Ordnung geben.

Und weil sich verschiener Zeit in den Arresthandlungen grosse Unordnungen, Saumbsal und dergleichen Weitläufigkeit in Schlesien begeben, dardurch nit allein die Schuldner aus der langsamen Erledigung der gedachten Arrest umb alle das ihrige und in endlichen Verderb, sonder auch die Glaubiger nur einstheils zu ihrem Ausstand, die andern aber zu keiner Bezahlung komben, sondern das Nachsehen mit Verlust haben müssen, und sich nun die Fürsten und Stände in Schlesien auf vorgehaltenen Fürstentagen einer Ordnung, wie es in kunftig diesfalls auch mit der Weiber Obligation und Burgschaft und dann der Bancrottirer wegen gehalten werden sollte, mit einander verglichen und dieselb uns . . . umb unser Confirmation zuegeschickt, also kunnen wir anders nit befinden, dann dass dieselbe aller Ehrberkeit, Billichkeit und dem Rechten gemäss gestellt sei. Und ob wir wohl kein Bedenken haben, solche Ordnung nit allein zu confirmiren, sondern auch im Land gebuhrlicherweise publiciren zu lassen, weil es aber bisher ander unser und gemeiner Christenheit hoch obgelegenen Sachen halber nit beschehen kunnen und es sich damit bis zu diesem Pragischen Landtag verzogen, haben wir es zum Überfluss, weil es gleichwohl ein solche Sache ist, die kunftig als ein statutum perpetuo gehalten werden soll, noch eins mit den vollmächtigen Abgesandten der Fürsten und Stände an jetzo zu Prag unterreden lassen wollen. Derwegen so soll S. L. Kunig Rudolfus sie die Abgesandten weiter darueber vernehmen, es alsdann nochmals mit den obristen Landofficirern berathschlagen und uns hernach mit S. L. suhnlichen Rath und Guetbedunken berichten, ob und wie es publicirt und endlich ins Werk gerichtet werden muge.

Desgleichen soll auch S. L. die ander der Fürsten und Stände furhabende auch bei den jungsten Fürstentägen gehandelte Aussatzung oder Ordnung vonwegen des jungen Volks vom Adel und andern, die sich auf den Kindstaufen, Hochzeiten und dergleichen ehrlichen Zusammenkunften unzüchtig verhalten, daneben fur die Hand nehmen, sich in der hiebeiliegenden Abschrift derselben ersehen. Und weil wir vor ein Notdurft befinden, sintemal auch die jungen vom Herrnstand etwa nit weniger diesfalls verbrechen, dass sie gleichergestalt in der Ordnung darzu gesetzt und das Wörtel „Wirte“ auf die Wirte, so zu Ehren in Hochzeiten, Kindstaufen und in dergleichen obgedachten ehrlichen und unverbotnen Sachen Zusammenkunften halten sowohl auf dem Land als in Städten, und dann auf die Wirte, so allein in Städten sein und gemeine Wirtschaften, Gast- oder Wirtshäuser haben, mehr deutlicher specificirt und ausgeführet werden müsse, dann auch dass der Strafen halber etwas weiters nachgedacht werde, so haben wir es nochmals auf jetzigem Landtag gen Prag zu mehrer Berathschlagung eingestellt. Dann obwohl in gemeinen schlechten Fällen der Verbrecher dem Rechten underworfen, da er gesündiget, so hat es doch unsers gnädigisten Erachtens in eo casu, da allerlei unterschiedliche Personen vom Herrn- und Ritterstand sein, die sonst ordinariam jurisdictionem haben, generaliter viel ein ander Meinung und nit wenig Bedenken, da sie propter delictum oder von wegen des Verbrechens an dem Ort, da sie gesündiget, sollten gestraft werden, weil der Revers an die Ort zu geben gehört, da der Verbrecher übel gehandelt, damit ihne der ordinarius judex in seine Gerichte bekäme, und doch dem Magistrat, da das delictum committirt, in seinen Privilegien und Jurisdiction nichts praejudiciret werde. Weil auch dieses via ordinaria, so man pfleget zu halten, so erachten wir gnädigist darfür, es würde dardurch die Obrigkeit und eines jeglichen Gerichtszwang in Würden erhalten. und dass ihnen auch nit unbillich die Strafe folge.

Was aber den Pönfall der Wirte belangt, kunnte dasselbe wohl stehen und sollt unsers Erachtens solche Straf an dem Ort, dessen Fürstenthumb und Herrschaft die Jurisdiction zuegehörig,

und mit gemeinem Lande billich verbleiben. Darauf dann nun die Notdurft sein würde, dass wir gebührliche Verordnung thäten, damit solcher Pönfall halber von den Haupt- und Ambleuten unser Erbfürstenthumber uns oder der schlesischen Kammer an unser Statt jährlich richtige Raitung beschähe; da auch etwa das Verbrechen enormia anträfe und den delinquentibus ein Zeit lang der Dienst wider den Erbfeind oder andere Strafe auferlegt werden sollt, dass solcher enormis casus zuvor an uns gelanget und also nichts verduscht, sondern dergleichen Sachen in desto besser Ordnung erhalten werden. Demnach so wird nun S. L. Kunig Ruedolfus die vollmächtigen Abgesandten aus Schlesien weiter hierüber mit ihrem Bedenken vernehmen und den Handel alsdann mit den obristen Landofficiren des Kunigreichs Beheimb, die zuvor auch, wie sie sich in ihrem Schreiben einem gegen uns erklärt, dieser Meinung, wie jetzo erzählt, gehorsamblich sein, weiter berathschlagen, und ob wir es also generaliter bei der Fürsten und Stände beschehenen Vergleichung verbleiben lassen, oder aber allein unsere Unterthanen der Erbfürstenthumber in Schlesien, dieselben aufn Fall ihres Verbrechens von ihren ordentlichen Rechten nit zu nehmen, eximiren möchten, auch wie die Ordnung diessfalls endlich mit Fuegen und gueter Billicheit ausgesetzt und neben dem andern publiciert werden soll, mit S. L. suhnlichen Rath und Gutbedunken zu unser endlichen Resolution und weiter gebuhrlicher Anordnung mit dem eheisten so muglich zuschreiben: dann wir die Fürsten und Stände in Schlesien allbereit auf furderliche Erledigung dieser Artikel aller in Gnaden vertröstet haben.

Nachdem sie auch unterthänigist gebeten, sintemal sie die Fürsten sambt denen vom Adel und etzlichen unsern Städten in Schlesien durch die beschwerlichen Bürgschaften und Schulden in äusserstes Verderben kämen, dass wir den Sachen allergnädigist abhelfen und ihrem endlichen Untergang dardurch zeitlich vorkommen wollten, so ist es wohl an dem, dass wir uns in unser jungsten Gegenwart zu Prag embsig bemühet haben, dieselben beschwerten Händel zu erledigen, wie wir dann damals auf beschehenen Vorbeschied die Herzogen Gebrueder zur Liegnitz und ihre Landschaft, sowohl auch die Rathmanne und Gemeinde der Stadt Grossen-Glogau derwegen mit einander haben verhören lassen; weil aber die Sachen so weitläufig fürgefallen und dann sonst andere wichtige Verhinderungen mit zuegeschlagen, folgends auch bald unsere Reise nach Regensburg darein kommen, dass sie weiter haben müssen verschoben und die Parteien wiederumb zu unser oder S. L. Kunigs Rudolfi Wiederankunft gen Prag anderweit dahin bescheiden werden: so wollten wir nochmals mit allem sondern Fleiss darob sein, es wird auch S. L. der Kunig ihr gleichsfalls solches embsig angelegen sein lassen, auf dass bei jetziger S. L. Hineinkunft und Anwesenheit daselbst denselben beschwerlichen Schuldensachen weiter vermug der Vorbeschied, deren wir sambt andern gen Prag verschobnen Sachen hieneben ein Verzeichnuss mitgeben, ohne längern Verzug wirklichen nachgesetzt, die zu gebührlichem End und Austrag befurdert und die bemelten Beschwerden, auch alle ander vorbeschiedne Parteien ihrer Sachen billiche Erledigung endlichen bekommen, nit weniger auch daneben die gedachte andern verschobne und in dem Verzeichnuss specificirte Sachen abgehandelt werden mugen. Und weil jungstlich zu Prag vor ein Notdurft befunden worden, dass vor den jetzo bemelten neuen Citationibus Commissiones in das Liegnitzische und Glogische zu mehrer Aussuchung und Liquidation der Schulden angestellet würden, haben wir zwar die eine Commission, als in das Liegnitzische Fürstenthumb, damals bald zu Prag verordnet, welche auch, doch aus allerhand der Commissarien Verhinderung erst den nägstverschienen Montag nach Oculi, wie uns anders nit bewusst, gehalten worden. Darauf wir nun der Commissarien Relation täglich gewärtig sein, haben sie auch durch ein sonderbar Schreiben jetzo abgefordert, damit man die zu Prag fur der Hand haben und daraus mehrer Nachrichtung zu den Handlungen gegen den künftigen Vorbeschieden schöpfen muge.

Weil aber die ander als die Glogische Commission hinderstellig blieben und die bisher in derselben grossen und weitläufigen Sachen einkommene Schriften und Acta zu Prag sein und auf weiter

Berathschlagung stehen, so soll unser geliebter Sohn der Kunig S. L. auf derselben jetzige Hineinkunft diese Glogische Handlung mit den obristen Landofficiren, Rechtsitzern und Räthen in unverzugliche Erwägung nehmen und uns hernach darauf ihr räthliches Gutbedunken zuschreiben, wie und worauf solche Commission dahin gen Glogau gerichtet und schleunig befurdert werden muge, auf welchen Fall die Vorbeschiede der Parteien, als des Raths und der Gemeine, in diesen Schuldsachen, sowohl der Städte desselben Fürstenthumbs mit denen von der Ritterschaft der strittigen Bierurbar halben umb was länger werden müssen erstreckt und verschoben sein, bis so lang dass die Commission zuvor in Vollziehung bracht wurde und also die Parteien über die hievor aufgewendte Unkosten mit noch mehrern vergebnen Zehrungen verschont blieben und alsdann nach verrichter Commission beide Handlungen untereins mit mehrerm Nutz und besserer Gelegenheit prosequirt werden. Und wirdet also S. L. den vollmächtigen Gesandten aus Schlesien vermelden mugen, dass wir in denselben Handlungen nach Gelegenheit nit feiern, sondern ihnen aufs eheist, als müglich sein wird, nach Billicheit zu endlichem Austrag abhelfen wöllen. Es wölle auch S. L. die Berathschlagung dieser glogischen Sache mit dem ehisten befürdern, weil der Stadt und desselben ganzen Landes endlicher Verderb auf dem Verzuge stehet.

Was dann ferner die strittige Session zwischen dem Herrnstand und ihren Gesandten und dann den Gesandten unser Erbfürstenthumber bei den Fürstentagen in Schlesien belanget, welcher Zwiespalt in unsern und gemeinen Landes Handlungen zu grosser Verhinderung reichet, haben wir allbereit auf räthliches Guetbedunken unserer obristen Landofficirer und Räthe dem Bischof zu Breslau als Oberhauptmann Befehl gethan, die Part, ob es muglich sein wird, in der Guete diesfalls auf unsere Ratification zu vergleichen oder, ob dieselbe entstuende, sie auf drei Satzschriften gegen einander zu rechtlichem Erkenntnuss zu veranlassen, dass nun also dieser Punkt auch in ein oder den andern Weg seine richtige Erledigung erlangen wird, welches den vollmächtigen Abgesandten, ob sie es hievor nit wusten, auch daneben zur Nachrichtung insinuirt werden mag.

Dass dann etzliche Fürsten und vom Herrnstand, auch andere Personen, wie Klag einkommen, auf die Fürstentäge unfleissig erschienen, daraus allerlei Zerrüttlicheit in den Handlungen erfolgen und den andern sich gleichsfalls zu absentiren und alsdann sich zu entschuldigen, dass sie abwesend nichts bewilligen noch was leisten kunnten, ein böses Exempel geben würde, wöllen wir dessen bei Ausschreibung kunftiger Fürstentage wohl ingedenk sein, damit es denen, die sich verschiener Zeit des Aussenbleibens gepflegt, gebuhrlicher Weise solle verwiesen und sie zu gehorsamer Erscheinung angehalten und gewiesen werden.

Wasmassen wir auch bei etzlichen vorgehaltenen Fürstentagen in Schlesien von wegen des schändlichen Wuechers den Fürsten und Ständen in Schlesien haben furtragen und es uns zum höchsten angelegen sein lassen, damit derselbe zu einer leidlichen Moderation gebracht wurde, das werden sich die vollmächtigen Abgesandten sambt dem, was von den Fürsten und Ständen darauf gehandelt und in die Fürstentagsbeschlüsse verfasset worden, sonders Zweifels gehorsamblich wohl zu erinnern haben, S. L. der Kunig auch selbs ingedenk sein, was hievor in derselben jungsten Gegenwart zu Prag derhalben furgeloffen und berathschlagt worden. Und weil solcher Wuecher nunmehr dermassen überhand genommen, dass nit allein die armen Leute dardurch ausgesauget werden, sondern auch hohe Standspersonen und also Land und Leut darüber in grosses Abnehmen, Verderb und Untergang gereichen, seind wir in väterlicher und wohlmeinender Sorgfältigkeit wohl Willens gewesen, auch auf den jetzigen Pragerischen Landtag derhalben Rath und Handlung pflegen zu lassen, und haben demnach an die Fürsten und Stände in Schlesien auf jetzo Judica gehaltnem Fürstentage gnädigist begehren lassen, dass sie auch in diesem Artikel und dann der Münz halber, in welcher sich die Stände der Kron Beheimb der Ungleicheit und dass die in Schlesien in einem höhern Werth dann im Kunigreich

Böheimb ganghaft wäre, beschwert, ihren Gesandten volle Macht zu berathschlagen, zu handeln und zu schliessen geben wollten; wasgestalt sie sich aber in diesen zweien Punkten in ihrem Landtagsbeschluss erklärt und es auf einen andern gemeinen Fürstentag unterthänigist ins Land ziehen thuen, das erscheinet mit mehrern aus derselben ihrer gegebnen und hiebei gelegten Antwort. Und obwohl die Beisorg zu haben und sonderlich aus diesem Fürstentagsbeschluss zu spüren, dass sich die Abgesandten diesfalls in keine Handlung werden einlassen wöllen, jedoch weil es ein sehr christliches, löbliches und gottgefälliges Werk wäre, da man in dem Wuecher, weil der je gar nit aufzuheben ist, ein solche Moderation und richtige Ordnung bei gewisser Straf aussetzen und machen kunnt, die mäniglichen zu ertragen leidlich wäre und dabei auch die Armen ihre Nahrung und Hantierungen zu erschwingen und die ohne Schaden zu Unterhalt ihrer Weib und Kinder zu führen hätten, so wölle doch Kunig Rudolfus S. L. gleichwohl nit weniger diesen Artikel des schädlichen Wuechers halben durch die vollmächtigen Abgesandten nit allein aus Schlesien und Oberlausitz, sonder auch mit den Ständen der Kron Beheimb alles gnädigen Fleiss berathschlagen und auf solche fuegliche Mittel und Wege gedenken, wie man etwo zu Aufrichtung dergleichen christlichen Ordnung, Moderation und Aussatzung kommen, und ob man gleich bei diesem Prägischen Landtage nichts endliches schlüsse, doch auf kunftigen Land- und Fürstentagen darvon desto besser und fruchtbarlicher tractiren, dieselbe etwa mit einhelliger aller Lande Vergleichung ins Werk und esse bringen, auch darüber mit Statuirung gewisser Straf ernstlich halten, exequiren und die Sache also in ein standhaftes Wesen ihnen den Landen und derselben Inwohnern zu Frommen, Nutz und Bestem bringen muge. Es wird auch S. L. zu mehrer Nachrichtung etzliche Extract oder Abschriften hierbei befinden, was verschienen Jahr des oftbemelten Wuechers halber in Schlesien und Lausitz bei den Fürstentag- und Landtagen ist gehandelt und gerathen, auch von S. L. dem Kunig selbst mit den obristen Landofficirern und der behemischen Kammer tractirt worden, darauf man nun weiter die Berathschlagung wird fürzunehmen haben.

Ob nun wohl auch die Fürsten und Stände, wie gedacht, den Münzartikel auf ein Fürstentag in Schlesien ziehen und jetzo durch ihre vollmächtige Abgesandten schwerlich wes werden handeln wöllen aus denen von ihnen angezogenen Ursachen, jedoch weil in dem jungsten Pragischen Landtagsbeschluss ausdrucklich dieses Artikels gedacht wird und damals, dass jetzo darinnen weiter gehandelt werden sollc, geschlossen worden: so haben wir in nichts weniger in die pragischen Propositiones, so auf diesem jetzigen Landtag furgetragen werden sollen, mit inseriren lassen.

Und nachdem wir von unser schlesischen und Hofkammern durch beiliegendes Schreiben und Memorial berichtet worden, dass sich die bösen Münzen, furnehmlich aber das hungerische Geld, fast gar ausm Lande verlüre, derhalben dann der Dukat, so sonst auf ein Hundert und eilf Kreuzer gewürdiget, allreit unter ein hundert und vierzehen auch funfzehen Kreuzern und dannocht wenig oder gar nicht zu bekommen wäre, und wurde derwegen das Gold in Niederland und Frankreich verführt, daselbst vermünzt und der ungerisch Dukat allda von ein hundert acht und zwanzig bis in ein hundert und dreissig Kreuzer ausgebracht, welcher Aufschlag und Ausführung nit allein dem Land und desselben Inwohnern, sondern auch uns selbst zu grossem merklichem Schaden gereiche, sintemal die Verschreibungen der Ort in Schlesien dem Landsbrauch nach meistestheils auf ungerisch Geld gerichtet, und da dasselbe nit zu bekommen, die Glaubiger ihre Bezahlung dem Aufschlag und höhern Werth nach an andern Münzen darfür haben wollten, wie solches alles aus der schlesischen Kammer beiliegenden Schreiben sambt dem, was sie uns hierinnen rathet, mit mehrer Ausführung zu vernehmen sein wirdt: derwegen so will nit weniger ein Notdurft sein, dass man jetzo mit den Ständen der Kron Beheimb und den vollmächtigen Abgesandten der andern Lande und sonderlich denen aus Schlesien von diesem Münzhandel rede, fleissige Berathschlagung halte, und obgleich zu diesemmal und bei jetzigem Landtag zu Prag wes eigentliches oder endliches nit geschlossen würde, dass man doch

hernach auf ihr jetziges Guetbedunken bei kunftigen Fürsten- und Landtagen weitläufiger und mit mehrerm fruchtbarem Nutz davon handeln und also die Sachen in ein guete und den Landen behagliche Ordnung und Richtigkeit bringen, mittlerzeit aber auch mit ihrer der Lande Rath und Vorwissen dasjenige in ein und dem andern anordne, was zu Verhuetung gemeines Schadens gereichen müge. Demnach so wirdet nun Kunig Rudolfus S. L. diese zwen Punkt des Wuechers und Münze halber mit ihnen den behemischen Ständen und andern vollmächtigen Abgesandteu zu tractiren und uns, worauf es verbleiben wird, mit Seiner Lieb suhnlichen Rath und Guetbedunken zu unser weitern gnädigisten Resolution zu berichten wissen. Und wirdet hieneben in Auszügen zu befinden sein, was etwa hievor bei den Fürsten- und Landtägen auch bei gehaltenen Beratschlagungen und Commissionibus des Artikels halber furgeloffen ist.

Neben diesen beiden Händeln haben wir gleichfalls hievor zu mehrmaln auf den Fürsten- und Landtagen gearbeitet, wie doch dem unbillichen Einreiten oder Leistungen, auch der übermässigen, hochbeschwerlichen Schadenführungen gewehret oder darinnen ein leidliche Moderation gemacht und unsere Unterthanen, auch Land und Leut vor solchen schädlichen jetzo nunmehr sehr eingerissnem Übel befreiet und verhütet werden möchten, wie dann solches und was diesfalls geschlossen auch berathschlaget worden, aus den beiliegenden Extracten zu ersehen. Und weil das Schwelgen und übermässige Zehren, so man in den Leistungen treibet, nit allein wider Gott, sondern auch den Glaubigern selbst kein Nutz ist und den Bürgen zu merklichem Schaden und Versaumbnuss, dem Debitori aber zu äusserstem Verderb gelanget, so wäre wohl zu wünschen, dass solchs unbillichs Wesen gar abgeschafft und aufgehebt würde, wie dann der Churfürst zu Sachsen S. L. in derselben Landen das Einreiten und Leisten laut beiliegenden Artikels, den uns S. L. etwa verschiener Zeit zugeschickt, in S. L. neu ausgegangenen Constitutionibus ganz und gar verboten. Und soll derwegen S. L. Kunig Ruedolfus die Abgesandten in Schlesien und zwar auch die aus Märhern und Oberlausitz neben den Ständen der Kron Beheimb dessen erinnern, mit ihnen allen, auch unsern Landofficierern und Räthen berathschlagen, ob je das mehrgemelte Einreiten nit gar abgethan und ein ander ernster Weg oder modus executionis auf den Fall der Nitzahlung darfür statuirt werden kunnt, dass doch ein solche Aussatzung und Moderation alles auf unser Ratification gemacht und hernach von uns publicirt würde, die einer christlichen Gleichheit und Billicheit gemäss und den Schuldnern ohne ihren sondern und verderblichen Schaden zu ertragen sei, wie dann hievor von den Fürsten und Ständen nach Ausweisung der Extract ihrer Fürstentagsbeschluss daselbst im Land auf ein Ross und Person über Tag und Nacht ein Gulden per sechzig Kreuzer, in Lausitz aber achtzehn Silbergroschen, deswegen wir auch mit dem Churfürsten zu Brandenburg Inhalt S. L. beiliegenden, Schreibens gehandelt, deputirt und ausgesetzt, aber doch wie wir anders nit wissen, noch in endliches und beständiges esse nit gerichtet worden.

S. L. Kunig Ruedolfus wird auch aus einer hierbei liegenden Abschrift, die wir derselben neben den jungsten Landtagsbeschlüssen in Lausitz mitgeben, befinden, wasmassen wir durch den Bischof zu Breslau und Herzog Georgen zu Brieg, und weil sie sich als die Mitglieder und Stände des Fürstenthumbs entschuldigt, durch unsere Landtagscommissarien bei ihnen den Fürsten und Ständen ingemein haben werben und handlen lassen, dass die ausgesetzten und schuldigen Ritterdienst daselbst in Schlesien nit allein mit allem Fleiss und grundlich ausfindig gemacht, sondern auch gehandelt werden sollt, wie und wohin dieselben auf den Nothsfall an die polnischen Gränitzen gelegt und verordnet werden möchten. Weil dann sie die Fürsten und Stände in Schlesien uns diesfalls durch ein sonderbar Schreiben dergestalt beantworten, dass dieses und anderes vonwegen des polnischen Zuezugs am besten in gemeiner der Stände und Ausschüsse Zusammenkunft gehandelt werden kunnt, und daneben gebeten, dass wir es dahin gen Prag auch gnädigist remittircn wollten: also soll

demnach Kunig Ruedolfus S. L. dieses von wegen des Zuezugs in Polen mit den Ständen der Kron Beheimb und den Ausschüssen der andern Lande ingemein und dann der Ritterdienst in Schlesien halber, dass die grundlich ausgesucht und, wer diesfalls wes zu thuen und zu leisten schuldig sei oder nit, ausfindig gemacht werde, mit den Abgesandten aus Schlesien insonderheit handeln, damit wir uns weiter auf wes gewisses in ein und dem andern zu verlassen und richtig in gueter Ordnung zu gebrauchen haben. Weil sonderlich Marggraf Georg Friedrich durch sein Schreiben, welches er uns vor wenig Tagen gethan, von wegen des Fürstenthumbs Jagerndorf sowohl als die andern Fürsten und die vom Herrnstand vor ihre Personen in obbemeltem ihrem Schreiben von den Ritterdiensten, dass sie einiche zu leisten schuldig wären, nichts wissen wollen, und damit man sich umb so viel mehr Berichts, was vor Alters der Ritterdienst und Musterungen halber furgelaufen, zu erholen hätte, wird S. L. die alten Musterregister und was sonst vor Schriften derhalben bei unser behemischen Hofkanzlei zu befinden gewesen sein, in einem sondern Buschen hieneben beisamen zu der Hand und sich, wo es vonnöthen sein wirdt, darinnen zu ersehen haben.

Und nachdem sich einstheils unser Erbfürstenthumber in Schlesien sambt etzlichen Privatpersonen uns zu Ehren mit mehrer Anzahl Pferd zu dem Zuezug in Polen auszurüsten schriftlich gegen uns erboten, haben wir dieselben Schreiben unsern Commissarien auf den Fürstentag in Schlesien zu mehrer Nachrichtung wegen der Ritterdienst zuegeschickt. Weil sie uns aber dieselben nit wieder übersendet, werden sie sonder Zweifel die Fürsten und Ständ bei sich behalten haben und die ihren vollmächtigen Abgesandten mit nach Prag geben; wo aber nit, so wird doch aus dem hiebeigelegten Auszueg zu befinden sein, was diesfalls von denselben Fürstenthumbern und Personen bewilligt worden ist, sintemal von diesem, wie gedacht, anjetzo auch von den Ständen und den Abgesandten der andern Lande mitgehandelt werden wird.

Wir fuegen auch Seiner Lieb Kunig Ruedolfen, unserm geliebten Sohn und Fürsten, weiter väterlich und genädigist zu wissen, dass sich die Fürsten und Ständ in ihrem Landtagsbeschluss, so den 25. Tag Novembris des jungst verflossenen 75. Jahrs gegeben, noch dreier Artikel mehr zum höchsten beschwert haben, als: dass die Stände der Kron Beheimb zuwider ihrer der Fürsten und Ständ in Schlesien habenden Privilegien in ihren behemischen Landtagsbeschluss mit inserirt hätten, dass die Ober- und ander Ambter in Schlesien mit Inwohnern der Kron Beheimb und aus ihrem Mittel sollten ersetzt werden; desgleichen dass die Landsessen aus Schlesien, wann man sie verklagt, in die grüne Stuben gen Prag gezogen würden und vorm Landrechten sollten zu antworten schuldig, vor ihr ordentlich Recht aber sich zu ziehen nit befuegt sein; und dann dass sie bei Seiner Lieb Kunigs Ruedolfi jungsten pragischen Krönung übergangen und darzu nit erfordert worden wären, darüber sie damals in bemeltem Anno 75 gehaltnem Fürstentagsbeschluss insonderheit protestirt und auf dem nägsten, so den Montag nach Judica gehalten worden, weiter mit ferner Beschwerung repetiret, weil etwa der Fürsten und Stände sowohl auch unserer Erbfürstenthumber muetwillige und unrichtige Unterthanen sich befunden, welche sich weder an gebührlichen rechtmässigen Bescheiden und Verordnungen, noch der ordenlichen Recht Erkenntnuss weisen noch richten liessen, sonder nach ihrem gefassten eignem und Muetwillen bald sich zu uns gen Hof, oder aber gen Prag zu den obristen Officirern der Kron Beheimb begeben und durch ihre ungleiche Bericht und ungestuemes Anhalten, zum teil ausser alles Berichts, Befehl, Decreta, Commission und Commissariat auch gar Furbescheide und Abforderung ausser Landes gen Prag fur die Officirer in die gruene Stuben, wie gedacht, auch Gleitungen erhielten und dadurch ihre Landsfürsten, Herren, Ambter, Recht und Gericht auch allen Gehorsamb im Land ganz verächtlich hintansetzten, und uns abermals protestando gebeten, weil solches wider ihre Privilegia, Freiheiten und altherkommen Recht sei, sie die Fürsten, Herren und Stände auch grosse Unkosten durch die Absendung aufwenden müssten und die muetwilligen Unter-

thanen selbst durch ihre eigne unnothwendige Zehrungen zu endlichem Verderb, Armuet und Elend, endlich auch fast gar an Bettelstab gerieten, dass wir solches weiter nit zuesehen noch gestatten wollten, wie dieses und ein merers aus gedachten Fürstentagsbeschluss Judica zu befinden.

Wiewol sie nun in diesen Punkten auch billich bescheiden werden sollten, so tragen wir doch die Beisorge, weil hierinnen zwischen den Ständen der Kron Beheimb und den Abgesandten der schlesischen Fürstenthumber nit allein allerlei gefährliche Disputation, sondern auch Unwillen und dermassen Weitläufigkeit erwachsen möcht, die zu grosser Verhinderung und Zerrüttung unser jetzigen Landtagsbegehren, sonderlich auch zu Unrichtigkeit der Berathschlagung und einhelligen Vergleichung der Defensionordnung und dergleichen Artikel gereichen würde, so wöllen wir derwegen diese Punkt auf jetzo mit Fleiss übergehen lassen; da aber die vollmächtigen Abgesandten aus Schlesien die von sich selbst regen und umb derselben Erledigung anhalten würden, so soll Sein Lieb der Kunig sie darauf bescheiden, dass Sein Lieb von uns solcher Artikel halber kein Befehl hätte, und es also auf unser kaiserliche Person stellen und remittiren, damit diese Stritt etwas in suspenso und sie die beiden Lande ohne Widerwillen in freundlicher Einigkeit verbleiben.

Was aber die Beschwerung von deswegen, dass wir den Supplicanten Befehl, Decreta und Commissiones mittheilen, belanget, hat es diese Meinung und Gelegenheit, wir haben auch bisher stets den Brauch gehalten und noch, wann die Parteien aus unsern Erbfürstenthumbern, sowohl auch der Fürsten, Herren und Stände Underthanen mit Klagen vor uns kommen und ihre Zueflucht zu uns als die höchste Obrigkeit und das höchste Recht haben, welchen Recurs, Zueflucht und Suppliciren an uns wir ihnen mit keiner Billichkeit wehren, abschlagen noch versagen kunnen, dass ihnen die Befehl mit der Condition und cum clausula justificatoria an die Privatpersonen, wider welche supplicirt wird, auch unsere Haupt- und Ambtleute oder andere Jurisdictiones und Obrigkeiten mitgeben, dass man ihnen ihrem Suppliciren nach, und wo dem also, keine Beschwerung zuefügen, sonder die Billicheit widerfahren und mittheilen, oder aber do es anders, dann supplicirt und klagt wird, umb den Handel beschaffen, uns den Gegenbericht thuen und die Gelegenheit des Handels furderlich zu unser gnädigisten Resolution zueschreiben solle, darauf wir dann nach einkombnem Bericht und Gegenbericht und auf vorgehende Anhörung und Berathschlagung der Sachen die Parteien entweder bald verabschieden oder durch die Ambter und Obrigkeiten sie zur Billicheit weisen lassen, in etzlichen aber auch nach Gelegenheit derselben, und da sie mehrer Ausführung und Verhör bedürfen, weil die Part auch oft selbs darumb insonderheit bitten, Commissiones und Commissariat etwo nahet der Ort, da die strittigen Parteien gesessen, oder wann es umb Grund und Boden zu thuen, da dieselben gelegen, verordnen, und dies alles nit darumb, dass jemand von seinen ordentlichen Rechten genommen werden oder sich jemand daraus zu ziehen Ursach haben sollt, sondern allein aus genädigister, väterlicher Wohlmeinung als ein christliche Obrigkeit, die nit gerne wollt, soviel umbgangen werden kann, dass das Armuet durch Weitläufigkeit des Rechtens, damit wohl etliche Leute die Unvermugenden leicht abschrecken, sie müde machen und umb ihre Gerechtigkeit bringen würden und sich des befleissen möchten, in die Länge nit umbgetrieben, sondern durch die Commissiones mit beider Theil guetem Willen in der Guete verglichen oder in den Fällen, da es etwo vieler Rechtsteidung nit bedörfe, durch summarische Verhör und Einziehung beiderseits rechtlichen Notdurft und Beweises nach Billicheit entschieden, auch die Part nach zerschlagner Guete, und da befunden wird, dass die Sache also geschaffen, dass es rechtlich weiter geteidigt sein muess, an das ordenlich Recht gewiesen werden. Und wird darumb dardurch niemanden sein ordenlich Recht, wie gedacht, benommen, sondern die Weitläufigkeit, vergebenliche Umtreibung der Parteien, auch ihre schwere Unkosten und Versaumbniss ihrer Nahrungen verhuetet und abgeschnitten, dass also sich unsers gnädigisten Erachtens die Fürsten

und Stände in Schlesien unser Befehl, Commissionen und Decret halber, sowohl auch wegen der Vergleitung, die wir eher nit, dann auf eingezognen Bericht und doch nur allein vor Gewalt zum Recht zu geben pflegen, mit Fuegen nit zu beschweren haben. Welche unser Declaration Sein Lieb der Kunig diesfalls den schlesischen vollmächtigen Abgesandten, da es die Gelegenheit geben und sie etwo selbst, wie gedacht, diese ihre letzte Beschwerung anjetzo weiter regen würden, in unserm Namen fürhalten, sie darüber weiter hören und solches alsdann, auch ob sie die Gesandten gleich davon stille schwiegen, doch alle diese ihre Beschwerungsartikel mit den obristen Officieren und Räthen in Berathschlagung nehmen und uns Sein Liebd, ihr suhnlich räthliches Guetbedunken darüber zuekommen lassen soll, damit wir uns, wo nit eher, doch auf kunftigen Fürstentag gegen ihnen darauf erklären und derselben, welche ohne allen Zweifel von den Fürsten und Ständen ingemein wieder geeifert werden würden, auch dardurch erledigen und also allen ihren bisher bei den vorgehenden Fürstentägen furgeloffnen Artikeln und Klagen meistestheils endlich abhelfen mugen, sie auch, weil sie sehen werden, dass wir uns ihre Sachen also anliegen lassen und die zu erledigen geneigt sein, in kunftigen Handlungen und Bewilligungen desto mehr guetwilliger sich zu erzeigen haben.

Neben diesem erinnern wir auch unsern geliebten Sohn Kunig Ruedolfen hiemit väterlich und gnädigist, nachdem wir verschiener Zeit bei dem Landvogt unsers Markgrafthumbs Niederlausitz die Verordnung gethan, dass er Niemanden daselbst im Lande die Lehen verleihen, auch kein Leibgeding oder dergleichen Actus, daran wir etwa Interesse haben möchten, vollziehen oder ins Werk kommen lassen sollt, er hätt uns dann desselben zuvor berichtet und von uns Bescheid darauf erlangt, dass sich die Landstände solcher unser beschehenen Anordnung neben etzlichen anderen Klagartikeln mehr dann einest bei uns beschwert und furgeben haben, dass solches wider ihre habende Privilegia und Freiheiten sei, welche ausdrucklich vermöchten, dass der Landvogt den Landsessen und Lehenleuten daselbst die Lehen und bemelte Actus, wann und so oft es vonnöthen wäre, im Land vollmächtiglich verleihen und aufrichten solle und muge, wie S. L. der Kunig solches mit mehrerm aus ihren eingebrachten Beschwerungen neben den andern ihren Klagartikeln aus den hiebeiliegenden Schriften wird zu ersehen haben, und haben es so hart geeifert, dass sie uns auch (wie sie sich des auf dem Landtag, welchen wir nägstverschienen fünfundsiebenzigisten Jahrs bei ihnen haben halten lassen, in ihrem Landtagsbeschluss und Antwort ausdrucklich angemeldet) eben umb dieser Ursach willen und dass ihnen an ihren Privilegien Verhinderung beschäh, die Turken- und andere Hilfen gänzlich versagt und abgeschlagen. Ob wir uns nun wohl gegen ihnen jungst zu Prag durch ein Decret oder Abschied gnädigist erkläret, dass ihnen solch unsere Verordnung und mehrers Aufsehen zu keinem Nachtheil oder Abbruch an ihren Privilegien gemeinet sei, solches auch ihnen auf jetzo daselbst gehaltenen Landtag im Eingang unser Proposition mit etwas Verweisung ihrer jungsten unbillichen Verweigerung repetiren und einbilden lassen, wie aus den auch hier beiliegenden Abschriften deutlich zu befinden ist, so stehen und beruehen sie doch auf ihrer Meinung und embsigen unnachlässigen Bitten, dass wir die Belehnungen und Aufrichtung der Leibgeding dem Landvogt, wie vor Alters, ausser der Weitläufigkeit des Berichts und unsers Bescheids, dardurch ihnen, wie ihre Schriften melden, langer Verzug und derwegen grosser Schade entstehen würde, vollmächtig committiren wollten, insonderheit weil auch dem Landvogt und Landshauptman daselbst in ihren Instructionibus, darauf sie beeidet wären, gnuegsamb mitgegeben und eingebunden sei, auf unser Lehensfälligkeiten und Gerechtigkeiten zu sehen, dass wir nns also keines Abgangs oder einiges Vertuschens zu besorgen hätten.

Es melden und berichten auch die Landtagscommissarien in Ihren Relationibus mehr als eins, sonderlich auch in den jungst gehaltnen Landtags hieneben mit ubersendten Schriften, da wir sie diesfalls in Gnaden nit versehen und uns gegen den Landvogt erklären würden, dass bei ihnen den

Ständen auf kunftigen Landtagen, wie sie auch selbst in gedachter ihrer Antwort und jetziger zum Theil geschlossener Bewilligung furgeben, keiner weitern Hilfen zu verhoffen sein sollt. Wiewohl wir uns nun keinen Zweifel machen, dass wir unsers Fürnehmens hierinnen ganz wohl befuegt sein, sie uns auch nit verdenken, viel weniger ihre Privilegia uns soweit binden kunnen, dass wir auf unser Interesse fleissig Achtung zu haben und ein Wissenschaft, was sich bei den erwähnten Fällen und Actibus im Lande begibt, zu begehren nit Macht haben sollten, jedoch dieweil wir auch nit gerne wollten, dass sich jemand wider uns fueglicher Weise zu beschweren haben sollte: derwegen so soll unser geliebter Sohn Kunig Ruedolfus S. L. diese Sachen mit unsern obristen Landofficirern und Räthen jetzo zu Prag mit allem Fleiss in Berathschlagung nehmen, insonderheit ihr der Stände diesfalls angezogenes Privilegium, dessen Extract in ihren Schriften und zwar auch ein Abschrift des ganzen Privilegii darbei zu befinden, wohl erwägen und uns S. L. suhnlich und räthlichs Guetbedunken, was hierinnen weiter zu thuen und sie zu bescheiden sein möchten, beineben den zuegehörenden Schriften mit dem eheisten zueschicken, dann wir sie auf nägsten Landtag, wie S. L. aus der eingeschlossenen Abschrift des Artikels der Proposition sehen wird, vertröstet, dass wir entweder auf unser oder S. L. unsers geliebten Sohns Hineinkunft gen Prag der Sachen weiter endlichen nach Billicheit abhelfen wollten.

Wir haben zwar dem mehrgedachten Landvogt neben Übersendung der jungsten Proposition auch Befehl gethan, dass er uns jederzeit, was für Lehen und dergleichen Sachen in seinem Ambt zu verrichten sein würden, ohne sonderes Geschrei berichten soll, so wollten wir ihne bescheiden, dass er es nach Gelegenheit in Vollziehung brächte und den Leuten also nit weniger kraft des Privilegiums ein Gnuegen beschäh, darauf er uns ein Verzeichnuss, wieviel der Lehen zu verleihen und was sonsten daneben zu verrichten sei, gehorsamblich znegeschickt; aber wasmassen er daneben berichtet, dass es die Leut ohne weiter Declaration, dass er, der Landvogt, nemblich zu jeder Zeit vor sich selbst die Belehnung an unser Statt frei thun sollt, nit annehmben würden, das alles wird S. L. Kunig Ruedolf auch aus denselben Schriften, die wir unsern verordneten Landofficirern unlängst zuvor zuegeschickt, zu ersehen und mit in die Beratschlagung zu ziehen haben.

Nachdem nun beschliesslich Karl von Biberstein umb Erledigung seiner Sachen von wegen seiner Zuesprüche zu der Herrschaft Friedland bei uns embsig angehalten und uns unlangst zwo unterschiedliche Supplicationes und jetzo diese Tage wiederumb eine überantworten lassen, darinnen er bittet, sintemal wir die Sache durch unsern jungst zu Prag ergangenen Recess an das Recht und desselben gebührlichen Austrag gewiesen, dass wir uns der Appellation begeben, ihme auch vonwegen der so langwierigen Geduld und darüber genommenen Schadens ein Ergötzlicheit thuen und Abschriften vieler Privilegien und ander Sachen folgen lassen wollten, so soll Kunig Ruedolfus S. L. diesen Handel mit unsern obristen Landofficirern im Kunigreich Beheimb und den andern Räthen zu Prag, weiln wir alle dieselben des von Bibersteins Supplicationes hinein geschickt, mit eheister Gelegenheit jetzo in fleissige, stattliche und genuegsambe Berathschlagung nehmen und uns darauf S. L. suhnlich und räthliches Guetbedunken auch in diesem Artikel sowohl als den Verlauf in allen oberzählten Punkten zu unser endlichen Resolution, weiter Verabschiedung und Anordnung mit Übersendung aller dieser hier beiliegenden und zu jeder Sachen gehörenden Schriften ordenlich zueschreiben.

---

125. Předložení královské, kteréž učiněno bylo na všeobecném sněmu všech zemí koruny České, jenž zahájen byl dne 17. května 1576 na hradě Pražském.

MS. souč. v archivu král. hl. města Prahy.

J. M. římský císař a uherský, český oc král, pán náš nejmilostivější, od stavuov království tohoto Českého i také od jiných osob z zemí k témuž království přislušejících s plnou mocí vyslaných, že sou se k nynějšímu sněmu obecnímu od J. M. C. položenému a rozepsanému sjeli a v tom se poslušně najíti dali, milostivě přijímati ráčí, a ačkoliv by J. M. C. nic milejšího a vděčnějšího nebylo, než aby J. M. C. sám osobně s stavy království Českého a osobami z zemí k témuž království přislušejících s plnou mocí vyslanými, jakožto věrnými poddanými svými, o nastávající potřeby jak J. M. C. vlastní, tak také všeho toho království a zemí k němu připojených, jednati moci ráčil, však strojíc se J. M. C. s pomocí pána Boha všemohoucího těchto nastávajících dnuov z bezelstných příčin na sněm říšský do města Řezna položený a rozepsaný, na kterémžto s kurfiršty, knížaty a stavy svaté říše o znamenité, vysoce duoležité všeho křesťanstva a tak jmenovaného království Českého a zemí k němu přislušejících se dotýkající potřeby zvláště pak strany toho ouhlavního dědičného a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka jednání míti ráčí, toho jest J. M. vykonati nikoliv možné nebylo, a protož jest J. M. C. na místě svém nejjasnější kníže a pána, pana Rudolfa Druhého z boží milosti římského, uherského a českého krále, J. M. C. syna nejmilejšího a pána našeho nejmilostivějšího k stavuom království Českého a osobám z zemí k témuž království náležitých s plnou mocí vyslaným milostivě a otcovsky vypraviti a dále jim oznamovati ráčí: jakož se vedle běhuov nynějších netoliko strany nadepsaného ouhlavního a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka ale i jinak všelijak ze všech stran velmi nebezpeční, těžcí a starostliví časové pokazují, tak že J. M. C. z otcovské bedlivé péče a milostivé náchylnosti, kterouž o všecko křesťanstvo a potom také obzvláštně o království, knížetství a země, tudíž také v nich o věrné

125. Königliche Proposition, die dem am 17. Mai 1576 auf dem Prager Schlosse eröffneten Generallandtage aller Länder der Krone Böhmen vorgetragen wurde.

1576. 9. Mai. Koncept im k. k. Statthalterei-Archiv zu Prag.

Die Römisch Kais. auch zu Hungern und Beheimb Kuniglich Mt., unser allergnädigister Herr, nehmben derselben gehorsamben und getreuen Stände und Unterthanen dieses Kunigreichs Beheimb sowohl auch der Fürsten und Stände der andern gedachts Kunigreichs incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten auf Ihrer Kais. Mt. anjetzo ausgeschriebnen und angestellten allgemeinen Landtag allher gen Prag gehorsamists Erscheinen zu gnädigisten Willen und Gefallen an.

Und wiewohl Ihrer Kais. Mt. nichts liebers noch angenehmbers wär, dann dass Ihre Kais. Mt. selbst in eigner Person mit den Ständen des Kunigreichs Beheimb und den andern zu gedachtem Kunigreich gehörigen Landen vollmächtigen Abgesandten als ihren getreuen Unterthanen der bevorstehenden Ihrer Mt. selbst eignen sowohl als des ganzen Kunigreichs und der zuegehörenden Lande Notdurften halben hätten handeln mügen, so wäre aber doch Ihrer Mt., demnach sie vermittels gottlicher Hilf diese Tage auf den aus viel erheblichen und unvermeidlichen Ursachen angestellten und ausgeschriebnen Reichstag gen Regensburg verreisen und daselbst mit den Chur- und Fürsten und den andern Ständen des heiligen Römischen Reichs grosswichtige und der ganzen Christenheit sowohl auch Ihr Mt. Kunigreich und Lande hoch angelegene Sachen, furnehmblich aber von wegen des grausamben Tyrannen und blutdurstigen Erbfeinds, des Turken, zu tractiren und Handlung zu pflegen Vorhabens, soliches keineswegs nicht müglich gewesen, und haben derowegen den durchleuchtigen, grossmächtigen Fürsten und Herrn, Herrn Rudolphen den Andern, von Gottes Genaden römischen, hungrischen und beheimbischen Kunig, Ihrer Kais. Mt. geliebtisten Sohn, unsern gnädigisten Herrn, zu den Ständen des Künigreichs Beheimb und desselben incorporirten Landen vollmächtigen

poddané J. M. C. nésti a tím se vedle duostojenství svého císařského a královského povinen býti uznávati, vysoce k tomu přinucen býti ráčí stavuom království Českého a osobám z zemí k témuž království připojených s plnou mocí vyslaným některé znamenité, duoležité příčiny a artikule jim samým k dobrému předložiti a s nimi o ně jednati dáti.

Předkem a nejprvé J. M C. stavuom a vyslaným s plnou mocí milostivě a otcovsky zase znovu ku paměti přivozovati ráčí, k jakému by velikému nebezpečenství, k dokonalé zkáze a záhubě stavové, věrní poddaní, v královstvích a zemích J. M. C. spolu s manželkami, dítkami i vším jměním a statky jich přišli, kdyby místa hraničná a pomezní v království Uherském a lid válečný na nich zdržaný, jim placení a jiné potřeby nařízené a též hranice střelbou i jinými k tomu náležejícími nástroji a tak ten všecken zpuosob válečný v Uhřích podle náležité potřeby opatrován a na to se bedlivého pilného pozoru míti nemělo, tak že by všickni (čehož pán Buoh milostivě uchovati rač) toho žíznivého krve křesťanské nepřítele Turka tyranskému jhu podmaněni býti museli, jakž pak to všecko i mnohem více stavuom království Českého a zemí k němu příslušejících předešlého roku s dostatečným vyjádřením předkládáno a v známost uvozováno bylo. Ano se i na oko příliš spatřuje, jak ten dědičný nepřítel s chudými křesťany, když nad nimi z dopuštění božího vítězství obdrží, ukrutně a tyransky zachází, tak že se za potřebné neuznává toho dále jim stavuom království Českého a osobám s plnou mocí vyslaným dáti opakovati, nébrž oni sami,

Abgesandten gnädiglich und väterlich abgefertigt und fuehren ihnen hiemit ferner gnädigist zu Gemueth: nachdem sich dieser Zeit die Läuft nit allein von wegen gemeiner Christenheit Erbfeind und bluetdurstigen Tyrannen, des Turken, sondern auch in ander viel mehr Wege sehr gefährlich, schwer und sorglich anlassen, also dass Ihre Kais. Mt. aus väterlicher Fursorg, Lieb und treuherziger Neigung, die Ihr Mt. zu gemeiner Christenheit und dann sonderlich zu ihren Künigreichen, Fürstenthumben und Landen, auch derselben getreuen Unterthanen gnädigist tragen, Ihr Mt. sich auch dessen nit weniger von kaiserlichen und kuniglichen Ambts wegen schuldig erkennen, zum höchsten und unumbgänglich verursacht werden, mit den Ständen des Künigreichs Beheimb und der zuegehörigen Lande vollmächtigen Abgesandten etzliche hochangelegene nothwendige Sachen und Artikel ihnen selbst zu guet furtragen, zu tractiren und handeln zu lassen.

Und erstlich erinnern Ihre Kais. Mt. die gehorsamben Ständ und die andern der zuegehörigen Lande vollmächtigen Abgesandten von neuem gnädiglich und väterlich, in was grosse Gefahr, endlichen Verderb und Untergang die getreuen Stände und Unterthane Ihrer Kais. Mt. Künigreich und Lande sambt ihren Weib, Kindern und allen Hab und Guetern komben wurden, da die hungrischen Gränitzen und das Kriegsvolk daselbst nit sollten erhalten, mit der Besoldung und ander Notdurft versehen, die Gränitzhäuser und Flecken mit Munition, Artolerei und dergleichen Zuegehörung staffirt und also das ganze hungrische Kriegswesen in gueter Acht und sorgfältiger Fursichtigkeit gehalten werden, und dass sie (welchs Gott gnädiglich verhueten wollt) dem bluetdurstigen und grausamben Tyrannen nur stracks unter sein tyrannisch Joch und zu einem Raub gedeihen wurden, wie soliches und viel mehrers ihnen den gehorsamben Ständen des Kunigreichs Beheimb und den incorporirten Landen verschiener Jahr mit gnuegsamber stattlicher Ausfuehrung oftmals furgetragen, zu Gemuet gefuehrt, vielfaltig repetirt und eingebildet worden. Es hats auch leider die Erfahrung geben, wie dieser grausamb Erbfeind

majíce předešlá jim od J. M. C. mnohdykrát učiněná předkládání v dobré paměti, to při sobě zdravě rozvážiti a k srdcím svým připustiti mohou.

gegen der armen Christenheit, wann ihm aus Verhängnuss Gottes die Oberhand und ein Sieg gerathen, erschrecklicher Weis zu tyrannisieren pflegt, dass also unnöthig die gehorsamben Stände des Künigreichs Beheimb und desselben zuegehörigen Lande vollmächtigen Abgesandten mit weitläuftiger Wiederholung desselben lang aufzuziehen, sondern sie werden aus den vorigen von Ihrer Mt. beschehnen Furträgen dem allem in gueter Gedachtnus wohl nachzudenken und es mit Fleiss zu beherzigen haben.

I poněvadž J. M. C. vždycky největší péče, práce a bedlivost o to byla a posavad jest, jakby J. M. C. takovému ukrutnému tyranství téhož nepřítele Turka odolati aneb tomu tak mnoho v cestu vkročiti, aby poddaní J. M. C., věrní milí, s manželkami, dítkami a statky jich v pokoji a bezpečenství zuostati mohli, na to jest J. M. C. všecko jmění své, pokudž nejvýš možné bylo, vedle pomoci z království a zemí J. M. C., nešanujíc svých vlastních komorních statkuov a duchoduov, otcovsky vynaložiti, k čemužby J. M. i ještě ty cesty a prostředky rád obírati a nelitujíc ničehož předsevzíti chtíti ráčil, skrze kteréžby obecní a až posavad trvající pokoj s pomocí pána Boha všemohoucího ještě za dlouhá léta obdržán a věrní poddaní J. M. C., kteříž sou předešle vždycky z poddané náchylnosti J. M. pomoci činili, vzkládáním na ně dalších žádostí od J. M. C. ušetřeni býti mohli: ale jest stavuom tohoto království Českého a osobám z zemí k témuž království připojených s plnou mocí vyslaným dobře vědomé, jak J. M. C. velmi a na nejvyšší za příčinou téhož nepřítele skrze nesnesitedlné náklady na týž zpuosob válečný, turecké dary a jiná bezelstná potřebná vydání, kteráž J. M. C. po ten všecken čas vladařství a panování svého, na sobě míti, ztížen býti ráčí, čehož se až posavad neumenšuje, nébrž pro obranu a bezpečenství věrných poddaných J. M. C. ustavičně to v jedné míře téměř trvati musí, tak že J. M. C. samému bez pomoci a přičinění stavuov království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Lužických, též také jiných království a zemí J. M. C., poddaných věrných milých, takového zpuosobu válečného v Uhřích a potřeb k tomu přináležejících na tak mnohých a roz-

Und weil bishero Ihrer Kais. Mt. grösste Sorge, Mühe und Obliegen gewesen und noch täglich ist, wie von Ihrer Kais. Mt. diesem feindseligen, erschrecklichen Tyrannen, dem Türken, Widerstand gethan oder er ja zum wenigisten aufgehalten wird, damit Ihrer Mt. getreue, liebe Unterthanen mit ihren Weib, Kindern und Vermügen in Ruhe, Fried und Sicherheit bleiben möchten, also haben Ihr Mt. das höchst, so sie vermöcht, neben derselben getreuen Künigreich und Lande gethanen Hilfen unverschont Ihrer Mt. selbst eignen Kammergueter und Einkomben sich kosten lassen und es darbei väterlich guetwillig und treuherzig zuegesetzt, Ihre Mt. wollten auch noch gern die Weg, Weis und Mittel vor die Hand nehmben und sich nichts dauern lassen, dardurch ein gemeiner und bisher Gott Lob gewährter Fried weiter und mit Verleihung seiner gottlichen Hilf noch lange Jahr erhalten werden möcht, und der gehorsamben Stände in Ansehung ihrer hievor so guetwilligen geleisten Steuern und Hilffen vaterlich mit weiterm Begehren gar gern verschonen; es ist aber den gehorsamben Ständen des Künigreichs Beheimb und desselben incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten gar wohl bewusst, wie hoch und aufs äusserist Ihre Kais. Mt. eben von dieses Erbfeinds wegen erschöpft und durch die unerträgliche Kriegsunkosten, türkische Verehrungen und andere unvermeidliche Ausgaben, weliche Ihre Kais. Mt. die Zeit ihrer Regierung obgelegen und noch zur Zeit kein End, sondern von der gemeinen Stände Sicherheit wegen stetigs ihren Verlag haben wöllen, und als Ihrer Kais. Mt. für sich selbst ganz unmüglich ist, ohne der getreuen Ständ des Künigreichs Be-

dílných místech hraničných a pomezních zdržeti a na to náklad činiti nikoliv možné není. A tak J. M. C. nemohl jest toho nijakž z přinucení pominouti, nežli jich stavuov království Českého a posluov z zemí k témuž království přislušejících s plnou mocí vyslaných, zanechajíc obšírného, nepotřebného jim všem prvé o těch o všech příčinách dobře vědomého opakování, pro zdržení jmenovaného válečného zpuosobu v Uhřích a jiných k tomu náležejících případitých potřeb o další pomoc následovati.

A protož jest J. M. C. milostivá žádost, aby stavové království Českého a vyslaní s plnou mocí z markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Lužických tu na předešlých sněmích obecních polouletní svolenou pomoc a berni proti nepříteli Turku, počnouc od toho času, při kterémž táž pomoc buď již vyšla neb vyjíti má, ještě za dva terminy, totiž za celý rok pořád zběhlý na předešlý zpuosob poddaně svolili, a o tom, aby taková pomoc tu kdež náleží, na terminy a časy, kteréž k tomu uloží, J. M. C. pořádně od nich vycházela a spravována byla, nařízení učinili; ano také aby se J. M. C. na touž pomoc tím jistotněji ubezpečiti a lidu válečnému časně platiti dáti a tak jej na těch místech hraničných a pomezních s lepší chutí obdržeti moci ráčil, aby k těm, kteříž by s spravením jakž předešlých restantuov tak těchto budoucích pomocí, kterýchž J. M. C. hledati

heimb, Markgrafthumbs Märhern, Fürstenthumber Ober- und Nieder-Schlesien, Markgrafthumber Ober- und Nieder-Lausitz und anderer Ihrer Mt. Kunigreich und Lande Underthanen Hilf und weitern Beistand solich Kriegswesen in Hungern und die darzue gehörende Notdurft an so viel unterschiedlichen Gränitzorten zu verlegen und zu erhalten, und haben also Ihre Kais. Mt. keinswegs nit umbgehen können, die gehorsamben Stände des Künigreichs Beheimb und desselben zuegehörenden Landen vollmächtigen Abgesandten ausser weitläuftiger, unnothwendiger und zuvor den Ständen aus vielfaltigen Furträgen wohl bewussten Umbständen und Verursachungen umb mehrer Hilf zu Erhaltung des bemelten hungrischen Kriegswesens und zu anderen daneben furfallenden Notdurften weiter zu ersuechen.

Und begehren demnach die Kais. Mt. gnädigist, dass die Stände des Künigreichs Beheimb, auch die vollmächtigen Abgesandten des Markgraftumbs Märhern, Fürstenthumber Ober- und Nieder-Schlesien und Markgraftumbs Ober-Lausitz Ihrer Kais. Mt. die auf jungst verschienem gehaltnem Landtag bewilligte halbjährige Steuer und Türkenhilf von Ausgang desselben Termins wiederumb voriger Bewilligung nach zwene Termin und also ein ganz Jahr weiter*) gehorsamlich leisten und dieselben an gebührende Ort und zu jeder angesetzter Terminszeit ordentlich reichen, auch umb mehrer Gewissheit wegen und damit sich auf soliche Steuergefäll eigentlich zu verlassen, dem Kriegsvolk gebuerliche Zahlung davon verordnet, auch ihnen zuegehalten und also zu mehrer Lust auf den Gränitzen zu bleiben gemacht werden müge, mit wirklicher Execution gegen den saumbigen Ständen,

*) Věta, kteráž Dolní Lužice se týkala a v konceptu přetržena byla, čtla se v tato slova:

„Die vollmächtigen Abgesandten aber des Markgrafthumbs Niederlausitz, demnach die Stände Ihrer Kais. Mt. auf derselben gnädigs Begehren nichts bewilligt (welchs dann Ihrer Kais. Mt. ganz beschwerlich und sich dessen zu den Ständen keinswegs versehen hätten), dass sie Ihrer Kais. Mt. derhalben in unterthäniger Treuherzigkeit und von Gleichheit wegen gegen der Hilfen, weliche Ihrer Mt. die Stände der andern Ihrer Mt. Lande unabschlägig damals geleist, nit allein denselben verhaltnen halben Jahrstermin, sondern auch noch zwen Termin und also ein ganzes Jahr, derneben die Turkenhilf oder Steuer anjetzo guetwillig leisten und den andern Landen kein böse Exempel oder Zerrutlicheit nit machen wöllen, wie Ihrer Kais. Mt. gnädigistes Vertrauen zu ihnen stehet.“

ráčí, prodlévati chtěli, náležitou exekucí přikročeno bylo.

Podle toho jest také J. M. C. milostivá a otcovská žádost, aby stavové království Českého a vyslaní s plnou mocí z markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Lužických ještě dále od vyjití předešlých terminů J. M. C. z každého sudu piva čtyry a římské císařové, uherské a české králové jeden, totiž pátý groš bílý, nebo tak mnoho jak by ten vynésti mohl, týmž způsobem za rok pořád zběhlý na vychování J. M. C. a Její M. císařové dvoru z upřímné náchylnosti poddaně, jakž k nim J. M. C. té milostivé a jisté naděje býti ráčí, tolikéž svolili a dávati připověděli.

A jakož se někteří restanti pomocí J. M. C. od stavuov království Českého a zemí k témuž království přislušejících svolených nacházejí a skrze to lidu válečnému pořádně se platiti, ani hranice tak, jakž by náleželo, opatrovati nemohou, což sobě týž válečný lid nemálo ztěžuje, tomu pak rozuměti jest, že to tudy, poněvadž ty restanty pokutami na to vyměřenými nedobývají, přichází, z čehož sobě jiní, kteříž by se sice toho dopustiti nesměli, posilu a zlý příklad berou, protož potřeba toho ukazuje, aby stavové a vyslaní s plnou mocí na tomto sněmě takové cesty a prostředky příhodné vedle obyčejuov a pořádkuov jedné každé země k tomu obrali, skrze kteréž by se nad tím skutečně ruka držala a v tom nižádnému nic přehlídáno nebylo.

sowohl der Restanten als der künftigen Gefäll halber, die Ihre Kais. Mt. begehren, endlich verfahren und exequiren.

Neben diesem ist auch der Kais. Mt. gnädigs und vaterlichs Begehren, dass die gehorsamben Ständ des Kunigreichs Beheimb und desselben incorporirter Lande vollmächtige Abgesandten des Markgrafthumbs Märhern, Fürstenthumber Ober- und Nieder-Schlesien und Markgrafthumbs Ober-Lausitz weiter von Ausgang des jüngsten Termins Ihrer Kais. Mt. von jedem Fass Bier vier und Ihr Mt. der Römischen Kaiserin einen, als den fünften weissen Groschen oder soviel derselb austragen mag, gleichfalls auf ein ganz Jahr lang unterthänigst bewilligen, reichen und geben wollten. *)

Demnach sich auch etzliche Restanten der hievorigen von den Ständen des Künigreichs Beheimb und der incorporirten Lande Bewilligungen befinden, daraus der ordenlichen Kriegs- und Gränitzfursehung nit wenig Zerrutlicheit auch nicht schlechter Unwillen bei dem Kriegsvolk vonwegen der dardurch bisher verursachten langsamben Bezahlungen entstehet und soviel zu vermerken, dieselben Ausständ etwa daher furnehmblich erfolgen, dass kein sonder gewisser modus der Execution gebraucht und die Stände, weliche ihnen nur böse Exempel dardurch genomben, bei einer mehrern Nachfolg erhalten sein worden: Derowegen so will ein Notdurft sein, dass die gehorsamben Ständ und die vollmächtigen Abgesandten diesfalls bei diesem währenden Landtag auf eine soliche Gewiss-

*) Do proposice, kteráž předložena byla vyslancům slezským, byl přidán ještě artikul:

„Und nachdem die gehorsamben Fürsten und Stände in Schlesien Ihr Kais. Mt. jungst an den Biergefällen mehr nicht als 3 w. G. und derselben geliebtisten Gemahl der römischen Kaiserin den vierten bewilligt, durch weliches vierten Groschen Abgang Ihr Kais. Mt. selbst ein grosser Mangel erfolgt, so wöllen sich Ihr Kais. Mt. gnädigist versehen, dass sie die gehorsamen Fürsten und Stände ihr derowegen aus treuherziger Lieb und Neigung gegen Ihr Mt. die vier Weissgroschen von jedem Fass ohne Abgang vor voll und dann hochgedachtister römischen Kaiserin den fünften w. G. oder aber soviel derselb funft Groschen, wie gemeldet, austragen wird, daneben unabschlägig nnd guetwillig auf das ganz Jahr lang, wie gedacht, bewilligen und reichen und in dem nit weniger als die Stände des Künigreichs Beheimb und der andern incorporirten Lande, weliche es bisher guetherzig gethan und bewilligt, auch noch ohne allen Zweifel thuen werden, ihre underthänige Liebe und Neigung gegen Ihr Kais. Mt. und derselben geliebten Gemahl, beider Ihr Mten. zu ihnen sonderm habenden gnädigisten Vertrauen und Zuversicht nach auch treuherzig beweisen und erzeigen.“

Dále, kdež jsou stavové království Českého na sněmu obecním, (kterýž teď předešle zde na hradě Pražském držán byl, na milostivé předložení J. M. C., aby J. M. k splacení poněkud těch ztížných dluhuov podstatnou pomoc z upřímné náchylnosti učinili, na tom se snesli i také zavřeli a jisté sbírky z vín, obilí, dobytka, vlny, ryb i jiných k tomu podobných věcí na koštování až do sv. Jiří nyní minulého uložili, z kterýchžto sbírek některé sumy na potřeby obecní zemské obráceny a to co mimo ty potřeby i také dar Její M. císařové připověděný přebíhati bude, k dobrému J. M. C., jakž v sobě to ten artikul v zavření sněmovním šířeji obsahuje a zavírá, vynaloženo a dáno býti má: i poněvadž jest již ten čas pominul a takové sbírky se bezpochyby dávati přestaly, těch pak dluhuov J. M. C. skrze veliké a ztížné ouroky se neumenšuje, nýbrž jich čím dále vždy více přibývá, tak že J. M. C. v takových těžkostech předce ustavičně zuostávati a trvati musí, protož J. M. C. předepsaných stavuov království Českého a vyslaných s plnou mocí za to milostivě a otcovsky žádati ráčí, aby dotčení stavové též sbírky z věcí v předešlém zavření sněmovním obsažené předce dále vybírati dali; oni pak vyslaní s plnou mocí z jiných zemí týmž zpuosobem na takové a těm podobné prostředky pomyslíce ty mezi sebou nařídili, a což by se z těch, počnouc od zavření sněmu tohoto, jak dále v království Českém tak v těch jiných zemí k němu příslušejících až do roka pořád zběhlého sešlo, k podstatnějšímu vychování J. M. C. a na splacení dluhuov v jedné každé zemi od J. M. C. povinovatých poddaně z upřímné lásky a náchylnosti a pro zachování rovnosti dávati svolili. A J. M. C. to stavuom království Českého i jiných zemí, což tak v této vysoce duoležité a bezelstné potřebě J. M. učiní, obzvláštní milostí svou císařskou zpomínati a nahražovati ráčí.

heit der Execution nach jedes Lands Gebrauch und Gewohnheit bedacht sein und dieselb ins Werk richten auch darob endlich halten, damit niemandes verschonet werde.

Ferner als auch die Stänđ des Künigreichs Beheimb auf jungst gehaltnem allgemeinem Landtag zu Prag auf Ihrer Röm. Kais. Mt. gnädigistes Begehren sich einhellig verglichen ued beschlossen, Ihrer Kais. Mt. zu etwas Abzahlung derselben hochbeschwerlichen Schuldenlasts eine stattliche Hilf zu bewilligen und darauf sich etzlicher Mittel und Aufschläg auf Wein, Treid, Vieh, Woll, Fisch und anders dergleichen auf ein Versuchen bis zu jetz verschienem S. Georgitag zu legen und von derselben Einkomben etzliche namhafte Posten gemeines Landes Notdurften zu entrichten, das ubrige aber, so uber gemeines Landts Notdurften auch Ihrer Mt. der römischen Kaiserin zuegesagte Verehrung verbleibt, Ihr Kais. Mt. zu Nutz und Besten erfolgen zu lassen treuherzig verglichen, wie aus dem verteutschten und hier beiliegenden Extract desselben ihres Landtagsbeschluss ausfuerlicher und in specie zu sehen, derwegen und weil Ihrer Kais. Mt. Schulden durch die schweren Interesse nit kleiner, sondern von einer Zeit zur andern grösser werden, und Ihr Mt. also in immerwährender Beschwerung derentwegen verbleiben: also ist derohalben Ihrer Kais. Mt. gnädigistes und väterliches Begehren an die gehorsamben Stänđ des Künigreiches Beheimb und desselben incorporirten Lande vollmächtige Abgesandten, dass sie die gedachten Stände der Kron Beheimb jetzobemelte Aufschläg von den berührten und in jungistem Landtagsbeschluss begriffenen Sachen einzunehmben anordnen, die vollmächtigen Abgesandten aber gleichergestalt auf soliche und dergleichen Mittel bedacht sein wollten, dieselben bei ihnen ebnermassen anzustellen und Ihr Mt. die Gefäll, was es, von dem jetzigen Landtag anzufahen, sowohl in den incorporirten Landen als im Künigreich Beheimb ein ganz Jahr lang austragen wird, zu mehrer Unterhaltung Ihrer Mt. und zu Contentirung der Gläubiger eines jeden Lands, da Ihr Mt. schuldig ist, gehorsamblich aus sonder Lieb und treuherziger Neigung gegen Ihr Kais. Mt. und umb durchgehender Gleichheit wegen

Také sobě stavové království Českého a vyslaní s plnou mocí poddaně ku paměti přivésti mohou, že jest je J. M. C. strany nařízení veřejné hotovosti nejednou milostivě a otcovsky napomenouti ráčil, aby táž vysoce potřebná věc tak předsevzata a dotčená veřejná hotovost mezi jmenovaným královstvím Českým a všemi zeměmi k němu přináležejícími stále vedle vší potřeby nařízena býti a o tu se jisté snešení a srovnání státi, i také to všecko trvanlivě buď za času války neb pokoje zdržáno býti mohlo: v čemž ačkoliv jsou stavové dotčených zemí k témuž království přislušejících vedle příležitosti své hotovost lidu jízdného i pěšího nařídili, však jest se o to až posavad mezi stavy království Českého a jmenovaných jiných zemí žádného porovnání, tak aby v tom jednostejná rovnost zachována byla, nestalo, nébrž toho od nich stavuov o předešlém sněmu, až by mezi ně osoby s plnou mocí z těch jiných zemí voleny byly, s kterýmiž by se o takový vysoce duoležitý pilný artikul vedle vší potřeby jednati a jednomyslné nařízení státi mohlo, povztaženo. Z těch a takových bezelstných příčin J. M. C. stavuov a vyslaných s plnou mocí milostivě a otcovsky napomínati ráčí, aby nyní při tomto sněmu obecním, tak pospolu jsouc, tu i též vedle jiných napřed položených artikuluov před sebe vzali, mezi sebou to dostatečně a bedlivě vážili, a jakýmby zpuosobem dotčená veřejná hotovost nejpříležitěji nařízena býti mohla, o to se společně jednomyslně snesouc, to tak, aby ta věc, na kteréž jim samým, manželkám a dítkám a tak vlasti jejich vysoce záleží, k konečnému vyřízení svému, kteréž by stále trvalo, přivedena býti mohla, dostatečně opatřili.

auch bewilligen und folgen lassen. Das wöllen Ihre Kais. Mt. gegen den Ständen des Künigreichs Beheimb und den incorporirten Landen, was sie also auf die erheischende unumbgängliche hohe Notdurft thuen werden, in allen kaiserlichen Gnaden erkennen und unvergessen halten.

Es werden sich auch die Stände der Kron Beheimb und derselben incorporirten Lande vollmächtigen Abgesandten unterthänigist erinnern mugen, dass Ihre Kais. Mt. sie zu mehrmaln zu einer Vergleichung der Defensionordnung gnädigist und väterlich vermahnt haben, diese hochwichtige Sach dahin zu richten und zu dirigiren, damit hierinnen ein soliche beständige und notdurftige Ordnung zwischen der Krone Beheimb und allen darzue gehörigen Landen möchte angestellt und verglichen, auch dieselbe stet und fest zu Kriegs- und Friedenszeiten unverruckt erhalten werden, dass man sich darauf im Fall der Noth zu verlassen und der in schneller etwa fürfallender Eil ordentlicher Weis in gueter Richtigkeit zu gebrauchen hätt. Ob nun wohl sie die Stände dero zu der Krone Beheimb gehörigen Lande fur sich selbst und ihrer Gelegenheit nach ein Bereitschaft zu Ross und Fuess angestellt, so ist es doch noch zur Zeit zu einhelliger Gleichheit mit den Ständen der Kron Beheimb und der vorgemelten andern incorporirten Landen endlich nicht komben, sondern von den Ständen auf hievorigen Landtagen dahin geschlossen worden, dass dieser jetzige Ausschuss von allen Ständen der incorporirten Lande mit voller Macht geordnet zusamben beschrieben und mit denselben zugleich von dieser hochnothwendigen Sachen nach Notdurft tractirt, gehandelt und ein einhellige auch richtige Ordnung gemacht wurde. Derwegen aus diessen und andern hochbeweglichen Ursachen, begehren Ihre Kais. Mt. an die gehorsamben Ständ und der incorporirten Lande vollmächtige Abgesandten gnädiglich und väterlich, die Stände wollten diese hochnothwendige Sachen der Defensionordnung neben den andern vorgemelten Artikeln, dieweil sie jetzo beisamben sein, fur die Hand nehmben, mit einander stattlich und fleissig berathschlagen, wie und wasgestalt bemelte Defension

I toho J. M. C. před stavy a vyslanými s plnou mocí, jakožto věrnými poddanými svými, tejna učiniti moci neráčí, že tohoto roku vedle zpráv a špehuov ze všelijakých příčin vpáduov tureckých obávati se jest a hranice Uherské pro uvarování záhuby a škod jich samých stavuov, jakž toho vysoce duoležitá potřeba ukazuje, tím lépe opatřeny a osazeny býti musejí, za kterýmižto příčinami J. M. C. stavuov království Českého a vyslaných z jiných zemí s plnou mocí milostivě a otcovsky žádati i také napomínati ráčí, aby na to pomyslili, to uvážili a v tom se odevřeli, s jakou pomocí všickni společně a každá země obzvláštně (bez ujmy těch jiných pomocí, kteréž na ochranu a zdržení hranic krom toho sotva postačovati mohou) kdyby toliko některý báše a begové s lidem, kterýž se na hranicích tureckých drží, neb beglervek, nebožto sám císař turecký táhnouti a vpády činiti měl, jmenovaným hranicím k odporu nepříteli a obraně míst pomezních, tudíž k založení mu cest neb pasuov přispěti by chtěli a v tom takový řád a správa nařízena byla, jakby toho potřeba nastala, aby oni k ochraně a retuňku sami sebe, manželek a dítek svých ihned pohotově býti, bez prodlévání táhnouti a takový lid v poli při nejmenším za tři měsíce trvati mohl; jakž pak J. M. C. o stavích a vyslaných s plnou mocí, jakožto téměř tomu nepříteli nejblíže přísedících, milostivě pochybovati neráčí, že tento artikul k srdcím svým zdravě připustí a v tom ve všem, aby to k vykonání svému přivedeno bylo, na bedlivé pilnosti své nic sjíti nedají.

anzuordnen sei, und sich also einhellig vergleichen, damit hierin ein soliche Gewissheit und Richtigkeit, gemacht, auf dass, wann es die Notdurft erfordert sie zu Beschützung ihrer selbst, auch ihrer Weib und Kind alsbald gefasst sein und sich vor Schaden und Verderb retten und sicher helfen mügen.

Es können auch Ihre Kais. Mt. den gehorsamben Ständen des Künigreichs Beheimb und desselben incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten nicht verhalten, demnach, wie zu besorgen und aus einkombenen Kundschaften zu vernehmben, sich allerlei Ursachen halben des Turken Einfalls zu befahren und vonnothen sein will, die hungrischen Gränitzen zu Verhuetung ihrer der Ständ selbst grossen Verderbs, Schaden und Untergangs umb soviel desto besser zu versorgen und zu besetzen, und aber den Ständen der Kron Beheimb, auch den incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten solichem fleissig nachzudenken, zu erwägen, zu berathschlagen und hierin sich zu erklären gebueren will, mit was Hilf sie sammentlich und ein jedes Land insonderheit, da etwa ein Bascha, Beg oder Beglerweg mit dem turkischen Gränitzvolk, oder aber der turkisch Kaiser selbst dieses Jahr ein Einfall und personlichen Zug thuen sollt (ohne Nachtheil der andern Hilfen, die sie hievor zu Beschützung und Erhaltung der Gränitzen gar schwerlichen leisten) gefasst sein und gedachten Gränitzen zu Rettung derselben, auch dem Feind zu Widerstand und zu Verlegung der Päss mit gueter Ordnung der unvermeidlichen Notdurft nach zu Rettung und Beschützung ihrer selbst, auch ihrer Weib und Kinder alsbald aufkomben, ohne Verzug anziehen und solich Volk zum wenigisten drei Monat lang im Feld verharren mochten: so begehren Ihr Kais. Mt. derwegen gnädigst, dass die Ständ der Kron Beheimb und der andern Lande vollmächtigen Abgesandten dies mit sonderm Fleiss berathschlagen, auf Mittel und Weg gedacht sein auch schliessen wöllen, wes man sich auf solchen Fall eines turkischen Überzugs, den Gott gnädiglich verhueten wolle, zu jedes Lands und gemeiner Christenheit Gueten, Schutz und Entsetzung verhalten und den Feind stattlich mit Widerstand begegnen sollt. Und seind Ihr Kais. Mt. der

Také se stavové království Českého upamatovati mohou, co jest jim od J. M. C. na minulém sněmu obecním, kterýž nejposléze na hradě Pražském držán byl, strany spevnění, pokudž nejdřív možné, ještě více míst hraničných a pomezních pro vpády turecké předkládáno bylo, načež jest J. M. C. od nich stavuov ta odpověď tehdáž dána, že na ten krátký čas toho i jiných vysoce duoležitých artikuluov uvážiti vedle potřeby nemohou, neb že se to (ač chceli se něco gruntovního předsevzíti) s jinými zeměmi k témuž království přislušejícími jednomyslně předsevzíti musí: i poněvadž dotčení stavové nyní při tomto sněmu obecním s vyslanými s plnou mocí z těch jiných zemí pospolu jsou a na tom nyní psanému království a jiným zemím, zvláště pak těchto nynějších velmi nebezpečných časuov, aby tím déle protahováno nebylo, vysoce mnoho záleží, protož J. M. C. jich stavuov a vyslaných s plnou mocí tolikéž milostivě a otcovsky žádati ráčí, aby, připustíc to zdravě k srdcím svým, na ty prostředky nastoupili a je obrali, skrze kteréž by na dotčené spevnění a vystavení více míst hraničných jistá pomoc obrána, na to vynaložena a tak tudy budoucímu nebezpečenství, kteréhož se konečně obávati jest, v cestu vkročeno býti mohlo; jakž sou pak stavové království Uherského a arciknížetství Rakouského na vystavení a spevnění Ujvaru nemalou sumu svolili, a J. M. C. se toho od stavuov království Českého a vyslaných s plnou mocí z zemí k témuž království přislušejících, jakožto věrných poddaných svých milých, tolikéž konečně a jistotně beze vší pochybnosti nadíti ráčí.

ungezweifelten Hoffnung, es werden Ihnen die Ständ und die vollmächtigen Abgesandten, als die zum Theil am nähisten angesessen und welche die Noth selbst angehen thut, diesen Artikel hochlich anliegen, und damit derselb in wirkliche Fortsetzung bracht werden müge, an ihrem Fleiss nichts erwinden lassen.

Die Kais. Mt. erinnern auch die Ständ des Kunigreichs Beheimb hiemit gnädigist, was Ihr Kais. Mt. ihnen den Ständen auf jungst gehaltnem allgemeinem Landtag zu Prag von wegen furderlicher Befestigung noch mehrer Gränitzort zu Aufenthaltung des Türkeneinfalls eingebildet, darauf Ihrer Kais. Mt. von den Ständen die Antwurt worden, dass sie damals diese und andere mehr hochwichtige Artikel in so kurzer Zeit nach Notdurft nicht berathschlagen kunnten, sondern, da etwas grundlichs und beständigs sollte gehandelt werden, dass soliches mit einhelliger Vergleichung der andern zu der Kron Beheimb incorporirten Lande furgenommen werden und beschehen müsste. So dann oftgemelte Stände des Künigreichs Beheimb mit den andern incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten anjetzo auf diesem allgemeinen Landtag versammelt sein und aber an diesem Artikel bemelten Künigreich und den andern Landen furnehmlich in dieser gegenwärtigen jetzigen sehr gefährlichen Zeit hoch und merklich viel gelegen und solchs keinen Anstand leiden kann: derowegen begehren Ihre Kais. Mt. an die gehorsamben Stände der Kron Behem und die andern vollmächtigen Abgesandten gnädiglich und väterlich, sie wollten dieses alles zu Gemuet und Herzen nehmben und auf soliche Mittel gedacht sein auch die ins Werk richten, damit ein gewisse Hilf zu Auferbauung noch mehrer Befestigungen und Erhaltung der Gränitzhäuser angeordnet und also der bevorstehenden Gefährlichkeit furkomben möcht werden, inmassen auch die Stände des Künigreichs Hungern und Erzherzogthumbs Österreich zu Erbauung und Befestigung des Schloss Uywar nicht ein schlechte Suma bewilligt, und wöllen sich Ihre Kais. Mt. derwegen zu den Ständen des Künigreichs Beheimb und den andern incorporirten Lande vollmächtigen Abgesandten dergleichen als

J. M. C. tolikéž sobě milostivě ku paměti přivésti ráčil, jaké sou ztížnosti těchto časuov minulých opět na J. M. strany vnášení do království Českého zlých zapověděných neberných, lehkých a vynášení ven dobrých hodných mincí, potom také strany nerovného braní a placení týchž mincí v zemích k dotčenému království Českému přislušejících vznešeny byly: i poněvadž ten artikul velmi potřebný jest a na něm mnoho záleží a sice bez společného shromáždění a srovnání se o to stavuov království Českého a vyslaných s plnou mocí z jiných zemí k témuž království přislušejících k uvážení a na místě postavení přijíti nemuože, J. M. C. milostivě pochybovati anobrž stavuov a vyslaných za to milostivě žádati ráčí, aby o to o všecko mezi sebou dostatečné promluvení měli a na tom se společně snesli, kterak by v tom rovnost vedle příležitosti jedné každé země zachována a vedle předešlých mandátuov od J. M. C. vyšlých takové lehké zlé, zapověděné mince do týchž zemí netoliko se více nevnášely nébrž docela vybyty a vypleněny byly.

Naposledy J. M. C. toho před stavy království Českého a vyslanými s plnou mocí z jiných zemí tejna nečiní, že jest J. M. C. vedle vuole a vnuknutí pána Boha všemohoucího s vědomím, radou a dobrým zdáním kurfirštuov, též s J. M. C. spřízněných i jiných knížat svaté říše, některých nejvyšších ouředníkuov zemských, rad svých z království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slez-

zu den getreuen Unterthanen ungezweifelt nit weniger versehen.

Ihre Kais. Mt. haben sich auch gnädiglich erinnert, was dieser jetzigen verschiener Zeit abermals von wegen der bösen verbotenen geringen Münz, so in das Künigreich Beheimb eingefuehrt, dagegen aber die guete und genehmbe Münz herausgefuehrt würde, item von ungleicher Nahmb und Zahlung derselben Münzen in den incorporirten Landen an Ihre Kais. Mt. gelangt ist worden. Dieweil dann dieser Artikel sehr nothwendig und viel daran gelegen ist, solicher auch ohne einhellige Zusambenkunft und Vergleichung der Stände des Künigreichs Beheimb und der incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten zu notdurftiger Berathschlagung und Erorterung nit komben kann, so wöllen*) Ihr Kais. Mt. kein Zweifel, sonder viel mehr die gehorsamben Ständ und die vollmächtigen Abgesandten ermahnt und an sie begehrt haben, dieses alles mit einander einhelliglich nach Notdurft zu erwägen und sich zu vergleichen, wie und wasgestalt eine Gleichheit nach Gelegenheit eines jeden Lands des Werths in der Nahm und Ausgab der Münze angeordnet und vermug Ihrer Kais. Mt. hievorigen ausgangnen Mandaten die geringe verbotne Münz ferner nit in die Lande eingefuehrt, sondern gänzlich hinweggebracht und ausgerott werden, die gueten Münzen aber dagegen im Land verbleiben möchten.

Beschliesslich können auch Ihr Kais. Mt. den Ständen des Künigreichs Beheim und desselben incorporirten Landen vollmächtigen Abgesandten gnädiglich nicht verhalten, nachdem sich Ihre Kais. Mt. aus sonderlicher Schickung und Vorsehung des allmächtigen Gottes mit Rath, Vorwissen und Guetbedunken der Chur-, befreundeten und ander Reichsfürsten auch etzlicher Ihrer Kais. Mt. gen Wien

*) Do proposice pro vyslance z knížetství Slezského byl po marginalii „Diesen Artikel allein in Slesien zu setzen“ položen artikul:

„Obwohl hochstgedachtist Ihr Kais. Mt. aus dem Fürstentagsbeschluss, welcher jungst Montags nach Judica zu Breslau gehalten worden ist, soviel vernommen, dass die gehorsamen Fürsten und Ständ in Slesien aus etzlichen bedenklichen und von ihnen eingeführten Ursachen der Münz halber ausser Lands nit wohl wes nutzlichs handeln lassen kunnten; jedoch weil Ihr Mt. gleichwohl nit weniger ein sondere Notdurft befinden, dass von den Ständen in itziger ihrer Versamblung darvon tractiret werde: so haben Ihr Kais. Mt. nit unterlassen kunnen, solchs auch in dem Furtrag dieses Landtags gleichsfalls hiemit zu proponiren, und weil dieser Artikel sehr nothwendig ist und daran insonderheit viel gelegen, so wöllen u. s. w.“

ského a markrabství Lužických, tudíž také jiných předních osob z dotčených zemí k témuž království Českému příslušejících, kteréž sou od J. M. C. do Vídně obeslány byly, království Polské k sobě přijíti a juramentum nebołižto přísahu náležitou posluom k J. M. C. od stavuov jmenovaného království Polského a zemí k němu příslušejících vypraveným, k témuž království vykonati ráčil. I mohou nadepsaní stavové a vyslaní s plnou mocí při sobě dobře a zdravě rozvážiti, co jim, královstvím a zemím J. M. C. ano všemu křesťanstvu na tom, že jest J. M. C. nyní dotčené království Polské ujíti ráčil, záleží a záležeti bohdá bude a jak velicí nákladové již J. M. C. na to šli a ještě, až ty všecky věci na místě postaveny budou a J. M. C. dokonale v vladařství a panování jmenovaného království Polského vjíti ráčí, bezelstně jíti musejí: za kterýmižto příčinami J. M. C. nebude možné, aby J. M. neměl od jiných království a zemí, a tak i při stavích království Českého, markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Lužických k takové vysoce duoležité potřebě podstatné pomoci milostivě očekávati. A tak J. M. C. jich za to milostivě a otcovsky žádati ráčí, aby tuto znamenitou potřebu, na kteréž J. M. C. královstvím a zemím i věrným poddaným a tak všemu křesťanstvu vysoce a mnoho záleží, bedlivě a zdravé k srdcím svým připustili, mezi sebou uvážili a k J. M. C. se v tom z upřímné a věrné poddanosti, jakouby pomoc, tak aby J. M. C. v dokonalé vladařství a panování téhož království Polského přijíti moci ráčil, vedle osobné jízdy s J. M., čehož všeho se jim J. M. C., jakožto věrným poddaným, duověřuje, když k tomu přijde, učiniti chtěli, a J. M. C. ty veliké náklady a vydání, kteréž J. M. na to až posavad šly a ještě jíti musejí, tím lépeji snésti moci ráčil, světle odevřeli, jakž pak J. M. C. té jisté milostivé a otcovské naděje býti ráčí, že se v tom stavové a vyslaní s plnou mocí z jiných zemí k J. M. C. z věrné a upřímné náchylnosti, poněvadž se to jim a potomkuom jich, tudíž (jakž nahoře dotčeno) všemu křesťanstvu ku potěšení, dobrému a prospěšnému schyluje, povolně ukáží a to na sobě, že vlastí svých vzdělání v obzvláštní péči a bedlivosti své mají a na osobách

derhalben mit Fleiss erforderten obristen Landofficier, Räth und furnehmen Personen des Kunigreichs Beheimb und der incorporirten Lande des Künigreichs Polen endlichen angenomben, auch den polnischen zu Wien gewesenen Abgesandten und ihren Mitverwandten das Juramentum zum Künigreich allbereit gethan und nun derhalben die gehorsamben Stände bei sich selbst vernunftig wohl zu ermessen, was ihnen den Ständen, Ihrer Kais. Mt. Künigreichen, Fürstenthumben und Landen, ja auch der ganzen Christenheit an diesem Künigreich Polen, welchs, wie gedacht, Ihr Mt. angenomben, gelegen ist und was grosse Unkosten Ihrer Mt. allbereit darauf gangen und noch, bis Ihre Mt. dasselb vollend richtig machen und in ruebige Posses bringen, unvermeidlich werden aufgewendt werden müssen: derowegen und aus diesen Ursachen kunden Ihre Kais. Mt. abermals nit umbgehen, die Stände des Künigreichs Beheimb und der andern incorporirten Lande zu solicher hohen unvermeidlichen Notdurft und allgemeinem Nutz und Besten umb erspriessliche Hilf, Furschub und Beisteuer zu ersuechen und begehren derwegen die Kais. Mt. gnädigst und väterlich, die gehorsamen Ständ und vollmächtige Abgesandten wöllen dieses hochwichtige Werk in fleissiger Acht halten, es mit einander berathschlagen und sich gegen Ihr Kais. Mt unterthänigist aus treuherziger Guetwilligkeit erklären, was sie Ihr Kais. Mt. zu vollend Erlangung dieses Kunigreichs vor ein stattliche Hilf, indem sich Ihre Kais. Mt. ihnen vaterlich vertrauen und es ihnen gnädigist heimstellen, neben dem Reiterdienst leisten und bewilligen wöllen, damit Ihr Kais. Mt. sich derselben zue Notdurft zu gebrauchen und die grosse bisher aufgewendten und noch darzu gehörende Unkosten und Darlegen desto besser zu erschwingen hätten. Und seind Ihre Kais. Mt. der gnädigisten und väterlichen Zuversicht zu den Ständen der Kron Beheimb und der andern incorporirten Landen als den getreuen Unterthanen, sie werden sich aus unterthäniger Treuherzigkeit, wie gedacht, gegen Ihrer Kais. Mt. in diesem Fall, weil es ihnen und ihren Nachkomben, auch der ganzen allgemeinen Christenheit, wie gedacht, zu Trost, Wohlfahrt und Fromben, auch bei

jich při tom při všem vedle nejvyšší možnosti nic neschází, v skutku znáti dají.

A ačkoliv J. M. C. jiné naděje býti neráčil, než že stavové markrabství Dolních Lužic na sněmu obecním, kterýž teď nejposléz držán byl, vyslané své s plnou mocí na tento sněm obecní na hrad Pražský, tak jako jiné země k království Českému přislušející, vypraviti se uvolí, ale poněvadž sou v tom omluvu svou předložili a nicméně vedle relací komisařuov od J. M. C. na týž sněm do Lužic vypravených učiněné poddaně připověděli, oč stavové království Českého a vyslaní s plnou mocí z jiných zemí jednati a zavírati budou, že se oni také v tom poslušně a poddaně zachovati a ukázati chtějí, z těch příčin a že pro krátkost času J. M. C. s nimi stavy markrabství Dolních Lužic strany vypravení vyslaných jich s plnou mocí dále jednati dáti možné nebylo, na tom jest J. M. C. přestati ráčil, nepochybujíce o nich, že se vedle téhož uvolení svého a dotčené relací komisařuov J. M. C. v tom ve všem, oč mezi stavy království Českého a jinými vyslanými s plnou mocí jednati a zavírati se bude, zároveň poddaně a povolně zachovají.

A co tak stavové často psaného království Českého a vyslaní s plnou mocí z jiných zemí k témuž království přislušejících, jakožto věrní poddaní, v tom ve všem, prohlídnouce k těm nahoře položeným znamenitým, vysoce duoležitým a bezelstným příčinám a potřebám, z žádné povinnosti než z věrné upřímné náchylnosti poddaně svolí a učiní, J. M. C. je všecky podle starobylého obyčeje, že takové dobrovolné svolení privilejím, svobodám, obdarováním a starobylým zvyklostem jich na žádnú ujmu a škodu býti nemá, dostatečným reversem milostivě opatřiti, tudíž také to jim všem společně i jednomu

andern Völkern zu sondern nachruemblichen Ehren gereichen thuet, treuherzig und guetwillig erzeigen und dardurch spuren und vermerken lassen, dass ihnen gemeines Vaterlands Aufnehmben, Gedeih und Wohlfahrt lieb und sie dasselbe auch mit ihrem Vermügen zu befurdern insonderheit ganz wohl geneigt sein.

Und obwohl sich Ihr Mt. gnädigist keines andern versehen, dann es wurden die Stände des Markgrafthumbs Niederlausitz auf dem dasselbst auch gehaltenen Landtag Judica in die Abfertigung ihrer vollmächtigen Abgesandten hieher gen Prag, wie die ander gehorsamen der Kron Beheim incorporirten Lande bewilligt haben; alldieweil sie aber ihre Entschuldigung fürgewendt, doch vermug Ihr Mt. daselbst gehabten Commissarien Relation unterthänigist darzu erboten, was die Stände der Kron Beheimb und die vollmächtigen Abgesandten der anderen Lande handeln, rathschlagen und schliessen werden, dass sie sich in demselben ihres Theils des unterthänigsten Gehorsambs verhalten und erzeigen wollten: so haben gleich Ihre Kais. Mt., weil es die Kürze der Zeit wes weiters der Absendung halber bei ihnen zu handeln diesmal nit geben wollen, damit gnädigist müssen zufrieden sein, sonderlich weil Ihr Kais. Mt. gar nit zweifeln, sie werden ihrem Erbieten und gedachter Commissarien Relation nach alles dasjenige, was von den gehorsamen Ständen der Kron Beheimb und den andern vollmächtigen Abgesandten jetzo gehandelt und geschlossen werden wird, pro rato gehorsamlich halten.

Was nun also oft gedachte Stände des Künigreichs Beheimb und der andern incorporirten Lande anwesende vollmächtige Abgesandten als die getreuen Unterthanen in Ansehung der hievor erzählten hohen unvermeidlichen Ursachen und Notdurften aus keiner Pflicht, sonder aus treuherziger Neigung unterthänigist bewilligen und leisten werden, das soll an ihren Privilegien, Freiheiten, Begnadungen und alten Gewohnheiten, sowohl den Incorporirten Landen die vollmächtig Abfertigung ohne Nachtheil und Schaden sein, wie ihnen dann Ihr Mt. darueber hieneben die sonderbare verfertigte Revers gnädigist ubergeben und zustellen

každému obzvláštně vší milostí svou císařskou zpomínati a nahražovati ráčí.

lassen, wöllen sich auch versehen und sie die Stände sambt den vollmächtigen Abgesandten der ander Lande darzu gnädigist ermahnet haben, dass sie von Prag jetzo eher nit verrucken wöllen, es sei dann dieser Landtag zuvor beschlossen oder ihnen von S. L., unserm geliebten Sohn Kunig Rudolfo erlaubt oder bewilligt, mit diesem gnädigisten Erbieten, dass Ihr Kais. Mt. diese Treuherzigkeit, so Ihr Mt. die Stände der Kron Beheim und die vollmächtigen Abgesandten anstatt ihrer Principalen bei diesem Landtage in ein und den andern auch gar ihnen selbst und dem ganzen Vaterland zum besten bewilligen, thun und leisten werden, in allen kaiserlichen und kuniglichen Gnaden gegen ihnen sambtlich und einem jeden insonderheit erkennen und unvergessen halten, auch ihr allergnädigster Kaiser, Kunig und Herr sein und bleiben wollen.

---

126. Rudolf král oznamuje císaři Maximilianovi, že proposice přednešena byla sněmu dne 17. května, zástupci markrabství Moravského že se zpečovali účastniti se společného jednání sněmovního odvolávajíce se na své svobody, konečně však předce se podvolili s tou výminkou, když jim dovoleno bude ve zvláštních schůzích o záležitostech Moravy se uraditi.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 21. května. Konc. v státním archivu ve Vídni.

E. Mt. erinnere ich hiermit gehorsamblich, dass den siebenzehenden dies laufenden Monats der Fürtrag beschehen, darauf von den Landständen Anfangs in Berathschlagung gezogen worden, wie und welchergestalt die Landtagssachen abzuhandeln.

Ob nun wohl, dass dieselben in gesammelten Rath sollen tractiert werden, geschlossen worden, auch die Schlesischen und Lausitzer ihnen solches gefallen lassen, haben doch die märherischen Ständ in solche Deliberation nit verwilligen wöllen, sonder fürgeben, dass solches ihrem alten Herkomben und habenden Freiheit zuwider, desgleichen wär bei ihnen nit bräuchlich zu replicieren, so dann vermuetlich die beheimischen Landständ ihr Antwort dahin richten möchten, dass E. Mt. zu replicieren schwerlich umbgehen wurden, also truegen sie solchergestalt sich in Tractation einzulassen billich Bedenken; haben aber neben andern Landständen mit der Condition in gesammelten Rath einzutreten sich erklärt, wofern in dem Landtagsbeschluss, dass solches ihnen an ihren habenden Freiheiten allerdings unvergreiflich sein soll, expresse fürsehen und einverleibt und ausdrücklich vermelt werde.

Solches haben die beheimischen Landstände keineswegs gestatten wöllen, sondern dargegen opponiert, ihr der Märherischen Freiheiten giengen sie nicht an, sie wären auch nit von ihnen den Ständen, sondern von E. Mt. auf den Landtag beschrieben und erfordert, derhalben auch ihrenthalb sie die beheimischen Stände einiche Neuerung in Landtagstractation nit zuelassen kunnten.

Wiewohl ich nun hierüber mit den märherischen Ständen Handlung gepflogen und sie von

ihrem Fürhaben abzuweisen verhofft, hab ich doch bei ihnen nichts fruchtbares richten oder erhalten künnen, sondern ist die Sach uber mein Ersuechen in Bedacht gezogen worden.

Anheut dato haben sie sich neben andern Ständen in gesammelten Rath zu erscheinen, den Fürtrag anzuhören und der Notdurft nach zu berathschlagen dergestalt erboten, dass ihnen den märherischen Ständen abzutreten und sich ad partem mit einander zu unterreden bevorstehen und zuegelassen werden soll, damit sie also ihr Notdurft handeln und sich mit den andern Ständen desto leichter vergleichen mögen.

Mit solcher der Märherischen Declaration seind die beheimischen und andere Landständ zufrieden gewest und haben darauf auf heut in gesammelten Rath die Landtagstractation fürgenommen und die Proposition allbereit abgehört.

---

127. Šepmistři a rada i všecka obec na Horách Kutnách prosebně žádají stavy na sněmu shromážděné za zemskou pomoc na pavování dolu greifského, na kterýž sami již přes 40.000 byli vynaložili.

Bez datum (1576). Orig. v archivu města Hory Kutné.

V. M. vysoce urození páni, páni, urození a stateční páni rytíři, slovutné a vzáctné poctivosti páni Pražané i jiní páni poslové z měst, páni nám milostiví a přátelé laskavě příznivíl Od pána Boha všemohoucího zdraví a v něm hojného božského požehnání i také v předsevzetí a jednání věcí tohoto království se dotýkajících při tomto shromáždění a sněmu obecním šťastného prospěchu žádáme a upřímně přejeme. Nepochybujem, že o tom M. V. dobrou vědomost míti ráčíte, kterak od několika let o vyzdvižení hor v tomto království Českém a zvláště kterak by Horám Kutnám, jakožto z předních tohoto království jednomu klenotu zase pomoženo býti mohlo, od V. M. promlouváno i od nás horníkův také za laskavý fedruňk žádáno bylo, ale to až posavád pro mnohé a veliké zaneprázdnění a některé jiné příčiny k žádnému jistému opatření a na místě postavení přivedeno není. Však nicméně mezi tím od některých pánův komisařův od J. M. C. k tomu nařízených i také předešlých nejvyšších pánův mincmejstrův s úřadem horním to obmejšleno bylo, aby při Horách Kutnách ku pomoci Kaňku také někteří stříbrní dolové k hlubinám, kdež zkušeně vždycky nejodplatnější rudy bývají, zase dobýváni a lepších i bohatších gradův rud, nežli v mělčinách a blízko ode dne jsou, hledáno bylo; i majíce o cauku grejfském, na kterémžto důl Hrušky a důl Višně i jiní mnozí dolové jsou, znamenitou zprávu, že by ti caukové a dolové ne pro nedostatek rud, ale skrze války spuštěni býti měli, však že by ještě v nich nemálo rud na umprošších zůstávalo, i ráčili jsou s námi jakožto obcí Hor Kuten jednati a k tomu nás přinutkati, abychom se v takových caukův a dolův gveldikování a dobývání pro vyzdvižení těch hor, jakožto klenotu zemského, dali.

Což, ačkoliv sousedé a horníci chudí a prvé mnohým pavováním i také náklady svými jsme obtíženi byli, nebo při těchto horách z žádných jiných zemí kverkův, jako se někde při jiných horách možní kverci nacházejí, není, než co my sami domácí svými náklady jsme je zdržovali a zdržujeme, však na takové předložení Jich M. nás, jakžkoli i s svou velikou těžkostí jsme učinili, a ty oba cauky grejfský i kuklický na se vzali, a je vedle své nejvyšší možnosti gveldikovali, až jsme potom po mnohých nákladích teprv tomu porozuměli, že bychom tím způsobem netoliko obojímu, ale ani jednomu zadosti učiniti nemohli, vynaloživše do několika tisíc od hlubiny v dole Krsňáku na cauku kuklickém z uvážení a vědomosti úřadu horního upustiti jsme musili, a to za příčinou tou, že se na tom všickni znalejší horníci snášeli, že by cauk grejfský ještě hodnější nežli kuklický k dobývání byl, v ten jsme se vložili a již téhož grejfského cauku přes sto later na hlubinu, dnem i nocí do padesáti

koní, též i čeládky počet nemalý k tomu chovajíc, k týmž koním, vodám na hlubinách a jiným dílům, jsme zgveldikovali a vod znamenitě odporných a silných sfejlovali, na délku pak po cauku aneb po kluftách do sedmi set later, k tomu přes třidceti jiných dolův a šachet příležících, o kterýchž se toliko ví a odevřeny jsou, též tím nákladem do té míry a hlubiny osušili; na kteréžto gveldikování již do čtyřidciti tisíc ačkoli jest vynaloženo, však ještě na žulu aneb dno téhož dolu pro vody přijíti nemůžeme. A majíce již těch gradův a měr, v kterých nejbohatší rudy obyčejně bývají, dosahovati a na grunt dosednouti, již jsme tak na nejvyšší schuzení a jako na hlavu košty poraženi, tak že nám již nikoli déle bez přičinění pomoci skutečně takového nákladu udržeti možná není.

Za kteroužto příčinou jsouce k tomu bezelstným nedostatkem a velikou potřebností přinuceni, k V. M. se na radu a pomoc utíkáme a poníženě prosíme, poněvadž dotčené Hory Kutny ne poslední klenot tohoto slavného království jsou, odkudž nadělení božího každého týhodne v rudách, kyzích i také mince na tisíce vychází, že na ty cesty a prostředky, skrze něž by nám a tomu cauku, na němž nyní všecka podstata hor stříbrných záleží, v této nynější veliké potřebě spomoženo býti mohlo, milostivě a laskavě pomysliti, a nás v takovém znamenitém a již přeobtížném, ano bez rychlé pomoci k zdržení nemožném nákladu asi půl třetího tisíce kopami gr. č., buď z berně obecné na potřeby země neb kde by se V. M. vidělo, pomoci retovati a fedrovati ráčíte, neb nebudeli taková pomoc učiněna, tehdy pro naši již nemožnost a nejvyšší zašlost i také do několika tisícův skrze to zadlužilost, nemohouce toho na sobě déle zdržeti, ode všeho bychom upustiti musili, a tak ten náš náklad, čehož pane Bože ostříhati rač, v nic by přišel, ti všickni svrchu psaní osušení již dolové se zase zatopili, a hůře nežli prvé zabořili; my také v té naší zašlé skrze to chudobě a dluzích zůstati bychom musili, a tak by již s těžkostí kdo takový náklad na to na budoucí časy před sebe vzíti chtěl, nébrž ty hory stříbrné spíšeji k zavedení a snížení, nežli k vyzdvižení jakému by se schylovaly.

A poněvadž pak, jakž se nám vidí, věc slušnou i také zemi potřebnou V. M. předkládáme, a v těch příčinách již netoliko nás, obyvatelův Hor Kuten, ale i všeho království Českého jakožto obzvláštního klenotu se dotýče, a my před tím, pokudž jsme takové košty a náklady na sobě sami a obci naší nejvejš zdržeti mohli, žádnou takovou pomocí M. V. jsme nezaneprázdňovali, věříme i také prosíme, že takovou věc laskavě před sebe vzíti a nás i ty hory skutečnou pomocí, abychom o ten znamenitý náklad, kterýž jsme již učinili, nepřišli, ale takového nadělení božského, jehož vždy den ode dne v dobré naději očekáváme, dojíti mohli, milostivě opatřiti a fedrovati ráčíte. V čemž se V. M. k ochraně poručena činíme a za milostivou a laskavou i také brzkou odpověď V. M. žádáme a prosíme.

Šefmistři a rada i všecka obec na Horách Kutnách.

---

128. Petr Bernášek a Řehoř Vodička, vyslanci Kutnohorští k sněmu českému, oznamují šepmistrům a radě Hor Kutných o věcech sněmovních, kteréž teprva téměř se začínají, že sneseno jest, aby z 30 lánů rolí jeden rejtar a pěší, v stavu městském pak třidcátý člověk vydán a vychováván byl, a žádají za zprávu strany nákladův na hory učiněných.

V PRAZE. 1576, 26. května. — Opis v arch. města Hory Kutné.

Službu oc. Při tom oznamujem V. O., že teprva sollicitací naše z rozkazu a nařízení nejvyššího pana sudího v pondělí nejprv příští začíti se měla, protože věci sněmovní teprva téměř dobře se začínají a toliko mezi stavy vyššími o to, aby ze 30 lánův rolí každý rejtara s koněm a jednoho pěšího k tomu, stav pak městský třidcátého člověka, kdyžbykoli toho potřeba kázala, aby vydali

a svým vlastním koštem vychovali, dnešního dne sneseno jest. Ale my v naší věci skrze pospíchání v našem jednání ten nedostatek máme, pro kterýž tohoto posla naschvále k V. O. odsýláme, jedno, že v tom se pamatujeme, že v předešlé suplikací, kteréž jsme do soudu zemského podali, koštu na ty dva doly do 40.000 vynaloženo jest a v těchto suplikacích, které s sebou jsme vzali k přednešení Jich M. toliko o 30.000 zmínka se činí, přehlídnutím-li v psaní či naší nepamětí co tu schází, nemůžeme se domysliti a toho se obáváme, ač té suplikací předešlé nevíme se kde doptati na ten čas, ale kdyby se našla a s touto poslední konferována byla, abychom v nějakém domnění nebyli při Jich M.; druhé, že výpisův takových koštův, na něž se ta suplikací vztahuje a referuje, od písaře dolového ani ztížnosti jeho sepsané nemáme; třetí, že i to naučení od některých pánův přátel máme, abychom z toho vortu k Hruškám přináležejícího nějaký pěkný kus neb dva Jich M. do sněmu pro snadnější sklonění Jich M. přednesli a ukázali, aby Jich M., že slušné věci se žádá, porozuměli. A protož za to žádáme, že to vše, což může nejrychleji se státi, opatřiti a nám odeslati račíte. S tím pán Bůh všemohoucí rač s námi se všemi býti. Datum v sobotu post Urbani v hodinách 19 pospěšně v Starém městě Pražském v domě jenž slove u Moravův léta Páně 76. Poslu dáno 3 gr. č., ostatek nechť jemu se doplatí.

---

129. Rudolf král nařizuje městu Chebu, aby vyslance své k určitému dni do Prahy vyslalo, kdež vyčkati mají rozhodnutí jich ztížné žádosti v příčině rovného placení daní se stavy království Českého a zároveň s nimi vyjednáváno býti má o pomoc, jakou by poskytnouti měli k nastávající jízdě císaře Maximiliana do Polsky.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 3. června. — Orig. v arch. města Chebu.

Rudolf der Ander u. s. w. Gestrenge, ehrenfeste und ehrbare liebe Getreuen. Ihr habt euch gehorsamblichen zu erinnern, wasmassen ihr verschiener Zeit eure Beschwerungen an die Röm. Kais. Mt., unsern allergnädigisten geliebtisten Herrn und Vatern, samb die Stände der Kron Beheimb euch in ihren Landtagsbeschluess demselben gemäss mitzucontribuiren euren habenden Privilegien, Freiheiten und altherkombenen Gewohnheiten zuwider eingezogen hätten, gehorsambist gelangen lassen, beneben auch umb schleunige Erledigung solcher euer Beschwerungen unterthänigist gebeten habt. Ob nun wohl Ihre Kais. Mt. derselben Erledigung bis zu ihrer glücklichen Ankunft in die Kron Beheimb genädigist eingestellt und verschoben, hat doch diese Handlung aus Verhinderung Ihrer Kais. Mt. anderer hochwichtiger und ansehenlicher furgefallener Geschäft nicht mugen furgenomben und erörtert werden. Damit dann diese Irrung einisten zue Ort und End gebracht und befurdert wurde, so haben Ihre Kais. Mt. uns neben andern anbefohlenen Handlungen auch diese Differenz furzunehmben genädigist und väterlichen demandirt und befohlen, welchem nach wir uns eines Tags, als den funften schieristkommenden Monats Juli, so da sein wirdet der Donnerstag nach Mariae Heimsuchung, entschlossen haben mit genädigem Befehlich, dass ihr euch durch eure ohne alles Hintersichbringen mit voller Macht abgefertigte Gesandten anheimbs erhebet, allhie vor unser mit aller Notdurft gefasst alsdann erscheinet, der Sachen abwartet und Bescheids darauf gewärtig seiet.

Dieweil auch höchstgedachtister Kais. Mt. verordnete obriste Landofficirer wegen Abfertigung etzlicher eueres Mittels Ihrer Kais. Mt. zue unterthänigisten Ehren zu dem vorhabenden Zug in Polen habenden Befehlich nach mit euch Handlung pflegen haben lassen, solches aber noch zur Zeit nit in endliche Richtigkeit gebracht worden ist, derowegen so werdet ihr dieses Artikels halb euren Abgesandten gleichsfalls zur endlichen Abhandlung der Sachen volle Macht ohne alles Hintersichbringen mitzugeben wissen. An dem allem beschieht der Kais. Mt. und unser gnädiger gefälliger Will und Meinung. Geben u. s. w.

130. Rudolf král oznamuje císaři Maximilianovi, že jenerální sněm brzy bude uzavřen, poněvadž zástupci přivtělených zemí již by rádi domů se odebrali, i žádá za instrukci, co by činiti měl, kdyby usnešení sněmovní nestalo se vedle proposice.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 5. června. — Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

Euer Kais. Mt. fuege ich sühnlichen und gehorsamblichen zu wissen, dass die Stände der Kron Behem bishero in embsiger Arbeit der Landtagshandlungen sein dermassen, dass ich verhoff, die Sachen werden in kurz und vielleicht noch vor den nächstkombenden Feiertagen, sonderlichen auf der Abgesandten aus den incorporirten Landen, die gern von hinnen aller vorstehender Gefährlichheit halber nachheimbs verreisen wollten, embsigs Anhalten zu Ort und End laufen. Da nun ich auf Einkumbung der Stände der Kron Behem und der incorporirten Lande Abgesandten Bewilligung solche dermassen geschaffen zu sein befinden werde, dass dieselb E. Kais. Mt. Proposition gemäss anzunehmben sei, will ichs dabei anstatt E. Kais. Mt. wenden lassen; wofer aber die Bewilligung dermassen sein würde, dass die Notdurft wäre darwider zu repliciren, wie es dann einkombnem Bericht nach ohne dasselb schwerlich abgehen wird, so trag ich diese Beisorg, weiln die Ferien an der Hand und bald nach dem Landtagsbeschluess die Ständ von einander ab und nachheimbs verreisen möchten, es wurde niemands alsdann vorhanden sein, so sich zum Landtagsbeschluess bekennen möcht, mein Repliciren auch gar vergebens sein; nichts minder will ich mich diesfalls also erweisen, damit E. Kais. Mt. Notdurft, soviel möglich sein und die Zeit geben wird, in Acht zur Gnüege genomben und befurdert werden müge, Wie auch die Sachen allenthalben furlaufen werden, solichs alles will E. Kais. Mt. ich alsdann notdurftig sühnlich und gehorsamblich berichten; allein bitt E. Kais. Mt. ich sühnlich und gehorsamblichen, E. Kais. Mt. wollen mich eheists genädigist und väterlich bescheiden, aufn Fall die Stände unangesehen meines Repliciren bei demjenigen, so sie einisten beschlossen, verharren auch daruber von einander verreisen würden, wes ich mich alsdann zu verhalten haben möcht.

---

131. Návrh ústní odpovědi, kterouž král Rudolf jménem císařským při uzavření jenerálního sněmu českého promluviti měl.

1576, 24. června. — Opis souč. v archivu českého místodržitelství.

„Antwort den Ständen der Kron Behem, wie die von der Kun. Mt. gnädigist geschlossen morgenden Tag mündlichen zu geben. — 24. Juni anno 76.“

Die Röm. Kun. Mt. nehmben der Stände Entschuldigung, umb dass sich die Landtagshandlungen von wegen Wichtigkeit der Sachen und dann dass sie sich mit den Abgesandten incorporirter Lande gern einhelliglichen verglichen hätten, in die Länge wes verzogen, zu genädigisten Gefallen an, nit weniger, dass die Stände die unerledigten Artikel jungist beschlossnen Landtags, so vor allen Dingen jetzo hätten sollen erledigt werden, zu Befurderung Ihrer Kais. Mt. aufgeschoben hätten. *(Nota.* Der Artikel halb, welche in die Landsordnung eingeleibt sollen werden, mit den obristen Landofficieren zu reden.). Die Vermahnung zur Buess lassen Ihr Kun. Mt. ihr auch gnädiglichen gefallen.

Soviel die Reichshilfen anlanget, zweifeln Ihr Kun. Mt. gnädiglichen nit, die Kais. Mt. werden auf jetzo währendem Reichstag dermassen die Sachen mit den Reichsständen abhandeln, dass es ihnen und gemeiner Christenheit wurde zum besten gereichen, wie dann Ihre Kun. Mt. nicht unterlassen wollten, die Kais. Mt. hieran suhnlichen und gehorsamblichen zu vermahnen.

Wes sich auch die Stände der Defension halber mit einander verglichen, solichs hätten Ihr Kun. Mt. auch in specie von ihnen gnädiglichen vernomben. Und soviel erstlichen die eilende Hilf

anlangte, die nähmben Ihre Kun. Mt. von der Kais. Mt. wegen, sonderlichen dass sie Ihrer Kais. Mt. im Fall der Noth zu Hilf komben sollten, zu Gnaden an, wollten auch allen muglichen Fleiss fürwenden, ob sie solichs bei den Abgesandten aus Märhern, Schlesien und Lausitz gleichsfalls erhalten möchten. Was aber die Bereitschaft betreffend ist, wollten Ihr Kun. Mt. gleichsfalls nit zweifeln, es wurde solich ihr Bewilligung den Ständen zu allen Gnaden reichen, allein gesinneten Ihr Kun. Mt. gnädigist, sie wollten auf soliche Mittel und Ordnung noch bei jetzo währendem Landtag, wie selbig Bereitschaft der Kron zum besten ins Werch gerichtet und erhalten werden möcht, bedacht sein, solich Ordnung auch notdurftig verfassen lassen, wie dann Ihre Kun. Mt. bei der incorporirten Lande Abgesandten gleichsfalls derohalben alles Fleiss anhalten wöllen.

Soviel dann die Granitzhilf belangt, vermerken Ihre Kun. Mt. gleichsfalls der Stände guetherzig Bewilligung zu sondern Gnaden; dieweil aber die Stände dero Zeit auf ein benannte Summa und neue Mittel gehen und derohalben der andern Lande Abgesandten Ursach genomben haben möchten auf so geringe Summen zu gehen, welches die Stände der Kron Beheimb gleichsfalls nit vor gleichmässig erkennen kunnten: so gesinnen Ihr Kun. Mt. gnädiglichen, sie die Stände wollten es bei der vorigen Haussteuer Ihrer Kais. Mt. Begehren nach verbleiben lassen, damit Ihr Kais. Mt. umb soviel mehr Ursach haben, in der incorporirten Länder Abgesandten zu dringen und dieselben bei einer billichen Gleichheit zu erhalten.

Beneben gesinnen Ihr Kun. Mt. ganz gnädiglichen, dieweil die Stände die eilende Hilf, sowohl die Bereitschaft mit der Condition bewilligt, dass entgegen, da ein Zug beschehen sollt, die Steuer ingehalten werden sollt; dieweil aber auf ein solichen Fall die Gränitz der Notdurft nach nit besetzt und unterhalten werden mag: so begehren Ihr Kun. Mt. gnädigist, sie wollten soliche Defension ohne Abkurzung der Steuer und Granitzhilfen einen Weg als den andern richtig bewilligen. (Nota. Die Kun. Mt. werden die Städt insonderheit zu erfordern und mit ihnen gnädigist zu handeln wissen, damit sie Ihrer Kais. Mt. in solichem Ihrer Kun. Mt. Begehren kein Eintrag thuen, dann Ihr Kun. Mt. zweifelten nicht, Ihre Kais. Mt. wurden zu derselben glucklichen Ankunft dermassen Mittel vor Handen nehmben, damit sie sich nit zu beschweren haben wurden.). Und nehmben also Ihr Kun. Mt. die bewilligten zwen Steuertermin zu Gnaden an.

Belangend das Biergeld, in dem vermerkten Ihr Kun. Mt. guetherzig treue Neigung gegen Ihrer Kun. Mt. Person, nehmben dieselb gleichsfalls zu Gnaden und Dank an; dieweil aber die Stände Ihrer Kun. Mt. selbs gehorsambst nit gunnen wurden, dass sie bei der Kais. Mt. in Verdacht, als ob sie selbs ihr bestes bedacht, kommen sollten: so begehren Ihr Kun. Mt. ganz gnädiglich, sie wollten diese Bewilligung den vorigen Bewilligungen gemäss auf die Kais. Mt. allein richten. Dagegen sollten die gehorsamen Stände nicht zweifeln, dann dass Ihr Kais. Mt. mit eheister Müglicheit wiederumben in das Land komben, auch ihren Beschwerungen und Obliegen allerseits mit Gnaden abhelfen wurden, wie dann die Kais. Mt. Ihre Kun. Mt. derowegen hieher geordnet hätten, damit sie nicht allein diesen Landtagshandlungen abwarten, sondern auch allhie verbleiben und ihren Obliegen abhelfen sollten und Ihre Kun. Mt. hierzu ganz geneigt wären.

Den fünften Groschen vor Ihr Mt. die Kaiserin [betreffend] begehren Ihr Kun. Mt. ganz gnädiglichen, die Stände wollten diesfalls in Ansehung Ihrer Mt. Person und Interessen noch ein übrigs thuen und denselben Ihrer Mt. völlig bewilligen, bevorab dieweil Ihrer Mt. von der vorm Jahr bewilligten Verehrung so wenig erfolgen mugen; dieweil sie auch kein Termin zum Biergeld benennt, dass sie denselben nochmaln wollten nahmhaft machen.

Dass die Stände die Execution von wegen der ausstehenden Restanten selbs vor billich erachten, solichs nehmben Ihr Kun. Mt. von ihnen mit Gnaden an; allein vermahnen Ihr Kun. Mt. die Stände, dass sie diesfalls auf ein richtige Execution (zu Erhaltung einer Gleichheit) auf alle Bewilli-

gungen wollten bedacht sein, solichs auch alsdann in Landtagsbeschluess mit einbringen. — Gleichsfalls wollten auch die Stände Verordnung thuen, damit zu Aufnehmbung der Raitung, auf dass einmal ein Richtigkeit gemacht, noch diesen Landtag Personen benennt werden.

Soviel dann die andern Contributiones, welche die Stände selbs von Treid, Wein, Vieh und anderm angelegt, betrifft, vernehmben Ihre Kun. Mt. gleichwohl, dass dieselben Mittel bisher wenig getragen; es erachten aber Ihre Kun. Mt. dafur, da dieselben zu rechter Zeit angericht und angeordnet, auch richtiglich einkomben wären, dass dieselben insonderheit von Wein (dessen in Prager Städten furnehmblichen ein grosse Anzahl ausgeschenkt wirdet) ein grosses wurden austragen haben, dazu dann auch dieses ein Ursach sein wird, dass in einem halben Jahr nit zu wissen ist, was solich Mittel austragen mugen. Und so dann solich Bewilligung der Kron selbs und dann Ihrer Kais. Mt. zu einer sondern Gelegenheit gereichen mag, so begehren Ihr Kun. Mt. gnädiglichen, sie wollten ihre Bewilligung das Jahr hinaus erstrecken, dasjenig auch, so es also ertragen wurde, Ihrer Kais. Mt. zu Abzahlung derselben Schulden folgen lassen.

Die Bewilligung zu Befestung der Gränitzen belangend, obwohl die gehorsamen Stände selbs dies vor ein Notdurft zu sein erachten, dieweil aber Ihr Kun. Mt. ihrer soviel muglichen mit übrigen Suechen und Begehren gnädigist gern verschonen wollten und dann Ihre Kun. Mt. verhoffte, sie wurden sich in dem übrigen desto guetherziger und geneigter erzeigen, so wöllen Ihr Kun. Mt. dasselb gleich uber sich nehmben und derohalben die Ständ bei der Kais. Mt. suhnlichen und gehorsamblichen entschuldigen.

Die polnisch Hilf betreffend, da vernähmben Ihre Kun. Mt. gleichwohl gnädiglichen, wie ganz guetherzig, getreu und gewärtig sich die Stände in diesen Sachen erzeigen und erbieten; die gehorsamen Stände hätten aber vernunftig zu erwägen, dieweil die Kais. Mt. die Kron Polen allreit angenommen und darüber das Jurament gethan, dass sie auch demselben ihrer Reputation gemäss gedenken nachzusetzen. Dass es aber bisher nit beschehen, hab es an dem erwunden, dass Ihr Kais. Mt. von derselben Kunigreichen und Landen Hilf zu solichem grossen Werch kein eigentliche und gewisse Vertröstung haben mügen, zu Erlangung aber derselben hätten Ihr Kais. Mt. nicht unterlassen unter eins nicht allein die hieig Landtags-, sondern auch die Reichsversamblungen furzunehmben und sich also hierzu mit allem Fleiss zu bemuehen und zu bewerben. Und so dann Ihr Kais. Mt. sich in den Sachen nicht würden resoluiren mugen, sie wissen dann zuvor, was sie vor Hilfen von jedem derselben Kunigreichen und Lande zu gewarten, dass es auch, da es nicht beschehen sollt, bei den Ständen des Reichs, so vor bei der Handlung gewesen, ein bösen Eingang machen würde: derowegen so gesinneten Ihr Kun. Mt. ganz gnädiglichen, sie wollten diesfalls ihr selbs eigen Wohlfahrt und dann Ihr Mt. Reputation umb soviel mehr in Acht nehmben und sich gegen Ihrer Kun. Mt. einer gewissen namhaften Hilf, da Ihr Kais. Mt. den Sachen also nachsetzen würde, erklären, wie dann Ihr Kais. Mt. nicht unterlassen wollten bei der incorporirten Länder Abgesandten alles embsigen Fleisses darumben anzuhalten, auch keinen Zweifel tragen, da sie die Stände der Kron Behem ein gueten Anfang machen wurden, dass solichs nicht allein bei den incorporirten Landen ein billiche Nachfolg gebären, sondern auch bei den jetzo vorstehenden Reichshandlungen Ihrer Kais. Mt. zu merklicher Gelegenheit und Guetem reichen wurde.

Letzlichen die Münz belangend, da wöllen Ihr Kun. Mt. mit den Abgesandten aus den Fürstenthumbern Schlesien davon reden. Mittlerweil werden sich die Stände mit den Abgesandten des Markgrafthums Märhern und Lausitz einer Ordnung zu vergleichen wissen, und begehren Ihre Kun. Mt. hierauf ganz gnädiglichen, sie die Stände der Kron Behem wöllen dies in furderlich nothwendig Berathschlagung nehmben und sich dabei erzeigen, wie Ihr Kun. Mt. gnädigists Vertrauen zu ihnen stehet, und damit Ihre Kun. Mt. spuren mögen, dass sie auf diesem ersten Landtag, so von Ihrer Kun. Mt. gehalten wird, Ihr Mt. Person in Acht genomben worden sei.

132. Rudolf král podává císaři Maximilianovi zprávu o projednávání, kteréž měl se stavy českými, zástupci moravskými, slezskými a lužickými na sněmu jenerálním shromážděnými v příčině artikulů v proposici obsažených.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 5. července. — Orig. v archivu českého místodržitelství.

Allerdurchleuchtigister u. s. w. Genädigister geliebtister Herr und Vater. Euer Kais. Mt. fueg ich suhnlichen und gehorsamblichen zu wissen, dass über mein E. Kais. Mt. gethanes Schreiben allerlei Handlungen zwischen mir und den Ständen der Kron Beheimb, auch den Abgesandten aus dem Markgrafthumb Märhern, Fürstenthümbern Schlesien und Markgrafthumb Oberlausitz furgelaufen sein, ich es auch nach embsig gepflegter Handlung und vielfältigen Repliciren letzlichen dahin bracht hab, dass mir die Stände der Kron Beheimb und der incorporirten Länder Abgesandten gestern Vormittags nachfolgende Antwort geben haben lassen, inmassen E. Kais. Mt. innerhalb wenig Tagen aus dem Landtagsbeschluess ausfuehrlichen zu vernehmben werden haben.

Und anfänglichen haben sich die Stände der Kron Beheimb und der incorporirten Länder Abgesandten, wie hievor, entschuldigt, dass sich die Berathschlagung der in E. Mt. Furtrag proponirten Artikel wegen Wichtigkeit und Menge derselben etzliche Wochen verzogen.

Soviel aber erstlichen die zwen Artikel, dass dasjenig, so bei vorigem Landtag beschlossen, in die Landsordnung gebracht, dann auch die übrigen unerörterten Artikel auf künftigem Landtag furgenommen und abgehandelt werden sollen, beträf, haben sie gebeten, damit dieselben Artikel, so sie mir übergeben und E. Kais. Mt. hernach genädigist zu befinden haben werden, in die Landsordnung eingeleibt, die übrigen zu endlicher Erörterung zu schieristem Landtag vor allen andern verschoben wurden, dabei es also verblieben.

Belangend den Artikel der Defension, welcher E. Kais. Mt. als ihre höchste Obrigkeit und dies Kunigreich am meisten betreffen thue, hätten sie sich also verglichen und bei ihnen Anmahnung gethan, dass der Allmächtig umb Verzeihung gebeten werden solle. Wären demnach der Hoffnung, er werde ihr Gebet erhören und sich darauf, wenn sie Hilf und Zuflucht bei ihme suchen wurden, mit Genaden gegen ihnen erzeigen und die vorstehende Gefahrlichkeit abwenden.

Und so sie dann befunden, dass E. Kais. Mt. als eine christliche Obrigkeit die Stände zu schützen und handzuhaben geneigt, wären sie der unzweifenlichen Zuversicht, E. Kais. Mt. wurden was hierzue dienstlichen, an ihr nichts erwinden noch abgehen lassen. Und dieweil diesem Kunigreich und den zugethanen Landen nicht allein von einem, sondern vielen Orten allerlei Gefährlichkeiten zuestehen wöllen, denselben aber ohne E. Mt. Zuthuen und genädigiste Hilf nicht widerstanden werden möcht, so zweifeln sie nicht, E. Kais. Mt. wurden den Sachen zeitlichen vorgedenken und, sintemal E. Kais. Mt. jetzo aufm Reichstag zu Regensburg, in fleissiger Handlung dasjenig furnehmben, damit eine beharrliche Hilf bei den Ständen des heiligen Reichs erhalten wurde, angesehen, dass die bevorstehende Gefährlichkeit die Stände des heiligen Reichs sowohl als die Stände der Kron Beheimb und zugethane Länder angehe, wie sie dann ihrestheils auch ihrem höchsten Vermügen nach dahin getracht hätten, damit ein Bereitschaft im Land angeordnet wurde. Und hatten sich darauf dahin verglichen, inmassen E. Kais. Mt. von mir hievor auch suhnlich und gehorsamblichen zugeschrieben worden, dass allbeg von dreissig Huben ein geruest Schützenpferd und ein Fuessknecht, wie solches im Landtagsbeschluess begriffen, ausgerust werden sölle; versehen sich auch, dass es nicht ein klein Anzahl, sondern ein guets mehr dann vorhin der Schatzung nach austragen werde; soliche Bereitschaft sollte auch keineswegs ausser Landes verwendet, sondern allein in der äusseristen Noth bis auf die Granitz gebraucht werden. Weiln aber diese Hilf nit so bald möcht ins Werk gesetzt werden, und damit dannocht gleichwohl ein eilend Hilf in vorstehender Noth vorhanden sei, so hätten sie sich einer

andern Hilf, da der Feind ihre Freund, so ihme nahet angesessen, geschwind angreifen möcht, entschlossen, als nemblichen, dass alsbald zwei Tausend zwei Hundert Pferd aufs eheist so müglichen angenomben werden sollen, als nemblichen funfzehn Hundert Hussarn, vier Hundert Archibusier und drei Hundert teutsche Pferd; doch wo soviel leichte Pferd nicht zu bekomben sein wurden, dass soviel teutscher Pferd, als der Unkosten, welcher auf die leichten Pferd gehen wurde, austrägt, bestellt werden sollten, mit welchen sie sich dann eheists gefasst machen wollten, damit sie E. Mt. zuvöderist und dann ihren Freunden in Märhern und Schlesien im Fall der Noth zu Hilf komben, sie auch auf solchen Fall ihrem höchsten Vermugen nach nit verlassen möchten an denen Orten, da es am meisten vonnöthen.

Dieweil aber die Städt wenig Landgüter, hätten sie zu dieser Bereitschaft bewilligt den dreissigisten Mann zu geben, hätten also Commissarien deputiert, die derowegen mit den Obristen und Rittmeistern handeln sollten, damit dasselb je ehe je besser in guete Ordnung gebracht werde, und hätten also den obristen Landofficierern und Rechtsitzern Vollemacht geben, wie es mit der Bestellung und Annehmbung, auch dem Geld gehalten und dies alles in Landtagsbeschluss komben soll; jedoch bäten sie underthänigist, E. Kais. Mt. wollen solche Bereitschaft ohne sondere hoche unvermeidenliche Notdurft nicht abfordern.

Bei diesem Artikel haben die Abgesandten aus Märhern, wie jungstlich E. Kais. Mt. ist gehorsamblichen zugeschrieben worden, von sechs Tausend Thalern und mit den Hueben ein gerust Pferd und dann den Zehenten auch fünften Mann, da dann die Kron Beheimb, Schlesi oder Lausitz angriffen, dass sie, weil dieser Anschlag in Tausend und mehr Pferd betreffen wurde, fünf Hundert Pferd hievon zu Hilf schicken wollten. Die bewilligten sechs Hundert Pferd aber haben sie unangesehen meines oftern Ermahnens nicht bewegt werden mugen, damit sie dieselben im Fall eines unversehnen Einfalls E. Mt. zukomben zu lassen bewilligt und sich E. Mt. vertraut hätten, sondern sich erklärt, da wes E. Kais. Mt. auf nächstkunftigem Landtag an die Stände samentlichen begehren wurden, zweifeln sie nicht, sie wurden, was ihnen nur müglichen und nicht wider ihre Privilegia sei, sich gegen E. Kais. Mt. alles unterthänigen Gehorsambs verhalten.

So haben E. Kais. Mt. auch bei diesem Artikel aus jungstem meinem Schreiben vernomben, was die aus Schlesien bewilligt, als nämblichen sechs Hundert wohlgeruster Pferd und acht Hundert Hackenschützen, mit welchen sie sich bei den zugehörigen Ländern wollten im Fall der Noth finden lassen. Da auch die Noth grösser, wollten sie mit dem fünften, zehenten und dreissigisten Mann gefasst sein und in grösser Anzahl erscheinen, sie auch in der äusseristen Noth mit all ihrer Macht nit verlassen. Uber weliches sie dann nochmalen verwilligt, da die Stände des Markgrafthumbs Oberlausitz angriffen wurden, dass sie ihnen mit drei Hundert Pferden auch zu Hilf komben wollten, nichtsweniger wollten sie sich auch gegen denen in Niederlausitz erweisen, wann sie von ihnen vernehmben, dass sie ihnen auch zu Hilf komben und sich mit den vorgehenden Ländern vergleichen wurden.

Die aus der Oberlausitz haben durch ihre Abgesandten bewilligt, dass sie zu solcher Noth der Kron Beheimb und zugethanen Landen mit fünfzig gerüsten Pferden und hundert Hackenschützen zu Hilf komben, und da die Noth grösser, mit dem dreissigisten, zehenten und fünften Mann folgen wollten. Hergegen versähen sie sich, die Kron und zugethane Länder wurden sie auch nicht verlassen. Es solle auch diese Bewilligung E. Mt. freistehen dieselb, wohin es E. Mt. gefällig, zu gebrauchen, und solle diese Vergleichung allein dies Jahr währen.

Die Türkenhilf betreffend haben die Stände der Kron Beheim bewilligt, ein solich Hilf, wie das vergangen Jahr, E. Kais. Mt. zu reichen auf zwen unterschiedliche Termin, Martini und Lichtmess, dergestalt: den ersten von den Häusern, den andern von den Huben, in welcher Hilf die von Städten auch begriffen und 25000 Thaler von ihrem Antheil erlegen sollten, mit den Exceptionibus wegen E. Mt. Kammergüter, Geistlichen, den Kreis Eger, Elbogen und der Grafschaft Glatz, der Beschädigten

und dann dass der Steuertermin, welcher das Aufbot ergreift, ingehalten werden sollte; dann auch Pürglitz halber, wie jungist E. Kais. Mt. ist zum Theil vermeldt worden, ungeacht meines diesfalls ihnen zugestellten schriftlichen Replicierens.

Gleichsfalls haben die Abgesandten des Markgrafthumbs Märhern bewilligt die Haussteuer wie vergangenen Jahrs und dasselb auf unterschiedliche Termin, inmassen sie sich zu ihrer Anheimbskunft aufm Landtag vergleichen werden, und wollten hievon zu des Lands Notdurft sieben Tausend Thaler inbehalten. Da auch, inmassen wie in Beheimb die Abfertigung der bewilligten Pferd vor einem oder dem andern Termin einfallen würde, so sollte alsdann derselb bei ihnen verbleiben, dabei dann auch ausgenomben sein sollten die durch Ungewitter und sonsten beschädigt wären.

Die aus Schlesien haben nach lang gepflegter Handlung über die Anfangs bewilligte vierzig Tausend nachmals funfzig und dann die siebenzig Tausend Thaler, wie vergangenen Jahrs, auf zwen unterschiedliche Termin, Martini und Georgi, zu reichen bewilligt, den letzten Termin auch dester weiter von deswegen ihrem Furbringen nach hinausgesetzt, damit die hinterstelligen Steuerrestanten desto besser und gewisser kunnten eingebracht und erlegt werden, auch mit dem Vorbehalt wie Beheimb.

So haben auch die Abgesandten aus Oberlausitz anstatt der Stände, so E. Mt. vergangnes Jahrs funfzehen Tausend gereicht, jedoch mit grosser Mühe Anfangs zehen und nachmals zwölf Tausend Thaler bewilligt aus Ursachen, dass sie seit dem siebenzigisten Jahr mehr dann andere zuthane Länder geleist hätten, mich auch darneben gebeten, ich wollt sie bei E. Kais. Mt. dahin verbitten, damit sie bei den jetzo Anfangs bewilligten zehen Tausend verbleiben möchten. Dieweil sie aber folgends vermeldet, dass sie drei Tausend Thaler an obbemelten funfzehen Tausenden jungstverschiener Hilf, die sich mit der jetzigen vergleichen soll, von wegen ihres Schuldenlasts und dann zu Bestellung des Ritterdienst und Zuzugs innenbehalten wollten, eracht ich solchs mehr dann genueg sein und dass sie billich E. Kais. Mt. die zwölf Tausend Turkensteuer auf die zwen angesetzte Termin vor voll reichen.

Haben darauf samentlichen gebeten, die Stände in Niederlausitz zu gleichmässiger Bewilligung anzuhalten, damit es zu einer Gleichheit gebracht wurde.

Das Biergeld belangend, so E. Kais. Mt. inhalt des Furtrags begehrt, haben die Ständ der Kron Beheimb mehr dann eins mir zu Gemuet gefuehrt, wasmassen sie bei vorigen Landtägen allbeg begehrt, alldieweil viel Beschwerungen E. Kais. Mt. Abwesenheit halber fürkomben, dass E. Kais. Mt. oder aufn Fall derselben Verhinderung ich an E. Kais. Mt. Statt in dieser Kron verbleiben wollt, welchem nach sie in Hoffnung gestanden, E. Kais. Mt. wurden den Ständen dies Kunigreichs persönlichen oder aufn Fall ich an E. Kais. Mt. Stell beigewohnt haben. Auf diese grosse Hoffnung wollten sie nachmalen E. Kais. Mt. vier weiss Groschen dermassen bewilligen, dass zwen Groschen E. Kais. Mt. alsbald gereicht, die übrigen zwen Groschen aber sollten eingebracht und zu desto besser Erhaltung meines Hofstaats innbehalten werden, so lang E. Kais. Mt. oder ich in diesem Kunigreich verbleiben und daraus ohne sondere grosse erhebliche Ursachen nit verreisen wurde. Es sollte auch dieselb Bewilligung auf jedes Quartal eingebracht werden, sich vierzehen Tag nach dem Beschluss dies Landtags anfahen und bis auf Georgi währen. Und ob sie wohl nicht zweifelten, Euer Kais. Mt. wurden dasjenig, was jetzo furgebracht, noch genädigist ingedenk sein, so hätten sie doch nit umbgehen mugen, E. Kais. Mt. hieran zu vermahnen, wollten sich auch versehen, E. Kais. Mt. wurden ihr Bewilligung und Exemption dahin verstehen, dass es E. Mt. und der Stände unumbgänglichen, unvermeidlichen Notdurft nach beschehe.

Wiewohl ich nun mehr als eins hinwider replicirt und sonderlichen ihnen dies zu Gemuet gefuhrt, dass sie E. Mt. die vier Groschen vor voll und ohne einiche Condition bewilligen wollten, damit ich nit diesfalls bei E. Kais. Mt. in Verdacht komben möcht, zweifelte auch gehorsamblichen gar nit, E. Kais. Mt. sich meiner Unterhaltung halber genädigist wie zu erzeigen werde wissen, sein

sie doch auf dem jetzigen verblieben. Derowegen so werden mich E. Kais. Mt. genädigist und väterlich entschuldigt halten, dann ich vor meine Person an meinem fleissigen Sollicitieren nichts habe erwinden lassen, ich auch viel lieber ihr Bewilligung E. Kais. Mt. Begehren der Proposition gemäss gerichtet gesehen hätte.

Den funften Groschen vor Ihr Mt. die römisch Kaiserin, mein genädigiste geliebtiste Frau Mutter, haben die Stände denselben, oder soviel der austragen wird, zu einer Verehrung auch bewilligt, doch daneben gebeten, weil Ihr Mt. ihres Unvermugens guet Wissenschaft hätten, dass Ihr Mt. ihrer mit dergleichen Begehren in kunftig verschonen wollten.

Gleichsfalls haben auch die Märher E. Kais. Mt. die vier Groschen Biergeld frei bewilligt, doch daneben vermeldt, dass sie sich auf kunftigem Landtag der Termin halb vergleichen wollten; nichtsminder auch Ihrer Mt. der Kaiserin den funften Groschen oder soviel der austragen wird, mit angehängter Bitt, dasselb mit Genaden von ihnen anzunehmben, und weil das Land mit grossen Beschwerungen beladen, ihrer in künftig auch zu verschonen.

Es haben auch die Abgesandten aus Schlesien E. Kais. Mt. die vier und dann Ihr Mt. der Kaiserin anstatt des funften Groschen ein ansehenlich Verehrung zu reichen bewilligt, das übrig sollt zu Erzeugung Feldgeschutzes und Landnotdurft gebraucht werden; doch da Ihr Mt. wes bei den Fürsten und Ständen auf kunftigen Landtag suchen wurde, wollten sie an ihrer unterthänigsten Befurderung nichts erwinden lassen. Ob ich nun wohl alles embsigen Fleiss bei den Abgesandten angehalten, damit diesfalls ein Gleichheit gehalten wurde, ist es doch bei ihnen nit zu erhalten gewesen, dann sie vermelt, dass solich Verehrung ein ansehenlichs austragen wurde.

Die aus Oberlausitz haben die begehrten vier Groschen auch bewilligt und soll derselb alsbald nach Beschluess ihres Landtags angehen und bis auf Pfingsten währen; so wollten sie auch den fünften Groschen, soviel derselbe ertragen wurde, den andern vorgehenden Ländern gleich bewilligen.

Was E. Mt. Begehren wegen Befestung der Gränitz, auch die Anlag auf Wein, Treid ꝛc zu Abzahlung E. Mt. Schuldenlast betreffend, haben die Stände der Kron Beheimb zusambt der incorporirten Länder Abgesandten gebeten, weil auf die Defension, Bereitschaft und anders viel gangen, diese Anlag auch nit viel getragen, sondern daraus ein grösser Teuerung erfolgt sei, E. Mt. woll es auf diesmal genädigist verbleiben lassen.

Als auch E. Mt. ein Artikel in deroselben Proposition inseriren lassen wegen der Restanten, befunden sie auch vor billich, dass dasjenig, so E. Kais. Mt. bewilligt, auch von den Leuten eingemahnt werden solle. Wären derowegen der Meinung, dass dasjenig, so restiert, vermüg der im Landtagsbeschluess gesetzten Poen furderlich eingebracht werden solle. Und sei bei diesem Artikel von den Ständen der Kron Beheimb dies bedacht worden, dass viel alte Raitungen unverricht und die Steuereinnehmber zu ihren Quittungen nicht hätten komben mugen, dann vielleicht E. Kais. Mt. mehr Restanten angezeigt worden wären, als sichs im Werk befinde, wie dann etzlich aus den Landofficieren hieruber gesessen, aber nit soviel, als angegeben, sondern geringschätzig Restanten, so der Muhe nit wohl werth und sich auf etzlich wenig Hundert erstrecken, befunden hätten, deren etzliche kein Gueter, etzliche abgestorben oder aber gar nit zu erfragen wären. Weiln dann dies alles E. Kais. Mt. ausfuehrlichen zugeschrieben worden sei, so haben sie mich gebeten, ich wollt sie bei E. Kais. Mt. dahin befurdern, dass diese Sach einisten zn End gebracht und die Steuereinnehmber zur Quittung komben, diesen Sachen auch zwischen hier und künftigen Landtags abgeholfen werden möcht.

Und damit soliche Beschwer in künftig soviel muglichen verhuetet, so hätten sie sich mit einander dahin underredt und verglichen, sintemal sichs zuträgt, dass bisweilen ansehenliche Personen Schuld halben auf die Steuern und Hilfen verwiesen werden, und dass von destwegen, dass mit ihnen abgeraitet werden soll, die Sachen aufgezogen werden, dass man sie nicht mahnet: dass es in künftig

also solle gehalten, da in den nächstfolgenden dreien Jahren einer nicht gemahnt wird, wann er gleich restiert, dass er nichts zu geben schuldig sein soll, doch mit diesem Geding, dass E. Mt. daran nichts praejudicir; dann der Landtagsbeschluess im ersten Jahr paratam executionem habe, da aber sich die Sachen verzügen sollten, die Steuereinnehmber darumben haften, inmassen solichs alles im Landtagsbeschluess notdurftig deduciert wird werden.

Was dann belangt den Artikel wegen der Hilf zu der Reis in Polen, sein sie bei voriger ihrer Antwort verblieben, weiln E. Mt. Begehren nicht specificiert, dass sie sich auch in nichte einlassen möchten; da aber wes ferner an sie und gemeine Stände incorporierter Lande begehrt wurde, wollten si sich äusserists Vermuegens mit Leib und Guet dermassen erzeigen, damit E. Mt. spüren möchten, dass sie nicht die letzten sein wurden.

Anreichend den Artikel wegen der Münz, weiln sie diesfalls nit ein klein Unordnung befunden, daraus auch diesem Kunigreich grosser Schaden entstanden, hätten sie sich einer Münzordnung verglichen und dieselb in ein gewisse Verzeichnuss gebracht, wie dieselb alter Ordnungen nach erhalten werden möcht, nicht allein E. Kais. Mt., sondern auch frembder Münz halben, welche ihnen auch die Abgesandten aus Märhern gefallen lassen. Darauf sie nun entschlossen, dieselb Schrift den Abgesandten aus Märhern, Schlesien und Lausitz mitzutheilen, damit dieselb ihren Verwandten bei kunftigen Landtag kunnt furgebracht [werden]. Und weil sie jungist mir etzliche Supplicationes überantwortet hätten, deren Bitt und Begehren etzliche alsbald erledigt werden möchten: als haben sie mich umb schleunig Abhelfung derselben angelangt; welche aber an E. Mt. gelangt werden müssen, so neben dem Landtagsbeschluss E. Mt. zugeschickt werden sollen, haben sie mich um Intercession an E. Kais. Mt., damit ihrem billichen Begehren stattgethan werdem möcht, alles Fleiss gebeten, weliches ich ihnen dann nicht abschlagen mügen. Uud zweifel demnach gar nicht, Euer Kais. Mt. werden sich hierüber zu entschliessen, die Supplicanten auch soviel müglichen dieser meiner suhnlichen Intercession geniessen zu lassen wissen. —

Post scripta kann ich auch E. Kais. Mt. suhnlich und gehorsamblichen anzumelden nicht umbgehen, ob ich wohl in dem Artikel vonwegen der Hilf zu E. Kais. Mt. vorhabenden Reis in Polen zum andernmal replicirt und kein Fleiss gespart, damit die Ständ der Kron Beheimb zusambt den Abgesandten incorporierter Länder hätten mugen dahin bewegt werden, damit sie wes benenntlichs bewilligt und denen auf jetzigem Reichstag versamleten Ständen zu Leistung einer ansehenlichen Hilf ein guets Exempel geben hätten, so hab ich doch bei ihnen uber allen angewendten Fleiss nichts weiters erhalten mugen. Weiln ich dann vermerkt, dass bei ihnen ferner nichts zu erheben, so hab ich anstatt E. Kais. Mt. ihr Erbieten also angenomben. — —

---

133. Císař Maximilian žádá krále Rudolfa, aby mu zasláno bylo usnešení sněmovní s dobrým zdáním, zdali a kdy sněmové opět v zemích koruny České by svoláni a co by na nich jednáno býti mělo; mimo to žádá císař syna svého, aby mu zaslal také dobré zdání o některých žádostech českých stavů.

V ŘEZNĚ. 1576, 9. července. — Konc. v archivu českého místodržitelství.

Wir haben aus Euer Lieb Schreiben und Relation vernommen, worauf die Ständ der Kron Beheimb und der incorporirten Lande ungeacht E. L. Replica und embsigen Anhaltens mit ihren Bewilligungen endlich verblieben und wie der Landtag beschlossen worden. Wann dann ein hohe Notdurft ist, das mit ihnen den Ständen, von etzlichen denselben Artikeln weiter gehandelt werde, sonderlich auch, weil sie sich einstheils in den bewilligten Biergefällen noch erst der Termin halber vergleichen sollen und sich derwegen auf kunftige Landtäge ziehen, so wollen wir demnach nit allein des verfassten Landtagsbeschluss, sonder auch mehrers Berichts von E. L. gewärtig sein, ob und auf was Zeit

die Landtage von E. L. ausgeschrieben oder wie und wann sie angestellet werden mugen und welche Personen man zu Commissarien darzu furnehmen soll, und gesinnen daneben an E. L. vaterlich und freundlich, dieselb wölle die Berathschlagung dessen allen, furnehmlich aber auch, was auf solchen nächstkunftigen Landtägen den Ständen jedes Orts und dann insonderheit den Ständen des Markgrafthumbs Niederlausitz, weil sie in dem jungst alda gehaltnen Landtag allein die hievor abgeschlagene halbjährige Hilfen, aber auf das Jahr gar nichts bewilligt, weiter furgehalten, eingebildet und von ihnen allen seorsim begehrt werden muge, [vornehmen] und uns dasselb Euer suhnlichs und ihr der Officirer unterthänigs räthlichs Guetbedunken foderlich zueschreiben, darmit man dasjenige, was zu nothwendiger und schleuniger Fortsetzung der Landtäge zu fertigen sein wird, desto zeitlicher zu vollziehen habe.

Nachdem auch E. L. in demselben uns hievor zukommnem Schreiben neben etzlichen andern berathschlagten Artikeln fur gut und rathsamb ansehen, dass wir die endliche Vergleichung und Richtigmachung der Ritterdienst auf die kunftige Fürsten- und Landtäge remittiren, doch mittlerzeit unterschiedliche Commissariat zu den Musterungen, auf dass dieselben Particular- den Generalcommissarien darvon Relation zu thun und sie alsdann mit den Ständen ein endliche Vergleichung der Ritterdienst zu machen hätten, anstellen möchten: so wissen wir aber eigentlich nit, ob nit solche Musterungen den Landtägen einiche Verhinderung bringen wurden und ob sie dieser Zeit schicklich angeordnet werden mugen oder nit, und ist derwegen unser ferner vaterlichs und freundlichs Gesinnen, E. L. wölle es mit gedachten unsern obristen Landofficierern wohl und fleissig berathschlagen und uns E. L. rathsames Gutbedunken darueber, auch wer neben den Hauptleuten und Landvögten zu Commissarien der Musterungen halber deputiret werden kunnt, foderlich daneben übersenden.

Und nachdem uns E. L. in jungsten Schreiben vermelden, dass E. L. von den Ständen der Kron Beheimb etzliche Beschwerungsschriften oder Supplicationes uberantwort worden wären, die uns E. L. zu unser Resolution ubersenden wollen, E. L. sie auch selbst fleissig verbitten, damit wir denselben ihren Beschwerden gnädigist abhelfen wollten, so seind wir ihnen die Billicheit mit dem foderlichsten, so viel muglich, mitzutheilen wohl geneigt. Damit es aber desto schleuniger beschehen muge, so wöllen wir nit allein der gedachten Supplicationesen, sonder auch E. L. rathlichs Gutbedunken auf ein jede derselben daneben gewärtig sein, welche E. L. uns damit unterschiedlich zukommen lassen wölle.

Wir ubersenden auch E. L. des Landvogts in Niederlausitz und der Ständ daselbst weiter Erklärung uber ihre jungste Landtagsbewilligung zu mehrer Nachrichtung zu.

---

134. Usnešení sněmu všech zemí koruny České, jenž zahájen byl dne 17. května a zavřín 11. července 1576 na hradě Pražském.

MS. úředních zápisů deskových s nadpisem „Červení sněmové od 1541 do 1582," v královském českém archivu zemském.

Tito artikulové na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském léta Páně 1576 ve čtvrtek po neděli jubilate a zavřín jest v outerý po svatém Kyliánu při přítomnosti nejjasnějšího knížete a pána, pana Rudolfa, římského, uherského a českého krále oc. na místě J. M. C. císaře Maximiliana, jakožto krále českého, ode všech tří stavuov království Českého, pánuov Moravanuov, knížetství Slezských a markrabství Horních Lužic k tomuto království jakožto ouduov vtělených a přislušejících skrze posly s plnou mocí vyslané svoleni a zavříni jsou.

Jakož jest nejjasnější a nejnepřemoženější kníže a pán, pan Maximilian, římský císař, uherský a český král oc, pán náš nejmilostivější, z mnohých a vysoce duoležitých příčin a potřeb

J. M. C. a zemí J. M. se dotýkajících sněm obecní království tohoto Českého i také zemí k témuž království přislušejících a připojených rozepsati a k jistému času položiti ráčil, ale J. M. C. [aby osobně najíti se dáti ráčil,] pro odjezd J. M. na sněm říšský do města Řezna položený a rozepsaný, na kterémž s kurfiršty, s knížaty a stavy svaté Římské říše o znamenité vysoce důležité všeho křesťanstva a tak království tohoto a zemí k němu přislušejících a připojených se dotýkající potřeby, zvláště pak strany toho ouhlavního, dědičného a krve křesťanské žíznivého nepřítele Turka jednání míti ráčí, toho jest vykonati nikoli moci neráčil, a protož jest J. M. C. na místě J. M. nejjasnější kníže a pána, pana Rudolfa, římského, uherského a českého krále oc., pána našeho nejmilostivějšího, k stavuom království tohoto a k osobám z zemí k témuž království náležejících a přislušejících s plnou mocí vyslaným milostivě a otcovsky vypraviti a skrze J. M. K. takové příčiny a potřeby položení téhož sněmu stavuom království tohoto a poslům z markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Horních Lužic na tomto sněmu milostivě v proposicí své předložiti a oznámiti ráčil, jakž takové J. M. C. předložení to vše v sobě obsahuje a zavírá. Což všeckno všickni tři stavové království tohoto spolu s vyslanými z zemí k témuž království přislušejících a vtělených v pilném a bedlivém uvážení majíce a k srdcím svým připustivše, jiného se najíti nemůže, než že pán Buoh všemohúcí rozmnožením již přílišným hříchuov a nepravostí našich popuzen býti a metlou svou hroziti a téměř všemu křesťanstvu před oči stavěti ráčí.

A protož všickni stavové království tohoto, též zemí přislušejících a připojených s plnou mocí na tomto jsou se společně snesli a mezi sebou i také vůbec toto napomenutí učinili, aby jeden každý sám při sobě a rodině své, při služebnících, čeládce a poddaných svých to napraviti se snažil, od těch všech hříchův a rozpustilostí se všemi svými přestanouc ku pánu Bohu všemohúcímu se obrátili, srdcem poníženým a duchem pokorným za smilování, ukrocení hněvu jeho božského, za odpuštění hříchuov a odvrácení pokuty snažně prosili, v té celé víře a doufání, že na nás křesťany milosrdnýma očima vzhlédnouti a svůj hněv od nás odvrátiti ráčí.

Dále pak vedle takového milostivého J. M. C. předložení a na J. M. K. snažné jednání, uvažujíce stavové J. M. C. i všech zemí J. M. veliké potřeby, kterakby v takových velikých potřebách J. M. C. k obraně těch ubohých poddaných J. M., blízko tomu úhlavnímu nepříteli Turku přísedících křesťanův pomoc i také další opatření království tohoto a zemí k němu připojených před mocí, vpády a škodami podle nejvyšších možností se státi mohla, to jsou mezi sebou jako věrní poddaní a vlastí svých milovníci uvážili, a protož nadepsaní všickni tři stavové království tohoto Českého sami mezi sebou a též s vyslanými z markrabství Moravského a knížetství Slezských, též markrabství Horních Lužic na tomto jsou se jednomyslně snesli a svolení takové, jakž dále pořád se to vypisuje, učinili.

Artikulové někteří od stavův svolení do zřízení zemského tistknuti býti mají.

Předkem, což se artikuluov některých na minulém sněmu léta 75. snešených, kteříž za právo v království tomto držáni a do zřízení zemského, aby se každý čím spraviti věděl, vloženi a vytištěni býti mají, dotýče, to se ihned po zavření sněmu tohoto vykonati a takových artikuluov, jakž těch z výš dotčeného sněmu J. M. K. na místě J. M. C. vejtah jest podán a do zřízení zemského vůbec vloženo a vytištěno býti má, a nejvyšší písař království tohoto, kterýž nejprvé volen a vyhlášen bude, vezmouc o to s nejvyššími úředníky a soudci zemskými, jakýmby způsobem takoví artikulové za právo ustanovení k zřízení zemskému připojeni býti měli, radu a naučení, to tak k vytištění a vůbec bez prodlévání vydání přivésti má.

O pozůstalých a nevyřízených artikulích.

A kdež na témž nadepsaném sněmu jistí artikulové pozůstalí k jednání a jich na místě postavení do nynějšího, jako nejprvnějšího po předešlém sněmu odloženi jsou byli: poněvadž takové

veliké a znamenité příčiny a potřeby, kteréž brzkého jednání a snešení a tak sněmu tohoto zavření se ukazovaly, protož takových artikuluov k jednání až do budoucího nejprvé příštího sněmu se pozůstavuje a při takovém nejprvé příštím sněmu přede vším jiným o ty artikule na místě postaveno býti má.

Předmluva veřejné hotovosti.

Uznávajíce pak toho přední J. M. C. a království tohoto, též zemí k němu přislušejících a připojených potřebu býti, aby toto království s přináležejícími zeměmi v jistém a trvanlivém opatření býti a zůstati mohlo, protož takovou doleji psanou veřejnou hotovost mezi sebou jsou nařídili a ustanovili. A předkem uznávajíce to, že J. M. C., jakožto císař a král, nejvyšší potentát a vrchnost křesťanská, král a pán náš, tu povinnost na sobě míti ráčí země a věrné poddané své před těžkostmi a záhubami milostivě ochraňovati a hájiti, té jisté a nepochybné naděje a poddané důvěrnosti stavové jsou, že J. M. C. na milostivé péči J. M., pokudž potřeba k ochraně a opatření zemí těchto a věrných poddaných J. M. toho by kázala, podle nejvyšší možnosti opatrováním nic sjíti dáti neráčí. A poněvadž pak více než s jedné strany nebezpečenství se ukazují, kterýmž stavuom bez milostivé pomoci a opatření J. M. C. samým odolati byloby těžké, ta jest ponížená k J. M. C. všech stavuov naděje a žádost, že J. M C. na nynějším říšském sněmu při J. M. kurfirštech, knížatech a stavích svaté říše o podstatnou, stálou a dlouho trvající pomoc se vší snažností jednati ráčí, nebo se při stavích často psaných zemí i to snáší, že v těchto nebezpečných časech a příčinách tak dobře svaté říše jako těchto zemí se dotýče, k čemuž tím větší příčina jest o to J. M. C. jednati, aby kurfirštové, knížata a stavové svaté říše majíce před sebou toliko země tyto jako za zeď tím snažnější a dostatečnější pomoc k obraně a zachování dalších mezí a hranic mezi sebou obrali a tu svolili.

Veřejné hotovosti nařízení.

Stavové pak království tohoto tuto veřejnou hotovost k opatření téhož království a zemí k němu přislušejících jsou nařídili: že jeden každý ze všech tří stavuov, tolikéž osob duchovních, dědiníkuov, svobodníkuov, dvořákuov a nápravníkuov to na gruntech svých opatřiti a všecky lány, dědiny orné, poplatné lidí poddaných vyhledati a sčísti dáti má, a tak vždycky ze třidcíti lánův jeden valach dobrý aneb střelčí kuoň lehký, na něm rejtar s dlouhou ručnicí a dvěma krátkými, s dobrou braní při boku a šturmhaub na hlavě, též zárukáví, dobře vypravený se vším dostatkem k tomu náležitým, při tom jednoho pěšího s ručnicí dlouhou, střelce a s braní dobrou při boku nařízditi a pokudž nejdřív možné to na hotově míti. Kterážto veřejná hotovost v zemi zůstati má a tou nikam jinám se nehýbati, než jestliby kdyžkoli jaká taková potřeba buď na království toto neb na markrabství Moravské, též na země knížetství Slezských i také markrabství Lužických přišla a do království tohoto nejvyššímu purkrabí pražskému oznámení toho z kterékoli té země ponejprvé se stalo: tehdy aby z takové veřejné hotovosti v ta místa ne jinám a dále, než na pomezí a hranice buď tohoto království aneb které té země k němu přislušející pro obranu a opatření týchž mezí a hranic předkem třidcátý a dále desátý i pátý člověk jízdný a pěší, tak jakž na hoře dotčeno, vypraviti se mohl a vypravil.

Jestliby pak vždy větší potřeba toho se ukázala a takovou vejpravou z té veřejné hotovosti nepříteli odoláno býti nemohlo, tehdy stavové tohoto království vší svou mocí hnouti a osobně podle nejvyšší své možnosti táhnouti mají; však přes meze a hranice buď tohoto království neb které té země k němu přislušející, na kterúžby ta potřeba přišla, nikam jinám dáleji potahováni býti nemají a tím povinni nejsou. A každý pán, rytířský člověk aneb města, též duchovní bude moci sám sobě ty rejtary i také pěší, čeládku a poddané své na statcích svých časem příležitým, když by koli toho potřebu uznal, mustrovati. Pražané pak a jiná města mimo lidi poddané jich, kteréž buď k obcem aneb záduším, též osoby z nich, statky pozemské drží, poněvadž statky a jiné obchody městské mají,

také třidcátého člověka podle počtu domův jednoho každého města pěšího s ručnicí dlouhou a braní dobrou vypraviti a tolikéž, přišloliby na tu největší potřebu, sami všickni také podle jich nejvyšších možností táhnouti mají a povinni jsou.

O veřejné hotovosti z markrabství Moravského.

Což se pak markrabství Moravského dotýče, vyslaní z téhož markrabství strany nařízení takové veřejné hotovosti na tomto jsou se snesli, že na sněmu jich obecním, kterýž J. M. C. jim položiti ráčí, jeden každý z statku svého ze tří tisíc kop grošův českých kuoň zbrojný, jakž na to náleží, a z lidí poddaných jich desátého a pátého člověka, tak aby každého času na hotově byli, nařídíti a to pro opatření a ku pomoci království tomuto Českému, markrabství Moravskému a jiným zemím k témuž království přislušejícím a připojeným, způsobem tímto, když by v čas nastalé potřeby buďto království tohoto neb knížetství Slezských a též markrabství Lužických přišlo a o tom hejtmanu téhož markrabství Moravského psaním oznámeno bylo, dotčený hejtman, přijmouc k sobě nejvyšší ouředníky a soudce zemské a některé osoby z obce, aby mohl a moc měl, uvážíce takovou potřebu, v nejprvnější potřebě pět set koní a desátého člověka, k druhé pak větší potřebě též pět set koní a pátého člověka vyzdvihnouti a té zemi, kterážby toho nejprvé skrze psaní žádala, ku pomoci a obraně hranic jejich a nikam dále vypraviti, a jestližeby pak vždy ta větší potřeba toho nastala, tehdy podle nejvyšších možností i osobami svými často psanému království Českému a jiným zemím k témuž království néležejícím pomáhati jsou se uvolili.

O veřejné hotovosti z knížetství Slezských.

Vyslaní pak z knížetství Slezských takto jsou se snesli, že to mezi sebou dostatečně nařídíti mají, když by koli ta potřeba království tomuto aneb markrabství Moravskému též Lužicím nastala a nejvyššímu hejtmanu Horního i Dolního Slezska v známost uvedena byla, aby třidcátého, potom desátého i pátého člověka v ta místa, kdežby taková toho potřeba byla, vypravili a naposledy, když by bez toho býti nemohlo, osobní a vší svou mocí táhnouti a k obraně tohoto království i jiných zemí k němu přislušejících vedle nejvyšší možnosti jich pomáhati mají.

O veřejné hotovosti z markrabství Horních Lužic.

Též také vyslaní z Horních Lužic o to jsou se snesli a tolikéž mezi sebou to nařídíti mají: když by buď na království toto, aneb jiné země k němu přislušející a připojené potřeba toho přišla a obojího markrabství landfojtům ta oznámena byla, že také napřed třicátým, dále desátým, též pátým a naposledy v čas nejvyšší potřeby i vší svou mocí a možností osobně pomáhati a táhnouti mají.

Spěšnější výprava v čas potřeby nastalé.

Pro spěšnější pak opatření toho, jestliby ta potřeba J. M. C., tohoto království neb které země k němu přislušející toho nastala, aby předkem tudy časně pomoc a fedruňk k obraně se státi mohl: všichni tři stavové království tohoto takové nařízení mezi sebou jsou učinili, aby dvamecitma set koní, pokudž nejdříve možné na tento rok objednáno bylo, totiž tři sta koní zbrojných, čtyři sta arkabuzarův a patnácte set husařuov, jestliby pak ten počet husařuov aneb arkabuzarův objednán a způsoben býti nemohl, tehdy jaký by počet buď českých neb německých rejtarův ten náklad, který by na těch patnácte set husařuov též arkabuzarův jíti měl, vynésti mohl, na to zjednán a zhotoven býti má, a to v ta místa, kdež by J. M. C. toho nejvyšší, buďto tohoto království, neb které té země k němu přislušející, potřebu uznati ráčil, taková spěšná a náhlá pomoc buď na díle neb všecka obrácena býti má. K čemuž stavové za komisaře, kteří by, jak by ten nadepsaný počet lidu jízdního

shledán a na hotově byl a kdo nad nimi rytmajstři a jiní úřadové ustanoveni i také o službu a placení s nimi uhozeno bylo a oni se týmiž komisaři spravovati měli, tímto sněmem jsou nařídili Hendrycha Kurcpacha z Trachumburku a z Milče na Ronově a Lemberce, J. M. C. radu a Jana Markvarta z Hrádku a na Nekmiři. Na náklad pak a objednání takového lidu jízdného a záplatu dotčeným komisařům má z té sbírky minulým sněmem z některých věcí svolené a nejvyšším berníkuom na hradě Pražském složené, pokudž toho potřeba bude, tak jakž by jim od nejvyšších úředníkuov a soudcí zemských, kterýmž se tímto sněmem k tomu moc dává, to vyměřeno bylo, vzato a placeno býti. Však stavové té poddané naděje k J. M. C. jsou a za to poníženě prosí, aby J. M. C. bez veliké zvláštní a znamenité potřeby takového počtu lidu jízdného vyzdvihnouti a tím bezpotřebně hejbati neráčil.

Tolikéž markrabství Moravské.

V této pak příčině také vyslaní od stavů markrabství Moravského jsou se snesli, že pět set husařuov a jedno sto arkabuzarův (ač bylali by toho potřeba) zjednati, ten počet do království Uherského proti hranicím markrabství Moravského, kdežby stavové téhož markrabství potřebu toho uznali, položiti mají, a těch šest set koní, kdež by tak položeni byli, od žádného žádným způsobem odtud hejbáni býti nemají, ale ti v moci stavuov markrabství Moravského zůstávati mají a oni budou jimi, kdež se jim nejlépe viděti a za dobré zdáti bude, hnouti moci.

Tolikéž knížetství Slezské.

Vyslaní od stavuov knížetství Slezských též jsou se v tom artikuli na tomto snesli a k takové potřebě království tohoto k spěšné pomoci šest set německých rejtarův a osm set pěšího lidu, střelcův s dlouhými ručnicemi, markrabství pak Moravskému dotčených šest set koní a markrabství obojímu Lužickému též z toho počtu tři sta koní, když by o tom nejvyššímu hejtmanu týchž knížetství oznámení se stalo, vypraviti a poslati jsou se svolili. Však ta pomoc že ne jinám než pro potřeby tohoto království a zemí k němu připojených obrácena a vyzdvihována býti má, s tím při tom toho doložením, jestliby J. M, C. takový nadepsaný lid dále přes pomezí tohoto království a jiných zemí k němu přináležitých potřebovati a toho, aby stavové knížetství Slezských takový lid přes dotčená pomezí pustiti povolili, při sněmu, kterýž jim od J. M. C. nejprvé položen bude, milostivě hledati ráčil, což by tu dále svoleno bylo, to se při tom zůstavuje.

Tolikéž markrabství Horních Lužic.

Od stavův markrabství Horních Lužic vyslaní také na tomto se snesli a srovnali, že v čas nadepsanému království tomuto a kterékoli zemi k němu přináležité potřeby, aneb kdežbykoli J. M. C. toho největší potřebu uznati ráčil, padesát koní zbrojných a lidu pěšího sto osob střelcuov s dlouhými ručnicemi v hotově míti, a když by landfojtu o takové potřebě oznámeno bylo, vypraviti mají.

A takové snešení té spěšné pomoci v království tomto, v markrabství Moravském, v knížetstvích Slezských a v markrabstvích Lužických toliko do roku pořád zběhlého trvati má; než hotovost, kteráž se v království tomto, v markrabství Moravském, v knížetstvích Slezských a markrabstvích Lužických v jedné každé té zemi z lánův kuoň a pěší nařídíti má, ta až do tří let od zavření sněmu tohoto pořád zběhlých trvati má.

Berně z domův.

Co se pomoci proti Turku, nepříteli všeho křesťanstva, dotýče, na tom jsou se všickni tři stavové království Českého s J. M. Kr. na místě J. M. C. snesli: napřed J. M. C. skrze hejtmany, ouředníky neb purkrabě na panstvích J. M. C. nařídíti míti ráčí, též jedna každá osoba, páni, rytířstvo i všecky osoby duchovní, tolikéž manové, dědiníci, dvořáci, nápravníci, cožkoliv v městech, městečkách,

vesnicích, aneb jinde na panstvích a statcích svých lidí usedlých mají, z jednoho každého domu aneb chalupy buď velké neb malé, v kterých lidé bydlí, krom samých kovářských, pastuších a ovčáckých chalupí, též lázní ve vsech, na kterýchžby hospodářové osedlí nebyli, aby jeden každý z těch nadepsaných osob při času svatého Martina nejprvé příštího po desíti groších českých dali a konečně beze všeho dalšího prodlévání vypravili a vyplnili.

Jedna pak každá vrchnost má a tím vedle tohoto obecního svolení povinna jest beze všeho fortele neb nějaké nedbanlivosti s pilností to, jaký počet lidí osedlých, hospodářuov, tak jakž výš dotčeno, na panstvích a statcích svých má, vyhledati a rozvrhnouce to spravedlivě, aby bohatší hospodáři chudším v tom nápomocni byli, tak aby se v tom mezi lidmi poddanými rovnost učinila, a z každého domu a chalupy po desíti groších českých zouplna tu pomoc a berni aby vynésti mohlo a žádným vyšším a těžším ukládáním mimo to vrchnost poddaných svých neobtěžujíc, takovou sumu peněz podle listu svého přiznávacího pod pečetí svou, přijmouc to k svému svědomí, že jest se v tom spravedlivě zachoval a takové domy neb chalupy, z nichžby se po desíti groších českých té berně sjíti mohlo, vyhledal, aneb vyhledati dal a mimo to že více lidí osedlých na takových domích a chalupách na statku svém nemá, nejvyšším berníkuom království tohoto Českého ihned při času terminu nadepsaného svatého Martina dodati a v tom se upřímně a spravedlivě, jakž náležité jest, zachovati má, a nicméně tolikéž všeckna města J. M. C. neb Její M. C., kteříž by statky pozemské, městečka, vesnice, buď ty k obci neb k duchovenství, neb osoby městské sami obzvláštně, jakžkoli co tak na pozemských statcích drželi a drží, ve všem se úplně a docela zachovati mají a povinni jsou.

Z měst na hotové sumě berně.

Než Pražané a jiná města J. M. C. a Její M. C., kteříž třetího stavu užívají, jsou se s J. M. K. na místě J. M. C. a stavy království tohoto na ten rok toliko snesli a v to se uvolili, že místo takové podomovní berně na hotové sumě půl třinácta tisíce kop grošuov českých dáti na dva terminy mají, totiž prvního terminu při času svatého Martina nejprvé příštího, vezmouc sobě z lidí poddaných svých buďto k obcím, neb záduším, aneb osobám náležitých, to což na ty lidi přijde ku pomoci sebrání prvního dílu šest tisíc půl třetího sta kop grošuov českých a druhého terminu při času hromnic též nejprvé příštích léta 77. druhých šest tisíc půl třetího sta kop grošuov českých nejvyšším berníkuom na hrad Pražský odvésti mají; však při tom druhém terminu obzvláštně z lidí poddaných jich, tolikéž z lánuov jako vyšší stavové z poddaných svých po 15 groších českých vyberouc, aby podle výš jmenované sumy týmž berníkuom odvedli.

Berně dědiníkuov.

Než co se nápravníkův, dědiníkův a dvořákův dotýče, ti vedle šacuňkuov předešlých jednoho každého statku jeho z každé kopy grošův po půl pátu penízi českém sberouce na výš jmenovaný čas sv. Martina nejvyšším berníkuom na hrad Pražský též s listy přiznávacími aby ihned odvedli.

Domy panské v městech.

Což se pak domův panských a rytířských i také duchovních, buď v městech neb v předměstích Pražských neb jiných městech J. M. C. a Její M. C. v království Českém ležících dotýče: ten každý pán, rytířský člověk a osoba duchovní má z toho každého domu po čtyřidceti pěti groších českých toho toliko prvního terminu vedle berně, vyberouc od poddaných svých, berníkuom na hrad Pražský s listem přiznávacím odeslati; než kteří by páni domy své k provozování živnosti hospodářuom svým aneb nájemníkům propůjčili, tehdy ti hospodáři neb nájemníci povinni jsou pánům svým takovou berni z domův těch vydávati, tak aby každý dále to od sebe, jakž výš dotčeno, nejvyšším berníkuom na hrad Pražský spravedlivě odvésti mohl. Mimo to pak Pražané a jiná města nemají a moci nebudou

na takové domy panské, rytířské i duchovní o nic více a vejšeji nastupovati a sobě z týchž domův jakou jinou pomoc k berni jejich dotahovati.

A listové přiznávací v tato slova psáni býti mají:

Já N. vyznávám tímto listem přede všemi, že jsem podle svolení sněmovního na obecním sněmu na hradě Pražském, kterýž držán a zavřín jest léta 76 v outerý po svatém Kyliánu všecky lidi poddané vyhledati a sčísti dal, kterýchž se nachází N. a že více poddaných usedlých lidí, z kterýchž by se té berné po desíti groších českých dáti dostalo, nemám, než těch dotčených N., to přijímám k svému svědomí ɔc.

Berně z židův v městech Pražských.

Židé pak v městech Pražských i v jiných městech královských, též pod kterýmžby pánem, rytířským neb duchovním člověkem aneb pod kýmžkoli a kdežkoli na statku byli, ten každý žid, kterémuž by nad dvadceti let bylo, aneb žeby ženatý byl, dva uherská zlata aneb půl druhé kopy grošuov českých však na dva terminy, totiž při času svatého Martina nejprvé příštího jeden zlatý uherský neb čtyřidceti pěti grošuov českých a při času hromnic též nejprvé příštích léta 77. tolikéž dáti povinen bude, a kterémužby židu dvadceti let nebylo a do desíti let stáří byl, polovici toho při tom každém terminu výš psaném, to jest po půl třimecítmu groších českých dáti má. Však židé starší v městech Pražských nařiditi a na přísahy své, kteréž jsou k povinnostem svým učinili, to opatřiti mají, aby všecky židy v týchž městech Pražských, kterýmž přes deset let až do dvadcíti a přes dvadceti let jest a bude, vyhledajíc zejména popsali a tu berni spravedlivě vyberouc, což se jí koli sejde s tím poznamenáním na hrad Pražský nejvyšším berníkuom ihned při vyjití jednoho každého terminu odvedli. Pakliby ti starší židé toho tak vedle tohoto zemského svolení všemi třmi stavy království Českého ustanovení neučinili a osob židův zejména nejvyšším berníkuom nepodali, aneb spravedlivě v tom se nezachovali a berně neodvedli aneb ty židy přehlídali a let jim ujímali jakýmžkoli způsobem, aneb jinak jakkoli toho příčina byli a že by se v tom při nich jaký fortel a nejmenší lest vyhledala a našla naproti tomuto svolení, tehdy ihned nejvyšší berníci ty židy dostatečným vězením opatřiti dáti a soudu zemského týmž vězením dodržeti a dále se k nim vedle naučení téhož soudu zemského pokutou i trestáním zachovati mají.

Berně z židuov přespolních, kteříž na gruntech panských, rytířských, duchovních i městských bydlejí.

Než což se pak jiných židuov v městech královských, též v panských, rytířských, duchovních, v městečkách aneb kdež by ti koli v království tomto byli, dotýče: ten každý pán, rytířský člověk a město i jiní, jenž je na gruntech svých trpí a mají, aby se v tomtéž spravedlivě zachovali a takové židy sčísti a od nich touž berni, jakž i pražští židé nařízení své mají, na ty terminy a časy vybírati dali a při jiných berních svých s listy přiznávacími, doložíc v něm každý počet židuov, co jich pod sebou má, na hrad Pražský nejvyšším berníkuom odsýlali.

Berně z lánuov.

Což se pak druhého terminu berně svolené při času hromnic dotýče, takto jsou se všichni tři stavové království Českého s J. M. K. na místě J. M. C. snesli: totiž z jednoho každého lánu rolí orných, poddaných svých osedlých z stavuov panského, rytířského a městského, nicméně osob duchovních, všickni ti, kteří by poddané své měli a jich v držení byli, po patnácti groších českých vybráno a nejvyšším berníkuom na hrad Pražský též s přiznávacím listem odesláno býti má. Napřed J. M. C. skrze hejtmany, ouředníky neb purkrabě J. M. C. nařiditi míti ráčí, též jedna každá osoba, páni, rytířstvo i všecky osoby duchovní, tolikéž manové, cožkoli v městech, v předměstích, v městečkách, vesnicích

na panstvích a statcích svých lidí poddaných, tolikéž dědinící, svobodníci, nápravníci a dvořáci, kteříž by ornou a poplatní dědinu měli, coby ten který člověk té dědiny a za kolik lánuov buďto čtvrt, půl, tři čtvrti lán víc neb míň měl, to jedna každá vrchnost vedle tohoto obecního svolení povinna jest beze všeho fortele neb nějaké nedbanlivosti dáti vyhledati a cožby se tak těch lánuov na kterého koli panstvích a statcích vyhledalo a našlo a té berně z jednoho každého lánu po patnácti groších českých sešlo, to ten každý pán, rytířský člověk a jiné nadjmenované osoby, aby od poddaných svých spravedlivě vyberouc při času hromnic nejprvé příštích s listy přiznávacími na hrad Pražský nejvyšším berníkuom ihned odeslal. Jestli žeby se pak té berně z týchž lánuov po vyjití toho terminu hromnic tak mnoho jako terminu berně z domův při času svatého Martina, která se vybírati bude, nesešlo, tehdy všichni tři stavové království Českého dali jsou a tímto sněmem dávají plnou moc nejvyšším ouředníkuom a soudcím zemským, též radám J. M. C. soudu dvorského a komorního království Českého, aby mohli a moc měli, obešlíc hejtmany krajské, to dále spolu s nimi uvážiti, coby se ještě znovu mimo první sbírku výše k dovybírání z týchž lánuov lidí poddaných pouložiti mělo, a tak aby odtud suma taková jako i roku minulého ɔc 75. té berně z domův se zběhla, zouplna vyjíti mohla a jakžby to koli nařídili, to všickni tři stavové, majíc sobě v známost uvedeno, budou povinni k vyplnění přivésti a vedle toho se ve všem zachovati tak, jakoby to tímto sněmem vše vyměřeno bylo a pod těmi všemi pokutami, jakž v tomto sněmě plněji svědčí a v sobě šíře se obsahuje a zavírá. A jestliby pak té sbírky z lánuov jaká vyšší suma nad tu z domův vybranou se zběhla, taková přebíhající suma má od nich nejvyšších berníkův k zemi zachována a dále na potřeby zemské podle uvážení na budoucím sněmu obrácena býti.

A listové přiznávací v tato slova dáváni býti mají: Já N. vyznávám tímto listem přede všemi, že jsem podle svolení sněmovního na obecním sněmu na hradě Pražském, kterýž držán byl léta ɔc 76 a zavřín v outerý po svatém Kyliánu, všech lidí poddaných svých osedlých, kteříž dědiny orné a poplatní mají, cožby těch a takových dědin měli a jak mnoho jich lánuov drží, vyhledati a sčísti dal, kterýchž se nachází N., a že jsem se v tom tak podle tohoto svolení sněmovního zachoval a lány vší dědiny orné poplatních lidí poddaných svých spravedlivě vyhledati dal, to přijímám k svému svědomí.

Voleni berníci.

A tyto osoby od stavuov za berníky voleny jsou: z stavu panského Čeněk Míčan z Klinštejna a z Roztok na Kamenici a Hostivaři, purkrabě hradu Pražského, stavu rytířského Mikuláš Bryknar z Brukštejna a na Zapích, stavu městského Daniel Švik, měštěnín Nového města Pražského; kterýmžto berníkuom za práci jich z též berně toto dáno býti má, osobě stavu panského dvě stě kop gr. českých, osobě stavu rytířského půl druhého sta kop gr. českých, osobě stavu městského jedno sto kop gr. českých. A tíž nejvyšší berníci mají a budou tím povinni ihned po vyjití toho terminu, totiž času svatého Martina, léta tohoto ɔc 76 k tomu každému, kdožby se nepřiznal anebo přiznajíce se berně nezpravil, nižádného v tom nešetříc a se neostejchajíc, ve všecken statek jeho listem obranným se uvázati a ten budou moci držeti a ho užívati dotud a tak dlouho, dokudžby se nepřiznali a podle toho listu přiznávacího sumy, pro kteroužby se též uvázání stalo i s škodami a náklady pro to vzešlými, nedali, a nicméně viděloliby se týmž berníkuom buď na svršcích, nábytcích do sumy té prodati, aneb díl toho statku v tom zastaviti, to bez překážky každého budou moci učiniti, a ten každý, kdožby nač tak půjčil, té zástavy do roka pořád zběhlého a dále, pokudžby to zase od něho sumou na to půjčenou vyplaceno nebylo, užiti má. A pakliby které osobě co toho od týchž berníkuov trhem v té sumě pokudž spravedlivě prodáno bylo, ten každý takového trhu dědicky též užiti má. Tolikéž i při druhém terminu při času hromnic léta ɔc 77 tíž nejvyšší berníci se zachovati mají.

Vejminka s berně sjití pro veřejnú hotovost.

Však s takovoužto při tom znamenitou vejminkou, jestližeby se v tom kterém terminu, nežliby ta buď jedna neb druhá berně vyšla, přitrefilo, žeby veřejná hotovost v zemi království Českého buď všecka neb na díle vyzdvižena, aneb těch dvamecítna set koní, též všecky neb na díle, jakž se napřed píše, vypraveno proti nepřátelům bylo, tehdy z toho terminu berně J. M. C. dání sjíti a na touž výpravu obráceno býti má, a jestližeby ležení té veřejné hotovosti neb jakého počtu koní v poli až do druhého terminu se protáhlo, tehdy i ten druhý díl a při tom také těch půl třinácte tisíc kop grošův českých, kterýchž Pražané a jiná města na terminy a časy uložené vyplniti mají, ku pomoci výpravy takových dvamecítma set koní aby vynaloženo bylo; pakliby veřejnou hotovostí aneb těmi dvamecítma sty koňmi buď na díle neb všemi hnuto nebylo, tehdy cožkoli té sumy tak J. M. C. svoleno jest, má to na časy a terminy výš psané J. M. C. vyplněno a dáno býti.

Předešlá sbírka aby dovyupomínána byla.

Co se té sbírky sněmem minulým léta ɔc 75 z jistých věcí k zemi svolené dotýče, aby berníci k tomu roku volení takovou sbírku na jednom každém, kdož jsou jí ještě nezapravili, beze všeho prodlévání podle vyměření o tom týmž sněmem pokutami uloženými, žádného v tom nešanujíc, dovyupomínali, a cožkoli té vší se zběhne, o tom nejvyšším ouředníkuom a soudcím zemským, kterýmž se tímto sněmem k vyřízení toho moc dává, aby zprávu dali a dále se strany odvozování té sbírky jednoho každého času nejvyššími úředníky a soudci zemskými, jakby jim podle té moci v tom od stavuov dané, kdeby takové sbírky (však ne jinam nežli na zemské potřeby) dávány býti měly, se oznámilo a poručilo, zpravili.

Berně z markrabství Moravského proti Turku.

Co se pak markrabství Moravského dotýče v tom artikuli strany pomoci proti Turku, na tom jsou se snesli: z jednoho každého usedlého poddaného jejich po dvacíti groších českých, též z měst J. M. C., což v okršlku jich jest, z jednoho každého domu po puol druhé kopě grošův českých a z židuov, jakž předešlí sněmové ukazují, na dva rozdílné terminy, jakž by takoví terminové na budoucím sněmě obecním v markrabství Moravském nařízeni byli, aneb tak mnoho, což by táž berně vynesla, rozdělíc z lidí poddaných jich při každém terminu po desíti groších a z měst po čtyřidceti pěti groších českých, též z židuov podlé předešlých sněmův dáti a zapraviti. Kteréžto všecka daně s tou jistou výminkou J. M. C. svolena jest, totiž, jestliže by z své tak svolené veřejné hotovosti, kteréžkoli zemi ku pomoci, aneb sami sobě co toho lidu jízdného i pěšího vypravili, aneb těch šest set koní ku potřebě své vlastní a pro obranu markrabství Moravského svolených do Uher podle svého v nadepsaném artikuli svolení poslali, tehdy kterýžby koli termin z té sbírky taková výprava předešla, ten při stavích téhož markrabství na záplatu a vychování těch šest set koní zůstati má a pakliby veřejnou hotovostí aneb těmi šestmi sty koňmi, jakž výš dotčeno, před prvním i druhým terminem hnuto nebylo, tehdy J. M. C. teprv taková svolená pomoc proti Turku kromě puol čtvrta tisíce kop grošův českých, kteréž sobě ku potřebě zemské z té daně vymínili a pozůstavili, při terminech, jakž ti od nich nařízeni budou, vydána býti má.

Berně z knížetství Slezských.

Vyslaní od stavuov knížetství Slezských o pomoc J. M. C. proti Turku jsou se s J. M. Kr. na místě J. M. C. snesli a tuto svolili: že J. M. C. za jeden rok sedmdesáte tisíc tolaruov a to na dva terminy rozdílná dáti mají, totiž na svatý Martin nejprvé příští prvního dílu třidceti pěti tisíc tolaruov a druhý díl na sv. Jiří léta 77. příští tolikéž třidceti pět tisíc tolaruov vyplniti mají, a taková pomoc

od nich stavuov tím vším zpuosobem z domův a lánův, jakž stavové království Českého jsou to mezi sebou nařídili, podle dalšího také na sněmu jich toho vyhledání, vybrána býti má. Však též při tom s tou výminkou, jestliže by se přitrefilo a ňáký vpád vojenského tažení od nepřátel do knížetství Slezských se stal, aneb že by oni obyvatelé knížata a stavové veřejností svou proti nepříteli aneb těmi šesti sty koňmi a osmi sty pěšími, jakž napřed v artikuli o tom položeném šířeji stojí, hnouti, tažení a vypravení učiniti před kterýmžkoli terminem musili, tehdy takový termin berně nemá J. M. C. od nich vydáván býti, než má při nich ku pomoci takové jich výpravy zůstati. Než jestliže by v tom čase nežli by ty dva terminy prošly, žádné potřeby toho v knížetstvích Slezských nebylo a jakž se nadpisuje nenastalo, tehdy se táž pomoc berně J. M. C. na ty terminy výš psané úplně a docela vyplniti a dáti má.

Berně z markrabství Horních Lužic.

Tolikéž vyslaní z markrabství Horních Lužic strany pomoci J. M. C. proti nepříteli Turku jsou se snesli: že J. M. C. takovouž pomoc jako i pominulého lonského roku na tento rok na dva terminy rozdílná, totiž na svatého Martina první díl a druhý díl na svatého Jiří potom příštího dáti a vyplniti mají; však z té berně ku potřebě jich země půl druhého tisíce kop grošuov českých sobě pozůstavují, tolikéž s takovou výminkou jako i stavové království Českého, markrabství Moravského a knížetství Slezských, přišloliby k veřejné hotovosti aneb výpravě lidu od nich jízdného a pěšího v těch časích a terminích výš psaných, aby za nimi táž berně toho terminu nastalá ku pomoci takové výpravě jich zůstala.

Výminka, stalaliby se komu škoda.

Toto se pak při tom vymiňuje, jestliže by se kterým poddaným všech stavuov v království Českém, markrabství Moravském, knížetstvích Slezských, též markrabství Horních Lužic v tom roce berně svolené škoda jakáž koli buďto ohněm, povodněmi, povětřím a krupobitím z dopuštění božího stala, aneb žeby kteří poddaní od pánův svých buď po předešlé škodě neb jináč lhůty měli a platu jim nedávali, to jeden každý v listu svém přiznávacím pod pečetí svou, co jest se kterým poddaným jeho škody stalo, doložíc, což by z toho berně dáti přišlo, sníti a přijmouc to k svému svědomí, té berně dáti povinen býti nemá.

Svolené posudní.

A kdež také J. M. C. při stavích tohoto království i také vyslaných z jiných zemí k tomu přislušejících a připojených toho milostivě žádati ráčí, aby stavové J. M. C. ještě dále posudné z piv na vychování dvoru J. M. C. z upřímné náchylnosti svolili: i stavové království tohoto ku paměti to sobě přivedše na jaký způsob všech pominulých let takové posudné z piva na vychování dvoru J. M. C. pro dobré a užitečné J. M. C. a téhož království jest svolováno bylo a nejvíce pak, poněvadž toho z mnohých znamenitých a důležitých příčin království tohoto veliké potřeby jsou, aby J. M. C., jakožto král český, dvorem svým, pokudž nejvíce možné, v tomto království býti ráčil, ale že pak těch pominulých let J. M. C. na dosti mále a nejmenším díle bytností a dvorem J. M. v království tomto jest zůstávati ráčil, nýbrž že taková pomoc k vychování dvoru J. M. C. jinde než v království s nemalou ujmou stavuov a jiným zeměm k dobrému jest přicházela, nad tím stavové zvláštní ztížnost i lítost mají, avšak proto vždy z té věrné a poddané a ponížené poddané k J. M. C., jako pánu svému nejmilostivějšímu, lásky a důvěřujíce se J. M. C. milostivému v tom stavuom se zakázání a ubezpečení, že J. M. C., pokudž nejvíce a nejčastěji možné jest, osobou J. M. v království tomto býti a zůstávati ráčí, a pakliby kdy pro znamenité a zvláštní veliké příčiny to býti nemohlo, tehdy aby žádného jiného nežli J. M. K., syna J. M. nejmilejšího, jakožto krále českého korunovaného, na místě J. M. v témž království zanechati ráčil. A tak na ten způsob stavové takové posudné z jednoho každého sudu

piva, což se toho na prodaj vystaví, po čtyřech groších českých, kteréž od zavření sněmu tohoto ve dvou nedělích se začíti a až do svatého Jiří nejprvé příštího trvati má, jsou svolili, a to takto, aby polovici takového posudného, to jest po dvou groších českých J. M. C. šlo a od výběrčích krajských též v městech Pražských nařízenému rentmistru J. M. C. v království tomto proti jisté kvitancí odvozováno bylo; druhé pak dva groše ode všech výběrčích krajských i také měst Pražských mají při vyjití každého kvartálu nejvyšším berníkuom na hrad Pražský se dodávati a od týchž nejvyšších berníkuov nikam jinam obráceny býti nemají, nežli toliko na vychování dvoru J. M. K. a to tomu, komužby J. M. to poručiti ráčil, proti dostatečné kvitancí, když by a dokudžby J. M. C. neb král J. M. v království tomto býti roku tohoto a zůstávati ráčil, což stavové za žádnou jinou příčinou neobmýšlejí ani v tom nic jiného neopatrují, než připomínajíce sobě předešlé časté na sněmích obecních stavuov ztížnosti a ponížené žádosti v té příčině, co v tom dobrého a užitečného J. M. C. a království tohoto, aby J. M. C. jestliby vždy pro jiné veliké zaneprázdnění a příčiny osobou svou v tomto království býti moci neráčil, ale J. M. K. zde na místě svém milostivě zanechati ráčil; tato výminka se obmýšlí a pominuta jest býti nemohla, jsouce stavové té poddané naděje, že J. M. C. nad tím žádné ztížnosti nésti, nýbrž v tom z výš psaných příčin své milostivé oblíbení míti ráčí. Při tom dále s takovým toho opatřením, jestliby kdy J. M. C. aneb J. M. K. bez zvláštně důležitých a znamenitých příčin, bez čehožby jinak býti nemohlo, ven z království tohoto vyjeti a dvorem svým jinde býti a zůstávati ráčili, tehdy ihned to posudní přestati má a toho obojího žádný vypravovati ani dávati povinen nebude, a poněvadž ta naděje není, aby k vychování dvoru J. M. K. takové dva groše z toho svoleného posudného postačiti mohly, stavové jsou té ponížené naděje, že J. M. C. dále to, což by se tak nedostávalo podle uznalé potřeby takového dvoru J. M. K. v tomto království vychování, milostivě opatřiti ráčí.

Svolení pátého groše.

Což se pak pátého groše posudního, kterého J. M. C., nebo tak mnoho sumy, cožby ten vynésti mohl, Její M. císařové milostivě žádati ráčí, dotýče: všickni tři stavové tohoto království šetříce také J. M. C. milostivé žádosti a Její M. císařové také zvláštní k stavům tohoto království a zemém k tomu přislušejícím a připojeným milostivé náklonnosti, takový groš pátý k vybírání k zemi tolikéž od zavření sněmu tohoto až do svatého Jiří nejprvé příštího jsú svolili na takový způsob, cožkoli takového pátého groše tak k zemi vyberou, to aby při jednom i druhém terminu výběrčí z každého kraje, též z měst Pražských, berníkuom tohoto království na hrad Pražský odvedli; a tíž berníci nemají té sumy nižádnému, než jakžby jim o tom od soudu zemského poručeno*) bylo, vydávati. Kterážto všecka suma pátého groše tak k zemi vybraná jménem daru Její M. císařové obrácena a tomu, komužby to Její M. poručiti ráčila, odvedena býti má. V té ponížené naději stavové to činíce, že je Její M. císařová dalším na stavy tohoto království v podobných příčinách žádosti vzkládáním pro mnohé ztížnosti, daně a náklady milostivě ušanovati ráčí. Při vybírání pak takového posudního, též dobývání jeho, aby všecken ten řád, jakž jest sněmem léta sedmdesátého prvního i jinými předešlými pod jistými pokutami nařízeno, zachován byl.

Voleni výběrčí v krajích.

A k vybírání takového posudního na tento rok svoleného tito výběrčí nařízeni jsou: v kraji Bechyňském Zikmund Malovec z Malovic a na Vejrči, v kraji Prachenském Kundrat Pernklo z Šejnrejtu a na Pacově, v kraji Plzenském Dobeš z Šlovic a na Puclířích, v kraji Žateckém Šebestian Vřesovec z Vřesovic a na Tauchovicích, v kraji Litoměřickém Kašpar Belvic z Nostvic a na Libochově, v kraji Rakovnickém Jiřík z Násilí a na Krušovicích, v kraji Slánském Benjamin Sluzský z Chlumu a na

*) Tištěné artikule sněmovní mají ještě přidaná slova: „a kterak o tom vyměřeno."

Tuchoměřicích, v kraji Boleslavském Albrecht Pětipeský z Chyš a z Egrberku a na Cetni, v kraji Hradeckém Jan Kapoun z Svojkova a na Bartoušově, v kraji Chrudímském Ctibor Kapoun z Svojkova ɔc, v kraji Čáslavském Jindřich Hlaváč z Běhušic a v Ronově, v kraji Kouřimském Mikuláš Bryknar z Brukštejna a na Zapích, v kraji Vltavském Adam Voračický z Paběnic a na Prčici, v kraji Podbrdském Jan Ježovský z Lub a na Starém Kníně; za kteroužto práci jednomu každému výběrčímu na ten rok po padesáti kopách groších českých dáno býti má. A nicméně z hrabství Kladského, z panství Hrádeckého a Loketského to všecko strany nařízení veřejné hotovosti berně jednoho i druhého terminu, též posudního svolení i při všem jiném což v tomto sněmu obsaženo jest, zachováno býti má.

Svolení posudného z markrabství Moravského.

A vyslaní od stavů markrabství Moravského také J. M. C. z jednoho každého sudu piva ječného neb bílého, kteréž se na prodej vystaví, po 4 groších bílých do roka pořád zběhlého na terminy, jakž předešlými sněmy jich [....] tolikéž i Její M. císařové pátý groš posudného, aneb což by ten vynesl, od zavření sněmu, kterýž při navrácení výš dotčených vyslaných domův držán bude, do roka na dva terminy jsou svolili; na takový při tom také způsob, aby již Její M. více jich stavův markrabství Moravského na budoucí časy strany takového pátého groše obtěžovati neráčila, neb by již více stavům to svolovati možné nebylo.

Tolikéž z knížetství Slezských.

A z knížetství Slezských vyslaní tolikéž z každého sudu piva též ječného i bílého, kteréž se na prodaj vystaví, za jeden rok tím vším způsobem, jakž i pominulého sněmu, i také pátý groš na tento čas až do roka toliko vybrati a z toho Její M. císařové v poníženosti dar poctivý poddaně darovati jsou se svolili, a což by nad takový dar té sbírky téhož pátého groše výše přebíhalo, to aby na potřeby zemské a spravení střelby polní vynaloženo bylo. V té také ponížené naději, že již dále podobnými žádostmi za příčinami jich ustavičných pomocí činění, pominuti a ušanovani budou.

Tolikéž z markrabství Horních Lužic.

Vyslaní od stavův z markrabství Horních Lužic J. M. C. z každého sudu ječného neb bílého piva také po čtyřech groších bílých z toho, kteréž se na prodej vystaví, též pátý groš bílý posudného vybrati a ten Její M. císařové, aby v tom rovnost s královstvím Českým a jinými přislušejícími zeměmi zachovali, darem odvésti jsou se snesli. Poníženě také za to prosíc, poněvadž města jich postryšným z obilí jsou obtížena, aby již dále takovými žádostmi pominuti byli.

O staré reštanty.

Což se těch starých reštantův dotýče, to jsou sobě stavové ku paměti přivedli, kterak J. M. C. na sněmích předešlých i nyní sobě to, žeby jich za stavy království tohoto mnoho zůstávati a zadržáno býti mělo, ztěžovati jest ráčil, i všelijak jsú stavové na to myslili a to s bedlivostí vyhledati poručili, též sami nejvyšší ouředníci a soudcové zemští předešle na tom jsou seděli a s pilností v to nahlédli, co by toho tak za stavy berní svolených a J. M. C. náležitých pozůstávalo, to jsou spatřili, že ne tak na mnoze těch starých reštantuov jest, jakž J. M. C. spraven býti ráčí, než víc to omylem J. M. C. v zprávě přišlo, nežli se vyhledati mohlo a to tak, že jsou v těch časích mnozí zemřeli, statky zprodali a držitelé jich se změnili a nicméně co prvé jeden držel to potom na několik díluov, buďto prodajem neb rozdělením bratří, přišlo a při každém tom dílu zouplna z berně napomínáno jest, také mnozí vymřevše statkové jich k rozličnému roztržení přišli ano také na větším díle těch reštantů jest, kterých se kde a na kom upomínati neví, čehož všeho dosti skrovná suma jest a kdyby i na to vždy předce nastoupiti se mělo, tehdy za práci pro to vynaloženou nestojí.

I J. M. K. všichni tři stavové poníženě prosí, aby se J. M. K. k J. M. C. přimluviti ráčil, aby J. M. C. od takových reštantův, poněvadž na mále a nejisti jsou, upustiti ráčil, nebo všickni staří počtové až do léta 71. jsou od nejvyšších berníkuov učiněni. J. M. C. všichni tři stavové poddaně, jakž i prvé na sněmu obecném, kterýž se na hradě Pražském léta 74. v pondělí po božím Těle držel, poníženě prosili i ještě prosí, aby J. M. C. nejvyšším ouředníkům a soudcím zemským do soudu zemského nejprvé příštího psaní učiniti a o tom jim poručiti ráčil, aby ty předešlé berníky, kteříž toho při stavích každého sněmu žádostivě hledají a za to prosí, kvitovati mohli; nebo již za takovými příčinami po počtech učiněných pro nekvitování a v tom nebezpečenství zůstávání ani osob, kteréby k sobě to přijíti a za berníky býti chtěly, stavové dostávati nemohou, a nyní pak od téhož léta 71. jiní berníci, kteříž byli, počty činiti rádi chtějí a za to, aby od nich přijati byli, žádají. Protož tíž berníci ihned po zavření sněmu tohoto na ty reštanty těch let zadržalé tím vším způsobem, jakž o tom jedním každým sněmem vyměřeno jest, nastoupiti a je dovyupomínati mají a tím povinni jsou. A stavové království tohoto k přijetí počtův od týchž berníkuov od nadepsaného léta 71 až posavad na sněmích zřízených volili jsou Jana Bořitu z Martinic na Karlštejně, purkrabě Karlštejnského, Hynka Berku z Dubé a z Lipého a na Zákopí, nejvyššího kamrmajstra království Českého, Zdenka z Vartmberka a na Buštěhradě, J. M. C. radu a hejtmana Nového města Pražského, Humprechta Černína z Chuděnic a na Chuděnicích, J. M. C. radu a hejtmana hradu Pražského, Jiříka Slepotického z Sulic a na Libři, J. M. C. radu a Hertvika Zeidlice z Šenfeldu na Zvoliněvsi a Lánech, stavu městského Jana Kutovce z Aurazu, Ondřeje Zutera a Martina z Šenvaldu, kteříž po narození panny Marie v pondělí nejprvé příští na hrad Pražský se sjeti a na to ihned aby zasedli a takové počty přijíti a při témž soudu nejprvé příštím nejvyšším ouředníkuom a soudcuom zemským v známost uvésti mají, a stavové tímto sněmem jim nejvyšším ouředníkuom a soudcuom zemským moc dávají, pokudž pořádné počty býti poznají, aby též osoby vykvitovati moc měli; pakli by která osoba z jakéžkoli slušné příčiny při tom počtu býti nemohla, tehdy nicméně jiné osoby, ničímž sobě překážeti nedadouc, předce to předsevzíti a takové počty, jakž výš dotčeno, aby přijímaly a to k místu a k konci přivedly a soudu zemskému přednésti mají.

Ztížnost o nastupování vyplněných berní.

A kdež stavové jsou sobě to nemálo ztěžovali, kterak těchto pominulých let na mnohé osoby po drahných letech o berni již prvé vypravenou jest nastupováno a lidé k outratám zbytečným a ztížnostem vedeni, tak že kvitancí vyhledávati a do Prahy jezdíce ty okazovati, někteří pak kvitanci potrativše, aneb po jiných předešlých držitelích trhem aneb jinak statku docházejíce, když se kvitancí doptati nemohli, takové berně podruhé dáti jsou museli: i aby takový neřád a zbytečné i škodné osob z stavův ztěžování dále průchodu svého míti nemohl, na tomto jsú se všickni tři stavové království Českého s J. M. K. na místě J. M. C. snesli, aby nejvyšší berníci již dále na to pilný pozor měli a berni při každém terminu přišlou zouplna k vyupomínání přivedli; pakliby mimo terminy již pominulé jaké reštanty bezelstně pozůstaly a tíž berníci od zavření sněmu tohoto až do tří let každého toho, kdož tak berně zadržel, nenapomínali a jí nedobyli, tehdy již po vyjití výš dotčených tří let žádný více z takové berně napomínán býti nemá. Než jestliby se při tom to našlo, žeby nejvyšší berníci komu v tom folk činili a nespravení takové berně vědomě přehlídali a takto skrze nedbanlivost vyupomínati obmeškávali, tehdy o to k týmž berníkům hledíno býti má.

O pomoc a srovnání markrabství Dolních Lužic.

A poněvadž stavové Dolních Lužic omluvu svou a příčinu nevyslání na tento sněm obecní J. M. C. poddaně předloživše připověděli, oč stavové království tohoto a vyslaní z jiných zemí se

snesou a zavrou, že se oni také v tom poslušně a poddaně zachovati a ukázati chtějí: protož všickni stavové J. M. C., tolikéž vyslaní z zemí k království tomuto přislušejících poníženě prosí, aby J. M. C. je stavy Dolních Lužic také k rovnosti všech svolení na sněmu tomto učiněných přivésti ráčil.

O krajinu Chebskou.

Co se krajiny Chebské dotýče, J. M. C. všickni tři stavové království tohoto poníženě prosí, aby J. M. C. obyvatelstvo též krajiny k tomu, aby ve všech artikulích tohoto obecního svolení s stavy tohoto království, jako i jiné země k němu přináležející, rovnost nesli a to od sebe vykonali, přidržeti a k tomu přivésti ráčil.

O království Polské.

A jakož také J. M. C. na stavy tohoto království a vyslané z zemí přislušejících milostivou žádost vzložiti jest ráčil, poněvadž vedle vuole a vnuknutí pána Boha všemohoucího na jistou radu a dobré zdání království Polské k sobě přijíti a přísahu náležitou poslům k J. M. C. od stavův jmenovaného království Polského a zemí k němu přislušejících vypraveným vykonati ráčil, na čemž, aby J. M. C. v dokonalé vladařství a panování téhož království Polského přijíti ráčil, J. M. C. královstvím a zemím a tak všemu křesťanstvu vysoce a mnoho záleží, aby stavové, když k tomu přijde, jakou by pomoc J. M. C. k tomu učiniti chtěli, se světle otevřeli: i předkem všickni tři stavové tohoto království a vyslaní z zemí k němu přislušejících a připojených to s velikým potěšením slyšavše takto uznávají, když pán Buoh všemohoucí z milosti své svaté J. M. C. vladařství a panování toho království dojíti dáti ráčí, že ne toliko J. M. C., též dědicuov J. M. království a zemí, ale také všeho křesťanstva dobré a užitečné na tom záležeti bude, a tak na pánu Bohu takového vladařství J. M. C. věrně a upřímně žádají. Nevědouce pak stavové tohoto království, jakého J. M. C. úmyslu a předsevzetí v tom býti ráčí, také při sobě toho, jakou by pomoc J. M. učiniti a o tu se snésti měli, na tento čas najíti jsou nemohli, však jiného se nenadějí, než že J. M. C. podle vysokého rozumu J. M. a s krevními i s příbuznými přátely J. M., potentáty křesťanskými, též kurfiršty a knížaty svaté říše to, kterak by dále J. M. C. k takovému vladařství přikročiti a jak to předsevzíti ráčil, dostatečně uvážiti ráčí. A tak když by pán Buoh všemohoucí těm královstvím Českému a Polskému i jiným zemím jednu hlavu dáti ráčil, jisté jest, že by to k oslavení a rozšíření jazyka slovanského, mezi všemi národy k veliké pochvale a ne přáteluom všeho křesťanstva k nemalému ostrachu se vztáhnouti mohlo. K čemu když dále podle výš dotčeného uvážení přijde a stavuom tohoto království v známost to uvedeno bude, což v tom užitečného k zachování a rozšíření důstojenství J. M. C. a k dobrému království tohoto a zemí přislušejících i také k dotvrzení jednoty a dokonalého s královstvím Polským bratrství *) a sousedství stavové uznají vedle J. M. C. spolu s jinými všecko to, což věrným poddaným náleží a sluší, podle nejvyšších možností svých učiniti a k J. M. C. se poddaně a všelijak povolně, jakž jsou to vždycky prvé tak činili, ukázati nepominou.

Tolikéž jiné země.

A též vyslaní od stavuov markrabství Moravského také to v nemalém rozmyšlení majíce, poněvadž J. M. C., jak by to J. M. strany téhož království Polského předsevzíti a začíti chtíti ráčil, nic toho oznamovati neráčí, že J. M. C. na to žádné odpovědi dáti a na místě stavův markrabství Moravského nic svolovati nemohou; než jestliže J. M. C. strany toho artikule co při stavích téhož markrabství na sněmu jich obecním milostivě jednati ráčí, že stavové téhož markrabství Moravského (v čemž poslové od nich vyslaní jich zavazovati nemohou) budeli stavuom co možného a proti svobodám jich nebude, J. M. C. svou poníženou odpověď dadí.

*) V tištěných artikulech sněmovních jsou ještě slova: „dobrého srozumění přátel."

Nicméně vyslaní z knížetství Slezských a tolikéž z markrabství Horních Lužic, poněvadž by jim o J. M. C. první i nynější radě a obmýšlení strany koruny Polské i jiných pomocí, které by se J. M. C. od kurfirštův, knížat a jiných stavův svaté říše učiniti měly, vědomé není, že za tou příčinou tak vyslaným z týchž knížetství Slezských a Horních Lužic v nic podvoliti a več dále se dáti, vysvětliti trefiti nemůže.

O minci.

Což se pak cizích zlých a nehodných mincí, kteréž přes nejedna o tom jistými sněmy nařízení a zápovědi vždy předce do království tohoto k veliké škodě J. M. C. a tohoto království se vnášeti nepřestávají, dotýče: protož J. M. K. na místě J. M. C., jakožto krále českého, s stavy tohoto království též posly markrabství Moravského na tomto jest se snésti a konečně zuostati ráčil, aby mince tohoto království podle zrna a stříže, jakž tuto doleji pořád položeno jest, dělána a bita byla.

Totiž: zlatý dukát český, těch 72 kusův $^{350}/_{640}$ díluov dobře načisto vypravených na jednu hřivnu pražskú vcházeti má, a fejnu zlata aby 23 karaty a osm krejnův držela; kterýžto dukát český, též uherský, kterýžby se v zlatě, zrnu a stříži s českým dukátem srovnával, platiti a brán býti má po 108 krejcařích.

Co se pak zlatých Salcpurských a korun všelijakých, též zlatých rejnských dotýče, k tomu od J. M. K. na místě J. M. C., jakožto krále českého, a od všech tří stavuov tohoto království nejvyšším úředníkům a soudcům zemským, též radám J. M. C. soudu dvorského a komorního království Českého moc tímto sněmem se dává, aby jakž nejdřív možné bude, to předsevzali a nadepsané mince zlaté cizí skrze prubýře J. M. C. a prubýře zemského, coby která ta jedna každá platiti a po čem brána býti měla, proti dukátům českým a uherským zprubovati dali, a tak dále o to s J. M. K. na místě J. M. C. se snesouce, podle toho uvážení, aby skrze mandáty J. M. C. ihned to, jako strany mince stříbrné publikováno, nicméně také stavuom markrabství Moravského v známost uvedeno bylo.

Tolaruov pak na hřivnu pražskou vcházeti má kusuov osm a tři čtvrti a hřivna fejnu držeti čtrnácte lotův jeden kventl a jeden peníz.

Grošuov bílých též na hřivnu vcházeti má sto a dvadceti šest kusuov dva peníze bílé, a držeti má hřivna fejnu šest lotuov a tři kventle.

Item, puol groše bílého na sedm peněz malých též bito býti má, o čež se dále strany zrna a stříže úředníci mince, aby proti zrnu výš nadepsanému náležitě srovnati se mohlo, budou věděti jak narovnati.

Bílých pak peněz na hřivnu pražskou má vcházeti 659 kusuov a hřivna fejnu držeti pět lotuov.

Malých peněz na hřivnu pražskou má vcházeti 733 kusův a hřivna fejnu má držeti dva loty tři kventle.

Kteréžto mince z jednoho každého verku jeden celý tolar napoli rozdělen býti a jedna polovice J. M. C., jakožto králi českému, zůstati a druhá polovice hned také na dvé rozdělena a jedna čtvrt průbýři J. M. C. a druhá čtvrt průbýři zemskému dána aby byla a však průbýř J. M. C., cožby jemu mimo zpruobování zuostalo, to hned zase do mince má navrátiti, než průbýři zemskému druhá čtvrt zůstati má.

Též z grošuov bílých a peněz bílých i malých, jakž od starodávna bývalo, dodáváno býti a on průbýř to proti průbýři od J. M. C. v minci J. M. C., v království tomto nařízené, průbovati má.

Té pak vší mince, tak k průbě podané, polovice jedna témuž průbýři zemskému a druhá J. M. C. zuostati má.

Také úředníkuom v minci na hřivně výš jmenovaného zrna a stříže, aby nic více na jedné hřivně celých, puol neb čtvrti tolařích nežli jeden peníz a na bílých celých i puol groších, tolikéž bílých i malých penězích z jedné hřivny toliko puol druhého a nejvýš dva peníze abganku má pasí-

rováno býti. Pakliby při kterém verku příhodou co výše se našlo, tehdy ihned při nejprvnějším verku aby úředníci mince to nahražovati povinni byli.

Jestližeby pak ještě nad to větší abgang mimo to, jakž se svrchu píše, při které koli minci na hřivně se našel, to také úředníci mince aby J. M. C. a stavuom tohoto království ihned zase navrátiti povinni byli; a pakliby se toho nestalo, tehdy průbýř zemský to na nejprvnější soud zemský vznésti má, a jakžby od soudu zemského J. M. C. i budoucím královm českým o tom zpráva dána byla, to J. M. C. každého času bez odtahuov aby k nápravě přivozovati ráčil.

Jestliby pak také týž průbýř zemský, kterého koli času, při té minci jaký koli neřád a nedostatek našel, tolikéž o tom hned při nejprvé příštím soudu zemském podle povinnosti své aby zprávu dal; a což by tu tak neřádného se našlo a od soudu zemského na J. M. C. vzneśeno bylo, J. M. C. ráčí povinen býti bez prodlévání takový nedostatek a neřád k nápravě poručiti přivésti i také osobu tu, skrze kterou by se takový neřád a zlehčení mince stalo, skutečně trestati.

Tolikéž také ze všech jiných mincí v tomto království mince zlatá a stříbrná na jedny každé časy a verky tím vším zpuosobem, jakž strany mince i jiného starobylého zpuosobu na Horách Kutnách výše jest nařízeno, často psanému průbýři zemskému aby odvozovány a od něho průbýře průbovány byly. A poněvadž by týž průbýř sám osobně ke všem těm mincím odjížděti a každého času dohlídati nemohl, protož bude moci v těch místech, kdežby toho potřeba kázala, místo sebe jinou osobu k tomu hodnou nařídíti, kteráž to všecko při průbování, tak jakž nahoře obsaženo, zachovati má. Jestliby pak tou osobou od něho průbýře nařízenou v tom, což povinně vykonávati má, kdy co sešlo, bude povinen sám on průbýř za to odpovídati a zase k tomu, kohož jest tak sobě nařídil, hleděti. A tak průbýř zemský bude se věděti strany zrna a stříže čím spraviti a vedle toho jak zachovati.

A poněvadž také mimo ty tolary v tomto království bité, jiné cizí tolary jdou, kteréž v hodnosti stříbra, zrnu a stříži s tolary císaře Ferdinanda J. M., slavné paměti, a tolikéž J. M. císaře Maximiliana v tomto království se srovnávají, jako předkem kurfirštův svaté říše, duchovních i světských, arciknížat Jich M. rakouských, falckrabí - Georg Honza, falckrabí Rejcharta, knížete Hanuše Fridricha saského staršího, knížete Hanuše Fridricha prostředního synův, knížete Hanuše Fridricha staršího, knížete Hans Viléma též saského, markrabě Joachyma Fridricha, administrátora magdeburského i jiných markrabuov brandenburských, kníżat braunšvických, kníżat grubenhojenských, knížete klevského, landkrabě heského, kníżat meklburských, kníżat z Anhaltu, arcibiskupa salcburského, biskupa vircpurského, biskupa minsterského, biskupa kamerychského, biskupa artichského, opata fuldeckého, opata kornejského, opata stabelského kláštera Tornu, hraběte z Henneberku, hraběte z Hornberku, hraběte z Oldenburku, hraběte ze Švarcenburku, hraběte z Mansfeldu, hrabat ze Štalberku a Kynigštejnu, hrabat z Hauštajnu, hraběte z Montfurten, hraběte z Osfryslantu, hraběte z Regenštajna, hraběte z Moers, hrabství Kladského, města Kolína při Rejně, města Achu, města Libeku, města Vurmusu, města Frankfurtu, města Nornberku, města Hamburku, města Kostlaru, města Halle v Švábích, města Issen, města Nisy, tří měst Kampten, Švalen, Adeventer, města Kampten, města Konstancí, města Najmagen, města Bremen, města Luneburku, města Roztoku, města Magdeburku, města Brunšvejku, města Erfurtu, města Vratislavě. Jakž pak dále, aby se jeden každý v tom věděl dostatečněji jak spraviti a cizí nehodné mince se uvarovati, takové tolary, kteréž se tak po sedmdesáti krejcařích bráti mají (a mimo ty žádné jiné), k zřetedlnému spatření a tím se od jednoho každého spravení vytištěny a ode dne zavření sněmu toho ve dvou nedělích konečně podle mandátuov J. M. C. rozeslány po krajích a vůbec vyhlášeny budou.

Též také mince po šedesáti krejcařích po třidcíti a po desíti, což té již prvé v tomto království zdělané a bité jest a tolikéž groše saské po 10 krajcařích, na nichž ráz anjela stojí, ta předce tak

při tom zůstati a v té míře, nicméně groš široký starý český a též groš rakouský starý, kteříž v hodnosti a rovni groši českému jsou, po devíti penězích bílých bráni býti mají.

Jiné pak všecky a všelijaké mince cizí, mimo ty výš jmenované a položené, buď na tolařích anebo menší, kdožby koli té co měl, tu aby předkem komora J. M. C. v tomto království Českém a dále jeden každý kteréhožkoli stavu mezi tímto časem a novým letem nejprvé příštím konečně vybyl. A po vyjití téhož času hned nic dále taková cizí mince, veliká aneb malá, buď v trzích neb v puojčkách a v jakýchkoli příčinách platiti a od nižádného vydávána a brána býti nemá.

Pakliby kdo přes tento čas nového léta nejprvé příštího takové cizí mince a již tehdáž neplatné co za sebou za jakýmikoli příčinami zachoval, tehdy bude jí moci do mincí J. M. C., buďto v Praze neb na Hory Kutny aneb do Jochmstálu, též do Budějovic Českých dodati, za kterouž jednomu každému vedle hodnosti a valvací jinou dobrou bernou minci zvexlována a ta cizí zlá v jedné každé J. M. C. minci na tu nahoře nařízenou a jmenovanou českou minci zmincována býti má.

Po vyjití pak toho výš psaného času nového léta, kdožbykoli buď z obyvatelův království tohoto a zemí k němu přislušejících neb jiných cizozemcuov, kupcuov a handléřuov jakéhokoli stavu a národův, tolikéž židuov domácích i z jiných zemí, takovou zapověděnou a cizí minci pod jakýmžkoli obmyslem a zpuosobem neb ukrytím do země této vezl nebo nesl a s ní kdežkoli a na číchžkoli gruntech postižen byl, ten každý, kdož by jej tak v tom vyhledal a postihl, bude jemu moci takovou minci pobrati a k užitku svému, dadouc ji do mince proti náležité (vedle hodnosti její) záplatě, obrátiti. Pakliby ten s tu osobu, kterážby s takovou zapověděnou mincí se najíti dala, býti nemohl, tehdy bude jej moci právem toho města, městečka neb vsi obstaviti a to právo povinno jest jemu na něm toho, jak se nadpisuje, dopomoci.

A toto nařízení strany mince, aby skutečně beze všeho přerušení stále drženo bylo má v městech Pražských i jiných královských, též panských a rytířských, v království tomto vždycky ve čtyřech nedělích jednou ve dni trhové o tom voláno a vůbec obnovováno býti, aby jeden každý nejinak než vedle toho nařízení pod pokutou na to uloženou se choval.

A kdež také jistá zpráva toho jest, že židé i jiní někteří pagament skupují a do mincí v tomto království dodávají, a tudy pro vlastní své zisky dobré přední mince zpajamentují a ven z země nesou, pod tím přikrytím to činíce, jakoby na to nějaké povolení míti měli: protož aby nižádný, jak z židův tak z křesťanuov, jakékoli povahy člověk by byl, toho se více po dnešní den nedopouštěl a kdožby pak v tom, an s takovou měnou a pagamentováním tak handluje a vůkol jde, od kohokoli bylby postižen, tolikéž jemu to pobrati a tak se v tom, jakž výše strany mince cizí nařízeno jest, zachovati bude moci, a k tomu každý v tom postižený aby na hrdle trestán byl.

Nicméně také, což se vezení pagamentův ven z země dotýče, kdožbykoli buďto z obyvateluov tohoto království aneb cizozemcuov v tom, žeby co od stříbra a zlata ven z země vezl aneb nesl, byl postižen, ten každý aby v pokutu zřízením zemským v artikuli V. 17. vyměřenou upadl.

A jakož také nynější průbýř zemský o minulém sněmu snešení stavů strany některých průb zemských, kteréž po někdy Janovi Bohemickém, předešlém průbýři zemském, tolikéž místodržícím jeho Tomášovi z Drosova za devadesáte a některých téhodnuov s některými pilnými a potřebnými registry po smrti jich obou za úředníky mince na Horách Kutnách zapečetěné, též potomně zinventované a zase spečetěné zůstávají, připomenutí jest učinil s tou při tom žádostí, aby jemu průbýři zemskému to v moc jeho vydáno bylo: i poněvadž strany takových průb s složenými při tom registry to ne jinám než stavům tohoto království, jako jich vlastní věc, náleží, protož stavové k tomu, aby jemu takové po nadepsaných Janovi Bohemickém a Tomášovi z Drosova průby pozůstalé i s registry dotčenými vydány a odvedeny byly, své povolení dávají a J. M. C. aneb J. M. K., na místě J. M. C., o tom nynějšímu mincmajstru království Českého, aby jemu to vydati nařídil, poručení učiniti ráčí.

Služba průbýři zemskému.

A poněvadž také týž průbýř zemský službou dosti skrovnou na tento čas opatřen jest, na kterúž, aby podle úřadu a povinnosti své tomu dosti učinil, vychovati by se nemohl, protož aby i v tom nedostatku škodnému zemskému, kterýž předešlých let za příčinou tak skrovného opatření průbýře a proti tomu nedbanlivého k těm mincem dohlídání spomoženo bylo: na tom jsou se všickni tři stavové království tohoto snesli, aby témuž průbýři k polepšení jemu služby z sbírky léta 75. svolené sto kop gr. českých od nejvyšších berníkuov království tohoto dáno a proti jisté kvitanci jeho odvedeno bylo, a tak on, dostatečnější opatření k vychování svému majíc, aby tím bedlivěji a časně bez obmeškání vedle tohoto sněmovního nařízení i jinak podle povinnosti své to opatrovati a tomu dosti činiti mohl.

O meze a hranice.

A jakož jsou nemalé než časté mnohých osob království tohoto na minulých sněmích na všecky tři stavy ztížnosti strany mezí a hranic, kterak od cizozemcuov čím dále vždy více se do království tohoto vkračuje, vznešeny byly a za opatření žádaly, i poněvadž o tom předešlým sněmem léta 69. jisté svolení a stavů snešení se stalo a nejvyšším úředníkům a soudcům zemským moc dána jest i také relací dskami zemskými, kterakby ta věc před sebe k vyřízení a k vykonání vzata býti měla, i minulým sněmem léta 75. pominulého připomenuta a zapsána jest: i na tom jsou se všickni tři stavové království Českého s J. M. K., na místě J. M. C., snesli, že tak jakž i prvé nejvyšším úředníkuom a soudcím zemským království tohoto Českého [plnou moc dávají], což se všech a všelijakých hranic a mezí téhož království Českého dotýče, kdežby tak od okolních zemí přes ně vkračováno bylo, aby oni moc měli osoby na výjezd týchž hranic a mezí voliti a s kurfiršty a knížaty z okolních zemí, kdežby o takové meze a hranice odpor byl, ty vyslané osoby buď přátelskou smlouvou neb právně před sebe vzíti, to k místu a k konci přivésti mohli.

O potvrzení erbanuňkuov.

Což se erbanuňkuov s okolními kurfiršty a knížaty obnovení dotýče, kteříby ještě obnoveni nebyli: za to stavové J. M. C. poddaně žádají, aby J. M. se k tomu přičiniti ráčil, aby což nejdříve možné, to před sebe vzato bylo a takoví erbanuňkové, kteří ještě s některými kurfiršty a knížaty posavád obnoveni nejsou, k obnovení [přijíti] a při dskách zemských pří výpisích, privilejích se složiti mohli, a jestližeby kdo kdy výpisuov jich potřeboval, aby též toho jako privilegií užiti a dostati mohl. K kterémužto takových erbanuňkuov obnovení stavové volili jsou nejvyšší úředníky a soudce zemské, též rady J. M. C., kdyžbykoli od J. M. C. k tomu obesláni byli, obešlíc oni některé osoby z obce a z krajův, tu kdež jim oznámeno bude, povinni jsou se dáti najíti.

Povolení.

Jakož jsou Karel z Biberštejna a na Děvíně a Jiřík Mehl z Střelic na Krabštejně, J. M. C. rada a místokancléř království Českého, na všecky tři stavy království tohoto vznesli a toho žádali, aby, kohožby z cizozemcuov v tom užiti a jemu statek svůj v tomto království ležící prodati, zastaviti, aneb zápisy dlužní na nich vzdělati mohli, k tomu své povolení dali: i na takovou jich Karla z Biberštejna a Jiříka Mehle žádost k tomu všickni tři stavové takto povolují, když by koli osobě stavu panského neb rytířského hodné statky své buď všecky neb na díle prodati, zastaviti, anebo zápisy dlužní na nich vzdělati chtěli, aby předkem osobu anebo osoby ty soudu zemskému oznámili a jmenovali, a stavové témuž soudu zemskému tímto sněmem moc dávají, kdyžby táž osoba neb osoby, buď stavu panského neb rytířského hodná, tu všecku povinnost, jakž zřízení zemské ukazuje, učinila, tehdy nejvyšší úředníci a soudci zemští relací ke dskám zemským učiniti, tak aby do země přijat byl neb byli a povinnost, jak výš dotčeno, učinil neb učinili, moci budou.

Povolení.

A též jsou Ludvík a Hanuš, bratří z Šenfeldu a na Markvarticích, na všecky tři stavy království tohoto vznesli a za to žádali, aby, kohožby z cizozemcuov v tom užiti a jemu statek svůj Markvartice v království tomto ležící prodati mohli, k tomu své povolení dali: i na takovou žádost jich k tomu všickni tři stavové takto povolují, kdyžby koliv osobě stavu panského neb rytířského hodné statek svůj Markvartice prodati chtěli, aby předkem osobu tu, buď ta stavu panského nebo rytířského, soudu zemskému oznámili a jmenovali, a stavové témuž soudu zemskému tímto sněmem moc dávají, když by táž osoba stavu panského neb rytířského hodná tu všecknu povinnost, jakž zřízení zemské ukazuje, učinila, tehdy nejvyšší ouředníci a soudcové zemští, relací ke dskám zemským učiniti, tak aby do země přijat byl a povinnost, jakž výš dotčeno, učinil, moci budou.

Přímluvy.

A jakož také stavové J. M. K. mnohých osob suplikací a ponížených žádostí a důležitých potřeb jejich podavše, přímluvu za ty osoby J. M. K., aby se k J. M. C. přimluviti ráčil, tak aby J. M. C. k jednomu každému se k žádosti ponížené jeho milostivě nakloniti ráčil, učinili: J. M. K. vždy ještě za přímluvu za též osoby k J. M. C. žádati nepřestávají, aby J. M. C. na ně svou milostivou paměť míti a takových přímluv stavův jim užiti dáti ráčil.

Povolení 3000 na Hory Kutny.

A kdež jsou šefmistři a rada na Horách Kutnách na všecky tři stavy vznesli a oznámili, že důl řečený Hrušky při Horách Kutnách na štole krejfské ležící, kterýž se od obce Hor Kuten od několika let i také jiných kverkuov pro vzdělání a rozšíření hor stříbrných znamenitými náklady a košty kveldikuje a dobývá, jímž se mnozí jiní dolové příležící a okolní na týchž horách stříbrných osušují, protože do sta later na hlubinu, na šíř pak po kluftách do sedmi set later vod a šlamu jest sfejlováno a dobyto a vždy ještě s nemalým počtem koní i čeledi horní se dobývá a kveldikuje, a nemohouce pak pro nedostatek peněz na náklad jich vlastní téhož dolu stačiti stavů jsou poníženě žádali, aby jim na týž důl pomoc učinili: k jejichžto žádosti a potřebě týchž Hor Kuten prohlídajíce, tomu jsou povolili, aby tíž šepmistři a rada na Horách Kutnách do puol druhého tisíce kop grošuov českých se vdlužiti mohli a stavové pak při budoucím sněmu na ty cesty, odkudžby táž suma zase zaplacena býti mohla, mysliti a to opatřiti chtí.

Záplata dluhu Pražanuom.

A jakož jsou Pražané všech tří měst Pražských na některé zemské potřeby stavuom království tohoto jistých sum peněz půjčili, jakž jistoty jejich to v sobě obsahují: na tom jsou se všickni tři stavové snesli a nejvyšším úředníkům a sondcím zemským to v moc tímto sněmem dali a dávají, aby oni jim dotčeným Pražanuom takovú sumu dluhu podle jistot jich a oučtu s nimi, z poručení z plného soudu zemského při berni učiněného, z sbírky té, předešlým sněmem léta 75. zemi svolené, dáti a zaplatiti poručili.

Závěrek sněmu.

Avšak toto svolení sněmovní všech tří stavuov království tohoto, též markrabství Moravského, knížetství Slezských a markrabství Horních Lužic, kteréž z žádné povinnosti než z své dobré a svobodné vuole jsou učinili, nemá býti a není k ujmě a ke škodě privilejím, svobodám, starobylým zvyklostem a pořádkuom nadepsaných stavuov království Českého a zemí k němu přislušejících.

A na to J. M. C., jakožto král český, podle svého milostivého uvolení týmž stavuom revers dostatečný aby dáti ráčil.

Relatorové k sněmu v pondělí po neděli jubilate léta ɔc 76. Předně a nejprvé stav panský:

Vilím z Rožmberka a na Krumlově, správce a vladař domu Rožmberského a nejvyšší purkrabí Pražský.

Ladislav starší z Lobkovic na Chlumci a Jistebnici, nejvyšší hofmistr království Českého.

Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic na Ličkově a Chlumci, nejvyšší sudí království Českého.

Vratislav z Pernštejna a na Tovačově, nejvyšší kancléř království Českého a J. M. římského císaře, jakožto krále českého, rada a komorník.

Adam z Švamberka na Volši a Přimdě, nejvyšší sudí dvorský království Českého.

Jan Bořita z Martinic a na Karlštejně, purkrabí Karlštejnský.

Zbyněk Berka z Dubé a z Lippého a na Zákopí, nejvyšší komrmejstr království Českého.

Jaroslav Smiřický z Smiřic na Klučově a Kostelci nad Černými lesy, J. M. císaře římského dvoru maršálek v království Českém.

Zdeněk z Vartmberka a na Buštěhradě, hejtman Nového města Pražského.

Jiřík Zajíc z Hazmburku a na Mšeném.

Jiřík z Lobkovic a na Liběchovicích.

Laurenc Šlik z Holejče, hrabě z Posaunu a z Lokte a na Nejdeku, J. M. C. rada a hejtman Starého města Pražského.

Jindřich z Valdštejna a na Dobrovici a Kunžberce, J. M. C. rada.

Joachym Novohradský z Kolovrat a na Košatkách, J. M. C. rada a president zřízené komory české.

Jan nejstarší z Lobkovic a na Točníku a Bystřici, J. M. C. rada a president nad apelacími.

Jan z Valdštejna a na Sedčicích, J. M. C. rada a hejtman Menšího města Pražského.

Mikuláš Kavka Říčanský z Říčan a na Štěkni, J. M. C. rada.

Jan z Šelmberka a z Kosti a na Mrači, J. M. C. rada.

Jan Šlejnic z Šlejnic a na Nešvicích, J. M. C. rada a markrabství Horních Lužic lantfojt.

Jan Bezdružický z Kolovrat a na Záběhlicích, J. M. C. rada nad apelacími.

Záviše z Oujezdce a z Kunic a na Jilemnici, J. M. C. rada.

Jan Erazim z Švamberka a na Boru.

Karel z Biberštejna a na Děvíně.

Ferdinand Švihovský z Ryzmberka a z Švihova a na Novém hradě.

Arnošt Šlejnic z Šlejnic a na Tolnštejně.

Krištof z Švanberka na Vorlíku a Zvíkově.

Krištof mladší z Lobkovic a na Tejně Horšovském, Jich M. římského, uherského a českého krále a arciknížete rakouského Arnošta komorník.

Jaroslav Bořita z Martinic, Jich M. římského, uherského a českého krále a arciknížete rakouského Arnošta komorník.

Rudolf purkrabě z Donína.

Jan Jiří z Švanberka a na Ronšperce.

Václav Berka z Dubé a z Lipého a na Rychmburce.

Jan Lorenc z Vejtmile a na Kostolanprtech. (sic!)

Jan z Oujezdce a z Kunic a na Kamenici.

Adam z Oujezdce a z Kunic.

Jan mladší z Valdštejna.

Vilím mladší z Valdštejna.

Stav rytířský:

Burian Trčka z Lípy a na Světlé nad Sazavou, podkomoří království Českého.

Jan Vchyňský ze Vchynic a na Nalžovech, purkrabí Karlštejnský.

Albrecht Kapoun z Svojkova a na Hlušicích, purkrabí kraje Hradeckého.

Adam Nebilovský z Drahobuze a na Políně.

Bernart Hodějovský z Hodějova na Lčovicích a Tloskově.

Jan starší Vratislav z Mitrovic a na Skřipli a Lipni.

Humprecht Černín z Chuděnic a na Chuděnicích, J. M. C. rada a hejtman hradu Pražského.

Albrecht Bryknar z Brukštejna a na Libni nad Vltavou, J. M. C. rada a prokurátor v království Českém.

Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelích, J. M. C. rada.

Adam Muchek z Bukové a na Pičíně, J. M. C. rada.

Jan Dlúhoveský z Dlúhévsi, J. M. C. rada.

Jiřík Slepotický z Sulic a na Libři, J. M. C. rada.

Václav mladší Bechyně z Lažan a na Dlúhé Lhotě, J. M. C. rada.

Jan Robenhap z Suché, J. M. C. rada v zřízené komoře české.

Ctibor Sluzský z Chlumu a na Tuchoměřicích.

Jan Jablonský z Jablonné.

Pavel Korka z Korkyně a v Suchém Dole, na Vostrově, J. M. C. hejtman panství Dobříšského.

Jan Salava z Lípy a na Aumoníně.

Hendrych Počepický z Počepic a na Hřebeně.

Mikuláš Vančura z Řehnic a na Jeřicích.

Bořivoj Rohče z Utového.

Bauslav Šlejbor z Tisové.

Beneš Beneda z Nectin a na Vilímově.

Florian Kryspek z Kryspachu a na Kaceřově, J. M. C. rada.

Osvald Šenfeld z Šenfeldu a na Encovanech, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

Mikuláš Valtr z Valtršperku a na Lochovicích, J. M. C. rada a sekretář království Českého.

Albrecht Romhap z Suché a na Lichtumburce.

Jindřich Dobřenský z Dobřenic a na Vale nad Labem.

Štěpán Střela z Rokyč a na Štěpánově.

Jaroslav Vchyňský ze Vchynic a na Drastu.

Daniel Beneda z Nectin a na Přemyšlení.

Zikmund Vrabský z Vrabí a Nové Libni.

Petr Dubský z Třebomyslíc.

Jarolím Hazlauer z Hauzlau (sic!) a Bzí.

Pavel Grymiller z Třebska, průbýř zemský království Českého.

Jiřík Berbirštorf z Berbirštorfu a na Novém Tulcpachu, markrabství Horních Lužic hofrychtýř.

Václav Blanický z Blanic a v Hřibech.

Zikmund Karyk z Řezna a na Malém Bašti, rytíř.

Pražané, Horníci a jiní poslové z měst království Českého přiznali se sami za sebe i na místě jiných sousedů svých.

Z markrabství Moravského vyslaní:

Znata z Lomice a na Říčanech, nejvyšší sudí markrabství Moravského.

Jan mladší z Žerotína a na Strážnici, z pánuov.

Šebestián Freytok z Čepirot, opat kláštera Lautského.

Kašpar opat klášternov Zabrdovského a Želivského, z prelátů.

Bohuše Kokorský z Kokor a na Laškově, nejvyšší hofrychtýř markrabství Moravského.

Jaroš z Zástřizl a na Bozkovicích.

Kašpar Konias z Vydří a na Bučovicích.

Jan starší Pražma z Bilkova a na Uhřicích.

Jan Skrbenský z Hřišce a na Slivičíně, sudí práva menšího zemského v kraji Olomúckém.

Matyáš Žalkovský z Žalkovic na Blansku a Dobroměřicích, J. M. C. prokurator markrabství Moravského, z rytířstva.

Sejpihlar, měštěnín města Olomúce.

Mates Šraum, měštěnín města Brna, přiznali se na místě svém i na místě jiných jakožto poslové.

Vyslaní z knížetství Slezských:

Osvícený kníže Karel Minstrberský z Slezska a na Volešnici, hrabě v Kladsku.

Z biskupství Vratislavského:

Kněz Marek z Kytlicz Tumbský, děkan u sv. Jana ve Vratislavi, školastik tutéž u sv. kříže a v Velikém Hlohově, probošt v Litoměřicích.

Jiřík Opprsdorf svobodný pán na Dubu a Frydštejně, římského císaře J. M. rada a biskupství Vratislavského.

Hendrych z Logun a z Alerndorfu (sic!) na Pechově a Vašerientu, biskupa Vratislavského rada.

Z markrabství:

Hanuš Musman hejtman v Beyten a v Turnovicích.

Z knížetství Břehského:

Hanuš Cirn z Tirpic a v Katšovicích a Geppersdorfu, knížete Jiřího z Břehu kancléř.

David Pogrel z Strelu.

Z knížetství Lehnického:

Václav Šlichtenk z Tepelburku, v právích doktor, knížete Friedricha Lehnického kancléř.

Z knížetství Těšínského:

Jiřík Laryš z Elgoltu na Karfinu, knížetství Těšínského sudí.

Kašpar Frolich z Lichtenbergu a v Pober.

Z knížetství Svidnického:

Brandanus z Zedlic a na Hartmansdorfu.

Seifrid z Bebran a v Volfshanu.

Z knížetství Opavského:

Hanyš z Vrbna a z Freidenthalu a na Holečíně, knížetství Opavského hejtman.

Václav Sednický z Choltic a na Bartošovicích, knížetství Opavského sudí.

Jan Bravanský z Kobersan a na Borotíně.

Bernhard Pražma z Bilkova a na Vejstatu.

Z knížetství Velikého Hlohova:

Ladislav z Kytlic na Czauchu.

Zikmund z Kotvic v Hartu.

Z knížetství Opolského:

Jan Resevic z Kotteršínu a na Silberkopfě.

Jan Rejovský z Karnic a na Stebově.

Z knížetství Sagenského:

Joachym z Gladis na Korbě.

Z knížetství Minsterberského:

Zikmund z Purghauzu na Štolci, knížetství Minsterberského a Frankštejnského hejtman.

Jan Stoš v Jonsdorfu.

Z knížetství Vratislavského:

Abraham Jenkvic v Goltšmiden, rada v Vratislavi.

Krištof Seydlic v Gulově.

Jan Hes v Štanu, v právích doktor.

Z města Svidnice a Javoru:
Melichar Lang, radní z Svidnice.

Z města Hlohova:
Martin Senftloben, městský písař z Velikého Hlohova.

Relatorové z markrabství Horních Lužic:
Jeronym z Nostic a v Neydorfu, hejtman v Kerlici.
Kašpar z Nostic a v Gemnem.
Hendrych z Nostic v Noes, hejtmanství Horních Lužic gegenhandler.
Bernhardt Pichner, města Budešína syndicus.
Mistr Jiřík Othman, purkmistr města Kerlice.

---

135. Císař Maximilian žádá arciknížete Karla, bratra svého, za dobré zdání o veřejné hotovosti, kteráž na jenerálním sněmu v Praze uzavřena byla a nyní na sněmích ke království Českému přivtělených zemí projednána býti má.

V ŘEZNĚ. 1576, 16. července. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Wir geben Euer Lieb bruederlich und freundlich zu vernehmen, nachdem sich die Läuf ein Zeit her sehr gefährlich nnd geschwind erzeigt, auch numehr fast vom Tage zu Tage sich schwerer und sorgfältiger einlassen, dass wir demnach auf etzlichen gehaltnen Land- und Fürstentägen mit den Ständen unser Kron Beheimb und den andern incorporierten Landen umb eine gewisse und richtige Defension oder Kriegsordnung, auf dass die bemelten unsere Erblande in mehr Sicherheit sein, auch auf den Fall feindlichs Einfallens oder Uberzugs ein Land dem andern mit Hilf, darauf man sich zu verlassen hätt, zu Schutz und Entsetzung kommen mochten, in Gnaden gehandelt, wie wir dann jetzo unlängst abermals ein Landtag in Beheimb durch den durchleuchtigisten, grossmächtigisten Fursten, Kunig Rudolfo, unsern geliebten Sohn, zu Prag haben halten lassen, und nit allein die Stände bemelter Kron Beheim, sondern auch vollmächtige Ausschuss oder Abgesandten der andern darzu gehörenden Lande dahin gen Prag zu einer allgemeinen Versammlung neben anderm auch furnehmlich zu dem Beschluss und endlicher Vergleichung solcher Defensionordnung, die dann umb der vorstehenden Gefahr wegen hochlich vonnöthen, zusammen verschrieben. Was wir nun ihnen dieses Artikels halber damals haben proponiren, sie auch folgends weiter erinnern lassen und was von ihnen endlich tractiret, gehandelt und geschlossen worden, das alles werden E. Lieb aus den beiliegenden Abschriften mit mehrem zu vernehmen haben.

Nun haben sie die Sache auf zweierlei Wege gerichtet, nemblich, dass sie erstlich ein Vergleichung gemacht, wie die Bereitschaft eines jeden Landes sollt gehalten und angestellet werden, und dann zum andern, mit was Hilf und Anzahl Volk ein Land dem andern auf den feindlichen Einfall zu Schutz und Rettung kommen sollt. Ob wir es dann wohl bei ihnen gern dahin bracht hätten, dass sie dieselb eilende Hilf und Zuzug nit so gar stricte allein zu Beschutzung ihrer Granitzen, sondern auch weiter als in Ungern, oder da sich sonsten der Feind rücken wurde, bewilligt hätten, so ist doch zu diesemmal ein anders bei ihnen nit zu erhalten gewesen, welchs wir dann darumb haben gut sein und verbleiben lassen, weil bald darauf ander Landtäge in Mährern, Slesien und Lausitz haben angestellt werden müssen, dieselbe auch allbereit von Seiner Lieb Kunig Rudolfo, unserm geliebten Sohn, auf den Sonntag nach Jacobi, welches ist der 29. dies Monats Juli, sein ausgeschrieben worden, auf welchen dann von diesen Dingen wes mehres und fruchtbarlichs verhoffentlich wird begehrt und erhalten werden mugen.

Damit nun das Begehren bei ihnen den Fursten und Ständen mit gueten und zeitigem Rath beschehe, als haben wir E. Lieb mit derselben Rath und Gutbedunken auch hierueber vernehmen wöllen und ist demnach unser bruederlich und freundlichs Sinnen und Begehren, E. Lieb wölle den Handel mit unsern Hofkriegsräthen in fleissige Berathschlagung nehmen und uns dasselb E. Lieb

bruederlichs und freundlich und ihr gehorsambs rathliche Gutbedunken, wie es weiter bei mehrgedachten Ständen gesucht und diesfalls im Begehren an sie, unsern Erblanden zu guetem Schutz, ordenlicher Sicherheit und Bestem gelanget werden möchte, foderlich zuschreiben, auf dass wir uns alsdann endlich zu resolviren und die weiter Instructiones unsern zu den Landtägen verordneten Commissarien, weil die Zeit gleichwohl kurz, desto eher zu verfertigen haben.

---

136. Císař Maximilian žádá krále Rudolfa za instrukcí pro sněmy, kteréž v zemích ke království Českému přivtělených ke dni 29. července svolány byly, aby některé na jenerálním sněmu v Praze uzavření artikulové projednáni býti mohli; udílí mu radu v příčině takových instrukcí, v příčině uveřejnění řádu mincovního, obnovení erbanuňkův, urovnání sporu o meze i hranice a konečně v příčině prodeje některých statkův.

V ŘEZNĚ. 1576, 16. července. Konc. v archivu českého místodržitelství.

Nachdem uns Euer Lieb den Beschluss des jetzo gehaltnen Pragischen Landtags ubersendet, haben wir daraus vollends vernommen, wie die Landtagssachen von der den Ständen bemelter Kron und den Abgesandten der andern incorporierten Länder endlichen abgehandelt worden ist, desgleichen aus E. L. Nebenschreiben verstanden, dass E. L. die Landtäge in bemelten zu der Kron gehörenden Landen auf den 29. dies Monats ausgeschrieben und sie zu publiciren befohlen, die Commissarien auch darzu verordnet, ihnen solchs insinuirt und dass uns E. L. die Instructiones und Credenz zum Ubersehen und unser gnädigisten Resolution in kurzem ubersenden wöllen, an welchem E. L. sohnlichem, getreuen und gueten Fleiss wir nochmals ein sonder väterlichs und freundlichs Wohlgefallen tragen. Und wiewohl wir uns versehen gehabt, es sollten sich die Stände auf unser an E. L. Schreiben und derselben Repliciren, sametlich wes bessers, sonderlich der Steuertermin und Defension halber, damit die bewilligten Pferd und Fussvolk nit allein zu ihrer der Länder selbst Beschützung und allein auf die Granitzen, sonder auch auf den feindlichen Nothsfall (darfur Gott gnädiglich sei) auch uber die Granitz und wohin es die Noth erfodern wurde, zu gebrauchen erkläret haben, weil es aber bei dem, wie es geschlossen, verblieben, ist numehr dieser Zeit weiters darzu nit zu reden; allein, weil die Fürsten- und Landtäge zu Vollziehung des, was zu Prag einhelliglich beschlossen, nothwendig, wie E. L. auch selbst melden, angestellet sein, so wölle E. L. von diesen und anderm mehr, was die Nothdurft sein wird, mit unsern obristen Landofficierern Rath halten, damit es jetzo kunftig tractirt und gehandelt werden muge. Und wir seind demnach von E. L. der verfassten Instructiones und Credenz ꝛc., weil die Zeit kurz, allenthalben gewärtig, auf dass man sie desto eher zu fertigen und an die gehörende Ort vor dem angesetzten Tag zu verschicken habe, machen uns auch daneben väterlich und freundlich keinen Zweifel, E. L. werde auf alles, was bei mehrgemelten jetzigen Fursten- und Landtägen gehandelt werden soll, mit gueter Ausführung wohl bedacht sein und sonderlich ihnen dieses mit furhalten, dass wir wohl Ursach gehabt hätten, noch weiter vor dem Beschluss des pragischen Landtags bei ihnen umb die obbemelten Artikel anzuhalten, wir hätten es aber von der kurzen Zeit wegen und darumb, dass sie ihren Wirthschaften bei jetziger Fexung abwarten kunnten, zu diesemmal gleich darbei verbleiben lassen, in Ansehung, dass es bei den kunftigen Fursten- und Landtägen mit den Fursten und Ständen weiter kunnte gehandelt werden. Und wolle E. L. die Instructiones dahin richten, damit die Steuertermin auf eine nähere und kurzere Zeit kommen und die Conditiones fallen, auch die Zuzug uber die Granitz in Ungarn, oder wo es Noth sein mocht, weiter erhalten werden mugen; dann sie haben zu bedenken, da sie allein sich selbst schutzen und die benachbarten österreichischen Lande so gar hintansetzen und hilflos verlassen wollten, dass solchs

bei ihnen ein kaltes Herz machen, und weil sonderlich die Mährer und Slesier nit weniger dem Feind gar nahet gesessen, ihnen etwa selbst in ihrer Noth wieder schlechten Trost und Rettung bringen wurde. Zu dem so ist auch dieses, so ihnen hievor eingebildet worden, nit wenig zu beherzigen, sollten sie dem Feind nit eher wöllen Widerstand thun helfen, bis dass er auf ihre Granitz käme, wurde es ihnen darnach zu schwer auch etwa unmuglich sein, ihme sich zu widersetzen; dass wir also diese unser Begehren nit ohne sonder erhebliche Ursachen in vaterlicher Wohlmeinung und ihnen selbst zum besten thun, dann es dem gemeinen Sprichwort nach gut zu löschen, weil es noch im Nachbarnhause brennt.

Weiln dann auch die Ständ des Markgrafthumbs Niederlausitz, wie E. L. wissen, auf dieses Jahr nichts bewilligt, doch sich auf die Stände der Kron Behem und der andern incorporierten Lande beruefen haben vermug ihrer Landtagsschriften, die wir E. L. hievor zugeschickt, und nun die Stände der Kron und andern Lande jetzo in dem pragischen Landtagsbeschluss begehren, dass sie die Niederlausitzer auch zu einer Gleichheit gehalten werden möchten, also wird E. L. die Instruction an denselben Ort in sonderheit darauf zu dirigiren wissen, auf dass sie sich nit allein exempt machen, sonder in billicher und gebuhrlicher Gleichheit als die Mitglieder gleiche Burde tragen, sintemal es ihnen selbst und dem gemeinen Vaterland zum besten und guetem gereichen thut.

Nachdem sich auch die Stände der Kron Behem mit den Gesandten aus Mährern der Munz halber laut des Landtagsbeschluss verglichen, so ist es doch, wie wir anders nit wissen, noch an dem, dass man den Fursten und Ständen im Slesien und beider Lausitz Abschriften derselben Vergleichung zustellen oder zuschicken solle, damit auch bei ihnen auf eine ebenmässige Gleichheit bei den jetzo ausgeschrieben Fursten- und Landtägen gehandelt werde. Derwegen so wöllen E. L. darob sein, dass die gedachte beheimische und mahrerische Munzvereinigung an denselben Orten noch nit publiciret werde, bis dass die Landtäge der andern Lande auch furueber sein und man sehen muge, was sie diesfalls werden gehandelt und geschlossen haben, da wir alsdann diesen Artikel auch selbst in Berathschlagung nehmen wöllen, uns darueber resolviren und in soviel muglich in Richtigkeit bringen.

Was dann weiter die Erbeinigungen mit den Chur- und Fursten belanget, wöllen wir darauf bedacht sein, dass dieselben mit dem ehisten als müglich verneuert werden mugen. Und lassen uns daneben gefallen, dass in den Granitzirrungen durch sonderbare Personen, welche unsere obriste Landofficierer und Landrechtsitzer erwählen werden, mit den anrainenden und umbliegenden Churfürsten, Fursten und Nachbarn gutliche oder rechtliche Handlungen furgenommen und dieselben Inhalt vorigen 69jährigem Beschluss erörtert werden sollen, dann wir gnädigist gerne sehen wollten, dass denselben Sachen, weil vielfältige Klagen hin und wieder von den Unterthanen derhalben furkommen, unsern Landen auch nit wenig nachtheilig Eingriff beschehen, endlichen in ein oder den andern Weg abgeholfen werden möchte.

Was aber des Karl von Bibersteins und unsers Vicekanzlers der Kron Beheimb, Georg Mehls, sowohl Ludwig und Hansen von Schönfelds Petition von wegen Verkaufung ihrer in bemelter Kron Behem habenden Gueter betrifft, obwohl ihnen die Stände bewilligt, dass sie dieselben Gueter wohlverhaltnen Personen von Herrn- und Ritterstand, wann dieselben vom Landrecht nambhaft gemacht wurden, verkaufen oder verpfänden möchten, so wölle doch E. L. die Verfuegung thun, auf den Fall die bemelten Sollicitanten gleich ein oder mehr Personen zu dergleichen Verkauf oder Oppignoration vorm Landrecht furstellen oder angeben wurden, dass mit ihnen ohne unser Vorwissen und Ratification nichts endlichs vollkomme noch geschlossen, sonder, was man hierinnen zu thun vermeint, an uns zuvor umb weitere Bescheid gelanget werde.

So seind wir auch, wie jungst gemeldet, der Supplicationes, welche etzliche aus den Ständen E. L. einbringen werden, sambt E. L. suhnlichem Rath und Gutbedunken gewärtig und wollen uns alsdann nach Gelegenheit der Billicheit gegen ihnen in Gnaden erklären.

137. Král Rudolf podává císaři Maximilianovi zprávu o výsledcích svého jednání se stavy českými a zástupci ostatních zemí koruny České na sněmu jenerálním l. 1576.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 20. července. Orig. v archivu českého místodržitelství.

Allerdurchleuchtigister (u. s. w.), gnädigister, geliebter Herr und Vater! Von Euer Kais. Mt. sein mir diese Tag zwo unterschiedliche Resolutiones in Landtagssachen zukomben, daraus ich E. Kais. Mt. genädigisten Willen nachlängs suhnlich und gehorsamblichen verstanden und vernomben hab.

Soviel dann nun Anfangs belangt die Instructiones und Credenz auf den Fursten- und die Landtäg der incorporierten Länder, ubersende E. Kais. Mt. ich hieneben die märherische und schlesisch, auch ober- und niederlausitzische Instructiones, inmassen dieselb von mir beneben den obristen Officirern abgehört und ich mir gefallen lassen, zu derselben genädigisten Ersehung und Resolution zue.

Was aber betreffend ist, dass E. Kais. Mt. melden, sie hätten sich genädigist versehen gehabt, es sollten sich die Stände samentlichen wes bessers auf mein Repliciren sonderlichen der Steuertermin und Defension halb erklärt haben, auf solches soll E. Kais. Mt. ich suhnlich und gehorsamblich nit bergen, dass ich es gewisslich an mir und fleissiger Handlung nit erwinden, sondern dermassen die Sachen angelegen sein lassen und dieselb getrieben hab, dass ich nit wissen mag, wie die höher zu treiben gewesen wären, sintemal ich den Ständen der Kron Beheimb und der eingeleibten Länder Abgesandten allerlei zur Sachen dienstliche Motiven, so ich nur erdenken mugen, mehrmals zu Gemuet gefuehrt, ihnen Bedenkzeit zu ferner Erwägung etzlichmal gegeben, auch nachmaln sie wiederumben zu weiterer Bewilligung ermahnt hab; es ist aber bei ihnen unangesehen alles meins embsigen angewandten Fleisses aus den zuvor ausgeführten Ursachen nichts weiters zu erheben gewesen.

Dann soviel die Ständ der Kron Beheimb belangt, haben sie mir dies zu Gemuet gefuehrt, dass sie nicht allein nach Ausweisung E. Kais. Mt. Proposition die Steuer, inmassen das vergangene Jahr gereicht worden, beneben dem Biergeld mit den E. Mt. zuvor vermeldeten Conditionen fort zu reichen, sondern auch in dem Artikel wegen der Defensionordnung und Bereitschaft sich dermassen stattlich angriffen und dasjenig bewilligt, damit man wohl etzlich viel Jahr umbgangen, aber dazu nie komben hätt mugen, und auch dergestalt, dass E. Kais. Mt. die bewilligten zweiundzwanzig Hundert Pferd im Fall eines unversehenen Uberfalls, wohin es E. Kais. Mt. uber die Gränitz gefällig und es die Notdurft erfordert, brauchen möchten, wie dann solches alles im Landtagsbeschluss sambt folgenden Artikeln begriffen ist. Und weiln sie sich dann dermassen hoch angriffen, hätten sie bedacht, damit die Unvermugenden aus den Ständen zusambt den Unterthanen auch nicht zu hoch bedrangt und doch die Termin aufs kurzist so muglichen angestellt und gesetzt wurden, hätten aber nit befinden mugen, dass E. Kais. Mt. eher ohne sondere Beschwer zu solichen Hilfen komben kunnten, dann auf die gesetzten Termin, angesehen, dass auf Galli ohne das die Unterthanen mit Reichung der Zinsen belegt sein; so wären die Termin also nahet bei einander, dass sie auch nicht hätten eher angestellt mugen werden. Ob ich auch wohl bei den Abgesandten aus Schlesien nit weniger mehrmals gleichsfalls angehalten, damit der letzte Termin nicht so weit hinaus, als auf Georgi, gestellt werden möcht, so ists doch bei ihnen auch nicht zu erhalten gewesen, dann sie auf dem beruhet, dass grosse und ansehenliche Restanten, die sich wohl einer Steuer vergleichen möchten, dies Jahr bei ihnen einzubringen wären; sollte nun der Termin auf Lichtmess gesetzt werden, so wurden sie dies Jahr drei Steuertermin treffen, welches den armen Unterthanen gar zu beschwerlichen fallen würde, und haben derowegen, sintemal es nur umb etzlich wenig Wochen zu thuen, mich alles gehorsambs Fleiss angelangt, dass ichs auch dabei verbleiben lassen wollt. Weiln ich dann gespüert, dass bei ihnen unangesehen meines oftern Anhaltens und ihres vielfaltigen Abtretens nichts weiters zu erhalten

gewesen, so hab ichs auch dabei bleiben müssen lassen. Und sollen E. Kais. Mt. das gewiss sein, da bei den Ständen jetziger Zeit was mehrers zu erhalten gewesen wär, dass ich es gewisslichen gern gesehen und mich keiner Muhe noch Arbeit nicht geäussert wollt haben, dessen mir dann die Ständ und zugeordnete Räth guet Zeugnus geben kunnten.

Und demnach dann der Fursten und Stände in Schlesien Abgesandte ihres weit hinaus gestellten letzten Termins halben fuernehmblich diese Ursach fürgewendet, inmassen E. Kais. Mt. jetzo auch genädigist und väterlichen vernomben, dass sie ansehenliche Rest, so sich einer Steuer fast vergleichen möchten, dies Jahr E. Kais. Mt. zu erlegen schuldig, so werden E. Kais. Mt. neben der Instruction derselben verordneten Commissarien genädigist zu befehlen und aufzulegen wissen, dass sie, aufn Fall bei den Fursten und Ständen in Schlesien einicher noch kurzerer Termin als Lichtmess nachmalen je nicht zu erhalten sein wurde, dass sie doch dermassen embsige und fleissige Handlung mit den Fursten und Ständen anstellen, damit ihrer Abgesandten Erbieten nachgesetzt und die so ansehenliche Summen der Restanten E. Kais. Mt. ohne längern Verzug gewisslichen erlegt werden.

Gleichsfalls wollt ich, da es nur muglichen gewesen wär, den Zuzug uber die Granitz, inmassen der von den Ständen der Kron Beheimb und den Abgesandten aus Oberlausitz bewilligt worden, bei den Abgesandten aus Märhern und Schlesien auch gern erhalten haben, weiln es aber nit sein mugen und sie sich auf kunftige Landtäg referiren, so hab ich diesen Artikel E. Kais. Mt. Befehlich nach beneben etzlichen andern in die marherische, schlesische und niederlausitzische Instructiones, wie es der Sachen Notdurft erfordert und inmassen E. Kais. Mt. hieneben liegend zu ersehen haben werden, inseriren und einverleiben lassen.

Und demnach E. Kais. Mt. mir durch derselben Schreiben vaterlich und gnädiglichen auferlegt, dass ich mit E. Kais. Mt. obristen Landofficierern wohl und fleissig berathschlagen solle, ob die Musterungen der Ritterdienst jetziger Zeit angestellt werden und ob sie nicht den Landtagshandlungen Verhinderung bringen, wer auch neben den Haubtleuten und Landvögten zu Commissarien zu gebrauchen sein möcht, so bin demselben ich suhnlich und gehorsamblichen nachkomben; ich befinde aber, dass dieselben Musterungen jetziger Zeit fueglichen von E. Kais. Mt. nicht angeordnet werden mugen, sondern erachte vielmehr, E. Kais. Mt. hätten deroselben Commissarien auf den Furstentag in Schlesien und dann den in Ober- und Niederlausitz ad partem genädigen Befehlich gethan, dass sie sich mit den furnehmesten aus den Ständen unterredeten, zu welicher Zeit solche Musterungen am fueglichisten möchten furgenomben werden und wer neben den Haubtleuten hierzu zu gebrauchen sein möcht, wes auch sie sich also mit ihnen verglichen, dass sie dasselb nachmaln E. Kais. Mt. zu derselben genädigisten Resolution zueschrieben, darauf sich alsdann E. Kais. Mt. zu entschliessen haben wird.

Dass dann E. Kais. Mt. bei dem Artikel, die Munz betreffend, mir genädigist befehlen, da die Vergleichung und Ordnung, so diesfalls auf jungistem Landtag allhie gemacht worden ist, noch nit publicirt wär, dass mit derselben stillgehalten werden solle, kann E. Kais. Mt. ich suhnlichen und gehorsamblichen nicht bergen, dass dieselb beneben dem Landtagsbeschluss altherkombenem Brauch nach allreit allhie in der Kron Beheimb in Druck ausgangen. Derowegen und weil dieselb Ordnung, so mit E. Kais. Mt. hieigen Kammerräthen berathschlagt worden, E. Kais. Mt. selbs zum besten reicht, so erachten E. Kais. Mt. obriste Landofficierer, E. Mt. möchten es dabei genädigist verbleiben lassen, doch dass dieser Artikel nit minder in die Instructiones gebracht und in den incorporierten Ländern befurdert werde.

Ferner hab ich aus E. Kais. Mt. Schreiben suhnlichen und gehorsamblichen vernommen, was E. Kais. Mt. mir der niederlausitzischen Instruction halber auferlegen, welchen ich auch also nachkomben und demselben gemäss die anbefohlene Artikel in die Instruction inseriren lassen.

Ich hab auch nit unterlassen mit E. Kais. Mt. obristen Landofficierern zu reden, damit denen Personen, welchen in jungistem Landtagsbeschluss bewilligt worden, Ausländern ihrė Güeter zu versetzen oder zu verpfänden, nichts derogleichen ohne sonder Vorwissen und Ratification E. Kais. Mt. verstattet und zugelassen, sondern zuvor in allbeg an E. Kais. Mt. gelangt werde, welches sie ihrem Vermelden nach ohne das gethan hätten, dasselb auch in kunftig, do was dergleichen furfallen wurde, zu thuen sich erboten haben.

Anreichend die mir von den Ständen ubergebene Supplicationes, sein derselben etzliche allhie von mir erledigt, etzliche aber allbereit vor diesem und auch jetzo an E. Kais. Mt. von mir zu derselben Resolution suhnlichen und gehorsamblichen ubersendt worden.

Ferner werden sich auch E. Kais. Mt. genädigist und väterlichen zu erinnern haben, wasmassen E. Kais. Mt. mir auferlegt und befohlen, der Stände aus Märhern Suchen und Bitt, damit sie von E. Kais. Mt. mit einem Revers versehen wurden, dass ihnen des Troppischen Furstenthumbs Abgesandten Erscheinen neben der Fursten und Stände in Schlesien Vollmächtigen zu keinem praejudicio und Nachtheil ihres diesfalls habenden Rechtens gereichen möcht, mit den obristen Officierern zu berathschlagen. Darauf ich dann nit unterlassen die Sach zu erwägen und befinde, woferr ihnen bei derogleichen Zusambenkunften auf ihr Ersuchen Revers hievor bewilligt und gegeben worden wären, dass es auch ihnen nachmalen erfolge; woferr aber nicht, so kunnt ich nicht erachten, dass diesfalls ein Anfang gemacht werden sollt. Weiln ich dann bei E. Kais. Mt. behemischen Canzlei allhie Nachforschung gehabt, ob ihnen hievor dergleichen Revers bewilligt und gefertigt sein möchten oder nicht, aber allhie kein grundliche Nachrichtung befunden werden mugen, so werden E. Kais. Mt. die Anordnung zu thuen wissen, damit demselben also nachgesucht werde. Ob auch wohl in der Berathschlagung furkomben, dass E. Kais. Mt., als sie verschienes siebenundsechzigisten Jahrs zu Troppa ein Furstentag gehalten, den märherischen Ständen ein Revers diesfalls bewilligt haben sollen, so erachte ich doch, dass derselb allein auf den Furstentag und nicht diese zwischen den aus Märhern und Schlesien strittig schwebende Differenz gerichtet worden sei. Wie dem allem, so ist mein suhnlich und gehorsamblich Guetbedunken, E. Kais. Mt. möchten diesen Artikel in derselben Instruction, wie dann auch beschehen, auslassen und wes sie also bei derselben behemischen Canzlei befinden, nachmaln die Commissarien auf ein oder den andern Weg, damit sie dasselb folgends den Ständen auf ihr Anregen furzuhalten haben, bescheiden.

Uber dies haben E. Kais. Mt. sich auch genädigist und väterlichen zu entsinnen, wasmassen E. Kais. Mt. mir in derselben mitgegebenen Memorial genädigist auferlegt, etzliche der Fursten und Stände Beschwerungsartikel, welche auf vorigen Furstentägen furkomben sein, mit den obristen Landofficierern zu berathschlagen und darauf eintweder ihre vollmächtige Abgesandten allhie zu bescheiden oder aber E. Kais. Mt. mein suhnlich und gehorsamb Guetachten diesfalls zuzeschreiben, auf welches ich wohl die Sachen notdurftig erwogen, hab aber doch Bedenken gehabt, ihnen auf ihr Begehren dasselb allhie vorzuhalten, sondern der Sachen zueträglicher erachtet, dass dasselb alles auf kunftigen Furstentag, da sie darumben anhalten wurden, den Fursten und Ständen publiciert wurde.

Und soviel Anfangs ihre Beschwer wider hievorigen der Kron Behem Landtagsbeschluess, umb dass das Ober- und andere Ämbter mit Inwohnern der Kron Beheimb und aus ihrem Mittel sollten ersetzt werden, dass sie in die gruen Stueben gen Prag gezogen wurden und dann dass sie in jungster meiner Krönung ubergangen worden wären, betrifft: ist mein suhnlich und gehorsambs Guetbedunken, E. Mt. möchten diesen Artikel in derselben Instruction allerdings ubergehen, doch daneben ihren Commissarien beneben Befehlich thuen, aufn Fall sie denselben ruehren und davon Meldung thuen wurden, dass sie die Fursten und Stände dahin bescheiden sollten, dass E. Kais. Mt. auf diesmal dar-

auf sich ihres genädigisten Willens nicht entschliessen kunnten, sondern denselben bis zu anderer gelegner Zeit eingestellt haben wollten.

Beschliesslichen sein noch hieruber etzliche Artikel in derselben Instruction, welche mir E. Kais. Mt. in Ihrem Memorial zu erwägen mitgegeben, dem ich dann auch gehorsamblichen nachkomben und dieselben mit den obristen Landofficierern berathschlagt hab und mir gefallen lassen; etzliche aber vermug meines von dem zweinzigisten Tag jungist verschienen Monats Juni E. Kais. Mt. gethanen Schreibens ein Nothdurft zu sein erachtet, damit dieselben zu weiter Tractation auf den Furstentag verschoben und der Instruction einverleibt wurden, dabei ichs dann auch nachmalen beruhen lass.

Was dann die Kammerartikel, so in die Instructiones komben sollen, belangt, werden E. Kais. Mt. die Anordnung bei derselben Hofkammer zu thuen wissen, damit dieselben auch gefertigt der Instruction inserirt werden und hieran kein Mangel erscheine.

Ich uberschicke auch E. Kais. Mt. hieneben alle zu den Landtagssachen gehörende und mir ubersandten Schriften hinwieder gehorsamblichen zue, und weil die Zeit kurz vor der Hand und der Landtag auf den dreissigisten dies ausgeschrieben, E. M. Resolution mir auch erst gestriges Tages zukomben, werden E. Kais. Mt. die Sachen desto eher bei Tag und Nacht zu befurdern wissen, damit dieselb eheists E. Mt. genädigisten Gelegenheit nach, wieder allhie ankomben, fortgeschickt und E. Mt. nichts verabsaumbt werden mug.

---

138. Císař Maximilian oznamuje vlastnoručním listem Vilímovi z Rožmberka o zdraví svém, o své návštěvě u bratra arciknížete Ferdinanda, připomíná, kdyby vedle podmínky, v artikuli o nařízení veřejné hotovosti na sněmu usnešené, veřejná hotovost ne dále nežli jen na hranice moravské a slezské táhnouti směla, proti Turku málo by tím spomoženo bylo; dále dává pánu z Rožmberka instrukcí v příčině obsazení uprázdněných míst nejvyšších úředníků zemských, projevuje svou spokojenost nad tím, že syn Rudolf o veřejné záležitosti tak bedlivě se stará i že jej k učení se jazyku českému pobízeti bude. Konečně zmiňuje se císař, že záležitosti náboženské jednání říšského sněmu jsou na překážku.

V ŘEZNĚ. 1576, 7. srpna. Orig. v arch. Třeboň.

Lieber von Rosenberg. Ob ich euch gleich gern auf euer Schreiben geantwort hätte, so bin doch in die 14 Tag nit zum besten aufgewest, hernach hab ich meinem Herr Brueder Ferdinand Gesellschaft geleist, wie billich, soviel die Zeit hat geben wöllen, wie dann ihr L. vorgestern wiederumb verreist sein und sich hie mit dem Tag, so sie her gelanget, verrückt 8 Tag zubracht hat.

Was dann den Landtag betrifft, der ist nunmehr beschlossen. Was ich aber der Defensionordnung halber meinem Sohn vermelde, werdet ihr vernehmen. Dann ich mich aus den gethanen Relacionen nit wohl verrichten kann, wie es solle verstanden werden, dann da die Defensionordnung allein immer bis auf die schlesingerische und mäherische Granitz sich verstehen solle, wäre dem gefahrlichen turkischen Vorhaben wenig geholfen. Da man auch warten wollt, bis es an Mähern und Schlesien kummen solle, wurde es ziemlich spat sein.

Dass ihr dann auf ein Zeit anheimbs gezogen, damit ihr alsdann den Sachen desto besser aufwarten kunnte, das ist nit unbillich, dann mein Sohn sich eueres Beisein nit wenig zu getrösten haben wirdet, sieh euch auch ganz gern bei meinem Sohne, ihr kunnte auch viel guetes und nuetzes schaffen.

Weiter so hab ich auch vernommen euer Bedenken von wegen Ersetzung der vacierten Ämbter, lassen mir auch euer Bedenken wohl gefallen, wie ihr von meinem Sohne auch vernehmen werdet. Des Landschreibers Ambt halber, da es anderst der Trčka annehmen will, gedäucht mich, sei er nit auszuschliessen; im Fall aber ers je nit annehmen wollt oder ihr was anders vermeinet, als in euer Schreiben begriffen, so wollet mirs vertraulich vermelden, wen ihr gänzlich vermeinet, so darzue tauglich sein kunnte aus den zwei, so ihr mir vermeldet habt, oder andere; dann des Kinsky halber hat es seinen Weg, er kann auch mit dem, so er halt, wohl zufrieden sein.

So hab ich auch ganz gern vernommen, dass sich mein Sohn umb die Handlungen annimmet und denselben aufwart, und will er wohl hausen, so muss es immer gearbeit sein, dann sonsten wurde er sich amb meisten betrügen. Und nachdem ich wohl weis, was ihme daran gelegen, damit er die behemische Sprach begreife, will ich ihne darzue treulich vermahnen auch sonst mit Instruction versehen, damit er wisse, wessen er sich zu verhalten wirdet haben. Gleichwohl kann ich über viel gehaltnen Fleiss nit bekummen meines Herr Brueders Ferdinands Instruction, darumb, wo euch deshalben was bewusste, wollt ichs gern von euch vernehmen. So wissen auch mein Herr Brueder nit eigentlich, wo sie hinkummen sei, erbeut sich aber, wölle ihme nachsuchen. Und was ihr vermeinet, dass vielleicht deshalben und anderer Sachen vonnöthen sei, wollet mich soliches alles vertraulich berichten.

Hie geht es langsam von stat. Die Religionssachen verirren alles anderst, ich will aber hoffen, es solle noch guet werden, wie es dann die äuserste Noth erfördert und ich an mir nits will erwinden lassen. Der ewig Gott verleich seinen Segen und Gnad auf allen Orten, wie es dann wohl vonnöthen thuet. Und bin euch in allem Gueten wohl geneigt. Geben ꝛc.

---

139. Václav Oulička z Oulič arciknížeti Ferdinandovi o svolené sněmem 1576 veřejné hotovosti v království Českém a o obtížích, kteréž při vypravování jízdných i pěších osob na panství Hrádeckém nastanou.

NA KŘIVOKLÁTĚ. 1576, 7. srpna. Orig. v arch. místodrž. v Inšpruku.

Nejjasnější a velikomocný arcikníže, pane, pane muoj nejmilostivější! V. arcikn. M. se vší ponížeností tejna učiniti nemohu, jakož jest se na milostivé J. M. C., pana nás všech nejmilostivějšího, na obecním sněmu, kterýžto v království tomto Českém léta nynějšího 76 držán byl, předložené proposici strany osazení mezí království tohoto a zemí k němu přináležejících sněmovní svolení ode všech tří stavův stalo, aby jedna každá vrchnost na gruntech svých to nařídití a všechny lány, dědiny orné poplatné lidí poddaných svých vyhledati a sčísti dala, a pokudž by se 30 lánů a kolikrátkoli vyhledalo, aby z každých 30 lánů jeden valach dobrý aneb střelčí kůň lehký, na něm rejtar s dlouhou ručnicí a dvěma krátkými, s dobrou braní při boku a šturmhaub na hlavě, též zárukávy dobře vypravený se vším k tomu náležitým dostatkem, při tom jeden pěší střelec s dlouhou ručnicí a braní dobrou při boku vypraven a pokudž nejdřív možné na hotově byl, a pakliby větší potřeba takové veřejné hotovosti byla, netoliko třidcátý ale desátý a pátý člověk jízdný a pěší vypraven aby byl; a potomně kdyby i tím nepříteli odoláno býti nemohlo, že stavové se vší svou mocí hnouti se a osobně podle nejvyšší možnosti táhnouti mají, jakž takovému svolení z příležícího nařízení sněmovního artikule A. posledního milostivě porozuměti ráčíte: i nejmilostivější arcikníže! poněvadž na panství tomto V. arcikn. M. Hrádeckém se lánův rolí při poddaných V. M. 526 lánů podle příležícího rejstříku nachází, z nichžby se dostalo vypraviti jízdnejch 17 koní a pěších tolikéž, toho jsem V. arcikn. M. psaním v známost uvésti se vší ponížeností pominouti nemohl, poněvadž v témž svolení sněmovním

doloženo jest, „pokudž nejdřív možné jest takový třidcátý kuoň a třidcátý pěší na hotově míti," a poddaní V. arcikn. M. prv za příčinou velkých ospů a jiných poplatků dosti nemožní a schudlí jsou, že by bez pomoci V. arcikn. M., kdyby na ně to vzložiti se mělo, jako i jiných českých pánů poddaní takové výpravy koní, ručnic a jiné k tomu náležité zbroje nemohli leč s velikým ublížením svých živností objednati, a že při Hrádku žádných takových rejtarských zbrojí, šturmhaubů, zárukáví, ručnic ani koní není jako snad při stavu panském a rytířském v království tomto, kteří své koně, zbroje a což takovému rejtaru od nejmenšího až do největšího náleží prv po starších svých mají a chovají i pacholky své, kteříby se k tomu hodili, po krčmách a na gruntech svých osazené mají, tak že, kdyby k takové veřejnosti přišlo, mohou poddané své zastati; ale toho ničehož při Hrádku se nenachází, ani prvé snad nebylo. Co by pak z těch 526 lánů berně jakožto 263 kop přišlo, to by sotva na vejpravu těm rejtarům bylo, čím by se jim pak na měsíc, kdyby k tažení přišlo, platiti mělo, to poddaným V. arcikn. M. by jistě bez pomoci V. arcikn. M. možné nebylo. A protož jak bych se dále v té příčině strany takové výpravy jízdného střelce chovati a to nařídíti měl, za to poníženě žádám, že mne milostivě psaním V. arcikn. M. spraviti ráčíte. Co se pak pěšího střelce dotejče, ten by se podle vyměření mohl z poddaných V. arcikn. M., jakž i předešle bejvalo, nařídíti. Strany berně domovní při svatém Martině a z lánů při hromnicích, ta také od poddaných V. arcikn. M. podle sněmovního nařízení bude se moci sebrati a tu kdež náleží dodati ɔc. Dán na Hrádku Křivoklátě 7. Augusti anno ɔc 76.

---

140. Král Rudolf odesílá císaři Maximilianovi II. do Řezna usnešení sněmu moravského s omluvou, že dobré zdání o něm neposílá, poněvadž nejvyšší ouředníci zemští království Českého na své statky odejeli a on sám Prahu již opustil.

V PŘEROVĚ. 1576, 15. srpna. Orig. v arch. českého místodržitelství.

Allerdurchleuchtigister, grossmächtigister römischer Kaiser, auch zu Hungern und Beheim Kunig ɔc. Euer Kais. Mt. sein mein sohnlich Lieb in allem schuldigen Gehorsamb jederzeit zuvoran.

Genädigister, liebtister Herr und Vater! Gestrigs Tages zum Abend seind mir die Landtagssachen, was auf jetzo gehaltenem Landtage in Märhern gehandelt und beschlossen worden, zuekomben und uberantwurtet worden, und seindmal Euer Mt. obriste Landofficierer und Räthe des Kunigreichs Beheim, mit denen ich die Sachen in Berathschlagung nehmben und folgends E. Mt. hierauf mem gehorsambs Guetbedunken geben können, diesmals nicht zur Stelle, sondern ein jedweder seiner Gelegenheit nach anheimbs verreiset ist, so wohl auch ich der Zeit, wie ich E. Mt. soliches jungst gehorsamblichen vermeldet, nicht zu Prage bin, so thue E. Kais. Mt. ich alle dieselbigen Landtagssachen und was darneben von den Ständen einkomben in suhnlichem Gehorsamb ubersenden, und demnach gedachte obriste Landofficierer auf kunftig Bartholomei wiederumben gen Prag erscheinen werden, und es E. Mt. fur ein Nothdurft befinden, die Sachen mit ihnen berathschlagen zu lassen, so soll demselbigen, was mir E. Mt. desfalles genädigist auferlegen wöllen, gehorsambe Vollziehung beschehen.

Nichts minder hab ich dem obristen Kanzler der Kron Beheim einen Extract aller derselbigen Landtagshandlungen und der nebenliegenden Intercessionen an E. Mt. lautend mittlerweil umb sein gehorsambs Guetbedunken uberschicken lassen, weliches ich gleichsfalls, wann dasselbige einkumbt, E. Kais. Mt. zur Nachrichtung und ferrer derselbigen genädigisten Resolution gehorsamblichen zu ubersenden nicht unterlassen will, E. Mt. mich hiemit zu väterlichen Gnaden und Hulden suhnlich und gehorsamblichen befehlend.

141. Král Rudolf oznamuje císaři Maximilianovi o úradách, kteréž byl měl s nejvyššími ouředníky zemskými v příčině veřejné hotovosti.

NA HRADĚ PRAŽSKÉM. 1576, 17. září. Konc. v arch. česk. místod.

Gnädigist geliebter Herr und Vater! Auf E. Kais. Mt. gnädigist Befehl vom 25. nägstverschienen Monats Augusti, die Defensionordnung zu berathschlahen antreffende, habe ich dasselbig soviel muglichen zu dem allerforderlichsten ins Werk gericht, dann es vonwegen Erforderung der darzu gehörigen Personen nit wohl ehe sein können. Und obwohl E. Kais. Mt. sich in demselbigen Schreiben auf die Stände und Commissarien darzue zu gebrauchen referiren, so vermag der Landtagsbeschluss, dass alle solche Sachen abzuhandeln, ins Werk zu richten und in esse zubringen, die Stände auf jungst gehaltenem Landtage, soviel die Commissarien und alles andere betrifft, den obristen Landofficierern und Rechtsitzern aufgetragen, derowegen ich verursacht worden, dieselbigen zu mir hieher zu erfordern, mit denen ich gestrigs Tags, demnach die Rechtsitzer erst allhier bei mir erschienen, die Sachen notdurftig berathschlaget, habe ihnen auch nachlängs E. Mt. Befehl nit weniger auch, was die Besoldung des Kriegsvolkes in einem andern E. Mt. Schreiben und Artikel vermeldet, betreffende zu besserer ihrer Resolution furlesen lassen, darbei zwölf Personen aus den obristen Landofficierern und Rechsitzern und D. Mehl gewesen. Und nachdeme ich von dem obristen Burggrafen, der sich seiner Leibsschwachheit halber (so wohl der obriste Landhofmeister, Hofrichter und Unterkammerer) entschuldiget haben, sein Guetbedunken abgefordert, habe ich doch in diese Berathschlagung Anfangs unvermeldet desselbigen, der andern obristen Officierer und Rechtssitzer Guetbedunken, wie folgen wird, nach längs vernomben, welche sich fast in der Substanz, so ihnen auch nochmaln furgelesen worden, verglichen. Und fundiren sich mehrgemelte Officierer und Rechtsitzer auf das rechte Directorium, den Landtagsbeschluss, der durchaus Mass und Ordnung gibt, wes sich diesfalls E. Mt. der Kron Beheim und incorporirten Landen zum besten zu verhalten.

So dann E. Kais. Mt. in schleunige Vollziehung dies alles zu bringen gnädig und väterlich gerne sehen wollten, haben sie allem solchen zu gueten auf dies ihr Guetbedunken, auf dass man desto weniger irret, nachdeme nichts verabsaumbt, E. Mt. diesfalls Willen und Meinung auch zuvor unterthänigist vernehmben wöllen.

Und vermeinen also zum Eingang und schleuniger Beforderung der Sachen, nachdeme die Stände 2200 Pferde mit angehängten Conditionesen im Landtage underschiedlich begriffen, als 300 geruste Pferde, 400 Arkobuser, 1500 Hussaren bewilligt, dass es alles Inhalt des Landtags furgenomben und darwider nichts gehandelt werden musse.

So dann im Landtage die Commissarien allreit als Heinrich Kurzbach und Jan Marquart, die sich allbege Bescheids bei den Herrn Officierern und Rechtsitzern zu erholen, verordnet, welche beide auch erfordert und zur Stelle gewesen, also habe ich den obristen Landrichter Zbinko Berka, Wchynský und den Burggrafen im Gräzer Kreis Befehl gethan, sich mit ihnen diesfalls zu unterreden, und worauf man sich zu verlassen, im Rath zu meiner bessern Resolution furzubringen. Auf solchs hat der Kurzbach seine Entschuldigung schriftlich einbracht, die E. Mt. nebenliegund gnädigst zu vernehmben haben, und dieweiln die Artikel, furnehmblich seine Bestrickung vom Batory, auch vonwegen des Münzmeisterambts, welches allein eine fleissig, verständig Person, deme beizuwohnen, wohl bedarf, davon ich zuvor E. Mt. sohnlich und gehorsamblich Bericht gethan, nicht geringschätzig sein, und do derselbige seiner Ehren Notdurft nach zu rechter Zeit erledigt, ist er urbietig dem Landtagbeschluss nachzukomben und sich gebrauchen zu lassen, auf welchs sich E. Mt. derselben genädigen Gelegenheit nach werden zu entschliessen wissen. Do nun aber vielgemelter Kurzbach inhalt seiner Entschuldigung und E. Mt. darüber Resolution darzue nit sollte oder möchte gebraucht

werden, wie dann ich, auch die obriste Landofficier und Rechtsitzer erachten, dass es E. Mt. auch dieser Kron hohe Notdurft erfordern, dieweiln er der Kurzbach das Munzmeisterambt auf sich genomben, damit ihme dasselbig aufs furderlichist aufgetragen und durch ihne ersetzt werde. Do nun solches, welches in E. Mt. gnädigisten Will stehet, also erfolgen sollte, wird der Kurzbach nicht bede Ämbter, als die Kriegscommission und das Munzmeisterambt, versehen können, derowegen seind E. Mt. vielbemelte obristen Landofficierer und Rechtsitzer auf E. Mt. Landvogt in Niederlausitz, den sie zu solchen Kriegswesen fur tauglich erachten, gangen, doch wo er darzue furgenomben, dass E. Mt. Ambt daselbst, dieweiln es an einem Granitzort liegt, der Notdurft nach fursehen wurde; der ander Commissarius, als Johann Marquart, im Landtagsbeschluss begriffen, erbeut sich fur sein Person mit und neben dem Kurzbach Gehorsamb zu leisten und sich gebrauchen zu lassen, und zweifle ich nicht, wenn gleich der Kurzbach zu dem Munzmeisterambt gebracht, es werde der Marquart auf fernere Unterhandlung sich solcher Commission neben bemelten Landvogt nit verweigern, habe auch zue Beförderung dieses hochnothwendigen Werks den Landvogt zum kunftigen Landrechten hieher, dass mit ihme auf den Fall gehandelt werden könne, erfordert. Und dieweilen die 2200 Pferde, unterschiedlich, wie der Landtagsbeschluss vermag und oben vermeldet, so seind die obersten Landofficierer und Rechtsitzer, soviel die 300 gerusten Pferde anlanget, auf Graf Sebastian Schliken, der eine solche und viel mehrere Anzahl Reiter aufbringen kann und darzue wohl tauglich ist, von wegen der 400 Archibuser auf Sigmund Kurzbachen, so jetzo bei E. Mt. zu Regensburg und allbereit derselbig wohl gerust eine guete Anzahl bei einander haben solle, und dann der 1500 Hussarn halber auf Fridrichen von Zierotin gegangen. Der von Zierotin hatt sich selbst durch Schreiben an obristen Landrichter und obristen Kanzler angeboten, eine solche, auch mehrere Anzahl, die guet sein sollen, aufzubringen und zu fuehren, und man zweifelt also gar nit, so dies an die drei obbemelte Personen auf E. Mt. Declaration gemuethet, welche alle fur tauglich erachtet, werden sie sich darauf sonder Zweifel alles unterthänigsten Gehorsambs, inmassen sie sich dann selbst darzue angegeben, erzeigen.

Alleine es ist in solcher Berathschlagung ein Bedenken furgefallen, ob sich jetzogedachte drei Personen unter gemelten zweien Commissarien wurden wöllen lassen gebrauchen, und auch ob dieselbigen von E. Mt. mir oder den Commissarien mit ihnen zu handeln sollen erfordert werden, wiewohl die Handlung auf die Commissarien, doch alles mit Vorwissen der vielgemelten obristen Landofficierer und Rechtsitzer, vermug des Landtagsbeschluss gestellt. Do dann auf solche Erforderung die Commissarien, auch obbemelte drei Personen zur Stelle sein werden, welche gleich ungefährlich zu nägstkombenden Landrechten Jeronymi, dahin numehr eine kurze Zeit, allhier werden ankomben können, erfordert auch eine hohe Notdurft E. Mt. selbsten gnädigisten und vaterlichen Guetbedunken nach, damit, wie es mit E. Mt. Kriegsbestallungen jetziger Zeit gehalten wirdet, zu meiner mit den obristen Landofficierern und Rechtsitzern desto besseren Resolution, damit E. Mt. diesfalls nichts praejudicirt noch zu Nachtl gehandelt werde, derselbigen Copeien allher mittlerweil geschickt werden.

Es ist auch im Berathschlagen bedacht worden, do vor dem ersten oder letzten Termin der Steuer die angeordnete Bereitschaft oder die 2200 Pferde zum Theil oder gar zu der Defension sollten aufgemahnt werden, wo man mittlerweil mit Geld aufkomben möchte, dann von der Anlag auf Getreide, Wein, Fische, Vieh und Wolle ɔc. bei dem verschienen in dem 75jährigen Landtage geschlagen, wie die Steuereinnehmber bericht, bishero nit mehr, als ungefährlich 10000 Schok gefallen, wiewohl die Präger und andere Städte noch nichts daran erlegt haben. Solches möchte zum Anfang auf die Commissarien, Rittmeister, Wartgeld und andere Zugehörung, so weit es reicht, gebraucht und das ubrige von denen hierzu mit dem Landtag gevollmächtigten Personen, als den obristen Land-

officieren und Rechtsitzern aufgebracht werden, damit solches Geld von der nägsten Steuer wieder bezahlet wurde.

Aus diesem Allen haben E. Kais. Mt. gnädigist zu vernehmben, was zu dieser Zeit auf E. Mt. vaterlichen und gnädigisten Befelch nach Gelegenheit der Sachen hat können berathschlaget werden, und wann E. Mt. Resolution darauf mir zukombt, wirdet es die Handlung bei nägstkunftigen Landrechten an ihr selbsten geben, wie sie am schleunigsten und besten zu befördern.

---

142. Rudolf král podává císaři své dobré zdání o rozličných artikulích, kteříž na sněmích ke království Českému připojených zemí projednáni byli, a o nichž s nejvyššími českými ouředníky zemskými a s radami komory české i apelačními se byl radil.

V PRAZE. 1576, 19. září. Konc. v arch. českého místodržitelství.

Gnädigister, geliebster Herr und Vater! Euer Kais. Mt. gnädigen und väterlichen Befehlich den 23. jungstverschienes Monats Augusti Regensburg datirt, die ubrigen Artikel der incorporierten Lande Landtagsbeschluss auf einkommene Relationes, auch zum Theil E. Mt. allreit darauf erfolgte Resolutiones in ferre Berathschlagung mit den Officieren und Räthen, auch der Kammer und Appellation Räthen, doch unterschiedlich, schleunig zu berathschlagen und E. Kais. Mt. zu derselben bessern Entschluss zuzuschicken, hab ich alles sohnlichen gehorsamben Fleiss gethan, wie E. Mt. nachfolgends unterschiedlichen gnädig und väterlichen vernehmen, und hätte solchs alles, wie ich jungst E. Kais. Mt. gehorsamblichen bericht, schleuniger ins Werk gericht und vollzogen, so ich nit von wegen E. Mt. zum Theil Officier und Räthe Ankunft, die sich ihrer Schwachheit und dann anderer Ehaften entschuldiget, verhindert wär worden.

Und soviel Anfangs die Artikel E. Mt. Markgrafthumbs Mähren zu berathschlagen antrifft, als nämlich die Restanten, da wissen sich neben mir die obristen Officier und Räth sambt E. Kais. Mt. Kammerpraesidenten allhie nichts anders zu erindern, dann dass auf gemeinem jungst gehalten Landtag von den Ständen dieser Kron Nachlass der alten Steuer, der Nachrichtung einzubringen nit zu befinden und gar ein wenigs austragen sollen, begehrt, dass ich vor sie derhalben bei E. Mt. intercediren sollt. Auf solchs aber ist keine Resolution vou E. Kais. Mt. erfolgt. Aber die Restanten, so gewisse Nachrichtung haben vom 70. Jahr, damit Gleichheit erhalten, ist an E. Kais. Mt. dergleichen nichts, sonder die Execution auf die Saumigen begehrt worden. Derwegen kunnen E. Kais. Mt. den Ständen in Mähren und denen in Niederlausitz wohl die Antwort geben, dass E. Kais. Mt. auf der Stände in Behem Begehren ihnen diesfalls nichts bewilligt, wie an ihm selbst wahr, dann kunnte man auch in den alten ringschätzigen Restanten gewisse Nachrichtung zu exequiren haben, würde derselben so wenig als der richtigen verschont werden. Doch zu bessern E. Kais. Mt. Resolution werden wiederum die zuvor verordneten Personen von den Ständen zu E. Mt. behmischen Kammerpraesidenten geordnet, E. Kais. Mt. aller unterschiedlichen Jahr und Zeit, wie sie von einander getheilt und verstanden werden sollen, zu dem furderlichsten bei schierist währenden Landrechten grundlichen Bericht zu schicken. Dergleichen kunnte auch meiner und der obristen Landofficier und Räth gehorsamen Guetbedunken nach nit schaden, dass E. Kais. Mt. dem Landshauptmann in Mährern dergleichen Befehlch gethan wurde, E Kais. Mt. auch furderlich grundlichen unterschiedlichen Bericht, wie oben gemelt, aller Steuerrestanten zu E. Mt. gnädigsten Nachrichtung zu ubersenden, nit weniger dass E. Mt. dem Unterkammerer in Mährern Nebenbefehlch gethan, darauf sein fleissig Anmerken zu haben, dass es schleunig und treulich ohn einichen E. Kais. Mt. Abgang vollzogen werde.

Betreffend dass die Stände jetzo gemelts Markgrafthumbs Märherns die Veränderung der Rechtstäge bitten, dieweil es E. Mt. Interesse nit anlanget und derohalben E. Mt. selbs in ihrem Schreiben kein Bedenken haben, eracht ich sambt den obristen Officieren und Räthen, dass E. Kais. Mt. solchs ihnen wohl bewilligen und genädig confirmiren können, aus sonderlichen Bedenken, dass die Stände selber die beste Gelegenheit der Zeit hierinnen zu Befurderung allerhand Ursachen bedacht haben, mit dem Anhang, dass sie in künftig gemeines Lands Constitutiones und Sachen betreffend ohn E. Kais. Mt. Rath, Wissen und Willen nichts statuiren sollen, und ich schick solchs E. Kais. Mt. in forma gestellt zu derselben gnädigen besseren Resolution hieneben.

Demnach auch itzo gedachte Stände in Mährern E. Kais. Mt. umb Fristung der Bergwerk, sowohl als E. Mt. Stände der Kron Beheim bei E. Mt. erhalten, auf ein Anzahl Jahr zu ihrem und gemeines Landes Aufnehmen gehorsamlich bitten und zuvor oft gebeten haben, solchen Artikel hab ich mit E. Mt. obristen Officieren und der beheimischen Kammer allhie auch nothdurftig berathschlaget und eracht also mit und neben ihnen, nachdem es E. Kais. Mt. und dem Lande zu Nutz reicht, ihrem der Stände in Mähren selbst eigen Vermelden nach auch allreit im Landtag böhmisch und dann besonders deutsch gedruckt und publicirt, dass E. Kais. Mt. den Ständen in Mähren solchs auch gnädigst wohl bewilligen kunnen.

Dass dann E. Kais. Mt. mir gnädig und vaterlichen auferlegen, wie zuvor auch beschehen, mit den Officieren und Räthen zu berathschlagen, nachdem sich die Abgesandten des Tropischen Fürstenthumb auf jungst gehalten Landtag allhie zu den Schlesiern geschlagen, derwegen die mährischen Abgesandten, dass es ihnen an ihren Rechten und Gerechtigkeit ohnschädlich, protestiert auch umb ein Revers derohalben gebeten, auf solichen Artikel hab ich zuvor den 20. Juli jungst verschienen auf zuvor erfolgte Berathschlagung der obristen Officier und Räth E. Kais. Mt. mein sohnlichs gehorsamblich Gutbedunken, darbei es itzo die Officier und Räth verbleiben lassen, übersendt, und können sich itzo wie zuvor die Officier und Räthe nit erindern, dass jemals den Ständen des Markgrafthums Mähren einicher Revers gegeben worden, ausgenommen anno 67, da zu Troppau in E. Kais. Mt. Gegenwart ein gemeiner schlesischer Fürstentag gehalten, derwegen den Ständen in Mährern ein Revers bewilligt, und dass also derselbe Revers allein auf den Fürstentag und nit auf ihre strittige Differenz gerichtet worden, und beruhen noch also die obristen Officier und Räth auf ihrem itzo gemelten räthlichen Gutbedunken, es wurde dann zu E. Mt. bessern Resolution ein anders und mehrers bei derselben Hofkanzlei befunden.

E. Kais. Mt. selbs eigene gnädigste Resolution von wegen des Saliterskaufs aus zuvor erhalten Bericht von S. L. Erzherzog Carln weiss ich sambt den Officieren und Räthen auch gar nichts zu verbessern, auf dass die Ubermass, was E. Mt. zu dem ungerischen Kriegswesen nit bedürfen, den Inwohnern in Mährern kaufsweis erfolge, damit sie dann auch unterthänigist zufrieden sein werden.

Welchergestalt auch E. Kais. Mt. auf itzo gemelter Stände des Markgrafthumbs Mährern Suppliciren von wegen der Frau Anna von Einzig Eingriff in das Waisengut, auch Wegführung desselben Getreids und gefänglicher Einziehung des Hauptmanns Dieners Einsehen gethan, ihr auch der von Eizing solchs mit Ernst vorwiesen und ihr auferlegt, dass sie alles dasjenige, so von des Waisen Gut abgefuhrt, wiederstatten, auch des Landhauptmanns Diener der Haft erledigen lassen solle; dieweil sich aber itzo gemelte von Eizing auf das Recht der Kron Beheim ziehen thut, hab ich auf E. Mt. Befehl mit den obristen Officiern dies auch berathschlaget. Die gehen gehorsamblich darauf, die Frau von Eizing sambt der Kinder Vormunden zu nächsten Landrecht allher zu erfordern, allen Bericht von ihr einzuziehen, damit sich nachmaln E. Kais. Mt. auf einkommen Bericht desto besser darauf zu entschliessen haben, und ob derhalben beiden Parten zu guten möchten alsdann, die Differenzen gutlich hinzulegen, Commissarien geordnet werden.

Dieweil auch E. Kais. Mt. allreit durch Befehlich an Sein L. Erzherzog Carln die gnädigiste Anordnung gethan, dass von wegen der Differenzen zwischen den Kawka und Deleskischen sich keiner weitern Eingriff und Gefahr bis zu Anstellung und Verrichtung des derohalben angeordneten Commissariats zu befahren, werden sonder Zweifel E. Kais. Mt. zu der Nachrichtung solchs die Stände in Märhern auch bericht haben, damit sie sonder Zweifel mittlerweil auch wohl zufrieden sein werden.

Ferrer hab ich auch E. Kais. Mt. vaterlichen und gnädigen Befehlch nach Zdenko von Walstein vonwegen der Eingriff des Guts Schiltberg, dass sein Unterthanen mit Abholzung der Wälde und eines grossen Stucks Gebirges sich zur Unbillicheit anmassen sollen, zu dem höchsten solchs sein Beginnen ihme verwiesen, vor sich selber oder seine Leute ferrer keine thätliche Eingriff zu thun und die abgeführten Leut, wo es nach nit geschehen, ohne Entgelt ledig zu lassen und zu keiner Weitläufigkeit, welches ihnen ungestraft nit hinausgehen wurde, kein Ursach zu geben, sonder rubiglich und friedlich bis zu dem Granitzcommissariat ohn einiche weitere Eingriff, damit sich der Kammerprocurator in Mährern nit zu beschweren habe, verhalten solle. Damit dann E. Kais. Mt. sich der Hauptgranitzcommissariat zwischen Behem und Mährern desto besser resolvieren mögen, ob sie nach diesem Jahr möchten angestellt werden, also erachten die obristen Officier und Räthe, dass bei schieristen Landrecht bei der Landtafel ausgesucht werde, welche Personen zu Commissarien geordnet, und dieweil etliche aus ihrem Mittel abgestorben und die Stände den Landrechtsitzern in gemeinen der Kron Behem Granitzsachen Vollmacht aufgetragen, dass an der verstorbenen Statt andere geordnet wurden, so kann von E. Kais. Mt. behmischen Hofkanzlei auch mittlerweil Bericht ausgesucht, und allher geschickt werden, welche Personen in Mährern verordnet und abgestorben, damit man auch zu besser der Sachen Befurderung das, so sich gebuhrt, anordnen möge.

Soviel dann die publicierten Mandata des Markgrafthumbs Mährern von wegen des dreissigisten von ungrischen Rossen und andern Vieh anlangt, des sich die Ständ dies M. Mährens unterthänigist beschweren und bitten, dass die Klausel vonwegen des Landviehs zu Verhütung des Lands Beschwerung und Vertheuerung, die bei ihnen daraus erfolgt, in den Mandatis ausgelassen werde, auf solchs erachte ich sambt E. Kais. Mt. Officier und Räthen, dieweil das ungrisch und polnische Vieh von dem inländischen unterschiedlich, die Contrabanda, so einiche verhanden, wohl daraus zu spuren und beschwerlich furfallen wurde, wider alten Brauch allzeit sonder Kundschaften derhalben furzulegen, auch das Landvieh nit verzollt wird, dass E. Kais. Mt. die begehrten Wortlen von den Ständen in Mährern des Landviehs halben möchten aussenlassen. Und da E. Kais. Mt. in solchs gnädigst bewilligen, will ich auf E. Kais. Mt. ferren gnädigen und väterlichen Befehlch die Mandata, wie sie beiliegend corrigirt, allhie drucken lassen und E. Mt. zu derselben Fertigung übersenden.

Die drei letzten Artikel der mährerischen Landtagsbeschwer haben E. Kais. Mt. die zwen ersten gnädigist allreit erlediget. So kann E. Mt. selber väterlichen rathsamb Gutbedunken nach die Granitzdifferenz zwischen Matessen Grün und Hansen von Leskowitz in Vollziehung der Landgranitzen-Commission auch in der Instruction zu gebührlichen und endlichen Vollziehung mit inserirt und eingeleibt werden. Und dies sein die Artikel, soviel die mährischen ubrigen Landtagsgravamina betrifft.

Folgen die ubrigen schlesische Artikel, die E. Kais. Mt. mir auch ferrer zu derselben bessern Resolution zu berathschlagen väterlichen und gnädiglichen aufgetragen.

Anlanget die langwierige Differenz zwischen den Fursten und Ständen in Schlesien, auch dem Bischof zu Breslau und beide Capitel daselbs der Contribution halber, derwegen beide Theil solenniter protestiert, wofer denen Dingen nit zeitlich, und eher wiederum ein gemeiner Furstentag ausgeschrieben, sollt abgeholfen werden, dass E. Mt. selbs eignen und gemeines Lands Sachen nit wurde gefurdert und abgeholfen werden, dieses ist ein alter und disputierlicher Stritt, so gute bedächtliche Berathschlagung bedarf, und müssen alle alte einkommne Schriften zusammen gesucht, auch was allhie

mangelt, von E. Kais. Mt. Hofkanzlei allher geschickt werden. Ich will auch in solchen nit feiren und die Berathschlagung zu dem furderlichsten, als sein kann, zu E. Kais. Mt. Resolution schleunig und gehorsamlich derselben (will Gott) ubersenden.

Was E. Kais. Mt. auch von wegen der Execution wider die säumigen Restanten, damit sie desto ordenlicher und schleuniger eingebracht werden, in Schlesien fur Befelch gethan, auch sich gegen den Abgesandten der Fursten und Ständ, so auf den 9 praesentis zu Breslau einkommen, erklärt, damit alles in ordenliche Verzeichnuss gebracht und gegen den Saumigen mit der Bestrickung oder Verpfändung man desto gründlicher und gewisser verfahren möge, hab ich auch neben den Officiern und Räthen gehorsamblich und ausfuhrlich vernommen, sonder Zweifel, es werde aus jedem Furstenthumb des Oberhauptmann ordenliche richtige Verzeichnuss zu Vollziehung E. Mt. schleunigs Befelchs zugeschickt werden.

Und da E. Mt. Hauptleute in Erbfürstenthumbern selbs fur sich und ihre Ambtsverwandten ungehorsamb, dass ihr so wenig, als andere zu verschonen, aber die meisten Restanten werden sich bei den Fursten, wie zu besorgen, befinden und die Execution in Kraft des Lands Privilegii durch die gehorsamben Stände desto schwerer erfolgen. Der Oberhauptmann in Schlesien und die Kammer daselbst werden sonder Zweifel E. Kais. Mt. in diesem, was zur Sachen dienstlich, zu besser E. Mt. Resolution guten Bericht thun. So haben die vollmächtigen Abgesandten aus Schlesien in jungst gehaltener Handlung allhie erboten, umb Gleichheit zu erhalten, mit allen Fleiss furderlich zu befurdern, damit E. Mt. Restanten ordenlich, schleunig und gewiss eingebracht sollten werden, deren ihrem damals Vermelden nach uber 200.000 sein wurden, und derowegen desto ferrere Zeit und Termin zu Einbringung der Steuern gesetzt.

Belangend den Ritterdienst, dass E. Kais. Mt. gnädigen Schreiben nach und Inhalts eines Artikels, in dem Furstentagbeschluss begriffen, die Fursten und Herrnstandspersonen soliche nit zu leisten vormeinen, wird E. Kais. Mt. zuvor aus meinem Schreiben vernommen haben, dass ich allhie diefalls auf jungst gehaltnen Landtag durch E. Mt. obriste Officier mit allem Fleiss mit der Fürsten und E. Mt. Erbfurstenthumber Abgesandten ad partem und in gemein hab handlen lassen, dass die Fursten und Herrenstandspersonen diefalls nie in einiche Verzeichnuss kommen oder man die Ritterdienst an sie gemuthet, sondern sie haben sich allein eines Ritterdienst in E. Mt. oder meiner Personen Anzugs im Fall der Noth nach Vermögen zu leisten vernehmen lassen, und man ist darauf wie zuvor gegangen, damit E. Mt. den Ritterdienst in esse erhielten, dass die Muesterungen zu dem schleunigisten angestellt werden sollten. So dann nun E. Kais. Mt. in itziger Zusammenkunft zu Bresla der Fursten und Stände Abgesandten Befehlich gethan das sie neben E. Mt. Erbfurstenthumber Hauptleuten taugliche Personen, damit die Musterung zu dem schleunigisten möchte angestellt werden, benennen sollen, zweifel ich gar nit, es werde von ihnen zu E. Mt. bessern Resolution gehorsamblich beschehen, doch stehet die Anordnung bei E. Kais. Mt. selbst, wie bei E. Mt. Hofkanzleiregistratur zu befinden, welche Personen neben den Hauptleuten zu der Mustrung sollen gebraucht werden. Nebeu andern sein zuvor Hans von Oppersdorf, Georg von Braun, Fabian von Schöneich und Christof von Schellendorf gebraucht worden. Zu solicher Mustrung gehören die Musterregister, so bei E. Mt. Erbfürstenthumben, Ämbtern und dann auch E. Mt. beheimische Kanzlei zu befinden, schicke ich E. Kais. Mt. zu bessern Nachrichtung hiemit, das ubrige kann bei E. Mt. behemischen Hofkanzlei auch ferrer ausgesucht werden. Es sein die Dienst auf die Güter und nit Personen geschlagen, dardurch E. Mt. dester weniger Unrecht geschehen kann, und letzlich ist particulariter mit ieglichen Furstenthum auch in E. Mt. Markgrafthumen in Ober- und Niederlausitz auf ein gewisse Anzahl Reiter und Pferd, auch wie sie gerüst sein sollen, gehandelt worden, also dass es nur an dem liegt, damit solcher Ritterdienst, zuvoraus in diesen gefährlichen Zeiten, durch richtige Mustrung in esse erhalten werden, und

furnehmlich ist daran am meisten gelegen, darumb dann auch die Abgesandten allhie und sonderlich die aus dem Fürstenthumb Schweidnitz und Jauer angehalten, wo die Besoldung der Ritterdienst angehen soll, ob sie auf die Land oder her der Furstenthumber Granitz, da sie E. Mt. ausser Lands gebrauchen wöllen, sölle verstanden werden.

Und dieweil man sich diesfalls nach ihren der Fürstenthumer Privilegien richten muss, will ich das, so in der Sachen dienstlich, auch aussuchen und es zu dem furderlichsten mit den obristen Officieren und Räthen, da ihr mehr zu der Stelle, gehorsamlich berathschlagen und solchs dann E. Kais. Mt. schleunig ubersenden, das, so auch diesfalls bei E. Mt. behmischen Hofkanzlei dieses Artikels der Ritterdienst halben in Privilegien zu befinden, will ich auch gehorsamlich von E. Mt. gewarten.

Was aber den schändlichen Wucher belanget, dardurch E. Mt. Land und Leute ausgesauget werden, wie derselbige abzustellen, und dass nit mehr als 6 von Hundert, wie in der Kron Beheim bei gesetzter Pön der Gebrauch, sollten genommen und alle Gnadengeld, Verehrungen oder ander Partiden eximiert werden; dieweil aber zu besorgen, dass es E. Mt. Kammerwesen aus ausgeführten in E. Mt. Schreiben Ursachen selbes schädlich und durch die Reichen das Geld aus dem Land verführt werden möchte, so vergleichen sich sambt mir die obristen Officier und Räthe mit E. Kais. Mt. Wohlmeinung, als nämblich, dass E. Kais. Mt. in genere durch Mandata die Ubermass des Wuchers mit darinnen specificierten Pönen, wie etwan zuvor auch beschehen, wiederumben ernstlichen abstelleten, und dass also solcher Wucher bei Gemach mit guter Ordnung gänzlichen abgethan wurde. E. Kais. Mt. haben sich auch gnädig und väterlich zu erinnern, dass zuvor E. Mt. obriste Officier auch Kammer allhie unterthänigist gerathen, dieweil die Fursten in Schlesien mit schweren Interesse die grössten Schulden auf sich haben, ob dies ein Weg sein möchte, dass die alten Verschreibungen von wegen der Interesse, so mehr als 6 von Hundert austrugen, bis zu derselben Abzahlung in esse verblieben, die neuen Verschreibungen aber nach Publicierung der letzten E. Mt. Mandaten allein bei Verlust der Gelder auf 6 Procento sollten gestellt und gerichtet werden.

Dass dann die Fursten und Stände in Schlesien umb Confirmation und Publication der Artikel die Schäden, Leistungen, Arrest, Bürgschaften, Gerechtigkeiten der Weiber, Bankarottierer und dergleichen, weliche Artikel sie auf gemeinen Landtag beschlossen, unterthänigist bitten, darvon dann allhie auch auf jungst gehaltenen Landtag mit ihren vollmächtigen Abgesandten durch E. Kais. Mt. obriste Officier und Räth gehandlet, daselbst sie auch kein anders befunden, dann dass solchs alles dem ganzen Lande zum besten und zu Vermehrung guter Polizei gereicht, auf dass dann nun die Fursten und Stände in künftig bei mehrerm guten Willen in E. Mt. Handlungen erhalten und befunden werden, so vergleich ich mich mit den obristen Officiern mit E. Kais. Mt., dass E. Mt. alles soliches gnädigist confirmiren, nit weniger auch den Artikel von wegen des unzüchtigen Gesinds mit einziehen, in ein Tractatel bringen und publiciren wöllen lassen. Vonwegen solches jungen muthwilligen Gesindels hab ich E. Kais. Mt. zuvor den 2. Aprilis dies laufenden Jahrs auf zuvor erfolgte der obristen Officier Berathschlagung mein ausführlichen Bericht zugeschickt, will mich hiemit daselbs hin referiert haben. Dann obgleich die Fursten und Stände itzo soliches tacite ubergangen, dieweil es aber ein sonder nothwendiger Artikel in die Polizei gehörig ist, möcht es doch alles auf Verbesserung E. Mt. ins Tractatlin inserirt, confirmirt und mit dem andern publicirt werden. Solich Artikel ubersende ich E. Kais. Mt. gehorsamlich sambt dem schlesischen Landtagsbeschluss, Relation und allen zugehörigen Schriften, nit weniger die Correctur des leichtfertigen Gesindels. Das Exordium sambt dem Epilogo ist schlecht, wie es der stylus cancellariae vermag, zu fassen.

Was dann die Bestätigung des Oberamts anlanget, weil die Fursten und Stände mit des itzigen Bischofs zu Breslau als Verwalters Person, wie sie sich erklärt, wohl zufrieden, stehet es bei

E. Mt. gnädigisten Willen, ihne Bischofen zu einem Oberhaubtman zu publicieren, sonder Zweifel, der Bischof werde E. Mt. des Lands und der Parteien Sachen fleissig abwarten, damit sich niemands zu beschweren haben wird.

So haben sich auch E. Mt. allreit gegen den Fürsten und Ständen erklärt, ihrer Landleut und ihres Mittels Personen auf kunftige Fürstentag als Commissarien gnädigst zu verschonen, damit sie unzertrennt bleiben und sammentlich die Handlungen mit einander berathschlagen und verrichten mögen, welchs sonder Zweifel E. Mt. selbs Handlungen zum besten gereichen wird, da E. Kais. Mt. selbs oder ich wo möglichen, doch in Mangel desselbigen die ansehenlichisten Officier und Räthe dieses Königreichs, wie zuvor in Brauch gewesen, E. Kais. Mt. selbs und dann gemeines Lands Sachen abwarten werden.

Dass sich beschliesslichen die Fursten und Stände von wegen der Mitleidung des Fürstenthumbs Grossen und der Herrschaft Züllich, so S. L. der Churfürst zu Brandenburg, nit weniger Hotzenplotz und Katschur, so der Bischof zu Olmüz hält, auch das Guts Konzendorfs und anderer Stuck mehr, die ohne Mittel in Schlesien gelegen, doch von dem Land getrennt wurden und zu keiner Mitleidung kämen, beschweren, will ich E. Mt. Befehl nach auch zu dem schleunigsten mit den obristen Officiern und Räthen berathschlagen.

Es ist auch eine alte langwierige Sache, sowohl als die Differenz der Contribution halber zwischen dem Fursten und Ständen in Schlesien, dem Bischof zu Breslau und beiden Thumstiften daselbs. Ich will alle Schriften bei der hieigen Kanzlei zusammensuchen lassen und das, so mangelt und in E. Mt. behemischen Kanzlei zu befinden, muss auch zu der Berathschlagung allher geschickt werden, damit sich E. Mt. alsdann allenthalben desto besser zu resolviren haben.

So werden die Fürsten und Stände oder derselben Abgesandten in itziger Zusammenkunft zu Breslau sonder Zweifel E. Kais. Mt. unterthänigist, was sie sich der Münz halben verglichen, berichten. Soviel ist, so mir E. Kais. Mt. von wegen Schlesien zu berathschlagen auferleget.

Betreffend E. Mt. Stände in Oberlausitz Petition, dass E. Kais. Mt. ihnen noch über die 3000 Schock von den 15000 der Turkenhilf noch 2000 nachlassen sollen, sie haben unterthänigist auf jungst gehalten Landtag durch ihre vollmächtige Abgesandten, soviel ich mich gehorsamlich zu erindern weiss, gebeten, nachdem die vorige Hilf 15000 ausgetragen und 3000 Thaler vonwegen ihres Schuldenlasts, Bestellung der Ritterdienst und des Zuzugs in Polen innenbehalten, ist die itzige ihre Bewilligung auch auf 12000 in zweien Termin zu leisten und vor voll zu reichen in esse verblieben, dann sie auch 3000 ihnen inzuhalten unterthänigist gebeten, wie ich dann E. Mt. zuvor den 5. Julii gegenwärtigen Jahrs derohalben ausfuhrlichen Bericht gethan.

Anlangend der Stände in Oberlausitz Stritt vonwegen der Contribution, ob die Landsessen mit ihren Huben und Mundgütern frei sein sollten, ist die Sache auf dem verblieben, dass solicher Stritt der Landtagsbewilligung keine Verhinderung bringen, sondern gutliche Handlung zwischen ihnen vonwegen derselben Mundgüter beschehen, und da sie sich selbs nit vergleichen könnten, die Declaration bei E. Mt. stehen sollt. Solchs will ich auch mit E. Kais. Mt. Officieren und Appellationräthen E. Mt. Befehlich nach förderlich berathschlagen und bei nächster Post E. Mt. ubersenden, dieweil nichts damit verabsaumt, dann die Summa E. Mt. vor voll bewilliget ist worden.

Ferrer welichergestalt die Stände in Niederlausitz E. Kais. Mt. nur ein halben Termin der Turkensteuer bewilligt, furwendende, sie hätten das vorgangne Jahr ein ganze Rauchsteuer vor allen andern E. Mt. Unterthanen der Kron Beheimb und incorporierter Lande auf ein ganz Jahr geleistet, derohalben vermeinen sie ein halb Termin itzo gleich in recompensam innen zu behalten; dieweil aber die Turkensteuer eine unverbundene Gutwilligkeit ist und E. Mt. Unterthanen allewegen dargegen verreversirt werden, von deswegen, was sie gutwillig geleistet, E. Kais. Mt. auch allreit das, so sie

vergangen Zeit bewilliget, an die gehörigen Ort zu Erhaltung der Granitzen wider den Erbfeind geordnet, derwegen erachten E. Mt. Officier und Räthe, dass E. Mt. wiederum, damit die Steuern zugleich ausgehen und an den andern Orten desto weniger disputirt werden, eine andere Commission anordnen wöllen, solchs alles aus itzo vermeldeten und andern mehr Ursachen in Gleichheit und gute Richtigkeit zu bringen, ob es gutlich bei ihnen zu erhalten sein möcht.

Soviel den Nachlass der alten Restanten angehet, hab ich E. Kais. Mt. im Anfang des Schreibens mein gehorsambs Gutbedunken zu besserer E. Mt. Resolution angemeldet.

Da sich die vorgehenden Stimmen vonwegen der Münz vergleichen, werden sonder Zweifel die Stände in Niederlausitz sich auch gehorsamblich darnach richten, damit allenthalben diesfalls gute Gleichheit in E. Mt. Kron Beheim unter den eingeleibten Ländern erhalten werde.

Welichergestalt auf der Landstände Begehren in Niederlausitz, dass sie die Appellation von ihrem Landgericht nicht bei der Appellationkammer aufm Prager Schloss, sonder bei ander Schöppen- oder Rechtstühlen und Universitäten ihres Gefallens, wie vor Alters, nehmen möchten, item dass sie mit E. Mt. gnädigsten Willen von den geistlichen Gestiften in Niederlausitz eine Schul der Landschaft zu Gutem aufrichten, sich E. Kais. Mt. entschlossen und die Ding aus beweglichen Ursachen eingestellt, soliches lass ich mir auch gehorsamblich neben E. Mt. obristen Officieren und Räthen wohl gefallen, ich will auch E. Mt. väterlichen und gnädigen Befehlich nach mit und neben den Officieren darauf bedacht sein, damit den Granitzsachen, und was darinen gefertigt, nachgesucht, die Commissariat angestellt und solchs zu E. Kais. Mt. bessern Resolution zu dem schleunigisten E. Kais Mt. ubersendet werde.

Beschliesslichen hab ich auch des Landvogts in Niederlausitz Schreiben von wegen des, so der Churfürst zu Brandenburg S. L. bei der Publication der Landtag begehren, bewogen und kann neben den obristen Officieren und Räthen nit befinden, dass solches E. Mt. einich Praeiudicium, sondern vielmehr zu Erhaltung derselben Reputation und zu Confirmation des Churfürsten Gehorsam sei, Seiner L. selbs die Publication der Landtäg zu insinuiren. Darauf also E. Kais. Mt. den Landvogt gnädigst bescheiden werden.

Seznam osob a míst.

Opravy.

Na str. 180 na místě *Adam z Šternberka* čti *Adam z Švamberka.*
„ „ 182 „ „ Jiří Mehl z Střelíč na *Karlštejně* čti na *Grabštejně.*

Obsah dílu čtvrtého.

Jednání sněmovní léta 1574.

Číslo — Strana

II. Sněm, jenž zahájen byl dne 14. a ukončen 22. června 1574.

Jednání léta 1575.

II. Zápisy o sněmu l. 1575.

III. Jednání po sněmu l. 1575.

Jednání léta 1576.

Rejstřík věcný dílu čtvrtého.